Digitized by Google

Digitized by Google

AD RITUALE ROMANUM COMMENTARIA,

AUTHORE

HIERONYMO BARUFFALDO

FERRARIENSI,

SACRÆ INQUISITIONIS CONSULTORE,
& Inſignis Collegiatæ Centenſis Archipresbytero.

CUM INDICE LOCUPLETISSIMO.

AD ILLUSTRISSIMUM & REVERENDISSIMUM D.

HIERONYMUM CRISPUM

ARCHIEPISCOPUM RAVENNATENSEM.

VENETIIS, MDCCXXXI.

Ex Typographia Balleoniana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

Ex legato D. Equitis Antonii Francisci de Mauris

Digitized by Google

133

Digitized by Google

ILLUSTRISSIMO, & REVERENDISSIMO

HIERONYMO CRISPO

ARCHIEPISCOPO RAVENNATI

HIERONYMUS BARUFFALDUS ARCHIPRESBYTER CENTENSIS FELICITATEM.

COMMENTARIA hæc AD RITUALE ROMANUM in lucem prodeuntia, ſub auſpiciis tuis, tuoque ſub examine & judicio, PRÆSUL ILLUSTRISSIME AC DOCTISSIME, expromenda fore mihi ſemper perſuaſum habui. Ex quo enim me non ſemel honoribus & dignitatibus ornaſti (inter quas non modici momenti illam reputo, tui Vicarii generalis munus per plures annos obiiſſe) benevolentiam tuam erga me palàm faciendam neceſſarium duxi, quam pluries per epiſtolarum commercium, & per ſuaviſſimum, humaniſſimumque contubernium conteſtatam habui, ſæpiſſimè de ſacris Romanæ Eccleſiæ Ritibus tecum diſceptando, & meas has AD RITUALE ROMANUM

Digitized by Google

COMMENTATIONES tecùm conferendo, earumque excerpta tibi frequenter communicando. Et quem alium profectò harum rerum mearum arbitrum, judicemque perquirere potuiſſem, niſi eum, qui & doctrina, & ſacrarum rerum diuturna exercitatione polleret? Enimverò à pubertate dixerim uſque in hodiernum diem, in ſacris gerendis, conferendis, adminiſtrandiſque quis te hac ætate peritior? quis majori cum laude defatigatus? Nam annum cùm ageres ſextum decimum, Venerabilis Innocentii XI. Romani Pontificis authoritate Eccleſiæ Ferrarienſis Archidiaconus renunciatus, tum Archipreſbyter (quod munus ibi poſt Pontificium princeps eſt) ea per plures annos in Dei cultu, atque in conſiliis ad S. Inquiſitionem pertinentibus diligentia uſus es, ut omnium in te oculos, velut in chriſtianæ pietatis imaginem avocares. Verùm tantæ virtutis ſpecimen in Patrio minimè ſolo conſiſtere, ſed in ea Urbe, quæ ex nationum omnium conventu coaleſcit, conſpectiſſimum eſſe oportebat. Quapropter Clemens XI. Pontifex SS. Memoriæ, optimorum Virorum æquus æſtimator, nulla de majorum tuorum vetuſtæ nobilitatis præfulgentium imaginibus habita ratione, atque de præſtantiſſimis Viris, qui Domi, foriſque, tum rerum, ac literarum prudentia, tum militari gloria de Ferrarienſi Republica, atque Ateſtinorum negotiis, inſignioribuſque muneribus, ac Legationibus apud Sanctam Apoſtolicam Sedem fuerunt optimè meriti; ſed egregiis ſolùm animi tui dotibus illectus ab honoris cubiculo te aſcivit, tum in Prælatorum domeſticorum numerum, & in Referendariorum Collegium, necnon & inter eos, qui Sacri Indicis, Viſitationis, ac Rituum Congregationibus à conſiliis ſunt, cooptavit; ac tandem ſextum poſt annum inter S. Romanæ Rotæ Auditores adſcripſit. Innumera ferè ſuperſunt monumenta, Vir clariſſime, quibus de lectiſſimis libris judicium tuliſti, de Sacris peragendis, de Ritibus obeundis, deque ad utrumque Jus pertinentibus. Et tua in primis maxima judiciorum Volumina typis edita, quæ præclariſſimo, perpetuoque veluti teſtimonio tuam cuique Doctrinam, atque præſtantiam comprobabunt. Id autem, quod ad rem noſtram, nempè Sacrorum Rituum, ſpectat, perſpectiſſimum te reddidit, quod cùm per idem tempus ſtatutis diebus ſolemnioribus, Subdiaconi Apoſtolici munus, pro honore à te habitum, ageres, ſummo Antiſtiti in Pontificio Sacello ſacra facienti inſerviendo, ac rebus ſacris operam dando, incredibile eſt quo corporis habitu, qua cura, attentione, animi præſentia, vigilantia, unoque verbo, qua ſedulitate cæremonias omnes, ac ritus obires; ut non Vir forenſibus negotiis implicitus; ſed ſacris perpetuò addictus miniſteriis apparueris. Nec pro rectè adimplendis talibus muneribus, Rituum præfectos (quemmadmodum ferè omnes facere conſueverunt) ſed Rituales libros jampridem nocturna, diurnaque manu triviſſe videreris. Hoc

inſuper

Google

inſuper accedit de tuo in rebus Sacris ſtudio, quòd plurimorum Sanctorum collectis, nec ſine magno impendio in pretioſiſſimis thecis reconditis, venerabilibus exuviis; ex ædibus tuis (Urbani illius Pontificis more, qui Domum Virginis Martyriſque Cæciliæ convertit in Templum) Templum dixerim tu quoque erexiſti, quo factum eſt ut Advenæ, Magnates, & Viri Principes venerabundi, Urbe tota obſtupente ad Sacrum illum Theſaurum affluentes, te laudibus Eccleſiaſticum Virum verè decentibus cumulaverint. In quibus quidem cogendis alterum Criſpum in Ægei Maris Inſulis Principem ex eodem genere tuo antenatum, crediderint te æmulatum fuiſſe, Naſſianæ Civitatis Fanum maximum, pretioſiſsimis ejuſdem generis exuviis ornaſſe tradunt Itinerariorum Scriptores. Sed ut ad rem deveniamus, hanc tuam in ſacris, ac religioſis rebus induſtriam, ac ſtudium animo conſpexiſſe arbitror laudatum CLEMENTEM XI. cùm præclariſsimæ Urbinatum Eccleſiæ ſuæ dilectiſsimæ, unde ipſe prodierat, te Archiepiſcopum deſignavit, ſed ad Ravennatum Eccleſiam, totius Italiæ prænobilem (ſi Romanam excipias) eras præficiendus. Et ſanè noviſsimo ſui Pontificatus tempore, eandem ſollicitudini tuæ, ac diligentiæ credidit. Ubi Sacroſanctum hunc iniiſti Magiſtratum, vix dici poteſt quàm ſub tui diſciplina, vetus, & veneranda Eccleſia illa iterùm fluruerit, atque ad antiquum Sanctorum Præſulum inſtitutum fuerit reſtituta. Quantus propterea animi vigor in rebus Sacris acceſsit incolis illis! quot diuturna diſsidia poſtmodùm à te compoſita! quot miſeri tuis conſiliis, tua animi ſuavitate, tuì auri effuſione ingenti, difficillimis illis temporibus, pluribuſque aliis reſiſtentibus calamitatibus, refrigerium, ſolatium, pacem, & quidquid boni Paſtoris munus eſt, invenere! Quæ ſedulitas! quis amor! quæ cura in Pueris Sacra Catecheſi inſtruendis, Adultiſque imbuendis Sacro eloquio per plures Homilias (jam typis evulg tas, & ab eruditorum Actis celebratiſsimas) veterum Patrum morem imitando! Quos denique improbos, ſed læto animo toleratos labores non es perpeſſus in Diœceſana Synodo cogenda, univerſis expleta votis; atque in ſacra Paſtorali Viſitatione totius ampliſsimæ tuæ Diœceſis! Quod autem ad rem facit meam, quot (ſtatutis horis) de Sacris Cæremoniis ritè, & rectè peragendis in tuis Pontificiis Ædibus, frequentiſsimo Clericorum, & Sacerdotum Conventui, te Duce, te Magiſtro, te dixerim Pædagogo, præceptiones, exercitationes, explicationes, enucleationes, aliaque id genus habita per idem tempus, & ſi brevi curriculo, à te fuerunt! Verùm quis credat? dilectiſsimam Sponſam, quam paulò antè Sanctorum exuviis, & doctiſsimorum librorum mole, & regali ſupellectile auxeras, atque decoraveras, invitus, inopinatò, & tota obſtupeſcente Eccleſia prompto, & conſtanti animo dimiſiſti. Nam cùm commentata ſuſpicio Ra-

vennatibus oboriri poſſet, te Ferrarienſis Patriæ tuæ honoribus meliùs conſulturum, non omni conatu, nec ſummo ſtudio Eccleſiæ tuæ metropoleos jura ſarta tecta ſervaſse, maluiſti ultrò à ſacra hac dignitate, omnique alio ab honore, atque authoritate te abdicare, & in angulo Urbis deſtitutus, neglectuſque ſecedere, quàm munus Pontificale gerens, in medio Matris, & Sponſæ tuæ viciſsim certantium bello, pro utraque injuria majorem magis magiſque in dies invidiam tibi conflare. Quæ quidem res epiſtolis tuis eruditiſsimis, argumentorum evidentia, & robore ſuffultis ad Benedictum XIII. miſsis, typiſque editis ſatis clarè comprobatur. In qua profectò Sponſæ tuæ acerba planè dimiſsione me conſortem afflictionum, & laborum tuorum habuiſti. Sed adhuc perdurat dies, unaque adveniet, Deo dante, in qua tua reflorebunt omnia. Verùm ut redeamus unde diſceſsimus, hæc Rituum, atque Sacrarum Cæremoniarum prudentia, eorumque diuturna exercitatio animum induxerat meum, ut his de rebus tuum perſcrutarer judicium. Nunc autem, quoniam hæc à te (quemadmodum intellexi) non parùm probantur, conſtitui, ut tuo æterno inſcripta Nomini, & in tuam fidem recepta in lucem prodirent. Non ſemel, ut benè noſti, Illuſtriſs. ac Reverendiſs. Antiſtes, aliæ permultæ elucubrationes meæ formis prodierunt, tibi acceptiſsimæ, quarum ope fortaſſe illud mihi evenit, ut in tua Ravennatenſi Synodo, inter Synodales Examinatores locum haberem, necnon inter Ferrarienſis Eccleſiæ Canonicos aliquando fuerim deſignatus, atque inter S. Inquiſitionis Canoniſtas à conſiliis cooptatus, eodem tempore, quo Sacræ Paginæ publicè in eadem Eccleſia explicationi, & lectioni incumberem, & Humanarum litterarum interpretationi in celebri illo Gymnaſio inſudarem, Vicariatus tui onere, & honore occupatus. Sed Opus hocce COMMENTARIORUM AD RITUALE ROMANUM maximè Sacerdotem decet & Parochum, ex quo in præclariſſima Centenſi Collegiata Eccleſia, ad Archipresbyteratus Sacerdotium primum, & unicum in dignitate, divina largiente clementia evectus, Sacramenta, & Sacramentalia miniſtrare in dies mihi pro indiſpenſabili munere contingat. Unum deeſt, Authoris ſcilicet robur, & præſtantia: ad ea enim explicanda, quæ ad Sacramentorum, eorumque Rituum negotium pertinent, ſum planè ineptus, & impar, quod in me maximæ, & quidem jure merito formidinis origo eſt. Verùm cùm totum id tuo conſilio, tuaque ope actum ſit, metum omnem deponere ſuadeor, tuo fretus nomine, & imperio. Vale.

Centi Kal. Januarii MDCCXXX.

LECTO-

LECTORI
PROŒMIUM.

EX quo Doctiſſimus Sacrorum Rituum Interpres *Bartholomæus Gavantus*, opus ſuum elucubratiſſimum *Commentariorum ad Rubricas Miſſalis, & Breviarii Romani*, ſatis proſperè, & bono omine exegit, typiſque evulgavit, centeſimus hodie annus completur. Hoc unum prorſus deerat, ut *Rituale Romanum*, quod non minùs quàm Miſſale, & Breviarium, præ manibus quotidie à Sacerdotibus habetur, ob difficultates, quæ in Sacramentorum, & Sacramentalium uſu, & miniſterio, in dies inſurgunt, animadverſionibus, commentariiſque aliquo pacto perpenderetur, per quæ, rerum in eo contentarum tuto, & inoffenſo pede fieret miniſtratio.

Quam provinciam licèt ſatis arduam, Deo ſic ſuadente, pro meis viribus, etſi exiguis, aſſumere auſus ſum, in unum ea congerendo, quæ non tantùm oculis meis adverti, ſed in optimis, probatiſque Authoribus, præcipuè canonicis, & de Sacris Ritibus tractantibus notata, ac in Sacris Congregationibus reſoluta, necnon à Pontificiis oraculis pronunciata fuere, ad argumentum meum conducentia, comperii, adeo ut his omnibus in unum congeſtis, Volumen hoc efformaverim.

Ritus igitur omnes, & ſinguli continentur in hoc Volumine, quorum uſus à Parocho fieri poteſt, tam in Sacramentis ei tantummodò pro miniſterio atque ex officio aſſignatis, quàm in cæteris ad animarum curam ſpectantibus, pro ſpirituali gubernio, pro ſacrarum rerum decore, pro ſolamine viventium, ac demùm pro Defunctorum ſuffragio: quidquid enim in Rituali Romano locum habet, vel reſpicit Deum, quoad ejus cultum; vel Sanctos, quoad illorum venerationem; vel Animas Fidelium, illorumque res ad juvamen, inſtructionem, atque ſanctificationem. Nonnulli Ritus ad Sacramentorum adminiſtrationem pertinent, nonnulli, & numero majores ad Sacramentalia, à Baptiſmo ad Exequias uſque deveniendo: cuncta vel in ſe, vel in rebus ſuis hominem Chriſti Fidelem ſanctificant, dirigunt, cuſtodiunt, exornant, expiant, atque purificant, modò una, modò alia ſolemnitate, ſtatutis precibus adhibitis, ſervataque methodo in rebus ſacris approbatiori.

Quoniam verò ad hoc potiſſimùm, Volumen Rituale ab Eccleſia inſtitutum eſt, ut ad manus Parochorum quotidie habeatur, operæ pretium duxi ad faciliorem illius intelligentiam, & uſum, his Commentariis præire & lumen quodammodo rebus agendis præferre: plu-

ra

ra enim, quæ in Rubricis, ſeu Regulis generalibus enunciantur, Parochum, ſive Sacerdotem ſatis edoctum ſupponunt ad ea intelligenda, quæ miniſtrat, ut nullitates evitentur præſertim in Sacramentorum miniſtratione.

Sanè in benè accuratis Eccleſiæ miniſtris, res Sacras ritè, & rectè, juſtoque, & convenienti decore tractantibus, quædam elucet majeſtas, & imperium, ut quandoque Angeli ipſi operam ſuam illis præbere non ſint dedignati: viſique non raro ſint Dæmones contremiſcere, & in fugam verti: non enim incaſſum tot, & tanti Ritus ab Eccleſia inſtituti ſunt: tot Preces, tot Orationes; tanta ſacrorum thymiamatum profuſio, ſanctorumque Oleorum effuſio; tot ſigna & vexilla, cantus, lumina, adorationes, aſperſiones, & cætera ad Sacramenta, & Sacramentalia inſervientia: ſed omnia, & ſingula appoſitè, ſuiſque adornata myſteriis, & ſignificationibus exhibuit, ut non ſolummodò materialiter, ſed ſpiritualiter in conſpectu Dei, ad deſignatos fines, debita rerum diſpoſitione, tali, & non diverſo modo parata operarentur.

Quæ myſteria ſi optimè, & perfectè ab Eccleſiæ Miniſtris attingerentur, explicarenturque fidelibus Populis, ad mentem Sacrorum Canonum, & præcipuè Sacroſancti Concilii Trident. *Seſs.* 10. *de Ref. cap.* 7. ſanè pluris apud illos valerent, ac majori veneratione colerentur.

Ad hanc metam pertingendam plures Theologi, infinitis propemodùm animadverſionibus, diſceptationibus, elucubrationibus, laboribuſque inſudarunt: hoc quotidie quærunt Sacræ Congregationes Almæ Urbis, & illa præcipuè quæ pro Sacris Ritibus conſervandis, interpretandiſque à Sixto V. inſtituta, in dies convocatur. Ad hoc tot Summorum Pontificum Decreta, Conſtitutiones, Sanctioneſque tendunt, ut decoro ritu in ſacris dirigatur, manuteneaturque Eccleſia illa, quæ una eſt, nec multiplicitatem patitur.

Quæ omnia tamen ab uno Parocho, ſeu Eccleſiæ Miniſtro perfectè attingi non poſſunt, ob Authorum, Librorumque infinitam propemodùm copiam, quorum acquiſitio, & uſus non adeò facilis eſt, variis de cauſis, ſed præſertim ob rerum familiarium anguſtiam, qua plurimi detinentur, hoc uno contenti, ut reiteratis in Rituali monitis pareant, de illo Sacro Volumine præ manibus habendo in Sacramentorum, & Sacramentalium adminiſtratione. Quòd ſi difficultas, ac nodus ſatis inextricabilis inſurgat in tali miniſterio, nullum, quem conſulant, Doctorem habentes, vel caſu benè ſe gerunt, vel irreparabiliter à recta ſemita aberrantes, damnum illatum pro nihilo valent reparare.

Hoc mihi inhærens animo, factum eſt, ut prima uſque ab adoleſcentia, dum penè ſacris initiatus forem, me ad ea, quæ Eccleſiaſticum virum decent, converterem, Rituſque Sacros adeò enixè perpenderem, enuclearemque, ut quæcumque à Sacris Miniſtris peragerentur, ad trutinam avocare ſtatuerem; rationeſque inquirere non trepidaverim. Ab illa uſque ætate multa recondere placuit à SS. Patribus, Theologiſque decerpta, quibus dubietates meas ſuis loco, & tempore, enodarem, ac perfectè ea, quæ intus myſteria latent in Sacris Ritibus, aperirem: non enim ſyllaba, non interpunctio in ſanctionibus Eccleſiaſticis otioſè jacet, atque inutiliter.

Scopus igitur meditationum mearum, atque horum *Commentariorum* (in quibus data aliquali doctrina, ſemper remiſſivè me habeo) ille fuit, ut ſignificationes Sacrorum Rituum aperirem, difficultateſque, quæ in dies oboriri ſolent, explanarem, pro eo tantùm quod ſpectat ad Rituale Romanum. Quod ut promptiùs, tutiùſque adimpleretur, ex mea ſententia nihil promere auſus ſum, ſed doctrinis SS. Patrum, Theologorum, Canonum, & Sacrarum Congregationum innixus Decretis,

cretis, & Reſolutionibus inſpectis, Doctorumque, præcipuè Canoniſtarum placitis ad examen vocatis, omnia ad unum finem dirigere optimum fore ſum ratus.

Ab antiquis Ritualibus Libris non pauca excerpſi, ut collatione eorum facta cum recentioribus, illud demonſtrarem, omni tempore Eccleſiam Catholicam ſtuduiſſe novo ornatu incedere, ſed nuſquam à primævo uſu diſſentire quoad intrinſecùs latentia myſteria, & ſundamenta Catholicæ Religionis.

Præ cæteris, *Acta Mediolanenſis Eccleſiæ* per D. Carolum Borromæum Epiſcopalis dignitatis ſidus, & columen, elaborata, ante oculos habui, atque ex illis tamquam è limpidiſſimo fonte, plurima ad inſtitutum meum facientia exhaurire non deſtiti, ut tutiùs cuncta dicenda procederent. Item *Sacerdotale Brixinenſe* per Guillelmum illius Eccleſiæ vigilantiſſimum, Doctiſſimumque Epiſcopum ab anno 1640. evulgatum, frequentiſſimè percurrere non renui. Volumen enim illud, licèt uni Provinciæ accommodatum videatur, attamen poſt Rituale Romanum, multa, & quidem non parvi ponderis mihi ſuppeditavit: utpotè quia non tantùm in Ritibus exponendis moretur, ſed illos optimis monitis, & animadverſionibus illuſtrando, ea præſtet, quæ Sacris Miniſtris maximè inſerviunt ad rectæ miniſtrationis præludia, & ad evitandum dedecus, & diſſonantiam à rebus ſacris omninò avertendam.

Hæc ſunt quæ te ſcire, humaniſſime Lector, exoptavi, quæ à me clariori quàm potui methodo expoſita ſunt, ſtylum Canonicarum rerum inſequendo, & ſubtilitatem ſermonis prætereundo, quæ minimè ad res practicas, & inſtructivas pertinent: Quod nollem te malo animo ferre, ac propter hæc te mihi moleſtum futurum fore. Scio utique nullatenus vitari poſſe reprehenſionem niſi nihil ſcribendo: ſed quoniam ſcribere decrevi, hoc unum à te vellem ut neque corriperes, & judicium ſuſpenderes more Judicis, cui calculus tertius datur; nec ſemper imponitur neceſſitas aut *abſolvendi*, aut *condemnandi*; ſed etiam ut *non liquere*, pronuntiare poſſit. Vale. (*Baco. de Verul. de certit. leg. aphor.* 40.)

NOI

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

HAvendo veduto per la Fede di reviſione, ed approvazione del P. Fr. Tommaſo Maria Gennari Inquiſitore, nel Libro intitolato: *Ad Rituale Romanum Commentaria, Auctore Hieronymo Baruffaldo Ferrarienſi*, non eſſervi cos' alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per atteſtato del Segretario noſtro niente contro Prencipi, e buoni coſtumi, concediamo licenza che poſſi eſſer ſtampato, oſſervando gli ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite Copie alle pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. 21. Luglio 1730.

} Carlo Ruzzini Kav. Proc. Riſ.
} Andrea Soranzo Proc. Riſ.
} Zan Piero Paſqualigo Riſ.

Agoſtino Gadaldini Segr.

IN-

INDEX TITULORUM,

Servato ordine

RITUALIS ROMANI.

Titulus I. DE Rituali Romano. Præludium. Pagina 1

Tit. II. De iis quæ in Sacramentorum adminiſtratione generaliter ſervanda ſunt. 3

Tit. III. De Sacramento Baptiſmi ritè adminiſtrando. 19

Tit. IV. De materia Baptiſmi. 21

Tit. V. De forma Baptiſmi. 23

Tit. VI. De miniſtro Baptiſmi. 25

Tit. VII. De Baptizandis Parvulis. 27

Tit. VIII. De Patrinis. 32

Tit. IX. De tempore, & loco adminiſtrandi baptiſmi. 35

Tit. X. De Sacris Oleis, & aliis requiſitis. 38

Tit. XI. Ordo Baptiſmi Parvulorum. 46

Tit. XII. De Baptiſmo Adultorum. 54

Tit. XIII. Ordo Baptiſmi Adultorum. 62

Tit. XIV. Ordo ſupplendi omiſſa ſuper Baptizatum. 74

Tit. XV. Ritus ſervandus cùm Epiſcopus baptizat. 76

Tit. XVI. Benedictio Fontis Baptiſmi extra Sabbatum Paſchæ & Pentecoſtes. 78

Tit. XVII. De Sacramento Pœnitentiæ. 80

Tit. XVIII. Ordo miniſtrandi Sacramentum Pœnitentiæ. 85

Tit. XIX. Abſolutionis forma. 95

Tit. XX. De Abſolutione ab excommunicatione in foro exteriori. 97

Tit. XXI. Ritus Abſolvendi excommunicatum jam mortuum. 100

Tit. XXII. De modo Abſolvendi à ſuſpenſione, vel Interdicto extra, vel intra Sacramentalem Confeſſionem. 103

Tit. XXIII. De Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento. 104

Tit. XXIV. Ordo miniſtrandi Sacram Communionem. 114

Tit. XXV. De Communione Paſchali. 122

Tit. XXVI. De Communione Infirmorum. 126

Tit. XXVII. De Sacramento Extremæ Unctionis. 143

Tit. XXVIII. Ordo miniſtrandi Sacramentum Extremæ Unctionis. 154

Tit. XXIX. Septem Pſalmi Pœnitentiales, cum Litaniis. 162

Tit. XXX. De Viſitatione, & cura Infirmorum. 163

Tit. XXXI. Modus juvandi morientes. 172

Tit. XXXII. Ordo commendationis Animæ. 173

Tit. XXXIII. In expiratione. 180

Tit. XXXIV. De Exequiis. 184

Tit. XXXV. Quibus non licet dari Eccleſiaſticam ſepulturam. 197

Tit. XXXVI. Exequiarum Ordo. 204

Tit. XXXVII. Officium Defunctorum. 221

Tit. XXXVIII. De Officio faciendo in Exequiis, abſente corpore Defuncti, & in die Tertio, Septimo, Trigeſimo, & Anniverſario. 224

Tit. XXXIX. De Exequiis Parvulorum. 225

Tit. XL. Ordo ſepeliendi Parvulos. 226

Tit. XLI. De Sacramento Matrimonii. 228

Tit. XLII. Ritus celebrandi Matrimonii Sacramentum. 245

Tit. XLIII. De Benedictione Mulieris poſt Partum. 252

Tit. XLIV. De Benedictionibus Regulæ generales. 255

Tit. XLV. Ordo ad faciendam Aquam benedictam. 259

Tit. XLVI. Benedictio Candelarum extra diem Purificationis B. M. V. 263

Tit. XLVII. Benedictio Domorum in Sabbato Sancto Paſchæ. 264

Tit. XLVIII. Alia Benedictio Domorum alio tempore facienda. 266

Tit. XLIX. Benedictio Loci. 267

Tit. L. Benedictio Domus novæ. 267

Tit. LI. Benedictio Thalami. 268

Tit. LII. Benedictio novæ Navis. 268

Tit. LIII. Benedictio communis ſuper Fruges, & Vineas. 269

Tit. LIV. Benedictio Peregrinorum ad loca Sancta prodeuntium. 270

Tit. LV. Benedictio Peregrinorum poſt reditum. 274

Tit. LVI. Benedictio Eſculentorum, præſertim in Paſcha. 275

Tit. LVII. Benedictio Agni Paſchalis. 275

Tit. LVIII. Benedictio Ovorum. 276

Tit. LIX. Benedictio Panis. 277

Tit. LX. Alia Benedictio Panis. 277

Tit. LXI. Benedictio novorum Fructuum. 278

Tit. LXII. Benedictio ad quodcumque Comeſtibile. 279

Tit. LXIII. Benedictio Olei ſimplicis. 279

Tit. LXIV. Benedictiones ab Epiſcopo, vel ab alio facultatem habente faciendæ. 280

Tit. LXV. Benedictio Sacerdotalium Indumentorum in genere. 281

Tit. LXVI. Benedictio Mapparum, ſive linteaminum Altaris. 283

Tit. LXVII. Benedictio Corporalium. ibid.

Tit.

Digitized by Google

INDEX TITULORUM.

Tit. LXVIII. *Benedictio Tabernaculi, ſeu Vaſculi pro Sacroſancta Euchariſtia conſervanda.* 284
Tit. LXIX. *Benedictio novæ Crucis.* 285
Tit. LXX. *Benedictio Imaginum Jeſu Chriſti Domini noſtri, Beatæ Virginis Mariæ, & aliorum Sanctorum.* 286
Tit. LXXI. *Ritus benedicendi, & imponendi primarium lapidem pro Eccleſ. ædificanda, à Sacerdote facultatem habente ab Epiſcopo.* 288
Tit. LXXII. *Ritus benedicendi novam Eccleſiam, ſeu Oratorium publicum ubi SS. Miſſæ Sacrificium celebrari poſſit.* 295
Tit. LXXIII. *Ritus reconciliandi Eccleſiam violatam, ſi nondum erat ab Epiſcopo conſecrata.* 301
Tit. LXXIV. *Ritus benedicendi novum Cœmeterium per Sacerdotem ab Epiſcopo delegatum.* 307
Tit. LXXV. *Ordo reconciliandi cœmeterium ſive Eccleſiæ contiguum ſit, ſive ſeparatum, ubi Eccleſia non eſt polluta.* 313
Tit. LXXVI. *De Proceſſionibus.* 315
Tit. LXXVII. *De Proceſſione in die Feſto Purificationis B. M. V.* 324
Tit. LXXVIII. *De Proceſſione in die Palmarum.* 326
Tit. LXXIX. *Ordo ſervandus in Litaniarum majorum Proceſſione, quæ in Feſto S. Marci celebratur.* 328
Tit. LXXX. *De Proceſſione in Feſto SS. Corporis Chriſti.* 334
Tit. LXXXI. *De Proceſſione ad petendam Pluviam.* 343
Tit. LXXXII. *De Proceſſione ad poſtulandam ſerenitatem.* 344
Tit. LXXXIII. *Preces ad repellendam Tempeſtatem.* 345
Tit. LXXXIV. *Preces dicendæ tempore Penuriæ, & Famis.* 347
Tit. LXXXV. *Proceſſio tempore mortalitatis & Peſtis.* 348
Tit. LXXXVI. *Preces dicendæ in Litaniis tempore Belli.* 349
Tit. LXXXVII. *Proceſſio in quacumque Tribulatione.* 351
Tit. LXXXVIII. *Preces dicendæ in Proceſſione pro Gratiarum actione.* 352
Tit. LXXXIX. *De Proceſſione in Translatione Sacrarum Reliquiarum.* 353
Tit. XC. *De exorcizandis Obſeſſis à Dæmonio.* 356
Tit. XCI. *Ritus Abſolvendi, & benedicendi Populos, & Agros.* 372
Tit. XCII. *Formulæ ſcribendi in libris habendis apud Parochos.* 377
Tit. XCIII. *Forma deſcribendi Baptizatos in primo Libro.* 382
Tit. XCIV. *Forma deſcribendi Confirmatos in ſecundo Libro.* 385
Tit. XCV. *Forma ſcribendi Conjugatos in tertio Libro.* 386
Tit. XCVI. *Forma deſcribendi ſtatum Animarum in quarto Libro.* 389
Tit. XCVII. *Forma deſcribendi Defunctos in quinto Libro.* 391
Addenda in Commentariis ad Rituale Romanum. 393

A D

1.1.114

AD RITUALE ROMANUM COMMENTARIA.

DE RITUALI ROMANO, *TITULUS PRIMUS:*

PRÆLUDIUM.

SUMMARIUM.

1 *Rituale Romanum unde dictum?*
2 *Hetruſci antiqui habebant libros Rituales pro condendis Urbibus.*
3 *Differentia inter Ritus, & Caremonias.*
4 *Congregatio Sacrorum Rituum quando Romæ inſtituta fuerit.*
5 *In Eccleſia Catholica Rituale Romanum invaluit tempore Pauli V.*
6 *Rituale in antiqua Eccleſia variis nominibus nuncupabatur.*
7 *Officialis libellus quinam fuerit, & quid nomine Breviarii intelligeretur?*
8 *Cur Rituale dicatur Romanum?*
9 *Apud Græcos Romanum idem eſt ac Conſtantinopolitanum.*
10 *Rubricæ Ritualis Romani cujus naturæ ſint?*

1 RITUALE Romanum à Ritibus, ſeu Cæremoniis, moribus, & conſuetudinibus in eo deſcriptis, ac aſſignatis nomen deſumpſiſſe concordant omnes DD. & ipſamet Etymologia ſatis docet, eo pacto, quo *Miſſale* à Miſſa, *Sacramentarium* à Sacramentis, *Proceſſionale* à Proceſſionibus, *Ca-*

remonialia à Cæremoniis, & alia hujuſmodi Volumina derivationem traxere à rebus in iiſdem deſcriptis, & explicatis. Pari itaque ratione cùm Volumen hoc in ſe contineat Ritus pro recta nonnullorum Sacramentorum & Sacramentalium adminiſtratione, Rituale nuncupatum eſt.

Quod nomen apud Latinos ſatis antiquum 2
dignoſcitur: Feſtus enim teſtatur, ſuis temporibus extitiſſe Rituales Hetruſcorum libros, in quibus ſcriptum erat quo ritu Urbes conderentur, Curiæ, Tribus, Centuriæ, & cætera hujuſmodi ad pacem, bellumve pertinentia, & quo pacto ædes ſacrarentur, unde Hetruſcorum Aruſpicini fulgurales libri, à Cicerone 1. *de divinat.* Ritualium nomine nuncupantur.

Inter Ritus verò, & Cæremonias aliquam di- 3
ſtinctionem ponunt nonnulli Scriptores, eodem pacto, quo Aqua differt ab Ablutione. Ritus eſt modus præſcriptus ſacræ actionis: Cæremonia autem ipſa Ritus executio, & praxis, qua actio ſacra perficitur. Ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 22. *de ſacr. Miſſ. cap.* 5. ibi: *Cùmque natura hominum ea ſit, ut non facilè queat ſine adminiculis exterioribus ad rerum divinarum meditationem ſuſtolli: propterea pia mater Eccleſia RITUS quoſdam, ut ſcilicet quædam ſubmiſſa voce, alia verò elatiore in Miſſa pronunciarentur inſtituit. CÆREMONIAS item adhibuit, ut myſticas be-*

Digitized by Google

nedictiones, lumina, thymiamata, veſtes, aliaque id genus multa ex Apoſtolica diſciplina, & traditione, quo & majeſtas tanti ſacrificii commendaretur, & mentes fidelium per hæc viſibilia Religionis, & Pietatis ſigna ad rerum altiſſimarum, quæ in hoc ſacrificio latent, contemplationem excitarentur.

Quæ Concilii verba ad ampliorem ſenſum perducta nihil aliud ſignificant, quàm quòd *Eccleſia Chriſti non ſolùm voce utitur ad Deum laudandum, ſed etiam externis cæremoniis, quarum multæ ab Apoſtolis acceptæ ſunt, ut docet D. Baſilius, reliquæ à poſteris utiliter adjectæ. Cùm enim Cæremonia ſit externa actio, effectum nullum externum producens: adhibetur tamen ad effectus ſpirituales, eoſque multiplices*, quos
4 diſtinctè enumerat, & explicat Auguſtinus Valerius Card. Veronæ Epiſc. *in Theſaur. Piar. inſtitut. part. 3. §. 1.* Pro quorum Rituum obſervantia Sixtus V. Pont. Max. Congregationem *Sacrorum Rituum* nuncupatam inſtituit anno 1587. *11. Kal. Februar.* & eſt quinta inter quindecim Congregationes inſtitutas; cujuſque inſtitutionis Bulla incip. *Jam verò, &c.*

5 In Eccleſia Catholica nomen hoc *Rituale* præcipuè invaluit tempore Pauli V. Summi Pontificis, tunc quando (anno ſcilicet 1614.) juſſit ex antiquis præſcriptis Cæremoniis ab Eccleſia Apoſtolica non diſcrepantibus Volumen unum confici, in quo ſacri, & ſinceri ejuſdem Eccleſiæ Ritus in Sacramentorum adminiſtratione, (Sacramentis Confirmationis, & Ordinis, quæ ad Epiſcopos tantummodò ſpectant, quoad adminiſtrationem exceptis) aliiſque eccleſiaſticis functionibus ſervandi comprehenderentur, illudque RITUALE ROMANUM appellari mandavit. Ad cujus Operis texturam idem ſummus Pontifex quamplures S. R. E. Cardinales, pietate, doctrina, & prudentia præſtantes, multoſque eruditos Viros in rebus eccleſiaſticis, Bibliothecas, & codices priſcos conſuluit, ac præcipuè Ritualem Librum à Card. Julio Antonio Sanctorio Sanctæ Severinæ nuncupatum jam prius elucubratum, ut uniformiter in Eccleſia Romana adminiſtrarentur Sacramenta, & Sacramentalia: circa quæ fuſiùs videndum Breve ejuſdem Pauli V. incipiens, *Apoſtolicæ Sedi, &c.* Dat. Romæ die 27. Junii 1614. quod obſervandum inſtat Barboſa, *de off. & pot. Paroc. p. 2. c. 17. num. 2.*

6 Antiquitus verò, & primis Eccleſiæ temporibus, Rituales libri habebantur ſejunctim à Miſſalibus, ut videtur inferra Gavantus, *Rubric. Miſſ. p. 1. t. 1.* Sed multiplici Rituum diverſitate erant inter ſe diſcrepantes, atque ita non uno nomine à variis Authoribus nuncupabantur. Alii *Euchologium*, hoc eſt Rituale Græcum, in quo præter Orationes, & preces ad Sacramenta miniſtranda, alii Ritus ſacerdotales, & Epiſcopales deſcribebantur. Alii *Ordinales*, & ſic eos appellat Matth. Paris *in Vita Abb.* bis verbis; *Sine Ordinalibus Conſuetudinariis, Miſſalibus, Trophariis, &c.* Dixerunt alii *Sacramentarium*, quemdam librum à D. Gregorio Papa elaboratum, in quo omnes collectas, & orationes, aliaſque preces ad Officium Divinum ſpectantes, & ad ſacros Ritus, per totum annum collegit. Propriè verò *Miſſale eſt*. Ita Lindanus *pro Lithurgia S. Petri, c. 12.* & alii apud Gavant. *loco citato*. Denique *Sacerdotalis* liber dicebatur ille, in quo copia Rituum ad Sacerdotes pertinentium deſcribebatur, eratque antiquum *Rituale*, recentiore copioſius. Monachi tamen Præmonſtratenſes utuntur hoc vocabulo ad ſignificandum verſiculum in Officio Divino recitandum in principio ad Laudes. Hujus nominis Librum, Romanæ, ac aliarum Eccleſiarum commoditati aptiſſimum elucubravit Albertus de Caſtello Ord. Præd. tempore Leonis PP. X. Anno 1530. Aderat quoque liber qui dicebatur *Baptiſterium*, in quo Cæremoniæ, quæ ad Baptiſmum ſpectabant, deſcribebantur, ut tradit nuper enunciatus de Caſtello, *in principio, f. 2.* Inſuper Librum de Sacramentorum Ritibus, *Sacramentale* nuncupatum, ad uſum Ferrarienſis Eccleſiæ promulgandum curavit Jo: Fontana Epiſcopus Ferrarienſis ſemper recolendæ memoriæ in ſua prima Synodo Diœceſana 1592. pag. 62. 63.

Dignum quoque ſua mentione eſt Volumen inſcriptum *Sacerdotale*, ſive *Sacerdotum Theſaurus* juxta conſuetudinem S. Rom. Eccleſiæ, Sacrique Concilii Tridentini ſanctiones, quibuſcumque Sacerdotibus, Epiſcopis, Prælatis, nec non cunctis Chriſti-fidelibus pernéceſſarius, ex diverſis Voluminibus compendioſè collect. à Franciſco Samarino Beneficiato Lateranenſi: quod Volumen expurgatum, multiſque rebus auctum, & reformatum per Angelum Rocch. prodiit typis Venetus, Anno 1583.

Neque deſunt qui hujuſmodi *Rituale*, *Offi-* 7
cialem libellum nuncupaverint ut habetur ex Concil. Toletan. IV. *Can. 25.* Sed potiùs hoc Vocabulo, prædictum Concilium, de *Breviario* intellexiſſe putat Dominicus Macrius *in Hierolex. verb. Rituale;* ubi plura de hoc nomine habentur. Ego verò Canonem Concilii Toletani in fonte perquirens, talem inveni, ut potiùs de *Rituali* pro Sacramentorum adminiſtratione, quàm de *Breviario* intelligi debeat. Inquit enim *diſt. 38.* hoc pacto: *Quando Præsbyteri in Parochiis ordinantur, libellum officialem à ſuo ſacerdote accipiant; ut ad Eccleſias ſibi deputatas inſtructi accedant, ne per ignorantiam, etiam in ipſis divinis Sacramentis Chriſtum offendant: ita ut quando ad Litanias, vel ad Concilium venerint, rationem Epiſcopo ſuo reddant, qualiter ſuſceptum officium celebrent, vel baptizent, &c.* Ibi enim ſermo eſt de Sacramentis, & præcipuè de Baptiſmo, non de Pſalterio, ſeu de Officio divino, deque Horis Canonicis in genere, ut ſupponit præfatus Macrius.

Verùm, deletis omnibus antea deſcriptis nominibus, *Rituale* appellandum decrevit hoc Volumen idem Pontifex Paulus V. cùm alia Volumina eccleſiaſtica, variis de cauſis, potiùs *Cæremonialia, Pontificalia, Epiſcopalia*, & hujuſmodi dicenda ſint.

Porrò *Romanum* dicitur hoc Rituale eodem pa- 8
cto, quo Eccleſia Catholica, & Apoſtolica, *Romana* communiter à nobiliori ſui parte nuncupatur, Becan. *Manual. l. 1. cap. 3. conc. 5. n. 59.* idem enim ſonat *Romana*, ac *Catholica*. Caſal.
de

de Vet. Sacr. Rit. cap. 70. ubi plura de titulo Romanæ Eccleſiæ, eruditiſſimè, Patrum teſtimonia affert. Ita Res omnes, quæ ad cultum, cæremonias, ritus, & ſacramenta hujus Univerſalis Eccleſiæ pertinent, Romanæ vocantur ad diſtinctionem Græcorum, Ambroſianorum, aliorumque Rituum à Romanis diſcrepantium non eſſentialiter, ſed quoad demonſtrativas cæremonias: etenim præter Miſſalia, Pontificalia, Ritualia, & alia Volumina Romana, Ambroſiana etiam, & Græcis titulis inſcripta pro Græcis, & Ambroſianis paſſim occurrunt.

Igitur *Rituale Romanum* dicimus eò quia continet, & præſcribit Ritus, quibus Eccleſia Romana utitur, & qui ſervantur Romæ tanquam in Sedis Apoſtolicæ Metropoli.

9 Apud Græcos Scriptores *Romanum* nomen Conſtantinopolitanum ſignificabat: id verò, quod nos Romanum dicimus, illi latinum vocant, & apud catholicos Scriptores Orthodoxum ſonat. Vide plura apud Salvian. *lib.* 5. & Baron. *Ann.* 45. *n.* 9. 456. *n.* 25. 585. 47. *& in notis ad Martyrolog.* 16. *Octob.* quod Romanum nuncupari voluit, ad diſtinctionem *Menologiorum*, *Paſſionalium*, *&c.*

His de *Rituali Romano* in genere expoſitis, plura remanent dicenda de ejus uſu apud Chriſtifideles, & præcipuè apud Parochos: ſed cùm iterum de eodem uſu habendus ſit ſermo in Rubrica, ſeu Titulo *de iis, quæ in ſacramentorum adminiſtratione generaliter ſervanda ſunt*, §. 16. ideò ad illum locum Lectores meos remittam, ubi plura habebunt ſcitu maximè utilia, & præſertim de apocryphis, damnatis, atque anathematizatis Ritualibus.

Quoniam verò in his Commentariis Rubricæ Ritualis potiſſimùm erunt explicandæ, nonnulla hic de Rubricis in genere ſuperaddere non inutile cenſui ad majorem legentium utilitatem; quandoque enim nigrum eſt generalius rubro, Anacl. *lib.* 2. *decretal. tit.* 15. *rubr. n.* 1. Prætermiſſis itaque iis, quæ de nomine, & origine Rubricarum docet Gavant. *part.* 1. *tit.* 1. & Macrius in *Hierolex.* verbo *Rubrica*, dicam, Rubricas à Theologis dividi in præceptivas, & directivas, Corſett. *Prax. Sac. Rit. Introd.* Præceptivas unicè ſub mortali, vel veniali obligare docent communiter DD. juxta diverſitatem caſuum, & parvitatem materiæ. Directivæ verò cùm ſint de conſilio, non obligant, ſaltem ſub mortali, ex ſententia DD. qui Rubricas de defectibus vocant doctrinales, ut ex Paſqual. *de Sacr. nov. leg. q.* 799. *n.* 7. & Polac. *part.* 2. *n.* 6. *apph. adden.* 2. Tutius tamen eſt culpabilem negligentiam vitare, cùm ad earum obſervationem impellamur vi ordinis, & miniſterii, Caſtald. *ſect.* 24. *cap.* 1. 10

Strictiùs tamen in caſu noſtro præcisè, & in terminis de Rubricis *Ritualis Rom.* loquitur Clericat. *de Sacr. Bapt. Dec.* 34. *num.* 3. *Dec.* 66. *n.* 19. cum Menoch. Lother. & aliis, qui eſſe de præcepto has Rubricas aſſerant, ideòque obligare ſub mortali, cùm habeant vim legis, ex decr. Conc. Trid. *ſeſſ.* 7. *can.* 13.

His de *Rituali Romano* præmiſſis, illius explicationem, ſervata Rubricarum, ſeu Titulorum Œconomia, & Methodo, aggredior.

DE IIS, QUÆ IN SACRAMENTORUM ADMINISTRATIONE Generaliter ſervanda ſunt,

TITULUS SECUNDUS.

SUMMARIUM.

1 *Quænam veniant ſub nomine generali in adminiſtratione Sacramentorum?*

2 *Rituale Romanum inhæret antiquis Eccleſiæ Inſtitutis, & præſertim Apoſtolicis traditionibus.*

3 *An Eccleſia Univerſalis poſſit novas cæremonias, & obligatoria præcepta circa eas imponere?*

4 *Rituum mutatio, ac innovatio ad Eccleſiam tantummodò ſpectat, & de illis judicium, & cenſura.*

5 *Ritus nonnulli communes inter Chriſtianos, & Infideles.*

6 *An condito novo Teſtamento Cæremoniæ Veteris Teſtamenti ſint ſublatæ?*

7 *Uſus cæremoniarum Veteris Teſtamenti paulatim deceſſit.*

8 *Ritus Sacri cuſtodiendi ſunt, explicandi, & promulgandi à Concionatoribus.*

9 *Fideles ubique locorum eſſe debent uniformes in ſacris Ritibus.*

10 *Locus Concilii Trident. contra contemptores ſacrorum Rituum.*

11 *Ritus debent approbari, nec ſufficit ſi introducti ſint ſine approbatione.*

12 *Concilium Trident. obſervari debet rigorosè quando Sacramenta publicè adminiſtrantur.*

13 *In privata adminiſtratione aliquæ Cæremoniæ particulares omitti poſſunt, & præcipuè in caſu neceſſitatis.*

14 *Cæremoniæ nec omitti, nec contemni poſſunt ſine peccato.*

15 Diſtinctio inter contemptum, & omiſſionem.
16 Epiſcopi non poſſunt mutare Ritus abſque approbatione S. R. E.
17 In Eccleſia nihil ſanctius Sacramentis.
18 Soli Parocho poſt Pontificem, & Epiſcopum competit adminiſtratio Sacramentorum.
19 Simplici Sacerdoti requiritur delegatio pro adminiſtrandis Sacramentis.
20 Regulares habent privilegia miniſtrandi Euchariſtiam ſine licentia ſupradicta.
21 Sancta ſanctè tractanda ſunt.
22 Quænam puritas neceſſaria ſit Sacerdoti?
23 Quænam Pietas neceſſaria? Ubique demonſtranda.
24 Error Vvicleff, qui aſſerebat, non confici Sacramenta à Sacerdote in peccato mortali exiſtente. Sacerdos tamen peccat mortaliter ſic miniſtrando.
25 Impunè quid ſignificet?
26 Indignè æquivalet Inhoneſtè.
27 Quomodo, & quando ſit mortale miniſtrare Sacramentum in mortali?
28 Ignorantia excuſat à mortali.
29 Si non adminiſtraverit, non peccat.
30 Debet conari, ut in gratiam reſtituatur, & quomodo?
31 Sacerdos non debet ſe confiteri indutus ſacris paramentis.
32 Quando liceat ſine prævia confeſſione miniſtrare?
33 Quacumque hora Parochus debet eſſe promptus ad miniſtranda Sacramenta.
34 Qua diligentia tenetur Parochus properare viam?
35 Regulæ tenendæ quando Parochus vocatur tempore nocturno.
36 An de nocte induere debeat Veſtem talarem?
37 Quomodo Parochus ſe gerere debeat ſi adſit metus propriæ vitæ?
38 An Aeris intemperies ſit periculum magnum?
39 Qua pœna afficiendus Parochus recuſans miniſtrare Sacramenta?
40 An Parochus debeat vocari, vel ipſe quærere indigentes Sacramentis?
41 Parochus debet monere populum ad ſe vocandum.
42 Non eſt peccatum ſi miniſtraturus Sacramenta orare omittae.
43 Paululùm orare debet, non prolixè, & cuinam orationi vacare?
44 Parochus debet prævidere Cæremonias neceſſarias.
45 Veſtes ſacræ adhibendæ in omni Sacramentorum adminiſtratione, & quid ſignificent?
46 Superpelliceum, ſeu Cotta quid ſit? & varia circa eam.
47 Cotta, & ſtola debet indui, non ſuperimponi brachio.
48 Orationes præſcriptæ an recitari debeant in actu quo veſtes induuntur?
49 Stola deſcribitur, & de ea varia obſervantur.
50 Stolæ pro adminiſtrandis Sacramentis habeantur ſejunctæ ab aliis.
51 Colores Eccleſiaſtici olim quatuor, nunc quinque, & cur?
52 Pompeji Sarnelli Epiſcopi Vigilien. epiſtola ad Authorem circa colores.
53 Sufficit, ut colores emineant in paramentis, nec paramenta ſint unius coloris.
54 Stolæ Verſipellis deteſtatio.
55 Colores adhibendi juxta Ritus Sacramentorum.
56 Caſus in quibus poſſunt miniſtrari Sacramenta ſine Cotta, & Stola.
57 Clerici, & Miniſtri adhibendi in adminiſtratione Sacramentorum.
58 Fœminæ an adhiberi poſſint ad inſerviendum Sacerdoti miniſtranti?
59 Qualibet Eccleſia Parochialis debet habere ſaltem unum Clericum.
60 In caſu magnæ penuriæ quilibet inſervire poteſt, non tamen cum Cotta.
61 Clerici poſſunt cogi ad inſerviendum Eccleſiæ.
62 Regulares ut plurimùm ſunt diligentes in cuſtodienda ſacra ſupellectile.
63 Inventarium ſupellectilium ſacrarum confici debet à Parocho.
64 Claves Sacramentorum ſtare debent penes Parochum.
65 Quando, & quomodo deſit integritas Sacrorum Vaſorum?
66 Virtus & uſus Sacramentorum explicandi à Parocho.
67 Conſtitutio Benedicti Papæ Decimitertii circa Congregationes Cleri pro ſacris Ritibus.
68 Singula verba in conficiendis Sacramentis exprimi debent.
69 Memoriæ nihil fidendum in miniſtratione Sacramentorum.
70 Tutior modus eſt ſi legatur forma in libro Rituali.
71 Sacramenta cum gravitate miniſtranda ſunt.
72 Omnes extraneæ cogitationes deponendæ dum miniſtrantur Sacramenta.
73 Intentio neceſſaria pro Adminiſtratione valida Sacramentorum.
74 Nihil lucri ſperandum, vel exigendum eſt pro tali adminiſtratione.
75 Quidquid ſponte offertur, poteſt accipi ubi eſt conſuetudo.
76 Cui conſuetudini poteſt Epiſcopus derogare.
77 Parochus non debet miniſtrare fidelibus alienæ Parochiæ.
78 Poteſt tamen in caſu gravis neceſſitatis.
79 Epiſcopus poteſt diſpenſare, non obſtante conſuetudine.
80 Monitiones à Parochis non ſunt faciendæ in ſpecie, ſed in genere.
81 In Sacramentis ſuſcipiendis convenit decentia acceſſus.
82 Fœminæ in ſuſcipienda Euchariſtia debent eſſe velatæ.
83 Maximæ utilitatis eſt intereſſe miniſtrationi Sacramentorum.

84 Ri-

84 *Ritualis liber debet ſemper eſſe apud Parochum.*
85 *Alii libri ad uſum Ritualium non admittendi.*
86 *Circulus Aureus prohibitus à Benedicto XIII. P. M.*
87 *Conjurationes additæ Rituali Romano, prohibitæ.*
88 *Rituales diverſi quocumque idiomate prohibiti.*
89 *Rituale Roman. compactum fuit ad habendam uniformitatem in Ritibus.*
90 *Sacramenta quæ unicè ad Epiſcopos pertinent non ſunt in Rituali.*
91 *Illorum tamen uſus, & fructus debet à Parochis explicari.*
92 *Libri neceſſarii apud Parochos circa functiones Parochiales.*
93 *Illos Parochi religioſè cuſtodire debent ob authenticam illorum fidem.*

SUB hoc Generali titulo complectuntur ea, 1
quæ univerſaliter, & ſine ſpecialitate pertinent ad integritatem Miniſtri, & Miniſterii, pro recta Sacramentorum adminiſtratione, in quibus Sacerdotem inſtrui opus eſt: non enim ſufficit, ut practicarum, ac particularium regularum miniſterii ſui ſcientiam habeat, ſi ignoret quæ ad Miniſtrum ſpectant. Itaque primò Rituale loquitur in genere, ad diſtinctionem Rubricarum particularium unicuique Sacramento appoſitarum, de quibus infra erit ſermo.

§. I. Ut ea quæ ex antiquis Catholicæ Eccleſiæ inſtitutis, & Sacrorum Canonum, Summorumque Pontificum decretis de Sacramentorum Ritibus, ac Cæremoniis hoc libro præſcribuntur, qua par eſt, diligentia, ac religione cuſtodiantur, & ubique fideliter ſerventur; illud ante omnia ſcire, & obſervare convenit, quod Sacroſancta Tridentina Synodus de iis Ritibus decrevit in hæc verba, &c.

2 Ex hoc patet, Rituale Romanum antiquis Eccleſiæ inſtitutis, & Sacrorum Canonum decretis inhærere, utpotè ex iſtis compactum, ne ab Eccleſiæ veris ſemitis declinarent Miniſtri, & Cæremoniæ, Præcipuè ex Apoſtolicis traditionibus hoc factum fuiſſe credendum eſt: Apoſtoli enim, abſque controverſia Rituum eccleſiaſticorum Authores fuere; ex Dionyſ. Areop. *cap. 2. de eccl. hierarch.* Quod item docuit D. Baſilius, & alii, qui in hoc concordant, quòd Eccleſia Chriſti non ſolùm voce utitur ad Deum laudandum, ſed etiam externis cæremoniis, quarum multæ ab Apoſtolis acceptæ ſunt, reliquæ à poſteris utiliter ſuperadditæ.

3 Utrùm univerſalis Eccleſia poſſit novas cæremonias, & obligatoria præcepta circa eas imponere, omnes DD. diſputant, ſed omnes concorditer affirmant: Sicut enim Spiritus Sanctus in Concilio Apoſtolorum præſidebat, ita & in præſenti diſponit de his, quæ ab Eccleſia decernuntur, ex quo evenit, ut iſta errare non poſſit. Inquit enim D. Auguſtinus *l. contra epiſt. fund. Manich. c. 5. t. 6. Ego verò Evangelio non crederem niſi me Catholicæ Eccleſiæ commoneret authoritas*. Certum eſt namque Cæremonias, ſeu Ritus, quos Eccleſia ſervari inſtituit, eſſe ſigna altiſſimarum rerum, & in iis maxima cœleſtium Sacramenta arcanorum, ad Dei majeſtatem contemplandam includi, quæ etiam in Veteri Teſtamento maximi momenti erant.

4 Quare Rituum mutatio, ac innovatio ad Eccleſiam tantummodò ſpectat; & de his judicium, & cenſura: placuit enim tam piæ Matri cæremonias ſenſibiles tradere (quibus excluſis, divinus cultus claudicaret) eò quia natura hominum non ita facilè quit ſine adminiculis exterioribus, ad rerum divinarum meditationem ſuſtolli. D. Auguſtinus, *l. 33. de lib. arb.* unde fit, quòd etiam viſibilia Dei, per ea, quæ ſunt inviſibilia nobis demonſtrantur. Div. Ambroſ. *c. 4. in Luc.* Cùm verò mentem mutare, & de propoſito diſcedere homines facilè poſſint, cautè proviſum fuit, ne cuiquam liceret immutare minimum verbum, vel introducere novas cæremonias abſque expreſſa licentia Sac. Rit. Congregationis. Qui ſecùs fecerint, eos animadverſione dignos cenſuit Sac. Rit. Cong. 12. *Nov.* 1605. & 12. *Maji* 1612. per alleg. à Barboſ. & Corſett. *Tract. 2. p. 1. ſect. 1. Add.*

5 Quid inſuper dicendum de Ritibus Chriſtianis cum Ethnicis communibus, qua de cauſa Sectarii de Idololatria Catholicos arguunt? Reſpondendum cum D. Hieronymo *contra Vigilan. T. 2. cap. 3.* his verbis: *Quicumque accendunt cereum, ſecundùm fidem ſuam habent mercedem; dicente Apoſtolo:* Unuſquiſque in ſenſu ſuo abundet. *Rom. 14. Idololatras appellas hujuſmodi homines? Non diffiteor, omnes nos, qui in Chriſto credimus, de Idololatriæ errore veniſſe; non enim naſcimur, ſed renaſcimur Chriſtiani: & quia aliquando colebamus Idola, nunc Deum colere non debemus, ne ſimili eum videamur cum Idolis honore venerari? Illud fiebat Idolis, & idcircò deteſtandum eſt: & hoc fit martyribus, idcircò recipiendum eſt. Apoſtolus enim dicit:* Omnia autem probate: quod bonum eſt tenete, 1. *Theſſ. 5. cap. 21.* Gentiles etenim cum Judæis illorum antiquioribus ritus communes habuerunt, ut latè probat Baronius ex SS. PP. Verùm Ritus gentiles qui ſunt contra bonos mores, quamvis per abuſum inveteratos S. M. Eccleſia ſummoperè eradicare ſtuduit, & hoc ætate Africani Concilii PP. ab Impp. petierunt, ut in *Can.* 27. nam licitum conſuetudine non fit quod eſt lege prohibitum, monente doctiſſimo P. M. Vincentio Ludovico Gotto hujus ætatis dogmatico eximio, & hæreſum profligatore acerrimo Ordin. Prædicator. in lib. Colloquiorum; *colloq.* 13. *num.* 8. An, quando diſpoſitio legis Civilis, vel Canonicæ pugnat cum lege rituali Judæorum, ſit inter Judæos in concernentibus ritus, & cæremonias ſervanda lex Civilis, vel Canonica, an verò lex Ritualis, egregiè docet Ricciull. *de*

Jure

Digitized by Google

Jure Perſonar. extra Eccleſ. lib. 2. cap. 18. per totum.

6 Ad illud quod aliqui quærunt: An condito novo Teſtamento, cæremoniæ veteris Teſtamenti ita ſublatæ ſint, ut earum uſus interdicatur? Reſpondendum, Cæremonias omnes, & maximè Veteris Teſtamenti latentium rerum Sacramenta deſignare; aliæ enim futuram gratiam prænuntiant, aliæ præſentia myſteria futuris etiam temporibus duratura. Quibus addo, Redemptorem noſtrum, ut ex *Matth.* 5. veniſſe, non ut ſolveret, ſed ut adimpleret: ideò cùm antiquæ cæremoniæ illum venturum ſignificarent, omninò adimpletæ ſunt per ejus adventum, atque ideò ſublatæ. Uſus enim cæremoniarum Veteris Teſtamenti non eſt ad ſalutem neceſſarius; nam illis excluſis, adhuc janua ſalutis patet per ſanguinem Chriſti, cujus voluntas per mutatas cæremonias mutata non eſt, nec mutatur fides in Novo Teſtamento per diverſitatem cæremoniarum.

7 Quarum uſus non ſubitò, & irreligiosè, ſed paulatim, & cum quadam veneratione aboleri debuit. Tria enim tempora diſtinguenda ſunt cum Beccano *d. lib. 1. cap. 4. n. 9.* Primum ante mortem Chriſti: Tunc ſimul viguit Synagoga vetus, & Eccleſia nova, ſimul lex, & Evangelium. Alterum in morte Chriſti. Tunc ſpiravit Synagoga cum ſuis cæremoniis, & ſacrificiis: tunc Velum Templi ſciſſum eſt in duas partes: tunc lex Moſaica abrogata eſt, docente D. Auguſtino, *epiſt. 19. ad Hieron.* & Hieronymus ipſe, *epiſt. ad Auguſt.* quæ eſt undecima inter epiſt. Auguſtinus, & Div. Thomas 1. 2. *quæſt.* 103. *art.* 3. *ad* 2. Tertium poſt mortem Chriſti: tunc Synagoga ſepulta eſt: tunc cæremoniæ, & Sacrificia Moſaica, quæ jam antea erant mortua, cœperunt fœtere, vel ut verbis Theologorum utar, cœperunt eſſe mortifera. Attamen quamvis hodie cæremonias illas nihil nobis prodeſſe putemus, tamen ad hoc utiles nobis ſunt, ut hujuſmodi myſteria jam impleta intelligamus: oportet enim moralia per cæremonias illas ſignificata ſervare. Atque hæc de Cæremoniis, ac Ritibus in genere dicta ſint. De quibus fuſiùs Caſalius *de Vet. Rit. Chriſt. cap.* 58.

Quoad illud verbum *cuſtodiantur*, monet D. Bernardus, *epiſt.* 174. *Ego quæ accepi ab Eccleſia, ſecurus teneo, & trado.* Imò Div. Carolus Borromæus *Conſt. Synod.* 1, *de Prædic. Verbi Dei:* id expreſsè jubet Concionatoribus, ut in Sacrorum Rituum dilucida explicatione verſentur, & Ritus Romanæ Eccleſiæ in Cathedralibus adhibeantur, quibus aliæ Eccleſiæ Parochiales uniantur. 8

Ex verbo tandem *Ubique*, patet intentio Eccleſiæ, quæ per quantum in ſe eſt, fideles in iiſdem Ritibus, ubique Regionum, uniformes eſſe desiderat, ac omnes in unum Romanum Ritum coaleſcere. Contra verò negligentes, & minùs obſervantes hos Ritus ſtat Concil. Tridentinum verbis ſequentibus; 9

§. II. Si quis dixerit, receptos, & approbatos Eccleſiæ Catholicæ Ritus in ſolemni Sacramentorum adminiſtratione adhiberi conſuetos, aut ſine peccato à Miniſtris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Eccleſiarum Paſtorem mutari poſſe, anathema ſit.

10 Locus eſt *Seſſion.* 7. *can.* 13. *de Sacramentis in genere.* Circa quem Canonem vide Henriquez *in Summ. lib. 1. cap. 11.* Coninck *de Sacrament. tit. 1. quæſt. 66. num. 99. & quæſt. 71. num. 3.* Reginald. *Prax. for. Pœn. lib. 26. num. 10. & 28. cum ſeqq.* Ledeſma *in Summ. part. 1. de Sacr. ubi de baptiſmo, cap. 12. concl. ult. in fine.* Bonacina *de Sacrament. diſp. 1. quæſt. ult.* de Bonis *de exam. Eccl. part. 1. tr. 4. cap. 2. quæſt. 7. in fine.* Molſes *in Summ. Theol. Moral. tr. 1. cap. 9. num. 7.* Hurtado *de Sacram. tr. de Confirm. diffic. 14. in fine.* Barboſ. *Collect. in Concil. Seſs. 7. can. 13. num. 15.* ex quibus
11 eruitur, non ſufficere, ut Ritus recepti ſint: poſſunt enim recipi per abuſum, & tacita tolerantia, vel conſenſu; ſed approbari debent: cùm enim habeant vim legis, & obligent ſub peccato, privilegium legis eſt, ut ſit promulgata, & acceptata, ex communi DD. ſententia.

12 Notandum eſt, quòd lex Concilii tunc obſervanda eſt in Sacramentorum adminiſtratione,
13 quando Sacramenta publicè adminiſtrantur: unde in privata eorundem diſtributione aliquæ particulares cæremoniæ omitti poſſunt ſine peccato, & de facto omittuntur in caſu neceſſitatis, quod evenire non debet in ſolemni actione, de qua loquitur hic Concilium, eò quia tunc Sacramentum eſt in ſua ſplendidiori demonſtratione, & majeſtate, nec habet quidquam, quod diſpenſare valeat Miniſtrum ab obſervantia ſtatutorum Rituum. Ex hoc tamen non eſt facienda illatio quòd in tali privata adminiſtratione poſſint ad libitum introduci novi Ritus, & Cæremoniæ; atque ita omitti eſſentiales, & neceſſariæ à Rituali præſcriptæ.

Inſuper per verbum *Contemni*, intelligit Concilium, Miniſtros Eccleſiæ non poſſe nec contemnere, nec omittere ſine peccato Ritus antiquos & novos introducere, cùm hoc ad Eccleſiam unicè ſpectet, nec poſſe fieri abſque expreſſa facultate docet ipſamet S. R. C. *in una Urbis* 12. *Maji* 1612. Coninck *de Sacram. qu. 66. n. 99. & quæſt. 71. num. 3.* Reginald. *Prax. for. Pœn. lib. 26. num. 10. & 28. cum ſeqq.* Ledeſma, *Summ. part. 1. tract. de Bapt. cap. 12. conc. ult. in fine.* 14

Inter Contemptum, & Omiſſionem hæc datur diſtinctio. Sub nomine Contemptus cadunt quæ fiunt cum animi tædio, ſordidè, & indevotè: qui negligunt enim ſacras cæremonias, ſignum præbent indevotionis; & qui indevoti ſunt, cæremonias contemnunt, neque de illis curant. Corſett. *Prax. Introd.* Quomodo cognoſcatur Contemptus in peccante, vide *gloſſ. cap. Metropolit.* 2. *q.* 2. Felin. *cap. cùm quidam, de Jurejur. verſ. ſed non declarat, num. 7, coll. 155. p. 2.* Atque iſte contemptus peccatum mortale eſt, eò quia circa rem gravem verſatur, quæ nullam, nec in miniſtris, admittit confidentiam: multò magis ſi timeatur ſcandalum. 15

Omiſſio-

Google

Omiſſionis verò nomine appellamus ea, quæ (ſecluſa oblivione, ignorantia inculpabili, & inadvertentia, quæ culpam imminuunt) vel reticentur totaliter, vel negliguntur, & mortalem culpam important, præſertim ſi Rubricæ ſint præceptivæ, ſecus verò ſi directivæ, niſi ex contemptu omittantur. Nunquam verò contra Rubricas delinquentibus excommunicationis pœna infligitur, quæ inſertur in Canone ſuperenunciato. Cathec. Rom. *p. 2. num.* 18. quia aliud eſt omittere, & contemnere, aliud eſt doctrinam ſuſtinere contrariam, quæ immunes à peccato doceat eſſe, qui Rubricas contemnunt, vel omittunt, vel novos Ritus inſtituunt.

16 Neque *Paſtores*, quorum appellatione veniunt Epiſcopi, Archiepiſcopi, & Patriarchæ, poſſunt mutare, vel introducere novos Ritus abſque approbatione S. R. E. ut eadem ſæpiùs decrevit, & præcipuè loco ſuprà allegato ex Barboſa *de Pot. Epiſc. alleg.* 17. *n.* 6.

§. III. Cùm igitur in Eccleſia Dei nihil ſanctius, aut utilius, nihilque excellentius, aut magis divinum habeatur, quàm Sacramenta ad humani generis ſalutem à Chriſto Domino inſtituta; Parochus, vel quivis alius Sacerdos, ad quem eorum adminiſtratio pertinet, meminiſſe in primis debet, ſe ſancta tractare, atque omni ferè temporis momento ad tam ſanctæ adminiſtrationis officium paratum eſſe oportere.

17 Per Sacramenta omnis vera juſtitia incipit, vel cœpta augetur, vel amiſſa reparatur, Conc. Trid. *ſeſſ. 7. de Sacr. in Proœm.* ideòque nihil ſanctius reſpectu myſteriorum, nihil utilius reſpectu Animarum, nihil excellentius reſpectu Authoris, Chriſtum enim Redemptorem noſtrum, inſtitutorem fuiſſe omnium Sacramentorum ſatis patet ex pluribus Scripturæ locis: quapropter D. Ambroſius *lib. 4. de Sacrament.* inquit: *Author Sacramentorum quis eſt niſi Dominus Jeſus? de Cœlo iſta Sacramenta venerunt.* Et Concil. Trid. *ſeſſ. 7. de Sacram.* hæc habet: *Si quis dixerit, Sacramenta novæ legis non fuiſſe omnia à Jeſu Chriſto Domino noſtro inſtituta, aut eſſe plura, vel pauciora, &c. Anathema ſit.*

18 *Parocho* tribuit Textus noſter facultatem miniſtrandi Sacramenta, quia poſt ſummum Pontificem, & Epiſcopos illi ſoli competit illorum adminiſtratio: imò de Jure divino, ipſe tenetur ea miniſtrare, Poſſevin *de off. Cur. cap.* 5. qui cum Tridentino concordat, *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *de reform.* Nam etſi Sacerdotibus quibuſcumque, ex Chriſti inſtitutione, competat ordinaria poteſtas adminiſtrandi Sacramenta, ut habemus, ex *cap. pervenit, de conſ. diſt.* 2. Et ex Trid. *ſeſſ.* 13. *cap. 8. de Euchar. Sacramento*: cùm tamen in illis juriſdictio deſideretur, illicitè faciunt ſi miniſtrent abſque delegata, vel ordinaria juriſdictione, Barboſa *d. de pot. Paroch. cap.* 20. *n.* 1. *&* 2. aliud enim eſt poteſtas, aliud juriſdictio. Cùmque Grex illis deficiat, Paſtoris munere uti non debent, quia verè Paſtores non ſunt. Excipiendi ſunt tamen caſus neceſſitatis, in quibus cuique Sacerdoti tacitè datur iſta facultas ex vi Ordinis.

Quare ipſe Textus ſubdit: *Vel quivis alius Sacerdos*: nam, ut diximus, ex Chriſti inſtitutione, quicumque Sacerdos poteſtatem habet miniſtrandi Sacramenta: nihil aliud itaque hìc deſideratur, niſi delegatio facta à Parocho.

19 De licentia expreſſa igitur Parochi, valet ſimplex Sacerdos Sacramenta miniſtrare, etiam ſi non ſit ab Epiſcopo expoſitus ad Sacramenta miniſtranda (excepto tamen Sacramento Pœnitentiæ, in quo ſpecialis juriſdictio ab Epiſcopo tantùm datur, & ſecluſa Epiſcopi reſervatione.) Ad hæc enim non eſt neceſſaria actualis juriſdictio, ſeu poteſtas, ſed tantummodo potentia ad diſtribuendum, Barboſ. *d. de Off. & pot. Par. cap.* 20. *num.* 6.

20 Hac igitur facultate rectè uti poteſt quilibet Religioſus Presbyter, quia à Concil. Tridentino non aufertur à ſimplicibus Sacerdotibus hæc poteſtas diſtributiva ſi habeant ad id licentiam à Parocho, vel à Sancta Sede Apoſtolica: quæ licentia tamen à Regularibus non petitur, quia Regulares habent privilegium miniſtrandi Sacram Euchariſtiam omnibus Chriſti-fidelibus in ſuis Eccleſiis per ſe, vel per alios Sacerdotes, non requiſita licentia Parochi, ut patet ex privilegiis Nicolai V. Sixti IV. Leonis X. & aliorum Summorum Pontificum apud Lantuſca. *Theatr. Regular.*

21 Sequitur Rubrica præcipiens Parocho, ſeu Sacerdoti, ut reminiſcatur ſe ſancta tractare; & non ſufficit, ut hoc in abſtracto illi innoteſcat, ſed in actu meminiſſe debet. Scimus enim oes omnes Chriſti-fideles mandata legis, ſed non omnes opportunè eorum recordamur. In actu igitur adminiſtrationis Sacramenti meminiſſe debet Sacerdos ſe ſancta pertractare: Sancta enim ſanctè tractanda eſſe docet Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *cap.* 5. *de Sacr. Miſſ.* nam nihil ſanctius in domo Dei ipſis Sacramentis à Chriſto Domino inſtitutis, Caſtald. *Prax. lib.* 2. *ſect.* 14. *cap.* 1. *num.* 1. Sacerdotium ſanctum eſt, Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 2. *de Sacr. Ord.* Sacramenta ſanctiſſima ex allatis; ergo quid turpius, in tanta rerum ſanctitate ſolos Sacerdotes ſanctè non procedere? Id nobis innuit Iſaias 2. *Sancti eſtote quia ego ſanctus ſum.*

§. IV. Quamobrem illud perpetuò curabit, ut integrè, caſtè, pièque vitam agat: nam etſi Sacramenta ab impuris coinquinari non poſſint, neque à pravis Miniſtris eorum effectus impediri: impurè tamen, & indignè miniſtrantes, in æternæ mortis reatum incurrunt. Sacerdos ergo, ſi fuerit peccati mortalis ſibi conſcius (quod abſit) ad Sacramentorum adminiſtratio-

nem

Digitized by Google

nem non audeat accedere niſi priùs corde pœniteat; ſed ſi habeat copiam Confeſſarii, & temporis, locique ratio ferat, convenit confiteri.

22 Ne à peccati vinculo detineatur Sacerdos, cura, quam de ſe habere debet, non per momentum eſt duratura, ſed *perpetuò*, ut quocumque tempore ad Sacramenta miniſtranda aptus ſit, non aptitudine materiali, ſed præparatione ſpirituali, quæ conſiſtit in cordis munditie. *Perpetuò* igitur ſtudebit Sacerdos integritati, ideſt inculpabilitati, in omnibus verum ſe Dei miniſtrum exhibendo, Primò, Animo, & corpore à carnis inquinamento immunis eſſe debet: nam, ut ait D. Chryſoſtomus: *Neceſſe eſt Sacerdotem ſic eſſe purum, ut ſi in ipſis Cœlis collocatus, inter cœleſtes illas virtutes medius ſtaret*. Quapropter ejus animam ſolaribus radiis puriorem eſſe oportet, adeò ut Sacerdoti dicere verè liceat cum Apoſtolo: *Vivo ego, jam non ego, vivit verò in me Chriſtus*: Ne quando deſolatum illum Spiritus Sanctus relinquat. Cui concordat D. Baſilius: *Splendore enim Vitæ totum illuminantis Orbem fulgere debet animus Sacerdotis*: In quo, ut ſequitur D. Ambroſius, *lib.* 1. *epiſt. ad Iren. Nihil plebejum requiri debet, nihil populare, nihil commune cum ſtudio, atque uſu & moribus multitudinis*.

23 *Pietati* quoque ſedulò incumbere debet, ſcilicet piè, devotè, & cum charitate procedere in omnibus, ut non vituperetur miniſterium illius, 2. *Cor.* 7. Quare Conc. Trident. *ſeſſ*: 14. monet quòd Clerici Laicos in vita, ſicut in Officio præcedant: nihil enim majus eſt quod alios magis ad pietatem, & Dei cultum aſſiduè inſtruat, quàm eorum vita, & exemplum, qui ſe divino miniſterio dedicarunt, *ſeſſ.* 22. *c.* 1. *de Ref.*

Quamobrem non inutile erit ſi admonitionem à Magno Gregorio, *hom.* 17. *in Evang.* Sacerdotibus factam, ſæpè animo repetant: *Timeamus vehementer chariſſimi, & curemus, ut conveniat actioni noſtræ ipſum miniſterium noſtrum; de noſtra quotidie relaxatione cogitemus, conſideremus ſine ceſſatione, quia ſumus (nempè Sacerdotes) penſemus negotium noſtrum, penſemus pondus, quod ſuſcepimus; faciamus quotidie nobiſcum rationes quas cum Judice noſtro habebimus*.

Neque iſta pietas, ſeu vitæ honeſtas tantummodò in ſacrarum rerum tractatione demonſtrari debet, ſed quocumque tempore, quacumque occaſione, cum quibuſcumque ſociis, & in quocumque loco apparere debet: Chriſtus enim à congregatione convivantium, indutum ſordidis veſtibus ſeparavit. enim verò non caſu, ſed appoſitè Clerici clericatus ſui ſigna habent, quibus à Laicis diſcernantur, eo pacto, quo characterem in anima ab omnibus diſtinctum præſeferunt, quo diſtinctè fulgebunt in cœlis, & in gehenna ſignanter notabuntur. Aliter ſe gerens Sacerdos, ſcænicam veſtem indueret, perſonam mentiendo, & dupliciter apparens, nempè ſcurrilis in converſatione, honeſtus in miniſterio; pius in Templo, indevotus, & irreligioſus per vias, & in plateis. Uniformiter igitur ſe ipſum ſemper conſiderare debet Sacerdos, ut in omni loco, & tempore venerationem exigat.

24 Circa verbum illud *Coinquinari*, & ea quæ ſecum neceſſariò affert, dicam quòd damnatur iſte error à Conc. Trid. *ſeſſ.* 7. *de Sacram. in gener. cap.* 12. hoc pacto: *Si quis dixerit, Miniſtrum in peccato mortali exiſtentem (modò omnia eſſentialia, quæ ad Sacramentum conficiendum, aut conferendum pertinent, ſervaverit) non conficere, aut conferre Sacramentum, anathema ſit*. Eumdem errorem, qui unus erat è 45. articulis Vvicleffi damnaverat Concilium Conſtantienſe, *ſeſſ.* 8. *cap.* 4. Pariter idem ſtatutum fuerat per *cap. Roman. de conſecrat, diſt.* 4. *&c. ſi juſtus* 1. *qu.* 1. Vide *ſumm. Sacramentorum, quæſt.* 28. *de Bapt.* Attamen talis miniſter peccat mortaliter miniſtrando Sacramentum in peccato mortali, Div. Thom, 3. *part. quæſt.* 65. *art.* 6. tribus accedentibus ſecundùm Cajet. *Summ. Sacr, ubi quinta quæſt.* 29. Dat enim Deus Sacramenta per bonos, & malos Miniſtros, ſed ſæpè dat gratiam per ſe ipſum, D. Auguſt. *de Bapt. lib.* 5. *cap.* 25. & habetur per *quæſt.* 1. *cap. multi*, & quoad eſſentialia æqualis eſt Miſſa boni, & mali Sacerdotis, *l. q.* 1. *cap. intrà*, Navarr. *cap.* 25. *num.* 78. *& ſeqq.* agunt enim in Sacramentis Miniſtri non virtute propria, ſed Chriſti, D. Th. *lib.* 4. *contra Gent.* Turrecrem. *Summ. Eccl. l.* 1. *c.* 99. & Miniſtros Eccleſiæ inſtrumentaliter agere in Sacramentis non ſecundùm propriam virtutem, ſed ejus à quo moventur, docet D. Thom. 3. *part. qu.* 64. *art.* 5 & Barboſ. *de Off. & pot. Paroc. cap.* 17. *num.* 6. Peccatum namque mortale eſt impedimentum, non quidem impediens uſum Ordinum, nec Sacramenrorum adminiſtrationem, ſed rectum uſum illorum.

Impunè, ſignificat ſine venia: propriè verò ſi- 25
ne pœna & fruſtrà, Perott. *Cornucop.*

Indignè, ſcilicet inhoneſtè, & præter digni- 26
tatem Rei, non Perſonæ. Idem

Æternæ mortis, *&c.* Peccatum mortale eſt, 27
genericè loquendo, Sacramenta miniſtrare in mortali, Div. Thom. & alii apud Toled. *Inſt. Sacr. add. Victorell. cap.* 91. & apud Barboſ. *d. c.* 17. *num.* 4. ſed duo requirunt Cajetan. Sot. Valer. & alii. Alterum ut ſit Miniſter ex Officio, ideſt, conſecratus ad id: alterum ut ſolemniter adminiſtret. Unde Laicus in neceſſitate baptizans in peccato mortali, non peccat mortaliter, Cajet. *loc. cit.* & alii apud eumdem, neque Sacerdos id faciens ſine ſolemnitate, ibid. (nec aliter poteſt intelligi iſta exceptio niſi in caſu neceſſitatis.) Tria autem conveniunt in Miniſtro Sacramentorum, quæ ipſum obligant, ut abſque conſcientia peccati mortalis Sacramenta miniſtret. Primum eſt, ipſa ſpiritualis conſecratio, per quam ei poteſtas data eſt. Secundum ipſa gratia ad hoc peculiariter collata. Tertium quia in talibus artibus ſe exhibet miniſtrum Religionis, charitatis, & cultus ſpiritualis, & Divini: quorum trium explicatio fit à Toledo, *cap.* 91. *num.* 3. Ideò Sacerdotem, ſeu Miniſtrum toties peccare, quoties miniſtraverit, notat Sil, Cler. 2. *not.* 8. Secundùm quam opinionem, qui viginti homines communicabit, vicies etiam peccare mortaliter, inſinuat Poſſevin *de Off. Curati*, *cap.* 5. *num.* 43. & Victorell. *in Addit.* cum Suarez, *loc. cit* qui

ait,

Digitized by Google

ait, Parochum aſſiſtentem Matrimonio in peccato mortali, non peccare mortaliter, quia non miniſtrat. Quibus addo, duas opiniones ex Barboſa *d. c.* 20. *n.* 17. circa miniſtrantes Euchariſtiam. Prima eſt, & habet ſeptem DD. ibi relatos, quòd Parochus non peccabit mortaliter miniſtrans Euchariſtiam in peccato mortali, quia miniſtrans Euchariſtiam conſecratam non eſt miniſter Dei ad juſtificationem proximè ſicut in aliis Sacramentis, ſed tantùm eſt ſicut applicans activa paſſivis. In aliis Sacramentis Sacerdos ſimul conficit, & miniſtrat, non autem in hoc; non enim eſt idem conficere, & aliis miniſtrare. Alia opinio contraria, quæ tutior, & probabilior eſt, & habet etiam pro ſe ſeptem DD. ibi recenſitos, affirmat Parochum peccare adminiſtrando indignè hoc Sacramentum: in materia enim Sacramentorum quærere debemus ſummam integritatem, & conformari Domino in operando.

28 Quòd ſi ignoraverit Sacerdos, ſe eſſe in mortali, noviter non peccat ſic adminiſtrando Sacramenta, quia malitiosè non agit. Barboſa *d. c.* 7. *num.* 4. Tunc ſolùm peccat quando eſt in claro mortali, vel clarè illi conſtat, eſſe in dubio de mortali. Poſſev. *cap.* 5. *num.* 40. *in fin.*

29 *Non audeat accedere.* Si autem non adminiſtraverit, non peccat, quia actum indignum non conſumavit. Rubrica enim ſubdit præcipuè adminiſtrationem: atque ideò tutior regula eſt, ut non audeat accedere.

30 *Corde Pœniteat.* Ex regula generali, Conſtitutus in peccato mortali debet conari, ut in gratiam reſtituatur antequam adminiſtret Sacramenta. Tenetur itaque Miniſter habere contritionem, vel talem attritionem, quæ ab eo reputetur contritio quando eſt in mortali, vel veniali dubio de mortali, aliàs peccat mortaliter, D. Thom. 1. *p. qu.* 64. *art.* 6. & alii apud Poſſev. *c.* 5. *n.* 40. Advertere ideò debet, ſolam Attritionem non ſufficere ad reſtituendam gratiam, ſed actum contritionis elicere debere. Quòd ſi iſte actus reddatur illi impoſſibilis, ad confeſſionem commodè recurrat, Barboſ. *ibid.* Igitur quando noſter Textus ſubdit *Corde pœniteat*, intelligit: Actum contritionis eliciat, idem *c.* 20. *n.* 17. Contritio enim ex Trid. *ſeſſ.* 14. *de Sacr. Pœnit.* Eſt animi dolor, ac deteſtatio de peccato commiſſo, quod per David exprimitur Pſal. 12. *Quandiù ponam conſilia in Anima mea? dolorem in corde meo per diem?* Et ulteriùs intelligitur, Textum noſtrum de contritione loqui, quia ſola contritio extra confeſſionem reſtituit gratiam. Quibus addo cum Victorell. ad Toled. *cap.* 21. *in fin.* ſufficere contritionem poſt peccatum mortale ſi ſis adminiſtraturus Sacramenta: tutius tamen eſſe ſacra confeſſione animam expiare, quam non puto de præcepto eſſe in hoc caſu, ut nonnulli ajunt, eſt tamen de præcepto in caſu Sacerdotis, qui eſt Miſſam celebraturus. Si ſis attritus, præmittenda eſt confeſſio; ſed ſi inculpabili ignorantia, te contritum putares, non patrares ſacrilegium ſi ita ignorans adminiſtrares ſolemniter. Suarez *ſect. col.* 3.

Sed ſi habeat copiam Confeſſarii, &c. Quando adſit inopia confeſſarii ita intelligitur, ſcilicet quando non adeſt, vel longiùs abeſt, vel timeatur ſcandalum. Gavant. *Theſaur. p.* 3. *tit.* 8. §. *inopia.* Et ſic explicantur illa duo verba textus noſtri: *loci & temporis ratio*: unde Poſſevinus optima hic ſubdit conſilia, & remedia omninò a Parocho adhibenda, ad quæ remittimus noſtrum Sacramentorum miniſtrum, *cap.* 5. *num.* 44. 46.

Hoc verò advertendum eſt, quoad Ritum, 31
& Cæremoniam, ne ſacerdos indutus ſacris indumentis confiteatur, ſed antequam ea veſtiat: hoc enim magis decet juxta Didac. Murill. *in Scala ſpirit. p.* 1. *l.* 3. *cap.* 13. per Gavant. *in Rubr. p.* 2 *t.* 1. repræſentat enim veſtibus ſacris indutus, Chriſti figuram, non Peccatoris.

Verbum illud *Convenit*: Obligationem non 32
importat, & ultra convenientiam non procedit, ex ipſius vocis vera ſignificatione: ſed in hoc caſu videtur importare obligationem ac ſi diceret: ſi ratio temporis, vel loci ferat, tenentur; ſin minùs, convenit. Quando liceat ſine prævia Confeſſione celebrare, vel miniſtrare, vide Tonell. *l.* 1. *c.* 1. §. 2.

§. V. Quacumque diei, ac noctis hora ad Sacramenta miniſtranda vocabitur, nullam officio ſuo præſtando (præſertim ſi neceſſitas urgeat) moram interponat. Ac propterea Populum ſæpè prout ſe ſe offeret occaſio, præmonebit, ut cùm ſacro miniſterio opus fuerit, ſe quamprimùm advocet, nulla temporis, aut cujuſcumque incommodi habita ratione.

33 Boni Paſtoris ſolertia promptum ad ovium ſuarum levamen Paſtorem requirit ad omnes horas diei ac noctis. Error hic notandus, & objurgandus venit Parochorum illorum, qui extra Parochiam degunt per dies, noctesque, abſque ſubſtitutione idonei Sacerdotis, & miniſtri in Eccleſia propria; adeò ut, caſu quo vocetur Parochus, ignoretur locus ubi degat, ſeu pernoctet; & ex hoc Sacramentis defraudentur Parochiani. Quacumque igitur diei, vel noctis hora, ſive prandeat, ſive cœnet, ſive dormiat, ſive horis canonicis incumbat, ſive iret; ſeu quidquid aliud, non tamen ſi Sacrum agat, debet eſſe ad munus ſuum paratus. Verbum enim illud noſtri Textus *quacumque hora*, generale eſt, & oritur ex obligatione juſtitiæ. Barb. *d. c.* 7. *n.* 12. Si ſacrum conficiat, ut ſuprà enunciavi, videtur quòd non debeat imperfectum relinquere Sacrificium, ad hoc ut aliud Sacramentum miniſtret, nonnullas verò doctrinas, & rationes in contrarium affert *Paſqualigo de Sacram. nov. leg. qu.* 195. *per tot.*

Quæris hic curiosè Poſſevin. *cap.* 5. *n.* 34. qua 34
diligentia teneatur Curatus properare in adminiſtrandis Sacramentis? Et reſpondet. Ubi non adeſt neceſſitas feſtinandi, adminiſtret cum gravitate, & decenti feſtinatione. Duplici modo poteſt intelligi iſta feſtinatio: vel in die, vel in

nocte. In die quando Curatus eſt indutus, & addo, propria veſte clericali, non quacumque; properet, relicto quidquid agat, & ſecum ferat Sacramenta, præcipuè verò Oleum Sanctum, ſi ad Infirmum vocetur, & moneatur de periculoſo morbo, ſine quo in repentinis caſibus, nunquam ad Infirmos vocatus accederem. Si alia Sacramenta miniſtret, vide fuſiùs Poſſevin. *c.* 5. *num.* 35.

35 Si verò de nocte vocetur, cautiùs procedendum eſt. Regulam dat Poſſevinus loco citato hoc pacto: *Induat ſe priùs & feſtinet, quia cùm iſta obligent mortaliter, non tenetur Curatus ire in induſio, aut ſemiveſtitus, ut acceleret. Ita univerſaliter practicatur. Verum eſt tamen, quòd debet feſtinare, & relinquere omnia, quæ non ſunt neceſſaria ad neceſſarium veſtitum: puta, non debet ſe pulire, lavare, pectere, & ſe veſtire, ac ſi deberet in die claro, per medium forum tranſire, maximè cum veſte Talari, ut poſſit defendere corpus ab injuria, quam poteſt nox illi inferre, ob non abſolutam induitionem.*

Verùm iſtis regulis aliquæ exceptiones dandæ ſunt, bona Poſſevini venia; docet enim id experientia, & decus miniſtri, & miniſterii. Nego igitur, quòd Parochus, non ſe debeat polire, lavare, & pectere: hoc enim non fert decus miniſterii, ut irſutis, incultiſque comis, palpebris conglutinatis, manibus ſordidis, ac omninò impolitis, accedat ad Sacramenta miniſtranda; licèt hoc fieri debeat minori cultura & ſtudio, non omninò tamen omittendum eſt.

36 De Veſte Talari danda eſt exceptio. Poſſevinus vult, quòd Curatus non ſit ſubtus totaliter indutus, & hæc veſtis valeat reparare hyemis aeriſque rigorem, ſed contrarium experientia docet; nam veſtes Talares, præcipuè in iſtis Regionibus, non adeò corpori adnectuntur ut ad id valeant; ſed ſunt latæ, & magnificæ, ad aerem ventilandum aptiſſimæ, ideòque magis aptæ ad augendum, quàm ad comminuendum aeris rigorem. Præterea ad iter ſolicitum pro impedimento communiter habentur; & in ruralibus Parochiis difficiliùs inſervire poſſunt: pulvere enim æſtivo tempore, & cœno, hyemali, impeditur inceſſus, niſi complicentur aliquo ligamine circa corpus, & inde in miniſtrando Sacramento ob decus exſolvantur, & ad talos perveniant.

De longo itinere, de pluvioſo, intemperatoque Cœlo, deque hyemis rigore, & viis inviis loquendo, doctrinam ſequor D. Poſſevini, *c.* 5. *n.* 37. 38. *& ſeqq.* qui omnimodò vult, Parochum propriæ, Animarum Populi ſui curam anteponere, & juxta diverſitatem caſuum tum currere, tum feſtinare: non verò ut ſemiveſtitus pergat aſſentior: repugnat enim hoc decori Miniſtri, & Miniſterii.

37 Idem dicendum de metu propriæ vitæ, v. gr. tempore peſtis, aggreſſionis, incurſus hoſtium, & ſimilium: tunc enim magno ſe debet proximi amore imbuere, & in Deo fiduciam tenere firmiſſimam, qui cuſtodiat eum in omnibus viis ſuis, illud Evangelii reſpiciens, quòd *Bonus Paſtor Animam ſuam dat pro ovibus ſuis*; de quibus omnibus fuſiùs laudat. Poſſevin. *l. c.* & Barboſa *d. c.* 17. *n.* 16. *& ſeqq.* Verùm hoc faciliùs dictu eſt, quàm factu, & in ſolo Sacerdote evenire poteſt, qui vera in Deo erga Proximum ſuum charitate conflagret, ſciatque Deum Juſtitiæ authorem eſſe, & tutorem, nec meliùs, & laudabiliùs poſſe Sacerdotes mori, quàm quaſi Martyres. Penſanda tamen ſunt tria, nempe Tempus, neceſſitas, & occaſio, ut id prudenter eveniat ne illud dicatur Eccleſiaſtici: *Qui amat periculum, peribit in illo.* Vide quæ dicenda ſunt ad Titulum *de communione Infirmorum* §. 8. propè finem.

Periculum magnum aliqui volunt eſſe aeris intemperiem, quæ in aliquibus Civitatibus, menſibus Æſtivis, & autumnalibus eſſe ſolet per allegat. ab Urſaja, *diſcept. Eccleſiaſt. Tom.* 4. *p.* 2. *diſt.* 13. *à num.* 16. ubi cum Corrad. *in Prax. lib.* 8. *cap.* 10. *num.* 18. *verſ. quartum, &c.* & Pac. Jord. *Var. lucubr. Tom.* 1. *prælud.* 8. *n.* 8. exiſtimat eſſe impium, & ferè inhumanum in tali circumſtantia, cum vitæ periculo, obligare aliquem ad accedendum ad locum peſſimi aeris: ſed caſus hujus obligationis reſpicit reſidentiam, & ſervitium Eccleſiæ, non verò adminiſtrationem Sacramentorum, in quibus major obligatio incumbit Parocho, quàm ſimplici Beneficiato. 38

Quanam pœna afficiatur Parochus ſi Sacramenta miniſtrare recuſaverit ubi obligatus eſt, videndus Barboſa, *d. cap.* 17. *num.* 41. 39

Vocabitur. Cùm ex dictis, de jure Divino, teneatur Parochus miniſtrare Sacramenta, quærendum eſt hìc, an ipſe teneatur quærere indigentes, vel tantùm debeat & miniſtrare poſtulantibus? Quibus omnibus reſpondet Poſſevin., & Barboſa, nec non Toledo, & alii DD. Vel hìc ſupponitur neceſſitatis caſus, vel non: In utroque, pro regula generali, debet petentibus miniſtrare, nec eos quærere. Nonnullæ tamen ſunt exceptiones, Toledo *lib.* 5. *num.* 4. *c.* 5. Affirmat, quòd debeat miniſtrare Sacramenta infirmis morbo periculoſo, licèt non petentibus, hortando tamen illos ad ea ſuſcipienda. Navar. verò *cap.* 25. *num.* 231. dicit, ſufficere ſi dentur petenti. Inter has opiniones diſtinctionem hanc affero: vel adeſt neceſſitas, vel adeſt præceptum (puta Paſchale), vel non. Si prior adſit, debet Parochus Infirmos ſuæ Parochiæ viſitare, & ſcire, an Sacramento indigeant, de quo videbis quid afferam in Tit. *de Viſitatione, & cura Infirmorum*. Tempore verò Paſchatis, debet eos monere, ſi negligant, & miniſtrare. Poſſevin. *cap.* 5. *num.* 2. Tenetur igitur in iſtis duobus caſibus quærere; in aliis, non niſi vocatus miniſtrare: de quibus omnibus dicti DD. & præcipuè Barboſa *d. cap.* 20. *num.* 5. 40

Inſuper debet Parochus monere Populum, ut cùm ſacro miniſterio opus fuerit, ſe quamprimùm advocet, nulla temporis, aut cujuſcumque incommodi habita ratione, & ſi tunc Parochus neglexerit, peccat mortaliter, Poſſevin. *d. c.* 5. *num.* 3. & hoc eſt in caſu neceſſitatis. In caſu verò præcepti, cùm ipſi manifeſtum fuerit de negligentia alicujus, iſta notitia habetur pro vocatione, & debet ab iſta cenſeri vocatus ad miniſtrandum. Semper igitur ſtat, quòd debet vocari, & quòd nonniſi vocatus teneatur. Textus 41

enim

enim id expreſsè demonſtrat, inquiens: *Quacumque hora, &c. ad Sacramenta miniſtranda vocabitur*; & iſta vocatio habetur pro petitione, quæ diſtinguitur à Poſſevin. *dict. cap.* 5. *num.* 4. in explicitam, & implicitam. An verò danda ſint Sacramenta invitis, an ſæpiùs petentibus, an extra caſum neceſſitatis, an juſtis de cauſis deneganda ſint, latè docet Em. Sà: *Verbo Parochus*, *num.* 4. Poſſevin. *loc. cit.* Toledo *lib.* 5. *cap.* 5. & Add. Victorell. aliique, pro cujus opinionis coronide ejuſdem Victorell. verba afferam circa ſuperenarratos caſus ad Toled. *lib.* 5. *cap.* 5. *Parochum Animarum eſſe medicum, & annuos redditus habere ea juſtitiæ lege, ut teneatur juſtè petenti ſalutis remedia præbere. Quòd ſi monitus, & vocatus, vel negligat, vel moretur, vel opinioni potiùs propriæ, quàm medico fidem præſtet, & ideò neget, vel differat adminiſtrationem cum pericule Infirmi, proculdubiò, aoa ſiae gravi culpa id fore autumo, & multò magis ſi aliqais ob Parochi incuriam, ſine Sacramentis moriatur, quia defectus eſt in re gravi, præcipuè ſi Sacramenta adminiſtranda ſint neceſſaria neceſſitate medii, puta Baptiſmus, & Pœnitentia, non neceſſitate præcepti, ut ſunt alia.*

§. VI. Ipſe verò antequam ad hujuſmodi adminiſtrationem accedat, paululùm ſi opportunitas dabitur, orationi, & ſacræ rei, quam acturus eſt, meditationi vacabit, atque ordinem miniſtrandi, & cæremonias pro temporis ſpatio prævidebit, & perleget.

42 Eadem eſt iſta clauſula, ſeu conditio: *Si opportunitas dabitur*, ac illa quæ legitur in Rubricis Miſſalis ad locum præparationis Sacerdotis celebraturi; atque ideò idem cum Gavanto hic noto, non eſſe peccatum ſi adminiſtraturus Sacramenta orare omittat, & communiùs omittitur, Gavant. *part.* 2. *Tom.* 1. *num.* 1. *litt.* C. Cavendum tamen eſt ne hæc omiſſio fiat cum ſcandalo, ſive in contemptum rei pertractandæ, quia tunc eſſet graviter peccaminoſa.

43 *Paululùm*, *&c.* Tunc brevitatis tempus eſt, non prolixitatis: non enim debet Sacerdos adeò ſe contemplationi dare ante adminiſtrationem Sacramentorum, ut tædio afficiantur illi qui ea potunt: ſed Oratio debet fieri cum diſcretione, & reſpectu ad poſtulantium incommodum.

Orationi, *&c.* Cuinam Orationi? Pro præparatione ad Miſſam aſſignantur Orationes propriæ recitandæ: hic verò non, & Piſcara, Corſettus, & alii nihil de hac Oratione loquuntur, ſed Rubricam tantùm prout ſtat exponunt. Egò verò puto, quòd hic intelligi debeat de mentali meditatione myſterii à Sacramento conferendo importandi, ut ſic interiùs, exteriùſque Sacerdos ſummo Sacerdoti placere ſtudeat. Quòd ſi vocalibus Orationibus potiùs vacare cupiat, Orationes non deſunt, ac Pſalmi, qui Sancti Spiritus opem implorent, & quidquid immundum, ſenſuum tranſgreſſione commiſerit Sacerdos, detergant: puta *Pſal. Miſerere*, & omnes Pœnitentiales. Oratio *Actiones noſtras*, *&c.* Hymn. *Veni Creator Spiritus*, *&c.* & jaculatoria varia ex locis Sacræ Scripturæ deſumpta. Sed, ut ſuprà diximus, Rubrica in hoc loco intelligit de aliquali meditatione circa dignitatem, utilitatem, & majeſtatem Sacramenti miniſtrandi; quæ meditatio clarè ſpectat ad impetrandam cordis, & corporis munditiem, atque ad implorandam Divini numinis opem.

Prævidebit, *&c.* Præcipuè ex hoc monetur Parochus, qui de recenti munus Parochiale ſubiit, nec multùm calleat Ritus, & cæremonias, in quibus poteſt inſtrui legendo, & perlegendo Rubricas. Valet ulteriùs iſta prævidentia ad res diſponendas, ſeu materiales, ſeu formales pro adminiſtratione Sacramenti, & ad intentionem renovandam, de qua inferiùs dicemus. Solebat Cl. Mem. Card. de Verne olim Epiſcopus Ferraren. Sacerdotibus noviter conſecratis, & ad Parochialem aliquam Eccleſiam deſignatis injungere, ut quotidiè perlegerent caput unum Rubricarum, ſive Miſſalis, ſive Breviarii, ſive Ritualis, donec memoriter illud tenerent, & hoc ut facilè haberent ad manus reſolutiones in caſibus adminiſtrationis Sacramentorum, ſeu recitationis horarum Canonicarum. 44

§. VII. In omni Sacramentorum adminiſtratione ſuperpelliceo ſit indutus, & deſuper Stola ejus coloris, quem Sacramenti Ritus expoſcit, niſi in Sacramento Pœnitentiæ miniſtrando occaſio, vel conſuetudo, vel locus interdum aliter ſuadeat.

45 Generaliter hic ponitur omnis Sacramentorum adminiſtratio, eò quia iſte verè eſt habitus religioſus, & majoris venerationis, per quem debent Sacerdotes diſtingui in miniſtrandis Sacramentis; juxta allegat. à Div. Thoma *ſuppl. ad qu.* 40. *art.* 7. quæ refert Summus Pontifex Benedictus XIII. feliciter regnans in *Lectiones ſup. Exod. p.* 2. *lect.* 49. *n.* 30. ubi: *Veſtes Miniſtrorum deſignant idoneitatem, quæ in eis requiritur ad tractandum Divina*. Caſal. *d. c.* 35. obſervat quòd Eccleſiaſticorum habitus, quibus in Sacris Ritibus utuntur, diſtingui debent ab illis qui in uſu communi eorumdem ſunt extra Eccleſiam. Superpelliceum deſignat candorem, munditiam, ſeu puritatem juxta illud, Eccl. 9. *Omni tempore veſtimenta, ideſt opera tua ſint candida, & munda*. Propter nomen verò ſuum carnis mortificationem figurat, Durand. *lib.* 3. *c.* 1. *num.* 10. In omni igitur Sacramentorum adminiſtratione (demptis caſibus neceſſitatis, qui nonniſi in Sacramentis Baptiſmi, & Pœnitentiæ evenire poſſunt, ut inferiùs dicemus) uti debet Sacerdos ſuperpelliceo, & ſtola; *Religio enim*, ut monet D. Hieronym. *lib.* 14. *ſup. Ezech.* alte-

rum habet habitum in uſu, alterum in miniſterio, & Piſcara *lib.* 2. *ſect.* 1. *cap.* 10. *num.* 1. à quo declaratur ſuperpelliceum proprium Clericorum indumentum. Vide privilegium PP. Societ. Jeſu in his Commentariis ad Titulum 17. *de Sacramenta Pœnitentiæ*, §. 4. *in fine*.

46 De ſuperpelliceo, ejus nomine, etymologia, ſignificatione, & uſu, deque illius varia forma tractant Durand. *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 10. & 11. Gavant, *part.* 2. *t.* 1. *n.* 2. Piſcara *lib.* 2. *ſect.* 1. *cap.* 9. 10. *ſect.* 14. *cap.* 1. *num.* 4. Caſal. *c.* 35. Menag. *Orig. ling. Ital.* & alii quamplurimi, quos omnes antecelluit eruditione doctiſſimus Macri in *Hierolex.* ubi omnia, vel ſaltem potiora de hoc indumento, & ejus uſu æquè eruditè, ac diligenter exponit: à quibus, & aliis nonnulla obſervatione digna eruam. Superpelliceum idem eſt ac Cotta, non verò Cotta illa, quæ apud Menag. *Orig. ling. Ital.* dicitur Veſtis talaris ac muliebris à Crocota derivata, de qua Cic. *de Aruſp. Reſp.* & Author Poematis *Ceiris*, quod Virgilio attribuitur; *Quæ priùs in tenui ſteterat ſuccincta Crocota*, de qua plura Scaliger. Quòd talis numeraretur Veſtis inter antiquis lego apud Pignor. *de Orig. Pad.* his verbis: *Avevano gli Antichi una Veſte per le femine, che chiamavano Crocota, e Crocotola, dalle quali vengono la Cotta voce Franzeſe, e la Cottola.* Verùm iſta Veſtis Eccleſiaſtica, & ad uſum Sacrum non valdè antiqua eſt, nec mulieribus inſervit. In aliquibus Senenſis Eccleſiæ Cæremonialibus MSS. Cocca, & alio nomine *Camiſia ſuperanea* vocatur. Sed de nomine ſatis: ad ejus uſum, & formam procedamus.

Cotta Tunica Clericis propria vocatur ab Alexandro IV. *lib.* 6. *epiſt.* 256. hoc pacto: *Clerici induti Veſtimentis ſericis, aut ſuperpelliceis, ſive Cottis vadant proceſſionaliter.* Inſuper charta Petri Epiſcopi Anagnini apud Odor. Raynald. *Ann.* 1299. *num.* 30. de ea mentionem habet: *Diaconus ſtet cum Cotta, & Stola, & Subdiaconus, & Acolytus cum Cotta*.

Ejus forma ſic præſcribitur à Bauldrio *loc. cit.* *Cottæ ſint Manicis ita oblongæ, ut criſpata uſque ad ſummos digitos pertingant, quæ eſſe poſſunt cubitis circà duobus; latè autem patentibus in Orbem circiter cubitis quatuor, In ipſo ore potiùs forma ſit rotunda, quàm quadrata: A pectore nullo modo ſciſſa* (ita judico auferri poſſe abuſum ligandi hanc ſciſſuram fibulis argenteis, vel ſericis amentis, & quod pejus eſt, verſicolotibus, non albis) *longè ducatur infra genua ferè ad media crura: latè pateat ab extremis oris ambitus cubitis circa treſdecim, ab humeris circiter octo. A nulla parte neque nimis affectata artificioſi operis elegantia elaborata, ab humeris præſertim, non ſpecioſo artificii ornatu.* Atque iſta forma à Div. Carolo Borromæo præſcripta fuit per allegat. à Marcell. Cavalier, *Rett. Eccleſ. tit.* 20. *num.* 36. & cùm iſta ſit Veſtis atque ornamentum ad uſum Sacrum comparatum, ex Eccleſiæ inſtituto benedici debet, nec adhiberi poteſt priuſquam ſolemnibus precibus ab Epiſcopo, vel ab alio, qui poteſtatem, ſeu auctoritatem habeat, benedicatur. Ita D. Carolus, *in* 2. *Synod. Prov. med. Decr.* 30.

In aliquibus Eccleſiis, & præcipuè Venetiis, adhuc primæva ſuperpelliceі forma retinetur, nempe ea rotunditate antiquæ Planetæ ſine manicis, ſub qua, è lateribus, brachia expelluntur.

Pro ſuperpelliceo Davantria intelligit *Rochettum* quia ſub Cappa pellicea geſtatur, & id quod nos Rochettum dicimus, ipſe Cottam appellat, quæ eſt Tunica Clericis propria: Duſren. *Gloſs. med. latin.*

Iſtæ Cottæ olim erant talares, Gemin. *de antiq. lit. Miſſæ l.* 1. *c.* 132. inquiens: hæc Veſtis eſt laxa, quia clericalis vita debet in eleemoſynis, & in bonis operibus eſſe larga: eſt etiam talaris, quia docet uſque in finem perſeverare in bonis. Idemque Author addit, quòd tempore Quadrageſimali ſuperpellicea geſtabantur ex lana contexta in ſignum mæſtitiæ, & humilitatis: *Diebus Quadrageſimæ, vel alio congruo tempore laneis tunicis utantur, lib.* 1. *cap.* 133. Sed hic non loquitur de Cotta, ſeu ſuperpelliceo, ut ſupponit Macrius, ſed de Tunica, quæ diverſa erat à ſuperpelliceo: Concilium enim Baſileenſe, *ſeſſ.* 21. ait: *Clerici horas Canonicas dicturi cum Tunica talari, & ſuperpelliceis mundis, ultra medias tibias longis, vel Cappis, &c. ad pſallendum ingrediantur.* Nihilominus aliquando iſta vox *Tunica* pro Cotta accepta fuit, ſed nunquam cum titulo *Talari*, Caſal. *cap.* 35. Igitur ſuperpelliceum eſt Tunica parva non ultra genua, Italicè *Cotta* nuncupata, inſerviens adminiſtranti Sacramenta quæcumque, quæ definitio omnes aliàs à tot Authoribus allatas exſuperat. Conſtruuntur hujuſmodi parvæ Tunicæ ex lino, vel ſimili materia, ut maculæ poſſint lotione faciliùs abſtergi, & candor reſplendeat, quemadmodum etiam Deus præcepit, Exod. 28. *Filiis Aaron Tunicas lineas parabis in gloriam, & decorem*; & per Levitic. 16. prohibetur Sacerdoti ingreſſus in Sanctuarium niſi fuerit hac Tunica veſtitus.

Debet itaque Miniſter Sacramentorum indui Cotta, & Stola, Hinc patet abuſus illorum; qui Cottam, & Stolam ſupra brachium portantes, ſeu ſupra humeros, ad modum ſarcinæ indecenter incedunt; & potiùs gravati, quàm induti ſacris veſtibus adminiſtrant. A temporis fortaſſe brevitate, & anguſtia inducti hoc faciunt, quaſi ad induendam Cottam, hora integra impendi debeat; & ad nihil aliud, quàm ad pompam, & oſtenſionem iſta indumenta deſerviant, quando veram, ac propriam habent ſignificationem, ut ſuprà expoſuimus. Cùm enim ſint tamquam lorica, & armatura contra ſpirituales hoſtes, verè armari debemus ad luctam, non ad fictum certamen. 47

Hoc ulteriùs advertendum eſt pro Corollario; 48 pia nempe conſuetudo recitandi orationes in eo actu, in quo Sacerdos, ſeu Clericus induit ſacras veſtes, videlicet, ad Cottam: *Induat me Dominus novum hominem, &c.* & ad Stolam: *Redde mihi Domine Stolam, &c.* quæ ad majorem miniſterii meditationem inſerviunt; de conſilio autem hoc eſt, non de præcepto. Vide Gavant. P. 2. *Tit.* 2. *n.* 2. *lit. B.*

Deſuper Stola, &c. Supra Cottam, ut viſi- 49 bilis appareat, collocanda eſt Stola, ac etiam, ut faciliùs mutari poſſit ſuo loco, & tempore ac porrigi iis, quibus in varia miniſtratione porrigenda eſt.

De

Google

De Stola, & ejus origine plura notat Durant. Gavant. Macri, Caſal, & alii. Alio modo Orarium dicitur, & eſt indumentum Sacerdotale antiquiſſimum, & ab Apoſtolis adhibitum juxta aſſerta per Cedrinum apud Bulenger *l.* 1. *c.* 28. relatum à Gavant. & ad collum pendens defertur, cujus ſignificationes variæ ſunt, & piiſſimæ apud dictos Authores. Præcipuè verò Jugum Chriſti ſuave indicat apud omnes, funemque quo Chriſtus ligatus fuit, & ad mortem tractus.

Imponenda eſt collo cum oſculo, & recitatione Orationis *Redde mihi*, *&c.* ut ſuprà diximus, & item cum oſculo deponenda ad denotandum aſcenſum, & deſiderium, quo ſubjicitur Miniſter huic jugo. Durand. *l.* 3. *c.* 5. *n.* 1. Toled. *Inſt. lib.* 2. *cap.* 2. Præſcribitur ejus forma à Bongiovanni *in ſacra cæremoniarum ſylva*, & à Cavallerio *in Rect. Eccleſ.* nec non à Bauldrio *in* 5. *de menſuris propriis ſacræ ſupellectilis*, ex Actis Mediolanenſis Eccleſiæ D. Caroli Borromæi, hoc pacto. *Sit Stola longa cubitis circiter ſex, ut infra genua producantur; lata autem unciis ſex pateat: laciniæ, ſeu frangiæ unciarum trium ſint, & prætereà Cruces* ✠ *tres de more annectantur eidem in medio, & in extremis partibus. Unaquæque Crux ſit formæ quadratæ, quæ ab omni parte unciis circiter tribus conſtet.* Hæc de ejus forma: nunc ad ejus uſum, & modum eam collo imponendi deſcendamus.

Imponitur Stola ſecundùm communem, & veriorem ſententiam, contra recentiorum nonnullorum opinionem, non longè à collo, premens cervicem, & utrumque humerum. Conc. Bracaren. 3. *cap.* 3. nulloque modo premere poteſt cervicem, niſi ſit propè collum. Debet ulteriùs deſcendere per anteriora ad dextrum, & ſiniſtrum latus, quia *per arma juſtitiæ à dextris & à ſiniſtris*, ideſt in proſperis, & in adverſis, Sacerdos debet eſſe munitus, quatenus nec adverſis, nec proſperis elevetur. Durand. *l. c.* Macri, & Bauldri *p.* 3. *t.* 1. *n.* 5. ſtatuunt præcipuè, quòd Stola ad collum debeat geri, non projiciendo illam ad medios uſque humeros (quia hoc convenit tantùm Epiſcopis) qua de cauſa ejus brachia non extenduntur uſque ad genua, ut monuit Bles. *Ser.* 41. Et hoc eſt nomini conſonum; à Græcis enim Stola dicitur *Epitrachelion*, quod Torquem, vel collare ſignificat. Item Innocentius III. *l.* 1. *de myſt. Miſſæ*, ait: *Debet ergo Sacerdos ſecundùm decretum Bracarenſis Concilii uno eodemque Orario cervicem, & utrumque humerum premens ſignum Crucis in pectore ſuo præparare. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitæ ſubjacebit.* Imò clariùs præcipit antiqua Rubrica Miſſalis, quæ ſic exponebat Orationem recitandam in actu ſumendi Stolam: *Stola juſtitiæ circumda Domine cervicem meam*; & in hoc concordant præcipui, Sacrarum cæremoniarum Scriptores cum Tonell. *Tit.* 1. *Rub.* 3. *n.* 5.

Tenentur igitur Clerici, & Sacerdotes ſæculares Stolam, & Cottam induere dum Sacramenta miniſtrant, & id ab hac Rubrica præcipitur, quod priùs monitum fuit à *S. C. Epiſc.* 8. *Nov.* 1588. apud Corſett. *Tr.* 2. *p.* 1. *ſect.* 1. Hoc etiam in Synodis potioribus ab Epiſcopis jubetur; & D. Carolus Borromæus latis verbis hoc idem innuit in *Conſt. Synod. Mediol. p.* 2. *verſ. Studeant*, ubi ait. *Semper & Stolam, & ſuperpelliceum induant in adminiſtratione Sacramentorum*, & illud *ſemper* notandum eſt, quòd omnem adverſam interpretationem excludit, & perpetuitatem importat, ut notant Socin. Roland. Surd. atque alii apud Paſqualig. *de Sacr. nov. Leg. T* 2. *quæſt.* 1176. *num.* 10. De ſigno, & juriſdictione per Stolam denotata, plura dicemus in Tit. *de exequiis*, ſuo loco.

Stolæ ulteriùs, quæ adminiſtrationi Sacramen- 50
torum inſervire debent, cujuſcumque coloris ſint, ſejunctim haberi debent à Stolis, caſulis conformibus, & conſociis, ne inæqualiter, ac præventivè deformentur, ſeu deturpentur, & ut commodiùs præ manibus ſint Sacerdotum, & Miniſtrorum. Quod videtur innuere Cavaller. *d. t.* 21. *num.* 24.

Modò de Coloribus Stolæ dicendum. Cùm 51
itaque quinque ſint colores quibus utitur in miniſteriis ſuis Eccleſia, nempe Albus, Rubeus, Viridis, Violaceus, & Niger, quærendum eſt hìc quare Scriptores, præcipuè antiqui ſacrorum Rituum, quatuor tantùm Colores deſcribant, Violaceum excludendo? Quæſtionem hanc, annis elapſis, auſus fui proponere per epiſtolam doctiſſimo, & omni laude digniſſimo Antiſtiti Pompejo Sarnellio Epiſcopo Vigilien. de rebus Sacris, & Eccleſiaſticis peritiſſimo, & optimè merito. Hic, de more, humaniſſimè mihi reſponſum fecit pariter per epiſtolam ſub die 6. Decembris 1704. 52
his verbis: *Anteceſſores noſtri eo modo, quo Sacrarum Veſtium uſum à veteris Teſtamenti Sacerdotibus deſumpſere* (*dicit enim Honorius in Gemma l.* 1. *c.* 89. *D. Clementem Pontificem ita ſtatuiſſe, ex traditione D. Petri, & de facto habemus, ſimiliter feciſſe Apoſtolos, ut videre eſt apud Macrium in verbo Colobium.*) *ita quoque quatuor colorum conſuetudinem vindicavere, aliquo modo correllativè ad purpuram, byſſum, coccum, & hyacinthum: nempe Album ad ſignificandam gloriam, gaudium, & innocentiam: Rubeum ad denotandam excellentiam graduum ſuper alios: Viridem tamquam medium inter colores pro diebus ferialibus & communibus: Nigrum denique ad demonſtrandam abſtinentiam, mœrorem, & triſtitiam pro Defunctis. Temporibus Innocentii III. in uſu erat color Niger iis diebus, in quibus modò utimur Violaceo; & Alcuinus ait, quòd in cereorum Benedictione, & Proceſſione utebantur nigro colore ad denotandam Simeonis Prophetiam de Virgine Matre:* Tuam ipſius Animam doloris gladius pertranſibit. *Tractu temporis color Violaceus introductus fuit ad ſignificandum mœrorem, & abſtinentiam; ſed tantùm in die feſto SS. Innocentium ad illorum cædem commiſerandam; & in Dominica* Lætare, *quia dies erat abſtinentiæ. Deinde pro peccatis & defunctis ampliatus fuit iſte color, ut notat Innoc. III. & ita uſus invaluit. De facto cadavera Epiſcoporum, Præsbyterorum, Diaconorum, & Subdiaconorum Violaceo colore veſtiuntur. Tandem Violaceus color deſignatus eſt pro afflictione, abſtinentia, & peccatis, & Niger pro defunctis: Atque ita Violaceus, qui anti-*

quitus

Digitized by Google

quitus non erat in uſu ; vel certè raro, remanſit apud nos pro quinto colore Eccleſiaſtico. Hodie color aureus in uſu venit, & inſervit pro Albo, & pro Rubeo in ſolemnitatibus, unde habemus à Balſamone, l. 2. Hiſt. cap. 27. *Conſtantinum Magnum dono daſſe Machario Stolam auro contextam.*

Hæc, & alia nonnulla reſcripſit mihi doctiſſimus ille Antiſtes, quæ poſtmodùm varia eruditione ampliavit, & epiſtolam compegit Eccleſiaſticam italico idiomate, quæ in aliis ſuis epiſtolis inſerta eſt *T. 4. ep. 46. pag. 89. Typ. Venet.* 1716.

Colores igitur Eccleſiaſtici quinque hodie ſunt, nempe Albus, Rubeus, Viridis, Violaceus, & Niger; quos plenè deſcripſit, atque explicavit Sammarinus in *Sacerdotal. p. 3. pag.* 19. ubi animadverſione dignum eſt, quòd cùm de coloribus Eccleſiaſticis tractare inſtituat, dicit *de Quatuor coloribus, &c.* & deinde eos explicans per capita ſeparata, demonſtrat eſſe quinque, Vio-
53 laceum ſuperaddendo. Qui colores, ſufficit, ut emineant aliquo modo in textura operis, licèt totaliter unius coloris opus non ſit. Hujuſmodi colorum Stolas debet in ſua ſupellectili ſacra adnumerare quilibet Parochus, & eas, ut diximus, habere promptas & paratas ſejunctim ab
54 aliis veſtibus ſacris. Abſit verò penuria illa (heu quam ſordida!) verſipelles Stolas adhibendi duplicis coloris, ſeu utraque parte variè coloratas, adeout repentè de uno in aliud miniſterium, ſeu ad aliud Sacramentum miniſtrandum tranſiens Sacerdos, fit ſcænæ mutatio ſine loci, & rei diverſitate, nec alio modo niſi Stolam invertendo, & pannum ſubſutum pro vera facie demonſtrando, ſeu ſuppeditando. Difficile credo dari poſſe in Eccleſia Parochiali, licèt exigui patrimonii, talem penuriam (quæ tamen in aliquibus locis, me erubeſcente, data eſt) unicè à Parochorum ignavia, & negligentia provenientem. Sed ad alia.

Quando Sacerdos miniſtrare debeat Sacramen- 55
tum, cui conveniat color Albus, Albam Stolam ſumere debet: quando cui competat color Violaceus, ſeu Niger, Nigram, ſeu Violaceam ſumere opus eſt, nec confundere Stolam inconvenientem Sacramento, ſeu Sacramentali, Rubricæ ſatis clarè loquuntur, & docent quinam color rei miniſtrandæ conveniat.

Verùm Textus cognovit dari poſſe neceſſita- 56
tem, & caſum, in quo commodè Sacerdos uti non poſſit Cotta, & Stola. Sed iſte caſus dari poteſt unicè in Sacramento Pœnitentiæ, quia ubique locorum & quacumque hora iſtud Sacramentum miniſtrari poteſt. Sed non ubique locorum, nec in quacumque hora Sacerdos poteſt habere Stolam, & Cottam. Poteſt etiam dari caſus repentinus adminiſtrandi Baptiſmum in neceſſitate, & tunc etiam Sacerdos diſpenſatur ab uſu Cottæ & Stolæ, non tantùm ob ſubitaneitatem caſus, ſed etiam quia hoc Sacramentum miniſtrari poteſt à quacumque perſona, non à ſolo Sacerdote. De Matrimonio non loquor. In hoc Sacramento Parochus eſt tantùm Teſtis omni exceptione major, & quandocumque (illicitè tamen) dari poteſt caſus, quòd clandeſtinè, & ex tempore, quocumque in loco interpellerur Parochus ad aſſiſtendum alicui Matrimonio: tunc certè, cùm id prævideri non poſſit, ita facilè Cotta, & Stola non erit illi præ manibus.

Addit Textus noſter exceptionem conſuetudinis, & loci aliter interdum ſuadere. Hæc conſuetudo non adhibendi Cottam, & Stolam in Sacramento Pœnitentiæ, præcipuè viget apud nonnullos Regulares, qui in habitu tantùm ſuæ Religionis, & quandoque etiam cum Pallio confeſſionalibus inſident, & proſtant cuicumque volenti. Limita ſemper hoc licere quando ita non fiat in contemptum Sacramenti, quia tunc quando Sacerdos ſic miniſtrat, & contemnere intelligit, graviter peccat. Reginald. *Prax. for. l. 29. n. 112.*

§. VIII. Adhibebit quoque unum ſaltem ſi habeat, vel plures Clericos, prout loci, & Sacramenti ratio poſtulabit; decenti habitu, & ſuperpelliceo pariter indutos.

57 Textus noſter ſupponit abundantiam Clericorum, ſeu miniſtrorum. In Civitatibus valet hæc propoſitio; in Parœciis verò ruralibus non ſemper adhiberi poteſt hæc diligentia, eò quia (loquor de Clericis) ſæpè ſæpiùs in Villis magna eſt penuria Clericorum: & quamvis Conc. Trid. *ſeſſ.* 21. *cap.* 4. injungat, ut ubi unus Rector non ſufficit Populo, adjungat ſibi Sacerdotes, & Miniſtros competentes quot ſufficiant ad Sacramenta exhibenda, & cultum divinum celebrandum, & ad hoc compelli poſſint Rectores Eccleſiarum, juxta Decret. S. C. Concilii: attamen inopia Eccleſiarum in aliquibus locis ad hoc non valet, unde magna omnium admiratio-
58 ne, pro Miniſtris adhibentur quandoque fœminæ, quæ ipſo jure à miniſterio Altaris arcentur, ut communiter docent Doctores allegati à Paſqualigo *de Sacr. nov. leg. T. 1. q. 342. n. 1.*

Circa quod Regula generalis eſt, debere quamcumque Parochialem Eccleſiam eam dotem habere, quæ non ſolùm ſufficiat pro Rectore, ſed etiam pro uno ſaltem Clerico Miniſtro. Ita Bellett. *diſq. Cler. P.* 1. §. 15. *num.* 4. qui dari docet ſtipendium Clerico non propter indigentiam, ſed propter ſervitium, *d. num.* 13. non enim minori annuo redditu decenter vivere poteſt Parochus, cùm unum ſaltem Clericum illi inſervientem habere debeat; nam ſolus eſſe non poteſt, Caſſad. *deciſ.* 19. *num.* 1. *de Præbend.* Rot. *diverſ. p.* 2. *dec.* 56. *num.* 10.

In caſu tantæ penuriæ quicumque vir baptiza- 59
tus adhiberi poteſt, tamquam Socius in hujuſmodi adminiſtratione, puta Euchariſtiæ, in cujus miniſterio, ad decus Sacramenti, plures manus neceſſariæ ſunt. Poſſevinus addit, quòd in caſu neceſſitatis ſufficeret unus miniſter; & ſi non poſſet haberi mas, credit, quòd ſufficeret fœmina, quam unicè ego admitterem, loquendo de Monialibus, intra quarum Septa nonniſi Confeſſarius admittitur, pro adminiſtratione Sacra-

men-

mentorum. In hoc caſu non currit Rubrica hu-
jus Textus, quòd ſcilicet, ſuperpelliceo pariter
hæc fœmina induatur; immò addo, quòd neque
ſuperpelliceo indui poſſit qui non ſit Clericus,
eò, quia Cotta, ſeu ſuperpelliceum, ut aliàs di-
ximus, propriè veſtis eſt Eccleſiaſtica ad uſum
Clericorum, non verò Laicorum, niſi iſti Laici
ſint Religioſi Regulares, eò quia in hoc caſu
tales Laici, quamvis tonſurati non ſint, attamen
ſunt de religioſa familia.

61 Huic Clericorum Eccleſiæ inſervientium penu-
riæ proviſum nuper fuit in Concilio Romano à
Sanctiſs. D. N. Benedicto XIII. celebrato, ubi in-
hærendo Decretis Concil. Trid. *ſeſs.* 23. *de Ref.*
cap. 6. *&* 16. decernitur, ut nullus initietur
Clericali Tonſura, niſi eodem tempore Eccleſiæ
illi adſcribatur, pro cujus ſervitio ordinari debet,
tit. 6. *cap.* 2. quòd ſi Eccleſia verè indigeat Cle-
ricis, & adſint in loco, poſſunt cogi ab Epiſco-
po ad inſerviendum illi, dato eis congruo aſſi-
gnamento, ut reſpondit *S. C. Ep. & Reg. Ar-
chiepiſcopo Cuſentino* 5. *Aprilis* 1593. Quando
enim Clerici de redditibus Eccleſiæ non partici-
pant, non tenentur ſui ſtipendiis militare, *cap.
fin.* 1. *q.* 2. *cap. cùm ſecundùm, de præb. Abb.
in c. Epiſc. n.* 3. *eod. tit.*

§. IX. Curabit etiam ut ſacra ſupellex, veſtes, ornamenta, linteamina, & vaſa miniſterii integra, nitidaque ſint, & munda.

Quamvis unaquæque Eccleſia cuſtodem ſuum
habeat, ſi non Sacriſtam, vel Campanarium, vel
ut alii nuncupant, Maſſarium, cui competat
cura Sacrarum ſupellectilium Altaris, & Sacri-
ſtiæ, necnon rerum ad Sacramentorum miniſte-
rium facientium, attamen quia iſtæ Perſonæ, ut
62 plurimùm mercenariæ ſunt & rudes (loquor de
Eccleſiis Parochialibus, in quibus Religioſi Re-
gulares non adſint: Monaſteria enim, & Cœtus
Regularium perquàm maximè ſtudent, ut omnia
in munditie, & nitore parata ſint) neceſſe eſt,
ut Parochus quoque vigilet, & curam habeat
rerum ſibi commiſſarum, nec omninò ſe fidat
Miniſtrorum operi. Quare ſubdit hic preſens
Textus, ut multùm curet de Sacra ſupellectile,
de Veſtibus, de Ornamentis, de Linteaminibus,
& Vaſis, ut quæcumque nitida, & munda ſint
in honorem miniſterii.

63 Harum omnium, & ſingularum rerum, opti-
ma cura erit ſi Parochus conficiat, ac penes ſe
retineat Inventarium, illas ſæpè enumeret, per-
pendat, & ſcrutetur an reparatione indigeant, &
illas reaptare faciat: nec penes Cuſtodem tantùm 64
deponatur Clavis Armariorum, ſeu Scriniorum,
in quibus reponuntur iſtæ ſupellectiles, & vaſa;
ſed & ipſe præcipuè illam cuſtodiat. Claves verò
Sacramentorum, nempè Euchariſtiæ, Baptiſmi,
& Olei Infirmorum nonniſi à Parocho cuſtodian-
tur, ne profanæ manus ad ea pertractanda ſe in-
gerant.

Iſta integritas, & mundities deeſt in Sacris 65
Vaſis quando per diminutionem, vel decolora-
tionem deformantur, & tunc profanata dicuntur,
& ſuſpenſa ipſo jure, nec illis poteſt uti Sacer-
dos pro adminiſtratione Sacramentorum abſque
peccato, Gavant. *part.* 2. *tit.* 1. *n.* 2. *litt. r, s,
&c.* & in capite ſeparato *de nitore, & mundi-
tia Sacræ ſupellectilis*. Plura de integritate, &
nitore Sacrorum Vaſorum videbis apud Marcell.
Cavaller. in libro inſcripto; *Il Rettore Eccleſia-
ſtico*, de mandato Eminentiſsimi Card. Urſini,
modò SS. Benedicti XIII. Pontificis M. feliciter
regnantis, typis edito ad inſtructionem Cleri ſui
Beneventani.

§. X. In Sacramentorum adminiſtratione, eorum virtutem, uſum, ac utilitatem, & cæremoniarum ſignificationes, ut Concilium Tridentinum præcipit, ex Sanctorum Patrum, & Catechiſmi Romani doctrina, ubi commodè fieri poterit, diligenter explicabit.

66 Iſta explicatio circa virtutem, uſum, &c. Sa-
mentorum, & ſignificationem Sacrarum Cære-
moniarum innititur præcepto per Concil. Trid.
impoſito, *ſeſs.* 24. *de Ref.* Itaque notandum eſt,
quòd iſta explicatio debet fieri lingua vernacula
pro ſuſcipientium captu, & quandocumque fieri
poterit, præcipuè verò in actu adminiſtrandi ali-
quod Sacramentum, quod ſatis clarè docet Bar-
67 boſa *d. de Offic. & pot. Paroc. cap.* 17. *num.* 1.
Neque hìc prætermittenda eſt conſtitutio recen-
tiſſima SS. D. N. Benedicti PP. XIII. modò fe-
liciter regnantis, qui in ſuo Concilio Romano,
t. 15. *cap.* 9. Sacrarum Cæremoniarum neglectui
occurrens, mandavit Cleri Congregationem qua-
ter ſaltem in menſe, ſeu ſemel in hebdomada ha-
bendam pro Sacrorum Rituum diſceptatione tum
in Civitatibus, tum in Diœceſibus per omnes de
Clero Sacris initiatos ſub certa pœna pecunia-
ria contra contumaces: in quibus Congregatio-
nibus, alternatim & Rituum, & conſcientiæ ca-
ſus proponantur, diſcutiantur, & practicè exer-
ceantur, methodo ſervata ſynodali, quæ exhibe-
tur in fine ejuſdem Concilii n. XVII.

Hoc pacto quilibet Sacramentorum Miniſter
ſtudio huic enixè vacans, & ſe exercens, facilè
omnes Ritus callebit, & eos in adminiſtratione
Sacramentorum plenè, & adamuſſim adimplebit,
necnon virtutem, uſum, utilitatem, atque cæ-
remoniarum ſignificationes percipiens, ſine magno
labore poterit eas docere populum ſuum pro hu-
jus Præcepti adimplemento: quod præceptum
neceſſe eſt adimpleri, ut Fideles in Sacramentis
ſuſcipiendis erudiantur, nec ad illa ignoranter
accedant. Poterit Parochus, ſeu quiſque Sacra-
mentorum Adminiſtrator in hoc caſu uti brevibus
verbis, ſed clarioribus, ut ita fideles ante ſuſce-
ptionem cognoſcant quid ſint ſuſcepturi. Quan-
do verò neceſſitas miniſtrandi Sacramentum ali-
quod, tempus commodè non ſuppeditabit, tunc
hæc explanatio, & inſtructio poſthaberi pote-
rit ad utilitatem ſeu ſuſcipientium, ſeu adſtan-
tium.

§. XI.

§.XI. Dum Sacramentum aliquod miniſtrat, ſingula verba, quæ ad illius formam, & miniſterium pertinent, attentè, diſtinctè, & piè, atque clara voce pronuntiabit. Similiter & alias Orationes, & Preces devotè ac religiosè dicet, nec memoriæ quæ plerumque labitur, facilè confidet: ſed omnia recitabit ex libro. Reliquas præterea cæremonias, ac ritus ita decenter, gravique actione peraget, ut adſtantes ad cœleſtium rerum cogitationem erigat, & attentos reddat.

68 Ne Theologicis quæſtionibus me involvam, quærendo an ſingula verba in Sacramentis conficiendis ſint neceſſaria, adeò ut, vel aliquo immutato, vel prætermiſſo dubitari poſſit an conficiatur Sacramentum, & præcipuè Euchariſtia, circa quæ multa apud Theologos eſt diſceptatio, hoc ad praxim breviorem, ſecundùm inſtitutionem meam ab initio mihi propoſitam, afferam, nempè notatu dignam eſſe diſtinctionem in præſenti Textu poſitam, hoc eſt. Quando Rituale loquitur de Verbis, quæ ad formam Sacramenti pertinent, loquitur abſolutè dicens, quòd Miniſter ea attentè, & diſtinctè pronuntiabit. Hæc interpunctio, & attentio facit ut nulla verba immutentur, nulla omittantur, & ſic ceſſat omnis difficultas, & quæſtio, An confectum ſit Sacramentum. Quando verò ſermonem habet de Orationibus, & precibus, non loquitur de ſingulis verbis, ſed injungit tantummodò, ut devotè, & religiosè Sacerdos eas dicat, ac ſi aliqualis verborum immutatio, vel prætermiſſis non noceat Sacramento.

69 *Nec memoriæ, &c.* Nimia fiducia, quæ ab aliquibus habetur memoriæ, ſeu reminiſcentiæ compeſcenda eſt, quia fructus peſſimos quandoque gignit; verba enim propria ſæpè vitiantur atque immutantur. Tenaciſſimæ, & firmiſſimæ memoriæ Concionatores quandoque audivi ſermonem eumdem à ſe compoſitum bis, & ter repetere, ſed nunquam eodem firmo verborum ordine ſervato: nihil enim labilius hac animi facultate, quæ in hominis poteſtate non eſt, licèt ſpecierum à ſenſibus acceptarum ſit conſervatrix. Igitur optimè docet Textus noſter, non debere Miniſtros Sacramentorum multùm memoriæ fidere in recitatione verborum, precum, & orationum præſcriptarum in adminiſtrandis Sacramentis, quia tunc mens nimis materialiter operatur: multa enim in memoria habemus, quæ rarò actu cognoſcimus. M. Henning. *diſſ. Phil.*

Tutior modus eſt legendi quæcumque in libro 70
diſpoſita ſunt, quia majori mentis intenſione tunc operatur Homo, quando per oculos intellectui mandat verba, circa quæ Anima immoratur, ut percipiat illorum ſignificationem.

Reliquas præterea cæremonias, &c. Ad gra- 71
vitatem miniſtrantis Sacramentum hæc pertinent: nam animus adſtantium non erigitur ad cogitationem rerum cœleſtium, niſi aliquid cœleſte videant in miniſtro. Materia Sacramentorum, Panis, Vinum, Aqua, Oleum, &c. habent in ſe materiale, & corporeum. Si animus humanus debet elevari, oportet, ut in facie, in geſtu, in inceſſu miniſtri aliquid ſupernaturale appareat; nec alio modo id evenire poteſt, niſi miniſtrando graviter, & decenter. Igitur cæremonias, ac Ritus decenter, & gravi actione peragens Sacerdos, ſe ipſum, reliquoſque ad reverentiam, & devotionem, nec non ſpiritualium Myſteriorum, quæ tractantur conſiderationem excitabit, Corſett. *Prax. de Sacram. Admin. p. 2. cap. 1. num. 9.* De facto in vultu aliquorum Sanctorum Virorum miniſtrantium Sacramenta, toties viſus eſt ſplendor, & quædam laureola divinitatis, ut de S. Philippo Nerio legimus, de S. Andrea Avellino, qui verè miniſterium ſuum implebant.

§.XII. Ad miniſtrandum procedens, rei, quam tractaturus eſt, intentus ſit, nec de iis, quæ ad ipſam non pertinent, quidquam cum alio colloquatur, in ipſaque adminiſtratione actualem attentionem habere ſtudeat, vel ſaltem virtualem, cum intentione faciendi quod in eo facit Eccleſia.

72 Proceſſionem iſtam ad Sacramenti adminiſtrationem, atque iſtam alienationem mentis, & animi à quacumque re non pertinenti demonſtravit Patriarcha Abraham, tunc quando procedens ad ſacrificandum in Monte Viſionis filium ſuum Iſaac, de mandato Dei, elevatis oculis, & viſo loco ad Sacrificium deſignato, reliquit Servos, & Aſinum ad radices Montis dicens: *Sedete hìc cum Aſino: ego autem, & Puer illuc uſque properantes, poſtquam adoraverimus, revertemur ad vos*, Geneſ. 22. Quem locum Interpretes, & SS. PP. explicant de deponendis vanis, & inutilibus ſolicitudinibus dum res Sacras tractamus: ex quo ediſcere poſſumus, unicè tunc cum Deo eſſe à nobis tractandum, de Deo loquendum, & cogitandum.

73 *Actualem Attentionem, vel ſaltem virtualem, &c.* Hoc diſcrimine differunt inter ſe Attentio, & Intentio. Attentio eſt actus intellectus conſiderans ea quæ facit homo. Virtualis dicitur illa, cum qua quis v. gr. incipit orare, & virtute illius proſequitur orationem, quamvis inter orandum involuntariè diſtrahatur. Attentio actualis eſt illa, qua quis actualiter attendit ad ſenſum verborum, vel ad piam meditationem, Staniſl. *definit.* de habituali nullum ſermonem faciam, eò quia in quacumque actione eſt inſufficiens. In Oratione vocali triplex eſt Attentio. 1. Quando attenditur ad verba, ne aliquis in eis pronunciandis erret. 2. Qua attenditur ad ſenſum verborum. 3. Qua attenditur ad finem Orationis, ſcilicet, ad Deum, & ad rem, pro qua oramus, D. Thom. 2. 2. *quæſt. 83. art. 13. in Corpor.*

Intentio verò eſt tendentia intellectus in rem aliquam, quæ & ſolet appellari Notio, vel eſt

actus liber voluntatis, ſed tendens in finem. Triplex quoque iſta eſt. Actualem dicitur habere qui actu elicito, & expreſſo intendit id quod facit. Virtualis eſt cùm quis virtute actualis intentionis præcedentis operatur aliquid, etſi tunc illam intentionem non habeat, Agud. *de Sacr. in gen.* de habituali, quæ ad nihilum valet, ſermo non eſt habendus. Textus in hoc loco præcipit, ut in Adminiſtratione Sacramentorum habeatur Attentio actualis, vel ſaltem virtualis; ſed cùm virtualis aliquantulùm infirma ſit, in ſubſidium ſuum vocat intentionem faciendi id quod facit Eccleſia. Gavant. *T.* 2. *ſect.* 1. *tit.* 4. ait peccare eum qui non attendit ad verba, vel ad ſenſum verborum, vel ad finem propoſitum, quarum duæ primæ attentiones ſingillatim ſufficiunt, in quo loco multa vide de iſta Attentione. Quoad Intentionem verò non ſufficit, ut Miniſter intendat exteriòrem illum actum; ſed requiritur ut intendat conferre, ſeu conficere Sacramentum ſaltem implicitè; non verò requiritur, ut intendat explicitè conferre ejus effectum, Coninck. *de Sacram. qu.* 64. *art.* 8. Tamburin. *Meth. celebr. Miſs. l.* 2. *c.* 1.

§. XIII. Illud porrò diligenter caveat, ne in Sacramentorum adminiſtratione aliquid, quavis de cauſa, vel occaſione, directè, vel indirectè exigat, aut petat; ſed ea gratis miniſtret; & ab omni ſimoniæ, atque avaritiæ ſuſpicione, nedum crimine longiſſimè abſit. Si quid verò nomine eleemoſynæ, aut devotionis ſtudio, peracto jam Sacramento, ſponte à fidelibus offeratur, id licitè pro conſuetudine locorum accipere poterit, niſi aliter Epiſcopo videatur.

74 Et ſi nihil ſperandum ſit, nihil exigendum; nihilque petendum pro adminiſtratione Sacramentorum, *cap. cùm in Eccleſia, de Simon. cap. baptizandis, cum ſeqq.* 1. *q.* 1. niſi voluntariè quid offeratur, *cap. placuit* 1. *qu.* 1. nec pro benedictionibus nubentium, *d. cap. cùm in Eccleſia.* & *d. c. cap. ſuam, de Simon.* Azor. *p.* 3. *inſt. moral. l.* 12. *cap.* 4. *q.* 2. neque pro loco ſepulturæ per Parochum aſſignando, neque pro exequiis mortuorum, *c. dict.* 1. *q.* 1. *c. quæſt.* & *c. poſtquam,* & *ſeqq.* 13. *qu.* 2. *d. cap. ad Apoſtolicam, d. cap. cùm in Eccleſia,* & *d. c. ſuam, de Simon. c. abolendæ, de ſepultur.* Nihilominus quando ſponte quid offertur ab hæredibus, ſive conjunctis defuncti, poteſt accipi, *d. c. quæſt. c. in Eccleſiaſticis* 13. *qu.* 2. aut ubi adſit conſuetudo, quòd aliquid detur in exequiis mortuorum, & conſimilibus, aut legitimè appareat de quaſi poſſeſſione exigendi, puta, ut dentur candelæ, prandia, &c. nec non in adminiſtratione Sacramentorum, licèt Clerico non detur actio ad petendum, *gloſſ. fin. in d. cap. abolen.* & *in cap. ſuam, verb. pro exequiis,* ubi etiam Hoſtien. *num.* 4. *de Simon.* Dec. *conſ.* 214. *per tot.* Ugolin. *tract. de Simon. in genere, tab.* 1. §. 10. *n.* 1. 2. 7. Gratian. *diſcept. for. cap.* 1. 10. *n.* 9. & *c.* 2. 10. *num.* 11. 12. 28. Ricc. *Prax. Reſol. p.* 1. *reſ.* 566. 2. 4. & *ſeqq.*
Cùm tamen conſuetudo attendatur in re- 75
cipiendis muneribus, ut loquitur in noſtro caſu Textus circa ſpiritualia pro ſepulturis, benedictionibus nubentium, exequiis mortuorum, pulſatione campanæ, & ſimilibus adnexis, *c. quæſitum,* 1. *c.* 3. *q.* 3. *c. Agatho.* 63. *diſt. gloſſ.* 1. *in d. cap. ſuam,* poteſt cogi Populus ſi non jure actionis, ſaltem officio Judicis ad obſervandam honeſtam & laudabilem conſuetudinem, ſi quæ ſuper his fuit, *c. ad Apoſtolicam,* & *ibi gloſſ. fin.* & Abb. *num.* 5. quia multa non honeſtè petuntur, quæ honeſtè recipi poſſunt, *c. de Eccl.* 18. cum prohibitus petere, poſſit ſponte oblatum eleemoſynæ cauſa recipere, *cap. de Eccl.* 18. *diſt. cap. placuit, cap. quæſt.* 16. *quæſt.* 1. *cap. dilectus, in fin. de Simon.* Sylv. *verb. decimæ, num.* 9. & eſt conſervanda talis conſuetudo, etiam ſi Clerici ſint divites. Hæc & alia quamplurima habebis apud Bellett. *diſq. Clerici PP. de Bonis Cleric.* §. 3. *n.* 20. 21. & *ſeqq.*

Poteſt tamen Epiſcopus per conſtitutionem 76
Synodalem huic conſuetudini derogare, quando videat, ob abundantiam oblationum, & munerum, foveri avaritiam alicujus miniſtri Eccleſiaſtici, & in malum uſum, munera converti, Januen. *Prax. c.* 25.

§. XIV. Fidelibus alienæ Parochiæ Sacramenta non miniſtrabit, niſi neceſſitatis cauſa, vel de licentia Parochi, ſeu Ordinarii.

77 Juris Parochialis eſt miniſtrare Sacramenta Plebanis ſuis. Clericat. *de extrem. unct. dec.* 71. *num.* 10. & certum eſt ad illum ſpectare ex officio talem adminiſtrationem: ideò illicitum eſt cuique alii Sacerdoti, (licèt Parocho, ſed non illius loci, in quo tamquam pro non Parocho habetur,) abſque licentia, aut tacita, aut expreſſa proprii Parochi miniſtrare (excepto
78 caſu gravis neceſſitatis, abſente, vel nolente Parocho proprio abſque cauſa miniſtrare) Propterea cùm Parochus extra ſuam Parochiam juriſdictionem non habeat, non poteſt ſe extendere ad faciendos iſtos actus juriſdictionales in aliena Parochia, & ita intelligendus eſt iſte Textus, non verò quòd non poſſit Parochus miniſtrare Sacramenta ſubdito alienæ Parochiæ ſe offerenti ad illud ſuſcipiendum, non loquendo tamen de adimplemento præcepti Paſchalis. Quod de Euchariſtia dico, confirmo, & amplio etiam de Baptiſmo; nam hoc Sacramentum, de conſuetudine, in quacumque Parochia, & à quocumque poteſt miniſtrari in Civitatibus; ſecus verò in Parœciis Ruralibus. Conc. *Prov. Med.* 5. circa quod vide plura apud Barboſ. & Poſſev. DD. nec non apud Corſett. *Prax. de Bapt. t.* 2. *p.* 1. *c.* 2. *n.* 12. Hoc inſuper firmum ſit,

quòd juriſdictio Parochi non extenditur extra propriam Parochiam; ſed hoc non obſtante alienus Parochianus poteſt ſe conferre ad ſuſcipienda nonnulla Sacramenta ad alienum Parochum ſine peccato, quando non ſit in odium, & contemptum proprii Parochi, quia tunc graviter peccaret.

Præterqiam quòd poteſt Epiſcopus, rationa- 79
bilibus de cauſis diſpenſare, ut Parochus in loco non ſibi ſubdito miniſtret aliquod Sacramentum, vel ut aliquis fidelis accedat ad Parochum non proprium ad ſuſcipienda Sacramenta. Paſqualig. *T.* 1. *Q.* 21.

§. XV. Omnes autem, qui Sacramenta ſuſcipiunt, loco, & tempore opportuno monebit, ut remoto inani colloquio, & habitu, actuque indecenti, piè, ac devotè Sacramentis interſint, & ea, qua par eſt, reverentia ſuſcipiant.

80 Iſtæ monitiones per Parochum prudentem non fiant in ſpecie tali, & tali Perſonæ, ſed ſemper loquatur in genere, & publicè, ad fugiendum populi odium, qui ſingulariter, & nominatim correptus, ægrè fert admonitionem. Ad Altare dum celebrat, & dum eſt miniſtraturus SS. Viaticum ſunt faciendæ iſtæ monitiones intereſſentibus in genere.

81 *Habitu, actuque decenti, &c.* in omnibus Sacramentis ſuſcipiendis convenit decentia acceſſus, & habitus, ſed præcipuè in Sacramentis pœnitentiæ, & Euchariſtiæ: nam diſſonum, & horrendum viſu eſt acceſſus ad Tribunal pœnitentiæ erecta fronte, greſſu præcipiti, & habitu fucato. Sic in ſuſcipienda Euchariſtia Pa- 82
rochus ſpecialiter moneat fœminas, ut velatæ, & veſte ad collum uſque ducta, & modeſtè accedant.

Demum per illud verbum *interſint*, videtur 83
quòd Textus doceat, ſeu moneat Parochum ad explicandum valorem talis intereſſentiæ Populo ſuo quæ intereſſentia ſi cum devotione, pietate & religione fiat, maximæ utilitatis eſt ob Orationum multiplicitatem, quæ in communione fidelium fiunt, & ſunt Deo gratiores.

§. XVI. Librum hunc Ritualem (ubi opus fuerit) ſemper cùm miniſtrabit, ſecum habebit, rituſque, & cæremonias in eo præſcriptas diligenter ſervabit.

84 Nonnulla in principio horum Commentariorum diximus de hoc libro Rituali, quoad ejus nomen, originem, & naturam, ſupereſt, ut de ejus uſu aliquid dicamus. Ad hunc finem compacti ſuere inſimul iſti omnes ritus, & ex his unum Volumen compoſitum, ut Eccleſiaſtici, & præcipuè Parochi uniformiter Sacramenta miniſtrarent. Hæc uniformitas non ex alio provenire poteſt, niſi ex uſu univerſali talis libri: quare cùm nihil fidendum ſit memoriæ, ut alibi diximus, quicumque Sacramenta miniſtrans, ſecum habere debet illum, quia attendere debent Parochi, ut Sacramenta miniſtrent iis Ritibus, & Cæremoniis, quæ in Rituali Romano Pauli V. juſſu edito continentur, ſicut in conſtitutione eidem Rituali adnexa, quæ eſt 85. in Bullario. Barboſ. *d. c.* 17. §. 2.

85 Eliminandi ſunt igitur quicumque alii libri ad uſum Ritualium elaborati, nempe *Sacramentales, Sacerdotales*; & præcipuè *Circulus aureus* ille, qui huc uſque à manibus Parochorum pertritus fuit, ob pluralitatem Benedictionum, & Rituum ab Eccleſia non approbatorum.

86 Quare dudùm, nempè die 4. Decembris 1725. decreto S. C. Indicis prohibitus fuit iſte *Circulus aureus, Authore Fr. Franciſco de Capellis à Bononia Ord. Cappucinorum; quocumque loco, & tempore impreſſus*. Caveant igitur Parochi, ne ob commoditatem utantur hoc libro, cujus uſus penes ferè per totum orbem Chriſtianum invaluerat annis elapſis.

87 Advertant inſuper, ut Rituali Romano, quo utuntur, demptæ ſint omnes additiones factæ, & forſan faciendæ poſt reformationem S. Memoriæ Pauli V. ſine approbatione S. Rit. Cong. & maximè *Conjurationes* potentiſſimæ, & efficaces ad expellendas, & fugandas aereas tempeſtates, à dæmonibus per ſe, ſive ad nutum cujuſvis diabolici miniſtri excitatas, ex diverſis, & probatis Authoribus collectæ à Presb. Petro Lucatello, Tit. S. Caſſiani Bergomi, & ſimilis naturæ alia Volumina, Latino, Italico, & Gal-
lico ſermone conſcripta, ſcilicet *Rituale, ſeu* 88
Cæremoniale Eccleſiaſticum juxta Ritum S. Matris Eccleſiæ Romanæ, uſumque Fratrum Diſcalceatorum S. P. Auguſtini per Galliam, donec corrigatur. Item *Rituario per quelli, che avendo cura d'anime, deſiderano come buoni Paſtori, &c. del R. M. Vicenzo Auruccio*. Item *Rituel Romain du Pape Paul. V. a l'uſage du dioceſe d'Alet, avec les inſtructions; & les Rubriques en Francois*, denique *Liber continens doctrinam adminiſtrationum Sacramentorum, Ritus Eccleſiaſticos, formam ordinationis conſiſtorii, Viſitationis ſcholarum in ditione Principum, & Dominorum, D. Jo: Alberti, & D. Ulderici Fratrum, &c.* quorum omnium, fit enumeratio in indice librorum Prohibitorum Romæ cuſ. 1711.

Ad uniformitatem itaque habendam in admi- 89
niſtratione Sacramentorum, & rerum ſacrarum, compactum fuit hoc Rituale, quod ſemper apud Parochos eſſe debet, ut præſcriptas cæremonias pleniſſimè ſervent, & uniformiter Sacramenta adminiſtrent. Eccleſia enim Dei una eſt, nec patitur ſciſſuras.

§. XVII.

§. XVII. Cæterùm illorum tantùm Saeramentorum, quorum adminiſtratio ad Parochos pertinet, ritus hoc opere præſcribuntur, cujuſmodi ſunt Baptiſmus, Pœnitentia, Euchariſtia, Extrema-Unctio, & Matrimonium. Reliqua verò duo Sacramenta, Confirmationis, & Ordinis, cùm propria ſint Epiſcoporum, ritus ſuos habent in Pontificali præſcriptos. Et ea, quæ de iis, atque aliis Sacramentis ſcire, ſervare, & docere Parochi debent, cùm ex aliis libris, tum præcipuè ex Catechiſmo Romano ſumi poſſunt. Siquidem hìc de iis ferè tantùm agere inſtituti operis ratio poſtulat, quæ ad ipſorum quinque Sacramentorum Ritus pertinent.

90 Ne confundantur jura, & adminiſtrationes, hoc Rituale tantummodò tractat de Sacramentis, quæ ſunt in manu Parochi, & ab eo poſſunt miniſtrari. Alia verò duo, nempè Confirmatio, & Ordo, cùm ad ſolos Epiſcopos pertineat illorum adminiſtratio, habent particulare Volumen, in quo de eorum ritibus tractatur, & hoc vocatur *Pontificale Romanum*, ubi Rubricæ particulares circa eorumdem Sacramentorum Ritus exponuntur, qui Ritus tantummodo ab Epiſcopis obſervandi ſunt, & ſuper illos particularem indaginem habere debent Magiſtri Cæremoniarum, & ii omnes, qui Epiſcopo miniſtranti aſſiſtunt. Igitur cùm Rituale Romanum hoc ad ſolos Parochos, & Magiſtros Eccleſiaſticos pertineat, fruſtranea eſſet explicatio Rituum ad eos non pertinentium. Verùm datur caſus in quo ſpectent ad Parochos iſti Ritus, quia, li- 91
cèt horum duorum Sacramentorum ipſi non ſint miniſtri, tamen tenentur ſcire eorum virtutes, & effectus ad hoc ut de iis poſſint habere ſermonem populo ſuo, & illum doctum facere in iſtis duobus Sacramentis, ut ea poſſit, quando occurrat, ſuſcipere cum ſufficienti eorumdem notitia. Catechiſmus Rom. præſtabit omnia abundè, quæ ad doctrinam horum Sacramentorum pertinent.

§. XVIII. Poſtremò quiſquis Sacramenta adminiſtrare tenetur, habeat libros neceſſarios ad officium ſuum pertinentes, eoſque præſertim, in quibus variarum Parochialium functionum notæ ad futuram rei memoriam deſcribuntur, ut ad finem hujus Ritualis habetur.

92 Libri neceſſarii Parocho, præter Rituale Romanum, ad officium ſuum pertinentes, multi ſunt. Textus verò noſter principaliter intelligit de libris, in quibus notentur functiones Parochiales, quæ particulari teſtimonio indigent; & ad perpetuam memoriam remanere debent: Quamvis tres tantummodò debere eſſe hujuſmodi libros ſtatuerit Eccleſia Bergomen. in ſua prima Synodo ſub Federico Cornelio Epiſcopo *anno* 1564. *c.* 26. nempè *Matrimonii*, *Baptizatorum*, *& ſtatus animarum*: attamen, ex nova conſtitutione Pauli V. quinque eſſe debere demonſtratur, ſcilicet *Baptizatorum*, *Confirmatorum*, *Matrimoniorum*, *ſtatus animarum*, *&*
defunctorum; de quibus diffusè tractabimus in 93
fine horum commentariorum, & eos Parochi cuſtodire religiosè debent pro indemnitate Parochianorum, qui, quandocumque occurrat, poſſint ad eos recurſum habere pro authentica atteſtatione. Ideò libris hujuſmodi eſſe ſtandum pronunciàvit Rota cum multis Doctor. allegat à Bellet. *diſqu. par.* 1. §. 1. *numer.* 9. & Monacell. *formul. legal. practic. Tom.* 1. *Titul.* 10.

DE
SACRAMENTO BAPTISMI
RITE ADMINISTRANDO,
TITVLVS TERTIUS.

SUMMARIUM.

1 *Sacramentum Baptiſmi à Chriſto inſtitutum.*
2 *Baptiſmus triplex, fluminis, flaminis, & & ſanguinis.*
3 *Baptiſmus quid ſit phyſicè conſideratur.*
4 *Baptiſmus quid ſit metaphyſicè conſideratur.*
5 *Sacramentalia neceſſaria ſunt ad conficiendum Baptiſmum.*
6 *Cæremoniæ Sacræ variæ ſunt: aliæ præcedunt, aliæ comitantur, aliæ ſequuntur Baptiſmum.*
7 *Cæremoniæ omitti non poſſunt niſi in caſu neceſſitatis.*
8 *De Sacramentalibus varia.*

RUBRICA hæc, quoad ritè miniſtrandum 1
Sacramentum Baptiſmi, non eſt neque præceptiva, neque directiva, ſed tantùm pro ornamento poſita eſt, ad explicandam naturam illius,

nempè quòd à principio ſit à Chriſto inſtitutum; quòd inter Sacramenta primum teneat locum, immò ſit janua Sacramentorum, Gulielm. Paris *de Sacr. cap. 2.* & cunctis ad ſalutem neceſſarium, juxta illa verba Joannis 3. *Niſi quis renatus fuerit ex Aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in Regnum Dei.*

§. I. Sacrum Baptiſma, Chriſtianæ Religionis, & æternæ vitæ janua, quod inter alia novæ legis Sacramenta à Chriſto inſtituta primum tenet locum, cunctis ad ſalutem neceſſarium eſſe, ipſa Veritas teſtatur illis verbis: *Niſi quis renatus fuerit ex Aqua & Spiritus Sancto, non poteſt introire in Regnum Dei.* Itaque ſumma ad illud opportunè, ritèque adminiſtrandum, ac ſuſcipiendum diligentia adhibenda eſt.

2 Notandum venit hic, quòd Textus loquitur de Baptiſmo Aquæ: cùm enim Baptiſmus ſit triplex, nempe fluminis, flaminis, & ſanguinis, de primo hic tantùm ſermo habetur, & de eo datur inſtructio illud miniſtrare volentibus; non ſunt enim aliæ ſpecies Baptiſmi in manu Sacerdotis, nec pro illis Ritus ullus aſſignari poteſt pro obtinendo Baptiſmo flaminis, & ſanguinis.

3 Sacramentum Baptiſmi phyſicè conſideratum, eſt exterior corporis ablutio facta ſub præſcripta verborum forma; quibus verbis indicatur Baptiſmum eſſe compoſitum quoddam veluti phyſicum conſtans ex ablutione externa, tamquam ex materia proxima, & ex verbis, tamquam ex forma. Fulien. *Mea Theol. l. 1. c. 9.*

4 Conſideratum verò metaphyſicè, & Theologicè definitur Sacramentum novæ legis ad regenerationem ſpiritualem hominum inſtitutum. Nobilitati itaque hujus Sacramenti convenit, ut tum in illo miniſtrando, tum in illo ſuſcipiendo maxima adhibeatur diligentia: ſi enim malè miniſtraretur, ſeu ſuſciperetur hoc Sacramentum, quod eſt janua ceterorum Sacramentorum, fruſtranea, & inutilis eſſet miniſtratio, & ſuſceprio cæterorum, quia error in radice, & in fundamento eſſet; ex quo fieret Homo incapax aliorum Sacramentorum.

§. II. Cùm autem ad hoc Sacramentum conferendum alia ſint de jure divino abſolutè neceſſaria, ut materia, forma, miniſter; alia ad illius ſolemnitatem pertineant, ut Ritus, ac Cæremoniæ, quas ex Apoſtolica, & antiquiſſima traditione acceptas, & approbatas, niſi neceſſitatis cauſa omittere non licet; de iis aliqua præmonenda ſunt, ut ſacrum hoc miniſterium ritè, ac ſanctè peragatur.

5 Non tantùm neceſſariæ ſunt ad conferendum Baptiſmum res, quæ verè conficiunt Sacramentum, nempè Materia, Forma, & Miniſter; ſed etiam Sacramentalia, ut Ritus, & Cæremoniæ. Materia, & Forma ſunt de jure divino: Sacramentalia ex traditione Apoſtolica inſtituta fuere ab Eccleſia.

6 Iſtæ Cæremoniæ variæ ſunt, quarum aliæ præcedunt, aliæ comitantur; aliæ verò ſequuntur Baptiſmum. Sunt verò: Impoſitio nominis; abrenunciationes; inſufflationes; ſigna Crucis; manuum impoſitio; exorciſmi; ſalis datio; ſalivatio; unctio, & alia enumerata à Fulien. *diſſ. cap. 15.*

7 Quæ Sacramentalia omitti non poſſunt niſi neceſſitatis caſu, puta imminentis mortis, quæ prudenter timeatur, ſi functio ad longum tempus cum plenis cæremoniis produceretur. Tunc ſufficit, ut Miniſter expeditè marepiam, & formam applicet, & ſe expediat, modò non relinquat neceſſaria, Clericat. *de Baptiſmo, Deciſ. 37. num. 9.* Quòd ſi Baptizatus adhuc poſt Baptiſmum dicto modo collatum adhuc ſupraviveret, eſſent ſupplenda Sacramentalia, ut ſuo loco dicemus.

Et generaliter loquendo de Sacramentalibus, dicam Sacramentalia eſſe Actiones Sacras, vel Cæremonias Eccleſiaſticas, quibus veluti circumſtantiis religioſis in Sacramentorum potiſſimùm adminiſtratione utitur Eccleſia, & quidem multa, & diverſa ſunt prout illa enumerat Cabrin. *cap. 9.*

Habent vim impetrandi à Deo auxilia gratiæ prævenientis, & excitandi pios motus in peccatore ad juſtificationem, & operandi ſanitatem, & beneficia corporalia, ex Coninck. *quæſt. 71. art. 3.* Layman. *lib. 5. tr. 6. c. 4. n. 17.* Et juxta Doctrinam Div. Thom. quæ habetur, 3. *part. quæſt. 87. art. 3. in O.* Operantur ad remiſſionem venialium peccatorum; ad remiſſionem quippé peccati venialis, ut ait, idem Angelicus Doctor, non requiritur novæ gratiæ infuſio.

DE MATERIA BAPTISMI,

TITULUS QUARTUS.

SUMMARIUM.

1 *Quando prima vice uſurpati fuerint termini Materiæ, & formæ in Eccleſia?*

2 *Aqua communis unicè eſt materia Baptiſmi.*

3 *Quare Baptiſmus inſtitutus fuerit in Aqua, & non in alia re elementari.*

4 *Aqua compoſita, medicata, & artefacta non eſt materia Baptiſmi.*

5 *Accidentia ſupervenientia in Aquam non perturbant Baptiſmum.*

6 *Glacies, Grando, Nix non ſunt materia apta ad Baptiſmum.*

7 *Aqua ſolemniter conſecrata propriè eſt materia Baptiſmi.*

8 *Fons Baptiſmalis debet renovari quolibet anno in Sabbato Sancto.*

9 *Poteſt etiam renovari extra illud tempus.*

10 *Aqua antecedentis anni debet projici in Sacrarium.*

11 *Aqua minima gutta non ſufficit ad baptizandum.*

12 *Aqua benedicta poteſt admiſceri cum non benedicta.*

13 *Aqua facilè corrumpitur.*

14 *Quomodo dari poſſit effluxio Aquæ.*

15 *Unicum remedium eſt nova Aqua benedictio.*

16 *Rationes propter quas non eſt adhibenda Aqua corrupta.*

17 *Si Aqua eſſet conglaciata, quomodo liquefacienda ſit?*

TERMINI Materiæ & formæ, in materia Sacramentorum, prima vice uſurpati fuere anno 1215. in Eccleſia Dei à Guillelmo Altiſiodorenſi, quem deinceps omnes penè Theologi ſequuti ſunt, ut ex Morin. *Exercit.* 1. *de Sacr. Ordin.* obſervat Duhamel. *in Theol. Speculat. & pract. T.* 7. *tract. de Matrim. lib.* 1. *diſſert.* 3. *cap.* 5. *per tot.* 1

§. I. Ac primùm intelligat Parochus, cùm hujus Sacramenti Materia ſit Aqua vera, ac naturalis, nullum alium liquorem ad id adhiberi poſſe.

2 Aqua communis unicè eſt materia adhibenda
in conficiendo Sacramentum Baptiſmi, ſcilicet,
Aqua elementaris, ſive marina, ſive fluvialis,
ſive pluvialis, ſive fontium, ſive putei, quia illa
tantùm eſt naturalis Aqua. Ita definitum fuit in
Concil. Lateran. *Ex c. firmiter. de ſumma Trinit.* Conc. Florent. *in Decreto Fidei*, & in Con-
3 cil. Trid. *ſeſſ.* 7. *can.* 2. *de Baptiſmo*. Ratio hu-
jus inſtitutionis duplex eſt. Prima à priori ſu-
mitur ex voluntate Chriſti, qui Sacramenta in-
ſtituit eo modo, quo voluit: altera congruen-
tiæ, quia cùm Baptiſmus ſit omnibus ad ſalutem
ſimpliciter neceſſarius, debuit inſtitui in re com-
muniſſima, quæ ab omnibus facilè haberi poſſet.
Quid enim communius Aqua? quid faciliùs in-
ventu? Altera ratio etiam eſt, quia per Aquam,
qua lavantur corporis maculæ, aptè repræſentatur
ablutio peccatorum, quæ fit per Baptiſmum.

4 E contrà Aqua ex floribus, vel herbis, arte
ſtillata, Vinum, Jus, Cerviſia, & hujuſmodi
liquores non ſunt materia apta ad Baptiſmum.
Immò ſi corpus aliquod Aquæ elementari in tan-
ta quantitate admiſceatur, ut pereat primæ Aquæ
denominatio, ea non eſt Aqua apta ad Baptiſ-
mum. Non tamen nocet ad valorem Baptiſmi, 5
quòd Aqua ſit paululùm immutata ſecundùm ac-
cidentia: vel quòd ſit calida, aut ſulphureo,
vel alio odore imbuta juxtà venas minerales, per
quas tranſeunt Aquæ, præcipuè illæ, quæ è fon-
tibus ſcaturiunt. Ulteriùs notandum, Aquam
debere eſſe uſualem, ſeu talem, ut ex ea corpus
ablui poſſit, quia aliàs falſa eſſet forma illa: *Ego
te Baptizo, &c.* cùm *Baptizo* idem ſit ac *Abluo*. 6
Hinc Glacies, Grando, Nix, & ſimilia non ſuf-
ficiunt ad Baptiſmum, etiamſi demus ea ſubſtan-
tialiter ab Aqua non diſtingui, eò quia non va-
lent corpus abluere, etſi utcumque illud poſſint
madefacere, Ita Fulien. *l. c. n.* 59.

Quæſtiones non inutiles ſcitu promovet, & reſolvit circa hanc materiam Clericat. *de Sacr. Baptiſm. Dec.* 29. & Coninck. *de Sacrament.* Layman. Tamburin. & alii Theologi morales, qui omnes in hoc coaleſcunt; Materiam remotam Baptiſmi Aquam eſſe naturalem, & non aliam, vel ſimilis naturæ, vel aliter apparentem quaſi Aquam.

§. II. Aqua verò ſolemnis Baptiſmi ſit eo anno benedicta, in Sabbato Paſchatis, vel Sabbato Pentecoſtes, quæ in fonte mundo nitida, & pura diligenter conſervetur: & hæc quando nova benedicenda eſt, in Eccleſiæ, vel potiùs Baptiſterii Sacrarium effundatur.

7 Quamvis quælibet Aqua naturalis ſit ſufficiens materia ad Sacramentum Baptiſmi, attamen adeſt Aqua ab Eccleſia ad hoc inſtituta, & ſolemni ritu conſecrata. Communis Aqua adhibetur, ſeu adhiberi permittitur in caſu neceſſitatis, & in Baptiſmo non ſolemniter miniſtrato, ob cauſas,

Google

de quibus ſuo loco dicemus in Titulo *de Tempore Baptiſmi :* Aqua verò conſecrata adhibenda eſt in ſolemni Baptiſmo cum cæteris cæremoniis & Ritibus, Sarnell. *Ep. T. 1. ep. 31.*

8 Quolibet anno in Sabbato Sancto Paſchatis,
vel in Sabbato Pentecoſtes, renovari debet fons
Baptiſmalis, ſeu Aqua fontis ſolemni benedictio-
ne præſcripta in Miſſali, & Rituali, Gavant.
P. 4. T. 10. & hanc eſſe functionem Parochia-
lem, & ad Parochum ſolummodò ſpectantem do-
cet Barboſ. *de Offic. & pot. Paroch. cap. 12. n. 2.*
cum aliis DD. ibi allegat..

9 Poteſt etiam renovari extra hæc tempora,
quando ſcilicet defecerit in fonte Aqua infra
annum, ne deſit materia tanti Sacramenti in ſub-
ſidium Animarum : Vetitum enim eſt, ne Aqua
conſecrata anno antecedenti quis utatur, *c. duo, de conſecr. diſt. 4.*

De Fonte apto ad incorruptam conſervandam Aquam, necnon puram, & nitidam; necnon de perpoliendo hujuſmodi fonte, ritèque tuendo ab immunditiis, & putredine : Vide Cavallier. *Tit. 27. num. 13.*

Interea Aqua, quæ remanet antecedentis anni, 10
vel ſit corrupta, vel non, nequaquam projici
debet extra Eccleſiam, ſed in Sacrarium ejuſdem
Baptiſterii, ut veſtigia Sacramentorum non con-
culcentur, Cavallier. *ibid.*

§. III. Si Aqua benedicta tam imminuta ſit, ut minùs ſufficere videatur, alia non benedicta admiſceri poteſt, in minori tamen quantitate.

11 Aquæ minima gutta non ſufficit ad bapti-
zandum, ſed opus eſt, ut ſit in tanta quanti-
tate, ut ejus infuſione corpus hominis, vel
ejus pars moraliter ablui dicatur. Valent. *t. 4.*
punct. 2. col. 4. & alii apud Barboſ. *de Off. &*
pot. Par. p. 1. c. 18. n. 45. Ideòque cùm major
pars cujuſcumque humoris aquei trahat ad ſe
minorem, & minor convertatur in majorem,
cavendum eſt ne Aqua non benedicta ſuperet in
12 quantitate Aquam benedictam. Illud tamen Aquæ
augmentum cùm periculoſum ſit, fieri debet cum
magna advertentia; nam ſi Aqua benedicta uſ-
que ad extremam guttam ita imminuta ſit, ut
minùs ſufficere videatur ad Baptiſmum, paucif-
ſima etiam pars Aquæ ſimplicis poteſt illi im-
miſceri, ne iſta ſuperet quantitatem alterius
tam exiguam. In hoc caſu, ſi poſſet differri,
& procraſtinari Baptiſmus, locum darem novi-
ter benedictæ Aquæ, eò magis quia quocum-
que tempore benedici poteſt: Si verò non poſ-
ſet hoc fieri, inter caſus neceſſitatis hunc po-
nerem, & communi Aqua baptizarem.

§. IV. Si verò corrupta fuerit, aut effluxerit, aut quovis modo defecerit, Parochus in fontem benè mundatum, ac nitidum, recentem Aquam infundat, eamque benedicat ex formula, quæ infrà præſcribitur.

13 Tres caſus ponit hic Textus. Corruptionem,
effluxionem, & deficientiam Aquæ. Corruptio
faciliter dari poteſt, quia Aqua eſt ſtagnans, &
clauſa, juxta illud : *Et vitium capiunt ni mo-*
14 *veantur Aquæ.* Unde Ariſtoteles ait : *Putre-*
ſcit facilè Aqua. Effluxio contingere poteſt in
caſu quo Vas, ſeu fons, rimulas, ſeu fixuras
licèt exiguas habeat, vel marmor impolitus,
aut porroſæ naturæ ſit : quod prudenter caven-
dum eſſe ab illis, qui de novo ædificant iſtos
fontes monet Cavallier. *T. 8. n. 9. & ſeqq.* Cui
periculo occurrere volentes nonnulli, totum Vas
marmoreum, ex ære incoctili, ſeu ſtanno illito
ad inſtar caldarii implent, & faciunt Vas ſub-
ſutum ære. Act. Med. *IV. P. 11.* Deficientia
verò vel ex hac effluxione oriri poteſt, vel ex
magno uſu facto in adminiſtrando hoc Sacra-
mento, vel denique ab exſiccatione ejuſdem
Aquæ. In his tribus caſibus unicum remedium 15
docet ipſe Textus, & eſt Benedictio novæ Aquæ,
ut ſuo loco dicemus.

Quòd demum Aqua corrupta, & putrida non 16
ſit adhibenda, multiplex ratio eſt : prima, quia
corrupta, ita alterata dicitur, ut ſuam formam
immutatam habeat : ſecunda, quia nocere po-
teſt Infantibus : projecta enim ſupra caput ad-
huc tenellum, introducere poteſt in porroſita-
tes illius partis molleculas vitiatas, & neceſſa-
riam tranſpirationem impedire, & ita patientem
alterare, ut mixtis ſupradictis particulis Aquæ pu-
tridæ cum fluidis, febres, & alii graviſſimi morbi
oriantur, in grave damnum Infantis baptizati.

§. V. Sed ſi Aqua conglaciata ſit, curet ut liquefiat : ſin autem ex parte congelata ſit, aut nimiùm frigida, poterit parum Aquæ naturalis non benedictæ calefacere, & admiſcere Aquæ baptiſmali in vaſculo ad id parato, & ea tepefacta ad baptizandum uti, ne noceat Infantulo.

17 Jam diximus Glaciem, Grandinem, Nivem, & ſimilia non ſufficere ad Baptiſmum. Hic docet Textus modum Glaciei liqueſaciendi. Hoc fiat in Vaſculo diſtincto, & ad id parato, portionem Aquæ conſecratæ, licèt conglaciatæ in illud reponendo, cui adjungatur parva portio Aquæ calidæ quantum ſit, ut ſufficiat ad liqueſaciendam materiam conglaciatam. Hoc docuit pia Mater Eccleſia pro indemnitate Infantulorum tenellorum, quibus unicè calor favet, cùm ex loco calidiſſimo nuper exierint, qualis eſt maternus Uterus. Benett. *ad Baſcarin. Canon. 12.* cum Etmullero, & Gobat. *tract. 2.*

DE

DE
FORMA BAPTISMI,
TITULUS QUINTUS.

SUMMARIUM.

1 *Forma Baptiſmi innititur verbis Evangelii.*
2 *Errores antiqui circa formam Baptiſmi.*
3 *Exceptiones dandæ formæ Baptiſmi.*
4 *Vox* Ego, *ſufficit, ut indirectè exprimatur.*
5 *Formula Græcorum ſine pronomine* Ego.
6 *Requiritur, ut actus baptizandi exprimatur.*
7 *Presbyter Græcus non debet uti forma latina.*
8 *Nec Presbyter latinus debet uti forma Græca.*
9 *Baptiſmus ſic collatus eſſet validus, ſed illicitus.*
10 Ephpheta *verbum Chaldaicum non componit formam Sacramenti.*
11 *Caſus in quibus Baptiſmus iterari poteſt, ſed ſemper conditionatè.*
12 *Forma adhibenda in Baptizando ſub conditione.*
13 *Baptiſmus triplex. Per Infuſionem: per Immerſionem: per Aſperſionem.*
14 *Debet ſervari Ritus Eccleſiæ Diœceſanæ in Baptiſmo.*
15 *Infuſio quid ſit?*
16 *Immerſio quid ſit?*
17 *Aſperſio quid ſit?*
18 *D. Laurentius baptizavit ſola aſperſione.*
19 *Baptiſmus per ſtillicidium an valeat?*
20 *Modus Baptizandi per Infuſionem, & per Emerſionem.*
21 *Ablutio quæ occiditur quænam ſit?*
22 *Aqua qua unus baptizatus eſt, non eſt adhibenda amplius.*
23 *Effuſio Aquæ non eſt facienda ſupra Fontem.*

PRÆSCRIPTA fuit hæc Forma à Catholica 1
Eccleſia innixa verbis Matthæi 28. *Euntes docete omnes Gentes, Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* C. *Firmiter de ſumm. Trinit.* Catechiſ. Roman. *de Baptiſmo.* A latinis Miniſtris adhibenda eſt, nec prætermitti, aut mutari poteſt, juxta Textum.

§.I. Quoniam Baptiſmi forma his verbis expreſſa: *Ego te Baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, omninò neceſſaria eſt; ideò eam nullo modo licet mutare, ſed eadem verba uno, & eodem tempore, quo fit ablutio, pronuncianda ſunt, &c.

2 Olim varii fuere errores circa formam Baptiſmi, quos diffuſè referunt Bellarmin. *l. 1. de Baptiſm. cap. 3.* Suarez *diſp. 23. ſect. 3.* Vaſquez *diſp. 142.* & alii apud Coninck. *de Sacr. q. 66. art. 6.* Verùm nonnullæ exceptiones in hac for-
3 ma dari poſſunt: nempe, quòd ſi reticetur vox illa *Ego*, adhuc valeret Baptiſmus ſic collatus; non enim opus eſt ad valorem Baptiſmi, perſonam Miniſtri directè exprimere, cùm hæc vox ſit
4 implicita etiam ſi dicatur: *Te Baptizo in nomine, &c.* Sufficit ergo quòd hoc pronomen indirectè exprimatur, aliter non valeret neque for-
5 ma Græcorum, quæ miniſtrum non exprimit neque per pronomen *Ego*, dum dicit: *Baptizetur ſervus Chriſti in nomine Patris, &c.* Coninck. *de Sacr. q. 66. art. 6.* Actio enim procedit à Miniſtro, & Miniſter adeſt.

Prætereà ad eſſentiam Baptiſmi requiritur, ut 6
actus baptizandi exprimatur *uno, & eodem tempore.* Ita habemus ex Conc. Florent. *in decreto de Armenis*, & ratio ſuadet, quia ablutio externa ob varios fines haberi poteſt: quare ut ſignificet ablutionem internam à peccatis, non ſatis eſt adhibere lotionem externam cum verbis illis *In nomine Patris, &c.* ſed prætereà adhiberi debent illa verba *Ego te Baptizo, &c.* quæ ex uſu Eccleſiæ ablutionem internam à peccatis ſignificant, Fulien. *de Sacr. q. 9. reſol. 4.*

§.II. Latinus Presbyter latina forma ſemper utatur.

7 Convenientia verba cuique ritui adhibenda ſunt, etiam ob evitandam deformitatem: unde ſicuti Presbyter Græcus non deberet uti forma latina,
8 ita latino Presbytero prohibetur uſus formulæ Græcæ, quia diſconveniret, ſi formæ pares non
9 eſſent cæteræ formalitates. Baptiſmus verò ſic collatus validus eſſet, ſed illicitus, & contra præceptum Rubricæ; undè qui ita miniſtraret, graviter peccaret.

Objicere poſſet aliquis, quòd in miniſtratione Baptiſmi utitur Sacerdos latinus vocabulo non latino, tunc cùm digito accipiens ſalivam oris ſui, tangit aures, & nares infantis dicens *Ephpheta (quod eſt adaperire,) Ord. Bapt. parvul.* Illud verbum *Ephpheta* eſt Chaldaicum, & tamen ſic loquendo Sacerdos latinus, ritè, & rectè, imò licitè adminiſtrat Baptiſmum: Quarè ergo non licet eidem latino Presbytero uti forma
Græcorum? Reſpondeo: Illud verbum *Ephpheta* 10
eſſe ita pronunciatum, & ab Eccleſia ſtatutum, ut ad D. Marci *Evang. c. 7.* relatio haberetur, ubi dicitur, Chriſtum Dominum adhibuiſſe tale vocabulum

Chal-

Digitized by Google

Chaldaicum ad ſanandum mutum. Inſuper hoc verbum non componit formam Sacramenti, ſed tantùm eſt in Cæremoniis, & Sacramentalibus, ad Sacramentum eſſentialiter non ſpectantibus.

§. III. Cùm Baptiſmum iterare nullo modo liceat, ſi quis ſub conditione, de quo infrà, ſit baptizandus, ea conditio explicanda eſt, hoc modo: *Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris, &c.* Hac tamen conditionali forma non paſſim, aut leviter uti licet, ſed prudenter, & ubi re diligenter perveſtigata, probabilis ſubeſt dubitatio, Infantem non fuiſſe baptizatum.

11 Multi ſunt caſus, in quibus Baptiſmus iterari
poteſt, licèt per ſe, & radicaliter ſit Sacramen-
tum non iterabile: ſemper verò hoc faciendum
eſt conditionatè. Pro regula generali ſit: Quan-
documque rationabiliter dubitatur, Creaturam
humanam, vel nullo modo, vel invalidè fuiſſe
12 baptizatam. Tunc iterari licitè poteſt cum for-
mula præſcripta: *Si non es baptizatus, &c.*
Ipſe baptizandus, ſi eſt adultus, poteſt de ſe ra-
tionabiliter dubitare, ſi nullo modo ſibi conſtet,
neque per teſtes, neque per rem ſcriptam, ne-
que per Miniſtrum. In Infantibus verò ſi expo-
ſiti ſint, ſi incerti, ſi derelicti, ſi Patrini non ex-
ſtent, qui id affirment, ſi Parochia ſit incerta, ſi
libri deperditi ſint, vel in illis non reperiatur me-
moria; ſi Parentes ignorent; ſi à Regionibus longin-
quis, & multò magis Infidelium, proveniant; ſi ad
littus projecti per naufragium, & in ſimilibus caſi-
bus Baptiſmus licitè iterari poteſt, ſed ſemper ſub
conditione juxta formulam ſuperiùs deſcriptam.

§. IV. Baptiſmus licèt fieri poſſit aut per infuſionem Aquæ, aut per immerſionem, aut per aſperſionem: primus tamen, vel ſecundus modus, qui magis ſunt in uſu, pro Eccleſiarum conſuetudine retineantur; ita ut trina ablutione caput baptizandi perfundatur, vel immergatur in modum Crucis uno, & eodem tempore, quo verba proferuntur, & idem ſit aquam adhibens, & verba pronuntians.

13 Tripliciter conferri poteſt Baptiſmus, Per In-
fuſionem: per Immerſionem: & per Aſperſio-
nem. Quilibet tamen Miniſter debet ſervare Ri-
14 tum Eccleſiæ Diœceſis, in qua degit, quia his
tribus modis ſemper ablutio fieri poteſt, Fu-
15 lien. *cap. 9.* Infuſio idem eſt ac effuſio, & fit
per Aquæ effuſionem, verſando, ſeu effundendo
illam ſupra caput Baptizandi, qui mos ferè com-
munis eſt in Italia, Clericat. *de Bapt. deciſ. 39.*
16 *num. 2. 3.* Immerſio fit quando immergitur, vel
Caput, vel totum Corpus Baptizandi in Aquam;
mos eſt tamen laudabilis immergendi tantùm ca-
put, ut alibi dicemus. In adultis certè, & præ-
cipuè fœminis, conſuetudo hæc non eſt amplec-
xanda, loquendo de immerſione totius corporis,
ubi etiam vigeat Ritus immerſionis.
17 Aſperſio denique eſt guttarum Aquæ proje-
ctio in caput Baptizandi, & licitè fit, ac validè
ubi vigeat talis mos; de facto id docuit D.
Cyprianus *l.4.ep.7.* ut notat Coninck. *de Sacra-
mentis, art.7. dub. 1. qu.66.* ubi notatur quòd
18 D. Laurentius, inſtante martyrio, olim baptiza-
vit ſola aſperſione Aquæ. Nec credibile eſt,
Apoſtolos, cùm (ut habetur *Actorum* 2.) tria
millia, & c.4. quinque millia hominum, una
die baptizarunt, ſingulos immerſiſſe, ob rari-
tatem Aquæ, niſi in publica piſcina id feciſſent,
quod non videtur credibile. Clericatus loco ci- 19
tato proponit caſum fictum de Curato baptizan-
te per ſtillicidium, è tecto: & concludit, per
iſtam aſperſionem validum fuiſſe, ſed illicitum
Baptiſmum.
Duo priores modi magis ab Eccleſia approban- 20
tur. Si primus in uſu ſit, ter caput Baptizandi
perfundatur Aqua: ſi ſecundus, ter immerga-
tur, dummodò ſemper in actu effuſionis, vel
immerſionis pronuncietur forma Eccleſiæ.
Eſt altera Ablutio ab Ægidio Coninck deſcri- 21
pta *Q. 66. art. 7. dub. 1.* & vocatur *Ablutio,
qua occiditur*, quam ipſe probat validam eſſe,
ſed illicitam multis argumentis, & rationibus.
Et fit hæc Ablutio (quam potiùs Immerſionem
vocarem) quando quis projicitur in Aquas Pu-
tei, vel Fluminis, aut Maris. Communior opi-
nio DD. aſſerit, tale Baptiſma nullum eſſe, ac
peccare mortaliter ſic baptizantem,

§. V. Ubi verò Baptiſmus fit per Infuſionem Aquæ, cavendum eſt, ne Aqua ex Infantis capite in Fontem, ſed vel in Sacrarium Baptiſterii propè ipſum Fontem extructum defluat, aut in aliquo vaſe ad hunc uſum parato recepta, in ipſius Baptiſterii, vel in Eccleſiæ ſacrarium effundatur.

22 Non decet, quòd Aqua, qua unus baptizatus
ſit, alter baptizetur, quia hoc pacto Aqua poteſt
fieri immunda per contactum, & immiſceri cum
aliqua re non convenienti. Ideòque effuſio, ſeu
infuſio facienda eſt non ſupra Fontem conſecratum, 23
ſed ſupra catinum, ſeu aliud vas ad id paratum,
quæ Aqua, ut ſuprà dictum eſt, reponatur in
Sacratium propè fontem conſtructum.

DE

DE
MINISTRO BAPTISMI,
TITULUS SEXTUS.

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopus ipſo jure habet poteſtatem baptizandi.*
2 *Sacerdos ſimplex, nec Diaconus habent ſimilem poteſtatem.*
3 *In caſu neceſſitatis quilibet poteſt baptizare.*
4 *Epiſcopo ſuccedit Parochus, qui gerit vices Epiſcopi.*
5 *Parochus habet tantam poteſtatem in ſua Parochia, quantam habet in ſua diœceſi Epiſcopus.*
6 *Parochiani omnes à proprio Parocho baptizari debent.*
7 *Parochus peccat baptizans non ſibi ſubditum.*
8 *Poſt Parochum quilibet Sacerdos poteſt baptizare de ejus licentia.*
9 *Licentia debet eſſe expreſſa, vel præſumpta.*
10 *Quod tamen intelligitur de Baptiſmo ſolemni.*
11 *Poſt Sacerdotem ſuccedit qualibet creatura humana.*
12 *Ex vi conſuetudinis poteſt quis à non ſuo Parocho baptizari.*
13 *In caſu neceſſitatis omnes baptizare poſſunt.*
14 *Sed inter illos ſervandus eſt ordo tum naturæ, tum gradus.*
15 *Qui ordo non poteſt præverti ſine juſta cauſa.*
16 *In Partu difficili mulier debet baptizare honeſtatis gratia.*
17 *Obſtetrices inſtrui debent, & examinari circa Baptiſmum.*
18 *Inſtruere obſtetrices eſt munus Parochiale.*
19 *Doctrina D. Caroli circa inſtructionem obſtetricum.*
20 *Parentes filios baptizare non debent niſi in caſu neceſſitatis.*
21 *Tunc nullam contrahunt affinitatem.*
22 *Cognatio ſpiritualis non impedit uſum Matrimonii ſi filius ſit legitimus.*
23 *Si filius ſit illegitimus, tunc Pater baptizans non poteſt Matrimonium contrahere cum illius Matre.*

EPISCOPUS ipſo jure habet ordinariam pote- 1
ſtatem quoslibet, in ſua Diœceſi, baptizandi; Sacerdos ſimplex, minimè, & multò mi- 2
nùs Diaconus. Quilibet tamen in caſu neceſſi- 3
tatis baptizandi poteſtatem habet. Fulien. *de Sacram. cap.* 11. quod intelligitur etiam per Barboſam *de Offic. & pot. Par. cap.* 18. *n.* 1. quando dicit: *Miniſter Baptiſmi ſolemniter, & ex paſtorali officio celebrandi eſt proprius Sacerdos.* Epiſcopus enim eſt ſummus Sacerdos in propria diœceſi; & clariùs hoc explicat dum ſequitur: *Officium baptizandi, per ſe primò convenit Epiſcopis, c.* 9. *n.* 1.

§. I. Legitimus quidem Miniſter Baptiſmi eſt Parochus, vel alius Sacerdos, à Parocho, vel ab Ordinario loci delegatus; ſed quoties Infans, vel Adultus verſatur in vitæ periculo, poteſt ſine ſolemnitate à quocumque baptizari in qualibet lingua, ſive Clerico, ſive Laico, etiam excommunicato, ſive fideli, ſive infideli, ſive Catholico, ſive Hæretico, ſive Viro, ſive Fœmina, ſervata tamen forma, & intentione Eccleſiæ.

4 Epiſcopo ſuccedit Parochus, qui in actu curæ Animarum gerit vices Epiſcopi, Barboſ. *dict.*
5 *c.*9. *n.*1. & in propria Eccleſia habet tantam poteſtatem, quantam Epiſcopus in propria Diœceſi, Abb. *cap.* 1. *n.* 28. *de dolo, & contum.* per Barboſ. *ibid. n.*3. Unde regulariter jure commu-
6 ni attento Parochiani omnes à proprio Parocho baptizari debent juxta theoricam Innoc. *in cap. dilectit, n.* 4. *de capell. Monach.* quam uno ore ſequuntur adducti à Card. de Albic. apud de Luca *de Juriſd. d.* 2. *q.* 6. Quando enim Parochiæ ſunt diſtinctæ (& fontem habeot baptiſmalem) non eſt permiſſum uni Parocho ponere falcem in meſſem alienam, Rota coram Peutinger. *dec.* 102.
7 *num.*7. Imò quòd mortaliter peccet Parochus baptizans eum qui ſibi ſubditus non eſt, ſuis rationibus probat Gobat. *Theol. experim. tr.* 2. *de Bapt. num.* 132. Laym. *l.* 5. *tr.* 2. *c.* 7. *concl.* 2. *Comment. ad Rituale.*

& præcipuè illa, quia Baptizans ſibi noo ſubditum uſurpat alterius juriſdictionem.

Poſt Parochum quilibet Sacerdos, ſed de ejus 8
licentia, baptizare poteſt, quæ licentia debet eſ-
ſe expreſſa, vel rationabiliter præſumpta, Barboſ. 9
ibid. *c.* 18. *num.* 9. Atque hoc intelligitur ſemper 10
in Baptiſmo ſolemni, non autem in privato, neceſſitatis cauſa collato.

Ratio autem cur non poſſit ſimplex Sacerdos ſolemniter adminiſtrare Baptiſmum ſine licentia Parochi, eſt, quia cùm ſimplex Sacerdos non præſit alicui Eccleſiæ, de jure non competit illi Sacramentum conferre, ſed tantùm ex commiſſione, Fulien. *d. de Sacr. XI.*

Poſt Sacerdotem quilibet, qui Creatura hu- 11
mana ſit, & uſum rationis habeat, in caſu neceſſitatis poteſt miniſtrare Baptiſmum, dummodò materiam, & formam debitam ſervet, &

inteotiooem habeat faciendi id quod intendit Eccleſia.

12 Regula generalis eſt, ut unuſquiſque baptizetur à proprio Parocho, hoc verò noo obſtante, ex vi conſuetudinis, poteſt Parochianum ab alio, quàm à proprio Parocho baptizari. Ita Dominicus Urſaya *diſc. Eccleſ. T. 4. p. 2. diſc. 2. num. 38.* qui affert, decretum S. C. R.

§. II. Sed ſi adſit Sacerdos, Diacono præferatur, Diaconus Subdiacono, Clericus Laico, & Vir Fœminæ, niſi pudoris gratia deceat Fœminam potiùs, quàm virum baptizare infantem non omninò editum, vel niſi meliùs fœmina ſciret formam, & modum baptizandi. Quapropter curare debet Parochus, ut fidelis, præſertim obſtetrices, rectum baptizandi ritum probè teneant, & ſervent.

13 Advertit circa hoc Fulien. *l. c.* quòd etſi in
caſu extremæ neceſſitatis poſſit Laicus, Hæreti-
14 cus, Fœmina, &c. Baptiſmum conferre, ut ta-
men hoc licitè fiat, debitus ordo ſervandus ſit,
ita ut præſente Sacerdote Diaconus noo baptizet,
præſente Diacono Subdiaconus, aliique inferio-
res Clerici, præſente Clerico Laicus, præſente
Fideli, Infidelis, & præſente Viro, Fœmina;
dummodò cætera ſint paria; Et ratio eſt, quia
prædicti ſunt unicè miniſtri neceſſitatis, quæ ne-
ceſſitas non habet locum reſpectu Diaconi quan-
do adſit Sacerdos, nec reſpectu Subdiaconi quan-
do Diaconus præſens ſit, atque ita de cæteris.
Verba illa: *Modò cætera ſint paria*, explican-
tur ſic ab eodem Doctore; Si Sacerdos præſens,
aut non poſſet ritè Baptiſmum miniſtrare, aut
nollet, niſi accepta in pretium pecunia, qui-
cumque alius inferior deberet baptizare. In his
enim, & ſimilibus caſibus juſta cauſa ſuppete-
ret, dictum ordinem invertendi. Quando au-
15 tem juſta cauſa deeſt, non poteſt ordo ille mu-
tari ſine peccato, aut veniali, ut ſi Mulier ba-
ptizet, præſente Viro Laico, aut mortali, ut ſi
Laicus, aut etiam Clericus præſente, & renuen-
te Sacerdote baptizet. Quando Diaconus poſſit
ſolemniter baptizare, videri poteſt apud Clericat.
de Bapt. *dec. 28. & 35. c. firmiter, de ſumma
Trinitate.*

16 Dari poteſt caſus, in quo ſuper omnes adſtantes, conveniat tantùm Fœminæ baptizare Infantem. Et caſus eſt ſi Partus difficilis eſſet, & eum intra uterum Baptizare expediret, vel ſi totaliter extra uterum Matris haberi non poſſet, & pars unica Infantis apparens aqua ablui deberetur; clarum enim eſt quòd in iſtis, & ſimilibus caſibus, ob honeſtatem, & pudorem, nonniſi Fœminæ competeret hoc officium baptizandi.

Inſuper dari poteſt, quòd Fœmina unicè calleat formam Baptiſmi, præcipuè in locis ruralibus, ubi ſæpè ſæpiùs maxima ruditas perſonarum eſt: Tunc, licèt adſit Vir, ſed ignorans formam, & è cooverſo Fœmina in forma ſit inſtructa, ut ſolent eſſe ex officio obſtetrices, Fœmina habere debet ſupra Virum præeminentiam.

17 Et quoniam de obſtetricibus ſermo incidit: maxima cura eſt, in Civitatibus præcipuè, apud Medicos, ut Fœminæ, quæ obſtetricum artem exercent, benè, & rationabiliter inſtruantur, & examini ſubjaceant ad munus ſuum exercendum, ut puerperia benè ac feliciter ſuccedant, licèt quandoque periculoſa, & difficillima; ad hoc ut in promptu habeant remedia auxiliaria & conſilia ad feliciter extrahendos Infantes ab utero Matrum. Hoc pro bono Reipublicæ regimine, laudabiliter fit, ne in ortu ſuo, homo corporaliter periclitetur; nam manos, & oculi obſtetricum ſæpè falluntur, Text. *in cap. cauſam 14. de probat.* Verùm iſta diligentia rarò (proh pudor!) adhibetur ad ſuccurrendum periculo ſpirituali Infaotium naſcentium, obſtetrices nec inſtruendo, nec examine approbando circa illa omnia, quæ non modica ſunt, & ad ritè conferendum Sacramentum Baptiſmi in caſu neceſſitatis inſerviunt. Per Vicarios cogi poſſunt obſtetrices ad recognoſcendum puellas ſtupratas, Peregrin. *Prax. Vicar. p. 4. ſect. 1. num. 46.* & illis creditur an mulier ſit prægnans, *l. 1. ff. de inſpic. ventr.* Unicè in re tanti momenti quanti eſt adminiſtratio Baptiſmi, nempe Sacramenti ſummæ neceſſitatis, nullum fit experimentum, nullum examen præſertim io locis ruralibus, ubi maxima ignorantia plerumque viget.

Inter munera parochialia hoc unum enumerat 18
Monacell. *Form. Tom. 1. tit. 10. form. 5. & 6.
num. 5.* ut obſtetrices benè inſtruantur per eum
circa formam, & materiam hujus Sacramenti,
& ab Epiſcopis approbentur, ut monet D. Carol.
in Conc. prov. 5. relat. à Gavant. *Manual. Epiſc.
Verb. Baptiſm. num. 26.* & tradunt communiter
DD. quos refert Romaguer *ad Synod. Gerund.
lib. 3. tit. 18. c. 2. num. 18.* Sed doctrina hæc
de obſtetricibus nimis compendioſa eſt, nec par
neceſſitati, ut à Parochis clarè, & diſtinctè ha-
beatur.

Igitur quæ in Actis Mediolanenſis Eccleſiæ de-
ſcripta ſunt, fideliter hic ad omnium notitiam
reportabo: *Obſtetrices, pœna arbitraria Epiſcopi* 19
*propoſita, officium non præſtent niſi per Vica-
rium foraneum, ſi in Diœceſi ſunt, ſi verò in
Urbe, per eum, cui Epiſcopus id curæ dederit
ſcripto, probatæ ſint idoneæ ad Sacramentum
Baptiſmi, cùm neceſſe erit, miniſtrandum. Quæ
autem probata eſt, cùm baptizabit, curet,
quoad ejus fieri poteſt, ut duæ ſaltem Mulieres,
ac Mater præſertim, ſi poteſt, teſtes præſentes
adſint, quæ in baptizando, verba ab ea pro-
lata audiant. Parochus verò, cùm perquiret,
an Infans baptizatus ſit, diligenter obſtetricem,
& teſtes etiam de verbis prolatis interroget,
ut ſibi conſtet, an Baptiſmi forma rectè adhi-
bita ſit, an verò ſecus; quamobrem oporteat
Infantem à ſe baptizari.* Conc. Prov. 5. P. 1.
Inſuper. *Parochus baptizandi formulam non ſo-
lùm populo generatim, ſed etiam privatim, ac
præcipuè Obſtetricibus, in Eccleſia tamen, pla-
nè oſtendat ac tradat, quam etiam an illæ re-
ctè teneant, aliquando eodem loco accuratè vi-
deat.*

deat, ac diligenter quærat. Conc. Prov. 4. p. 2. *Obſtetricibus autem, quæ baptizare conſueverunt, formamque Baptiſmi tenent, Baptizare quidem neceſſitate urgente permittitur, etiam præſente Laico, qui hujus Sacramenti conficiendi planè ignarus rudiſque ſit.* Act. part. 4. Inſtruct. Bapt. *Verùm graviſſimè Parochus monebit quàm graviter illæ peccent, ſi quando mortis neceſſitate non cogente, Baptiſmum miniſtrare audent. Obſtetricum, quæ intra Parochiæ ſuæ fines habitant, nomina certo libro deſcripta habebit, ut illas interdum inſtruat, non ſolùm Baptiſmi quæ materia ſit, ſed quæ etiam forma, & quæ intentio baptizantis.* Ibid. *Iſtæ Obſtetrices perquirendæ ſunt peſte imminente, quæ mulierum in eo morbo, ſuſpicioneve verſantium partum adjuvent: Conc. Prov. 5. p. 2.* Sed de Obſtetricibus modò ſatis.

§. III. Pater, aut Mater propriam Prolem baptizare non debet, præterquàm in mortis articulo, quando alius non reperitur qui baptizet; neque tunc ullam contrahunt cognationem, quæ Matrimonii uſum impediat.

20 Cùm cognatio ſpiritualis uſum impediat Matrimonii, ut ſtatuit Concil. Trident. *Seſſ.* 24. *de Ref. Matr. cap.* 2. ideò D. Carolus *Act.* 4. monuit Populum ſuum, Parentes debere omninò cavere, ne liberos ſuos baptizarent. Quæ admonitio innititur *cap. ad limina, & cap. de eo* 30. *quæſt.* 1. *cap. ſi vir. de cognat. ſpirit.* Dec. *in d. cap.* 2. *num.* 159. *de Judic.* Navar. *Man. cap.* 16. *num.* 34. & 22. *num.* 40. *in fin.* Bellett. *diſq. part.* 1. §. 1. *num.* 15. Verùm quia neceſſitas cuicumque derogat legi, Textus limitat hanc regulam, ſi hoc non fiat abſque manifeſta neceſſitate, cùm ſcilicet, alii quoquomodo apti non adinveniantur, & periculi urgeat neceſſitas. Barboſa verò anguſtiorem ſententiam tenet, quam poſtea, & ipſe limitat, quaſi eum pœniteat nimis dixiſſe, *de Off. & pot. Paroch. c.* 18. *num.* 35. dicit Doctor, cognationem ſpiritualem contrahere omnes baptizantes in neceſſitate, quamvis ſit Pater, in tantùm ut privetur jure petendi debitum à ſua conjuge, niſi quando (& hæc eſt etiam limitatio Rubricæ, quæ eſt 21
ſupra omnes Doctores) alius non reperiatur, qui poſſit Infantem baptizare, Sanctarel. *Var. reſol. quæſt.* 72. Notandum porrò quòd hæc cognatio ſpiritualis non impedit uſum Matrimonii tunc quando filius eſt legitimus. Si verò ex fornica- 22
tione talis filius ſuſceptus ſit, tunc Pater non poteſt Matrimonium contrahere cum ipſius Matre, Navar. *l. c. verſ. Interrogatus,* Bellett. *l. cit.* & ratio in promptu eſt, quia illegitimus filius na- 23
tus eſt, nondum contracto Matrimonio: ideò cùm ante Matrimonium adeſſet hoc impedimentum, neceſſitas Baptizandi non excuſat, cùm jam Pater, & mater inter ſe ſoluti ſint tunc temporis.

DE BAPTIZANDIS PARVULIS,

TITULUS SEPTIMUS.

SUMMARIUM.

1 *Parentes non videntur obligari ad baptizandos filios infantes.*
2 *Poſſunt tamen obligari ex conſuetudine.*
3 *Quare qui ſine juſta cauſa differunt, peccant.*
4 *Infantibus recenter natis facilè imminet periculum mortis.*
5 *D. Carolus ſtatuit ante nonum diem miniſtrandum Baptiſmum.*
6 *Infantes debent duci ad Eccleſiam pro Baptiſmo ſine ornatu.*
7 *Tacita tolerantia permittit pompam in infantibus Principum.*
8 *Uſus Ferrarienſis Civitatis in deferendis pueris ad Baptiſmum.*
9 *Infans Baptizatus privatim in caſu neceſſitatis, ceſſante neceſſitate, debet deferri ad Eccleſiam, ut ſuppleantur Ritus.*
10 *Ritus, & Cæremoniæ influunt in bonum Creaturæ.*
Comment. ad Rituale.
11 *Ablutio facta in utero matris clauſo non valet.*
12 *Variæ opiniones circa Baptiſmum in utero.*
13 *Non Baptizatur quis in utero clauſus.*
14 *Baptiſmus ſic collatus ſaltem eſt dubius, atque ideò repetendus.*
15 *Poteſt quis Baptizari in utero clauſus ſub conditione.*
16 *Caput eſt nobilior pars hominis.*
17 *Per caput demonſtratur forma eſſentialis hominis.*
18 *Quæcumque partes corporis humani capaces ſunt Baptiſmi.*
19 *Umbilicus baptizari poteſt, quia eſt pars hominis; & capilli.*
20 *Caput abſolutè baptizatur, cætera membra ſub conditione.*
21 *Baptizatus ſub conditione eſt ſepeliendus in loco ſacro.*
22 *Partus Cæſareus cautè tentandus eſt.*
23 *Nunquam verò à Clerico.*

24 *Fœtus extractus repertus mortuus non baptizatur.*

25 *Si fœtus unà cum matre moriatur in utero, & non extrahatur, ſepeliri debet unà cum matre.*

26 *Fœtus mortuus ſequitur ventrem quoad ſepulturam.*

27 *Cum [illegible]ſitis tutiùs agitur ſi adminiſtretur Baptiſmus.*

28 *Schedis collo expoſitorum appenſis non ſemper credendum eſt.*

29 *Magna cautio adhibenda in baptizandis monſtris.*

30 *Sermo eſt de monſtris, ex perſona humana natis.*

31 *Ordinario loci ſpectat pronunciare quid agendum de monſtris.*

32 *Humana ſpecies debet apparere in capite.*

33 *Hiſtoria Mulieris Ferrarien. habentis medietatem capitis Vitulini.*

34 *Si monſtra ſint dubia, poſſunt baptizari conditionatè.*

35 *Multiſaria eſt natura monſtrorum.*

36 *Si monſtra, plura capita, & plura pectora habeant, monſtrum baptizandum eſt ſub forma* Ego vos Baptizo.

37 *Monſtra biſaria de raro vitalia.*

38 *In biſariis monſtris incertis, unum intentione certa, alterum baptizandum eſt conditionatè.*

ADVERTIT Barboſa *de Offic. & pot. Paroc. cap.* 18. *num.* 14. quòd extrà caſum neceſſitatis, & ſtando ſolùm Juri Divino, non videntur obligari Parentes ad baptizandos filios tempore infantiæ, quod videtur olim fuiſſe in conſuetudine aliquibus in locis: at verò ex conſuetudine Eccleſiæ, & præcepto ejus, rectè poſ- 2 ſunt Parentes ad baptizandos Infantes ſuos ante adultam ætatem obligari, cùm res ſit juſta, & bono communi expediens, & ipſi ſubditi juriſdictioni Eccleſiæ: unde ſecluſa magna cauſa, non poteſt hæc conſuetudo violari. Ita Soar. *T.* 3. *de Sacr. quæſt.* 71. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *verſ.* 3. Nihilominus Textus noſter ſatis diſcretè loquitur dum non præcipit, ſed hortatur, prout ſequitur. 1

§. I. Opportunè Parochus hortetur eos, ad quos ea cura pertinet, ut natos infantes, ſive baptizandos, ſive baptizatos quamprimùm fieri poterit, & qua decet Chriſtiana modeſtia, ſine pompæ vanitate deferant ad Eccleſiam, ne illis Sacramentum tantoperè neceſſarium nimiùm differatur, cum periculo ſalutis, & ut iis, qui ex neceſſitate, privatim baptizati ſunt, conſuetæ cæremoniæ, rituſque ſuppleantur, omiſſa forma, & ablutione.

3 Parentes igitur Chriſtiani, qui ſine gravi cauſa Filiorum infantium Baptiſmum diu differunt, peccant mortaliter, Fulien. *d. c.* 10. *reſol.* 3. Ex vi enim præcepti divini poſitivi tenentur dare operam, ut Infantes baptizentur ſaltem quando 4 inſtat periculum mortis. Sed in Infantulis recenter natis, hoc periculum de facili imminere poteſt ex doctrina Phyſicorum communi, ergo danda eſt opera, ut citò baptizentur. Quapro- 5 pter D. Carolus, *Conc. prov.* 1. ſtatuit, ante nonum diem ad ſuſcipiendum Baptiſmum, Infantes ad Eccleſiam deferendos eſſe. Vide plura apud Coninck *q.* 68. *art.* 3.

6 Idem ſanctus Mediolanenſis Antiſtes in *Act.* 4. monet quòd Infantes, ſine ullo pompæ ornatu, ſed ſimplici amictu involuti ad Eccleſiam, ſeu ad oſtium Eccleſiæ deferantur. Vanitas pompæ auferenda eſt, quia cum omni humilitate accedere debemus ad primum, & maximum divinæ Miſericordiæ tribunal. Si verificari debet, quòd Infans *Abrenuntiet Satanæ, & pompis ejus*. Opus eſt ut incedat, & ſe Templo offerat in humilitate, & modeſtia.

7 Verùm quomodo reprimenda, & frænanda ſit hæc pompa in Viris principibus, & nobilibus, præcipuè tunc, quando expectatam diu maſculinam prolem ſibi à Deo elargitam videant, [illegible]nitus ignoro. Certè tacitam approbationem hujuſmodi pompis dari, & concedi ab Epiſcopis ſeu Cardinalibus videmus, cùm & ipſi quandoque Miniſtri, & ſuſceptores ſint. Intelligendus igitur videtur hic Textus, quòd loquatur de pompis illicitis, nempe choreis, ſaltationibus, & ſimilibus, quæ ethnicum morem ſapiunt.

Modeſtiſſimus uſus eſt in hac Civitate Ferrariæ 8 quem reticere nequeo. Infans Rheda ad Eccleſiam defertur, obſtetrice, & nonnullis fœminis de familia puerperæ concomitantibus, & præcipuè virginibus. Si verò Rheda de facili haberi non poſſit: Infans inter ulnas Puellæ Virginis defertur, velo ſerico, vel lineo varicolori coopertus juxta conſuetudinem, vel facultates parentum Infantis: In quo caſu obſtetrices æmulatione pugnant: propria enim, & ditiori, ſeu pretioſiori ſupellectile utuntur in cooperiendis Infantibus Pauperum, tempore quo ad Eccleſiam deferuntur.

Conſuetæ cæremoniæ. Licèt, qui privatim ba- 9 ptizatus eſt in caſu neceſſitatis, validè, & verè baptizatus ſit, attamen ceſſante hac neceſſitate deferendus eſt Infans ad Eccleſiam, ut ſuppleatur Ritui, ac Cæremoniis ab Eccleſia ſtatutis, quæ quamvis de neceſſitate Sacramenti non ſint, nihilominus cùm tempus id permittat, impleri debent: habent enim propriam, & peculiarem ſignificationem, & influunt in bonum Creaturæ baptizatæ: Nam etſi Sacramenta non ſint, ſunt 10 tamen Sacramentalia, & ſuos habent effectus, circa quos vide Coninck *de Sacr. qu.* 73. *art.* 1. *dub.* 7. & operantur in Baptizandis tamquam effectus à cauſa. Eoſdem effectus enumerat D. Carolus *Act. p.* 4. *Inſtruct. Bapt.* & Clericat. *de Bapt. dec.* 45. Sed de his fuſiùs dicemus ſuo loco, quando explicabimus ordinem ſupplendi omiſſa ſuper Baptizatum.

§. II.

§. II. Nemo in utero Matris clauſus baptizari debet. Sed ſi Infans caput emiſerit, & periculum mortis immineat, baptizetur in capite; nec poſtea, ſi vivus evaſerit, erit iterum baptizandus. At ſi aliud membrum emiſerit, quod vitalem indicet motum, in illo, ſi periculum pendeat, baptizetur: & tunc ſi natus vixerit, erit ſub conditione baptizandus, eo modo quo ſuprà dictum eſt: *Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris, &c.* Si verò ita baptizatus, deinde mortuus prodierit ex utero, debet in loco ſacro ſepeliri.

11 Cùm Uterus Matris clauſus ſit, ablutio non
poteſt haberi niſi mediata; ſed mediata ablutio,
non eſt ablutio corporis Infantis; ergo ablutio
hoc pacto facta, ad nihilum valet: Itaque Textus
præſens clarè dicit: *Nemo in utero Matris
clauſus baptizari debet.*
12 Cùm Rituale præſcribat Infantem in Utero
Matris clauſum baptizandum non eſſe, dubium
inſurrexit non ſolùm apud recentes, ſed etiam
antiquos, utrùm infans in Utero exiſtens baptizari
queat quando aliquo modo, etiam artificiali,
aqua immediatè ablui, vel aſpergi poteſt.
Deciſione affirmativa reſolvunt hanc quæſtionem
nonnulli etiam perantiqui Doctores quos, congerit
& ſequitur Jacobus Pignatellus *Tom. 1. Conſult.* 153.
aſſerens Romæ authoritate Eminentiſſ.
Cardinalis Vicarii, hanc ſententiam ad praxim
deductam fuiſſe, quia perſonæ in hac re peritiſſimæ
aſſeverabant, poſſe infantem, etiam in
utero exiſtentem, aliquando immediatè aqua aſpergi.
Noviſſimè P. Gualdus C. R. in ſuo Opuſculo
Patavii impreſſo 1710. & inſcripto: *Baptiſma
puerorum in utero exiſtentium*; eandem ſententiam
fuſiſſimè, & eruditè diſcuſſit, propugnavitque.
13 Verùm contra eam inſurrexit P. Martinus
Orelli C. R. S. Pauli, & Doctiſſimus Jatrophyſicus
Jo: Dominicus Benetti Ferrarienſis,
quem honoris cauſa nomino, qui uoicè valere
dixit baptiſmum, tunc quando uterus ſit apertus;
non enim ait, eſt baptiſmus ſi veſte, vel
corio, ſeu utre incluſus quis baptizetur, ita
ut aqua nihil corporis tangat, ſed veſtem, aut
ferream arcam, vel matris ventrem, intra quem
eſſet infans incluſus. Sed cùm recenſitæ ſententiæ
Authores ſuſtineant, tunc poſſe valere
baptiſmum, quando infans poteſt aqua immediatè
tangi; hinc rejici nequit illa ſententia,
admiſſa tali hypotheſi; quia ita expoſita non
opponitur Rituali. Hic præterire non debeo,
Averſam *quæſt. 64. ſect.* 2. velle Baptiſmum eſſe
validum, dum baptizatur infans incluſus in ſecundina,
dummodo membrana illa ita ſubtilis,
& porroſa ſit, ut aqua ad ipſum corpus poſſit
permeare, & circa illud fluere, quod approbat
Gobat *d. tr. 2. num. 58. & 64.* extendens
hoc etiam ad umbilici ablutionem: nihilomi-
14 nus communis eſt opinio, Baptiſmum eſſe dubium,
& ſic ſub conditione repetendum, ſi
infans vivus naſcatur. Inſuper dicit, non eſſe
capacem Baptiſmi hominem non natum, & adhuc
in utero exiſtentem, ex doctrina variorum
15 DD. ibi relatorum. Sed cum Em. Lauræa concludit,
poſſe baptizari ſub conditione. De facto
hæc conditio non niſi prodeſſe poteſt Infantulo
innocenti, quare ergo deneganda eſt,
cùm nocere non poſſit?
16 *Caput emiſerit, &c.* Caput, hominis nobilior
pars, quæ exceptionem non patitur in hoc
Sacramento; atque ideò Baptiſmus ſuper hanc
partem fit abſolutè, & ſine hæſitatione, non
ſub conditione; nec iterari debet eo pacto quo
iterandus eſt, ſi abluat alia membra. Dignitas
capitis humani talis eſt, ut per illud demon- 17
ſtretur forma eſſentialis hominis: poteſt enim
dari, & vivere homo ſine aliquo aliorum membrorum,
nuſquam verò ſine capite. Rationabiliter
ergo habet hæc pars prælationem ſuper alias,
cùm facies ſit pars hominis præcipua, Templum
rationis, ſimulacrum Animæ, gloria corporis,
ſedes honoris, & pudoris. Totus homo in vultu
eſt, Ariſt. *relat. à Sarnell. T. 10. ep.* 19. Henric.
Bohic. *in c. majores, de Bapt.* Boer. *tr. de
auth. magni conſ.* qui ait, membra à capite
fomentum, decorem, & formam recipere. Plura
ad laudem capitis humani videri poſſunt apud
Angel. Aretin. & Ludov. Bolognet. *in addit. in
ſuo tract. malef. verſ. in faciem*: Pulchrè & de
facie tractavit Felin. poſt Panorm. *in c. cùm non
liceat, in princ. de præſcript.* Fagnan. *1. decret.
c. perniciofam, de off. ordinarii*, Maſtrius *in 4.
ſent. diſp. 2. q. 2. art. 1. n.* 45. in terminis terminantibus.
Nihilominus quæcumque aliæ partes corporis 18
humani capaces ſunt Baptiſmi, dummodò ſint
partes vivæ, & continuæ, non contiguæ. Umbilicus,
& Placenta poſſunt ablui, quia ſunt par- 19
tes infanti continuæ juxta Philoſophicam definitionem
continui, quam optimè explicat Jo: à
S. Thoma eſſe unum, & idem: quod non valet
de utero, qui præſtat dumtaxat locum, ſcilicet
ſarcinam, in qua continetur infans. Umbilicus
autem continuat cum ipſo fœtu, & ſimiliter placenta,
ut notat Benett. *d. n.* 25. Inſuper capilli
poſſunt ablui ſicut & pes, aut pars pedis, aut
manus, quia ſunt fœtui uniti, Felic. Poteſt. *t. 1.
p. 4. num.* 2975. Clericat. *de Bapt. deciſ. 29. num. 9.*
addens, quòd capilli nutriuntur per ſubtiliſſimas
venas.
Unicum caput Hominis abſolutè baptizatur: 20
cætera membra baptizanda ſunt ſub conditione,
quia in illis caſibus, Baptiſmum fuiſſe dubium,
omnes DD. affirmant, inter quos Em. de Lugo,
in Reſp. Moral. l. 5. t. 3. verſ. eademque ratio.
& noviſſimè Maſtrius *in 4. Sent. d. 2. num. 47.*
& alii allegat. à Clericat. *d. dec. 9. in fine.*
Dicit inſuper Textus, Baptizatos ſub condi- 21
tione, eſſe in loco Sacro ſepeliendos, eò quia
in dubio, favorabilior pars eſt amplectenda, ſeu
dubia in benigniorem partem reſolvenda, ut docent
communiter DD. allegati à Clericat. *dec. 75.
num. 32. de Extrem. Unct.* In noſtro caſu, licèt
Baptiſmus fuerit dubius, tamquam collatus in
membro, quod non ſit caput, attamen ratio ſtat
pro Baptizato, qui non debet defraudari bono
ſpiri-

ſpirituali à ſepultura ſibi proveniente; ad quam Sacram ſepulturam jus cœpit habere tunc quando dignus factus fuit, ut ablueretur Aqua Baptiſmali; aliter ad nihilum valeret illa ablutio, & fuiſſet fruſtranea: immò clarè declararetur, Hominem nullo modo baptizatum fuiſſe, ſi poſt talem Baptiſmum moriens non fieret dignus Eccleſiaſtica ſepultura,

§. III. Si Mater prægnans mortua fuerit, fœtus quamprimùm cautè extrahatur, ac ſi vivus fuerit, baptizetur; ſi fuerit mortuus, & baptizari non potuerit, in loco ſacro ſepeliri non debet. Infantes expoſiti, & inventi, ſi, re diligenter inveſtigata, de eorum baptiſmo non conſtat, ſub conditione baptizentur.

22 Partus Cæſareus cautè tentandus eſt, nec niſi cum conſilio peritiſſimi Phyſici faciendus, qui Phyſicus aliquod temporis ſpatium præſtolabitur, & alia experimenta tentabit, ad ſe certiorandum de matris morte. Iſta mora quæ aliquantula eſſe debet, facit, ut fœtus in utero incluſus, vel ſigna præbeat vitæ, vel (ut ſæpè accidit) moriatur; deficiente enim matris vita, vita filii nondum nati maximè periclitatur.

23 Advertendum eſt hic non eſſe Sacerdotis, nec Clerici inciſionem uteri præcipere: facilè enim evenire poteſt, ut viva mater interficiatur (quod olim eveniſſe Andreæ Veſſalio Anatomico peritiſſimo narrat M. de Thou, & Antonius Teiſſier: *Elog. Hom. Scavan. T. 1.*) & ſic in irregularitatem cadant. Munus hoc à Laicis in arte peritis exequendum eſt, non minus quàm imponendum. Dato itaque caſu, quòd fœtus in utero inveniatur vivus, tunc baptizandus eſt. Hæc verò Vita non eſt manifeſtanda niſi per aliquem, etſi levem motum, vel palpitationem, licèt nullus audiatur vagitus.

24 *In loco Sacro ſepeliri, &c.* Locus iſte intelligi debet hoc pacto. Si fœtus extractus ab utero repertus ſit mortuus, tunc non baptizandus eſt, 25 ideòque neque ſepeliendus in loco Sacro. Sed ſi fœtus unà cum Matre moriatur in utero, nec extrahatur ab utero, tunc ſepeliri poteſt unà cum Matre in loco Sacro, Bordon. *Var. reſol. p. 2. reſol. 89. num. 23.* Paſſerin. *de Pollut. Eccleſiæ, diſp. 8. cap. 21.* quia in tali caſu Eccleſiaſtica ſepultura conceditur non principaliter ipſi fœtui non baptizato, ſed Matri, & conſequenter ei tanquam membro ipſius Matris, in cujus viſceribus adhuc retinetur, Clericat. *de Sacr. in gener. dec. 9. num. 3.* Quòd ſi de facto Puer extractus, & non baptizatus, ſeu repertus mortuus, ſepeliretur in Eccleſia cum Matre, multi volunt eandem Eccleſiam remanere pollutam: attamen contrarium tenent graviſſimi Authores; eò quia iſta prohibitio cadit in pueris non baptizatis, ortis ex Patre, & Matre infidelibus. Quæ regula militat etiam de fœtu mortuo non extracto, quia 26 tunc fœtus ſequitur ventrem ſuum, cui adhuc adhæret. Sed venter eſt fidelis, ergo more Fidelium ſepeliendum eſt etiam Fœtus, Clericat. *ibidem*.

Modò de expoſitis loquendo: tutiùs agitur ſi 27 cuicumque expoſito, licèt ſcheda, ſeu teſtimonio in ſcriptis de baptiſmo vallato, adminiſtretur Baptiſmus, quia hujuſmodi Schedis, & teſtimonialibus, niſi ſint omni exceptione ſuperemimentes, fides de rarò præſtatur. Mos iſte, & quidem laudabilis, in Eccleſia Ferrarienſi ſervatur, ad quam quicumque expoſitus deferatur, Sacro Baptiſmo muniatur à Parocho, ſed ſub conditione; atque ita verè dicitur baptizatus Infans.

§. IV. In Monſtris verò baptizandis, ſi caſus eveniat, magna cautio adhibenda eſt, de quo, ſi opus fuerit, Ordinarius loci, vel alii periti conſulantur, niſi mortis periculum immineat.

28 Ampliſſimè doctrinam hanc de monſtris baptizandis, vel non baptizandis tractat Clericat. *de Bapt. dec. 46.* ad quem Doctorem Parochos meos erudiendos remitto. Nonnulla tamen ad hujus Textus explicationem facientia ſuperaddam.

29 Magna cautio itaque in iſtis caſibus adhibenda eſt, atque intelligenda ſunt, quæ Textus circa 30 monſtra ait, de monſtris à Mulieribus puerperis editis, non à Beſtiis, licèt aliquid habeant humani.

In hoc caſu, Epiſcopus, ſeu Vicarius ſi adeſt in loco, conſulendus eſt: ſi verò non adſit, & 31 periculum ſit in mora, dignior loci perſona adeatur, vel peritior; Horum cura erit, cujuſnam naturæ monſtrum ſit dignoſcere, & ſuper hoc pronunciare, an illi Baptiſmus conferri poſſit, quando tempus id ferat: nam ſi periculum mortis immineret, tunc Baptiſmus ſub conditione: *Si Homo es*, laudabiliter illi conferri poteſt; tutior enim pars eſt amplexanda, & conditio nihil ponit in eſſe, ut ſubinde dicemus.

§. V. Monſtrum, quod humanam ſpeciem non præſeferat, baptizari non debet, de quo ſi dubium fuerit, baptizetur ſub hac conditione: *Si tu es homo, ego te baptizo, &c.*

32 Iſta humana ſpecies præcipuè apparere debet in capite. Verùm ſi totum corpus humanum eſſet, & caput Belluinum, tunc rationabiliter denegandus eſt Baptiſmus, quia cùm caput ſit ſedes rationis, & intellectus, cenſendum eſt accidentaliter cætera membra humana eſſe; & quamvis

vis numero potiora ſint, tamen non ſunt nobiliora: nec valet in hoc caſu Regula Juris: minor pars ſequitur majorem. Si verò per medietatem tantùm, caput ſit Belluinum, & medietatem alteram habeat humanam, quæ reſpondeat cæteris membris pariter humanis, tunc in gratiam hujus medietatis humanæ conferri illi poteſt Baptiſmus, quia, ut diximus cum Ariſtotele: *Totus homo in vultu eſt*.

33 De facto, annis elapſis, è quadam nobili Matrona Ferrarienſi ortum habuit Puella quædam, quæ medium os habebat Vitulinum, & ita ſuccrevit uſque ad perfectam ætatem, habens Bovinam ſpeciem in oculo, in nare, in pilis (quid plura?) in cornu, in lingua, & voce boatu ſimili. Quæ omnia (cùm velo involvenda prudenter ſtatutum fuiſſet, & Puella inter ſanctimoniales, uſque ad mortem permanſerit) paucis nota fuere. Hæc baptizata fuit, quia partem humani capitis habebat; & cùm in capite potior Animæ pars vivat, corpuſque juxta ſententiam Platonis in gratiam capitis conſtructum ſit, judicatum fuit, illam humani capitis medietatem ſufficientem fore ad ſuſcipiendum Baptiſmum.

Si verò alia membra habeat partim humana, 34
partim monſtruoſa, & natura non humana ſuperet naturam humanam, ut videre eſt in frequentiſſimis monſtris ab Ulyſſe Aldrovando, & Fortunio Liceto *lib. de Monſtris* allatis, tunc tutior pars eſt eligenda, & ne Creatura, licèt monſtruoſa, detrimentum patiatur, ſi Animal rationale ſit, poteſt baptizari, adhibita forma conditionata: *Si tu es Homo, ego te Baptizo, &c.*

§. VI. Illud verò, de quo dubium eſt, una ne, aut plures ſint perſonæ, non baptizetur, donec id diſcernatur: diſcerni autem poteſt, ſi habeat unum, vel plura capita, unum, vel plura pectora; tunc enim totidem erunt corda, & animæ, hominesque diſtincti, & eo caſu ſinguli ſeorſum ſunt baptizandi, unicuique dicendo: *Ego te baptizo, &c.* Si verò periculum mortis immineat, tempuſque non ſuppetat, ut ſinguli ſeparatim baptizentur, poterit Miniſter ſingulorum capitibus Aquam infundens, omnes ſimul baptizare, dicendo: *Ego vos baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Quam tamen formam in iis ſolùm, & in aliis ſimilibus mortis periculis, ad plures ſimul baptizandos, & ubi tempus non patitur, ut ſinguli ſeparatim baptizentur, aliàs nunquam licet adhibere.

Ocularis inſpectio diligenter facta, una illa eſt, quæ in hoc caſu judex eſſe valeat; nec circa id aſſignari poteſt regula univerſalis, fir-
35 ma, & inconcuſſa; Multifaria eſt enim natura monſtrorum. Plura capita indicant plures Animas; plura pectora ſignant plura corda: ſed cùm hæc perfecta dici nequeant, ita nec perfectus in ulla parte homo dici poteſt. In hoc caſu monſtroſa quoque forma, (ut ita dicam) utendum eſt, dicendo: *Ego vos baptizo,* 36
&c.

Quod juvat in ſimilibus caſibus eſt, de ra- 37
ro vitalia eſſe hujuſmodi monſtra bifaria, vel triſaria, atque ideò tutiſſimè poſſe Miniſtros, vel quoſcumque baptizantes, uti præſcripta forma, limitata in periculo mortis.

§. VII. Quando verò non eſt certum, in Monſtro eſſe duas perſonas, vel quia duo capita, & duo pectora non habet benè diſtincta, tunc debet primùm unus abſolutè baptizari, & poſtea alter ſub conditione, hoc modo: *Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

Si re benè, & diligenter perſpecta, adhuc dubium ſit an unum, vel duo ſint corpora in uno ſubjecto, utpotè quia duo capita non habeat, nec pectora duo benè diſtincta, illud monſtrum
38 de quo agitur: Unum corpus intentione certa, neque vaga ſimpliciter baptizetur, alterum verò, ſeu altera baptizentur ſub conditione: *Si non es baptizatus, &c.* Ita docuit Div. Carolus *in Inſtruct. Baptiſmi, Actorum Parte 4. T. 1. pag. mihi* 411. Alia plura de monſtris baptizandis habebis à Clericat. *de Baptiſmo, dec.* 51. *n.* 4. *&* 5. quibus nihil habeo, quod addam.

DE PATRINIS,

TITULUS OCTAVUS.

SUMMARIUM.

1 *Antequam Parochus adminiſtret Baptiſmum, debet informari de Patrinis.*
2 *Patrini vocantur ſuſceptores, ſponſores, fidejuſſores, Patroni, Compatres.*
3 *Soli Patrini deſignati à Parocho contrahunt affinitatem ſpiritualem, ſi plures Patrini adhibeantur.*
4 *Si Parochi culpa, plures Patrini adhibeantur, poteſt Parochus puniri, & peccat mortaliter.*
5 *Mos invaluit duos Patrinos adhibendi.*
6 *Non eſt de eſſentia Sacramenti adhibere ſuſceptores.*
7 *Peccat tamen qui eos omittit ſine cauſa.*
8 *Congruentia ſuſceptionis explicatur.*
9 *Cur non duo Viri, neque duæ Fœminæ adhibeantur?*
10 *Pater, aut Mater non poſſunt ſuſcipere filium abſque neceſſitate.*
11 *Nullus datur caſus in quo Parentes poſſint eſſe Patrini proprii filii.*
12 *A Conjugatis fugienda eſt occaſio cognationis ſpiritualis.*
13 *Infans eſſe non poteſt Patrinus.*
14 *Pueri habentes uſum rationis poſſunt eſſe Patrini.*
15 *Uſus rationis poſt ſeptimum annum præſcribitur.*
16 *Patrini debent eſſe confirmati.*
17 *Cui prohibeat Eccleſia officium Patrinatus?*
18 *Infideles non poſſunt eſſe Patrini.*
19 *Hæretici in Patrinos eligi non poſſunt.*
20 *Neque publicè excommunicati.*
21 *Neque publicè criminoſi.*
22 *Neque Infames, ſed in iſtis datur exceptio.*
23 *Neque qui ſana mente non ſunt.*
24 *Neque ignorantes rudimenta Fidei.*
25 *Quando Patrini teneantur ſuſceptos inſtruere?*
26 *Qui in Paſchate Communionem non ſuſceperint, Patrini eſſe nequeunt,*
27 *Non confirmati.*
28 *Qui ignorant Symb. Fidei.*
29 *Muti.*
30 *Publicè pœnitentes.*
31 *Clerici Sæculares, juxta aliquas Synodos, non verò vi Legis communis.*
32 *Monachi, Religioſi clauſtrales, & Sanctimoniales.*
Interdicuntur à ſuſceptione.
33 *Epiſcopi, & Cardinales diſpenſantur.*
34 *An ſit peccatum recuſare officium Patrini?*
35 *Patrini ſuſcepti ex voto.*

MULTUM indiget de recenti Baptizatus, ut ſpirituali pabulo nutriatur ad fidem alendam, atque augendam, ne tractu temporis, deficiat in ea fide, quam profeſſus eſt; ideòque pia mater Eccleſia inſtituit, ut nemo ſolemniter baptizaretur, niſi ſecum haberet fidei ſponſorem, qui non tantùm Teſtis ſuſcepti Baptiſmi eſſet, ſed fidejuſſor,

§. I. Parochus antequam ad baptizandum accedat, ab iis, ad quos ſpectat, exquirat diligenter, quem, vel quos ſuſceptores, ſeu Patrinos elegerint, qui Infantem de ſacro Fonte ſuſcipiant, ne plures quàm liceat, aut indignos, vel ineptos admittat.

1 Iſta prævifio, ſeu iſta antecedens notitia prudentem Parochum demonſtrat, ne poſtea cùm ad fontem pervenerit ad Baptizandum, diſputandum ſit de Patrinorum idoneitate, vel expectandum cum magno incommodo.

2 Ex quo Patrini ſuſcipiunt infantes in ulnas ſuas, vocantur ſuſceptores: quia verò tamquam Patres habentur in regeneratione Fontis, *Patrini* nuncupantur. Gentiles *Sponſorem* appellabant: præbent enim ſe ipſos loco Patris naturalis. Vocantur etiam *Patroni & Compatres*; necnon *Fidejuſſ.* Coninck *de Sacr. q. 67. a. 7. n. 55.*

§. II. Patrinus unus tantùm, ſive Vir, ſive Mulier, vel ad ſummum unus, & una adhibeantur ex Decreto Concilii Tridentini: ſed ſimul non admittantur duo viri, aut duæ mulieres, neque ipſius baptizandi Pater, aut Mater.

3 Concilium Trident. *ſeſſ. 24. cap. 2. de Ref.* hoc præcipit; Quòd ſi plures adhibeantur Patrini, vult, ſolos deſignatos à Parocho contrahere af-
4 finitatem ſpiritualem. Quòd ſi Parochi culpa, plures adhibiti ſint, aut deſignati, Concilium jubet, eum puniri arbitrio Ordinarii. Quare notandum venit, Parochum contra hoc Decretum facientem peccare mortaliter, primò, quia videtur Concilium id graviter præcipere, cùm jubeat puniri contrafacientes; ſecundò, quia grave incommodum poteſt naſci ex prævaricatione hujus præcepti, ſcilicet multiplicatio, & incertitudo cognationis ſpiritualis, cui Concilium vult obſtare, Coninck *d. l. n. 59.*

Mos

5 Mos tamen invaluit, duos tantùm adhibendi Pattrinos, & ſi unum, maſculum ſemper, non verò fœminam, quæ laudabilis conſuetudo commendatur in Synodo Faventina Eminent. Roſſetti juxta priſcorum Canonum ſtatuta.

6 Doctores tamen, inter quos Laym. *T. 2. l. 5. tr. 2. cap. 9. n. 4.* opinantur quòd Pattrinus unus eſſe debeat, iſque Mas, ſi puer baptizandus, & Fœmina una ſi Puella baptisanda ſit, cui concordat per modum exhortationis Synodus Ferrarien. ſub Card. de Verme 1711. *P. 2. de Sacr. Bapt.* ubi hæc habentur: *Enixè hortamur, & valdè laudamus, quòd unus tantùm, ideſt maſculus maſculum, & fœmina fœminam à Sacro Fonte recipiat.* De eſſentia hujus Sacramenti non eſſe ſuſceptores aſſerunt Sot. *in 4. diſt. 7. q. unica, art. 10.* Sylveſt. *in ſumma, verb. confirmatio.* Peccare tamen omittentem dicit
7 Chamerot. *tr. 3. de confirm. cap. 7. dub. 2.* quod intelligendum eſt ſi abſque neceſſitate id fiat; quia in hoc caſu poteſt quis baptizari ſine Pattrino, Clericat. *de Bapt. dec. 37. num. 9.*

8 Congruentia hujus ſuſceptionis eſt, quia ſicut in carnali generatione Puer natus indiget Nutrice, quæ eum lacte nutriat, ita æquum eſt, ut in regeneratione ſpirituali, quæ fit per Baptiſmum, aliquis Infantem recèns in Chriſto natum, è fonte ſuſcipiat, ut illi lac ſpirituale doctrinæ Chriſtianæ inſtillet, Fulien. *Theol. Sacram. cap. 11.*

9 Cur verò non duo Viri, neque duæ Fœminæ admitti poſſint ad ſuſcipiendum Infantem, nemo adhuc, quòd ſciam, rationem aſſignavit; poteſt tamen deſumi ex D. Thoma 3. *p. q. 67. art. 7.* ubi ait: *Spiritualis regeneratio, quæ fit per Baptiſmum, aſſimilatur quodammodo generationi carnali. In generatione autem carnali Parvulus nuper natus indiget nutrice, & pædagogo; unde & in ſpirituali regeneratione Baptiſmi requiritur aliquis, qui fungatur vice nutricis, & pædagogi, informando, & inſtruendo eum quaſi novitium in fide de his, quæ pertinent ad fidem, & vitam chriſtianam.* In duobus Viris, vel in duabus Fœminis non poteſt verificari duplex iſta conditio nutricis, & pædagogi, ergo in ſuſcipiendo ſimul ſtare non poſſunt duo ejuſdem naturæ.

Aliqui volunt quòd in caſu neceſſitatis diſpen- 10
ſari poſſint Pater, & Mater, ut valeant ſuſcipere proprium Filium; ſed iſti non advertetunt, quòd in tali caſu poteſt quiſque baptizari ſine Pattrino, ergo fruſtrà Parentes ſuſci- 11
piunt talem Infantem. Nullus igitur datur caſus, in quo Parentes Infantis baptizandi poſſint eſſe illius Pattrini, & ſuſceptores propriæ prolis, *c. dictum eſt 30. qu. 1.* Si ullus daretur caſus, eſſet ſi nullus alius homo capax inveniretur, qui valeret ad ſuſcipiendum talem baptizandum in Baptiſmo ſolemniter miniſtrando; ſed tunc Baptiſmus ſolemnis evaderet privatus; & ſuſceptio prolis ſolùm inducta eſt in ſolemnizatione Baptiſmi, ergo in Baptiſmo hoc non eſſet neceſſaria ſuſceptio per Parentes facta: Perſona enim Pattrini non eſt de neceſſitate Sacramenti: Megal. *Prompt. Theol. verb. Baptiſm. Pattrin. num. 3.* Inſuper addo, quòd à Conjuga- 12
tis fugienda eſt totis viribus occaſio cognationis ſpiritualis, quæ importat impedimentum uſus Matrimonii, Clericat. *de Baptiſm. deciſ. 37. numer. 9.*

§. III. Hos autem Patrinos ſaltem in ætate pubertatis, ac Sacramento Confirmationis conſignatos eſſe maximè convenit.

13 Etſi certa ætas non definiatur per nomen illud *Pubertatis*, attamen Infans, & qui non pervenit ad diſcretionis annos, Pattrinus eſſe non poteſt, Clericat. *de Bapt. dec. 37. num. 4.* Si enim clarè non diſtinguit Pattrinus myſteria, & articulos fidei, quomodo inſtruere poterit ſuſceptum in Baptiſmo? Quarè omninò falſa eſt opinio Barboſæ, & DD. ab eo allegatorum *de off. & pot. Par. p. 2. cap. 17. n. 28. 29.* qui dicunt, non nocere ſi Pattrini ſint minores Infante baptizato; nam nullo jure ſtatuitur, aut requiritur, ut ſint majores: nec referre an ſint majores,
14 quia pueri cujuſcumque ætatis poſſunt eſſe ſuſceptores legitimi, modò habeant uſum rationis.

Hæc verò opinio eſt immediatè contra noſtrum Textum, qui quamvis per modum convenientiæ loquatur, dicens: *convenit:* attamen pleniſſimè eſt attendendus, & implendus in re tam gravi. Præterquamquòd uſus rationis eſt aliquid minus quàm ætas pubertatis, quæ juxta Juſtinian. §. 1. *Inſtit. tit quib. mod tut. fin.* eſt poſt decimum quartum annum completum in maſculis: etſi plena dici voluerit, erit poſt annum 18. in
maſculis; in fœminis verò 14 *l. arrogator.* 49. 15
§. 1. *de adopt.* §. 4. Uſus verò rationis à Theologis poſt ſeptimum annum communiter præſcribitur.

Quo verò ad Confirmationem; quamvis DD. 16
communiter loquantur de neceſſitate Baptiſmi tantùm in Pattrino, & nihil de caractere Confirmationis: nihilominus hoc maximè decet: quia ſi Pattrinus inſtruere debet ſuſceptum in fide, magis ad hoc obtinendum valebit, ſi & ipſe erit confirmatus in fide, juxta illud: *Propter quod unumquodque tale eſt, & illud magis.*

§. IV. Sciant prætereà Parochi, ad hoc munus non eſſe admittendos Infideles, aut Hæreticos: non publicè excommunicatos, aut interdictos: non publicè criminoſos, aut infames: nec præterea qui ſana mente non ſunt, nec qui ignorant rudimenta fidei. Hæc enim Pattrini ſpirituales filios ſuos, quos de Baptiſmi fonte ſuſceperint, ubi opus fuerit, opportunè docere tenentur.

17 Multi ſunt, quibus prohibetur ab Eccleſia Pattrini miniſterium, ſeu officium in Sacramento Baptiſmi, adeo ut licèt validè hoc munus obire poſſint, tamen illicitè hoc faciunt, Lay-

man *de Bapt. cap. 9. num. 2. verſ. præterea*, Pri-
mò igitur ſunt expellendi à munere Patrinatus.

18 *Infideles*, nempè non baptizati, *c. in Bapt. de
conſecr.* & ratio eſt, quia quicumque ſpirituales
filios de ſacro Fonte ſuſcipiunt, ſe pro ipſis fi-
dejuſſores apud Deum conſtituunt; & quia qui
non eſt baptizatus, & prædicta ignorat, vel
præſumi poteſt illa non credere, vel verè illa
non credit, cujuſmodi non ſolùm ſunt Infideles,
19 ſed etiam *Hæretici*, qui in primis ab hoc mu-
nere prohibendi ſunt, ut habetur in Catechiſ.
Rom. *c. 2. ſect. 9.* ideoque meritò ab hoc officio
arcentur: Nec admittendus eſt, ut ſit hujus re-
generationis Pater, qui illius adhuc filius factus
non eſt, quia naturæ ordo inverteretur. Hæc
omnia invenies apud Megal. *Prompt. Theol. verb.
Bapt. Patrin. n. 3.*

20 *Publicè excommunicati*, pariter arcentur,
quia privatim excommunicati notoriè non ſunt
ſeparati à communione fidelium, ut illi, qui
publicè denunciati ſunt, & omninò vitandi.
Hæc eadem regula currit pro *Interdictis*, ſi enim
interdictus eſt cuidam ingreſſus in Eccleſiam,
vel uſus Sacramentorum, conſequenter venit,
quòd eidem etiam interdictum ſit fidejubere de
aliquo Sacramento.

21 Similiter *Publicè Criminoſis* vetitum eſt Patri-
natus officium: Ita dicuntur illi, qui per plura
enormia, & gravia delicta pluries proceſſati fue-
re. Sicut enim criminoſi propter malam præſum-
ptionem, & infamiam ex criminibus reſultan-
tem, repelluntur, & fidem non faciunt in foro
externo, Farinacc. *q. 43. n. 178. q. 44. num. 25.*
Raynald. *Obſ. Crim. t. 3. c. 33. §. 1. 2. num* 130. ita
cùm teſtes, & ſponſores eſſe debeant collatio-
nis hujus Sacramenti, pariter à munere Patrini
prohibentur;

22 Sic & *Infames*. Sed Textus non diſtinguit, an
infamia juris, an infamia facti, ex quo nec nos
diſtinguere debemus, *l. non diſtinguemus, ff. de
recept. arbitr.* atque ideò quacumque infamia in-
fames ſint, Patrini in Baptiſmo eſſe non poſ-
ſunt.

Verùm cum aliqua exceptione intelligi debet
iſte Textus, & aliqua limitatio illi danda eſt:
Poteſt enim dari caſus quòd Satelles à Satellite,
Carnifex à Carnifice vocetur ad ſuſcipiendam
ejus prolem, cùm iis non liceat tranſilire fines
miniſterii ſui. In hoc caſu infamia hæc poſſet
tolerari ob difficultatem inveniendi Patrinum me-
lioris notæ, & non infamem infamia juris. Ad
ſummum pro caſu neceſſitatis eſſet conſiderandus.
Quo circa, illud notatu dignum eſt quod nar-
rat P. Foreſti *Mapam. Iſtor. de Reg. Bohem.* Vven-
ceslaum Regem ſemper incedere conſueviſſe cum
Carnifice ad latus, quem *Compatris* ſui chariſſi-
mi nomine appellare ſolebat. Non tamen eò
quia inter ſe ullo vinculo, ſeu fœdere Sacra-
mentali conjungerentur, ſed ut demonſtraretur,
magnam neceſſitudinem inter eos uſurpari. Hoc
enim vocabulum *Compater*, aliquando ſignifica-
re amicitiæ excellentiam monet Ducangius, epi-
ſtolam adducens Stephani Papæ III. Pipino Re-
gi inſcriptam his verbis: *Pipino Regi, & noſtro
ſpirituali Compatri*, ob amicitiæ fœdus, & com-
paternitatis neceſſitudinem, ut explicat D. Pe-
trus Damiani *lib. 2. epiſt.* 17. Hæc habet ex do-
ctiſſimi Bacchinii *Obſervationibus ad Agnellum,
qui & Andreas, in vita S. Neonis, obſerv. 3.
pag. 252. part. 1.* Cæterùm, omnes, & ſingu-
los qui ſecundùm Canones cenſeantur infames
enumerat Anaclet. *T. 2. l. 2. decretal. tit. 20. §. 2.
à num.* 37.

Ulteriùs *qui ſana mente non ſunt*, amentes
& furioſi ab uſu Sacramentorum arcentur, Cle- 23
ricat. *dict. deciſ.* 80. qui nonnulla tamen illis
concedit, & præcipuè Extremam-Unctionem:
Sed cùm in hoc ſuſcipiendo Sacramento non re-
quiratur, plena advertentia (ſæpè enim con-
fertur Infirmis in agone poſitis) ideò poteſt &
illis conferri. Ad exercendum tamen munus Pa-
trini in Baptiſmo non ſunt admittendi, quia cùm
debeant *Renuntiare, Promittere, Poſtulare*, &
ſimilia facere pro baptizando, ſi mentem ſanam
non habent, id præſtare non poſſunt. Poteſt ta-
men dari caſus, quòd non ſit amentia continua,
ſed aliquod lucidum intervallum admittat: tunc
durante lucido intervallo poſſet talis æger ſuſci-
pere baptizandum: laudabilius tamen eſſet ſi ſe
abſtineret,

Eodem modo excluduntur ab hoc miniſterio 24
qui ignorat rudimenta fidei. Vetus adagium
eſt: *Nemo dat quod non habet*. Quomodo igi-
tur lac fidei præbere poterunt noviter baptizato,
ſi penitus de illa ignari ſint? Quomodo iſti di-
ſcent ſine Doctore? *ad Rom.* 10.

Tenentur Patrini ſuſceptos ſuos inſtruere tunc 25
quando hoc faciendi neceſſitas immineat, nempè
ſi baptizati inter Infideles nutrirentur: ſed ubi
nutriuntur inter Catholicos Chriſtianos, ſatis
poſſunt ab hac cura excuſari, præſumendo pa-
rentes carnales, ſive Parochos diligenter hoc fa-
cere. Si tamen quocumque modo ſentirent con-
trarium, tenerentur pro viribus, ſaluti ſpirituali
hujuſmodi filiorum curam impendere; ut docet
D. Thom. *in 3. p. q. 67. art. 8.* nec verum exiſti-
mo id quod dicit Em. Sà, *in verbo Bapt. num. 7.*
& approbat Conick *in d. art. 8. num. 60.* nempè
hanc obligationem ob deſuetudinem eſſe quaſi
extinctam: nam in tantùm non viget, inquan-
tùm inter Fideles regulariter ceſſat neceſſitas:
ex quibus deducitur, ignorantes rudimenta fi-
dei Patrinos eſſe non poſſe, ut ex textu ſu-
per explicato.

Iſtis à noſtro Textu interdictis Patrinis, ad- 26
dit nonnullos alios etiam D. Carolus, *Act. p. 4.*
ſcilicet eos, qui in Paſchate communionem non
ſumpſerint; Clericos ſæculares, de quibus infrà;
non confirmatos ſacro Chriſmate, & eos qui 27
ignorant Symbolum fidei, Orationem Domini- 28
cam, Salutationem Angelicam, &c.

Alios item ſuperaddit Barboſa, *de off. & pot. 29
Par. par. 2. cap. 17. num. 30.* nempe mutos,
publicos pœnitentes, & alios ibi relatos, *cap.* 30
parvuli, de conſecr. diſt. 4. Anchar. *in rub. de
cognat. ſpir. l. 6. n. 4.*

§. V.

§. V. Prætereà ad hoc etiam admitti non debent Monachi, vel Sanctimoniales, neque alii cujuſvis Ordinis Regulares à ſæculo ſegregati.

31 In hac exceptione non adnumerantur Clerici ſæculares, & ratio ex ipſa Rubrica habetur, nempè quia iſti non ſunt à ſæculo ſegregati: dicuntur enim ſæculares quia in ſæculo, & cum ſæcularibus degunt: propistereà vigore hujus textus non poſſunt excludi: poſſunt tamen impediri ab Ordinariis vigore conſtitutionum Synodalium. De facto D. Carolus *Act. p.* 4. illos expreſsè excludit, & ad illius normam multæ aliæ Synodi, & præcipuè Ferrarien. ſub Cardin. de Verme, *anno* 1711. *part.* 2. *pag.* 33. Cùm tamen in aliquo caſu ab iſta prohibitione diſpenſatum ſit, concludi poteſt, hanc eſſe reſtrictionem ad evitanda commercia inter Parentes Baptizatorum, & Patrinos Clericos.

32 Advertat demum Parochus ne ſuſceptores ſint Abbates, Monachi, aut Religioſi ſaltem clauſtrales, ut & Sanctimoniales, quia prohibitum eſt eos in Patrinos Baptiſmi adhiberi, *cap. non licet Abbati, de conſecr. diſt.* 4. & alii apud Barboſ. *part.* 2. *cap.* 17. *nu.* 31. niſi hujuſmodi Religioſi Epiſcopali dignitate perfulgeant, exemplo Gregorii, qui ex Religione promotus in 33
Cardinalem, factus eſt Mauritii Imperatoris Compater, Barboſa *d. l.* qui affert plures alios Doctores.

Hoc ultimum pro Corollar. quærtam: An peccatum ſit recuſare officium Patrini? Negativè reſpondet Clericat. *de Bapt. dec.* 37. *num.* 7. niſi hoc fiat ob contemptum, vel niſi in magna neceſſitate eſſet requirens Patrinum. Ideòque Perſonam nobilem inceſſam fuiſſe à Diabolo, quia ex ſuperbia detrectarit hoc officium reſpectu Ruſtici, notat Gobat. *d. tract.* 2. *num.* 571. Cùm 34
ſanè pia, & laudabilis conſuetudo ſit nonnullorum, qui Patrinum ex voto ſuſcipiunt, nempè Virum, ſeu Perſonam illam, in quam primò incidunt; & quæ primò ſe illis offert, è domo exeundo, etiamſi vilis, & miſerrimæ conditionis eſſet: quod maximæ humilitatis exemplum denotat. 35

DE TEMPORE ET LOCO ADMINISTRANDI BAPTISMI,

TITULUS NONUS.

SUMMARIUM.

1 *Concilium Romanum reſtituit uſum baptizandi in Paſchate, & Pentecoſten.*
2 *Benedictio fontis Sabbato Paſcha, & Pentecoſtes facienda eſt.*
3. *Et ſimul ſolemnis adminiſtratio Baptiſmi.*
4 *Solemnis adminiſtratio Baptiſmi facienda eſt in Eccleſiis majoribus.*
5 *Baptizati Albas veſtes à die Baptiſmi ad octavam Paſcha deferebant.*
6 *Dominica in Albis cur ſit appellata?*
7 *Eccleſia provideri debet de aliquo Baptizando in duobus dictis Sabbatis.*
8 *Cæremoniale Epiſcoporum præcipit per octo dies ante Paſcha, & Pentecoſt. neminem debere baptizari.*
9 *Nullus locus eſt, in quo non poſſit adminiſtrari Baptiſmus.*
10 *Eccleſia eſt proprius locus Baptiſmi.*
11 *Dummodò in ea ſit fons Baptiſmalis.*
12 *Eccleſiæ cum Fonte Baptiſmali in Civitatibus ſunt raræ.*
13 *In qualibet Eccleſia Parochiali debet eſſe Fons baptiſmalis.*
14 *Baptiſteria deberent eſſe extra Eccleſiam.*
15 *Catecheſis Baptizandi debet fieri extra Eccleſiam.*
16 *Nemo Baptizari debet in locis, ſeu Capellis privatis.*
17 *Excipiuntur Reges, & Principes qui diſpenſantur.*
18 *Sed debent eſſe magni Principes, & Duces.*
19 *Facultas impetrari debet ab Ordinario pro Baptiſmo privato.*
20 *In privato Baptiſmo non diſpenſantur Principes ab uſu Aquæ ſolemniter benedictæ.*
21 *Parochus in Baptiſmo privato debet ſecum deferre Aquam benedictam.*
22 *Forma, nitor, & cuſtodia Baptiſterii.*
23 *Imago S. Joannis Baptiſtæ picta eſſe debet in Baptiſterio.*
24 *S. Joannes Baptiſta Protector Neophytorum.*
25 *Fons Baptiſmalis aliquo Sancto dicandus.*
26 *Baptiſmus noſter figuratus in Baptiſmo Chriſti per Joannem.*

Comment. ad Rituale.

TOTUM hunc Textum quaſi obſoletum renovavit nuper in ſuo Romano Concilio SS. 1
Benedictus XIII. *Tit.* 26. *c.* 1. Dum inquit: *Non eſt Parochorum tantùm, quod juxta Sacra Canonum ſtatuta, à Rituali Romano præſcribitur, ut ſolemnis ſcilicet per eos, bis in anno, utroque Sabbato ante Sacratiſſimum Paſcha, & Pentecoſten Baptiſmalis fontis benedictio perſolvatur, ſacrumque Baptiſma tunc ſolemniùs miniſtretur.*

Speciali id etiam ratione ab Epiſcopis exigit Cæremoniale Epiſcoporum, & nos ipſi, præcipuas velut inter Pontificalis Ordinis actiones, non minori ſolicitudine commendamus.

§.I. Quamvis Baptiſmus quovis tempore, etiam interdicti, & ceſſationis à divinis, præſertim ſi urgeat neceſſitas, conferri poſſit; tamen duo potiſſimùm ex antiquiſſimo Eccleſiæ ritu, ſacri ſunt dies, in quibus ſolemni cæremonia, hoc Sacramentum adminiſtrari maximè convenit: nempe Sabbatum Sanctum Paſchæ, & Sabbatum Pentecoſtes; quibus diebus baptiſmalis Fontis Aqua ritè conſecratur. Quem ritum, quantùm fieri commodè poteſt, in adultis baptizandis, niſi vitæ periculum immineat, retineri decet, aut certè non omninò prætermitti, præcipuè in Metropolitanis, aut Cathedralibus Eccleſiis.

2 Non tantùm igitur hiſce duobus temporibus
ſtatuta eſt benedictio fontis, ſed etiam ſolemnis
3 adminiſtratio Baptiſmi, unde gravari non debent
Epiſcopi etiam per ſe aliquando habere hanc ad-
miniſtrationem: ſolemnis enim, Pontificaliſque
4 adminiſtratio Sacramenti decet, ut fiat in Eccle-
ſiis majoribus, non autem minoribus Parochiali-
bus, in quibus extra dies præſcriptos Baptiſmus
nonniſi in gravi neceſſitate conferri poterat,
Quamvis autem hæc conſuetudo ſit antiquata, il-
lius tamen nonnulla veſtigia remanent, & hanc,
ut ſuprà diximus, ad priſtinum faſtigium remit-
tere conatus eſt SS. Pontifex Benedictus XIII.
5 feliciter regnans. Ultra quam quòd à die Baptiſ-
matis uſque ad octavam Paſchæ, Baptizati, ve-
ſtibus Albis induti incedebant: hinc factum eſt,
ut Dominica prima poſt Paſcha, Dominica in 6
Albis appellata fuerit. Deinde mos ille etiam ſer-
vatur nunc in vigilia Paſchæ, & Pentecoſtes be-
nedicendi fontem, in quo Baptiſmus miniſtratur.
Ac tandem in iiſdem ſolemnitatibus quædam ver-
ba inſeruntur in Canone Miſſæ ad Baptizatos
ſpectantia. Quare ſi in Canone mentio ſit Bap-
tizatorum, videtur conſonum, ut aliquo modo
verificentur illa verba, & Epiſcopi, vel dignita-
tes Eccleſiarum majorum advertant, ut de aliquo 7
ſive Infanti, ſive Adulto Baptizando provideatur
in illis diebus Eccleſia, juxta præſcriptionem
Cæremonialis Epiſcoporum, *lib.* 2. *caput* 27. 8
quod vetat ne per octo dies antea, niſi peri-
culum immineat, Infantes baptizentur in ipſa Ec-
cleſia.

§.II. Ac licèt, urgente neceſſitate, ubique baptizare nihil impediat, tamen proprius Baptiſmi adminiſtrandi locus eſt Eccleſia, in qua ſit Fons baptiſmalis, vel certè Baptiſterium propè Eccleſiam.

9 Nullus locus in Orbe terrarum eſt, in quo
adminiſtrari non poſſit Baptiſmus, in caſu neceſ-
ſitatis, quia manus Domini non eſt adeò abbre-
viata, ut ubique gratiam ſuam non diffundat.
Verùm ad dignitatem tanti Sacramenti demon-
ſtrandam, ſtatutum fuit, ut proprius locus eſſet
10 Eccleſia, quam vocat *Sacramentorum confugium*
D. Laurentius Juſtinianus, *ſer.* 9. Non omnis ve-
rò Eccleſia ad hoc valet: requiritur, ut in ea ſit
11 Fons Baptiſmalis; aliter contra Textum ageret
qui extra caſum neceſſitatis, baptizaret aliquem
in Eccleſia, in qua non eſſet fons Baptiſmalis:
12 Quæ Eccleſiæ in Civitatibus Italiæ non ita obviæ
ſunt, immò raræ eſſe ſolent, Franc. *de Eccleſ.
Cath. cap* 19. *num.* 25. non obſtante reſolutio-
ne C. C. demandantis, ut in qualibet Eccleſia
13 Parochiali eſſe debeat ſons baptiſmalis, ut notat
Fagnan. *in c. cùm contingat*, *num.* 59. *de decim.*
Certè hìc Ferrariæ, non obſtante vaſtitate tantæ
Civitatis, & numero Eccleſiarum, duabus tan-
tùm in Eccleſiis patet iſte Fons, nempe in Cathe-
drali, & in Templo Parochiali S. Mariæ in Vado
Can. Reg. *S. Salvatoris*; ex antiquiſſima poſſeſ-
ſione. Non ita verò in Eccleſiis Diœceſis, in
quibus penè ſingulis ineſt iſte Fons Sacramen-
talis.

Quoniam verò de bino Fonte Baptiſmali in Civi-
tate Ferrariæ exiſtente, uno nempè in Eccleſia Ca-
thedrali, altero in Eccleſia Canonicali *S. Mariæ*
in Vado, verba fecimus, operæ prætium duco,
vanam illam obſervantiam objurgare nonnullarum
Obſtetricum, quæ (quo fine ductæ penitus igno-
ro: utinam verò non ab avaritia, ſeu à præmio
ſibi propoſito) decantant, Infantes Baptizatos ad
fontem Eccleſiæ S. Mariæ in Vado exiſtentem,
morbo epileptico, ſive apopletico vulgo nun-
cupatur, *il male della materia*, impoſterùm
eſſe minimè obnoxios. Quæ vana opinio inniti-
tur verbis Marci Antonii Guarini: *Comp. hiſtor.
Rerum Eccleſ. Ferrarien. lib.* 5. *pag.* 203. qui
ait, hoc privilegium (& ſanè gratis) haberi ex
antiqua obſervantia: quæ utique vana eſt, &
nullius momenti, nec à peccato veniali immu-
nis, cùm unum Sacrum Fontem ſupra alium uti-
liorem, & magis privilegiatum ſuſtineat, ac ſi
Sacramentum Baptiſmi idem non ſit in utroque
loco, nec par ſit virtus in utriſque. Igitur cùm
nimis materialis ſit hæc obſervantia, tanquam
vana, & peccaminoſa abjicienda eſt, nec tole-
randa à fidelibus: cadit enim ſub regulis allatis
per Toled. *Inſtruct. Sacerd. l.* 4. *c.* 16. *n.* 1. Ex-
perientia inſuper fallacem illam demonſtravit,
cùm Teſtes adhuc ſuperſtites habeam, qui Infan-
tes ſuos in eadem Eccleſia ad hunc finem bapti-
zatos, morbo Epileptico correptos periiſſe col-
lacrymaverint.

Infertur ex noſtro textu antiqua inſtitutio fon- 14
tium baptiſmalium, qui extra Eccleſiam erant,
& adhuc in aliquibus Civitatibus, & Eccleſiis
extant; ut ita verificentur verba illa adhibita in
cære-

cæremoniis Baptiſmi: *Ingredere in Templum Dei, &c.* Verùm in hoc caſu iſtud Baptiſterium extra
Eccleſiam gerit vices Eccleſiæ, & Templi Dei.
15 Ad quod verificandum requiritur, ut Catecheſis

Baptizandorum (juxta præſcriptionem Rubricæ à
regnante Summo Pont. *in Concil. Roman. tit. 26.* 15
cap. 3. renovatæ) extra omninò, non intra Eccleſiam, ſive Baptiſterium fiat.

16 §. III. Itaque, neceſſitate excepta, in privatis locis nemo baptizari debet, niſi fortè ſint Regum, aut magnorum Principum Filii, id ipſis ita depoſcentibus; dummodò id fiat in eorum Capellis, ſive Oratoriis, & in Aqua baptiſmali de more benedicta.

17 Filij Regum, & Principum, loci privilegio
gaudent, & diſpenſantur ab obſervatione hujus
Textus, Barboſ. *de Off. & pot. Par. p. 1. c. 17.
n. 39. ad 40.* qui affert text. *in clem. unica, de
Bapt.* ubi Vitalin. *n. 43.* intelligit loqui de magnis dominis, Ugolin. *de Offic. & pot. Ep. l. 2.
c. 15. §. 6. n. 4.* & ideò non comprehendere Ducem
Venetiarum, & Januenſem, ſed Duces Regales,
Aloyſ. Ricc. *in Prax. aur. reſol. 427.* tenet Principes Regni Neapolitani includi ſub diſpoſitione
18 illius Textus. Certè ly *Magnorum Principum*;
indicat, non omnes Principes in hac diſpenſatione, ſeu tolerantia includi. Verùm meum non
eſt hic diſputare de præeminentia Principum,
quos omnes in ſuis Regionibus magnos judico,
& humillimè veneror. Unicè dico ad explicationem noſtri Textus, & præcipuè illorum verbo-
19 rum: *id ipſis ita depoſcentibus*: tenere hujuſmodi Principes, hanc facultatem ab Ordinario
loci petere, & non ſibi tribuere hanc diſpoticam licentiam contraveniendi ſtylo ab Eccleſia

præſcripto: quod magis comprobatur per decretum *S. C. Rituum*: in qua propoſito per
Card. Scotum dubio *die 13 Maji 1719. An liceat erigere Altare particulare pro explendo Baptiſmate Infantis Baronis?* Reſponſum fuit: *licere permittente Epiſcopo, & ad mentem, quæ
fuit, ut permitteret.*

Sed cùm ſemper ſit extra neceſſitatem hæc
adminiſtratio Baptiſmi in Oratoriis, ſeu Capellis
Principum, non diſpenſantur Miniſtri ab uſu 20
Aquæ baptiſmalis ſolemniter benedictæ, quia,
licèt privatè id habeatur, adhuc eſt ſolemnis
adminiſtratio. Sed in ſolemni Baptiſmo debet
adhiberi Aqua Fontis Baptiſmalis, ergo etiam
in hoc uſu in quo Parochus debet quantam Aquam ſufficere judicat ad hoc miniſterium è
ſacro Fonte exhaurire, & illam in vaſculo 21
mundo decenter ad locum Baptiſmi faciendi
deferre, nec non quidquid ex ea ſupereſt,
ad Fontem iterum, ſeu ad ſacrarium reportare.

§. IV. Baptiſterium ſit in decenti loco, & forma, materiaque ſolida, & quæ Aquam benè contineat, decenter ornatum, & cancellis circumſeptum, ſera, & clave munitum, atque ita obſeratum, ut pulvis, vel aliæ ſordes intrò non penetrent, in eoque, ubi commodè fieri poteſt, depingatur Imago Sancti Joannis Chriſtum baptizantis.

22 De forma, & nitore, nec non de cuſtodia, & cura Baptiſterii, ſatis clarè, & perſpicuè loquitur, & regulas præſtat Marcell. Cavallier. ſæpiùs à me in hoc opere enunciatus,
Rell. Eccl. tit. 8. pag. 17. & ſeqq. à cujus documentis recedere non diligentis eccleſiaſtici
eſſet.
23 Imago S. Joannis Baptiſtæ præcipitur à textu
noſtro, ut ex illa diſtinguatur Fons baptiſmalis à quocumque alio ædificio ſimiliter facto vel
24 intus, vel extra Eccleſiam. In aliquibus Civi-

tatibus S. Joannes Baptiſta, aſſumitur in Neophytorum protectorem.
Addo etiam: cùm quiſque locus ſacer aliquo 25
Sancto dicandus ſit, Fontem baptiſmalem in honorem Præcurſoris Domini, qui in Jordane Chriſtum baptizavit, conſecrari debere; & hoc ad
denotandum pertranſeuntibus myſterium, de quo
in illo loco agitur; nam Baptiſmus noſter fuit 26.
figuratus in Baptiſmo Chriſti, in quo Chriſtus,
non à ſe, ſed à Joanne voluit baptizari, Clericat. *de Bapt. dec. 38. n. 2. §. His tamen, &c.*

DE

Digitized by Google

DE SACRIS OLEIS
ET ALIIS REQUISITIS,
TITULUS DECIMUS.

SUMMARIUM.

1 *Duo Olea præſcripta ſunt ad uſum Baptiſmi.*
2 *Chriſma idem eſt ac unctio.*
3 *Ejus definitio.*
4 *Quid ſit Oleum Catechumenorum?*
5 *Catechumenus quid ſignificet?*
6 *Oleum Sanctum debet benedici illo anno, quo adhibetur.*
7 *Sacerdos adhibens vetus Oleum peccat.*
8 *Vetus Oleum comburendum.*
9 *In caſu neceſſitatis adhiberi poteſt vetus Oleum.*
10 *Ratio Phyſica propter quam non debet adhiberi vetus Oleum.*
11 *Oleum Sacrum debet benedici ab Epiſcopo.*
12 *Simplex Sacerdos ex ſola commiſſione Papæ poteſt benedicere Oleum.*
13 *Sed intelligi debet de Oleo Extremæ Unctionis.*
14 *Parochus eligere debet Perſonam dignam, quæ deferat Olea Sacra de loco ad locum.*
15 *Oleum non benedictum poteſt immiſceri benedicto.*
16 *Vaſa pro Oleis quænam eſſe debeant.*
17 *Excluduntur ænea, vitrea, lignea, marmorea, &c.*
18 *Inſcriptio Vaſculorum debet eſſe benè efformata.*
19 *An peccet adhibens unum Oleum pro alio?*
20 *In Extrema Unctione errans in Oleo, Unctionem repetat.*
21 *Multi Doctores tamen ſuſtinent opinionem contrariam.*
22 *Bombacium, ſeu alia materia ſimilis adhibenda.*
23 *Digitus pollex adhibendus in Unctione.*
24 *Vaſculi Oleorum cuſtodiri debent in Fonte Baptiſmi.*
25 *Non omnis tactus Sacrorum Vaſculorum ſacrilegus eſt.*
26 *Sortilegia multa ſiunt cum Oleo Sancto.*
27 *Per Oleum Sanctum multa mala tolluntur.*
28 *Sacra Olea debent deferri per Miniſtrum Eccleſiaſticum.*
29 *An Campanarius deferre poſſit Olea Sacra?*
30 *Salis benedictio duplex.*
31 *Sal benedictum pro uno miniſterio, non adhibeatur pro alio.*
32 *Sal benedicendum imminutum eſſe debet.*
33 *Sal debet eſſe naturale, non artefactum.*
34 *Sortilegia multa poſſunt fieri cum ſale benedicto.*
35 *Pro Aqua benedicenda non eſt adhibendum ſal Baptiſmi.*
36 *Baptiſmus ſolemnis nec interrumpi, nec imperfectus remanere debet.*
37 *Deficientia alicujus rei neceſſariæ in collatione Baptiſmi facit, ut ſuſpendatur Baptiſmus ſi ſit ante ablutionem.*
38 *Vas pro ſale cujus materiæ eſſe debeat?*
39 *Cochleare pro Baptiſmo quale eſſe debeat?*
40 *Pelvis, ſeu bacile pro Baptiſmo cujus materiæ eſſe debeat?*
41 *Stola duplex debet eſſe parata pro Baptiſmo.*
42 *Panis medulla, ſeu farina ex Amygdalis, abſterſiva digitorum.*
43 *Alba Veſtis imponenda Baptizato debet eſſe parata.*
44 *Sudariolum, ſeu ſtrophiolum inſervit pro Alba veſte.*
45 *Infanti pauperi veſtis Alba debet præſtari à Parocho.*
46 *Parochus de jure non poteſt linteolum petere.*
47 *Pretium pro ſudariolo, & candela exigere non eſt laudabile.*
48 *Sudariolum pro tergendo capite Infantis paratum eſſe debet.*
49 *Candela accenſa, quæ datur Infanti quid ſignificet?*
50 *Ritualis liber debet eſſe promptus in Baptiſterio.*
51 Hortamur *prolatum à Papa habet vim legis, & præcepti.*
52 *Liber Baptiſmalis pro deſcribendis Baptizatis debet eſſe paratus.*
53 *Vacchetta manualis aptior eſt ad hoc.*
54 *Cotta, & ſtola laudabiliùs induitur in Baptiſterio.*
55 *Catecheſis debet fieri extra fores Eccleſiæ.*
56 *Interrogare debet Parochus an infans ſit ſuæ Parochiæ.*
57 *Peregrini, & Zingari poſſunt ubique baptizari.*
58 *Baptizans Infantem alienæ Parochiæ ſine licentia peccat mortaliter.*
59 *Intentio Baptizantis debet fundari, & inniti veritati.*
60 *Debet patere an Baptizandus ſit maſculus, vel fœmina.*
61 *Baptizans maſculum pro fœmina, & è contra an validè conferat.*
62 *Parochus debet inquirere an Infans fuerit domi baptizatus.*

63 *Item*

63. Item quitam ſint Patrini.
64 Nomina imponenda baptizandis debent eſſe Sanctorum.
65 Cur mutetur Nomen baptizandis?
66 Poſſunt tamen imponi nomina hæreditaria.
67 Nomina in contemptum fidei ſunt rejicienda.
68 Nomen Baptiſmi poteſt mutari in confirmatione.
69 Nomen idiomate latino pronunciandum eſt.
70 Brachium dextrum nobilius eſt ſiniſtro.

DUO Olea ad uſum Baptiſmi præſcripta ſunt 1
ab Eccleſia: nempè Sacrum Chriſma, &
Oleum Catechumenorum, cum quibus ſejunctim,
& ſuis loco, & tempore, ante, & poſt Baptiſmum
inungitur humana Creatura per Sacerdotem
miniſtrantem hoc Sacramentum. Ideò dicit Textus.

§.I. Sacrum Chriſma, & Sanctum Oleum, quod & Catechumenorum dicitur, quorum uſus eſt in Baptiſmo, eodem anno ſint ab Epiſcopo de more benedicta feria quinta in Cœna Domini.

2 *Chriſma* idem eſt ac Unctio. Chriſtus enim
à Chriſmate dicitur, vel potiùs à Chriſto dicitur
Chriſma, non ſecundùm nominis formam,
ſed ſecundùm fidei rationem, *c. cùm veniſſet*,
de Sacr. Unct. §. *quia verò*. Verùm cùm hic ſignificet
Oleum, debet potiùs definiri cum Macrio.
3 Chriſma eſt Oleum balſamo mixtum, & ab
Epiſcopo, aſſiſtentibus Sacerdotibus duodecim,
Diaconis ſeptem, Septemque Subdiaconis in feria
V. majoris hebdomadæ conſecratum: *Oleum*
4 *Catechumenorum*, ſeu Sanctum, vocatur à Davantria
in ſuo *Cæremoniali M. S.* relat. à Macrio
verb. Oleum Sanctum. Oleum exorcizatum ad
reddendum illo inunctum verum Athletam Chriſti,
ut in conflictu, & adverſitate toleranter
5 ſuſtinere valeat: *Catechumenus* vox Græca eſt,
& ſignificat qui Baptiſmum poſtulat, quia quaſi
Auditor eſt Verbi Dei, & ideò Audientes,
ſeu Auditores eos vocat Iſidor. *l. 2. de Offic. Eccl.*
cap. 21.
6 Hæc Olea debet eſſe eo ipſo anno benedicta:
nam ſicut præſcribitur in Textu antecedenti,
quòd ſingulis annis fiat renovatio Fontis, &
quòd Aqua ſolemnis Baptiſmi ſit eo anno benedicta,
ita in hunc locum præcipitur, ut Oleum
Sanctum ſit benedictum hoc anno, *c. ſi quis de*
alio, de conſecr. diſt. 4. *apud* Coninck *de Sacr.*
q. 71. *art.* 2. Pignatel. *T.* 6. *c.* 41.
7 Si Sacerdos uteretur veteri Oleo, peccaret graviter,
& graviter quoque puniri deberet, *c. litteris,
de conſecr. diſt.* 3. Barboſ. *de pot. Epiſc.*
p. 2. *alleg.* 31. Hoc tamen intelligi debet, ſi procul
à neceſſitate hoc fieret: quia quamvis ſingulis
annis vetus Oleum Sacrum ſit comburen-
8 dum, & novum conſecrandum feria 5. in Cœna
Domini ex conſuetudine, & præcepto Eccleſiæ,
Barboſ. *d. num.* 17. urgente tamen neceſſi-
9 tate, deficiente novo, poterit adhiberi Oleum
benedictum vetus: *Ex Reſponſ. S. Congreg. Ep.*
20. *Maji* 1590. apud Gavant. *Manual. ep. verb.*
Extr. Unctio, & docet Diana *Coord. diſſ. t.* 2.
tr. 4. *reſol.* 8. §. 1. ubi DD. cumulat, quibus
adhærent Salmaticenſes, *d. tr.* 7. *cap.* 2. *n.* 10,
11. Nemo tamen quod ſciam, adducit rationem, 10
ob quam adſit hæc tam rigoroſa prohibitio, quam
oriri credo ex hoc, quod Aqua ſtagnans, nec
motum ullum habens, immixta Oleis, diù durare
incorrupta non valet, & ſi ad annum durat,
ſatis eſt; ne miniſter Baptiſmi exponatur periculo,
aquam corruptam, & exauguratam ipſo
jure adhibendi. Igitur neceſſitatis caſu hoc fieri
nequit, & ſi fieret, validè quidem fieret, ſed illicitè,
per allegat. à Clericat. *de Extrem. Unctione,*
dec. 65. *num.* 16.
Circa quod quærit Clericat. *d. q.* 65. *num.* 9. 11
An hujus Olei neceſſaria Benedictio adeò propria
ſit Epiſcoporum, ut neque ex diſpenſatione, &
commiſſione Summi Pontificis fieri poſſit à Sacerdote
ſimplici? Et pro reſponſione ad hoc dubium,
varias DD. ſententias, & doctrinas hinc
inde affert, quas hic tranſcribere nimis prolixum
negotium eſſet. Concludit tamen ſimplicem Sacerdotem,
nonniſi ex ſola commiſſione Papæ poſ- 12
ſe hujuſmodi Oleum benedicere, non verò ex commiſſione
Epiſcopi. Sed advertendum eſt, quòd
DD. qui affirmant poſſe Sacerdotem ſimplicem ex
commiſſione Papæ benedicere Oleum, intelligunt
de Oleo Extremæ Unctionis, non autem de *Chriſ-*
mate, & Oleo *Catechumenorum*, eò quia funda- 13
tur hæc diſpenſatio in Ritu Græcorum, apud
quos Oleum Extremæ Unctionis conficitur toties
quoties adeſt neceſſitas illud adminiſtrandi: non
ita verò Sacrum Chriſma, quod etiam apud Græcos
à ſolis Epiſcopis conſecratur. Quare tutiſſima
opinio eſt, munus conſecrandi Olea ad ſolos
Epiſcopos ſpectare, nec dari ſuper hoc diſpenſationem,
nec commiſſionem.

§.II. Curet Parochus, ut ea ſuo tempore quamprimùm habeat, & tunc vetera in Eccleſia comburat.

14 In Diœceſi multæ vaſtitatis debet Parochus fidam
Perſonam adinvenire, quæ à loco conſecrationis,
expeditè Olea deferat ad ſuam Eccleſiam,
ut in tempore prompta ſint pro fonte benedicendo
in Sabbato Sancto. Quare omni ſedulitate curabit,
nec expenſis parcet, pro hac felici Oleorum
tranſlatione. Expenſæ verò, quæ in tali caſu occurrent,
ad Parochum pertinent, ſcil. pro cibaria,
& viatico Clerici, ſeu Sacerdotis illius (talem
enim decet eſſe translatorem) qui Olea portabit:
quæ expenſæ dividi poterunt pro virili inter Parochos,
quibus Olea diſtribuuntur, cùm beneficium
hoc ſit commune. De renovatione, & combuſtione
Oleorum jam ſatis diximus in explic. antec. §. *n.* 6.

§. III.

§. III. Veteribus Oleis, niſi neceſſitas cogat, ultra annum non utatur: ac ſi deficere videantur, & Chriſma, aut Oleum benedictum haberi non poſſit, aliud Oleum de Olivis non benedictum adjiciatur, ſed in minori quantitate.

15 In explicatione Tituli IV. *de materia Baptiſmi*, §. 3. *n.* 11. 12. quæ diximus de materia Aquæ, noſtro huic caſui applicari poſſunt circa Oleum: & ſi ulteriores doctrinæ deſiderarentur ſuper hoc, videatur Clericat. *de Extr. Unct. deciſ.* 65. *n.* 12. *uſq; ad* 15. *excluſivè*; ubi luculenter hæc materia pertractatur, & afferuntur decreta Sac. Cong.

Similiter de neceſſitate adhibendi vetus Oleum diximus in hoc Titulo, §. 1. *num.* 6. quare ad illum locum Lectores remittendi ſunt.

§. IV. Chriſma, & Oleum ſacrum ſint in ſuis vaſculis argenteis, aut ſaltem ſtanneis benè obturatis: quæ vaſcula ſint inter ſe diſtincta, & propriam unumquodque inſcriptionem habeat, majuſculis litteris inciſam, ne quis error committatur.

16 Per hoc quòd Textus aſſignet Vaſcula argentea, aut ſtannea, non excluduntur aurea, ſi Eccleſiæ opulentia id conſenſerit: quamvis Budæus *l.* 3. *de Aſſe*; & Covaruvias *Vet. collat. numiſm. c.* 3. §. 1. *num.* 4. ſcribant: Vaſa rarò ex Auro puriſſimo fieri, ex eo quòd illud Aurum uſuram non ferat. Tantùm excluduntur ænea, quia æs nimiam æruginem viridem producit, quæ corrumpit Olea, & amarorem gignit. Neque lateritia, neque vitrea, neque fictilia eſſe 17 debent hujuſmodi Vaſa, ob nimiam eorum fragilitatem; imò neque lignea, neque marmorea ſed tantùm ex præſcriptis metallis, dempto ære, ſeu aurichalcho; in quibus inſcriptio benè ef- 18 formata eminere debet, ut ita facilè diſtinguantur inter ſe. Litteræ ſint more Romano majuſculæ, non ad inſtar characteris nuncupati *Cancellareſco*, quod ab omnibus non intelligitur ita facilè.

§. V. Ad uſum verò quotidianum minora habeantur Vaſcula ex Argento ſi fieri poteſt, aut ſtanno, ſive ſeparata, ſive etiam conjuncta: aptè tamen diſtincta, & benè cooperta, & cum ſuis inſcriptionibus, ut ſuprà, ne Parochus aberret, & unum pro altero ſumat; quod cavere debet diligenter.

Quæcumque diximus de Vaſculis majoribus, repetenda ſunt hìc in minoribus, & manualibus: illa ad ſervanda Olea ſunt, iſta ad uſum quo-
19 tidianum. In quo uſu quotidiano quærendum eſt an peccet Sacerdos, qui adminiſtrans Baptiſmum, unum pro altero Oleo accipiat, & utatur, exempli gratia Oleo Chriſmatis pro Oleo Catechumenorum? Cui reſpondeo, quòd ſecluſa inadvertentia, quæ nonniſi peccatum veniale inducit, peccaret graviter ſi hoc negligenter faceret: Primò quia Textus in hoc loco præcipit ut *debeat* cavere diligenter. & Rubrica obligat ſub præcepto, Loter. *l.* 1. *q.* 16. *num* 123. & notandum eſt Verbum illud *debet*, quod de jure importat neceſſitatem, & eſt præceptivum, *l. ſæpè, ff. de offic. Præſid.* Fagnan. *in c. qualiter, num.* 37. *de Cleric. non reſid.* Secundò quia ad effectum diſtinctum applicantur iſta Olea, & in adminiſtratione falſa non concordarent verba cum effectu Olei, ideoque illuderetur ſignificatio: ſi enim mutare verbum in adminiſtratione peccatum eſt, Clericat. *de Extr. Unction. dec.* 68. *num.* 19. 20. & Sacramentum repetendum eſt, multò magis hoc erit faciendum in mutatione materiæ. In hoc tamen caſu Theologi in varias ſententias diſtrahuntur. Vide Sarnell. *Ep. Eccl. T.* 6. *ep.* 20. *per tot.* Anacletus verò *T.* 1. *l.* 1. *tit.* 16. *n.* 28. validum tenet Sacramentum, tali pacto miniſtratum.

Dicet quis: Oleum non eſt materia Baptiſmi neque proxima, neque remota, ſed tantùm quid Sacramentale. Reſpondeo, repetendam eſſe Unctionem cum Oleo, non ablutionem cum Aqua. 20
Sed ſi hic error in adminiſtratione extremæ Unctionis eveniret, quia Oleum eſt materia illius, deberet noviter cum vero Oleo adminiſtrari, & conferri Sacramentum. Multi tamen DD. 21
ſuſtinent non eſſe reiterandam hanc Unctionem, quia non ſine magno ſcandalo fieret, & Sacramentum hoc non eſt tantæ neceſſitatis, ut morientes abſque illo Sacramento non poſſint ſalutem æternam conſequi, Div. Thom. 3. *part. quæſt.* 29. *art.* 3.

§. VI In ea igitur ex majoribus vaſculis Chriſmatis, & Olei, quod ſufficiat, infundatur, atque ut effuſionis periculum caveatur, commodum erit in his vaſculis bombacium, ſeu quid ſimile habere, Oleo ſacro, & Chriſmate ſeparatim perfuſum, in quo pollex, cùm opus eſt, ad inungendum immittatur.

Tota hæc Rubrica ad bonam cuſtodiam Oleorum habendam inſervit, ut ita effuſiones caveantur.

Quid ſimile Bombacio erit Linum, ſericum 22
diſſolutum, vel parva ſpongia; tota enim materia hæc eſt apta ad ebibendum Oleum, & ad

illud

illud reddendum, ſeu exprimendum ad om-
23 nem levem compreſſionem digiti pollicis, qui
digitus in unctionibus ſempar adhibendus eſt ex
præcepto Rubricæ; eſt enim commodior, & fo-
tior digitus cæteris, & ejus uſus in rebus ſacris fre-
quens eſt, Clericat. *de confirm. dec. 56. n. 5. & ſeqq.*

§. VII. Hæc Vaſcula ita parata, in loco proprio, honeſto, ac mundo, ſub clave, ac tuta cuſtodia decenter aſſerventur, ne ab aliquo, niſi à Sacerdote, temerè tangantur, aut eis ſacrilegè quiſquam abuti poſſit.

24 Expeditior modus ad bonam habendam cuſto-
diam horum Vaſculorum eſt ut aſſerventur in
Fonte baptiſmali, nempe in ejus propyleo ad
inſtar Tumuli confecto, ut docet Cavallier. *dict.*
tit. 8. num. 22. ſeu in armario ſejuncto in Capella
Baptiſterii conſtructo *d. num.* 23. 24. cujus clavis
cuſtos ſit Parochus, ne vaſa tangantur à Laicis,
Conc. prov. 4. Injungitur hæc obligatio ritè cu-
ſtodiendi ad Olea ſacra à Pontificali Romano
his verbis: *Epiſcopus jubet Presbyteros atten-*
tè, ut juxta canonum traditionem Chriſma, &
Olea fideliter cuſtodiant, & nulli ſub prætex-
tu medicinæ, vel maleficii tradere præſumant,
alioquin honore priventur.
25 Non omnis verò tactus Sacrorum Vaſorum
ſacrilegus eſt, ſed ille tantùm qui temerè fit à
perſonis laicis, quibus non niſi in gravi pericu-
lo, & in caſu neceſſitatis permittitur tactus Sa-
crorum Vaſorum, *Temerè* ſignificat hîc ſine cau-
ſa, Terent. *Phorm.* 5. 9. *Non pol. Temerè eſt*
quod tu tam times, hoc eſt, *non abs re eſt*,
Auct. ad Her. *l.* 2, *c.* 8. *Non temerè fama naſci*
ſolet, Sine cauſa igitur, & extra neceſſitatem
tangere iſta Vaſa licitum non eſt, & graviter
peccant qui hoc faciunt. Unde ſi Laicus vellet
ſibi acquirere, & tractare ſine cauſa Vaſa Sa-
cra integra, & non confracta, non eſſent il-
li concedenda per allegata à Redoan. *de re-*
bus Eccleſ. non alienand. quæſt. 21. *numer.*
32.
Sacrilegia enim multa fiunt cum Oleo baptiſ- 26
mali, & eo abutuntur malefici, ut notat Mar-
tin. del Rio *diſq. mag.* Verùm Oleum Sanctum
eſt quoque remedium divinum, quo maleficia 27
tolluntur, & Dæmones fugantur, juxta illud
D. Marci *cap.* 6. *Dæmonia multa ejiciebant, &*
ungentes ægros Oleo ſanabant. Torreblanc. *de*
Mag. c. 53. *n.* 16. §. 5.

§. VIII. Parochus quantum fieri poteſt, curet, ne per laicos, ſed per ſe, vel per alium Sacerdotem, vel ſaltem per alium Eccleſiæ miniſtrum hæc Olea deferantur: caveat item ne de iis quidquam ulli unquam tribuat, cujuſvis rei prætextu.

28 Præceptum hujus octavi Paragraphi renovatum
fuit de recenti per diverſas Conſtitutiones Syno-
dales nonnullarum Eccleſiarum, quia illarum E-
piſcopi adverterunt magnum ſcandalum oriri à
traditione Sacrorum Oleorum facta perſonis lai-
cis plerumque ruſticis, & nullius conditionis, ad
ea aſportanda de loco ubi diſpenſantur, ad Ec-
29 cleſias Parochiales. Quare quærendum eſt hîc,
an per verba illa: *Alium Eccleſiæ Miniſtrum*
poſſit intelligi Campanarius Eccleſiæ. Et Reſpon-
deo: Si Campanarius eſt Clericus, ut mos eſt
in Cathedralibus, quæ nonniſi Clericum in O-
ſtiariatus ordinem conſtitutum in Campanarium
eligunt, poſſunt Olea, alio Miniſtro digniore de-
ficiente, illi tradi: Si verò non ſit Clericus, ſed
omninò Laicus, & vilis, ut eſſe ſolent Campa-
narii Eccleſiarum ruralium, tunc Olea hujuſmo-
di non ſunt illi tradenda. In hoc caſu Paro-
chi advertant commodiorem modum, ubi pe-
nuria adeſt miniſtrorum, & manus ſibi invicem
porrigant, charitate ducti, non turpis lucri gra-
tia.

§. IX. Sal, quod in os baptizandi immittendum eſt, ſit benedictum ſua peculiari benedictione, quæ infrà præſcribitur, neque utatur Sale exorcizato ad benedicendum Aquam, ſitque priùs benè confractum, & attritum, ſiccum, ac mundum: Sal ita benedictum nemini tradatur, neque etiam iis, qui benedicendum attulerint, reddatur, ſed ad alios baptizandos ſervetur, aut in Sacrarium abjiciatur.

30 Duplex Salis benedictio in Sacris Ritibus re-
peritur: Una eſt ſalis ad Baptiſmum inſervientis,
de quo dicemus infrà: alia Salis pro aliis Bene-
31 dictionibus. Advertit hîc Textus noſter, ne in
Baptiſmo adminiſtrando Sacerdos utatur Sale be-
nedicto ad faciendam Aquam benedictam, ſed
benedicto pro Baptiſmo, juxta illa verba, quæ
in formula benedictionis hujus leguntur: *Popu-*
lo venienti ad credulitatem, ut aliquo modo
concordet ſignificatio cum ſignificato, & littera
cum myſterio.
Sal multipliciter habetur; fortaſsè quando Tex- 32
tus inquit: *benè confractum*, de Sale petra lo-
quitur, qui eſt Sal quaſi lapideus nuncupatus *di*
Barletta, qui difficilè confringi poteſt, & diffi-
cillimè liqueſcit: Quicumque verò Sal ſit, immi-
nutus eſſe debet ad inſtar pulveris.
Advertendum inſuper eſt, quòd iſte Sal de- 33
bet eſſe naturalis, non artefactus, ut Sal Sa-
turni, Sal Martis, & hujuſmodi à Chymicis
confecti, & extracti artificiosè per artem chy-
micam. Si verò, ut in aliquibus regionibus,

Digitized by Google

eſſet Sal albus, ex Sale nigro artefactus, nempe cum decoctione, ut moris eſt, adhuc valet, quia verè ſal naturalis eſt, & illa decoctio nihil aliud operatur quàm depurationem veri ſalis à terreis particulis, adeò ut verè quod remanet, ſit ſal. Iſte ſal candidus in pulverem redactus, & in vaſculo teſtaceo albo reconditus approbatur à Synodo Ferrarien. Card. de Verme, *P. 2. de Sacram. Bapt. §. Salis virtus.*

34 Cùm verò ex iſto ſale benedicto multa fieri
poſſint ſortilegia, præcipit Textus, ut nemini
tradatur. Inſuper cùm Benedictio illi impertita, 35
ſit ad hoc ut ſal hoc pacto benedictus, ad nihil aliud inſerviat, quàm ad functionem baptiſmalem, non debet exponi periculo, ut non tantùm in maleficiis, ſed etiam ad faciendam Aquam benedictam adhibeatur: quia ſal pro Aqua benedicta habet propriam benedictionem, & poteſt dari cuique ad hunc tantummodò uſum.

§. X. Cùm igitur Baptiſmi Sacramentum jam adminiſtrandum eſt, hæc in promptu eſſe debent.

36 Quia adminiſtratio Baptiſmi ſolemnis nec interrumpi, nec imperfecta remanere debet, ſed
perduci continuatè ad ſuum finem ſine mora:
Omnia, quæ in tali adminiſtratione occurrere
37 poſſunt, debent eſſe parata. Si daretur caſus,
quòd aliquid deeſſet, advertendum eſt, (quando commodè & citò parari, & acquiri non poſſet) ſi eveniret ante ablutionem, debere differri collationem Baptiſmi ad aliud tempus, & donec proviſum ſit. Si verò hæc deficientia occurreret poſt ablutionem, functio proſequenda eſt uſque ad extremum, nec in ſuſpenſo tenenda. Proviſo poſtea quod deficiebat, ſuppleri poteſt alio tempore quamvis interruptè, & per ſaltum fiat, quia melius eſt aliquo modo complere, quàm imperfectam adminiſtrationem relinquere, ut docent communit. DD.

§. XI. Vaſcula Sacri Olei Catechumenorum, & Chriſmatis.

38 Hæc, ut jam diximus, debent eſſe vel argentea, vel ſtannea, non autem ex ære, vel auricalcho, vitro, aut argilla, &c. vide §. 4. *n.* 16. 17. hujus T.

§. XII. Vaſculum cum Sale benedicendo, vel jam, ut dictum eſt, benedicto.

Similiter pro hoc Vaſculo valet quodcumque dictum eſt ſuprà, & indiget, ut ſæpè in eo ſal renovetur, quia facilè in Aquam diſſolvitur.

§. XIII. Vaſculum, ſeu cochleare ex argento, vel alio metallo nitidum, ad aquam baptiſmi fundendam ſuper caput baptizandi; quod nulli prætereà alii uſui deſerviat.

39 De Cochleare multa dixi in meo *Schediaſmate de Armis convivalibus* impreſſ. ann. 1715. Quia ex cochleis nobilioribus antiquitus fiebant, cochlearia nuncupabantur. Hodie quoque nihil impedit quin ex Nautilo, vel concha margaritifera elaborentur, Tutior materia tamen eſt Argentum, vel ſtannum. Vaſculum hoc ſimile debet eſſe Rudiculæ parvæ, ut Aquæ ſufficientem quantitatem in ſe contineat ad miniſterium implendum, nec opus ſit eam denuò implere, hauriendo è ſacro Fonte dum Baptiſmus miniſtratur. Melius eſt, ut abundet in cavitate, quàm in manubrio.

§. XIV. Pelvis, ſeu Bacile ad excipiendam Aquam ex capite defluentem, niſi ſtatim in Sacrarium defluat.

40 Pelvis, ſeu Pelluis, quaſi pelluvium à pedibus lavandis, catinus eſt ad hoc officium deſtinatus, & poteſt eſſe ex coctili materia. Diximus jam alio loco, non iterum eſſe adhibendam Aquam, quæ uni miniſterio inſervivit, ad aliud, ob indecentiam, ſed etiam ob periculum, ut cum Aqua conſecrata aliud quoque commiſceatur, veluti capilli, &c. Pro Catino aliqui habent immediatum canaliculum, à quo Aqua defluens perducitur ad Sacrarium Baptiſterii.

§. XV. Goſſipium, alio nomine Bombacium, ſeu quid ſimile, ad abſtergenda loca Sacris Oleis inuncta.

De hoc Bombacio ſatis diximus §. 6. *Hujus Tituli*, num. 22. ideoque nihil ſuperaddam.

§. XVI. Stolæ duæ, ubi commodè haberi poſſunt, una violacea, & altera alba, ut infrà notatur, mutanda, ſin minùs, una ſaltem adhibeatur.

41 Occurrit in hoc loco noſter Textus penuriæ Eccleſiarum non habentium duas Stolas varii coloris. Verùm cùm nimis ſcandaloſa ſit hæc penuria, de raro tolerari debet: eam potiùs ex nimio Parochorum commodo provenire credo, qui nimium tempus inſumere credunt, dum unam Stolam deponunt, & aliam aſſumunt.

§. XVII. Medulla Panis, qua inuncti Sacerdotis digiti, cùm manus lavat, abſterguntur, & vas pro manuum lotione poſt Baptiſmum, quod huic tantùm uſui deſervire decet.

42 Materia abſterſiva eſt medulla panis, & multùm decens ad hoc miniſterium. In aliquibus Eccleſiis in uſu vidi farinam ex Amygdalis tritis, quæ & ipſa facultatem abſtergendi habet, Meminerit Parochus hanc manuum lotionem neceſſariam eſſe poſt Baptiſmum; quia multa, & diverſa tractavit, nempe Salem, Salivam, Oleum, Aquam, &c. quæ omnia alicujus vel ſaporis, vel odoris veſtigia imprimunt.

§. XVIII. Alba Veſtis in modum pallioli, ſeu linteolum candidum Infantis capiti imponendum.

43 Veſtis Albi coloris baptiſmali innocentiæ convenit, ideoque rationabiliter de novo baptizatis præſcribitur. Ut plurimùm hæc Veſtis ab iis, qui Infantem, ſeu baptizandum perdu-
44 cunt ad Eccleſiam, defertur; Et eſt ſtrophiolum, ſeu ſudariolum album, & novum, & quandoque reticulo textili redimitum juxta conſuetudinem loci, & commoditatem Parentum. Sed dari poteſt caſus, & plerumque datur, ob pauperiem dictorum parentum, quòd ſudariolum hoc non deferatur, & in Infantibus ex-
45 poſitis hoc videmus paſſim. Tunc Parochus promptum, & paratum habere debet linteolum, ſeu veſtem albam ad hoc officium, & hoc eſt id quod intelligit Textus, qui non præcipit rigoroſè, ita ut ſemper debeat Parochus adhibere proprium linteolum, ſed quando alia veſtis non adſit.

46 An teneantur qui Infantem detulerunt, ſecum portare linteolum, & oblationem illius facere Parocho, nemo eſt, quod ſciam, qui id affirmativè aſſerat, adeò ut Parochus poſſit de jure illud petere. De conſuetudine tamen eſt ut quiſque illud deferat, exceptis caſibus ſummæ inopiæ, & Infantium expoſitorum.

47 Solent nonnulli Parochi pro ſudariolo, & candela pretium æquivalens in pecunia accipere ab iis, qui baptizandum deferunt: Meo videri, non benè ſapit hæc permutatio, quæ licèt ſpontaneæ oblationi æquiparetur, tamen avaritiam aliqualem redolet: cùm ipſe, de jure, & ex præcepto Rubricæ, teneatur præſtare hoc ſudariolum. *In ſancto* enim, *quid facit Aurum?* ut Poeta ait. Verumtamen eſt, quòd oblatum ſtrophiolum à deferentibus baptizandum non debet illis reſtitui, eò quia rei tam ſacroſanctæ inſervivit, ſicuti neque candela, ut infrà dicemus.

48 Sudariolum quoque, ſeu linteolum paratum habere debet Parochus ad tergendum caput Infantis poſt ablutionem, quod à Textu in hoc loco non aſſignatur.

§. XIX. Cereus, ſeu Candela cerea, baptizato ardens tradenda.

49 Id quod ſuprà diximus de linteolo, ſeu ſudariolo, mutatis mutandis, & reſpectivè, dici poteſt de cereo, qui nec immutandus eſt in alium exiguiorem, nec in jam penè conſumptum, ſeu aliàs accenſum; ſed debet omninò adhiberi cereus ille, qui per deferentes baptizandum offertur, ne Parochus avaritiæ nota imputetur: nec extinctus ſit, ſed ardens, cùm id præcipiat, non ſine ſignificatione Rubrica, ut explicabimus in ordine baptiſmi Parvulorum ſuo loco.

§. XX. Hic denique Ritualis liber ſit paratus, & item liber baptiſmalis, in quo Baptizati deſcribuntur.

50 De hoc libro multa diximus in præliminaribus horum Commentariorum. Addo hìc, debere eſſe promptum, & paratum tale librum, ut illum poſſit Parochus adhibere, & illum legere, non autem memoriter recitare, (quod vetuit ſuo loco Textus) ob facilitatem errandi.

Rituale eſt liber habens vim legis, & ejus Rubricæ obligant ſub præcepto, Loter. *l.* 1. *q.* 16. *n.* 123. Menoch. *conſ.* 52. *n.* 145. Gratian. *diſcept. for. c.* 111. *n.* 7. Spetell. *dec.* 179. *n.* 22. Clericat. *de extr. unct. dec.* 66. *num.* 19. In Bulla enim, quam Paulus V. antepoſuit eidem Rituali, conteſtatur in eo eſſe comprehenſos ſacros, & ſinceros Eccleſiæ Catholicæ Ritus, qui in Sacramento-

mentorum adminiſtratione, aliiſque Eccleſiaſticis functionibus ſervari debent ab iis, qui curam Animarum gerunt. Ubi notandum eſt cum Clericat. *l. c.* Verbum illud *debent*; quod de jure importat neceſſitatem, & eſt præceptivum, *l. ſæpè, ff. de off. Præſ.* Fagnan. *in cap. qualiter, num. 37. de Cleric. non reſid.* Non obſtante quòd in eadem conſtitutione Summus Pontifex dicat, *Hortamur in Domino; ut eodem Rituali in ſacris functionibus utantur*: nam ly *Hortamur* prola-
51 tum à Papa in re gravi, habet vim præcepti, Fagnan. *ubi ſuprà, num. 38.* potiſſimùm quia conſtat de enixa ejus voluntate, dum ibidem in fine ſubdit: *Ut in re tanti momenti, quæ Catholica Eccleſia, & ab ea probatus uſus antiquitatis ſtatuit, inviolatè obſervent.*

52 Alter liber qui debet eſſe promptus, & paratus, eſt liber baptiſmalis, in quo Baptizati deſcribuntur. De hoc cum aliis libris, qui penes Parochum adeſſe debent, erit ſermo in fine horum commentariorum: Hoc tantùm supereſt, ut dicamus, quòd cum iſto Libro parata eſſe debent Atramentarium, & Calamus aptus ad ſcribendum. Pro conſilio addo, rem ſatis laudabilem eſſe, habere in fonte Baptiſmali paratum libellum parvum, & manualem, vulgò *Vacchetta*, 53
in quo adnotentur Nomen, Cognomen, Parentes, Patrini, Parochia, atque alia neceſſaria, quæ poſtmodùm, tamquam è libro parvo Ephemeridum Parochus tranſcribit in libro magno ad hoc elaborato, qui cum aliis libris cuſtodiatur in Archivo Parochiali, tamquam ſi codex, & tabula magiſtralis eſſet, neque amoveatur, ſeu conteratur, aut inungatur à nimio uſu quotidiano, cujuſmodi fiet de libello in fonte parato ad hoc, ut facilè reminiſcatur Parochus, ſeu Miniſter poſt collatum Baptiſmum, regiſtrare nomina, & cognomina, priuſquam Infans, & Patrini ab Eccleſia diſcedant.

§. XXI. Omnibus igitur opportunè præparatis, Sacerdos ad tanti Sacramenti adminiſtrationem, lotis manibus, ſuperpelliceo, & ſtola violacea indutus accedat: Clericum unum, ſeu plures, ſi poteſt, ſecum adhibeat, ſuperpelliceo pariter indutos, qui ſibi miniſtrent.

Hæc omnia fient ob decorem Miniſtri, & Miniſterii. Si ſtolam, & ſuperpelliceum induat in Sacriſtia, in Sacriſtia etiam iis ſpoliabitur: laudo
54 tamen, ut ad fontem accedat veſtitus ſine cotta, & ſtola; & illo aperto, ſe induat ſuperpelliceo & ſtola, ibiq; in fine, poſt adminiſtratum Sacramentum, ſe exuat. De Clericis ſibi miniſtrantib. jam diximus in explicat. Tituli 1. §. *Adhibebit*.

§ XXII. Ita paratus accedat ad limen Eccleſiæ, ubi foris expectant, qui infantem detulerunt.

55 Ex hoc ſemper infertur quòd extra fores Eccleſiæ fieri debeat Catechiſmus, ut alibi diximus. Si Templa vero habeant Atrium, ut nuper ædificatum fuit in Cathedrali Ferrariæ, de mandato, & expenſis munificentiſſimi Antiſtitis ſui Thomæ S. Rom. Eccl. Cardin. Ruffi; ibi expectare debent qui Infantem detulerunt; nec laudo ingreſſum in Eccleſiam ad expectandum Parochum, quia cùm Infans nondum ſit baptizatus, eſt extra Eccleſiam, & communionem fidelium, atque ideò indignè ad locum non ſibi convenientem defertur.

§ XXIII. Interroget (niſi de his benè ſibi conſtet) an ſit ſuæ Parochiæ; maſculus, an fœmina: an ſit domi baptizatus, & à quo, & quàm ritè; & qui ſint compatres, qui Infantem teneant, pro eoque reſpondeant, quos piè ac decenter aſſiſtere, ac, prout opus fuerit, pro baptizando ad interrogationes reſpondere admoneat.

56 Pro Parochis Eccleſiarum Diœceſis dicitur, ut quærant, an Infantes ſint ſuæ Parochiæ, quia in iis Eccleſiis fontes parati ſunt ad baptizandos ſuos Parochianos tantùm; Non verò pro Eccleſiis Civitatum hoc dicitur, quæ fontem habere ſolent univerſalem pro baptizandis infantibus totius Civitatis, & Diœceſis, ut mos eſt hic Ferrariæ. Parochia enim dicitur locus, in quo degit Populus alicui Eccleſiæ deputatus, certis finibus limitatus, & habet ſuum Territorium ſeparatum, & diviſum, Barboſa *de Offic. & pot. Paroc. cap. 1. n. 19. 21.* & Bellamer. *Conſ.* 38. *num.* 8. ex quo infertur, quòd quiſque baptizandus ſit in ſua, cui ſubeſt, Eccleſia, niſi ſit Pe-
57 regrinus, vel certum non habeat domicilium, ut Zingari, & qui ſunt vagi, Barboſ. *ibid. c.* 18. *n.* 7.

Quare ſi alienus Sacerdos Infantem alienæ Pa- 58
rochiæ ſolemniter baptizaret ſine licentia proprii Parochi, peccaret mortaliter, alienam ſibi uſurpans juriſdictionem; non tamen incurreret excommunicationem, vel irregularitatem, Barboſ. *d. cap.* 18. *num.* 11. 12. Atque hoc facilè fit, ne confundantur jura Parochorum, & ne error oriatur circa originem perſonarum, cum maximo earumdem detrimento.

Oportet item, ut interroget Parochus, an bap- 59
tizandus ſit Maſculus, vel Fœmina, ut intentio Baptizantis fundetur ſuper vero, *cap. quamvis, c. ſolent, de conſecrat. diſt.* 4. Hoſtien. *de Bapt.* §. *Quæ ſit, &c.* Neceſſe eſt igitur, ut Baptizans no- 60
titiam certam habeat naturæ baptizandi, ut formula apta utatur, & illi accommodet verba propria.

Si

61 Si per errorem quis baptizaret Fœminam credens eſſe Maſculum, & è contra dubitant DD. an Baptiſmus eſſet validus? Affirmativè reſpondet Panimoll. *dec.* 4. *num.* 7. cum Clericat. *de Bapt. dec.* 30. *num.* 7. Contrariam verò opinionem tenet Zachias *in q. q. med. leg. t.* 1. *l.* 7. *t.* 1. *qu.* 8. *num.* 9. cum Petro Gerardo à Petra Sancta antiquo Juriſconſulto, *ſingul.* 90. Ego verò pro affirmativa parte ſum, & ratio eſt; Vel Maſculus, vel Fœmina ſit, ſemper eſt hic, & hæc Homo; & Homo eſt ſubjectum Baptiſmi juxta definitionem allatam à Fulien. *de Sacr. c.* 9. *Baptiſmus eſt Sacramentum novæ legis, ad regenerationem ſpiritualem hominum inſtitutum.* Et licet miniſter erret, errat ſpeculativè, non verò practicè, dirigendo actionem ſuam in illam perſonam.

Inquirendum inſuper eſt, an Infans Domi fuerit baptizatus? & hoc ne Parochus Infantem rebaptizet, vel ut ſub conditione iterum baptizet, vel ut ſuppleat ad ea, quæ in Baptiſmo defuerunt. 62

Quinam ſint Compatres etiam advertere debet Parochus, ut ſciat an ſint capaces ſuſcipiendi Infantem, atque, ut eos inſtruat de onere, cui ſubjacent poſt præſtitum miniſterium. Alia diximus in titulo de Patrinis. 63

§. XXIV. Et quoniam iis, qui baptizantur, tamquam Dei Filiis in Chriſto regenerandis, & in ejus militiam adſcribendis, nomen imponitur, curet, ne obſcœna, fabuloſa, aut ridicula, vel inanium deorum, vel impiorum ethnicorum hominum nomina imponantur; ſed potiùs quatenus fieri poteſt, Sanctorum, quorum exempla fideles ad piè vivendum excitentur, & patrociniis protegantur.

64 Ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine eſt, ut in Sacramento Baptiſmi nomen imponatur, quod olim, vigente circumciſione, in veteri Teſtamento, uſitatum fuit, nempè, ut mutata religione, mutetur & nomen, juxta illud Pſal. 15. *Non congregabo conventicula eorum de ſanguinibus, nec memor ero nominum eorum per labia mea.* Ideſt, juxta explicationem Card. Valerii Epiſc. Veron. in ejus *Theſauro piar. inſtit. pag.* 209. Sicuti in Eccleſia Chriſtianorum mutabitur ritus Sacrificiorum, ut jam non offeratur aliquid
65 cum ſanguinis effuſione: ita erit & mutatio nominum; ut qui priùs nomina ſortiebantur conſentanea Religioni ſuæ, ſive Gentiliſmo, ſive Judaiſmo, nunc habeant nomina Sanctorum, qui in Eccleſia virtutibus præcelluerunt. Benè igitur, & ſapienter per noſtrum Textum ſtatuitur Regula pro imponendis nominibus iis qui baptizantur. Rationabiliter utitur Rubrica illo verbo; *Curet*: Quod rigoroſè non præcipit, Clericat. *deciſ.* 44. *num.* 5. Nam difficiliter in aliquibus caſibus attendi poteſt. Omnes Doctores hoc inculcant, ut nomina honeſta, atque ſancta imponantur fidelibus, ſed non per hoc tollitur, ne quotidie audiamus fideles per nomina extravagantiſſima nuncupari. Accidit enim quandoque, ut nomina ſint hæreditaria, & neceſſaria ad adipiſcendam Bono-
66 rum hæreditatem, juxta Teſtatorum diſpoſitiones; atque ideò evitari non poſſit impoſitio talium nominum, v. gr. Canis Maſtinus, Butironus, Brutus, Floridaurus, Ulivus, Lucidaurus, Polixena, Marfiſa, & ſimilia, quæ in Catalogo Sanctorum non numerantur. Ideò juxta Sacrorum Canonum, & Conciliorum præſcriptum, ſi Parochus advertat nomen Baptizandi non eſſe alicujus Sancti, benignè moneat illum deferentes, ut eo dimiſſo, aliud nomen proponant, quod ſit alicujus Sancti, vel Sanctæ, Bellet. *diſq. Cler. p.* 2. *de pæn. Cler.* §. 39. *num.* 11. Verùm ratio ab hoc Doctore allata eſt ſatis frigida: aſſert enim ex Sacra Scriptura, pretioſum non eſſe modicum, bonum Nomen; ſed Sacra Scriptura pro bono nomine intelligit famam, non nomen proprium perſonarum, dum dicit: *Melius eſt bonum nomen, quàm divitiæ multæ*, Prov. 22.

Cùm igitur Rubrica hæc ſit hortatoria, non præceptiva, Clericat. *l. c.* obſervari debet pro loci conſuetudine. Plura habebis diffuſè ſcripta in hac quæſtione à d. Clericat. *de Bapt. dec.* 44. *per tot.* & à Barboſa *de Offic. & poteſt. Paroc. cap.* 18. *num.* 17. Unicum hoc addam pro Corollario in hac materia: Mundum Univerſum maximæ amplitudinis eſſe; innumerabiles in eo fuiſſe, & adhuc extare Chriſti fideles: plurimos ex iis in Domino obiiſſe, quorum nomina in libro vitæ ſcripta ſunt, quamvis non nobis nota: ideoque difficillimè dari poſſe, quòd cujuſcumque cogitabilis nominis Fidelis, aliquis non inveniatur, qui cum Sanctis in Cœlo non habeat habitaculum ſuum: quare nulla eſſe rejicienda nomina a baptizante judicarem, niſi verè ea, quæ in contemptum Fidei Chriſtianæ ſunt, & odioſa 67
Eccleſiæ, quæ ſi verè impoſita eſſent fideli alicui ob inadvertentiam, vel etiam ob malitiam, in actu ſuſcipiendi Sacramenti confirmationis, 68
quæ complementum, & perfectio eſt Baptiſmi, Sarnell. *ep. Eccl. t.* 4. *ep.* 38. *num.* 4. poſſet in nomen Sancti immutari. Ita D. Gregor. Turonen. *lib.* 5. *cap.* 38. ait, Sanctum Ermenegildum Leovigildi Gothorum Regis Filium, dum Chriſmaretur, aſſumpſiſſe nomen Joannis: Hoc quoque vidi in praxi adimpletum à clara memoriæ Cardinal. de Vetme, dum Sacram Confirmationem miniſtraret, nomen cujuſdam puellæ, quæ *Venus* appellabatur in illud *Magdalena* permutaſſe.

§. XXV. His igitur expeditis, & accepto nomine baptizandi, poſiti, ſi infans fuerit, ſuper brachium dextrum illius, qui eum defert, Parochus ad Baptiſmum procedat, in hunc modum nominatim interrogans.

Accipitur à Parocho nomen, ut nomina-
69 tim interroget illum, ut infra, & ſciat quomodo latino idiomate pronuncietur (latino enim ſermone interrogari debet) in proprio caſu vocativo.

Ad

70 Ad commodiorem uſum præcipitur ut ſuſcipiatur Infans ſuper brachium dextrum, quia hoc modo miniſtrans Baptiſmum faciliùs operatur. Inſuper pars dextra eſt nobilior ſiniſtra, & res ſacræ omni nobilitate, & decentia pertractandæ ſunt; unde Sponſa ait: *Dextera illius amplexabitur me. Cant. 2.*

ORDO BAPTISMI PARVULORUM,

TITULUS UNDECIMUS.

SUMMARIUM.

1 Nomen Baptizandi in caſu vocativo pronunciari debet.
2 Patrini reſpondere debent verbo, ſeu voce, non nutu, aut ſcriptis, & latinè.
3 Exſufflatio fieri debet ore lato.
4 Inſufflatio quid ſignificet?
5 Signum Crucis cum pollice quid ſibi velit?
6 Pollex digitus unde dictus?
7 Crux integra facienda in fronte, & pectore Baptizandi.
8 Crucis Caremonia antiquiſſima ab Apoſtolis inventa.
9 Manus impoſitio ſufficit ut fiat moraliter.
10 Ad diverſos effectus Crux antiquitus fiebat,
11 Baptizandorum capita olim lavabantur.
12 Capiti-lavium quid eſſet antiquitus?
13 Manus impoſitio quid ſignificet?
14 Benedicere eſt officium ſolius Sacerdotis.
15 Sal duplici modo, & ad duplicem finem benedicitur.
16 Sal quare prinſquam Aqua benedicatur?
17 Sal debet eſſe candidus, mundus, & ſiccus.
18 Sal erat in uſu apud Gentiles in Sacrificiis.
19 Sal cur immittatur in os Infantis?
20 Non multùm Salis immittendum eſt in os Baptizandi.
21 Tempus limitatum imponendi ſalem in os.
22 Stolæ pars præbetur Baptizando cùm introducitur in Ecclesiam.
23 Symbolum Fidei recitatur à Baptizando, & pro eo, à Patrino.
24 Fidei profeſſio præcedit Baptiſmo.
25 Symbolum Apoſtolicum, non Nicænum recitatur à Baptizando.
26 Oratio Dominicalis quare recitetur à Baptizando?
27 Oratio Dominicalis an ſit unum Sacramentale?
28 Exorciſtæ munus permittitur unicuique Sacerdoti in Baptizando.
29 Exorciſmi in Baptiſmo ad quid inſerviant?
30 Energumeni an ſint Baptizandi?
31 Nares quare ſaliva tangantur?
32 Saliva quare adhibeatur in Baptiſmo?
33 Ephpheta quid ſignificet?
34 Adaperire reticeri debet, non recitari à baptizante.
35 Abrenunciationes facienda à Baptizando;
36 Res conſecratæ à ſolis conſecratis pertractari debent,
37 Stola violacea quare in albam convertatur?
38 Baptizandus debet interrogari nomine expreſſo.
39 Interrogatio triplex eſſe debet.
40 Tactus phyſicus requiritur in Patrinis dum ſuſcipiunt.
41 Cognatio ſpiritualis contrahitur à mandante, non verò à Procuratore.
42 Infans tenendus eſt à Patrinis cum facie prona in Vas.
43 Verba formæ in Baptizando ſemel pronuncianda ſunt,
44 Abſterſio Infantis poſt ablutionem facienda.
45 Immerſio approbata eſt ab Eccleſia, ſed non ubique locorum.
46 Acta Mediolanenſis Eccleſiæ ſunt fontes Sacrorum Rituum.
47 Matrina quænam verè ſit?
48 Baptiſmus ſub conditione quando verè miniſtretur?
49 Cur Infans inungatur in ſummitate capitis?
50 Digiti intingendi, non immergendi in Oleum.
51 Sudariolum Album imponitur loco veſtis,
52 Veſtis Alba quid ſignificet?
53 Candela quæ defertur, debet omninò accendi, non alia.
54 Candela accenſa quid ſignificet?
55 Salutatio ultima danda Baptizato.
56 Plures Infantes baptizare unico actu quando liceat?
57 In tali caſu quænam dicenda ſint in plurali numero?
58 Maſculi ad dexteram collocandi ſunt.
59 Caremoniæ Baptiſmi diſpenſantur in caſu mortis.
60 Morienti unica infuſio ſufficit, nec ſupplendum ſi vivat.
61 Aqua baptiſmali deficiente ſuppleri poteſt Aqua ſimplici.
62 Suſceptores admonendi ſunt de cognatione ſpirituali.
63 Cognatio ſpiritualis impedit, ac dirimit Matrimonium.
64 Cognatio ſpiritualis quid ſit?
65 Infantes tenere in lecto ſine repagulo prohibitum.

66 Parentes commonendi de educatione filiorum.

67 Filii illegitimi non ſunt lactandi ab infidelibus.

68 Niſi de conſenſu Ordinarii in caſu neceſſitatis.

69 Baptizatorum nomina immediatè ſcribenda ſunt in libro.

70 Liber Baptizatorum haberi debet à Parocho.

NE in praxi deficiat Parochus, ad ea quæ pro theorica, in antecedentibus Titulis, expoſita ſunt, deſcendit Rituale noſtrum ad manualem inſtructionem, & ut ita dicam, manuductionem Parochi, ut ritè, & rectè in miniſtrando Baptiſmi Sacramento, munus ſuum impleat, hoc pacto.

§. I. N. Quid petis ab Eccleſia Dei?

Non à miniſtro Eccleſiaſtico poſtulatur Fides per baptizandum, ſed ab univerſali communione fidelium, qui Eccleſiam componunt. Miniſter poteſt errare, Eccleſia verò Dei per Spiritum Sanctum infallibilis eſt, atque in credendo non poteſt errare; nam ſpiritus Veritatis eſt hujus corporis Anima, Melch. Can. *locor. Theol. l.4. cap.4.* Imò eſt columna, & firmamentum Veritatis, Beccan. *Manual. l.1. cap.3. concl.2. num.17.*
Nomen itaque baptizandi nomine Eccleſiæ totius petitur, & pronunciatur in caſu vocativo, ſive maſculini, ſive fœminini generis ſit, verb. grat. Hieronyme, Carole, Flavia, Clara, &c. 1

§. II. Patrinus ræſpondet: Fidem,

2 Reſpoodere debet Patrinus verbo expreſſo, & elaro, non nutu, unde prout ſuprà diximus, qui muti ſunt, arceantur à miniſterio Patrini. Inſuper latinè reſpondeat; & præciſa verba præſcripta in Rituali, *c. Parvuli, de conſecrat.* Clericat. *d. dec. 40. n. 5.*

§. III. Deinde ter exſufflet leniter in faciem Infantis & dicat ſemel: Exi ab eo, &c.

3 Iſta exſufflatio fieri debet ore lato, non ſtricto, ut expiratio ſit tepida, non frigida, ne noceat Infanti, Gobat. *tr.2.*
Sed ut ſenſus, & myſteria harum cæremoniarum apud fideles innoteſcant, & in veneratione ſint, addam hìc ſignificationem quarumcumque cæremooiarum, quæ in ſolemni Baptiſmo occurrunt, prout ex optimis, & probatis Authoribus collegi; & ex *decret. 3. p. d.4. c. 73. & ſeqq.*
Igitur inſufflatio ter facta in faciem infantis eſt juxta illud, Marci 16. *In nomine meo dæmonia ejicient*, Clericat. *d. dec. 45. n. 1.* Chriſtus quoque in inſufflavit, & dixit: *Accipite Spiritum Sanctum*, Jo: 20. 4

§. IV. Poſtea pollice faciat ſignum Crucis in fronte, & in pectore Infantis dicens, &c.

5 Signum hoc faciendum eſt pollice rationibus, & cauſis jam ſuprà in antecedenti titulo expli-
6 catis, *Pollex* dicitur à *polleo*, ſive à *pollendo*, quia ipſe digitus eſt, qui toti manui vim præſtat, robur dat, & eo ſtringente, multa fieri poſſunt, Durand. *rational. l.6. cap.84. num. 5.* Clericat. de *confirm. deciſ. 56. num. 7. & ſeqq.*
7 Crux tota integra facienda eſt in fronte, & in pectore baptizandi, ut dæmones de cætero vereantur pugnare cum Catechumeno, Tertull. *l.*
8 *de Reſ. carnis.* Antiquiſſima cæremonia eſt formatio Sanctæ Crucis ab Apoſtolis tradita, & in Veteri etiam Teſtamento præſignata, & figurata à manuum elevatione Moyſis contra Amalech, ut ait D. Cyprianus *lib. de exhort. martyr. cap. 8.* Serpente æneo, ut teſtis eſt ipſemet Chriſtus, & ſigno *Thau* in frontibus dolentium, atque gementium. Propterea indignè plerique rem tam antiquam, & ab univerſa Eccleſia uſurpatam, tamquam inimici Crucis Chriſti reprehendere conati ſunt, & rejicere, apertè ſe miniſtros declarantes ejus, qui hoc ſemper per omnes Hæreticos mollitur, ut Crucis Dominicæ memoria aboleatur. In hoc ſigno Crucis Apoſtoli nobis breviter comprehenderunt præcipua Religionis noſtræ capita, ad quæ credenda, & apertè cognoſcenda Chriſtiani omnes obligantur: ut ſunt Sanctiſſima Trinitas, Incarnatio, & paſſio Chriſti, remiſſio peccatorum, & denique gloria cœleſtis. Quæ omnia, tametſi disertè, in Symbolo ſuo explicuiſſent: voluerunt tameo, eadem ſub compendio, in hoc ſigno Crucis comprehendi. Hæc & alia plura de Crucis ſigno affert Card. Valer. *in Theſaur. piar. inſtit. p.3. c.2. & 3.*

§. V. Deinde imponat manum ſuper caput Infantis, & dicat, Oremus. Omnipotens, &c.

9 Iſta manus impoſitio ſufficit ſi fiat moraliter, & ſit quaſi impoſitio, nec tangatur caput baptizandi. In Sacra Scriptura iſta impoſitio manus fiebat ad diverſos effectus, ut videre eſt apud Clericat. 10

Digitized by Google

ricat. *de Confirm. dec.* 53. *num.* 2. In noſtro caſu
Sacerdos imponit manum, quia olim lavabantur
11 capita Infantium, ſeu baptizandorum in Dominica
Palmarum, & dicebatur *Capitilavium* ob reve-
12 rentiam futuri Sacramenti, Iſid. *l.* 1. *Eccl. offic. cap.* 27. *de Dom. Palm.* Clericat. *ibid.* Fuit poſt-
ea iſtud capiti lavium prohibitum anno 813.
in Conc. Mogunt. quia aliqui credebant eam ab-
lutionem eſſe Sacramentum. Ego verò puto in hoc 13
caſu, hanc manus impoſitionem (concordando
cum prece, & oratione quæ tunc dicitur) ſignificare
invocationem S. Spiritus ad illius cor illuminandum.

§. VI. Deinde Sacerdos benedicat ſalem, qui ſemel benedictus aliàs ad eumdem uſum deſervire poteſt.

14 Benedicere eſt officium ſolius Sacerdotis, Ga-
vant. *Theſ. Sac. Rit. p.* 4. *t.* 9. Sal duplici mo-
do benedicitur, nempe, ut ad Baptiſmum inſer-
viat, & ad faciendam Aquam benedictam, &
habet ſuas formas diverſas. Hìc loquimur de
15 prima. Salis multæ ſignificationes ſunt apud my-
ſticos, & morales, de quibus in ſequenti para-
grapho dicemus. Modò dicendum eſt, quòd iſte
16 Sal debet eſſe candidus ſi fieri poteſt, mundus,
& ſiccus: debet enim rei Sacræ inſervire. Inſu-
per in vaſe eſſe debet, ſeu patella ſtannea, vel
etiam fictili, dummodo ab aeris incommodis tu-
tetur, ne liqueſiat; quod facilè evenire poteſt.
Apud antiquos in Sacrificiis Sal quoque erat in 17
uſu, Cic. *de divin. Plin. lib.* 12. *cap.* 18. apud
Caſal. *de vet. Sac. Chriſt. rit. cap.* 36. §. *Sal additur*. Quod clariùs præcepit Deus in Lege
Moyſis, Lev. 2. *In omni oblatione tua offeres Sal*.
Sal priùs benedicitur quàm Aqua, quia bene- 18
dicenda eſt Aqua cum ejus mixtione; & quia
præcedere debet cordis compunctio, ideſt ama-
ritudo pœnitentiæ per ſalem ſignificata, Gavant.
p. 4. *t.* 19. Rubeus *de Benedict.* Sed iſta adno-
tatio magis convenit Benedictioni ſalis facien-
dæ pro Aqua benedicta communi, non verò ba-
ptiſmali.

§. VII. Deinde immittat modicum ſalis benedicti in os Infantis, dicens, &c.

19 In noſtro caſu, inquit Clericat. *l. d.* immit-
titur Sal benedictum in os baptizandi, ut ejus
guſtu condimentum ſapientiæ percipiat, Iſidorus
Hiſpal. *l.* 2. *de Off. cap.* 20. ut lingua Chriſtiani
quaſi ſacra efficiatur, & Deum benedicere, nun-
quam autem maledicere, pejerare, vel blaſphe-
mare audeat, Eliſeus quoque Proph. Sale fugavit
ſterilitatem Aquæ, 4. *Reg.* 2. Alias etiam myſti-
cas cauſales exponit Card. Valerius *in Theſauro piar. inſtitutionum*, *pag.* 238. Advertat Sacer- 20
dos ne multum Salis in os Infantis immittat,
quia valdè nocivum eſſet. Ideò dicit Textus *mo-
dicum Salis*, & ſufficit parvum granum impal-
pabile.

§. VIII. Hìc pollice in fronte ſignat Infantem dicens: Et hoc, &c.

Valent hìc quæ nuper diximus *ad* §. 4. *n.* 5.
hujus Tituli. Notandum tantummodo ly *Hìc*
quo ſtatuitur tempus limitatum ſignandi noviter
Infantem in fronte, quod nec priùs, nec poſteà 21
faciendum eſt; ſed dum dicit, & pronunciat ver-
ba: *Hoc ſignum Crucis*, *&c.*

§. IX. Mox imponit manum ſuper caput Infantis, & dicit, &c.

Similiter in hoc loco valent quæ paulò antè diximus ad §. 5. hujus Tituli *de impoſitione manus*.

§. X. Poſtea Sacerdos imponit extremam partem Stolæ ſuper Infantem, & introducit eum in Eccleſiam, dicens N.

Huc uſque Infans, ſive Baptizandus ſtat ex-
tra Eccleſiam, ſeu extra Baptiſterium: tempus
advenit, ut introducatur: ideò Sacerdos præbet
22 illi partem propriæ ſtolæ quaſi eum ducens, &
trahens ad Templum Dei. Iſta impoſitio extre-
mæ partis ſtolæ eſt quædam aſſecuratio ab omni
Dæmonum inſultu, & aliqua participatio fideli-
tatis. Quid ſit ſtola Sacerdotalis, ejus vis, &
myſterium, vide apud Clericat. *de Euchariſt. de-
ciſ.* 30. *num.* 12.

§. XI. Cùm fuerint Eccleſiam ingreſſi, Sacerdos procedens ad fontem cum ſuſceptoribus conjunctim, clara voce dicit, Credo, &c.

23 *Ore confeſſio fit ad ſalutem*, inquit Div. Pau-
lus. Ita in hoc loco recitant Symbolum Fidei
Adulti Baptizandi, vel Patrini pro Infantibus,
24 quia ſemper in Catechumenis fidei profeſſio præ-
cedere debet Baptiſmo, Eunucho petenti Baptiſ-
mum, dixit Philippus: *Si credis*, *ex toto cor-
de*, *licet*, *& reſpondens*, ait: *Credo Filium
Dei eſſe Jeſum Chriſtum*, Actorum 8. Hìc 25
recitatur Symbolum Apoſtolicum, non Ni-
cænum, quia hoc eodem utebantur Apoſtoli
in

Digitized by Google

in ſolemni Baptiſmo ab iis miniſtrato per Orbem.
26 Recitatur quoque Oratio Dominicalis à Chri-
ſto iiſdem Apoſtolis dictata, ut ſic Baptizandus
citò anticipet petitiones pro acquirenda gratia
baptiſmali; & præcipuè ad repellendas tentatio-
nes ſi eſt adultus: ſi verò Infans, orant pro eo
Patrini, ut Deus dimittat Baptizando debita,
nempe originale peccatum.
27 Quæri poteſt, cur Oratio Dominicalis à Chri-
ſto compoſita, ut habemus ex *Matth.* 6. inter
Sacramentalia adnumeretur, quæ ab Eccleſia in-
ſtituta ſunt? Cui reſpondeo cum Sarnell. *T.* 4.
ep. 36. *n.* 5. Eccleſiam hoc loco non enumerare inter
Sacramentalia hanc Orationem, ſed illius virtu-
tem tantummodò demonſtrare. Sacramentalia
enim ex Sacra Scriptura quandocumque deſum-
pta ſunt, vel ad impetrandam remiſſionem pec-
catorum, vel ad inquirendum adimplementum
alicujus promiſſionis. Hic igitur utimur hac Ora-
tione, ut eò faciliùs impetremus, cùm ipſamet
Chriſti verba adhibeamus.

§. XII. Ac deinde, antequam accedat ad Baptiſterium, dicat: Exorciſmus.

28 Quamvis Sacerdos, nonniſi habita facultate ab
Ordinario, nequeat exercere munus Exorciſtæ,
tamen in adminiſtrando Baptiſmo hæc reſtrictio
non habet locum. Quilibet igitur Sacerdos ba-
ptizans valet fugare Diabolum, qui videns bapti-
zandum jam proximum ſacro Fonti, omnibus viri-
bus conatur, ut eum invadat. Sed ſunt ne pro-
priè energumeni, ſeu à Dæmone vexati Infantes
baptizandi? Dicendum eſt, quòd non. Ad quid
igitur iſti exorciſmi? Inſerviunt ad omninò de- 29
ſtruendum jus, quod habet Diabolus in Anima
Infantis ob peccatum originale: In Adultis ve-
rò ad eliminanda peccata; & quandoque ad
ipſum diabolum fugandum, qui in aliquibus ca- 30
ſibus, ut narrat Menochius *Strom. l.* 4. viſibili-
ter fugere viſus eſt.

§. XIII. Poſtea Sacerdos digito accipiat de ſaliva oris ſui, & tangat aures, & nares Infantis: tangendo verò aurem dexteram, & ſiniſtram, dicat, Ephpheta (quod eſt adaperire) deinde tangat nares dicens, &c.

31 Explicatio moralis hujus textus datur à D. Am-
broſio *l. de Sacram* c. 1. his verbis: *Nares tan-
guntur, quia ſtatim divinæ cognitionis odor per-
cipitur: quòd autem ex ſputo aures; quia nos
ad Dei Verbum percipiendum paratas illas offe-*
32 *rimus*. Nos verò ad litteram alia dicemus, Spu-
to, & Saliva uſus eſt Chriſtus Redemptor in ſa-
nandis variis infirmitatibus, & languoribus. Fe-
cit lutum ex ſputo tunc, cùm ſanavit cæcum à
nativitate, *Joann.* 9. Similiter apprehendens ſur-
dum, & mutum, miſit digitos ſuos in auriculas
ejus, & expuens tetigit linguam ejus, & ſanus
factus eſt illicò, *Marc.* 7. ex quo loco præci-
puo Sancta Eccleſia deſumpſit hanc cæremo-
niam, & verbum illud *Ephpheta*, ſeu *Ephphe-
tha*; quod, ut alibi diximus eſt verbum Cal-
33 daicum, & ſignificat *adaperire*, ut ipſe Textus
docet.
34 Circa quod verbum, advertendum eſt, Mi-
niſtrum Baptiſmi non teneri ad dicendum (*quod
eſt adaperire*) hoc enim ibi ſignatum eſt chara-
ctere diverſo, ad explicationem ſignificationis
verbi illius tam alieni, & non facilis intelligen-
tiæ. Quare baptizans ſufficit ſi dicat tantùm *Eph-
pheta*: cætera enim ibi poſita ſunt eo modo
quo ſcribuntur in Evangelio *Marci* 7. ſicuti ſimi-
liter legitur in Evangelio *Abba Pater: Rabboni,
quod interpretatur Magiſter*, & alia hujuſmodi
ad majorem legentium notitiam; de dicto ver-
bo *Ephpheta* clariſſimam explicationem dat Ra-
banus, *Inſt. Cleric. l.* 1. *cap.* 27. relat. *in c. poſtea
tangantur* 68. *de conſecrat. diſt.* 4.
Sed ut redeamus ad Salivam, de illa diſ-
ſertiſſimè tractat clariſſimus meus Lanzonus in
ſuo peculiari Tractatu *de Saliva humana, pag.*
56. *&* 124. ubi virtutes naturales Salivæ demon-
ſtrans, probat ſanationes à Chriſto factas, fuiſſe
verè per miraculum.

§. XIV. Poſtea interrogat nominatim Baptizandum, dicens: N. Abrenuntias Satanæ?

35 Interrogatur nominatim baptizandus, quia
ſuper certam perſonam cadere debent iſtæ ab-
renunciationes, ne redarguatur Judex in die ju-
dicii. Fuerunt hujuſmodi abrenunciationes ab
Apoſtolis inſtitutæ, *l.* 3. *conſt. Apoſtol. cap.* 18.
Ubi qui baptizatur, fit ab omni impietate alie-
nus, hæres Dei Patris, cohæres Filii ſui,
qui renuntiaverit Satanæ, & Dæmonibus, &
fraudibus ſuis, idem Rabanus, *lib.* 7. *cap.* 40.
41.

§. XV. Deinde Sacerdos intingit Pollicem in Oleo Catechumenorum, & Infantem ungit in pectore, & inter ſcapulas in modum Crucis, dicens, &c.

Cùm aliæ cæremoniæ injungantur baptizanti,
quæro hìc cur Rubrica tam expreſsè, in hoc
loco, imponat Sacerdoti tantùm hanc inunctio-
nem? Et reſpondeo cum *cap. deinde* 70. *de*
Comment. ad Ritnale.
conſecr. diſt. 4. ubi quæritur, quare à Sacerdo-
te inungantur? Res conſecratæ à ſolis conſecra- 36
tis, & ſanctificatis pertractari debent. Hoc fit
etiam ex inſtitutione Apoſtolorum, Card. Baron.

Ann. 35. & ibi Spondan. n. 11. & ſignificat *interiorem unctionem Spiritus S. l.* 3. *conſt. Apoſt. c.* 17. ungit enim utrumque latus, nempe pectus, & humeros, qui tamquam receptaculum cordis habentur.

§.XVI. Hìc deponit ſtolam violaceam, & ſumit aliam albi coloris, &c.

37 Huc uſque Sacerdos Stola violacei coloris uſus eſt: modò ſumit aliam coloris albi. Nota verbum *ſumit*: non dicit, *vertit ſtolam*, & eam in alio colore tranſmutat. Ex quo infertur laudabilis uſus adhibendi ſtolas diverſas, & omninò ſeparatas, non unicam tantùm verſicolorem ex utraque parte, ut alibi dictum eſt, cum Corſett. *Prax. Ind. Rational.* qui rationem reddit hujus mutationis, & eſt quia primæ cæremoniæ ſpectant ad Catechumenum, in quo nondum deleta eſt culpa originalis, cui debetur miſeria, fletus, & dolor.

§.XVII. Subinde pollicem, & inuncta loca abſtergit bombacio, vel re ſimili, & interrogat expreſſo nomine Baptizandum, Patrino reſpondente, N. &c.

Olei inunctio nullo modo meliùs tergitur quàm re villoſa, ideòque bombacium, ſeu linum, ſeu ſpongia, ſeu aliquid ſimile eſt in uſu, quia verè tergunt, & abſorbent iſtam Oleoſitatem.
38 Interrogationes debent fieri expreſſo nomine, ne cadat dubium, cui verè fiant. Moraliter ſi-
39 gnificat hæc triplex interrogatio, ut triplicem maculam cordis, oris, & actionis trina confeſſio aboleat, D. Ambroſ. *l. de Spiritu Sanct. cap.* 11. & eſt deſumpta à triplici confeſſione Petri de Christi dilectione, *dict. l.* 2. *de Sacram. cap.* 7.

Iſtæ tres interrogationes continent in ſe ſubſtantiale compendium fidei, & Symboli Apoſtolorum: prima enim loquitur de Deo Creatore: altera de Redemptore: tertia de Eccleſia Dei.

§.XVIII. Subindè expreſſo nomine baptizandi Sacerdos dicit, N. Vis, &c.

Expreſſo nomine hoc fit, ut Baptiſmus cadat in certam, & deliberatam perſonam, non verò in univerſalem, ut diximus.

§.XIX. Tunc Patrino, vel Matrina, vel utroque (ſi ambo admittantur) Infantem tenente, Sacerdos vaſculo, ſeu urceolo accipit Aquam baptiſmalem, & de ea ter fundit ſupra caput Infantis in modum Crucis, & ſimul verba proferens, ſemel tantùm diſtinctè, & attentè dicit: N. Ego te Baptizo, In nomine Patris ✠, fundat primò, & Filii ✠, fundat ſecundò, & Spiritus Sancti ✠, fundat tertiò.

Diximus ſuo loco, unum, vel unam, aut unum,
40 & unam poſſe eſſe Patrinos, In quocumque caſu ſuſceptio Infantis debet eſſe non tantùm intentionalis, ſed materialis: uterque enim, ex præſcriptione Ritualis tangere debet Infantem, quia iſte tactus phyſicus requiritur ad contrahendam cognationem ſpiritualem, in ſuſcipiendo Infante de loco Sacro, *cap. de his*, *& cap. ad limina*, excepto caſu Baptiſmi, in quo Patrinus fiat per
41 Procuratorem: quia tunc S. C. Concilii cenſuit cognationem contrahi à mandante, non verò à Procuratore, *in una Veronen.* 29. *Martii* 1582. Rot. coram Verall. *dec.* 147. *p.* 3. Nicol. *T.* 1, *Inſt.* Civil. *l.* 1. *t.* 10. *n.* 37. Pignatell. *Tom.* 7. *conſ.* 93. *num.* 3.
42 Advertant Patrini in ſuſcipiendo Infante, ut illum teneant, faciem habentem pronam ſupra Vas, in quo labi debet Aqua, è capite decidens, dum Sacerdos eam verſat; non enim ſupra faciem verſanda eſt, ſed ſupra verticem capitis.

Forma, *Ego te baptizo*, dicenda eſt ſemel, 43
ne Sacerdos videatur reiterare Baptiſmum. Prima fuſio per ſe Crucem formabit: ſecunda, & tertia ſimiliter, & cuicumque inhærebit una Perſona Sanctiſſimæ Trinitatis, adeò ut antequam dicatur *Sancti*, ſit jam completa tertia crux, & tertia effuſio.

Nihil loquitur textus de abſterſione Infan- 44
tis poſt lavacrum in parte, qua madefactus eſt: Hanc debet facere Sacerdos, qui baptizavit, linteolum candidum ad hunc uſum tantummodò deſtinatum adhibendo, leniter, & ſuaviter tergens caput Infantis Aqua humefactum.

§.XX. Ubi autem eſt conſuetudo baptizandi per immerſionem, Sacerdos accipit Infantem, & advertens ne lædatur, cautè caput ejus immergit, & trina merſione baptizat, & ſemel tantùm dicit N. &c.

45 Conſuetudo hæc baptizandi per immerſionem approbata eſt ab Eccleſia, ſed non ubique locorum fidelium eſt in uſu. In Eccleſia Ambroſiana perpetuò retenta eſt, & ab ea recedere non licet.

De

De modo tenendo in adminiſtrando Baptiſmo hoc ritu, exponunt quæ neceſſariò obſervari debent *Acta Mediol. Eccleſiæ P. 4. inſtruct. Bapt. ad Sacramentale Ambroſianum, pag. mihi* 411. quæ 46 hìc repetere non juvat: quare ad illud verè aureum Opus remitto lectores meos, non tantùm in hoc §. ſed in toto Operis hujus decurſu. In illo enim tamquam in theſauro multa, & quamplurima invenient Sacerdotes, & miniſtri Altaris, quæ ad miniſterium ſuum perfectè implendum juvabunt; nec illis opus erit ad alios Doctores accedere.

§. XXI. Mox Patrinus, vel Matrina, vel uterque ſimul Infantem de ſacro Fonte levant, ſuſcipientes illum de manu Sacerdotis.

47 Matrina ſignificat idem ac Mater ſpiritualis, ſeu Fœmina, quæ ſuſcipit Infantem in Sacramentum Baptiſmi, vel Confirmationis, eo modo, quo Patrinus dicitur de Maſculo. Item Novercam ſignificat, *l. nulli liceat, de Succeſſ.* Macri *Hierolex.* Totus iſte §. Spectat ad ritum Ambroſianum, baptizandi per immerſionem.

§. XXII. Si verò dubitatur an Infans fuerit baptizatus, utatur hac forma: N. ſi non es, &c.

48 Iſte modus baptizandi vocatur Baptiſmus ſub conditione, & fit tunc quando clarè, & evidenter non conſtat, Infantem, ſeu quemcumque baptizandum non eſſe baptizatum validè; & in omnibus caſibus jam ſuprà in his Commentariis explicatis, & à textu aſſignatis, & præcipuè ad titulum, ubi de Monſtris ſermo habetur, & de de partu Cæſareo.

§. XXIII. Deinde intingit pollicem in ſacro Chriſmate, & ungit Infantem in ſummitate capitis, in modum Crucis dicens, &c.

49 Intingit, non immergit, quia ſufficit, ut digitus pollex ſit in ſummitate tantummodò intinctus Oleo, non inundatus, aut ſtillans, ob periculum effuſionis. Hoc fit ex inſtitutione S. Silveſtri Papæ propter occaſionem tranſitus mortis. Non ungitur frons, quia hoc tantummodò Epi- 50 ſcopo licet, ſed vertex, aut ſummitas capitis, Macri verbo *Chriſma*.

§. XXIV. Tum bombacio, aut re ſimili abſtergit pollicem ſuum, & locum inunctum; & imponit capiti ejus linteolum candidum loco veſtis albæ, dicens, &c.

51 De hac abſterſione vide ea, quæ ſuprà diximus ad §. 17. hujus Tituli. Quoverò ad linteolum, ſeu ſudariolum album, hoc imponitur loco veſtimenti, & debet eſſe in Baptiſterio paratum, nec cogi poſſunt ad illud deferendum, & præſtandum, qui Infantem ad Baptiſmum ducunt. Mos antiquiſſimus fuit baptizatos ſtatim induere veſtibus albis, de quibus Lactantius *de Reſ. Dom. Fulgentes animas veſtis quoque candida ſignat: & Grege de niveo gaudia Paſtor habet.*

Signat veſtis alba innocentiam, quæ in Bap- 52 tiſmo confertur: item ſpiritualem nativitatem, & Reſurrectionem futuram. Portabatur ſeptem diebus, & deponebatur octava die Paſchæ, quæ ideò vocatur Dominica in Albis. Sacrum etiam velamen imponebatur in capite baptizatorum, ob reverentiam chriſmatis, & duravit iſte uſus uſque ad annum 1090. poſt quem introduxit Eccleſia abſterſionem cum bombacio, Vicecom. *de antiqu. Baptiſm. rit. lib. 5. capit. 17.*

§. XXV. Poſtea dat ei, vel Patrino candelam accenſam, dicens, &c.

Pariter iſta candela debet eſſe parata in Bap- 53 tiſterio: ſi verò ab iis qui baptizandum deferunt, offeratur, hæc eadem debet omninò accendi, non verò alia jam aliàs accenſa. Inſuper debet eſſe ex cera alba, niſi conſuetudo ſit offerendi candelam ex cera virgine. Quæcumque verò ſit, ad uſum Parochi remanet, nec eſt reſtituenda, niſi conſuetudo ſit in contrarium; prout in Eccleſia Cathed. Bergomenſi, ubi oblatio cereorum facta pro baptizatis, ſpectat ad Capitulum illius Eccleſiæ. *Cæremon. Eccl. Bergom. impreſſ. 1568. de c. Fonte Bapt. pag.* 13.

Dat Sacerdos iſtam candelam accenſam bapti- 54 zato, vel Patrino ad ſignificandum, quòd ab Eccleſia venit lumen Dei, nec Patrinus accendit illam, neque baptizatus ſi eſſet Adultus, quia ex ſe nihil poteſt homo, & omne bonum deſurſum eſt deſcendens à Patre luminum.

§. XXVI. Poſtremò dicit: N. vade in pace, & Dominus ſit tecum, &c.

55 Datur hæc ſalutatio noviter baptizato, loco oſculi, quod olim eidem infigebat Miniſter, D. Cyprian. *ep. 59. ad Fid. Epiſc.* Tum ad innuendam pacem, gratiam, & charitatem Chriſti,

tum ad ſignificandam parentelam, & cognationem ſpiritualem initam in Sacramento, Tertullian. *de veland, Virg.* Baron. *Ann.* 294. & omnes adſtantes congratulabantur ei, Nicephor. *l.* 3. *hiſt. Eccl. cap.* 37. Hæc eſt ultima pars miniſterii adhibendi à Sacerdote in baptizandis præcipuè parvulis. Nonnullæ obſervationes veniunt faciendæ in aliquibus caſibus particularibus prout ſequitur in proximo paragrapho.

§. XXVII. Si verò fuerint plures baptizandi, ſive maſculi, ſive fœminæ, in Catechiſmo maſculi ſtatuantur ad dexteram: Fœminæ verò ad ſiniſtram, & omnia pariter dicantur ut ſuprà in proprio genere, & numero plurali. Verùm prima nominis interrogatio, exſufflatio, Crucis impreſſio, ſeu ſignatio, tactus aurium, & narium cum ſaliva, abrenunciationis interrogatio, unctio Olei Catechumenorum, interrogatio de fide, ſeu ſymbolo, & ipſe Baptiſmus, inunctio chriſmatis, candidæ veſtis impoſitio, atque accenſæ candelæ traditio, ſingulariter ſingulis, & primùm maſculis, deinde fœminis fieri debent.

56 Nonniſi abſque urgentiſſima cauſa, hæc Rubrica, & ejus Regulæ ſunt adhibendæ, nempe in caſu converſionis ad fidem multarum familiarum Infidelium, & penè innumerabilium perſonarum, tempore alicujus ſuſpicionis, invaſionis, incendii, vel alicujus magni periculi. Extra hos, vel ſimiles caſus, Sacerdos ſi baptizaret plures Infantes, unico actu, validè faceret, ſed illicitè; imò peccaret ſi hoc ſolummodò faceret, ut citiùs ſe expediret, Clericat. *de Bapt. dec.* 34. *num.* 1. *uſque ad* 3.

57 Dato itaque hoc caſu, ad nihilum penè reducitur ſingularitas formæ, ſeu adminiſtrationis; nam in textu aſſignantur loca præciſa, in quibus actio debet fieri per modum ſingularis perſonæ, & ſunt penè omnia, quæ componunt ordinariam regulam baptizandi, adeò ut in plurali numero pauca, imò pauciſſima fieri poſſint; unde dici poteſt, quòd hic exceptio regulam firmat.

58 Ideò Maſculi ſtatuuntur ad dexteram, quia hoc eſt privilegium naturæ, quod habuit Maſculus in prima ejus origine: Plaſmatus enim fuit priuſquam Fœmina efformaretur: ideòque hæc præeminentia illi danda eſt. Igitur in caſu à Textu deſcripto, plurali modo poteſt fieri ſolus Catechiſmus, & nihil aliud prorſus.

§. XXVIII. Si Infans, vel Adultus ægrotus, adeò graviter laboret, ut periculum immineat, ne pereat antequam Baptiſmus perficiatur, Sacerdos omiſſis quæ Baptiſmum præcedunt, eum baptizet; ter, vel etiam ſemel infundens Aquam ſuper caput ejus in modum Crucis, dicens, &c.

59 In caſu periculi proximæ mortis diſpenſatur Baptiſmus à cæremoniis, & actus ad eſſentiale lavacrum reducitur, omiſſis acceſſoriis, quæ Baptiſmum antecedunt; nam quæ ſubſequuntur, fieri, & suppleri poſſunt juxta tempus ſuperviventiæ.

60 Sufficit in hoc caſu ſi ſemel Aqua effundatur ſuper ægrotum in modum Crucis, nec in caſu ſupervenientiæ repetendæ ſunt omiſſæ duæ infuſiones, & Cruces, quia per unicum actum fit Baptiſmus, & in una ſola Cruce totum continetur Myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis.

§. XXIX. Si non habeatur Aqua baptiſmalis, & periculum impendeat, Sacerdos utatur Aqua ſimplici.

61 Aqua Baptiſmalis illa eſt, quæ conſecrata, & benedicta eſt ſolemniter in fonte, ut alibi diximus: ſed non ſemper, neque in omni loco, ſeu occaſione haberi poteſt hæc Aqua: ideò ſuppleri poteſt per Aquam ſimplicem in caſu neceſſitatis, quia Chriſtus contactu ſuæ carnis mundiſſimæ omnem Aquam conſecravit in uſum Baptiſmi, Clericat. *de Confirm. dec.* 54. *num.* 9. Clarè enim ſonant illa verba: *Niſi quis renatus fuerit ex Aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in Regnum Dei*: Non dicitur *Aqua conſecrata*, ſed *Aqua* ſimpliciter, qua etiam uſus fuit Apoſtolus in baptizando Eunucho Reginæ Candacis, *Act.* 8.

§. XXX. Deinde ſi habeat Chriſma, liniat eum in vertice dicens, &c. Poſtea dat ei linteolum candidum, dicens, &c. Ac demum det ei ceream candelam accenſam dicens, &c. Si ſupervixerit, ſuppleantur alii Ritus omiſſi.

Optimè advertit in hoc loco Textus: *Si habeat Chriſma, &c.* quia in caſu neceſſitatis procul à Sacro fonte, non ſolent haberi vaſa Sacrorum Oleórum: ſed poteſt dari quòd providus Sacerdos vocatus ad baptizandum in caſu neceſſitatis, vaſa illa ſecum deferat. Si igitur habet, liniat: ſi ſecus abſtineat.

Cætera in hac rubrica præſcripta ſatis fuere explicata in §. 23. & ſeqq. hujus Tituli, ideòque hìc repetenda non ſunt.

Super-

Supereſt ut dicamus aliquid de ſupplemento cæterarum ceremoniarum, & Sacramentalium: ſed de his dicemus in particulari Titulo, *de Ordine ſupplendi omiſſa ſuper Baptizatum*, ſuo loco.

§. XXXI. Admonendi ſunt ſuſceptores de ſpirituali cognatione, quam contraxerunt cum baptizato, baptizatique Patre, & Matre, quæ cognatio impedit Matrimonium, ac dirimit.

62 Non inutiliter quandoque iſta admonitio facienda eſſet antequam Patrini ſuſciperent baptizandum, præcipuè Perſonis ruſticis, quia ſæpè datur caſus, in quo neuter illorum notitiam habeat hujus ſpiritualis cognationis, quam ſi ſcirent, ſe à ſuſcipiendo Infante abſtinerent, ob ſpem aliquam futuri conjugii cum Patre, vel Matre baptizandi, ſi Viduitatis caſus daretur. Atque hoc in praxi nimis verum eſt.

63 Cognatio iſta eſt quædam parentela ſpiritualis, quæ inducit vinculum tale, ut matrimonium contrahi nequeat inter Patrinum, ſeu inter Matrinam & Patrem, ſeu Matrem ſuſcepti, Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de Ref. matrim. c.*2. quæ cognatio ſpiritualis non contrahitur inter ipſos Patrinos, neque à Viro contracta transfertur in Uxorem, vel è contrà, Barboſa *de Off. & poteſt. Par. cap.*18. *num.* 33. 34. Advertit tamen Laym. *tr.*2. *cap.*29. *num.* 3. *verſ.*4. minùs decens eſſe, ut duo Conjuges ſimul alienam Prolem ſuſcipiant, quamvis id conſuetudine honeſtari poſſit, Barboſ. *d. ibid.*

Impedit igitur, & dirimit Matrimonium hæc 64
cognatio ſpiritualis impedit ne contrahatur ſine diſpenſatione: dirimit contractum, & inducit, ut non poſſit peti debitum matrimoniale, dempto caſu neceſſitatis, in quo Infans eſſet morti proximus, & nullum haberet ſuſceptorem: ſed in hoc caſu Eccleſia non præcipit, quòd ſit adhibendus Patrinus ullus.

Hæc oportet, ut innoteſcant quibuſcumque Patrinis, ſeu Matrinis, ne illos ſerò pœniteat ſuſcepiſſe Infantem in Baptiſmo, & ideò contraxiſſe hujuſmodi impedimentum, à quo ſolus Pontifex poteſt diſpenſare, Corrad. *Prax. diſpenſ. l.* 8. Quòd ſi hoc impedimentum ſit occultum, diſpenſatur per Sacram Pœnitentiariam.

§. XXXII. Curet Parochus parentes Infantis admoneri, ne in lecto ſecum ipſi, vel nutrices parvulum habeant propter oppreſſionis periculum: ſed eum diligenter cuſtodiant, & opportunè ad Chriſtianam diſciplinam inſtruant.

65 Origo hujus Rubricæ provenit *à cap. de Infant. de his, qui filios occidunt*. Et optimè cautum eſt, ob periculum ſuffocandi parvulos in eodem lecto cum Genitoribus, ſeu Nutrice cubantes. In aliquibus diœceſibus, inter caſus reſervatos adnumeratur hæc detentio Infantium, qui nondum Annum expleverint, in lecto, ſine repagulo, *Synodo Fanen. à Verme*, *cap.* 6. *n.* 7. Quare recentioribus annis repertus eſt quidam lectulus ſejunctus, & poſitus apud lectum Matris, vel Nutricis, in quo reponitur Parvulus, & de illo ſuſcipitur ad lactandum tempore noctis.

De cuſtodia, & inſtitutione filiorum nuſquam 66
ſatis obſtrepunt Dei præcones ſacri, & Theologi morales: quarè optimum erit, ſi Parochus in actu Baptiſmi, Parentes de hac obligatione monitos faciat.

§. XXXIII. Commonendi ſunt etiam parentes, & alii, ſi opus fuerit, ne filios Hebræis, aliiſve Infidelibus, vel Hæreticis mulieribus ullo modo lactandos, aut nutriendos tradant.

67 Mores cum lacte ebibuntur, ut notat Ramazzin. *de morb. artib. cap.* 20. Nam Nutrices in ſuos Alumnos, corporis, & animi vitia transferunt. Igitur quærendæ ſunt Nutrices benè moratæ, & in fide ſatis inſtructæ: horret enim animus in ſola cogitatione mulierem infidelem nutrire Infantem fidelem. E contra prohibitum eſt dare Infantes Hebæos nutriendos, ſeu lactandos nutricibus Chriſtianis, Paſſerin. tamen *in c. contra Chriſtian. de hæret. in* 6. *n.* 49. admittit, quòd in caſu neceſſita-
tis poſſint eorum arbitrio, Epiſcopi permittere, ut 68
nutrices Chriſtianæ valeant lactare filios Judæorum.

§. XXXIV. Antequam Infans ex Eccleſia aſportetur, aut ſuſceptores diſcedant, eorum nomina, & alia de adminiſtrato Baptiſmo ad præſcriptam formam in baptiſmali libro Parochus accuratè deſcribat.

69 In explicatione §. 19. antecedentis Tituli diximus rationes, propter quas promptus eſſe debet liber baptizatorum, qui unus eſt è quinque libris à Rituali Romano præſcriptis apud Pa-
70 rochum: Tempus hoc eſt, quo utatur ipſomet libro, nempe immediatè poſt collationem Baptiſmi, ne aliquis diſcedat illorum, qui neceſſarii fuere in miniſtrando hoc Sacramento, & ne memoriam deperdat Parochus illius diei, ac aliarum rerum neceſſariarum, ut in libro notentur. Cætera circa hunc librum dicenda ſunt in fine horum Commentariorum ad proprium ſuum Titulum.

DE

Digitized by Google

DE BAPTISMO ADULTORUM,

TITULUS DUODECIMUS,

SUMMARIUM.

1 *Adultorum Baptiſmus non ita frequens ac ille Infantium.*
2 *Miniſtrandus eſt majori ſolemnitate.*
3 *Adulti qui baptizantur, proveniunt è gremio Infidelium.*
4 *Adultus dicitur qui crevit ad juſtam ſtaturam.*
5 *Juvenes dicuntur Adulti.*
6 *Adulti in Baptiſmo dicuntur ad diſtinctionem Infantium.*
7 *Cæremonia Baptiſmi Adultorum diverſa à cæremoniis Bapt. Infantium.*
8 *Adulta ætas dicitur ſeptennio completo.*
9 *In Maſculis propriè eſt poſt decimum quartum annum.*
10 *In Fœminis poſt duodecimum.*
11 *Hebræi majores ſeptennio poſſunt baptizari invitis parentibus.*
12 *Infantia durat per totum ſeptennium.*
13 *Adulti de jure Divino tenentur ſuſcipere baptiſmum.*
14 *Baptiſmus eſt exordium Chriſtianæ Religionis.*
15 *Apoſtoli priùs inſtruebant baptizandos, & deinde baptizabant.*
16 *Eunuchus Reginæ Candacis inſtructus à Philippo.*
17 *Domus Catechumenorum eſt domus probationis.*
18 *Epiſcopus poteſt prorogare tempus probationis Catechumenorum.*
19 *Catechiſmus debet præcedere Baptiſmo.*
20 *Domus Catechumenorum neceſſaria in Civitatibus ubi ſunt Hebræi.*
21 *Catechumeni Adulti non ſemper ſinceri.*
22 *Catechumenæ Fœminæ ſæpiùs explorari debent.*
23 *Fœmininum genus inconſtantis naturæ.*
24 *Baptizare non licet quemquam per vim.*
25 *Adulti baptizandi debent habere liberam voluntatem.*
26 *Eccleſia non recipit Adultos niſi ſponté comparentes.*
27 *Hebræorum filii non poſſunt invitis parentibus baptizari. Validè tamen baptizantur.*
28 *Filii Apoſtatarum poſſunt invitis parentibus baptizari.*
29 *Baptizati numquam poſſunt ſe ſubtrahere à juriſdictione Eccleſiæ.*
30 *Baptizatus per vim an validè baptizetur?*
31 *Vis diſtinguitur in abſolutam, præciſam, & conditionalem.*
32 *Baptizandus debet eſſe ſciens ſe baptizari.*
33 *Intentio ſuſcipiendi Baptiſmum requiritur in Adulto.*
34 *Adulti ante Baptiſmum debent eſſe plenè inſtructi.*
35 *Adulti in mortis periculo baptizari poſſunt ſine inſtructione.*
36 *Epiſcopis reſervatur Baptiſmus Adultorum.*
37 *Sacerdotes id facere poſſunt de licentia Epiſcopi.*
38 *Catechumeni denunciandi ſunt Epiſcopo.*
39 *Adultorum Baptiſmus in Sabbato Paſchæ, vel Pentecoſtes miniſtrandus.*
40 *Rubrica debet concordare nigrum.*
41 *Magiſtri Cæremoniarum incumbit inquirere an adſint Catechumeni baptizandi prope Paſcha, & Pentecoſt.*
42 *Catechumeni nolentes expectare tale tempus poſſunt baptizari præventivè.*
43 *Amor non patitur moras pro baptizandis Catechumenis.*
44 *Eccleſia eſt locus pro baptizandis Adultis.*
45 *Adultus publicè baptizari debet.*
46 *Adultus tenetur reſpondere per ſe, non per Patrinum.*
47 *Catechumenus quid ſignificet?*
48 *Adultus ſi non reſpondet, præſumitur fictè ſe velle baptizari.*
49 *Niſi mutus fuerit, aut ſurdus.*
50 *Vel Catechumenus linguæ ignotæ.*
51 *Reſponſio eſt indicium voluntatis, & animi.*
52 *Catechumenus linguæ ignotæ omni labore debet inſtrui etiam nutu, & haberi recurſus ad S. C. de Propaganda.*
53 *Catechumeni antiquitus poſt Baptiſmum communicabantur.*
54 *Catechumeni, ſi ſint ſani, debent eſſe jejuni.*
55 *Catechumeni baptizandi ſunt de mane.*
56 *In hoc caſu nimis indulgetur commoditati Patrinorum.*
57 *Catechumeni uſque ad nonam jejunabant in die Baptiſmi.*
58 *Epulæ fiebant poſt Baptiſmum cum ſuſceptoribus.*
59 *Signa lætitiæ decent poſt Baptiſmum.*
60 *Adultus debet pœnitere peccatorum ante ſuſceptionem Baptiſmi.*
61 *Si non pœniteat, obtinet Sacramentum, ſed non gratiam.*
62 *Peccata non poſſunt eſſe materia pœnitentiæ ante baptiſmum.*
63 *Baptizandi antiquitus variis pœnitentiis onerabantur.*
64 *Pœnitentia antecedens eſt deteſtatio peccatorum.*

65 *Adul-*

65 *Adulti amentes, & furioſi quando baptizandi?*

66 *Amentes ſi habeant lucida intervalla an baptizandi?*

67 *Amentes in periculo vitæ poſſunt baptizari.*

68 *Adulti lethargo, & phreneſi laborantes an baptizandi?*

69 *Cavenda à Parochis in exploratione Adultorum.*

70 *Adulti quandoque ad quæſtum baptizantur.*

71 *Adultus joci, vel lucri cauſa accedens ad baptiſmum non baptizatur,*

72 *Caſus circa hoc à Bollando allatus.*

73 *Qui de Baptiſmo ſibi collato nullum teſtimonium habent, poſſunt baptizari ſub conditione.*

74 *Hæretici qui in forma, vel materia baptiſmi defecerunt, ſunt baptizandi.*

75 *Hæretici multi contra Baptiſmum errantes.*

76 *Hæretici qui ritè baptizati ſunt, non debent rebaptizari, ſed ſupplenda ſunt cæremoniæ.*

77 *Hæretici ante Baptiſmum pœnitere debent de peccatis.*

78 *Epiſcopus poteſt diſpenſare circa cæremonias ſupplendas.*

79 *In Baptiſmo Adultorum omnia ſervanda ſunt quæ in Bapt. Infantium.*

EXPEDITIS, quæ de ordine baptizandi Parvulos Rituale præſcribit, ſequuntur quæ præſignata ſunt circa Baptiſmum Adultorum.
Iſte Baptiſmus non ita frequenter occurrit, 1
quemadmodum ille Parvulorum, ſed quando occurrit miniſtrandus, fit plerumque majori ſolemnitate quàm alter. Iſta raritas ex eo non pro- 2
venit, quòd imminutus ſit numerus fidelium, ſed quòd ſit auctus, dum penè omnes baptizantur Infantes. Qui verò Adulti baptizantur, 3
ex alio gremio proveniunt, nempè ſeu ab Infidelibus, ſeu ab Hæreticis, aut aliis extra Catholicam Eccleſiam degentibus, qui ſpontè ad Chriſtianam, Catholicamque Religionem accedere velint, & fidelium communioni aggregari.

§. I. Si quis Adultus ſit baptizandus, debet priùs ſecundùm Apoſtolicam regulam in Chriſtiana fide, ac ſanctis moribus diligenter inſtitui, & per aliquot dies, in operibus pietatis exerceri, ejuſque voluntas, & propoſitum ſæpiùs explorari, & non niſi ſciens, & volens, probèque inſtructus baptizari.

4 Adultus itaque dicitur ille, qui crevit ad juſtam ſtaturæ ſuæ altitudinem, Calep. *in verb.*
5 *Adultus*: unde Juvenes dicuntur Adulti, quia in flore ætatis ſunt poſiti. In noſtro caſu verò non tam latè ſumenda eſt hæc ſignificatio. Adul-
6 tus hìc ponitur ad diſtinctionem Infantium, ut ſinguli habeant ritum Baptiſmi ſui, quia cære-
7 moniæ Adultorum, in multis, diverſæ ſunt à cæremoniis Infantium. Catech. Rom. *de Bapt.* §. *Sed cùm, &c.* Et ratio eſt, quia alia peccata purgari debent, ſatis à reatu originali diſtantia, unicè ab Infantibus contracto, & illis Chriſtiana fides proponenda eſt, atque omni ſtudio, ad eam ſuſcipiendam cohortandi, alliciendi, & invitandi ſunt.
Ideòque Infantili ætate tranſacta ſuccedit per
8 nos ætas Adulta ab *Adoleo*, quod eſt *Augere*: quæ ætas nuncupatur ætas diſcretionis, & intelligitur ſeptennio expleto; *ut in c. 1. 30. q. 2. & in c. omnis utriuſq. Inſ. de Pœnit. & remiſſ.* licèt propriè dicatur poſt decimum quartum an-
9 num in maſculis, & duodecimum in fœminis;
10 *Cap. cùm Virum, & cap. cùm ſimus*. Fagnan. *in V. decr. de Cleric. per ſalt. c. 1. n. 14.*
Immediatè igitur ac homo uſu rationis gaudet, & capax eſt percipiendi, intelligendi, & reſpondendi, dicitur Adultus, & hic eſt, de quo intelligit noſter Textus, ut docet Monacell. *ſuppl. ad T. 2. for. 15. ad tit. 15. num. 258. 259. XI. XII.* ubi loquens de Hebræorum filiis dicit,
11 quòd ſi eorum filii non ſunt Infantes, ſed majores ſeptennio, & conſenſum præſtent, poſſunt etiam invitis parentibus baptizari: & allegat Spe-
12 rell. *dec. 1. num. 30. 31. 32.* ergo per totum annum ſeptimum incluſivè durat in homine infantia; & immediatè eo completo initium habet adoleſcentia; & homo dicitur Adultus, non verò ampliùs Infans.
Notandum hìc pro explicatione hujus textus
cum Fulien. *de Sacr. l. 1. Reſol. 3.* Adultos teneri, 13
ex jure divino, Baptiſmum ſuſcipere quampri-
mùm id commodè fieri poſſit: Baptiſmus enim 14
eſt exordium, & profeſſio Chriſtianæ Religionis, & non poteſt Adultus diù ſine Religione manere, & ſine profeſſione Religionis, ergo nec ſine Baptiſmo: Nam ſicuti quilibet Adultus tenetur credere in Chriſtum ſtatim ac fides Chriſti ſufficienter illi proponitur, ita & talem fidem profiteri tenetur per ſignum externum ad hoc deputatum, quando commodè uſurpari poteſt: quia alioqui, & fidem, & ipſum fidei Authorem contemnere, vel erubeſcere cenſetur.
Sed ut ad Textum deveniamus. Apoſtoli, ut 15
habemus in Actis, priùs inſtruebant in fide baptizandum, poſtea baptizabant. Ita Eunuchus
Reginæ Candacis inſtructus fuit à Philippo circa 16
adventum, mortem, & Reſurrectionem veri Meſſiæ, & ſubitò baptizatus fuit. *Act. 8.* nec deſunt alia exempla in ſacra Hiſtoria.
Hodie iſta inſtructio eſt ſatis famoſa, cùm non fiat, ut dici ſolet, in confidentiam, ſed per deputatos miniſtros, qui per ſpatium quadraginta dierum prorogantur arbitrio Ordinarii
in Domo probationis, quæ vocatur Domus Ca- 17
techumenorum, vel apud aliquos pios, & be- 18
nè moratos fideles, prout expediens quandoque Ordinario videtur, inſtruunt Infidelem in iis, quæ ad ſuſcipiendum Baptiſmum neceſſaria ſunt, nempè in articulis, & myſteriis eſſentialibus fidei Chriſtianæ: Fatentur enim omnes DD.
quòd Catechiſmus convenienter debet præcedere 19
Baptiſ-

Baptiſmo, *ex text. in cap. ante bapt. de con-
ſecr. diſt.* 4.
20 Quæ Domus Catechumenorum maximè neceſ-
ſaria eſt in quibuſcumque Civitatibus, in qui-
bus Hebræorum conventus, ſeu *Ghetto* tolere-
tur: ſæpè enim fit, ut aliquis à Chriſtianorum
bonis moribus invitatus ob frequentem familiari-
tatem, vel ob publicas ſolemnitates, ad ample-
xandam veram fidem moveatur cum tota familia;
quod maximæ utilitatis eſt Reipubl. Chriſtianæ:
quamvis enim qui in ætate provecta convertun-
21 tur, non ſemper ſincerè id faciant: attamen
Prolis, & Familiæ numerus, maximè in infan-
tili ætate, optimum fructum gignit.
22 Frequens exploratio maximè in fœminis ha-
benda eſt, quæ inconſtantis naturæ ſunt, &
23 quod manè petunt, veſpere recuſant: ideòque
frequenter explorandæ ſunt, an in voluntate
perſiſtant ſuſcipiendi Baptiſmum, nec ſolers Ca-
techiſta ita facilè credere debet, nec ſatiari in
hac frequenti petitione, quia nonnulli caſus
dati ſunt, in quibus mutatio maxima facta eſt,
& ſpe decepti, Catechiſtæ oleum, & operam
perdere inventi ſunt.
24 Per vim inſuper, non licet aliquem bapti-
zare, qui baptizari nolit, quia baptizandus de-
25 bet habere liberam, & plenam voluntatem,
& neceſſe eſt, ut ſciat quid ſit Baptiſmus: im-
mò in actu Baptiſmi debet ſcire, ſe tunc bap-
26 tizari. De facto Eccleſia non recipit Adultos
ad Baptiſmum ſua ſpontè venientes, antequam
eorum voluntatem perpendat, & probet, *cap.
Judæi, cap. plerique, de conſecrat. diſt.* 4. Ric-
ciull. *de jure perſon. l.* 2. *c.* 32. non ſemper enim
eorum petitio eſt fidelis.
27 Hebræorum filii non poſſunt invitis parentibus
baptizari, D.Th. 2.2. *art. ult. q.* 10. & alii pluri-
mi apud Ricciull. *d. l.* 2. *c.* 32. Si tamen de facto
baptizentur, valet Baptiſmus, & apud Chriſtia-
nos alendi ſunt. Immò ſi hujuſmodi filii (ut
ſuprà dixi) non ſunt Infantes, ſed majores ſe-
ptennio, & conſenſum præſtent, tunc poſſunt,
etiam invitis parentibus baptizari per allegat. à
Sperell. *dec.* 1. *num.* 30. 31. 32.
28 De filiis Apoſtatarum, ideſt à fide receden-
tium; an poſſint, invitis Parentibus baptizari,
dicendum quòd ſic, *ut per gloſſ. in c. ſi bap-
tizat. in verbo qui, de conſecr. diſt.* 4. alle-
gat. à Marquard. *de Judæis, p.* 3. *cap.* 2. *num.* 8.
Et ratio eſſe poteſt, quia licèt Patres apoſtata-
verint, tamen non poſſunt dici Infideles origine,
cùm verè baptizati ſint: eorum infidelitas eſt
ſucceſſiva, non radicalis; & filius à radice pro-
venit, non à voluntate ſecundaria: Et bap-
tizati nunquam poſſunt ſe ſubtrahere à juriſdi- 29
ctione Eccleſiæ propter characterem indelebili-
ter illis in Anima impreſſum, Fulien. *de Sacr.
c.* 11. *Ref.* 5.
Si verò aliquis per vim baptizaretur: quæ- 30
rit Ricciull. *allegat. ſupra, cap.* 35. an ſuſcipiat
characterem, & dicit, quòd ſi hæc vis ſit ab-
ſoluta, & præciſa, non recipit neque gra- 31
tiam, neque caracterem: ſi verò vis eſſet con-
ditionalis, utique reciperet; & ſubdit, quòd
baptizatus per vim abſolutam, & præciſam, ſi
non reclamet, cogitur ad obſervantiam. Eſt
autem vis præciſa, & abſoluta quando quis
nunquam conſenſit, ſed penitus contradixit,
veluti ſi ligatis manibus, & pedibus invitus
baptizetur.
Ulteriùs Baptizandus debet eſſe ſciens, hoc 32
eſt, advertere debet ſe baptizari; unde ſi quis
Infidelis dormiret, vel per viam tranſiret, & ſu-
pra illum effunderetur Aqua cum pronunciatio-
ne formæ: *Ego te baptizo, &c.* non eſſet bap-
tizatus, quia neſciret ſe baptizari: ex parte enim
baptizati Adulti requiritur intentio ſuſcipiendi 33
Baptiſmum: quia nemo utens libero arbitrio,
niſi voluntariè ad ſtatum gratiæ, & Filiorum Dei
transfertur, Coninck *de Sacr. q.* 68. *art.* 7. *n.* 50.
Prætereà, ad hoc ut Sacramentum plenum ef- 34
fectum ſuum in Adulto baptizato ſortiatur, de-
bet iſte eſſe plenè inſtructus de eſſentia, & quid-
ditate Baptiſmi, necnon de lege Chriſtianorum,
ad hoc ut advertat obbligationes, & onera qui-
bus ſe ſubmittit, ne poſteà eum pœniteat, dum
onera non ſibi priùs explicata advertit: V. grat.
Jejunium, Confeſſionem auricularem, Matri-
monium cum unica Uxore, & alia, quæ in
legibus Hebræorum, ſeu Paganorum non ſervan-
tur. Quare optimi Inſtructoris erit, poſt expli-
catam naturam, & effectus Baptiſmi, in lege,
& in mandatis tum decalogi, tum Eccleſiæ, be-
nè inſtruere Catechumenum, ut omnia illi inno-
teſcant antequam ſuſcipiat Baptiſmum, ne poſteà
Chriſtianus factus nova adinveniat, quæ ſibi in-
tolerabilia videantur, ideòque ſe pœniteat de ſu-
ſcepto Baptiſmo, vel illius nauſeam habeat.

§. II. At verò ſi quis, dum inſtruitur, in mortis periculum incidat, baptizarique voluerit, habita ratione periculi, vel neceſſitatis, baptizetur.

35 Neceſſitas in hoc loco æquiparatur periculo:
ſed in caſu neceſſitatis Baptiſmus miniſtrari poteſt
ſine ſolemnitatibus, ergo etiam in periculo. Si
verò æger convaluerit, ſupplenda ſunt omiſſa ſu-
per baptizatum, nempe Catecheſis, & aliæ cæ-
remoniæ à Rituali præſcriptæ.

§. III. Adultorum Baptiſmus, ubi commodè fieri poteſt, ad Epiſcopum deferatur, ut ſi illi placuerit, ab eo ſolemniùs conferatur, alioquin Parochus ipſe baptizet, ſtata cæremonia.

36 Cùm ſit munus Epiſcopi baptizare, ut alibi
diximus, & antiquitus ab Epiſcopis tantùm Ca-
techumeni ſacro fonte abluerentur, Mart. *Lex.
Ethym. verbo Annus Ritualis*; Unde Patres re-
generatorum fuerunt appellati Epiſcopi à D. Pro-
ſpero Aquit. *lib.* 3. *de Vita contempl.* adeò ut D.
Carolus *Act.* 4. inhibuerit, ut omnes Eccleſiaſti-
ci, cujuſcumque dignitatis eſſent, ſe abſtinerent

ab

ab hujuſmodi ſolemnitate; ſtatutum fuit in hoc Titulo ut ſolemnis Baptiſmus Epiſcopo deſerretur. Verùm cùm quandoque infra annum iſtæ ſolemnitates pluries occurrant, factum eſt ut Baptiſmus Adultorum diſtinguatur à cæteris ob miniſterium Epiſcopale. Regula generalis eſt, *cap.*
37 *cunctis 16. q. 1.* quòd nonniſi de licentia Epiſcopi poſſunt Presbyteri baptizare: quæ licentia olim tacitè, & permiſſivè concedatur tunc, quando quis eligitur Parochus, tacitè etiam Epiſcopus reſervat ſibi ſolemnem Baptiſmum Adultorum. Pro cujus regulæ, & ritus obſervatione dicendum eſt, debere Parochos, vel Miniſtros,
& Rectores Domus Catechumenorum, ſignifica- 38
re Epiſcopo loci, in promptu eſſe aliquem Catechumenum baptizandum, ut ſi ei placuerit, illum ad Sabbatum Sanctum, vel Pentecoſtes ſervare, cuſtodiatur uſque ad definitum tempus: ſi
ſecus, facultatem impertiatur Parocho, illum 39
cum debitis ſolemnitatibus baptizandi.

§. IV. Decet autem hujuſmodi Baptiſmum, ex Apoſtolico inſtituto, in Sabbato Sancto Paſchatis, vel Pentecoſtes ſolemniter celebrari.

40 Cùm Benedictio Fontis Baptiſmalis, habeatur in Eccleſia duobus ſtatutis diebus, nempè in Sabbato Sancto, & in Sabbato Pentecoſtes, atque in illa ſolemni benedictione, necnon in Canone Miſſarum illorum dierum, multa dicantur de noviter renatis fidelibus ad fontem gratiæ, congruum videtur, ut ſi fieri poteſt, iſtæ cæremoniæ, Orationes, & preces inutiliter non fundantur; decet enim, ut aliquo modo verificentur, & concordent cum re ſignificata, Valafr. *de reb. Eccl. c. 26.* nam Rubricæ debet concordare nigrum, ex Monacell. *Prax. for. Eccl. ſuppl. ad T. 2. tit. 16. for. 1. n. 280.* de Benedictione Fontis, & de ſolemnitate horum dierum multa habentur in Gavant. *P. 4. t. 10.* quæ hìc non afferam; & ſi qua erunt noviter dicenda, tunc dicam quando de benedictione fontis infra annum verba habenda erunt.

§. V. Quare, ſi circa hæc tempora Catechumeni ſint baptizandi, in iſtos dies, ſi nihil impediat, Baptiſmum differri convenit.

Circa verba ſuperenunciatæ Rubricæ valent quæ in explicatione antecedentis paragraphi nuper diximus. Curæ erit diligentis Parochi, vel Inſtructoris Catechumenorum ad tempus in Rituali præ-
41 ſcriptum, Baptiſmum differre: Immò Magiſtris cæremoniarum incumbit onus inveſtigandi an adſint Catechumeni, ut ita quæcumque neceſſaria ſunt ad ſolemnem Baptiſmum, in tempore parata ſint, ſi ab Epiſcopo ſit functio hæc habenda.

§. VI. Verùm ſi circa, vel poſt tempus Pentecoſtes aliqui converſi fuerint, qui ægrè ferant ſuum Baptiſmum in longum tempus differri, & ad illud feſtinent, inſtructique, ac ritè parati eſſe noſcantur, citiùs baptizari poſſunt.

42 Advertant inſtructores Catechumenorum, ne nimium feſtinent, ſeu accelerent inſtructiones cum Catechumenis, ad hoc ut ſint parati in duobus Sabbatis ſtatutis. Præceps inſtructio confundit potiùs mentes, quàm inſtruat: Si res cadat ſuaptè natura, fiat: ſi verò ſecus, differatur ad tempus opportunius, nec animas ſuas onerare velint miniſtri hac gravi culpa, nempe exhibendi Baptiſmo Catechumenum non ſufficienter inſtructum.

43 Si verè Catechumenus fidei amore flagret, omnes moras rumpere conabitur, & cupiet citiùs quàm fieri poterit, ſolvere catenas Diaboli, & intrare Eccleſiam Dei. Audiendi ſunt igitur Catechumeni ſi exardeſcant, & an ægrè ferant dilationem tantæ ſolemnitatis. In hoc caſu, ſi ſatis inſtructi ſint, baptizari poſſunt: verba enim textus ſatis clarè loquuntur, & diſpenſant ab obligatione dierum præſcriptorum, Catech. Rom. *de Sacr. Bapt.* Ricciull. *lib. 3. c. 2.* nam Princeps Apoſtolorum, nulla interpoſita mora Cornelium baptizavit, ſtatim ac fidem amplecti profeſſus fuit, & myſteria fidei plenè percepit, *Act. 10.*

§. VII. Catechumenus inſtructus baptizetur in Eccleſia, ſeu in Baptiſterio. Patrinus ei aſſiſtat, & ipſe Catechumenus ad Sacerdotis interrogationes reſpondeat; niſi mutus fuerit, aut omninò ſurdus, vel ignotæ linguæ: quo caſu vel per Patrinum ſi illum intelligat, aut alium interpretem, nutu conſenſum explicet ſuum.

44 Eodem modo, quo in Baptiſmo Infantium, locus talis miniſterii ſtatutus eſt, & præſcriptus, ita & in Baptiſmo Adultorum optimum cenſuit Eccleſia. Loquitur textus hìc de Baptiſmo, & dicit locum talis Sacramenti pro Adultis, eſſe Eccleſiam, ſeu Baptiſterium; non loquitur de Catecheſi: Hæc ex præcepto Rubricæ, ut dicemus, fit ad fores Eccleſiæ, & extra limen, qua peracta, completur baptiſmalis actio cum ablutione in Eccleſia, vel Baptiſterio. Inſuper ex hac præ-

Digitized by Google

præſcriptione inferre debemus, non licere bapti-
zare Adultum privatim, & ſine ſolemnitatibus,
(niſi in periculo mortis, & in caſu neceſſitatis)
neque in Domibus, neque in Aulis, neque in
Cappellis, aut Oratoriis privatis, ſed in publica
Eccleſia, ſeu publico Baptiſterio. Neque Cate-
chumeni in hoc caſu diſpenſantur ob ſanguinis
claritatem, aut gradus, ſeu dignitatis eminen-
tiam, ut in Baptiſmo Parvulorum; quia, quam-
vis dari poſſit, quòd & Principes, & Magna-
tes Infideles, & Pagani ad veram fidem conver-
45 tantur, tamen de inſtitutione Eccleſiæ eſt, ut
Adultorum Baptiſmus ſolemniter miniſtretur; ne-
que hujuſmodi Catechumenus erubeſcere debet ſe
tantæ ſolemnitatis cauſam præſtare; Evangelium
enim non eſt erubeſcendum. Quod totum dictum
ſit, quando Baptiſmus Adultorum habeatur in
Terris Fidelium: ſi enim vel in civitatibus Pa-
ganorum, aut Hæreticorum fieret converſio ali-
cujus ad Catholicam Fidem, tunc ſi privatè mi-
niſtretur Baptiſmus, optimum conſilium erit.

46 Modò de Patrinis dicendum. Quamvis bapti-
zandus cùm ſit Adultus, & de ſe valeat, tenea-
tur reſpondere per ſe, attamen neceſſe eſt ut Pa-
trinus illi aſſiſtat, quia Patrinus non tantùm ad
reſpondendum pro eo, ſed ad fidejubendum aſ-
ſumptus eſt, atque ad illum edocendum oppor-
tunè ubi opus fuerit, *cap. vos ante, de conſecr.
diſt.* 4. & in hoc caſu non refert, quòd Patrinus
ſit minor baptizato, quia nullo jure ſtatuitur,
aut requiritur, ut ſit major, Ledeſma *in Summ.
p.* 1. *de Sacr. Matrim. cap.* 17. *conc.* 7. *dub.* 2,
Barboſ. de *Off. & pot. Par. c.* 18. *n.* 29.

47 Iſte Adultus baptizandus vocatur Catechume-
nus: hæc vox græca eſt, & ſignificat qui bap-
tiſmum poſtulat, quia quaſi Auditor eſt Verbi
Dei: Ita Macri *Hierolex.* A SS. PP. dicitur cui
Myſteria Fedei, vivæ vocis miniſterio credeban-
tur, Caſal. *p.* 2. *cap.* 3. *de Bapt.* & etiam In-
fantes inter Catechumenos referebantur, ut ha-
bemus ex Dionyſ. Areop. *de Eccl. Hierar. c. ult.*

48 Iſte Adultus igitur, ſeu iſte Catechumenus,
cum baptizatur; ipſemet reſpondere debet, &
ſi non reſpondeat, præſumitur fictè ad baptiſmum
accedere, *ut in cap. tua fraternitati, de ſponſ. &
Matrim.* Fagnan. *t.* 4. *cap.* 25. *num.* 33. de fa-
cto, Reſponſio eſt indicium voluntatis, & ani- 49
mi: Si enim lingua tacet, ſignum eſt quòd ani-
mus reſiſtit,

Tunc ſolùm à reſpondendo diſpenſatur, ſi fue- 50
rit mutus, aut omninò ſurdus. In hoc caſu ma-
gna diligentia adhibenda eſt ab Inſtructoribus,
quia ſi mutus eſt ob ſurditatem, difficiliter in-
ſtrui poteſt, ſi verò ob infirmitatem ſolummodò,
& impotentiam linguæ, tunc cùm per aures poſ- 51
ſit percipere voces, facilè per nutus reſpondebit.
In hoc eventu, cùm ſufficienter inſtructus videa-
tur, ſupplet Patrinus ad ea quæ baptizandus
præſtare non valet,

Adeſt etiam alia excuſatio, & *eſt ignota lin- 52
gua*. Sed adeò ignota nequit eſſe iſta lingua,
ut aliquis inveniri non poſſit, qui eam perci-
piat. Circa quod labori indulgendum non eſt,
ut aliquis, qui linguam illam ita extraneam in-
telligat, reperiatur, qui ſit fidelis. In hoc caſu
puto, quòd poſſit differri ſolemnitas Baptiſmi,
donec, magno etiam diſpendio, quis è longin-
qua regione avocetur. Ad ſummum in Urbe, &
in Collegio Propagandæ Fidei, habentur ex pro-
videntia ſummorum Pontificum Interpretes qua-
rumcumque Nationum, & linguarum, quæ ſub
Cœlo ſunt, Quòd ſi pro magno incommodo
haberetur acceſsus Interpretis ad locum, in quo
degit Catechumenus, poſſet idem Catechume-
nus Romam petere, & ibi commodè inſtrui,
& baptizari. Quando verò, pro impoſſibili,
non haberetur interpres, extremum remedium
illud eſſet reſpondendi per nutus, in quo caſu
opus eſſet, ut Catechumenum quoque per nu-
tus exprimeret voluntatem ſuam, ſe nempè vel-
le baptizari, & cum fidelibus per Religionem
uniri. Quod item ſervari deberet in muto, &
ſurdo; quibus omnibus ſuppleret conſenſus Pa-
trini explicitus, & fides Eccleſiæ,

§. VIII. Pro hujus autem veneratione Sacramenti, tam Sacerdotem qui Adultos baptizabit, quàm ipſos Adultos qui ſani ſunt, convenit eſſe jejunos,

53 Antiquitus Catechumeni, immediatè ac bap-
tizati fuerant, Sacratiſſimo Euchariſtiæ Sacra-
mento reſovebantur, ideòque neceſſe erat, ut
eſſent jejuni. Similiter ſi Miniſter Baptiſmi inter
Miſſarum ſolemnia hoc Sacramentum miniſtra-
bat, opus erat, ut jejunus eſſet; ideòque cen-
ſendum eſt Textum loqui de Baptiſmo Adultis
miniſtrato in diebus præſcriptis Paſchatis, &
Pentecoſtes. Quare D. Carolus *Actor. p.* 4. *In-
ſtruct. Bapt.* de Baptiſmi Miniſtro loquens, ait;
*Jejunus, & manè miniſtrabit, niſi neceſſitas
aliter poſtulet*. Verùm generaliter hic loqui vi-
detur ex D.Clemente *in Conſt. Apoſt. l.* 7. *c.* 23.
ubi ſcripſit: *Ante Baptiſmum jejunet qui eſt ba-
ptizandus*. Ex quo apparet Jejunium ſervandum
eſſe a baptizando, non à baptizante. Cæterùm,
Jejunium, ut docet Eccleſia, mentem elevat,
virtutem largitur & præmia.

Jejunium itaque ſervandum eſt ab iis, qui 54
ſani ſunt: hæc exceptio ad medicinam refertur,
quia ægroti poſſunt per modum medicamenti
aliquid ſumere abſque peccato, & abſque irre-
verentia; neque in hoc caſu Catechumenus,
ſeu Miniſter dici poteſt, quòd peccent contra
obedientiam, Coninck de *Sacr. dub.* 5. de *In-
tegr. Conf.*

§. IX. Quare non poſt epulas, aut prandia, ſed ante meridiem (niſi ex rationabili cauſa aliter faciendum eſſet) eorum Baptiſma celebretur.

55 Supponit Textus, baptiſmum ſolemnem A-
dulti fieri diebus præſcriptis Sabbati Sancti, &
Pentecoſtes, quia tunc, cùm fiat inter Miſſarum
ſolemnia, de mane evenit. Sed infra annum,

quan-

quando in diebus ad libitum fieri occurrerit ,
regula eſt in contrarium, & ut plurimùm (præ-
cipuè hic Ferrariæ) poſt prandium fieri hanc
celebritatem vidi , neſcio verò an rationabili
de cauſa , quæ alioquin deberet innoteſcere, ut
ſic Populo ſcandalum auferretur , ubi maximè
adſit Populus in Rubricis , & Ritibus inſtructus,
qui uni cæremoniarum Magiſtro tribuit quidquid
ab omnibus incongruè , & improſperè geritur,
Craſſ. *Prax. cærem. l.* 1. *c.* 2. *in fine*. Et eoſdem
Magiſtros cæremoniarum ſæpè ſæpiùs in plures
labi errores ſatis probat cum *Vot.* 8. *num.* 52.
apud Rambold. Duplat. *apud Farinell. de Signat.
Juſt. ſ.* 174.

56 Potiùs puto , hoc fieri ob commoditatem
Miniſtrorum , & Patrinorum , qui manè non
tam diluculò ad ſacra duci ſolent. Sed an hoc
ſine peccato fieri poſſit , graviter dubito, cùm
non liceat à lege ſcripta diſcedere, niſi concur-
rant alii actus , qui ex charitatis , vel officii
obligatione priùs adimplendi ſint , Monacell.
Prax. ſuppl. ad Tom. 2. *Tit.* 26. *form.* 1. *num.*
282. §. 7.

57 Quouſque verò protrahebatur iſtud jejunium?
Qui baptizabantur, uſque ad horam veſpertinam
jejunabant : ita B. Linus de Paſſione S. Pauli ,
*Sicque procurrente Jejunio uſque ad veſperam ,
baptizati ſunt* , atque hac jejunii lege etiam In-
fantes obſtrictos fuiſſe, notat Caſal *c.* 5. §. *qui
baptizabantur*. Joannes Diaconus in Vita S. Gre-
gorii ait : *Paſchatis ſupervenit dies , & dum
ſacratiſſimo Sabbato , in quo omnes , etiam
parvuli baptizandi jejunant , ipſe jejunare non
poſſet , cœpit priùs mœrore , quàm infirmitate de-
ficere*. Et hoc ſervatum eſt donec imbecilla puero-
rum ætate diuturno jejunio nimis afflictata , ma-
tutinum tempus ſuffectum fuit , de quo *Synod.
Colonien. cap.* 15. Vicecom. *l.* 4. *c.* 4.

Epulæ fiebant poſt Baptiſmum ; notat enim 58
Caſal. d. quòd baptizati excipiebant Convivio
Miniſtros , & ſuſceptores : ſucceſſu verò tem-
poris prohibita , aut ſaltem moderata fuere præ-
dicta convivia *ex Moguntina Synodo* 11. *c.* 16.
ita definiente : *Comeſſationes verò , & parùm
ſobria convivia , quæ quibuſdam in locis poſt
Baptiſmum fiunt , per civiles Magiſtratus inhiberi ,
aut ſaltem ad moderationem Chriſtianis dignam
reduci volumus*.

Si igitur prohibebantur iſtæ epulæ , & qui-
dem rigoroſè poſt ſuſceptum Baptiſmum , quan-
do jam omnia ſacra completa erant : multò ma-
gis inhiberi debent ante adminiſtrationem ,
ſeu ſuſceptionem Baptiſmi. Addo inſuper in fi-
ne *Ordinis Baptiſmi Adultorum* ; ineſſe manda-
tum de ſuſcipiendo SS. Euchariſtiæ Sacramento
per baptizatos , ut ſuo loco dicemus ; quare ,
ſi non ob alium finem , ſaltem propter hunc ,
abſtinendum eſſe ab epulis , & prandiis ſtatu-
tum fuit per noſtrum Textum.

Lætitiæ ſigna utique conveniunt propter bap- 59
tizatos , de antiqua conſuetudine , ſed non co-
meſſationes , epulæ , & ebrietates , Caſal. *d.* §. *Læ-
titia*. Remanet adhuc veſtigium gaudii pro bap-
tizatis in octiduo Paſchæ per verbum illud *Alle-
luja* , quia baptizati è ſacro Fonte conſurrexerunt
cum Chriſto.

§. X. Admonendus eſt Catechumenus , ut peccatorum ſuorum pœniteat.

60 D. Auguſtinus *Ser.* 12. *ad Fratres in Eremo*,
inquit : *O compunctio ſancta , ſine qua Adultis
non prodeſt Baptiſmus* ! Ex quo deducitur, quòd ſi
Adultus habens peccata mortalia , illorum non
pœniteat ante ſuſceptionem Baptiſmi , quamvis
credat, & intendat recipere Sacramentum , non
61 obtinet gratiam , licèt obtineat Sacramentum ,
& characterem . Gratia ſolummodò recedente
peccato obtinebitur poſt Baptiſmum , mediante
tamen attritione cum Sacramento pœnitentiæ ,
vel mediante contritione , cum propoſito pec-
cata confitendi , ut optimè concludit Card. de
Laurea *de Sacr. in gener. diſp.* 11. *art.* 4. *&* 5.
& de Baptiſm. diſp. 14. *art.* 6. Sed ſi in Baptiſ-
mo non habuit attritionem peccatorum , ex ob-
livione , vel ignorantia , docet Maſtrius *de Sa-
cram. diſp.* 17. *num.* 56. 57. per attritionem ſolam
poſt Baptiſmum, obtineri poſſe gratiam, & de-
letionem peccatorum. Sed ſi ſcienter in peccato
gravi ſuſceperit Baptiſmum, tunc non ſufficit ſola
attritio , ſed requiritur Sacramentum Pœnitentiæ
cum actuali confeſſione peccatorum , vel contritio
cum voto confitendi. Ideò non fruſtrà Textus no-
ſter præcipit , ut ſi Adultus ſe peccaſſe cognoſcat,
peccatorum ſuorum pœniteat ante ſuſceptionem
Sacramenti : Poſt hanc pœnitentiam cuncta pec-
cata delentur. Dixi ante ſuſceptionem Sacramen-
ti , quia peccata non poſſunt eſſe materia Sacra-
62 menti Pœnitentiæ ante Baptiſmum ; nam non
poſſunt eſſe ſubjecta clavibus Eccleſiæ , Trident.
ſeſſ. 14. *cap.* 1. Coninck *art.* 6. *de Bapt.* Et quam-
vis Cabaſut. *diſſert.* 4. per allegata à Sarnello
Lett. Eccl. T. 2. *lett.* 32. de Adultorum confeſſio-
ne loquens , dicat : *Præmittebatur Adultorum
Baptiſmo , Peccatorum omnium ſecundùm diſtin-
ctas ſpecies , ad aurem Sacerdotis confeſſio , quæ
Græcis Exomologeſis dicitur*. Attamen malè ab
eo præcipitur , quòd Exomologeſis ſit Confeſſio
auricularis ad modum noſtrarum Confeſſionum :
latè iſta vox explicatur à doctiſſimo Albaſpina *de
Vet. Eccl. Rit. l.* 2. *obſ.* 26. & concluditur , nihil
aliud eſſe hanc Exomologeſim niſi actus illos ,
quibus palàm quis teſtatur ſe peccaſſe. Nihilomi-
nus D. Thomas , *p.* 3. *qu.* 68. *art.* 6. ait : *Si qui
tamen baptizandi , ex devotione ſua , peccata
confiteri vellent , eſſet eorum confeſſio audienda,
non ad hoc quòd eis ſatisfactio imponeretur , ſed
ad hoc , quòd contra peccata conſueta eis ſpiri-
tualis informatio traderetur*. Quæ verba ſatis
clarè explicat Sarnellus *d. l.*
Comment. ad Rituale.

In primitiva Eccleſia baptizandi variis pœ- 63
nitentiæ generibus onerabantur , de quibus vi-
dendus diffusè Albaſpina *d. l.* 2. *obſ.* 1. *&* 2.
Sic D. Petrus Act. Apoſt. 2. *Pœnitentiam agi-
te , & baptizetur unuſquiſque veſtrùm in no-
mine Jeſu Chriſti*. Quæ verba , memini , me
uſque de anno 1723. dum Sacræ Scripturæ Le-
ctiones haberem in Eccleſia Cathedrali Ferrariæ,
ſic interpretaſſe , cum Card. Cajetano *in Act.* 2. 64
Nomine Pœnitentiæ antecedentis neceſſariò in

Adultis ſola deteſtatio peccatorum præteritorum intelligitur. Baptiſmus enim ſupplet reliqua neceſſaria ad remiſſionem peccatorum; *Lect.* XLII.

§. XI. Amentes & furioſi, non baptizentur, niſi tales à nativitate fuerint: tunc enim de iis idem judicium faciendum eſt, quod de Infantibus: atque in fide Eccleſiæ baptizari poſſunt.

65 Amentes, & furioſi æquiparantur Infantibus, qui perfecto uſu rationis non gaudent. Dicuntur Amentes quaſi ſine mente, quia ratio mentis læditur, Clericat. *de Extrem. Unct. dec.* 80, *num.* 15. ubi doctè tractat hanc materiam. Diſtinctio Textus eſt ſatis clara: ſi hæc Amentia ſuperveniat in Adulto, cùm hic ante talem infirmitatem, uſum rationis habuerit, & non petierit baptizari; judicium Dei adorari debet, & nihil amplius: quaſi in pœnam ſuæ pertinaciæ, & tarditatis permiſerit eum alienari à mente, nec poſſe ampliùs petere quod in tempore poſtulare debuerat.

Si verò à prima infantia impos mentis fuerit, continua infantia in eo conſideranda eſt, & præmio Infantium donari, nempe Baptiſmo ſaltem ſub conditione, ſi capax ſit. Eccleſia enim piiſſima in multis ſupplet.

§. XII. Sed ſi dilucida habeant intervalla, dum mentis compotes ſunt, baptizentur, ſi velint. Si verò antequam inſanirent, ſuſcipiendi Baptiſmi deſiderium oſtenderint, ac vitæ periculum immineat, etiamſi non ſint compotes mentis, baptizentur.

66 Furioſi, & inſani, quandoque perpetui, & immutabiles ſunt, quandoque ad tempus: de primis jam dictum eſt in antecedenti §. modò de illis, qui dicuntur habere lucida intervalla. Hæc lucida intervalla ſunt ſpatia temporis, in quibus lux mentis in ſuo eſſe eſt, & intellectum illuminat. Tunc qui iſtis lucidis intervallis gaudet, in perfecta libertate eſt, & bona, & mala aptus eſt diſtinguere. Hoc tempus igitur ita lucidum, in ſuo meridie ſumi debet, & ſi poſtulet baptizari, Baptiſmus petenti conferendus eſt; quia cùm ab actu voluntario ſuſcipiat robur Baptiſmus, nec beneficium conferatur in invitum, ut Regula Juris eſt, adimplenda eſt talis poſtulatio, licèt non ſemper lux mentis clareſcat.

Hoc totum dictum ſit extra periculum vitæ, 67
quia imminente tali periculo, omnia jura clamant favore Animæ illius, quæ jam poſtulaverat ſolvi à vinculis Diaboli: & ideò, quamvis non ſit compos mentis, baptizandus eſt homo in furore, & amentia non perpetua.

§. XIII. Idemque dicendum eſt de eo, qui lethargo, aut phrænesi laborat; ut tantùm vigilans, & intelligens baptizetur; niſi periculum mortis impendeat, ſi in eo priùs apparuerit Baptiſmi deſiderium.

68 Lethargus, ſeu penè inexpugnabilis ſomni neceſſitas, & Phræneſis ſunt infirmitates, quæ patientem alienant à mente, vel ita ejus mentem ligant, ut nihil operari valeat. Durante in homine una, vel altera harum infirmitatum, liberè agere non poteſt: ideò non eſt capax Baptiſmi, eò quia voluntariè petenti datur, & vigilanti: requiritur enim intentio ſuſcipiendi Baptiſmum, Coninck *d. q.* 68. *art.* 7. *n.* 50.

Pro explicatione hujus Rubricæ inſervit quidquid in antecedenti dictum eſt de amente, & furioſo habente lucida intervalla.

§. XIV. Sacerdos diligenter curet, ut certior fiat de ſtatu, & conditione eorum, qui baptizari petunt, præſertim exterorum, de quibus facta diligenti inquiſitione, num aliàs, ac ritè baptizati, caveat ne quis jam baptizatus, imperitia, vel errore, aut ad quæſtum, vel ob aliam cauſam, fraude, dolove iterùm baptizari velit.

69 Ad fraudes evitandas loquitur noſter Textus,
quia doloſi homines non deſunt, & ſunt plerum-
70 que Vagi, qui Baptiſmo ad quæſtum, & pro lu-
cro utuntur in diverſis civitatibus, adeò ut bis,
& ter, & quater Baptiſmo quandoque abluantur
in diverſis Regionibus.
71 Si quis Adultus accederet ad Baptiſmum cum
fictione, nihil credens eſſe Baptiſmum, ſed joci
cauſa, vel ſpecie turpis lucri, iſte nullum reci-
pit effectum Sacramenti, neque characterem, Cle-
ricat. *de Bapt. deciſ.* 33. *n.* 6. Mirabile eſt exem-
72 plum quod legitur apud Bollandum, relat. à Clericat. *d. l.* Quidam Infidelis fictè Baptiſmum ſuſcepit, & vix completa miniſtratione Sacramenti, irruit Venus validus, & veſtem candidam, qua falſus Neophytus erat indutus, violenter arripuit, ac ea illum ſpoliavit, indicans nullum effectum Baptiſmi recepiſſe, Bolland. 13. *Januar. ex Act. S. Hilar. Epiſcopi Pict.* Hinc eſt quòd Eccleſia non recipit Adultos ſua ſponte venientes antequam eorum voluntatem perpendat, & probet, *c. Juda, c. plerique, de conſec. diſt.* 4. *c. ſicut extra, de Judæis*, Ricciull. *de Jure perſ. l.* 2. *c.* 32. *num.* 15.

§. XV.

§.XV. Omnes autem, de quibus re diligenter inveſtigata, probabilis dubitatio eſt, an baptizati fuerint, ſi nihil aliud impediat, ſub conditione baptizentur.

73 Axioma eſt, In dubio, tutior pars eſt eligenda. Ita in hoc caſu cùm clarè non conſtet de Baptiſmo collato, & probabiliter, ſive cum aliquo fundamento rationabili dubitetur, melius eſt baptizare ſub conditione, quia cùm conditio nihil ponat in eſſe, non renovat baptiſmum, quando jam collatum ſit. Ita reſponſum fuit per S. C. Concilii in una *Neapolit. Matrimonii, die* 1. *Septembris* 1714. Ubi dubio, An attenta difficultate inveniendi Fidem Baptiſmi, annuendum fuiſſet, ut quædam mulier Sacramento Matrimonii copularetur? Reſp. *Eſſe baptizandam ſub conditione, & ſecretò: ac deinde procedi poſſe ad contractum Matrimonii ſer. ſer.* ex Urſaya, *diſc. Eccl. t.* 1. *p.* 1. *d.* 10. *n.* 68.

Per illa verba: *Si nihil aliud impediat*, intelligi debet: ſi ſit inſtructus, ſi petat baptizari, ſi voluntariè accedat, & ſi careat aliis quibuſcumque impedimentis, quæ obſtant Baptiſmo.

§.XVI. Hæretici verò ad catholicam Eccleſiam venientes, in quorum Baptiſmo debita forma, aut materia ſervata non eſt, ritè baptizandi ſunt: ſed priùs errorum ſuorum pravitatem agnoſcant, & deteſtentur; & in fide Catholica diligenter inſtruantur: ubi verò debita forma, & materia ſervata eſt, omiſſa tantùm ſuppleantur, niſi rationabili de cauſa aliter Epiſcopo videatur.

74 Hæreticorum caterva, quæ tot capita habet, quot ſententias, in ſuis ritibus inconſtans, & varia eſt. Multi ſunt qui circa Baptiſmum, ejus materiam, & formam, eſſentialiter errant. Flagellantes dicebant, materiam Baptiſmi eſſe ſanguinem tum flagellorum, tum circumciſionis, juxta illud Apoſtoli: *Sine ſanguinis effuſione non fit remiſſio*: Jacobitæ dicebant, materiam Baptiſmi eſſe quandam igneam aduſtionem faciendam in fronte, vel in genis Parvulorum, juxta illud: *In Spiritu Sancto, & igne*, Matth. 3. Ultimò Lutherus *cap.* 7. *colloq. ſymp.* docuit ſufficere ad materiam Baptiſmi quemlibet liquorem, ut Aquam, Vinum, cerviſiam, & quidquid poteſt madefacere, de quo vide Clericat. *de Bapt. deciſ.* 29. *n.* 1. 2. *&c.*

75 Quicumque alii ſint Hæretici, qui circa materiam, formam & intentionem Baptiſmi errent, & modo ſuo ſint baptizati, quando reſipiſcant, & ad Eccleſiam Catholicam veniant, iſti omnes ſunt ritè baptizandi, quia Baptiſmus illorum verus Baptiſmus non fuit.

76 Quando verò adſit talis Hæreticus, qui ſuſceperit Baptiſmum, ſervata debita materia, & forma, ut multi ſunt qui errant circa alia Sacramenta, vel circa alios articulos, tunc ſupplenda ſunt tantùm omiſſa circa cæremonias.

77 Inſuper eodem modo, quo infideles debent de peccatis ſuis pœnitentiam agere, ita & Hæretici de erroribus ſuis, quos ſi non deteſtati fuerint ante Baptiſmum, in eodem Baptiſmo non obtinent gratiam, ſed tantùm characterem, dummodò accedant cum debita intentione ſuſcipiendi Baptiſmum: Sanctus quippe Auguſtinus, *lib. de Bapt. cap.* 14. ait: Nec intereſt cùm de Sacramenti integritate tractatur quid credat, & quali fide imbutus ſit ille, qui accipit Sacramentum: intereſt quidem plurimùm ad ſaluris viam; ſed ad Sacramenti quæſtionem nihil intereſt: fieri enim poteſt, ut homo integrum habeat Sacramentum, ſed perverſam fidem.

78 Epiſcopi tamen, juxta ſenſum Textus præſentis, poſſunt diſpenſare a ſupplemento omiſſarum cæremoniarum, juſtis de cauſis animum illorum mo•ntibus, ne fortè oriantur inutiles diſputationes de validitate, ſeu de neceſſitate earumdem cæremoniarum, præcipuè in Civitatibus, in quibus inhabitent multi Hæretici. Certè enim Baptiſmus ſine cæremoniis valet.

§.XVII. Cæterùm legantur, & ſerventur ea, quæ ſuprà de Baptiſmo in communi præſcripta ſunt.

79 Nempè quæ de materia, forma, miniſtro, Patrinis, tempore, loco, & aliis ad Baptiſmum neceſſariis præſcripta ſunt in hoc Rituali, quæ omitti non debent, & communia ſunt tum Parvulis, tum Adultis, & Catechumenis in Baptiſmo adminiſtrando, & ſuſcipiendo.

ORDO

ORDO BAPTISMI ADULTORUM,

TITULUS DECIMUS TERTIUS.

SUMMARIUM.

1 *Baptizare convenit Sacerdoti ex officio.*
2 *Quæ parata ſunt pro Baptiſmo puerorum, debent eſſe parata etiam pro Baptiſmo Adultorum.*
3 *Pluviale eſt veſtis ſolemnis Eccleſiaſtica.*
4 *Pluviale unde dictum?*
5 *Pabinitus color quinam ſit?*
6 *Clerici multi adhibendi in ſolemni Baptiſmo Adultorum.*
7 *Preces in Baptiſmo facienda ſunt aperto capite.*
8 *Crucis ſignum eſt armatura fidei.*
9 *Preces ante Baptiſmum Adultorum poſſunt omitti.*
10 *Pſalmorum* 8. 28. 41. *ſignificatio.*
11 *Electi cur dicantur qui baptizantur Adulti?*
12 *Competentes vocabantur Catechumeni electi.*
13 *Electi ultimum gradum habent inter baptizandos.*
14 *Scrutinium olim fiebat circa electos.*
15 *Catechiſmus præcedere debet Baptiſmo.*
16 *Catecheſis facienda eſt ad fores Eccleſiæ.*
17 *Conſtitutio Benedicti XIII. ſuper hoc.*
18 *Maſculi, & Fœminæ invicem ſeparandi ante Baptiſmum.*
19 *Maſculi ad dexteram collocandi ſunt.*
20 *Nomen novum imponitur Catechumenis.*
21 *Catechumeni non ſemper tenentur mutare nomen.*
22 *Judæ nomen malè ſonat apud fideles.*
23 *Nomina impiorum anteceſſorum non debent tolerari.*
24 *Nominis dandi in Baptiſmo mos antiquiſſimus.*
25 *Ex nominis mutatione, vitæ mutandæ argumentum deſumitur.*
26 *Abrenuntiationes Catechumenorum ſimiles illis Infantium.*
27 *Symboli compendium recitatur à Catechumeno.*
28 *Inſufflatio in Catechum. fit graviter.*
29 *Halitus fit quia Spiritum Sanctum deſignat.*
30 *Verba quæ mutantur juxta qualitatem Sectæ Adulti baptizandi.*
31 *Errores diverſorum Infidelium enumerantur.*
32 *Hæretici ante Baptiſmum examinandi.*
33 *Magiſter Cæremoniarum debet eſſe informatus de errore Catechumeni.*
34 *Secta exprimenda eſt proprio nomine.*
35 *Exorciſmi fieri debent ſuper ſingulis.*
36 *Oratio univerſalis pro Catechumenis.*
37 *Quare Crux imprimatur in toto corpore Catechumeni?*
38 *Infantes lavant ſolummodò Peccatum Originale.*
39 *Adulti multa peccata habent purganda.*
40 *Crux ſine tactu facienda ſuper Adultis.*
41 *Salis benedictio pro Catechumeno Idololatra.*
42 *Signa humilitatis danda à Catechumeno.*
43 *Genuflectere proprium peccatoris eſt.*
44 *Catechumenus an flecti debeat utroque genu?*
45 Amen *quid ſignificet, & an ſit complementum orationis?*
46 *Oratio Dominicalis recitatur à Catechumenis alta voce.*
47 *Patrinus ſignat frontem Catechumeni.*
48 *Miniſtrans Baptiſmum ſignat quoque Catechumenum.*
49 *Exorciſmi repetiti vim augent in Catechumeno.*
50 *Fœminæ Catechumenæ exorcizantur ſimul cum Maſculis.*
51 *Manus Catechumeni cur apprehenditur à Baptizante?*
52 *Stola porrigenda Catechumeno.*
53 *A ſiniſtra parte porrigenda eſt manus, & ſtola.*
54 *Proſternere ſe, & procumbere eſt pœnitentis.*
55 *Adorare quid ſignificet circa Catechumenum?*
56 *Symbolum, & Orationem Dominicalem memoriter tenebant Catechum.*
57 *Et ſi memoriter ea non tenebant, non baptizabantur.*
58 *Catechumeni nudis pedibus accedebant ad Baptiſmum.*
59 *Peccatum aliquod particulare poteſt eſſe in ſingulis Catechumenis.*
60 *Exorciſmi non finiuntur more aliarum Orationum.*
61 *Dæmones valdè pertimeſcunt Dei Judicium.*
62 Ephpheta, Ephatah, Effata *diverſimodè ſcribitur.*
63 *Electi nomen ſæpè repetendum, ut videatur an perſiſtat.*
74 *Interrogationes de nomine, & de poſtulatione repetendæ.*
65 *Catechumeni ſtare debent aperto capite.*
66 *Coma ficta, ſeu Perucha deponenda eſt à Catechumeno.*
67 *Ornamenta vana ab eodem deponenda.*
68 *Veſtes Catechumenorum debent eſſe laxatæ à collo.*
69 *Mulieres Catechumenæ ſine ornatu eſſe debent.*

70 Ca-

Digitized by Google

70 *Catechumenus debet ſtare prona facie ſupra fontem.*
71 *Chriſmale quid ſit?*
72 *Linteolum quo tegitur frons Baptizandi.*
73 *Veſtis candida imponenda Catechumeno.*
74 *Decretum de hac veſte habitum in Concilio Romano.*
75 *Præbenda eſt à Sacerdote,*
76 *Veſtes priores deponendæ omninò à Neophyto.*
77 *Pallium non eſt Veſtis.*
78 *Fæminis in hoc caſu indulgendum ob modeſtiam,*
79 *Fœminæ non fucatæ accedere debent ad Baptiſmum.*
80 *Adulti tenent candelam manibus propriis.*
81 *Neophytus quid ſignificet?*
82 *Neophyti non dicuntur qui à multo tempore ſuſceperunt Bapt.*
83 *Candela debet reponi in actu Confirmationis.*
84 *Immerſionis Ritus.*
85 *Cum magno incommodo miniſtratur in Adultis.*
86 *Corpus totum Adulti tergi debet poſt Immerſionem.*
87 *Adulti Baptizati per Immerſionem indui, & expoliari debent in loco remoto à Baptiſterio.*
88 *Cereus præſtandus eſt expenſis Adulti, ſeu Domus Catechumenorum.*
89 *Pariter Linteolum.*
90 *Salutatio ultima danda Neophytis.*
91 *Neophyti poſt Baptiſmum confirmabantur ab Epiſcopo.*
92 *Epiſcopus loci poteſt miniſtrare Confirmationem.*
93 *Miſſa audienda à Neophytis poſt Baptiſmum,*
94 *Eucharistia ſuſcipienda à Neophytis poſt Baptiſmum.*
95 *Neophyti nomina diligenter ſcribenda in libro Parochiali.*
96 *An uno actu multi poſſint baptizari?*
97 *In gravi periculo poſſunt baptizari multi.*
98 *Cæremoniæ in hoc caſu omitti poſſunt.*
99 *Eſſentia ſola Baptiſmi ſervanda in magno periculo.*
100 *Enumerantur varia pericula.*

QUONIAM uſque modò quæcumque de Baptiſmo Adultorum dicta ſunt, ad theoricam unicè reſpexerunt, ut Miniſter hoc pacto, edoctus fieret circa ea, de quibus quandoque rationem redditurus eſt: modò præſtat ut ad praxim totius enunciatæ Doctrinæ deveniatur, atque ideò Rituale ad ordinem tenendum in Baptiſmo Adultorum deſcendit.

§. I. In primis Sacerdos, paratis his, quæ ſuprà de obſervandis in adminiſtratione Sacramenti Baptiſmi Parvulorum dicuntur, indutus ſuperpelliceo, & ſtola, vel etiam pluviali violacei coloris, cum ſuis Clericis, accedit ad gradus Altaris, & genibus flexis, pias mente ad Deum preces effundit, ut tantum Sacramentum dignè valeat miniſtrare, & ad implorandum divinum auxilium, ſurgens ſe ſignat, & ſi temporis ratio ferat, dicit: Deus in adjutorium, &c. Poſtea incipiat, proſequentibus Clericis, Antiphonam. Effundam, &c.

1 Rituale tribuit facultatem baptizandi ſolis Sacerdotibus, quia ut alibi diximus, miniſterium hoc propriè Sacerdotis eſt, licèt in caſu neceſſitatis cunctis hominibus ſit commune. D. Thom. *3. p. q. 67. art.* 2. & hoc innititur verbis Concilii Florentini ſub Eugenio IV. in quo pronunciatum fuit: *Miniſter hujus Sacramenti eſt Sacerdos, cui ex officio competit baptizare.*

2 Aqua, Vaſa, Olea, & penè quæcumque alia,
quæ inſerviunt Baptiſmo Parvulorum, valent etiam in Baptiſmo Adultorum: quare debent eſſe
parata eo modo, quo ſuprà. Unicè additur Plu-
3 viale, & hoc fit ad majorem ſolemnitatem indicandam, dum Sacerdos induit Veſtem, quæ nonniſi in ſolemnioribus feſtis adhiberi ſolet.

4 Pluviale dicitur hæc Veſtis, quia à pluvia defendit, & ideò ex poſteriori parte Capuccium habet pendulum. In longis proceſſionibus adhibebatur antiquitus ex inſtitutione Apoſtolorum, ut ita promptum haberent modum ſe defendendi ab imbribus, Caſal. *Vet. Rit. cap.* 9. Hæc Veſtis non benedicitur cùm ſit paramentum omnibus Eccleſiaſticis commune, nec ad Sacrificium Altaris ordinatum. Macr. *Hierolex. Cappa*; ſed tantùm ad modum viatorii ſuperindumenti. In noſtro caſu eſt violacei coloris, eò quia iſte color eſt pœnitentiæ, afflictionis, mæroris, & luctus. Corſett. *Ind. Rational.*

Alio modo hic color nuncupatur *Pabinitus*, ſeu 5
italicè *Pavonazzo* à Pabo, Pabonis, qui eſt Pavo, Pavonis. Nonnullas veteres tabulas legi extractas ab Archivo Eccleſiæ Termularum, mihi tranſmiſſas ab Illuſtriſs. D. Dominico Catelani, olim illius Civitatis Epiſcopo, Amico, & Domino meo peculiari, ab eo uſque tempore, quo Vicarii Generalis munere decorabatur hic Ferrariæ ſub cl. m. Card. de Verme Epiſcopi. In his Tabulis erant inſcripta hæc verba *Pabiniti coloris*, quæ pro violaceo, ſeu *Pavonazzo* per me interpretata fuere.

Ratio ſolemnitatis poſtulat, ut cum primario 6
Baptizante miniſtro adſint multi Clerici: ſi enim in Baptiſmo privato, ſaltem unus à Rituali præſcribitur Clericus, in publico, & ſolemni multi erunt adhibendi, & præcipuè illi qui tali Eccleſiæ adſcripti fuerint juxta conſtitutionem noviſſimam Benedicti XIII. *in Conc. Rom. tit. 6. cap.* 2. ubi nota illa verba: *Feſtis diebus ſingulis, præſertim ſolemnioribus, ne abſint.*

Initium hujus operis eſt, ut Sacerdos ſurgat, & ſe ſignet. In Baptiſmo Adultorum requiritur gratia Divina ſpecialiter ad movenda eorum corda:

quod

quod non requiritur in Baptiſmo Parvulorum:
ideò preces effundendæ ſunt ad impetrandum Di-
7 vinum auxilium, quæ preces capite aperto fa-
ciendæ ſunt, juxte monitum Apoſtoli, 1. *Cor.* 11.
Vir quidem non debet velare caput ſuum. Poſt
8 quas preces ſequitur ſignum Crucis, quæ eſt Ar-
matura Fidei, Conſerr. *ind. rat.* Inſuper ſtando
recitantur Pſalmi, quia poſt preces cenſetur A-
nima juſtificata; & ſtare in Oratione, juſtorum
eſt: genua flectere, peccatorum, Juſtin. Martyr.
qu. 115. ex Gavant. *p.* 2. *t.* 5. *l.* 3.
9 Sed iſtæ preces non tam rigorosè præcipiun-
tur, ut omitti nequeant: unde Textus rationem
temporis admittit ſi aliter ſtat, nempe quando
v. grat. numerus Baptizandorum exigat longum
tempus, vel quando Eccleſiaſticæ functiones pro-
trahantur diu.

Tres Pſalmi præſcripti optimè faciunt ad rem,
quæ pertractanda eſt in illa functione: & Eccle-
ſia illos ſtatuit recitandos ad hunc finem. Pri-
mus enim, nempè *Domine Deus noſter &c.* jux- 10
ta interpretationem Incogniti, ſeu Ayguani *in*
Pſ. 8. monſtrat intentionem Pſalmiſtæ fuiſſe, er-
rorem Judæorum aperire, qui dicebant Deum no-
tum eſſe tantùm in Judæa, & Donatiſtarum, qui
dicunt tantùm in Africa veram Eccleſiam eſſe.
Secundus Pſal. *Afferte Domine*, *&c.* eodem
Interprete, *Pſalm.* 28. invitat omnes nationes,
ut immolent Victimas, & Holocauſta Deo cum
laudibus in Tabernaculo ſuo. Tertius tandem,
nempe *Quemadmodum deſiderat Cervus*, qui eſt
Pſalm. 41. Secundùm interpretationem dicti In-
cogniti oſtendit myſticè anxietatem fidelis Po-
puli deſiderantis liberari à captivitate.

§. II. Si plures fuerint baptizandi, hæc tertia Oratio dicatur in numero plurali.
Da quaſumus Domine electo noſtro, *&c.*

Vox mutanda cadit in illo *Electo noſtro*; &
ſecum concordare debent verba quæ in Oratio-
ne ſequuntur, & regunt nomen illud.
11 Quid ſignificet *Electus*, in hoc ſolemni Bap-
tiſmo modò dicendum eſt, cùm nondum ex-
plicata fuerit in toto hoc opere hæc vox, ſed
tantummodò per æquipollentem *Adultus*, *Cate-*
chumenus: Adulti baptizandi, multipliciter nun-
cupantur ab Eccleſiæ: aliquando dicuntur *Cate-*
chumeni, aliquando *Competentes*, aliquando
Electi. De Catechumenis jam dictum fuit in
antecedenti *Titulo*, §. 5. de Competentibus mo-
12 dò dicam cum Ricciull. *d. l.* 3. *c.* 1. *n.* 2. Compe-
tentes, ut docet Iſidorus *l.* 2. *de Orig. cap.* 21.
dicebantur qui jam per doctrinam Fidei, ad
gratiam Chriſti percipiendam feſtinabant; ideò-
que appellabantur competentes, ideſt Gratiam
Chriſti ſimul petentes, unde apparet, quòd
iſtud nomen applicari non poteſt uni baptizando
tantùm, ſed pluribus, in quo differant à Ca-
techumenis: Vide Ricciull. *d. l. n.* 3.

Electi verò ultimum gradum occupabant in- 13
ter illos, qui baptizandi erant, & differebant à
Catechumenis, & competentibus, quoniam ele-
cti non dicebantur niſi eo die, quo baptizaban-
tur; ut ſcripſit Siricius PP. *Ep.* 1. *ad Himerion.*
Tarraconen. cap. 2. Item ex *Ordine Romano* ha-
betur, quòd die Sabbati Sancti quo baptiza-
bantur, Electorum nomina ita nuncupabantur,
Orate Electi. Origo horum Electorum pendebat
ex ſcrutiniis, eò quòd in eis, de fide, & mo- 14
ribus inquireretur, Rupert. Abb. *de div. Off. c.* 18.
Caſal. *d. c.* 5. Et iſta ſcrutinia omnibus baptizari
volentibus erant neceſſaria, Strab. *de Reb. Eccl.*
cap. 26. Illi igitur qui approbabantur digni, ut
ad Baptiſmum accederent, vocabantur *Electi*:
& hoc nomine utitur Eccleſia in Baptiſmo Adul-
torum, promiſcuè cum nomine Catechumeni,
quia ceſſavit ſcrutinium antedictum tunc, quan-
do penè totus Orbis ad Fidem converſus eſt, &
Catechumeni non adeò frequentes, & numeroſi
facti ſunt.

§. III. Deinde Sacerdos procedit ad fores Eccleſiæ, & ſtat in limine: catechizandus verò extra limen, Et ſi ſunt plures, mares, & fœminæ, illi ad dexteram Sacerdotis, hæ verò ad ſiniſtram ſtatuantur, & Sacerdos interrogat: *Quo nomine vocaris*? Catechumenus reſpondet, N. &c.

15 Modò ad Catecheſim faciendam accedit Sa-
cerdos ſuper Catechumenum: convenienter enim
Catechiſmus debet præcedere Baptiſmo. Ita do-
cemur *ex tex. in cap. ante baptiſm. de conſecr.*
diſt. 4. & docet D. Thomas, & alii apud Ricciul.
d. l. 3. *c.* 2. *num.* 1. & ratio, eſt, quia per Baptiſ-
mum contrahitur obligatio ad ſervanda omnia
quæ ſunt fidei, *cap.* 3. §. *inter cætera*, *de bapt.*
cap. de Judais 45. Obligatio autem contrahi non
debet niſi præcedat ejus ſcientia, *l. de his*, *ff. de*
tranſact. talis autem ſcientiæ haberi non poteſt
niſi per inſtructionem, & Catechiſmum: ergo
neceſſe eſt, quòd Catechiſmus præcedat Baptiſ-
mo.
16 Quare verò miniſter procedat ad fores Eccle-
ſiæ, eſt, quia Infidelis, ſeu non baptizatus, eſt
extra fores Eccleſiæ, adeòque illam ingredi non
debet, donec dignus fiat per Baptiſmum. Ad il-
lum igitur ſuſcipiendum debet Sacerdos accedere
ad fores Eccleſiæ, ſed non excedere limen, quia
tunc ſpectat ad Baptizandum accedere ad Sacer-
dotem, ſed non tranſilire limites præfixos, ut ſic
demonſtret humilem, & promptam voluntatem
ſuam ad Baptiſmum poſtulandum. Præceptum 17
hoc noviſſima Conſtitutione reſtauratum fuit nu-
per à SS. Benedicto XIII. feliciter regnante in Con-
cilio Romano, *tit.* 26. *cap.* 3. his verbis: *Quia*
Baptiſmus janua eſt Sacramentorum, *& Porta*,
per quam in Chriſti Eccleſiam intramus, *ſciant*
Parochi, *non nudè à Romano Rituali præſcri-*
bi, *ut Baptizandorum Catechiſmus ad Eccleſiæ*
jannam, *his cum Patrinis extrà exiſtentibus*,
peragatur. *Ipſis itaque diſtrictè præcipimus*, *ut*
ritum omninò ſervent eundem, *nec unquam*
com-

committant, contrarius ultrà procedat abuſus.
Et de Catechumenis, non verò de Infantibus in-
telligendam *eſſe* hanc conſtitutionem ſatis patet
ex antecedenti conſtitutione ſecunda, quæ eſt
de Catechumenis non ante, ſed poſt Baptiſmum
veſte candida induendis.
18 *Illi ad dexteram, &c.* Antiquiſſimus mos iſte
eſt ſeparandi Maſculos à Fœminis, & priùs illos
baptizandi, poſteà verò alias, Ordo Rom. *c. de*
19 *Sabbato Sancto*, Albin. *de div. Off. cap. eodem.*
& congruentia maxima in hoc ſervatur; nam
partem digniorem occupare debet nobilior ſexus,
& præeminentiam habere etiam in rebus Sacris
ſupra ignobiliorem.
20 His ita diſpoſitis, & locatis, de novo nomi-
ne Catechumeni quærendum eſt à Sacerdote,
non de antiquo, ideòque ad Interrogationem:
Quo nomine vocaris? Reſpondere debet Cate-
chumenus juxta impoſitionem novi nominis ſibi
faciendam, nam ex priſci nominis retentione ar-
guitur retentio affectus, Aym. *conſ.* 73. *num.* 13.
& ſeqq. l. à nullo in fine, ff. de ſer.
21 Non ſemper tamen tenetur Catechumenus ſibi
mutare nomen, unde Ricciull. *d. l.* 2. *cap.* 4. 5.
duos diſtinguit caſus. Primus, tunc quando no-
men eſt in utraque Religione commune; ſecun-
dus, quando eſt proprium tantummodò Hebræo-
rum, & ſic quorumcumque Infidelium. Quoad
primum, permitti poteſt, ut retineatur; nam
etiam per Chriſtianos venerantur illi Sancti qui
tali nomini ſubjectum præſtiterunt: V. g. *Joſeph,*
Daniel, Zacharias, Angelus, Jacob, Maria,
Anna: non autem Judas (quia malè ſonat apud
Fideles tale nomen, quamvis Judas Thaddæus inter 22
Sanctos Apoſtolos adnumeretur.) Quoad ſecun- 23
dum, tolerari non debet, ut quis, v. g. nuncupetur
Cain, Pharao, Aman, Dalida, Venus, Jupi-
ter, Macometus, &c. quia apud Infideles tan-
tùm iſta nomina uſu veniunt, & non ſunt nomi-
na Juſtorum, ſeu ſaltem fidelium.
Mos iſte dandi nomina in Baptiſmo antiquiſſi- 24
mus eſt. Clement. PP. 1. *ep.* 3. *ad Epiſcopos,*
ait, *Si quis fidelis voluerit exiſtere, & deſide-*
ret baptizari, accedat ad Sacerdotem ſuum, &
ipſi det nomen ſuum, & ab eo audiat myſteria,
&c. & ratio eſt: ut Catechumeni ex nominis 25
mutatione, vitæ commutandæ argumenta deſume-
rent, Caſal. *d. ib.* Aliqui ſumebant nomina Apoſto-
lorum, quando Apoſtoli baptizabant, in vene-
rationem miniſtrorum: unde in Synodo Nicæ-
na *Can.* 30. Gentilium nomina filiis imponere
fuit vetitum, quod & à S. Chryſoſtomo ſigni-
ficatum fuit, *Hom.* 22. *in cap.* 4. *ep.* 1. *ad Co-*
rinth.

§. IV. Et rurſus interrogat, N. Abrenuntias Satanæ.

26 Similes Abrenuntiationes fiunt in Baptiſmo Parvulorum, ad quas lectores meos remitto.

§. V. Deinde Sacerdos interrogat de Symbolo fidei, &c.

27 Non totum hìc recitatur Symbolum, ſed illius compendium ſolummodò & ſubſtantia ut in Titulo *de Baptiſmo Infantium.*

§. VI. Tunc Sacerdos exſufflat ter in faciem ejus, ſemel dicens: Exi ab eo, &c.

28 Iſta inſufflatio non fit leniter, ut in Baptiſmo Parvulorum, ſed fit graviter, & ſtrictis labiis: Credo ad demonſtrandum actum impetioſum contra Satanam: juxta illud, Matth. 17. *Et increpuit in eum Jeſus, & exiit ab eo Dæmonium.*

§. VII. Hìc in modum Crucis halet in faciem ipſius, & dicat: Accipe ſpiritum bonum, &c.

29 Hìc fit halitus, non inſufflatio, quia Spiritus Sanctus eſt aura lenis, & ſuavis, juxta illud Hymni: *Conſolator optime, dulce refrigerium, in æſtu temperies, &c.* Fitque in modum Crucis, de qua Tertullian. *lib. de Reſurrect. Carn. Caro ſignatur, ut & Anima muniatur; Caro abluitur, ut & Anima emaculetur.*

§. VIII. Deinde facit Crucem cum pollice in ejus fronte & in pectore dicens, &c.

Hìc advertendum eſt, quòd dicta verba, Horreſce Idola, reſpue ſimulacra, dicantur Catechumeno qui venit de gentilitatis errore, ſeu de Ethnicis & Idololatris.

Catechumeno verò Judæo, ſive ex Hebræis venienti, loco horum verborum, dicatur: Horreſce Judaicam perfidiam, &c.

Saraceno autem, vel Turcæ, aut Perſæ, ſive alii ex Mahumetanis ad fidem venienti Catechumeno, loco eorumdem verborum dicatur: Horreſce Mahumeticam perfidiam.

At Hæretico ad Catholicam Eccleſiam venienti, **qui ſi in ejus Baptiſmo** debita forma ſervata non eſt, baptizari debet, **dicatur**: Horreſce hæreticam pravitatem, &c. vel exprimatur proprio **nomine ſecta, de qua Catechumenus venit.**

Cæremonia eſt eadem, quæ fit cum Infantibus, de qua ſuo loco diximus: Verba tamen
30 non ſunt eadem; & ratio eſt, quia non tantùm de peccato originali eſt mundandus Adultus, ſed & de peccato actuali, puta Idololatriæ, vel falſæ Religionis: & ex hoc mutari debent verba juxta errorem, ſeu falſam Religionem Catechumeni: Gentiles, atque Ethnici adorant Idola,
31 & ſimulacra: Hebræi Adventum Chriſti Meſſiæ negant, ſuntque in erroribus ſuis perfidi, & ſuperſtitioſi, Ricciull. *d. l.* 2. *c.* 3. Turcæ, Perſæ, atque alii Aſiatici, ſeu Orientales, Mahumetum magnum prophetam adorant, & invocant; ſuntque Infideles in diverſitate ſectarum. Hæretici tandem plurimi ſunt, quos hìc ſi enumerare proponerem, tempus mihi non valeret. Notandum tamen eſt, optimum eſſe, ſi in caſu baptizandi Hæreticum, hic priùs benè examinaretur 32
circa errorem, & Sectam ſuam, ut tempore Baptiſmi notum foret Baptizanti, an Catechumeno adhibita ſit debita materia, & forma in baptizando.

Suprà recenſuimus nonnullas Hæreticorum ſectas, quæ in Baptiſmo præciſè errant, de qui- 33
bus neceſſe eſt, ut ſaltem magiſter cæremoniarum ſit informatus ab inſtructore Catechumeni, ut Miniſtro baptizanti revelare poſſit, & aſſignare verba propria in facienda catecheſi, & in exorciſmis. Plura hujus argumenti habebit in Hiſtoria Hæreſum *Floremundi Remundi*, & italicè in ſimili Hiſtoria à *Dominico Bernino* conſcripta, & Romæ typis edita. Certè hoc potiſſimùm inſerviet pro adimplendo præcepto Tex- 34
tus, qui vult, ut nomen Sectæ de qua Catechumenus provenit, exprimatur.

§. IX. Si plures ſunt Electi, omnia ſupradicta dicuntur ſingillatim ſuper ſingulos, &c.

35 Poteſt dari, quòd ſi multi adſint Catechumeni baptizandi, omnes ſint ejuſdem Sectæ & Religionis: puta familia integra, & numeroſa Hebræorum, vel Calviniſtarum. Poteſt etiam dari, quòd ſint diverſi generis: v. gr. Unus Hebræus, unus Mahumetanus, unus Ethnicus. In quocumque caſu iſte exorciſmus fieri debet ſuper ſingulos, quia cùm miniſter debeat ſignare frontem, & pectus Catechumeni, unus tantùm præferendus non eſt, & cæteri prætereundi, ſed omnes æqua lance tractandi, & ſignandi, quia ſinguli ſunt Templum Dei, & ſinguli horreſcere debent pravitatem Religionis, ſeu legis, in qua degebant.

§. X. Si plures fuerint, præcedens Oratio dicatur in numero plurali, & in genere ſuo.

36 Hæc Oratio eſt communis, & pro cunctis imploratur Dei auxilium, ut demonſtret omnibus viam veritatis. Ideòque ſi plures ſint Catechumeni, dicenda eſt juxta numerum, & genus ſuum diſtinctè, & attentè applicando ſingula ſingulis.

§. XI. Deinde ſignet illum ſigno Crucis cum pollice in fronte. **In auribus.** In oculis. In naribus. In ore. In pectore. In ſcapulis. In toto corpore illud non tangens, manu producit ſignum Crucis, &c.

Si plures fuerint Electi, præcedentes Orationes, & exorciſmi **dicantur** in numero plurali, & in genere ſuo. Signationes autem fiant, & illarum verba dicantur ſingula ſingulis.

37 **Ampliatur hoc ſignum Crucis**, nec in ſola fronte, ut in ſolis parvulis imprimitur, & ratio eſt, quia Infantes non alia labe maculantur, niſi originali, quæ in fronte deſignatur, & in capite, quia ibi ſenſus omnes initium ca-
38 piunt, Fagnan. 1. *decr. c. perniciosam, de off. ordinar. num.* 41. ſcilicet originem habent. In
39 Adultis verò alia peccata remanent purganda, & eo pacto, quo in extrema unctione inunguntur loca quinque ſenſuum hominis, quia ſupponitur per illos ſenſus deliquiſſe: ita & in Baptiſmo Adultorum, benedicenda, ſanctificanda, & ſignanda occurrunt membra, & loca demonſtrativa hujuſmodi quinque ſenſuum.

In toto tandem corpore benedicitur per ſi- 40
gnum Crucis, ut ita totus homo benedictus, & paratus remaneat ad recipiendam gratiam ſanctificantem Baptiſmi: ſed manu non tangit Miniſter Catechumeni corpus, non quia tactus hujuſmodi ſit incongruus, ſed quia hæc Crux debet fieri ante oculos baptizandi in tota ſua extenſione, ut eam quodammodo ante oculos habeat, & intueatur. Ultra quamquòd magni incommodi eſſet, ſi manu tangere deberet Miniſter Catechumenum, à vertice capitis, uſque ad plantam pedis.

§. XII.

§. XII. Tunc imponit manum ſuper caput electi, &c.

Vide quæ in ſimili Rubrica diximus in Baptiſmo Parvulorum.

§. XIII. Deinde Sacerdos benedicat Sal.

Eadem eſt hæc benedictio, ac illa, de qua locuti ſumus in Baptiſmo Parvulorum, §. 6. Ad quam explicationem nihil addendum habeo.

§. XIV. Tunc pollice, & indice accipit de ipſo Sale, & immittit in os Catechumeni, dicens, &c.

Pariter circa hunc Paragraphum ſufficiunt quæ dicta ſunt in ſimili loco, ad Baptiſmum Parvulorum.

§. XV. Quòd ſi Catechumenus fuerit Gentilis, ſeu ex Idololatris venerit ad fidem, benedicto Sale, priuſquam ejus medicinam guſtet, Sacerdos addat ſequentem Orationem dicens: Oremus, &c.

41 Superadditur hìc iſta Oratio, quæ non habetur in benedictione Salis pro Infantibus: & poſt deprecatoria ad Deum, ut parcat Idololatræ. De facto Gentilium error pejor eſt cunctis, quia unitatem, & eſſentiam Dei lædit, tanta multiplicitate deorum, & tanta turpitudine, atque ideò indigent, ut peculiari Oratione Deo commendentur iſti Gentiles, & Idololatræ, ut Sal verè inſerviat illis ad incorruptibilitatem veræ Fidei, non ejus, quam tot Numinibus fallacibus præſtiterunt.

§. XVI. Deinde Sacerdos dicat ſuper maſculum tantùm: Ora electe; flecte genua, & dic Pater noſter.

42 Quò magis Catechumenus ad Baptiſmum accedit, eò magis ab illo eſt orandum, & danda ſunt humilitatis ſigna: ideò hìc dicit Sacerdos: *Ora Electe*. Sed iſta Oratio debet eſſe cum ſigno exteriori: hoc ſignum eſt flectere genua, quod pro-
43 prium peccatorum eſt, Gavant. *p. 2. t. 5. lit. Z.* An
44 duo flectenda ſint, affirmat Alcoc. *in ſuo carem.* ex vi verborum *flecte genua*; quæ ratio à Gavant. *p. 2. t. 5. lit. E.* reprobatur; ſed in noſtro caſu, in quo imponitur iſta genuflexio uni tantùm baptizando, & non pluribus, opinio Alcocer. eſt attendenda. Super maſculum tantummodò dicitur hæc Oratio, quia alia formula ſequitur pro fœminis, diverſis, & aptis verbis compoſita.

§. XVII. Sacerdos ſubjungit: leva: comple Orationem tuam, & dic Amen; & ille reſpondet: Amen.

45 Amen eſt confirmatio, & complementum Orationis. Meminit hujus ritus reſpondendi *Amen* D. Auguſt. *Ep. 178. & tr. 4. in Joann.* Eſt vox Hebræa, quæ ſignificat apud nos idem quod *Fiat*, Gavant. *p. 1. t. 9. num.* 17. ubi plura addit de ſignificatione hujus verbi *Amen*.

De Oratione Dominica, & ejus valore multa 46
notat Aloyſ. Lippom. *In expoſit. Ital. hujus Orationis*, & Paulus Segneri Soc. J. Recitatur tum à Miniſtro, tum à Catechumeno, quia eſt Oratio communis, Gav. *d. p. 2. t. 10. lit. Q.* & alta voce, ut ab omnibus diſcatur. *Idem*.

§. XVIII. Et Sacerdos dicit Patrino: Signa eum, deinde electo: Accede: & Patrinus pollice ſignat eum in fronte, dicens: In nomine, &c.

47 Patrinus cùm ſit jure fidelis, ignorare non debet ſignum Crucis, atque ideò ad oſtendendum quòd fides, de qua ipſe præſtat fidejuſſionem, in ipſo quoque ineſt, ipſe ſignat frontem Catechumeni, & ſic quodammodo fidejuſſionem dat circa Unitatem, & Trinitatem Dei.

§. XIX. Tum quoque Sacerdos facit Crucem in fronte ejus ita dicendo: In nomine, &c. & imponit manum ſuper eum, & dicit: Oremus, &c.

48 Ad authenticandum ſignum Crucis factum à Patrino, ſubintrat ſignum factum à Miniſtro, & aliquo modo illud reimprimit, & calcat in fronte Catechumeni, addens impoſitio-

56 Poſtquam ſurrexerit Electus, recitat Symbolum
Apoſtolorum, pro quo ſciendum eſt, neminem,
antiquitus baptizari ſolitum, qui Symbolum Apo-
57 ſtolicum, & Orationem Dominicalem memoria
non retineret, Concil. Conſt. *6. cap.* 6. ap. Caſal.
d. c. §. §. Catechumeni. Ideò hodie Inſtructores in
hoc inſiſtunt magnoperè, ut Catechumeni dictum
Symbolum, & Orationem Dominicam addiſcant,
ad hoc ut valeant dictas Orationes recitare promptè, & ſine interruptione tempore Baptiſmi.

§. XXV. Tunc rurſus Sacerdos imponat manum ſuper Caput Electi, & dicat. §. Exorciſmus, &c.

Similiter ſi plures fuerint, imponit manum ſuper caput ſingulorum, & dicit eumdem Exorciſmum.

Sequuntur Exorciſmi, & hic eſt poſtremus;
58 & verè terribilis, & validiſſimus. Olim accedentes ad Exorciſmos etant nudis pedibus, ut notat Chryſoſt. *homil. ad Baptiz. ibi*.

Vetat Rubrica, ne fiat Exorciſmus in generali ſuper omnes Catechumenos, ſed ſingilla-
59 tim: & ratio eſt quia in ſingulis Catechumenis peccatum aliquod particulare ineſſe poteſt, & facile eſt quòd unus majorem, alter minorem diſpoſitionem habeat ad fidem ſuſcipiendam: propterea ad hoc ut omnes, & ſinguli gaudeant beneficio hoc expulſionis, dicitur Exorciſmus in particulari.

Notandum eſt, quòd Exorciſmi non finiun- 60
tur more aliarum Orationum verbis illis conſuetis: *Per eumdem Chriſtum Dominum Noſtrum*. Sed aliis: *Per eum qui venturus eſt judicare*, *&c*. Eò quia Dæmones diem extre-
mi judicii valdè pertimeſcunt, Fulienſ. *de Sacr.* 61
cap. 13. §. 9.

§. XXVI. Poſtea Sacerdos accipit de ſaliva oris ſui, & tangit aures, & nares Electi: tangendo verò aurem dextram, & ſiniſtram dicat: Ephpheta, quod eſt adaperire: deinde tangendo aures dicat, In odore, &c.

Omninò hæc Rubrica eſt eadem quæ obſervatur in Baptiſmo Infantium, nullo verbo penitus immutato; atque ideò videnda ſunt quæ diximus in explicatione illius, tam de ſaliva, quàm
de voce *Ephpheta*, quæ ut diximus, diverſimodè 62
ſcribitur apud diverſos Authores.

§. XXVII. Deinde interrogat Electum: Quid vocaris?

Hæc nova interrogatio in hoc loco ſatis animadvertenda eſt; Si enim tunc, quando Sacerdos dixit electo in principio Catecheſis: *Quo nomine vocaris?* Catechumenus reſponſum fecit de veritate nominis ſui, cur modò noviter eum interrogat: *Quid vocaris?* An tam citò oblitus
63 eſt hujus nominis? Dubio huic, meo videri reſpondi poteſt dupliciter. Poteſt eſſe: quòd iſta repetita interrogatio præſcripta ſit à Rubrica, ut
64 hoc pacto miniſter requirat, & iterum poſcat, an Catechumenus perſiſtat in electione nominis, in ſe primò præſentando ad Catecheſim, aſſumpto, vel pœniteat, & reaſſumere optet vetus nomen Infidelitatis, vel aliud magis ſibi viſum. Secundò dico: In prima Interrogatione fortaſſe debere Catechumenum dare nomen ſuæ Infidelitatis, & poſtea hoc loco aſſumere illud, quod ſibi elegit adhibendum in gremio Eccleſiæ.

Ex iſtis duabus opinionibus prior mihi lubet: hæc enim frequens repetitio, tunc cùm magis tempus urget, eſt utilis ad confirmandum electum in ſuo propoſito. De facto videretur vana interrogatio, cùm jam paulò antè in mox pronuntiato, & fulminato Exorciſmo dixerat Sacerdos: *Recedas ab hoc famulo Dei N.*

Ultimò ego credo hanc Rubricam meliùs inſervire Epiſcopo baptizanti tantùm, non autem Catechizanti, ut notatur in fine Tituli, *de Ritu ſervando dum Epiſcopus baptizat*: Tunc enim de facto Epiſcopus ignorat nomen Baptizandi, & dicit cum veritate: *Quo nomine vocaris?*

Abrenuntiationes iſtæ ſimiles omninò ſunt iis, quæ fiunt in Baptiſmo Infantium, ideòque hic nihil de iſtis.

§. XXVIII. Tunc Sacerdos intingit pollicem dexteræ manus, &c.

Tota hæc Rubrica ſimilis eſt jam explicatæ in Baptiſmo Parvulorum, quare nihil amplius ſuperaddam.

§. XXIX. Et ducitur Electus ad Baptiſterium, ubi ſi ob aliquam cauſam non habeatur, ſive præparata non fuerit Aqua baptiſmalis, fiat benedictio Fontis, ut infrà ponitur, & cùm fuerit prope Fontem, Sacerdos interrogat: Quid vocaris?

Infans portatur, Adultus ducitur ad Baptiſterium non longè paratum, in quo ſi deficiat Aqua baptiſmalis, de novo conſecranda eſt modo præſcripto à Rubrica in Baptiſmo Parvulorum. Verùm in hoc caſu deficientiæ magna incuria notandus eſt miniſter Baptiſmi, ſive Parochus,

ſive

ſive demum Cæremoniarum Magiſter, non prævidendo hanc deficientiam. Attamen ego credo quòd Rubrica aſſignet benedictionem hujus Aquæ hoc loco, ut electus ſit præſens, & ſpectator rerum, & myſteriorum, necnon cæremoniarum, quæ Aquam hoc pacto, & ritu benedictam reddunt venerabilem.

Nota hìc quòd denuò Miniſter interrogat Electum de nomine, dicendo *Quid vocaris?* Ex quo confirmatur opinio mea, nempe hanc interrogationem per multas vices fieri debere, ut conſtantia Electi quodammodo tentetur, an perſiſtat in vocatione.

§. XXX. Iterùm interrogat dicens: Quid petis? Reſp. Baptiſmum.

Et hæc quoque interrogatio ex induſtria facta eſt. Certè Miniſtro conſtat petitio Electi, quæ eſt, ut baptizetur. Dixit enim in principio Catechiſmi: *Quid petis ab Eccleſia Dei?* Et Electus reſpond. *Fidem*. Cur ergo hic eum noviter interrogat, dicens: *Quid petis?* Si cuncta jam huc uſque facta ad Baptiſmum perducunt? Non alia de cauſa hoc fit, niſi, ut verè per reiteratos actus conſtet libera voluntas baptizandi: Ideò ad ſequentem interrogationem, Reſpond. *Volo*.

Poſſet etiam adduci alia ratio ex Evangelio deſumpta, nempe, ordinari has repetitas interrogationes ab Eccleſia, ut Catechumenus; per repetitionem ſui conſenſus meritum, & gratiam majorem adipiſcatur ex ingeminatis actibus deſiderii ſui. Ita Chriſtus ter interrogavit Petrum: *Petre, amas me? Joann.* 21. hoc eſt, inquit Div. Bernardus 1. *Timoth.* 1. 5. *habes Charitatem de corde puro, & de conſcientia bona, & fide non ficta?* Quod ad voluntatem, & deſiderium Catechumeni in re tanti momenti applicari poteſt. Quare Theophilat. ut ex *catena aurea* S. Thomæ in Joann. 21. ait: *Ex tunc etiam inolevit conſuetudo, ut ter confiteantur qui veniunt ad Baptiſmum*.

§. XXXI. Tunc Patrino, vel Matrina, vel utroque (ſi ambo admittantur) admota manu, tenente, ſeu tangente Electum, vel Electam, aperto capite, & laxatis à collo veſtibus, inclinatum, Sacerdos vaſculo, vel urceolo haurit Aquam baptiſmalem de Fonte, & cum ea, ſub trina ſupra caput, in modum Crucis infuſione, baptizet Electum, ſeu Electam in nomine Sanctæ Trinitatis, ſic dicens: *Ego te Baptizo*, &c.

65 Notabilia in hoc textu, & non explicata
in Baptiſmo puerorum ſunt, quòd electus debeat
ſtare detecto capite, ſcilicet abſque pileo,
ſeu alio quocumque tegumento; inter
quæ tegumenta haberi debet etiam cæſaties ficta,
66 vulgò *Perrucca*, ſeu *Cerchietti*, quæ
cùm vana ornamenta ſint, deponi debent
in hoc caſu, ne impediatur aquæ infuſio
ſupra caput: Idem quoque dicatur de mu- 67
lieribus.

Inſuper veſtes eſſe debent laxatæ à collo, ut 68
Aqua effuſa ſupra veſtes non cadat, ſed liberum
habeat curſum ad Baptiſterii Sacrarium, ſeu ad 69
pelvim ſuppoſitam. Quod ut faciliùs eveniat, 70
debet Electus ſtare facie prona ſupra Fontem.

§. XXXII. Si Aqua, quæ ex capite baptizati defluit, non dilabitur in Sacrarium Baptiſterii, recipiatur in ſubjecta aliqua pelvi, & in illud poſtmodùm projiciatur.

Concordat hæc Rubrica cum alia generali *de Sacris Oleis, & aliis requiſitis*, à me explicata in Tit. *de Sacramento Baptiſmi rectè adminiſtrando*, §. *Pelvis*, *ſeu Bacile*.

§. XXXIII. Cùm plures ſint Electi, ſingillatim ſinguli interrogantur, & baptizantur, ut ſuprà, ſi ſunt mares, & fœminæ; primùm mares, & fœminæ deinde.

Pariter hanc Rubricam explicavimus in Baptiſmo Parvulorum, & loquuti fuimus de præeminentia maſculorum ſuper fœminas.

§. XXXIV. & §. XXXV. Duæ Rubricæ eædem ſunt ac in Baptiſmo Infantium; quare nihil ſuperaddendum duco.

§. XXXVI. Tum Bombacio, vel re ſimili pollicem tergit, & imponit capiti Electi chriſmale, ſeu candidum linteolum, & dat illi veſtem candidam dicens, &c.

71 Linteolum eſt quo frons chriſmate liniti cingitur, & etiam in Sacramento Confirmationis adhibetur. Licèt induendus ſit Electus veſte candi- 72
da, attamen, non prætermittendum eſt hoc chriſmale.

male , ſeu linteolum , vel ſudariolum , quod im-
ponitur ſuper partes inunctas ſacro Chriſmate ,
ob venerationem.

73 Datur inſuper illi veſtis candida , ex quo in-
nuitur non eſſe Catechumenos induendos ſimili
veſte (ut nonnulli perperàm faciunt) ante Bap-
tiſmum , ſed poſt , hanc eſſe ſuſcipiendam de
manu Sacerdotis : cui prævaricationi occurrere
volens Summus Pontifex Benedictus XIII. in Con-
cilio nuper Romæ habito , hanc conſtitutionem
promulgavit , quæ eſt ſecunda, Tit.16. *Non eſt*
74 *in ſolemni Adultorum Baptiſmate ſine redargutio-
ne prætereunda illa ſacri Ritus inverſio , dum
Catechumeni ad divinum permittuntur adire la-
vacrum candida induti Neophytorum veſte ,
quam tantummodò poſt Baptiſmum tradimus bap-
tizatis) Can. poſt Bapt. & can. Accepiſti , cit.
diſt.4. de conſ.) in glorioſa ſignum reſurrectionis,
ad quam homines è ſacro Fonte regenerantur ,
novæque vitæ innocentiam ſignificandam , quam
poſt veteres ablutas maculas ſervare debent im-
maculatam , ante Chriſti Tribunal perferen-
dam . Hæc itaque , & ſimilia à Sacrarum
Cæremoniarum Magiſtris advertantur , &c.*
Igitur Sacerdos eſt , qui præbet Neophyto ve- 75
ſtem candidam propriis manibus , quæ ideò
debet eſſe parata , ut facilè ad manus habea-
tur .

§. XXXVII. Et Electus deponit priores veſtes , & induitur novis albi coloris , vel ſaltem exteriore candida , quam à Sacerdote accepit.

76 Munus eſt Patrinorum , vel aſſiſtentium exue-
re Neophytum veſtibus antiquis uſque ad il-
lud præfixum tempus indutis . Fœminæ exue-
re , & veſtire debent fœminas , maſculi maſcu-
los .

Illa limitatio ; *vel ſaltem exteriore* : videtur
quòd permittat Catechumenos poſſe externè ſal-
tem apparere indutos veſtibus albis ante Baptiſ-
mum . Qua de cauſa , ut ſæpiùs vidi , maſcu-
lis permiſſum eſt pallium nigrum , ſeu coloratum
externè gerere , quod ſtatim ac deventum eſt ad
hunc locum , deponunt , & induti apparent ve-
ſte alba . Hæc mihi ſemper viſa eſt quædam me-
tamorphoſis ſacra , oculorum illuſoria , quæ alio-
quin facilè vitari poteſt , ſi Neophytus veſtibus
ſuis antiquis indutus accedat ad Baptiſmum ; ad
quem cùm pervenerit , de præcepto Rubricæ ,
77 indui debet novis , candidiſque indumentis ; Pal-
lium enim propriè non eſt veſtis , ſed ſuperindu-
mentum ad tegendas , & defendendas veſtes à
pluvia , ſeu à rigore frigoris . Clarè utique lo-
quitur noſter textus dicendo : *Electus deponit prio-
res veſtes* . Cùm ergo pallium , ut diximus , non ſit
veſtis , non adimpletur præceptum Rubricæ , illud
tantummodò deponendo . Sic & fœminæ per inver-
ſionem Ritus , ſolent duci ad Baptiſmum cum velo
nigro ſupra caput , quo depoſito , & ſuper in-
ducto novo velo albo , creditur adimpletum præ-
ceptum noſtri Ritualis : ſed falluntur quicumque
hoc faciunt , & tolerant : Veſtis antiqua ab utriſque
eſt deponenda , non pallium , ſeu velum ; eo enim
modo , quo in domo Catechumenorum alba ve-
ſte induuntur , indui poſſunt in Eccleſia , cùm
hoc à Rituali præcipiatur , & cuicumque conſue-
tudini in contrarium deroget recens Conſtitutio
Concilii Romani ſuper allata.

Fœminis tantummodò aliquantulùm indulgen- 78
dum , ſcilicet , ut non denudentur uſque ad
ſubuculam incluſivè : ſed cùm muliebris ſupellex
varia , & multiplex ſit , poteſt illi remanere in-
duenda ſuperior veſtis tantùm . Pro qua adver- 79
tendum eſt , ne ſit ornamentis , & vanitatibus
implicata , ſed tantùm modeſtia , & honeſtas
appareat , qualis decet in ſuſcipiendo Sacramen-
to : Si enim in Parvulis præcipit Rubrica , ut
qua decet chriſtiana modeſtia , ſine pompæ va-
nitate deferantur ad Eccleſiam : multò magis in
Adultis hoc obſervandum eſſe videtur , & præ-
cipuè in fœminis , non calamiſtratis , non mi-
nio linitis , non pulvere ciprio , non cincin-
nis , non denique inſtrumento diaboli munitis .
Malè etenim abrenuntiarent pompis ſatanæ , quæ
pompis diabolicis indutæ , ad Sacramentum ac-
cederent .

§. XXXVIII. Poſteà dat ei Sacerdos cereum , ſeu candelam accenſam in manu dextera , dicens , Accipe , &c.

80 In Baptiſmo Infantium Candela traditur Patri-
no , quia Infantes ſupponuntur faſciis ligati , & cir-
cumvoluti . Adultis verò danda eſt Candela in
manu , quia liberi , & apti ſunt ad eam portan-
dam . Significatio hujus luminis habetur in expli-
catione *Bapt. Infant.*

§. XXXIX. Ipſe verò Neophytus eumdem cereum accenſum manibus teneat uſque in finem , præter quam dum confirmatur.

81 Nunc pro prima vice in hoc Rituali , noviter
baptizatus vocatur *Neophytus* , quando huc uſ-
que vel Catechumeni , vel electi nomine appel-
latus eſt . *Neophytus* vox Græca eſt , quæ ſigni-
ficat , ac *Novus in fide* , & dicitur de eo , qui
à reprobata Religione converſus , de recenti
Chriſtianæ militiæ nomen dedit , *cap. Sicut* 48.
82 Turrecrem. 48. *diſt. in ſumm. num.* 2. dicitur
de recenti , nam qui à multo tempore ab Infide-
litate ad Chriſtianiſmum ſunt converſi , Neophy-
ti nuncupandi non ſunt , quamvis injurioſè ita
appellentur ab aliquibus , quos gravibus verbis
arguunt Turrecremat. *loc. cit. ſub num.* 2. *verſ.
ex qua* , Navar. *in Manual. cap.* 27. *ſub num.*
205. *verſ. dixi* , apud Ricciull. *de Neoph. c.* 1.
n. 1. & 2. Ideòque hic nominatur Neophytus ,
quia

quia eſt immediatè poſt ſuſceptum Baptiſmum. Cereum itaque accenſum ipſe Neophytus, manibus ſuis, ſi valet, habere debet, & tenere, donec peracta ſit totaliter functio: imò laudandus erit ſi illum geſtet in Oratione habenda pro gratiarum actione, & tempore, quo Miſſam audit. Ipſe enim Neophytus eſt novum lumen Eccleſiæ additum; atque ideò Symbolum ſuæ fidei portare non erubeſcat.
Deponenda tantùm eſt Candela ſi poſt baptiſ- 83
mum, Confirmationis quoque Sacramentum, ab Epiſcopo accipiat, ut ſæpè accidit.

§. XL. In Eccleſiis autem, ubi Baptiſmus fit per immerſionem ſive totius corporis, ſive capitis tantùm, Sacerdos accipiat Electum per brachia propè humeros, & ſuperiore parte corporis nudatum, reliqua honeſtè contectum, ter illum, vel caput ejus mergendo, & toties elevando, baptizet ſub trina merſione, Sanctam Trinitatem ſemel tantùm ſic invocando: Ego te Baptizo in nomine Patris ✠, mergat ſemel; & Filii ✠, mergat iterùm; & Spiritus Sancti ✠, mergat tertiò; Patrino vel Matrina, vel utroque eum tenente, vel tangente.

84 De Baptiſmo Infantium per immerſionem jam diximus ſuo loco: *In ordine baptizandi Parvulos*. Modò de baptizandis Adultis eodem ritu, nempe per immerſionem aliqua dicenda eſſent, ſed cùm penè nulla differentia interſit ab uno ad alium ſtatum Baptizandorum, ſuperfluum cenſeo hìc jam dicta repetere, cùm commodè poſſit Lector ad ſuperiùs enarrata ſe re-
85 portare. Id quod mihi videtur notandum in hoc caſu immerſionis Adultorum, eſt incommoditas, & difficultas benè, & ritè exequendi hunc ritum cum Adultis jam ad perfectam ſtaturam perventis; magnæ enim difficultatis eſt illos per brachia elevare, & mergere. Pariter in Fœminis Adultis non ita facilè evenire poteſt, ut ſe ſinant denudari in aliqua corporis parte, & pertractari à Sacerdote. Mihi videtur, quòd D. Carolus innuere voluerit hanc difficultatem tunc, quando *in Act. p. 4.* Sacramentale Ambroſianum exponens, in quo viget uſus baptizandi per immerſionem, de Baptiſmo Adultorum pertractans, & docens quæ in eo ſervanda ſunt, diſpenſat Miniſtrum, & baptizandum ab hoc ritu immerſionis, aſſerens quòd poſſit eſſe magni incommodi. Verba ſunt: *Baptizetur* (Adultus) *per immerſionem, ut ritus Ambroſianæ Eccleſiæ poſtulat, ſi quidem commodè fieri poſſit: alioquì per infuſionem*: Ecce quomodo ſanctus Antiſtes incommodum prævidens, benignè annuit, & à præſcripto Ambroſiano ritu recedere permittit.

§. XLI. Et cùm Electus ſurrexerit de Fonte, Patrinus, vel Matrina cum linteo in manibus ſuſcipit eum de manu Sacerdotis.

86 Magis magiſque creſcit difficultas ritus immerſionis in Adultis. Hìc tergi debet totus à Patrino, vel Matrina, qui eum ſuſcipiunt de manu Sacerdotis, in qua terſione (præcipuè totius corporis) multa incommoda pati poſſunt.

§. XLII. Et Sacerdos, intincto pollice dextro in ſacro Chriſmate, illum in vertice in modum Crucis perungit dicens, &c. Deinde Sacerdos imponit capiti ejus linteolum, ſeu Chriſmale, & dat ei veſtem candidam, dicens, &c.

Quæcumque in hoc §. à Rubrica enunciantur, jam à nobis expoſita, & adnotata fuerunt ſuperiùs in Baptiſmo Adultorum per infuſionem; atque ideò non reiteranda eſſe cenſeo.

§. XLIII. Et ſtatim prædicto linteo abſtergitur, & in loco ſemoto veſtitur novis, & albis veſtibus, & exteriore candida, quam accepit.

87 Ex hoc textu magis explicatur intentio Eccleſiæ, circa veſtem candidam deferendam à Neophytis: alibi non pauca diximus §. 27. modò nonnulla ſuperaddenda ſunt. Quando Rubrica hæc dicit: *In loco ſemoto*, jubet, ut hoc fiat ob decentiam: ſi enim Neophytus totus expoliari debet, decet, ut remotè ab oculis adſtantium hoc fiat. Ubi verò addit: *Et exteriore candida, quam accepit, &c.* demonſtrat, quaſcumque veſtes tum exteriores, tum interiores, debere ibi eſſe paratas, ut Neophytus poſſit illis indui: ergo ſupponit, quòd illis nondum indutus fuerit: ergo malè ſe gerunt qui ducunt Catechumenum interioribus veſtibus albis indutum, & ſolo pallio, aut velo (ſi Fœmina fuerit) nigro, vel colorato ſuperextenſo: nam exterior veſtis, quam Neophytus accipit à Sacerdote, non eſt tota veſtis, ſed tantùm exterior pars. Rubrica in hoc loco ſatis clarè loquitur, & ideò intelligere eam facilè deberent qui negotiis Catechumenorum præſunt, & præſertim Sacrarum Cæremoniarum Magiſtri.

§. XLIV.

§. XLIV. Poſtea dat ei Sacerdos candelam accenſam in dextera manu, dicens ut ſuprà, &c.

Vide quæ diximus tam in ordine baptizandi
Pavulos, quàm in ordine baptizandi adultos:
88 quibus addo, Cereum, ſeu Candelam, unà cum
ſudariolo, ſeu linteolo, de quo ſuprà, præſtan-
89 da eſſe expenſis Adulti, ſeu illorum, qui Cate-
chumenorum curam habent, non verò expenſis
Eccleſiæ. Si verò in tanta paupertate conſtitutus
eſſet Catechumenus, ut nec haberet quo indue-
retur, præſtandum eſſet illi à pia Matre Eccleſia
quidquid in hoc caſu opus eſſet.

§. XLV. Poſtea dicat. N. Vade in pace, & Dominus ſit tecum. Reſpond. Amen.

90 Hæc eſt ultima ſalutatio Eccleſiæ in confe-
rendo Baptiſmo. In primitiva Eccleſia Catechu-
meni poſt Evangelium, à Miſſæ Sacro licentia-
bantur, Diacono dicente: *Ite Catechumeni in
pace*, Caſal. *d. c.* 5. §. *Catechum.* Dionyſ. Areop.
de Eccl. Hierarc. c. 5.

§. XLVI. Si adſit Epiſcopus, qui id legitimè præſtare poſſit, ab eo Neophyti Sacramento Confirmationis initiantur.

91 Epiſcopus loci poteſt legitimè miniſtrare Sa-
cramentum Confirmationis, & in hoc omnes
Doctores concordant. Antiquitus poſt ſuſceptum
Baptiſmum immediatè confirmabatur Neophytus,
92 imò & Infans baptizatus, Clem. I. *epiſt.* 4. &
alii multi SS. PP. & DD. per allegat. à Caſal.
dict. c. 5. §. *Baptizati*. Ceſſavit deinde tractu
temporis mos iſte, & ritus, ob auctum nume-
rum fidelium, & ob non ita frequentem admi-
niſtrationem Baptiſmi ab Epiſcopis ſolemniter fa-
ctam, Caſal. *d. l.* Verùm cùm hujus Sacramenti
ritus à Rituali non præſcribatur, ſed tantùm *in
Pontificali Romano* inſertus ſit, meum non eſt
hìc de illo diſſerere.

§. XLVII. Deinde ſi hora congrua fuerit, celebratur Miſſa, cui Neophyti interſunt, & Sanctiſſimam Euchariſtiam devotè ſuſcipiunt.

93 Ex hac Rubrica magis infertur neceſſitas ad-
miniſtrandi Baptiſmum in mane, & jejunii ſer-
vandi à Catechumenis, cùm debeant ſuſcipere
Sanctiſſimam Euchariſtiam: quare confirmanda
ſunt quæcumque diximus §. 8. & 9. Tituli *de
Baptiſmo Adultorum*. Cæterùm antiquiſſimus
mos eſt celebrandi Miſſam poſt Baptiſmum, Ord.
Rom. & Albin. *de Div. Offic. c.* 19. Poſt Bap-
94 tiſmum, peracto Miſſæ Sacrificio, dabatur ſta-
tim Euchariſtia, Caſal. *d. l.* cum pluribus.
95 Remanet aliquid dicendum de nomine Neo-
phyti ſcribendo in libro Baptizatorum, quod di-
ligenter fieri debet à Parocho, adnotando omnes
circumſtantias, nempe antiqui nominis Bapti-
zati, Sectæ, ſeu Religionis falſæ, in qua dege-
bat, Ætatis, Patrinorum, Miniſtri Baptiſmi,
temporis, horæ, & alia neceſſaria pro teſtanda
illius converſione: de quibus nonnulla dicemus
in fine hujus operis: modò ſufficit dicere, opti-
mum eſſe conſilium illorum Parochorum, qui pro
Neophytis, & expoſitis Infantibus libros habent
diverſos, & à communi ſeparatos. Vide quæ di-
cenda ſunt in fine ad Tit. *de forma deſcribendi
Baptizatos in primo libro*, §. 7.

§. XLVIII. Si verò ob Baptizandorum multitudinem (ut in India, & novo Orbe quandoque contingit) in ſingulorum Baptiſmo præſcripti ritus adhiberi non poſſunt, tunc, vel pluribus ſimul adhibeatur, vel ſi urget neceſſitas, omittantur.

96 Hæc Rubrica pro Miſſionariis Apoſtolicis fa-
cit, qui ad Indos, ſive ad novum Orbem mit-
tuntur, & à S. C. Propagandæ Fidei Romæ in-
ſtruuntur de omnibus iis, quæ in tali diſtantia
permitti, & tolerari poſſunt. Nihilominùs cùm
etiam poſſit dari caſus, ut in gremio fidelium
detur aliqua neceſſitas baptizandi multitudi-
97 nem infidelium in aliquo urgenti periculo, ver-
bi gratia, Incendii, Terræmotus, Peſtilentiæ,
vel fluviorum inundationis, & ſimilium, præ-
cipuè cùm in Terris Chriſtianorum Hebræi
permittantur habitare palàm, & abſque reſtri- 98
ctione, ſciendum eſt, in iſtis neceſſitatibus ſi
urgeat periculum, vel multitudo ſit innume-
rabilis, poſſe omitti cæremonias Sacramenta- 99
les, Exorciſmos, & Catechizationes, vel cum
pluribus adhiberi, & ſervari unicam, & ſo-
lam eſſentiam Baptiſmi, in baptizando per A- 100
quam, adhibita forma conſueta: *Ego te Bap-
tizo, &c.*

ORDO
SUPPLENDI OMISSA
SUPER BAPTIZATUM.
TITULUS DECIMUS QUARTUS.

SUMMARIUM.

1 *Sacramentalia prætermitti non debent in Baptiſmo,*
2 *Niſi in caſu graviſſimæ neceſſitatis.*
3 *Habent ſuam peculiarem ſignificationem.*
4 *Pericula, in quibus omitti poſſunt Sacramentalia.*
5 *Effectus Sacramentalium enumerantur.*
6 *Omittens Sacramentalia ſine cauſa, peccat graviter.*
7 *Exorciſmi locum habent inter Sacramentalia.*
8 *Exorciſmorum effectus.*
9 *Cæremoniæ infantibus non ſunt inutiles.*
10 *Cæremoniæ in Adultis utiliſſimæ.*
11 *Cæremoniæ omiſſæ ſupplendæ ſunt.*
12 *Poſſunt ſuppleri per ſaltum.*
13 *Nonnulla mutanda in ſupplendis Orationibus.*
14 Dudum *quid ſignificet?*
15 *Miniſter in ſupplendis omiſſis debet eſſe benè cautus,*

CUM Sacramentalia quæ intelliguntur per cæremonias Sacras ab Eccleſia inſtitutas, ut Sacramenta magis ſolemniter celebrentur, habeant ſuam peculiarem vim in Baptiſmo, non ratione meriti operantis, neque vi ſua immedia- 1
tè, ſed ex opere operato, & per ſignificationem, ideò prætermittenda non ſunt niſi in caſu graviſ-
ſimæ neceſſitatis, vel in mortis periculo. Qua- 2
propter Textus ait:

§.I. Cùm urgente mortis periculo, vel alia cogente neceſſitate, ſive Parvulus, ſive Adultus, ſacris precibus, ac cæremoniis prætermiſſis, fuerit baptizatus, ubi convaluerit, vel ceſſaverit periculum, & ad Eccleſiam delatus fuerit, omiſſa omnia ſuppleantur.

3 Pericula iſta enumerantur à Ricciull. *dict. l.3. de Catech. cap.3. n.2.* & ſunt mortis, ægritudinis, obſidionis, perſecutionis, naufragii, incendii, & ſimilium.

4 Quinque effectus habent iſta Sacramentalia, ſeu iſtæ cæremoniæ, quos enumerat, Coninck *de Sacr. qu.71. de cæremon. Bapt. art. 3. dub.*
5 *unic. num.* 21. Primus eſt remiſſio peccati venialis: ſecundus excitatio Gratiæ prævenientis: tertius remiſſio pœnæ temporalis; quartus compreſſio Dæmonis; quintus operatio ſanitatis: & totum hoc fit, quatenus aliqua ratione in nobis excitant pium aliquem motum, & ſaltem virtualem peccatorum diſplicentiam, D. Th. *quæſt.87. art. 3. in Corp.*

Ab horum effectuum experimento non debent arceri Baptizandi ad libitum, ſed ubi tantùm ratio poſtulat, & eſt, ut diximus, quando grave aliquod periculum imminet: & ideò qui extra
6 periculum, ſeu neceſſitatem baptizaret ſeu Infantem, ſeu Adultum, & omitteret Sacramentalia, ſeu cæremonias, graviter peccaret, & eſſet puniendus, Diana *de Bapt. art.7.*

7 Inter has cæremonias, ſeu Sacramentalia locum habent Exorciſmi, qui duplicem effectum
8 habent, eò quia tollunt duplicem gratiæ obicem: alterum nempè extrinſecum, qui à Dæmone poſſet provenire, qui ſuis tentationibus conatur effectum Baptiſmi impedire: Alterum intrinſecum, qui naſcitur ex noſtra hebetudine ad res divinas capiendas. Per dictas autem cæremonias, & divinas inſpirationes, quas Eccleſia ſuis precibus, nobis impetrat, excitamur, ut alacriùs, & ferventiùs divina ſuſcipiamus myſteria, Coninck *l. c.*

Dubium eſt an iſtis cæremoniis indigeant In- 9
fantes, qui cùm uſum rationis non habeant, neque mereri, neque demereri poſſunt, nec ſunt capaces tentationis Dæmonum, nec divinarum inſpirationum, niſi Deus vellet inſueto miraculo judicium iis accelerare; ſed non per hoc Infantibus hujuſmodi cæremoniæ inutiles ſunt, quia impetrant à Deo, ut Dæmonum vis circa illos deprimatur, ne poſſint eos aggredi, & lædere in corpore.

In Adultis clarè patet utilitas horum Sacra- 10
mentalium, quia undequaque infirmitatibus circumdati ſunt, & indigent valido ſcuto ad eas repellendas. Igitur non inutiles, imò neceſſariæ ſunt iſtæ cæremoniæ tam Adultis, quàm Infantibus baptizatis, & baptizandis: ſi neceſſariæ, ergo non omittendæ; & ſi omittantur abſque juſta cauſa, peccat qui illas omittit, & ſupplendæ ſunt. Ad hoc igitur Eccleſia præſcripſit iſtam Rubricam, 11
ut dato caſu talis omiſſionis, poſſit Miniſter ſupplere ritè, & rectè, tunc quando ceſſet periculum, vel Baptizandus convaluerit.

§.II. Idemque ordo, ac ritus ſervetur qui in Baptiſmo parvulorum (ſi fuerit parvulus) ſeu Adultorum (ſi fuerit Adultus) præſcriptus eſt: excepto quòd

interro-

interrogatio, an velit baptizari? formaque Baptiſmi, & ablutio prætermittuntur, & quædam orationes, & exorciſmi, ſuo quique loco immutari, ut infrà, dicuntur.

Non per hoc quòd omiſſæ ſint cæremoniæ, debet immutari ordo: tantùm debent fieri per
12 ſaltum: nempe quæ præcedunt Baptiſmo priùs fieri debent: poſtea omittenda interrogatio: *an velit baptizari?* Si jam baptizatus eſt: & ſic omittenda forma: *Ego te baptizo*. Et unà ſimul ablutio, deinde reaſſumi debent orationes, preces, unctiones, exorciſmi, & alia quæ ſequuntur, uſque ad finalem ſalutationem.

§. III. Sacerdos igitur antequam immittat ſaltem in os baptizati, manum ſuper caput ejus imponens, dicit, &c.

13 In iſta oratione tria tantùm verba addita ſunt, quæ in illa dicenda ſuper baptizando, deſunt, & ſunt *dudum*: *frui*: *& quem ſuſcepit*, &
14 prorſus verificantur. *Dudum* enim ſignificat *paulò antè*, *nuper poco fa*: & licèt non ſemper verificari poſſit iſta propoſitio, cùm quandoque detur longum ſpatium temporis inter Baptiſmum, & ſupplementum cæremoniarum (quando præcipuè rationabiliter differendum venit) attamen figuratus modus loquendi poteſt appellari: & quamvis Grammatici velint, quòd de exiguo tempore dicatur, Valla *elegant. l. 2. c. 34.* Nihilominus ſano modo intelligendum venit in hoc loco iſtud verbum; ſupponit enim Eccleſia, quòd periculum mortis, ſeu alia neceſſitas non perduraverit longum temporis ſpatium; atque ideò dicit *dudum*, quando poterat dicere *jam*: & ita ſignificare quodcumque temporis ſpatium.

Inſuper dicit: *quem ſuſcepit*: quando in alia oratione hoc reticetur; diciturque: *ut idoneus accedere efficiatur ad gratiam Baptiſmi tui*, & modò: *ut idoneus ſit frui gratia Baptiſmi tui, quem ſuſcepit*, quia verè ſuſcepit Baptiſmum, nec indiget accedere ad Baptiſmum, ad quem jam antea acceſſerat in caſu neceſſitatis, & privatim.

§. IV. Deinde: Poſteaquam modicum ſalis immiſit in os baptizati dicens, Accipe Sal, &c. dicit: Oremus, &c.

Oratio ordinaria, & ſolemnis dicit: *Perduc eum Domine quæſumus ad nova regenerationis lavacrum, ut cum fidelibus tuis promiſſionum tuarum æterna præmia conſequi mereatur, &c.* Altera ſupplementi dicit: *Et quem ad nova regenerationis lavacrum perduxiſti, quæſumus, Domine, &c.* Iſta diverſitas, ſive iſta mutatio, & varia lectio conſonans eſt, & demonſtrat, adimpletum jam eſſe id, pro quo deprecatur in alia oratione.

§. V. Manu ſuper caput ejus impoſita, dicit: Oremus: Æternam, ac juſtiſſimam, &c.

Similiter hæc oratio diverſificatur per illa verba: *Ut dignus ſit frui gratia Baptiſmi tui, quem ſuſcepit, &c.* quando in conſueta alia oratione dicebatur: *ut dignus efficiatur accedere ad gratiam Baptiſmi tui, &c.*

§. VI. In Baptiſmo autem Adultorum, præter illa, quæ ſuprà notata ſunt, quando ſupplentur omiſſa, hæc mutari debent. Primùm in exorciſmo. Audi maledicte Satana, ubi dicitur habitaculum perficiat, dicatur; habitaculum perfecit: deinde in exorciſmo, Nec te latet, ubi dicitur: ut fiat, dicatur: ut fieret, &c.

15 Iſtæ mutationes quandocumque occurrant faciendæ, debent promptum habere Miniſtrum, ut poſſint liberè pronuntiari, nec interrumpi ex temporanea obſervatione. Ideò nonniſi laudandi ſunt, qui ſejunctas pro quocumque Baptiſmo habent formulas vel in ſcriptis, vel impreſſas in libellis, ſeu Tabellis à Rituali ſejunctis, ut poſſint eſſe ad manus tunc, quando opus eſt: Parochi, & Magiſtri Cæremoniarum præcipuè hoc curare deberent; eò quia in arena quandoque conſilium capere, periculoſum eſt, & deformitatem gignit, ex qua debita Sacramenti, & functionis veneratio imminuitur.

RITUS SERVANDUS
CUM EPISCOPUS BAPTIZAT,
TITULUS DECIMUS QUINTUS.

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopi proprium munus eſt baptizare.*
2 *Cardinalis etiam non Epiſcopus poteſt ſolemniter miniſtrare.*
3 *Omnes abſtinere debent ab hac ſolemnitate, ſi adſit Epiſcopus.*
4 *Cæremoniæ particulares pro Epiſcopis.*
5 *Ritus ſervandus ab Epiſcopis in unum volumen redactus.*
6 *Epiſcopus nunquam Pontificaliter agit ſine aſſiſtentia Capellanorum,*
7 *Miniſtri aſſiſtentes Epiſcopo quales, & quot?*
8 *Cardinali major numerus miniſtrorum neceſſarius.*
9 *Miniſtri aſſiſtentes debent eſſe ſuperpelliceo induti.*
10 *Familiares habitu decenti indui debent.*
11 *Veſtes adbibendæ ab Epiſcopo in baptizando.*
12 *Rochetum quid ſit?*
13 *Quare Epiſcopi Regulares utantur ſuperpelliceo?*
14 *Tota differentia eſt in indumentis, & in Miniſtris aſſiſtentibus.*
15 *Baptiſmus non debet fieri extra fontem Baptiſmalem.*
16 *Abuſus tollendi circa hoc.*

EPISCOPI proprium munus eſt Baptizare, 1
ut ex auctoritate Concilii Gerundenſis, &
Gelaſii Papæ docet Grat. *in cap. de Catechum. &
c. Venerabilis, & cap. Baptizandi., ubi gloſs. &
DD.* D. Thom. 3. *p. q.* 71. Igitur extranea, &
inſolita res eſſe non videtur, ſi quandoque vel
Epiſcopus, vel Cardinalis voluerit aliquem baptizare;
& licèt Cardinalis non eſſet Epiſcopus, 2
tamen poſſet hoc Sacramentum ſolemniter miniſtrare,
Quare *in Aƈt. Eccl. Med. P.* 4. in Sacramentali
Ambroſiano præcipitur, ut Parochus
ſervet baptizandos natos in hebdomada authentica
pro Sabbato Sancto, ut offerantur Baptiſmo,
quem ſolemni ritu miniſtrabit Archiepiſcopus illius
Eccleſiæ: à qua ſolemnitate, quæ Archiepiſcopalis
muneris eſt, quivis alius vel Archipresbyter, vel 3
Præpoſitus, vel Parochus tam Urbis, quàm Diœceſis
abſtinebit, *D. de modo miniſtrandi*, §. *Si quando.*

§. I. Si Epiſcopus, vel S. R. Eccl. Cardinalis, Parvulos, vel Adultos baptizare voluerit, parantur, & ſervantur omnia ut ſuperiùs de ordine Baptiſmi dictum eſt; atque hæc prætereà, quæ infrà notantur.

4 Cum ratione itaque ſtatutum eſt in hoc Rituali,
ut tali Miniſtro adminiſtrante, Eccleſia,
quando occurrerit, adhibeat novas cæremonias
gradui Epiſcopali, ſeu Cardinalitio convenientes.
In quo caſu iſte Ritus ſervandus eſt, qui
cùm nimis compendioſè ſcriptus ſit, & adveniente
caſu, non adeò commodè exequendus, pro
inſtructione quorumcumque aſſiſtentium, & præcipuè
illorum, qui Magiſtri cæremoniarum officio
funguntur, ampliatus fuit, & partibus ſuis
ritè, & rectè compoſitis, per extenſum, & ad
locum collocatis, in peculiare Volumen redactus
fuit, necnon typis datus Ceſenæ 1683. ex 5
Typographia Pauli Riceputi de Mandato Eminentiſſimi
Card. Urſini tunc illius Eccleſiæ Epiſcopi,
modò verò totius Eccleſiæ Catholicæ Summi
Pontificis: qui Liber valdè utilis, & manualis
eſt cunctis Epiſcopis, qui talem ritum nonniſi
compendioſè ſcriptum in hoc Rituali habebant.

Nos verò de Rubricis tantummodò in hoc Rituali
inſertis explicationem faciendo, pauca adnotabimus,
& primò

§. II. Adſint Capellani, vel alii Presbyteri, & Clerici ſuperpelliceis induti, qui ei aſſiſtant, ac miniſtrent.

6 Epiſcopus nunquam Pontificaliter agit abſque
aſſiſtentia Capellanorum, & Clericorum, quorum
enumerationem facit Cæremoniale Epiſcoporum,
7 rum, *l.* 1. *c.* 11. *de numero, qualitate, & Officio
Miniſtrorum ſervientium Epiſcopo*, & hoc
fit, ut Epiſcopales functiones, præſertim in Eccleſiis,
& in Divinis Officiis commodiùs, di-
8 gniùſque haberi queant. Multò magis augetur
numerus Miniſtrorum, ſi celebrans, ſeu miniſtrans
fuerit Cardinalis, ob Eminentiſſimam dignitatem,
qua fulget in Eccleſia Dei. Et iſti
omnes, qui ad functiones deſtinati ſunt, debent 9
eſſe ſuperpelliceo induti, ad diſtinctionem fami- 10
liarium, & inſervientium vel Epiſcopo, vel Cardinali,
qui non ſint Clerici: quorum tamen
habitus ſit decens, & moderatus juxta conditionem
ſuam, Paris Craſs. *de Carem. Cardin. & Epiſc.*

§. III.

§. III. Ipſe verò ſuper Rochetum, ſive ſuperpelliceum, ſi eſt Regularis, accipiat albam, & cingulum & ſtolam, & pluviale violacei coloris, ac mitram.

11 Simplex Sacerdos in adminiſtrando Baptiſ-
mo, niſi fiat magna ſolemnitate, ſufficit, ut
ſit Cotta, & Stola indutus. E converſo Epiſ-
copus, ſive Cardinalis, juxta dignitatem ſuam,
primò induere debet *Rochetum*. Hæc eſt ve-
12 ſtis Sacra omnino ſimilis ſuperpelliceo, exce-
pto quòd manicas habet anguſtas, & uſque
ad manum productas, ad denotandum, quòd
Prælatus (cui olim peculiaris erat hæc veſtis,
ſed poſtea per privilegium aliis inferioribus Ec-
cleſiaſticis conceſſa fuit) debeat habere manus
promptas, & expeditas ad elargiendam Elee-
moſynam, Macr. *Hier. Verbo Rochetum*.
Epiſcopi Regulares ex antiqua inſtitutione pro 13
Rochero utuntur ſuperpelliceo, quia Monachus
factus Epiſcopus non penitus abſolvitur à regu-
la Monachali, *can. 16. quaſt. 1. de Monach.* &
plerumque Regulares habent manicas latas;
ideò difficilis eſt apud illos uſus Rocheti.
Samell. *l. Eccl. T. 8. epiſt.* 23. diſpenſantur ta-
men nonnulli, ut ipſemet Auctor demonſtrat.
Qui verò manicas habent latas, ad hoc eas ha-
bent, ut dilatentur ſpatia charitatis, Durand.
l. 3. c. 1.

§. IV. Atque ita paratus cum Miniſtris procedat Baptiſmi miniſterium. Et ſeqq. Rubricæ uſque ad finem hujus Ritus.

Cùm in hoc Ritu ſerventur omnia, quæ
præſcripta ſunt in Baptiſmo, tam Parvulorum,
quàm Adultorum, nihil à nobis eſt ſuperad-
dendum, cùm ſingula ſuis locis huc uſque ex-
14 plicaverimus. Tota differentia Ritus ſervandi
Epiſcopo baptizante, conſiſtit in indumentis
Epiſcopalibus, & in Miniſtris, de quibus nu-
per diximus, & in modo, & tempore ſedendi,
& ſtandi, vel cum mitra, vel ſine mitra, cir-
ca quæ tota hæc Rubrica verſatur, quæ nul-
la indiget explicatione Parochis ſaltem neceſſa-
ria.

Si verò de hoc pontificali Baptiſmo ordinem, & methodum aliquis per ſuas partes diſtributam deſideraret, facilè ei occurret Volumen jam enunciatum, Ceſenæ impreſſum, & inſuper aliud ab Horatio Criſtiano compoſitum, ſub titulo *Praxis pontificalis pro majori hebdomada*, *Bonon.* 1680. in quo per extenſum tota hæc functio pontificalis expoſita eſt, quæ cùm magis pertineat ad Pontificale, ſeu Cæremoniale Epiſcoporum, quàm ad Rituale Romanum, ſtudiosè hìc à me prætermittitur: nihil enim ad Parochos pertinet.

§. V. Si autem Pontifex quempiam à Presbytero jam catechizatum, tantùm baptizare voluerit, ſic paratus veſtibus albis incipiat, poſtquam ad Baptiſterium deventum fuerit, dicens, Quo nomine, &c.

15 Unum tantummodò hìc ſuperaddam, quod
ad rem valdè facere credidi nempè incongruum
eſſe, & inconveniens fieri hunc Baptiſmum ex-
tra locum Fontis Baptiſmalis. Vidi olim in qua-
dam Eccleſia Cathedrali, omnia, & ſingula pa-
rata pro adminiſtrando Baptiſmo ab eminentiſſi-
mo Cardinali: ſed quod contra Ritum mihi vi-
ſum fuit, erat menſa quædam parata ante Al-
tare majus, ſupra quam Pelvis erat cum Aqua
baptiſmali à fonte extracta, qua baptizandus
erat quidam Catechumenus à Presbytero jam ca-
techizatus. Acceſſit debito tempore baptizandus,
& illum Epiſcopus (factis debitis, & præſcrip-
tis interrogationibus) abluit ſedens cum mitra,
ad menſam ut ſuprà paratam ante Altare ſub
16 Baldachino. Hujus Ritus inverſio nonnullis diſ-
plicuit, quia licèt Miniſter eſſet Cardinalis, attamen dignitati, & Eminentiæ ſuæ nulla irreverentia, ſeu nullum incommodum inferebatur, accedendo ad Fontem Baptiſmalem, ut à Rubrica præſcribitur, quæ clarè loquitur his præcipuis verbis, *Poſtquam ad Baptiſterium deventum fuerit, &c.* Nec quod ſciam, Cæremoniale Epiſcoporum, ſeu Pontificale Romanum diſpenſat ab hujus Ritus obſervantia, quam optimè callere deberent Sacrarum Cæremoniarum Magiſtri. Nec obſtat Reſolutio S. Congregat. Rit. à me allata ad Titulum: *De tempore, & loco miniſtrandi Baptiſmi*, §. 3. quia ibi ſermo eſt de baptizandis Filiis Baronum, non verò de Adultis, ut in præſenti caſu.

BENE-

Digitized by Google

BENEDICTIO FONTIS BAPTISMI

Extra Sabbatum Paſchæ & Pentecoſtes, cùm Aqua conſecrata non habetur,

TITULUS DECIMUS SEXTUS.

SUMMARIUM.

1 *Fons Baptiſmi non eſt eſſentiale conſtitutivum Eccleſiæ Parochialis.*
2 *Fons Baptiſmi omni munditie debet nitere.*
3 *Si Aqua corrupta fuerit, renovatur.*
4 *Aqua ſemper faces deponit, & majores ſi fuerit putrida,*
5 *Fons mundandus eſt ob venerationem.*
6 *Aqua Baptiſmi quare ſit conſecranda?*
7 *Aqua conſecrata ſordes peccatorum diluit.*
8 *Miniſtri neceſſarii in hac Benedictione.*
9 *Altare in Baptiſterio optimè ædificatur.*
10 *Altare Baptiſterii Sancto Jo: Baptiſtæ dedicandum eſt.*
11 *Litania ordinaria, ſeu major quænam ſit.*
12 *Litania abbreviata dicitur in Sabbato Sancto.*
13 *Litaniarum myſterium, & ſignificatio.*
14 *Symbolum Fidei, & Oratio Dominica quare dicantur ſub ſilentio?*
15 *Cur dictæ Orationes recitentur palàm in Benedictione Fontis?*
16 *Aqua dividitur tota manu, non digitis.*
17 *Aquæ Benedictæ modica effuſio fieri debet.*
18 *Partes Orbis Terrarum quænam ſint?*
19 *Inſuflatio in Aquam cur fiat?*
20 *Y littera quidnam verè ſit, & quodnam myſterium in ſe contineat?*
21 *Littera Pythagorica, & ejus Symbola.*
22 *Olei ſanctificatio facit Fontem ſanctificatum.*
23 *Olei immixtio facienda manu, non inſufflatione,*

QUAMVIS Fons Baptiſmalis non ſit eſſentia- 1
le conſtitutivum Eccleſiæ Parochialis, eò
quia benè ſtare ſimul poſſunt, quòd aliqua Ec-
cleſia ſit verè, & propriè Parochialis, & Fon-
tem Baptiſmalem non habeat, ut obſervat in Ur-
be Pignatell. *conſ.* 3. *num.* 13. *in fine to.*4. atta-
men, poſito quòd in Eccleſia adſit Fons Baptiſ- 2
malis, debet eſſe interiùs, exteriùſque omni mun-
ditie nitens. Quare

§.I. Primùm lavatur, & mundatur Vas Baptiſterii, deinde limpida Aqua repletur.

3 In Rubrica jam à nobis explicata ſuperiùs ad Tit. *de materia Baptiſmi*, §. 4. Præſcribitur, quòd ſi Aqua corrupta fuerit, aut effluxerit, aut quovis modo defecerit; *Parochus in fontem benè mundatum, ac nitidum recentem Aquam infundat, eamque benedicat ex formula, quæ infrà præſcribitur*. Hæc itaque eſt formula illuc indicata, quæ ponitur ultima inter res ad Baptiſmum ſpectantes in Rituali noſtro. Sed cùm de hac nonnulla, & quidem doctiſſimè ſcripſerit eximius Gavantus, pauca à nobis dicenda remanent, quæ breviſſimis adnotationibus expedimus.

4 Lavatur igitur, & mundatur Vas: nam ſemper Aqua etiam puriſſima fæces deponit: ideò purificandus eſt Vas, ut Aqua pura, & nitida impleatur; & multò magis id fieri debet, quando Aqua antecedenter conſecrata corrupta fuerit, quia hujuſmodi corruptio multas fæces producit.
Quæcumque cauſa ſit, ſemper mundari debet fons, 5
ſaltem ob venerationem, & dignitatem conſecra-
tionis faciendæ.
Aqua iſta debet eſſe naturalis, & cujuſ- 6
cumque fontis, vel fluvii, vel Putei ſit, vel
ſimilis originis, ut diximus *in Rubric.* 2. *Ti-*
tul. de mat. Bapt. §. 1. quæ ideò conſecratur, 7
ut intelligamus, Aquam non ex ſui natura, ſed
ex Divina inſtitutione, & virtute, ſordes peccatorum abluere, ut eo pacto, quo ſordes corporum mundantur Aqua naturali, ita per Baptiſmum peccata Animæ purificentur,

§.II. Tum Sacerdos cum ſuis Clericis, vel etiam aliis Presbyteris, cruce, & duobus cereis præcedentibus ac thuribulo, & incenſo, & cum Vaſculis chriſmatis, & Olei Catechumenorum deſcendit ad fontem, & ibi, vel ante Altare Baptiſterii dicit Litaniam ordinariam, &c.

8 Miniſtri ſunt neceſſarii, nam quamvis hæc Benedictio non ſit ſolemniſſima, attamen debet fieri cum omni decentia, & proprietate; ideòque adeſſe debent diverſi, tum Clerici, tum Miniſtri, qui deferant res neceſſarias, & in functione adhibendas.

Suppo-

9 Supponit pro majori ornatu Rubrica, adeſſe
Altare in Baptiſterio, quod, ut alibi diximus,
extra Eccleſiam ædificatum ſit, per allegat. à
10 Cavaler. *Rett. Eccl. t.* 3. *n.* 1. qui vult hujuſmodi
Altare D. Jo: Baptiſtæ dicatum.

Litania ordinaria eſt illa, quæ vocatur ma- 11
jor, ſeu omnium Sanctorum, ut dicemus ſuo
loco, poſt Pſalmos Pœnitentiales, qua oc-
caſione de ejus etymologia, & origine tra-
dabimus.

§. III. Poteſt etiam dici Litania brevior ut in Miſſali in Sabbato Sancto.

12 Si Litania abbreviata præſcribitur in Sabbato San-
cto, magis conſonum videtur, ut quoque in Fontis
benedictione (quæ de ordinario in Sabbato Sancto
ſit) recitetur potiùs quàm Litania major. Quæ-
cumque ſit quæ recitetur, ſignificat conſortium
Sanctorum cum baptizandis, ſeu nuper baptiza- 13
tis, Gavant. *t.* 1. *p.* 4. *tit.* 10. *n.* 30. Chriſtian. *Prax.
Pont. ſect.* 5. *c.* 8. *myſt. exp. lit. A.*

§. IV. Sacerdos dicat, Pater noſter, & Credo in Deum, omnia clara voce.

14 Quandoque tam Symbolum Apoſtolorum,
quàm Oratio Dominica recitantur ſub ſilentio in
divinis Officiis; quandoque alta voce dicun-
tur. Ratio tacitæ recitationis affertur à Gavant.
tit. 10. *p.* 2. *de Orat. Dom.* & à Corſett. *Ind. Rat.*
15 Ratio verò cur hic recitetur clara voce eſt, ut In-
fideles purgentur à vitio infidelitatis, Corſett. *ib.*
cui addo aliam rationem & eſt, quia cùm reciten-
tur ob conſecrandum Fontem Baptiſmi, neceſ-
ſe eſt ut palàm, & publicè innoteſcant arti-
culi Fidei, & petitiones, ſeu ſupplicationes fide-
lium contentæ in Oratione Dominica.

§. V. Hic manu Aquam dividat, & deinde de ea effundat extra marginem fontis, verſus quatuor Orbis partes, proſequens.

16 Dividitur Aqua, tota manu, non digitis tan-
tùm, ita præſcribente Rubrica, quæ dicit *manu*,
non *digitis*. Modica effuſio debet eſſe, & non
17 ampla, adeò ut non fiat in terra magna laci-
nia. Diviſio facienda eſt per modum Crucis,
& ſimili modo effuſio ad quatuor Orbis partes
Orientem, Occidentem, Meridiem, & Septen- 18
trionem, ad ſignificandam univerſalitatem Baptiſ-
mi per totius Orbis partes diffuſi, & per hoc re-
citatur *Credo*, & *Pater noſter* alta voce, tam-
quam ſi ad ſingulas Orbis partes vox iſta perve-
nire deberet.

§. VI. Tunc ſufflet ter in Aquam verſus tres partes, ſecundùm hanc figuram Y, deinde imponit incenſum in thuribulo, & fontem incenſat.

Figura hujus inſufflationis per aliquos fit ad
19 modum litteræ Græcæ Υ Ipſilon; per alios lit-
teræ Ψ Pſi; per alios demum per Crucem dem-
pta haſta inferiori ſic ⊥, & quamvis in priori-
bus duabus figuris aliquod myſterium incluſum
20 eſſe poſſit, cùm hujuſmodi litteræ multas my-
ſticas ſignificationes apud Græcos habeant,
juxta interpretationem Pierii Valeriani, & Vir-
gilii, qui de littera Pythagoræ ſcribens dicit,
quòd hæc: *Humanæ vitæ ſpeciem præferre vi-*
21 *detur*, & in præſenti caſu agitur de initio vi-
tæ ſpiritualis per Baptiſmum incipiendæ: atta-
men tertiam figuram amplector, tum quia Ru-
brica dicit expreſsè: *Secundùm hanc figuram*,
& ſi eſſent litteræ Græcæ dixiſſet *ſecundùm hanc
litteram*; tum quia de ſua ſignificatione loquens
Gavantus *de Sabbato Sancto*, *t.* 10. *num.* 26. dicit
fieri hanc figuram per inſufflationem, ut cum
Cruce Trinitas conjungatur, à qua Baptiſmus
majorem vim habet, & de facto figura tres
habens haſtas, Trinitati poteſt aliquo modo
aſſimilari.

§. VII. Poſteà accipit ambas ampullas dicti Olei Sancti, & Chriſmatis, & de utroque ſimul in modum Crucis infundendo, dicit, &c.

Sanctificatio Olei ſanctificatum facit Fontem;
22 ideò fit infuſio utriuſque Olei in Aqua, eò quia
dupliciter Sanctificatur, Gavant. *ibid.*

Cætera de iſtis Oleis, eorumque ſignificatione
habes in hoc Volumine *ad Tit. de Sacris Oleis*,
in principio, quæ hic repetere minimè juvat.

§. VIII. Tum depoſita Ampulla, dextera manu Oleum Sanctum, & Chriſma infuſum miſcet cum Aqua, & ſpargit per totum Fontem.

23 Non quia Oleum immiſceri poſſit cum aqua, hoc
fit; ſed ut quantum fieri poteſt, per totum Vas di-
latetur: ideò manu utitur, ut validiùs hoc fiat;
inſufflatio enim hoc facere non valet, ſed manus
per girum ducta, & circumducta, majorem habet
vim. Fit hæc immiſtio, quia fideles populi per A-
quam ſignificati in Baptiſmo uniuntur & incorpo-
rantur Chriſto per Chriſma, & Oleum figurato,
Quart. *de Benedict. Eccl. t.* 2. *ſect.* 7. *præl.* 2.

Plura, & quidem magiſtraliter ſcripta habebis de
Conſecrat. Oleorum, & de Sacris Ritib. tunc adhi-
bendis, apud Pignatell. *T.* 6. *Conſ.* 41. *per tot.*

DE

DE SACRAMENTO POENITENTIÆ,

TITULUS DECIMUS SEPTIMUS.

SUMMARIUM.

1 *Pœnitentia ſecunda Tabula in naufragio.*
2 *In Pœnitentia adeſt promiſſio gratiæ, & Symbolum externum.*
3 *Sacramentum Pœnitentiæ quando inſtitutum?*
4 *Sacramenta ſunt diligenter miniſtranda.*
5 *Requiſita in hoc Sacramento ſunt cæteris graviora.*
6 *Quæ concurrant ad conſtituendum Sacramentum Pœnitentiæ?*
7 *Materia remota, & proxima.*
8 *Forma.*
9 *Miniſter ſolus Sacerdos.*
10 *Laicus nunquam diſpenſari poteſt ut audiat Confeſſiones.*
11 *Confeſſio Sacramentalis facta laico non eſſet Sacramentum.*
12 *Poteſtas duplex; Ordinaria, & Delegata.*
13 *In periculo mortis claves Eccleſiæ non ſunt limitatæ.*
14 *Diſtinctio inter periculum, & articulum.*
15 *Sacerdos excommunicatus poteſt abſolvere in articulo mortis.*
16 *Probitas neceſſaria Confeſſario.*
17 *Deficiente probitate poteſt Confeſſarius reprobari.*
18 *Scientia neceſſaria Confeſſario.*
19 *Non ſufficit ut Confeſſarius ſit doctus in aliis ſcientiis.*
20 *Diverſa loca requirunt diverſam ſcientiam.*
21 *Prudentia neceſſaria Confeſſario.*
22 *Sigillum Confeſſionis quid ſit?*
23 *In ſigillo ſervando debet eſſe Confeſſarius rigoroſus, & cautus.*
24 *Confeſſarius eſt Judex pro Tribunali.*
25 *Confeſſarius eſt medicus Animarum.*
26 *Confeſſarius juſtitiam & miſericordiam contemperare debet.*
27 *Eſt Arbiter.*
28 *Per lepram ſignificatur peccatum.*
29 *Diſtinguendum eſt inter lepram, & lepram.*
30 *Plura de lepra, ſeu morbo Elephantino.*
31 *Oratio neceſſaria Confeſſario.*
32 *Confeſſarius debet ſtudere libris & Auctoribus probatis.*
33 *Catechiſmus Romanus utiliſſimus Confeſſariis.*
34 *Doctores Moralis Theologiæ debent eſſe apud Parochum.*
35 *Doctorum Moralium & Theologorum judicium.*
36 *Confeſſarius conſulere debet peritos.*
37 *Confeſſarius debet cognoſcere caſus, & cenſuras reſervatas.*
38 *Item caſus Synodales.*
39 *Præter caſus reſervatos poteſt Epiſcopus alias Conſtitutiones edere.*
40 *Theologia Moralis eſt mare magnum.*
41 *Tutius eſt amplecti ſententias Regulæ adhærentes.*

ALTERA Tabula in naufragio reatus, Pœ- 1
nitentia eſt, poſt Baptiſmum: *Ex cap. ſecunda poſt naufrag. de Pœnit. diſt.* 1. & docet Conc. Trid. *ſeſſ. 6. cap.* 14. *& ſeſſ.* 14. *cap.* 2. eſtque Sacramentum novæ legis à Baptiſmo diſtinctum, de quo in hoc præſenti Titulo exponit Rituale noſtrum quæ neceſſaria ſunt, ut à Miniſtro obſerventur.

§.I. Sanctum Pœnitentiæ Sacramentum ad eos, qui poſt Baptiſmum lapſi ſunt, in gratiam Dei reſtituendos, à Chriſto Domino inſtitutum, eò diligentiùs adminiſtrandum eſt, quò frequentior eſt ejus uſus, & quò plura requiruntur ad illud rectè, dignèque tractandum, &c.

Quòd Pœnitentia ſit Sacramentum, clarè demonſtratur per Conc. Trid. *ſeſſ.* 14. *can.* 1. quia cùm in Sacramento duo ſint neceſſaria, nempè promiſſio gratiæ, & Symbolum externum, cui gratia adnexa ſit: hæc omnia in Pœnitentia mi-
2 rabiliter reperiuntur. Promiſſio gratiæ continetur in remiſſione peccatorum, eò quia peccata non remittuntur ſine infuſione gratiæ. Symbolum etiam externum apertè ſubintelligitur, tum ex parte abſolventis, tum ex parte pœnitentis: ex parte primi, quia homines non poſſunt intelligere ſibi remitti peccata, niſi ſigno aliquo externo: ex parte ſecundi, quia homo nequit abſolvi à peccatis, niſi priùs ſigno aliquo Reum ſe eſſe teſtetur; & de illo doleat, Fulien. *de Pœnit. cap.* 1.

Fuit à Chriſto Domino inſtitutum hoc Sacra- 3
mentum tunc quando dixit Petro: *Tibi dabo claves Regni Cœlorum, & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cœlis*, Matth.6. vel ſecundùm alios, quando dixit: *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*, Jo: 10. & notandum hìc quòd pro pœnitentia intelligitur confeſſio, quo nomine communiter appellatur Pœnitentia apud fideles: Pœnitentia enim, ſeu dolor malè facti eſt antiquiſſimæ originis; ſed qua-

tenus

Digitized by Google

ſtnus eſt Sacramentum, ex ſolo Chriſto originem habet.

4 Quòd ſit diligentiùs miniſtrandum hoc Sacramentum; repetit Corſert. *d. Prax. de Pœn. c. 5.* Sed in genere omnia Sacramenta ſunt diligenter miniſtranda ob eorum ſanctitatem. Verum tamen eſt, quòd plura requiruntur in adminiſtratione Sacramenti hujus, ut ipſa Rubrica docet illis ver-
5 bis: *Quò plura requiruntur ad illud. &c.* Hoc tamen dicitur non quia plura, & majora non requirantur in adminiſtratione aliorum Sacramentorum, puta Baptiſmi, in quo tot, & talia ſunt obſervanda, ut ritè, & rectè adminiſtretur, ſed eò quia adhibenda in aliis Sacramentis, ut plurimùm ſunt materialia, & cæremonialia, atque ideò Rubricæ aliorum Sacramentorum ſunt numeroſiores. Quæ verò requiruntur in Sacramento Pœnitentiæ, ſeu in Confeſſione minora ſunt quoad numerum, ſed graviora, & potiora, quoad momentum.

§. II. Cùm autem ad illud conſtituendum tria concurrant, materia, forma, & miniſter: illius quidem remota materia ſunt peccata: proxima verò ſunt actus Pœnitentis: nempe Contritio, Confeſſio, & Satisfactio. Forma autem, illa abſolutionis verba, Ego te abſolvo, &c. Miniſter denique eſt Sacerdos, habens poteſtatem abſolvendi vel ordinariam, vel delegatam.

6 Hæc tria concurrunt eſſentialiter in Sacramento Pœnitentiæ; Materia ſuper quam cadat abſolutio, poſtquam ſubjecta fuerit clavibus Eccleſiæ: Forma, qua iſta materia diſſolvatur, & deſtruatur: Miniſter denique, qui præſcripta forma utatur ad purgandam materiam. Si una harum partium deſit, Pœnitentia non eſt Sacramentum, imò neque eſt Pœnitentia: v. gr. ſi quis confiteretur virtutes, ſeu opera bona, & acta meritoria, vel nihil loqueretur, abſolvi non poſſet à Miniſtro. Vel ſi quis peccata confiteretur ſtatuæ, vel Mulieri, vel Homini non Sacerdoti, cùm iſti non ſint Miniſtri hujus Sacramenti, Sacramentum claudicaret, imò neque eſſet Sacramentum, D. Thom. *q. 84. art. 2. 3.*

7 Peccatum dicitur materia remota, non quia multùm diſtet à pœnitentia, ſed quia habet etiam materiam viciniorem, Coninck *de Sacr. diſp. 4. d. 3.* D. Thom. *q. 84. art. 2.*

Proxima verò ſunt actus pœnitentis, & dicitur hæc materia proxima, ex quo cùm peccata jam patrata ſint, & diſtent. hæc debet præſtari in actu Sacramenti, ideòque proxima Sacramento dicitur, quia contritio, confeſſio, & ſatisfactio ſubſequuntur, non antecedunt peccata.

8 Verba inſuper ſunt, quæ dant formam Sacramento, non verò omnia verba, ſed illa quæ abſolutionem exprimunt: cùm enim Sacramentum Pœnitentiæ ſit judicium, quod ſit ſuper patratis à Peccatore, oportet, ut iſtud judicium concludatur, & completo proceſſu expediatur: quare abſolutio neceſſariò datur per modum ſententiæ judicialis, Trid. *ſeſſ. 14. c. 5.*

9 Quoad Miniſtrum; ſolus Sacerdos eſt legitimus, & idoneus Confeſſionis Sacramentalis Miniſter, Catech. Rom. *de Pœnit.* ſolis enim Apoſtolis dixit Jeſus, *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt*, *Ex Joann.* 20. Hæretici cum Vvicleffo docuerunt Sacerdotem non eſſe neceſſarium Miniſtrum hujus Sacramenti, ut teſtatur Vvaldenſis, *T. 2. c. 135.* quem nonnulli ex recentioribus Hæreticis ſequuti ſunt, ut etiam colligitur ex Trid. *ſeſſ. 14. c. 6. & can.* 10. quorum fundamentum affert Coninck *de Pœnit. diſp. 8. num. 1.* Nonnulli etiam falsò dixerunt, quòd licèt Sacerdos ſit ſolus idoneus Miniſter hujus Sacramenti, tamen in neceſſitate, abſente Sacerdote, te-
neatur Peccator confiteri Laico. Sed Eccleſia in 10
nulla neceſſitate poteſt diſpenſare, ut aliquis non Sacerdos Sacramentaliter abſolvat, & nullo modo obligari poteſt quis, ut confiteatur Laico, Coninck *d. n. 4. 6.* Imò ſi quis non Sacerdos audiret Confeſſionem Sacramentalem alicujus, & eſſet Clericus, à Judicibus S. Inquiſitionis, vel locorum Ordinariis, tamquam miſericordia indignus à foro Eccleſiaſtico eſſet arcendus, & ab Ordinibus Eccleſiaſticis, ſi quos haberet, ritè degradatus, ſtatim curiæ ſæculari tradendus eſſet, Bellett. *diſq. cler. p. 1. §. 5. n. 45.* Hujuſmodi
confeſſio facta non Sacerdoti non eſſet neque Sa- 11
cramentalis, neque congrua, ideòque neque valida, Honuphr. *de Confeſs. Tr. 2. quæſt. 1. litter. C.*

Iſte Sacerdos inſuper debet habere poteſta-
tem abſolvendi. Poteſtas, vel ordinaria eſt, vel 12
delegata. Ordinaria eſt, quæ alicui competit ratione officii, quo fungitur. Delegata eſt, quam quis habet ratione conceſſionis factæ ab eo, qui ordinariam habet, Coninck *d. dub. 3.* Ubi notandum venit, omnes qui habent juriſdictionem ordinariam puta Epiſcopum, vel ejus Vicarium, poſſe hanc juriſdictionem, ſeu poteſtatem delegare, *cap. cùm Epiſc. de Off. ordinarii, in 6.* Illos verò, qui habent delegatam, non poſſe eam ſubdelegare, *cap. cùm cauſam 62. de Appellationibus.*

§. III. Sed ſi periculum mortis immineat, approbatuſque deſit Confeſſarius, quilibet Sacerdos poteſt à quibuſcumque cenſuris, & peccatis abſolvere.

13 Claves Eccleſiæ imminente periculo, ſeu articulo mortis non ſunt limitatæ, atque ideò quilibet Sacerdos, facultate Ordinis, poteſt in hujuſmodi periculo eſſe legitimus, & idoneus Miniſter Sacramenti pœnitentiæ, quia in ſui ordinatione, de jure divino, habuit juriſdictionem ſaltem in habitu, & potentia, Honuphr. *de Conſ. qu. 2. concl. 1.* & hanc abſolvendi à quocumque caſu.

Aliqui Authores diſtinguunt inter Periculum, 14

& Articulum Mortis, & volunt, debere intelligi ſtrictè de Articulo tantùm, non verò de periculo. Alii è contrà putant in moralibus, periculum mortis, & articulum æquivalere, quamvis phyſicè diſtinguantur: ſed cùm hoc privilegium idcircò ſit datum, eò quia illo maximè tempore præceptum Confeſſionis obligat, hinc eſt, quòd debet intelligi indiſtinctè tam in Articulo, quàm in periculo; nam in utroque caſu præceptum obligat. Honuph. *d.* §. *Quod attinet*. Illud
15 privilegium extenditur etiam ad Sacerdotes excommunicatos, aut degradatos, Henriq. *l.6. c.11.* & alii apud Coninck; tunc enim temporis, & in illo articulo, ſeu periculo, in illum Miniſtrum coaleſcunt juriſdictio, legitimum ſubjectum, poteſtas in actu primo, & actu ſecundo, & quæcumque alia neceſſaria ad authorizandum Miniſtrum: & intelligitur etiam ſi inchoata confeſſione apud ſimplicem Sacerdotem, ſuperveniret Sacerdos ad Sacramentales Confeſſiones approbatus; quia Judicium, in quo incœpit, debet perfici, ut communiter docent Doctores.

§.IV. In ejus Miniſtro requiritur etiam bonitas, ſcientia, atque prudentia, cum ſigillo ſecretæ confeſſionis ſub exacto perpetuoque ſilentio; quibus, & aliis ad id opportunis, ut optimè ſint inſtructi, omni ſtudio curare debent Confeſſarii, &c.

16 Bonitas, quæ requiritur in Confeſſario, eſt virtus moralis, quæ reſpicit mores honeſtos: & probos ipſius, adeò ut nulla teneatur cenſura. Si
17 hæc Bonitas locum non habeat in confeſſario, poteſt illum exprobrare pœnitens, & dicere illud Evangelii, *Medice, cura te ipſum*. Ad hanc probitatem acquirendam, neceſſe eſt ut ſæpè relegat opus piiſſimum Pauli Segneri pro Confeſſariorum inſtructione, italicè ſcriptum, & multoties typis impreſſum. Quare poteſt ab Epiſcopo revocari approbatio Sacerdoti facta ad audiendas confeſſiones, ſi in illo deſit probitas vitæ, licèt doctrina ſit excellens, Monacell. *Prax. part. 3. form. 11. num. 4.*

18 Ad Bonitatem, ſeu vitæ probitatem, accedere debet Scientia ſufficiens ad adminiſtrationem hujus Sacramenti: dixi *ſufficiens*, eò quia Tamburin. *l.5. de pœnit. c.6.* §. *2. n.2.* aſſerit difficile eſſe ad unguem decernere ad quem gradum aſcendere debeat ſcientia in Confeſſario, cujus munus eſt Judicis, Magiſtri, & Medici, quoad ſalutem pœnitentis. Nihilominus enumerat ſpecificè tria, quæ ſpecialiter debent à Confeſſario cognoſci, 1. quæ pertinent ad ſe ipſum. 2. quæ pertinent ad Pœnitentem. 3. quæ pertinent ad ipſa peccata. Et de his diffusè loquitur citatus Doctor *d. l. n. 2. 3. 4. & 5.* Ideòque admonet Monacell. *p. 3. t. 2.* quòd in approbatione Sacerdo-
19 tis in Confeſſarium, debet Epiſcopus animadvertere, non ſufficere talem Sacerdotem eſſe bonum Logicum, Phyſicum, Metaphyſicum, aut etiam Theologum Scholaſticum, ſed debere ſibi conſtare per examen, vel aliunde, eſſe idoneum pro adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ, quia plures dantur Scholaſtici, qui neceſſaria pro tali munere non habent, nec ſciunt, ut ex certa ſcientia, & experientia teſtatur Paſqualig. ad Lauret. de Franc. *part. 1. numero* 1398.

20 Advertendum tamen eſt cum Coninck *diſp. 8. de Miniſt. pœnit. dub. 16. n. 125.* diverſa loca requirere diverſam ſcientiam: quare quiſque videre debet, utrùm ſit idoneus, ut audiat illorum confeſſiones, pro quibus exponitur, ſive pro iis, qui eo loco, ubi audit confeſſiones, ſolent accedere.

21 Ulteriùs in confeſſario requiritur prudentia, quæ pariter eſt Virtus moralis inter cardinales numerata, D.Th. 2.2. *q.47. art.1.* Sciendum itaque eſt, quòd cùm omnes caſus occurrentes non poſſint, nec quandocumque debeant reſolvi ex tempore, & ut dicitur, in arena; ſicuti quòd non cunctis perſonis eadem remedia juvamen afferunt, necnon, quòd multa, quæ alioquin eſſent facienda, non expedit facere hìc, & nunc, ſecundùm varias circumſtantias; à prudenti Confeſſario unicè diſcerni poteſt quid faciendum in tali, & tali caſu, quia prudentiæ beneficio perſpicitur quæ futura ſint ex cauſis, quid fugiendum, quid eligendum, *Ariſt. l. 6. Ethic. c. 5.* & meliùs D. Auguſt. *l. 1. de lib. arb. cap. 3.* Prudentia eſt rerum appetendarum, & fugiendarum ſcientia, cujus munia ſunt, benè conſultare, rectè judicare, & laudabiliter dirigere executionem, Polman. *Brev. Theol.* De prudentia Confeſſariis neceſſaria optimum Tractatum evulgavit Valerius Reginaldus Societ. Jeſu 1610. in quo multa ſcitu maximè neceſſaria leguntur.

Sed ut ad Sigillum veniamus. Sigillum Confeſ- 22
ſionis eſt obligatio, qua quis obſtringitur, rem in Confeſſione Sacramentali auditam alto ſilentio prorſus obvolvere, Tamburin. *Append. Method. cap. 1*, ſeu, ut breviùs dicam, eſt Confeſſarii directa obligatio tacendi confeſſionem Sacramentalem Pœnitentis. Dicitur Sigillum per ſimilitudinem Sigilli epiſtolaris, quo litteræ obſignantur, ut in iis contenta, ſecreta habeantur. Inſuper dicitur directa, eò quia immediatè reſultat ex divina inſtitutione Sacramenti pœnitentiæ, & eſt obligatio juris naturalis, poſitivi, & divini, necnon Eccleſiaſtici, *cap. omnis utriuſque, & cap. Sacerdos, de pœnit. diſt. 6.* Circa Sigillum dicenda eſſent multa, ſed de hoc in ſingulis Theologis moralibus, præcipuè verò in iis, qui de Sacramentali Confeſſione ex profeſſo tractant, multa, & quamplurima diſputantur, explicanturque, nec meum eſt hìc inſtituere Tractatum de hac materia, ſed unicè quantum ſufficit ad explicandum verbum illud *Sigillum* proponere, enucleare ad inſtar brevis Commentarii hujus Rubricæ. Pro quo dico, Confeſſarium in Sigil- 23
lo ſervando debere eſſe rigoroſiſſimum, quod ut benè illi eveniat, opus eſt ut uſum habeat ſilentii ſibi familiaris, nec ſe ingerat in converſationibus verboſorum hominum; vitam dogat à tumultu alienam, & tacere aſſueſcat etiam ea, quæ revelare non nocet.

Cæte-

Cætera neceſſaria Confeſſario, apertè explicantur à Franc. Maria Campioni in *Inſtructione pro ſe præparantibus ad audiendas Sacras Confeſſiones, P.1.c.12.n.10.11.12.& ſeqq.*

§. V. In primis meminerit Confeſſarius, ſe Judicis partes, & Medici Perſonam ſuſtinere, ac Divinæ Juſtitiæ ſimul, ac miſericordiæ Miniſtrum à Deo conſtitutum eſſe, ut tanquam arbiter inter Deum & homines, honori Divino, & animarum ſaluti conſulat,

24 Confeſſarius eſt Judex: pro tribunali enim ſedet, & ſententiam profert poſt peccatorum enarrationem, quæ tanquam pro proceſſu eſt.

25 Eſt item Medicus, nam curat Infirmitates Animarum, applicando opportuna remedia ad illarum ſalutem acquirendam, ac etiam præſervativa inſinuando, ne in deterius labantur.

26 Inſuper eſt juſtitiæ, & miſericordiæ miniſter; nam quando Chriſtus tradidit facultatem Apoſtolis dicens: *Quodcumque ſolveris, erit ſolutum: quodcumque ligaveris, erit ligatum*: ſeu, *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt, Joann:* 20. *Matth.* 18. Tunc Deus conſtituit illos Juſtitiæ, & Miſericordiæ ſuæ Miniſtros. Juſtitia ab illis miniſtratur tunc, quando puniunt pœnitentes, imponendo illis ſatisfactionem: Miſericordiæ verò tunc, cùm illis impertitur Abſolutio Sacramentalis,

Verba, quæ Confeſſarium declarant Arbitrum, 27
maximè conſideranda advertit Campion. *d. cap.* 7. *n.* 6. & hoc ex eo quia maxima dignatio eſt divinæ Bonitatis, ut velit hominem Arbitrum inter Deum, & hominem: componit enim Arbiter lites, & diſſidia, Alciat. *de Verb. Sign.* Et hoc quoque facit Confeſſarius inter Deum, & Hominem, quia honorem divinum reparat, & conſulit ſaluti Animarum in peccato degentium.

§. VI. Ut ergo rectè judicare queat, diſcernens inter Lepram, & Lepram, & tanquam peritus Medicus, animarum morbos prudenter curare, & apta cuique remedia applicare ſciat, quantam poteſt maximam ad id ſcientiam, atque prudentiam, tum aſſiduis ad Deum precibus, tum ex probatis Authoribus, præſertim è Catechiſmo Romano, & prudenti conſilio peritorum ſtudeat ſibi comparare,

In antecedenti § dictum fuit, debere Confeſſarium perſonam Judicis, & Medici ſuſtinere. Judex debet igitur Judicium facere, & Medicus mederi: ecce modò præſens Paragraphus ſubjectum demonſtrat, & docet, ad quod dirigitur tam Judicium, quàm medicina, auferens lepram, ad quam curandam opus eſt tum Judicii, tum Medicinæ, & cùm per lepram figuratum ſit pec-
28 catum, debet prudens Confeſſarius diſcernere priùs quænam lepra ſit, & hæc eſt pars Judicis:
29 Deinde quodnam remedium aptum ſit ad illam curandam, & hæc eſt pars Medici.

30 Lepra non metaphoricè ſumpta, ut in hoc loco (ubi tamen mirabiliter peccato aſſimilatur juxta interpretationem Chryſoſt. *in Matth.* ubi ait: *Lepra enim eſt peccatum Animarum noſtrarum.*) Sed ſumpta phyſicè eſt morbus ſcabiei ſimilis, cutem deformi obducens cruſta, corpuſque vehementi pruritu infeſtans. Aliter nuncupatur Elephantinus morbus, eò quia cutem ſcabioſam reddit, ad inſtar Elephantis, Macri, *Hier. Verb. Elephantinus*. Ab aliquibus in duas ſpecies dividitur, ſcilicet quæ cutem infeſtat tantummodò, & quæ carnem ipſam uſque ad oſſa depaſcitur; una quæ poteſt curari; Altera quæ inſanabilis eſt, quam Horat. *in Art. Poet. Malam ſcabiem vocat*; ſed Macrius FR. in quatuor ſpecies eam dividit, ſecundùm diligentem expoſitionem, quæ de hoc peſſimo morbo habetur in Levitic. *cap.* 13. Qui ab illo vexabantur, à commercio hominum, jubente Sacerdote, ſeparabantur: cujuſcumque verò ſpeciei eſſet iſta lepra, ſemper ea infecti tenebantur ex præcepto Moyſis, ſe præſentare Sacerdoti, §. *ex his poſt. Can.* 60. *de Pœnit. diſt.* 1. *& ibi gloſſ.* Iſta obligatio ſe præſentandi Sacerdotibus fuit, quæ aſſimilavit lepram peccato, ſeu hoc illi, quia qui tabe peccati infectus eſt, ſi velit ea mundari, oportet, ut ſe præſentet Sacerdoti, qui eum ſpiritualiter curando abſolvat, & ſanet.

Comment. ad Rituale.

Neceſſe igitur eſt, ut Confeſſarius decernat lepram à lepra, hoc eſt peccatum à peccato, cujus naturæ ſit, cujus ſpeciei, cujus gravitatis, & quantæ multitudinis: ſi cutem tantummodò, hoc eſt leviter Animam tangat, ſi mortalis ſit morbus, vel facilis curationis; ut præſtare poſſit remedia ſpecifica, prompta, & utilia, ſaluteinque præſtantia.

Scientiam iterùm, & Prudentiam inculcat Rubrica; ſed in antecedenti Paragrapho ſatis loquuti fuimus de illis, & de earum uſu in plagis, & ulceribus tractandis tam difficilis curationis.

Modò de Oratione dicendum eſt. Oratio eſt 31
unum ex mediis propoſitis Confeſſario: eritque optima illa, quam compoſuit, & devotè recitabat ante ſtudium Div. Thomas, inſerta in ejus Opuſc. incipiens: *Creator ineffabilis, &c.* Eritque optimum, quotidianum Miſſæ Sacrificium ad hunc etiam effectum applicare, ut Deus nobis conferat ſcientiam, non inanem, & vacuam, ſed illam Sanctorum.

Secundum medium proponitur ſtudium pro- 32
batorum Authorum, & præſertim Catechiſmi ex
Decreto Concilii Trid. ad Parochos, Pii V. Pont. 33
Max. juſſu editi, ſeu Doctrina ex eo eruta à Doctiſſimo Joanne Bellarino Cl. R.

Hoc unum remanet notabile apud Confeſſa- 34
rium, quòd Eccleſia inter probatos Authores, unum tantùm affert Catechiſmum Romanum.

Equidem hoc volumen, ſana, & practica, & tuta doctrina abundat, nec qoidquam in eo deeſt, quod ad fidem, & Sacramenta ſpectare poſſit. Vigebant illa ætate, qua compoſitus fuit Catechiſmus Romanus, nempe anno 1572. Vigebant utique varii Authores, & Doctores, & Summiſtæ; attamen placuit Eccleſiæ hunc Librum cunctis aliis præferre; & quidem jure merito, nam io eo continetur quidquid bono Animarum regimini, & Confeſſariorum directioni occurrere poteſt, optimè propoſitum, & ſine ambagibus, & dubietatibus reſolutum. Ab illo tempore uſque nunc, morales Theologiæ Scriptores ad nauſeam uſque crevere, quorum uſus cum diſcretione, & ſano modo faciendus eſt, ne Animæ in dubietates involvantur. Regulam
35 circa hoc affert laudatus Campion, Aurhor aliquis poteſt eſſe probatus vel per authoritatem Eccleſiæ Romanæ, vel alicujus Eccleſiæ particularis, vel per communem Theologorum acceptationem. Primi ſemper præferantur aliis; & ſecundi in illa Eccleſia præferantur tertiis.

Multi libri præter Concilium Trident. commendantur à S. Carolo, multi à variis Sanctis Epiſcopis: Ultimò prodiit *Idea Boni Confeſſarii* juxta doctrinam, & vivendi rationem S. Franciſci Saleſii, in qua verè ſuaviſſima documenta continentur ad invitandos renitentes Peccatores, ut ſe purgent à peccatis.

Præter libros Moralis Theologiæ, conſilium 36
quoque maximè prodeſt Confeſſario; nam numquam pœnitebit homo, ſi conſilium petierit in quocumque opere patrando. Conſilium enim eſt donum S. Spiritus. Antiquitus conveniebant Monachi ad hoc exquirendum, ut habemus ex Collationibus Caſſiani, quas affert Caſal. *de vet. Rit. Chriſt.*

§. VII. Sciat caſus, & cenſuras Sedi Apoſtolieæ, & Ordinario ſuo reſervatas, & ſuæ cujuſque Eccleſiæ conſtitutiones, eaſque diligenter obſervet.

37 Hic quoque lepra à lepra ſecernenda eſt; nam non omnes morbos animarum poteſt ſimplex Sacerdos ſanare. Sunt caſus, & cenſuræ, quarum cura ad S. Sedem Apoſtolicam pertinet, & ſunt aliæ, quæ ab Ordinario locorum curari tantùm poſſunt. Ideò Confeſſarius per jam antecedens ſtudium, cognoſcere debet, quæ peccata ſuæ juriſdictioni ſubjaceant, & quæ poteſtati Pontificis, & Ordinarii, ut pœnitentem inducere poſſit ad habendum recurſum ei qui habeat Claves. Et hæc ſcientia omninò eſt neceſſaria: quilibet enim judex debet ſcire quouſque extendatur ſua Juriſdictio, cujus ſi terminos tranſiliat, invalida, & nulla eſt ſententia. In omni autem Republica benè ordinata conſtituti ſunt tales termini, ita quòd inferiores Judices habeant ſolùm judicare minora delicta, & ordinaria recognitio graviorum reſervetur Judici ſuperiori, & graviſſima tandem judicet ipſe Princeps, vel qui ab ipſo deputantur ex commiſſione ſpeciali. Sapientiſſimum hunc ordinem ſervatum eſse, & ſervari debere in Eccleſia, definivit Concilium Tridentin. *Seſſ.* 14. *cap.* 7.

38 Quæcumque Eccleſia particularis habet ſuas Conſtitutiones particulares definitas ab Ordinario per Synodales Seſſiones, quæ ſunt tantùm locales, non verò univerſales. In ſuis Conſtitutionibus locum habet Caſuum reſervatio: Circa quam Sac. Congregatio Epiſc. & Reg. juſſu Clementis VIII. edito ſuper abſolutione à Cenſuris Decreto die 9. Januarii 1601. monet, ut Epiſcopi paucos, eoſque tantùm caſus, quos ad Chriſtianam Diſciplinam retinendam, animarumque ſibi creditarum ſalutem, pro cujuſvis Diœceſis ſtatu, & qualitate neceſsariò reſervandos eſse judicaverint, reſervent. Et in ejuſdem Decreti declaratione die 26. Novembris 1602. facta, hæc habentur. Sed ne locorum Ordinarii, ad quos Caſuum reſervatio ſpectat, ea in re modum excedant, eadem Sac. Congregatio illos rurſus magnoperè admonendos cenſet, ut non paſſim, ſed cùm id videbitur communi bono expedire, atrociorum tantùm, & graviorum criminum abſolutionem ſibi reſervent, quorum reſervatio ad Chriſtianam diſciplinam retinendam conferat.

Præter caſus reſervatos, aliæ conſtitutiones fieri, 39
& ſanciri poſsunt ab Epiſcopo, quæ juriſdictionis reſtrictionem inducant in Confeſsario, vel peccata aggravent, vel alia ſuperaddant, quæ particulari inſpectione indigeant. Iſtas conſtitutiones inſuper non ſolùm debent Confeſsarii obſervare, ſed diligenter animadvertere, & hæc diligentia importat, ut cautè agant in audiendis peccatis, & cùm advertentia ſe gerant in diſtinguendis peccatorum ſpeciebus. Unum peccatum enim in una linea conſideratum, poteſt eſse reſervatum, in alia non; & ita ſuum munus erit non aggravare citra, vel ultra condignum, pœnitentem, Campionus *dicto capit.* 7.

§. VIII. Denique hujus Sacramenti doctrinam omnem rectè noſſe ſtudebit, & alia ad ejus rectam adminiſtrationem neceſſaria: atque in hoc miniſterio ita procedat, ut infrà præſcribitur.

Difficile eſt omnem Doctrinam ad audiendas
40 Confeſſiones aptam rectè noſse: Mare magnum enim eſt Theologia Moralis, in quo nuſquam finis.

Tutior modus eſt amplexandi ſententias, & 41
opiniones magis regulæ adhærentes, & non relaxativas: Ita rectè ſemper judicabit ad præſcriptum Rubricæ, Campion. *d. n.* 9.

ORDO

ORDO MINISTRANDI SACRAMENTUM PŒNITENTIÆ,

TITULUS DECIMUS OCTAVUS.

SUMMARIUM.

1 Rubrica hujus Tituli illuſtrata fuit per J. M. Campion.
2 Confeſſarius debet ſe præbere non aſperum, non alienum, &c.
3 Confeſſarius peccat ſi renuit audire pænitentem.
4 Oratio facienda à Confeſſario ante adminiſtrationem Sacramenti.
5 Eccleſia eſt refugium Pœnitentiæ?
6 Confeſſiones audiendæ ſunt in Eccleſia.
7 In caſu neceſſitatis, & in cauſa rationabili poteſt audire extrà.
8 Cauſa rationabilis audiendi extrà, exprimitur in litteris patentibus.
9 Cardinales, & Nuntii habent privilegium ut poſſint ubique audiri.
10 Regulares in propriis cellis audire non poſſunt confeſſiones.
11 Mulieres, & Pueri non poſſunt audiri extra ſedem Confeſſionalem.
12 Porta cubiculi, ubi fœminæ audiuntur, aperiendæ ſunt ſemper.
13 Privatæ confeſſiones abuſivè ubique audiuntur.
14 Confeſſionale habere debet Parochus in loco patenti Eccleſiæ.
15 Confeſſionalis deſcriptio à Cavallerio facta.
16 Sedes Confeſſionales in cubiculis Regularium.
17 Mulieres ante ortum, & poſt occaſum Solis in cellis audiri non poſſunt.
18 Manualis in Miſſionibus Craticula.
19 Violaceus color ſignificat afflictionem.
20 Confeſſarii cum Cotta, & Stola audire debent confeſſiones.
21 PP. Societatis Jeſu diſpenſantur.
22 Humilitas neceſſaria in Sacramento Pœnitentiæ.
23 Veſtes Pœnitentium modeſtæ eſſe debent.
24 Arma deponenda ab iis qui confitentur.
25 Mulieres accedere debent velatæ ad Pœnitentiam.
26 Mulieres immodeſtè accedentes ad Eccleſias peccant.
27 Genua ambo flectenda ſunt in confeſſione.
28 Crucis ſigni myſteria.
29 Humilitas interna eſt dolor compunctivus.
30 Caroli V. Imperatoris caſus in confitendo.
31 Status pœnitentis inquirendus à Confeſſario.
32 Quiſque ſtatus vitæ habet ſua peculiaria peccata.
33 Medicus Ramazzinus ſcripſit de Morbis Artificum.
34 Liber de peccatis Artificum deſideratur.
35 Laurentius Pezzi ſimile opus confecit.
36 Confeſſarius debet ſe informare de ſtatu pœnitentis.
37 Abſolutiones dandæ ſunt ad tenorem perſonæ.
38 Laicus non eſt abſolvendus à ſuſpenſione.
39 Mora in peccatis contumacem reddit Pœnitentem.
40 Pœnitentia elapſæ Confeſſionis an ſit facta debet inquiri.
41 Confeſſio invalida repetenda eſt.
42 Confeſſio integra malitioſa, repetenda cum additione.
43 Peccata oblita confiteri debent dum recordantur.
44 Examen Conſcientiæ ad Confeſſionem præexigitur.
45 Confeſſarius debet inſtruere Pœnitentem rudem in examine.
46 Negligentia in examine emendanda.
47 Confeſſarius ſimplex non debet abſolvere à caſibus reſervatis Epiſcopo.
48 Poteſt tamen in articulo mortis cum reincidentia.
49 Confeſſarius ſimplex non poteſt abſolvere à caſibus reſervatis Papæ.
50 Præterquam in articulo mortis.
51 Epiſcopi debent ſe præbere prompti ad diſpenſandum.
52 Confeſſarius debet petere licentiam pro pœnitente.
53 Pœnitens non tenetur petere pro ſe licentiam.
54 Parochus debet docere ignorantes.
55 Pœnitens ignorans articulos fidei non poteſt abſolvi.
56 Vices, & numerus peccatorum exprimi debent.
57 Pœnitens nunquam dimittendus eſt ſine manuum impoſitione.
58 Confiteor non eſt de obligatione, ut ſit initium Confeſſionis.
59 Aliud eſt accuſatio generalis, aliud Confeſſio generalis.
60 Idioma latinum non eſt neceſſarium in confitendo.
61 Confeſſarius debet adjuvare memoriam Pœnitentis.
62 Confeſſarius eſt Judex.

63 Con-

63 *Confeſſarius non debet arguere niſi finita Confeſſione.*
64 *Neque interpellare niſi ea expedita.*
65 *Verecundia à Pœnitentibus abjicienda.*
66 *Locus interpellandi Pœnitentes pro informatione actuum, & pro interrogatione non benè expreſſorum, & numeri.*
67 *Interrogationes vanæ, & inutiles fugiendæ.*
68 *Monita quinque propoſita Confeſſariis.*
69 *Pœnitentia datur pro ſatisfactione, & remedio.*
70 *Pœnitentia danda eſt, ſeu imponenda juxta qualitatem Perſonarum.*
71 *Contritio eſſe poteſt tanta, ut valeat pro Pœnitentia.*
72 *Levis pœna gravibus peccatis non correſpondet.*
73 *Actualis ſatisfactio non pertinet ad eſſentiam Sacramenti.*
74 *Optima Pœnitentia non eſt novæ vitæ inſtitutio.*
75 *Contraria contrariis curantur.*
76 *Pœnitentiæ debent eſſe contrariæ peccatis.*
77 *Fideles tenentur de jure ſemel in anno confiteri.*
78 *Obligatio confeſſionis non tam ex annorum numero, quàm ex judicii maturitate deſumenda.*
79 *Pœnitentia pecuniaria.*
80 *Confeſſarii non applicent ſibi Pœnitentias pecuniarias.*
81 *Pauperibus Pœnitentia Eleemoſyna non eſt imponenda.*
82 *Confeſſarii Eleemoſynas petentes poſſunt puniri ab Epiſcopo.*
83 *Peccatis occultis Pœnitentia publica non eſt imponenda.*
84 *Confeſſio ſecreta non eſt contraria præcepto Divino.*
85 *Uxori, ſeu filio familiæ non eſt imponenda publica Pœnitentia.*
86 *Reſtitutiones incertæ Epiſcopo reſervatæ.*
87 *Propoſitio de dolore extrinſeco damnata.*
88 *Materialiter accedere ad Confeſſionem damnatum.*
89 *In periculo mortis ceſſant omnes cenſuræ,*
90 *Hæreticus in articulo mortis quando abſolvi debeat?*
91 *Abſolvendus eſt poſt præſtitum juramentum de ſtando mandatis Eccleſiæ.*
92 *Excommunicationes non redeunt poſt abſolutionem.*
93 *Occiſo, ſeu vulnerato quomodo miniſtranda ſit Pœnitentia?*
94 *Vulneratus interpellans vulnerantem ad Judicem eſt abſolvendus,*
95 *De ſubſtantia Confeſſionis eſt ut ſit integra.*
96 *Confeſſio per nutus perficienda ſi deficiat Pœnitens.*
97 *Signa Pœnitentis deſtituti pro abſolutione.*
98 *Pœnitentia levis injungenda eſt ægris.*
99 *Orationes vocales, & jaculatoriæ imponendæ ægrotis.*

HUCUSQUE de rebus theoricè ad Confeſſionem ſpectantibus, ſermo habitus eſt. Sequens Titulus de practicè ad idem Sacramentum ſpectantibus loquitur, pro recta illius adminiſtratione, & quidem juxta ſtylum Rubricarum, quæ ut plurimùm ad praxim benè exercendam rei, de qua tractant, conſcriptæ ſunt, additis rationibus, cauſis, & authoritatibus diverſorum Doctorum.

§. I. Sacerdos ad audiendam Confeſſionem vocatus, promptum facilemque ſe præbeat: ac priuſquam ad audiendum accedat, ſi tempus ſuppetat, ad hoc miniſterium rectè, ſanctèque obeundum, divinum auxilium piis precibus implorabit,

1 Hæc Rubrica nonnullis notis illuſtrata fuit per Franc. Mariam Campioni Ord. SS. Trinitatis Redemptionis Captivorum, doctiſſimum Cleri examinatorem Apoſtolicum in Urbe, in quodam libro inſcripto: *Inſtructio pro ſe præparantibus ad audiendas Confeſſic ·s, p. 1. cap. 7. p. m. 57.* quas adnotationes ſeq endo, nonnulla ſuperaddam ad majorem hujus Rubricæ intelligentiam, & ad illuſtrandum hujus Sacramenti Ritum.

2 Quando Rubrica dicit, quòd Confeſſarius debet ſe præbere promptum, ac facilem, eſt ac ſi dicat non aſperum, aut alienum, aut intoleran-
3 ter reſpondendum: peccabit enim graviter ſi reſpuat audire pœnitentem, quando hic obligatur ad confeſſionem. Si eſt Parochus, peccabit contra juſtitiam: Si eſt ſimplex Sacerdos, approbatus, peccabit contra charitatem; Si potens audire ſine ſuo gravi incommodo, in tali caſu dimittat inauditum, Campion. *d. l. c.* Imò etiam cum hoc incommodo, dico, peccare hujuſmodi Sacerdotem contra Charitatem, eò quia dilectionem proximi non demonſtrat, & plus diligit commodum ſuum temporale, quàm utilitatem ſpiritualem proximi ſui, & de eo poteſt dici id, quod de Sacerdote, & Levita ait *Luc. 10.* non autem de Samaritano.

Si Sacerdos vocatus ſit inopinatò, & confeſtim ad audiendam Confeſſionem, tunc ſufficit Oratio 4
quædam jaculatoria fervens, & mentis in Deum ſubita elevatio; ſi autem ſe exponat Sacerdos ad audiendas quorumcumque confeſſiones, tunc poterit ſe præparare cum Oratione mentali ad Deum, qui eſt Pater luminum. Certè in utroque caſu, nuſquam deerit tempus eliciendi actum amoris,

§. II. In Eccleſia, non autem in privatis ædibus confeſſiones audiat, niſi ex cauſa rationabili, quæ cùm inciderit, ſtudeat tamen id decenti, ac patenti loco præſtare.

5 Refugium Peccatorum, & confugium pœni-
tentium vocatur Eccleſia à Div. Bonaventura
6 *Ser.* 15. ideò ibi proſtrant Tribunalia ad judicia
ferenda.

7 Hæc Rubrica tamen non includit caſus neceſ-
ſitatis, ſen ob infirmitatem, ſeu ob aliam cau-
ſam, proptèr quam audiri quis oon poſſit in
8 loco Sacro, ſeu in Eccleſia. Cauſa rationabilis
audiendi confeſſiones in privatis ædibus exprimi-
tur in litteris patentibus Card. Vicarii, quoad
confeſſarios Urbis, & in aliis litteris Ordina-
9 riorum pro ſuis Diœceſibus. Cardinales quoque,
vel Nuntii, ſen Oratores Regum, & Principum
habent hoc privilegium; & ubi conſtet, pote-
runt audiri. De facto in conſueta formula facul-
tatis, Confeſſiones audieodi, ſolet inhiberi Con-
feſſariis, ut in Eccleſiis tantummodò audiant hu-
juſmodi Confeſſiones: Monacellus hac de cauſa
T. 1. *tit.* 9. ad illa verba in *Eccleſia*, inſerta in
formula 1. *num.* 7. ſubjungit. Valdè conveniens
eſt, quòd hoc Sacramentum extra caſum infir-
mitatis, aut alterius honeſtæ cauſæ, non niſi in
Eccleſia conferatur, Nicol. *floſc. verba Confeſſa-
rius*, *num.* 24. ubi, quòd Sacra Congregatio ap-
probavit Ordinarii Conſtitutionem, qua prohibe-
10 batur, quòd Regulares non audirent Confeſſiones
ſæcularium in propriis cellis: imò & laudavit
in *Neapolitana* 29. *Martii* 1592. Gavant. *Man.
Epiſc. verb. Confeſſarius*, *num.* 38. Inſuper Mona-
cell. *d. num.* 6. loquendo de ſede Confeſſionali, 11
& ejus Crate ait: Prohibitionem hanc audiendi
mulierum, puerorumque Confeſſiones extra ſe-
dem Confeſſionalem, vel è conſpectu, & noo
interpoſita Crate ſub pœna ſuſpenſionis ab au-
diendis Confeſſionibus, laudaſſe *Sac. C. Ep. &
Rug. in Collen.* 18. *Decembris 1693. referente
Card. Petruccio.* Idem poſtea litteris circularibus
injunxit S. Coogr. Inquiſitionis *ſub dat. Romæ 4.
Decembris* 1694. de Crate apponenda in ſede
Cooſeſſionali dicemus in ſequenti Paragrapho.

Si verò neceſſitas orgeat audiendi Confeſſio-
nem extra Eccleſiam, & in loco non Sacro, vel
privilegium, ut ſuprà dixi, hoc concedat, ad-
vertere debet Confeſſarius, quando Fœmina ſit, 12
quæ peccata confiteatur, quacumque dignitate
decoretur, ſemper fores cubiculi apertas tenen-
das eſſe, ut facilè à vicinioribus intueri poſſit
Confeſſarius, nec latendi locum habeat, ſed in
pateoti loco ſit. Cootra verò hanc Rubricam 13
noo audiendi Sacramentales Confeſſiones, niſi in
Eccleſia, vel loco Sacro, mos, ſeu abuſus inva-
luit, adeò ut hodie multi ſibi licere credant,
privatim in ædibus quibuſcumque audire quemli-
bet confitentem. Quare nonniſi laudabile eſſet
ſi per conſtitutionem, vel Synodalem, vel alio
quocumque modo, hæc Rubrica ad priſtinum
robur revocaretur, impoſita etiam gravi pœna
contra inobedientes.

§. III. Habeat in Eccleſia ſedem confeſſionalem, in qua Sacras Confeſſiones excipiat, quæ ſedes patenti, conſpicuo, & apto loco Eccleſiæ poſita, crate perforata, inter pœnitentem, & Sacerdotem ſit inſtructa.

Huic Rubricæ nullàm adnotationem ſubdit
Campion. *d. l. c.* Ego verò nonnulla addam cum
Barboſ. *de Off. & pot. Paroch. p.* 2. *c.* 19. *n.* 59.
14 hoc pacto. Parochus habere debet Confeſſiona-
le in Eccleſia, ubi confitentes audiat, quod in
loco aperto, & manifeſto ſit, non autem in ſa-
cellis, neque in angulis Eccleſiæ, unde videri
publicè non poſſit: quod ſit, ut tollatur ma-
teria delinquendi: ob quam rationem quoque
ipſum Confeſſionale habebit feneſtellam crate fer-
rea occluſam, ne pœnitentem inſpiciat, ut benè
edvertit Ugol. *de Off. Epiſc. c.* 15. §. 8. *n.* 14.

Inſuper addam praxim ſatis manualem circa
Confeſſionalia, quam affete Cavallet. *d. t.* 12. ut
ea præcipuè Parochi utantur, quam latino idio-
mate reportabo hoc pacto, videl.

15 Numerus Confeſſionalium in quacumque Ec-
cleſia ſit juxta quantitatem populi affluentis ad
illam, & Confeſſariorum, qui ibi ſolent pro-
ſtare ad audiendas Confeſſiones. habito reſpectu
ad præcipuas anni ſolemnitates; ſeu ad jubilæum,
quod occurrere poſſit, ſeu ad Indulgentias, vel
Miſſiones: Nuſquam minùs bino confeſſionale
proſtet in Eccleſia. Ad unum ut Maſculi, ad al-
terum verò, ut Fœminæ accedant, ut evitetur
ſcandalum promiſcuæ affluentiæ tam mulierum,
quàm Virorum.

Propria ſituatio Confeſſionalis eſt extra Preſbyterium, ſen majorem Capellam, nuſquam verò nec prope Altare, nec prope Scamna, ſeu Sedilia Eccleſiæ; in patenti, & aperto loco, hoc eſt in partibus lateralibus Eccleſiæ; atque unum è regione alterius ſtet quantum fieri poſſit. In Capellis tamen amplis toleratur, & permittitur Confeſſionale, dummodò tamen hujuſmodi Capellæ amplæ, circumdatæ cancellis ſint, hoc pacto, quòd Confeſſarius intra cancellos ſtet, & Pœnitens extra eos, & ambo publicè pateant.

Confeſſionale poſitum in Capella majori, & in cornu Evangelii, ſcabellum habeat pro pœnitente ad dexteram Confeſſarii. Illud verò in cornu epiſtolæ ſecus conſtructum ſit, ita ut Pœnitens nuſquam terga vertat ad Altare majus, in quo ut plurimùm aſſervatur Sanctiſs. Euchariſtia.

Quodcumque Confeſſionale tabulis ligneis lævigatis, & firmis componatur; illud hinc inde ſuperiùs, & inferiùs claudentibus, adeout ſola anterior pars aperta ſit; in qua tamen parva porta aperiatur, quæ ſe extrà porrigat, & habeat ſeram, & clavem, ita & taliter quòd nemo, abſente Confeſſario, in illo loco irreverenter ſedere valeat. Huic parvæ portiunculæ æquivalet quandoque parvus cancellus.

Baſis, ſeu ſuppedaneum Confeſſionalis, quod

à pe-

à pedibus calcatur, altum ſit palmum ſemis, & pavimento ſupereminear: latitudo ejus ſit palmi tres, & digiti tres circiter: longitudo, palmi ſex cum dimidio, ſedes Confeſſarii ſe erigat ad palmum, & ſemis, & digitos quinque circiter: ſe dilatet verò à dextera ad ſiniſtram palm. 2. & digit. 6. à fronte verò ad finem palm. 1. & ſemis, plus, minuſve. Altitudo tandem totius Confeſſionalis ſit palm. 6. & ſemis, præter coronam, & ornamenta ad libitum; in quorum medio Crux emineat.

Ab utroque latere ſedis affixæ ſint parvæ tabellæ ex aſſere, ſuper quas cubitis innitatur Confeſſarius dum audit, à quocumque latere pœnitentes, & elevari atque demitti poſſint.

Extra ſedem Confeſsarii ſit locus pro Pœnitentibus, & ſcabellum, ut genuflectere poſſint, & ſit commodum tam pro utroque genu, quàm pro cubitis, ut manus ſtare poſſint junctæ, nec deformitatem pariant dum facie accedit Pœnitens ad feneſtellam, ſeu cratem.

In medio Tabulæ diviſoriæ inter Confeſsarium, & pœnitentem, ſit feneſtella faciei utriuſque accommoda quoad altitudinem: à latere ejuſdem feneſtellæ repagulum ſit ſimilis longitudinis, à quo impediatur viſus faciei confiteotis, & loquentis ad cratem: ſitque huic feneſtellæ affixa Crates ferrea benè terſa, & lucida, ſed perforata, cujus foramina ſint ad inſtar ciceris. Ad partem verò, quæ reſpicit confeſsarium, ſolent nonnulli applicare Velum denſum ſubnigri coloris.

Feneſtella iſta cum crate, laudabile eſt ut claudi poſſit vel aſsere; vel tabula pollicibus ferreis innixa, ad hoc ut dum Confeſsarius loquitur cum uno pœnitente, alter pœnitens, è converſo nequeat audire verba ab eo prolata.

In hac Tabula, aliqua Imago pia, & devota affixa ſit, unà cum formula ordinaria abſolutionis. Inſuper etiam à parte Pœnitentis aliæ Imagines affixæ appareant. In ſede verò media, Tabula caſuum reſervatorum, ſummarium Bullæ in Cœna Domini, Canones Pœnitentiales, & ſimilia affigantur, quæ ad inſtructioonem extemporaneam Confeſſarii inſerviant.

Hæc tota eſt deſcriptio Confeſſionalis, quod 16
in Eccleſia proſtare debet. In Oratoriis, & Cubiculis Eccleſiæ adnexis, ſolent, præcipuè apud Regulares, aliæ ſedes confeſſionales conſtrui, quæ hæc duo neceſſaria habent, ſcil. ſedem pro Confeſſario, & ſcabellum pro Pœnitente ad genuflectendum, cum crate, quæ auſcultationem dividat.

Portò non ignorabit prudens Confeſſarius, au- 17
diri noo poſſe mulieres ante ortum Solis, oeque poſt occaſum, neque in Cellis, ſed in ſedibus, cum tabella, nec ſine juſta cauſa in privatis ædibus, Corſett. *de Pœnit. num. 6.*

Tempore magni concurſus, & occaſione Sa- 18
crarum Miſſionum Apoſtolicarum in locis ruralibus, vidi olim, ut expeditiùs Populus poſſet peccata confiteri, per Sacerdotes in vaſto ſpatio diſtributos portari Cratem manualem, & ſcamnum plicatile, quò huc, & illuc ſe transferebant ad audiendas utriuſque ſexus Sacramentales Confeſſiones.

§.IV. Superpelliceo, & Stola violacei coloris utatur, prout tempus, vel locorum feret conſuetudo.

Sacramenta nonniſi cum Cotta, & Stola eſſe adminiſtranda jam diximus io una Rubricarum Sacramenti Baptiſmi; ideoque nihil hic ſub-
19 do: Unicè dico cum Corſett. *Ind. Rational.* Violaceum colorem ſignificare afflictionem, mœrorem, & luctum; item conſtantiam, excellentiam, maturitatem, & cooſilium; quæ ſingula partim ad Confeſſarium pertinent, partim ad Pœnitentem, cuncta verò Sacramento Pœnitentiæ.

Sciendum eſt, per decretum Sac. C. Epiſc. in una *Albanganen.* 8. *Novemb.* 1688. ſtatutum,
20 & definitum fuiſse, Confeſsarios, ſi Sæculares ſint, teneri deferre ſuperpelliceum, & ſtolam cùm audiunt confeſſiones, &c.

Placet hic inſerere ſuper hoc argumento, Epiſtolam à Sanctiſſimo Domino Noſtro Benedicto Papa XIII. ad Abbatem Caſſinen. S. Mariæ in Monte de Ceſena miſſam, ſub dia 1. Auguſti 1681. tunc cùm Epiſcopali munere in dicta Civitate, & Diœceſi fungeretur, quam Epiſtolam authographicè ſcriptam, ex ejuſdem Mooaſterii Archivo tranſcripſit, mihique tradidit D. Romualdus Serra ibidem Monachus, amicuſque meus eximius.

PER effetto del zelo Sacerdotale di lei riconoſto l'ordine dato a PP. Confeſſori intorno l'amminiſtrare il Sagramento della Penitenza colla Stola, abito preſcritto dal Rituale Romano. Ne ſerberò a V. P. Reverendiſs. particolariſſimo dovere; ed ordino al mio Vicario, che rigoroſamente faccia il mio Editto oſſervare da gli altri Regolari, avendo prima volute dalla generoſità Monaſtica ricever per favore l'abbedienza di queſto Rito, e poi riſcuoterla per debito dagli altri, che devono ſeguire l'orme Venerabili de' PP. della Regolare diſciplina, che ſono i Monaci del Supremo Patriarca Benedetto, &c.

Di Gravina il primo d'Agoſto 1681.

Affettionatiſs. per ſervirla
F. Vinc. Maria Arciv. Card. Orſini.

P. Abb. D. Stefano Lenzi, Ceſenæ.

Mirare quæſo, Lector, Sanctiſſimi Pontificis, etiam in minimis ſummam diligentiam.

§. V.

§. V. Pœnitens, ſi opus fuerit, admoneatur, ut qua decet humilitate mentis, & habitus, accedat, & flexis genibus, ſigno Crucis ſe muniat.

22 Si ad ullum Sacramentum decet, ut quis cum
humilitate interna, & externa accedat, certè eſt
ad hoc Pœnitentiæ: & penitus ignoro quomo-
do poſſit dari caſus, in quo opus ſit admonere
pœnitentem, ut accedat humiliter: Nihilominus
adeò rudes perſonæ dari poſſunt, quæ non ma-
litiosè, ſed ignoranter hanc humilitatem non
præſeferant, ideòque opus eſt ut moneantur.
23 In habitu iſta humilitas demonſtratur, ſi com-
poſitus ſit, ac decens, ſed non fucatus: ſi depo-
24 nantur quæcumque arma, etiam latentia: ſi in
mulieribus caput ſit velatum, pectus non denuda-
tum, totum corpus à famulis, famulabuſve incu-
ſtoditum. Circa quæ nonniſi valdè prodeſſe pote-
rit, ſi prudens Confeſſarius legat, & perlegat alle-
gata per Monacell. *form. leg. pract. tom. 3. tit. 2.
for. 11. n. 5. & ſeqq.* ubi demonſtrat concludenter,
25 & probat, mulieres ingredientes Eccleſias, & ac-
cedentes ad recipienda Sacramenta, pectore, bra-
chiis, & humeris denudatis, graviter peccare,
tum quia maximam irreverentiam oſtendunt Sacra-
mentis, tum quia ſunt ſcandalo Fidelibus videnti-
bus: tum demum quia, ut ait Carthuſianus *in*
26 *epiſt. D. Petri, art. 6.* venenum propinant, præbent
occaſionem peccandi, & abominationem indu-
cunt in loco Sancto. Quam abominationem ſi
Confeſſarii removere non ſtudent, meritò Epiſ-
copus illos ab audiendis Confeſſionibus ſuſpen-
dit. Eſt enim res ab omni loco, & præſertim
ab Eccleſiis, etiam cenſuris, extirpanda, Ray-
nald. *Obſerv. crim. ſuppl. ad cap. 1. ſuppl. 5.
num. 376. 377.* ubi plures allegat Pignatell.
Conſ. 35. num. 30. t. 7.
Nota inſuper verba illa, *Flexis genibus, &c.* 27
Non enim dicit *flexo genu*, ſed plurali numero
utitur, ut diſcant qui tam abuſivè ſolent genu
unicum flectere, eſſe actum maximæ irreverentiæ.
Tandem debet Pœnitens Crucis ſigno ſe muni- 28
re, quia cum hoc ſigno renovatur actus fidei cir-
ca præcipua Fidei noſtræ myſteria, dicente Div.
Auguſtin. *de temp. ſer. 81. Crucis ſignum quaſi
compendium fidei noſtræ, continet Trinitatis My-
ſterium, & Filii per Crucem Redemptionem.* Cu-
jus ſigni antiquitatem, & virtutem, vide apud
Chryſoſt. *ad Philipp. hom. 13.*
Pro humilitate verò interna interpretatur do- 29
lor, utpotè afflictitius, & cætera, quæ conve-
niunt pœnitenti in illo actu.

§. VI. Mox Confeſſarius inquirat de illius ſtatu (niſi aliter notus fuerit) & quampridem ſit confeſſus, & an impoſitam pœnitentiam adimpleverit: num ritè atque integrè aliàs confeſſus fuerit! num conſcientiam ſuam ut debet, priùs diligenter diſcuſſerit.

30 Vulgaris, & notiſſimus eſt caſus Confeſſarii
illius, qui Sacramentum Pœnitentiæ admini-
ſtrans Carolo V. Imperatori Auguſto, poſt audita
peccata ab ipſo Imperatore accuſata, cùm nihil
aliud habere, quod confiteretur, ſubjunxiſſet, eum
ſuaviter, ſed argutè redarguens inquit: *Dixiſti*
31 *peccata Caroli: modò dic peccata Cæſaris.* In
quovis enim vitæ ſtatu adſunt præcepta obliga-
toria, contra quæ unuſquiſque delinquere poteſt.
32 Scripſit olim doctiſſimus Medicus Ramazzinus
librum, & quidem eruditiſſimum *de morbis Arti-
ficum*: nemo adhuc, quod ſciam, ſcripſit *de*
33 *peccatis Artificum*. Quilibet enim vitæ ſtatus
habet defectus proprios, qui ſunt morboſi na-
34 turæ, & Animam lædunt. Unicè ad hanc rem
libellum quemdam italicè ſcripſit in antiquis,
35 nempe anno 1584. *Laurentius de Pezzis* Sa-
cerdos, Confeſſarius Monialium in Civitate Mu-
rani prope Venetias, qui liber inſcribitur: *Con-
feſſionario*, in quo traditur, licèt compendiosè,
methodus ſervanda à quacumque perſona, cujuſ-
vis gradus ſit, in confitendis peccatis. Ibi Ma-
gnates, Equites, Cives, Milites, Judices, Advo-
vocati, Doctores, Magiſtri, Scribæ, Medici,
Barbitonſores, Aromatarii, Librarii, & uſque
Bubulci, aliaque genera perſonarum nominatim
inſtruuntur circa peccata ſtatus, & exercitii,
ſeu artis, quam profitentur, & remedia oppor-
tuna injunguntur. Optimum eſſet itaque, ut
quis hoc exiguum opuſculum ampliaret, purga-
ret, & illuſtraret, ex quo abundant Doctores
hodie qui in Theologia Morali, volumina, &
quidem ampla, publici juris faciunt. Sed ut ad
rem noſtram redeamus: Confeſſarius juxta præ- 36
ceptum præſentis Rubricæ debet ſe informare de
ſtatu perſonæ illius, cui Sacramentum miniſtrat,
ut eam interroget de adimplemento obligationum 37
ſuarum, pœnitentiam illi injungat adimplendam
ſecundùm vires ſuas, atque illi abſolutionem
largiatur ad tenorem conditionis ſuæ. Si enim
eſſet Laicus, non eſſet abſolvendus à vinculo
ſuſpenſionis, ut Clericus. Vide quæ adnotavi- 38
mus ad §. 4. hujus Tituli in fine.
Quàm pridem ſit confeſſus, &c. Longa & 39
diuturna mora in ſtatu peccaminoſo contuma-
ciorem reddit pœnitentem, *Segn. Pœnit. Inſtr.*
An impoſitam pœnitentiam adimpleverit, &c. 40
Debet de hoc certiorari Confeſſarius, ut noviter
injungat pœnitenti onus adimplendi.
Quòd ſi non ritè, hoc eſt cum deficientia 41
alicujus partis eſſentialis Pœnitens Confeſſus fue-
rit, invalidè hoc factum eſt, & tenetur repete-
re peccata jam enarrata. Si verò non integrè,
cum reticentia malitioſa alicujus peccati, hoc 42
quoque ſubjungendum eſt, quia hujuſmodi con-
feſſio ſacrilega fuit, ſecus verò ſi iſta reticen- 43
tia ex oblivione proceſſerit, tunc tantùm pec-
cata oblita revelanda eſſent, Bonacin. *de Pœnit.
cap. 14.* Campion. *d. c. 6. num. 10.*
Conſcientia inſuper diligenter diſcutienda eſt.
Ad examen hoc ſpectat, quia examen conſcien-
tiæ ad Confeſſionem præexigitur, quæ erit ſa- 44
crilega, ſi nimis remiſſum fuerit examen, in quo
tantum temporis impendendum eſt, quantum

Comment. ad Rituale.

homo prudens ponit in gravi negotio tractando, Campion. *d. c.* 11. *num.* 15. Quòd ſi pœni-
45 tens reſponderit, ſe conſcientiam ſuam non diſcuſſiſſe, tunc incumbit Confeſſario illum perquirere de cauſa hujus peccaminoſæ negligentiæ. Et ſi hæc negligentia ab ignorantia, & ruditate illius proveniat, tunc operæ pretium eſt, ut illum inſtruat, & det manus, ut examen conficiat. Si 46
verò prædicta negligentia ab inertia, ſeu otioſitate derivet, tunc (niſi magna neceſſitas hoc impediat) dimittendus eſt pœnitens, donec examen conſcientiæ perfecerit.

§. VII. Quòd ſi pœnitens aliqua cenſura, vel caſu reſervato ſit ligatus, à quo ipſe non poſſit abſolvere, non abſolvat, niſi priùs obtenta facultate à Superiore, &c.

47 De cenſuris, & caſibus reſervatis in antecedenti titulo ſatis diximus, quantum ſit pro brevi commentario illius: modò dicam alia, & primò: quòd cavere debet Confeſſarius ne à caſibus per Epiſcopum reſervatis abſolvat quemquam, quia nulliter abſolveret, niſi ſit pœnitens in articulo mortis, Conc. Trid. *ſeſſ.* 14. *de Reform. cap.* 7. Barboſ. *d. p.* 2. *c.* 19. *num.* 49. qui opinionem habet, poſſe Parochum, Pœnitentem habentem peccata reſervata Epiſcopo abſenti, abſolvere à peccatis non reſervatis, reſervata abſo-
48 lutione à reſervatis, cùm Superior copiam ſui fecerit. Limitat tamen, loqui hunc Doctorem de peccatis, quibus non ſit annexa aliqua cenſura, quia ubi adeſt excommunicatio (ut habe-
49 tur in omnibus reſervationibus Sedis Apoſtolicæ) tunc non poteſt inferior ullatenus abſolvere etiam à non reſervatis, Sotus *art.* 5. *ad* 2. & Joann. Valer. *verb. Pœnitentia*, *differ.* 4. *verſ. præterea fallit ſextò*. Niſi in caſu graviſſimi ſcandali, ſi non communicaret Pœnitens. Tandem pro regula ſit, non poſſe ſimplicem Confeſſarium abſolvere quempiam à cenſuris Papæ reſervatis, & Epiſcopo. Secus verò faciens incurrit excommunicationem latæ ſententiæ à qua non-
50 niſi à Summo Pontifice abſolvi poteſt præterquam in mortis articulo, & hujuſmodi abſolutio eſſet, ut dixi, nullius roboris, *Conc. Prov.* 7. *S. C. Epiſc.* 29. *Novemb.* 1602. Corſett. *dict. num.* 24. *in fine*.

Quapropter Superior, ſeu Ordinarius debet ſe 51
præbere promptum, & facilem ad concedendam talem facultatem, ut ſic pœnitens non deſperet, & in deterius ruat, fiantque pejora peccata prioribus, Engel. *Manual. Paroch. p.* 3. *c.* 2. *§.* 2. *n.* 5. *de caſ. reſerv.* ubi notandum, quòd ſi pœnitens, nulla ratione perſuaderi poſſit, ut ad Superiorem accedat, quin potiùs ob animi duritiem dilaturus ſit Confeſſionem, aut etiam omni peccandi licentiæ ſe traditurus ſit, maximè ſi rationabilem recuſandi cauſam habeat; quia ſcilicet prudenter timet damnum aliquod extrinſecum; v. gr. Sigilli violationem, odium Superioris, aut ne is ſcientia ex Confeſſione ad externam gubernationem utatur; in tali caſu, dico, Parochum, ſeu Confeſſarium debere à Superiore li- 52
centiam abſolvendi petere (cautè tamen, & in genere ad aliquem caſum reſervatum, ne perſona pœnitentis detegatur) atque ad eam præſtan- 53
dam Superiorem teneri, & obligari, ne reſervatio caſuum, quæ ad ſalutem animarum, & ædificationem conceſſa eſt, ad ruinam, & deſtructionem tendat, D. Chriſtoph. Raſler. *de Pœnit. cap.* 7. *§.* 35. apud Engel. *d. l.*

§. VIII. Si verò Confeſſarius, pro perſonarum qualitate, cognoverit Pœnitentem ignorare Chriſtianæ Fidei rudimenta; ſi tempus ſuppetat, eum breviter inſtruat de Articulis Fidei, & aliis ad ſalutem cognitu neceſſariis, & ignorantiam ejus corripiat, illumque admoneat, ut ea poſtmodùm diligentiùs addiſcat.

Caſus iſte non eſt idealis, nec de ſubjecto non ſupponente, nam tam in Urbibus quàm in locis ruralibus, adeò rudes, & inertes Perſonæ extant (heu nimiùm!) quibus omnia, quæ ad ſalutem pertinent, in obſcuro ſunt. Ideoque non ſine magna ratione Rubrica hæc tria præcipit à
54 Confeſſario facienda. Primò docere ignorantem: ſecundò corripere ignorantiam; tertiò præcipere diligentiam addiſcendi impoſterum, Div. Carolus *cap.* 11. *num.* 19. *& ſeqq. relat. à Campion. d. l. n.* 17. ubi nota, & adverte quæ ſequuntur: diſtinguendi ſunt articuli neceſſarii neceſſitate medii, & neceſſarii neceſſitate præcepti. Pœnitens qui pri-
55 mos ignorat, nullatenus abſolvi poteſt: imò ſi aliàs confeſſus fuit cum ignorantia illorum, etiam invincibili, fuit invalidè abſolutus, & ut validè poſſit abſolvi, debet priùs inſtrui, & inſtru-
56 ctus debet ſe accuſare tum de numero vicium, in quibus omiſit elicere hos actus fidei, tum de numero vicium, quibus neglexerit diſcere eoſdem actus (ſaltem circumcirca) & tenebatur addiſcere. Quòd ſi accedat in Paſchate, nec eum poſſit Confeſſarius inſtruere, non tamen abſolvat, ſed differat abſolutionem, utens facultate ſibi tradita per *c. omnis utriuſque, &c.* Si Pœnitens ignorat ſecundos ex ignorantia vincibili, procedatur juxta monita S. Caroli, dummodò qui peccavit in addiſcendo, ſe accuſet de vicibus, quibus obligatus addiſcere, neglexit, & de omiſſione recitationis Symboli, quoties ad illam tenebatur. Atque hoc eſt corripere ignorantiam, & monere, quòd de illa ſe accuſet. Ut tamen impoſterum ſit diligentior, præcipiet illi adire Parochum, ut edoceatur Doctrinam Chriſtianam diebus Dominicis.

Ulteriùs Rituale præcipit inſtruere de aliis ad ſalutem cognitu neceſſariis, ut ſunt: Oratio Dominica; Præcepta Decalogi, & Eccleſiæ, neceſſaria pro ſuſcipiendo ritè Sacramento Pœnitentiæ. His omnibus addit Corſett. *d. l. c. n.* 14. Quòd ſi

Pœni-

Pœnitens adeò rudis ſit, ut neſciat articulos Fidei, & alia neceſsaria ad ſalutem, breviter, prout opportunitas loci, & temporis conceſserit, illum inſtruat.

Verùm ſi affluentia Populi adeò numeroſa ſit, & ſedi confeſsionali ita contigua, ut nonniſi cum periculo revelandi iſtam Pœnitentis ignorantiam, hæc inſtructio fieri poſsit: & hoc idem dicendum, ſi Pœnitens reſervatum caſum habeat; à quo nequeat abſolvi, illum nunquam debet Confeſsarius dimittere ſine manus impoſitione: 57 nam & ſi eum nequeat abſolvere, tamen ne hoc aliis innoteſcat, debet illi dicere, quòd propter circumſtantes, elevando manum, aliquam Orationem, ſeu Benedictionem pronunciabit, ſine tamen abſolutione: atque ita Pœnitens non recedet confuſus ob denegatam abſolutionem. Hic eſt modus ab omnibus commendatus, necnon à ſingulis in talibus circumſtantiis tenendus, Corſett. *d. Tract. 2. p. 2. c. 5. add. n. 9.*

§. IX. Tum Pœnitens Confeſſionem generalem, latina, vel vulgari lingua dicat: ſcilicet Confiteor, &c. vel ſaltem utatur his verbis: Confiteor Deo omnipotenti, & tibi, Pater, &c. Peccata ſua exinde confiteatur, adjuvante, quotieſcumque opus fuerit, Sacerdote: qui confitentem non reprehendet, niſi finita, ut dicetur, Confeſſione: neque interpellabit, niſi opus fuerit aliquid meliùs intelligere: Proinde fiduciam ei præbeat, & humaniter ſuggerat, ut omnia peccata ſua, ritè, & integrè confiteatur, remota ſtulta illa quorumdam verecundia, qua præpediti, ſuadente diabolo, peccata confiteri non audent.

58 Hoc eſt conſuetum initium Confeſsionum Sacramentalium pro perſonis non rudibus, & in rebus Religionis inſtructis; ſed non univerſalis formula hæc eſt. Rudes enim Perſonæ à recitatione peccatorum ut plurimùm incipiunt, & iſte modus tolerandus eſt, cùm alius haberi nequeat.

59 Non per hoc Rubrica obligat Pœnitentem ad generalem peccatorum Confeſsionem, ſed intelligit accuſationem generalem contentam in recitatione integri *Confiteor*, in qua generaliter comprehenduntur peccata commiſsa *cogitatione, verbo, & opere.*

60 Qui ignorat formulam latinam, recitet vulgarem, quæ permittitur perſonis latinam linguam ignorantibus, Caſtald. 2. *ſect.* 14. *c.* 5.

Confiteor in compendium redigitur dicendo: *Confiteor Deo omnipotenti, & tibi Pater, &c.* Peccata enim confitentur Deo principaliter, & Confeſſarius nihil aliud præſtat quàm inſtrumentum, & utitur auctoritate ſibi collata à Deo: *Quodcumque ligaveris, erit ligatum: quodcumque ſolveris, erit ſolutum*, Azor. *l.* 10. *c.* 56. *quæſt.* 1. authorem facit hujus Confeſſionis Damaſum, ut refert Gavant. *p.* 2. *t.* 4. *l.* 10.

61 Si verò Pœnitens, facta hac generali præfatione: *Cogitatione, verbo, & opere*, in exponendis, ſeu individuandis peccatis cunctaretur, & memoriæ labilitas, timor, pudor, & alia facerent, ut quamvis Pœnitens in examine diligens fuerit, nihilominus tempore proferendi, & revelandi peccata, vel oblivisceretur illorum, vel trepidaret, tunc prudens Confeſſarius, & diſcretus, admonetur à noſtra Rubrica, ut patientiam præſtet adjuvandi cunctantem Pœnitentem quotieſcumque opus fuerit, nempè quando dimidiatè loqueretur, & formidando balbutiret. Inſervit etiam hujuſmodi auxilium ad animum addendum Pœnitenti, ut liberè loquatur; imò ſi artificioſum, ſive malitioſum eſset hoc ſilentium, ſeu illa formido, poſset dari caſus, quòd Pœnitens agnoſcens diſcretionem, & manſuetudinem Confeſsarii, iſtud ſacrilegum artificium deponeret, & pro veritate plagas ſuas ſanandas aperiret.

Et hoc eò magis quia cùm Confeſsarius ſit 62 Judex, Judicis naturam induere, & conſuetudinem habere debet. Dum Judex inſtruit Proceſsum contra Reum, ſeu dum pro examine ſtat, & interrogat, ad reprehenſiones, & impropetia declinare non debet, ex communi DD. Sententia; eò quia vel timor, vel verecundia imminuunt animum Rei, adeout à ſe accuſando recedat, & 63 ſileat. Ita Confeſsarius, totam peccatorum ſeriem pacificè audire debet, nec eam interrumpere.

Tunc verò tempus eſt moderatæ interpellatio- 64 nis, quando vel vitio linguæ Pœnitentis, vel quacumque alia de cauſa, non benè intelligeret naturam, ſeu circumſtantiam alicujus peccati, quæ mutet ſpeciem illius.

De ſtulta verecundia aliquorum, & de Dia- 65 bolico rubore in confitendo, benè ait Dionyſ. Carthuſian. 3. *Noviſs. Artificioſo modo reſtituit, quod ſubdolè in peccando detraxerat Diabolus.*

§. X. Si pœnitens numerum, & ſpecies, & circumſtantias peccatorum explicatu neceſſarias non expreſſerit, eum Sacerdos prudenter interroget.

66 Hic eſt locus interpellandi pœnitentem, ut diſtinctè naturam, & rationem peccati diſtinguat, Campion. *loc. cit. num.* 19. ait, examinatores Urbis maximè inſiſtere, ut Sacerdotes approbandi ad confeſſiones audiendas, curent ſervare hanc ordinationem Ritualem. Quare qui diligenter ſe præparat ad confeſſionem, ſæpiùs intra ſe videat ſpecies, & circumſtantias; conſtitutuſque in examine ſemper attendat, ut petat illas cum numero. Circumſtantias verò alias revelare, alias non revelare tenetur Pœnitens. Quarum doctrinam ſatis clarè expoſitam videbis apud

Coniock *diſputat. 7. dub. 3. 4. de integritate Conf.* Quæ ſingulæ hoc carmine continentur: *Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando.*

Quoad numerum peccatorum, & qua ratione in Confeſſione ſit explicandus, dico, ex communi ſeotentia Theologorum, & Eccleſiæ praxi, ſatis conſtare Pœnitentem quantum fieri poteſt, teneri numerum peccatorum mortalium, quæ commiſit, exprimere, non ſolùm quando diverſæ ſpeciei ſunt, ſed etiam ſi ſint ejuſdem. Hoc enim ſenſu *cap. omnis utriuſque, &c.* dicit omnia peccata confitenda eſse: & clariùs Trid. *ſeſſ.* 14. dicit, omnia ſingillatim eſse confitenda, quia aliàs Confeſsarius non poſset ſufficienter ſtatum pœnitentis cognoſcere.

Nonnullæ verò fieri debent limitationes, quæ à Coninck *dict. dub. 7. numer. 8. & ſeqq.* clara methodo exponuntur, ad quas remitto prudentem Confeſsarium: meum enim non eſt hìc Tractatum Theologiæ Moralis elaborare, ſed Rubricas tantummodò explicare.

§. XI. Sed caveat, ne curioſis, aut inutilibus interrogationibus quemquam detineat, præſertim juniores utriuſque ſexus, vel alios, de eo quod ignorant, imprudenter interrogans, ne ſcandalum patiantur, indeque peccare diſcant.

67 Iſta cautela in interrogando adhibenda eſt præſertim circa ſextum præceptum Decalogi, & materias ad illud pertinentes. Paucis verbis utendum à Confeſſario, & verba quæcumque modeſtiam comitem habere debent, Catech. *de Pænitent.* Sed præ omnibus, Reginald. *de Prudentia Confeſſarii, alibi citat.*

§. XII. Demum, audita Confeſſione, perpendens peccatorum, quæ ille admiſit magnitudinem, ac multitudinem, pro eorum gravitate, ac pœnitentis conditione, opportunas correptiones, ac monitiones, prout opus eſſe viderit, paterna charitate adhibebit, & ad dolorem, & contritionem efficacibus verbis adducere conabitur, atque ad vitam emendandam, ac meliùs inſtituendam inducet, remediaque peccatorum tradet.

68 Quinque monita proponuntur hic Confeſſario. Primò monebit Pœnitentem juxta gravitatem criminum, ac neceſſitatem pœnitentis, ut cognita hujuſmodi gravitate, perpendat errorem ſuum.

Secundò monebit, indutus charitate paterna: quare animadvertat quid importat charitas, & Charitas Patris, qui ad rectam viam deſiderat Filium perducere.

Tertiò inducet ad dolorem: non quòd indolens debeat accedere Peccator ad pœnitentiam; ſed quòd hic inſpecta gravitate peccati, debeat augere dolorem quantum fieri poteſt.

Quartò inducet ad mutandam vitam, qui fructus principalis eſt rectæ Confeſſionis.

Quintò, dabit remedia ne relabatur; ad inſtar optimi Medici, qui præſervativa ſolet præſtare ad evitandas recidivas, quæ quandoque morbo antecedenti pejores ſunt, Campion. *d. l. c. num.* 21.

§. XIII. Poſtremò ſalutarem, & convenientem ſatisfactionem, quantum ſpiritus, & prudentia ſuggeſſerit, injungat, habita ratione ſtatus, conditionis, ſexus, & ætatis; & item diſpoſitionis pœnitentium. Videatque ne pro peccatis gravibus leviſſimas pœnitentias imponat, ne ſi fortè peccatis conniveat, alienorum peccatorum particeps efficiatur. Id verò ante oculos habeat, ut ſatisfactio non ſit tantùm ad novæ vitæ remedium, & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum peccatorum caſtigationem.

69 Pœnitentia, quæ pœnitenti injungitur, pro
ſatisfactione peccatorum datur, & pro remedio:
ſed omnia remedia omnibus ſtomachis, ſeu
morbis non conveniunt: ſpecifica adhibenda
70 ſunt, ut ægrum ab infirmitate liberent. Ideò
Rubrica præcipit, ut hæc omnia habeantur præ
oculis in imponenda pœnitentia; v. gr. Ruſtico, & Perſonæ illitteratæ non imponenda eſt
recitatio Officii, vel Pſalmorum. Viro nobili non
injungendus labor materialis; v. gr. inſerviendo
Fabricæ. Fœminæ non imponatur peregrinatio ad
longinqua loca, & exteras Nationes. Inſuper ſi
71 Pœnitens eſt valdè diſpoſitus, & verè cum lacrymis doleat de peccato, iſte dolor magnam partem imminuere debet pœnitentiæ; tanta enim eſſe poteſt pœnitentis contritio, ut ſufficiat ad totius pœnæ debitæ remiſſionem, Fulien. *de Pænit. l.* 3. *c.* 4. *Reſol.* 2.

Secus verò ſi tanta diſpoſitio ad Sacramentum non appareat, gravem pœnitentiam imponere non renuat, ut ſatisfactione difficili, horrorem concipiat de peccato.

Levem pœnitentiam gravibus peccatis non cor- 72
reſpondere dicit Rubrica, quia anſa præſtatur peccato. V. gr. Sacerdos recitationem divini Officii quotidie omittit. Confitetur; & pro pœnitentia imponitur illi onus recitandi Pſalm. *Miſerere, &c.* Certè in hoc caſu Pœnitentia eſt ſuavior

vior peccato ipſo ; ideòque poſſet pœnitentem
invitare ſæpiùs ad tranſgreſſionem , ſi tam parvo
pretio compenſatur, Sed notandum eſt , non eſ-
ſe culpa immunem talem Confeſſarium, eò quia
nimis connivet , & peccatum quodammodo per-
73 mittit : Nec valet dicere quòd actualis ſatisfa-
ctio non pertinet ad eſſentiam Sacramenti pœ-
nitentiæ , quia nihilominus eſt de illius integri-
tate . Confeſſarius autem tenetur integrum confi-
cere Sacramentum : quare tenetur Reum non mo-
dò abſolvere , ſed etiam ipſi condignam, & pro-
portionatam pœnitentiam imponere, in qua par-
te deficeret Confeſſarius , ſi nimis levem im-
poneret , Fulien. *de Pœnitent. lib. 3. cap. 4. Re-
ſolut.* 2. Unde nimis indulgentes in impoſitione
pœnitentiarum Confeſſarios noſtri temporis vocat
Denoff. *de Pœnitent. ſeu Inſtruct. Paſtor. f. mi-
bi* 105.

Pœnitentiam prætereà , non eſſe tantùm ad 74
novæ vitæ cuſtodiam , & medicamentum in-
firmitatis, ſed ad vindictam præteritorum , ſta-
tuit Conc. Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 8. damnando No-
vatorum Doctrinam, qui optimam pœnitentiam,
novam vitam eſſe docebant , ut omnem ſatisfa-
ctionis vim, & uſum tollerent ; Quod item ſo-
lemni anathemate damnavit, *ſeſſ. eadem can.* 14.
Hinc ſequitur , quòd Pœnitens debet acceptare
Pœnitentiam ſibi injunctam , & non expectare
Purgatorium , *c. omnis utrinſque, de Pœnit. &
remiſſ.*

§. XIV. Quare curet, quantum fieri poteſt, ut contrarias peccatis pœnitentias injungat : veluti Avaris eleemoſynas : libidinoſis jejunia , vel alias carnis afflictiones : Superbis humilitatis officia : deſidioſis , devotionis ſtudia. Rariùs autem , vel ſeriùs confitentibus , vel in peccata facilè recidentibus, utiliſſimum erit conſulere , ut ſæpè , puta ſemel in menſe , vel certis diebus ſolemnibus confiteantur, & ſi expediat, communicent.

75 Axioma notiſſimum illud eſt: *Contraria contra-
riis curantur* , quo in hoc caſu utendum eſſe do-
76 cet Rubrica noſtra. Quoad frequentandum verò
Pœnitentiæ Sacramentum , non debet abſolutè
præcipi, ſed conſuli; unà cum communione non
omnibus, & ſingulis confitentibus , ſed duplici
perſonarum generi : rariùs confitentibus, vel in
peccata facilè recidentibus ex infirmitate, non ex
malitia, vel habitu , vel quia perſeverant in oc-
caſione proxima, vel ſe exponunt periculo la-
77 bendi , Campion. *d. num.* 23. Cæterùm ex vi
præcepti Eccleſiaſtici tenentur fideles omnes , ra-
tione utentes , confiteri peccata ſua ſemel in an-
no , eſt communis Theologorum Sententia , &
apertè ſumitur ex *cap. Omnis utriuſque , de Pœ-
nitent. & remiſſ.* ubi præceptum Confeſſionis
annuæ imponitur omnibus fidelibus utriuſque
ſexus , poſtquam ad annos diſcretionis perve-
nerint : quo ſtatuto comprehenduntur omnes
& ſinguli baptizati , dummodò inter bonum ,
& malum diſtinguere valeant , quod non 78
tam ex annorum numero , quàm ex judicii
maturitate penſandum eſt , Fulien. *dict. Reſo-
lut.* 11.

§. XV. Pœnitentias pecuniarias ſibi ipſis Confeſſarii non applicent ; neque à Pœnitentibus quicquam , tanquam miniſterii ſui præmium petant , vel accipiant.

79 Eleemoſynam iſtam neque petere poteſt Con-
feſſarius pro Miſſis ab ipſomet celebrandis , ne-
80 que alicui Sacerdoti applicandis . Graviùs item
peccaret ſi eleemoſynas imponeret Pauperibus
81 vix habentibus unde vivant . Ex quo fit , ut
neque poſt annum iſti poſſint adimplere talem
Pœnitentiam . Quamobrem ſi eleemoſynam pe-
cuniariam , aut aliquid aliud ſibi dari petant
Confeſſarii , & per artes extorqueant , pote-
runt juſtè ab Epiſcopo loci puniri , & ſuſpen-
di ab exercitio Confeſſarii , Monacell. *Prax.* 82
T. 3. *tit.* 2. *form.* 12. *num.* 4. & ſic optimum
eſt conſilium præceptivum , Corſett. *de Pœni-
tent. Sacr. tract.* 2. *p.* 1. c. 5. *num.* 5. non ap-
ponendi in ſedibus confeſſionalibus capſulis pro
eleemoſynis .

§. XVI. Pro peccatis, occultis quantumvis gravibus , manifeſtam pœnitentiam non imponant.

83 Ratio hujus præcepti eſt, quia unà cum pec-
cato manifeſtaretur & peccator. Concil. Trident.
ſeſſ. 14. c. 5. *can.* 6. damnat Hæreticos , qui do-
cent , Confeſſionem ſecretam à Divino mandato
alienam , & humanum inventum eſſe . Senſus
84 Concilii eſt , Confeſſionem ſecretam non eſſe
contrariam præcepto Divino , quia ſcilicet nul-
lum reperitur præceptum Divinum de Confeſſio-
ne publicè facienda : imò potiùs eſſe illi valdè
conformem : non quòd Chriſtus poſitivè ſtatue-
rit Confeſſionem fieri ſecretò , ſed quòd confor-
mius eſt iis , quæ Chriſtus inſtituit de hoc Sa-
cramento , ut Confeſſio fiat ſecretò , quàm ſi
fiat publicè , Fulien. *dict. l.* 3. c. 3. *Reſolut.* 2.
Ex qua doctrina eruitur , nec Uxori , nec fi- 85
lio familias imponi debere Pœnitentias publi-
cas , & manifeſtas, vel ſimiles, ex quibus oriri
poſſit ſuſpicio erroris gravis, Campion. *n.* 25.

Addo hìc , incertarum rerum reſtitutionem , 86
Epiſcopo eſſe reſervatam , Gavant. *Man. epiſc.
verbo Confeſſarius* , *num.* 40. & alii DD. apud
Corſett. *d. num.* 20.

§. XVII.

§. XVII. Videat autem diligenter Sacerdos quando, & quibus conferenda, vel neganda, vel differenda ſit abſolutio: ne abſolvat eos, qui talis beneficii ſunt incapaces, quales ſunt qui nulla dant ſigna doloris, qui odia, & inimicitias deponere, aut aliena, ſi poſſunt, reſtituere, aut proximam peccandi occaſionem deſerere, aut alio modo peccata derelinquere, & vitam in melius emendare nolunt; aut qui publicum ſcandalum dederunt, niſi publicè ſatisfaciant, & ſcandalum tollant: neque etiam eos abſolvat, quorum peccata ſunt Superioribus reſervata.

Hæc Rubrica ſatis de ſe patet, nec indiget ex-
plicatione. Subdam tantummodò, debere Con-
feſſarium circa hanc Rubricam animadvertere ad
propoſitionem damnatam à S. Recordationis PP.
Innocent. XI. quæ eſt ſexageſima in ordine. Pro-
poſitio eſt: *Pœnitenti habenti conſuetudinem*
peccandi contra Legem Dei, Naturæ, aut Ec-
87 *cleſiæ: & ſi emendationis nulla appareat ſpes,*
nec eſt neganda, nec differenda abſolutio: dum-
modò ore proferat, ſe dolere, & proponere e-
mendationem. Hæc propoſitio nimis lata, & Sa-
cramento Pœnitentiæ injurioſa damnata fuit à præ-
dicto Summo Pontifice die 2. Martii 1679. &
eadem occaſione confirmata fuit lex Ritualis hu-
jus, & opinio Doctorum, qui prohibent dari
abſolutionem iis, qui nulla dant ſigna doloris.
Quod ut verificetur, & à Confeſſario benè di-
gnoſcatur, neceſſarium eſt, ut diligenter, non
verò ſuperficialiter videat, & ſecernat Pœniten- 88
tes, qui materialiter ſolummodò accedunt ad
Confeſſionem, & quodammodo furtivè rapere
abſolutionem tentant.

§. XVIII. Si verò quis confiteatur in periculo mortis conſtitutus, abſolvendus eſt ab omnibus peccatis, & cenſuris, quantumvis reſervatis; (ceſſat enim tunc omnis reſervatio;) ſed priùs, ſi poteſt, cui debet, ſatisfaciat: ac ſi periculum evaſerit, & aliqua ratione Superiori, à quo aliàs eſſet abſolvendus, ſe ſiſtere teneatur cùm primùm poterit, coram eo ſe ſiſtat, quidquid debet, præſtiturus.

89 Ceſſante, mortis tempore, quacumque re-
ſervatione, in conſequentiam venit, quòd Con-
feſſarius poſſit quemcumque in periculo mortis
conſtitutum à qualibet cenſura ligatum abſol-
vere.

90 Quomodo verò ſe gerere debeat Confeſſarius,
qui invenit Hæreticum in articulo mortis conſti-
tutum, volentem redire in ſinum S. M. Eccleſiæ,
docet Campion. *Inſtr. Ord. c.* 20. cum Monacell.
d. p. 3. *Prælud.* §. 6. *num.* 68. *ex c. eos qui de ſent.*
excom. in 6. his præciſis verbis. Debet induce-
re hunc Hæreticum, ut abjuret ſuas hæreſes,
eliciatque oppoſitos actus Fidei: Præterea priuſ-
quam abſolvatur, debet moribundus, quicum-
que ille ſit, ſive alius, qui incidit in excom-
91 municationem, dare juramentum de ſtando man-
datis Eccleſiæ, ſeu de ſe præſentando Superiori
legitimo, ad effectum ut eidem obediat pro
quanto excommunicationem tulit. Inſuper, ſi
opus ſit, & fieri poſſit, debet dare cautionem
de ſatisfaciendo parti læſæ: debet etiam Confeſ-
ſarius tali moribundo indicare, quòd illum ab-
ſolvit, & quòd remanebit verè abſolutus tam
in foro Conſcientiæ, quàm in foro fori: nihi-
lominus, ſi convaluerit, tenebitur ſe præſenta-
re Superiori legitimo, ad effectum ſtandi man-
datis illius, & ſatisfaciendi pro omnibus & ſin-
gulis excommunicationibus, adeòut ſi negligat ſe
præſentare, reincidat in omnes, & ſingulas ex-
communicationes, quibus erat innodatus, &
abſolvitur in tali articulo, non ita quòd redeant
prædictæ excommunicationes, ſed quia iterum 92
Eccleſia excommunicat eum, qui negligit ſe
præſentare.

Inſuper in tali articulo debet Sacerdos inſinua-
re moribundo, ut eliciat actus, Fidei, Spei,
Charitatis, & Pœnitentiæ.

Solet accidere ulteriùs, & ſæpè, ut vocetur
repentè Sacerdos ad adminiſtrandum Sacramen-
tum Pœnitentiæ cuidam ab inimico ſuo lethaliter
vulnerato. In hoc caſu totum Confeſſarii ſtudium 93
erit circa veniam dandam vulneratori: quòd ſi vul-
neratus moribundus renuat, non eſt omninò abſol-
vendus: verùm ſi æger dicat, ſe ad parcendum eſſe 94
promptum, ſed velle offenſorem interpellare an-
te Judicem, ut Juſtitiæ detur locus, hoc non de-
bet impedire quin abſolvatur. Cæteras hujus ca-
ſus circumſtantias habebis apud Campion. *d. n.* 13.

§. XIX. Quòd ſi inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox, & loquela ægro deficiat, nutibus, & ſignis conetur, quoad ejus fieri poterit, peccata pœnitentis cognoſcere; quibus utcumque vel in genere, vel in ſpecie cognitis; vel etiam ſi confitendi deſiderium, ſive per ſe, ſive per alios oſtenderit, abſolvendus eſt.

Poſſevinus in libro *de Officio Curati, c.* 7. *de*
Pœnitent. num. 91. proponit caſum. Infirmus
vocavit Curatum, & coarratis multis peccatis,
dixit, ſe non poſſe ultrà loqui: An Curatus de-
beat eum abſolvere? Medina affirmat: ſed vide- 95
tur dicendum, tunc Confeſſionem per nutus per-
ficien-

96 faciendam. Si hoc fieri nequeat, & ſit probabile, ægrum ſopravicturum, non abſolverem, quia de ſubſtantia Confeſſionis eſt, ut ſit integra. Sed bona pace tanti Authoris, Rubrica diverſimodè præcipit deberi impertiri abſolutionem, dummodò ſaltem deſiderium confitendi notum ſit Confeſſario: Si enim Infirmus vocavit Curatum, non ob aliud fecit, niſi ob deſiderium confitendi, & ſe purgandi à peccatis.

Tutiorem regulam tenendam proponit in hoc
97 caſu Campion. d. *in Inſtructione Ordinandorum*, *c.* 40. *num.* 14. hoc pacto: A Pœnitente deſtituto, & morti proximo, ſi haberi poteſt ſignum aliquod Pœnitentiæ, & præcipuè, quòd manum Confeſſario ſtringat (quamvis hoc ſignum æquivocum *eſse* poſſit) tunc impertienda illi eſt libera abſolutio, non verò conditionata; ut illi qui nullum ſignum dat, ſed Chriſtianè vixit, vel antea petiit Confeſſionem, cui adhibenda eſt abſolutio cum cautela: *In quantum poſſum, & tu indiges*. Poſſevin. *dict. cap.* 7. *num* 89. *relat.* à Barboſa *de Off. & poteſt. Paroch. num.* 47.

§. XX. Meminerit porrò Sacerdos, ægris non eſſe injungendam gravem, aut laborioſam pœnitentiam; ſed indicendam tantùm illam, quam, ſi convaluerint, opportuno tempore peragant. Interim juxta qualitatem morbi, aliqua Oratione, aut levi ſatisfactione impoſita, & acceptata, abſolvantur, prout opus fuerit.

98 Pœnitentia facilior injungenda ægris gravi morbo, & in extremo laborantibus eſt, ut offerant libenti animo Deo infirmitatem, & illius dolores in ſatisfactionem peccatorum ſuorum. Cæterùm ſi convaluerint, per modum conſilii, imponenda eſt pœnitentia laborioſior, & diuturna, peragenda in perfecta ſanitate.

99 Ut plurimùm ægris imponi ſolent pro pœnitentia, Orationes vocales, & jaculatoriæ, eleemoſynæ (ſi facultates id permittant) faciendæ de mandato ſui, vel etiam, ſi valeat, manu ſua. Ideò dicit Textus: *juxta qualitatem morbi*; quia ſi morbus eſt gravis, levis eſſe debet Pœnitentia, ne magis ac magis morbus augeatur. Si morbus verò eſt levis, gravis eſſe poteſt pœnitentia, ſed ſemper habito reſpectu ad gravitatem, & periculum morbi, in quo caſu ſtandum eſt judicio prudentis Medici: ex quo fit, ut faciliùs infirmus inducatur ad acceptationem talis pœnitentiæ, & ſic aliquo modo pœnam in futuro ſæculo habendam imminuat. Fulgen. *d. c.* 4. *Reſ.* 3.

ABSOLUTIONIS FORMA,

TITULUS DECIMUS NONUS.

S U M M A R I U M.

1 *Confeſſarius poſt narrata peccata devenire debet ad abſolutionem.*
2 *Eſt in poteſtate Confeſſarii abſolvere, vel non.*
3 *Ante Abſolutionem eſt imponenda Pœnitentia.*
4 *Pœnitentia eſt inductiva ad obtinendam Abſolutionem.*
5 Miſereatur, &c. *dicitur, quia à Deo provenit miſericordia.*
6 *Manus elevatio, Confeſſarii juriſdictionem demonſtrat.*
7 *Pœnitens non dimittendus ſine manus elevatione.*
8 *Abſolutio clarè exprimi debet.*
9 *Abſolutionis verba eſſentialia.*
10 *Suſpenſio tantùm incurritur à Clericis.*
11 *Abſolutio brevis in magno Pœnitentium concurſu.*
12 *Abſolutio in periculo mortis.*
13. *Abſolutio danda in agone.*
14 *Confeſſarius dum dicit*, Miſereatur, *debet ſtare aperto capite.*
15 *Dum abſolvit, cooperire debet.*

QUÆ ſequuntur, pertinent ad Abſolutionem Sacramentalem, ad quam pervenire debet Confeſſarius poſt plenè enarrata peccata à Pœnitente, poſt monita, & conſilia, & poſt alios dialogiſmos, qui neceſſarii viſi ſint Confeſſario ad implorandam à Deo veniam. 1

§. I. Cùm igitur Pœnitentem abſolvere voluerit, injuncta ei priùs, & ab eo acceptata Pœnitentia ſalutari, primò dicit: *Miſereatur tui, &c.*

2 Ex illo verbo, *voluerit* deducitur, eſſe in poteſtate Confeſſarii abſolvere, & non abſolvere Pœnitentem, quod tamen debet ſemper fieri rationabili de cauſa.

3 Ante verò Abſolutionem, debet Confeſſarius imponere ſatisfactionem, & Pœnitentiam: cùm enim Pœnitentia ſit inductiva ad obtinendam miſericordiam, priuſquam hujus miſericordiæ effectus videatur, debet promoveri per pœnitentiam. 4
Sed iſta Pœnitentia ad nihilum valeret niſi eſſet accepta-

acceptata: tum quia in Concilio Florentino inter Pœnitentis actus ponitur ſatisfactio operis ad arbitrium Sacerdotis, tum quia ibidem ſtatuitur, ad integritatem Sacramenti Pœnitentiæ requiri ex inſtitutione Divina, contritionem, confeſſionem, atque ſatisfactionem. Tum quia Conc. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 8. docet, claves Sacerdotum non tantùm ad ſolvendum, ſed etiam ad ligandum, ſcilicet per impoſitionem Pœnitentiæ, conceſſas eſſe: non eſſent autem conceſſæ ad ligandum, niſi pœnitens iis ligari poſſet, atque ideò niſi teneretur Pœnitentiam ſibi impoſitam implere, Fulien. *d. l.* 3. *c.* 4. *reſ.* 4.

5 Acceptata à pœnitente Pœnitentia, Sacerdos primò dicit, *Miſereatur*, &c. ut demonſtret, miſericordiam à Deo, non ab homine illi obveniendam, Gavant. *part. ſecunda*, *tract.* 4. *de Confeſſ.*

§. II. Deinde dextera verſus Pœnitentem elevata dicit: Indulgentiam, abſolutionem, &c.

6 Iſta elevatio manus eſt primus actus, quo Sacerdos demonſtrat juriſdictionem ſuam: item ſignum eſt extrinſecum victoriæ contra peccatum; deſumpta enim eſt à veteri Teſtamento, nam Moyſes levando manus vicit Amalecitas, *Exod.* 17. Gavant. *part.* 2. *tract.* 5. *litt.* y.

7 Advertant Confeſſarii, ut alibi diximus, non debere aliquem pœnitentem dimittere ſine manus elevatione, etiam ſi non abſolvant; ſcandaloſum enim eſſet, & aliquantiſper revelaretur Confeſſio, ſi tam patenter dimitteretur Pœnitens abſque abſolutione. Elevatio itaque manus cum aliqua vocali Oratione non adeò claré demonſtrat Pœnitentem diſcedere inabſolutum.

8 Inſuper curare debet Confeſſarius, ut abſolvendo, vocem exprimat claré, & integrè: nam ſi voces eſſentiales abſolutionis eliderentur in gutture, ita quòd immutaretur omninò ſignificatio, Sacramentum remaneret invalidum. Si eliderentur cæteræ preces, utique perficeretur Sacramentum, ſed Confeſſarius reus eſſet irreverentiæ in re Sacra, & ſcandali apud Pœnitentes. Debent igitur ſingula verba proferri lentè, graviter, diſtinctè, tanquam ab habente authoritatem, ſed paternam, ita ut appareat in Confeſſario & zelus animarum, & reverentia erga res divinas, Campion. *num.* 30.

§. III. Deinde: Ego te abſolvo à peccatis tuis in nomine, &c.

9 Hæc ſunt verba eſſentialia, & ſubſtantialia abſolutionis: cætera ſunt, vel præliminaria, vel ſubſequentia; & his prætermiſſis adhuc pœnitens remaneret abſolutus: ſed ſi prætermitterentur illa, *Ego te abſolvo*, &c. Sacramentum remaneret imperfectum, & pœnitens non abſolutus, quia hæc verè eſt forma Sacramenti, ſine qua Pœnitentia Sacramentalis non ſubſiſtit. Si verò prætermitteretur finis, nempe *In nomine Patris*, &c. adhuc abſolutio eſſet valida, quia verba iſta non ſunt de eſſentia formæ, prout ſunt in Sacramento Baptiſmi, ut jam diximus, Engel. *p.* 3. *c.* 2.

§. IV. Si Pœnitens ſit laicus, omittitur verbum, ſuſpenſionis, &c.

10 Suſpenſio tantummodò incurritur à Clericis: Apud Coninck *diſp.* 15. *dub.* 1. *num.* 1. ubi ſic habetur ejus definitio: Eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua Clericus privatur uſu poteſtatis, quæ illi, ratione Officii Clericalis, ſeu Ordinis, aut Beneficii convenit. Nonnulli addunt: ita tamen, ut non privetur tota poteſtate in perpetuum, quia tunc eſſet potiùs diſpoſitio, aut degradatio, quàm ſuſpenſio: ſed hoc abſolutè loquendo non eſt neceſſarium, ut oſtendit idem Coninck *diſp.* 16. *n.* 3.

Virtute ſuſpenſionis abſolutè ſuſpenſus ab officio, prohibetur exercere omnes illas actiones, quæ Clericis omninò propriæ ſunt: quales ſunt omnes actiones juriſdictionis Eccleſiaſticæ, & omne exercitium Ordinis, aut Officii Clericalis.

Cùm ergo Laici non poſſint incurrere in hanc cenſuram, prætermitti debet illud verbum in eorum Sacramentali abſolutione.

§. V. In confeſſionibus autem frequentioribus, & brevioribus omitti poteſt, Miſereatur, &c. Et ſatis erit dicere: Dominus noſter, &c. ut ſuprà, uſque ad illud; Paſſio Domini noſtri, &c.

11 Certè occaſione magni concurſus, puta inſignis ſolemnitatis, & Indulgentiæ univerſalis, & plenariæ, ſeu Jubilæi, dum ante ſedes Confeſſionales ſtipantur pœnitentes in magno numero, quærendus eſt ſolicitior modus expediendi ſe, ut populo ſatisfieri poſſit. Ideò in hoc caſu Rubrica noſtra præſcribit modum tenendum, & ſecernit formam neceſſariam, ſeu verba reſtrictiora in forma abſolutionis. Omitti igitur poteſt introductio ad abſolutionem nempè; *Miſereatur*, &c. *Indulgentiam*, &c. Imò in praxi obſervatum vidi ſæpiùs occaſione magnæ frequentiæ, Confeſſarios totam formam abſolutionis perſtringere ad illa verba: *Ego te abſolvo*, &c. quæ verba verè ſunt de neceſſitate, & eſſentia Sacramenti, nec unquam omitti poſſunt; & ſi omitterentur, Sacramentum imperfectum eſſet, atque invalidum, quia in Judicio deeſſet definitiva ſententia, Coninck *dicto loco citato*.

§. VI.

Digitized by Google

§. VI. Urgente verò aliqua gravi neceſſitate, in periculo mortis, breviter dicere poterit: Ego te abſolvo ab omnibus cenſuris, & peccatis, in nomine Patris, &c.

12 Ecce quomodo tota formula reſtringitur ad eſſentialia verba, ad hoc ut Sacramentum valeat. Hac reſtricta formula uti debent Confeſſarii præcipuè cum morientibus tunc, quando ultima reſpiratione laborant, & in agone poſiti ſunt, quia difficile eſt ultimum halitum diſtin-
13 guere: adeòque cùm viderint Agonizantem adhuc leniter reſpirare, tunc ipſi, ut ita dicam, vibrent hanc brevem formulam, ut aliquo modo ſuccurrant animæ illius, Idem dicendum eſt de Sacerdotibus, qui ad ſupplicium damnatos tanquam conſolatores adhibentur; tunc cùm vident imminentem ictum mortis per manus carnificis; præſto ſint ad pronunciandam iſtam brevem formulam priuſquam moribundus deſtituatur.

Poſtremò notandum venit cum Corſett. *dict. num.* 25. Confeſſarium debere ſtare aperto ca- 14
pite, tunc cùm dicit: *Miſereatur, & Indulgentiam:* quia tunc orat pro penitente, & Divinam miſericordiam implorat ſuper eum. Quando 15
verò abſolvit, cooperit ſe: tunc enim Judicis vices gerit, & ſedet pro tribunali, in quo Judex ſemper caput tegit, Brancacc. *de Jure doct. c.*42. Acta Eccl. Mediol. apud Corſett. *d. l.*

DE ABSOLUTIONE
AB EXCOMMUNICATIONE
In Foro Exteriori,

TITULUS VIGESIMUS.

SUMMARIUM.

1 *Confeſſarius ſimplex non poteſt abſolvere ab excommunicatione.*
2 *Epiſcopi abſolvere poſſunt ab excommunicatione à jure lata.*
3 *Excommunicatio reſervata Summo Pontifici abſolvi debet ab eo, qui eam tulit.*
4 *Facultas abſolvendi ab excommunicatione debet haberi in ſcriptis.*
5 *Modus praſcriptus in facultate eſt obſervandus.*
6 In forma Eccleſiæ conſueta *quid ſignificet?*
7 *Duplex cautio exigenda ante abſolutionem.*
8 *Parti laſa ſatisfieri debet.*
9 *Abſtinentia à ſimilibus promittenda eſt.*
10 *Formula de ſtando mandatis Eccleſia.*
11 Parito judicato *quid importet?*
12 *Non ſufficit cautio de parendo judicato.*
13 *Cautio pignoratitia poteſt dari.*
14 *Qua neglecta in adimplemento non reincidit in excommunicationem.*
15 *Veſtes Sacerdotis abſolventis quales eſſe debeant?*
16 *Pluvialis quandoque adhibetur pro abſolutione impertienda.*
17 *Pœnitens utroque genu flecti debet.*
18 *Humerus denudari debet in maſculo.*
19 *Fœmina non denudantur ob decentium.*
20 *Quinam humerus denudari debeat?*
21 *Denudatio verè quid ſignificet?*
22 *Saccus pro camiſia quandoque adhibebatur.*
23 *Virga pro abſolvendo ab excommunicatione qualis eſſe debeat?*
24 *Deus amat cordis compunctionem.*
25 *Pſalmus* Miſerere *recitandus.*
26 *Percuſſio cum virga quomodo interpretanda?*
27 *Sedere eſt proprium Judicis.*
28 *Supplicationes debent fieri magna cum reverentia.*
29 *Delegatio in abſolutione exprimenda.*
30 *Cauſa excommunicationis enarranda.*
31 *Cauſa deſumi debet à Proceſſu.*
32 *Cancellarius debet eſſe præſens.*
33 *Forma communis Abſolutionis.*
34 *Abſolutio ſine forma præſcripta fit privatim.*
35 *Regula pro impetranda facultate à Sacra Pœnitentiaria.*

CUM ſimplex Confeſſarius abſolvere nequeat 1
ab excommunicatione generaliter ab homine lata, neceſſe eſt, ut ab iis, qui de jure
hanc facultatem habent, illi proveniat. Ab ex- 2
communicatione lata à jure, nemini reſervata, abſolvere poſſunt Epiſcopi aliique Prælati habentes juriſdictionem Epiſcopalem, imò etiam Parochi, & Sacerdotes ſimplices habentes facultatem abſolvendi à peccatis; idque eruitur *ex Cap. Nuper, de Sentent. Excommunic.* ubi abſque ulla limitatione dicitur: *In ſecundo verò Caſu* (ſcilicet excommunicationis à jure non reſervatæ) *à ſuo Epiſcopo, vel Sacerdote poterit abſolutionis beneficium obtinere*: ibique ratio adducitur ſuis verbis: *Quia conditor lateris ejus abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxandi.* Ab

excommunicatione verò reſervata Summo Ponti-
fici, vel Epiſcopo., abſolvere ſolus poteſt qui
eam tulit, vel ſucceſsor, vel delegatus, & in 3
hoc omnes DD. conveniunt.

§. I. Si poteſtas abſolvendi ab excommunicationis ſententia Sacerdoti commiſſa fuerit à Superiore, & in mandato certa forma ſit præſcripta, illa omninò ſervanda eſt: Si verò in mandato, ſeu commiſſione dicitur, In forma Eccleſiæ conſueta, abſolvat, hæc ſervanda ſunt.

4 Obtenta iſta facultate, quæ debet in ſcriptis
haberi, ſeriò animadvertere debet Sacerdos, an
Superior præſcribat modum peculiarem abſol-
5 vendi: & hic modus erit omninò ſervandus: at
ſi dicatur: *in forma Eccleſiæ conſueta*, tunc du-
plex cautio eſt exigenda, prout in §. ſequenti ex-
plicabimus: forma enim conſueta Eccleſiæ in fo-
ro exteriori eſt ut in Rituali præſcribitur.

§. II. Primò ut excommunicatus ei, ob cujus offenſam in excommunicationem incurrit, priùs, ſi poteſt, ſatisfaciat; quòd ſi tunc non poſſit, ſufficientem cautionem præbeat, aut ſaltem, ſi eam præſtare non poteſt, juret ſe, cùm primùm poterit, ſatisfacturum.

6 Duplex cautio exigenda eſt ante abſolutio-
nem ab excommunicatione majori, & præſtan-
7 da eſt à Reo, ut plenè adimpleatur, & obſer-
vetur forma Eccleſiæ conſueta. Certum enim
eſt, quòd aliquis eſſe debet offenſus à commiſſo
delicto, propter quod talis Reus in excommuni-
cationem incurrit: ſed cùm regula generalis ſit,
non remitti peccatum niſi reſtituatur ablatum,
dari debet priùs hæc ſatisfactio, & pars læſa re-
dintegrari: nullus enim neque in foro interno,
neque in foro externo abſolvendus eſt, niſi priùs
ſit aliquo modo parti læſæ ſatisfactum, vel cum
ea tranſactum, Monacell. *d. n.76.* Quòd ſi Reus 8
ſtatim hoc præſtare nequeat, tunc cautionem ſuf-
ficientem dare debet, ſcilicet pignoratitiam, vel
fidejuſſoriam, quæ ſi neque haberi poſſit, ſuf-
ficit juratoria, quia nemo ad impoſſibile obli-
gari poteſt, Pithing. *in jus can. l.5. tit.39. n.163.*

§. III. Secundò: ſi crimen, ob quod in excommunicationem incidit, ſit grave, juramentum ab eo exigatur de parendo mandatis Eccleſiæ, quæ illi fient pro tali cauſa: ac præcipuè, ne deinceps delinquat contra illum canonem, vel decretum, contra quod faciendo, cenſuram incurrit.

9 Altera cautio, quæ in facultatibus, & diſpenſa-
tionibus apponi ſolet, eſt, *ut à ſimilibus ſe abſti-
neat.* Ideò abſolvendus præſtabit juramentum de
parendo mandatis Eccleſiæ, & de non commit-
tendis impoſterum hujuſmodi delictis, *c. ex te-
nore, cap. ad hæc, de ſent. excomm.* Quod ta-
men non exigitur pro levibus delictis, ſed tan-
tùm quando abſolutio eſt ſolemnis pro gravi
crimine, Lazar. *quæſt. can. d. ſect. 4. q. 12. n. 11.*
quæ obligatio etiam exprimitur cum formola *de*
10 *ſtando mandatis Eccleſiæ imponendis* ob delictum.
Solent quoque apponi in diſpenſationibus, &
facultatibus hujuſmodi aliæ formulæ, & præci-
11 puè quandoque illa: *parito judicato*; quæ in-
telligenda eſt, ſi Ordinarius ipſum pœnitentem
declaraſſet excommunicatum, aut illum quoquo-
modo ad aliam pœnam condemnaſſet: quando-
quidem debet illi ſententiæ latæ, ſeu ferendæ
priùs omninò parere. Idem quoque dicendum
eſt ſi fuerit ad forum Judicis ſæcularis renun-
ciatus, ut plectatur pœnis delicto debitis: utroque
enim in caſu tenetur pœnitens parere, ut innuit
illa dictio *quoquomodo*; in diſpenſatione injun-
cta, quæ cùm ſit univerſalis, comprehendit om-
nes modos, Menoch. *conſ. 344. num. 19.* Maſ-
card. *de prob. concl.* 1131. *num.* 16. allegat. à
Corrad. *Prax. diſpenſ. l.8. c.2. num.23.* Nec priùs
poteſt Pœnitens ad ſua munera obeunda redire,
quàm judicato paruerit: clauſula enim hæc:
parito judicato; tribuit juriſdictionem conditio-
nalem, ac proptereà illam ſuſpendit, donec
fuerit paritum; Et proceſſus dictæ diſpenſatio-
nis antea factus, erit nullus, & ſine juriſdi-
ctione, Rot. apud Farinac. *dec. 68. num.* 1. Et ita
neque executor, nec Ordinarius poteſt procede-
re, nec Pœnitens poteſt audiri, niſi priùs ve-
rificato, quòd paruerit judicato, Put. *dec. 16. ut
lit. pend. & dec. 429. l. 1.* Non partim, ſed in-
tegraliter, Ludoviſ. *dec. 566. num.* 2. *& ibi addit.
numer.* 3. Quia cùm dicta verba poſita ſint in
ablativo abſoluto, conditionem important, *l. à
teſt. ff. de condit. & demonſtr.* Jaſ. *in l. 2. num* 12.
C. de jure emphyt. Caputaq. *deciſ.* 111. *n. 3. p. 1.*
Corrad. *d. n.* 24. Proptereà non ſufficit, quòd
pœnitens velit præſtare cautionem de parendo
judicato, ut poſſit interim delegatus exequi lit-
teras diſpenſationis, cùm id poſitum ſit ſub
conditione: quare debent adimpleri in forma
ſpecifica, non autem per æquipollens, juxta
*text. in l. qui hæred. §. Mævius, ff. de condit.
& demonſtr.* Surd. *conſ.* 186. *num.* 19. Corrad.
d. num. 25.
Si autem ita abſolutus, nempè per cautio- 12
nem etiam pignoratitiam, poſtea ſatisfacere ne-
gligat, non reincidit in priorem excommunica- 13
tionem, ſed poterit iterum à Judice excommu-
nicari, *c. ad reprimendam, de Off. Ord.* Abſol- 14
vens autem ante præſtitum juramentum de pa-
rendo mandatis Eccleſiæ, vel ante præſtitam ſa-
tisfactionem parti læſæ, illicitè quidem abſolvit,
ſed

ſed validè, quia hæc non pertinent ad ſubſtantiam abſolutionis, *c. venerabilibus* 7. §. *ſanè*, *in fin. de ſent. excomm. in 6.* Bellet. *d. de favor. Cler. can.* §. 5. *n.* 47.

§. IV. Denique hunc abſolvendi modum obſervabit: Pœnitentem coram ſe, utroque genu flexo, in humero (ſi vir fuerit) uſque ad camiſiam excluſivè denudato, virga, aut funiculis, ſedens, leviter percutit, dicendo totum Pſ. Miſerere cum Gloria, &c.

Ut in praxi ponatur actus iſte abſolutionis,
docet textus modum tenendi diſtinctè; Et primò ſciendum eſt, quòd Sacerdos abſolvens de-
15 bet eſſe ſuperpelliceo, & ſtola violacea indutus, Corſett. *d. de Pœnit. c.* 5. *n.* 39. Aliquando
verò vidi in ſolemni excommunicatorum abſolutione Vicarium generalem, ſeu Canonicum
16 Pœnitentiarium uti pluviali violaceo, ſed quo
præſcribente ritu, neſcio.

17 Pœnitens igitur utroque genu flecti debet ante Sacerdotem abſolventem, quia iſte eſt actus
veræ humilitatis, & peccatoris, Corſett. *Ind.*
18 *Rat.* Ulteriùs denudatio humeri facienda eſt.
Fœminæ ob modeſtiam, & decentiam non de-
19 nudantur, eadem de cauſa, propter quam nec illis
unguntur lumbi in extrema Unctione, ut dicemus ſuo loco. Dextri humeri denudatio debet
20 fieri, quia hoc eſt latus magis nobile, Caſſan.
Cath. gl. Mund. Hìc querendum eſt autem, cur Rituale præſcribat hanc denudationem humeri, & poſtea ſubjungat: *uſque ad Camiſiam excluſivè?* Si remanet humerus camiſia coopertus, non denudatur: ſi denudatur, camiſia exuitur. Memini me vidiſſe publicam abſolutionem diverſorum excommunicatorum, quibus denudatus fuit ſingulis dexter humerus uſque ad camiſiam incluſivè: quo verò ritu, prorſus ignoro: certè Rubrica clarè loquitur, nec pati videtur,
21 carnem nudam conſpici. Tota difficultas conſiſtit in ſignificatione verbi illius *denudato*, quæ ſignificatio tam ſtrictè accipi non debet: Non enim ſemper interpretanda eſt pro expoliato uſque ad carnem, ſed quandoque etiam valet pro ſimpliciter expoliato primis veſtibus. Ita explicat Fabrinus illum locum Epiſtolarum Ciceronis *l.* 12. *fam.* 15. *Cives crudeliſſimè denudati*; qui locus valet ac ſi italicè diceret: *Ridotto in camiſia*. Æquivalere enim debet iſte ritus illi Pœnitentium antiquorum in primitiva Eccleſia relat. à Caſal. *c.* 61. quando referente Sidonio
Agathenſe *can.* 63. *diſt.* 50. Pœnitentes incede- 22
debant *Sacco induti, & nudis pedibus*. Secundùm recentiorem Eccleſiæ diſciplinam, Camiſia pro Sacco habetur, & ſufficit iſta publica demonſtratio, ut appareat humilitas pœnitentis.

Modò de Virga, ſeu funiculis. Hodie com- 23
muniter eſt in uſu Virga lenis, & lævigata: antiquitus flagellabantur funiculis Pœnitentes uſque ad ſanguinis effuſionem, quod poſtea ſublatum eſt à pia Matre Eccleſia: iſta enim materialis flagellatio, utpotè involuntaria parvi habebatur. De facto textus præſcribit, ut leviter abſolvendus percutiatur, quia cordis compunctionem, non ſanguinis effuſionem amat Deus,
Kemp. *de imit. l.* 3. Iſta levis percuſſio ſolet fie- 24
ri ſingulo verſiculo Pſalmi *Miſerere*, qui eſt 25
pœnitentialis, Gavant. *t.* 1. *ſect.* 9. *c.* 4. & ſupra
utrumque humerum fieri poteſt, quia cùm ho- 26
die denudatio humeri ſit merè cæremonialis, non eſt ſtricto modo interpretanda percuſſio ſuper illo tantùm humero: Ita vidi ſæpè in praxi fuiſſe: ſed Textus dum dicit: *in humero leviter percutit*, videtur quòd præſcribat, humerum denudatum unicò percutiendum eſſe.

Hoc totum facit Sacerdos ſedens, quia ſedere 27
proprium Judicis eſt, & juriſdictionem importat, *cap. fin. de ſentent. & re jud. in 6.* §. *ſedebunt*, *Auth. de re judic.* unde inolevit praxis, ut in ſententia definitiva dicatur: *Nos pro Tribunali ſedentes, &c.* Peregr. *Prax. Vic. p.* 2. *ſect.* 3. *ſubſ.* 1. *num.* 61.

§. V. Deinde ſurgit, & aperto capite dicit, *Kyrie eleiſon, &c.*

28 Cùm iſtæ ſupplicationes fiant Deo, debent fieri omni cum reverentia: ideò ſurgit Sacerdos, quia ceſſat Judicium Mundi, & intrat Miſeratio Dei.

§. VI. Mox ſedet, & cooperto capite dicit: Dominus noſter, &c. Et Ego authoritate ipſius, & SS. D. N. Papæ, vel Reverendiſſ. Epiſcopi N. vel talis Superioris, abſolvo te à vinculo excommunicationis, in quam incurriſti, vel incurriſſe declaratus es propter tale factum, vel cauſam, &c.

De novo ſedet, quia de novo Judicis partes, & perſonam aſſumit, ut ſuprà dictum fuit, caput cooperiens.

29 Exprimit inſuper delegationem, ſeu commiſſionem habitam vel à Papa, vel ab Epiſcopo, vel ab habente juriſdictionem Epiſcopalem, atque hos debet ſpecialiter nominare, ut in documento publico quod à Cancellario ibi præſente conficitur, adnotetur, Monacell. *d. abſol. form.*

Pariter exprimere debet cauſam, propter quam 30
Pœnitens abſolvendus incurrerit in excommunicationem, & hæc cauſa in ſuis terminis exprimi debet: v. g. Ob percuſſionem Clerici; ob violationem loci immunis; ob alienationem Bonorum Eccleſiaſticorum; ob appoſitas cuſtodias
confugito in loco Sacro, &c. & hæc expreſſio 31

Digitized by Google

deſumenda eſt à proceſſu ſuper delicto fabricato.
32 Cùmque Cancellarius ſemper ſit præſens, ipſe ſuggerere poteſt formulam propriam enunciandi delicti.

§. VII. Quòd ſi Sacerdoti nulla ſit à Superiore præſcripta forma, nec ſibi mandatum ut in forma Eccleſiæ communi, vel conſueta abſolvat: tunc nihilominùs pro rei gravitate prædictam cæremoniam, & preces adhibeat. At verò ſi res non fuerit adeò gravis, abſolvere poterit dicens: Dominus noſter, &c.

Sæpè evenire ſolet, ut in commiſſionibus nulla præſcribatur forma abſolutionis: Forma
33 communis eſt illa in Rubrica antecedenti explicata: forma verò conſueta eſt quæ modò ſub explicatione cadit. Hæc remittitur arbitrio, & prudentiæ Confeſſarii, qui caſuum gravitatem conſiderabit, nempe facti qualitatem, percutiendi modum, circumſtantiam loci, & Perſonæ, Joann. XXII. apud Navar. *Man. cap.* 27, *num.* 92. Quæ verò ſit levis, mediocris, ſeu enormis cauſa, vide apud Gavant. *Man. ep. verbo Violenta*. Sed ſi abſoluturus eſſet in dubio, num gravis, vel levis fuerit res ob quam abſolutioni ſubjacet pœnitens, ſemper citra metas potiùs decernere debet, quàm ultra, Gavant. *ibidem*, *num.* 5. & ſic adhibere formam communem; *Dominus noſter*, *&c.*

§. VIII. In foro autem interiori, Confeſſarius habens facultatem abſolvendi excommunicatum, abſolvat juxta formam communem ſuprà præſcriptam in abſolutione Sacramentali.

Si per litteras Pœnitentiariæ, vel aliter Confeſſarius habet facultatem abſolvendi ab excommunicatione; formam communem adhibere de-
34 bet, nempè *Miſereatur*, *&c.* & privatim danda eſt abſolutio ſine teſtibus, & Cancellario.
35 Regulæ tenendæ in impetrandis; & adimplendis litteris ſummæ Pœnitentiæ, habentur in diverſis libris: ſed nuper diligenter inſertæ fuerunt *in Synodo Diœceſana Ferrarien.* habita à Cl. Mem. Cardinal. de Verme, anno 1711.

Harum litterarum uſus requirit Confeſſarium valdè prudentem, & in Sacramentali Confeſſione magnoperè verſatum, expertumque, ut adamuſſim adimpleantur juxta præſcriptionem, nec citrà, nec ultrà procedat ejus delegata poteſtas.

RITUS ABSOLVENDI
EXCOMMUNICATUM
jam mortuum,

TITULUS VIGESIMUS PRIMUS.

S U M M A R I U M.

1 *Soli homines viventes poſſunt excommunicari.*
2 *Mortui excommunicari non poſſunt.*
3 *Mortuos abſolvi poſſe dicitur impropriè.*
4 *Mortuus abſolvi poteſt ab eo qui poterat eum abſolvere vivum.*
5 *Mortuus abſolvitur ut ſit capax Eccleſiaſticæ ſepulturæ.*
6 *Formula facultatis abſolvendi mortuum.*
7 *Datur iſte caſus in eo qui priuſquam moreretur, quæſivit abſolvi.*
8 *Si excommunicatio occulta eſt, non indiget, ut abſolvatur.*
9 *Si in foro externo ſit excommunicatus, abſolvi debet.*
10 *Formula porrigenda Sanctiſſimo pro impetranda abſolutione.*
11 *Forma abſolvendi mortuum.*
12 *Abſolutio mortui fieri debet publicè coram teſtibus.*
13 *Verberatio cum virga fit ſupra totum corpus.*
14 *Mortuus olim miniſtrabatur Euchariſtia, & Baptiſmus.*
15 *Excommunicatus denuntiatus non poteſt ſepeliri in loco Sacro.*
16 *Etiamſi ſigna Pœnitentiæ dederit.*
17 *Signa valent ad impetrandam facultatem abſolvendi.*
18 *Signa Pœnitentiæ in excommunicato quænam ſint?*
19 *Cadaver excommunicati exhumari poteſt ſi commodè fieri poſſit.*
20 *Quæ impediant ne cadaver exhumetur?*
21 *Si exhumari non poteſt, ſufficit ſi verberetur locus, in quo jacet.*

22 *Quam-*

22 *Quamvis privetur ſepultura Eccleſiaſtica, non privatur ſuffragiis Eccleſiæ.*
23 *Cadaver excommunicati ſepultum inadvertentur in Eccleſia exhumari non debet.*
24 *In hoc caſu verberatur tantummodò ſepulchrum.*
25 *Et coram teſtibus, confecto publico inſtrumento.*
26 *Sepelientes excommunicatum in Eccleſia ſcienter, incurrunt in excommunicationem.*
27 *In Eccleſia in qua ſepultum ſit cadaver excommunicati, non poteſt celebrari Miſſa.*
28 *Neque poſſunt in ea ſepeliri cadavera.*
29 *Preces in hoc caſu adhibendæ conveniunt mortuis.*
30 *Stola nigri coloris adhibenda.*
31 Requiem æternam, &c. *convenit tantùm mortuis.*
32 *Originem duxit ab Apoſtolis.*

1 SOLI homines viventes, baptizati, rationis,
& doli capaces, qui in Eccleſia Superiorem
aliquem habent, ab habente poteſtatem, poſſunt
2 excommunicari: non autem mortui, quia cùm
iſti non ampliùs ſint ſub juriſdictione Eccleſiaſtica,
ab ea ſicuti ligari, ita abſolvi non poſſunt: nam
ſi iis Deus indulgentiam dedit, nihil nocet noſtra
ſeveritas; & ſi ſupplicium præparavit, nihil
noſtra benignitas prodeſt: ut reſpondit olim Ferrandus
Carthaginienſis Eccleſiæ Diaconus Pelagio,
& Anatolio Romanis Diaconis, cujus verba refert
Pithæus *in Codic. ad profeſſionem Fidei Juſtinian.
Imper. litt. C, pag 672.* Monacell. *d. p. 3. prælud.
num. 53.* Quare dum dicitur poſſe mortuos 3
excommunicari, & abſolvi, intelligi debet hoc
impropriè, & indirectè, utpotè quia vel Eccleſia
tunc publicè declarat, illos dum adhuc viverent,
cenſuram excommunicationis incurriſſe, &
in illa mortuos fuiſſe, & prohibet in loco Sacro
ſepeliri, ac pro eis ſuffragia, & ſacrificia offerri,
vel ſi ſigna manifeſta pœnitentiæ, & contritionis
dederunt ante obitum, declarat, & pronunciat
eos abſolutos, ad hoc ut admittantur ad
Eccleſiaſticam ſepulturam, & Orationes, & ſuffragia
pro eis impertiri poſſint, prout docet
Graff. *conſ. 7. per tot. de ſent. excom. p. 1.* Ideò
mortuus abſolvi poteſt, ab eo ſcilicet, à quo 4
poterat vivus abſolvi, ſi ante obitum ſigna pœnitentiæ
dederit: non directè, quia non eſt
ampliùs homo ſuper terram, ſed ad hoc ut ſit 5
capax Eccleſiaſticæ ſepulturæ, & ſuffragiorum
Eccleſiæ, juxta diſpoſitionem *Text. in cap. à nobis,
l. 2. de ſent. excom.* ubi Fagnan. *num.* 14. 6
dat formulam facultatis, quæ ſolet expediri à S.
Pœnitentiaria Urbis.

§.I. Si quis excommunicatus ex hac vita decedens dederit ſignum contritionis, ne eccleſiaſtica careat ſepultura, ſed Eccleſiæ ſuffragiis, quatenus fieri poteſt, adjuvetur, abſolvi poteſt hoc modo, &c.

7 Iſte caſus facilè dari poteſt tunc, cùm quis
ſciens ſe in excommunicationem incurſum, recurrat
ad Sacram Pœnitentiariam Urbis, vel ad
Sanctiſſimum immediatè, vel ad aliam Sanctam
Congregationem dictæ Urbis ad hoc, ut obtineat
diſpenſationem, ſeu facultatem, ut abſolvi
poſſit, & interim moriatur. Si caſus,
8 ſeu ſi excommunicatio eſt occulta, non indiget,
ut vel mortuus abſolvatur: ſi verò ſit
9 in foro externo, & res deducta ſit ad forum
contentioſum, tunc abſolvi debet in forma ab
Eccleſia in Rituali Romano præſcripta.
10 Modus tenendus in porrigenda ſupplicatione,
vel Sanctiſſimo, vel Sacræ Pœnitentiariæ Urbis,
à Corrad. *diſſ. diſpenſ. Apoſtol. lib. 8. cap. 10.
num. 15.* deſcribitur. ibi per extenſum habetur
formula pro parte alicujus conſanguinei ipſius
Defuncti, vel alterius cujuſvis, quæ formula
compacta fuit à dicto Corrado ex aliquibus verbis
contentis, *in cap. à nobis, de ſentent. excommunicat.*
ubi de hac materia agitur, & fuit
in dataria Apoſtolica approbata, atque admiſſa.
Abſolutio verò ſic obtenta ſufficit, & prodeſt,
ut in loco Sacro cadaver ſepeliatur, &
ſpecialiter pro eo habeantur Orationes, & ſuffragia,
Sayr. *de cenſur. lib. 3. c. 28. num* 17.
Forma verò præſcripta, & modus tenendus, eſt
hujuſmodi.

§.II. Si corpus nondum ſepultum fuerit, verberetur, & abſolvatur, ut infrà: deinde abſolutum, in loco Sacro ſepeliatur.

11 Idem reperit Corrad. *diſſ. loc.* docens modum
impertiendi hujuſmodi abſolutionem, quæ pu-
12 blicè haberi debet, & coram teſtibus. Verberatio
fiat ſolita virga, non ſuper humerum denu-
13 datum, ut in vivis, ſed ſupra totum corpus quomodocumque
abſolventi libuerit.
14 Mos erat antiquitus recondendi Sacram Euchariſtiam
ſuper pectus fidelium vita functorum,
& cum ea ipſos ſepeliendi, maximè verò Epiſcopos,
& eos qui Sacrum Viaticum ante mortem
recipere non potuerant. Quam utique conſuetudinem
diu in Eccleſia viguiſſe obſervat Malaſpina
Epiſcopus Aurelianenſis, *lib. 1. obſervat. 9.
& 10.* Cùm ea prohibita primùm repetiatur à
Concil. Carthaginenſi tertio, ubi ſic decernitur:
*Placuit, ut corporibus Defunctorum Euchariſtia
non detur: Dictum eſt enim à Domino, Accipite,
& edite: Cadavera autem nec accipere poſſunt,
nec edere. Cavendum eſt etiam, ne mortuos
baptizari poſſe, Fratrum infirmitas credat,
quibus nec Euchariſtiam dari licitum eſt.*
Hactenus Concilium.

§. III. Si verò fuerit ſepultum in loco profano, ſi commodè fieri poterit, exhumabitur; & eodem modo verberabitur: & poſt abſolutionem, in loco Sacro ſepelietur: Sed ſi commodè exhumari non poteſt, locus ſepulturæ verberetur, poſtea abſolvatur.

15 Regula indubitata eſt, quòd excommunicatus
denuntiatus, moriens ante obtentam abſolutionem
ab eo, qui eum poterat abſolvere vivum, vel
ſaltem à Sacerdote in articulo mortis (quo tempore
ceſſat omnis reſervatio ex jam dictis) etiam
16 ſi ſigna Pœnitentiæ, & contritionis dederit, in
loco Sacro ſepeliri non poteſt: *Text. eſt in c. à
nobis 28. de ſentent. excommunicat.* Bonacina
de cenſur. diſp. 2. qu. 2. punct. 3. §. 3. num. 7.
Sayr. *de cenſur. lib. 2. cap. 4. num. 13.* Paſſerin.
de ſtat. hom. cap. de ſepult. num. 52. Monacell.
for. leg. part. 3. tit. 1. for. 38. num. 12. contra
opinionem illorum, qui volunt excommunicatos
denuntiatos decedentes cum ſignis contritionis,
& Pœnitentiæ, poſſe in loco Sacro ſepeliri: Sed
iſta ſigna unicè valent ad impetrandam faculta-
17 tem abſolvendi à Sacra Pœnitentiaria: quam facultatem
nemo impetraret ſine atteſtatione horum
ſignorum, *cap. Sacris 38. de ſentent. excommunicat.*
Sayr. *de cenſur. lib. 3. cap. 28.
num. 17.*
18 Quænam ſint hujuſmodi ſigna Pœnitentiæ, &
contritionis, affert Monacell. *d. num. 14.* ex Fagnan.
cap. à nobis, num. 13. de ſentent. excommunicat.
& ſunt: deteſtatio ſaltem verbalis delicti,
& elevatio manuum, & oculorum ad Cœlum:
interpellatio Confeſſarii: tunſio pectoris:
invocatio nominis Jeſu, B. M. Virginis, & Sanctorum:
oſculatio rei Sacræ, & ſimilia indicantia
emendationem, Paſſerin. *de ſtat. hom. t. 2.
quæſt. 187. art. 4. num. 113.* quæ ſigna ad effectum
obtinendæ abſolutionis poſt mortem, unico
teſte probari dicunt Medic. *de ſepult. p. 1.
quæſt. 11. num. 31.* Pithing. *in Jus Can. lib. 5.
tit. 39. num. 178.* Graff. *conſ. 7. n. 6. de ſentent.
excommunic. p. 1.*
Cadaver igitur excommunicati ſepultum in lo- 19
co profano exhumari debet quandocumque id
commodè fieri poſſit: Si verò quatriduanum, ſi 20
cum aliis cadaveribus commixtum, ſi in ſumma
profunditate ſit, vel ſi in flumine immerſum,
tunc non commodè id fieri poteſt; ideòque non
exhumandum: ſed ſi hæc non habeant locum, exhumatum
cadaver verberetur modo præſcripto,
abſolvatur, atque in loco Sacro ſepeliatur.
Si verò magna difficultas ſit in eo exhuman- 21
do, ſufficit ut locus ſepulchri, ſeu tumulus,
ſeu terra, quæ illud cooperit, eadem virga, &
eodem modo verberetur, & deinde abſolvatur:
Privabitur utique hoc cadaver Eccleſiaſtica ſepul- 22
tura, ſed erit privatio materialis, quæ pluribus
etiam fidelibus occurrere ſolet, vel in naufragio,
vel in bello, vel alio quovis modo; ſed
non privabitur ſuffragiis Eccleſiæ anima illius.

§. IV. Quòd ſi in loco Sacro ſepultus, non exhumabitur, ſed verberabitur ſepulchrum.

23 Poteſt evenire, ut quandoque excommunicatus
ſepeliatur in loco Sacro inadvertenter eò
quòd à ſepelientibus ignoretur iſta excommunicatio:
& ad hunc caſum reſpicit noſter textus.
24 Hoc dato, ſepulchrum ab extrà tantummodò
verberari debet, & deinde fieri abſolutio modo,
25 & ritu præſcripto coram teſtibus, & confecto ſuper
hoc publico Inſtrumento, ut deinceps hæc
abſolutio appareat.
26 Quòd ſi ſcienter, & malitiosè ſepeliatur in
loco Sacro Cadaver excommunicati, ita facientes
incurrunt excommunicationem, & nequeunt
abſolvi niſi ſatisfactionem, arbitrio rationabili
Epiſcopi, exhibuerint competentem, ut habetur
expreſsè in *Clem. 1. de ſepult. ibique gloſ. in verſ.
eis quibus*, Bonacina *de cenſuris, diſp. 2. qu. 2.
punct. 3. & §. 3. num. 8.* Barboſa *in d. cap. 1. de
ſepulturis*, Monacell. *d. num. 18.* Nam abſolutio
quæ datur poſt mortem operatur, ut quis ſepeliatur
in loco Sacro, vel ſi jam ſepultus fuerit,
quòd non exhumetur, Bellett. *diſq. Cler.
p. 1. §. 3. n. 17.* Ricciull. *de jur. perſon. l. 4. c. 60.
num. 18. & 38. c. 65. n. 20.*
Demùm notandum, quòd ſi vel advertenter, 27
vel inadvertenter quis excommunicatus ſepeliatur
in loco Sacro, interim in eo loco non poſſunt
celebrari divina Officia, nec alia corpora ſepeli- 28
ri, Paſſerin. *de ſtat. hom. t. 2. q. 187. art. 4. n. 52.*

§. V. Dum autem corpus, ſive ſepulturam verberat, Sacerdos dicat Antiphonam: Exultabunt Domino, &c. Pſ. Miſerere, &c. Quo facto, abſolvatur, dicendo, Authoritate, &c. Deinde dicatur De profundis. In fine, Requiem æternam, &c.

29 Preces, & ſingulæ Orationes iſtæ cum ſuis
Pſalmis conveniunt Fideli jam mortuo; ideò differunt
à precibus, & Orationibus recitandis in
abſolutione excommunicati vivi.
Notandum ultimò, quòd licèt Rubrica non
præſcribat colores indumentorum, quibus Sacerdos
abſolvens excommunicatum mortuum indui
debet, attamen ex Corſetto, *d. tract. 2. p. 2. c. 5.*
30 *num. 34.* habetur quòd Sacerdos indutus debet
ſuperpelliceo, & Stola nigri coloris juxta ritum
in Officio defunctorum, & in eorum abſolutione
præſcriptum: ſuper mortuum enim cadit iſta
abſolutio, & ideò in utroque caſu idem color
adhibendus eſt, quòd clarè dignoſcitur ex clauſula
Pſalmi, quæ eſt *Requiem æternam, &c.*
quæ clauſula in Agendis defunctorum tantum- 31
modò in uſu eſt, ut habetur in Sacramentario
Gregoriano, & originem duxit ab Apoſtolis, Ga- 32
vant. *t. 2. ſect. 9. cap. 2. num. 3.* de Officio defunctorum.

DE MODO ABSOLVENDI A SUSPENSIONE,

Vel ab Interdicto extra, vel intra Sacramentalem Confeſſionem,

TITULUS VIGESIMUS SECUNDUS.

S U M M A R I U M.

1 *Suſpenſio quid ſit?*
2 *Qui ligatus eſt hac cenſura, indiget ut abſolvatur.*
3 *Cenſura temporalis ceſſat elapſo termino.*
4 *Ille ſolus, qui poteſt excommunicare, poteſt ſuſpendere.*
5 *Formula abſolutionis à ſuſpenſione non eſt præſcripta.*
6 *Sicuti diverſæ naturæ eſt ſuſpenſio, ita diverſi ſunt qui poſſunt abſolvere.*
7 *Delegati debent omninò implere formam delegatam.*
8 *In abſolutione à ſuſpenſione, ſæpè exigitur mandatum de ſtando, &c.*
9 *Interdictum quid ſit?*
10 *Qui ligatus eſt, indiget ut abſolvatur.*
11 *Nulla adeſt forma abſolvendi ab interdicto.*
12 Confiteor *eſt proluſio Confeſſionis.*
13 *Irregularitas propriè non eſt cenſura Eccleſiaſtica.*
14 *Sæpè derivat ex violatione cenſurarum.*
15 *Irregularitas quid ſit?*
16 *Irregularitas non abſolvitur, ſed diſpenſatur.*
17 *Quæ provenit ex delicto, ſine diſpenſatione non tollitur.*
18 *Forma tollendi irregularitatem.*
19 *Irregularitas eſt impedimentum ſuſcipiendi Ordines.*
20 *Irregularitas privat Beneficiis.*
21 *Habita diſpenſatione, redeunt primæva jura.*
22 *Facultates ſupremi Tribunalis adamuſſim & abſque interpretatione adimplenda.*

ALIBI diximus, Suſpenſionem eſſe Cenſu- 1
ram, per quam Perſona Eccleſiaſtica privatur uſu, ſeu exercitio Ordinis, Officii, aut Beneficii Eccleſiaſtici, quod illi competit ratione alicujus poteſtatis ſpiritualis, in totum, vel in partem, ad tempus, vel in perpetuum, ob ſuam culpam. Monacell. *dict. part. 3. prælud. §. 7. num. 89.*

Indiget igitur, ut abſolvatur qui ligatus eſt 2
hac cenſura, niſi ſit temporalis, quia hæc ceſſat elapſo termino, nec indiget abſolutione. Monacell. *d. n. 93. 107.* ubi latè enumerat ſuſpenſiones 3
provenientes tam à jure, quàm ab homine, pro quarum abſolutione ſciendum eſt, illum ſolum, 4
qui poteſt excommunicare, poſſe etiam ſuſpendere.

§. I. Si Sacerdoti ſit commiſſa facultas abſolvendi aliquem à ſuſpenſione, vel Interdicto, quamvis nulla verba ſint præcipuè determinata, uti poterit hac formula, Pœnitens dicat, Confiteor, &c.

5 Nulla reperitur forma præſcripta pro Abſolutione ab hac cenſita, ſed auferri, & tolli poteſt quibuslibet verbis id ſignificantibus, imò ſolo verbo, v. gr. *removeo*, vel *revoco ſuſpenſionem*, ut notat Monacell. *dict. num.* 106. qui deſumit formulam ex Rituali, de qua modò tractamus.

Quinam ſint, qui poſſint abſolvere, ſeu con-
6 cedere facultatem abſolvendi à ſuſpenſione, fuſiùs videbis in Monacell. *num.* 108. 109. Sicuti diverſa eſt natura ſuſpenſionum, ita diverſi ſunt qui poſſunt ab ea abſolvere. Papa, Epiſcopus, Vicarius, & alii juriſdictionem quaſi Epiſcopa-
7 lem habentes, ſunt qui facultatem hanc habent. Iſti poſſunt alios delegare, & delegati implere debent omninò formam delegationis.
8 In Abſolutione ſuſpenſionis ſæpè exigitur juramentum de ſtando mandatis Eccleſiæ, ut habetur *in cap. ſuper eo 2. & c. venerabili, de ſent. excommunic.* Hæc mandata poſſunt eſſe ejuſdem naturæ ac illa, quæ imponuntur in abſolutione ab excommunicatione: ſed cùm de iis alibi dixerimus, non refert, ut hìc ea repetamus: quare ad Interdictum veniamus.

Interdictum eſt cenſura, per quam prohibetur 9
participatio certorum Sacramentorum, omnium Divinorum Officiorum, & Eccleſiaſticæ ſepulturæ, ut colligitur *ex cap. non eſt vobis 11. de ſponſal. & Matrim. & cap. quod in te 11. de Pœnit. & remiſs.* & dividitur in locale, & perſonale.

Qui ligatus eſt, indiget quoque ut abſolvatur, 10
Monacell. *dict. num.* 111. *ad* 115. & licèt nulla tradita ſit ſpecialis forma abſolutionis ab Interdicto: nihilominus eam Monacell. *dict. loc. nu-* 11
mer. 136. affert, quia oportet aliqua forma verbali uti (quoties Interdictum à Jure, vel ab homine latum ſimpliciter, & non ad tempus, removen-

§.III. Si verò fuerit ſepultum in loco profano, ſi commodè fieri poterit, exhumabitur; & eodem modo verberabitur: & poſt abſolutionem, in loco Sacro ſepelietur: Sed ſi commodè exhumari non poteſt, locus ſepulturæ verberetur, poſtea abſolvatur.

15 Regula indubitata eſt, quòd excommunicatus denuntiatus, moriens ante obtentam abſolutionem ab eo, qui eum poterat abſolvere vivum, vel ſaltem à Sacerdote in articulo mortis (quo tempore ceſſat omnis reſervatio ex jam dictis) etiam
16 ſi ſigna Pœnitentiæ, & contritionis dederit, in loco Sacro ſepeliri non poteſt: *Text. eſt in c. à nobis* 28. *de ſentent. excommunicat.* Bonacina *de cenſur. diſp.* 2. *qu.* 2. *punct.* 3. §. 3. *num.* 7. Sayr. *de cenſur. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 13. Paſſerin. *de ſtat. hom. cap. de ſepult. num.* 52. Monacell. *for. leg. part.* 3. *tit.* 1. *for.* 38. *num.* 12. contra opinionem illorum, qui volunt excommunicatos denuntiatos decedentes cum ſignis contritionis, & Pœnitentiæ, poſſe in loco Sacro ſepeliri: Sed iſta ſigna unicè valent ad impetrandam facul-
17 tem abſolvendi à Sacra Pœnitentiaria: quam facultatem nemo impetraret ſine atteſtatione horum ſignorum, *cap. Sacris* 38. *de ſentent. excommunicat.* Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 28. *num.* 17.

18 Quænam ſint hujuſmodi ſigna Pœnitentiæ, & contritionis, affert Monacell. *d. num.* 14. ex Fagnan. *cap. à nobis*, *num.* 13. *de ſentent. excommunicat.* & ſunt: deteſtatio ſaltem verbalis delicti, & elevatio manuum, & oculorum ad Cœlum: interpellatio Confeſſarii: tunſio pectoris: invocatio nominis Jeſu, B. M. Virginis, & Sanctorum: oſculatio rei Sacræ, & ſimilia indicantia emendationem, Paſſerin. *de ſtat. hom. t.* 2. *quæſt.* 187. *art.* 4. *num.* 113. quæ ſigna ad effectum obtinendæ abſolutionis poſt mortem, unico teſte probari dicunt Medic. *de ſepult. p.* 1. *quæſt.* 11. *num.* 31. Pirhing. *in Jus Can. lib.* 5. *tit.* 39. *num.* 178. Graff. *conſ.* 7. *n.* 6. *de ſentent. excommunic. p.* 1.

Cadaver igitur excommunicati ſepultum in lo- 19
co profano exhumari debet quandocumque id commodè fieri poſſit: Si verò quatriduanum, ſi 20
cum aliis cadaveribus commixtum, ſi in ſumma profunditate ſit, vel ſi in flumine immerſum, tunc non commodè id fieri poteſt; ideòque non exhumandum: ſed ſi hæc non habeant locum, exhumatum cadaver verberetur modo præſcripto, abſolvatur, atque in loco Sacro ſepeliatur.

Si verò magna difficultas ſit in eo exhuman- 21
do, ſufficit ut locus ſepulchri, ſeu tumulus, ſeu terra, quæ illud cooperit, eadem virga, & eodem modo verberetur, & deinde abſolvatur: Privabitur utique hoc cadaver Eccleſiaſtica ſepul- 22
tura, ſed erit privatio materialis, quæ pluribus etiam fidelibus occurrere ſolet, vel in naufragio, vel in bello, vel alio quovis modo; ſed non privabitur ſuffragiis Eccleſiæ anima illius.

§.IV. Quòd ſi in loco Sacro ſepultus, non exhumabitur, ſed verberabitur ſepulchrum.

23 Poteſt evenire, ut quandoque excommunicatus ſepeliatur in loco Sacro inadvertenter eò quòd à ſepelientibus ignoretur iſta excommunicatio: & ad hunc caſum reſpicit noſter textus.
24 Hoc dato, ſepulchrum ab extrà tantummodò verberari debet, & deinde fieri abſolutio modo,
25 & ritu præſcripto coram teſtibus, & confecto ſuper hoc publico Inſtrumento, ut deinceps hæc abſolutio appareat.

26 Quòd ſi ſcienter, & malitiosè ſepeliatur in loco Sacro Cadaver excommunicati, ita facientes incurrunt excommunicationem, & nequeunt abſolvi niſi ſatisfactionem, arbitrio rationabili Epiſcopi, exhibuerint competentem, ut habetur expreſsè in *Clem.* 1. *de ſepult. ibique gloſſ. in verſ. eis quibus*, Bonacina *de cenſuris*, *diſp.* 2. *qu.* 2. *punct.* 3. & §. 3. *num.* 8. Barboſa *in d. cap.* 1. *de ſepulturis*, Monacell. *d. num.* 18. Nam abſolutio quæ datur poſt mortem operatur, ut quis ſepeliatur in loco Sacro, vel ſi jam ſepultus fuerit, quòd non exhumetur, Bellett. *diſq. Cler. p.* 1. §. 3. *n.* 17. Ricciull. *de jur. perſon. l.* 4. *c.* 60. *num.* 18. & 38. *c.* 65. *n.* 20.

Demum notandum, quòd ſi vel advertenter, 27
vel inadvertenter quis excommunicatus ſepeliatur in loco Sacro, interim in eo loco non poſſunt celebrari divina Officia, nec alia corpora ſepeli- 28
ri, Paſſerin. *de ſtat. hom. t.* 2. *q.* 187. *art.* 4. *n.* 52.

§.V. Dum autem corpus, ſive ſepulturam verberat, Sacerdos dicat Antiphonam: Exultabunt Domino, &c. Pſ. Miſerere, &c. Quo facto, abſolvatur, dicendo, Authoritate, &c. Deinde dicatur De profundis. In fine, Requiem æternam, &c.

29 Preces, & ſingulæ Orationes iſtæ cum ſuis Pſalmis conveniunt Fideli jam mortuo; ideò differunt à precibus, & Orationibus recitandis in abſolutione excommunicati vivi.

Notandum ultimò, quòd licèt Rubrica non præſcribat colores indumentorum, quibus Sacerdos abſolvens excommunicatum mortuum indui debet, attamen ex Corſetto, *d. tract.* 2. *p.* 2. *c.* 5.
30 *num.* 34. habetur quòd Sacerdos indutus debet ſuperpelliceo, & Stola nigri coloris juxta ritum in Officio defunctorum, & in eorum abſolutione præſcriptum: ſuper mortuum enim cadit iſta abſolutio, & ideò in utroque caſu idem color adhibendus eſt, quòd clarè dignoſcitur ex clauſula Pſalmi, quæ eſt *Requiem æternam*, &c.
quæ clauſula in Agendis defunctorum tantum- 31
modò in uſu eſt, ut habetur in Sacramentario Gregoriano, & originem duxit ab Apoſtolis, Ga- 32
vant. *t.* 2. *ſect.* 9. *cap.* 2. *num.* 3. de Officio defunctorum.

D E

DE MODO ABSOLVENDI
A SUSPENSIONE,
Vel ab Interdicto extra, vel intra Sacramentalem Confeſſionem,

TITULUS VIGESIMUS SECUNDUS.

SUMMARIUM.

1 *Suſpenſio quid ſit?*
2 *Qui ligatus eſt hac cenſura, indiget ut abſolvatur.*
3 *Cenſura temporalis ceſſat elapſo termino.*
4 *Ille ſolus, qui poteſt excommunicare, poteſt ſuſpendere.*
5 *Formula abſolutionis à ſuſpenſione non eſt præſcripta.*
6 *Sicuti diverſa natura eſt ſuſpenſio, ita diverſi ſunt qui poſſunt abſolvere.*
7 *Delegati debent omninò implere formam delegatam.*
8 *In abſolutione à ſuſpenſione, ſæpè exigitur mandatum de ſtando, &c.*
9 *Interdictum quid ſit?*
10 *Qui ligatus eſt, indiget ut abſolvatur.*
11 *Nulla adeſt forma abſolvendi ab interdicto.*
12 Confiteor *eſt proluſio Confeſſionis.*
13 *Irregularitas propriè non eſt cenſura Eccleſiaſtica.*
14 *Sæpè derivat ex violatione cenſurarum.*
15 *Irregularitas quid ſit?*
16 *Irregularitas non abſolvitur, ſed diſpenſatur.*
17 *Quæ provenit ex delicto, ſine diſpenſatione non tollitur.*
18 *Forma tollendi irregularitatem.*
19 *Irregularitas eſt impedimentum ſuſcipiendi Ordines.*
20 *Irregularitas privat Beneficiis.*
21 *Habita diſpenſatione, redeunt primæva jura.*
22 *Facultates ſupremi Tribunalis adamuſſim & abſque interpretatione adimplendæ.*

ALIBI diximus, Suſpenſionem eſſe Cenſuram, per quam Perſona Eccleſiaſtica privatur uſu, ſeu exercitio Ordinis, Officii, aut Beneficii Eccleſiaſtici, quod illi competit ratione alicujus poteſtatis ſpiritualis, in totum, vel in partem, ad tempus, vel in perpetuum, ob ſuam culpam, Monacell. *dict. part. 3. prælud. §. 7. num.* 89. 1

Indiget igitur, ut abſolvatur qui ligatus eſt 2 hac cenſura, niſi ſit temporalis, quia hæc ceſſat elapſo termino, nec indiget abſolutione, Monacell. *d. n.* 93. 107. ubi latè enumerat ſuſpenſiones 3 provenientes tam à jure, quàm ab homine, pro quarum abſolutione ſciendum eſt, illum ſolum, 4 qui poteſt excommunicare, poſſe etiam ſuſpendere.

§. I. Si Sacerdoti ſit commiſſa facultas abſolvendi aliquem à ſuſpenſione, vel Interdicto, quamvis nulla verba ſint præcipuè determinata, uti poterit hac formula, Pœnitens dicat, Confiteor, &c.

5 Nulla reperitur forma præſcripta pro Abſolutione ab hac cenſura, ſed auferri, & tolli poteſt quibuslibet verbis id ſignificantibus, imò ſolo verbo, v. gr. *removeo*, vel *revoco. ſuſpenſionem*, ut notat Monacell. *dict. num.* 106. qui deſumit formulam ex Rituali, de qua modò tractamus.

Quinam ſint, qui poſſint abſolvere, ſeu con-
6 cedere facultatem abſolvendi à ſuſpenſione, fuſiùs videbis in Monacell. *num.* 108. 109. Sicuti diverſa eſt natura ſuſpenſionum, ita diverſi ſunt qui poſſunt ab ea abſolvere. Papa, Epiſcopus, Vicarius, & alii juriſdictionem quaſi Epiſcopa-
7 lem habentes, ſunt qui facultatem hanc habent. Iſti poſſunt alios delegare, & delegati implere debent omninò formam delegationis.

8 In Abſolutione ſuſpenſionis ſæpè exigitur juramentum de ſtando mandatis Eccleſiæ, ut habetur *in cap. ſuper eo 2. & c. venerabili, de ſent. excommunic.* Hæc mandata poſſunt eſſe ejuſdem naturæ ac illa, quæ imponuntur in abſolutione ab excommunicatione: ſed cùm de iis alibi dixerimus, non refert, ut hic ea repetamus: quare ad Interdictum veniamus.

Interdictum eſt cenſura, per quam prohibetur 9 participatio certorum Sacramentorum, omnium Divinorum Officiorum, & Eccleſiaſticæ ſepulturæ, ut colligitur *ex cap. non eſt vobis 11. de ſponſal. & Matrim. & cap. quod in te 11. de Pœnit. & remiſſ.* & dividitur in locale, & perſonale.

Qui ligatus eſt, indiget quoque ut abſolvatur, 10 Monacell. *dict. num. 111. ad 115.* & licèt nulla tradita ſit ſpecialis forma abſolutionis ab Interdicto: nihilominus eam Monacell. *dict. loc. nu-* 11 *mer.* 136. affert, quia oportet aliqua forma verbali uti (quoties Interdictum à Jure, vel ab homine latum ſimpliciter, & non ad tempus, removen-

movendum ſit) verbi grat. *Abſolvo te à vinculo Interdicti., quod incurriſti ob talem, cauſam.*

Confiteor eſt ſemper proluſio Confeſſionis, 12
ideòque ſemper debet præmitti, ut diximus *in Tit. XVIII.* §. 9.

§. II. Si verò Confeſſario, ſive in foro conſcientiæ, ſive extrà, data eſt poteſtas diſpenſandi ſuper irregularitate, tunc poſtquam abſolverit à peccatis, addat conſequenter: Et eadem authoritate diſpenſo tecum, &c.

13 Irregularitas propriè non eſt cenſura Eccleſiaſtica: attamen ex violatione cenſurarum ſæpè
14 derivat. Definitur inhabilitas, ſive impedimen-
15 tum canonicum ſuſcipiendi Ordines, vel ſuſceptos adminiſtrandi, & ea Beneficia obtinendi, quæ propter officium conceduntur, Monacell. d. §. 15. *num.* 155. Hæc irregularitas, ſeu hoc
16 impedimentum non abſolvitur, ſed diſpenſatur ab habente facultatem, *d. num.* 181. & illa ſpe-
17 cificè, quæ provenit ex delicto, ſine diſpenſatione non tollitur, Bonacina *de Irregularit. diſput. 7. q. 5. punct. 2. n. 8.* Sayr. *c.* 13. *n.* 2. 3.

Rituale Romanum præſcribit formam verbo- 18
rum ſub qua Irregularitas tolli debet, & parùm differt ab ea, quam aſſignat Monacell. *d. n.* 182. ex Sayro, & ex Guazzin, jun. *ad defenſ. anim. lib. 2. defen. 6. cap.* 45. *num.* 110. Si autem dubium ſit, an quis irregularitatem incurrerit, tunc ſub conditione dicendum erit: *Diſpenſo tecum in Irregularitate ſi fortè incurriſti ob hanc, vel illam cauſam, &c.* Leo *Theſ. Fur. Eccl. part.* 3. *cap.* 4. *num.* 48. & hæc diſpenſatio, ut plurimùm fit occaſione Sacramentalis Confeſſionis poſt abſoluta peccata.

§. III. Si nullum habeat Ordinem, dicatur: Habilem reddo te ad omnes Ordines ſuſcipiendos.

19 Quia, ut ſuprà diximus, Irregularitas eſt impedimentum ſuſcipiendi Ordines, & Beneficia, &c.

§. IV. Quòd ſi neceſſe ſit titulum Beneficii reſtituere, & fructus malè perceptos condonare, ſubjungat: Et reſtituo tibi, &c.

20 Item cùm Irregularitas privet licita retentione Beneficii, quod exigat uſum Ordinis perſonalem, ſublata hac, redeunt primæva jura omninò, Suar. *diſp.* 40. *ſect.* 2. *n.* 19. 21

§. V. Advertat autem Sacerdos, ne ullo modo in iis facultatis ſuæ terminos excedat.

22 Facultates, & commiſſiones provenientes à ſupremo Tribunali adamuſſim adimplendæ ſunt, nec interpretandæ, nec ampliandæ, neque reſtringendæ, ſed exequendæ ſub pœnis graviſſimis, ut diximus *Tit.* 18. §. 7. loquendo de hoc eodem Sacramento.

DE
SANCTISSIMO EUCHARISTIÆ
SACRAMENTO,

TITULUS VIGESIMUS TERTIUS.

S U M M A R I U M.

1 *Euchariſtia eſt Sacramentum vivorum, imò ipſa Vita.*
2 *Euchariſtiæ definitio.*
3 *Euchariſtia cum eadem reverentia, qua Chriſtus tractari debet.*
4 *Fideles antiquitus ſuſcipiebant Euchariſtiam erecti.*
5 *Euchariſtiæ ſumptio fiebat antiquitus magno cum gaudio.*
6 *Feſtivi dies diſtinguebantur ſumptione Euchariſtiæ.*
7 *Dies Euchariſtiæ variis nominibus nuncupati.*
8 *Adminiſtratio Euchariſt. competit Sacerdoti.*
9 *Poteſtas vel ordinaria, vel delegata requiritur ad miniſtrandum.*

10 Pa-

10 *Paſtoris munus eſt miniſtrare Sacram Euchariſtiam.*
11 *Miniſtrare Euchariſtiam ſine facultate eſt peccatum.*
12 *Parocho propriè convenit miniſtratio Euchariſtiæ.*
13 *Privilegia pro Regularibus multa.*
14 *In Miſſa quilibet Sacerdos poteſt Communicare alios.*
15 *Parochus quando tenetur miniſtrare Euchariſtiam?*
16 *Reverentia, & cultus qualis debeatur Euchariſtiæ?*
17 *Cuſtodia qualis debeatur Euchariſtiæ?*
18 *Rubricas legere pro optima adminiſtratione optimum.*
19 *Parochus curare debet ut debitus honor præbetur Euchariſtiæ.*
20 *Populus Parocho commiſſus qualis ſit?*
21 *Parochus tenetur credere dicenti ſe habere licentiam.*
22 *Intelligitur hoc de Communione Paſchali.*
23 *Hodie licet accedere ad quamcumque Eccleſiam pro Euchariſtin.*
24 *Frequentia ſuſcipiendi Euchariſtiam qualis eſſe poſſit?*
25 *Judicium Confeſſarii requirendum eſt pro Communione quotidiana.*
26 *Qui ſumeret ob vanam gloriam, peccaret.*
27 *An Religioſi teneantur ſæpè communicare?*
28 *Quotidie antiquitus fideles communicabant.*
29 *Solemnitates majores coli debent majori religione.*
30 *Præparatio interna, & externa pro Sacramento.*
31 *Externa erat ut manus lavarent.*
32 *Interna erat humilis Confeſſio.*
33 *Corporis habitus debet eſſe compoſitus.*
34 *Mos Fœminarum in Luſitania dum communicant.*
35 *Fœminæ accedere debent velatæ ad Euchariſtiam.*
36 *Viri cum comis fictis, & pulverulentis abdicandi ſunt.*
37 *Præparatio vera eſt Confeſſio.*
38 *Jejunium neceſſarium ad Communionem.*
39 *Jejunium naturale, non verò Eccleſiaſticum.*
40 *Cnſus varii in quibus licet non jejuno communicare.*
41 *Euchariſtiæ adoratio debet fieri utroque genu.*
42 *Suſceptio Euchariſtiæ cum humilitate facienda.*
43 *Mulieres ſejunctim ab hominibus communicari debent.*
44 *Modus faciendi hanc ſeparationem.*
45 *Diſcedere ſtatim poſt ſumptam Euchariſtiam, non eſt actus bonæ Religionis.*
46 *Modus effugiendi diſtractiones mentis poſt Communionem.*
47 *Gratiarum actio facienda magis corde quàm ore.*
48 *Paſſio Chriſti tunc contemplanda.*
49 *Parochus ſemper habere debet Particulas Conſecratas.*
50 *Numerus particularum conſecratarum tenendus à Parocho.*
51 *Conſecrare poſt prandium nemini licet.*
52 *Neque poſt meridiem.*
53 *In neceſſitate Viatici poteſt conſecrari hoſtia poſt meridiem.*
54 *In caſu neceſſitatis poteſt ſervari pars hoſtiæ Sacrificii.*
55 *Pyxis quid ſit? Et cujus materiæ eſſe debent?*
56 *An Pyxis conſecranda, ſeu ungenda ſit?*
57 *Pyxides non vitreæ, non ligneæ, non cryſtallinæ.*
58 *Pyxidis forma.*
59 *Velum ad cooperiendam Pyxidem.*
60 *Tabernaculum, in quo ſervatur Pyxis.*
61 *Duæ Pyxides neceſſariæ in Eccleſia Parochiali.*
62 *Clavis Tabernaculi vel argentea, vel deargentata.*
63 *Pyxis parva pro Communione infirmorum.*
64 *Conopæum Tabernaculi quid? Et cujus materiæ?*
65 *Albus color convenit Sacramento.*
66 *Tabernaculum ab omni alia re vacuum eſſe debet.*
67 *Altare Tabernaculi convenit ut ſit majus.*
68 *Lampades continuò ardere debent ante Euchariſtiam.*
69 *Lampadarum uſus antiquiſſimus.*
70 *Lampas una ſufficit ubi ſit Euchariſtia.*
71 *Commendabilis eſt uſus plurium lampadarum.*
72 *Pœna non tenentis lampadem prælucentem ante Euchariſtiam.*
73 *Oleum olivæ in lampadibus infundendum.*
74 *Oleum cujus ſumptibus provideri debeat?*
75 *Conſtitutio Eminentiſſ. Card. Ruffi de Oleo lampadarum.*
76 *Cuncta quæ Eccleſiæ inſerviunt, munda eſſe debent.*
77 *Renovatio Particularum conſecratarum frequenter facienda.*
78 *Corrupta materia panis conſecrati, ceſſat eſſe corpus Chriſti.*
79 *Octavo quoquo die conſecrare, optimum conſilium.*
80 *Hoſtiæ conſecrandæ debent eſſe recentes; ſed non recentiſſimæ.*
81 *Hoſtiæ quas figuras continere poſſint?*
82 *Veteres Particulæ conſumendæ.*
83 *Regula tenenda in conſumendis particulis antiquis.*
84 *Omnes Fideles habent jus ad Sacram Communionem.*
85 *Quando arceri debeant à Communione, & quinam?*
86 *Excommunicati, Hæretici, & alii interdicti à S. Communione.*
87 *Manifeſti infames.*
88 *Peccatores publici.*
89 *Quomodo Parochus debeat quærere peccatores publicos?*
90 *In aliquo caſu publici Peccatores poſſunt communicari.*
91 *Quomodo repellendus ſit publicus peccator à Sacra Communione?*

92 *In loco, in quo eſſet occultus, poteſt communicari.*
93 *Deneganda non eſt Communio illi qui publicè petit.*
94 *Peccatores occulti quinam ſint?*
95 *Illis publicè denegari non poteſt S. Communio.*
96 *Judas proditor Communionem ſumpſit.*
97 *Occultus peccator licèt notus Sacerdoti debet communicari.*
98 *Opinio contraria Card. Lauræa.*
99 *Amentes, & Phrenetici Communicandi non ſunt.*
100 *Si petierint cum uſu rationis* } *Communicari*
101 *Si habeant lucida intervalla* } *poſſunt.*
102 *Energumenis non eſt deneganda Euchariſtia.*
103 *Pueri non ſunt communicandi.*
104 *Antequam illis adminiſtretur, examinandi ſunt.*

EXPEDITA tractatione de duobus Sacra- 1
mentis mortuorum, nempe Baptiſmo, &
Pœnitentia, ad Sacramentum præcipuum vivorum, ſeu ad ipſam vitam accedere nobis dat Ritualis noſtri Ordo, qui duobus prioribus jam plenè expoſitis, ad Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, atque ad ejus, de more, & ritu Catholico, adminiſtrationem ſe confert.

§. I. Omnibus quidem Eccleſiæ Catholicæ Sacramentis religiosè, ſanctèque tractandis, magna, ac diligens cura adhibenda eſt; ſed præcipuè in adminiſtrando, ac ſuſcipiendo Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramento, quo nihil dignius, nihil ſanctius, & admirabilius habet Eccleſia Dei; cùm in eo contineatur præcipuum, & maximum Dei donum, & ipſemet omnis gratiæ, & ſanctitatis fons, Authorque Chriſtus Dominus.

2 Cùm itaque Euchariſtia ſit Sacramentum Corporis, & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus Panis, & Vini, ad ſpiritualem Fidelium nutritionem
3 divinitus inſtitutum, Polman. *Brev. Theol. p. 3. de Euch.* ideò, eadem reverentia, & veneratione tractanda eſt, qua ipſemet Chriſtus Redemptor, ſi inter nos mortales degeret, ut olim triginta trium annorum ſpatio converſatus eſt: Quò enim ſanctior eſt materia, eò religioſiùs tractanda eſt, & ſuſcipienda. Itaque apud antiquos Chriſtifideles magno gaudio fiebat, & maxima veneratione ſumptio Euchariſtiæ. Cùm ea reficiendi
4 eſſent, non genibus nixi, non humi jacentes, ſed erecti, in Cœlum intuentes, preces concipiebant. Antequam autem Aris admoverentur, ut hoc tam divinum, & immortale munus haurirent, vidiſſes mutuos inter ſe complexus, quò
tanta ſibi invicem gaudiorum oblectamenta oſ- 5
culo impertirent: cùm ex communi hominum vita, & conſuetudine contingat, mortales ipſos mutuo ſe ſe complexu, & oſculis gaudia, voluptateſque ſuas, quas tacitis animis concipiunt,
occurrentibus Amicis communicare. Sacri, & 6
feſtivi dies, non alia re ab aliis diſtinguebantur, quàm his chariſſimis & gaudiis, & lætitiæ, quibus Chriſtiani delibuti geſtiebant, argumentis. Hi dies, quibus Euchariſtiam ſumpſiſſent, vo-
cabantur ab illis dies lætitiæ, dies remiſſionis, 7
dies immunitatis, dies ſolemnes, dies feſtivi, prout diffuſiſſimè narrat Albaſp. *de vet. Rit. Eccl. l. 1. c. 12.*

§. II. Parochus igitur ſummum ſtudium in hoc ponat, ut cùm ipſe venerabile hoc Sacramentum, qua decet reverentia, debitoque cultu tractet, cuſtodiat, & adminiſtret: tum etiam populus ſibi commiſſus religiosè colat, ſanctè, frequenterque ſuſcipiat, præſertim in majoribus anni ſolemnitatibus.

8 Sacerdotibus quibuſcumque ex Chriſti inſtitutione, competit ordinaria poteſtas adminiſtrandi Sacram Euchariſtiam Chriſtiano Populo, ut deſumitur ex *cap. pervenit, de conſecr. diſt. 2.*
9 Conc. Trid. *ſeſſ. 13. c. 8.* Nihilominus id licitè non facere, niſi habeant ordinariam, vel delegatam juriſdictionem ad hoc Sacramentum, docet Barboſa *d. p. 2. c. 20. num. 2.* Eò quia diſpenſatio Sacramentorum, & præſertim hujus, quo fideles
10 ſpiritualiter paſcuntur, eſt proprium munus Paſtoris, quod proinde nemo alius, ſine illius commiſſione, uſurpare debet, Vaſq. *diſp. 219. cap. 2.* & alii apud Barboſ. *d. l.* Quare ſine juriſdictione, vel ſine Parochi facultate hoc Sacra-
11 mentum miniſtrare, lethale peccatum eſſe docet Polac. in ſuis *Aphoriſm. p. 2. n. 14.* & Barb. *d. l. n. 1.* niſi adſit probabilis præſumptio facultatis Parochi. Ideò Textus noſter injungit Parocho, non verò Sacerdoti ſimplici, tractationem, cuſtodiam, & adminiſtrationem hujus Sacramen-
12 ti, quia in ſolis Eccleſiis Parochialibus admi-
niſtrari, & ſervari deberet, niſi obſtarent pri- 13
vilegia Regularibus conceſſa, & allegata per Barboſ. *d. l. n. 8. 9.* 10. quia tenentur fideles, ut præceptum annuæ Communionis adimpleant, Euchariſtiam ſuſcipere de manu proprii Paſtoris, aut alterius, qui vices ejus gerat, Suar. *ad 3. p. q. 80. art. 11. diſp. 70. ſect. 2.* excepto neceſſitatis caſu.

In Miſſa tamen quilibet Sacerdos communi- 14
care poteſt alios, excepto die Paſchatis, Gavant. *T. 1. p. 2. tit. 10. rub. 6.*

Parochus igitur ſuis ſubditis Euchariſtiam mi- 15
niſtrare tenetur, quando illi ex obligatione communicare debent, & quoties eam rationabiliter petunt, Navar. *in cap. placuit, de Pœnit. diſp. 6. num. 152.* Trullenck *in Prax. Reſol. Sacr. l. 3. c. 7. dub. 1. n. 15.*

Reverentia, cultus, cuſtodia, & adminiſtra- 16
tio præcipitur Parocho in hac Rubrica. Reverentia debet eſſe qualis tanto Sacramento decens ſit, & tanto miniſterio, quod quandoque An-
geli

geli trementes impleverunt, ut notat Nicolaus Laghi de Lugano in libro *de Mirabilibus Sanctiſſimæ Euchariſtiæ*, & Fagund. *de Præcept. Eccl. Pr.3. l.3. can.7. num.1.* Contremiſcens igitur accedat tam Miniſter, quàm ſuſcipiens, quia Deum habent appropinquantem ſibi.

Cultus latriæ debetur, quæ ſervitutem denotat, per quam Theologi adorationem ſoli Deo debitam intelligunt. Macri *Hierol. v. dulia*. Inſuper ſignificat culturam, & ornatum: & hic convenit quoque magnoperè Sacramento Euchariſtiæ; ad cujus cuſtodiam, & adminiſtrationem cuncta maximè oportet, ut ſint culta, & ornata; necnon munda, & decentia, *c. Relinqui, de cuſtod. Euchar. t.44. c.2. & ibi gloſſ.*

17 Ulteriùs cuſtodia diligens, & decens Euchariſtiæ incumbit Parocho, à quo invigilandum eſt, ut omnia, & ſingula munda ſint, nec aperirio Tabernaculi cuiliber liceat, & lampas, die noctuque ardeat, atque alia, quæ ſuo loco ſubinde dicemus §. 5. & 6. *hujus tituli*.

De Clave Tabernaculi hoc unum dicam: debere penes Parochum, ſeu Cappellanum detineri, nec proſtare in Sacriſtia, ſeu armario ſemper, & cuilibet aperto, & multo minus in ſera ejuſdem Tabernaculi. Mich. Thom. *de Eccl. Viſitan. l.1. tract.1. c.21.22.*

18 Denique advertere debet Parochus, ut ritè, & rectè miniſtret Euchariſtiam, quod optimè hoc illi eveniet, ſi quæcumque præſcripta ſunt in Rubricis, diligenter adimplebit, ideò ſæpè has perlegere utiliſſimum erit, ut tutè agat.

19 Tum etiam ſtudium in hoc debet ponere Parochus, ut Populus ſibi commiſſus religiosè colat Euchariſtiam, ſcilicet cum debita reverentia, & veneratione illi obſequium præſtet, & demonſtret.

20 Hic Populus ſibi commiſſus ille eſt, qui ſuæ
Parochiæ ſubjacet. Si verò ad Parochum accede-
21 ret quis alterius Parochiæ, & diceret ſe habere
licentiam à proprio Parocho, ut illi miniſtret
Sacramentum, Parochus tenetur illi credere,
niſi haberet ſigna probabilia mendacii, Barboſ. *d.*
22 *p.2. cap.19. num.30.31.* Quod intelligi hodie
debet de Communione Paſchali, quia infra an-
num ob ſolemnitates, & indulgentias licitum eſt
23 cuique accedere ad non ſuum Parochum ad reci-
piendam Sacram Synaxim, ut ſic lucretur Indul-
gentias, & Beneficia ſpiritualia illi concedenda,
qui in tali Eccleſia Sacram Communionem reci-
peret.

Regulares item per Barboſ. *d. p. 2. cap. 20. n.7.* (qui affert *Clement. 1. de privil.* & alios plures DD.) excommunicationis ſententiam incurrunt ipſo facto per Sedem Apoſtolicam dumtaxat abſolvendam, ſi Sacram Communionem, ſine Parochi ſpeciali licentia, ipſius ſubditis miniſtrare præſumpſerint. Sed de Communione Paſchali tantùm debet hoc intelligi; nam circa alias Communiones ſublata eſt hæc excommunicatio per privilegia à Summis Pontificibus ipſis Regularibus conceſſa.

Duo inſuper remanent explicanda in hoc pa-
ragrapho; nempe frequentia ſuſcipiendi hoc Sa-
cramentum, & honor majorum ſolemnitatum
infra annum. Frequentia hæc debet intelligi ſano 24
modo, nempè non quotidie, quia quotidiana
communio de rarò conceditur, & iis tantùm, qui
probatæ conſcientiæ ſunt (quod non habet locum
in Sacerdotibus, cùm quotidie Deo Sacrificium
offerant, & in eo communicent) & de conſilio
prudentis Confeſſarii. Ita docet D. Thom. 3. *p.* 25
qu. 80. art. 10. in corpore, Henriq. *l. 8. Euch.*
cap.53. & alii à Fagundez allati, *P.3. l.3. c.7.*
num.1. Certè favet huic opinioni D. Auguſt. *ſer.*
28. de verbo Domini, paulò ante medium, t.10.
his verbis: *Accipe quotidie, ut quotidie tibi proſit:*
Panis enim quotidianus eſt. Sic tamen vive,
ut quotidie merearis accipere. Tutior doctrina
Fagundez *d. l. num. 2.* amplexanda eſt, qui di-
cit; cùm in multis hominibus plurima dentur
impedimenta devotionis neceſſariæ, & diſpoſitio-
nis ad hoc Sacramentum ſuſcipiendum, non eſ-
ſe ita facilè concedendam hanc facultatem Laico.
Id tamen facere, abſque judicio Confeſſarii, ſup-
poſita legitima, ac neceſſaria diſpoſitione, nul-
lum erit peccatum, neque veniale, Fagund. *ibid.*
Sed ſi aliquis Euchariſtiam ſumeret ob vanam 26
gloriam, ſaltem peccaret venialiter, Fagund. *d.*
p. 1. l.1. cap.4. num.30. alii verò quòd peccaret
mortaliter, affirmant, Sanch. *t. 1. decal. l.1. c.3.*
num. 1.

Au verò aliqui Fideles, & Religioſi teneantur 27
ſæpiùs quàm ſemel in anno communicare ex Ec-
cleſiæ præcepto, clarè docet Fagund. *d. p. 3. l. 1.*
c. 6. num 8. Et de Fidelibus ſæcularibus conclu-
dit, nullum eorum teneri ex præcepto Eccleſiæ,
ampliùs quàm ſemel in anno tempore Paſchali
communicare. De Religioſis verò videndæ erunt
conſtitutiones cujuſque Ordinis, & juxta eas ju-
dicandum. Hæc dicta ſint circa illud verbum
frequenter, appoſitum in textu præſentis para-
graphi.

In primitiva Eccleſia certè Chriſtiani quotidie 28
communicabant, ut *Act.2.* videmus; de quo Ritu
D.Cypr. *Ser. in Orat. Dom.* ait: *Euchariſtiam quoti-*
die ad cibum ſalutis accipimus; qui uſus poſtea ad
quatuor vices in hebdomada redactus fuit, Caſal.
d.c.18. p. 2. Sed noviſſimè habetur decretum *S. C.*
Concil. 12. Febr. 1679. Approbatum ab Innoc. XI.
in quo multa circa Communionem quotidianam
ordinantur à Parochis, & Confeſſariis adverten-
da. Quod decretum integrum habetur in Mona-
cell. *T.2. tit.13. poſt.99. pag. m. 34. in edit. Ve-*
net. 1707.

Remanet, ut de ſolemnitatibus anni dica- 29
mus, & circa hoc, de conſilio tantummodò
erit obligandus populus, ut in iis communicet,
dempto tempore Paſchatis, in quo de præcepto
quiſque fidelis communicare debet. Solemnitates
majores, prout Natalis D. N. J. C. Circumciſio:
Epiphania; Pentecoſtes, & quæ aliæ ſunt, co-
li debent à Chriſtianis ſolemniori actu Religio-
nis quàm ceteræ ſolemnitates, Calà *de Feriis*,
l. 7. Ideòque ad maximum Sacramentorum acce-
dere non erit niſi actus perfecti Fidelis.

§.III. Ideò Populum ſæpiùs admonebit, qua præparatione, & quanta animi religione, ac pietate, & humili etiam corporis habitu, ad tam divinum Sa-

cramentum debeat accedere : ut, præmiſſa Sacramentali Confeſſione, omnes ſaltem à media nocte jejuni, & utroque genu flexo, Sacramentum humiliter adorent, ac reverenter ſuſcipiant, viri quantum fieri poteſt, à mulieribus ſeparati.

30 Præparatio externa antiquorum Fidelium in primæva Eccleſia ad Sacram Communionem erat,
31 ut manus lavarent; manibus enim ſuis Sacramentum excipiebant, Dorotheus *doctrin.* 9. Caſal. *d.* c. 14. Interna verò diſpoſitio erat humilis
32 confeſſio : munditia ab omni lethali crimine, & præſertim à luxuria; notitia Sacramenti, & Fides. Hodie lotio manuum in uſu non eſt, ſive non eſt de ritu, quamvis omnis munditia etiam externa per quàm decentiſſima ſit. Interna tamen eſt magis neceſſaria; Fides, Religio, Pietas, Humilitas, & aliæ virtutes, ut eminenter in anima eluceſcant oportet. *Sicut enim cibus corporalis* (Verba ſunt D. Chryſoſtomi, *hom.* 27. 1, ad Corinth.) *cùm corpus invenit malis humoribus occupatum, ampliùs lædit, & nocet, nec ullum præſtat auxilium; ſic ſpiritualis hic cibus, ſi aliquem invenit malitia inquinatum, magis eum perdit, non ſua natura, ſed accipientis vitio : tales enim ſunt ſocii Judæ proditoris, in quem poſt bucellam intravit Satanas.*

33 Corporis habitus ulteriùs compoſitus eſſe debet, non fucatus, non indecenter ornatus, non denique vanitatem redolens : quamvis enim de hujuſmodi diſpoſitione, & munditia corporali nihil ſit de jure Divino ſtatutum, ſed totum id Eccleſiæ diſpoſitioni relictum ſit, decet tamen, ut eo veſtitu, & modeſtia accedant communicandi, quæ honeſtatem præferat, & ideò Fagundez *d. Tr.* 3. *l.* 3. *c.* 6. *num.* 1. & 2. affirmat, quòd in hac parte ſervanda ſit Eccleſiaſtica conſuetudo, ſi qua alicubi detur; & reprobat mo-
34 rem Fœminarum in Luſitania, quæ communicate ſolent, præmittendo priùs ad Eccleſiam, in qua ſunt communicandæ, mundiſſima Mantilia, & Urceolos deauratos, plenos aqua ad ſumendam ablutionem : quibus potiùs incumbendum eſſet in curanda munditia cordis.

35 Pejor uſus eſſet ſi Fœminæ denudato collo, & pectore, accederent, minio linitæ, & cincinnis, pulvereque cyprio conſperſæ. Inſuper Viri fictas
36 comas nimis pulverulentas habentes, malè agunt, & irreverenter, ſi accedunt ad Sacram Communionem. Enſis quoque ab illis deponendus eſt, multò magis quæcumque arma ſtrepitoſa abdicanda ſunt : quod monuit D. Carolus *Conc. Prov.* 3. *Act. p.* 1. & *p.* 4. ubi circa Mulieres hæc dicit: *Mulieres non ſumptuoſis, non caudatis veſtibus, non crinibus inaniter intortis, non fuco, aut pigmento vultu illito, non pectore nudo, aut tenui velo obtecto, ſed ita veſtito, ut ne præter faciem, quidquam nudum cernatur.* Velum autem Mulierum non ſubtile eſſe debet, quemadmodum Virgines adhibebant Tertulliani ætate, quod ipſe reprehendit, *l.* 6. *de velandis Virginibus*, *c.* 2. Hoc pacto: *Quia illex eſt libidinis, & acuit curioſitatem propiùs videndi ſubcandicantem ſub eo cutem.*

37 Alia præparatio eſt Sacramentalis Confeſſio, quæ ex communi DD. ſententia præcedere debet Communioni. Solum autem hoc Sacramentum neceſſariò, & ex præcepto Divino requirit hanc diſpoſitionem Confeſſionis : nam ad alia Sacramenta ſatis eſt contritio, niſi etiam ratione illorum Communio ſit accipienda, Fagundez *P.* 3. *l.* 3. *c.* 8. *num.* 5. Hoc tamen intelligi debet ubi eſt conſcientia mortalis culpæ : Trid. *ſeſs.* 13. *cap.* 7. quia peccatum mortale eſt, imò ſacrilegium, communicare cum conſcientia peccati mortalis. Sufficit tamen communicanti, ut moraliter certus ſit ſe eſſe in gratia, Coninck *d. q.* 80. *art.* 4. *d.* 1. *n.* 5. 7. 8. & 11.

Jejunium inſuper eſt alia præparatio; quæ diſ- 38
poſitio nova non eſt in Eccleſia Dei, adeò quòd celebrantibus etiam antiquis temporibus Miſſam veſpertinam, fuit per varia Concilia decretum, ut eſſent jejuni. D. Cyprian. *Ep.* 63. D. Ambroſ. *Ser.* 8. *in Pſ.* 118. Caſal. *d. c.* 14. Placuit enim Spiritui Sancto, ut in honorem tanti Sacramenti, in os Chriſtiani intraret priùs Dominicum corpus, quam exteri cibi : & mos iſte per univerſum Orbem ſervatur.

Hoc jejunium tale debet eſſe, ut poſt mediam 39
noctem nihil omninò per modum cibi, vel potus ab homine ſumptum ſit, ex univerſali conſuetudine ab Apoſtolis introducta, in reverentiam illius Sacramenti, Coninck *dict. art.* 8. *n.* 46. qui notat, fuiſſe olim quibuſdam locis licitum feria quinta majoris hebdomadæ ad imitationem Chriſti communicare poſt ſumptum cibum : Sed hæc conſuetudo nunquam fuit univerſalis, & jam omninò abrogata eſt.

Varis tamen ſunt caſus, in quibus licet non 40
jejuno communicare, & omnes enumerantur à Coninck *loc. cit. num.* 50. & *ſeqq. uſque ad ultimum*.

Adoratio Sacramenti Euchariſtiæ debet fieri 41
utroque genu flexo : nam, ut ex Concil. Trid. habemus *ſeſs.* 13. *cap.* 5. illi convenit latriæ cultus, qui unico, & vero Deo debetur : illum enim eumdem Deum præſentem adeſſe credimus in eo Sacramento, de quo Pater æternus ait : *Et adorent eum omnes Angeli Dei.* Pſ. 96.

Quando unicum genu, & quando duo genua ſint flectenda, docet Gavant. *p.* 1. *tit.* 17. §. *Dubitant*. Finis genuflexionis duplex eſt : ad orandum, & ad adorandum, Gavant. *dict. loc.* §. *Uſus*.

Suſceptio Euchariſtiæ cum reverentia fieri 42
debet : iſti actus reverentiales continent etiam corporis humiliationem : monet enim Div. Cyprianus in expoſitione Orationis Dominicæ : *Placendum Divinis oculis etiam habitu corporis.*

Denique præſens Textus ſeparationem præcipit 43
Mulierum ab Hominibus, quæ adeò utilis, & neceſſaria eſt, ut omnes ferè Eccleſiaſticarum rerum Scriptores de ea tractare non ceſſaverint, D. Carolus Borromæus præcipuè, *Actor. Eccleſ. Mediol.* quocumque in loco de Fœminis loquatur, quæ ſeu ad Eccleſias, ſeu ad opera Sacra concurrant,

tant, ſemper præcipit illarum ſeparationem à
44 Maſculis. In adminiſtratiooe Euchariſtiæ modum
docet faciendi hanc ſeparationem parando Men-
ſas diverſas ad Altaria diverſa, ſeu aſſignando
diem, vel horam unam pro Maſculis, aliam ve-
rò pro Fœminis; inter quas diviſiones faciliter
amplexari poterit illa de diverſis Altaribus, in
diverſis Eccleſiæ partibus, ita ut Viri, & Mu-
lieres procedentes ad Communionem, aut redo-
untes, ſibi invicem non occurrant: *Act. p. 4.
Instruct. de Sacrament. Commun.* Caſtald. *lib. 2.
ſect. 14. cap. 7.* Catechiſm. Roman. *p. 2. cap. 4.
num. 1. & 6.* atque alii apud Corſett. *Tr. 2.
p. 2. c. 4. ſect. 1. n. 3.*

§. IV. Moneantur prætereà communicantes, ut ſumpto Sacramento non ſtatim ab Eccleſia diſcedant, aut colloquantur, nec ſtatim vagis oculis circumſpiciant, aut expuant: neque de libro ſtatim Orationes recitent, ne Sacramenti ſpecies de ore decidant; ſed qua par eſt devotione, aliquantiſper in Oratione permaneant, gratias agentes Deo de tam ſingulari beneficio, atque etiam de Sanctiſſima Paſſione Dominica, in cujus memoriam hoc myſterium celebratur & ſumitur.

45 Totus iſte paragraphus eſt conſultivus, non
præceptivus. Diſceſſus ab Eccleſia immediatè poſt
ſumptam Euchariſtiam actus bonæ Religionis non
eſt, quia videtur, quòd communicatus abhorreat
à loco Sacro, & cum vivis Sacramenti ſpecie-
bus, ad ſæcularia negotia tranſire cupiat. Simi-
liter collocutio noo neceſſaria, & oculorum va-
gatio demonſtrat diſtractionem maximam mentis,
46 quæ illo tempore, Deo ſuo uniri deberet, ut ei
gratias ageret de tam ſingulari beneficio. Simi-
lia, ſed magis inſtructivè, & minutatim, præ-
cepit Div. Carolus, loco in antecedenti §. enun-
ciato. Hæc ſunt verba illius: *Facta ab aliqua
Communione, caput ille paululùm inclinet, non
celeriter; ſed cùm Sacerdos manum ſubtraxerit
à communicati capite. Hoſtiam acceptam reve-
renter deglutiat, nec quantum poterit, ad pa-
latum linguam admoveat. Poſtea manebit ibi-
dem unius Pater, & Ave ſpatio: deinde ſe
purificatum eat ad locum ad hoc deſtinatum, niſi
ibidem, ubi excepta eſt Communio, purificatio-
nem miniſtrandam Parochus mandaverit. Acce-
pta purificatione, nonniſi ad ſemi-horam expuat:
ſi tamen ob pituitæ abundantiam, aut alia de
cauſa expuendum illi ſit, in murum, aut in lo-
co per quem non obambulent, aut in ſudarium
mundum id faciat, quod poſtea exuret, aut ſal-
tem lavabit, in ignem miſſurus illam lotionem.
Poſt acceptam Communionem nonniſi ſemi hora
comedat. Accepta purificatione, in aliquem Ec-
cleſiæ locum, verſus Altare majus abeat, ubi
aliis non impedimento ſit, qui ad Communionem
accedant: ibique genuflexus gratias agat: nec
ab Eccleſia qui communicaverunt, niſi finita
Miſſa, in qua Communio facta eſt, diſcedant.
Si verò extra Miſſam, nonniſi actis Deo gratiis,
acceptaque à Sacerdote benedictione, & facta,
quæ recitari ſolet ad Communionis finem, Ora-
tione abeant.*
Hæc D. Caroli piiſſima inſtructio ad explicatio-
nem ſufficiat noſtræ Rubricæ, cui tantùm addam
nonnulla de gratiarum actione, quæ tunc tem-
poris facienda eſt magis corde, quàm ore. Ora- 47
tiooes enim, quæ in liberculis leguntur, quam-
vis piiſſimæ, & ſanctiſſimæ ſint, attamen iis
inſerviunt, qui aliter orare neſciunt, nec men-
tem ad Deum elevare. Paſſio Domini N. J. C.
tunc cootemplanda eſt juxta illud: *Hæc quotieſ- 48
cumque feceritis, in mei memoriam facietis*,
Can. Miſs.

§. V. Curare portò debet, ut perpetuò aliquæ particulæ conſecratæ eo numero, qui uſui Infirmorum, & aliorum Fidelium communioni ſatis eſſe poſſint, conſerventur in pyxide ex ſolida decentique materia, eaque munda, & ſuo operculo benè clauſa, albo velo cooperta, & quantum res feret, ornato, in tabernaculo clave obſerato.

Cùm, ut diximus, teneatur Parochus mini-
ſtrare Sacramentum Euchariſtiæ ſubdito ſuo ra-
tionabiliter petenti, ideò debet quocumque tem-
pore, promptum, & paratum habere modum
49 ſatisfaciendi huic obligationi: idcircò Particulas
conſecratas perpetuò habere ſtudebit, ut præſer-
tim Infirmorum neceſſitati ſuccurrat, quando
Sanctiſſimum Viaticum eſt illis deferendum.
50 Numerus Particularum conſecratarum debet eſſe
rationabilis, & juxta numerum Infirmorum ſuæ
Parochiæ, Quòd ſi in aliquo anni tempore, ut ſo-
let quandoque evenire, infirmorum ſuorum au-
geretur numerus, tunc ipſe quoque deberet
particularum copiam augere. Memini enim ego
in quodam morboſo æſtivo tempore olim, unico
tantùm die, & in unica Parochia uſque ad no-
naginta infirmos delatum fuiſſe Sanctiſſimum Via-
ticum; quod facilè fieri potuit à diligenti Pa-
rocho, quia cùm illi innoteſceret tanta Infir-
morum copia, Particulas etiam in majori quàm
fieri ſolebat numero, conſecravit, quæ conſe-
cratio ad hunc tantummodò finem amplianda
eſt, eò quia pro non infirmis communicandis
(cùm iſti de mane hoc facere debeant) poteſt
fieri ampliſſima conſecratio in Miſſa ejuſdem Pa-
rochi, vel alterius cujuslibet Sacerdotis: Poſt
Meridiem verò nemini licet conſecrare, ſecluſa 51
neceſſitate Viatici, quia in hoc caſu poteſt Sa- 52
cerdos notabiliter poſt Meridiem celebrare, ut
notat Paſqualig. *de Sacr. nov. leg. T. 1. qu. 415. 53
num. 1.* Imò ſi in actu celebrationis Sacerdos eſ-
ſet monitus de oeceſſitate, deberet pro Viati-
co

54 eo partem Hoſtiæ ſervare, ita docente D. Thom.
in 4. diſt. 12. *qu.* 3. *art.* 2. *qu.* 2. *ad* 1. Paſqualig.
d. qu. 380. *num.* 1. *& ſeqq.* ubi: *an pro mini-
ſtrando Viatico poſſit iterùm Miſſa celebrari?*
quæſtio teſolvitur.

Iſtæ Particulæ debent conſervari in Pyxide ex
materia ſolida, & decenti. In Eccleſiis Paro-
chialibus duæ eſſe debent Pyxides, in quarum
una conſervetur Sanctiſſimum Sacramentum, in
altera deferatur ad Infirmos, Fuſc. *de Viſit. l.* 1.
c. 5. *n.* 3.

55 Pyxis communiter inter Catholicos intelligitur
Vas illud, in quo Sacramentum Euchariſtiæ re-
conditur, cujus materia non eſt determinata,
ſed ſequi debet conditionem Calicis, & proinde
confici ſolet ex illa materia ex qua ille confici-
tur, & quidem ob tevetentiam debitam tanto
Sacramento requiritur materia nobilis, ut con-
ſervetur cum eo decore, cum quo convenit, ut
idem Paſqualig. advertit *q.* 773. *n.* 1.

56 Aliqui Theologi affirmant conſecrandum eſſe
hoc Vaſculum Sacra Unctione ſicut Calix, ſed
communis opinio tenet, ſufficere ſimplicem be-
nedictionem ab habente facultatem Corporalia be-
nedicendi, eò quia Vas iſtud non inſervit Sacri-
ficio Miſſæ, Sarnell. *Epiſt. Eccl. T.* 8. *epiſt.* 36.
num. 3. Paſqualig. *T.* 2. *qu.* 778. ubi plura de
hoc argumento: quinimò non eſſe neceſſarium
Pyxidem deaurari ad inſtar Calicis, affirmat Sua-
rez *in* 3. *part. diſput.* 17. *ſect.* 7. qui etiam ad-
dit quòd ſi Pyxis de puro Stanno fuerit, de-
beret imponi fruſtillum telæ cum amylo accomo-
datum, ſicuti fit in Corporalibus. De facto Ri-
tuale non præſcribit neque aurum, neque argen-
tum, neque auricalchum, ſed tantùm dicit, quòd
eſſe debet ex ſolida, decentique materia, non au-
tem ex vitro, ſeu Cryſtallo, quemadmodum il-
57 la, quæ in Diœceſi Parmenſi inventa cum ſtem-
mate antiquiſſimi Epiſcopi mihi ex dono tradita
fuit à P. Iſidoro Graſſi Parmen. Ord. S. Auguſtini
amico meo præſtantiſſimo. Vide plura apud Ma-
cri, *Verbo Pyxis*; Sed convenienter materia eſſe
ſolet Argentum, vel Auricalchum. Ita quoque
antiquitus, & ineunte Eccleſia fuiſſe Pyxides,
ſeu Ciboria docet Caſal. *d. c.* 34.

Formam, & figuram illarum aſſignat Cavalle- 58
rius *Rett. Eccl. tit.* 5. *num.* 17. Sed ad ultimum,
artificum libito ſe conformat, hoc unum ſubdens,
quòd in operculo ex eadem materia elaborato ad-
ſit Crux eminenter ſurgens, vel Imago Chriſti
Reſurgentis. Ulteriùs ex Argento fieri laudat
Pyxidem & deaurari. Hanc formam ubique lo-
corum ſervandam ſtatuit D. Carolus *Act. p.* 4.
l. 2. & illam in Sacriſtia cujuſcumque Cathedra-
lis omnibus inviſendam expoſuit. Ubi verò præ
inopia Eccleſiæ nec Aurum, nec Argentum adhi-
beri poſſit pro conflanda Pyxide, Epiſcopi ju-
dicio toleravit, ut operculum, & eædem Pyxi-
des fieri poſſent ex auricalcho, aut ſtanno inau-
rato, ſed terſo, & perpolito.

Velum, quo Pyxis tegi debet, Auro, & Ar- 59
gento contextum voluit idem D. Carolus, cum
ſuis fimbriis circumquaque ex eadem materia diſ-
poſitis,

Locus verò ad ſervandam Pyxidem Tabernacu- 60
lum appellatur, quod à Conc. Trid. *Seſſ.* 13. *de
Sacram. Euchar. cap.* 6. nuncupatur *Sacrarium*,
debet eſſe intus decenter ornatum, & capax dua- 61
rum Pyxidum, quarum una pro univerſo Paro-
chiæ populo ſit, altera pro Infirmis, atque hæc
minor; illa verò major, quoad capacitatem par-
ticularum.

Clave obſerari item debet Tabernaculum, 62
adeò ut benè claudatur, & iſta clavis argentea,
vel deaurata deferi non debet in Altari, ſeu alio
communi loco, ſed penes Parochum, vel Ca-
pellanum cuſtodiri, Fuſc. *de Viſit. lib.* 1. *c.* 5.
num. 3. Piaſec. *in prax. Epiſc. part.* 2. *cap.* 3.
num. 24. Tandem Barboſa *dict. cap.* 20. *n.* 27.
concludit, quòd talis Pyxis ſub fideli cuſtodia,
& in loco decenti, pro Communicandis Infir-
mis ſervari debet, *cap. Sanè* 10. *de Celebrat.* 63
Miſſ. & tradit Pelagius *de planctu Eccl. lib.* 2.
cap. 27. *verſ.* 23.

§. VI. Hoc autem Tabernaculum, Conopæo decenter opertum, atque ab omni alia re vacuum, in Altari majori, vel in alio, quod venerationi, & cultui tanti Sacramenti commodius, aut decentius videatur, ſit collocatum; ita ut nullum aliis Sacris functionibus, aut Eccleſiaſticis officiis impedimentum afferatur. Lampades coram eo plures, vel ſaltem una, die noctuque perpetuò colluceat. Curabitque Parochus, ut omnia ad ipſius Sacramenti cultum ordinata, integra, mundaque ſint, & conſerventur.

64 Conopæo debet tegi Tabernaculum, hoc eſt
Velo ad inſtar Tentorii, ſeu *di Padiglione*. In
Eccleſiis ritu Romano utentibus, ſit è ſerico,
auro, argentove intexto, vel è tela argentea,
aureave, aut ſaltem è ſerico ſimplicis coloris al-
bi. In Eccleſiis autem ritum Ambroſianum ſer-
vantibus ex eadem materia ſit tale Conopæum,
ſed rubri coloris, D. Carol. *Act. p.* 4. *l.* 2. *In-
ſtruct. ſupellect.* ex quo patet error ferè commu-
nis illorum, qui hoc Conopæum mutant quoad
colores quandocumque Eccleſia utitur diverſo co-
lore, nempe imitari ſtudent colores Eccleſiæ,
& iis omninò conformari, juxta ſolemnitates:
qui error fundatur in authoritate Cavallerii, *d.
t.* 5. *num.* 9. admittentis iſtos varios colores in
Conopæis, juxta Eccleſiæ tempora, & ſolemni-
tates, & innititur doctrinæ Gavanti, qui pluri-
bus in locis ſuorum *Commentariorum* inſtat pro
hac colorum diverſitate & præcipuè *P.* 1. *t.* 20.
p. 5. *de menſur. Sacr. ſupellect.* Sed magis am-
plectenda eſt inſinuatio, ſeu determinatio D. Ca-
roli, quia cùm proprius color adhibendus in Eu- 65
chariſtia, & in Euchariſticis functionibus ſit co-
lor Albus, & Tabernaculum unicè inſerviat Sa-
cramento huic, decet, ut ejus ornatus ſit colo-
ris convenientis: atque hoc eò magis quia fit
ad diſtinctionem Ritus Ambroſiani, qui rubro
colore utitur: Cùmque præſcriptum ſit per
Concil.

Concil. Roman. ſub Benedict. XIII. *Tit.* 15. *c.* 1.
de Sacrament. Euchariſt. ut omnes in Sacramen-
torum adminiſtratione ſervent Ritus rationabili-
ter inductos, receptos, & approbatos ab Eccle-
ſia, ſub pena peccati, ſequitur, ut morem Co-
nopæi albi amplecti debeamus, quia Eccleſiæ
Romanæ eſt, non verò Ambroſianæ.

66 Ab omni alia re vacuum eſſe debet Taberna-
culum, quæ non ſit ad uſum Euchariſtiæ;
quamobrem nec Vaſa Olei Sancti, nec Capſulæ
Reliquiarum, nec alia quæcumque etiam Sacra
ibi ſervari, & claudi debent. *Prov.* 4. *p.* 2.

67 Altare Tabernaculo deſtinatum, videtur quòd
debeat eſſe majus, cùm verè inſerviat non ſolùm
majori Sacramento, ſed ipſi Sacramentorum Au-
thori: nihilominus cùm ibi conſervari non poſ-
ſit, nec ſemper debita veneratione coli ob va-
rias functiones, quæ ad Altare majus ſolent habe-
ri, Textus limitat, & permittit, ut erigi poſſit
in alio Altari: ſed hoc etiam debet eſſe in loco con-
ſpicuo, & nobiliori, decenter pro facultatibus lo-
ci ornato, Fuſc. *d. l.* 1. *c.* 5. *n.* 3. Uſus certè eſt mul-
tarum Eccleſiarum tum Sæcularium, tum Regular.
quæ Altaribus abundent, collocare Tabernacu-
lum cum Sacramento in aliquo Altari à majori
diſtincto, & ratio præcipua eſt, quia cùm Miſ-
ſa conventualis ut plurimùm celebretur ad Alta-
re majus, & prope illud ſoleat eſſe Chorus, ſeu
Odeum ad pſallendum, non ita facilè, horis pro-
priis accedere poſſunt Fideles ad ſuſcipiendum Sa-
cramentum ad illud Altare: Dum enim Canto-
res pſallunt, ſi extraheretur Sacra Pyxis è Ta-
bernaculo, ſurgere deberent, atque ideò vel eſ-
ſet magni incommodi, vel adeſſet periculum ir-
reverentiæ. Quapropter laudabiliter faciunt qui
ad Altare diverſum collocant Tabernaculum, &
unicè dedicant hoc Altare Sanctiſſimo Sacramen-
to, eò quia ita nullum impedimentum affert Ec-
cleſiaſticis Officiis, ſeu Sacris Functionibus, quæ
occurrunt.

68 De Lampadibus aliquid dicendum modò eſt,
quarum uſus antiquiſſimus à Concilio Aquiſgra-
69 natenſi *c.* 29. confirmatur, & à Caſal. *d. c.* 42.
quæ quidem ſumptuoſæ eſſe ſolebant, & ex au-
ro, vel argento. Earum lumen ante Sanctiſſi-
mum Sacramentum, tam ad cultum, quàm ad
ornatum eſt, & perpetuò ardere debent ante ejus
Altare, Piſcara *d. l.* 2. *ſect.* 1. *c.* 1. *num.* 12. tum
propter ejus reverentiam, tum etiam, ut ingre-
dientes Eccleſiam advertant ubi priùs adorare de-
beant, Barboſa *d. p.* 2. *c.* 20. *num.* 29. Poſſevin.
de Off. Curat. c. 12. n. 78.

70 Plures Lampades à Rituali aſſignantur, ſed
ſufficit una, cujus cura alicui ex Clericis, ſeu
etiam inferioribus miniſtris demandata ſit, Piſca-
ra *d. l.* 1. *ſect.* 3. *c.* 9. *n.* 1. Quamvis enim lam-
padem ardere ante unumquodque Altare, & plu-
res ante Altare majus ſuadeat authoritas Cæremo-
nialis Epiſcoporum, & Gavant. *p.* 1. *t.* 10. Ni-
hilominus una tantùm ubi adſit Tabernaculum
cum Euchariſtia, ſufficiens eſt, Conc. *Prov. Med.* 1.
§. Ante, & Act. p. 4. & quamvis Lampadarium 71
cum pluribus lampadibus ante Sacramentum, &
coram Tabernaculo laudet; attamen una lampa-
de accenſa contentus eſt: quam ſæpè infra diem
viſitare tenentur Parochi, ſi non adſit præcipuus
miniſter ad hoc deſtinatus, & præſertim tempo-
re hyemis, in quo nonniſi commendabilis eſt
uſus, ut plures lampades colluceant ſaltem in
nocte: una enim extincta, altera fortaſſe arde-
bit. Quòd ſi Parochus deliquerit in hac cu- 72
ſtodia, & lampadem prælucentem non adhibue-
rit, gravi mulcta punietur. *Act. p.* 5. & Clericat.
de Euchariſt. dec. 38. *num.* 15. quam ad unius li-
bræ ceræ albæ reduxit *S. C. Ep. & Reg.* 20. *Jan.*
1679. ex Urſaya *T.* 5. *p.* 2. *d.* 16. *n.* 91.

Lumen verò lampadis Oleo Olivæ nutrietur, 73
nec alterius generis adhibendum eſt Oleum, niſi
quibus locis Ordinarius ob eam cauſam conceſſe-
rit, quia nullum ejus generis haberi poſſit. *Act.*
d. p. 4. *Inſtruct. Euch.* Unde D. Hieronymus ad
Fabiolam ſcribens de 42. Manſionibus, ait: *Cera,*
quæ dulcia continet, non luceat in Tabernacu-
lo, ſed Oleum puriſſimum, quod de Oliva pro-
fertur amaritudine.

Cujus autem ſumptibus parari debeat Oleum 74
pro lampadibus, reſpondet Barboſa *l. c.* & dicit,
debere obſervari conſuetudinem, quando popu-
lus faciat hos ſumptus: aliàs tenentur Parochi
ad manutenendum iſtud Oleum, Bellett. *diſq.*
Cler. p. 1. *§.* 13. *n.* 8. *de Cler. debitore*, cum Ripa,
Conſ. 2. *n.* 4. & 5. Non obſtante tamen iſta con-
ſuetudine in Ferrarienſi Diœceſi illi derogatum 75
fuit ab Eminentiſs. & Reverendiſs. D. Card. Ru-
fo Epiſcopo in Synodo Diœc. habita anno 1726.
& hoc onus de Oleo comparando ad uſum lam-
padarum Eccleſiæ pro Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sa-
cramento, non autem pro aliis Altaribus in qui-
bus Tabernaculum non adſit, injunctum fuit ſo-
lis Parochis, quia iſta conſuetudo non erat uni-
verſalis in tota Diœceſi Ferrarienſi, ſed tantum-
modò aliquarum Eccleſiarum Parochialium: Ul-
teriùs ratio potiſſima eſt quòd Parochus tenetur
de redditibus Parochiæ parare, & cuſtodire in ſua
Eccleſia Sacramenta, Barb. *d. l.* Sed cuſtodia debet
haberi ad rigorem rituum Sacrorum, & ritus eſt,
ut lampas coram Euchariſtia ardeat, ergo Oleum
pro lampadibus de proprio comparare debet, ut
ritus adimpleatur.

Quòd inſuper munda, nitida, & integra de- 76
beant eſſe omnia ad Euchariſtiam inſervientia,
ſatis patet ex natura ipſius Sacramenti, quo nul-
lum venerabilius eſt: unde puniendi ſunt ii, qui
hanc munditiem, nitorem & integritatem ne-
gligunt, *cap. Relinqui, de cuſtod. Euchariſt.*
t. 44.

§. VII. Sanctiſſimæ Euchariſtiæ particulas frequenter renovabit. Hoſtiæ verò, ſeu particulæ conſecrandæ ſint recentes; & ubi eas conſecraverit, veteres primò diſtribuat, vel ſumat.

77 Quamvis ad corruptionem facilior ſit Panis
cum fermento, quàm Azymus, nihilominus, &
iſte ſuam corruptionem patitur, ſi longo tempo-
re ſervetur, præcipuè in arca obſeratus. Ideò
præcipit Rubrica noſtra, ut frequenter renoven-
tur Particulæ, ne in Pyxide, & Tabernaculo 78

clauſæ corrumpantur, & ſic Sacrameotum amplius non adſit, quia corruptis Panis ſpeciebus,
79 ceſſat eſſe corpus Chriſti. Iſta frequentia D. Carolus *Act.* 4. decrevit, ut octavo quoquo die ad ſummum eſſet intelligenda, præſertim quinta quaque feria, ſi commodè fieri poterit, in qua Chriſtus Dominus hoc magnum Sacramentum inſtituit.

80 Hoſtiæ autem, & Particulæ conſecrandæ quamvis receotes præſcribantur à Rubrica, tamen non adeò recentes eſſe oportet, ut in earum fractione multa fragmenta ſuboriantur, ut evenire ſolet; ſed à viginti diebus erunt ad ſummum confectæ, maximè tempore hiemali. Æſtivo verò tempore, quia calor faciliter materiam ad corruptionem inducit, decem dierum numerus ſufficiet.

81 Synodus Ferrarienſis Cardin. de Verme *p.* 2. §. 4. præcipit, ut Hoſtiæ conſecrandæ refarant Chriſtum crucifixum ſolum, quem conſecratæ retinent in ſe ipſis, & repræſentant ipſum Sacrificium, nulla alia Sanctorum Imagine in illis impreſſa.

Conſecrationi novarum particularum ſuccedere 82
debet conſumptio veterum, & has debet Sacerdos prius miniſtrare, ubi recentes conſecraverit, *Act. ibid.* Quòd ſi nimio tempore negligentia Sacerdotis Particulas conſecratas ſervaverit, & putridæ factæ eſſent, regula tenenda eſt quam
docet Fagundez *de Pr. Eccl. p.* 1. *l.* 3. *cap.* 25. 83
num. 15. *pag.* 229. *col.* 1. Si ſpecies Sacramentales integræ, vel in aliqua particula haberi poſſunt, reverenter ſervandæ ſunt, vel conſumendæ, quia ſub eis manet Chriſtus: ea verò quæ tales ſpecies cootigerunt, vel comburenda ſunt, & in cineres redigenda, vel ter abluenda, & aqua ablutionis, vel Cineres in Piſcinam (hoc eſt Sacrarium) conjicienda.

§. VIII. Fideles omnes ad Sacram Communionem admittendi ſunt, exceptis iis, qui juſta ratione prohibentur. Arcendi autem ſunt publicè indigni, quales ſunt excommunicati, interdicti, manifeſtèque infames, ut Meretrices, Concubinarii, Fœneratores, Magi, Sortilegi, Blaſphemi, & alii ejus generis publici peccatores, niſi de eorum pœnitentia, & emendatione conſtet, & publico ſcandalo prius ſatisfecerint.

84 Omnes Fideles habere jus ad ſuſcipiendam Sacram Communionem, Fagundez *p.* 3. *l.* 3. *c.* 10. *num.* 19. & Præceptum Eccleſiaſticum obligare quoſcumque, habetur *in c. Omnis utriuſque*, & in Cooc. Trid. *Seſs.* 13. *can.* 9. qua verò ætate di-
85 cemus in §. 21. hujus Tituli. Nihilominus arcendos præcipit Rubrica nonnullos, juſtis de cauſis, ut ſequitur.

86 Et primò Excommunicati, hæretici, Schiſmatici, & interdicti ooo ſunt communicandi neque publicè, neque privatim, Clericat. *de Sacram. in gener. dec.* 15. *num.* 4. quia ſunt in ſtatu peccati mortalis, & Sacramenta non ſunt tradenda canibus. Poſſevin. *d. c.* 5. *n.* 12.

87 Secundò manifeſtè infames infamia facti, quia ſunt & ipſi in ſtatu peccati mortalis. Limitandum tamen eſt, quòd iſti peccatores debent eſſe publici, & eorum peccatum adeò ootum, & manifeſtum, quòd nulla tergiverſatione valeat celari, D. Thom. 3. *p. q.* 80. *art.* 6. Poſſevin. *dict.*
88 *c.* 5. *num.* 13. Peccator publicus eſt qui notoriè eſt talis: Notorium autem eſt duplex: Juris, & facti, hoc eſt per ſententiam, vel per Confeſſionem factam in jure, Barboſ. *d. p.* 2. c. 20. *num.* 21. & notandum eſt, quòd ut aliquis dicatur peccator publicus, debet eſſe, & permanere in ſtatu peccati mortalis. Quærit Poſſevin. *dict. num.* 16. per quot actus quis conſtituatur peccator publicus, & credit, noo poſſe dari aliam regulam, niſi illam ſuperallatam, nempe quando nulla tergiverſatione id valeat celari.

89 Quomodo autem Curatus debeat quærere ſuos peccatores publicos, certa regula dari non poteſt, ſed illius Prudentiæ relinquitur; nam inquiſitio debet eſſe prudens, & diligens, atque poteſt fieri per ſe, & per interpoſitam perſonam, Poſſevin. *d. c.* 12. *n.* 2.

90 Datur verò caſus in quo iſti publici peccatores poſſunt Sacra communione refici, & eſt quando conſtet de eorum pœnitentia, & emendatione, & publico ſcandalo prius ſatisfecerint. Publicè verò conſtare debet de hujuſmodi Pœnitencia, quia publicè conſtat de eorum peccato, Poſſevin. *ibid.* cui adhæret Coninck *d. l.*

Quando Peccator, qui erat publicus, verè poſſit dici oon amplius publicus, docet idem Poſſevin. ubi quærit quanto tempore quis poſſit durare peccator publicus, & reſpondet, noo poſſe in hoc dari certam regulam: hoc unum tantùm clarum eſſe, cum hoc ooo communicandum niſi poſtquam Populus fuerit certificatus de illius emendatiooe, Navar. *cap.* 21. *num.* 55. Poſſevin. *dict. cap.* 12. *num.* 4. In praxi verò hæc regula tenenda eſt: Cùm peccator iſte oſtenderit ſigna emendationis, vel Curatus de illius liceotia propalaverit, eum eſſe confeſſum, & pœnitere, ſatis dicetur eum oon eſſe amplius peccatorem publicum, Navar. *ibid.* & Poſſevin. *d. l.*

Difficultas eſt, quomodo, & quo Curati pe- 91
riculo repellendus ſit Peccator publicus à Communione, Poſſevin. *d. c.* 5. *num.* 20. cooſtanter dicit, poſſe repelli dum adſtat linteo Altaris, tunc Curatus eum privato colloquio blandè admonebit, ne ad Communiooem accedat, quia cogetur, ſtante tali impedimento eum arcere: & hoc maximè expedit ſi Peccator ſit Vir inſignis, & potens, vel malus homo. Poteſt etiam Parochus ex Altari admonere genericè, ne Uſurarii, Concubinarii, & ſimiles accedant, quia repelleotur. Nunquam tamen eſt illis danda Hoſtia non conſecrata pro cooſecrata, Div. Th. 3. *par. quæſt.* 80. *artic.* 6. *ad* 2. Silv. *Euch. quæſt.* 5. *not.* 11.

Si verò Peccator publicus in uno loco, pete- 92
ret Communionem in loco, in quo eſſet occultus, tunc id prudentiæ Miniſtri eſſet relinquendum,

dum, qui conſideratis Perſonæ, & loci circum-
ſtantiis, arbitrabitur, ao tali peccatori ſit dan-
da, vel oeganda Euchariſta, Barboſ. *dict. p.* 2.
cap. 20. *num.* 21. *in finem*. Henriquez verò *in*
Summ. lib. 2. *cap.* 67. *de Euchar.* & Fagundez
part. 3. *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 7. varias opiniones
hinc inde probabiles afferunt, quæ ſeriò exa-
minandæ erunt à diligenti Parocho. Hoc unum
tantummodò advertendum ſubdo, quòd ſi pu-
blicè petat Communionem, illi deneganda non 93
eſt ſine injuria, quia tunc habet ſe ut Pecca-
tor occultus. Peccatori autem occulto publi-
cè petenti Euchariſtia negari noo poteſt, ut
communis eſt Theologorum ſententia, Fagund.
dict. num. 7. Suarez *t.* 3. *part.* 3. *diſput.* 67.
ſect. 4.

§. IX. Occultos verò peccatores, ſi occultè petant, & non eos emendatos agnoverit, repellat: non autem ſi publicè petant, & ſine ſcandalo ipſos præterire nequeat.

Doctiſſimè in hac materia ſcripſit Clericat. *d.*
94 *de Sacr. in gen. dec.* 15. cujus doctrina ita con-
vincens eſt, ut ab ea recedere nefas eſſet. Pec-
catot occultus eſt qui ſtat in peccato mortali, ſed
illius peccatum tantummodò illi notum eſt, à
quo Sacram Communionem petit. Huic Paro-
chus quamvis in confeſſione abſolutionem non
dederit, Communiooem quam petit, negare
non poteſt publicè, ne videatur revelare pecca-
95 ta ipſius occulta, Barboſ. *d. p.* 2. *c.* 21. *num.* 22.
cum multis ab eo allegatis; tum quia nec Chri-
96 ſtus Dominus denegavit eam Judæ proditori, ut
habetur in c. *ſi Sacerdos, de Off. ordinarii*: tum
quia ſi eam denegaret, ſigillum confeſſionis
frangeret, contra c. *omnis utriuſque*, &c. Limi-
tationes verò nonnullæ afferuntur à Barboſa *d. l.*
quas hic repetere piget. Ulteriùs D.Thom. 3. *p.*
97 *q.* 80. *art.* 6. ait: ſi peccatores ſint occulti, oon
eſſe illis negandam communionem, quia eo ipſo
quòd quis eſt baptizatus, eſt admiſſus ad Do-
minicam Cœnam, & ooo poteſt ei jus ſuum
tolli, niſi pro aliqua cauſa manifeſta. Ex Augu-
ſtino ibi relato. Poteſt tamen Sacerdos qui eſt
conſcius criminis, occultè monere peccatorem
occultum, vel etiam in publico generaliter om-
nes, oe ad Sacramenta accedant, antequam pœ-
niteant, Henriq. *l.* 8. c. 52. *n.* 2.

Si Sacerdos extra confeſſionem haberet noti-
tiam indignitatis occulti peccatoris, & iſte pec-
carot publicè Euchariſtiam peteret: tunc ex
communiſſima Theologorum ſententia, non eſ-
ſet illi deneganda Euchariſtia pluribus rationibus,
ſed præcipuè quia de lege naturæ tenetur homo
non lædere famam proximi, cujus delictum oc-
cultum eſt; ut in *cap. placuit* 6. *q.* 2. & *c. ſi Sa-
cerdos, de Off. Ord.* Laym. *l.* 5. *t.* 4. c. 6. *n.* 10.

His noo obſtantibus contrariam ſententiam 98
tenet Card. Lauræa *diſp.* 10. *art. ult. num.* 60. ubi
eruditè probat omnes rationes ſuperallegatas pro
oon communicando peccatore publico, militare
etiam contra peccatorem occultum: pro coroni-
de cujus opinionis hæc, à me non reticenda,
ſeu prætermittenda, ſubdit ſub oum. 78. Scio
qoidem hanc meam ſententiam Parochis præſer-
tim aſperam futuram, ſed ſciant me aliter ſen-
tire non poſſe tuta conſcientia. Vide Clericat.
de Sacr. in gen. dec. 15. *n.* 5. §. Hucuſque Beller.
diſq. Cler. p. 1. §. 10.

§. X. Amentibus prætereà, ſeu phræneticis communicare non licet, licebit tamen ſi quando habeant lucida intervalla, & devotionem oſtendant, dum in eo ſtatu manent, ſi nullum indignitatis periculum adſit.

99 Hæc Rubrica aliquantulùm moderatur à Barboſ.
d. p. 2. c. 20. *n.* 19. qui dicit ex ſententia Henriq.
l. 8. *c.* 42. §. 3. perpetuò, & abſolutè fatuos in ſa-
nitate communicare non poſſe. Sed tantùm ſemi-
100 fatuos, & non continuò amentes tempore quo
habent lucida intervalla. Zambranus verò *de
caſ. in art. mort. cap.* 3. *dub.* 4. *per tot. num.* 2.
reſolvit quòd ſi amentes, furioſi, aut qui carent
actu ſenſu, & uſu rationis, habuerint aliquan-
101 do illum, danda eſt eis Euchariſtia in periculo
mortis, dum noo conſtet fuiſſe notorios excom-
municatos; vel notorios peccatores, o‥ non
dederint ſigna pœnitentiæ. Item dumm‥ non
conſtet clarè, eos in complacentia peccati mor-
talis uſum rationis amiſiſſe, & denique, dum-
modò poſſint eam recipere ſine periculo irre-
vereotiæ, id eſt vomitionis, vel expuitionis,
aut alicujus ſimilis ſpecialis indignitatis; & *n.* 7.
ſubdit, noo eſſe neceſſe, ut prædicti amentes
tempore uſus rationis petierint expreſsè Euchari-
ſtiam, ſed ſat eſſe in ſanitate debitis tempori-
bus eam ſumpſiſſe, vel vixiſſe noo imme-
mores ſuæ ſpiritualis ſalutis; & *num.* 6. te-
net energumenis, ſeu dæmoniacis, oon eſſe 102
negandam Euchariſtiam, ſi aliàs habeant ſuffi-
cieotem diſpoſitionem. Vide alia ad hanc ma-
teriam utilia apud Barboſ. *dict. par.* 2. *cap.* 20.
num. 43.

§. XI. Iis etiam, qui propter ætatis imbecillitatem, nondum hujus Sacramenti cognitionem, & guſtum habent, adminiſtrari non debet.

Quamvis præceptum ſumendæ Communio-
nis obliget omnes fideles utriuſque ſexus poſt-
103 quam ad annos diſcretionis pervenerint, at-
tamen certa ætas definiri non poteſt, in qua
Pueri, & Puellæ ad hoc Sacramentum ido-
nei ſint. Patrum, & Confeſſariorum pru-

dentiæ id relinquitur : alii ad nonum , alii ad decimum annum perducuntur : alii ſunt præcoces , alii ſegniores , Barboſ. *dict. num.* 18. D. Carolus *Act. p.* 4. ait , grandiuſculis , qui tunc primam Communionem ſumere voluerint, non præbendam eſſe , niſi aliquot ante diebus 104
Parochus eos examinaverit, atque inſtruxerit de vi , & ratione tanti Sacramenti.

ORDO MINISTRANDI
SACRAM COMMUNIONEM,
TITULUS VIGESIMUS QUARTUS.

S U M M A R I U M.

1 *Sacerdotibus competit ordinaria poteſtas adminiſtrandi Euchariſtiam.*
2 *Cur Euchariſtia vocatur Sanctiſſima?*
3 *Euchariſtia quid ſignificet?*
4 *Hoſtia eſt Panis conſecratus.*
5 *Quare vocetur Hoſtia?*
6 *Azymus Panis idem ac Hoſtia.*
7 *Hoſtia ſemper formæ rotunda.*
8 *Particulæ quandoque vocantur Hoſtiæ.*
9 *Panis integer conſecrabatur & dividebatur in fruſta.*
10 *Chriſtus conſecravit integrum Panem.*
11 *Bucella intelligitur pro Particula Panis.*
12 *Numerus Particularum conſecrandarum.*
13 *Vaſa præparanda pro purificatione.*
14 *Purificatio non eſt præbenda Communicatis in Calice.*
15 *Purificatio diſtribuitur per miniſtros.*
16 *Linteum album extendi debet ad ſcabellum.*
17 *Sudariolum Altaris pro linteolo quandoque adhibetur.*
18 *Planeta. & ejus pars quandoque adhibetur.*
19 *Lotio manuum neceſſaria ante adminiſtrationem Euchariſtiæ.*
20 *Suſcipientes Euchariſtiam lavabant ſibi manus.*
21 *Clerici lavent ſibi manus antequam induant Cottam.*
22 *Cotta. & Stola eſt proprius habitus Miniſtri Sacramentorum.*
23 *Color albus color Euchariſtiæ.*
24 *Altaria minora in feria V. Major. Hebdomad. parentur violaceo colore.*
25 *Communio infra Miſſam fieri debet cum habitu coloris convenien.*
26 *Color albus quid ſignificet?*
27 *Proceſſio Corporis Chriſti in colore albo facienda.*
28 *Clerici adſcribendi ſunt Miniſterio alicujus Eccleſiæ.*
29 *Clerici inſervire debent veſte candida.*
30 *Laici adhibere poſſunt ſuperpelliceum ubi ſit penuria Clericorum.*
31 *Manus juncta quid ſibi velint?*
32 *Sacramento in Tabernaculo ſufficit lumen lampadis.*
33 *Quando patet Euchariſtia, alia lumina accendenda.*
34 *In Communione ſaltem duo Cerei accendendi.*
35 *Genuflexio eſt adoratio.*
36 *Corporale quid ſit?*
37 *Defertur in ſua Burſa albi coloris.*
38 *Clericus defert Burſam, & clavem.*
39 *Cur adhibeatur corporale in miniſterio Euchariſtiæ?*
40 *Operculum Pyxidis deponendum ſupra corporale.*
41 *Confeſſio fit ad ſalutem.*
42 *Profeſſio Fidei fit ab uno, nomine plurium.*
43 *Cornu Epiſtolæ eſt dextera pars Eccleſiæ.*
44 *Genuflectere eſt actus adorationis.*
45 *Terga non ſunt vertenda Sacramento.*
46 *Miſericordia Dei per novam legem derivata.*
47 Miſereatur veſtri *dicitur etiam uni communicaturo.*
48 Indulgentiam , &c. *eſt modus impetrativus.*
49 *Reverſio, accipitur pro novo acceſſu.*
50 *Minor accedens ad majorem debet præſtare actum reverentiæ.*
51 *Particula ſupra labrum Pyxidis elevatur.*
52 *Reverentia habenda eſt Sacramento præſenti.*
53 Domine non ſum dignus , *genere mutari non debet.*
54 *Dicitur per tres vices ad humilitatem demonſtrandam.*
55 *Particulam primam miniſtrare non tenetur Sacerdos.*
56 *Communio inchoanda eſt à parte Epiſtolæ.*
57 *Laici intra Presbyterium permanere non debent.*
58 *Clerus convocandus eſt in Presbyterio.*
59 *Presbyterium idem eſt ac Chorus.*
60 *Magiſtratus majores primò communicandi ſunt.*
61 *Præeminentia in communicando.*
62 *A Laicis Clerici diſtingui debent.*
63 *Sacerdotes cum Stola communicandi.*

64 *Aliàs*

64 *Aliàs peccarent.*
65 *Manus communicantis in formam Crucis componendæ.*
66 *Signum Crucis cum particula non debet excedere labia Pyxidis.*
67 *Sub una formula non ſunt communicandæ plures perſonæ.*
68 O Sacrum Convivium, *Antiphona compoſita à D. Thoma.*
69 Alleluja *verſiculus lætitiæ quid ſignificet?*
70 Dominus vobiſcum *quid ſignificet?*
71 *Orationes ſunt juxta diverſitatem temporum.*
72 *Sacerdos debet advertere fragmenta inter digitos.*
73 *Purificatio digitorum facienda.*
74 *Ablutio ſumenda præcipitur.*
75 *Pyxis purificanda à fragmentis.*
76 *Aditus ad Tabernaculum à quocumque haberi non debet.*
77 *Benedictio danda populo poſt Communionem.*
78 *Communio regulariter intra Miſſam facienda.*
79 *Collectæ Miſsæ pro Communicantibus ſunt.*
80 *Communio differenda unicè ob tædium expectantium.*
81 *Vel ſi non adſint neceſſarii Miniſtri.*
82 *Pyxis cum Particulis conſecratis non transferenda.*
83 *Particulis ſupra Patenam poſitis communicare incommodi eſt.*
84 *Poſt Sacerdotem Diaconus communicandus, &c.*
85 *Benedictio in Miſſa Defunctorum non danda.*
86 *Communio in Miſſis Defunctorum non eſſet diſtribuenda.*
87 *Sacerdos celebrans non debet ſe expoliare ut alios communicet.*

EUCHARISTIAM ritè, & rectè miniſtraturus Sacerdos, ea non tantùm, quæ in antecedenti Titulo præſcipta, & expoſita ſunt animadverıete debet, ſed quæcumque etiam in præſenti Titulo explicanda erunt, quæ illi inſervient pro recta praxi miniſterii ſui; numquam enim ſatis edoctus ſibi ipſi videbitur ſi granditatem, & excellentiam hujus Sacramenti perpendet. Itaque in præſenti titulo exponitur Ordo miniſtrandi Sacram Communionem, non in quocumque caſu, ſed tantummodò ad Altare, & Fidelibus ad Eccleſiam convenientibus. Subinde in alio Titulo erit Ordo tenendus in miniſtrando Sanctiſſimo Viatico Infirmis, quæ miniſtratio indiget peculiaribus animadverſionibus; non enim idem eſt ritus in utraque adminiſtratione.

§.I. Sacerdos igitur Sanctiſſimam Euchariſtiam miniſtraturus, hoſtiis, ſeu particulis pro populi multitudine conſecratis, Vaſculoque uno, vel pluribus, decenti, & commodo loco expoſitis, cum Vino, & Aqua ad purificationem eorum, qui communionem ſumpſerint, & ante eos, linteo mundo extenſo, lotis priùs manibus, & ſuperpelliceo indutus, ac deſuper ſtola coloris officio illius diei convenientis, præcedente Clerico, ſeu alio miniſtro, procedit ad Altare manibus junctis, & accenſis cereis, facta prius, & poſtea genuflexione, extrahit Pyxidem, & illam ſuper corporale depoſitam diſcooperit.

1 Sacerdotibus quibuſcumque, ex Chriſti inſtitutione, competit ordinaria poteſtas miniſtrandi Sacram Euchariſtiam Chriſtiano populo, ut deſumitur ex *cap. pervenit, de conſecr. diſt.* 2. & ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 13. *c.* 8.

2 Euchariſtia vocatur ſanctiſſima ad differentiam aliorum Sacramentorum, quæ vocantur ſimpliciter ſancta, quia in ſe continet Sanctum Sanctorum & Sacramentorum inſtitutorem Chriſtum Deum, Scot. *in* 4. *diſt.* 8. *q.* 1. Ideò ſigni-
3 ficat Bonam gratiam ex etymologia græci verbi, quo componitur, & ratione, quia continet realiter Chriſtum, qui eſt plenus gratia, D. Th. 3. *p. q.* 73. *art.* 4. Gloſs. *in Clem.* 1. *de priv. verb. Euchariſt.*

4 Hæc Euchariſtia in Hoſtia continetur, quæ eſt Panis conſecratus, & ita vocatur Euchariſtia, quia Chriſtum continet, qui tanquam Hoſtia immolatus fuit, Catech. Rom. *de Sacr. Euch. ſect.* 3.

5 Cùmque Miſſa ſit ſacrificium, offertur ſub ſpecie immaculatæ Hoſtiæ; ideò id, quod offertur, vocatur Hoſtia, ab Hoſte victo dicta; nam poſt obtentam inimicorum victoriam offerebatur. Macri *Hierolex.*

Inter Chriſtianos dicitur Hoſtia tam ea quæ in Panis ſubſtantia adhuc contenta, pro Euchariſtia præparatur, quàm etiam jam conſecrata, & in Corpus Chriſti tranſubſtantiata: & præparanda eſt de Azymo apud Latinos, quod in ſer- 6
mentato ſit à Græcis.

Antiquitus materia ex Azymo, qua utitur Eccleſia Latina in conſecratione Euchariſtiæ, vocabatur Oblata, quia à Fidelibus offerebatur, ut ex *cap.* 1. *Conc. Arelaten. V. Card. Bona, Liturg. l.* 1. *c.* 23. *n.* 10. & 11. advertens ibidem Oblatas ſemper fuiſſe formæ rotundæ: Atqui com- 7
muniter in recentioribus ſæculis denominari Hoſtiam refert ſuprà allegatus Macri *d. l.*

Hoſtiæ nomine vocabantur etiam particulæ 8
conſecrandæ, Clericat. *de Euch. dec.* 11. *num.* 26. & ſunt parvæ Hoſtiæ ita imminutæ ad commoditatem tum miniſtrantium, tum ſuſcipientium.

Antiquitus non conſecrabatur tenuis particula Panis, ut in præſenti, ſed integer panis, qui poſtea frangebatur in fruſta (unde Particulæ ori- 9
ginem habuere) & ea dabantur manducanda communicantibus, ut ex Conc. XVI. Tolet. *cap.* 6. 10
deducit Card. Bona, *dict. lib.* 1. *c.* 23. ubi ſubdit, Chriſtum, non Particulam Panis, ſed inte-

Comment. ad Ritnale.

grum Panem accepiſſe, & conſecraſſe, atque
ex eo Particulas confregiſſe, quas diſcipulis diſ-
tribuit, Clericat. *diſſ. dec.* 56. *num.* 2. Buccellæ
11 etiam appellantur Particulæ, unde D. Joannes de
ultima Cœna loquens, *cap.* 13. ait: *Et poſt Buc-
cellam intravit in Judam Satanas*. Deinde: *Cùm
ergo accepiſſet ille Buccellam, exivit continuò*.
Quæ Buccella communiter intelligitur pro parti-
cula Panis conſecrati.

12 Populi multitudini inſuper habenda eſt ratio
in conſecrandis Particulis. Diximus alibi, nume-
rum Particularum correſpondere debere numero
Infirmorum: ſed in conſecrandis Particulis de-
bent conſiderari etiam ſolemnitates majores in-
fra annum occurrentes, & concurſus Fidelium
ad Sacram Communionem ſuſcipiendam; quem
concurſum prudens Parochus prævidere debet,
& ita numerum ſufficientem Particularum con-
ſecrare, ne in majori concurſu deſint.

13 Paratis Particulis, duo Vaſa præparanda præ-
cipit Rubrica ad purificationem Fidelium poſt
ſumptam Euchariſtiam: unum Vino, alterum
Aqua plenum, non eò quia ex ambobus ſumere
debeant Fideles, ſed ad hoc, ut, cui magis li-
beat, accedant: ſunt enim qui à Vino abſtine-
re ſolent. Iſta purificatio poſt Communionem
14 Calicibus non eſt præbenda, ſed Vaſculis diver-
ſis habendis in Sacriſtia ad hunc, & non ad
alium uſum adhibendis, & ſervandis. Duo Mi-
15 niſtri ad latus Eccleſiæ ſtabunt porrecturi purifi-
cationem decenter, ne communicati terga ver-
tant Sacramento, ut laudabiliter præcipit Divus
Carolus, *Act. p.* 4. *T.* 2. *pag. m.* 606.

16 Sequitur Rubrica de linteo mundo verba fa-
ciens. Quando Poſſevinus *d. c.* 5. *n.* 13. dicit,
quòd petere Communionem eſt *aſtare linteo Al-
taris*, intelligit de linteo expoſito ad ſcabellum,
ſeu cancellum pro Communione ſuſcipienda. Re-
gula hæc eſt prudentiſſima, & neceſſaria, quia
cùm facilè poſſit dari caſus, quòd aliqua Parti-
cula è manu Sacerdotis, ſeu è Pyxide labatur,
non in terram cadat, ſed in ſuppoſitum linteum.
D. Carol. *ibid. Inſtruct. pro adminiſtr. Euchar.*
aliam regulam tenendam docet, quæ eſt hujuſ-
modi: Duo Miniſtri, alter à Sacerdotis dexte-
ris, alter à ſiniſtris ſit, qui ambo pannum ex
lino Pyxidi, ejuſque manibus, qui Communio-
nem porrigit, & mento eorum, qui excipiunt,
ſupponant; ne extra mappam aliqua particula,
fragmentaque, qualicumque accidenti, decidant.
Porrò ii cum hac mappa, non adhibitis aliunde
ſcamnis, aut mappis, ſive intra Miſſarum ſole-
mnia, aut cùm ad Altare, decem, aut duode-
cim tantùm communio fiet, ſufficient. Solent
nonnulli etiam ſudariolum Altaris ſuſcipere, ſeu
17 extremitatem caſulæ, vel manipuli Sacerd-
18 miniſtrantis accipere, & mento ſupponere tu-
quando non ad ſcabellum, ſed ad Altare fit
Communio, qui uſus non laudabilis eſt, præci-
puè ſi Fœminæ ſint quæ ita faciant.

19 Inſuper manuum lotio præcipitur. Si hæc lo-
tio requirebatur apud ſuſcipientes, ut ex anti-
20 quis demonſtravimus alio loco, multò magis ne-
ceſſaria eſt miniſtrantibus, qui digitis tractare
debent Sacramentum. Lotio hujuſmodi non debet
eſſe ſuperficialis, ſed accurata, adeò ut ſordes in
manibus non appareant, neque in unguibus. In-
telligitur hoc tamen de adminiſtratione Euchari-
ſtiæ extra Miſſam, quia inter Miſſarum ſolemnia,
Sacerdos jam lotus eſt ſuo tempore, niſi tamen
per accidens, aliquam ſordem de novo contraxe-
rit non adhuc lotam. Illud verbum *priùs* Ru-
bricæ non excludit, quòd non ſint lavandæ ma-
nus etiam poſt Sacramenti tractationem, quod 21
præcipit D. Carolus *Act.* 1. etiam Clericis priuſ-
quam Cottam induant.

Superpelliceum, & Stola propriè indumenta 22
ſunt miniſtrantium Sacramenta, ut alibi dixi-
mus in principio horum Commentariorum, ſed
de Stolæ colore modò hìc aliquid ſuperadden-
dum. Præcipit Rubrica in hoc paragrapho, ut co-
lor Stolæ ſit conveniens officio illius diei. Co-
lor albus proculdio eſt præcipuus, & conve- 23
niens color in adminiſtratione Euchariſtiæ. Ita
qui de Euchariſtia ſcribunt, affirmant; & re-
center Hippolytus à Portu Soc. Jeſu, olim di-
lectiſſimus Præceptor meus in ejus libro *de cul-
tu Dei, & Hominum, p.*3. *c.*1. ubi de Miſ-
ſa ſolemni in Feria 5. Cœnæ Dominicæ tra- 24
ctans *num.*18. quærit, an tali tempore Eccle-
ſiæ Altaria minora violaceis parentur paliis? &
reſpondet affirmativè, rationem ſubdens: quia
*in illis Altaribus ceſſat ratio coloris Albi,
nempè celebratio Miſſa de Venerabili*. Igitur
color Albus eſt color pro Venerabili adminiſtran-
do. Huic opinioni adſtipulatur Div. Carolus,
Prov. 1. *p.* 1. loquens de hoc Sacramento mini-
ſtrando alio poſt tempore, quàm in ſacrificio
Miſſæ, & dicit: *Superpelliceo, ſtolaque alba
(& ubi ritus Ambroſianus eſt, rubra) utatur*.
Ex quo patet etiam neceſſaria diverſitas horum
colorum, ob diſtinctionem Ritus Romani à Ri-
tu Ambroſiano. Rubrica verò noſtra nimis cla-
rè loquitur contra hunc Ritum, dum dicit,
debere Sacerdotem induere Stolam convenientem
colori Officii illius diei, adeò ut color Albus
non admittatur niſi in diebus, in quibus albo
colore utitur Eccleſia univerſalis. Ratio hujus
præſcriptionis penitus me latet, & dubito, de-
bere intelligi de Communione infra Miſſam fa- 25
cienda, quia verè tunc Sacerdos utitur colore
officii illius diei, nec ſumit colores diverſos,
deponendo primam caſulam, ſed veſtitus re-
manet eo colore, cum quo Miſſam inchoavit.
Porrò id à quo in mea opinione confirmor,
eſt natura coloris albi, de quo Gavant. *p.*1. *t.*18.
dicit ſignificare gloriam, gaudium, & inno- 26
centiam. Inſuper eo colore Eccleſiam uti in
Cœna Domini propter confectionem chriſmatis,
addens, veſtem cœnatoriam Chriſti fuiſſe al-
bi coloris ex Baron. in Feſto Corporis Chriſti,
& in Proceſſione cum Euchariſtia. Hæc omnia 27
firmant rectum uſum coloris Albi, à quo ſi
quis recederet, demonſtraret non intelligere na-
turam, & effectus hujus Sacramenti. Inſuper
cùm adminiſtratio Euchariſtiæ non ſit pars of-
ficii, non video cur cum officio debeat con-
cordare.

Modò de Miniſtris ſecundariis, *Præcedente* 28
Clerico, ſeu alio Miniſtro, &c. Ad hunc finem
præcipit Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. & 16. &
Concil. Rom. *tit.*6. *c.*2. ut nullus clericali ton-
ſura initietur, niſi eodem tempore alicui Eccle-
ſiæ adſcribatur; pro cujus ſervitio debet ordina-
ri,

ri; de his diximus *in Tit. I. hujus Ritualis*, ubi
nota cum D. Carolo, quòd iſti Clerici debent
29 inſervire induti ſuperpelliceo mundo. Si verò
penuria ſit Clericorum, adhibeat Miniſtrum Lai-
cum, prudenti arbitrio eligendum, non tamen
30 ſuperpelliceo indutum, cùm hæc ſit veſtis tan-
tummodò Clericalis.

Cum iſtis Miniſtris *procedit Sacerdos ad Al-
tare manibus junctis*. Intellige ad Altare, in
quo adſit Tabernaculum cum Pyxide particula-
31 rum conſecratarum. Manus junctæ tenentur hu-
militatis gratia, & devotionis, Gavant. *d. p.* 1.
t. 3. *lit. E.*

Quo verò ad lumina, de quibus ait Rubri-
ca: *accenſis cereis*, Sacramento Euchariſtiæ in
32 Tabernaculo clauſo ſufficit lumen ex lampade
ardens, ut alibi diximus, non verò ſufficit ad
venerationem ejuſdem Sacramenti è Taberna-
culo extracti: ideòque, ſicuti quando celebrans
Miſſam, ad Canonem perductus, & ad conſe-
crationem, videt lumina diverſa accendi prope
33 Altare, quia Euchariſtia tunc patet; ita cùm
illam debeat è Tabernaculo extrahere, & Fideli-
bus diſtribuere, nova lumina accendere debet;
nec ſufficit lampas, quantumvis bino, vel ter-
no, vel multiplici lumine ardens; nam iſtæ
lampades deſtinatæ ſunt ad Cultum Euchariſtiæ
repoſitæ, non expoſitæ.

34 Quamobrem ex præcepto noſtræ Rubricæ ſuf-
ficit, ut duo cerei accendantur in hoc caſu
Communionis. *Act. p.* 4. ubi notandus eſt mos
tunc vigens in Diœceſi Mediolanenſi, tenendi
cereum ardentem à quocumque communicari vo-
lente, qui cereus poſtea tradebatur Miniſtro ad
utilitatem Eccleſiæ.

35 Priuſquam Sacerdos extrahat Pyxidem, genu-
flectit: iſta genuflexio & adoratio, Gavant. *d.*
p. 1. *t.* 17. iſtud *priùs*, & *poſtea* intelligi debet,
aperto Tabernaculo, & extracta Pyxide: prima
genuflexio primo, & ſecunda ſecundo loco.

Nulla uſque modò facta eſt mentio de Cor- 36
porali: ſed ne videar repetere id, quod doctiſ-
ſimè ſcribit de illo Gavant. *p.* 2. *t.* 1. ad illum Do-
ctorem Lectores meos remitto; unum hoc tan-
tùm ſubdens, debere Clericum inſervientem Sa-
cerdoti in adminiſtratione Euchariſtiæ deferre hoc
Corporale in ſua Burſa albi coloris incluſum, 37
& illud cùm pervenerit ad Altare, tradere Sa-
cerdoti, qui extrahat è Burſa, & ſuper Altare
explicet, Simul, & clavem Tabernaculi deferre 38
debet, & pariter Sacerdoti tradere, qui aperiat
Tabernaculum. Si verò Miniſter non ſit Cleri-
cus, tunc Burſam Corporalis, & ſimul Corpo-
rale, & clavem decentius eſt, ut deferat ſe-
cum Sacerdos miniſtraturus.

Igitur ſuper corporale deponi debet Pyxis cum
particulis conſecratis, & ratio eſt, quia in ad-
miniſtratione hujus Sacramenti quærenda eſt ma- 39
jor munditia de mundo. Tobaleæ utique Alta-
ris debent eſſe mundæ, ſed cùm expoſitæ ſint
pulveri, & aliis rebus, quæ de facili deturpant
illarum candorem, Eccleſia novum hoc indu-
mentum, ſeu receptaculum invenit, quòd cùm
ferè ſemper clauſum in ſua Burſa maneat, ideò
candidius, & mundius eſt ipſa Tobalea. Ratio
verò moralis eſt quia repræſentat Syndonem Chri-
ſti, linteamina, & Sudarium præſertim capitis
Chriſti, Alcuin. *cap.* 2. *de celebr. Miſſa*. Depoſita
Pyxide, illam diſcooperit, lento modo, non præ-
cipiti, ne Particulæ è Pyxide ruant, tunc quando
præſertim in magno numero ſunt. Operculum 40
deponere debet ſuper corporale, poſt Pyxidem,
non in multa diſtantia, ut commodè illud reaſ-
ſumere valeat ſuo tempore poſt Communionem.
Ratio cur deponatur ſupra corporale eſt, quia
cùm ſit Vas Sacrum, in eo eſſe poſſunt faci-
lè aliquam fragmenta particularum conſecrata-
rum.

§. II. Miniſter genibus flexis, nomine populi ad cornu Epiſtolæ facit Confeſ-ſionem generalem, dicens, *Confiteor Deo omnipotenti, &c.*

41 Confeſſio fit ad ſalutem, inquit Apoſtolus,
Roman. 10. neceſſe igitur eſt, ut hæc confeſſio
præcedat ſalutem provenientem à Chriſto, per
quem ſalvati, & liberati ſumus. Fit hæc confeſ-
42 ſio ab uno tantùm fideli, nomine ſingulorum
communicare volentium, quia alterna confeſſio-
ne mundamur, ut inquit Hugo *in ſpec. cap.* 3.
allegar. à Gavant. *p.* 2. *cap.* 17. *num.* 12. Ita in
Synodo, nomine plurimorum, fit ab uno profeſ-
ſio Fidei de ſuggeſtu, Gavant. *Prax. Synod.*
part. 2. §. 2. & facta hoc pacto, valet pro
cunctis.

Cornu Epiſtolæ eſt dextera pars Eccleſiæ 43
intrantibus in eam, Gavant. *dict. P.* 2. *t.* 6.
Ibi fit Confeſſio quia illa eſt pars pœniten-
tium, & ob alias rationes quas affert Cla-
riſs. Paulus Medici in libro *Myſteriorum Miſ-
ſæ*.

§. III. Tum Sacerdos iterùm genuflectit, & manibus junctis ante pectus, vertit ſe ad populum, (advertens ne terga vertat Sacramento) & in cornu Evangelii dicit Miſereatur, &c. & addit, Indulgentiam, abſolutionem, &c.

Genuflectit iterùm quaſi veniam petens de ſe
ad populum convertendo, Chriſto in Euchariſtia
ſibi vicino; actus enim urbanitatis eſt, & ado-
44 rationis. Hæc converſo ad populum tali adver-
tentia haberi debet, ut nullo modo terga vertat
45 Sacramento, & actum irreverentiæ committat.
Ideò à parte Pyxidis convertere debet faciem, &
ſemicirculum efformare, ita ut nec omninò ad
Altare converſus dicatur, nec omninò ad popu-
lum. In cornu Evangelii dicit Miſereatur, eò
quia miſericordia Dei per Evangelium, & novam 46
legem nobis à Chriſto derivata eſt, Alcuin. *d. l.*
Porrò ſicut in Miſſa, uno tantùm præſente, di-
citur *Miſereatur veſtri*, ita etiam uno tantùm 47
com-

communicaturo dici debet *veſtri*, non *tui*; hæc enim verba cadunt ſuper alios præſentes, Communione ſpirituali communicaturos, Gavant. *d. p.* 2. *t.* 10. *litt. f.*
48 Inſuper *Indulgentiam* addit, quæ eſt abſolutio generalis à Deo impetrata, non collata à Sacerdote: non enim ipſe dicit: *Ego vos abſolvo*, ſed *Indulgentiam*, *abſolutionem*, *&c.* & *remiſſionem*, *&c. tribuat vobis Omnipotens*, & *miſericors Dominus*, qui modus eſt magis impetrativus, quàm imperativus, cujuſmodi eſt in Sacramentali abſolutione à Confeſſario facta, quando dicit: *Ego te abſolvo*, *&c.*

§. IV. Dicens, Indulgentiam, &c. manu dextera in forma Crucis ſignat Communicandos, &c.

Eodem modo, quo fit à Sacerdote in abſolutione Confeſſionis Sacramentalis: quamvis enim hæc propriè non ſit abſolutio, niſi impetrativè ſumpta, attamen cùm ſit aliquo modo talis, conſociari debet ſuis formalitatibus.

§. V. Deinde ad Altare ſe convertit, genuflectit, manu ſiniſtra Pyxidem prehendit, & duobus digitis, pollice & indice, Sacramentum accipit, & elevat.

Eadem via, qua ſe convertit ad populum, revertere debet Sacerdos ad Pyxidem, & genuflectere ob adorationem, quia accipitur iſta
49 converſio, ſeu reverſio pro novo acceſſu: & quotieſcumque minor ad majorem accedit, de-
50 bet huic actus reverentiæ, & obſequii.

Manu ſiniſtra Pyxidem accipit, quia manu dextera miniſtrare debet, ideò non eſt impedienda. Inde Sacramentum elevat, ſed parùm elevat: ſufficit enim, ut particula ſupra 51
labrum Pyxidis elevetur, ad hoc ut à circumſtantibus videatur dum dicit: *Ecce Agnus Dei*, *&c.* nam illud *Ecce* ad demonſtrationem dicitur.

§. VI. Converſuſque ad populum in medio Altaris, dicit clara voce: *Ecce Agnus Dei*, *&c.*

Iſta converſio fit in medio Altaris, etiamſi in medio Altaris remanſiſſet alia Pyxis cum particulis, vel Hoſtia conſecrata: deformis enim eſſet actus reverentialis Sacramento in Tabernaculo in- 52
cluſo, cum idem Sacramentum ſit intra manus Sacerdotis: *Agnus Dei*, *&c.* eſt ex Evang. *Jo: c.* 1.

§. VII. Mox ſubdit: Domine, non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum, ſed, &c.

Sumpta eſt hæc formula ex Evangelio, *Matth.* 8. Gavant. *dict. p.* 2. *t.* 10. reprobat uſum il-
53 larum Monialium, quæ dicunt, tacente Sacerdote: *Domine*, *non ſum digna*, *&c.* In hac enim mutatione duo errores contingunt: alter, quòd à Sacerdote non dicitur, & ipſe eſt qui ex ritu recitare debet illa verba: alter, quòd mutantur verba à Centurione accepta, & à Rubrica non mutata contra Bullas Pii, & Pauli V. qui prohibent mutationem in Miſſali, & Rituali Romano; in quo expreſsè dici jubetur: *Domine*, *non ſum dignus*, *&c.*

§. VIII. Quod iterùm, ac tertiò repetit: qua formula etiam utendum eſt, cùm fœminæ communio miniſtratur.

54 Repetitio hujus formulæ per tres vices eſt ad magis magiſque humilitatem noſtram demonſtrandam, atque proteſtationem humanæ indignitatis. Ternus numerus enim communiter accipitur à Doctores pro perfectiſſimo. De non mutanda hac formula pro Fœminis diximus in antecedenti §. modò addam: ideò non mutari debere, quia Genus Hominis per *Hic*, & *Hæc* declinatur; diciturque *Hic*, & *hæc Homo*. Cùm igitur Fœminæ etiam ſint Homines, benè ſtat ſi pro illis dicitur *dignus*, *non digna*.

§. IX. Poſteà ad communicandum accedit, incipiens ab iis qui ſunt ad partem Epiſtolæ.

Semper tenet digitis Sacerdos illam primam
55 particulam, quam elevavit, non tenetur tamen illam primò miniſtrare, ſed convenienter eam mutare poteſt: ob enim nimium longum tactum, digitis ſudore madidis adhærere ſolet. Incipit ad 56
partem Epiſtolæ multis de cauſis, ſed præcipua, & magis rationi conſona eſt, quia iſta pars ad miniſtrandum eſt commodior: cùm enim ſiniſtra

manu

manu Pyxidem teneat, remanet dexterum latus
apertum, & ſpatioſum ad miniſtrationem, nec ſibi
Miniſter impedit acceſſum, & viſionem ad illos,
qui in circulo ſtant parati, communicare: ſi à dex-
tera parte inciperet, deberet diſtantem tenere à pe-
ctore proprio Pyxidem, ut commodiùs miniſtraret.

§. X. Sed primò ſi Sacerdotibus, vel aliis ex Clero danda ſit Communio, iis ad gradus Altaris genuflexis præbeatur; vel ſi commodè fieri poteſt, intra ſepimentum Altaris ſint à Laicis diſtincti.

57 Cùm vetitum ſit per Concilium Romanum,
t. 28. *cap.* 4. Laicis tempore Divinorum Offi-
ciorum, inter Presbyterium, & Altarium ſepta
ingredi, ibique morari ſub pœna Interdicti Ro-
mano Pontifici reſervata, quod uſque ab annis
1688. & 1690. per S. R. C. prohibitum fuerat
juxta Sacrorum Canonum intentionem, & præ-
ſertim *Can. pervenit*, *& Can. Sacerdotum*, *de
conſ. diſt.* 2. *c. ut laici*, *de vit. & honeſt. cler.
& c. inhibendum de cohabit. cleric. & mulier.*
58 Ideò hìc locus eſt, ut Sacerdotibus, & aliis de
Clero detur acceſſus, quibus unicè permiſſum
eſt ingredi Presbyterium, & ibi permanere.
Ultra quam quòd ratione dignitatis, præferendi
ſunt cunctis Laicis ibi adſtantibus, ut oſtenda-
tur honos Cleri à Laicis diſtinctus, & ut Cle-
rus inſerviat liberiùs divinis, Carol. Novar Epiſc.
allegat. à Gavant. *d. l.* Ubi advertendum eſt, quòd
Presbyterium idem eſt ac Chorus, & unus pro
alio promiſcuè accipitur, Frances *de Eccl. Cath.* 59
cap. 5. *num.* 182. & alii apud Urſaya *T.* 1. *p.* 2.
diſc. 26. *num.* 8.

Verùm tradunt nonnulli, inter quos Gavant. 60
Corſett. & alii, primùm communicandos eſſe
Magiſtratus majores, ubi ſunt Tribunalia cum
mero, & mixto imperio, & deinde reliquos de 61
Clero, Primò Prælatos ſi adſint cum ſuo habitu
prælatitio, deinde Sacerdotes juxta eorum gra-
dus, & poſtmodùm Clericos: Sed hoc videtur,
quòd præſcribatur tantummodò tempore Paſchali,
& Feria 5. in Cœna Domini pro communione
generali, inter Miſſarum ſolemnia facienda.

Permittitur itaque quòd iſti ſtent ad gradus Al-
taris, & intra ſepimentum, ſeu clauſuram: Sed
ſemper cum diſtinctione, inter Laicos, & Cle- 62
ricos, ea de cauſa, quam ſuprà allegavimus,
nempè ut oſtendatur honos Cleri à Laicis di-
ſtinctus.

§. XI. Sacerdotes verò cum Stola communicent.

63 Ob ſignum dignitatis præcipitur, ut Sacer-
dotes extra Miſſam, cum Stola de collo pen-
dente communicent, *ex Conc. Bracar.* 3. *can.* 3.
Corſettus addit, & quidem rationabiliter, quòd
Sacerdotes habere debeant ſuperpelliceum, &
Stolam in modum Crucis. Clericatus ſubtiliſſi-
mè tractat quæſtionem: An Sacerdos commu-
nicandus extra Miſſam debeat Stolam ad col-
lum appenſam habere *deciſ.* 30. *de Euchariſt.
Sacram.* Et allegatis, diſcuſſiſque hinc inde Ca-
nonum, & Doctorum rationibus, ponit Con-
cluſionem *num.* 34. Teneri Sacerdotem Stolam 64
induere, aliàs peccare, niſi grave incommo-
dum, vel totalis oblivio, aut Stolæ deficien-
tia, talem omiſſionem excuſet. Cujus Stolæ
color judico, quòd albus eſſe debeat, ut con-
formetur colori præſcripto in miniſtratione Eu-
chariſtiæ.

§. XII. Sacerdos unicuique porrigens Sacramentum, & faciens cum eo ſignum Crucis ſuper Pyxidem ſimul dicit: *Corpus Domini noſtri, &c.*

Conc. Rhotomagen. *can.* 2. apud Burcard. *l.* 3.
cap. 76. juſſit, ut Euchariſtia nonniſi in os cu-
juſcumque ſumentis immitteretur à Sacerdote.
65 Qui verò communicant, manus in Crucis for-
mam componere debent. *Ex Synod.* 6. *in Trul-
lo. can.* 102.
66 Signum Crucis, quod facit Sacerdos cum par-
ticula inter digitos ſtricta, non debet excedere
labia Pyxidis, ne fragmenta, ſi qua ſint, ca-
dant extra eamdem. Fit hoc ſignum eo modo,
quo ſuprà ſignavit ſe ipſum Sacerdos. Inſuper
advertat, quòd verba *Corpus Domini noſtri*, *&c.*
debent dici intra ſpatium ſigni Crucis, & porre-
ctionis particulæ, adeò ut immiſſa particula in os
communicati finiatur quoque ipſa formula, nec
ſub pronuntiatione unius formulæ communicent
duæ, vel tres perſonæ. Formula iſta eſt ex 67
religioſa traditione, & habetur apud Joann.
Diac. *in vita Sancti Gregorii*, *& in Concil. Rho-
tomagen.*

§. XIII. Ubi verò omnes communicaverint, Sacerdos reverſus ad Altare, dicere poterit: *O Sacrum Convivium, &c.*

68 Iſta Antiphona quæ à Div. Thoma Aquinate
Angelico Doctore compoſita eſt, præcipitur à
Rubrica de Conſilio, non autem de præcepto,
per illa verba, *dicere poterit*, quæ obligatio-
nem indiſpenſabilem non important. Ideò ſi quis
eam omitteret, non peccaret.

§. XIV.

§. XIV. Tempore Paſchali additur *Alleluja*. Mox Sacerdos dicit, ℣. Domine exaudi, &c. Et clamor, &c. Dominus vobiſcum, &c.

69 *Alleluja* Verſiculus eſt lætitiæ, & ſignificat *Laudate Dominum*, D. Aug. *in Pſal.* 118. Multa de hoc verſiculo ſcribit Gavant. *d. p.* 1. *t. x. litt. q*. Nonniſi tempore Paſchali, & infra octavam Corporis Chriſti additur iſte verſiculus.

70 Quo verò ad *Dominus Vobiſcum*, uſque ad noſtram ætatem in uſu fuit; ſed ejus recitatio in adminiſtratione Euchariſtiæ, & in ejus Benedictione, ſublata fuit Decreto S. R. Congr. ut ex Inſtructione particulari ab Urbe emanata ſuper hoc habuimus, quæ habebitur in Titulo *de Proceſſionibus*,

§. XV. Tempore Paſchali dicitur Oratio, Spiritum nobis Domine, &c.

71 Sunt nonnullæ Orationes in Divinis Officiis, quæ non ſingulis anni temporibus conveniunt: ideò ab Eccleſia mutantur, cujuſmodi eſt hæc, quæ de Sacramentis Paſchalibus tractat: quandoquidem alia Oratio, quæ per totum annum communiter recitatur, de memoria Paſſionis loquitur, ideòque ut concordet Oratio cum ſolemnitate, hæc loco antecedentis ſubintrat,

§. XVI. Antequam reponat Sacramentum, diligenter advertat, ut ſi aliquod fragmentum digitis adhæſerit, illud in Pyxidem deponat; & eoſdem digitos, quibus tetigit Sacramentum, abluat, & abſtergat purificatorio: Ablutionem verò ſumat, ſi celebraverit, aut iis, qui tunc communicarunt, ſumendam tradat, aut ſaltem in Sacrarium injiciat.

72 Facilè poteſt dari caſus iſte ob longam tractationem Sacrarum Particularum: ideòque cùm, vel in minimo fragmento conſecrato, ſit Corpus, & Sanguis Chriſti Domini, reponi debet in Pyxide cum aliis particulis.

73 Ablutio digitorum in hoc caſu non præcipitur neque vino, neque aqua facienda, ut in Miſſa in qua nec abſtemiis debent ſine vino purificare Calicem, Papa inconſulto, ut ex Romana praxi docet Gavant. *p.* 2. *tit.* 10. *litt. y*. §. *Quidverò*. In caſu Communionis extra Miſſam, uſus eſt purificandi in vaſe aqua pleno, ad hoc parato ſupra menſam Altaris cum ſuo Purificatorio. Quo
verò ad ablutionem ſumendam, id quod Rubri- 74
ca præcipit videtur grave, & incommodum, nempe ut ſumatur à Sacerdote, ſi celebraverit, vel ab iis qui communicaverint; Certè uſus contrarius eſt, cùm facilè haberi poſſit modus, illam ablutionem reponendi in Sacrario, ut communiter ab omnibus fit, non quacumque vice occurrat iſta purificatio, ſed tunc, quando Aqua ibi parata non omninò munda videatur.

§. XVII, Poſteà genuflectens reponit Sacramentum in Tabernaculo, & clave obſerat.

Cooperta Pyxide cum ſuo Operculo, & Conopæo illam reponit, etiamſi particulis vacuam, ſed non purificatam à fragmentis. Si verò id
75 intra Miſſam fiat, purificatur à fragmentis, & ad Sacriſtiam deportanda traditur Clerico. Repoſita Pyxide in Tabernaculo, genuflectit Sacerdos: eſt enim hic ultimus actus reverentialis, qui fit Sacramento, dum Tabernaculum eſt apertum. Clave item illud obſerat, quod à Sacris Canoni-
bus adeò inculcatur, ne à quocumque habeatur 76
editus ad Tabernaculum. Vide quæ alibi diximus de clave, & ejus cuſtodia.

§. XVIII. Deinde extenta manu dextera, benedicit iis, qui communicarunt, dicens: Benedictio Dei omnipotentis, &c.

77 Diverſe eſt hæc Benedictio quoad verba, ab illa, quam dat Sacerdos in fine Miſsæ. Trina eſt, à Trinitate, periodus Benedictionis. Elevatio denique manus habetur, *Eccleſiaſt.* 50. & à Chriſto aſcendente, *Luc. c. ult.* Gavant. *d. p.* 2. *t.* 12. *l. x*. Interim dum dextera elevatur, ſiniſtra ad pectus tenetur, & indicat bonam intentionem benedicentis.

§. XIX. Communio autem populi intra Miſſam, ſtatim poſt communionem Sacerdotis celebrantis fieri debet, (niſi quandoque ex rationabili cauſa, poſt Miſſam ſit facienda) cùm Orationes, quæ poſt Communionem in Miſſa dicuntur, non ſolùm ad Sacerdotem, ſed etiam ad alios communicantes ſpectent.

78 Regulariter loquendo, juxta Gavant. *d. t.* 10. *litt. d*, hoc loco facienda eſt communio, ut communicandi participes fiant Orationum earum, quæ poſt Communionem dicuntur in Miſſa, ut

tæ, quàm alta voce pronunciatæ. Inter ſecretas Orationes habetur: *Quod ore ſumpſimus*, *&c.* quæ cunctis communicantibus favet, & aliæ nonnullæ, Alta voce verò plurimæ, & ferè omnes. quæ poſt Communionem leguntur, de univerſali
79 Communione loquuntur, Sic v. gr. *Sumpſimus*, *Domine*, *&c. Mundet*, *& muniat*, *&c. Hæc nos quæſumus Domine*, *&c. Quos Cæleſti*, *&c. Quæſumus*, *Domine*, *&c.* & aliæ permultæ pro univerſali Eccleſia loquuntur, & pro iis omnibus. qui Sacram Communionem ſumpſere.

80 Illa parentheſis, quæ tempus Communionis ad finem Miſſæ trahit, eſt pro illis, quos tædet expectare alios, ut communicent, ſi multi ſint, quod videtur tolerandum, ſi numerus ſit copioſus, non verò ſi ſint pauci, Tridentinum enim tium: ſed aliam ego invenio rationabiliorem, &
eſt, ſi non adſint neceſſarii Miniſtri, nec ſint 81
omnia parata, quæ ad diſtributionem Euchariſtiæ pertinent. Vide ſuper hoc doctiſſimam deciſionem Clericati, quæ eſt 20. *in libro de Venerab. Sacramento*. Notat Gavantus in hoc loco, debere celebrantem, poſt ſumptionem Sanguinis, calicem palla tegere, antequam alios communicet: & ego aliud ſubdo: nempe indecens eſſe, quòd hoc loco ſubintret alter Sacerdos cum Cotta, & Stola, & diſtribuat Euchariſtiam: interim verò Sacerdos perficiat ſuam
Miſſam: ſicuti inconveniens eſt ab hoc Alta- 82
re transferre Pyxidem cum Particulis conſecratis ad aliud Altare, & ibi populum communicare.

§. XX. Itaque Sacerdos, ſumpto Sacratiſſimo Sanguine, antequam ſe purificet, ponat Particulas conſecratas in Pyxide, vel ſi pauci ſint communicandi, ſuper patenam, niſi in principio poſitæ fuerint in Pyxide; & genuflectit, Miniſtro interim faciente confeſſionem ut ſuprà.

83 Si prudenter prævideat Sacerdos, quòd plures ſint communicandi, Pyxidem in Altari poſitam habere debet cum particulis conſecrandis: ſi verò pauci communicandi ſint, poteſt particulas ſuper patenam ponere, & cum patena communicare, Poſſevin. *de Off. Curat. cap.* 8. *n.* 4. *&* 5. allegat. à Corſett. *d. addit. ad Tract.* 2. *p.* 2. *ſect.* 2. *num.* 2. *&* 3. Admonet, non tutiſſimum conſilium eſſe, cuſtodiam, ſeu Pyxidem multùm replere particulis propter periculum, ne in eis tractandis labantur, & reprobat Sacram præbere Communionem cum particulis poſitis ſupra Patenam; quia poteſt dari, ut eas adeò vicinas exhibeat communicando, ut his ſola reſpiratione eas è patena dejicere poſſit: imò dantur nonnulli communicandi adeò devoti, ſed imprudentes qui dum eis præbetur Sacra Buccella, fortiter aſpirando, è manibus, vel è Pyxide, ſeu Patena illam ejiciunt.

Confeſſio per Miniſtrum facienda eſt per verba *Confiteor*, de quo alibi locuti ſumus, ideòque nihil hic ſubdo, cùm ſatis dictum ſit §. 2.

§. XXI. Poſteà vertens ſe ad populum, in cornu Evangelii dicit: Miſereatur veſtri, &c. & eo quo ſuprà dictum eſt modo, porrigit communicandis Euchariſtiam, incipiens à Miniſtris Altaris, ſi velint communicare.

Omnia fiunt modo, quo diximus §. 3. hujus
84 tituli. Si miniſtri Altaris velint communicare, incipiendum eſt à Diacono tanquam digniori, & deinde communicandus eſt Subdiaconus; deinceps Clerici, qui inſerviunt ſacrificio; habito inter illos reſpectu Miniſterii. Hoc etiam fit quando Diaconus à dextris, & Subdiaconus à ſiniſtris, ſupra gradum medium Altaris genuflectunt, & Acolythi hinc inde velum extenſum ante communicandos genuflexi tenent. Corſett. *dict. Tr.*2. *par.*2. *cap.*4. *ſect.*2. *num.* 4.

§. XXII. Finita communione, revertitur ad Altare, nihil dicens, & non dat eis benedictionem, quia illam dabit in fine Miſſæ.

85 Quæri poteſt hic, an in Miſſa defunctorum, in qua non datur Populo Benedictio, hæc ſit danda communicatis? Negativè reſpondet Gavant. contra quoſdam, qui loquuntur gratis *p.* 2. *t.* 10. §. 6. *lit. n*. Sed neque in his Miſſis Defuncto-
86 rum diſtribuenda eſſet Euchariſtia, eodem modo, quo jejuniorum tempore apud antiquos Fideles non diſtribuebatur, Albaſpin. *d. lib.* 1. *obſ.* 14. ex Gavant. ibid. Benedictio communicatorum in fine Miſſæ eſt danda poſt applicationes, & ſupplicationes Orationum, quæ recitantur ad *Poſtcommun.* Et in hoc loco magis fructuoſa eſt ratione Orationum, & applicationum. De purificatione digitorum à fragmentis, vel Pyxidis, vel Patenæ, vel Corporalis hoc loco facienda, vide quæ diximus ad §. 16. hujus tituli.

§. XXIII. Deindè dicit ſecretò: Quod ore ſumpſimus, &c. ut in Miſſali, ſe purificat, & Miſſam abſolvit.

Hæc ſpectant ad Rubricas Miſſalis; ideòque Gavantus adeundus eſt *loc. cit.*

§. XXIV. Quòd ſi contingat, abſoluta Miſſa, ſtatim aliquos interdum communicare, tunc Sacerdos adhuc Planeta indutus, Sacram Communionem eo modo, quo ſuprà dictum eſt, miniſtrabit.

Supponitur hic Sacerdotem celebraſſe Miſſam
ad Altare, in quo ſit Tabernaculum, & in eo
repoſita Pyxis cum Particulis jam conſecratis. In
hoc caſu ſe gerere debet Sacerdos eo modo, quo
ſuprà dictum eſt in ordine miniſtrandi Sacram
Euchariſtiam. Unicè addo ex Rubrica, non
87 debere Sacerdotem ſe expoliare Planeta, nec aliis veſtibus ad Miſſam inſervientibus, ut ſuperpelliceum, & Stolam ſumat, tanquam veſtes propriæ ad talem functionem. Reputatur hic actus non continuus, ſed contiguus Miſſæ, ideòque durat adhuc eadem ratio deferendi planetam, & alias veſtes adhibitas in Miſſa, Sarnell. *Commentar. de Ritu Miſſæ*.

DE COMMUNIONE PASCHALI,

TITULUS VIGESIMUS QUINTUS.

SUMMARIUM.

1 *Conſtitutio de Communione Paſchali.*
2 *S. Fabianus Papa conſtituit trinam Communionem annuam.*
3 *Communicare in anno ſemel eſt de præcepto Eccleſiæ.*
4 *Parochi monere debent populum de hac obligatione.*
5 *Liber ſtatus Animarum habendus à Parocho.*
6 *Conficiendus tempore Quadrageſimæ.*
7 *Qui non communicant, invitandi ad Eccleſiam.*
8 *Poſſunt cogi à Parocho, & ab Ordinario.*
9 *Signum communicandorum in libro.*
10 *Quodnam ſit tempus Paſchale?*
11 *Tempus Paſchale ab Eugenio IV. aſſignatum.*
12 *Qui intra hoc tempus non communicaverint, pœnas Eugenii incurrunt.*
13 *Mores diverſi, & conſuetudines circa hoc tempus.*
14 *Parochus poteſt rationabiliter prorogare hoc tempus.*
15 *Cauſæ rationabiles hujus prorogationis.*
16 *Schedulæ modus pro dignoſcendis qui non communicaverint.*
17 *Schedulas diſpenſare & colligere ſpectat ad Parochum.*
18 *Communicantes in peccato mortali non ſatisfaciunt præcepto.*
19 *Delinquentes admonendi à Parocho non ſemel, ſed pluries.*
20 *Poſt ſpretam admonitionem denuntiandi ſunt Ordinario.*
21 *Ad Ordinarium ſpectat citare.*
22 *Paſcha celebratur die Dominico Reſurrectionis.*
23 *Interpretativè poteſt ſumi pro antecedenti, & conſequenti hebdomada.*
24 *Paſtor tenetur cognoſcere oves ſuas.*
25 *Miniſtratio Paſchalis debet fieri per Parochum.*
26 *Impedimenta quæ diſpenſant Parochum ab adminiſtratione.*
27 *Satis eſt ſi ſit ſuffectus Cappellanus Curatus.*
28 *Fideles alienæ Parochiæ remittendi ſunt ad ſuam Parochiam.*
29 *Si communicet non ſibi ſubditos, facta debita diligentia, non peccat.*
30 *Qui communicat in aliena Parochia, non ſatisfacit præcepto.*
31 *Parochi admoneant ab Altari, ut alieni recedant.*
32 *Niſi Parochus libertatem illis relinquat.*
33 *Peregrini, & iter agentes an teneantur ad leges loci?*
34 *Vagi quinam ſint?*
35 *Peregrini quinam ſint?*
36 *Peregrini habent certum domicilium.*
37 *Vagi ſunt communicandi in loco, in quo reperiuntur.*
38 *Peregrini ubique communicando ſatisfaciunt præcepto.*
39 *Peregrini non poſſunt cogi ad Parochiam loci.*
40 *Decretum Eugenii IV. interpretatum.*
41 *An Peregrini, & vagi teneantur adire Cathedralem?*
42 *Quæſtio de Communione Paſchali in Cathedrali.*
43 *Decretum Innocent. XI. quòd non ſatisfaciant.*
44 *Opiniones Doctorum cedere debent Decretis Papæ.*
45 *Rota Romana ſuſcipit Decreta Pontificum.*
46 *Advenæ & incolæ ſcribendi in libro Parochiali.*
47 *Liber præcipuus ad hoc conficiendus à Parocho.*
48 *Notandi in eo qui capaces ſunt Communionis.*
49 *Paſchales dies ſunt plures.*

50 Heb-

50 *Hebdomada antecedens, & ſubſequens eſt Paſcha.*
51 *Infirmi non diſpenſantur à præcepto Paſchali.*
52 *Debent ſatisfacere, ſed non per modum Viatici.*
53 *Quinam veniant nomine ægroti?*
54 *Parochus negligens miniſtrare Infirmo tempore Paſchali peccat.*

1 CONSTITUTIO hæc apud fideles notiſſima
publicata fuit anno 1215. in Concilio La-
teranenſi ſub Innocentio III. *ut in c. 12. de Pænit. & remiſs.* & ut refert Cabaſut. *ad Conc. 4. Lateran. Can. 21.* Ex quo refrigeſcente charitate Fidelium, plures ceſſare cœperunt non ſolùm à quotidiana, ſed etiam à frequenti, & à trina in anno communione, quam uſque à tertio ſæcu-
lo ſtatuerat S. Fabianus Papa, ut legitur *in* 2
cap. etſi 16. de conſecr. diſt. 2. Igitur de præ-
cepto Eccleſiæ eſt communicare ſemel in an- 3
no, ſicuti de præcepto Divino ſumere Euchariſtiam ſaltem ſemel in vita, Cleric. *d. deciſ. 14. num. 19.*

§. I. Curet autem Parochus, ut in Quadrageſima per ſe, vel per alios Concionatores populo opportunè denuntietur Conſtitutio Concilii Lateranenſis ſub Innocentio III. quæ ſic habet. -- Omnis utriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua peccata, ſaltem ſemel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam ſibi pœnitentiam ſtudeat pro viribus adimplere, ſuſcipiens reverenter ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum, niſi fortè de proprii Sacerdotis conſilio ob aliquam rationabilem cauſam ad tempus, ab hujuſmodi perceptione duxerit abſtinendum; alioquin & vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens Chriſtiana careat ſepultura, &c.

4 Eccleſia itaque præcipit, ut quotannis, tempore Quadrageſimæ, renovetur memoriæ Fidelium iſta obligatio, non per publicum Præconem, ſed per ipſum Parochum, ſi tempore Quadrageſimæ conciones habeat populo ſuo, vel per conſuetum concionatorem, ut omnibus, & ſingulis innoteſcat. Fit autem hæc publicatio tempore Quadrageſimæ, eò quia tunc ob concionem Fideles frequentiùs ad Eccleſiam conveniunt, & Paſcha prope eſt.

§. II. Ut igitur hoc ſalutare Concilii Decretum inviolabiliter ſervetur, deſcripta Parochus habeat nomina ſuorum Parochianorum, & qui dicto tempore non communicaverint, & poſt Octavam Paſchæ eos, qui propriæ ſalutis immemores, ſæpiùs admoniti, non obtemperaverint, Ordinario ſuo denunciet,

5 Inter libros habendos, & conficiendos à Pa-
rocho, locum habere debet ille de ſtatu Animarum, ut jam diximus in ultimo paragrapho primi Tituli horum Commentatiorum; & ut videre eſt in fine Ritualis, ubi agitur *de formulis ſcribendi in libris habendis apud Parochos*. Liber
6 ſtatus Animarum conficiendus eſt à Parocho in principin Quadrageſimæ, niſi adeò vaſta, & numeroſa ſit Parochia, ut longum temporis ſpatium requiratur: tunc enim rationabiliter anticipari poteſt iſta deſcriptio.

Per ſe ipſum (niſi juſta de cauſa impediatur) debet facere iſtam deſcriptionem, habitationes, & domos quaſcumque viſitando, & perſonaliter inviſendo quamcumque perſonam, ſive Maſculum, ſive Fœminam, & eas interrogando, num communicent, & cùm inveniat pueros ad diſcre-
7 tionis annos perventos, qui non communicent, eos ad Eccleſiam invitare debet, & cogere, ut
8 ad inſtructionem audiendam conveniant; quæ inſtructio danda eſt ab ipſo Parocho, ut ſuo tempore ad Sanctam Euchariſtiam accedant.

In libro igitur præſcripto habeat nomina ſuorum Parochianorum, qui Communione reficiendi ſunt, præcipuo ſigno illa notando, v. gr. lit. C
9 quæ ſignificat *Communicandus*. Quo peracto, facile ſibi erit dignoſcere quot ſint ejus Parochiani, qui Sacra Euchariſtia reficiendi ſint in Paſchate, *Act. 2. Synod. Diœceſ.* 8. atque ita parare particulas in ſufficienti numero pro dicta Communione generali.

Inquirendum eſt hìc quodnam ſit tempus Paſ- 10
chale, intra quod Fideles communicare teneantur, ut præceptum Eccleſiæ adimpleant. Fagundez mirabiliter hanc Quæſtionem tractat, *Præc. 3. l. 1. cap. 5.* de jure communi, nomine Paſchatis intelligitur ipſe dies Paſchatis cum octo proximè præcedentibus, & octo proximè ſubſequentibus diebus: & ſic de jure intelligendum eſt diem Paſchatis quoad hunc effectum com-
prehendere totum hoc tempus ab Eugenio IV. 11
aſſignatum, ut referunt Major. *in 4. diſt. 7. q. 2.* & Tabiena *verbo communicare, num. 7.* Navar. *Manual. c. 21. num. 45.* Silveſter *verbo Euchariſtia 3.* & Cajetan. *in ſumm. verb. communio*, Ledeſma *in 4. q. 14. art. 3.* Suar. *t. 4. 3. par. diſp. 22. ſect. 2.* Henriq. *t. 2. l. 8. de Euch. c. 55.* & Azor. *t. 1. Inſtit. Mor.* Conſtitutio inſuper Eugenii Papæ eſt XX. quæ incipit, *Fide digna, &c.* Un-
de ille, qui intra hoc tempus, ſine legitimo 12
impedimento, & culpa ſua hoc præceptum non adimpleverit, pœnas in *prædict. cap. omnis, &c.* impoſitas, incurrit poſt latam Judicis ſententiam. Ubi notandum venit: utramque pœnam, tam ejectionis ab ingreſſu Eccleſiæ, quàm privationis Eccleſiaſticæ ſepulturæ impoſitam à prædicto cap. ſententiam à Judice ferendam requirere, ut optimè advertit Suar. *t. 4.*

de pœnit. in 3. p. diſp. 36. *ſect.*8. *n.*2. & Fagundez loco ſuprà allegato,

13 In aliquibus verò locis conſuetudo diu obſervata derogavit huic juri , ut notat idem Fagund. *loc. citat.* & in Luſitania , atque in tota Hiſpania ſufficit , ut quis communicet in quolibet die Quadrageſimæ , ut præceptum Eccleſiæ adimpleat : vel juxta morem Dalmatiæ , poſt medietatem Quadrageſimæ , teſte Pace Jordan. *t.*1, *l.*3. *tit.*3, *n.*47. 48. ubi notat per allegat. à Cleric. *d. deciſ.* 24. *num.* 6. 7. ex rationabili cauſa
14 poſſe à Parocho hoc tempus ſuis Parochianis prorogari , & appellatione Parochi venit Papa in toto Mundo , Epiſcopus in ſua Diœceſi , & Parochus , qui habet diſtinctam Parochiam ſubjectam ſuæ Eccleſiæ Parochiali,

15 Quænam verò ſint cauſæ rationabiles , propter quas poſſit Parochus prorogare hoc tempus , relinquuntur dignoſcendæ ab ipſomet Parocho . Certè una eſſet , ſi Parochianus eſſet peccatis illaqueatus , vel excommunicatus , vel aliqua cenſura ligatus , à quibus abſolutionem , ſeu commiſſionem expectaret , quod debet intelligi reſpectu hujus , aut illius Parochiani , non autem reſpectu totius Parochiæ , quia id eſſet diſponere contra jus commune , Fagund. *d. num.*4. Barboſ. *d. c.*20.

16 Modus conſuetus dignoſcendi Parochianos , qui communicaverint , vel non , à Rubrica non explicatur , ſed id ſolet fieri per ſchedulas tradendas Parochianis in actu communionis , quæ ſchedulæ , ſeu *Bollettini* cùm per ipſum Parochum diſpenſari debeant , & diſtribui (ad il- 17
lum enim tantummodò hoc ſpectare pronuntiavit Rota *dec.*226. *n.*2. *p.*1. *rec.*) ita tranſacto tempore Paſchali colligi ſolent à Parocho de Domo in Domum , & illarum numerum cum nominibus in libro jam dicto adnotatis conferens, facilè cognoſcit , an ſinguli præceptum impleverint in foro fori ; nam poſſet dari caſus, in quo , licèt aliquis communicaverit in Eccleſia Parochiali tempore præſcripto, adhuc præcepto non ſatisfecerit in foro conſcientiæ, atque hoc eſſet quando quis communicaret cum conſcientia peccato mortali ſcienter maculata , quia tunc præcepto communionis non ſatisfaceret, ut habetur ex pro- 18
poſit. damnata ab Innocentio XI. *ſub die* 2. *Martii* 1679. quæ eſt *num.* 55. & dicit : *Præcepto communionis annuæ ſatisfit per ſacrilegam Domini manducationem*, ſuper qua vide Carden. *num.* 55. & alios,

Cognitis à Parocho delinquentibus in hoc præcepto, onus illius eſt, eos admonere non ſemel, ſed bis , & ter , ut accedant ad adimplendum præceptum : Quòd ſi ſpreverint admonitionem , 19
& non obtemperaverint , tunc legitimè poteſt Ordinario ſuo illos denuntiare , non verò ultrà 20
procedere , quia poſt hoc nihil aliud præcipit Rubrica noſtra , & quæ remanent facienda , ad Ordinarii facultatem unicè pertinent, nempe ci- 21
tare, & ſententiam excommunicationis ferre ſuis loco, & tempore, quod à Parocho fieri nequit.

§. III. Dabit quoque operam Parochus quoad fieri poteſt, ut in ipſo die Sanctiſſimo Paſchæ communicent : quo die , ipſe per ſe , niſi legitimè impediatur , Parochiæ ſuæ fidelibus hoc Sacrum miniſtrabit.

22 Cùm verè communiter ab Eccleſia dies Paſchæ celebretur Dominica Reſurrectionis D. N. J. C. in qua Univerſus Mundus gaudio repletur , de congruenti venit , ut in hacmet die celebrandum ſit Sacrum Convivium à Fidelibus , accedendo ad ſuſcipiendam Sacram Euchariſtiam . Præceptum enim Eccleſiæ litteraliter intelligi debet pro hac die , dum dicit : *Ad minus in Paſcha*, Conc. Lat. *ibid.* Hodie enim Paſcha noſtrum immolatus
23 eſt Chriſtus, licèt interpretativè poſſit ſumi pro tota hebdomada antecedenti , & ſubſequenti . Ideò Parochus totis viribus conabitur , ut ſuadeat hac die faciendam eſſe Sacram Communionem. Si verò Parochiani pro hac die non obtemperaverint, non ideò puniendi ſunt, cùm Rubrica hæc non ſit præceptiva, ſed loquatur per modum conſilii,

24 Quo verò ad miniſtrationem per ſe ipſum , ſciendum eſt , quòd Paſtor tenetur cognoſcere oves ſuas, & cùm hæc dies ſit quodammodo recognitio & luſtratio totius Gregis , neceſſe eſt, ut per ipſum Paſtorem hæc fiat; nam nonniſi bonum effectum parit hæc perſonalis cura ; ſi enim debet, ut alibi diximus, morboſas oves arcere , & indignas repellere, cùm ipſe ſolus ſit , qui eas cognoſcere de jure teneatur , ipſi ſoli incumbit onus hac die, & hac occaſione eas recenſere, & 25
inviſere , D. Carol. *Act. Inſtr. pro Sacra Euchar.* graviter Parochus hortatur ad hanc perſonalem diſtributionem.

Legitima impedimenta, quæ occurrere poſſunt, 26
& Parocho obeſſe in hoc caſu , non refert hic enumerare : multa enim eſſe poſſunt & extemporanea, quæ nec ipſe Parochus prævidere quandoque poterit.

In his diſpenſatur rationabiliter , ſi perſonaliter non miniſtrabit ; ad cujus ſupplementum 27
ſatis eſt ſi ſuffectus remaneat Capellanus Curatus , cui poſt Parochum , incumbit hoc munus ; & qui praxim ſufficientem habere poſſit in dignoſcendis Parochianis . Si verò Parochus non habeat Capellanum , & ipſe miniſtrare non valeat, Ordinarii cura eſt providere.

§. IV. Alienæ verò Parochiæ fideles ad proprium Parochum remittet , præter peregrinos , & advenas, & qui certum domicilium non habent : quibus ipſe Sacram præbebit Communionem , ſi ad illum acceſſerint ritè parati , vel ubi eſt ea conſuetudo , eos ad Cathedralis Eccleſiæ Parochos remittet , &c.

Suppoſito, quòd Parochus ſingillatim cognoſcat Parochianos ſuos , hoc facilè præſtare poterit, ut remittat ad proprium Parochum Fide- 28
les alienæ Parochiæ ; Sed ubi numerus Parochiano-

chianorum ſit magnus, difficilè fieri poterit, Optimum eſt ſuper hoc decretum illud D. Caroli, editum *in Conc. Prov.* 11. *t.* 1. *decr.* 12. ut ſingulis diebus, cùm in Paſcha Parochi adminiſtraverint Euchariſtiam, antequam illam cuique præbeant, ad Populum converſi, denuntient, ut ſi quis eorum, qui adſunt, Parochiæ ſuæ incola non ſit, ad ſuam quiſque Parochialem Eccleſiam abeat, ubî quemadmodum canonum ſanctionibus ſtatutum eſt, eo tempore Sacram
29 Euchariſtiam ſumat. Adhibita verò ſedula diligentia, ſi non ſibi ſubditos communione reficiet, non peccabit, Engel. *Manual. Paroch. p.* 3.
30 *cap.* 3. *num.* 9. *&* 10. Sed qui in aliena Parochia communicabit, non ſatisfaciet præcepto Paſchali, quia per *cap. omnis utriuſque, &c.* decre-
31 tum eſt, ut quiſquis à proprio Sacerdote corpus Domini in Paſchate accipiat, Fagund. *d. n.* 5.
32 Si verò Parochus quibuſdam ſuis Parochianis liberum relinqueret aditum, ut à quibus maluerint, hoc Sacramentum accipiant in Paſchate, tunc præcepto ſatisfacerent, quia ſicut Parochus poteſt dare licentiam ſuis Parochianis, ut alia Sacramenta v. gr. Matrimonii, Pœnitentiæ, &c. ab aliis accipiant, ita etiam poteſt eam concedere ad Sacramentum Euchariſtiæ, cùm par ſit ratio in omnibus, Fagund. *d. n.* 5.
33 De Peregrinis modò venit tractandum. Utrùm Peregrini, & iter agentes teneantur ad leges loci, per quem tranſeunt, & ad quem perveniunt, magna quæſtio eſt inter Doctores, & Fagund. *d. p.* 1. *l.* 1. *c.* 8. eam doctiſſimè tractat. Maximum momentum eſt in dignoſcendis qui verè Peregrini ſint, & quinam Vagi, ſeu Vagabundi. Horum diſcrimen affert Fagund. *loc. ci-*
34 *tat. n.* 4. Vagi dicuntur qui nullibi certum habent domicilium, ſed ſunt totius Orbis accolæ.
35 Peregrini verò, & iter agentes domicilium cer-
36 tum habent. Videtur igitur, quòd Rubrica noſtra de prioribus intelligat, eò quia ſubdit: *qui certum domicilium non habent*. Iſti itaque ſunt
37 communicandi in loco, in quo reperiuntur tempore Paſchatis, & tenentur ad leges, & conſuetudines loci: cùm enim nullum domicilium habeant, illud ipſum domicilium quoad omnia acquirunt ubicumque inveniuntur; aliter enim viderentur eſſe exempti ab omnibus legibus, & ſtatutis, & conſuetudinibus, quod eſſet abſurdum, Sancius *l.* 3. *de matr. diſp.* 18. *n.* 15. Sot. *in*
38 4. *diſt.* 18. *q.* 4. *art.* 2. Hoc pacto communicando Peregrini, & Vagi ſatisfaciunt præcepto, dummodò ritè parati ſint, ut præcipit Rubrica; nempè benè diſpoſiti per Sacramentalem Confeſſionem, ſine peccato mortali, & cum aliis circumſtantiis, quæ in communicando, pro præparatione ad tantum Sacramentum requiruntur.

Cùm verò Parocho non fiat injuria, ſi tales Perſonæ, quæ nec in illo loco habitant, nec animum habent figendi domicilium, in Parochiali Eccleſia non communicent, cùm verè non ſint ſui ſubditi ſpirituales, & propria Parochia in eo loco careant: ideò non poſſunt cogi tales Peregrini ad adeundam Parochiam lo- 39
ci: Rubrica enim loquitur per modum Conſilii, dicens: *Si ad illum acceſſerint*. Nec obſtat decretum Eugenii IV. relat. à Fagund. *d. l. n.* 5. hujuſmodi vagos, & Peregrinos adipiſci incolatum ad Sacramenta, & Euchariſtiam tempore Paſchali, licèt ibi modico tempore ſteterint, quia hoc conceſſum fuit à Papa ad favo- 40
rem Peregrinorum, & ad tollendos eorum ſcrupulos: non tamen eos obligavit, ut alienis Parochiis ſubjicerentur: ſed reliquit eos juris communis diſpoſitioni, Sanch. *l.* 3. *de matr. diſp.* 23. *num.* 1. Rodrig. 1. *tom. qq. Regul. qu.* 56. *art.* 6. & alii apud Fagund. *d. l.*

Attamen volunt nonnulli Doctores per allegat. 41
à Fagund. *d. n.* 4. quòd Peregrini, Advenæ, & Vagi teneantur pro Sacramentis confluere ad Eccleſiam Cathedralem, & Matricem: ſed Rubrica noſtra cùm cognoverit non poſſe Fideles hujuſmodi cogi ad hoc faciendum, ſapienter conſuetudini locorum ſe conformavit, inquiens; *ubi eſt ea conſuetudo*: nolens definire an teneantur, necne? Certè D. Carolus præcepit, curandum eſſe ab Epiſcopo, ut communicent; atque ideò videtur, quòd hæc communio debeat fieri in Cathedr. *Conc. Prov.* 2. *T.* 1. *decr.* 12.

Quæſtio ſatis famoſa eſt: An qui commu- 42
nicat tempore Paſchali in Eccleſia Cathedrali, & non in propria Parochia, ſatisfaciat Præcepto? Doctiſſimè eam tractat inter recentiores Clericat. *d. dec.* 48. & contra opiniones Barboſæ, Fagund. Coninck, & aliorum Doctorum, qui id fieri poſſe docent, affert rationes, & doctrinas ſatis concludentes, quibus demonſtrat non ſatisfieri Præcepto, niſi hoc fiat vel de manu Epiſcopi, vel de licentia proprii Parochi, Clericat. *dict. n.* 18. Imò ad corroborandam Doctrinam ſuam affert Decretum S. C. Concilii de anno 1649. & declarationem S. M. Innocentii PP. XI. an- 43
no 1682. qua declaravit, non ſatisfieri præcepto Communionis Paſchalis à communicantibus in Baſilica Lateranenſi, vel Vaticana, vel Nationali, ſed eſſe communicandum in propria Parochia, ſub qua quiſque degit, ut teſtatur de certa ſcientia Pignatell. *Conſult. T.* 7. *conſ.* 89. *num.* 18. quibus Decretis, ſubdit Clericat. *d. l.* oportet, ut cedant opiniones Doctorum priva- 44
torum, cùm ea ſemper reverenter ſuſcipiat, & obſervet Rota Romana, ut habetur coram Bu- 45
ratt. *dec.* 479. *num.* 3. ea ratione, qua ligant in utroque Foro, etiam ſi non ſint publicata, Roderic. *Quæſt. Reg. t.* 1. *quæſt.* 11. *art.* 2. Fecentill. *in addit. ad d. deciſ.* 479. *n.* 21.

§. V. In cæteris verò ſervabit ea, quæ in libro de ſtatu Animarum, ut infrà, præſcribuntur.

46 In libro de ſtatu Animarum præſcribitur Parocho, ut fideliter adnotet nomina ſuorum Parochianorum, an ſint Incolæ, vel Advenæ, & an permanenter, vel per tranſitum ibi reperiantur.

Librum præcipuum conficiendum à Parochis præ- 47
cepit D. Carolus *Conc. Prov.* 11. *tit.* 1. *Decr.* 12. in quo adnotarentur nomina, cognomina, & originis, ſeu Domicilii locus: ſicuti ſervabit ordi-

ordinem adnotandi eos; qui ad Sacram Com-
48 munionem initiati ſunt, & ſunt capaces hujus
Sacramenti, ut in fine hujus libri, Deo dante,
explicabimus.

§. VI. Ægrotis quoque Parochialibus, etiam ſi Communionem extra præſcriptos Paſchales dies ſumpſerint, in Paſchalibus diebus illam deferet ac miniſtrabit.

Notanda hîc ſunt verba illa: *Extra præſcriptos Paſchales dies, & in Paſchalibus diebus*.
Quibus videtur, quòd & ipſa Rubrica declaret,
49 unum non eſſe tantummodò diem Paſchalem, ſed
plures: ex quo corroboratur opinio illorum,
50 qui pro tali tempore admittunt hebdomadam an-
tecedentem, & ſubſequentem Paſchæ, ut ſupe-
riùs, ſuo loco diximus.
51 Ulteriùs apparet ex hac Rubrica, non eſſe
diſpenſatos Infirmos ab obſervatione præcepti
Paſchalis: ſi enim commodè fieri poteſt, debent
52 Infirmi ſatisfacere Præcepto, ſed non per modum
Viatici: Viatici enim ſumptio eſt de neceſſitate
alterius præcepti.

Ægroti nomine venit quicumque ab Infirmi- 53
tate corporis detinetur, nec valet ad Eccle-
ſiam accedere, non verò ille, qui alia de cau-
ſa, Domi, vel in loco immuni degit, nec
inde exire poteſt, aut vult: Aſſervatur enim
Sanctiſſima Euchariſtia in Tabernaculo ad ado-
rationem pro iis, qui ad Eccleſiam conve-
niunt, & ut Infirmis facilè miniſtretur qua-
vis diei, vel noctis hora, Divus Auguſtinus
lib. 1. de viſitat. Infirm. cap. 4. Quòd ſi Pa-
rochus neglexerit adminiſtrare Sacramentum In-
firmo, tempore Paſchali, peccabit mortaliter, 54
Betton. *de negligent. part. ſecunda artic.* 32.
num. 15.

DE COMMUNIONE
INFIRMORUM,
TITULUS VIGESIMUS SEXTUS.

SUMMARIUM.

1 *Viaticum plures habet ſignificationes.*
2 *Eſt quandoque Reſtitutio alicujus Fidelis communioni Eccleſiæ.*
3 *Omne Viaticum non eſt Euchariſtia.*
4 *Communiter ſumitur Sanctiſſima Euchariſtia pro Infirmis.*
5 *Significat Euchariſtiam, quæ præfertur Pontifici itineranti.*
6 *Adventus Papæ Clementis VIII. Ferrariam.*
7 *Significatio myſtica Viatici.*
8 *Eſt Sacramentum neceſſitate Præcepti ſumendum.*
9 *Fideles antiquitus detinebant apud ſe Sacram Hoſtiam.*
10 *Miniſtrandum eſt dum æger eſt compos mentis.*
11 *Parochus peccaret ſi æger moreretur ſine Viatico.*
12 *Quinam arcendi ſint à Sacra Communione?*
13 *Concubinarii quinam ſint?*
14 *Si non dimittant Concubinam, non ſunt communicandi Viatico.*
15 *Opinio damnata de Concubinis tenendis ad alium uſum.*
16 *Infirmi debent priùs ejicere Concubinam, poſtea petere Sacramenta.*
17 *Conſtitutio contra Medicos tertiò viſitantes Infirmos.*
18 *Monitum de Confeſſ. & Commun. debet fieri per modum exhortationis.*
19 *Circa periculum ſtandum eſt Judicio Medicorum.*
20 *Parochus poteſt eſſe peritus, deficiente alio peritiore.*
21 *Non eſt credendum Infirmo dicenti ſe benè habere.*
22 *Melius eſt vivere cum Sacramentis, quàm mori abſque illis.*
23 *Viaticum debet miniſtrari etiam ſi æger pridie Communicaverit.*
24 *Ægroto convaleſcenti poteſt iterum miniſtrari Communio.*
25 *Infirmi in eadem infirmitate poſſunt pluries communicari.*
26 *Opinio illorum, qui volunt Infirmum poſſe communicare quotidie.*
27 *In eadem die communicatus poteſt refici Viatico.*
28 *Aliqui volunt quòd teneatur.*
29 *Æger convaleſcens tenetur Paſchali præcepto parere.*
30 *Jejunium neceſſarium pro Communione.*
31 *Infirmi poſſunt ſumere Viaticum non jejuni.*
32 *Infirmi difficilè poſſunt abſtinere à cibo, vel potu pro medicina.*
33 *Infirmus ſi commodè poteſt, debet communicare jejunus.*
34 *De Viatico miniſtrando morte plectendis.*
35 *In Hiſpania damnati non communicabant.*

36 Con-

36 *Concilium Moguntinum reprobavit hanc conſuetudinem.*
37 *Ita pariter motu proprio S. Pius V.*
38 *Communicandi ſunt morte plectendi.*
39 *In quibuſdam locis Communio fit tertia die ante mortem.*
40 *An damnati communicandi ſint jejuni?*
41 *Damnati ad mortem non ſunt regulariter Infirmi.*
42 *Communiter communicantur non jejuni.*
43 *Difficiliter poſſunt damnati abſtinere à potu.*
44 *Damnati corripiuntur febre ſtatim ac monentur de ſententia.*
45 *Morborum genera pro quibus Ægroti non ſunt communicandi.*
46 *Regulæ de dignoſcendis talibus morbis.*
47 *Deliranti ſi ante delirium petierit, poteſt miniſtrari Viaticum.*
48 *In Phrenetico datur ſemper caſus, & periculum irreverentiæ.*
49 *Viaticum non eſt miniſtrandum Infirmo ſub ſpecie Vini.*
50 *Os fœtidum purgari debet Infirmo ante Communionem.*
51 *Morbus eſt qui diſtinguit communicandos domi, à communicandis in Eccleſia.*
52 *Non jejunis præſtari poteſt Communio per modum Viatici.*
53 *Si morbus ſit cronicus, ſervandum eſt Jejunium.*
54 *Infirmus communicandus ex devotione debet eſſe jejunus.*
55 *Euchariſtia ſervatur in Tabernaculo ut adoretur.*
56 *Et ut Infirmis miniſtretur.*
57 *Adoratio debet fieri in Eccleſia.*
58 *Sumptio pro Viatico debet fieri in Domo.*
59 *Euchariſtia non deferenda ad Ægrotos, ut tantùm eam adorent.*
60 *Veſtes miniſtrantis Viaticum.*
61 *Viaticum deferendum Infirmo etiam in vili loco degenti.*
62 *Et hæc eſt maxima dignatio Dei.*
63 *Velum ſericum album ad uſum deferendi Viaticum.*
64 *Ejus menſura.*
65 *Appellatur Velum humerale.*
66 *Viaticum debet deferri manifeſtè, hoc eſt, ante pectus.*
67 *Honorificentia, & reverentia habenda in hoc caſu.*
68 *Sacerdos procedere debet gravi inceſſu.*
69 *Currere repugnat reverentiæ.*
70 *Baptiſmus, & Pœnitentia poſſunt feſtinanter miniſtrari.*
71 *Parochus poteſt feſtinare, non autem currere cum Viatico.*
72 *Fideles pro Divino cultu in Viatico utuntur cereis accenſis.*
73 *Acolythorum ordo inſtitutus eſt ad hoc.*
74 *Familia Ægroti deberet occurrere cum Cereis accenſis.*
75 *Laterna pro Viatico inſtituta, & neceſſaria.*
76 *Conſtitutio Benedicti XIII. ſuper hoc.*
77 *Quatuor habendæ laternæ pro quacumque Parochia.*
78 *Earum forma à D. Carolo præſcripta.*
79 *Deferri debent à Confratribus SS. Sacramenti quatenus adſint.*
80 *Campanæ quare pulſentur?*
81 *In caſu Viatici debent pulſari diſtincto modo.*
82 *Brevi tempore pulſari debent occaſione Viatici.*
83 *Invitantur præcipuè Confratres Sanctiſſimi Sacramenti.*
84 *Confraternitas Sanctiſſimi Sacramenti quando inſtituta?*
85 *Feſtum Sanctiſſimi Corporis Chriſti quando inſtitutum?*
86 *Confratribus SS. Sacramenti incumbit aſſociare SS. Viaticum.*
87 *Lumina debent eſſe ex cera.*
88 *Oleum permittitur adhibendum tantùm in lampadibus.*
89 *Quot intorticia haberi debeant à Parocho pro aſſociatione SS. Viatici.*
90 *Diſtribui debent Perſonis dignioribus.*
91 *Umbella, ſeu Baldachinum neceſſaria pro Viatico.*
92 *Eorum forma.*
93 *Baldachini uſus pro Umbella.*
94 *Baldachinum pro Proceſſionibus inſtitutum.*
95 *Menſa, & Linteum paranda in domo Ægroti.*
96 *Baldachinum parvum portatile pro cubiculo in domo Ægroti.*
97 *Cubiculum Ægroti mundandum à ſordibus.*
98 *Cubile etiam mundandum ſi fieri poteſt abſque Ægroti incommodo.*
99 *In loco vili Parochus ſecum deferre debet menſam, & linteum.*
100 *Luminaria ſi non adſint, ferenda ſunt à Parocho.*
101 *Per luminaria intelliguntur laternæ.*
102 *Vaſcula bina pro Aqua, & Vino parari debent.*
103 *Hæc omnia poſſunt parari à ſodalibus SS. Sacramenti.*
104 *Sodales SS. Sacramenti ex inſtitutione id præſtare debent.*
105 *Nemo de jure obligari poteſt ad aſſociandum SS. Sacramentum.*
106 *Clerici, & Sacerdotes an cogi poſſint ad hanc aſſociationem?*
107 *Miniſtratio Viatici eſt miniſtratio Altaris.*
108 *Ratione ordinis Clerici, & Sacerdotes poſſunt obligari.*
109 *Stola albi coloris adhibenda.*
110 *An poſſit Viaticum miniſtrari à Parocho abſque veſtibus Sacris?*
111 *Pluviale eſt Veſtis viatoria.*
112 *Pluviale eſſet adhibendum in miniſtratione Viatici.*
113 *Maximè ſi tempus, & Perſonæ id poſtularent.*
114 *Acolythi debent intereſſe huic proceſſioni.*
115 *Stola debet adhiberi à ſolo Parocho.*

116 *Dua*

116 *Duæ Particulæ conſecratæ ſaltem portandæ in adminiſtratione Viatici.*
117 *Sufficit una ſi iter longum eſſet.*
118 *Et quando Populus retrocedere non debeat?*
119 *Cuſtodia loco Pyxidis adhibenda, quid ſit?*
120 Scatola *ex metallo facta, ſed intus inaurata.*
121 *Ejus uſus pro evacuando oſtenſorio.*
122 *In ſacculo reponitur ſi iter cum Viatico ſit longum.*
123 *Omnimodè inſervit ad id, cui inſervit Pyxis.*
124 *Pyxis accipi debet ambabus manibus.*
125 *Quid ſignificent ambæ manus?*
126 *Deferentes Baldachinum cauti ſint.*
127 *Miniſter debet incedere detecto capite.*
128 *Impetratur ab Urbe diſpenſatio capitis velandi, ſed non intra Canonem.*
129 *Epiſcopus diſpenſare non poteſt circa Baculum, & Pileolum in Miſſa.*
130 *Supellex deferenda ad Domum Infirmi.*
131 *Acolythus inter Clericos eſt Altari proximior.*
132 *Antiquitus una tantùm laterna adhibebatur.*
133 *Noctu non deferendum Viaticum niſi in periculo mortis.*
134 *Si de die deferatur Viaticum, eſt magis decorum.*
135 *Qui ſine neceſſitate, noctu miniſtraret Viaticum, peccaret.*
136 *Loco Clericorum poſſunt intrare Laici.*
137 *Aqua benedicta deferenda eſt, ſi non adſit in Domo Ægroti.*
138 *Aſpergillum ex quacumque materia confici poteſt.*
139 *Aquæ benedictæ ſignificationes.*
140 *Non in vanum adhibetur ante adminiſtrationem Viatici.*
141 *Burſa, & Corporale adhiberi debent.*
142 *Burſa hæc ad nihil aliud inſervire deberet.*
143 *Purificatorium quid ſit?*
144 *Antiquitus loco Purificatorii inſerviebat Manipulus.*
145 *Ad quem finem deferatur cum Viatico?*
146 *Liber Ritualis deferendus eſt.*
147 *Campanula in itinere Viatici pulſanda.*
148 *Significatio hujus Campanulæ.*
149 *Noſocomium S. Annæ Ferrariæ præſtat Campanulas Parochiis pro Viatica.*
150 *Bini bini procedant qui comitantur Proceſſ. cum Viatico.*
151 *Sacerdos tenet locum digniorem.*
152 Miſerere, *Pſal. recitandus in Proceſſione Viatici.*
153 *Quare in hoc loco recitetur?*
154 *Alii Pſalmi, Hymni, & Preces recitand. in dicta Proceſſione.*
155 *An Pſalmi, & Hymni canendi ſint tono Gregoriano?*
156 *Roſarium B. M. V. recitatur in Villis, loco Pſalmorum.*
157 *De neceſſitate quandoque equitandi cum Viatico.*
158 *Burſa cum Sacramento pendere debet è collo Sacerdotis.*
159 *Pax primò annunciatur Domui Infirmi.*
160 *Actus reverentiales varii faciendi Sacramento.*
161 *Genuflexio quid importet?*
162 *Aſperſio fit circa lectum Infirmi.*
163 *Viſitatio Infirmi cum Viatico non debet eſſe prima.*
164 *Pœnitentiæ Sacramentum debet priùs miniſtrari Infirmo.*
165 *Ante miniſtrationem Viatici debet Parochus interrogare Infirmum.*
166 *Nonnulla alia præmittenda ante miniſtrationem Viatici.*
167 *Caſus de Confitente prolixo in caſu Viatici.*
168 *Parochus interrogare debet Infirmum ſecretò.*
169 *Integritas confeſſionis remitti poteſt in caſu Viatici.*
170 Confiteor *eſt confeſſio generalis.*
171 *Ratio cur dicitur* Miſereatur tui, *non veſtri.*
172 *Infirmus unà cum Sacerdote dicat,* Domine non ſum dignus.
173 *Formula miniſtrandi Viaticum.*
174 *Formula omittenda non eſt à Sacerdote miniſtrante.*
175 *Clarè exprimi debent verba formulæ.*
176 *Infirmus interrogari debet, an velit ſumere Viaticum?*
177 *Formula iſta non dicitur quando Infirmus communicat ob devotionem.*
178 *In periculo proximo mortis, omitti poteſt formula.*
179 *Caſus iſte difficiliter dari poteſt juxta alicujus opinionem.*
180 *Hæc ſingularis opinio minimè ſequenda eſt.*
181 *Adducitur Canon, ex quo colligitur communis ſententia.*
182 *Abluens digitos Sacerdos nihil dicit.*
183 *Ablutio an facienda ſit Vino, vel Aqua?*
184 *Vaſa pro Aqua, & Vino parata ad hoc inſerviunt.*
185 *Laudabilius eſt, ut Aqua ſe abluat.*
186 *Vinum Purificationis non ſemper dandum Infirmo.*
187 *Ablutio quando non ebibatur, reportanda, vel igni tradenda.*
188 *Una particula remanere debet pro reditu, generaliter loquendo.*
189 *Sacerdos non debet deſerere Infirmum non benedictum.*
190 *Nihil dicendum in tali benedictione.*
191 *In benedictione cum Sacramento, ſemper tacendum.*
192 *Verba in communione non ſunt pro benedictione.*
193 *Aliam regulam tenendam docuit D. Carolus.*
194 *In reditu omnia ſervantur quæ in acceſſu.*
195 *Pſalmi, & Hymni mutantur, & ſunt pro gratiarum actione.*
196 *Sacramentum deponendum ſuper Altare, & expectan. Populus.*

197 Tan-

197 Tantum ergo : *hoc loco cantari ſolet.*
198 *Hym.* Pange lingua *ſupponitur jam expletus.*
199 Dominus Vobiſcum *ampliùs non dicitur,*
200 *Indulgentiæ annuntiari debent à Parocho,*
201 *Quot, & à quibus conceſſæ ſint Indulgentiæ?*
202 *Benedici debet Populus, nihil dicendo.*
203 *Quando Sacramentum non reportatur, benedicitur Infirmus manu Parochi.*
204 *Deponitur veſtis à Sacerdote antequam è domo exeat Infirmi,*
205 *Supellex reportanda ad Eccleſiam.*
206 *Thuribulum cum incenſo in civitatibus adhibetur in Proceſſione Viatici.*
207 *Cùm communicat Sacerdos pro Viatico, deferenda eſt ſtola ſeparata.*
208 *Regulares tenentur præſtare commodum Parocho extrahendi SS. Viaticum.*

1 VIATICUM plures habere ſignificationes,
clariſſimè conſtat ex dictis à Clericat. *diſſ.*
deciſ. 19. *num.* 1. Verùm doctiſſimus Albaſpina
Epiſcopus Aurelianenſis in ſuo elucubratiſſimo libro
de Veteribus Eccleſiæ Ritibus, lib. 1. *obſ.* 11.
contra communem opinionem, non aliud eſſe
Viaticum dicit, quàm reſtitutionem alicujus fi- 2
delium communioni, nec omne Viaticum eſſe
Euchariſtiam; cùm Pœnitens ex hac vita emi- 3
grans, aliud quàm Euchariſtiæ Viaticum poſſit
accipere. Per antonomaſiam verò communiter
Viaticum ſignificat apud fideles Sacroſanctam Eu- 4
chariſtiam, quæ datur conſtitutis in articulo
mortis, *c. qui recedunt* 26. *quæſt.*6. *cap. quid in*
te 11. *de Pœnit. & remiſs.* Sicuti enim Viati-
cum etiam ſignificat Euchariſtiam, quæ Papæ ab
Urbe paulò longiùs proficiſcenti præfertur, ut 5
ſolemniſſima pompa, religioſiſſimoque apparatu
teſtatur vid. ille Caſal. *de Vet. Sac. rit. cap.* 81.
tunc cùm Clemens VIII. Papa Ferrariam petiit 6
anno 1598. ad ſignificandam Arcam Fœderis,
quæ Populum Iſraeliticum in Terram Promiſſio-
nis proficiſcentem anteibat: ita in delatione ejuſ-
dem Sacramenti ad proximè moriturum, hoc
Viaticum confert vires Animæ Fideli ad iter agen- 7
dum in æternitatem, & ad aſtus Diabolicos ſu-
perandos, Clericat. *d. n.* 2.

§. I. Viaticum Sacratiſſimi Corporis Domini noſtri Jeſu Chriſti ſummo ſtudio, ac diligentia Ægrotantibus, opportuno tempore procurandum eſt, ne fortè contingat illos tanto Bono, Parochi incuria, privatos decedere.

Procurandum itaque eſt hoc Sacramentum
ſummo ſtudio, & diligentia Ægrotantibus, &
tempore opportuno, ut ſic adimpleat præceptum
ſeu Divinum, ſeu Eccleſiaſticum, ut diſputant
Theologi: qua ratione dicitur hoc Sacramen-
8 tum eſſe neceſſarium non neceſſitate medii, ſed
neceſſitate præcepti, & ſimpliciter ad ſalutem,
Gloſs. *in cap. quod in te* 11. *verb. concedimus,*
de Pœnit. & remiſs. Caramuel. *Theol. fundamental. num.* 1004.

Quamobrem tanta ſemper fuit ſollicitudo Ec-
cleſiæ, ne Fideles in articulo mortis conſtituti,
hoc valido præſidio immuniti decederent, ut in
9 primitiva Eccleſia, graſſante perſecutione, con-
cederet iiſdem fidelibus Sacram Hoſtiam apud ſe
detinendam, ad hoc ut ſi mortis caſus accideret,
eam aſſumendam præſto haberent, Pax. Jord.
lib. 3. *t.* 3. *num.* 5.

Tempus opportunum, quod à textu quæritur, 10
eſt, dum æger eſt mentis compos, & viribus ſpi-
ritualibus ſaltem pollet, ut rectè animadvertat id,
quod agit, & ſuſcipit, ad hoc ut ſuſcipiat cum
fructu ſpirituali. Quòd ſi ex incuria, & negligen-
tia Parochi fieret, ut Infirmus ſine Euchariſtiæ
Sacramento moreretur, certè immunis à culpa non
eſſet negligens Parochus; quam culpam mortalem
eſſe judicat inexcuſabiliter, noſtræ Ferrarien Ec-
cleſiæ Canonicus Theologus Andreas Bertoni, *de* 11
negligent. P. 2. *art.* 32. *num.* 15. ut in fine an-
tecedentis Rubricæ dictum fuit.

§. II. Cavendum autem in primis eſt, ne ad indignos, cum aliorum ſcandalo deferatur, quales ſunt publici Uſurarii, concubinarii, notoriè criminoſi, nominatim excommunicati, aut denunciati, niſi ſe le priùs Sacra Confeſſione purgaverint, & publicæ offenſioni, prout de jure, ſatisfecerint.

12 De indignis à Sacra Communione arcendis
ſatis dictum eſt in explicatione Tituli de hoc Sa-
cramento §. 7. Addam aliquid modò de Concu-
binariis, & dicam, non obſtantibus quibuſcum-
que opinionibus in contrarium, Concubinarium
13 ſive publicum, ſive ſecretum, non dimiſſa, aje-
ctaque Concubina, reperiri in ſtatu peccati mor-
talis, & per conſequens non poſſe admitti ad Sa-
cram Euchariſtiam percipiendam neque in articu-
lo mortis, Clericat. *d. dec.* 28. *num.* 5. nec va-
14 let dicere, Concubinarium profiteri, ſe non am-
pliùs tangere Concubinam, ſed pro domus gu-
bernio eam tenere, quia opinio damnata eſt,
quòd ſit licitum tenere Concubinam, etiam co-
pula ceſſante; damnavit enim hanc pravam
propoſitionem Alexander Papa VII. die 2. Sep-
tembris *1666.* & tres alias conſimiles damna- 15
vit pariter Innocentius Papa XI. anno *1679.*
die 4. Martii, & ſunt in ordine *61. 62. 63.*
debent igitur Concubinarii priùs ejicere Con- 16
cubinam, & deinde impetrare Sacramenta:
pro quo notandum eſt, quòd *ejicere*, ſignifi-
cat, *extrà domum projicere, longè, & om-*
ninò expellere. Cap. Vidua 16. *diſtinct.* 34.
Clericat. *diſſ. deciſ. vigeſima octava, num.* 12.
& 13.

§. III. Hortetur Parochus Infirmum, ut Sacram Communionem ſumat, etiamſi graviter non ægrotet, aut mortis periculum non immineat, maximè ſi Feſti alicujus celebritas id ſuadeat, neque ipſe illam miniſtrare recuſabit.

17 Sanctiſſima Conſtitutio illa eſt nuper edita in
Romano Concilio à Benedicto XIII. feliciter re-
gnante, *Tit.32.c.1.* ubi præter pœnas alias, ex-
communicationem proponit adverſus Medicos
tertiò viſitantes Infirmos poſt decubitum non
confeſſos: quia quamvis de Sacra Communio-
ne mentionem non faciat, attamen ad eam ſu-
ſcipiendam faciliùs diſponit per Sacramentalem
Confeſſionem. Ægrotus itaque juxta hanc regu-
lam monitus, & pœnitentiæ Sacramento muni-
tus, quamvis non graviter laboret, attamen
faciliùs ſe ad Sacramentum Euchariſtiæ ſuſci-
piendum diſponet, nec grave illi erit Parochi
monitum, tunc quando illi dicet: *Diſpone Do-
mui tuæ, &c.* Iſtud tamen monitum debet eſſe 18
per modum exhortationis, ut inſinuat Rubrica
noſtra, ne Infirmus deterreatur; quod facilè evi-
tari poterit, ſi colore, & prætextu alicujus immi-
nentis ſolemnitatis (dummodò tamen non mentia-
tur) id fiet. Interim Parochus devotionem ſuis
monitis, ac piis conſiderationibus excitabit, ut
in Ægrotantis pectore divinus exardeſcat ignis.

§. IV. Viatico autem miniſtrabit, cùm probabile eſt quòd eam ampliùs ſumere non poterit. Quòd ſi Æger, ſumpto Viatico, dies aliquot vixerit, vel periculum mortis evaſerit, & communicare voluerit, ejus pio deſiderio Parochus non deerit.

19 Judicio peritorum Medicorum ſtandum eſt in
hoc caſu, vel ſi Medicus non adſit, conſide-
randum eſt periculum à prudenti Parocho, cui
ſi in conſcientia videatur, Ægrotum eſſe in
periculo non ampliùs ſumendi tale Sacramen-
20 tum, debet illud miniſtrare audenter, & ſine
ſcrupulo, juxta peritiam ſuam, deficiente alio
peritiore: nec credere debet verbis Infirmi, qui
conſtanter dicat, ſe graviter non laborare, ac
potiùs benè ſe ſentire; quia eſt axioma com-
21 munis Medicorum in malignis febribus: *Pulſus
bonus, Urina bona, æger moritur.* Certè non
expectandum eſſe tale periculum, ut ampliùs
non ſit locus communicandi, docet Benett. *d.
Opus Med. morale corol. 2. n. 3. p. 147. in append.*
Circa quod mihi ſemper placuit conſilium il-
lud cujuſdam doctiſſimi Parochi Ferrarienſis, qui
22 in caſibus dubiis ſolebat dicere: Melius eſſe vi-
vere cum Sacramentis, quàm mori abſque illis.
Igitur ſine dubietate in hoc caſu debet Parochus
23 miniſtrare etiam ſi Infirmus pridie communica-
verit ſanus, quia cùm id non fecerit ob ad-
implendum præceptum de ſumendo Viatico, il-
la Communio, quæ præceſſit, ad hoc non va-
let, ſicuti non valeret auditio Miſſæ ante diem
feſtivum, vel jejunium ante diem vigiliæ, Cle-
ricat. *d. d. 23. num. 2. & 3.*
Aliquid dicendum eſſet hoc loco de Com-
munione miniſtranda morti condemnatis, in
quibus verificatur id, quod dicit Rubrica: *pro-
babile eſſe, quòd eam ampliùs ſumere non poſ-
ſint.* Sed cùm eodem tempore loquendum ſit
de jejunio, ad ſequentem §. omnia dicenda re-
mittam.
24 Convaleſcente Ægroto poſt ſumptum Viati-
cum, ſi petierit Communionem, poterit ei
miniſtrari: concedunt enim DD. per Tonell.
Sacr. Enchir. l. 1. cap. 1. §. 6. num. 14. poſſe In-
firmum in eadem infirmitate pluries Viaticum 25
ſumere. Alii cum Villalob. poſt 30. dies; alii 26
cum Sylv. poſt 7. cum Filliuc. alii poſt 6. alii cum
Lud. à S. Joann. poſt 3. denique Leander plures
citans *p. 2. de Sacr. tr. 7. diſp. 5. quæſt. 40.* con-
cedit, Infirmum, durante periculo mortis, poſ-
ſe quotidie non jejunum communicare. Sed alii
contrarium docent probabiliùs, niſi forte infir-
mus ob ſingularem pietatem, & devotionis af-
fectum, ægrè ferret cœleſti pabulo privari, ut
notat Laym. *l. 5. tr. 4. cap. 6. num. 10.* Si verò pe-
riculum ceſſaverit, & poſt decem, vel octo
dies iteratum periculum ſubierit, non ſolùm
poſſe, ſed etiam teneri Viatici præcepto ſatisfa-
cere docet Quart. *p. 3. tit. 9. ſect. 1. dub. 6. caſu 3.*
quod tamen cum tanto rigore non credit intelli-
gendum Tonell. *l. c. n. 17.* quia cùm prorſus non
convaluerit, durante eadem infirmitate, cenſe-
tur etiam idem morale periculum, quamvis pri-
mum phyſicè ceſſaverit. Quibus addo cum eo-
dem Tonell. *§. 12. ſect. 1. num. 4.* probabile eſſe
quod docent multi cum Hurtad. *de Euch. diſp.
10. dif. 2.* Laicum, qui ex devotione, manè 27
communicaverit, poſſe eodem die, ſi in peri-
culum mortis incidat, iterum pro Viatico com-
municari. Imò alii cum Quintanad. *tractat. 4.
ſing. 9. num. 1.* aſſerunt non ſolùm poſſe, ſed 28
teneri; contra quos eſt opinio negativa, & pro-
babilior Tambur. *Meth. com. c. 5. §. 6.*
Ego credo, huic loco (Rubricam noſtram 29
ſequendo) poſſe addere; quòd ſi quis ſumpto
Viatico, convaluerit, deinceps teneatur commu-
nicare in Paſchate, ſi tempore Paſchatis ſumpſit
Viaticum, quia diverſa ſunt præcepta adimplen-
da: unum de Communione Paſchali, alterum
de Viatico ſumendo, Tonell. *d. §. 6. num. 21. §.
Quod ſi.* Alia dicemus in §. 6. hujus Rubricæ
inferiùs.

§. V. Poteſt quidem Viaticum brevì morituris dari non jejunis: id tamen diligenter curandum eſt, ne iis tribuatur, à quibus ob phrænesim, ſive ob

aſſiduam

aſſiduam tuſſim, aliumve ſimilem morbum, aliqua indecentia cum injuria
tanti Sacramenti timeri poteſt.

30 Quamvis in primitiva Eccleſia jejunium natu-
rale eſſet præſcriptum ad communicandum, ut
patet ex D. Auguſt. *ep.* 118. *cap.* 6. *ad Januar.*
& ex dicto Tertulliani, qui aſſerit, debere Fi-
deles accedere ad Sacram Menſam *Virgine adhuc
ſaliva*, *de Jejun. cap.* 6. & habetur *in Can. li-
quido* 154. *de conſecr. diſt.* 2. *c. Sacramenta* 59.
de conſecr. diſt. 1. *c. nihil.* 7. *q.* 1. *c. ex parte*, *de
celebr. Miſs.* & D. Thom. 3. *par. q.* 80. *art.* 8.
nihilominus indulgens, & pia mater Eccleſia,
nobis in patriam redituris, ut in fortitudine hu-
jus cibi ad montem, qui Chriſtus eſt, perveni-
re valeamus, Clericat. *d. dec.* 19. *num.* 7. indul-
31 ſit, ut Infirmis non jejunis etiam poſſet præberi,
ut eſt communis Doctorum ſententia, & pluri-
bus SS. Conciliorum Decretis probat Card. Bran-
cat, *de Sacro Viatico*, *p.* 146. *& ſeqq.* de Lugo
de Euch. diſp. 15. *num.* 58.

Hæc diſpenſatio miniſtrandi Sacramentum Eu-
chariſtiæ Infirmis proximè morituris, non jejunis,
probatur ab immemorabili conſuetudine, ubique
locorum obſervata, contra quam nullus adhuc,
quem ſciam, nec Canon, nec Doctor inſurre-
xit: imò Conc. Conſtantien. *Seſs.* 13. loquendo
de hoc jejunio, excipit caſum infirmitatis, in
32 qua difficilè, & non ſine periculo poteſt Infir-
mus abſtinere à cibo, vel potu, ſaltem per mo-
dum medicamenti. Attamen Coninck *d. q.* 80.
art. 8. *num.* 51. in vero eſt, ut jejunus commu-
nicet; ſed ego puto, quòd loquatur de Infirmo
33 non morti proximo; nam ſubdit: Non tamen
ideò teneri communionem differre uſque in ſe-
quentem diem cum periculo, ne priùs moriatur,
aut ita morbo opprimatur, ut non poſſit poſtea
integris ſenſibus communicare.

34 Hic locus eſt diſſerendi de miniſtrando San-
ctiſſimo Viatico condemnatis, & morte plecten-
35 dis. Certè antiquitus, & præcipuè in Hiſpania,
mos erat, & conſuetudo non præbendi Commu-
nionem capite damnatis, ut notat Coninck *dict.
quæſt.* 80. *art.* 11. *dub.* 3. ſed hanc crudelem ni-
mis conſuetudinem reprobavit Concilium Mo-
36 guntinum ſub anno 847. ut notat Baron. *An-
nal. t.* 10. ſub anno eodem, §. *ut Epiſcopi*, *n.* 29.
& recentioribus ſæculis, motu proprio, abroga-
37 vit SS. Pius V. de anno 1569. ut teſtatur Sua-
rez *diſput.* 69. *ſect.* 3. quam ſequebatur fortaſſe
Parochus ille, de quo loquitur Manara *Nott.
Malinc. Interr.* 19. qui Sanctiſſimum Viaticum
cuidam condemnato acriter miniſtrare renuebat.
38 Sed clarè loquitur textus noſter, dum dicit, ad-
miniſtrandam eſſe Sacram Euchariſtiam iis, qui
probabiliter eam ſumere ampliùs non poterunt.
Quænam quæſò major probabilitas dari poteſt,
quàm quòd aliquis ſit ad mortem damnatus? Igi-
tur Sacra Communione reficiendus eſt, ut de-
crevit *S. Epiſcoporum Cong.* 26. *Junii* 1590. de-
cernens contra quorumdam irreſolutam opinio-
nem — *Reis capitali ſententia damnatis*, *etiam
manè quando exequenda eſt*, *poſſe dari Eucha-
riſtiam*, Barboſ. *d. Man. Epiſc. verb. Euchariſt.
n.* 49. Ita etiam Fragoſ. *de Regim. Reip. Chriſt.
p.* 1. *lib.* 5. *diſp.* 12. §. 13. *num.* 65. cujus ver-
ba ſunt: *Qui ſunt capaces præceptorum*, *obliga-
ri in articulo mortis*, *etiam ſi ſit violenta*, *&
authoritate publica impoſita*, *ad hoc Sacramen-
tum ſuſcipiendum tanquam Viaticum*. Quam ſen-
tentiam ſequuntur Diana, & Quintanadven. alle-
gat. à Manara *dict. loco*.

Unicam cautelam addidit Div. Carolus, *Act.* 39
p. 4. *Inſtr. Euch.* quæ non ubique locorum ad-
impleri poteſt. ſed in iis tantùm ubi viget con-
ſuetudo per triduum ante mortem conſolandi da-
mnatos. Ubi verò una dies ſit aſſignata peremp-
toriè huic officio, utpotè hìc Ferrariæ, Bono-
niæ, Romæ alibique locorum, nequit impetrari
id, quod S. Archiepiſcopus innuit, dum dicit:
Reis capite damnatis, *in tempore miniſtrabit
(Euchariſtiam) aget verò cum Judice*, *magi-
ſtratuve*, *ut quo die illi Corpus Domini ſumpſe-
rint*, *ne eo die*, *ob reverentiam afficiantur ulti-
mo ſupplicio*. Hæc D. Carolus *l. c.*

Difficultas eſt an hujuſmodi Condemnati ſint 40
communicandi Jejuni, vel pro iis valeat regula
eadem, quæ pro infirmis proximè morituris. No-
tum eſt, ut etiam advertit Benett. *dict. Coroll.* 3.
n. 7. §. *Hæc autem*, *&c.* ultimo ſupplicio da-
mnatos generaliter loquendo, non eſſe infirmos, 41
ideòque poſſe, ſine læſione ſalutis, vel ſine aug-
mento infirmitatis jejunium ſervare; quod non
militat in Infirmis, qui ſaltem pro medicamento
ſæpiùs refocillandi ſunt, Ideò Coninck *d. q.* 80.
art. 8. *num.* 51. aſſerit, quòd ſi afficiendus ſup-
plicio, præſciverit ſe eo die moriturum, tenetur
jejunare donec communicaverit, quia commodè
poteſt: nihilominus communis praxis in contra-
rium eſt (& egomet ſæpiùs vidi, miniſterium 42
conſolandi damnatos exercens in Ferrarienſi flo-
rentiſſima Schola Archiconfraternitatis Mortis,
& Orationis) vidi inquam damnatos communi-
care per Viaticum non jejunos, quod rationabi-
liter factum credo, ex quo difficillimè in illius 43
noctis anguſtiis poteſt miſer damnatus ſe abſtine-
re à ſumenda aliqua, ſaltem corroborante, vel
refrigerante potione, ut ita regere poſſit in de-
curſu temporis, uſque ad conſumatam ſenten-
tiam.

Secundò quia ex peritorum experientia, ſta-
tim ac ſententia mortis illis revelata, ſeu inti- 44
mata eſt, febre interna, & malo mortis corripiun-
tur ob animi, & ſanguinis commotionem; ita
ut quandoque ſi ultra diem protraheretur execu-
tio ſententiæ, utique non vivi ad tempus conſu-
mationis illius pervenirent, ratione ſubitæ infir-
mitatis, quæ illos opprimit, & perſtringit. Ul-
teriùs cùm miniſtrandum ſit hoc Sacramentum
damnatis ad mortem per modum Viatici, ut
omnes Doctores conſentiunt, & noviſſimè Ma-
nara *loc. cit.* qui formulam aſſignat adhibendam:
Accipe frater Viaticum Corporis, *&c.* de ratio-
ne Viatici eſt, ut non jejunis etiam miniſtretur,
in quo concordant omnes Doctores. Inſuper Au-
ctores hoc clariſſimè docent, & præcipuè Em-
manuel Sà *V. Euchariſt. n.* 2. Gavant. *Man. epiſc.
verb. Euchariſtia*, *num.* 49. Fagundez *p.* 3. *l.* 3.
cap. 5. *num.* 21. Poſſevin. *dict. notæ ad cap.* 8.
qui ait: *Homini*, *præcepto Judicis occidendo*,
non jejuno non neganda Euchariſtia, *ſi differri*

mors nequeat, In utriuſque enim, naturalis,
& violentæ mortis articulo, Divino hoc re-
medio indiget Animus, Suarez *t. 3. d. 68.
ſect. 5.*
45 Ulteriùs multa ſunt morborum genera, in
quibus Infirmi non ſunt communicandi, ad
impediendam irreverentiam erga Sacramentum,
Clericat. *d. dec.* 55. quatuor enumerat. Si quidem
alii reſpiciunt uſum rationis, alii reſpirationem,
alii deglutionem, & alii demum ſtomachi con-
vulſionem. Prudens Parochus in his caſibus, cau-
tè ſe gerere debet, ne permittat id, quod ne-
gari poteſt, vel neget quod concedendum eſt.
46 Regulas de dignoſcendis hujuſmodi morbis dif-
fusè habebit à Clericato, & à Zachia *Quæſt.
med. legal.* quas ſi vellem hìc recenſere, non
una, nec bina pagina ſufficeret. Unicè dicam,
non fidendum eſſe ſententiæ Barboſæ *d. p. 2. c. 20.
num.* 43. qui aſſerit Infirmo deliranti, qui pro-
47 pter febrem incidit in amentiam, ſeu Phrænesim
poſſe Parochum miniſtrare Viaticum, ſi illud
tempore uſus rationis expreſsè petiiſſet, & ſi-
gna confeſſionis, & contritionis oſtendiſſet,
etiam multò antè, modò non ſit periculum ir-
reverentiæ; licèt enim hæc ſententia corroboretur
authoritate multorum Doctorum ab eo allegato-
rum, nihilominus duo, quòd non ſit ample-
ctenda, eò quia in Phrænetico ſemper datur 48
caſus, & periculum irreverentiæ: ſi enim phræ-
neticus eſt, extra mentem eſt, nec illi ullo
modo fidendum: ideò ſuppoſitum negando tan-
ti Doctoris, abſolutè dico, non poſſe præberi
Euchariſtiam Infirmo phræneſi laboranti, quia
nuſquam durante phræneſi, ceſſat periculum ir-
reverentiæ. Tandem hoc unum addo ex Suar.
t. 3. diſp. 71. ſect. 7. & Squillant. *de oblig. Cler.
p. 2. num. 76.* non poſſe miniſtrari hoc Sacra- 49
mentum ſub ſpecie Vini, ſi Infirmus non poſſit
deglutire ſub ſpecie Panis.
Ad majorem decentiam hujus Sacramenti, ſi 50
os Infirmi fœteret ex ulceribus etiam malignis,
ſine tamen ſputo, aut alia evacuatione, docet
Benett. *d. corollar. 2. num. 8. pag.* 150. debere,
Medico præſcribente, ablui os ita fœtidum aquis
odoratis, morbo tamen non repugnantibus, ut
ſaltem in illo momento fœtor non exhaletur.

§. VI. Cæteris autem Infirmis, qui ob devotionem in ægritudine communicant, danda eſt Euchariſtia ante omnem cibum, & potum, non aliter ac cæteris Fidelibus, quibus, nec etiam per modum medicinæ, antè aliquid ſumere licet.

51 Non alia differentia intereſt inter Fidelem ſa-
num communicandum in Eccleſia, ac Fidelem
infirmum communicandum domi, niſi morbus.
52 Si morbus iſte eſt ad mortem, & mortem pro-
ximam, non refert, quòd jejunus ſit, ut com-
municet: ſed ſi morbus ſit cronicus, & non
53 adeò gravis, ſed talis, ut impediat Infirmo ac-
ceſſum ad Eccleſiam, tunc jejunium rigorosè ſer-
vandum ab illo eſt, ſi vult communicare, quia
non nocet illi talis abſtinentia, etiam ſi ſit à
medicamento, quia in hujuſmodi morbis cro-
nicis facilè differri poteſt quodcumque medica-
mentum, ſi verè ex devotione Infirmus petit 54
communicare. Devotionem, quæ idem ac cha-
ritas eſt, omnia ſuſtinere poteſt, nec no-
cet breve jejunium etiam à medicamento,
quod quamvis non frangat jejunium Eccleſiaſti-
cum, tamen frangit naturale ad ſumptionem
Euchariſtiæ neceſſarium, & à lege præfi-
xum.

§. VII. Sed alicui ad adorandum ſolùm, ſeu devotionis, ſeu cujuſvis rei prætextu ad oſtendendum, non deferatur, &c.

55 Ad hoc ſervatur Euchariſtia in Tabernaculo
Eccleſiæ, ut adoretur, & ut Infirmis per Via-
56 ticum miniſtretur. Barboſ. Fagund. & Coninck
locis citatis; hinc eſt quòd noſter textus præci-
pit, ne hic ordo invertatur: inverteretur enim,
ſi ad adorandum deferretur Infirmo, non ad ſu-
57 mendum Sacramentum. Adoratio in Eccleſia de-
bet fieri cum noſtro incommodo, quia reſpicit
obſequium noſtrum erga Deum. Sumptio autem
Viatici fieri debet in domo, cum incommodo 58
(non dicam Sacramenti, quia Deus incommo-
dum non patitur) ſed miniſtri, quia hæc mi-
niſtratio reſpicit charitatem Dei erga ſuos Fide-
les. Quamobrem deciſum refert *Prax. Epiſc.
num. 50. verb. Euchariſt.* nunquam deferri debe-
re Euchariſtiam ad Ægrotos, ut eam tantùm 59
adorent, ſi eam ob tuſſim, vel ob aliam cauſam
ſumere nequeant pro Viatico, Barb. *d. p. 2. c.* 10. *n.* 44.

§. VIII. Deferri autem debet hoc Sanctum Sacramentum ab Eccleſia ad privatas Ægrotantium Domos, decenti habitu, ſuperpoſito mundo velamine, manifeſtè, atque honorificè, ante pectus cum omni reverentia, & timore, ſemper lumine præcedente, &c.

60 Si de veſtitu Clericali, non verò Sacro, loqui-
tur hæc Rubrica, prout videtur, ſufficit, quòd
Sacerdos miniſtrans Viaticum, ſit decenti, &
conſueta veſte indutus, & in omnibus ſuis par-
tibus perpolitus, circa præſertim caput, & ma-
nus, ut docuit jam prima Rubrica hujus Ritua-
lis, §. 4. & notat Poſſevin. locis ibi citatis: Si
verò de veſtibus Sacris habeatur ſermo, inferiùs
dicemus ad §. 12. hujus Rubricæ.
Modò de transferendo Sacramento ad domos
Infirmorum aliquid dicendum eſt, quod deferen- 61
dum Ægrotis etiam in vili loco degentibus vo-

luerunt

luerunt Alex. Papa VII. *in Conſt*.48. & Clemens
61 IX. *in Conſt*.38. Hæc translatio pro maxima Dei
dignatione haberi debet, qui intrare ſub re-
ctum miſeri peccatoris non recuſet: attamen cùm
Medici vices getat, in hoc caſu divina Miſeri-
cordia more Medici ſe confert ad viſitandum,
conſolandum, medendum Ægrotum, proximè
ad æterna loca tranſiturum, eodem pacto, quo
ad domum Centurionis, ut ſanaret ejus Pue-
rum, ſe conferre voluit, quando longè diſtans,
& verbo unico poterat id conficere, Vide plura
apud Mancin. *d.pract*.8.
63 Pro deportando Sanctiſſimo Viatico, Velum
ſericum albi coloris, quælibet Parochialis Eccle-
ſia paratum habere debet, ad hoc, ut illo o-
periantur humeri Sacerdotis, atque tota Pyxis,
non ut oculis humanis celatum remaneat Sacra-
mentum, ſed ut pulveris, & aeris injuriæ arcean-
tur, atque ut magis veneratio augeatur in cir-
cumſtantibus; res enim, quæ ante oculos pa-
64 tent, facilè vileſcunt. Acta *Mediol. Ecc. p*. 4.
præſcribunt quòd conficiatur ſex ſaltem pedibus
longum, ut Parochi humeris aptatum, Sacra-
65 mentum contegat. Ideò à Cavaller. *d. t.5.n*.20.
appellatur Velum humerale, & permittitur, ut
poſſit confici ex tela linea alba, aliqua vitta li-
gatum ad pectus, ne ab humeris decidat.
66 *Manifeſtè*, atque *honorificè* deferendum eſt Sa-
cramentum; dicitur *manifeſtè*, non quòd ho-
ſtia detegi debeat, & palàm deferri, ſed quòd
apertè videatur locus, in quo eſt. Ideò ſubdit
Rubrica: *ante pectus*. Non in Burſa, non ſub
veſtibus, ſed in loco patenti, quantum patere
poteſt pectus hominis, adeò ut quicumque ado-
raturi ſunt Sacramentum, oculos dirigendo ad
pectus Sacerdotis, videant relevatam Pyxidem li-
cèt velatam, & humerali obductam, dicantque,
ibi eſt Hoſtia conſecrata, & per conſequens cor-
pus Domini noſtri Jeſu Chriſti.
67 De honorificentia, reverentia, & timore,
quo deferri debet hoc Sacramentum nihil dicam:
ſufficit, ut Sacerdos animadvertat ſeriò rem,
quam agit, & præ manibus geſtat, nempe Deum
Creatorem, & Judicem ſuum. Ad honorificen-
68 tiam facit, ſi gravi inceſſu procedat, non ve-
rò præcipiter currat: non enim Viaticum te-
netur deferre Parochus ad Infirmum propè mori-
turum, ſi timeat fore ut illud non poſſit mini-
69 ſtrare, niſi valdè feſtinanter currat; nam curſus
nimis feſtinans videtur repugnare reverentiæ, &
honorificentiæ tanto Sacramento debitæ, & de-
centiæ, atque honeſtati Clericali, nec præce-
ptum adminiſtrandi Euchariſtiam Infirmo videtur
jure Divino, aut Eccleſiaſtico introductum cum
periculo, ut Parochus fatuus videatur, & irri-
deatur, Barboſ. *d. p*.2. *c*.20. *n*. 45. Secus verò
dicendum eſt de Baptiſmo, & de Pœnitentia;
quia cùm iſta duo Sacramenta ſint de neceſſitate 70
medii, omnem curam debet adhibere Parochus,
ut præſto ſit ad unum, vel ad aliud Sacramen-
tum miniſtrandum etiam non integrè veſtitus,
Cœlo pluvio, acri frigore, & quocumque non
obſtante periculo. Ratio eſt quia Proximus cen-
ſetur in extrema neceſſitate propriæ ſalutis, Div.
Thom. 2. 2. *q*. 185. *art*. 5. Rectè tamen faciet
Parochus in caſu Viatici ſi feſtinet, non autem
ſi currat, quia feſtinare non eſt actus inde- 71
cens.
Honori etiam tanti Sacramenti inſerviunt lu-
mina. Fideles uſque ab initio Eccleſiæ uteban- 72
tur Cereis accenſis, ad quem effectum Acoly-
thorum ordinem recognovit, ut teſtantur SS. 73
PP. Cyrillus, Epiphanius, Anaſtaſius, Hierony-
mus, Auguſtinus, & alii congeſti per Caſal. *d.
cap*. 42. Certè major cultus Deo debetur, unde
curare debemus, ut etiam in hoc inſtitutiones
veterum PP. imitemur.
D. Carolus, *Act. P*. 4. jubet, ut in caſu Via- 74
tici, Familia Ægrotantis obviam procedat cereis
accenſis, omni pietatis cultu. Pariter inſinuat,
ut Parochus agat cum unoquoque Patre familias,
ut ipſe ad Eccleſiam Parochialem ad comitandum
tantum Sacramentum conveniat, aut ſaltem fi-
lium natu majorem, aut omninò aliquem ex
Familia, ob eam cauſam mittat; habeatque præ-
tereà Domi unam, pluresve candelas, cereoſve,
quibus, in hoc pietatis Chriſtianæ officio uta-
tur.
Cùm verò iſta lumina aeri expoſita, & itine-
re agitata, vento, vel pluvia ſuperveniente faci-
lè extingui poſſint, atque ideò cultum debitum
Auguſtiſſimo Domino auferre, uſque à tempori-
bus D. Caroli, inſtitutæ fuerunt quædam Later-
næ cum ſuis haſtis, & cum intus accenſis can-
delis, hinc inde circa Sacerdotem, qui Sacra- 75
mentum geſtat, deferendæ: quarum Laterna-
rum uſu fit, ut lumen intro incluſum non ex-
tinguatur, & ſemper ardeat. Quem uſum ſatis
providum nuper, nova Conſtitutione, (*non ta-
men de Viatico loquente, ſed de Proceſſione ſo-* 76
lemni in die Corporis Chriſti) confirmavit, re-
ſtituitque SS. Pontifex Benedictus XIII. in Con-
cilio Romano, *T*. 15. *cap*.7.
Curam igitur habere debet quilibet Parochus, 77
ut ſaltem quatuor hujuſmodi Laternas paratas ha-
beat, quarum formam præſcribit Div. Carolus, 78
Act. & Cavaller. *d. t*. 5. *n*. 24. quæ deferantur
à Confratribus SS. Sacramenti, ſi inſtituta adſit 79
in illa Eccleſia talis Confraternitas: Secus verò
deferantur ab honeſtis, grandiuſculiſque perſo-
nis, quæ valeant illas, ritè, ac rectè geſtare per
totum iter conficiendum.

§. IX. Parochus igitur proceſſurus ad communicandum Infirmum, aliquot Campanæ ictibus jubeat convocari Parochianos, ſeu Confraternitatem Sanctiſſimi Sacramenti (ubi fuerit inſtituta) ſeu alios pios Chriſti-fideles, qui Sacram Euchariſtiam, cum cereis, ſeu intorticiis comitentur, & Umbellam, ſeu Baldachinum, ubi haberi poteſt, deferant.

80 De Campanis multa ſcripſit, & adnotavit,
Gavant. *p*. 1. *t*. 20. *lit. c*. Pulſantur iſtæ non
tantùm ad lætitiam exprimendam, ſed & ad cul-
tum SS. Sacramenti; imò ut audientes homines
confu-

coofugiant ad Eccleſiam, Corſet. *Index Rational.*
81 In caſu noſtro debent pulſari diſtincto modo ab
aliis, ut Fideles percipiant, ſignum eſſe Viatici
deferendi: ideò Rubrica ſubdit: *aliquot Campana
ictibus*; ubi nota verbum illud *aliquot*,
quo ſignificatur, noo debere dari hoc ſignum,
82 & hos ictus per integras horas, ut mos eſt io
aliquibus Parochiis, quibus inceſſantibus ictibus
potiùs arceotur, quàm invitentur Fideles ad intereſſendum
huic pietatis officio, Benè ſtaret
itaque, ſi per brevem pulſationem io mane, vel
in veſpere daretur ſignum futuri Viatici, pro
mane, vel veſpere ſuperventuro. Sed Populus
antecedenter, de boc ritu admonendus eſſet.

83 Præcipuè, ultrà quoſcumque Fideles, invitantur
ad hanc functionem Coofratres SS. Sacramenti,
ſi ibi talis Confraternitas fuerit inſtituta,
quæ magni levaminis eſſe ſolet in Parochialibus
functionibus.

84 Iſta Coofraternitas SS. Corpotis Chriſti inſtituta
fuit primò in Urbe à Paulo Papa III. ſub
anno 1539. die 30. Novembris: eſtque vigeſima
inter ſuas conſtitutiones, & incipit: *Dominus
noſter*, *&c.* quod factum fuit pro decentiori
tanti Sacramenti veneratione, cui elargitus fuit
multas indulgentias tam pro ea, quàm pro aliis
Confraterniatibus ubique locorum inſtitutis, &
inſtitueodis, necnon Confraternitatis Urbis aggregandis
io futurum.

85 Feſtivitatem verò SS. Corporis Chriſti priùs inſtituerat
Urbanus Papa IV. anno 1262. *Conſtit.
1. Tranſiturus*, *&c.* Confratribus bujus Societa-
86 tis præcipuum munus datum eſt, ut aſſocientur
Proceſſiones cum SS. Viatico (ſi adſint) non excludendo
tamen quoſcumque alios Fideles, qui
ad Eccleſiam confugiant, hac occaſione.

87 Lumina aſſociantia SS. Chriſti Corpus, dummodò
è cera proveniant, ſive ſint candelæ, ſive
cerei, ſive intorticia, Eccleſia admittit, &
approbat, ea oon tamen ſi ſint ex materia ſebacea,
ſeu oleo cujuſcumque generis: excepto
88 quòd in lampadibus oleum permittitur, noo ob
aliud niſi ob diuturnitatem, quia diutiùs ſervantur
ardeotes lampades, abſque renovatione, &
neceſſitate cuſtodiæ, quod non eveniret in candelis,
niſi eſſent cereo Paſchali majores.

Quot intorticia habenda ſint in Parochiali Ec- 89
cleſia ad uſum Euchariſtiæ miniſtrandæ, præſcribunt
Acta Mediol. p. 4. Numerus decennarius communior
eſſe ſolet etiam in Parochialibus exiguioribus,
& noo adeò divitibus. Iſta Intorticia de- 90
bent diſtribui Perſona dignioribus, & grandiuſculis,
quæ ad aſſociandam Sanctiſſimam Eucharitiſtiam
accedant.

Sed ad Umbellam deſcendamus. Hanc præſcri- 91
bit *Conc. Prov.* 5. per allegat. à Gavant. *Man.
ep. num.* 44. *Verbo Euchariſt.* Cujus autem materiæ,
& formæ debeat eſſe, vide Cavaller. *d.
t.* 5. *n.* 13. ubi etiam præſcribitur ejus magnitudo,
& circumferentia his verbis. *Oltre al Bal-* 92
dachino mentovato (de quo infrà) *è neceſſario
à tutte qnoſi le Chieſe Parochiali della Dioceſi,
un' altra piccola Ombrella, per le accadenze
di dover portare il Santiſſimo, maſſimamente
à gl' Infermi per luoghi, e ſtrade ſcoſceſe,
ed anguſte. Sia pur ella tutta di ſeta di
color BIANCO, colle ſue trine, ſenonche dalla
parte ſuperiore al di fuori potrà eſſere ricoperta
di ſottil tela incerata biancheggiante (per
le occorrenze di pioggia.) La forma poi ſia
qual' eſſer ſuole delle Ombrelle, che communemente
ſi adoprano, ma ſia più larga, tanto
che diſteſa venga à dilatarſi diametralmente
quattro palmi, e mezzo in circa. Abbia le
ſue faſce d' intorno, che pendano con proporzionata
lunghezza della ſteſſa materia, colle
frangette nell' orlo, e l' aſta ſia così longa, e
così adattata, che ſoſtenuta da chi va dietro
al Sacerdote, venga l' Ombrella ad ampiamente
diſtenderſi ſopra 'l capo del medeſimo.*

De Baldachino autem ideò hìc in Rubrica 93
mentio fit, quia ſupponit, non adeſſe Umbellam,
quæ ſi adeſſet, tunc Baldachini ceſſaret uſus. De
facto Umbella eſt magis conſona negotio viatorio 94
prout eſt Viaticum: Baldachinum verò ad proceſſiones
adhibetur, & majorem numerum portantium
requirit, quando Umbella ab unica tantùm
perſona defertur.

§. X. Præmoneat, ut Ægri cubiculùm mundetur, & in eo paretur menſa linteo mundo cooperta, in qua Sanctiſſimum Sacramentum decenter deponatur.

Ceſſarunt tempore Fel. Mem. Innocentii Pa-
95 pæ XII. penè omnes iſtæ proviſiones de paranda
menſa, & linteo mundo ad ibi deponendum
Sanctiſſimum Viaticum in cubiculo Ægroti;
ex quo nonnulla monita, & decreta promulgavit,
in quibus Parochorum diligentiæ totum
id commiſit, ordinavitque, ut quiſque conficeret
Baldachinum parvum portatile plicandum
pro commoditate, & explicandum in Domo
96 Ægroti cum cæteris ſupellectilibus ad hoc neceſſariis,
in libello inſcripto italicè: *Regole,
& Inſtruzioni, che ſi devono oſſervare nell' accompagnamento
del Santiſſimo Viatico, Roma*
1695. Nihilominus de hac Rubrica ut aliquid
dicamus, monere debet Parochus habitantes in
domo Infirmi communicandi, quòd quantum
fieri poteſt, mundent à quibuſcumque ſordibus 97
non tantùm cubiculum, ſed etiam cubile, in
quo jacet Ægrotus, demonſtrando illis dignita- 98
tem tanti Sacramenti, & magnitudinem Regis
Regum, pro cujus acceſſu munda deberent eſſe
omnia & nitida.

Sed de hoc generaliter dici debet: in particulari
enim datur ſæpiſſimè caſus, ut hæc
munditiès haberi non poſſit, cùm quandoque
neceſſe ſit deferre Viaticum (præcipuè in Villis)
alicui Infirmo, in ſtabulo, ſeu ſuper fœnile,
aut in alio viliori, & ſordidiori loco jacenti.
Tunc Parochus, ſi cohabitantes hoc ooo valeant 99
præſtare, ſecum deferre debet Menſam, & linteum
mundum, ut minùs indecenti modo Pyxis
collocetur, donec Sacramentum miniſtret.

§. XI.

§. XI. Parentur luminaria, ac duo Vaſcula, alterum cum Vino, alterum cum Aqua: Prætereà linteum mundum ante pectus communicandi ponatur, atque alia ad ornatum loci, pro cujuſque facultate.

Benè dixit Rubrica, *pro cujuſque facultate*:
nam locus quandoque datur, in quo iſta com-
moda ad munditiem abundent, & locus, in quo
omnia deſiderentur. Quare ſimiliter hìc dico,
prout dixi in antecedenti Rubrica de menſa, &
100 linteo: Luminaria ſi non adſint, deferat Paro-
chus, eò magis quia credendum eſt, per verba
101 *Luminaria*, intelligi debere Laternas, de quibus
in §. 8. ſatis diximus; aut Candelabra, & can-
delas ſaltem binas, *Act. Med.* 4.
102 Vaſcula bina pro Aqua, & Vino ſint parva,
& vitrea: ſufficit enim, ut tantum humoris
capiant, quantum ſufficit ad purificandos digi-
tos Sacerdotis, ut dicemus §. 25. hujus Tituli.
Aqua tantummodò neceſſaria eſt: imò Vinum
eſſet omninò excludendum, ut eodem §. 25. de-
monſtrabo ſuis rationibus. Quare Div. Carolus,
Act. 4. unum Vaſculum tantummodò præcipit ad
ablutionis uſum.

De linteo mundo ſervabitur eadem regula jux-
ta facultates communicandi, cui debet ſupponi
mento, & explicari ante pectus, ut in caſu tuſſis
imperuoſæ, vel vomitus repentini, in illo reci-
piatur Euchariſtia.

Addam denique, ubi hæc omnia deſint, pa- 103
randa eſſe apud ægrotum à ſodalibus Societatis
Sanctiſſimi Sacramenti, qui hoc charitatis offi-
cium facilè miniſtrabunt.

§. XII. Ubi verò convenerint qui Euchariſtiam comitaturi ſunt, Sacerdos indutus ſuperpelliceo, & ſtola, & ſi haberi poteſt, pluviali albi coloris, Acolythis, ſeu Clericis, aut etiam Presbyteris (ſi locus feret) ſuperpelliceo pariter indutis, comitatus, decenter, & de more acceptas aliquot particulas conſecratas, vel unam tantùm (ſi longius, aut difficilius iter ſit faciendum) ponat in Pyxide, ſeu parva cuſtodia, quam proprio ſuo operculo cooperit, & velum ſericum ſuperimponit.

104 Cùm nemo de jure obligari poſſit ad aſſocian-
dum Sacramentum Infirmo, ſed tantùm ex cha-
ritatis, & devotionis gratia id proveniat, neſcio
propterea, de quibus intelligere velit rubrica
hæc dicens (*qui Euchariſtiam comitaturi ſunt*)
105 niſi intelligat de ſodalibus Societatis SS. Sacra-
menti, qui ex inſtitutione tenentur ſub pœna
privationis fructuum Spiritualium, ut in Bulla
Pauli Papæ III. enunciata ſub §. 9. hujus tituli:
Sed in locis, in quibus talis Confraternitas in-
ſtituta non adſit, hoc præceptum non valet.
Sunt ne cogendi Clerici, & Sacerdotes illius
Parochiæ ad intereſſendum miniſtrationi Com-
munionis per Viaticum? Ego opinor, quòd poſ-
ſint cogi, ſaltem quando alii, qui comitentur
deſint. Ratio eſt quia cùm Clerici, & Sacerdo-
tes Altari dedicati ſint, & ejus miniſterio: *Ca-
tech. Rom. de Sacr. Ord.* debent intereſſe ratione
officii ad hoc miniſterium, & Ordinis exercitium
peragere; aliter enim penè inutiliter ordinaren-
tur. Miniſtratio Viatici non poteſt controverti
106 an ſit miniſtratio Altaris, quia Sacramentum de
Altari ſumitur, & ad Altare revertitur. Ordines
107 inſuper minores, ferè ſinguli in hac functione
exercitium habent. Claves Eccleſiæ, Campanæ,
Candelabra, Vaſcula, Lectio, & alia, quæ ma-
teria ſunt Ordinum minorum, in hac miniſtra-
tione adhibentur: unde ratione Ordinis iterum
108 dico, quòd poſſint obligari ad hanc aſſociatio-
nem, præcipuè quando alii adſint. In Conſtitu-
tionibus Synodalibus quarumdam Eccleſiarum,
hæc inter alias obligationes Clericorum injuncta
eſt, & Div. Carolus in ſuis *Conc. Provincialibus*
hoc rigoroſè præcepit, & alibi pluries in *Act.
Eccl. Mediol.*
109 Stola in hoc miniſterio ſemper debet eſſe albi
coloris, ut alibi diximus. Hæc cum aliis eſt
veſtis Sacerdotalis præſcripta in adminiſtratio-
ne Sacramentorum. Verùm an liceat Parocho 110
ſine veſtibus Sacerdotalibus miniſtrare Euchari-
ſtiam Infirmo in articulo mortis, negat Fagun-
dez *p.3.l.1.c.4.n.10.* Ratio hujus Doctoris eſt,
quia Veſtes conducunt ad debitam reverentiam,
ac tractationem tam Ven. Sacramenti. Ita Navar.
in Man. lat. c.21. Henriq. *l.8. de Euch. c.1. col.1.
lit. F & G* Sot. *in 4. diſt.9. q. 1. a.4.* & alii.

Alia veſtis Sacerdotalis eſt Pluviale, quæ pro- 111
priè eſt veſtis viatoria tempore pluvio, Macri *Hie-
rolex.* de qua alibi diximus, ideò in Viatico eſ-
ſet adhibenda: Unde *Conc. prov. 3.* præcipit, 112
quòd in deferendo, utatur Sacerdos pluviali,
ubi tamen pro loci, temporiſve conditione
fieri poterit, Gavant. *d. n. 45. addit.* In locis
inſignioribus annuit Rituale, & ego ultrà addam 113
etiam Perſonas inſigniores, puta Cardinales,
Epiſcopos, Principes, Reges, & hujuſmodi,
etiam ſi tempus pluvium eſſet. Nota inſuper il-
lud *albi coloris*; qui color eſt unicè congruens
Euchariſtiæ.

Cur ante Clericos majores, & Sacerdotes ſpe- 114
cificè, & diſtinctè nominentur Acolythi, credo
quòd ſit, quia Acolythi officium eſt præcisè mi-
niſtrare ad Altare. *Prov. 1. p. 2.*

Superpelliceum illi omnes debent induere, 115
non verò ſtolam, quamvis ſint Sacerdotes, quia
unicè Parochus habens juriſdictionem, habet jus
deferendi ſtolam. Cleric. *dec. 30. n. 23.*

De Particulis ſermo ſequitur. Duas tantùm aſ- 116
ſignat Gavant. *d. n. 47.* una adminiſtranda Infir-
mo, altera pro reditu, niſi loci diſtantia, aut
alia cauſa aliter ſuadeat. D. Carolus verò *Act.
p. 4.* in inſtructionibus pro viſitatione Infirmo-
rum clariùs loquitur dicens: *Particulas autem
duas feret, niſi cùm aliquando, ob mortem in-
ſtantem.*

ſtantem , vel noctu defert ; vel certus eſt Paro-
chus neceſſe eſſe . ut ſtatim poſt Communionem ,
117 *extremam etiam Unctionem miniſtret*. Utique in
longo itinere tempore pluvio , & in via invia ,
maximi incommodi eſſet , ſi tum Sacerdos , tum
Populus retrocedere deberent cum debita reve-
rentia , & decore : ideò pia Mater Eccleſia hoc
permiſit , ut unica particula in hoc caſu de-
118 ferri poſſet . Loco Pyxidis loquitur Textus no-
ſter de parva cuſtodia , quæ loco Pyxidis ſuffe-
cta videtur . Cuſtodia eſt capſula , ſeu capſa
119 ita appellata à Durant. allegat. à Macrio *verbo*
Pyxis , Italicè verò *Scatola* , Menag. & Ferrar.
in Orig. ling. Ital. ex metallo facta , ſed intus
inaurata ad inſtar Calicis , & Pyxidis , cum ſuo

operculo . Et eò quia intus ſervat , & cuſtodit
Euchariſtiam , communiter appellatur *Cuſtodia* , 120
Ejus uſum præcipuè vidi ad reponendam Hoſtiam
conſecratam , quæ in Oſtenſorio exponi debet
tunc quando Tabernaculum non ſit capax reti-
nendi in ſe dictum Oſtenſorium ; & in aliquibus
Eccleſiis in uſu eſt ad retinendam Particulam
conſecratam pro Viatico , quando iter longum
agendum eſt , & via ſit lubrica , vel difficilis :
tunc in ſacculo hæc Cuſtodia à collo Sacerdotis 121
pendere debet , utpotè Pyxide commodior ,
Hanc Cuſtodiam coopertam deferri debere præ- 122
cipit Rubrica , quando dicit : *Velum ſericum ſu-*
perimponit ; quod Velum idem eſt ac illud ,
de quo in ſequenti §. ſermo erit .

§. XIII. Ipſe verò Sacerdos , impoſito ſibi priùs , ab utroque humero , oblongo Velo decenti , utraque manu accipiat Vas cum Sacramento ; & deinde Umbellam , ſeu Baldachinum ſubeat , nudo capite proceſſurus.

De Velo , quod humerale dicitur , jam ſatis
diximus in §. 8. Sacerdos ambabus manibus de-
123 bet Pyxidem , ſeu Vas cum Sacramento accipe-
re , ut ita firmiùs illud teneat , nec ita facilè
labi poſſit . Ambæ manus ſignificant firmam in-
124 tentionem in opere , quod miniſtratur, Valer,
Hierogl. c.26.
125 Sint porrò cauti qui Baldachinum , ſeu Um-
bellam deferunt , ut ſemper perpendiculariter ſit
ſupra caput deferentis Sacramentum , nec illam
ad impediendos Solis radios flectant , & demit-
tant , adeò ut in tali actu detegatur Sacerdos ,
126 & Sacramentum : eò magis quia detecto capi-
te debet Miniſter procedere in hac miniſtratione,
ob reverentiam Sacramentorum maximo debitam.
Zacharias Papa juſſit , ne velato capite Sacerdo-
127 tes adſtarent Altari, *c. nullus , de conſecr. diſt.* 1.
Extra Canonem impetratur ab Urbe diſpenſatio
capitis velandi , ſed non intra Canonem , quia
Sacramentum patet , Gavant. *p.2. t.2.* Igitur cùm
pateat etiam in miniſtratione Viatici , debet de-
ferri nudo capite, quovis prætextu remoto : un-
de quando quæſitum fuit apud S. Rit. Cong. *An*
Parochis miniſtraturis SS. Euchariſtiæ Sacramen-
tum infirmis , liceat de die , vel ſaltem de no-
cte , uti parvo pileolo in delatione ejuſdem ,
ſub infirmitatis , ſeu quovis alio prætextu? Ea-
dem S. C. reſpondit : *Non licere , nec poſſe ;*

die 13. Aug. 1695. Quod decretum publicatum
fuit anno 1696. per allegat. à Sarnell. *d. ep. Eccl.*
t.4. ep.26. num.4. ex quibus Nicolius *lucubr. can.*
l.3. t.41. de celebr. Miſſ. eruit hanc doctrinam .
Epiſcopus diſpenſare non poteſt , ut Sacerdos ac- 128
cedat ad Altare cum baculo , vel pileolo in ce-
lebratione , vel dum Viaticum defert ad Infir-
mos , utatur ; quia talia c. nullus 57. *de con-*
ſecr. diſt.1. etiam Epiſcopo prohibet . Ergo ne-
que ſecum , neque cum aliis diſpenſare poteſt ,
ſublata quacumque contraria conſuetudine . S.C.
Rit. 31. Januar. 1626. Paſqualigus tamen *de Sacr.*
nov. leg. t.2. q.833. contrariam opinionem tenet ;
ſed animadvertendum eſt , hujuſmodi doctiſſimum
Theologum antiquiori tempore floruiſſe , ante
promulgationem ſuperenunciati decreti : atque
ideò illius opinioni parcendum , eò magis quia
Rubricam noſtram viſus eſt ignorare , cùm *ead.*
quæſt. n. 1. apertè dicat : *Nihil in Eccleſia repe-*
riri determinatum , quòd deferens Euchariſtiam
Infirmis procedat detecto capite : & id ex ſo-
la conſuetudine ſervari . Quando verba Rubri-
cæ præſentis ſatis de ſe ſenſum ſuum aperiunt
verbis illis : *nudo capite proceſſurus* ; ex qui-
bus infertur præceptum hoc adeſſe ; nec ex
ſola conſuetudine id præſtari : ex quo fit , ut
ejuſdem doctoris ſententia , circa hoc , non ſit
amplectenda.

§. XIV. Præcedat ſemper Acolythus, vel alius Miniſter deferens Laternam (nocte autem hoc Sacramentum deferri non debet, niſi neceſſitas urgeat) ſequantur duo Clerici, vel qui illorum vices ſuppleant , quorum alter Aquam benedictam cum Aſperſorio , & Burſam cum Corporali , quod ſupponendum erit Vaſculo Sanctiſſimi Sacramenti ſuper menſa in cubiculo Infirmi , & cum linteolo purificatorio ad digitos Sacerdotis abſtergendos : Alter hunc Librum Ritualem deferat , & campanulam jugiter pulſet.

129 Hæc eſt cuncta ſupellex ad domum Infirmi
deferenda , unde patet neceſſitas habendi plures
Miniſtros .
130 Primò Acolythus. Hic Clericus præſertim no-
minatur , quia inter Clericos eſt Altari proxi-
mior , & propriè ferre debet luminaria vi Ordi-
nis ſui.

Secundò Laternæ; de Laternis jam ſuprà verba 131
habuimus , ſed hìc advertendum eſt , quòd ante-
quam uſus eſſet deferendi laternones ad hoc poſteà
inſtitutos , una tantummodò laterna adhibebatur ,
ut venti impetu extincti cerei , de novo accende-
rentur miniſterio luminis in Laterna clauſi , cui
nihil nocere poterat Ventus .

Tertiò ;

132 Tertiò. Tempore noctis. D. Carolus *Act. p. 4.*
ait, & præcipit, *Noctu non afferri, niſi peri-*
culo mortis inſtante, Sed tamen in aliis Inſtru-
ctionibus pro cura, & viſitatione Infirmorum,
de tempore noctis loquendo, videtur, ut ali-
quando iſta adminiſtratio tali tempore ab eodem
permittatur. Equidem cùm ſæpè ſæpiùs poſſit da-
ri repentina occaſio morbi periculoſi, non debe-
bat ligari, & prohiberi Parochus ab hujuſmodi
adminiſtratione noctis tempore: nam quacum-
que hora diei poteſt quiſque communicari, cùm
proximus morti ſit, Coninck *q. 80. art. 8. n. 49.*
133 Verum enim eſt, quòd magis ad ipſiuſmet Sa-
cramenti reverentiam ſpectat, ſi de die defera-
tur ad ægros, quàm intempeſta nocte, Coninck
d. n. 51. nihilominus neceſſitati ſuccurrendum eſt;
neque in hoc poteſt dari certa regula. Adverte-
re tamen debet Parochus ad hanc poſitivam ne-
ceſſitatem, extra quam ſi Sacramentum Eucha-
134 riſtiæ adminiſtraret, non ſine peccato eſſet,
quia contra præcepta Rubricæ inconſultò, & ſi-
ne ratione ageret.
135 Quartò, De Clericis aſſociantibus, Providus
Textus advertens, quòd non ſemper haberi poſ-
ſunt Clerici, præſertim in locis ruralibus, ſubſti-
tuit alios miniſtros, qui illorum vices ſuppleant,
ex ea regula quòd miniſtri impediti vices ſup-
plentur à viciniori, Urſaya *p. 2. d. 33. num. 7.*
T. 4. In quo caſu quiſque de populo poteſt de-
ferre lumina, & res neceſſarias,
136 Quintò, De Aqua Benedicta, Alio loco de
Aqua benedicta ſermo erit, cùm de ejus benedi-
ctione verba erunt facienda. Modò Parochus ad-
vertere debet, ut ſecum deferat hanc Aquam,
præſertim ad domos, in quibus rationabiliter po-
teſt credere, quòd non adſit, ut in ruſticis do-
mibus evenire ſolet. Si verò certò ſciat, hanc
in illo loco paratam eſſe, abſtinebit ab ea feren-
da: attamen ſecum afferet aſperſorium, ut illo
poſſit uti aſpergendo cùm dicit: *Pax huic do-*
mui, &c. Hoc Aſperſorium ex quacumque ma-
137 teria confici poteſt, etiam ex ligno, è pilis, ex
herbis prout antiquitus, Panvin. *de lud. Circ.*
l. 4. cap. 8. Aſpergillum etiam nuncupatur: de
quo vide quæ ſcribit Macrius *in Hierolex.*
138 Inſervit Aqua benedicta ad multa officia, ut
ad illius particularem Rubricam dicemus, *De*
ordine eam faciendi, &c. Pro nunc ſcien-
dum eſt, ex Aquæ hujus lotione indicari Chri-
ſti-fidelibus qualis eſſe debeat cor illorum in
conſpectu Domini, ut per Iſaiam *cap. 1. Lava à*
malitia cor tuum, &c. Inter effectus hujus Sa-
cræ inſtitutionis primus eſt, ut Anima mundetur
à maculis venialium peccatorum, ut declarat
Alexand. PP. *in Can. Aquam, de conſecr. diſt. 3.*
ubi *Canoniſtæ, &c.* & quamvis multi velint hoc
contingere ex opere operantis, eſt quoque ſatis
probata opinio, id fieri ex opere operato, ex
relat. per Greg de Valentia, *t. 4. diſp. 7. q. 4.*
Inſervit ad effugandos Dæmones, & Incantatio-
nes, ut *in d. c. Aquam, &c.* necnon valet ad
corporis ſanitatem, & ad alia ſimilia, ut de tali
effectu exoratur Deus in illius benedictione, pro-
ut in formula. Vide quot in inſtanti ſanati ſint
ſola Aquæ benedictæ aſperſione apud Caſal. *diſſ.*
cap. 36. Igitur cùm ad ſuum finem omnia ab Ec-
cleſia inſtituta ſint, Aqua hæc non in vanum
adhibetur ante adminiſtrationem Sanctiſſimi Via- 139
tici. Infirmi enim animam purgare debet à pec-
catis, & quamvis Sacramentum cum venialibus
ſtare poſſit, nihilominus dignitas Sanctiſſimæ Eu-
chariſtiæ, cor omninò mundum requirit. Inſu-
per cùm in illa hora, quæ ad exitum propè eſt,
Diabolus tanquam Leo rugiens circumeat quæ-
rens quem devoret, fugantur ejus inſidiæ ab hac
Aqua. Denique ſi Dei voluntas eſt, ut Infirmus
convaleſcat, valet ad reſtituendam ſalutem cor-
pori.
Sextò. Burſa in hac ſupellectili locum ha- 140
bet cum corporali. Iſta quoque neceſſaria ſunt
ad ritè, & rectè miniſtrandum Viaticum. Burſa
(quæ albi coloris eſſe deberet) ad cuſtodiam Cor-
poralis: Corporale verò ad illud explicandum ſu-
pra menſam prope lectum Infirmi, ut in illo de-
ponatur Pyxis. Meminerint Parochi, laudabile
eſſe, ſi hæc Burſa ad nihil aliud inſerviat, & 141
omninò ſit à Sacris Veſtibus Altaris ſeparata, &
ſemper in ſe contineat unum Corporale album,
& mundum, quod non ſemper evenit in Burſis
Miſsæ inſervientibus.
Septimò. Dicendum eſt de Purificatorio, de
quo nihil in antiquis inveniſſe teſtatur Gavant.
dict. p. 2. t. 1. lit. i. Eſt Linteolus, quo calix 142
tergitur, & purificatur, qui benedici non ſolet,
Suarez *3. diſt. 81. ſect.* 8. nam antiquitus, ut
ait Macrius non erat in uſu, cùm Manipulus ad
hoc inſerviret. In ejus medio ſolet Crux acu de- 143
ſignari, ut à cæteris linteolis pro Sacrificio præ-
paratis diſtinguatur,
Definitio Macrii nimis compendioſa eſt, quia
non tantùm inſervit ad tergendum, & purifican-
dum Calicem, ſed etiam ad tergenda labia Sacer-
dotis, & digitos. Ideoque ad hunc finem defer-
tur in Communione ad Infirmos, nempe ut illo
tergat digitos poſt ablutionem factam, peracta 144
Communione. Solet deferri hoc Purificatorium
in Burſa cum Corporali, ſi illud non teneat Sa-
cerdos pedi Pyxidis involutum ad illam commo-
diùs ſtringendam.
Octavò. De Libro Rituali mentio eſt. Et Ru- 145
brica concordat cum jam alibi dictis in Titulo de
Sacramentorum adminiſtratione, ut Ritus ſervet,
& cæremonias in eo præſcriptas; quod non ita
facilè ageret, ſi uteretur alio libro.
Nonò. Remanet dicendum de Campanula ju- 146
giter pulſanda. Hæc manualis, & portatilis eſſe
debet, pulſaturque ad cultum Sanctiſſimi Sacra-
menti, ut diximus in hoc eodem titulo, §. 9. Pro-
priè iſta debet præcedere quoſcumque in hac pro-
ceſſione, & ſit, ut ejus ſonitu frequenti admo- 147
neatur Populus ad accurrendum, ſeu ad actum ve-
nerationis præſtandum, dum tranſit per vias SS.
Sacramentum, ſicuti in Veteri Teſtamento Levi-
tæ tempore Sacrificii tubis clangebant argenteis,
quarum ſonitu Populus provocabatur ad adoran-
dum, Durand. *l. 4. c. 41.* Gavant. *d. p. 2. t. 9. lit. b.*
Pro coronide, & ad eruditionem Lectoris, 148
hoc addam: Campanulæ ad uſum Viatici in Ci-
vitate Ferrariæ gratis elargiuntur ſingulis Eccleſiis
Parochialibus quandocumque occurrat, à magno
Noſocomio S. Annæ, ex inſtitutione, & vigore le-
gati facti ab Alphonſo Duce Ferrariæ in ejus condito
Teſtamento ſub die 26. Octobr. 1534. ex rogitibus
Jo: Bapt. Sarachi Notarii, & Ducalis Cancellarii,

§. XV. Succedant deinde deferentes Intortitia, &c.

149 Procedant bini bini iſti deferentes Intortitia, ſeu luminaria, & curent Miniſtri, ut pari paſſu gradiantur, non verò diſgregatim.

§. XVI. Poſtremò Sacerdos Sacramentum geſtans elevatum ante pectus ſub Umbella, dicens Pſalmum *Miſerere mei Deus*, & alios Pſalmos, & Cantica.

150 Tanquam dignior, locum hunc tenere debet
Sacerdos: ſi enim inter prærogativas Sacerdotis
eſt, quòd homines divinos faciat, Beyer. *de Hie-
rarchia Eccl. ac Præeminentia Sacerdot. quæſt.* 7.
cap. 10. multò magis quodammodo divinizatur
per proximitatem Dei, quem in manibus te-
net.

De modo tenendi Sacramentum elevatum ante
pectus jam diximus Paragraphis 8. & 12. ac
etiam de Umbella deferenda. Reſtat, ut de Pſal-
mis, & Canticis aliquid dicamus.

151 Rubrica primo loco aſſignat Pſalm. *Miſerere*,
qui eſt Pœnitentialis, & verè convenit huic mi-
niſterio, in quo pro Infirmo communicando im-
petrari debet Divina miſeratio. Si iſte Pſalmus
152 juxta itineris longitudinem non ſufficeret, alii
Pſalmi Pœnitentiales dici poſſunt: & ſi rurſus
tempus ſupereſſet, Cantica ſuperaddantur, qualia
ſunt illud trium Puerorum *Benedicite omnia ope-
ra Domini Domino*; ſeu illud Ezechiæ: *Ego di-
xi, In dimidio dierum meorum, &c.* & alia hu- 153
juſmodi, quæ in Sacris Bibliis habentur, &
quotidie in Divinis Officiis cantantur. An verò
iſti Pſalmi, & iſta Cantica canenda ſint in tono, 154
& cantu, ſtandum eſt loci conſuetudini. In cul-
tioribus Civitatibus, & Eccleſiis utique cantan-
tur more Chorali, & ſexto tono.

Porrò in locis ruralibus, ubi deſunt miniſtri Ec-
cleſiaſtici, & Clerici, qui valeant alternatim re-
ſpondere in recitatione Pſalmorum, & Cantico-
rum, quia ut plurimùm Populus rudis eſt, con- 155
ſuetudo viget recitandi Roſarium Beatiſs. Mariæ
Virginis, ne ſolus ſit Sacerdos, qui canter, &
cæteri in ſilentio iter progrediantur.

§. XVII. Quòd ſi longius, aut difficilius iter obeundum ſit, & fortaſſe etiam equitandum, neceſſe erit Vas, in quo Sacramentum defertur, Burſa decenter ornata, & ad collum appenſa, aptè includere, & ita ad pectus alligare, atque obſtringere, ut neque decidere, neque Pyxide excuti Sacramentum queat.

156 In neceſſitate equitandi, pro delatione Sacra-
menti, curare debet Sacerdos, ut equus man-
ſuetus ſit, & docilis, non verò audax, acer,
indomitus, & ſternax, ne ſe periculo labendi
exponat. Quod de equo diximus, dicatur de
quocumque alio quadrupede apto ad equitan-
dum. Si verò Parochus vel equitare nequeat,
vel artem inſiſtendi equo non calleat, vel ti-
meat ſui, in hoc caſu, omni labore, & incom-
modo ſpreto, pedibus eat eo modo quo poteſt,
identidem ſe ſiſtendo ubi opus fuerit ad ſe reſtau-
randum.

Burſa, de qua hic loquitur Rubrica, non eſt
eadem ac illa, in qua reponitur Corporale, & ad 157
Altare inſervit, ſed eſt plicabilis, & manualis, quæ
propriè Mantica, ſeu *Biſaccia* appellatur ad inſtar
Marſupii, ut benè clauſam, & cuſtoditam teneat
Pyxidem, ſeu cuſtodiam, & capſulam Sacramen-
ti ad evitandam agitationem, ſeu excuſſionem
Particulæ in itinere.

§. XVIII. Ingrediens verò locum, ubi jacet Infirmus, dicat: *Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea, &c.*

158 Juxtà illud Div. Lucæ 10. *In quamcumque domum intraveritis, primùm dicite: Pax huic domui, &c.* Et ſignificat pacificum ejus qui venit, & ſalutat, adventum, Maldonat. in *Matth.* 10. Ita in Geneſi habemus, *cap.* 43. *At ille reſpondit, Pax vobiſcum: nolite pavere*, & Judic. 6. *Pax tecum, ne timeas, &c.*

§. XIX. Tum depoſitum Sacramentum ſuper menſa, ſuppoſito corporali, geflexus adorat, omnibus in genua procumbentibus: & mox accepta aqua benedicta, aſpergit Infirmum, & cubiculum, dicens Antiphonam, *Aſperges me Domine*, &c. & primum verſum Pſalmi, *Miſerere mei*, cum *Gloria Patri*, &c. Deinde repetitur Antiphona. *Aſperges me, &c.*

In Sacerdotali ad uſum Eccleſiæ Brixinenſis
159 (*Breſſenon*) edito de anno 1640. advertitur,
ut ſit Populus inſtructus ad actus reverentia-
les præſtandos Sanctiſſimo Sacramento, dum
hoc ad Infirmos defertur: nempe: Ut Sacer-
dote cum Vener. Sacramento tranſeunte, idem

Popu-

Populus caput nudet, genua flectat: elevatis,
ac conjunctis manibus Deum ſalutet, adoret,
oretque pro Infirmo.
160 Genuflexio Sacerdotis impoſita in hac Ru-
brica debet eſſe totalis, quia manus habet li-
beras, non verò junctis pollice, & indice pro-
ut in Miſſa; atque ideò facilè ſurgere valet.
Aſperſio fit circa lectum Infirmi, & poſtea per 161
totum locum ubi jacet, ad morbos pellendos, &
Dæmones fugandos: valet inſuper, ut majori pu-
ritate æger Sacram. ſuſcipiat, ℣. *Aſperges*, *&c.*
ex Pſal. *Miſerere*, &c. Gavant. *d. p. 4. t. 19.*

§. XX. His dictis, accedat ad Infirmum, ut cognoſcat an ſit benè diſpoſitus ad ſuſcipiendum Sacrum Viaticum, & utrùm velit aliqua peccata confiteri, & illum audiat, atque abſolvat, quamvis priùs deberet eſſe ritè confeſſus, niſi neceſſitas aliter urgeat.

162 Regulariter Sacramentum Viatici ad Infirmos
non defertur primo Parochi acceſſu: nam ſi In-
firmus debet dignoſci an ſit capax hujus Sacra-
menti, & an ſit morti proximus, alia viſitatio
præcedere debet, in qua ſi graviter laborare com-
163 pertus ſit, Pœnitentiæ Sacramentum debet illi
priùs miniſtrari: nihilominus, cùm memoria ho-
minis ſatis labilis ſit, dari poteſt caſus, quòd
æger alicujus peccati reminiſcentiam habeat, tunc
ſolummodò, quando exhibetur illi Euchariſtia
ſuſcipienda. Ideò Rubrica noſtra præcipit, ut
164 Parochus accedat ad Infirmum, & petat, an
aliquid dicere habeat circa conſcientiam ſuam.
165 Sed non ad hoc tantùm debet fieri iſte acceſ-
ſus: opus eſt etiam, ut oculariter videat, an
Infirmus perſiſtat in bona voluntate ſuſcipiendi
Sacramentum, vel mente ſana ſit, non delirans;
non ſomnolentus, non faſtidioſus, non demum
impotens ad rectè percipiendum quid agat: po-
teſt enim dari caſus, quòd intermedio tempore
à Confeſſinne ad Communinoem, totaliter ſen-
ſibus deſtituatur, atque ideò incapax ſit hujus
Sacramenti.
166 De Infirmo confiteri volente in actu Commu-
nionis affert caſum Benett. *d. Coroll. 2. num. 8.*
& eſt. Si Parochus deferens Communionem In-
firmo, qui velit ſe iterùm confiteri, ſciat, illum
eſſe prolixum in narrandis peccatis, ita ut ſoli-
tus ſit non ſe expedire à confeſſione neque per
dimidium horæ: dicit Granad. *in 3. p. D. Thomæ,*
contr. 2. art. 9. diſp. 5. ſect. 5. quòd poſſit Pa-
rochus monere, ut eliciat actum contritionis,
illum communicare, & differre in reditu Con-
feſſionem: ſin autem urgeat caſus, audiat quæ
poteſt, & facta generali accuſatione cæterorum,
eum abſolvat, & ſtatim Divino Pane reficiat. In
praxi verò illa ſententia non omni approbatione
digna eſt, quia Sacramentum non patitur incom-
modum, & aditaores pigere, aut tædere nondebet
præſtolari in caſu tantæ neceſſitatis. Ultra quam
quòd contritionis actus imponitur Peccatori tunc
quando haberi non poteſt Confeſſarius, vel pec-
cata nequeunt exprimi à confitente, vel tandem
tempus confitendi non remanet. Sed in noſtro
caſu tum adeſt Confeſſarius, tum peccata expri-
mi poſſunt, tum tempus ſupereſt ſufficiens ad con-
feſſionem faciendam. Tutior eſt ſententia *Sacra-*
mentalis Brixinenſis, c. 6. num. 8. diſt. 5. quòd
in hoc caſu de Sacramento Euchariſtiæ loquen-
do, & de Infirmo interrogando, præcipit ut Pa-
rochus interroget Infirmum ſecretò, an adhuc
aliquid ei occurrat confitendum? Si nihil, eum 167
communicet: ſin aliquid, vel ſi nec dum con-
feſſus fuit, remotis aſtantibus, & Oſtio clauſo
(ſi Vir eſt) excipiat Infirmi confeſſionem etiam
prolixam, atque impoſita ſalutari Pœnitentia, ab-
ſolvat. De facto per illa verba Rubricæ, *niſi*
neceſſitas aliter urgeat: Videtur, quòd Rubrica
diſpenſet Parochum ab auditione longæ confeſ-
ſionis: Sed hæc neceſſitas eſſe non poteſt, niſi
tunc quando in proximo articulo mortis ſit
conſtitutus Infirmus. In hoc caſu contritio
Infirmi ſufficiet; ſed incapax quoque fortaſsè
erit ſuſcipiendi Sacram Communionem. Quo-
modocumque ſe res habeat, integritas con- 168
feſſionis remitti poteſt, ut poſſit moribundus
ſumere Viaticum, ut docet Paſqualig. *T. 1.*
quæſt. 453. num. 5.

§. XXI. Poſteà facta de more confeſſione generali, ſive ab Infirmo, ſive ejus nomine ab alio: Sacerdos dicit: *Miſereatur tui*, *&c. Indulgentiam*, *&c.*

169 De recitatione *Confiteor* loquitur Rubrica,
& vocatur Confeſſio generalis quia omnia pec-
cata in ſe continet, dum dicit: *Cogitatione*,
Verbo, *&* *Opere*. Sed iſta eſt Confeſſio ſum-
maria in epilogum, & pro forma tantùm,
nec per ſe ſufficiens, ſi deſit vera cordis con-
tritio.
Notandum, quòd hìc Sacerdos dicit: *Miſerea-* 170
tur tui. &c. non *Miſereatur veſtri*, *&c.* ut in
Communione ad Altare, & ratio eſſe poteſt quia
hæc miniſtratio Sacramenti non eſt cum Miſſa
connexa: In Miſſa omnes adſtantes participes
ſunt communionis Sacerdotis: in Viatico verò
ſolus Infirmus, ut alibi diximus.

§. XXII. Deinde facta genuflexione, accipit Sacramentum de Vaſculo, atque illud elevans, oſtendit Infirmo, dicens. *Ecce Agnus Dei*, &c. & more ſolito ter dicat: *Domine*, *non ſum dignus*, &c. & Infirmus ſimul cum Sacerdote dicat eadem verba ſaltem ſemel, ſubmiſſa voce.

De hoc Ritu ſatis dictum eſt *in Rubrica 4.*
Paragraphi 5. 6. 7. 8. Tituli antecedentis. Hìc
unicè ſuperadditur, quòd Infirmus ſimul cum 171
Sacerdote dicat eadem verba, ſaltem ſemel ſub-

miſſa voce, & hoc ad majorem humilitatem de-
monſtrandam, atque ad verè oſtendendam cor-
dis compunctionem.
Sacerdos enim pro ſe ipſo non pronunciat illa
verba, cùm tunc ipſe non communicet; ſed no-
mine Infirmi ita loquitur. Si apud Deum ergo
habeant hæc verba vim, inſtrumentaliter à Sacer-
dote prolata, majorem ſanè vim habebunt ſi ab
eodemmet Infirmo, qui communicare vult, pro-
ferantur.

§.XXIII. Tum Sacerdos dans Infirmo Euchariſtiam, dicat: Accipe Frater (vel Soror) Viaticum Corporis Domini noſtri Jeſu Chriſti qui te cuſtodiat, &c.

172 Hæc eſt formula ſtatuta ab Eccleſia in admini-
ſtratiooe Euchariſtiæ ad Infirmos morti proximos,
173 quæ verba non ſunt omittenda à Sacerdote Com-
munionem per Viaticum præbente, quia valdè
eſſe proficua ex opere operantis, tamquam ab
Eccleſia ordinata, movente, & docente illam
Spirim S. docet Clericat. *d. dec.* 19. *n.* 12. cum
multis ab eo allegatis, & præcipuè cum Cardin.
Brancat. *in cit. opuſc. de Sac. Viatico*, *pag.* 156.
174 Debent etiam clarè exprimi iſta verba, ut In-
firmo innoteſcat, ſe in via eſſe ad æternitatem,
& ita valeat ſe præparare ad ſumendum hoc Sa-
cramentum pro cuſtodia, & defenſione ſui itine-
ris. De facto Divus Carolus, *Act. p.* 4. jubet 175
ut Parochus interroget Infirmum, an Sanctiſſi-
mum Corpus Domini ſumere velit, & ſi pro Via-
tico dandum ſit, id quoque exprimet; ad quod
piè, devotèque ſumendum paucis verbis inflam-
mabit. Si ergo debet illi exprimere, quòd pro
Viatico præbetur illi Sacra Euchariſtia, debet
quoque in actu illam præbendi, alta voce hoc
idem manifeſtare.

§.XXIV. Si verò Communio non datur per modum Viatici, dicat more ordinario: Corpus Domini noſtri Jeſu Chriſti, &c.

Vide quæ ſuperiùs diximus *ad Rubr.* 4. §. 9.
Reaſſumitur formula præſcripta *in ordine mini-*
176 *ſtrandi Communionem in Eccleſia*, quando Infir-
mus morbo cronico laborat, & non eſt in pe-
riculo mortis, quia reputatur tamquam ſanus, ſed
impotens adeundi Eccleſiam.

§.XXV. Quòd ſi mors immineat, & periculum ſit in mora, tunc dicto, Miſereatur, &c. prædictis precibus omnibus, vel ex parte omiſſis, ei ſtatim Viaticum præbeatur.

177 Eſt aliquis recens Author, qui aſſerit hanc ex-
ceptionem difficillimè in praxi poni poſſe: ſi
enim, ait ipſe, adeſt tale periculum imminentis
178 mortis, ut ſi recitentur antedictæ Preces, quæ
breves ſunt, timeatur non ampliùs ſupereſſe
tempus præbendi Viaticum, Communio juxta
hujus Authoris opinionem, non eſt illi præben-
da, quia Sanctiſſima Euchariſtia exponitur peri-
culo, ut vix ſumpta æger moriatur, nec valeat
ſpecies Sacramentales conſumere. Verùm hæc
ſingularis opinio nullo modo eſt admittenda,
179 quia opponitur communi Theologorum ſenten-
tiæ, Univerſalis Eccleſiæ praxi, prædictæ Ritua-
lis regulæ, & Canonicis ſanctionibus. Etenim
can. is qui 8. *c.* 26. *qu.* 6. habetur: *Is qui in*
infirmitatem Pœnitentiam petit, ſi caſu, dum 180
ad eum invitatur Sacerdos venit oppreſſus infir-
mitate obmutuerit, vel ſit in phrænesim conver-
ſus fuerit, dent teſtimonium qui eum audie-
runt, & accipiet Pœnitentiam: & ſi continuò
creditur moriturus, reconcilietur per manus im-
poſitionem, & infundatur ori ejus Euchariſtia.
Nullum eſt igitur abſurdum Euchariſtiam præ-
bere illi, qui brevì eſt moriturus ita, ut non
valeat vivens ſpecies Sacramentales conſume-
re, quæ permanere poſſunt inalteratæ in hu-
mano ſtomacho per unius horæ ſpatium juxta
opinionem nonnullorum Doctorum, qui alle-
gantur à Clericato, *deciſ. vigeſima quinta*, *nu-*
mer. 7.

§.XXVI. Poſteà Sacerdos abluat digitos, nihil dicens, & Infirmo detur ablutio. Deinde dicat ℣. Dominus vobiſcum.

181 Nihil dicit in hac ablutione digitorum Sacer-
dos ad differentiam ablutioois, quæ fit in Miſ-
ſa ſupra Calicem quando dicuntur Orationes:
Quod ore ſumpſimus, *&c.* ſeu *Corpus tuum*,
Domine, *&c.* quæ Orationes univerſorum fide-
lium Communionem amplectuntur.
182 Præcipitur ablutio, ſed non aſſignatur, an fa-
cienda ſit Vino, vel Aqua. Cùm vero §. 11.
hujus Tituli præceperit, ut duo Vaſcula para-
183 rentur, alterum cum Vino, alterum cum Aqua
ad faciendam hanc ablutionem, videtur quòd
ad libitum reliquerit Sacerdotis, ablui in quo
magis ſibi libuerit. Nihilominus laudabilius eſt, 184
ut Aqua ſe abluat, non Vino; eò quia ſi poſt
ablutionem de more præbendum eſt Vinum illud
Infirmo, noper communicato (ut ſi aliquantu-
lum Sacramenti palato ægroti adhæſerit, valeat
illud diluere, & deglutire) poteſte venire, quòd
Vini cauſa, plura ſymptomata recrudeſcant, &
alia de novo naſcantur, ut in tuſſi laboranti-
bus, inflammatione, delirio, phræneſi, effectu 185
hyſterico in fœminis, & hujuſmodi; in quibus
caſibus prorſus Vini uſus à Medicis prohibetur,
non autem Aquæ, ratione morbi, Benett. *d. in*
Add.

Add. ad Paroch. §. 2. n. 12. & corollar. 2. n. 2. Poteſt
186 etiam dari, quòd Aquæ potus noceat; & in hoc
caſu vel ablutionem ſecum deferat Sacerdos ad
reponendam in Sacrario, vel igni tradat.

§. XXVII. His expletis, ſi altera Particula Sacramenti ſuperfuerit (ſupereſſe autem ſemper debet, prætetquam in caſu jam dicto) genuflectit, ſurgit, & accipiens Vas cum Sacramento, facit cum eo ſignum Crucis ſuper Infirmum, nihil dicens, & reverenter illud deferens, otdine quo venerat, revertitur ad Eccleſiam, dicendo Pſalmum, Laudate Dominum de cœlis, & alios Pſalmos, & Hymnos, prout tempus feret.

Jam diximus, in Pyxide debere Sacerdotem po-
187 nere duas, vel tres Particulas conſecratas, va-
riis de cauſis, ſed præcipuè, ut ſaltem una re-
maneat in dicta Pyxide, & deferatur in reditu
ad Eccleſiam, ad hoc ut Populus comitetur pro-
ceſſionaliter cum veneratione eadem præſtita in
acceſſu ad Infirmum. Si verò iter longum ſit, &
magni incommodi, ſufficit ſi una Particula aſ-
feratur, ut ſuo loco diximus: Sed hæc pro
exceptione habenda ſunt. Regula generalis eſt,
ut ſaltem una Particula conſecrata ſuperſit, ad
Eccleſiam reportanda: in tali caſu, priuſquam
Parochus diſcedat, non debet Infirmum non
188 benedictum relinquere: ideòque accepta Pyxide,
& ea cum Velo humerali cooperta, benedicere
debet Infirmum, faciendo ſignum Crucis erga
189 eum, ſed nihil dicendo. Quare in iſto loco ta-
ceat, Textus non dicit; credo tamen quòd hæc
ſit regula generalis ſemper tacendi quando Bene-
190 nedictio fit cum Sacramento, ut in Titulo *de
Benedictionibus* dicemus. De facto ſi in manu
Sacerdotis eſt omnium Benedictionum, & Bo-
norum largitor, inutilis, & ſupervacanea vide-
tur omnis expreſſio Benedicentis, cùm ſit Deus,
qui benedicat, non autem Sacerdos. Verùm ali-
quis dicet: Tunc cùm per Sacerdotem porrigi-
tur Sacra Particula, fit ab eo Crucis ſignum, &
ab eodem dicitur, vel *Corpus Domini noſtri, &c.*
vel *Accipe Viaticum, &c.* ergo non ſemper ſi-
191 let Sacerdos in benedicendo cum Sacramento.
Cui reſpondeo, illam verè eſſe Benedictionem,
quæ impertitur à Sacerdote cum Sacramento,
ſed verba tunc prolata non eſſe verba benedi-
centia, vel Benedictioni congrua, ſed depreca-
toria, & pro bono omine: impertativo enim,
ſeu deprecativo modo loquitur dicens: *Accipe:
cuſtodiat*, & hujuſmodi.

Huic tamen opinioni contraria eſt præſcripeio 192
facta à D. Carolo *Act. p. 4. in Ordine miniſtran-
di Eucharistiam Infirmis:* ubi loquens de bene-
dict[illegible] cum Sacramento facienda dixit: Qua
Oratione peracta, genuflectit, Pyxidem utraque
manu tenens, ſignum Crucis verſus populum
adhibet, benedicens his verbis: *Benedicat vos
omnipotens Deus ✠ Pater, & Filius, & Spi-
ritus Sanctus.*
Accepta itaque Pyxide, ſeu Vaſculo cum Sa-
cramento revertitur per eandem viam, & eo or-
dine, quo proceſſit, ad Eccleſiam; circa quem 193
ritum nihil habeo addendum, quod dictum alibi
non ſit quando locuti fuimus de modo deferen-
di Viaticum ad Infirmum: Omnia enim, & ſin-
gula, quæ illuc facta ſunt, & hìc ſervari de-
bent.
Unicè Pſalmi, Cantica, & aliæ Orationes, 194
& preces mutandæ veniunt, & per hoc præcipit
Rubrica, ut in reditu ad Eccleſiam recitet Pa-
rochus Pſalmum *Laudate Dominum de cœlis*,
& alios Pſalmos, & Hymnos. Pſalmus, *Lauda-
te, &c.* eſt encomiaſticum, & pro gratiarum
actione ſolet adhiberi cum cæteris pſalmis, qui
ad Laudes dicuntur intra horas Canonicas; unde
fit, quòd etiam cani poſſunt cæteri Pſalmi in
hoc itinere, prout tempus feret.
Quoad Hymnos, reticendus non eſt *Pan-
ge lingua glorioſi Corporis Myſterium*, & cæ-
teri illi, qui in Officio Corporis Chriſti recitari
ſolent. Si verò Populus, (ut evenire ſolet in
locis foraneis) ignoret tum Pſalmos, tum Hym-
nos, recitari poteſt Roſarium Beatiſſimæ Virgi-
nis, ut aliàs diximus. Nonnulli quoque cantare
ſolent Hymnum S. Ambroſii, & Auguſtini, nem-
pe *Te Deum, &c.*

§. XXVIII. Cùm pervenerit ad Eccleſiam, ponit Sacramentum ſuper Altare, adorat; deinde dicit ℣. Panem de Cœlo, &c.

Si non adſit Corporale explicatum ſuper Al-
tare, explicetur illud, quod allatum eſt in Bur-
ſa ad Infirmum, & ſuper illo reponatur Sa-
cramentum: Deinde ad extremum gradum Al-
taris Sacerdos genuflexus adoret, ut interim po-
195 pulus Eccleſiam plenè ingrediatur. Hæc adoratio
facienda eſt, ut diximus, genibus flexis, capi-
te detecto, & manibus junctis ante pectus.
196 Nonnulli ſolent hoc loco intonare Hymni par-
tem *Tantum ergo Sacramentum;* quam totus Po-
pulus cantando proſequitur, ſed Rubrica hoc non
præcipit, quia fortaſſe ſupponit talem Hym- 197
num totum per extenſum cantatum fuiſſe in
Proceſſione, nempè *Pange lingua, &c.* at-
que ideò immediatè ſubjungitur verſiculus *Pa-
nem de Cœlo, &c.* qui eſt conſuetus poſt talem
Hymnum.
Dominus Vobiſcum. Licèt à Rubrica aſſi- 198
gnetur, ut dicatur, tamen in nova Inſtructio-
ne ab Urbe miſſa ad functiones Euchariſticas,
ſub Clemente XI. Pontifice ſublata fuit hæc dictio
de mandato S.R.C.

§. XXIX.

§.XXIX. Deinde annuntiat Indulgentias à Summis Pontificibus conceſſas Sanctiſſimum Sacramentum comitantibus.

Inſurgere debet Sacerdos, & ſe ad Populum
convertere, advertens ne terga vertat Sacramen-
199 to adhuc expoſito extra Tabernaculum, & In-
dulgentias annuntiare alta voce. Plures ſunt iſtæ
200 Indulgentiæ à diverſis Pontificibus conceſſæ, quas
tamen ſingillatim enumerare non debet tunc Sa-
cerdos; ſed genericè loquendo, ſufficit ut di-
cat, omnes, & ſingulos, qui in aſſociatione
Sanctiſſimi Sacramenti ad Infirmum interfuere,
ſi id dignè fecerint, lucratos eſſe omnes Indul-
gentias illis conceſſas à Summis Pontificibus Urbano IV. Martino V. & aliis, quos refert Brancat. *d. de Viatico*, & *Bullarium Romanum*. Summi enim Pontifices maximè ſtuduerunt, ut dignè, & decorè adminiſtratio SS. Viatici fieret, & per hoc populis intereſſentibus Indulgentias plurimas contulere, quas decet ut annuntiet Parochus paucis verbis, cohortans populum, ut in religioſo illo inſtituto perſeveret, atque ita fideles in pace dimittet, *Act. p. 4. Ordo min. Euch. Sac. Infirmis*.

§.XXX. Poſteà cum Sacramento in Pyxide, velo cooperta faciat ſignum Crucis ſuper populum, nihil dicens. Poſtremò illud in loco ſuo reponat.

201 Benedicere debet Sacerdos Populum eodem
modo, quo benedixit Infirmum communicatum, nihil dicens, & cum Pyxide, Velo humerali cooperta; tempore cujus benedictionis pulſatur Campanula, ut Populus longè diſtans advertat, & humiliter ſe proſtret; quod non fit in cubiculo Infirmi, quia ibi omnes facilè advertere poſſunt, & Benedictio tantummodò impertitur Infirmo.

Poſtremò, repoſitio Sacramenti debet fieri in loco, à quo priùs extractum eſt, nempe in Tabernaculo: Priuſquam claudat, genuflectit, & adorat: eſtque hæc ultima ſalutatio, quæ tunc fiat Sacramento: quo tempore moderni fideles dicendam introduxere quandam brevem Italicam cantilenam, duobus verſiculis contentam, à Populo cantandam; hujuſmodi. *Laudato ogni momento ſia il Santiſſimo Sacramento*; vel: *Vi adoro ogni momento; O vivo Pan del Ciel, gran Sacramento*; ſeu alias ſimiles à Sacris Miſſionariis inventas, & pietati Fidelium propoſitas.

§.XXXI. Quòd ſi ob difficultatem, aut longitudinem itineris; vel quia ea qua decet veneratione, Sacramentum ad Eccleſiam commodè reportari non poteſt, ſumpta fuerit una tantùm Particula conſecrata, ut dictum eſt: tunc ea Infirmo adminiſtrata, Sacerdos, prædictis precibus recitatis, eum manu benedicit, & unà cum aliis privato habitu, extinctis luminibus, Umbella demiſſa, latente Pyxide, ad Eccleſiam, vel Domum quiſque ſuam revertatur.

Difficultates plurimæ oriri ſolent in caſu à
Rubrica allato, & de illis loquuti ſumus in hoc
Titulo §. 12. unde remanet tantummodò aliquid
202 dicendum de Benedictione, quam manu facien-
dam jubet Rubrica: non enim ampliùs Sacramentum habet, cum quo benedicat.

Si verò debeat quoque Sacerdos tacere in hac benedictione, & nihil dicere, Rubrica non docet: nihilominus ego animadvertens, quòd in communione facienda à fidelibus ad Altare, poſt reconditum Sacramentum, Sacerdos convertens ſe ad Populum, benedicit manu extenta, dicens, *Benedictio Dei omnipotentis: Patris & Filii & Spiritus ſancti, &c.* opinor quòd etiam in præſenti caſu communionis per Viaticum debeant à Sacerdote dici eadem verba verſus Infirmum, eò magis quia D. Carolus *Act.* 4. ut diximus §. 27. adhibenda docet verba. Certè in utroque loco Sacramentum non ampliùs apparet, nec diſcrimen invenire valeo, cur in uno loco loqui debeat, & in alio tacere, cùm in utroque militet eadem ratio benedicendi pro dimittendis in pace fidelibus adſtantibus.

Quoad privatum habitum, & depoſitionem aliarum rerum, quæ huic functioni inſerviunt, loquitur clariùs D. Carolus *Act. 4. loco citato*,
dum dicit: *Si quando ſine Sacra Hoſtia redi-* 203
bit, Parochus antequam domo ægroti abſcedat, lumina extingui jubebit: ſuperpelliceum, ſtolam, tintinnabulum, Umbellam non adhibebit; Pyxidem palàm non deferet. Equidem in hoc caſu miniſtri intereſſe debent, qui totam hanc ſupellectilem ad Eccleſiam deferant decenter reconditam, & ſine contemptu. Quare non niſi laudabile erit ſi Parochus in habitu privato, nempe ſua Clericali ordinaria veſte indutus, ad Eccleſiam perducatur à ſuperenarratis Miniſtris; nam hæc aſſociatio inſerviet etiam ad bonam cuſtodiam habendam Sacrarum ſupellectilium, præ-
cipuè tunc cùm in manus Ruſticarum Perſona- 204
rum inciderint, quæ non diſtinguunt Æra à lupinis.

In Urbibus cultioribus, & ubi iter breve, nec-
non quando Sanctiſſimum Viaticum ad Eccleſia- 205
ſticas, ſeu Religioſas Perſonas defertur, ſolet etiam adhiberi Thuribulum cum incenſo, quo Clericus Parochum præcedens, frequenti agitatione Sacram Hoſtiam incenſet, tam in adeundo, quàm in redeundo, & ante benedictionem, necnon & in actu benedictionis.

Poſtremò advertere debet Parochus, tunc
cùm ad aliquem Sacerdotem defert Sanctiſſimum 206
Via-

Viaticum, ſecum quoque Stolam albi coloris deferendam eſſe ſeparatam à propria, quam ipſe adhibet, ut illam ad collum circumponat ejuſdem Sacerdotis tunc cùm communicat, prout jam diximus in *Titulo XXIV.* §. 11. *horum Commentariorum.*

107 Et quoniam in Parochiis multæ vaſtitatis quandoque fit, quòd Infirmus propera, & ſolicita Viatici refectione indigeat, multoque ſpatio diſtat ejus domus ab Eccleſia Parochiali, proviſum fuit per Summum Pontificem Innocentium XII. anno 1695. in peculiari Conſtitutione, ſeu edicto in magno Bullario inſerto (*Addit. ad Bullar. p. 1. f. 295. Conſt. CVI.*) ut Eccleſiæ Regularium, ſi in circuitu Parochiæ adſint, præſtent, & præſtare teneantur commodum Parochis, extrahendi SS. Euchariſtiam Infirmis præbendam pro Viatico, nec denegare, aut impedire audeant uſum adeo ſalutaris Sacramenti ſub prætextu privilegiorum, aut alterius cujuſcumque exceptionis, quibus omnibus Pontifex in hoc caſu derogare intendit, imperando, & jubendo verbis illius in edicto, ſeu conſtitutione inſertis. *Vogliamo, e comandiamo, che non ſia denegato, &c.*

DE SACRAMENTO
EXTREMÆ UNCTIONIS,
TITULUS VIGESIMUS SEPTIMUS.

S U M M A R I U M.

1 *Quare hæc Unctio vocetur extrema?*
2 *Octo Unctiones in uſu eſſe ſolent in Eccleſia.*
3 *Eſt Sacramentum Evangelicæ Legis.*
4 *Conſtat ex Oleo Sacro, & precibus.*
5 *Quare Chriſtus reliquerit hoc Sacramentum Eccleſiæ?*
6 *Cæremoniæ omnes ad unum referuntur.*
7 *A quo fuerit inſtitutum hoc Sacramentum.*
8 *Non eſt exploratum quo tempore inſtitutum fuerit.*
9 *Ubi, & quando Chriſtus inſtituerit hoc Sacramentum?*
10 *Cur Evangeliſtæ non meminerint hujus Inſtitutionis?*
11 *Non omnia, quæ tenet Eccleſia, habentur in Sacra Scriptura.*
12 *Sacramentum miniſtrandum à Presbyteris Eccleſiæ.*
13 *Presbyteri an debeant eſſe plures in hac adminiſtratione?*
14 *Scriptura quandoque utitur numero plurali pro ſingulari.*
15 *Cauſa finalis hujus Sacramenti eſt curatio Animæ.*
16 *Curatio tamen à venialibus, non verò à mortalibus.*
17 *Et ad tollendas reliquias peccati.*
18 *Quænam ſint Peccatorum reliquiæ?*
19 *De fine primario inſtitutionis hujus Sacramenti.*
20 *Secundus effectus eſt conſummatio Pœnitentiæ.*
21 *Tertius effectus eſt ſalus corporalis.*
22 *Extrema Unctio non eſt danda cuicumque Infirmo.*
23 *Sed iis qui periculosè ægrotant.*
24 *Periculum vitæ eſſe poteſt in principio, & in fine ægritudinis.*
25 *Non ſemper attendenda eſt Medici peritia.*
26 *Sanis miniſtrari non poteſt nec licitè, nec validè.*
27 *Parochus non debet expectare articulum mortis, ut miniſtret.*
28 *Utilius eſt miniſtrare dum Infirmus eſt integris ſenſibus.*
29 *Quando eſt ruina præceps, facienda ſunt quæ fieri poſſunt.*
30 *Priùs miniſtrandum eſt Infirmo Sacramentum Pœnitentiæ.*
31 *Secundò Sacramentum Euchariſtiæ.*
32 *Aliquando Extrema Unctio miniſtrata fuit ante Viaticum.*
33 *Euchariſtia eſt finis, & perfectio omnium Sacramentorum.*
34 *Aliquando miniſtrare Extremam Unctionem ante Pœnitentiam fuit utile.*
35 *Tutior regula eſt, priùs miniſtrare Pœnitentiam.*
36 *Effectus Sacramenti eſt augere gratiam.*
37 *Vaſculum pro Oleo Sancto.*
38 *Cuſtodia ſub qua reponi debet Oleum Infirmorum.*
39 *Non debet collocari in quocumque alio loco.*
40 *Feneſtellam debet habere ſeparatam ſibi ſoli.*
41 *Debet feneſtella eſſe in loco, in quo adſit Tabernaculum cum Sacramento.*
42 *Feneſtellæ forma & figura.*
43 *Litteræ inſcribendæ ſupra feneſtellam.*
44 *Vaſculum Olei ex argento, vel ſtanno eſſe debet.*
45 *Litteræ ſculpendæ in ventre Vaſis.*
46 *Capſula hujus Vaſculi.*
47 *Burſa ſerica pro condendo hoc Vaſculo.*
48 *Baſis hujus Burſæ qualis eſſe debeat?*
49 *Oleum debet eſſe illo anno benedictum.*
50 *Oleo veteri validè, ſed illicitè miniſtratur.*

51 Oleum

51 *Oleum vetus poteſt adhiberi in caſu juſtæ neceſſitatis.*
52 *Peccat Miniſter qui illud adhibeat abſque neceſſitate.*
53 *Si deficiat Oleum novum, poteſt adhiberi Oleum vetus.*
54 *Vetus Oleum comburi poteſt in lampadibus Sanctiſſimi Sacramenti.*
55 *Quomodo immiſceri poſſit Oleum non conſecratum cum conſecrato?*
56 *Effuſio Olei evitanda.*
57 *Oleum in Bombacio imbibendum.*
58 *Quinam ſint capaces hujus Unctionis?*
59 *Infantes non ſunt capaces hujus Sacramenti.*
60 *Uſus rationis quando regulariter ſuperveniat?*
61 *In qua ætate pueri ſint capaces Extremæ Unctionis?*
62 *In dubio uſus rationis poteſt miniſtrari ſub conditione.*
63 *Sed ſemper quando Puer ſit in mortis periculo.*
64 *Senes poſſunt ſemper muniri hoc Sacramento.*
65 *Caterva morborum multiplex.*
66 *Qui ſani petierunt, ungendi ſunt etiam ſi extra mentem ſint.*
67 *Qui Christianè vixerunt, ungendi etiam ſi non petant.*
68 *Amentes à nativitate comparantur Infantibus.*
69 *Phraneticis & delirantes ungendi, ſecluſo periculo irreverentiæ.*
70 *Phranetici ligandi ſunt, ad hoc ut quietè miniſtretur Sacramentum.*
71 *Quatuor ordines Perſonarum arcentur à ſuſceptione Extremæ Unctionis.*
72 *Impœnitentes quinam ſint?*
73 *Manifeſti Peccatores.*
74 *Excommunicati.*
75 *Nondum baptizati.*
76 *Præſumptio ſufficit pro illis miniſtrando Oleo Sancto.*
77 *Qui periculo ſe exponunt, non dicuntur Infirmi, ideò iis non miniſtrandum.*
78 *Sacramentum hoc eſt inſtitutum pro morituris ex infirmitate.*
79 *Puerperæ ungi poſſunt ſi partus ſit valdè periculoſus.*
80 *Reis capite damnatis non miniſtranda Extrema Unctio.*
81 *Quia non poteſt hoc Sacramentum illis prodeſſe ad ſalutem corporis.*
82 *In aliquo caſu poteſt miniſtrari Reis plectendis.*
83 *Caſus exponuntur.*
84 *In Tormento Rotæ poteſt miniſtrari.*
85 *Magiſtratus ſæcularis non poteſt hoc prohibere.*
86 *Objectiones ſolvuntur.*
87 *An damnato miniſtrandum ſit per Parochum?*
88 *Orationes omitti poſſunt in periculo extremo.*
89 *Si ſupervixerit æger, ſupplendæ ſunt orationes.*
90 *Mortuus non eſt capax Sacramenti.*
91 *Si dum ungitur quis moritur, non ampliùs procedendum.*
92 *Oleum Sanctum poteſt deferri unà cum Viatico.*
93 *Poſt Sacerdotem, Diaconus eſt dignior miniſter.*
94 *Diaconus deferre poteſt Oleum Infirmorum.*
95 *Oleum Sanctum ſi deferatur cum Viatico, debet deferri occultè.*
96 *Oleum Sanctum iterari non debet in eadem infirmitate.*
97 *Niſi æger convaluerit à primo decubitu.*
98 *Diſputatio orta circa hoc inter Pium PP. II. & Epiſcopum Roverellam.*
99 *Quinque ſunt partes corporis humani ungendæ.*
100 *Intelliguntur quinque ſenſuum inſtrumenta.*
101 *Pedes. & Renes cadunt ſub quinque ſenſibus.*
102 *Senſus in quo delinquere poſſint?*
103 *Lumborum delectatio an ſit ſenſus ſeparatus à quinque aliis?*
104 *Ratio harum quinque Unctionum,*
105 *Unctiones eſſentiales quinque.*
106 *Unctiones integrales duæ.*
107 *Lumbi in Fœminis non unguntur etiam ſi petierint.*
108 *In Viris omittitur unctio lumborum, ſed nulla ratione.*
109 *Unctiones lumborum ſuppleri non debent in alia parte.*
110 *Manus Sacerdotum inunguntur exteriùs, & quare?*
111 *Opinio, & rationes contrariæ.*
112 *Tactus habet ſuam vim in interiori parte manus,*
113 *Unctio externa fit ob dignitatem Sacerdotalem.*
114 *Unctio per ſaltum eſt valida.*
115 *Forma impleri debet in toto tempore Unctionis cujuſque ſenſus.*
116 *Mutili aliquo membro quomodo ungendi?*
117 *Qui abundant aliquo ſenſu prout monſtroſi quomodo ungendi?*
118 *Mutili ungendi ſunt in parte proximiori.*
119 *Abundantes in principaliori parte, ſeu membro ungendi.*
120 *Homo peccare poteſt per potentias internas.*
121 *Forma hujus Sacramenti vocatur Precatia.*
122 *Tradita fuit à Concilio Florentino.*
123 *Forma varia antiquitus adhibita.*
124 *Repetitur forma, mutato nomine ſenſus.*
125 *Non eſt de neceſſitate Sacramenti ſerbare ordinem in ungendo.*

UNCTIO hæc vocatur extrema, tum quia 1
applicari ſolet homini in extremo vitæ laboranti, tum quia eſt extrema in ordine ad illas
octo unctiones, quæ in uſu eſſe ſolent apud Ec- 2
cleſiam Catholicam; & quas enumerat, & explicat Clericat. *de Extr. Unct. dec. 61. n. 3.*

Alis

Aliis nominibus etiam appellatur, & primò: *Oleum Sanctum*, *Euchol. Græc. Sanctum Chriſmatis Oleum*. Ut Innoc. III. *Epiſt. ad Decent.* *Oratio cum Oleo*, ut Græci vocant; *Pœnitentiæ conſumativum*, Concil. Trid. *Seſs.* 14. *de eod. Sacr.* Denique Unctio Infirmorum, ut idem Concilium: ſed commune, & univerſale nomen in Eccleſia Catholica eſt: *Extrema Unctio*.

§. I. Extremæ Unctionis Sacramentum à Chriſto Domino inſtitutum, tamquam cœleſtis medicina, non Animæ ſolùm, ſed etiam corpori ſalutaris, omni ſtudio ac diligentia, periculosè ægrotantibus adhibendum eſt; & eo quidem tempore, ſi fieri poſſit, cùm illis adhuc integra mens, & ratio viget; ut ad uberiorem Sacramenti gratiam percipiendam, ipſi etiam ſuam fidem, ac piam animi voluntatem conferre poſſint, dum Sacro liniuntur Oleo.

3 Sacramentum Evangelicæ legis propriè dictum
hoc eſſe notat Victorellus in ſuo peculiari Tra-
ctatu *de Sacro Extremæ Unctionis Sacramento*,
Patavii 1609. atque hoc aſſerit ex teſtimonio
Concilii Vormat. can. 72. *Florentini*, & aliorum
4 ab eo allegatorum, *pag.* 1. Conſtat autem ex
Sacri Olei Unctione, & Sacerdotali prece; quæ
unctio, licèt in plures partes diviſa ſit, tamen
unum conſtituit Sacramentum.

5 Od id Extremæ Unctionis Sacramentum à
Chriſto eſt relictum Eccleſiæ, ut Fideles, ſicut
in ingreſſu in Orbem, Sacramento initiantur, &
admittuntur: ita in egreſſu Sacramento juventur,
& dimittantur. Atque ideò cæremoniæ omnes
eò referuntur, ut Infirmus juvetur tum ad mor-
6 bum faciliùs tolerandum, tum ad feliciùs è vita
migrandum, Cardin. Valer. *Theſaur. piar inſtit.*
pag. 233.

7 De inſtitutione hujus Sacramenti multi multa
dicunt. Nonnulli ſatis graves Theologi illam
tribuunt Apoſtolis, Victorell. *dict. p.* 2. Alii In-
nocentio I. Pontifici, ſed à Chriſto inſtitutum
fuiſſe, & à Div. Jacobo promulgatum, & com-
mendatum, dogma fidei eſt, Concil. Trident.
Can. 1.

8 Quo tempore verò inſtitutum fuerit, non eſſe
exploratum, aſſerit idem Victorell. *loc. cit.* Qua-
re attenta certa inſtitutione hujus Sacramenti à
Chriſto Domino facta diſputant Scholaſtici, ubi,
& quando Chriſtus Dominus illud inſtituerit?
Circa hoc quæſitum duas affert præcipuas Theo-
logorum opiniones Clericat. *dict. deciſ.* 63.
num. 2.

9 Prima eſt, quòd Chriſtus Dominus illud in-
ſtituerit, quando miſit Apoſtolos ad prædican-
dum cum poteſtate ſanandi Infirmos per Sacram
Olei unctionem, ut legitur apud Sanctum Mar-
cum 6. *Et ungebant Oleo multos ægros, & ſa-
nabant.*

Secunda opinio eſt, quòd fuerit inſtitutum à
Chriſto Domino poſt ejus Reſurrectionem, ſta-
tim ac inſtituit Sacramentum Pœnitentiæ, nempè
quando dedit Apoſtolis poteſtatem remittendi pec-
cata per illa verba, Joann. 20. *Quorum remiſe-
ritis peccata, remittuntur eis*, & hanc eſſe
opinionem probabiliorem, & magis rationi con-
ſentaneam docet idem Clericat. *loc. cit. num.* 8.
& 9. qui ſatis eruditè cum Maſtrio *diſp.* 6. *n.* 7.
& cum Cardin. de Lauræa, *diſput.* 21. *num.* 8.
10 reſpondet objectioni, & inſtantiæ, cur Evange-
liſtæ non meminerint expreſsè, ac diſtinctè inſti-
tutionis hujus Sacramenti? nam non omnia, quæ
11 tenet, & tenuit Eccleſia, habentur in Scriptu-
ra, ſed ex eis multa per traditiones accepta ſunt.
Comment. ad Rituale.

Certè de hoc loquitur Apoſtolus Jacobus. *in ep.*
cap. 5. dum dicit: *Infirmatur quis in vobis?*
Inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper 12
eum, ungentes eum Oleo in nomine Domini, &
Oratio fidei ſalvabit Infirmum, & alleviabit
eum Dominus; & ſi in peccatis ſit, remitten-
tur ei.

Nonnulli opinantur, quod per ly *Presbyteros* 13
Eccleſiæ, intelligi debeat, hoc Sacramentum mi-
niſtrari debere per plures Sacerdotes eodem tem-
pore, Sarnell. *ep. Eccl. T.* 6. *ep.* 21. *num.* 2. ſed
hoc dictum eſſe ex conſueto ſtylo Sacræ Scriptu-
ræ, quæ quandoque numerum pluralem adhibet 14
pro ſingulari. Sic Matth. 27. legitur: *Idipſum,*
*& latrones qui crucifixi erant cum eo, impropera-
rabant ei*, quando unus erat tantummodò malus
latro, qui Chriſto improperabat, D. Auguſtin.
lib. 3. *de conſenſu Evangeliſtarum*. Verba Apo-
ſtoli mirabiliter explicat ſuperenunciatus Cardin.
Valerius *loc. cit.* & præcipuè illa, *Oratio fidei;*
Alleviabit; Remittentur ei.

Cauſa finalis hujus Sacramenti eſt curatio ani- 15
mæ à peccatis venialibus, quia mortalia alio Sa-
cramento indigent, nempè Pœnitentia. Si enim 16
Extrema Unctio remitteret peccata mortalia,
quaſi fruſtraneum eſſet Sacramentum Pœnitentiæ,
nam per hanc Unctionem faciliùs haberi poſſet.
Hæc docet Scot. *in* 4. *Sentent. diſt.* 23. *quæ eſt
unica B.* dum exactiſſimam, & completam defi-
nitionem dat hujus Sacramenti, his verbis: *Eſt
Unctio hominis infirmi pœnitentis facta in deter-
minatis partibus corporis à Sacerdote, ſimul
verba certa cum intentione debita proferente,
ex inſtitutione divina, efficaciter ſignificans cu-
rationem finalem venialium, cum Oleo conſecra-
to ab Epiſcopo.* Verùm D. Thom. *in ſuppl. q.* 1.
art. 2. *quæſtiunc.* 1. vult hoc Sacramentum prima-
riò eſſe inſtitutum ad tollendas reliquias pecca- 17
ti: quænam autem ſint hæ reliquiæ docet Co- 18
ninck *de Extr. Unct. diſp.* 19. *d.* 5. *n.* 17. unde
eruit hanc Concluſionem *num* 18. hoc Sacra-
mentum eſſe primariò inſtitutum, ut per gratiam 19
habitualem, quatenus habet adjunctas actuales,
huic effectui proprias, animum infirmi, vi mor-
bi infirmatum, ac tempore quodam depreſſum
roboret, & excitet ad ſpem, & fervorem ſpiri-
tualem, & eum præparet ad ſortiter ſuſtinendos
Diaboli inſultus, qui nos tunc maximè impu-
gnat. Ita Suarez *diſput.* 41. *ſect.* 1. *num.* 11.
& videtur expreſsè ſententia Tridentini, *ſeſs.* 14.
in proœmio de Extr. Unct.

Item alius effectus hujus Sacramenti eſt, & à 20
Coninck vocatur ſecundarius, *num.* 19. *ibid.* de-
lere peccata, quæ per alia Sacramenta deleri non

poſſunt, & pœnas peccato remiſſo teſtantes: nam
per Trid. vocatur *conſummativum Pœnitentiæ.*
21 Inſuper alia cauſa finalis, ſeu alius effectus
eſt conferre corporis ſalutem, non verò abſo-
lutè, ſed interdum, & ſub conditione ſi ſalu-
ti Animæ, ſecundùm divinam providentiam ex-
pediat. Ideòque dicit hic Rubrica noſtra, eſſe
medicinam non ſolùm Animæ, ſed etiam cor-
pori ſalutatem: quod item dicit Div. Thom.
3. p. in ſuppl. quæſt. 30. art. 2. his verbis:
*Ex hoc Sacramento non ſemper ſequitur corpo-
ris ſanatio; ſed quando expedit ad ſpiritualem
ſanationem; & tunc ſemper eam inducit, dum-
modò non ſit impedimentum ex parte recipien-
tis.* Multa exempla de ſanitate corporis adepta
per Sacramentum Extremæ Unctionis à graviter
decumbentibus affert Gobat. allegat. à Clericat.
d. deciſ. 82. *n.* 17.
22 Attamen non cuicumque Infirmo danda eſt
Extrema Unctio; ſed illis tantummodò qui pe-
23 riculosè, & graviter ægrotent: unde inquit Bar-
boſ. *de pot. Paroc. p. 2. c. 22. n. 14.* miniſtran-
dam eſſe cùm Parochus viderit hominem de vita
24 periclitari. Iſtud periculum poteſt vel in princi-
pio morbi, vel in fine evenire, ideòque debet
benè advertere cum omni ſtudio, ac diligentia
quando adſit tale periculum: datur enim quan-
doque caſus in quo poterit ſtatim in principio
morbi eam miniſtrare, etſi diuturnus morbus
videatur, Barboſ. *dict. num.* 21. nec ſemper at-
tendenda eſt Medici peritia, quando probabiliter 25
dubitetur, an homo in periculo mortis ſit: homo
nempe infirmus, non homo ſanus eſt; equidem
ſanis, ſeu Perſonis in ſanitate corporali conſtitu-
tis, Extrema Unctio nec licitè, nec validè mi-
niſtrari poteſt, ut concorditer docent Doctores 26
cum Clericat. *dict. dec.* 79. *num.* 2. & ſi miniſtra-
retur, Sacerdos peccaret, & puniendus eſſet,
Clericat. *deciſ.* 74. *n.* 3.
Debet inſuper Parochus hoc Sacramentum ad-
miniſtraturus advertere, bonum eſſe expectare ar- 27
ticulum, quo Infirmus omni prorſus ſenſu ca-
reat, aut quo omninò ipſius deſperata ſit ſalus.
Ita Nald. *in Summ. Verbo Extr. Unctio num.* 1.
Coninck *diſp.* 19. *dub.* 7. *num.* 25. & alii apud
Barboſ. *num.* 19. Sed utilius eſt miniſtrare dum
Infirmus adhuc eſt integris ſenſibus, ut majore 28
cum devotione, & fructu illud ſuſcipiat.

§. II. In quo illud in primis, ex generali Eccleſiæ conſuetudine obſervandum eſt, ut ſi tempus, & Infirmi conditio permittat, ante extremam Unctionem Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ Sacramenta Infirmis præbeantur.

Quando Infirmitas ſua periodo procedit, tunc
omnia ritè, & rectè præſtari poſſunt: ſed
29 quando ruina eſt præceps, tunc quæ fieri poſſunt,
non quæ deberent, præſtanda ſunt. Ideò Ru-
brica dicit: *Si tempus, & Infirmi conditio*
30 *permittat.* Equidem regula generalis eſt, ut In-
firmo priùs miniſtretur Sacramentum pœniten-
tiæ, deinde (ſi nullum impedimentum adſit)
31 Sacramentum Euchariſtiæ, & eſt de veteri mo-
re Eccleſiæ; cui conſuetudini applicanda ſunt il-
la verba Caſalii *d. p. 2. c. 32.* ubi dicit, *nec ra-
tionem pœnitentiæ, nec communionis gratiam
denegandam eſſe Infirmo ante Oleum Sanctum.*
Notandum tamen eſt: quòd Rituale, hanc
anticipationem Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ po-
nit de conſuetudine: quamvis enim Extrema un-
ctio ultimum locum inter Sacramenta habeat,
& ſit Sacramentum exeuntium, & totius vitæ
Chriſtianæ conſummativum, Durant. *de Rit. Eccl.
l. 1. c. 2. n. 23.* Suar. *d. diſp. 44. ſect. 1. num.* 8. ni-
32 hilominus quibuſdam in locis olim ante Viati-
cum dari ſolitam fuiſſe extremam Unctionem
colligitur ex *cap. ab Infirmis 26. q. 7.* nec ſine
ratione hoc factum fuiſſe, & fieri debere expli-
33 cat Barboſ. *d. p. 2. c. 22. n. 36.* quia Euchariſtia fi-
nis eſt, ac perfectio reliquorum Sacramento-
rum, quam proinde decet animæ præbere,
poſtquam aliis Sacramentis plenè purgata eſt:
ſignificat enim Viaticum, dandum eſſe Animæ
mox migraturæ; unde idem Barboſa credit, non
eſſe peccatum mortale conferre Sacramentum hoc
Infirmo, antequam ſuſceperit Sacramenta Pœni-
34 tentiæ, & Euchariſtiæ, quia Infirmus poteſt
per contritionem ſe diſponere ad ſuſcipiendum
hoc Sacramentum; tum quia aliquando fieri
poteſt, ut quis ſuſcipere valeat extremam Un-
ctionem, non verò Pœnitentiam, vel Euchari-
ſtiam, ut quando aliquis patitur vomitum, vel
repentè morbo correptus, in lethargum incidit,
nec dat ſigna petendæ pœnitentiæ. Nihilominus,
ut ait Rubrica, conſuetudo ſervanda eſt, quæ
pro laudabili habetur. Vide Trullench. *l. 6. c. unic.
dub. 4. num.* 10. Clericatus verò *dec.* 80. *num.* 1. 2.
& 3. multis rationibus munitus tenet opinio-
nem contrariam, & dicit, debere Parochum,
antequam hoc Sacramentum miniſtret Infirmo,
ejus confeſſionem Sacramentalem audire, & ab- 35
ſolutionem dare, potiſſimùm ſi in illa infirmi-
tate ipſemet Infirmus non fuerit confeſſus pec-
cata ſua, adeò ut ſpectet ad Parochum ipſum
advertere, ut nemo conſcius peccati mortalis,
hoc Sacramentum recipiat, niſi priùs animam
ſuam per confeſſionem emundaverit: nam ſi effe-
ctus Sacramenti eſt, inter alios, augere gra-
tiam, quomodo augebitur iſta gratia in eo, qui 36
nullam gratiam habet, imò obicem habet ad il-
lam recipiendam?
Plura etiam de hoc argumento habentur in Vi-
ctorell. *d. p.* 53. qui concludit, decens eſſe, præ-
mittere Confeſſionem, & Euchariſtiam; quod et-
iam poſtulat uſus. Igitur ab hac Eccleſiæ conſue-
tudine, cùm neceſſitas aliud non poſtulet, rece-
dere minimè decet. Non arbitratur tamen letha-
le facinus, ægrotum contritum, ante Confeſſio-
nis, Euchariſtiæque myſteria, Sacro Oleo liniri,
Victorell. *d. f.* 56.

§. III. Habeat igitur Parochus loco nitido, & decenter ornato, in Vaſe argenteo, ſeu ſtanneo, diligenter cuſtoditum Sacrum Oleum Infirmorum, quod ſingulis annis, feria 5. in Cœna Domini ab Epiſcopo benedictum,

veteri

veteri combuſto, renovandum eſt. Id tamen ſi fortè infra annum, aliquo modo ita deficiat, ut ſufficere non poſſe videatur, neque aliud benedictum haberi queat, modico Oleo non benedicto, in minore quantitate ſuperinfuſo, reparari poteſt,

37 De Vaſculis pro Oleo Sancto, de ejus reno-
vatione, & ſupplemento, ſi deſit, necnoo de
ejus combuſtione ſatis diximus in explicatione Ti-
tuli *de Sacris Oleis, & aliis requiſitis*. Rema-
38 net, ut aliquid dicamus de loco, ſeu cuſtodia,
in qua repooitur Oleum infirmorum. Hoc Oleum
ſuum habere debet Repoſitorium ſeparatum à
quocumque alio loco; nam oeque in Fonte ba-
39 ptiſmali, neque io Tabernaculo, neque in Re-
liquiarum Sacrarum cuſtodia reponi debet,
Prov. 1. p. 2.
40 Feneſtellam propriam, atque ad hoc unicè pa-
ratam habere debet Oleum infirmorum, quam
nonnulli vocant Armarium. Propriè ſita debet
eſſe hæc feneſtella in pariete Eccleſiæ ad cornu
Evangelii Altaris majoris, ſeu in quo adſit Ta-
41 bernaculum cum SS. Euchariſtia, adeò ut parti-
ceps ſit luminis ardentis in Lampade ante Sanctiſ-
ſimam Euchariſtiam, Synod. Ferr. Card. à Verme,
42 *p. 2. pag.* 80. 81. Ejus altitudo à terra, ſit quan-
ta ſufficiat ad commodè eam aperiendam ſine
ope vel ſcalæ, vel ſuppedanei: quadratæ for-
mæ ſit, & amplitudo ejus quanta ad opem ſuf-
ficiat, intus ex aſſeribus ſit contexta benè leviga-
tis, ſerico coopertis, coloris violacei. Extrà
verò ſit picturæ auxilio diſtincta à quibuſcumque
aliis feneſtellis, quæ io illa Eccleſia ſint. Oſtio-
lum habeat ex ligno quod benè claudat, cum ſe-
ra, & clave, extra quod picta ſit Burſa rubea,
43 & ſubtus, litteris majuſculis hæc verba legantur:
SANCTUM OLEUM INFIRMORUM.
44 Hæc de feneſtella, ſive cuſtodia Sancti Olei:
modò de Vaſculo dicendum, quod ex argento,
vel ſtanno eſſe oportet, cum ſuo operculo ejuſ-
45 dem metalli. Litteræ verò in ventre Vaſculi ſunt
hæc, EXTR. UNCT. hoc eſt: *Extrema Un-*
46 *ctionis*. Sed hoc Vas indiget, ut operiatur in
quadam capſula rotunda talis menſuræ, ut uni-
cè capiat illud, & ſit intus ſubſuta ſerico vio-
laceo; extra verò cooperta corio colorato; & ſi
lubet, auro, vel argento obſignata. Inſuper alio
47 tegmine indiget hoc Vaſculum, nempè Burſa ſe-
rica coloris violacei, dupliciter ſubſuta, cum
ſuis funiculis ſericis ejuſdem coloris, ad illam ob-
ſtringendam, & aperiendam, necnon ad illam
48 appendendam collo Sacerdotis, dum ad Infirmos
pergit. Baſis, ſeu fundus hujus Burſæ ſit rotun-
dus, patulus, & noo mollis, ſed ſubdurus, &
valeat ad in ſe perpendiculariter ſemper obſeran-
dum Vas, dum in itinere portatur. Hoc modo in
loco nitido, & decenter ornato cuſtoditur Sa-
crum Oleum Infirmorum ex præſcriptione D. Ca-
roli *Act. Ecc. Med.* & Cavallerii, *Rect. Eccleſ. Tit.*
9. n. 2. 3. 4. & 5.
Debet eſſe hoc Oleum illo anno benedictum 49
ab Epiſcopo in feria 5. Cœnæ Domini; quia
quamvis Doctores allegati per Clericat. *deciſ. 65.*
num. 16. concludant, validè poſſe adminiſtrari
Sacramentum extremæ Unctionis cum Oleo ve- 50
teri benedicto, ideſt annis præteritis conſecra-
to, nihilominus illicitè ſemper fit, quia eſt con-
tra præceptum de ſingulis annis comburendo ve-
teri Oleo, & novo conſecrando: Attamen in
caſu neceſſitatis, deficiente novo, poterit adhi- 51
beri Oleum benedictum vetus, juxta reſponſum
S. C. Epiſc. 20. *Maji* 1590. apud Gavant. *in Ma-*
nual. ep. verbo Extrema unctia, *num.* 10. & do-
cet Diana *coord. t. 2. tr. 4. reſol.* 8. §. 1. ubi Docto-
res cumulat, quibus adhærent Salmanticenſes *tr. 7.*
c. 2. n. 10. 11. ex Clericat. *dec. 65. num. 16.* Atta- 52
men ſi neceſſitate non urgeatur Parochus adhi-
bens vetus Oleum, non videtur à Peccato excu-
ſandus, Barboſ. *dict. p. 2. cap. 32. num. 25.* quia
debet Oleum eſſe benedictum eo anno, ut præ-
cipitur in *cap. litteris, de conſecr. diſt.* 3. Si
verò Parochus careat Oleo noviter benedicto, ob 53
aliquem fortuitum caſum, adeò ut iſta deficien-
tia abſque ſua culpa ſit, poterit vetere Oleo mo-
rituros ungere, uſque dum novum ipſi ab Epi-
ſcopo tranſmiſſum fuerit, Zambran. *c. 5. dub.* 4.
n. 15. Ugolin. §. 2. *n. 2.* Layman. *tract.* 8. *c. 1. n. 4.*
ubi advertit, per allegat. à Barboſ. *dict. l.* quòd
ſi advenante novo, ex vetere aliquid remanſe-
rit, ponendum eſt, ut comburatur in lampadi-
bus Eccleſiæ, quæ ante Venerabile Sacramentum 54
ardent. Quoad admixtionem Olei non con- 55
ſecrati cum conſecrato, cavendum eſt, ut quod
additur, ſit minoris quantitatis conſecrato; &
advertenda ſunt quæ alibi diximus in Titulo *de*
Sanctis Oleis, §. 3. cum Poſſevino, Fuſco, Bo-
nacina, Barboſa, & aliis Doctoribus, ſed in ſpe-
cie Barboſa præter alios animadvertendus eſt.

§. IV. Oleum porrò ipſum, vel per ſe ſolum, vel in bombacio, ſeu re ſimili ſervari poteſt; ſed ad evitandum effuſionis periculum, multò commodiùs ad Infirmos defertur in bombacio.

In Titulo *de Sacris Oleis* ſatis diximus circa hanc
56 materiam, ad evitandum periculum effuſionis Olei:
Certè ſi hæc cautela valet in ulla occaſione, eſt in
delatione Olei Sancti ad Infirmos; non enim in alio
Oleorum Sacrorum uſu vaſa huc illuc tam ſæpè
transferuntur, quàm in extrema Unctione. Nihi-
lominus pro quocumque eorum uſu eſt ſatis utilis
eorum immerſio in Bombac. ſeu lino, ſeu ſpongia, &c. 57

§. V. Debet autem hoc Sacramentum Infirmis præberi, qui cùm ad uſum rationis pervenerint, tam graviter laborant, ut mortis periculum imminere

videatur, & iis, qui præ ſenio deficiunt, & in diem videntur morituri, etiam ſine alia infirmitate.

58 Conditio neceſſaria in homine recepturo Sacra-
mentum extremæ Unctionis eſt, quòd ſit capax
59 talis Sacramenti: ſed Infantes, qui uſum ratio-
nis non habent, hanc conditionem adimplere
non poſſunt, ergo illis non eſt adminiſtrandum
per allegat. à Clericat. *dec.* 70. *per tot.* cum va-
riis Doctoribus videndis ex gratia ob multas ra-
tiones, quas adducunt.

60 Uſus rationis, ut alibi diximus, ad ſeptimum
uſque annum perducitur. Verùm ſi aliquis quæ-
reret, in qua ætate pueri cenſeantur habere uſum
rationis, & capacitatem Sacramenti extremæ
Unctionis: dicam cum Narbona *de ætate, ann.*
61 7. *q.* 8. duas eſse opiniones Theologorum: Pri-
ma perducit Infantes ad annum duodecimum,
quando ſcilicet capaces ſunt ſumendi Sacram
Euchariſtiam. Secunda docet, ut attendantur
anni, in quibus Pueri ſunt capaces Sacramenti
Pœnitentiæ, & incipiunt confiteri culpas ſuas,
id eſt in ſexto, vel in ſeptimo anno, ſecun-
dùm majorem, vel minorem vivacitatem intel-
lectus eorumdem; ob illam ſuprà allatam ratio-
nem, quòd Sacramentum hoc eſt conſummati-
vum Pœnitentiæ; & cui hæc miniſtratur, eò
magis illud conferri poteſt, Laym. *l.* 6. *tr.* 7. *c.* 4.
n. 2. & alii apud Clericat. *dec.* 18. *num.* 17. qui
inter duas has opiniones, hanc poſtremam eſse
amplectendam docet cum Gobat. *tr.* 8. *n.* 822.

Nihilominus, ſi Parochus ſit dubius, an puer
habeat uſum rationis, & an ſit capax, vel non
hujus Sacramenti, debet illud miniſtrare ſub con-
ditione, *Si capax es.* Ita Sanch. *diſp.* 27. *num.* 62
27. & alii apud Clericat. *d. l. num.* 18. Tota hæc
doctrina intelligenda eſt, ſi Puer, vel alius qui- 63
vis ſit in mortis periculo ob infirmitatem, ut ſa-
tis abundè dictum eſt in §. 1. hujus Tituli. Se-
nes unicè privilegiati ſunt, ſed decrepiti, & qui 64
deficere videntur per reſolutionem, abſque ulla
infirmitate, niſi computari velit infirmitas ætatis
juxta axioma illud tritiſſimum: *Senectus ipſa eſt
morbus.* Ratio hujus privilegii videtur eſse, quia
iſti parvis etiam paſſionibus, & morbis moriun-
tur, & ſine dolore, quia defectus caloris cau-
ſat in eis quamdam inſenſibilitatem, ut ex Ariſto-
tele de *Juvent. & Senectute*, *cap.* 14. *art.* 1.
num. 4. & 5. & Maur. *t.* 4. *p.* 704. prout etiam
notat Clericat. *d. dec.* 76. *num.* 18. Barboſa *d. c.* 22.
num. 18.

§. VI. Infirmis autem, qui dum ſana mente, & integris ſenſibus eſſent, illud petierunt, ſeu veriſimiliter petiiſſent, ſeu dederint ſigna contritionis, etiamſi deinde loquelam amiſerint, vel amentes effecti ſint, vel delirent, aut non ſentiant, nihilominus præbeatur.

65 Multiplex morborum caterva, miſeratione di-
gnum hominem reddit. Sæpè eorum cauſa fit,
ut qui omnibus numeris chriſtianè vixit, moria-
tur Sacramentorum auxilio deſtitutus: nihilomi-
nus, etſi aliquando, ob ſubitum morbum, im-
pedimentum linguæ detur, ſi vita morientis,
66 quantum fert humana fragilitas, verè fuit acta
in fide, & religione, Sacramentum Extremæ
Unctionis non denegari cuipiam præcipit Sancta
Mater Eccleſia. Unde ait Barboſa *d. p.* 2. *cap.* 22.
n. 13. miniſtrandum eſse hoc Sacramentum diu-
turno tempore amentibus, aut phræneſi laboran-
tibus, modò priuſquam in talem amentiæ ſta-
67 tum perveniſsent, Sacramentum hoc ſaltem in-
terpretativè deſideraverint: ſi nimirùm Chriſtia-
nè vixerint, atque ſalutis ſuæ memores fuerint,
quod quidem præſumendum, niſi contrarium ap-
pareat, Henriq. *l.* 3. *cap.* 13. §. 1. Poſsevin. *c.* 9.
num. 4.

Qui verò à nativitate amentes, & inſani ſunt, 68
ac numquam lucida habuerunt intervalla, compa-
rantur Infantibus, & non eſse iis Sacramentum
miniſtrandum tradit Bonacina *punct.* 5. *n.* 2. & 3.
cum aliis apud Barboſ. *loco citato.* Secus verò
alii Doctores ſentiunt, Fernand. *p.* 3. *cap.* 10. §. 1.
num. 9. Attamen tutior ſententia eſt, quòd hu-
juſmodi amentibus à nativitate, qui numquam
lucida habuerunt intervalla, non ſit miniſtran-
dum, quia non ſunt capaces peccati actualis.

Rubrica itaque intelligenda eſt de Amentibus,
Phræneticis, delirantibus, & mutis ob vehemen-
tiam infirmitatis, qui ante morbum ſana mente
erant, & integris ſenſibus, atque Chriſtianè vixe-
rint, niſi notoriè aliter uſque dum apparuerit.

§. VII. Sed ſi Infirmus, dum phræneſi aut amentia laborat, veriſimiliter poſſet quidquam facere contra reverentiam Sacramenti, non inungatur, niſi periculum tollatur omninò.

In Titulo de SS. Euchariſtiæ Sacramento ad
§. 10. vetitum fuit, ne miniſtraretur Sacra Eu-
chariſtia amentibus, & phræneticis ob periculum
69 ſcandali, & irreverentiæ. Modò idem repetitur
in Sacramento Extremæ Unctionis: & ſanè dif-
ficile eſt in phrænetico, & deliranti impedire,
ne acta irreverentiæ promat tunc, cùm mente
delirat, nec diſtinguit Sacrum à non Sacro. Ideò-
que Rubrica præſens præcipit rationabiliter, ne
inungantur hujuſmodi phrænetici, niſi pericu-
lum irreverentiæ tollatur omninò. Difficultas
eſt de modo tenendo ad tollendum hoc peri-
culum. Barboſa cum variis Theologis *d. l.* li-
berè dicit, hujuſmodi phræneticos, ſi reſi-
ſtant, eſse ligandos, & hoc aliquando fa- 70
cere eſse neceſſarium, quando phrænetici

non

non poſsent recipere aliud Sacramentum niſi Extremam Unctionem. Vide Dianam *p.* 1. *tractat. de celebrat. Miſs. Reſolut.* 78. *in fine.*

§. VIII. Impœnitentibus verò, & qui in manifeſto peccato mortali moriuntur, & excommunicatis, & nondum baptizatis, penitus denegetur.

71 Quatuor ordines Perſonarum arcentur ab uſu Extremæ Unctionis: Impœnitentes: Manifeſti Peccatores: Excommunicati: & nondum Baptizati, de quibus ſingillatim infrà; & primò.

72 Impœnitentes ſunt qui cùm publicè peccaverint, nullum pœnitentiæ ſignum dederunt; adeò ut à peccato ſuo receſſiſſe nemini notum ſit, Gobat. *tract.* 7. *num.* 602.

73 Manifeſti peccatores ſunt qui in actu mortaliter peccaminoſo morte correpti ſunt, aut actualiter peccando, ſenſibus deſtituuntur, verbi gratia, in fornicatione; in blaſphemia, in furto, &c.

74 Excommunicati ſunt qui cenſura publicè innodati, adhuc abſoluti non ſunt, de quibus fuſiùs verba fecimus in Sacramento Pœnitentiæ.

75 Nondum baptizati denique ſunt incapaces Sacramenti Extremæ Unctionis, quia ſolus homo baptizatus eſt ſubjectum illius, Barboſ. *p.* 2. c. 22. *num.* 4. cùm enim Baptiſmus ſit porta Sacramentorum, non valet habere aditum ad alia Sacramenta qui priùs per hoc non intravit, cùm Baptiſmus ſit qui hominem cæterorum Sacramentorum capacem reddit.

Iſti omnes incapaces ſunt Sacramenti Extremæ Unctionis, ut ſuſtinent plures Doctores à Clericat. *deciſ.* 80. allegat. Nihilominus recentiores Theologi ab eodem Clericato adducti, *ibid. n.* 5. & 6. cum fundamento, quòd de quocumque Chriſtiano poſſit prudenter præſumi, in periculo, ſeu articulo mortis, conſtitutum quempiam fidelem (loquor de tribus primò exceptis, non autem de non baptizato) interiùs corde ſuo dolere de peccatis, & efflagitare Sacramenta, ut æternam ſalutem conſequatur; ideòque in voto ſunt, ut ſit ſufficiens præſumptio pro miniſtran- 76
do eidem hoc Sacramento, ideòque rectè operatò qui præſumptivè miniſtraret Impœnitenti, manifeſto peccatori, & excommunicato in mortis articulo conſtitutis. Diana ipſe receſſit ab opinione ſua, Coord. *T.* 1. *tract.* 4. *reſol.* 65. & cum multis Authoribus ab eo congeſtis, affirmavit, non eſſe illicitam Sacramentorum miniſtrationem eidem moribundo, quamvis deſtitutus ſit ſenſibus actualiter peccando. Eſt enim piè credendum, quòd etiam peſſimus peccator, ſe vicinum morti ſentiens, conetur actum ſaltem Attritionis in corde elicere, ut ſalvetur. Hoc non obſtante, Textus noſter clarè loquitur, prohibens talem adminiſtrationem, qui Textus cùm per conſenſum Eccleſiæ Univerſalis ſancitus ſit; eſt magis attendendus, quàm opinio Doctorum licèt Claſſicorum.

§. IX. Non miniſtretur etiam prælium inituris, aut navigationem, aut peregrinationem, aut alia pericula ſubituris, aut Reis ultimo ſupplicio mox afficiendis, aut Pueris rationis uſum non habentibus.

Jam diximus, quòd ſanis, ſive Perſonis in ſanitate corporali conſtitutis Extrema Unctio neque licitè, neque validè miniſtrari poteſt, ut unanimiter docent Doctores cum Clericat. *dict.*
77 *dec.* 79. *num.* 1. Inter iſtos corporis ſanitate gaudentes connumerantur (licèt ſe exponant aliquo periculo) illi qui magnam, & periculoſam navigationem ſuſcipiunt, in qua aliàs alii mortui ſint: ulteriùs illi qui prælium dubium ineunt, peregrinationem ad barbaras gentes ſtatuunt, mulieres in puerperio, necnon alii in ſimilibus periculis, in quibus probabiliter ſint morituri. Iſti omnes ungendi non ſunt Oleo Extremæ Unctionis ob tale periculum, & ratio eſt, quia hoc
78 Sacramentum inſtitutum eſt pro morituris tantummodò ex infirmitate, ut D. Jacobi ſonant verba, & Concil. Florentini, & Tridentini locis citatis.

79 Attamen Puerperæ veniunt excipiendæ, quæ ob partus difficultatem, ac nimios, diuturnoſque dolores, conſtitutæ ſunt in probabili vitæ diſcrimine, Diana Coord. *Tom.* 2. *tract.* 4. *reſol.* 49. & alii allegat. per Clericat. *deciſ.* 79. *n.* 22. inter quos Gobat. *tract.* 8. *à num.* 843. & *ſeqq.* advertit quòd talis mulier puerpera non eſt ungenda Oleo Sacro in ordinario partus periculo; ſed ubi illud ſit ingens, & ex judicio Medicorum agatur de diſcrimine vitæ.

Inſuper hoc Sacramentum Extremæ Unctionis 80
non eſt miniſtrandum Reis capite damnatis, D. Thom. *in* 4. *ſent. diſt.* 23. *q.* 2. Covarruv. *l.* 2. *var. reſolut.* c. 1. *n.* 11. Simanca *de Cath. Inſt.* *t.* 57. *num.* 16. & ſuper eo noſter Caſtracanius *in notis*, *num.* 16. quia tale Sacramentum non 81
poteſt illis prodeſſe ad ſalutem corporis, Bellet. *p.* 1. §. 1. *num.* 48. Victorell. *fol.* 42. & ultimo loco P. Manara: *Notti Malinconiche, Interr.* 35. Igitur regula eſt, à Doctoribus, & univerſali conſuetudine approbata, ſed habet ſuas exceptiones: Poſſunt enim dari caſus, in quibus etiam infelices Rei à Carnifice trucidandi, liniti poſſint 82
Oleo Sancto, & muniri hoc Sacramento, ut notat idem Manara, *l. c.*

Duos caſus affert Gobat. *tract.* 8. *n.* 847. 848. 83
ex Clericat. *d. l. num.* 34. 35. Primus eſt quando damnatus ad mortem, antequam ſententia executioni demandetur, ita, & taliter gravi morbo corripiatur, ut timeatur ejus mors ante executionem ſententiæ, quia verè tunc eſt infirmus cum periculo, ut ait Eſcobar. *Probl.* 30. Similem caſum habuit piiſſima Schola Conſolatorum Ferrariæ *anno* 1681. *die* 14. *Auguſti*. Quidam Bernardinus Cavallari celebris homicida, à Birruariis in

Digitized by Google

actu capturæ lethaliter vulneratus, ad Carceres ductus, ob gravitatem delicti, ſtatim capite damnatus fuit; ſed cùm vulnus incrudeſceret, & de affectu ſpaſmodico timeretur, qui eum brevi tempore necaret, ante executionem ſententiæ, de Conſilio Phyſicorum, & conſolatorum, qui eum in Cappella Carcerum conſortabantur, miniſtrata illi fuit Extrema Unctio, quia verè erat corpore graviter infirmus, & in proximo periculo mortis naturalis, ante mortem violentam.

Secundus caſus eſt (in Italia verò non uſitatus) quando Reorum, præcipuè homicidarum,
84 artus, brachia, femora, tibiæ, ac pectus franguntur rota, ferro prominente armata. In hac carnificina ſæpiùs accidit, ut Reus, fractis oſſibus, implexus rotæ, poſt illam horribilem confractiooem diu vivat, quandoque per biduum, & triduum. In hoc caſu non cenſetur prohibitum miſero illi Sacramentum hoc miniſtrare: & ratio eſt, quia in tali caſu ſuperviventiæ, poſt fracturam oſſium, Reus ipſe morti proximus eſt, ob ſuſcepta vulnera, & ob oſſifragium, ut notat Caſtropalaus, ac Tannerus; quos citat, & ſequitur ipſemet Gobat. *dict. l.* & Clericat. *ibid.* ſubdens in nihilo offendi reverentiam Sacramenti exhibiti in illo patibuli loco, quia nullus planè
85 locus determinatus eſt pro hac inunctione, neque Magiſtratum ſæcularem poſſe id prohibere; cùm ſit actio merè ſpiritualis, nihil nocens publicæ juſtitiæ.

Nonnullos etiam audivi aſſerere, Sacramentum hoc non miniſtrari morte plectendis ob irreverentiam, quæ eidem Sacramento præberetur, dum Reus pedibus inunctis Sacro Oleo, calcaret humum in itinere ad Patibulum. Sed hæc ratio ſatis frigida eſt; nam quod non ſit ob contemptum, nullo modo eſt reprehenſibile; alioquin & Infirmis manus ligari deberent poſt Sanctam Unctionem, ne iiſdem manibus unctis aliquid indecens, & ſordidum pertractarent.

86 Nec obſtat objectio, quæ ab aliquibus Doctoribus fieri ſolet, nempè in morti damnato aliquem effectum hujus Sacramenti poſſe verificari, nempe Animæ ſalutem, ſeu purgationem peccatorum; concedatur, inquiunt ipſi quòd corporis ſanitas, ob imminentem ſententiæ irrevocabilis executionem, deſperata ſit; non per hoc tamen eſt, ut Animæ ſalus acquiri non poſſit per purgationem peccatorum: ergo ſaltem pro hoc effectu habendo, impertienda eſt Extrema Unctio capite plectendis: ſi enim fruſtratur unus finis, nempe ſalus corporalis, non fruſtratur alter, & quidem potior, qui eſt ſalus Animæ, pro qua Deus paſſus eſt: Cui objectioni reſpondeo: Sacramenta non eſſe incertitudini probabiliter negativæ committenda, ut docet Stephanus à S. Gregorio *de pænit. cap. 9.* Sed in hoc caſu Sacramentum exponeretur huic moraliter indiſpenſabili certitudini, ergo ab illius adminiſtratione abſtinendum eſt. De facto eadem ratio militaret etiam pro Infantibus uſum rationis non habentibus, nam ſi peccatorum purgatio in iis verificari non poſſet, poſſet utique evenire alter effectus ſanitatis corporalis, & tamen Eccleſia, ut in antecedenti §. 5. demonſtravimus, prohibet, ne miniſtretur hoc Sacramentum iis, qui ad uſum rationis non pervenerint, eò quia alter effectus purgationis peccatorum haberi non poteſt. Igitur in caſu quoque damnati ad mortem, cùm alter effectus haberi nequeat, non debet committi hoc Sacramentum certæ fruſtrationi unius ſuorum effectuum.

Difficultas eſt, an hujuſmodi condemnato In- 87
firmo, & morti proximo debet miniſtrari hoc Sacramentum per Parochum, vel per quemlibet alium Sacerdotem, puta Capellanum Confraternitatis mortis, vel per Sacerdotem conſolatorem? Doctores in hoc conſen tiunt, competere hoc munus proprio carceratorum Parocho, nempe loci, in quo degunt Carcerati, etiamſi ſit Regularis. Ita Em. Sà, *verbo Extrema Unctio*, Quintanad. *Singular. tract.* 1. *ſing.* 3. *n.* 7. cum Matara *noct. malincon. Interr.* 36. & ratio eſt, quia ſtatim ac carceratus eſt Infirmus, indiget Sacramentis, & ſit ſubditus Parocho, & quodammodo extra juriſdictionem magiſtratuum ſæcularium. Ultraquam quòd Oleum Infirmorum, cùm unicè penès Parochum ſervetur, ad aliam Perſonam recurſus haberi non poteſt in ſimili caſu, niſi ad Parochum; nec privilegia particularia Societatis mortis, ſeu conſolatorum derogant juribus Parochialibus, niſi ſpecificè loquantur.

§.X. Si quis autem laborat in extremis, & periculum immineat, ne decedat antequam finiantur unctiones, citò ungatur, incipiendo ab eo loco: *Per iſtam Sanctam Unctionem*, &c. ut infrà: deinde, ſi adhuc ſupervivat, dicantur Orationes prætermiſſæ, ſuo loco poſitæ.

88 Cùm materia, & forma ſint quæ conſtituunt hoc Sacramentum; nempe Oleum, miniſtratio, ſeu Unctio, & verba prolata in actu Unctionis; ſufficit, ut hæc tantùm tria habeantur; cætera enim ſunt acceſſoria, & ſine illius poteſt Sacramentum ſtare: ideòque ſi omittantur Orationes, & preces ſtatutæ in caſu neceſſitatis, & licitè, & validè hoc fiet, *Act. p.* 4. Si verò tempus poſt Unctionem ſuppetat, Oratio- 89
nes, & preces prætermiſſæ ſupplendæ ſunt, intellige tam de antecedentibus, quàm de ſubſequentibus, ut ita Ritus adimpleantur aliquo modo. Orationes enim, & Pſalmi non poſſunt in hac adminiſtratione omitti, abſque peccati mortalis incurſu, Barboſ. *d. v.* 39. niſi periculum videatur eſſe in mora; quod idem eſt ac in caſu neceſſitatis.

§.XI. Si verò dum inungitur, Infirmus decedat, Presbyter ultrà non procedat, & prædictas Orationes omittat.

90 Mortuus Homo Sacramenti capax non eſt; unde rectè præcipit textus noſter, ut Sacerdos deſiſtat ab Unctione, quia hæc nullum effectum habere poteſt. Circa quod Thomiſtæ, quos cu- 91
mulat

mulat Maſtrius relatus à Clericat. *dec. 46. num. 8.* aſſerunt, quod ſi æger moriatur ante completam quintam unctionem, Sacramentum remaneat invalidum, & ex eo nullum conſequatur effectum. Quod & docuit noviſſimè Gonet. *tom. 5. tr. 6. diſp. 1. de Extr. Unct. n. 30. & ſeqq.*

§. XII. Quòd ſi dubitet, an vivat adhuc, unctionem proſequatur ſub conditione, pronuntiando formam dicens: *Si vivis: Per iſtam Sanctam unctionem*, &c.

91 Conditio nihil ponit in eſſe, & valet ad quantum valere poteſt, ideò in hoc caſu non eſt omittenda, quia Sacerdos non poteſt deponere dubium, utrùm Infirmus vivat, necne; & ſi viveret, multùm juvare poſſet iſta Unctio: Si verò non viveret, nihil noceret. Vide quæ diximus in Baptiſmo, & Pœnitentia ſub conditione miniſtratis in ſuis Titulis.

§. XIII. Si autem acciderit, Infirmum, poſt peccatorum ſuorum confeſſionem, ad exitum vitæ properare, tunc cum Sacro Viatico poterit, & Oleum Infirmorum ad eum deferri per ipſum Sacerdotem, qui defert Sacram Euchariſtiam: ſi tamen alius Presbyter, vel Diaconus, qui Oleum Sanctum deferat, haberi poſſit, per ipſum deferatur, qui ſuperpelliceo indutus, cum Oleo Sacro occultè delato ſequatur Sacerdotem Viaticum portantem; & poſtquam Infirmus Viaticum ſumpſerit, inungatur à Sacerdote.

92 Præcepit hoc etiam D. Carolus, *Act. 4. de Sacramento Extremæ Unctionis*, his verbis: *Cùm ad Ægrum valdè periculosè ægrotantem Sacram Euchariſtiam pro Viatico fert, Vaſculum etiam Sacræ Unctionis afferet, præſertim ſi* (& hoc Rubricæ noſtræ neceſſariò addendum erat) *Infirmi domicilium ab Eccleſia longè abeſt: Ut ſi morbi vis magis ingraveſcat, in tempore miniſtret.*

93 Memini me in primo Titulo dixiſſe, quantæ utilitatis ſit, ſi vocatus Parochus ad Infirmum graviter laborantem, exiens ab Eccleſia, ſive à domo ſua (à qua abeſſe non debet) ſemper ſecum deferat Vaſculum Olei Sancti, ad Infirmum inungendum ſi opus erit. Iſtud Vaſculum poteſt ab ipſo Sacerdote deferri, ſi ſolus ipſe ſit in adminiſtratione Euchariſtiæ, nec adſit ſaltem Diaconus, cui hoc
94 Officium tradat: dixi *Diaconus*, quia poſt Sacerdotem unicè Diaconus eſt dignior miniſter in Eccleſia Dei. Cæterùm ſi ſit ſimplex Clericus, non peccabit, nec indignè feret, cùm non aliud Officium gerat, quàm portitoris, non autem miniſtratoris. Si enim, ut ſuo loco diximus, ſufficit, quòd ſit Clericus, qui accedat ad deferenda Olea Sacra de loco, ubi conſecrata fuere, ad locum, ubi fieri debet Benedictio Fontis, nulla eſt diſparitas, cur modò idem officium præſtare nequeat in hac neceſſitate. In Titulo *de Sacris Oleis* §. 8. Verba ſatis clara ſunt: dicunt enim: *Parochus, quantum fieri poteſt, curet, ne per Laicos, ſed per ſe, vel per alium Sacerdotem, vel ſaltem per alium Eccleſiæ miniſtrum, hæc Olea deferantur*: Ecce quomodo de Sacerdote loquitur, non de Diacono; ſed de quocumque alio Eccleſiæ miniſtro.

Iſte Diaconus debet eſſe indutus ſuperpelliceo, 95
abſque quo habitu non decet ferre Sacramentum: quamvis enim occultè debeat illud tenere, attamen ſubdolè fieret, ſi abſque hac Sacra Veſte incederet. Verum eſt, quòd ſi cæteri, & diverſi alii Eccleſiaſtici Miniſtri adeſſent, omnes quotquot eſſent, deberent ſimiliter ſuperpelliceo indui, unde non diſtingueretur inter illos quiſnam deferret Sacramentum Sancti Olei, eò magis quia, ut præſcribit Rubrica, debet occultè deferri. Sed locus eſt, qui hujuſmodi miniſtrum à cæteris diſtinguit: cæteri enim præcedere debent Parochum, ſive Sacerdotem Euchariſtiam portantem, ut pariter docet Rubrica: iſte ſolus poſt Parochum debet ſuccedere cum Oleo. Hæc diſtinctio non ſine myſterio ſtatuta eſt, ſed fit ob excellentiam Sacramenti, quod ipſe defert, & quod locum ſuum diſtinctum habere debet in ordine ad alios miniſtros. Principalis locus datur Sacramento Euchariſtiæ: minùs principalis verò Sacramento minori, & ab ipſomet Chriſto in Euchariſtia contento, inſtituto.

§. XIV. In eadem Infirmitate hoc Sacramentum iterari non debet, niſi diuturna ſit, ut cùm Infirmus convaluerit, iterùm in periculum mortis incidit.

96 Ad hoc ut iterùm eidem Infirmo miniſtretur Extrema Unctio, Medicorum judicio, idem Infirmus eſſe debet extra probabile, ſeu propinquum mortis periculum, & de novo in morbum periculoſum incidiſſe, mutata corporis valetudine; & hoc poteſt fieri quamvis intervallum non longum temporis, ſed paucarum hebdomadarum interceſſerit, dummodò prudenter
cenſeatur diverſus ſtatus, diverſum periculum, 97
& diverſa diſpoſitio ad moriendum, Henriquez *lib. 3. cap. 9.* §. 3. Ledeſma, *part. 1. c. 8.* Coninck *diſp. 19. à num. 26.* & alii apud Barboſ. *dict. part. 2. cap. 22. num. 38.* Abſolutè igitur loquendo, poteſt hoc Sacramentum ab eodem Infirmo ſuſcipi pluries, quia non imprimit Characterem, non tamen durante eodem morbi pericu-

periculo, ſive ſtatu, quia pro toto illo tempo-
re cenſetur ſufficienter ſuum effectum operari,
Coninck *dict. loc.*
98 De hujus Sacramenti iteratione acriter olim
diſputatum fuit inter Pium II. Summum Ponti-
ficem, & Laurentium Roverellam Epiſcopum
Ferrar. ut notat Ciaccoo. *T. 3. p. 1005.* Ughell.
addit. T. 2. p. 553.

§. XV. Quinque verò corporis partes præcipuè ungi debent, quas veluti ſenſuum inſtrumenta, homini natura tribuit: nempe oculi, aures, nares, os & manus: attamen pedes etiam, & renes ungendi ſunt: Sed renum unctio in mulieribus, honeſtatis gratia, ſemper omittitur; atque etiam in Viris quando Infirmus commodè moveri non poteſt. Sed ſive in mulieribus, ſive in Viris, alia corporis pars, pro renibus ungi non debet.

99 Aſſignat Rubrica quinque corporis humani
partes inungendas, & poſtea enumerat ſeptem.
Verùm hæc non eſt contradictio; cùm enim
per quinque partes intelligantur quinque ſenſuum
100 inſtrumenta, duæ illæ partes adjunctæ relationem
habent ad aliquem illorum quinque ſenſuum. Per
oculos, nares, aures, os, & manus, intelligun-
tur ſenſus Viſus, Odoratus, Auditus, Guſtus,
& Tactus, cum quibus homo incidere poteſt in
101 peccatum, Eugen. IV. *in Concil. Florent.* Per pe-
des verò, & renes, non de novis, & diverſis
ſenſibus intelligit, ſed de duobus ex illis: Pedes
enim cadere poſſunt ſub ſenſu tactus, & renes
ſub ſenſu noo tam tactus, quàm delectationis.
Pes greſſu delioquere poteſt, & Renes per lum-
borum delectationem, ideò in Verbis formæ di-
citur de Pedibus: *Quidquid per greſſum deliqui-*
102 *ſti*, & de renibus: *Quidquid per lumborum de-*
lectationem deliquiſti, aliqui dicunt: *Per ardo-*
rem libidinis, Panormitan. *Brev. not. de Extr.*
Unct. num. 3. Sunt tamen nonnulli Philoſophi re-
103 centiores, qui lumborum delectationem, &
actum venereum, eſſe ſenſum aucupantur, à quin-
que conſuetis humanis ſenſibus diverſum, & de
per ſe. Quidquid ſit de hoc, ut ad myſterium,
104 & ſignificationem harum unctionum deveniamus,
inſtituit pia Mater Eccleſia, ut ungerentur iſtæ
partes ad medelam cuique ſenſui applicandam.
Senſus enim ſunt cognitionis fontes, & quædam
quaſi ſcelerum origines, cùm humana cognitio
ortum habeat à ſenſu, Div. Thom. 4. *diſt.* 23.
q. 2. *art.* 3. Victoroll. *pag.* 61. Imò Sacramen-
tale Brixinen. *d. de Extrema Unctione*, §. 8. de
Renibus loqueodo dicit: Ungendi ſunt lumbi,
ſive Renes: in his enim vigent peccatorum ra-
dices, quibus proinde medicinam adhiberi con-
venit.
105 Quinque igitur eſſentiales Unctiones ſunt in
hoc Sacramento, & duæ integrales tantùm, quæ
106 ſunt Pedum, & Lumborum; quarum poſtrema,
ut plurimùm in Viris omittitur, ſemper verò in
Fœminis, honeſtatis gratia. Sed ſi Fœminæ efla-
gitarent ungi quoque in lumbis, non eſſent au- 107
diendæ à prudenti Parocho, cui non deerit mo-
dus illis ſuadendi, ut abſtineant ab hac unctio-
ne: nullo enim pacto in uſu poni debet vana,
& penè ridicula, ſi non audax doctrina Victorel.
d. pag. 62. qui de unctione lumborum loquens
(pudet quaſi dicere) hæc ait: *Si ſæcularis Fœ-*
mina hac unctione linienda ſit, prope umbili-
cum inunge; is locus luxuriæ ſedes in Fœmi-
na, fortitudo illius in umbilico ventris ejus,
Job 40.
In Viris verò, cur ut plurimùm prætermittatur 108
hæc unctio lumborum, penitus ignoro. Secluſo
incommodo, qood nonniſi in pluſquam graviſſi-
mè laborantibus occurrere poteſt, facilis uſus
eſt, ungendo ab utroque latere lumbos: & hoc
facillimè mihi accidit, dum per ſeptennium Præ-
fectus eſſem in nobili Noſocomio *Battutorum Al-*
borum nuncupato hìc Ferrariæ, & innumeros 109
Viros Sacro Oleo, non minùs in aliis partibus,
quàm in lumbis inunxi, & nonnullos audivi hoc
præcipuè poſtulantes.
Atque hoc loco, neqoeo tacere de prava, ſcan-
daloſa, & omninò rejicienda opinione ſuperalle-
gati Victorelli, qui ad *pag.* 62. ejus Tractatio-
nis *de Sanctæ Extremæ Unctionis Sacramento*, ait:
Si ſæcularis Fœmina hac Unctione linienda ſit,
prope umbilicum inunge: is locus luxuriæ ſedes
in Fœmina, ex S. Greg. *homil.* 13. An ne pejus
audiri poteſt? Honeſtatem Mulieris æquiparat
honeſtati Hominis, ſubdens: *Hanc unctionem in*
Fœminis prætermiſſam, in Viris quoque præter-
mittas: nam idem Ordo, & Ritus cum utriſque
uſurpandus. Sed quorſum hæc? ego dico, quòd
hoc admiſſo, ſi non debent inungi renes ægrotan-
tium, ſive oon poſſunt abſque gravi incommodo,
neque debent inungi partes illis viciniores: ideò
prætermittenda hæc unctio; nec pro lumbis, un-
gendum pectus Fœminæ, ut aliqui faciunt juxta
ſententiam Panormitani, *de Extr. Unct.* §. 2.

§. XVI. Manus verò, quæ reliquis Infirmis, interiùs ungi debent, Presbyteris exteriùs ungantur.

110 Hoc fit, quia Sacerdotes io palma manuum
uncti jam ſuot ab Epiſcopo in ordinatione Sa-
cerdotii: ideò infra palmam, vel in exteriori
maous parte ungi ſolent: *Sacramentale Brixinen.*
d. §. 8. Barboſa *d. num.* 32. & alii ab eo allega-
111 ti, inter quos Palud. *in* 4. *diſt.* 23. *qu.* 3. *art.* 3.
concl. 5. ooo approbans ſuprà adductam rationem,
dicens nihil referre, ſi Sacerdos etiam in ipſis
palmis inungeretur, cùm hæc Unctio ab altera
diverſa ſit, & Sacerdotes utique poſſe per ſen-
ſum tactus peccata commiſiſſe; qui tactus ſen-
ſus cenſetur habere præcipuam ſedem in interio- 112
ri parte manus. Nec ſolus eſt Paludanus citatus,
qui excludat hanc rationem: eſt & Archange-
lus

lus Rubeus *in* 4. *Sent.* allegat. à Victorell. *p.* 62.
qui eam reprobat, dicens inſulſam eſſe rationem
præventivæ Unctionis in conſecratione, quia in
Extrema Unctione non linitur Oleo Sacerdos,
ut iterùm conſecretur. Ultraquamquòd Unctio
in exteriore manus parte, non adimplet ſigni-
ficationem formæ, quæ dicit: *quidquid per ta-
ctum deliquiſti*; tactus enim in interiori ma-
nus parte majorem vim habet. Cenſet igitur
hic Author, Sacerdotis quoque manus interiùs
liniendas eſſe. Verùm nimis facilè reſiſtit deter-
minationi Eccleſiaſticæ, & ab univerſa Eccle-
ſia, & à Summis Pontificibus approbatæ; &
ideò hæc ſententia amplecti nequaquam debet,
nec praxi demandanda, cùm obſtet Rituali.
Ego aliam à me excogitatam rationem addu-
cam; & erit. Inungitur Sacerdoti manus in 113
parte exteriori, ut ſi ſenſibus in illo actu, Sa-
cerdos valeat, advertat dignitatem ſuam, per
quam ab alijs quibuſcumque diſtinguitur, & ſic
peccatorum ſuorum à manibus ſuis commiſſorum
pœniteat: quarum manuum uſum habitum in
conſecratione, & tactu divini Corporis Chriſti,
ad alium nefandum uſum convertere non debue-
rat. De facto manus Sacerdotum, omni vene-
ratione dignæ ſunt tam ob Sacram Unctionem,
quàm ob familiarem tactum Sanctiſſimæ Eucha-
riſtiæ: unde digniſſimus P. Antonius Molina Au-
thor *Inſtructionis pro Sacerdotibus*, ſolebat di-
cere: Sacerdotum manus, ſi fieri poſſet, debuiſ-
ſe continuò, ſaltem in chirothecis teneri, ne quid
profanum ullo unquam tempore pertractarent.

§. XVII. Dum oculos, aures, & alia corporis membra, quæ paria ſunt, Sacerdos ungit, caveat ne altero ipſorum inungendo, Sacramenti formam priùs abſolvat, quàm ambo hujuſmodi paria membra perunxerit.

Hæc advertentia eſt ad majorem Sacramenti
majeſtatem, & decorem, non autem de ne-
ceſſitate Sacramenti, ſicuti neque ordo in un-
114 gendo, quia mutato ordine, adhuc completa
manet ſignificatio, ut per Poſſevin. *c.* 9. *num.* 14.
Bonac. *qu. unic. punct.* 2. *num.* 20. & Barboſa *d.*
n. 28. Si enim in ungendo, v. gr. oculum unum, 115
abſolveretur tota forma, & ſingula ejus verba,
quænam quæſo forma, ſeu quæ verba remane-
rent pro inunctione alterius oculi?

§. XVIII. Si quis autem ſit aliquo membro mutilatus, pars illi loco proxima inungatur, eadem verborum forma.

116 Mutilationes in toto corpore accidere poſſunt,
& membra obtruncari: unde quærendum eſt,
quid agendum à Sacerdote, ſi infirmus Oleo
Sancto ungendus careret aliquo ſenſu? Creſcit
ulteriùs difficultas ſi ungendus abundaret ſen-
ſibus, ſeu ſenſuum inſtrumentis & plures, v. g.
117 quàm duas manus habere, & ſimilia; vel ſi ita
vitioſus, & imperfectus fuerit à nativitate, ut
nuſquam uſum habuerit hujuſmodi inſtrumen-
torum?
118 In his caſibus Rubrica docet, quòd hujuſ-
modi homo ſit ungendus in parte proximiori
organo deficienti; & ita communiter tenent
Doctores, quos citat, & refert Diana *p.* 5. *tr.* 6.
reſol. 11. *non coord.* cui Cleric. *ibid. dec.* 67. *n.* 9.
addit. D. Thom. *in ſuppl.* 3. *p. qu.* 32. *art.* 7. D.
Bonaventura *in* 4. *diſt.* 23. *p.* 2. *q.* 3. *& alios.*
119 Si verò iſti abundent ſenſibus, hoc eſt ha-
beant tres manus, tres vel quatuor pedes (ut
in monſtris potiſſimùm datur) ungendum eſt
membrum illud, quo magis ſani uſi ſunt, vel
quod magis in naturali parte corporis collocatum
eſt, adeò ut, dempto membro ſuperfluo, corpus
benè, & perfectè organizatum dici poſſet.
Quòd ſi numquam uſum habuerint membro-
rum, v. gr. numquam viderint, numquam audie-
rint, vel tetigerint, &c. organo deficiente, vel
inutili, quomodo verificari poſſunt verba for-
mæ: *quidquid per viſum, auditum, tactum,
&c. deliquiſti*? Cui reſpondeo, Hominem non
ſolùm peccare poſſe per inſtrumenta ſenſuum,
ſed per potentias internas, quas habet in Ani- 120
ma. Anima enim non ſolùm operatur per or-
gana corporalia, ſed etiam per potentias non
organicas internas, quarum ipſa Anima eſt ſub-
jectum. D. Thom. *p.* 1. *qu.* 77. *art.* 5. & Complu-
tenſ. *l.* 1. *de Anima, quæſt.* 3. §. 1. *&* 2. *diſ-
put.* 6.
Itaque quamvis cæcus non videat organo oculo-
rum, debent tamen oculi inungi propter peccandi
concupiſcentiam. *Sacramental. Brixin.* d. §. 8. quia
interiùs cupit videre, & ex illo deſiderio,
ſi immoderatum ſit, poteſt naſci peccatum,
quod expiatione indigeat. Quod de oculis di-
xi, intelligatur de auribus, de manibus, pe-
dibus, &c. quia licèt hæc inſtrumenta deſint,
attamen per deſiderium circa illa, peccare quis
poteſt.
Porrò in ungendis partibus vicinioribus mem-
bro mutilo, conſueta forma adhiberi debet, eò
quia potentialiter cenſeri debet adeſſe id, quod
deeſt.

§. XIX. Hujus autem Sacramenti forma, qua Sancta Romana Eccleſia utitur, ſolemnis illa precatio eſt, quam Sacerdos ad ſingulas unctiones adhibet, cùm ait, &c.

Huc uſque de materia ſive proxima, ſive re-
mota, & de ſubjecto hujus Sacramenti Rubri-
ca loquuta eſt: modò nonnulla dicit de forma,
quæ à Rituali vocatur *Precatio*; unde depreca- 121
tiva deberet dici: Attamen ſuper hoc nonnulli
Authores contendunt, ut apud Coninck *d. dub.* 4.

Comment. ad Rituale.

V & apud

& apud Clericat. *d. dec.68. à num.1. ad 16.* Sed non video, cur tam ſervens quæſtio exoriri debeat, cùm textus Rubricæ clarè loquatur dicens: *Precatio*, non *Indicatio*: unde deprecativo, non imperativo, ſeu indicativo modo, ea debere uti Sacerdotes deſumere debemus: Ratio multiplex eſt, ſed præcipua eruitur ex verbis Divi Jacobi: *Orent ſuper eum*, &c. quam approbat D. Thomas *in ſupplemento*, *quæſt.29. artic.8.* Barboſa *de poteſtate Parochi*, *numer.35. §. ſit autem*, & Clericatus in enunciato loco, *num.7.*

§.XX. Per iſtam Sanctam Unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per Viſum, ſive per Auditum, &c. deliquiſti. ℟. Amen.

Hæc forma tradita eſt à Concilio Florentino,
in Decret. Eugenii IV. & à Trident. *ſeſſ.14. de*
122 *Extr. Unct. cap.1.* Vide apud Clericatum alias
varias formas, quibus in variis Eccleſiis anti-
123 quitus Parochi utebantur, *dec.68. per tot.* Re-
petitur hæc forma in Unctione cujuſcumque ſen-
ſus mutato tamen nomine ſenſus, ſeu organi, ſi-
124 ve membri, quod inungitur: atque hoc ex ne-
ceſſitate præcepti, Barboſa *d.num.34.* qui ulte-
riùs ait, *num.28.* in quinque ſenſibus ungendis,
125 non eſſe neceſſarium ordinem ſervare de neceſ-
ſitate Sacramenti, quia mutato ordine, adhuc
completa manet ſignificatio, Poſſevin. *dict.cap.9.*
num.14. Vide ſignificationem Verborum hujus
formæ apud Coninck *dict. diſp.19. dub.4. num.14.15.*

Nonnulli in caſu ultimæ agoniæ, quando tempus non ſuppetat omnes, & ſingulas Unctiones faciendi in moribundo, unicam Unctionem faciunt in fronte morientis, formam quinque ſenſuum conglomerando, hoc pacto. *Per iſtam Sanctam Unctionem*, &c. *Indulgeat tibi Dominus quidquid per Viſum, Auditum, Odoratum, Guſtum, & Locutionem, Tactum, & Greſſum deliquiſti. Amen.* Quæ forma compendioſa, ob caſum neceſſitatis, utique valet, ſed à Rituali non indicatur: & à conſuetudine eſt tantummodò introducta, & approbata.

O R D O
MINISTRANDI SACRAMENTUM
EXTREMÆ UNCTIONIS,
TITULUS VIGESIMUS OCTAVUS.

S U M M A R I U M.

1 *An Laici miniſtrare poſſint Sacramentum Extremæ Unctionis?*
2 *Solus Sacerdos eſt Miniſter hujus Sacramenti.*
3 *Parocho ex juſtitia, ratione Officii incumbit illud miniſtrare.*
4 *Parochus peccat ſi neget ſine cauſa miniſtrare illud Infirmo.*
5 *Quivis Sacerdos validè miniſtrat hoc Sacramentum.*
6 *Solus Parochus extra neceſſitatem poteſt miniſtrare.*
7 *Religioſi abſque licentia Parochi miniſtrantes, excommunicantur.*
8 *Alii Sacerdotes graviter peccant.*
9 *Mappa candida ſupra menſam paranda in cubiculo Infirmi.*
10 *Altare extemporaneum efformandum in cubiculo Ægroti.*
11 *Patinula pro floccis Goſſypii paranda.*
12 *Bombacium deferri debet à Parocho.*
13 *Bombacium partitur in ſeptem globulos, ſeu floccos.*
14 *Flocci ſinguli reponendi poſt ſingulas unctiones.*
15 *Medulla Panis eſt maximè abſterſiva.*
16 *Quare Panis, & non alia materia proponatur ab Eccleſia?*
17 *Digiti Sacerdotis poſt unctionem lavandi.*
18 *Lumen accendi debet in adminiſtratione hujus Sacramenti.*
19 *Candelæ accenſæ parandæ pro hac adminiſtratione.*
20 *Lumina non ex Candelis ſebaceis, neque ex Oleo.*
21 *Membra Infirmi inungenda, priùs lavanda ſi commodè fieri poſſit.*
22 *Res parandæ priùs indicandæ ſunt Miniſtro, ſeu aſſiſtenti Infirmis.*
23 *Adminiſtratio hujus Sacramenti non facienda ſubdolè.*
24 *Modus pergendi ad Infirmum cum Oleo Sancto.*
25 *Adminiſtratio debet fieri omni decenti pompa.*
26 *Penuria miniſtrorum nocet huic decori.*
27 *Clericum ſaltem unum adhibere debet Parochus.*
28 *Si non habeatur miniſter, Parochus procedat ſolus.*
29 *Oleum Sanctum non defertur ſine lumine.*
30 *Oleum Sanctum in cubiculo Parochi non ſervandum.*

31 Per-

31 *Permittitur quando adſit feneſtella benè parata.*
32 *Crux ſine haſta deferenda eſt in delatione Olei Sancti.*
33 *Quare ſine haſta?*
34 *Pro Cruce nihil exigendum, neque ſpontè oblatum.*
35 *Sudariolum in aliquibus locis exigebatur.*
36 *Iſte abuſus à S. C. R. ſublatus fuit per Decretum.*
37 *Miniſter neceſſariò habendus pro deferenda Sacra ſupellectili.*
38 *Quomodo ſe gerere debeat Sacerdos equitando cum Oleo Sancto?*
39 *Burſa pendere debet ante pectus.*
40 *Campanula non eſt pulſanda in delatione Olei Sancti.*
41 *Niſi deferatur ſimul cum Sacramento Euchariſtia.*
42 *Campana Eccleſia pulſanda tantùm pro convocando Clero.*
43 *Cotta & Stola veſtienda eſt in domo Infirmi.*
44 *Sine cotta & ſtola neque in caſu neceſſitatis miniſtrari poteſt.*
45 *Crux exhibenda Infirmo, ut eam deoſculetur.*
46 *Loci quandoque adſunt, in quibus nihil Chriſtiani apparet.*
47 *Aqua benedicta, & Aſperſorium deferenda.*
48 *Religioſi, & Viri boni paucis verbis ſuadendi ad ſuſcipiendum Sacramentum.*
49 *Viri libertini infirmi, verbis ſuavibus monendi.*
50 *Spei virtus maximè corroboranda in Infirmis.*
51 *Fidei quoque virtus ſuſcitanda exemplo Apoſtolorum.*
52 *Preces adhibendæ, & promittendæ pro ſalute Infirmi.*
53 *Orationes quæ dici non poſſent in adminiſtratione, ſupplendæ in Eccleſia.*
54 *Confeſſio generalis facienda per Confiteor.*
55 *Poteſt recitari Confiteor vernacula lingua.*
56 *Si Infirmus non valet, fiat per miniſtrum adſtantem.*
57 *Pſalmi Pœnitentiales recitandi ab adſtantibus.*
58 *Litania poſſunt omitti.*
59 *Si Adſtantes ignorent Pſalmos, poſſunt recitare Pater, & Ave.*
60 *Miniſtratio hujus Sacramenti habet initium à Signo Crucis.*
61 *Prima actio vocatur manuum impoſitio.*
62 *Quid ſignificet manuum impoſitio?*
63 *Eſt exorciſmus contra poteſtatem Diaboli.*
64 *Acolythi officium in hac miniſtratione.*
65 *Si nullus Acolythus adſit, fiant omnia per Sacerdotem miniſtrum.*
66 *Pollex intingendus eſt Oleo in ſummitate tantùm.*
67 *Ungues miniſtri perpoliri priùs debent, & reſcindi.*
68 *Inſtante morte, omnia fieri poſſunt per unicam actionem.*
69 *Crucis ſignum adhibetur in cunctis Sacramentis.*
70 *Quare prima unctio fiat in oculis?*
71 *Ut commodè inungantur, debent claudi.*
72 *Si non ſervaretur Ordo, adhuc completa eſſet ſignificatio.*
73 *Forma hujus Sacramenti ſignificatio.*
74 *Verba:* Per miſericordiam *ſunt neceſſaria.*
75 *Terſio partium inunctarum facienda à miniſtro.*
76 *Bombacium non debet reponi in Burſa eadem.*
77 *Alia Burſa ad hoc deſtinata haberi debet.*
78 *Aures in qua parte inungendæ?*
79 *Nares quomodo ungendæ?*
80 *Os per unicam unctionem liniri debet?*
81 *Sufficit ut labium unum inungatur.*
82 *Manus in media palma ungenda.*
83 *Sacerdos in exteriori parte manus inungitur.*
84 *Pedes ungendi ad Metatarſum.*
85 *Vel in parte, quæ commodè porrigi poteſt.*
86 *Lumbi quomodo ungendi?*
87 *Sufficit unctio ſupra Os Iſchion.*
88 *Leviter tangenda eſt hæc pars, ob titillationem.*
89 *Oleum reponendum, & tergendus digitus pollex.*
90 *Orationes immediatè poſt Unctionem.*
91 *Infirmus non dimittendus inſalutatus.*
92 *Verba conſolatoria dicenda à Sacerdote diſceſſuro.*
93 *Religioſis, & benè moratis Viris pauca dicenda ſunt.*
94 *Aqua Benedicta & Crux relinquantur apud Infirmum.*
95 *In Noſocomiis poſt Sacramentationem Cruces ponuntur ad pedes Infirmi.*
96 *Aliæ ſupellectiles non relinquendæ in domo Infirmi.*
97 *Familiares monendi ut creſcente morbo Parochum avocent.*
98 *Parochus viſitare debet Infirmum ſemel, & bis in die.*
99 *Si mors ſit imminens, diſcedere non debet.*
100 *Animæ commendatio non facienda niſi in Agone Infirmi.*

BENE inſtructus Parochus circa ea, quæ generaliter, & pro Theologica doctrina ſufficiunt ad miniſtrationem Sacramenti Extremæ Unctionis, opus eſt, ut practicè quoque edoceatur, ad ritè, ac rectè executioni demandanda quæ ex doctrinarum fonte potavit. Igitur ſequenti modo præſcribitur Ordo miniſtrandi hoc Sacramentum.

§. I. Sacerdos igitur hoc Sacramentum miniſtraturus, quatenus fieri poterit, parari curet apud Infirmum menſam mappa candida coopertam: itemque

Vas, in quo ſit Bombacium, ſeu quid ſimile in ſeptem globulos diſtinctum, ad abſtergendas partes inunctas: medullam Panis ad detergendos digitos, & Aquam ad abluendas Sacerdotis manus; ceream item candelam, quæ deinde accenſa, ipſi ungenti lumen præbeat. Denique operam dabit, ut quanta poterit munditia ac nitore hoc Sacramentum miniſtretur.

1 Quamvis inter Theologos quæſtio ſatis famo-
ſa ſit: An Laici in caſu neceſſitatis poſſint mi-
niſtrare Infirmo Sacramentum Extremæ Unctio-
nis, attamen de fide tenendum eſt, ſolum Sa-
2 cerdotem eſſe Miniſtrum legitimum hujus Sacra-
menti, adeo ut, nullo unquam caſu qui ſit Sa-
cerdote inferior, poſſit illud miniſtrare, & ſi mi-
niſtret, illicitè, & invalidè id faciat. Eugen.IV.
in Conſt. XIX. Exultate, §. 14. Conc. Trid. *ſeſſ.
14. de Sacr. Extr. Unct. c.1. can.4.*
3 Inter Sacerdotes verò Parochus ratione officii
ſui, ex juſtitia obligatur hoc Sacramentum ad Fi-
delium ſalutem à Chriſto inſtitutum ſubditis mi-
4 niſtrare, adeò ut mortaliter peccet, ſi petenti
neget, vel differat ſine cauſa, & excuſatione, cum
probabili periculo, ne interim Infirmus decedat,
Navar. *Manual. c.25. n.131.* Trullench. *dub.1. n.8.*
& alii apud Barboſ. *d. t. 22. n. 10.* Circa quæ no-
5 tat Coninck *diſp.19. dub.9. n.28.* etſi quivis Sa-
cerdos validè hoc Sacramentum conferat, cùm
non ſit actus juriſdictionis, extra neceſſitatem
6 tamen ſolus Paſtor, ſeu Parochus, vel alius,
cum ejus licentia, id licitè confert; quia con-
ferre Sacramenta eſt officium Paſtoris. Unde Re-
7 ligioſi, qui ſine licentia proprii Parochi, hoc
Sacramentum miniſtrant, excommunicantur,
Clement. 1. *de Privileg.* Alii quidem Sacerdotes
8 graviter peccant; non tamen excommunicantur,
quia nullo jure id probatur.

In neceſſitate tamen quando aliàs Infirmus moriturus eſſet ſine hoc Sacramento, quivis Sacerdos poſset illud miniſtrare, quamvis ſciret Parochum id ægrè fore laturum; quia nullo modo, cenſendum eſt Eccleſiam velle Infirmum, cum tanto ſuo damno obligare; ut à nullo alio quàm à ſuo Parocho, ſine hujus licentia, hoc Sacramentum ſuſcipiat, cùm ejus ſalus poſset hoc modo periclitari, Suar. *diſput. 44. ſect. 2. numer. 5.*

9 Circa munditiam, & nitorem in adminiſtra-
tione hujus Sacramenti, *Acta Mediol.* multa af-
ferunt ſuo loco; *Mappa candida* à Rituali præ-
10 ſcripta efformare debet quoddam Altare extem-
poraneum, & pro interim. *Si enim locus ul-
lus tanto Sacramento convenit, eſt Altare.*

11 *Vas* quoque parandum eſt. Iſtud Vas pro-
priè debet eſse patinula, ut ſic commodiùs diſ-
tribuantur flocci ex Goſsypio, ſeu bombacio,
aut ex ſtuppa: quod bombacium deferri debet
ab ipſo Parocho: ſæpè enim iſto carent Paupe- 12
res. Diſtinguitur, ſeu partitur in ſeptem globu- 13
los iſtud Bombacium juxta ſeptem partes inun-
gendas in Infirmo: ſed cùm conſuetudo ſit non
inungendi lumbos, ſufficit, ſi dividatur in ſex
partes, quarum quæque inſervit pro utroque pa-
ri membro, ſeu organo inuncto: unico enim
flocco abſtergendi ſunt ambo oculi, ambæ aures,
ambæ manus, &c. atque unus floccus reponen- 14
dus eſt poſt quamlibet unctionem, & alter aſſu-
mendus.

Inſuper *Medulla Panis* paranda eſt, quia 15
eſt valdè abſterſiva, & obvia in quacumque
domo, ideòque ab Eccleſia ob talem facultatem 16
proponitur.

Aqua pariter parari debet: nam poſt fricatio- 17
nem digitorum cum medulla Panis debet Sacer-
dos digitos ſuos lavare, ut perfectè ab Oleo mun-
dentur, D. Carolus *Act.* 4. ita hæc præſcribit:
*Parochus digitum pollicem, quo unxit medulla
Panis benè fricat, & Aqua abluit in Vaſe ſu-
pradicto: tum manutergio abſtergit: ablutionem
verò Aquæ cum micis refert in Sacrarium.*

Candela ſimiliter in promptu ſit; nam etiam 18
ſi de die miniſtretur hoc Sacramentum, neceſſe
eſt, ut adhibeatur lumen, non ſolùm ad digni-
tatem Sacramenti, quia in menſa deberet poni 19
candela, & non una deberet eſſe, ſed binæ in
hoc caſu. Adhibet hoc lumen Sacerdos ad be-
nè diſcernendas partes inunctas, & ad illas ter-
gendas.

Debet ulteriùs eſſe cerea iſta Candela, non ſe- 20
bacea ad decentiam miniſterii, & ad evitandas
inunctiones, & maculas è pinguedinis ſtillicidio.
Multò minùs eſſe debet lucerna cum oleo ad evi-
tandam pariter effuſionem, & maculas: debet
enim omni munditie, & nitore adminiſtrari hoc
Sacramentum; unde nonniſi laudabile eſſet ſi
partes Infirmi inungendæ priùs abluerentur ab om- 21
ni ſorde, quantum fieri poſſet commodè, & ſine
periculo Infirmi, ad Sacri Olei reverentiam,
Act. p. 4.

Demùm ſciendum eſt, ut notat *Sacerd. Brixi-* 22
nen. §. 14. quòd de harum ſingularum rerum præ-
paratione, Parochus monere poterit eum, qui
Extremæ Unctionis adminiſtrationem ab Infirmo
miſſus procuravit.

§.II. Deinde convocatis Clericis, ſeu Miniſtris, vel ſaltem uno Clerico, qui Crucem ſine haſta, Aquam benedictam cum Aſperſorio, & Librum Ritualem deferat, ipſe Parochus decenter accipit Vas Sacri Olei Infirmorum, ſacculo ſerico violacei coloris incluſum, illudque cautè deferat, ne effundi poſſit.

23 Utinam hoc ritu procederent hodie Parochi
in adminiſtratione hujus Sacramenti, nec quaſi
furtim ad illud miniſtrandum pergerent! Certè
major veneratio, & reverentia adhiberetur huic
Sacramento, D. Carolus, *Act.* 4. hunc ordinem
illud miniſtrandi præcepit: *Parochus vocatus ad* 24
*miniſtrandum Sacramentum Extremæ Unctionis,
&c. ut Parochiæ ſuæ fideles excitet ad orandum*

pro

pro Infirmo, & convocet Eccleſiæ ſuæ Sacerdo-
tes, Clericoſve, quorum miniſterio in admini-
ſtratione utatur, Campanæ ſignum ſtatim dan-
dum curabit, quod à ſigno Communionis diſtin-
guatur. Unde clarè patet, hanc adminiſtratio-
25 nem fieri debere omni decenti pompa, ac ſole-
mnitate. Attamen ſegnities, & incuria Sacerdo-
tum, & Clericorum in Civitatibus, & penuria
eorumdem miniſtrorum in locis foraneis, cogit
Parochos pergere ſolos ad hanc adminiſtratio-
26 nem, omni ſupellectile gravatos, etiam noctis
tempore; & tali inceſſu, ut ad omne aliud per-
agendum videantur incedere. Sed ad Rubri-
cam.

27 Unum ſaltem Miniſtrum Clericum ſi haberi
poſſit, adhibere debet Parochus; alioquin ſolus
28 etiam Sacerdos Extremam Unctionem conferens,
reliqua omnia peragere poterit, & hæc videtur
eſſe reſponſio Alexandri III. *in c. quæ ſicut*, de
verb. ſignif. juncta gloſs. ibi verb. etiam ſolus,
relat. à Barboſ. cum aliis Doctoribus, *p.2.cap.* 22.
num. 43. & Paſqualig. *dict. T.* 1. *quæſt.* 339.
num. 2.

Rubrica noſtra non loquitur de lumine, &
de reponendo per Parochum Sacro Oleo in lo-
cum ſuum. Sed Barboſ. *d. l. num.* 44. cum Poſ-
ſevin. *c.* 9. *num.* 12. admonet Parochum, non
29 debere ſine lumine Extremam Unctionem deferre,
obſervando in hoc proprii Epiſcopatus Conſtitu-
tiones: & exiſtimat venialiter tantùm peccare il-
lum, qui ſic feret ſine cauſa: qui verò cum cau-
ſa, nullatenus; & addit (ſecluſa Epiſcopi Con-
ſtitutione) non benè agere eumdem Parochum
dubitantem de nocte ſe vocandum fore pro In-
firmo periclitante, ſi veſpere ferat Oleum ad ſuum
30 Cubiculum, ut vocatus expeditiùs procedat:
Vel ſi de nocte reverſus ab adminiſtratione Sa-
cramenti, Oleum non reponat in conſueta fene-
ſtella, ſeu Repoſitorio Eccleſiæ, ſed retineat in
cubiculo uſque manè: nullum tamen mortale pec-
catum contrahere citra ſcandalum, vel periculum
alicujus irreverentiæ. De facto Corſett. *dict. de*
Extr. Unct. p. 2. *c.* 6. *ſect.* 1. *num.* 16. aſſerens 31
Conc. 2. *Prov. D. Caroli*, permittit Parochis domi
aliquando habere Sanctum Oleum Infirmorum,
ſi feneſtellam in ipſa domo, loco decenti, ac
tuto conſtructam, panno ſerico circumveſtiant,
ut in honore ſit, & rectè cuſtodiatur.

De Cruce modò ſermo erit; & credo, quòd
non ob aliam rationem in hoc caſu deferatur Crux 32
ſine haſta, niſi ob commoditatem ingrediendi
domos, cubicula, & ſaliendi ſcalas in ædibus In- 33
firmorum. Crux ſine haſta defertur etiam in ſe-
peliendis Infantibus, ſed ob aliam rationem, ut
ſuo loco dicemus.

Pro hac Cruce, quæ defertur ad Infirmos, oc- 34
caſione Extremæ Unctionis, mos erat in Diœceſi
Senogallien. ut Parochi prætenderent quoddam ſu-
dariolum, ſeu Velum; & quatenus hujuſmodi ſuda- 35
riolum eis non placeret, exigerent Julium unum.
Quæ conſuetudo diſcuſſa *in S. C. Concilii die* 24.
Maji 1710. propoſito hoc dubio: *An debeatur* 36
Velum, ſeu illius pretium in adminiſtratione Olei
Sancti, in caſu, &c. Reſponſum fuit negativè,
neque etiam à ſponte dantibus, poſſe recipi; per
allegat. ab Urſaya, *diſcept. Eccl. t.* 2. *p.* 2. *diſ.*
18. *num.* 42. quod concordare videtur cum In-
nocentiana Taxa adducta à Pignatell. *t.* 8. *con-*
ſult. 11.

De Aqua Benedicta, Aſperſorio, Rituali, Vaſe 37
Olei Sancti, & ſacculo ſerico diximus ſuo loco
in Titulo antecedenti; tantummodò venit dicen-
dum de neceſſitate habendi miniſtrum, qui totam
hanc ſupellectilem deferat in aſſociatione Sacerdo-
tis; cui poteſt etiam ſuperaddi Cotta, & Stola,
ſi Parochus non publicè incedat.

§. III. Quòd ſi longius iter peragendum, aut etiam equitandum ſit, vel aliàs adſit periculum effuſionis, Vas Olei, ſacculo, aut burſa incluſum, ut dictum eſt, ad collum appendat, ut commodiùs, & ſecuriùs perferat. Procedat autem ſine ſonitu campanulæ.

38 Quæ diximus de Sacramento Euchariſtiæ in
caſu ſimili, habeantur tamquam dicta etiam pro
Sacramento Extremæ Unctionis, ſi cum eo e-
quitandum ſit. De Burſa, & Sacculo quoque di-
ximus nonnulla in §. 3. Tituli antecedentis. U-
nicè addo, advertendum eſſe dum portatur hoc
Sacramentum collo appenſum, debere Burſam
39 pendere ante pectus Sacerdotis, non ad ven-
trem, ſeu poſt terga. Cavalier. *dict. t.* 9. *nu-*
mer. 4.
40 Campanula unicè pulſanda, & adhibenda eſt
in deferenda Euchariſtia: quod ſi unà cum Eu-
chariſtia deferatur etiam aliud Sacramentum, ut
diximus in §. 13. antecedentis Tituli, tunc Tin-
tinnabulum pulſatur non ratione Olei Sancti, 41
ſed ratione Euchariſtiæ. Cùm autem ſeparatim
portatur Oleum Sanctum, omittatur Campanu-
læ ſonus per viam, ne Populus genibus flexis
illud adoret. Ut enim alia quædam Sacramen-
ta, ita & hoc ſola capitis apertione honorare
ſufficit: afferatur tamen ſemper cum magna re-
verentia, Brixin. *d. de Extr. Unct.* §. 12.

Campanam Eccleſiæ pulſandam utique pro hoc 42
Sacramento præſcripſit D. Carolus loco ſupracita-
to, ſed pro convocando Clero, non autem per
viam, dum ad Infirmum defertur.

§. IV. Cùm perventum fuerit ad locum ubi jacet Infirmus, Sacerdos intrans cubiculum dicit: *Pax huic domui*, &c.

Quæ hic dicenda eſſent, dicta jam ſunt in Titulo antecedenti, §. 17.

§. V. Deinde poſito Oleo ſuper menſam, ſuperpelliceo, ſtolaque violacei coloris indutus, ægroto Crucem piè deoſculandam porrigit: Mox in modum

Crucis,

Crucis, eum Aqua benedicta, & cubiculum, & circumſtantes aſpergit, dicens Antiph. *Aſperges*, &c.

Verba hujus §. clarè demonſtrant; Sacerdotem, generaliter loquendo, non debere eſſe indu-
43 tum Stola, & Cotta dum defert hoc Sacramentum, ſi Rubrica aſſignat, in hoc loco, tempus hujuſmodi veſtes induendi: atque hæc, meo videri, optima inſtitutio eſt: non enim laudabile duco, quòd Parochus ex improviſo appareat coram Infirmo Sacris Veſtibus indutus: Acceſſus hoc modo factus plures Infirmos deterruit, & ad mortem penè duxit ob ſubitum conceptum timorem moriendi. Ideò ſatius duco eſſe, ſi Parochus ſuis conſuetis Veſtibus communibus primò accedat ad Infirmum, & illum ſuaviter moneat de imminenti periculo, & ad bono animo ſuſcipiendum Sacramentum inducat. His peractis, tunc deponere debet Oleum ſuper Menſam paratam, & deinde induere ſuperpelliceum, & Stolam, ut ritè, & rectè miniſtret.

De ſuperpelliceo, & Stola in his commentariis ſæpiùs ſermonem habuimus; diximuſque eſſe hæc propriè indumenta Sacerdotum in adminiſtratione Sacramentorum. Dura circa hoc eſt
44 ſententia Layman, *dict. tract.* 8. *cap.* 8. *numer.* 1. relat. à Barboſa *d. num.* 41. qui dicit, non licere, etiam in caſu neceſſitatis adminiſtrare hoc Sacramentum, non adhibitis Veſtibus ab Eccleſia præſcriptis. Certè caſus neceſſitatis à multis excuſat.

Prima actio in adminiſtratione hujus Sacramenti, Crucem reſpicit; ideò Textus ait, Crucem piè deoſculandam tradi debere Infirmo. Si
Crux, de qua ſuprà in §. 2. ſit cum Parocho, 45
hæc exhibenda eſt, ut eam oſculetur Infirmus, niſi alia adſit ad cubile, vel ad manus ipſius. E-
venire enim ſolet, ut in aliquo loco nihil Chri- 46
ſtianum redolens penitus inveniatur: non Crux, non Aqua benedicta, non Imago ulla veneranda. Circa quod memini, me olim cum digniſſimo Parocho pro adminiſtratione hujus Sacramenti perrexiſſe ad domum cujuſdam Birruarii, & nihil Sacrum in ejus cubiculo, ſeu de ejus cubile inveniſſe: imò, loco Crucis, & Aſpergilli, pendere prope lectulum Infirmi manicas ferreas, funem, & ſcopulos, maxima omnium noſtrûm admiratione. Equidem neceſſaria illic
erat Crux, Aqua benedicta, & Aſperſorium, 47
nec in vanum hæc omnia ſecum detulerat prudens Parochus.

De Benedictione, & Aſperſione vide quæ diximus in Titulo *de SS. Viatico*, §. 17. Ideòque modò nihil.

§. VI. Quòd ſi ægrotus voluerit confiteri, audiat illum, & abſolvat.

Pariter de hoc ſatis dictum eſt in eodem Titulo, §. 20. nec aliud addendum.

§. VII. Deinde piis verbis illum conſoletur, & de hujus Sacramenti vi, atque efficacia, ſi tempus ferat, breviter admoneat; & quantum opus ſit, ejus animum confirmet, & in ſpem erigat Vitæ æternæ.

48 Juxta qualitates, & conditiones Infirmorum facienda ſunt quæ à Rubrica præſcribuntur. In Viris Religioſis, benè moratis, & rectis ſuadendis ad hoc Sacramentum, pauca adhibenda ſunt, & gravia verba. In Viris autem libertinæ vitæ,
49 & non benè moratis, ſuavioribus verbis utendum à Parocho, ne deterreat illos, & in deſperationem inducat.
50 Præter alia, quæ de vi, ſalutaribuſque fructibus hujus Sacramenti exponet Parochus Infirmo, illud etiam perſuadebit, ut ea fide ſe ungendum præbeat, qua olim qui à Sacris Apoſtolis ſanandi erant, ſe ipſos offerre conſueverunt. In primis
autem valetudo, Animæ ſalus, deinde etiam cor- 51
poris cum conditione, ſi ad æternam gloriam profutura ſit, expetenda eſt.

Ulteriùs cùm nullum omninò ſit Sacramentum, quod pluribus precibus miniſtretur, cùm ille
tempore indigeant Fideles magno auxilio, ideò 52
Parochus, & Miniſtri promittent Infirmo, ſe quoque operam daturos ſuis deprecationibus ad impetrandam divinæ Miſericordiæ opem.

§. VIII. Poſteà dicat Verſiculum, *Adjutorium noſtrum in nomine Domini*, &c.

53 Si tempus non ſuppetat recitandi has preces, conſulit Barboſa cum aliis Doctoribus, Orationes, & Pſalmos poſtea in Eccleſia ſuppleri poſſe, *n.* 17. & 42.

§. IX. Quæ Orationes, ſi tempus non patiatur, ex parte, vel in totum poterunt omitti. Tum de more facta confeſſione generali, latino, vel vulgari ſermone, Sacerdos dicat: *Miſereatur tui*, &c. *Indulgentiam*, &c.

Supplendæ ſunt poſt adminiſtratum Sacramentum iſtæ Orationes, ſi æger vivat, ut diximus in antecedenti paragrapho.
54 Confeſſio eſt eadem, de qua in præteritis explicatis Sacramentis ſatis diximus, nempè *Confiteor*, &c. Quam Confeſſionem quiſque recitare poteſt ſua vernacula lingua: eſt enim Oratio communis. De facto in Sacerdotali Brixinen. habe-

tur

rut Confiteor Germanica lingua conſcriptum ,
56 *pag.* 190. & recitari poteſt ſive ab Infirmo , ſi-
ve à Miniſtris , ſeu Adſtantibus , nomine In-
firmi .

§.X. Antequam Parochus incipiat ungere Infirmum , moneat adſtantes , ut pro illo orent ; & ubi commodum fuerit , pro loco , & tempore , & adſtantium numero , vel qualitate , recitent ſeptem Pſalmos Pœnitentiales cum Litaniis , vel alias preces , dum ipſe Unctionis Sacramentum adminiſtrat . Mox dicat : ***In nomine Patris* , ✠ *& Filii* , ✠ *& Spiritus* , ✠ *Sancti*.**

Jam diximus in §. 8. nullum eſſe Sacramen-
tum aliud , quod pluribus precibus miniſtretur
quàm hoc. Ecce modò initium precum publica-
57 rum , quæ ab adſtantibus fieri debent per ſeptem
Pſalmos Pœnitentiales , & Litanias , quas tamen
58 exiſtimat , ex præcepto Eccleſiæ , non eſſe neceſ-
ſarias , Bonac. *q. un. punct.* 6. *n.* 7. Barboſ. *d. n.* 41.
De Pſalmis Pœnitentialibus , & Litaniis ſuo
loco dicemus , modò tractandum eſt de ſupple-
mento harum precum , ſi non adeſſet Populus ,
qui hos Pſalmos recitare valeret , utpotè ſæpiſſi-
mè datur in Villis , & Oppidis . In hoc caſu ſi
Parochus illos recitare nequeat ; Eſt enim tunc
temporis ad aliud miniſterium intentus , & alia
verba debet promere , credo quòd ſufficiat , ſi
59 dicti Adſtantes recitent alternatim *Pater*, & *Ave*.
Donec expedita ſit inunctio Infirmi . De facto Sa-
cerdotale Brixinen. *pag.* 192. utitur his verbis in
ſua inſtructione : *has ipſas , vel alias preces
recitare poſſit* : unde patet , quòd poſſint tales
Orationes pro loco , & tempore , & adſtantium
numero , & qualitate mutari .
60 Miniſtratio itaque hujus Sacramenti initium
ſumit à Signo Crucis , cum quo per auxilium SS.
Trinitatis inchoatur quodcumque opus Chriſtia-
num à Fidelibus , ut bono eventu ad finem ſuum
perveniat . Hæc prima actio Impoſitio manuum
appellatur : quamvis enim Rituale non exprimat 61
ſupra quam Perſonam fieri debeat hoc triplex
ſignum Crucis , nihilominus Sacerdotale Brixinen.
ſatis clarè docet , fieri debere ſuper Infirmum
cum manu dextera : & iſta elevatio manus eſt ad 62
imitandam antiquam manuum impoſitionem, quam
faciebant Apoſtoli ſuper ægros , ad illos ſanan-
dos prout loquitur Evangelium : *Super ægros
manus imponent , & benè habebunt* .
Ad alium finem etiam fiebat elevatio , ſeu im-
poſitio manuum , nempe ad infundendum Spiri-
tum Sanctum , ad conſecrandum , & ad alia :
circa quæ vide Durant. *de Sacr. Rit.* Propriè iſta
actio , ſeu iſta Oratio (de qua in præſenti Ru-
brica) eſt exorciſmus contra poteſtatem Diaboli 63
in anima commorantis propter peccata , cujus
cauſa quandoque , & ſæpiſſimè infirmitates ori-
untur in humano corpore , D. Chryſoſt. *hom.* 38.
in 8. *Matth*.

§.XI. Deinde intincto pollice in Oleo Sancto , in modum Crucis inungit Infirmum in partibus hic ſubſcriptis , aptando proprio loco verba formæ in hunc modum , &c.

Expeditus Sacerdos ab antedicta Oratione , ad
actum unctionis devenire debet , pro quo adver-
tit Corſett. *ſect.* 11. *num.* 7. quòd ipſe Sacerdos ,
64 ſi adſint alii miniſtri , per ſe nihil in manibus te-
neat , ſed Acolythus librum habeat , alter Can-
delam , alter verò Vaſculum Olei à dextris ejus ;
65 & ſic nihil aliud peragere habeat , quàm ungere .
Ubi verò non adſint Miniſtri , ipſe Vaſculum
aperire , & tenere debet manu ſiniſtra , non nu-
dum , ſed purificatorio involutum ad evitandam
effuſionem .
66 Ad hoc ut iſta effuſio non eveniat , ſufficit , ut
Sacerdos intingat ſummitatem pollicis , ubi adeſt
ejuſdem digiti pulpula , non verò unguis . Et no-
tandum , unguem ejuſdem pollicis non debere eſſe 67
adeò prolixum , & productum , ut Oleum ſub
eo latere poſſit .
Inſtante morte , ſi dubitetur , Infirmum , 68
priuſquam abſolvatur totaliter Extrema Unctio ,
moriturum , poterit Sacerdos unicam partem un-
gere ſub formula quinque ſenſuum , etiam ſine
conſueto ſigno Crucis , Corſett. *d. ſect.* 11. *n.* 16.
Vide in fine antecedentis Tituli .
Crucis ſignum adhibetur in cunctis Sacra- 69
mentis miniſtrandis , quia cùm ortum ſuum
habeant à Chriſti Sanguine in Cruce effuſo ,
non meliùs exprimi poteſt eorum fons , & ori-
go .

§. XII. Per iſtam Sanctam Unctionem , ✠ & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus , &c.

70 Ab oculis incipi debet hæc Unctio , quia ocu-
li cuſtodes ſenſuum appellantur à Div. Ambroſio
in Examer. & Feneſtræ Animæ , per quas intrat
Diabolus .
71 Ut commodè iungantur oculi , debent clau-
di , & Unctio fieri ſuper ambas palpebras . Sed
ſi ab alio ſenſu , ſeu organo commodiùs incipe-
retur hæc Unctio , non ſervato ordine à Rituali
præſcripto , adhuc completa remaneret ſignifica-
tio : iſte enim ordo non eſt neceſſarius neceſſi- 72
tate Sacramenti , ſed præcepti , Poſſevin. *d. c.* 9.
num. 14.
Quoad ſignificationem formæ : *Per iſtam San- 73
ctam Unctionem , &c.* notandum eſt , efficaciam
Sacramenti nullo modo pendere ex vi Orationis
Sacerdotis , prout eſt opus operantis , ſed ex vi
promiſ-

promiſſionis Chriſti, quare non minùs habet in-
fallibilem effectum, quàm alia Sacramenta, Co-
nink *d. diſp.* 19. *dub.* 4. *n.* 14.

74 Ulteriùs cum eodem Doctore notandum; Ver-
ba illa *Per ſuam piiſſimam miſericordiam*, non
poſſe ſine graviſſimo peccato omitti, ſecundùm
omnes; utrùm autem ſint eſſentialia, non ſatis
conſtat: videntur enim ſatis intelligi ſub verbo
Indulgeat, quod ſignificat miſerationem, Co-
ninck *d. num.* 15.

§. XIII. Miniſter verò ſi eſt in Sacris, vel ipſemet Sacerdos, poſtquamlibet unctionem tergat loca inuncta novo globulo Bombacii, vel rei ſimilis, eaque in Vaſe mundo reponat, & ad Eccleſiam poſtea deferat, comburat, cinereſque projiciat in Sacrarium.

75 De hac terſione diximus in §. 1. hujus Tituli,
& de ejus Miniſtro, qui ſaltem debet eſſe Sub-
diaconus, quia ſic eſt propior ad Sacramenta:
ſecus verò ſi non adſit, peragatur hæc terſio ab
ipſomet Sacerdote ungente.

76 Pro repoſitione autem Bombacii, ſeu alterius
materiæ, quæ huic terſioni inſervivit, advertere
debet, non debere bombacium reponi in Burſa
eadem, in qua portatur Vas Olei Sancti, quo-
niam, cùm materia proculdubio uncta ſit;
malè inſervit ad inungendam Burſam, ſeu the-
cam ipſiuſmet Vaſculi: à quo abuſu valdè cu-
perem, ut Parochi, nimiùm fortaſsè in hoc ne- 77
gligentes, abſtinerent: ideò alium Vaſculum,
ſeu aliam Burſam ad hoc deſtinatam habere de-
berent, in qua reponerent Bombacium perun-
ctum, & micas Panis, cum quo digitos ex-
polierunt.

§. XIV. Ad Aures; ad Nares; ad Os, compreſſis labiis; Ad Manus. Et adverte, quòd Sacerdotibus, ut dictum eſt, manus non inunguntur interiùs, ſed exteriùs. Ad Pedes; Ad Lumbos, ſive Renes. Hæc autem Unctio ad Lumbos, ut dictum eſt, omittitur ſemper in Fœminis, & etiam in Viris, qui ob infirmitatem, vix, aut ſine periculo moveri non poſſunt.

78 *Ad aures*. Scilicet in lobulo, vel ima auri-
cula; non in helice, vel alveolo ejuſdem, ut
faciliùs tergi poſſit.

79 *Ad nares*. Nempe ad narices, quæ ſunt Naſi
alæ laterales, ad evitandam ſternutationem, quæ
aliter faciendo, facilè oriretur.

80 *Ad os, compreſſis labiis*. In hoc loco Unctio
una eſſe debet, cum qua utraque labia tangan-
tur, atque ideò dicit Rubrica: *compreſſis labiis*,
quia ſic commodè fieri poteſt. Sed ſi Infirmus
non audiret, & eſſet in agone poſitus, ore hi-
anti, tunc Sacerdos non debet curare, ut labia
comprimantur, ne clauſo ore, reſpiratio inter-
cludatur, cum magno Infirmi periculo, ſed ſuf-
81 ficit, ut labium ſeu ſuperius, ſeu inferius ungat
ad libitum ſuum.

82 *Ad manus*. Hoc eſt in media palma utriuſque
manus, hæc enim tota comprehendit ſenſorium
tactus. De Sacerdote in exteriori parte manuum 83
inungendo jam dictum fuit *in §. 16. Tituli an-
tecedentis*.

Ad pedes. Unctio Pedum fieri ſolet in Infirmis 84
ad metatarſum pedis, quod vulgò dicitur *collo del
piede*. Si verò Infirmus non valeat pedes movere
præ laxitudine ex morbo proveniente, ungatur ea 85
pars, quæ commodè magis proſtat.

Ad lumbos. Quando in Viris fieri commodè 86
poſſit hæc Unctio, ſufficit, ut inungantur late-
ra ſupra ſummam coxendicem, ſeu ſupra Os Iſ- 87
chion, ſed leviter, ne à tactu illius adeò ſenſiti-
væ partis, ſuboriatur, ut facile eſt, improviſa ti- 88
tillatio, & exinde vel tuſſis, vel aliud incom-
modum.

De non ungendis Fœminis ad lumbos, vide
quæ ſcripſimus in §. 15. Tituli antecedentis;
ubi clarè tractatur hæc materia.

§. XV. Quibus omnibus peractis, Sacerdos dicit, *Kyrie eleiſon*, &c.

89 Priùs tamen reponere debet Sacrum Oleum,
& ſimiliter tergere digitum ſuum inunctum,
necnon ſibi manus lavare, & abſtergere. At-
90 tamen ne multùm diſtet miniſtratio Sacramen-
ti, ſeu Unctio ab applicatione, quæ fit me-
diantibus ſequentibus Precibus, & Orationi-
bus, poterit Sacerdos tantummodò deponere
Vaſculum Olei Sancti, & digitum inunctum
cautè geſtare, ne aliquid tangat; & interim
proſequi Orationes præſcriptas, transferens ablu-
tionem, ſeu terſionem manus ad finem Ora-
tionum, & Precum. Ita etiam præſcribit Sa-
cerdotale Brixinen. *cap.* 2. de hoc Sacramen-
to: atque hoc præcipuè ſervari debet ſi
æger ad mortem præcipiti paſſu progredia-
tur.

Orationibus, & precibus præſcriptis in Ri-
tuali abſolutis, Sacerdos lavet manus, digitos
tergat cum medulla panis, & omnia reponat
in Sacculo, ſeu Vaſe ad id parato. Inſuper
Oleum in ſua theca benè claudat, & in Bur-
ſam immittat, ſuſpendatque eam noviter ad col-
lum, ut ad Eccleſiam ſuam deferat, & in lo-
cum ſuum recondat.

§. XVI.

§. XVI. Ad extremum, pro Perſonæ qualitate, ſalutaria monita breviter præbere poterit, quibus Infirmus ad moriendum in Domino confirmetur, & ad fugandas Dæmonum tentationes roboretur.

91 Decet poſt Sacramenti adminiſtrationem, ut
inſalutatus non dimittatur Infirmus; ideòque ad
illum accedens Sacerdos, vultu compoſito in-
92 ter lætitiam, & gravitatem, hortetur placidè,
& verbis ſuavibus, ut morbum hunc patienter
ferat: in hac Cruce glorietur uſque ad mortem,
fortiter certet, nec Diabolo tentanti locum det.
Mortis, ac Paſſionis Chriſti JESU; necnon
Sanctiſſimis Eccleſiæ Sacramentis, quibus communitus
eſt, innitatur, Beatiſſimam Virginem,
Sanctos Patronos ſuos, & Angelum Cuſtodem
ſuum ſedulò invocet, Sacerd. Brixinen. *cap. 21. p. 200.*

Hæc tamen monita præbenda ſunt præcipuè 93
iis, qui aſſueti non eſſent in vita ad eliciendos ſimiles actus. Religioſis verò, & benè moratis Viris, ſufficit, ut breviter innuantur. Nihilominus in caſu agonis non illaudabile eſſet eadem repetere Viris etiam pietate inſignibus: inſerviunt enim ad illos excutiendos, ſi mentis torpore laborarent, nec tam facilè ex ſe poſſent ſimiles actus habere.

§. XVII. Denique Aquam benedictam, & Crucem, niſi aliam habeat, coram eo relinquet, ut illam frequenter aſpiciat, & pro ſua devotione oſculetur, & amplectatur.

94 Facilis eſt ubique Benedictio Aquæ: ideò ſi
relinquere nolit Sacerdos Aquam à ſe delatam, novam benedicat, ut illam frequenter adhibeat Infirmus ad fugandas Diaboli tentationes.

Item Crux relinquenda eſt cum Imagine Crucifixi, ut ex memoria Paſſionis ejus conſoletur, videns quanta, & qualia paſſus ſit Chriſtus Jeſus Deus, & Homo pro ſalute Animarum noſtrarum.

95 In Noſocomiis, ſeu Infirmorum Hoſpitalibus
ſtatim ac Sacramenta miniſtrata ſunt alicui Infirmo, illi præbetur Crux tenenda, vel ad pedes plantata, vel ad latus, ut facilè illam intueatur.

Præter Crucem, & Aquam benedictam, ni- 96
hil aliud relinquere debet Sacerdos in domo Infirmi: non Cottam, non Stolam, non Rituale, ne à Fæmellis in illa degentibus, ſeu à Pueris pertractentur; ſecus verò ſi in illa domo habitaret aliquis Sacerdos, vel Clericus, tunc relinqui poſſunt, ut ab illis cuſtodiri, & ritè ſervari poſſent.

§. XVIII. Admoneat etiam domeſticos, & miniſtros infirmi, ut ſi morbus ingraveſcat, vel Infirmus incipiat agonizare, ſtatim ipſum Parochum acceſſant, ut morientem adjuvet, ejuſque Animam Deo commendet: Sed ſi mors immineat, priuſquam diſcedat Sacerdos, Animam Deo, ritè commendabit.

Adminiſtrato Sacramento Extremæ Unctionis, nihil pro illo tunc remanet agendum à
Parocho, uſque-dum Infirmus in eodem ſtatu
permaneat. Nova obligatio illi tantùm inungitur
ſi morbus ingraveſcat; & de hac mutatione mo-
97 neri debet à familiaribus, ut præſto ſit ad com-
mendandam illius Animam. Propriè verò ipſe
98 Parochus recuſare non debet illum viſitare ſe-
mel, & bis in die ex juſtitia, ut communiter
docent Doctores. Quòd ſi viderit mortem illi
imminere (quod facilè dignoſcetur) tunc non
99 diſcedat, ſed ad commendationem Animæ pro-
cedat, prout à Rituali præſcribitur. Si verò non
ſit æger morti proximus, non debet in illo tunc Parochus Animam illius commendare, quia non eſt in tranſitu, ſeu in mortis agone. Quod ſatis intempeſtivè ſolent facere nonnulli, qui ut tempus commodum captent, nec redeundi incommodum patiantur, ex eo quòd ibi ſunt ad Extremam Unctionem miniſtrandam, ſubitò ad commendationem Animæ tranſitum faciunt, uno, & eodem contextu, & quaſi per modum unius: qui abuſus intolerabilis eſt: commendatio enim
Animæ, tunc cùm non eſt in proximo diſceſſu, 100
quaſi ad nihilum valet, quia extra tempus, & inopportunè.

§. XIX. Quæ autem pertinent ad Viſitationem, curamque Infirmorum, & adjuvandos morientes, ad commendationem Animæ, & ad exequias, infrà ſuis locis præſcribuntur.

Atque ideo & nos ſuo loco, de his tractabimus, animadverſioneſque faciemus; cùm nihil hic eas facere præſter.

SEPTEM PSALMI PŒNITENTIALES CUM LITANIIS,

TITULUS VIGESIMUS NONUS.

SUMMARIUM.

1 *Pſalmi Pœnitentiales, ex univerſo Pſalterio Davidico collecti.*
2 *Quare vocentur Pœnitentiales?*
3 *Fuerunt in uſu ante tempora Divi Auguſtini.*
4 *Peccata hominum ſeptem modis remittuntur.*
5 *Peccata capitalia ſeptem ſunt.*
6 *Quare ſeptem Pſalmi recitentur flexis genibus?*
7 *Quandoque recitantur ambulando in Proceſſionibus.*
8 *Ad quid recitentur in miniſtratione Extremæ Unctionis?*
9 *Non eſt de præcepto iſta recitatio in hoc loco.*
10 *Boni effectus derivati à recitatione horum Pſalmorum.*
11 *Abſolutè olim incheabantur.*
12 *Antiphona:* Ne Reminiſcaris *deſumpta ex Tobia.*
13 *Litania quid ſignificet?*
14 *Non dicitur Latania, ut nonnulli perperàm ſcribunt.*
15 *Quotuplex ſit Litania?*
16 *Majores, cur ita appellentur?*
17 *Minores, quare ſic dicta?*
18 *Breves, cur tali modo nuncupentur?*
19 *Opinio Auctoris circa Litaniarum diviſiones.*
20 *Litania hoc loco ſumitur pro invocatione Sanctorum.*
21 *Antiquitùs Litaniæ erant multiformes.*
22 *Sancti Titulares non poſſunt addi in Litaniis abſque licentia.*
23 ℣. A flagello Terræmotus *ſuperadditus à Clemente XI.*
24 *S. Joſeph nomen additus in Litaniis à Benedicto XIII.*
25 Pater noſter *cur dicatur ſecretò?*
26 *Pſalmus poſt Litanias eſt exultationis.*

IN Adminiſtratione Sacramenti Extremæ Unctionis facta eſt mentio de Pſalmis Pœnitentialibus recitandis in Cubiculo Infirmi ab adſtantibus, uſque dum Sacerdos munere ſuo fungitur circa inunctionem Infirmi. Modò Rituale noſtrum iſtos Pſalmos per extenſum exhibet, unà cum Litaniis ſubſequenter poſt Pſalmos recitandis, ut hoc pacto, faciliter ad manus ſint tum Sacerdotis miniſtrantis, tum Populi adſtantis.

Quæ recitatio Pſalmorum inſervit ad Divinam opem implorandam pro Infirmo graviter laborante, qui fortaſsè in ſingulis ſenſibus captus, & deſtitutus non valet pro ſe orare.

§. I. Pro Infirmis, dum Sacro liniuntur Oleo, ſeu pro alia neceſſitate, dicuntur flexis genibus.

1 De iſtis Pſalmis, qui Pœnitentiales vocantur,
& collecti ſunt ex 150. Pſalmis Davidicis plura
ſcripſit Gavant. *t. 2. ſect. 9. c. 4.* Corſett. *Ind.
rationale, verbo Pſalmi.* Rubeus, *l. 3. c. 35. &
alii*, ex quibus quæ ſequuntur, deſumpſi.
2 Inſtituti ſunt iſti Pſalmi, & Pœnitentiales
vocantur, eò quia ad Pœnitentiam nos mo-
3 vent. Videntur fuiſſe in uſu ante tempora Divi
Auguſtini, qui cùm morti proximus eſſet, eos
legiſſe fertur.
4 Septem verò ſunt, quia totidem modis remit-
tuntur peccata noſtra, nempè Baptiſmo, Marty-
rio, Eleemoſyna, dimittendo aliis, converten-
do alios, abundantia Charitatis, & Pœniten-
5 tia. Pariter ſeptem ſunt juxta ſeptem peccata
capitalia, & in illis omnibus agitur de Pœni-
tentia.
6 Recitantur flexis genibus, eò quia diſpoſiti
ſunt ad placandam Dei iram erga Peccatores, ſi
cum humilitate recitentur, Corſett. *ibid.* Sed
non ſemper genibus flexis recitantur: quando- 7
que ambulando in Proceſſionibus cantantur, &
tunc quoque ad impetrandam Divinam miſeri-
cordiam inſerviunt, quia Proceſſio eſt actio im-
petrativa, & deprecatoria, ut ſuo loco in Titu-
lo de Proceſſionibus dicendum erit. Modò ſuffi-
cit, ut ſciant Religioſi, poſſe recitari iſtos Pſal-
mos tum ſtando, tum deambulando.
In caſu, & occaſione Extremæ Unctionis, 8
debent recitari à circumſtantibus, non autem
de præcepto; quia iſti Pſalmi non ſunt neceſ-
ſarii, nec partes Sacramenti; neque Eccleſia
intellexit obligare aliquem indiſpenſabiliter ad 9
hanc recitationem, Bonac. *q. unic. punct. 6. n. 7.*
Optima tamen res eſt (ſi adſint in cubiculo
Infirmi Perſonæ aptæ ad hanc recitationem)
eas plenè, & alternatim pſallere, ad demon- 10
ſtrandum, quòd alter alterius onera portare de-
bet, Corſett. *d. Verb. Pſalmi.* Ultraquamquòd
recitando iſtos Pſalmos, adſtantes à vanis allo-
cutio-

cutionibus abſtinent, quæ dum Sacerdos Sacramentum miniſtrat, adeò deformes, & diſſonæ ſunt, & eumdem miniſtrum maximè diſtrahunt, & perturbant.

§.II. Antiphona. *Ne reminiſcaris Domine delicta noſtra, &c.*
§.III. Litaniæ. *Kyrie eleiſon, &c.*

11 Abſolutè olim inchoabantur iſti Pſalmi ex Ra-
dul. *prop.* 21. Sed Gavant. *d. l. num.* 4. dicit,
quòd in Breviario Mſ. 1550. præmittitur Antipho-
12 na iſta ſumpta de Tobiæ Libro. Notat inſuper d.
Gavant. *l. c.* quòd quilibet horum Pſalmorum con-
cluditur cum *Gloria Patri, &c.* nempè cum
Trinitatis glorificatione, à qua ſperatur divina
Gratia per Pœnitentiam. Gratia verò dicitur
Gloria Dei. Rom. 3.
13 Litania (non Lætania, ut nonnulli putant,
eò quia lætania ſignificat diem lætitiæ, Macri *Hie-*
14 *rolex.*) eſt propriè ſupplicatio, Rogatio, atque
15 Proceſſio. Dividitur in majorem, & minorem,
ſeu brevem; unde legimus, recitari debere mo-
dò Litanias majores, modò minores, modò bre-
ves in divinis Officiis.
16 Majores nuncupati Litanias exiſtimat Macrius
Frater, quia illas cantando, in Urbe ad S. Ma-
17 riam Majorem progrediebatur, & minores quia
18 ad minorem Sanctam Mariam Proceſſio dirigeba-
tur. Sed ego puto, Litanias majores appellaras
19 eſſe illas quæ invocant Sanctos omnes è quocum-
que Ordine, ut ſunt illæ de quibus nunc Ru-
brica noſtra loquitur. Minores verò, ſeu Bre-
ves, illas, quæ in Miſſali præſcribuntur reci-
tandæ Sabbato Sancto, quia minorem, & brevio-
rem numerum Sanctorum invocant. De facto
iſtæ ultimæ, per hoc Rituale, in Titulo *de be-*
nedictione Fontis Baptiſmalis, §. 3. appellantur
Litania brevior.
20 Communiter hodie Litania eſt Invocatio San-
ctorum, qua Eccleſia uti ſolet: qui uſus non
fuit ante D. Hieronymi tempora, ut vult Va-
laf. *de Reb. Eccl. cap.* 28. Circa quas Litanias ad-
vertendum eſt cum Gavanto, Macrio, Corſet-
to, & aliis, quòd Litaniis à S. Pio Papa V. 21
reformatis (antiquitus enim multiformes erant)
non poſſunt ſine licentia Sedis Apoſtolicæ alii 22
Sancti titulares ſuperaddi, juxta reſponſ. *Sac. Rit.*
Cong. ad Canonicos Regien. ſub die 22. *Martii*
1631. Multò minus poſſunt Sancti non canoni-
zati adjungi, Bellarm. *de Sanct. Beatitud.* Quod
ne dum publicè, ſed nec privatim fieri poſſe
docet Sanch. *l.* 1. *c.* 3. Item Clemens VIII. anno
1601. publico decreto prohibuit ne imprimeren-
tur, neve in Eccleſia Catholica canerentur aliæ
Litaniæ niſi conſuetæ de Sanctis, & de B. Ma-
ria Lauretana. Quod decretum nuper, nempè
hoc anno 1727. *ſub die* 2. *Septembris* renova-
tum fuit, ſub iiſdem pœnis obſervandum à San-
ctiſſimo Benedicto XIII. regnante.

Quoad Litanias de Beata Maria Virgine, ſciendum eſt, quòd iis addi non poſſunt alia attributa, ſeu nomina Mariæ Virgini, Corſett. *Tr.* 1. *p.* 1. *c.* 18. *n.* 16.

In majoribus verò de recenti additus fuit ver- 23
ſiculus *A flagello Terræmotus* de mandato Sanctiſſ.
Pontificis Clementis XI. anno 1702. quo Ro-
mæ Terræmotus inſævire cœperat. Pariter no-
men Sanctiſſimi Joſeph ſponſi Beatæ Mariæ 24
Virginis inſertum fuit in iiſdem Litaniis anno
1726. eodem Summo Pontifice Benedicto XIII.
mandante. Sed de Litaniis majoribus luculen-
ter verba faciemus in Titulo *de Proceſſioni-*
bus, & de Litaniis majoribus. Ideòque hìc
ſatis.

§.IV. Pater noſter, &c. *Secretò, &c.*

25 Secretò dicitur Pater noſter uſque ad *Et ne*
nos inducas in tentationem incluſivè, ut quiſ-
que oret pro ſuo libitu, & neceſſitate; illique pe-
titioni magis innitatur, quæ magis eum juvet.
Gavant. *T.* 2. *ſect.* 4. *c.* 6. *n.* 10.

Pſalmus 69. poſt Litanias; olim erat diver- 26
ſus, Gavant. *T.* 2. *ſect.* 9. *cap.* 3. *num.* 12. eſt Pſal-
mus exultationis, & recitatur pro gratia, & re-
memoratione gratiæ tamquam acceptæ, Bellarm.
in Pſalm. 69.

DE VISITATIONE, ET CURA INFIRMORUM,

TITULUS TRIGESIMUS.

SUMMARIUM.

1 Mancinius *ſcripſit optimè in hac materia.*
2 *Inſtitutio Clericorum Reg. miniſtrantium Infirmis valdè utilis.* Comment. ad Ritnale.
3 *Adhuc in Parochis viget obligatio viſitandi ſuos Infirmos.*
4 *Parochi tenentur de jure viſitare Infirmos ſuæ Parochiæ.*
5 *Sacerdotum munus eſt Animas juvare.*

SEPTEM PSALMI POENITENTIALES CUM LITANIIS,

TITULUS VIGESIMUS NONUS.

SUMMARIUM.

1 *Pſalmi Pœnitentiales, ex univerſo Pſalterio Davidico collecti.*
2 *Quare vocentur Pœnitentiales?*
3 *Fuerunt in uſu ante tempora Divi Auguſtini.*
4 *Peccata hominum ſeptem modis remittuntur.*
5 *Peccata capitalia ſeptem ſunt.*
6 *Quare ſeptem Pſalmi recitentur flexis genibus?*
7 *Quandoque recitantur ambulando in Proceſſionibus.*
8 *Ad quid recitentur in miniſtratione Extremæ Unctionis?*
9 *Non eſt de præcepto iſta recitatio in hoc loco.*
10 *Boni effectus derivati à recitatione horum Pſalmorum.*
11 *Abſolutè olim inchoabantur.*
12 *Antiphona:* Ne Reminiſcaris *deſumpta ex Tobia.*
13 *Litania quid ſignificet?*
14 *Non dicitur Latania, ut nonnulli perperàm ſcribunt.*
15 *Quotuplex ſit Litania?*
16 *Majores, cur ita appellentur?*
17 *Minores, quare ſic dictæ?*
18 *Breves, cur tali modo nuncupentur?*
19 *Opinio Auctoris circa Litaniarum diviſiones.*
20 *Litania hoc loco ſumitur pro invocatione Sanctorum.*
21 *Antiquitùs Litaniæ erant multiformes.*
22 *Sancti Titulares non poſſunt addi in Litaniis abſque licentia.*
23 ℣. A flagello Terræmotus *ſuperadditus à Clemense XI.*
24 *S. Joſeph nomen additus in Litaniis à Benedicta XIII.*
25 Pater noſter *cur dicatur ſecretò?*
26 *Pſalmus poſt Litanias eſt exultationis.*

IN Adminiſtratione Sacramenti Extremæ Unctionis facta eſt mentio de Pſalmis Pœnitentialibus recitandis in Cubiculo Infirmi ab adſtantibus, uſque dum Sacerdos munere ſuo fungitur circa inunctionem Infirmi. Modò Rituale noſtrum iſtos Pſalmos per extenſum exhibet, unà cum Litaniis ſubſequenter poſt Pſalmos recitandis, ut hoc pacto, faciliter ad manus ſint tum Sacerdotis miniſtrantis, tum Populi adſtantis.

Quæ recitatio Pſalmorum inſervit ad Divinam opem implorandam pro Infirmo graviter laborante, qui fortaſsè in ſingulis ſenſibus captus, & deſtitutus non valet pro ſe orare.

§. I. Pro Infirmis, dum Sacro liniuntur Oleo, ſeu pro alia neceſſitate, dicuntur flexis genibus.

1 De iſtis Pſalmis, qui Pœnitentiales vocantur, & collecti ſunt ex 150. Pſalmis Davidicis plura ſcripſit Gavant. *t.* 2. *ſect.* 9. *c.* 4. Corſett. *Ind. rationale, verba Pſalmi*. Rubeus, *l.* 3. *c.* 35. *& alii*, ex quibus quæ ſequuntur, deſumpſi.
2 Inſtituti ſunt iſti Pſalmi, & Pœnitentiales vocantur, eò quia ad Pœnitentiam nos mo-
3 vent. Videntur fuiſſe in uſu ante tempora Divi Auguſtini, qui cùm morti proximus eſſet, eos legiſſe fertur.
4 Septem verò ſunt, quia totidem modis remittuntur peccata noſtra, nempè Baptiſmo, Martyrio, Eleemoſyna, dimittendo aliis, convertendo alios, abundantia Charitatis, & Pœniten-
5 tia. Pariter ſeptem ſunt juxta ſeptem peccata capitalia, & in illis omnibus agitur de Pœnitentia.
6 Recitantur flexis genibus, eò quia diſpoſiti ſunt ad placandam Dei iram erga Peccatores, ſi cum humilitate recitentur. Corſett. *ibid.* Sed
non ſemper genibus flexis recitantur: quando- 7
que ambulando in Proceſſionibus cantantur, & tunc quoque ad impetrandam Divinam miſericordiam inſerviunt, quia Proceſſio eſt actio impetrativa, & deprecatoria, ut ſuo loco in Titulo de Proceſſionibus dicendum erit. Modò ſufficit, ut ſciant Religioſi, poſſe recitari iſtos Pſalmos tum ſtando, tum deambulando.
In caſu, & occaſione Extremæ Unctionis, 8
debent recitari à circumſtantibus, non autem de præcepto; quia iſti Pſalmi non ſunt neceſſarii, nec partes Sacramenti; neque Eccleſia
intellexit obligare aliquem indiſpenſabiliter ad 9
hanc recitationem, Bonac. *q. unic. punct.* 6. *n.* 7.
Optima tamen res eſt (ſi adſint in cubiculo Infirmi Perſonæ aptæ ad hanc recitationem)
eas plenè, & alternatim pſallere, ad demon- 10
ſtrandum, quòd alter alterius onera portare debet. Corſett. *d. Verb. Pſalmi*. Ultraquamquòd recitando iſtos Pſalmos, adſtantes à vanis allocutio-

cutionibus abſtinent, quæ dum Sacerdos Sacramentum miniſtrat, adeò deformes, & diſſonæ ſunt, & eumdem miniſtrum maximè diſtrahunt, & perturbant.

§. II. Antiphona. *Ne reminiſcaris Domine delicta noſtra, &c.*
§. III. Litaniæ. *Kyrie eleiſon, &c.*

11 Abſolutè olim inchoabantur iſti Pſalmi ex Ra-
dul. *prop.* 21. Sed Gavant. *d. l. num.* 4. dicit,
quòd in Breviario Mſ. 1550. præmittitur Antipho-
12 na iſta ſumpta de Tobiæ Libro. Notat inſuper d.
Gavant. *l. c.* quòd quilibet horum Pſalmorum con-
cluditur cum *Gloria Patri, &c.* nempè cum
Trinitatis glorificatione, à qua ſperatur divina
Gratia per Pœnitentiam. Gratia verò dicitur
Gloria Dei. Rom. 3.
13 Litania (non Lætania, ut nonnulli putant,
eò quia lætania ſignificat diem lætitiæ, Macri *Hie-*
14 *rolex.*) eſt propriè ſupplicatio, Rogatio, atque
15 Proceſſio. Dividitur in majorem, & minorem,
ſeu brevem; unde legimus, recitari debere mo-
dò Litanias majores, modò minores, modò bre-
ves in divinis Officiis.
16 Majores nuncupati Litanias exiſtimat Macrius
Frater, quia illas cantando, in Urbe ad S. Ma-
17 riam Majorem progrediebatur, & minores quia
18 ad minorem Sanctam Mariam Proceſſio dirigeba-
tur. Sed ego puto, Litanias majores appellatas
19 eſſe illas quæ invocant Sanctos omnes è quocum-
que Ordine, ut ſunt illæ de quibus nunc Ru-
brica noſtra loquitur. Minores verò, ſeu Bre-
ves, illas, quæ in Miſſali præſcribuntur reci-
tandæ Sabbato Sancto, quia minorem, & brevio-
rem numerum Sanctorum invocant. De facto
iſtæ ultimæ, per hoc Rituale, in Titulo *de be-*
nedictione Fontis Baptiſmalis, §. 3. appellantur
Litania brevior.
20 Communiter hodie Litania eſt Invocatio San-
ctorum, qua Eccleſia uti ſolet: qui uſus non
fuit ante D. Hieronymi tempora, ut vult Va-
laf. *de Reb. Eccl. cap.* 28. Circa quas Litanias ad-
vertendum eſt cum Gavanto, Macrio, Corſet-
to, & aliis, quòd Litaniis à S. Pio Papa V. 21
reformatis (antiquitus enim multiformes erant)
non poſſunt ſine licentia Sedis Apoſtolicæ alii 22
Sancti titulares ſuperaddi, juxta reſponſ. *Sac. Rit.*
Cong. ad Canonicos Regien. ſub die 22. Martii
1631. Multò minus poſſunt Sancti non canoni-
zati adjungi, Bellarm. *de Sanct. Beatitud.* Quod
ne dum publicè, ſed nec privatim fieri poſſe
docet Sanch. *l.* 1. *c.* 3. Item Clemens VIII. anno
1601. publico decreto prohibuit ne imprimeren-
tur, neve in Eccleſia Catholica canerentur aliæ
Litaniæ niſi conſuetæ de Sanctis, & de B. Ma-
ria Lauretana. Quod decretum nuper, nempè
hoc anno 1727. *ſub die 2. Septembris* renova-
tum fuit, ſub iiſdem pœnis obſervandum à San-
ctiſſimo Benedicto XIII. regnante.

Quoad Litanias de Beata Maria Virgine, ſcien-
dum eſt, quòd iis addi non poſſunt alia attribu-
ta, ſeu nomina Mariæ Virgini, Corſett. *Tr.* 1.
p. 1. *c.* 18. *n.* 16.
In majoribus verò de recenti additus fuit ver- 23
ſiculus *A flagello Terræmotus* de mandato Sanctiſſ.
Pontificis Clementis XI. anno 1702. quo Ro-
mæ Terræmotus inſævire cœperat. Pariter no-
men Sanctiſſimi Joſeph ſponſi Beatæ Mariæ 24
Virginis inſertum fuit in iiſdem Litaniis anno
1726. eodem Summo Pontifice Benedicto XIII.
mandante. Sed de Litaniis majoribus luculen-
ter verba faciemus in Titulo *de Proceſſioni-*
bus, & de Litaniis majoribus. Ideòque hìc
ſatis.

§. IV. Pater noſter, &c. *Secretò, &c.*

25 Secretò dicitur Pater noſter uſque ad *Et ne nos inducas in tentationem* incluſivè, ut quiſque oret pro ſuo libitu, & neceſſitate; illique petitioni magis innitatur, quæ magis eum juvet. Gavant. *T.* 2. *ſect.* 4. *c.* 6. *n.* 10.

Pſalmus 69. poſt Litanias; olim erat diver- 26
ſus, Gavant. *T.* 2. *ſect.* 9. *cap.* 3. *num.* 12. eſt Pſal-
mus exultationis, & recitatur pro gratia, & re-
memoratione gratiæ tamquam acceptæ, Bellarm.
in Pſalm. 69.

DE VISITATIONE, ET CURA INFIRMORUM,

TITULUS TRIGESIMUS.

SUMMARIUM.

1 *Mancinius ſcripſit optimè in hac materia.*
2 *Inſtitutio Clericorum Reg. miniſtrantium Infirmis valdè utilis. Comment. ad Rituale.*
3 *Adhuc in Parochis viget obligatio viſitandi ſuos Infirmos.*
4 *Parochi tenentur de jure viſitare Infirmos ſuæ Parochiæ.*
5 *Sacerdotum munus eſt Animas juvare.*

6 *Parochus non debet expectare, ut vocetur ad Infirmum.*

7 *Parochus debet inveſtigare Infirmos, & accedere ad eos.*

8 *Populus admoneri debet, ut advocet Parochum quando quis infirmatur.*

9 *Catalogus Infirmorum habendus à Parocho.*

10 *Regula Concilii Agathenſis pro Infirmis.*

11 *Legitimum impedimentum diſpenſat Parochum ab omni munere.*

12 *Impedimenta legitima enumerantur.*

13 *Parochus ſi habet infirmos cum periculo, non debet vagari.*

14 *Abſens tenetur ſubſtituere aliquem Sacerdotem idoneum.*

15 *Laici qui ad benè conſolandum, & inſtruendum Infirmum ſufficiunt.*

16 *Nuſquam Parochus ſolus accedat ad Infirmos.*

17 *Parochus an teneatur præſtare eleemoſynas pauperibus infirmis?*

18 *Liber de Charitate Ludovici Antonii Muratorii laudatur.*

19 *Penſiones à Beneficiis Curatis ſublatæ à Benedicto XIII.*

20 *Archiconfraternitas Charitatis Romæ inſtituta.*

21 *Illius onera, & munera.*

22 *Salus Animæ præcipuè quærenda eſt in Infirmo.*

23 *Libri conſolatorii adhibendi in hoc opere.*

24 *Infirmi ad Confeſſionem citò ſuadendi, & inducendi.*

25 *Conſtitutio Benedicti XIII. pro Medicis viſitantibus Infirmos.*

26 *Medici obligationes, & caſus, qui occurrere poſſunt.*

27 *Præſtigia non adhibenda pro curandis Infirmis.*

28 *Abortus vitandi, & ipſo jure damnati.*

29 *Etiam ſi ſolummodò procurentur, non ſequuto effectu.*

30 *Medicamenta Circulatorum, & Fœminarum non ſumenda.*

31 *Graviter infirmi plerumque periculum vitæ non advertunt.*

32 *Parochus veritatem tenetur revelare Infirmo.*

33 *Parochus non ſufficit ut inſtructus ſit in ſola Theologia morali.*

34 *Artem ſuadendi callere debet.*

35 *Ad movendos pertinaces, verbis, & orationibus utendum.*

36 *Humilitas maximè valet ad fugandum Diabolum.*

37 *Tentationes Infirmi revelandæ Confeſſario.*

38 *Confeſſarius remedia apta tentationibus præbere debet.*

39 *Exorciſmis uti poteſt contra pertinaces.*

40 *Crucis Myſteria varia.*

41 *Crux ponenda ante oculos Infirmi.*

42 *Imagines Sacræ ponendæ coram Infirmis.*

43 *Aqua benedicta debet eſſe ad lectulum Infirmi.*

44 *Aqua benedicta violenter aſpergendi Infirmi ſomnolenti.*

45 *Verſiculi Pſalmorum proponendi Viris Religioſis.*

46 *Oratio Dominicalis*, Ave Maria, Credo *proponi debent rudibus.*

47 *Martyrum exempla proponenda Infirmis.*

48 *Libri cum Imaginibus Martyrum apud Conſolatores damnatorum.*

49 *Sacerdos advertere debet ne ſit moleſtus Infirmis.*

50 *Miſſæ valor.*

51 *Quanam Miſſa ſit celebranda pro Infirmis?*

52 *Miſſa ad poſtulandam gratiam benè moriendi.*

53 *Teſtamentum omittere ſine cauſa eſt peccatum.*

54 *Maximè quando teſtari oportet ad exonerandam conſcientiam.*

55 *In aliis caſibus nullum peccatum eſt.*

56 *Juſtum eſt legata inſtituere favore Animæ ſuæ.*

57 *Religioſi qui ſuadent Teſtamenta, caveant ne pro ſe petant.*

58 *Legata pia perperua quantum noceant?*

59 *Valetudine recuperata gratiæ agendæ ſunt Deo.*

60 *Precum & Orationum recitandarum œconomia, & tempus.*

61 *Motus corporales Infirmi obſervandi à Parocho in acceſſu.*

62 *Salutandus ſuaviter eſt Infirmus.*

63 *Pax danda domi habitantibus.*

64 *Aſperſionis Aquæ benedictæ antiquiſſimi uſus.*

65 *Pſalmi recitandi ad lectulum ægroti.*

66 *Significationes iſtorum Pſalmorum.*

67 *Verſiculus* Gloria Patri *quando inſtitutus?*

68 *Evangelia, Pſalmi legendi ad lectum Infirmi.*

69 *Sacerdos quidam totum Pſalterium ſibi legere fecit in agone.*

70 *Signa in fronte facienda dum legitur Evangelium.*

71 *Vir debet ſe ſignare.*

72 *Fœmina non debet ſignari à Sacerdote.*

73 *Evangelia quinque præſcripta ut legantur Infirmo.*

74 *Eorum explicatio.*

75 *Manuum impoſitio facta à Sacerdote Infirmis.*

76 *Benedictio particularis danda Infirmis.*

77 *Benedictio unica ſufficit pluribus in uno lecto jacentibus.*

78 *Orationes, & Preces non ſunt de præcepto.*

OPTIME in hac materia ſcripſit P. Jacobus
Mancini Cl. R. Miniſt. Infirm. in ſuo bi- 1
partito Tractatu inſcripto, *Practica viſitandi Infirmos*. Cujus operis ſecunda pars locupletata à
Laurentio Cutilio Monacho S. Benedicti, optimè
utique ad praxim noſtram facit, adeò ut in hoc
Titulo ferè nihil quod novitatem ſapiat, ſuperaddere ad ejus explicationem habeam. Enim verò 2
piiſſimum Inſtitutum Clericorum Regularium miniſtrantium Infirmis valdè in Eccleſia Dei prodeſt
ad levamen, tam Infirmorum, pro quorum ſalute

lute eniſè laborant, & inſudant, quàm Paro-
chorum, quibus unicè antiquitus incumbebat
onus viſitandi Infirmos pro ſpirituali medicina.
3 Attamen hoc non obſtante, adhuc in Parochis
perdurat hæc obligatio, nec per inſtitutionem
tam piæ Religionis, huc uſque neque Canonem,
neque conſtitutionem, ſeu legem ullam Pontifi-
ciam audivi, per quam Parochi diſpenſentur ab
obligatione adeundi ſuos Infirmos, poſt etiam
adminiſtrationem Sacramentorum, ſive præſtet
illis facultatem relinquendi Infirmos ſuos aliorum
miniſtrorum cuſtodiæ, qui licèt integerrimæ Vi-
tæ, & ſummæ pietatis ſint, attamen Paſtores il-
larum Ovium non ſunt, nec ad illos pertinet de
4 jure, quemadmodum ad Parochum, cura, &
cuſtodia ovium ſuarum, Ultra quam quòd faci-
liùs cognoſcunt iſtæ vocem Parochi ſui, quia ve-
rè paſtor eſt, & pertinet ad eum de ovibus ſuis
nominatim.

Igitur quæ à Rituali noſtro præſcripta ſunt circa
viſitationem Infirmorum, hìc explicabimus, inten-
tionem noſtram unicè ad Parochos dirigendo, qui
tenentur, ubi neceſſe fuerit, ad ſuos Infirmos ac-
cedere, eoſque opportunis remediis juvare: ad 5
quam rem in promptu ſemper habere debent ar-
gumenta ad animum conſolandum, & erga res
divinas, ac æternas exercendum.

Inſuper hortari debent Infirmum, ut peccato-
rum ſuorum dolore concepto, in Divinam miſe-
ricordiam concipiat ſpem, atque Infirmitatis ſuæ
moleſtias, ipſamque mortem Deo, in ſatisfactio-
nem pro peccatis ſuis offerat; atque alia allegata
à Barboſa, *d. p. 1. c. 7. n. 27.* Sed ut ad Textum
deveniamus.

§. I. Parochus in primis meminiſſe debet, non poſtremas eſſe muneris ſui partes ægrotantium, curam habere. Quare cùm primùm noverit, quempiam ex Fidelibus curæ ſuæ commiſſis, ægrotare, non expectabit, ut ad eum vocetur; ſed ultrò ad illum accedat: idque non ſemel tantùm, ſed ſæpiùs, quatenus opus fuerit; horteturque Parochianos ſuos, ut ipſum admoneant, cùm aliquem in Parochia ſua ægrotare contigerit, præcipuè ſi morbus gravior fuerit.

Inter obligationes Parochorum, locum habet
Viſitatio, & cura Infirmorum ut ſuprà diximus
cum Barboſa, quia animas fidelium juvandi pro-
prium eſt Sacerdotum munus. Verùm in Paro-
chiis magnæ amplitudinis difficile eſt omnes In-
6 firmos, ſtatim ac periclitantur, noſſe; nihilo-
minus tenetur Parochus ad omnem curam adhi-
bendam, ut notitia ſibi præbeatur; tunc enim
quando dixit Salvator: *Faciam vos fieri piſca-
tores hominum*, Marc. 1. dixit, ut ſervaretur Me-
taphora: Piſcatores ſunt qui quærunt Piſces;
non autem Piſces qui quærant Piſcatores: &
hoc maximè in praxi exequi debet, quia meta-
phora ad ſalvandas Animas, ſpiritualiter dicta
fuit. Igitur ipſe Parochus debet inveſtigare, & 7
accedere, necnon viſitare Infirmum, quamvis ip-
ſum non noverit, & novus ſit in ſua Parochia,
Mancin. *d. pract. 2.* nec illum pigere debet, plu-
ries hoc facere: quod ut faciliùs aſſequatur, mu-
nus erit Parochi admonere populum ad Altare, 8
ut ſtatim ac aliquis in gravem morbum incide-
rit, vel aliquem incidiſſe illi notum fuerit,
ad accerſendum Parochum accelerent; nuſ-
quam enim fruſtranea, & inutilis eſt viſita-
tio Parochi, & ſemper bonum ſemen ſemina-
re poterit.

§. II. Ad hoc juvabit, præſertim in amplis Parochiis, ægrotorum notam, ſeu catalogum habere, ut cujuſque ſtatum, & conditionem agnoſcat, eorumque memoriam faciliùs retinere, & illis opportunè ſubvenire poſſit.

9 Generaliter loquendo, juvat catalogum, &
notam Infirmorum haberi à Parocho; ſed in
praxi difficilè poni poteſt. Tutior, & facilior
regula eſt ea, quæ in Concilio Agathenſi olim
piè cauta eſt, relata à D. Carolo, *Act. 4. Pa-
10 rochus præſtare curet, ut Miſſa celebrata, ſi
quos in Parochiali vicinia habet, frequenter,
atque adeò quotidie, cùm per alias Parochialis
curæ ſuæ occupationes poteſt, viſitet; eiſdemque
præſtet, prout opus eſſe viderit, officia charita-
tis, & ſolicitudinis Parochiali muneri ſuo conjun-
cta. Quamobrem non expectabit, uſque dum ab
ægroto vocetur; ſed ipſe ultrò ad eum veniet:
Parochiales item ſuos, & universè, & ſigil-
latim, ſæpenumerò, prout occaſio feret, hoc
monebit, ut ſe accerſant, cùm primùm ali-
quis in febrim, morbumve inciderit:* Et alia
quæ ibi ſequuntur ad rem noſtram facientia.

§. III. Quòd ſi Parochus legitimè impeditus, infirmorum, ut quando plures ſunt, viſitationi interdum vacare non poteſt, id præſtandum curabit per alios Sacerdotes, ſi quos habet in Parochia ſua, aut ſaltem per laicos homines pios, & Chriſtiana charitate præditos.

11 Legitimum impedimentum diſpenſat Parochum
ab omni munere ſibi debito: ſed iſtud impedi-
mentum debet tale eſſe, ut verè circa rem mi-
niſtrandam detineatur, & ulteriùs debet eſſe ve-
rum, & probatum: puta ſi ob inimicitias ca- 12
pitales, de domo ſua exire non poſſet, vel ob
infir-

infirmitatem gravem, non autem levem, vel ſi detennus eſſet in aliquo loco, unde neque per vim egredi non valeret, Barboſ. *de Canon. & dignit. c.39. num* 18.

Majus impedimentum tamen eſt abſentia à Domo, vel à Parochia ſua; quæ abſentia debet eſſe rationabilis, & cum licentia, loquendo de abſentia à Parochia; à Domo verò poteſt quandoque abeſſe pro opportunitate negotiorum ſuorum, & rei familiaris: quamvis enim debeat Parochus talem ſui copiam facere, ut indigentes non careant neceſſaria copia; attamen non ita arcetur, ut debeat manere quaſi in compedibus,
13 Barboſ. *de pot. Par. p.*1.*c.*8.*n.*43. niſi habeat infirmos graves, quia tunc neque vagari debet per Parochiam, ſed in Domo propria manere: poteſt enim dari caſus, ut requiratur ab Infirmis, & eo non reperto moriantur ſine Sacramentis.

Pro regula tamen generali habetur, Parochum, 14
juſta de cauſa abeſſe volentem, ſive à Domo, ſive à Parochia; ſive cum licentia, ſive abſque ea, teneri ſubſtituere Sacerdotem approbatum, qui pro ſe Populo inſerviat, Concil. Trid. *cap.*1. & tradit Poſſevin. c.2. *n.*13.

Cura major circa hoc haberi debet in Parochiis ruralibus, in quibus ſolet eſſe Sacerdotum idoneorum penuria. In hoc caſu (loquor de ſimplici viſitatione, & aſſiſtentia præſtanda Infirmis jam per Sacramenta munitis) difficile eſt quòd deſit aliquis pius Sacerdos, licèt non doctus; vel devotus Laicus,
qui & præſtet quæ ſufficiant ad confortandum 15
Infirmum, & ad illi ſuadendam Patientiæ virtutem, atque ſpem in Domino.

§. IV. Ægrotos viſitans, ea qua decet Sacerdotes Domini, honeſtate, & gravitate, ſe habeat, ut non ægris ſolùm, ſed ſibi, & domeſticis verbo, & exemplo proſit ad ſalutem.

16 Optimum conſilium eſt, ut Parochus nuſquam ſolus accedat ſi poteſt ad Infirmos, adeò ut teſtem, ſaltem unum habeat extraneum in illa domo, in quam intrat. Ita fiet, ut omnis occaſio ſcandali evitetur, & verè omnia miniſtrentur cum gravitate, & honeſtate, etiam ſi domus in lupanari eſſet poſita. Ita ſuis Parochis loquebatur, & conſilium dabat ſuaviſſimus Antiſtes Genevenſis S. Franciſcus de Sales, prout legitur in ejus Actis.

§. V. Eorum verò præcipuam curam geret, qui humanis auxiliis deſtituti, benigni, ac providi Paſtoris charitatem, & operam requirunt. Quibus ſi non poteſt ipſe ſuccurrere de ſuo, & eleemoſynas illis, prout debet, ſi facultas ſuppetit, erogare, quantum fieri poteſt, ſive per charitatis, vel alterius nominis Confraternitatem, ſi in ea Civitate, vel loco fuerit, ſive per privatas, ſive per publicas collectas & eleemoſynas, illorum neceſſitatibus ſuccurrendum curabit.

17 Satis ampla quæſtio eſt inter Theologos morales, an Parochus teneatur cum magno ſuo incommodo præſtare eleemoſynas Pauperibus ſibi ſubjectis.

Tota difficultas eſt verè determinare quota pars illis debeatur de redditibus Eccleſiæ. Vide abſque ulla diſputatione, & attende Lector, quæ de charitate erga proximum ſuum, luculentiſſimè
18 nuper ſcripſit Doctiſſimus Ludovicus Antonius Muratorius in libro Italicè inſcripto — *della Carità Criſtiana*: & pro certo habeto, ſi Parochus es, omnem tergiverſationem à te excuſſurum, qua ab exercitio quotidiano tantæ virtutis deterrearis. Deo immortali gratiarum copia danda eſt, qui Sanctiſſimum Regnantem Pontificem Benedictum XIII. divino afflatu excitavit, ut lacrymabile, intolerabileque Penſionum onus à quibuſcumque curam Animarum habentibus Beneficiis, impoſterùm auferret, peculiari ſua Con-
19 ſtitutione emanata, & condita Romæ, *anno* 1724. *octavo Idus Septembris*, quæ incipit: *Quanta Paſtoribus, &c.* Exinde ſublata hac deteſtanda (ſunt verba ipſiuſmet conſtitutionis) Beneficiorum Eccleſiaſticorum nundinatione, Paſtores Animarum commodiùs valebunt non tantùm Eccleſiarum ſuarum indigentiæ, ſed & Pauperum ſuorum *præſertim Infirmorum*, neceſſitati, ex eo quod honeſtæ, & congruæ ipſorum Parochorum ſuſtentationi ſupererit.

Supplet Romæ huic indigentiæ Confraterni- 20
tas Charitatis, quæ erecta à Julio Cardin. Mediceo approbata fuit à Leone Papa X. in Conſtitutione 37. *edita anno* 1520. quæ incipit:
Illius, &c. Onus hujus Confraternitatis eſt præ- 21
cipuè ſuccurrendi Egenis mendicare erubeſcentibus: Enixiùs tamen Carceratorum ſubventioni ſtudet, Pauperibuſque Eleemoſynas profuſiùs elargitur. In Italia per varias Urbes divulgata eſt hæc Confraternitas, atque inſtituta, cum aggregatione ad Archiconfraternitatem Romæ fundatam.

Ulteriùs collectæ fieri ſolent, ex antiquiſſima inſtitutione ad ſubveniendos Infirmos, qui in Communione fidelium ſunt, Caſal. c.66.

§. VI.

§. VI. In primis autem ſpiritualem ægrotantium curam ſuſcipiat; omnemque diligentiam in eo ponat, ut in via ſalutis eos dirigat, atque à diabolicis inſidiis, ſalutarium adjumentorum præſidio defendat, ac tueatur.

22 Salus Animæ primò, & principaliter, quærenda eſt io Infirmis, quia tunc temporis Diabolus circuit, ut devoret, atque ut à deſperata corporis ſalute, ad deſperandam illam quoque Animæ, ægrum perducat.

§. VII. Accedat autem ad ægrotum ita paratus, ut in promptu habeat argumenta ad perſuadendum apta: ac præſertim Sanctorum exempla, quæ plurimùm valent: quibus eum in Domino conſoletur, excitet, ac recreet. Horteturque, ut omnem ſpem ſuam in Deo ponat, peccatorum ſuorum pœniteat, divinam miſericordiam imploret, & infirmitatis pœnas, tamquam paternam Dei viſitationem, patienter ferat, & ad ſalutem ſuam proveniſſe credat, ut vitam, moreſque ſuos meliùs inſtituat.

23 De conſolandis Infirmis, & Tribulatis plura habentur in Divi Cyptiani operibus, quæ à Parocho percurrenda ſunt, ut animum ſuum inſtruat ad promptè reſpondendum Infirmi lamentationibus, & inſtantiis. Inſuper non deſunt alia Volumina à piis Fidelibus edita ad hoc laudabile opus exercendum. Nuper Romæ prodiit aureus libellus inſcriptus: *Motivi pii, e Criſtiani per indurre l'Anima in qualſiſia afflizione, a riceverla con ſommeſſione, con piacere, e profitto,* 1726. Cujus operis Author, quamvis latitare exoptaverit; attamen ex ſui ipſiuſmet calamo, & ſtylo revelatus eſt. Archiepiſcopali fulget dignitate, & primogenitæ in Italia Eccleſiæ nuper præerat, pietate, & zelo Animarum inſignis.

§. VIII. Deinde, qua par eſt, prudentia, & charitate, hominem ad Sacram confeſſionem inducat, & confitentem audiat, etiamſi velit totius vitæ peccata confiteri: ac ſi opus fuerit, tam Infirmo, quàm ejus familiaribus, vel propinquis in memoriam revocet, quòd Lateranenſis Concilii, ac plurium ſummorum Pontificum decretis cavetur ſub gravibus pœnis, ne Medici ultra tertiam vicem ægrotos viſitent, niſi priùs ipſis certò conſtet, illos Confeſſionis Sacramento ritè expiatos fuiſſe.

24 Nuper circa hoc, Conſtitutiones antiquas renovavit, novaſque ſuperaddidit in Concilio Romano Sanctiſſimus Pontifex Benedictus XIII. anno 1725. quarum una, quæ ad Medicos, & Infirmos ſpectat, hic eſt utiliter omninò recenſenda, ut omnibus innoteſcat, ne ejus ignorantiam præſumant Parochi ad ritè, & rectè miniſterium ſuum implendum circa Confeſſiones Infirmorum. Verba Conſtitutionis ſunt, *Tit.* 32. *c.* 1. *de Pœnitentiis, & remiſſionibus*, prout infrà.

25 *Saluberrima quamvis alia Innocentii III. Conſtitutione in Concilio Generali, (Lateranen. IV. Can. 22. Ann. 1215. in cap. Cùm infirmitatis.) Declaratum fuiſſe legatur, corporales nonnunquam Infirmitates ex peccato provenire, propter quod Medicis optimo fuit ibi conſilio præceptum, ut cùm eos ad Infirmos vocari contigerit, ipſos ante omnia moneant, ut Medicos advocent Animarum; quatenus quia ceſſante cauſa, ceſſat effectus; poſtquam Infirmo fuerit de ſpirituali ſalute proviſum, ad corporalis medicinæ remedium ſalubriùs procedatur: Statutum hoc nihilominus tam ſanctum, & ſalutare in dies contemni videtur ab iis, dum frequenter gravi cum Animarum præjudicio evenire dolemus, quòd morbo ingraveſcente, plures ex hac vita Sacramentali ſine confeſſione demigrant. Nos igitur Epiſcopis omnibus jubemus, ut decretalem ipſam Innocentianam, & Conſtitutionem S. Pii V.* quæ incipit: *Super Gregem Dominicum, &c. (anno 1566.) ſuper hoc etiam emanatam, invigilent omnimodè obſervari, impoſita contra Medicos excommunicationis pœna ſibi reſervata, ſi tertiam poſt Infirmi viſitationem, ab Infirmi cura non abſtineant, Infirmus dum-uſque ipſe Pœnitentiæ non ſuſceperit Sacramentum, quod Confeſſarius, relicta apud ægrotantem ſchedula, ejus manu ſubſcripta teſtari tenecatur.* De hac Medici
obligatione, & de nonnullis caſibus circa eam oc- 26
currere ſolitis, latè diſſerit Benett. *in Append. ad Joann. Baſcarin. Opus Medico morale.*

§. IX. Illud præterea diligenter ſervari curabit, ne quis pro corporali ſalute, aliquid ægroto ſuadeat, vel adhibeat, quod in detrimentum Animæ convertatur.

27 Intelligit Rubrica hæc de non adhibendis præſtigiis pro curanda Infirmitate, ſeu de non uſu faciendis remediis in detrimentum Animæ pro-
ut eſſet abortus, qui ipſo jure damnatus eſt, 28
etiam

etiam ſi ſolummodò procuretur , licèt non ſe-
quuto effectu . Inſuper relationem habet ad
medicamenta non à Medicis præſtita , ſed à
30 Circulatoribus , & Fœmellis , quæ quandoque
ſolent uti rebus ſuperſtitioſis , & animæ ſa-
luti nocentibus ob pactum tacitum cum Dæ-
mone , vel ob alias rationes , de quibus Del-
rio , Torreblanca , & alii diffusè loquuntur ,
in diſquiſitionibus , & in *Tractatu de ma-
gia* .

§.X. Ubi verò periculum immineat , Parochus monebit ægrotum , ne Dæmonum aſtutia , neque Medicorum pollicitationibus , neque Propinquorum, aut Amicorum blanditiis ſe ullo modo decipi ſinat quominus ea , quæ ad Animæ ſalutem pertinent , opportunè procuret ; & qua par eſt , devotione , & celeritate Sancta Sacramenta , dum ſana mens eſt , integrique ſenſus , religiosè ſuſcipiat , citra fallacem illam , ac pernicioſam procraſtinationem , quæ plurimos ad æterna ſupplicia perduxit , in dieſque , fallente Diabolo perducit .

31 Ut plurimùm qui graviter , & cum periculo
mortis laborant , periculum proprium ignorant ,
ſeque dicunt benè ſentire : quod maxima falla-
cia eſt . Hinc originem habet illa tarditas in re-
cipiendis Sacramentis , adeò ut ſint hæc poſteà
miniſtranda feſtinanter , imò præcipitanter , &
quandoque dum Infirmus non tota mente ſa-
nus , & integer eſt . Quapropter Parocho in-
cumbit , (ſi nullus adſit qui hoc officium præ-
ſtare velit) veritatem Infirmo revelare . & ſta- 32
tum periculoſum aperire , ut ſedulò cogitet ea ,
quæ pro ſalute Animæ neceſſaria ſunt . Scio
equidem odioſum eſſe hoc officium ; ſed præ-
ſtat ut tale ſit ; nam ex hoc malo ſolet mul-
tum bonum evenire , ſi in tempore fiat .

§.XI. Quòd ſi æger aliquis , hortationibus , & monitis Sacerdotum , vel Amicorum , & domeſticorum conſiliis adduci non poteſt , ut velit peccata ſua confiteri , tunc non omninò deſperanda res eſt ; ſed quandiu ille vivit , repetendæ ſunt frequentes , variæ , & efficaces Sacerdotum , & aliorum piorum hominum exhortationes , proponendaque æternæ ſalutis damna , & ſempiternæ mortis ſupplicia , oſtendendaque immenſa Dei miſericordia , eum ad pœnitentiam provocantis , ad ignoſcendum paratiſſimi ; Adhibendæ ſunt etiam tum privatæ , tum publicæ ad Deum preces , ad divinam gratiam impetrandam , pro ſalute miſeri decumbentis .

33 Ex hoc apparet evidenter , non debere Paro-
chum in ſola Theologia Morali eſſe benè inſtru-
34 ctum , ſed neceſſitatem habere artis ſuaſoriæ ,
ne deficiant illi verba , rationes , & argumen-
ta ad benè perſuadendum , tunc quando opus
eſt .
35 Verbis primò utendum eſt ad convincendos
pertinaces ; deinde Orationibus ; ſed præ cæteris
ultimus modus validior eſt , à quo abhorrere non
debent tum Parochus , tum adſtantes . Itaque ge-
nibus flexis , & omni humilitate jacentes , tam
Parochus , quàm domeſtici , & ſi qui alii ſint ,
orent ſuper eum enixis precibus , ut audiantur ,
& videantur à pertinaci infirmo . Cùm enim per-
nicioſiſſima inſtigatio hæc ſit Dæmonis ſuperbiæ 36
patris , maximè valent ad eam profligandam
actus humilitatis : nam inquit Apoſtolus Ja-
cob. 1. *Orate invicem , ut ſalvemini : mul-
tùm enim valet deprecatio juſti aſſidua* . Alia
ſuper hoc addit advertenda Doctiſſimus Jo: Do-
minicus Auliſius , *Inſtitut. Adjuvandi morien-
tes* , c. 27.

§.XII. Videbit denique Sacerdos, quibus potiſſimùm tentationibus, aut pravis opinionibus æger ſit ſubjectus ; eique , prout opus fuerit , apta remedia prudenter adhibebit .

37 Confeſſario unicè poſſunt tentationes innote-
ſcere , quibus æger ſubjectus ſit . Quicumque
alius Sacerdos , niſi maxima conſuetudine , & fa-
miliaritate ſit ſecum conjunctus , in obſcuro ja-
38 cet . Confeſſarius igitur apta remedia tentationi-
bus aptabit , quæ tentationes , in articulo mortis
maximè ſolent inſurgere , cùm illud tempus ſit
tenebrarum . Opportuna remedia , ſubminiſtran-
da docet idem Auliſius , *part. 1. cap. 36.* qui-
bus invidiſſimus ſalutis noſtræ adverſarius fun-
ditus evertitur . His adhibitis porrò abſque le-
vamine , poterit devenire Sacerdos ad exor- 39
ciſmos adverſus Dæmones , quorum exorciſ-
morum ope fortaſſe dabitur fugare Dæmo-
nem , Animum Infirmi tentationibus occupan-
tem .

§.XIII.

§. XIII. Sacras Imagines Chriſti Domini Crucifixi, Beatæ Mariæ Virginis, & Sancti, quem æger præcipuè veneratur, ob oculos ejus apponi curabit. Vaſculum item adſit Aquæ benedictæ, qua frequenter aſpergatur.

Inquit ad hanc rem valdè opportunè Horatius, *Art. Poet. Segniùs irritant animos demiſſa per aures, quàm quæ ſunt oculis ſubjecta fidelibus, &c.* Sed ſapientiùs ſcripſit D. Chryſoſto-
40 mus, *Hom. 25. Crux adverſus Dæmones triumphus: Crux devictio Diaboli: Crux ſuſtentatio inopum: Crux ſpes deſperatorum*, & Caſſianus *in Pſal. 4. Crux eſt humilium tuitio invicta; ſuperborum dejectio: Victoria Chriſti: perditio Diaboli: Infernorum deſtructio: Cœleſtium con-
41 firmatio, &c.* Quæ Crux ſi ante oculos Infirmi ponatur, facilè eum movebit ad conſiderandum Chriſti Sanguinem, qui pro noſtra ſalute effuſus
42 in illa eſt. Item Imago Beatæ Mariæ Virginis, quæ cùm ſit refugium Peccatorum, afflictum conſolabitur. Pariter effigies alicujus Sancti ejus tutelaris, & Patroni ad hoc juvabit: cùm enim illi Infirmus ſe ſe commendaverit reliquo vitæ tempore, multò magis ſe devovebit in dubio, periculiſque pleno mortis conflictu, Aulis. *dict. cap. 9.*

Inſuper Aqua benedicta adſit, qua irrorentur 43
tam Infirmus, quàm qui adſtant, & hoc ſæpiſſimè ob maximas, & innumeras virtutes ejus ad fugandos, ac proſternendos Dæmones; & ut proximi puriores fiant. Ultimo loco dicam, optimos effectus me vidiſſe productos, ſi quandoque in faciem æger, vehementi vibratione Aquæ benedictæ 44
aſpergatur: excutitur enim à ſomnifero lethargo ſæpiùs à Dæmoniaca occupatione proveniente.

§. XIV. Proponet etiam ægrotanti, prout ejus conditio feret, aliquas breves Orationes, & pias mentis ad Deum excitationes: præſertim verſiculos è Pſalmorum Libro, vel Orationem Dominicalem, & Salutationem Angelicam, Symbolum Fidei, vel Paſſionis Domini noſtri meditationem, & Sanctorum martyria, & exempla, ac cœleſtis gloriæ beatitudinem. Hæc tamen opportunè, & diſcretè ſuggerantur, ne ægroto moleſtia, ſed levamen afferatur.

45 Religioſis, Doctis, & litteratis Viris, proponendi ſunt verſiculi ex Pſalmis, qui plures ſunt, & in quocumque libro de aſſiſtentia morientibus præſtanda, paſſim leguntur; & præſertim in Sacerdotal. Brixinen. *pag.* 203.

46 Rudibus verò Viris, & Fœminis optimum conſilium eſt proponere recitationem Orationis Dominicæ, vel ſalutationis Angelicæ, ſive Symboli Fidei, per quæ in ægroto Fides vivificatur. Inſuper invocationem Sanctiſſimi Nominis Jeſu, & Mariæ, prout in Vita fieri ſolet à piis Chriſti fidelibus.

47 Exempla Sanctorum Martyrum frequentiſſima ſunt, & valent præcipuè ſi recordentur Infirmis, qui maximis doloribus crucientur in corpore.
48 Laudabilem conſuetudinem hic prætermittendam non duco, Scholæ noſtræ Conſolatorum Archiconfraternitatis Mortis, quæ dum pium officium præſtat conſolandi morti damnatos, binos libros, ſatis vetuſtos, ſed affabrè pictos, apertos tenet in menſa, ad quam damnati accumbunt, in quibus libris varii Martyrum inſigniorum Cruciatus apparent. Iſti tempore opportuno inviſendi, & evolvendi ipſis traduntur, piiſque verbis carnificinæ illæ explicantur; ut ſic & ipſi mortem hilari vultu ſubeant, & tormentis æquo animo ſe ſubmittant, tot inſignium Martyrum exemplo.

Advertat Sacerdos, ne nimis frequenter 49
proponendo ægrotis Orationes & meditationes, illi moleſtus ſit. Non omne tempus ad hoc valet: prudentia pii Miniſtri opportunitatem decernere debet, & iis uti cum moderamine: facilè enim nocet frequens allocutio, ſi præcipuè Infirmus capitis dolore crucietur.

§. XV. Conſoletur Infirmum, dicens, ſe pro eo in Miſſæ Sacrificio, & aliis Precibus oraturum, curaturumque, ut alii itidem pro eo faciant, idque re ipſa præſtabit.

50. Gavant: *dict. p. 2. tit. 8. lit. p, §. hoc loco., &c.* conciliando Doctores dicit, valorem Miſſæ eſſe infinitum in radice, ſed ad impetrandum, & ad alios effectus, finitum in terminis, quia finitè de eo omnes participant, minuſque, vel magis, pro minori, vel majori devotione cujuſque concurrentis ad Miſſæ Sacrificium, D. Thom. *3. p. q. 79. art. 4.*

51 Quænam Miſſa celebranda ſit in hoc caſu, ſatis patet ex ipſo Miſſali Romano, in quo aſſignatur *Miſſa pro Infirmis*; & inſuper Orationes diverſæ dicendæ in ea pro Infirmo, qui proximus ſit morti, vel in agone poſitus. Aliæ inſuper ſunt magnæ efficaciæ, nempè illa *de Paſſione Domini*; vel *de Beata Maria: Pro remiſſione peccatorum*, & ultimo loco non omittenda illa eſt: *Ad poſtulandam gratiam benè morien-* 52
di, quam Clemens XI. P. M. approbavit, & celebrari indulſis anno 1706. ad enixas preces Magni Ducis Hetruriæ. Plura de Miſſa infirmorum celebranda affert Manara: *Notti Melanconiche, Interrog.* 197.

§. XVI. Si morbus gravior, vel cum periculo fuerit, ægroto ſuadeat, ut, dum integra mens eſt, rem ſuam omnem rectè conſtituat, & Teſtamentum faciat. Si quid habeat alienum, reſtituat, & ad remedium animæ ſuæ pro facultatibus, quod in Domino ei placuerit, diſponat. Sed hæc ſuggerendo, omnis avaritiæ nota caveatur.

53 Teſtamentum ultrò, ſine cauſa, omittere,
peccatum eſse teſtatur Molin. *t.* 1. *de Juſt. diſp.*
54 135. quando teſtari oporteat ad exonerandam
propriam conſcientiam: ut accideret ſi ære alie-
no gravaretur Infirmus, & ſi hoc authenticis ta-
bellis non exprimatur, creditoribus non ſolve-
rentur debita, aut non ſine magno eorum la-
bore, & ſumptu.

Pariter grave peccatum eſset, inteſtatum ex hac vita decedere, quando id patefacere neceſſe eſset, quod retectum, grave damnum proximo pareret: Et demùm quoties odia, rixæ, ſcandala, ſimultates, & lites ſuborirentur, rejecto codicillo, ſeu Teſtamento, culpa non mediocris eſset, omni ſcriptura poſthabita, tacitum occumbere.

55 Quòd ſi nullum horum periculum adeſset, nec ſimilium, neutiquam mortali culpæ ſubjaceret is, qui ſponte ſua, teſtamento cederet. Quamvis, & recta ratio, & aliorum ferè omnium commune, ac tritum exemplum
exigat, ut is qui morti proximus eſt, nonnihil
leget in favorem Animæ ſuæ, juxta bonorum, 56
quæ poſſidet, quantitatem, & emergentes cir-
cumſtantias: nec aliunde certò conſtat, id ſuf-
ficienter præſtiturum Hæredem. Aulisius *d. p.* 1.
cap. 18.

Verùm dum hoc Infirmis ſuadent Parochi, ſi-
ve alii Sacerdotes, caveant, ne pro Eccleſia 57
ſua aliquid petant, & præcipuè legata pia per-
petua. Ex hoc enim fit, atque hæc potiſſima 58
ratio eſt, propter quam familiares, & Hæredes,
ſæpè ſæpiùs de die in diem differant in accerſen-
do Parocho, ſeu Viro Religioſo ad Infirmum,
timentes, ne per illorum perſuaſionem, fiat, ut
hæreditas tota, colorato titulo ſuffragiorum, pro
Anima ſua ad Eccleſiam perveniat; & ſic facul-
tates ab Hærede ſperatæ diſtrahantur.

§. XVII. Hortetur denique, ut ſi convaluerit, ante omnia ad Eccleſiam veniat, ubi Deo gratias agat de reſtituta valetudine, & Sacram Communionem piè ſuſcipiat, ac deinceps meliorem vitæ diſciplinam teneat.

59 Dignum, & juſtum eſt, ut ſalutis Authori, poſt ſalutem adeptam, gratiæ, & quidem plurimæ reddantur, non tantùm verbis, ſed opere, quod præſtari poterit per Infirmum ſaluti reſtitutum, ſi ad Eccleſiam accedens Sacram Communionem ſuſcipiat: Hæc enim antidotum eſt, quod à novo lapſu reſervat Animam, & ſimul corpus, Molin. *Inſt. Cat.* 20.

§. XVIII. Sequentes Preces omnes, vel ex parte, prout tempus, & ægrotorum conditio feret, arbitrio Sacerdotis, dici, vel omitti poſſunt.

60 Duo hìc notantur: Tempus, & Conditio. Tempus erit quando Infirmus non adeò præcipitanter ad mortem acceleret, ut vix pro adminiſtrandis Sacramentis tempus habeatur. Conditio verò ægrotorum, erit advertenda hoc modo: Si Aſſiſtentes, & pii Religioſi deſint, qui Infirmum conſolari nequeant, tunc has preces recitare poterit Sacerdos ſuperveniens: Inſuper ſi Infirmus ex ſe actus pios promat, & Orationibus incumbat, ut Religioſi, & Docti Viri ſolent, tunc abſtinere poterit Sacerdos à recitatione harum precum, & Orationum, ne interrumpat, & diſtrahat Infirmum ex corde orantem. Cæterùm in locis, ubi adſint pii Miniſtri aſſiſtentes, non pigebit has Orationes perlegere, & ubi Infirmus lethargo opprimatur, vel nihil de ſua æterna ſalute loquatur, optimum conſilium erit eas alta voce bis, & ter replicare.

§. XIX. Sacerdos igitur Infirmi cubiculum ingreſſus, primùm dicat: *Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea.* Mox Infirmum, & lectum ejus, & cubiculum aſpergat Aqua benedicta, dicens Antiphonam: *Aſperges me Domine, &c.*

61 Aulisius *d. p.* 1. *cap.* 7. laudat, ut Sacerdos,
antequam verſiculum *Pax huic domui, &c.* pro-
nunciet, ſolerter obſervet Infirmi motus, actio-
nes, affectus, impetus, & id genus alia, ne-
que repentè ad finem, ob quem advenit,
62 erumpat, ſed primùm conſalutet ægrum, &
circumſtantes moderatè, & ex Divina charita-
te amanter: deinde utatur illis verbis: *Pax*
63 *huic domui, &c.* quæ ſalutatio conformis eſt
Chriſti præcepto: *In quamcumque domum intraveritis, primùm dicite: Pax huic domui. Matth.* 10. D. Paulus enim tanti Magiſtri inſignis diſcipulus, cùm primùm Romanos affatus eſt, dixit: *Gratia vobis, & pax à Domino Noſtro Jeſu Chriſto.* Rom. 1. Item D. Petrus inquit: *Gratia vobis, & pax adimpleatur, in cognitione Dei, & Chriſti Jeſu Domini noſtri.*

De

64 De Aqua benedicta aliàs diximus, & ſuo lo-
co, plura dicenda remanent. Aſperſio hæc,
quæ fit ſuper Infirmos, vetuſtiſſimi moris io
Eccleſia eſt, & miræ efficacitatis ad Dæmonis
impetum reprimendum, & alia diverſa pericula
averteoda, Aulif. *d. l.*

§. XX. Deinde erga Infirmum, officium ſuum præſtet ut ſuprà dictum eſt. Quo præſtito, vel antequam diſcedat, dicere poterit ſupra Infirmum aliquem Pſalmum ex quatuor prioribus Pœnitentialibus, vel Pſalmum. *Qui habitat in adjutorio Altiſſimi* cum *Gloria Patri* in fine: poſtea dicat, *Kyrie eleiſon*.

Officium, quod præſtare debet Sacerdos, ſeu
Parochus erga Infirmum, jam ſuprà dictum eſt *in*
§§. 7. 8. *& ſeqq.* à quibus expeditiùs præſcribuntur
65 dicendi nonoulli Pſalmi: & ideò ſunt quatuor prio-
res pœnitentiales, quia cæteris magis apti ſunt
66 ad Infirmos, & dicuntur *Pſalmi miſerationis* in
veteri Sacramentali Ferrarienſi recognito à Joan.
Fontana Epiſcopo anno 1608. Pſalmus verò *Qui
habitat, &c.* eſt 90. & ideò præſcribitur,
quia eſt cohortario ad fiduciam in Dei auxilio
firmiſſimè collocandam, Bellarmin. *in Pſal. 90.
arg.*

Id enim in principio ponitur, & per totum
Pſalmum variis rationibus confirmatur: Iſque ad
initium noctis dicitur, ut, Deo protegente,
nocturna pericula, hoç armati clypeo, pro-
pulſemus.

De *Gloria Patri, &c.* Alibi diximus ſignificatio- 67
nes litterales, & myſticas. Verſiculus iſte com-
poſitus fuit à Nicæna Synodo, imò ab Apoſto-
lis fluxiſſe probat Baron. *ann.* 325. Nicænumque
Coocilium addidiſſe *Sicut erat, &c.* Additur in
fine cujuſque Pſalmi ex Inſtitutiooe Damaſi, Ga-
vant. *T.* 2. *ſect.* 5. *c.* 4. *n.* 4. *& cap.* 8. *n.* 11.

§. XXI. Qui ſequuntur Pſalmi, & Evangelia, cum Precibus, pro temporis etiam opportunitate, & ægrotantium pio deſiderio, Sacerdotis arbitrio dici poterunt.

68 Ad libitum Sacerdotis, & ægrotantis aſſignan-
tur iſti Pſalmi, & ſequentia Evangelia. Nonnul-
los ego vidi Religioſos in extremo labore poſitos
maximè gaudere ex Pſalmorum auditione; & inſi-
gnem Antiſtitem graviter infirmum, ad ſuum cu-
69 bile accerſiſſe ſcio quemdam juvenem Clericum
pauperem, ſed benè, interpunctatèque legentem,
ut totum ſibi Pſalterium quotidie, prope lectu-
lum perlegeret, cum quo de eleemoſyna con-
venit, unius Julii pro quolibet Pſalmo (erat
enim ſatis dives) atque ita, dooec æger expi-
raverit Animam, factum eſt.

§. XXII. Dum Sacerdos dicit: *Sequentia Sancti Evangelii*, faciat ſignum Crucis, de more, ſuper ſe, in fronte, ore, & in pectore, ſimiliter ſuper Infirmum, ſi fuerit maſculus; & is ob infirmitatem non poteſt ſe ſignare. Si autem fuerit fœmina, dum Sacerdos ſe ſignat, illa per ſemetipſam in locis prædictis ſe ſignet, ſi poteſt: ſi verò non poteſt, alia mulier eam ſignet, & hoc idem in ſequentibus Evangeliis ſervetur.

70 Ordo Romanus jubet, ut Sacerdos Evan-
gelium perlegens ſignet ſe ipſum. Signa in fron-
te & pectore fiunt, ut qui ſe ſignat, ſe oſten-
dat Chriſti diſcipulum, cujus Evangelium non
erubeſcit, & malas cogitationes de corde pel-
lat, Alcuin. *de celebr. Miſſ.* De ſigno in ore,
quo confeſſio Verbi Dei fiat ad ſalutem, meminit
Honor. *in Gemma, l.* 1. *c.* 23. Pollice verò tan-
tùm fiunt hæc ſigna, non cum indice, & pol-
lice conjunctis in formam Crucis, ut aliqui ma-
lè autumant. Ita Gavant. *p.* 1. *Tit.* 6. *litt. d.*
71 Eadem ſigna fieri debent ab Infirmo ſi fuerit
maſculus, & valeat. Secus verò, à quocum-
que adſtante fieri poſſunt. Si verò fuerit fœmi-
na, ab hujuſmodi ſigno ſuper eam faciendo,
abſtinere debet Sacerdos, honeſtatis cauſa: cùm
72 enim tangi debeat os, & pectus, non decet,
ut manus Sacerdotalis ad illas partes ſe exten-
dat, præcipuè verò ad pectus, eò quia nihil
impedit quin mulier tangatur io ore, cùm ſæpè
accidat os illi tangere io adminiſtratione Eucha-
riſtiæ, & de neceſſitate, in Sacramento extre-
mæ Unctionis. Tutior regula tamen eſt, quæ à
Comment. ad Rituale.
Rituali præſcribitur, ut ſi mulier per ſe non
valeat, hoc præſtet alia fœmina.

Quinque Evangelia à Rituali in hoc loco præ- 73
ſcripta ad hoc ut legaotur ſuper Infirmo; ferè
omnia ad infirmitatem, & ad ſalutem pertinent.
Primum loquitur de Puero Centurionis à Chriſto 74
ſaluti reſtituto: Secundum tractat de poteſtate
Apoſtolis à Chriſto tradita, ſanandi Infirmos:
Tertium loquitur de Socru Simonis, quæ tene-
batur magnis febribus, & à Chriſto ſanata fuit.
Quartum hiſtoriam affert de probatica Piſcina, &
de Languido ibi jacente, quem Chriſtus ab an-
tiqua infirmitate liberavit. Demùm quintum eſt
initium Evangelii S. Joaonis, quod in Liturgia
D. Petri appellatur *Plenitudo legis, & Propheta-
rum*: io eo enim de adventu Chriſti, & de
Verbo incarnato ſatis altè ſermo habetur.

Hoc Evangelium in Eccleſia Dei ſæpiùs uſu
venit: illo utimur in conjurationibus contra Dæ-
monem, in fugandis Tempeſtatibus aereis, &
in aliis caſibus, eò quia in illo Myſterium Do-
minicæ Incarnationis, quod horrent Dæmones,
clarè exprimitur per illa verè adoranda Verba,

Verbum Caro factum eſt; ad quæ genuflexio eſt facienda, ut adoretur illud myſterium, & ut exemplo Filii Dei humilietur Homo, Gavant. *p.2. tit.12. litt. a*.

§.XXIII. Completa Oratione ultima, Sacerdos imponat dexteram manum ſuper caput Infirmi, & dicit; *Super ægros, &c.*

75 Uſus imponendi manus à Chriſti authoritate, ut alibi diximus, deſumptus eſt, qui in Marc. 16. dixit Apoſtolis, & credentibus: *Super ægros manus imponent, & benè habebunt*. Ob varias rationes etiam fit manuum impoſitio ab Epiſcopo, prout in Pontificali, &c.

§.XXIV. Poſtea benedicens Infirmum ſubjungat, dicens, *Benedictio, &c.* Deinde aſpergat eum Aqua benedicta, &c.

76 Benedictio hæc diverſa eſt ab illa quæ datur in Miſſa, eò quia eſt particularis, non univerſalis, ut ex ipſius verbis claré patet, & inſtituta eſt ab Eccleſia, ut inſerviat extra Sacrificium, Auliſ. *ibid.* Aſperſio cum Aqua benedicta demùm fit rationibus, & cauſis jam ſuprà in alio paragrapho adnotatis.

§.XXV. Si fuerint plures Infirmi in eodem cubiculo, vel loco, Preces, & Orationes prædictæ dicantur ſuper eos in numero plurali.

77 Quamvis diverſæ naturæ poſſint eſſe infirmitates, quæ detinent diverſos Infirmos in eodem cubili, attamen una benedictio pro omnibus genericè valet, cùm nulla ſit infirmitas, quæ ab hujuſmodi precibus fugari non poſſit, per virtutem à Deo illis traditam.

§.XXVI. Quæ omnia etiam poterunt, arbitrio Sacerdotis breviora fieri.

78 Hinc patet, quòd iſtæ Orationes, & preces ſuper Infirmum non ſunt de præcepto faciendæ à Sacerdote, ſed quando tempus, conditio, & occaſio id ferat: non enim ſunt Sacramenta, ſed Sacramentalia, ad quorum miniſtrationem Parochus tam rigoroſè non tenetur, Filiucc. *T.1. tr.6. c.5.*

MODUS JUVANDI
MORIENTES,

TITULUS TRIGESIMUS PRIMUS.

SUMMARIUM.

1 *Morientes quomodo juvandi ſint?*
2 *Parochus ex frequenti viſitatione poteſt dignoſcere ſtatum Infirmi.*
3 *Frequentes Viſitationes poſſunt practicari in Civitatibus.*
4 *Non verò in Parochiis ruralibus.*
5 *Preces inſtitutæ ab Eccleſia ante commendationem Animæ.*
6 *Tempus mortis vocatur tempus Indulgentiarum.*
7 *Debet tunc haberi recurſus ad Indulgentias.*
8 *Indulgentiæ omnes fontem unum agnoſcunt Summum Pontificem.*
9 *Per Filiationem ſpiritualem multi aggregantur Religionibus.*
10 *Indulgentiæ impetratæ ab Infirmo debent revelari Parocho.*
11 *Infirmus deſtitutus ſenſu poteſt lucrari Indulgentias.*
12 *Intentio actualis, ſeu virtualis non requiritur ad acquirendas Indulgentias.*
13 *Si quis petierit Indulgentiam cum peccato, non eſt ſacrilegus.*
14 *Cardinales ſolent mittere Sacerdotem ad elargiendam Indulgentiam.*
15 *Qui miſſus eſt, debet adhibere Cottam, & Stolam.*
16 *Formula qua utebantur qui miſſi fuerant à Card. de Verme.*
17 *Multæ Indulgentiæ lucrantur cum ſimplici Invocatione Nominis Jeſu.*
18 *Momenta ultima in Infirmo ſunt magni ponderis.*
19 *Proteſtatio, & Profeſſio fidei facienda.*
20 *Profeſſio fidei præcipuè eſt facienda ab Epiſcopis imminente morte.*
21 *Spes Theologica habet locum in Viatore.*
22 *Præceptum ſpei non omni tempore obligat.*
23 *Propoſitio damnata de non eliciendo Actu fidei.*

24 *Do-*

24 *Dolere ob Amorem Dei, eſt actus perfecti doloris.*
25 *Moribundus parcere debet omnibns de proximo ſuo.*
26 *Debet veniam poſtulare ab offenſis.*
27 *Moleſtia morbi toleranda in Pœnitentiam peccatorum.*
28 *Non omnis Infirmitas eſt ad mortem.*
29 *Spes vitæ non danda Infirmo graviter laboranti.*
30 *Orationes jaculatoriæ ad quid inſerviant?*
31 *Pſalmi ſunt fontes Orationum jaculatoriarum.*
32 *Orationes in quacumque lingua haberi poſſunt.*
33 *Oratio in communi valdè eſt accepta Deo.*
34 *Orationes ſunt genibus flexis faciendæ.*
35 *Domeſtici infirmi graviter laborantis recedere debent ab ejus lectulo.*

FACTA mentio huc uſque eſt de præpara- 1
tione Infirmi ad mortem: modò de ipſo Infirmo moriente verba præſtat facienda noſtrum Rituale. Jam in uno ex antecedentibus Titulis, dictum fuit, debere Parochum admonere domeſticos, & Miniſtros, ſeu Aſſiſtentes, quòd ſi morbus ingraveſcat, vel Infirmus agonizare incœperit, ſtatim ipſum Parochum accerſant, ut morientem adjuvet. Hunc Rituale docet modum
juvandi morientem. Pro cujus documento dicam, 2
ex frequenti viſitatione à Parocho facta, poſſe ei facilè evenire, ut abſque eo quòd vocetur, ipſemet ſit, qui gravem, & ultimum ſtatum Infirmi dignoſcat.

§. I. Ingraveſcente morbo, Parochus Infirmum frequentiùs viſitabit, & ad ſalutem diligenter juvare non deſinet: monebitque, inſtante periculo, ſe confeſtim vocari, ut in tempore præſtò ſit morienti, ſumptoque Sanctiſſimo Viatico, & Sacra Unctione adhibita, ſi periculum immineat, ſtatim commendationis Animæ Officium præſtabit, de quo infrà. Sed ſi tempus ſuppetat, ſequentia pietatis officia præſtare poterit, ſi ita expedire judicaverit, pro conditione Perſonæ.

3 Hæc frequentia in viſitandis Infirmis, præſcripta,
poteſt quidem in Civitatibus faciliter præſtari,
4 ſed non in Villis, ſeu locis foraneis ob magnam
quandoque diſtantiam ab Eccleſia ad domum Infirmi: nihilominus totis viribus conari debet Parochus, ut ſolicitè has Infirmorum domos viſitet, etiam poſt adminiſtrata Sacramenta.

Poſito itaque, quòd Infirmus videatur morti proximus, adhibitis, & miniſtratis, ut diximus, Sacramentis Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, & Extremæ Unctionis, non aliud ſupereſt, niſi ut ad commendationem Animæ deveniatur. Verùm ſi prudenter judicetur etiam aliquod temporis ſpatium ſupereſſe, ne fruſtranea ſit viſitatio à Parocho facta, atque ne tempus vacuum, & infructuoſum
relinquatur, tunc cùm omnia momenta maximi 5
ponderis ſint, pia mater Eccleſia nonnullas pias, & devotas orationes docet, & actus fructuoſos, quibus Infirmus detineatur in illa neceſſitate, donec in agone ponatur, quo tempore ad commendationem Animæ deveniendum eſt, ſi ita prudenti Parocho videbitur.

§. II. Ac primò, ſi ægrotus Indulgentiam legitima authoritate conceſſam conſequi poſſit, eam illi reducat ad mentem, proponatque quid ad eam conſequendam agi debeat, præſertim, ut contrito corde, Sanctiſſimum Nomen Jeſu ſemel, vel ſæpiùs invocet.

6 Tempus mortis, miſericordiæ, atque Indulgentiæ tempus vocatur à Dionyſ. Carthuſ. *Noviſs.* 1. ideò ut Infirmi Anima, donec in corpore eſt, expietur etiam ab omni levi culpa, &
7 pœnas in Purgatorio tolerandas imminuat, ad
Indulgentias à Summis Pontificibus conceſſas recorrendum eſt.

Plurimæ equidem iſtæ ſunt, ſed omnes fontem unum agnoſcunt, nempè ſummum Pontifi-
8 cem Romanum, qui cùm ſit Theſauri merito-
rum Chriſti, & Sanctorum cuſtos, ipſe ſolus facultatem habet illum aperiendi, diſtribuendique fidelibus; eò quia poteſtas clavium Eccleſiæ, reſpectu Theſauri Indulgentiarum reſidet præcisè penes eum, Lezana *verb. Indulg. n.* 15. D. Thom. *in* 4. *d.* 20. *q.* 1. *art.* 3. & alii Doctores communiter.

Detur igitur caſus, quòd ægroto diſpenſatæ fuerint Indulgentiæ lucrandæ in articulo mortis,
9 vel per filiationem ſpiritualem, qua multi variis
Religionibus aggregantur, vel per aggregationem alicui Confraternitati, vel per recitationem alicujus Orationis, ſive per traditionem alicujus Imaginis, ſive demùm aliquo alio modo, ut eſſet ſi Prælatos accepiſſet numerum Indulgentiarum conferendarum in tali articulo, & applicandarum diverſis perſonis, vel Papa ipſe conceſſiſſet alicui, viva voce, limitatas Indulgentias, pro ſecunda, vel tertia generatione ſupplicantis, debet Paro-
cho, vel Sacerdoti aſſiſtenti id revelari, ut ope- 10
ra impoſita ipſe æger adimplere poſſit; quamvis etiam Indulgentiæ concedantur, minimo, vel nullo impoſito onere. Super hoc videndus eſt ex gratia doctiſſimus Tractatus Jo: Chyſoſtomi Philippini Cl. Regul. Veronenſis, inſcript. *Filiatio Spiritualis, impreſs. Venet.* 1686. multa, & varia doctrina refertus.

Quòd ſi æger ſenſibus deſtitutus eſſet, adeò ut 11
non perciperet, nihilominus Indulgentias lucrari poſſet, quia Summus Pontifex ſæpè concedit Indulgentiam plenariam moribundis, ſenſibus jam deſtitutis, qui nihil ampliùs percipiunt, neque

talem

talem gratiam ſciunt ſibi elargitam eſſe, & ta-
12 men illam lucrantur. Ex quo patet, ad acqui-
rendam Indulgentiam, neque actualem, neque
virtualem intentionem neceſſariam eſſe: unde Paſ-
qualig. *Prax. Magni Jubilei . qu. 34. num.* 10.
dicit, Indulgentias conceſſas moribundis, & pro
quibus non injungitur opus aliquod peragendum,
ipſis applicari poſſe, etiam ſenſibus deſtitutis,
quamvis illas priùs nuſquam petierint, ut apud
eundem affirmant, Suarez Acoſta, Rodriguez,
Villalobos, Quintanadvenas, & Bonacina: ſuffi-
13 cit enim, ut capaces Indulgentiarum ſint in ſta-
tu gratiæ: ſi verò non eſſent, non propterea
(inquit Paſqualig. *loc. cit.*) committitur ſacri-
legium: Unde etiam applicari poterunt Phræne-
ticis, Amentibus, Furioſis, & quibuſcumque
Baptizatis, Philippin. *d. c.* 2. *dub.* 5. *n.* 94.

14 His poſitis, ſi Sacerdos mittatur à Cardinali
cum facultate ægrotum benedicendi, & Indul-
gentiam illi impertiendi in articulo mortis, hoc
ritu debet id præſtare. Superpelliceo, & Stola
violacei coloris indutus, dictoque per Miniſtrum 15
Confiteor, dicere debet: *Miſereatur, &c. Indul-
gentiam, &c.* & deinde hæc, quæ ſequuntur,
juxta laudabilem formulam à Cardin. de Verme
olim Ferrariæ Epiſcopo recolendæ memoriæ præ-
ſcriptam, prout infrà, videlicet: *Auctoritate
Sanctiſſimi Domini Noſtri Papæ, ab Eminentiſſ.* 16
*& Reverendiſſ. D. Cardinali N. mihi demanda-
ta, impertior tibi ✠ Benedictionem Pontificiam
cum omnibus Indulgentiis ſolitis, & conſuetis.
In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.
Amen.*

Multæ Indulgentiæ ſunt, quæ lucrantur cum 17
brevi invocatione tantummodo Sanctiſſimi nomi-
nis Jeſu. Hoc facilè inſinuari poteſt Infirmo,
ut, quàm ſæpiùs poſſit, illud ineffabile nomen
repetat, & in extremo agone ultima ſit hæc
vox, quæ ab illo, ſaltem corde, ſi non ore,
promatur.

§. III. Deinde hortetur Infirmum, & excitet, ut, dum mente viget, eliciat actus Fidei, Spei, & Charitatis, aliarumque Virtutum, nempe, &c.

18 Momenta ultima in Infirmo magni momenti ſunt, & ponderis; atque ideò inutiliter profundenda non eſſent. Igitur dum mente, & ſenſibus valet, hortandus eſt, ut reviviſcere faciat actus Chriſtianos ſaltem in corde ſuo, nam ſi corpore languet, cor uſque ad ultimum, in robore ſuo eſt, atque agere poteſt quæcumque à voluntate ei proponantur.

§. IV. Ut firmiter credat omnes articulos Fidei, & quidquid S. R. E. Catholica, & Apoſtolica credit, & docet.

19 Hæc eſt quædam Proteſtatio, & Profeſſio Fi-
dei, quam ſemper, ſed præcipuè in articulo
20 mortis, eſt à Fidelibus facienda: Nihilominus
Fidei profeſſio unicè præcipitur Epiſcopis cùm
extremum diem ſuum appropinquare cognoverint,
& eſt facienda ab illis antequam communicent
cum Rochetto, & Stola, coram Sanctiſſimo Sa-
cramento: *Cæremon. Epiſc. l.* 2. *c.* 38.

§. V. Ut ſperet, Chriſtum Dominum noſtrum pro ſua immenſa clementia ſibi fore propitium, & merito ejus Sanctiſſimæ Paſſionis, & per interceſſionem Beatæ Mariæ, & omnium Sanctorum, ſe vitam æternam conſecuturum.

21 Spes Theologica, ſicuti & fides in Viatore
tantummodò locum habent, non in comprehen-
ſore, & Gratia Dei principalior cauſa eſt, quàm
noſtra merita, cùm ea ipſa ſint ex Dei gratia.
Verùm non omni tempore præceptum Spei, ſed 22
certis caſibus obligat, ſicuti & præceptum fidei
exercendæ, contra quam virtutem opponitur de-
ſperatio, Layman. *l.* 2. *tr.* 2. *n.* 1. 7.

§. VI. Ut toto corde diligat, & maximè diligere cupiat Dominum Deum, ea dilectione, qua illum diligunt Beati, Sanctique omnes.

23 Prima inter propoſitiones à Sanctiſſ. Alexandro PP. VII. damnatas hæc eſt: *Homo nullo unquam vitæ ſuæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, & Charitatis, ex vi Præceptorum Divinorum ad eas virtutes pertinentium.* Quare qui eam teneret, in maximo errore eſſet: nam Præceptum negativum de non odiendo Deo ſemper obligat, ſed affirmativum diligendi, certis temporibus; quorum præcipuum eſt, cùm primùm homo, uſum rationis adeptus Deum, tamquam ultimum finem ſupernaturalem, per fidem ſufficienter cognovit, longam moram trahere non debet, quin illud voluntate acceptet, & omnia opera in eum referat. Eundemque actum ſæpiùs in Vitæ decurſu Homo exercere debet. Charitas enim eſt Virtus perfectiſſima, ac veluti forma, & Regina aliarum virtutum, Laym. *l.* 2. *t.* 3. *c.* 1. *n.* 1. *&* 6.

§. VII. Ut ob amorem Dei doleat ex corde de omni offenſa, qualitercumque contra Dominum Deum, & proximum commiſſa.

24 Actus perfectiſſimi doloris eſt dolere de peccatis ob amorem Dei, & vocatur contritio, ut communiter DD. Iſte actus cùm charitatem amplectatur, ſæpiſſimè repetendus eſſet ab Infirmo.

§. VIII. Ut ex corde, ob amorem Dei parcat omnibus, qui ſibi quoquomodo fuerint moleſti, ac inimici.

25 Hoc eſt præceptum Dei, ut Homines diligantur invicem, & Theologicè iſte amor vocatur charitas erga proximum, ad cujus menſuram parcet nobis Deus: ideò præcipuè inculcanda eſt bujuſmodi venia iis, qui occiſi ab aggreſſore moriuntur, nec aliud in mente tunc habeot, quàm vindictam contra hoſtem ſuum.

§ IX. Ut ab iis veniam poſtulet, quos aliquando dictis, aut factis offendit.

26 Actus iſte eliciendus eſt ab Infirmo, etiam ſi illi qui fuerunt ab eo offenſi, præſentes non ſint. Virtus enim ſatis laudabilis eſt, & magni facienda.

§. X. Ut quem patitur dolorem, & morbi moleſtiam, propter Deum, in Pœnitentiam peccatorum ſuorum patienter toleret.

27 Tolerantia in adverſis dolorem levem facit. Felix qui Crucem ſuam ante Crucem Domini intuetur, Kemp. *de Imitat. Chriſti*, *l. 3. cap.* 17. Iſta oblatio Domino facta ſæpenumero peccata venialia delet, & pœnas in Purgatorio tolerandas imminuit: quare commonendus eſt Infirmus, ut offerat Deo Crucem ſuam.

§. XI. Ut ſi Dominus illi ſalutem corporis præſtare dignabitur, proponat de cætero, pro viribus ſuis, à peccatis cavere, & ejus mandata ſervare.

28 Non omnis infirmitas eſt ad mortem: ideò ſæpiùs convaleſcunt, & inſurgunt Infirmi. Si tamen
29 morbus graviſſimus ſit, tanta ſpe non ſunt conſolandi, quia facilè deſiſtent ab operibus virtuoſis, & ab actibus meritoriis. Nimis ad vitam ſervandam proclivis natura eſt, & ſemper uſque ad ultimum ſpes vitæ perdurat. Unde ſi Sacerdos illi adſtans, aliquid de valetudine loquatur, exiguus igniculus ſpei reviviſcet, & à mortis metu Infirmum diſtrahet cum maximo æternæ ſalutis periculo.

§. XII. Hortetur præterea, ut eo modo, quo poteſt, ſaltem ex corde, ita per intervalla precetur, &c.

30 Orationes jaculatoriæ potiſſimùm inſerviunt ad ſuſcitandos in Anima pios affectus; ideò nonnulli Pſalmorum, & precum verſiculi hìc aſſignantur, qui faciliùs per ora Fidelium percurrunt, non eò quia iſtos tantummodò repetere debeat Infirmus, ſeu non eò quia hos unicè adhibeat Sacerdos ad excitandum animum Infirmi, ſed ut iſtos, utpotè faciliores, & obvios inſinuet dicendos ab ægroto. Multi, & quidem plurimi verſiculi in Pſalterio reperiuntur, quorum ſignificationes ma- 31
ximè conferunt ad implorandum Divinum auxilium, & Dei miſericordiam, necnon ad cordis compunctionem demonſtrandam, quos ad libitum Sacerdotis, ſeu Infirmi relinquo, & legi poſſunt in fine explicationis Pſ. *Miſerere* à P. Paulo Segneri editæ.

§. XIII. Hæc, & his ſimilia poterit prudens Sacerdos, vulgari, ſeu latino ſermone, pro Perſonæ captu, morienti ſuggerere.

32 Non ideò exponuntur iſti verſiculi latino idiomate, quia eodem exprimi debeant ab Infirmo, ſed quia tales reperiuntur in Pſalmis inſerti, & in Orationibus ab Eccleſia approbatis. Quocumque idiomate pronunciari poſſunt, & ſi infirmi latinam linguam ignorent, dici poſſunt materna lingua. Vidi ampliſſimum *Sacerdotales Brixinenſis Eccleſiæ*, de quo ſæpiùs in his Commentariis mentio eſt, cum Orationibus lingua, & charactere Germanico conſcriptis. Item alios libellos lingua Gallica, quibus utuntur Sacerdotes in illis Regionibus. Hi enim verſiculi, & preces non ſunt de exceptis, adeò ut nequeant adhiberi niſi idiomate latino. Denique hoc obſervandum eſt, quòd, cùm dicantur ad profectum, & ſubſidium Infirmi, melius eſt, ut & ipſe intelligat quid loquatur.

§. XIV.

§.XIV. Deinde ſequentes Preces, quanta poterit, majore devotione dicat; admoneatque domeſticos, & circumſtantes, ut ſimul orent pro moriente.

33 Oratio in communi magis Deo accepta eſt; quia amat multiplicatos Interceſſores, Innoc. III. *de Sacr. Miſſa*. Cùmque ſpecificè in caſu à Rubrica præſcripto, tractetur de Anima morientis Deo commendanda, ceſſat particularis vox ægroti, & pro ea remanent ſuffectæ voces Sacerdotum, & Fidelium adſtantium, quibus incumbit reſpondere quando occurrit in Litaniarum, & aliarum precum recitatione. Hæc Oratio, ut majori devotione dicatur, recitabitur genibus flexis, quia iſte verè eſt actus venerationis, & pœnitentiæ, ut alibi diximus. 34

Si demùm domeſtici & familiares reſiſtere non valeant (ut ſæpiſſimè datur) ob gemitus, & dolorem, melius erit ut recedant cum ejulatibus ſuis, ne morientem à recta intentione divertant. Plura circa hæc vide in Paſqualig. *de Privilegio morientium, per totum*.

O R D O
C O M M E N D A T I O N I S
A N I M Æ,

TITULUS TRIGESIMUS SECUNDUS.

S U M M A R I U M.

1 *Mors eſt momentum, à quo pendet æternitas.*
2 *Preces inſtitutæ ad finem juvandi morientem.*
3 *Iſte ordo inſertus eſt in Breviario ut ſit manualis.*
4 *Uſus commendandi Animam eſt antiquior S. Gregorio.*
5 *Antiqui utebantur variis Benedictionibus.*
6 *Quicumque Sacerdos poteſt commendare Animam fideli morienti.*
7 *Miniſtri, & Clerici neceſſarii in commendatione Animæ.*
8 *In Clauſura monaſteriorum non adhibentur miniſtri.*
9 *Veſtis propria Sacerdotis commendantis Animam.*
10 *Sacerdotes quare veſtiendi ante Infirmi cubiculum?*
11 *Candela accendenda in commendatione Animæ.*
12 *An iſta Candela debeat eſſe benedicta?*
13 *Fideles tenere ſolent candelam appenſam ad lectum.*
14 *Candela juvat in agone morientem.*
15 *Oratio quare fiat genibus flexis?*
16 *Litaniæ breves quare ſic dictæ?*
17 *Litaniæ breves dicebantur in Exequiis, & in Miſſa ſolemni mortuorum.*
18 *Litaniæ breves reformatæ à Benedicto Papa XIII.*
19 *Reſpondetur ſingulis verſiculis:* Ora pro eo, *&c.*
20 *Agon quid ſignificet?*
21 *Quodnam dicatur tempus Agonis?*
22 *Certa regula hujus temporis dari non poteſt.*
23 *Regulæ generales pro dignoſcendo tempore Agonis.*
24 Proficiſcere, *&c. eſt magna, & ultima denunciatio facta morienti.*
25 *Hæc denunciatio pronuncianda eſt graviter.*
26 *Cur in nomine Mariæ Virginis non fiat hæc denunciatio?*
27 *Oratio in commendatione Animæ à D. Petro Damiano compoſita.*
28 Amen *quid ſignificet, & quare dicatur?*
29 *Tormenta paſſa à Sancta Thecla.*
30 *Theatrum pro Virgine eſt magnum tormentum.*
31 *Numerus Orationum dicendarum præſcribi non poteſt.*
32 *Orationes, & Preces in commendatione Animæ poſſunt replicari.*
33 *Oratio facta à Chriſto Patri ſuo.*
34 *Paſſio Chriſti cur legatur morienti in agone?*
35 *Oratio de Paſſione dicenda ab ægroto, ſi valet.*
36 *Quivis alius pro moriente poteſt illum recitare.*
37 *Pſalmi dicendi in agone, & eorum ſignificatio.*
38 *Trium piarum Orationum Author.*
39 *Indulgentiæ aſſertæ pro recitatione harum trium Orationum.*
40 *Sunt meditandæ à moriente, ſi valet.*

GRANDE momentum, à quo pendet æternitas, illud eſt, in quo fit animæ à corpore ſeparatio: ideoque nihil magis curandum eſt ab homine, quàm felix ex hac vita exitus. Quapropter ſtudendum eſt à miniſtro Eccleſiæ, ut Actus ultimus Infirmi morientis ita claudatur, & abſolvatur, ut ſpes æternæ ſalutis remaneat. 1

Ad

2 Ad hunc finem itaque pia mater Eccleſia inſtituit has ultimas preces ſuper Infirmum dicendas virtute quarum Anima illius ad æternam beatitudinem deducatur.

Priuſquàm verò ad explicationem Rubricarum hujus Tituli deveniamus, nonnulla dicenda ſunt ex Gavant. *p.* 2. *ſect.* 9. *c.* 5. *de ordine commendationis Animæ*; quoad originem, & inſtitutionem harum Orationum, & precum, de quibus à dicto Gavanto ſermo habitus fuit, eò quia talis *Ordo* non tantùm in hoc libro Rituali in- 3 ſertus eſt, ſed in Breviario Romano etiam. Ut enim quilibet Sacerdos ad manus habeat hunc ordinem, neceſſitate præſertim urgente, in calce Breviarii ſuperadditus eſt, ſi deſit Rituale:

Uſus autem commendandi Animas Fidelium 4 in earum exitu eſt antiquior Sanct. Gregorio, qui de eo meminit, *Homil. in Evangel.* 37. Sed exempla adducta ad ejus antiquum uſum comprobandum, à Gavanto nihil aliud probant, niſi quòd Antiqui ad commendandas Animas ute- 5 bantur variis benedictionibus, non autem precibus, & Orationibus hìc inſertis, quas tamen in antiquis Manuſcriptis obſervavit ita coordinatas, excepta mutatione quorundam Sanctorum in Litaniis brevibus. Sed hæc ſatis ſint circa inſtitutionem harum precum, & hujus ordinis,

§. I. Parochus ad decedentis Animæ commendationem accedens, Clericum ſaltem unum, ſi poteſt, ſecum habeat, qui deferat Vaſculum Aquæ benedictæ, ſuperpelliceum, & ſtolam violaceam, quibus ipſe Sacerdos ante infirmi cubiculum indutus, locum ingrediens, dicat: *Pax huic domui, &c.* Deinde aſpergat ægrotum, lectum, & circumſtantes Aqua benedicta dicens, *Aſperges me Domine, &c.*

6 Quamvis in Rituali hoc officium commendandi Animas, Parochis aſſignetur (quia cùm hæc quoque ſit cura Animæ, ad Animarum Curatum ſpectare debet) nihilominus cuicumque Sacerdoti, nedum Parocho datur facultas commendandi Animas Deo in hora mortis, & in tranſitu earum, Gavant. *l. c.*

7 In quo opere exercendo miniſtri ſubalterni ſunt neceſſarii. Pluries diximus de neceſſitate miniſtrorum aſſociantium Parochum: hìc denuò repetitur, tam pro ſervitio deferendi ſupellectilem Sacram, quàm pro reſpondendo precibus, & Orationibus: Quandoque enim fit, ut non adſint niſi Pueri, & Fœmellæ, quæ ad nihilum valent, niſi ut plorent, & ejulent.

8 Et nota, quòd de ingreſſu in monaſteria non intelligit Rubrica, quoniam Clericus ibi adhibendus non eſt, & piæ Sanctimoniales valent reſpondere, & adjuvare ubi opus fuerit.

Si Clericus non adſit, per ſe ad omnia ſufficere debet Sacerdos, eò magis quia Cotta, & Stola non magni ponderis ſunt, ut portentur; & Aqua benedici facilè poteſt in quacumque domo.

Veſtis itaque Sacerdotis propria pro commen- 9 datione Animæ eſt Cotta, & Stola, Alcuinus *cap. ante penult. relat. à Gavant. loc. cit.* Meminit hujus indumenti: quamvis enim commendatio Animæ non ſit Sacramentum, ſed Sacramentale, attamen decet, ut habitu, & Sacerdotali Veſte accedat Dei miniſter etiam in Sacramentalibus.

Quod poſteà ante Infirmi Cubiculum induere 10 ſe debeat Sacerdos, hoc fortaſsè fit, ut majorem venerationem inferat morienti, ſi viderit Sacerdotem ad ſe venientem Sacris Veſtibus ornatum; illa enim mutatio de una in aliam veſtem ante oculos Infirmi deformitatem parere poteſt.

Primò Sacerdos ſalutat eum Pace, dicens: *Pax huic domui, &c.* De iſta ſalutatione, & aſperſione jam diximus *in Titulo de Viſitatione, & cura Infirmorum*, §. 19. Meminit hujus Ritus etiam Alcuin. *loco citato.*

§. II. Poſteà Salvatoris noſtri Crucifixi Imaginem ægroto oſculandam præbeat, verbis efficacibus eum ad ſpem æternæ ſalutis erigens: Ipſamque Imaginem coram eo ponat, ut illam aſpiciens, ſalutis ſuæ ſpem ſumat.

Pariter de Cruce deoſculanda mentionem facit Alcuin. *loco ſupracit.* Jam in antecedenti Titulo. *de modo juvandi morientes* ſatis dictum eſt de hac Cruce, ſeu Imagine Chriſti Crucifixi, & de verbis efficacibus ad erigendam in Infirmo, & moriente ſpem æternæ ſaluris.

§. III. Deinde accenſa candela, genibus flexis, cum omnibus circumſtantibus, breves Litanias devotè recitet, in hunc modum. *Kyrie eleiſon, &c.*

11 Si non adſit hæc Candela in domo Infirmi morientis, omnem curam adhibere debet Sacerdos, ut de ea provideatur: nec magni diſpendii eſſet ſi ipſe Parochus eam ſecum deferret, quando deeſſe præviderit.

12 Videtur, quòd iſta Candela debeat eſſe benedicta, atque ad hoc, ut plurimùm pii Fideles utuntur Candela cum Benedictione Roſarii Beatiſſimæ Virginis ob devotionem. Poteſt eſſe etiam benedicta in die Purificationis: & huic neceſſitati (ſi benedicta Candela non adſit) ſuccurrit Eccleſia, præſcribens Benedictionem Candelarum extra diem Purificationis Beatæ Mariæ Virginis, ut ſuo loco dicemus, quæ Benedictio quandocumque à Sacerdote fieri poteſt. Inſuper Fideles, qui de exitu Animæ ſuæ curam 13

habent, appenſam prope cubile habent Cande-
lam benedictam, toto vitæ ſuo tempore, ut ad
opus hoc præſto ſit; & tunc de novo benedi-
cenda non eſt.
14 Iſta Candela Cruci conſociata mirificè juvat
morientem ex inſtituto Apoſtolico, & illam ad-
hibuiſſe Apoſtolos in obitu Sanctæ Marthæ Hoſ-
pitæ Chriſti Domini refert S. Antoninus *p.1. t.6.*
cap.20. Gavant. *l.c. n.5.* ubi etiam de Crucis ef-
fectibus coram moriente loquitur cum Tobia
p.1. cap.66.
15 Commendatio Animæ fit à Sacerdote ſtando,
unicè verò genuflectit in recitatione Litaniarum.
Et fit ad imitationem Chriſti Patientis, & Oran-
tis, *qui procidit in faciem ſuam orans*. Mat-
th. 26.
16 Modò de Litaniis. Breves appellantur iſtæ Li-
taniæ ad diſtinctionem Litaniarum majorum, quæ
poſt Pſalmos Pœnitentiales, & alibi recitantur.
De quibus aliàs diximus. In antiquis Mſs. eas
vidiſſe teſtatur Gavant. *l.c.* excepta nomenclatu-
ra, ſeu invocatione quorumdam Sanctorum.
Iſtæ Litaniæ ne dicantur in exequiis mortuorum, 17
neque in Miſſis ſolemnibus pro Defunctis, ut
olim mos erat, monet Corſett. *d. Tract. 2. p. 2.*
c. 9. num. 3. in Addit. quibus etiam nuper, 18
Sanctiſſimus Pontifex Benedictus XIII. ſuperad-
didit nomen, & Invocationem Sancti Joſeph
Sponſi B. M. V. ad magis magiſque augendum
erga prædictum Sanctum, adeo debitam & pro-
ficuam Fidelium devotionem; necnon ad vali-
diſſimum ejus patrocinium, ampliato Cultu,
ſolemniùs, & frequentiùs in agone mortis invo-
candum, & demerendum: prout in motu pro-
prio ſub die 19. Decembris 1726. Reſpondetur
cuicumque verſiculo ab adſtantibus: *Ora pro eo*, 19
ſeu *Intercedite pro eo*, ſive: *Parce ei Domine*:
vel *Libera eum Domine*, quia tota Oratio in il-
la occaſione fit pro æterna ſalute morientis;
non autem pro Orantibus.

§. IV. Deinde cùm in agone ſui exitus Anima anxiatur, dicantur ſequentes Orationes, &c.

20 Cur proximus exitus Animarum è corpore hu-
mano appellatum ſit Agon, adeò ut apud Fide-
les ſi ſermo ſit de Homine in Agone poſito,
ſemper intelligatur de mortis articulo, credo,
quòd ſit, quia propriè *Agon* ſignificat certa-
men, & contentioſam luctam, à qua non da-
tur receſſus, abſque eo quòd Anima ſeparetur
à corpore: ideò proverbium græcum invaluit
pro extrema, & ingruente neceſſitate: *Nunc*
Agon eſt. Equidem in homine moriente hoc
certamen verificatur, cùm Anima quodammodo
cum corpore luctetur, contendendo ſeparatio-
nem, & invicem diviſionem harum duarum par-
tium Hominem conſtituentium. Dura enim di-
viſio eſt, & aſpera; ex quo illud dictum fuit:
Regum 1. *cap.* 15. *Siccine ſeparas amara Mors?*
21 Tempus Agonis itaque extremum tempus eſt
Vitæ Hominis, ad quod dignoſcendum, ut fer-
ventiùs preces effundat, & oret pro eo Sacer-
dos, certa regula dari non poteſt, cùm vel
22 peritiſſimi Medici in hoc ſæpè allucinentur. Ali-
quando enim quis morti proximus videtur, &
poſt dies moritur: aliquando quis exitu diſtans,
& repentè expirat. Faſſus fuit hanc veritatem
diligentiſſimus Mancini d. in ejus Praxi *viſitandi*
23 *Infirmos*, *p.2. pract.11.* Nihilominus viſum ſibi
fuit utile fore, aliquas Regulas generales ex iis,
quas aliàs obſervaverat, adducere, è quibus
non mediocris cognitio in hac materia eruitur,
ad quas Lectorem, & Parochum remitto, cùm
facile ſit Volumen Mancini præ manibus ha-
bere.
24 Verbum illud *Proficiſcere Anima Chriſtiana*,
&c. eſt prima denunciatio, quæ fit Animæ, ut cor-
pus deſerat, & ab illo ſeparetur, atque ad ſuam
æternitatem ſe conferat. Verè terribilis denuncia-
tio, ad quam morientes bonis ſenſibus præditos
non rarò vidi contremiſcere, & gelido ſudore
25 perfundi. Qua propter Sacerdos illa verba gra-
viter pronunciare debet, ut verè à moriente, ſi
fieri poteſt, audiantur.
Continet hæc denunciatio compendium Lita-
niarum jam recitatarum, & omnium Ordinum
Hierarchicorum, quorum in Litaniis facta eſt
per nomina enumeratio, à Sanctiſſima Trinitate
initium ſumens, & uſque ad Sanctas Virgines,
& omnes Sanctos, & Sanctas Dei deſcendens,
& procedens, ſervato ordine Litaniarum. Uni-
cè mentio deeſt Sanctiſſimæ Virginis Mariæ, 26
de qua nulla alia commemoratio fit in hac com-
mendatione Animæ, niſi in Litaniis per verba
Sancta Maria. Ora pro eo, *&c.* Quod cur ita
factum ſit, penitus ignoro, nec apud Scripto-
rem aliquem rationem ullam, huc uſque adinve-
nire mihi conceſſum eſt. Certè inter Orationes
morientium, antiquitus, quinque Orationes ad
Mariam Virginem enumerabantur in antiquo Ri-
tuali Taurinenſi impreſſo uſque de anno 1589.
quæ poſtea in Romano ſub Paulo V. Summo
Pontifice, locum non habuere.
Oratio *Commendo te omnipotenti Deo*. *&c.* 27
eſt integra epiſtola, quam D. Petrus Damiani
ſcripſit Amico ſuo morienti, ut facilè dignoſci
poteſt ex ejus operibus jam impreſſis *T.* 1. *l.* 8.
*ep.*15. *num.*150. de qua meminit Gavant. *d. lo-*
*co cit. num.*4.
Cuicumque verſiculo, ſeu ſupplicationi in 28
hac Oratione contentæ reſpondetur per adſtantes,
Amen; per quod verbum affirmant id, quod à
Sacerdote pronunciatum eſt. Meminit hujus Ri-
tus reſpondendi *Amen*. S. Auguſtin. *epiſt.* 178.
& tract.4. in Joann. Vox hebræa eſt, quæ ſi-
gnificat apud nos idem, quod *Fiat*. Et uſur-
patur in deprecationibus à tempore uſque Apo-
ſtolorum. 1. *Cor.* 14. tam à Græcis, quàm à
Latinis, & numquam fuit immutata, Gavant.
T.1. t.9. n.17.
Enunciantur in iſtis precibus tormenta tria 29
atrociſſima à S. Thecla tolerata in ejus marty-
rio, his verbis: *Et ſicut beatiſſimam Theclam*
Virginem, *& Martyrem tuam*, *de tribus atro-*
ciſſimis tormentis liberaſti, *ſic*, *&c.* Iſta tor-
menta confirmantur à Baron. *in not. ad Marty-*
rolog. Rom. ſub die 23. *Septembris*, fueruntque
Ignis,

Ignis, Theatrum, & Beſtiæ. Sed Gavantus loco ſuprà dicto miratur, quod Baronius non explicet quodnam in Theatro paſſa ſit tormentum diſtinctum à Beſtiarum faucibus, quaſi noo aliud daretur tormentum in Theatro, niſi illud Beſtiarum: & tamen Gallon *de Martyrum Cruciatibus*; alias exponit carnificinas, quibus in Thea- 30 tris exponebantur Chriſti-fideles pro Fide. Si non aliud tormentum ſuſtinuiſſet hæc tenella Virgo, illud eſſet quòd ſola exponeretur inſultationibus Populi, & præcipuè lictorum. Vide Tertullian. *de Theatro*; & alia invenies tormenta abſque Sanguinis effuſione, quæ Virginibus infligebantur, D. Cyprianus indicat Thec'lam in agone mortis nominari *in orat. pro Martyribus & in die Paſſionis*; quem ſequuti ſunt in hoc Ritu eodem SS. Terentius, & Socii, monente eodem Baronio, ſub anno 47.

§. V. Si verò diutiùs laborat Anima, poterit legi ſuper eum Evangelium Sancti Joannis, &c.

Hora exitus cùm ſit, ut diximus, incerta, difficilè dari poteſt, & præſcribi norma, & nu- 31 merus Orationum dicendarum: Ideò ſi Anima Infirmi morientis adhuc in agone laboret, Eccleſia præſcripſit alias preces, & Orationes dicendas per modum ſubſidii. Sicuti enim, ſi plenè recitatis his Orationibus, adhuc moriens vivat, 32 poſſunt repeti, & iterum recitari jam recitatæ, ita ſi Infirmus verè moriatur ante complementum illarum, iſtæ obtruncari, & finiri debent: Eccleſia itaque potiùs abundare in hoc voluit quàm deficere.

Evangelio, ſeu Hiſtoriæ Paſſionis Dominicæ 33 per D. Joannem Evangeliſtam conſcriptæ voluit Eccleſia, ut præcederet Oratio à Chriſto facta ante ejus agonem, in qua præter alia, adeſt illa excelſæ, & infinitæ miſericordiæ, & charitatis expreſſio: *Pater, quos dediſti mihi, volo, ut ubi ſum ego, & illi ſint mecum*, Joann. 17. à qua moriens magnæ conſolationis argumentum deſumere poteſt, pro æterna ſui ſalute.

Paſſionis Chriſti memoria hoc loco fructuoſiſ- 34 ſimè legitur, quia per illam ſalvi facti ſumus, P. Damian. *ep. 6. l. 7.*

§. VI. Oratio ad Dominum Jeſum Chriſtum de ſingulis articulis Paſſionis ejus, dicenda à moriente, vel ab alio pro eo. ℣. *Adoramus, &c.*

35 Supponit in hoc caſu Textus noſter, quòd moriens in tali ſtatu mentis, & ſenſuum ſit, quòd loqui poſſit, utpotè quia variæ Infirmitates dantur, quæ mentem, & linguam liberas relinquunt Infirmis, uſque ad ultimum Vitæ momentum. Dato igitur hoc caſu, moriens de per ſe, ita à Sacerdote monitus, poteſt hanc Orationem recitare, quæ cùm ſingulos Paſſionis articulos commemoret, poteſt in animo recitantis ſuſcitare compunctionem cordis, adeò dulciter, & ſuaviter, necnon compendioſè, ſed clarè in illa exprimuntur ea, quæ in Dominica Paſſione evenere. Semper recordari debemus Paſſionis, & extremorum laborum Salvatoris, ſed præcipuè in exitu Animæ, pro cujus Redemptione paſſus eſt, Rhò *in Paſs. Dom. Præmedit. p. 4.* Qua propter ſi moriens legere non valeat, ipſe Sacerdos, de verbo ad verbum, Orationem illi recitet, cum pauſa, non defatigando morientem in illo ſtatu tanti periculi.

Eò magis apparet neceſſitas dicendæ talis Orationis ab ipſomet Infirmo ſi proprio nomine nuncupari debet, ut demonſtrant illa verba, *Libera me*, vel ſi alius dicit pro eo, *Libera famulum tuum à pœnis, &c.* Alius etiam præter Sacer- 36 dotem, poteſt illam recitare pro moriente, unde non opus eſt, ut ſemper ſit Sacerdos qui recitet.

§. VII. Dici prætereà poſſunt ſequentes Pſalmi: *Confitemini Domino. Beati Immaculati. Retribue, &c.*

37 Ne, durante agone morientis, Orationes, & preces deſint, addit Rituale etiam iſtos tres Pſalmos. Prior de miſericordia Dei loquitur. Alter de munditia cordis. Tertius verò de Animæ deſiderio fruendi bona cœleſtia, ut explicat Ayguanus.

§. VIII. Tres piæ, & utiles morientibus Orationes, cum tribus *Pater*, & tribus *Ave Maria*, in agone recitandæ, &c.

38 Quiſnam fuerit harum trium piarum Orationum Author, juvat ſciſe. In quodam libro inſcripto, -- *Sacra Baptizandi Inſtitutio juxta Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, &c.* impreſs. *Auguſtæ Taurinorum* 1589. *ad pag.* 13. habentur hæc præciſa verba ad modum Rubricæ conſcripta: — *Cùm Homo eſt in agonia mortis, legenda ſunt ſequentes Orationes. §. Erat quidam Papa, qui dum ad extrema veniſſet, interrogabat Capellanum ſuum. Virum idoneum, & devotum; quem plurimùm diligebat: quibus ſuffragiis poſt mortem eum vellet apud Deum juvare. Qui reſpondit: quòd omnibus modis, quibus poſſet: & quæcumque juberet pro ſalute animæ ſuæ facere vellet. Et Papa ait: Non peto aliquod à te ſubſidium: niſi dum videris me in agonia poſitum: Dominicam Orationem pro me, tribus vicibus dicas: qui ſibi libentiſſimè promiſit hoc.*

Ad quem Papa, cùm primùm Pater noſter dixeris: dic in memoria agonia Domini noſtri Jeſu Chriſti, ut infrà patebit. Cùm ſecundum Pater noſter dixeris, dic in memoriam omnium Paſſionum Domini noſtri Jeſu Chriſti, ut infrà. Cùm dixeris tertium Pater noſter, dic in honorem ineffabilis Charitatis Domini noſtri Jeſu Chriſti, ut infrà, His dictis promiſit Capellanus hac omnia ſe libenter facturum, quod & fecit cum diligentia, & devotione qua potuit. Poſt mortem reverſus eſt Papa ſplendidus ad eum, & coruſcans, grates immenſas ſibi referens, & dicens ab omni pœna ſe eſſe liberatum. Nam poſt primum Pater noſter, Dominus noſter Jeſus Chriſtus ſudorem ſuum ſanguineum pro me Patri oſtendens, omnem meam propulſavit anguſtiam. Poſt ſecundum Pater noſter, per amaritudinem omnium Paſſionum ſuarum, omnia peccata mea, ut nubem delevit. Poſt tertium Pater noſter, per Charitatem ſuam Cœlos reſeravit, & me cum gaudio introduxit.

Ex hac Revelatione à dicto Capellano pluribus manifeſtata, & per varias Orbis partes divulgata, factum eſt, ut introducta ſit conſuetudo eumdem modum tenendi in orando piè, & devotè circa morientes, cum validiſſima ſpe; quòd Oratio hoc modo facta, valeat Homines ab inſidiis Diaboli liberare, & illis Regna Cœlorum aperire.

Hujus Hiſtoriæ Fides ſit penes Authorem ſuum: Ego nec addo, nec imminuo. Scio etiam alios Scriptores eam referre, & præcipuè Auliſium ſuprà allegatum, *p.1.c.38. p.297.* qui eam reperiſſe ſcribit in quodam Libello vulgari idiomate conſcripto ab Auguſtino Sellio, cui titulus *Conforto degli Agonizzanti*. In margine verò hæc habentur. *Proceſs. de F. Prædic.*

39 Audivi etiam, ſed neſcio quo fundamento, Indulgentias nonnullas applicatas fuiſſe à quodam Summo Pontifice morientibus, pro recitatione harum Orationum, ſed huc uſque hoc non audeo affirmare, ſciens quàm facilè homines in hujuſmodi rebus errare poſſint.

40 Certum tamen eſt, quòd iſtæ Orationes multam pietatem redolent, & maximos fructus parere poſſunt ad ſalutem Animæ Infirmi morientis: ideòque omni fiducia recitandæ ſunt, & ſi valeat, ab ægro moriente recitandæ, ſeu ſaltem meditandæ in extremo agone, quando Hominum ſpes unicè in Deo eſt reponenda.

IN EXPIRATIONE,

TITULUS TRIGESIMUS TERTIUS.

SUMMARIUM.

1 *Articulus mortis eſt quando moriens agit Animam.*
2 *Signa demonſtrantia exitum Animæ ſunt æquivoca.*
3 *Tutior regula eſt nunquam deſerere Infirmum.*
4 *Si exitus manifeſtatur, tunc inſtanter orandum.*
5 *Moriens de rarò poteſt pronunciare verba.*
6 *Niſi moriatur morte violenta.*
7 *Jeſu nomen repetendum eſt.*
8 *Ad aures Infirmi conclamanda eſt Vox Jeſu.*
9 *Etiam in morientibus de mandato Judicum.*
10 *Campanæ pulſanda in exitu morientis.*
11 *Confraternitas Agonizantium.*
12 *Non ita facilè credi debet, morientem expiraſſe Animam.*
13 *Experientia multis modis facienda.*
14 *Sacerdos non immediatè deſerere debet lectum morientis.*
15 *Adſtantes interim invitandi ad recitationem orationum.*
16 Subvenite *eſt deprecatio dicenda poſt expirationem.*
17 *Ejus antiquitas, & uſus.*
18 *Hoc Reſponſorium bis pro quocumque defuncto recitatur.*
19 *Campana denuò pulſanda poſt tranſitum.*
20 *Debet pulſari diverſimodè quoad modum.*
21 *Nomina varia ſigni dandi cum Campana in expiratione.*
22 *Eleemoſyna danda pro hoc ſigno.*
23 *Non exigenda niſi ſignum detur.*
24 *Datur etiam ab Eccleſiis Confraternitatum.*
25 *Campana non pulſantur in morte Infantium.*
26 *Pſalmus* De profundis *recitandus quando Campana pulſatur.*
27 Ave Maria *pro mortuis.*
28 *Cadaver quomodo componi debeat in ſuo cubiculo?*
29 *Maſculi Maſculos, Fœminæ Fœminas curare debent.*
30 *De Balſamatione Cadaverum.*
31 *A Phyſicis peritis hoc fieri debet.*
32 *Viſcera reponenda in Urna, & ſepelienda in loco Sacro.*
33 *Epitaphium poni poteſt Viſceribus; prout extat Ferrariæ.*
34 *Quid agendum poſt Balſamationem?*
35 *Locus decens, in quo collocari debet Cadaver in Domo.*
36 *Cadaver ſine lumine non deſerendum.*

37 *Lu-*

37 *Lumen hoc quid ſignificet?*
38 *Lucernæ ſepulchrales antiquorum.*
39 *Crux ſupra pectus Cadaveris ponenda, & quid ſignificet?*
40 *Quæcumque palea componere valet Crucem.*
41 *Manus Defuncti in modum Crucis componendæ.*
42 *Sudariolum aliqui ponebant infra manus Defuncti.*
43 *Quod à Sacra Rituum Congr. prohibitum fuit.*
44 *Aqua benedicta quid præſtet Cadaveribus?*
45 *Oratio facienda in domo Defuncti pro ejus Anima.*
46 *Fideles antiquitus vigilabant in Oratione.*
47 *Vigiliæ mortuorum unde ortum habeant?*
48 *Parochus verba conſolatoria dicere debet domeſticis Defuncti.*
49 *Luctus immoderati prohibentur.*
50 *Præficæ olim conducebantur ut ſupra mortuos flerent.*
51 *Vigiliæ hodiernæ fiunt de nocte.*
52 *Abuſus circa has Vigilias deteſtati.*
53 *Ludi & comeſſationes prohibitæ, occaſione hujuſmodi Vigiliarum.*

LATE patet, quòd verè ille dicitur, & eſt 1
articulus mortis, quando moriens agit Animam: ſed ſigna, quæ demonſtrent hunc exitum
fore proximum, omnia æquivoca ſunt, nec indubitata, Mancinus d. *Tract.* 11. aſſignat inter- 2
ruptam reſpirationem; pulſum languidum, oculos ſemiapertos, & alia, ſed ab iſtis ſignis, ſe
quoque non rarò deluſum fuiſſe aſſerit. Tutior
regula pro Sacerdote, ſeu Miniſtro aſſiſtente eſt 3
ut nunquam deſerat Infirmi lectulum, tunc quando de vicina morte Infirmi prudenter timendum
ſit. Ita docuit Venerabilis ille P. Camillus de Lellis piiſſimi, & utiliſſimi ordinis Miniſtr. Infirm. Inſtitutor.

Nihilominus dari poteſt quòd ex ſignis certis, 4
& indubitatis tempus expirandi appareat, & manifeſtetur. In hoc caſu audiamus quid doceat Rituale.

§. I. Cùm verò tempus expirandi inſtiterit, tunc maximè ab omnibus circumſtantibus, flexis genibus, vehementer Orationi inſtandum eſt, &c.

Præcipit igitur Textus, ut tunc maximè ab omnibus circumſtantibus, flexis genibus vehementer Orationi inſtandum ſit; ubi nota gravia, & magni momenti verba, quibus utitur, nempè: *Maximè*, *vehementer*, & *inſtandum*, quæ ſignificant, grandem tunc eſſe neceſſitatem, ut moriens adjuvetur.

§. II. Ipſe verò moriens, ſi poteſt, dicat, vel ſi non poteſt, Aſſiſtens, ſive Sacerdos pro eo clara voce pronunciet *Jeſu: Jeſu: Jeſu:* Quod, & ea quæ ſequuntur, ad illius aures, ſi videbitur, etiam ſæpiùs repetat, *In manus tuas Domine, &c.*

5 De rarò contingit ut moriens, in actu expirationis valeat pronunciare verbum, ſi morte naturali, & ex infirmitate moriatur. Sed ſi morte
6 violenta (eò quia Infirmitas eum ſenſu privat) valet dicere verba, & non pauca; unde præſertim Morti damnatis repetenda ſunt illa Sanctiſſi-
7 ma verba *Jeſu*, *Jeſu*, *Jeſu*, quia illa verè audiunt, & in inſtanti quo à Carnifice obtruncantur, ſeu ſuffocantur, omnes ſenſus integros habent. Infirmis verò, ſeu morientibus morte naturali, iſta verborum Sanctorum repetitio fieri
8 poteſt etiam ad aures, ſed ut plurimùm morbus impedit ſenſus, adeò ut nihil percipere valeant. Nihilominus ad bonum finem, & ad melius, juvat illi ad aures clamare, ut ſaltem corde, ſi valet, invocet nomen *Jeſu*, & actus pios ad ſui juvamen eliciat, ut Indulgentias lucretur à Sixto V. conceſſas anno 1587. & à Benedicto XIII. renovatas anno 1728.

Hoc unum addam ad inſtructionem illorum, qui 9
morti damnatos conſolandi pium Officium exercent; nempe ut advertant quàm laudabile ſit repetere, & quidem alta voce, nomina *Jeſus*, & *Mariæ* ad aures morte plectendi, tunc etiam quando jam demiſſus eſt, & pendet è laqueo, ſed adhuc vivit; quia etſi ille capax non judicetur ampliùs, aliquid neque boni, neque mali agendi, attamen vivit adhuc, donec Anima à corpore ſeparetur. Inſuper ſpectator Populus hoc deſiderat, ne videantur Conſolatores deſerere miſerrimum illum in illo extremo ſine ſubventu ſaltem ſpirituali.

§. III. Tunc ubi vigeat pia conſuetudo, pulſetur Campana Parochialis Eccleſiæ aliquibus ictibus, ad ſignificandum Fidelibus in Urbe, vel loco, aut extrà in ſuburbanis exiſtentibus inſtantem mortem expirantis ægroti, ut pro eo Deum rogare poſſint.

10 Pia admodum eſt hæc conſuetudo pulſandi Campanam in exitu morientis, ſed non univerſalis; & fit, ut populus audiens pro Agonizanti oret, Corſett. *Ind. Rational.* verbo *Campanæ*.

11 Inſtituta eſt etiam aliquibus in locis pia Confraternitas nuncupata Agonizantium, cui qui aſſociantur, tenentur recitare nonnullas Preces in actu tranſitus alicujus fidelis ex hac Vita: atque ideò ſolet dari ſignum conveniens, & ſtatutis ictibus, ut fideles noſcant, illud eſſe ſignum pro agone morientis.

§. IV.

§.IV. Egreſſa Anima de corpore, ſtatim dicatur hoc Reſponſorium: *Subvenite Sancti Dei, &c.*

12 Oportet, ot Parochus, ſive Sacerdos, qui
motienti adſtat, non adeò facilè credat illum ex-
ſpiratum eſſe, & animam illius à ſuo corpore ſe-
13 paratam. Multis modis fieri ſolet experientia an
verè adhuc vivat: ſed quoniam io manu Sacer-
dotis tunc debet eſſe Candela (non enim tenen-
da eſt ab Infirmo in illo inſtanti, quia manus
languentes illam non valent validè perſtringere)
cum qua accenſa cœpit opus commendationis A-
nimæ, & cum qua ſignate, & benedicete mo-
rientem in actu expirationis, laudabile eſt, illam
admovere debet cautè ad os morientis cum flam-
ma accenſa, & attentè obſervare an flamma mo-
veatur, vel ab aſpiratione ulla ex ore morieotis
proveniente agitetur.
14 Inſuper Lectum morientis, ſeu mortui deſere-
re non debet Sacerdos, ſed Orationem ſuam,
& circumſtantium producete longiùs per aliquod
temporis ſpatium, ad hoc ut videat, an poſt ex-
ſpirationem, quæ poſtrema adjudicata fuit, alia,
& alia quoque ſubſequatur per intervallum, ut
ſæpè accidit, & ut advertit Mancin. *loco citato*;
qui monet, ut ad occupandum fructuosè, illud,
licèt breve temporis ſpatium, poteſt invitare cir-
15 cumſtantes, ut recitent maturè, & non feſtinan-
ter tres Orationes Dominicas, & tot Salutatio-
nes Angelicas ad hooorem Sanctiſſimæ Trinita-
tis, ſeu trium Clavorum, quibus Redemptor
Cruci affixus fuit.
Cognita, & perſpecta veritate de expiratione,
immediatè Sacerdos inchoare debet Precem: *Sub-*
venite Sancti Dei, &c. quæ eſt antiquiſſima, & 16
& habetur etiam in Antiphonario S. Gregorii al-
legat. à Gavant. *T. 2. ſect. 9. c. 6. num. 6.* & 17
eſt veluti principium exequiarum defuncti.
Circa quod non inutile ſcitu eſt, hoc Reſpon- 18
ſorium bis pro quocumque defuncto recitari:
Nam immediatè recitatur poſt expirationem; &
noviter ad ingreſſum Eccleſiæ, dum cadaver ef-
fertur; & hoc non inutiliter, nec ſine cau-
ſa.
In domo Defuncti recitatur privatim: in Ec-
cleſia verò publicè: In domo invocantur Angeli
tutelares loci, in Eccleſia cuſtodes Eccleſiæ: In
domo eſt immediata recitatio poſt expirationem,
ut Angeli ſubveniant, & occurrant illi: In Ec-
cleſia eſt mediata, & fit, ut uniantur ſimul Pro-
ces Fidelium ex ritu: quandoquidem poſt expi-
rationem hoc fit ex charitate, ut Animæ illicò
ſuccurratur.

§. V. Interim detur Campana Signum tranſitus defuncti, pro loci conſuetudine, ut audientes, pro ejus Anima Deum precentur.

19 Iterùm Campana pulſanda ſtatuitur, ut qui
eam audiunt, orent pro Anima defuncti, Beda
20 *l. 4. c. 23.* Signum hoc debet dari diverſimodè
à quocumque alio, ut faciliùs audientes illud,
cognoſcant quid illo ſono ſignificetur. Ideò tex-
tus dicit: *De conſuetudine*, nnn quoad ſonum,
quia in quacumque Parochiali Eccleſia, hoc ex
ritu fieri debet, ſed quoad modum, & prolixi-
tatem ſonitus.
21 Variis nominibus ſignum hoc, in diverſis Re-
gionibus ouncupatur: Alii *Tranſitum*; alii *Ex-*
tremum: alii *Ave Maria mortuorum*: alii di-
verſimodè, & ubique ad hunc finem, ut effun-
dantur Preces pro defuncto.
22 In Taxis funerum per varias Synodos præſcri-
ptis, aſſignatur emolumentum, ſeu eleemoſyna
danda Eccleſiæ, ſeu illius Campanario, pro hoc
ſigno Tranſitus: quæ eleemoſyna ab aliquibus ri-
goroſè exigitur, quamvis nullum datum ſit ſi-
23 gnum cum Campana, ob deſuetudinem: ſed in-
juſtè hoc exigunt tales miniſtri, quia de Opere
non præſtito, ſeu de labore non inſumpto nulla
merces ſperari debet. Solet dari hoc ſignum
24 etiam in Eccleſiis non Parochialibus, in quibus
inſtituta ſit aliqua pia Confraternitas, quan-
do defunctus ſit unus ex ſodalibus, ad hoc
ut cæteris conſortiabbus innoteſcat, & Indul-
gentias aſſignatas lucrentur.
In morte puerorum, ſeu Infantium non pulſan- 25
tur Campanæ ad populum admonendum, ut pro
illis oret, quia talium eſt Regnum Cœlorum, La-
vorius *Variar. lucubr. T. 1. tit. 2. c. 3. n. 82.* apud
quem multiplicem eruditionem invenies circa
hunc Campanarum ſonum, & alia ſepulchra-
lia.
Pro Corollario addam id, quod circa huno
ritum pulſandi Campanas in morte alicujus Fi-
delis, præſcripſit D. Carolus, *Act. p. 1. Prov. 3.*
his verbis: *Cùm nullum pietatis officium Paro-*
chus in eorum, qui fidei, curæque ſuæ commiſſi
ſunt, ſalute adjuvanda, prætermiſtere ullo un-
quam tempore debeat, tum hoc etiam, audita
Parochialis cujuſpiam incolæ morte præſtet, ut 26
ſtatim Pſalmum De profundis, *ſanctè dicat, &*
omni animi pietate, menteque ſupplici, Oratio-
nem ad hoc Officii genus pertinentem habeat,
ut dives in miſericordia ſua Deus, illius Ani-
mæ miſereatur, cujus etiam ipſe, in die iræ,
rationem eſt redditurus. Ut verò à fidelibus pro
mortuo Oratio fiat, idem ſignum det Campanæ
ſono, quo ſignificatur: Ave Maria, *&c.* Hæc 27
D. Carolus *loco citato*, quæ à toto Chriſtiano
Populo eſſent ſedulò animadvertenda, & execu-
tioni demandanda.

§. VI. Deinde corpus, de more, honeſtè compoſitum, loco decenti, cum lumine collocetur, ac parva Crux ſuper pectus, inter manus defuncti ponatur: aut ubi Crux deſit, manus in modum Crucis componantur: inter-

dumque

dumque aſpergatur Aqua benedicta, & interim donec efferatur, qui adſunt,
ſive Sacerdotes, ſive alii, orabunt pro defuncto.

28 Honeſta compoſitio cadaveris erit, ſi ad mo-
dum jacentis ſupini ponatur; junctis pedibus,
ac brachiis, manibuſque thoraci adnexis, non
verò eo modo, quo mortuus inventus ſit in-
compoſitè jacens in ſuo lecto, ſed oculis, &
ore clauſis, lotiſque vultu, manibus, & pedi-
bus, necnon capillis, quoad fieri poſſit pecti-
ne diſcriminatis, & ſaltem camiſia corpori ſu-
perinducta. Hoc officium præſtare debent Fa-
miliares, & Domeſtici, Maſculis Maſculi; Fœ-
29 minis verò Fœminæ, ut modeſtia, honeſtas, &
decentia omnimodè ſervetur. *Synod. Ferr. Card.
de Verme, cap. de fun. ſepult.*
30 Si curam medicandi, ſeu balſamatione con-
diendi cadaver, aliquis ſibi ſumere velit, ut in
Principibus, & nobilibus evenire ſolet, atque
ut antiquiſſimi moris eſt, de quo vide eruditiſ-
ſimum opus doctiſſimi noſtra hac tempeſtate Phy-
ſici Joſephi Lanzoni: *de Balſamatione cadave-*
31 *rum*; hoc totum præſtari debet à peritis Phyſi-
cis juxta artis præcepta, quæ honeſtatem in Vi-
ris ad hoc idoneis ſupponunt.
32 In hoc caſu exta, ſeu interiora, & quæcum-
que viſcera nobiliora, quæ à cadavere extra-
huntur, reponenda ſunt in Urna ad hoc para-
ta, & citiùs quàm fieri poteſt, ſine ritu, ſe-
pelienda in loco Sacro, vel in eodem ſepul-
chro in quo cadaver humandum eſt, vel
extrà; ſi defuncti corpus ad longinquas Regio-
nes transferendum eſſet, remanentibus in loco,
ubi defunctus mortem obiit, ejus exenteriis:
quæ ſi longè transferenda ſint, affabrè claudi
debent, & ſigillari, utpotè in Viris principibus
fieri ſolet de Corde, quod ſepeliendum per
tabulas teſtamentarias quandoque mandant in
aliquo Sacello ſibi benè viſo, in teſtimo-
nium religioſæ pietatis, & devotionis.
33 Iſtis exenteriis apponi poteſt etiam epitaphium,
& Inſcriptio tanquam ſepulchralis, ut factum
fuiſſe conſtat Ferrariæ in Templo D. Georgii
extra muros, ubi in Cappella Sancti Maurelii,
ad cornu Epiſtolæ Altaris, legitur Epitaphium
poſitum uſque ab anno 1511. Exenteriis olim
Philiberti Montaſon Galli, qui in hoc Mona-
ſterio obiit, & corpus ſuum in Gallia ſepelien-
dum teſtamento legavit. Verba epitaphii ſunt
prout jacent, & à M. Antonio Guarino in ejus
Comp. Hiſt. *l.6. p.* 397. referuntur.

PHILIBERTI. MONTASONIS.
GALLI. GALLICIIQ. EXERCITUS
PRÆFECTI EXENTERIA.

34 Facta exenteratione, & balſamatione per pe-
ritos, conſui debent partes ſectæ, & primo
loco cranium ſi ſectum fuit, ut deforme non
appareat caput defuncti tempore exequiarum:
deinde lavari debet totum corpus & à ſangui-
ne effuſo, ob inciſionem mundari, atque ita
decenter, & honeſtè ut ſuprà diximus, com-
35 poni in eodem cubiculo, in quo deceſſit, pro-
ut conſuetudo eſt, donec tempus ſuperveniat
illud exponendi pro exequiis: Alii ſupra lin-
teum, alii ſupra ſtoream in terra ſtratam, alii
ſupra menſam juxta conditionem defuncti, circa
quod vide Kirchmann. *de funeribus*, Gyraldum
noſtrum: *de vario ſepeliendi ritu*. Lavorium,
Caſalium, & alios plures, qui de funeribus
tractant.
Advertendum eſt inſuper, quòd cadaver Viri 36
Fidelis, ſeu Fœminæ ſine lumine non eſt defe-
rendum. Lumen illud monet fidem defuncti, 37
quæ neque per mortem extincta eſt, Amal. *de
Eccl. Off. l.*1. *c.*17. 18. Item ponitur ad ſignifi-
candum Animas vivere, & defunctos eſſe filios
lucis, necnon corpora eorum reſurrectura, La-
vor. *d.T.* 1. *tit.*2. *c.*3. *n.*130. Gentiles ad ſuper-
ſtitionem accendebant Lucernas perpetuas, ut 38
lucerent etiam in ſepulchris, Licetus *de Lucer-
nis ſepulch.* Quod & item fecerunt primæ æta-
tis Chriſtiani, abſque tamen ulla ſuperſtitione,
ſed ut aliquo modo illud verificaretur materia-
liter, quod ſpiritualiter intelligit Eccleſia Dei
quando dicit, *Lux æterna luceat eis Domine*,
vel *Lux perpetua luceat eis*; quare etiam in
ſepulchris antiquorum Chriſtianorum reperiuntur
hujuſmodi lucernæ, cum ſignis, & hierogly-
phicis Chriſtianæ Religionis, quarum nonnullæ in
meo Muſæo aſſervantur tum æneæ, tum lateritiæ.
Parva Crux imponitur ſuper pectus defuncti; 39
& hoc fit ad ſignificandum, illud Cadaver eſſe
Chriſti-fidelis, atque ut demonſtretur per longi-
tudinem Crucis profunditas fidei in corde de-
functi, Rupert. Abb. *de divin. off. l.6. c.* 9. al-
legat à Lavor. *ibid. n.* 172. ubi multa de Cruce
in funeribus.
Si verò Crux non adſit, manus defuncti
componi mandat textus in modum Crucis.
Verè miſer locus ille eſt inter Chriſtianos, in
quo Crux non reperiatur, vel ubi modus, ſeu
materia non habeatur, illam citò componendi:
quodcumque lignum, quæcumque feſtuca, & 40
palea componere valet Crucem, ut ajebat olim
celebris B. Beatrix Eſtenſis. Vide ejus acta à me
conſcripta & typis edita Anno 1723. *cap.* 11.
Dato itaque, quòd nihil inveniri poſſit, ex
quo Crux effingi queat, præſcribit Rubrica,
ut manus defuncti in modum Crucis, ſupra pe- 41
ctus ejus componantur; qui uſus ſervabatur in
ſepeliendis antiquis Chriſtianis, & eſt multa
laude dignus, Lavor. d. & Caſal. *c.66.*
Mos erat annis elapſis apud Tudertinos, Su- 42
dariolum apponere ſupra manus junctas in pecto-
re Cadaverum; ſed habito recurſu ad *Sacr. Con-
greg. Conc.* ut declararet, cujus juris tale Suda- 43
riolum eſſe deberet, Parochiæne, vel Eccleſiæ,
in qua humabatur Cadaver, mandavit illud am-
pliùs non offerri cum Cadavere, Urſaya *diſcept.
Eccl. T.* 4. *diſc.* 14. *n.* 43.
Aſperſio Cadaveris cum Aqua benedicta ad 44
multa juvat, ut dicemus in Titulo *de Sepultu-
ris*. Modò unicè dicemus, hoc fieri, ne Dæmo-
nes Fidelium Orationes impediant, & cadaveri-
bus illudant, eaque corpora vexentur, ut habe-
tur *in Rationale*, *l.*7. *c.* 35. *n.* 38. Solent enim
Dæmones, ut ibi legitur, deſervire in corpora
mortuorum, ut quod nequiverunt in vita, ſal-
tem poſt mortem agant.

Inte-

45 Interim qui adſunt, orabunt pro Defuncto.
Iſta Oratio in domibus privatis ſolet fieri die,
noctuque, cùm ſaltem unius noctis tempore
perdurare debeat Cadaver in domo, in qua de-
functus eſt Homo, priuſquam efferatur. Unde
46 nocte, quæ præcedebat funus, vigilaſſe, noctur-
naſque vigilias in Pſalmis canendis egiſſe Veteres
narrat Greg. Nyſſen. *ad Olimp. de morte Macri-
na*, & P. Damian. *ep. 5. c. 6.* ex quo Vigilias
47 mortuorum traxiſſe originem tradit Durant. *de
Rit. Eccl. l. 1. c. 4. n. 14.* qui loquit, Tholoſæ
interdiu Vigiliæ mortuorum canuntur à Mona-
chis circa corpus, in ædibus Defuncti. Et Div.
Chryſoſt. *Hom. 70. ad Pop. Antioch.* relat. à La-
vor. *d. tit. 2. c. 3. n. 39.*
48 Cæterùm circa morientem, opus Sacerdotis
expletum eſt. Deſerens domum defuncti, non-
nulla proferet verba domeſticis illius, quibus ho-
neſto illos ſolamine levet, & recreet, pollicens
ſe deprecaturum & pro mortui Anima, & pro
ipſiſmet eidem junctis ſanguine.
49 Iis etiam diſtinctè inbibebit immoderatos lu-
ctus, & immanes quoſdam geſtus, ſciſſionis ca-
pillorum, dilaniationis genarum, brachiorum de-
nudationis, quæ omnia valdè reprehendit Divus
Chryſoſtomus, dicens, ſe quidem non prohibe-
re, mortuos lugere, ſed impudenter lugere, nec
lacrymari ſuper defunctum improbandum eſſe.
Eum quoque morem conducendi mulieres lugen- 50
tes (qui haud dubiè ab Ethnicis deſumptus eſt,
ut in mea diſſertatione de Præficis demonſtravi)
acerbè reprehendit, & graviter minatur, ſe
ejuſmodi ab Eccleſia prohibiturum, *Hom. 61. in
Joann.*

Hodierno tempore de nocte fiunt Vigiliæ mor- 51
tuorum in eodem Cubiculo ubi jacet Cadaver, ad
cuſtodiendum illud, atque ad arcendos inſultus
murium, aliarumque Beſtiarum, ne cadaver ab
illis lædatur. Sed eodem tempore, & potiori
cauſa, recitantur Preces, & Orationes pro ſa-
lute Animæ illius, qui olim fuerat in illo carnis
habitaculo. In nonnullis Synodalibus conſtitu-
tionibus prohibentur non hujuſmodi Vigiliæ, 52
ſed contubernia, quæ hac occaſione fiunt in do-
mibus Defunctorum à Perſonis cujuſcumque ſe-
xus non ſine crapula, & comeſſationibus, ludiſ-
que profanis, qui gentilitatem ſapiunt: &, 53
Deo dante, per Antiſtitum vigilantiam hodie
ſublatus eſt tam perniciosus abuſus è gremio Fi-
delium, nec niſi Orationibus, & Precibus va-
cant, qui ſuſtinent vigilias noctis in defuncto-
rum cuſtodiam.

DE EXEQUIIS,

TITULUS TRIGESIMUS QUARTUS.

SUMMARIUM.

1 *Eccleſia non obliviſcitur filiorum ſuorum, neque poſt illorum obitum.*
2 *Ritus exequiarum ab Apoſtolis inſtituti.*
3 *Sepultura vocatur Aſylum mortis.*
4 *Sepulchrorum Violatores graviter puniuntur.*
5 *Exequiæ unde dictæ?*
6 *Variæ Authorum opiniones.*
7 *Cæremonia unde dicta? & de ejus Etymologia.*
8 *Opinio tutior Epiſcopi Sarnelli.*
9 *Jus celebrandi exequias non eſt Parochiale.*
10 *Obligatio ſepeliendi ſuos Parochianos incumbit Parocho.*
11 *Ex privilegio conceditur etiam Regularibus.*
12 *Ab adminiſtratione Sacramentorum dependet jus ſepulturæ.*
13 *Exequiæ nonniſi ubi ſepelitur Cadaver, faciendæ.*
14 *Hæredes non poſſunt cogi ad illas iterandas in aliis Eccleſiis.*
15 *Modeſtia, & devotio adhibenda in Sacris Ritibus.*
16 *Mors magis timetur ab Hæredibus ob expenſas funerum.*
17 *Quæſtus aviditas pro funere prohibita.*
18 *Pactiones pro ſepultura prohibitæ.*
19 *Spontaneæ oblationes permittuntur.*
20 *Non eſt determinatum à jure tempus à morte ad ſepulturam.*
21 *Standum eſt conſuetudini loci, & Conſtitutionibus Synodalibus.*
22 *Aliqui aſſignant horas octo.*
23 *Alii ſtatuunt horas ſex.*
24 *In dubio an verè corpus ſit mortuum, conſule Medicum.*
25 *Morbi ſunt, per quos quis videtur mortuus, & non eſt.*
26 *Exempla illorum qui mortui videbantur, & non erant.*
27 *Non credendum aliquibus ſignis, quæ vitam demonſtrant.*
28 *Iſta ſigna ſunt æquivoca.*
29 *Caſus mortui deſudantis.*
30 *Alii præſcribunt horas viginti quatuor.*
31 *Mulieres puerperæ non ſepeliendæ niſi poſt horas triginta.*
32 *Similiter ii qui repentina morte occidunt.*
33 *Humatio ſolicita eſt ſignum exigui amoris apud domeſticos.*
34 *Cadavera ſi putreſcunt, citò ſepelienda.*
35 *Pariter cadavera illorum qui moriuntur morte violenta.*
36 *Corpus Chriſti antiquitus offerebatur pro mortuis.*
37 *Vetus Inſtitutum Miſſas celebrandi pro Cadaveribus.*
38 *Miſſa, & Officium præſente corpore poteſt celebrari die Dominico.*

39 Cor-

39 *Corpus Defuncti non debet ſepeliri ſine Miſſa.*
40 *Omni tempore, præſente Cadavere poteſt celebrari pro Defuncto.*
41 *In Paraſceve Exequiæ fieri non poſſunt.*
42 *Corpus defuncti die Paſchæ ſervari debet ad ſequentem diem.*
43 *In feſto duplici non poſſunt celebrari Miſſæ de Req.*
44 *Celebritas magna quænam ſit?*
45 *Miſſæ de Req. tolerari poſſunt in feſto duplici.*
46 *Muſica inſtrumenta non adhibenda in Miſſis Defunctorum.*
47 *Conſtitutio Benedicti XIII. ſuper hoc.*
48 *Miſſa Conventualis unde dictu?*
49 *Quid veniat nomine Diviaorum Officiorum?*
50 *Pro Officio quando dari ſolet eleemoſyna?*
51 *Anniverſaria quid ſint?*
52 *Taxa ſtututa pro ſepeliendis Defunctis.*
53 *Quarta funeralis perſolvenda.*
54 *Ante ſunus, & Exequiis non paciſcendum.*
55 *Corpora non ſpolianda Cereis ante ſunus.*
56 *Taxa ſtatutu non eſt augenda.*
57 *Regulares uniformari debent Taxæ Synodali.*
58 *Cadaver ſemper ſub juriſdictione Ordinarii eſt.*
59 *Quidquid datur, eſt pro eleemoſyna, non pro pretio.*
60 *Exequiæ celebrandæ juxta qualitates, & facultates defuncti.*
61 *Pallia & ornamenta Altarium non adhibenda in funeribus.*
62 *Quandoque in magnis funeribus adhibentur.*
63 *Honeſtus modus ſervandus in funeribus.*
64 *Cerei accenſi adhibendi in funeribus.*
65 *Querimonia eſſe non debet de Taxa funerum.*
66 *Cura ponderis candelarum ſit apud heredes.*
67 *Æqualitas ſervanda in Candelis.*
68 *Cerei dividendi pro æquali portione.*
69 *Superiori non danda Candela duplicata.*
70 *Sumptus modici pro defuncto locuplete non tolerandi.*
71 *Indiguè aliquid ne committatur in Exequiis.*
72 *Candelæ eædem quæ diſtribuuntur, accendendæ.*
73 *Nulla pretii mentio facienda.*
74 *Qui Altari inſervit, de Altari vivere debet.*
75 *Pauperes omninò gratis ſepeliendi.*
76 *Parochi non debent eſſe judices paupertatis.*
77 *Miſericordiæ opera elucere debent in Parochis.*
78 *Qui denegaret ſepulturam Pauperi, puniendus.*
79 *Et qui ſine ritu ſepeliret.*
80 *Cadaver debitoris an debeat teneri inſepultum?*

81 *Sepultura Cadaverum nullo prætextu retardanda.*
82 *Libitinarii gratis debent ſepelire Pauperes.*
83 *Sepelire defunctos reputatur eleemoſyna.*
84 *Confraternitates hoc præſtare debent.*
85 *Cadavera antiquitus non ſepeliebantur in Civitatibus, neque in Eccleſiis.*
86 *Cœmeteria erant extra Urbes.*
87 *Poſt datam pacem in Urbe conſtituta ſunt.*
88 *Erant à Templis diſtincta Cœmeteria.*
89 *Cœmeterium unde dictum?*
90 *Opinio Authoris.*
91 *Antiqui ſepeliebant in Cœmeteriis tantùm.*
92 *Quare prohibebantur Cadavera ſepeliri in Eccleſia?*
93 *Munditia in Eccleſiis eſt curanda.*
94 *Conceſſum fuit Viris præſtantibus ſepeliri in Eccleſia.*
95 *Succeſſivis temporibus facultas ampliata eſt pro Adultis.*
96 *Ratio hujus permiſſionis.*
97 *Gentiles propè vias condebant ſepulchra.*
98 *In Eccleſia permiſſum fuit ſepelire omnia Cadavera.*
99 *Crevit abuſus, ut ſepelirentur corpora prope Altaria.*
100 *Pius V. mandavit demoliri ſepulchra exiſtentia ſupra terram.*
101 *Conſtitutio D. Caroli ſuper hoc.*
102 *Adhuc ſepulchra alta videntur, non obſtante conſtitutione.*
103 *Permittuntur ſepulchra ad ornatum.*
104 *Sepulchra non conſtruenda prope Altare.*
105 *Celebrari non debet Miſſa ad Altare ubi adeſt ſepulchrum.*
106 *Diſtantia ſepulchrorum ab Altaribus quanta eſſe debeat?*
107 *Tumulari ſub Altari, eſt quædam declaratio ſanctitatis.*
108 *Pedale Altaris quid ſit?*
109 *Sepulchra non conſtruenda in Baptiſteriis.*
110 *Sepulchra Clericorum, & Sacerdotum, à Laicis ſeparata eſſe debent.*
111 *Iſta regula in Cœmeteriis non practicatur.*
112 *Sepulchra Virorum, & Mulierum ſeparata eſſe debent.*
113 *Intellige de iis qui ſepulturam non elegerunt.*
114 *In Avitis ſepulchris non currit hæc Regula.*
115 *Sepulchra Sacerdotum in nobiliori loco conſtrui debent.*
116 *Sacerdotes, & Clerici quomodo veſtiendi, ſi moriantur?*
117 *Opiniones adſunt in contrarium.*
118 *Sepultura eſt pars officii.*
119 *Calix non alligandus in manibus Sacerdotis defuncti.*
120 *Græci ungebant Cadavera Sacerdotum Oleo Sancto.*
121 *Veſtes Eccleſiaſticarum Perſonarum quales eſſe debeant?*
122 *Planeta albi coloris eſt ritus Ambroſiani in Defunctis.*
123 *Diaconus veſtiendus Diaconali modo.*
124 *Subdiaconus Defunctus veſtibus Subdiaconalibus induendus.*

125 *Utrique Manipulum tenere debent.*
126 *Clerici debent veſtiri ſuperpelliceo, & Biretto.*
127 *Capilli Clerici defuncti tondendi ſi longi ſint.*
128 *Cadaver in Eccleſia ſubjacet Juriſdictioni Ordinarii.*
129 *Cadaver ſine licentia Ordinarii exhumari nequit.*
130 *Limitationes variæ in hoc caſu.*
131 *Translatione mortuorum violantur ſepulchra.*
132 *De jure illicita eſt translatio cadaverum.*
133 *Gabella nulla debetur pro translatione Cadaverum.*
134 *Facultas exhumandi poteſt denegari.*
135 *Exhumatio poteſt fieri pro cadaveris recognitione.*
136 *Exhumatio pro recognitione corporis delicti quomodo facienda?*
137 *Facultas impetranda eſt à S. Congr. quando Cadaver eſt Perſona Eccleſiaſtica.*
138 *Epiſcopus poteſt denegare licentiam.*
139 *Regulares non poſſunt exhumare cadaver ſine licentia.*
140 *De ſepeliendo Cadavere per modum depoſiti.*
141 *Fieri debet authenticum Inſtrumentum ſuper hoc.*
142 *Tunc priùs debet dici Miſſa de Requie.*
143 *Cadaver Laici debet deferri à Laicis.*
144 *Sacerdotum cadavera à Clericis deferenda.*
145 *Qui ſunt in eadem dignitate, ſolent elevare Cadaver.*
146 *Mulieres in Villis deferri ſolent à mulieribus.*
147 *Pedes defuncti laici debent eſſe verſus Altare.*
148 *Caput Sacerdotis debet ſtare verſus Altare.*
149 *Quod fit in Exequiis, fit etiam in ſepulchris.*
150 *Modus antiquorum in collocandis Cadaveribus.*
151 *Cadavera ſupina ponenda ſunt.*
152 *Jus commune ſtatuit ſepulchrum cuique.*
153 *Cœmeterium eſt Sacrum vi benedictionis.*
154 *Benedictio requiritur ad conſtituendum locum Sacrum.*
155 *In caſu neceſſitatis poteſt quis ſepeliri in loco non ſacro.*
156 *Crux ad caput defuncti ponenda in Cœmeteriis.*
157 *Crux in Terris Infidelium pro ſcandalo habetur.*
158 *Crux in ſepulchro non ſignificat juriſdictionem.*
159 *Cruces in capſa Defuncti pinguntur.*
160 *Signum ☧ in antiquis ſepulchris Chriſtianorum, quid ſignificet?*
161 *Alio ſigno X ſignabantur ſepulchra.*
162 *Sepulchra Chriſtianorum ſemper ſignata nota fidelitatis.*

NEQUE poſt mortem, pia Mater Eccleſia 1
obliviſcitur filiorum ſuorum, quos enutrivit, & exaltavit: Quapropter ritus, & cæremonias Sacras inſtituit, quibus, non tantùm corpori, ſed & Animæ defuncti levamen adhiberetur. Nec nova inſtitutio hæc eſt, neque
abſque myſteriis ſuis: quippe vel ab ipſis Apo- 2
ſtolis, vel à primis Patribus magna cum ratione iſti Ritus inſtituti fuere, Sacerd. Brixin. *de exeq. c.1. §. 1.* Aſylum enim mortis ſepultu-
ra à Tertulliano rectè vocatur, adverſus Dona- 3
tiſtarum Aſſeclas ſcribente, qui ſepulta Chriſtianorum, & etiam Regum corpora effoderunt.
Et certè graviſſimæ pœnæ in ſepulchrorum vio- 4
latores vel ab ipſis Ethnicis Imperatoribus olim ſtatutæ fuerunt, Pamellius *ad Tertullian. Apolog.*

Exequiæ itaque, ſive Exſequiæ à ſequendo 5
dictæ ſunt. More enim priſco, præcedebat funus, & ſequebantur Homines, Terent. *Funus interim procedit: nos ſequimur.* Vel potiùs ab
exequendo, quæ Vox *Thuſcul.* 1. pro funerare 6
eſt uſurpata, ut monet Turnebus *Adverſ.* 9. quamquam Fungerio, *Lex. Philol.* priùs etymon perplaceat. Aliter definitur à *M. Martinio*. Officium funebre quum pompam funeris ex domo ſequimur ad ſepulturam, quæ definitio magis cum rei natura concordare videtur.

§. I. Sacras Cæremonias, ac ritus, quibus ex antiquiſſima traditione, & Summorum Pontificum inſtitutis Sancta Mater Eccleſia Catholica, in filiorum ſuorum exequiis uti ſolet, tamquam vera Religionis myſteria, Chriſtianæque pietatis ſigna, & fidelium mortuorum ſaluberrima ſuffragia, Parochi ſummo ſtudio ſervare debent, atque uſu retinere.

Sæpiùs de Cæremoniis loquuti ſumus prout res Sacræ, & Eccleſiaſticæ ſunt, ſed nunquam de etymologia, & origine hujus vocis verba fecimus. Ideò hìc aliquid circa hoc, mihi ſubdere viſum eſt. D. Thomas *c. 2. q.99.* allegatus à
7 Sarnellio *T.2. ep.2.* ait: *Ordinatur Homo in Deum, non ſolùm per interiores actus mentis (qui ſunt, credere, ſperare, & amare) ſed etiam per quaedam exteriora opera, quibus homo Divinam ſervitutem profitetur; & iſta opera dicuntur ad cultum Dei pertinere; qui quidem cultus, cæremonia vocatur, quaſi munia, ideſt dona Cereris, quæ dicebatur Dea frugum, eo quòd primò ex frugibus, oblationes Deo offerebantur.* Quæ quidem opinio ſatis exquiſita eſt, nec impropria.

Allegatus doctiſſimus Sarnell. *loco citato*, 8
opinionem ſuam affert ſatis laudabilem, & quæ rationi magis conſona videtur, contra quoſcumque Etymologiſtas ab eo citatos. Et eſt, quòd vox *Cæremonia* ortum ſuum trahat à Græca voce *Chare*, quæ eſt ſalutatio æquivalens *Ave, Salve, &c.* & quia ſalutationes cum actu reverentiali ſemper fiunt, ideò iſti actus *Cæremoniæ* appellati

pellati ſunt. Videant alii, ego hanc opinionem
ſummoperè approbo.
9 Quamvis jus celebrandi exequias pro defunctis
poſt illorum tumulationem non comprehendatur
inter jura Parochialia, ut colligitur ex *dec.*552.
part. 5. *recent.* necnon ex generalibus decretis,
ſeu *Reſolut. S. C. R. in Urbis, & Orbis* 19. *De-*
cembris 1693. in quibus jura omnia Parochia-
lia diſtinctè numerantur, ut videre eſt apud
Monacell. *Form. t.*2. *tit.*13. *form.*1. *à num.*46.
10 attamen obligatio ſepeliendi ſuos Parochianos in-
cumbit Parocho, & non alteri Sacerdoti, cu-
juſcumque gradus ſit, Machada *l.*4. *p.*2. *tr.*2. *do-*
*cum.*24. *n.*2. Barboſ. *de Off. & pot. Par. p.*2. *c.*22,
*num.*48. Imò eſt conſtans concluſio, quòd ſepe-
liendi, & funerandi facultas à jure competat illi
11 ſoli. *C. ſuper Cathedram. de ſepult. in* 6. *c.*
dudum. de ſep. ex privilegio autem nonnullis Re-
gularibus. *Ex conſt.*27. *Leonis X. & in extrav.*
Benedict. IX. inter cunctas, de *privil. & conſt.*
Sixti IV. Pii V. & Gregorii XIII. quibus antea
non erat permiſſum erigere Crucem in funeribus,
quia non habebant jus funerandi, Prediera *de*
fun. aſſoc. n. 37. *& alii*. Sed de regula genera-
12 li, ab adminiſtratione Sacramentorum dependet
jus ſepulturæ, ut obſervant Gratian. *diſc.* 198.
num. 79. & alii apud Urſaya *T.* 1. *p.* 2. *d.* 14.
num. 25.
Exequias verò non niſi in Eccleſiis, ubi ſe- 13
peliuntur Cadavera, celebrari debere, nec poſſe
cogi defunctorum hæredes ad illas iterandas in 14
alia Eccleſia, reſolvit *S. R. C. in una Ferrarien.*
7. *Septembris* 1613. quam referunt, & ſequun-
tur adducti per Pignatell. *conſ.*58. *num.* 5. *tom.*5.
& Nicol. *in floſc. verb. Sepultura*; & noviſſimè
S. C. Conc. in una Novarien. funerum 15. *Martii*
1704. allegat. ab Urſaya *T.* 1. *d.* 28. *n.* 6.
Quòd ſummo ſtudio ſervari debeant iſti Ritus
in exequiis, probatur per Pignatell. *T.*4. *Conſ.*229.
num. 1. Inter cæteros enim Chriſtianos ritus,
quos de Funeribus recenſet Durand. *l.* 1. *cap.*23. *à*
*num.*10. ex Sacra Scriptura, Conciliis, & Pa-
tribus, illi præcipui ſunt, quòd mortui ſepelian-
tur, diligenter eorum exequiæ ornentur, & per-
agantur; ex D. Clemente *ep.*1. *ad Jacobum fra-*
trem Domini; ex Origene *l.* 5. *c.* 8. *contra Cel-*
ſum; ex D. Hieronymo *l.* 1. *ep.*25. *ad Paulam*;
ex D. Auguſtino *l.* 1. *de Civit. c.*13. & *ſerm.*34.
de verb. Apoſt. ubi ait: mortuos ſepeliendos pro
cujuſque viribus.

§. II. His itaque præſtandis, qua par eſt, modeſtia, ac devotione ita ſe habebunt, ut ad defunctorum ſalutem, ſimulque ad vivorum pietatem, quemadmodum verè ſunt, non ad quæſtum, ejuſmodi ritus ſancti inſtituti eſſe videantur.

15 Modeſtia, & devotio in quocumque Eccleſiæ
ritu adhibenda eſt, prout ſæpiùs in hoc opere
diximus; decet enim res ſanctas ſanctè tractari.
Hìc verò ubi de re tam triſti, & lugubri, ſed
etiam pia agitur, magis augenda eſt iſta mode-
ſtia, & devotio, duabus de cauſis, ut aſſerit
textus; nempe quia de æterna defunctorum ſalute
agitur, atque de vivorum pietate, & exemplo.
Nihilominus quia quandoque humanus animus
contra omnia Eccleſiæ jura, & præter intentio-
nem tam Sacri Ritus, magis movetur à quæ-
ſtu, quàm à pietate, naſci ſolet, ut ab aliqui-
bus magis timeatur Mors conjuncti ob expenſas
funerum, quàm ob amiſſionem perſonæ; quod 16
providè intelligens Sancta Mater Eccleſia, pro-
hibuit in caſu exequiarum, iſtam quæſtus avidi-
tatem, quæ omnem fructum humanarum pre-
cum deſtruit, Pignatell. *T.*4. *d.*229. *per totum.*
Certum enim eſt, quòd Sancti Patres, & Ca- 17
nones, atque Concilia, nullo tempore paſſa
ſunt, quòd Clerici, & Preſbyteri adminiſtrent
ſepulturas cum aliqua pactione, vel coacta ſolu- 18
tione: numquam verò vetuerunt, ne ſponta-
neas oblationes in hanc cauſam factas reciperent, 19
Rot. *in Rom. funer.* 15. *Junii* 1699. coram Mo-
lines *n.* 12. 13. Monacell. *Append. dec.*22.

§. III. Nullum corpus ſepeliatur, præſertim ſi mors repentina fuerit, niſi poſt debitum temporis intervallum, ut nullus omninò de morte relinquatur dubitandi locus.

20 Hoc temporis ſpatium non eſſe in jure deter-
minatum, notat, & advertit Mancin. *in fine ope-*
ris ſui: ſed dicit, ſtandum eſſe conſuetudini lo-
21 corum, ſeu Conſtitutionibus Diœceſanis; multas
enim Synodos vidi, in hoc temporis ſpatio aſſi-
22 gnando diſcrepantes. In aliquibus locis aſſignan-
tur horæ octo, vel ad minus ſex, antequam Ca-
23 daver Sepulturæ tradatur. In dubio autem, an
verè ſit mortuus homo, conſule Medicum: quòd
24 ſi ſepeliendum judicaverit, ſepeliatur, ita Poſſe-
vin. *c.* 14. *num.* 1. Sunt enim aliqui morbi, ex
25 quibus Infirmi videntur mortui, & verè non ſunt:
ut laborantes morbo apoplexiæ, cordis paſſioni-
bus, & hujuſmodi, ut de aliquibus paſſim legi-
tur, qui mortui exiſtimabantur, & ſic inter mor-
tuos repoſiti, imò & perpetuæ Sepulturæ traditi,
tamen ſubinde mortui minimè erant. De quibus
nonnulla exempla ſcitu digna leguntur *in Vita* 26
Ven. P. Camilli de Lellis, *l.* 2. *c.* 1. & apud Mu-
ſart. *Man. Paroch. p.* 2. *c.* 6. *num.* 4. Necnon Pi-
gnatell. *T.* 4. *dec.* 29.
Nec minimè credendum eſt aliquibus ſignis, 27
per quæ demonſtratur Cadavera quandoque vi-
vere: utpotè ſunt, ſudor emanans è fronte, at-
que è toto corpore, calor diu in cadavere per-
durans, color rubicundus, & vivax in facie, un-
gues, & pili creſcentes, quia iſta quoque ſunt
ſigna æquivoca, quæ in Cadaveribus evenire ſo- 28
lent. Egomet vidi cadaver mulieris per tres dies
continuos ſudans in Noſocomio Batturorum Al- 29

borum Ferrariæ, adeò ut per totum triduum opus fuerit illud inſepultum tenera, ot ſatisfieret credulitati muliercularum adſtantium, quæ illud ſepelire impediebant.

Synodus Ferrarienſis ſub Cardin. de Verme,
30 *p.* 2. *c.* 19. præcipit, non elapſis à morte ſepeliendi viginti quatuor horis, nullum cadaver hu-
31 mari debere: Mulieres verò io partu defunctas, non elapſis à morte earumdem triginta horis. De-
32 nique repentina morte ſurreptis, non elapſis à morte quadraginta horis: ſuſpicandi enim defectus amoris erga defunctum videtur præbere argumentum, qui ſollicitè curat ſeparare ſe ab 33
aſpectu defuncti.

Nihilominùs datur quandoque caſus, ut neque ſex, neque octo, neque (quod plus eſt) viginti, aut quadraginta horæ expectari poſſint: & tunc præcipuè eſt, quando Cadavera, vix Anima ſeparata incipiunt putreſcere, & fœtorem graviſſi- 34
mum emittunt. Iſta ſigna putrefactionis clarè demonſtrant Animam eſſe à corpore ſeparatam; ideòque tutò, & ſine aliquo metu poſſunt hujuſmodi Cadavera ſepeliri, etiam poſt horam: quod obſerva- 35
tur communiter etiam in mortuis morte violenta.

§. IV. Quod antiquiſſimi eſt inſtituti, illud quantum fieri poterit, retineatur, ut Miſſa, præſente corpore defuncti, pro eo celebretur, antequam ſepulturæ tradatur.

36 Sacroſanctum Chriſti Corpus, & Sanguinem pro mortuis offerri, Apoſtolorum temporibus, ſolitum fuiſſe teſtantur Clemens Romanus S. Petri diſcipulus, *lib. Conſt. Apoſt.* 6. *c.* 10. *& l.* 8. *c.* 4. Dionyſius Areopagita Diſcipulus S. Pauli, *Eccleſiaſt. Hierarch. l.* 1. *&* 2. Div. Cyprianus, *l.* 4. *epiſt.* 5. & S. Joan. Chryſoſt. *in Ep. S. Pauli ad Philipp. Hom.* 3. expreſsè affirmat, ita ab Apoſtolis ſancitum fuiſſe. S. Ambroſ. *in epiſt. ad Bonifacium PP.* S. Auguſtin. *in lib. Confeſs. & lib. de cura pro mortuis agenda, & lib. de Orig. Animarum contra Fauſtum Manichæum*. Hæc apud *Sacerd. Brixinen. d.* §. 2. Hoc totum dictum ſit ad demonſtrandum eſſe vetus inſtitutum celebrandi Miſſas præſente corpore, circa quod, Franc. 37
Maria Samuelli in ejus *Prax. controv.* 8. *concl.* 15. *num.* 27. ait, Mortuorum Officia, & Miſſas diebus Dominicis poſſe celebrari, & aliis diebus fe- 38
ſtivis pro Defunctis, quorum corpora adhuc ſuper terram ſunt: minimè verò ſi fuerint ſepulta. *Ita S. R. C. in una Egitanen.* 4. *Maji* 1603. & hæc eſt praxis univerſalis.

§. V. Si quis die feſto ſit ſepeliendus, Miſſa propria pro defunctis, præſente corpore celebrari poterit, dum tamen Conventualis Miſſa, & Officia divina non impediantur, magnaque diei celebritas non obſtet.

Quæ ad explicationem hujus paragraphi ſufficiunt, videnda ſunt apud Gavant. *p.* 1. variis capitibus; à quo Authore nonnulla deſumere, quæ ad noſtram rem faciunt, mihi liceat; &
39 primò. Non debere corpus defuncti ſepeliri ſine Miſſa, ut ait Durand. *d. l.* 7. Et omni tempore, cadavere præſente, poſſe celebrari pro de-
40 functis, niſi in Paraſceva, quo die Corpus Chriſti immolari non debet; & eo caſu differendæ
41 ſunt exequiæ in craſtinum; in quo poſt Miſ-
42 ſam Sabbati Sancti, poterat olim alia Miſſa celebrari pro Defuncto; quod intellige juxta patrios mores Durandi, ubi nimirum viget conſuetudo ſepeliendi defunctos ſimul cum Miſſa, & numquam ſine ea, abſque ſcandalo.

Si quis autem io die Paſchæ moriatur, corpus ejus ſervetur in ſequentem diem, ob reverentiam Paſchæ. Ita Gavant. *l. c.* Ubi notandum eſt pro explicatione hujus paragraphi, intelligere Rubricam de Miſſa ſolemni, ſeu ut dicitur, Majori; non autem de Miſſa privata, quia Miſ-
43 ſæ privatæ etiam præſente corpore, dici nequeunt in Dominicis, oeque duplicibus.

44 Loquitur inſuper Textus de magna diei celebritate. Vel ſis iſta celebritas magna in univerſali Eccleſia, vel in illa tantùm, in qua ſepeliendum eſt Cadaver, ſemper eſt magna, ideoque ſicuti excipitur dies Paſchæ, & Pentecoſtes, ſeu Nativitatis Domini, quæ ſolemnitates totam Eccleſiam reſpiciunt, ita excipiendus eſt dies Dedicationis, vel Sancti titularis in Eccleſiis privatis, pro quibus non datur major ſolemnitas particularis; & hoc ſit, ne minuatur ſolemnitas feſti (& nota, quòd feſta intelliguntur hoc loco de præcepto, æqualia Dominicis) ſuper omnes, lætitia Paſchalis minueretur ſi in die Paſchæ hoc fieret, ergo abſtinendum eſt, S. Ignat. *Ep. ad Magneſ.*

Adde conſequenter, & à fortiori, neque celebrari debere Miſſam Defunctorum, præſente corpore, in diebus, in quibus neque de duplici fieri poteſt, utpote Hebdomada major, non obſtante quòd conſtitutio Apoſtolica allegata à Gavanto *l. c.* hortetur nos ad orandum pro iis, qui pereunt, quæ verba apud SS. Patres importare ſolent Sacrificium.

Sacra tamen Rituum Cong. tolerari poſſe cen- 45
ſuit Miſſas de *Requiem* in duplici feſto, quòd oon ſit de præcepto, ut Teſtatorum voluntates adimpleantur, 1. *Sept.* 1607. *& rurſus* 20. *Junii* 1626. non autem ad arbitrium vivorum, ſed pro adimplenda lege Defunctorum.

Cavendum ulteriùs eſt, oe iſta Miſſa ſolemois, quæ etiam in feſtis duplicibus pro Defunctis celebrari poteſt, præſente cadavere, oon debet eſſe aſſociata muſicis inſtrumentis. Sanctiſſimus enim 46
Benedictus XIII. in ſuo Concilio Roman. *t.* 15.
c. 6. prohibuit, ne in Miſſis Defunctorum Orga- 47
na pulſentur, nec aliquid muſicum inſtrumentum adhibeatur, ſub pœnis inflict. *in extrav. Docta, de Vita, & honeſt. Cleric.* & in edicto Alexandri VII. Anni 1665. Quæ Sanctio generalis eſt,

& com-

& complectitur etiam funera Principum, & Ma-
gnatum, non minus quàm S. R. E. Cardinalium,
& Nobilium Virorum.

Miſſa Conventualis ſemper in quacumque Ec-
cleſia eſt dicenda, nec impedienda ab Officio
48 Defuncti. Iſta Miſſa ita dicitur, quia fit pro con-
ventu Populi, ut Miſſa concordet cum Officio,
quod ſemper fieri debet, *c. cùm creatura, de
celeb. Miſſ.* ubi verbum *Mandamus*, obligat ad
mortale, Gavant. *d. p.* 2. *t.* 4. & neque omitti
poteſt pro Miſſa Defunctorum, *in dict. c. cùm
creatura, &c.*

Itaque Divina Officia impediri non debent. 49
Nomine Divinorum Officiorum venit hic non
tantùm Miſſa, ſed & Horæ Canonicæ, Proceſ-
ſiones, Conciones, & quæcumque aliæ functiones
quæ fieri debent de neceſſitate in tali die: quæ
officia anticipare, ſeu poſticipare pro canenda Miſ-
ſa Defunctorum, præſente corpore, eſſet inconve-
niens, & contra Ritum: quod tamen in uſu non eſt.

§. VI. Caveant omninò Parochi, aliique Sacerdotes, ne ſepulturæ, vel exequiarum, ſeu anniverſarii mortuorum officii cauſa, quidquam paciſcantur, aut tamquam pretium exigant. Sed iis eleemoſynis contenti ſint, quæ aut probata conſuetudine dari ſolent, aut Ordinarius conſtituerit: neque permittant, ut pallia, aut alia Altaris ornamenta ad ornatum Feretri, vel Tumbæ adhibeantur.

50 Tria loca aſſignat Rubrica, in quibus Paro-
chis, ſeu Sacerdotibus, Officium celebrantibus
dari ſolet eleemoſyna: nempè Sepultura, Exe-
quiæ, & Anniverſaria: poteſt enim dari ſepul-
tura ſine Exequiis, & poſſunt dari Exequiæ, ſic-
uti Anniverſaria, ſine ſepultura; in quibus om-
nibus aliquid juſtè contribui debeat illi Sacerdoti,
qui tale Officium celebrat.

51 Sepulturæ, & Exequiæ jam notæ ſunt; Anni-
verſaria verò ſunt Officia illa, quæ celebrantur
annuatim illa die, in qua quolibet anno cadit
obitus, ſeu depoſitio mortui.

Dicit igitur Rubrica, quòd Parochus, ſeu Sa-
cerdos nihil paciſci debet ſuper hoc, ſed ſtare
conſuetudini, ſeu conſtitutioni Ordinarii. De
52 facto Synodi Diœceſanæ ſemper habent caput
ſeparatum circa Taxas pro ſepeliendis Defunctis,
quia ſæpiſſimè controverſiæ non exiguæ oriri ſo-
lent.

Superenunciatus SS. Pontifex Benedictus XIII.
in eodem Concilio Romano, Conſtitutionem
edidit, quæ incipit, *Romanus Pontifex*; qua
decernitur, & mandatur, ut in Italia, eique
53 adjacentibus Inſulis, Parochis defunctorum Quar-
ta funeralis perſolvatur, & hoc ad eliminandas
controverſias, quæ oriri ſolent inter Parochos,
& Regulares ſuper hanc Quartam, de qua vide
dictam conſtitutionem.

54 De cætero abſurdum eſſet ſi Parochus, vel qui-
vis Sacerdos, priuſquam exequias celebret, vel
funus ducat, peteret pretium, & paciſceretur:
& quando in Regularium Eccleſiis Defunctorum
55 corpora eſſent tumulanda, ſi Parochus ea priùs
ſpoliaret cereis, & intortitiis, quibus ſtipantur;
in pœnam hujus facinoris amitteret jus, quod
habet, & Quartam funeralem, necnon tenere-
tur in integrum reſtituere cum cadavere quid-
quid abſtuliſſet. Ita *S. C. Ep. & Reg.* 20. *Mar-
tii* 1643. quæ juſſit Parocho cuidam, ut reſti-
tueret ceram, quam abſtulerat, cùm quidam
defunctus ſepeliendus deferretur ad Eccleſiam Re-
gularium.

56 Prætereà in quacumque diœceſi Taxa compe-
tens ſtatuta eſt pro exequiis, & funeribus, ul-
tra quam Parochus neque Aſſem exigere poteſt,
neque menſuram, numerum, & pondus ceræ
augere.

In Civitate, & Diœceſi Ferrarienſi, poſt Sy-
nodum habitam ab Eminentiſſ. & Reverendiſſ.
Card. Ruffo Epiſcopo, anno 1726. prodiit,
eodem mandante nova Taxa, & reforma-
tio funerum, & expenſarum in illis occur-
rentium, quæ priùs penè intolerabiles erant:
cui Taxæ debent uniformari etiam Regulares, 57
tunc quando in eorum Eccleſiis cadavera, (non
verò fratrum, ſeu familiarium ſuorum) ſepeliun-
tur, tam in numero, & pondere ceræ, quàm
in eleemoſyna pro ſono campanarum, aliiſque
occurrentibus. Sicuti enim uniformabantur anti-
quis Taxis per anteceſſores Epiſcopos ſtatutis, &
præcipuè illi de anno 1666. per Card. Donghium
publicatæ, ita huic quoque parere debent. Et
ratio eſt, quia Cadaver ſemper ſub poteſtate, 58
& juriſdictione Ordinarii eſt, etiam ſi huma-
tum ſit; *c. corpora Sanctorum, de conſecr. d.* 2.
Sed Exequiæ fiunt circa cadaver, ergo Taxæ ad
illud ſpectantes factæ ab Ordinario intrant etiam
Clauſtra Regularium.

Id totum, quod in Exequiis datur Parocho, 59
haberi debet pro eleemoſyna, non autem pro
pretio. Quapropter, non eſſe reprehendendos
Parochos ait Pignatell. *T.* 4. *dec.* 229 *num* 20. Si
juxta laudabilem conſuetudinem, & Taxam in-
ſtant pro funeribus, & Exequiis celebrandis, ſe-
cundùm qualitatem, & facultates Defunctorum, 60
eaſque curant obſervari ad præſcriptum Ritualis
Romani, *& c. Apoſtolicam, de Simon.* ac exigi
illas eleemoſynas, quas Ordinarii locorum con-
ſtituerint, nam quod ſuum eſt, petunt, & jure
ſuo utuntur, vigore conſuetudinis, quam in ma-
teria funerum, totum facere probant adducti per
Gratian. *diſcept.* 94. *n.* 78. & Sperell. *deciſ.* 87.
num. 14.

Ad id poſtea, quod dicit Rituale, non de- 61
bere permitti, ut Pallia, aut alia Altaris orna-
menta, ad ornatum Feretri, vel Tumbæ adhi-
beantur, neſcio quo pacto Rectores Eccleſiarum
huic legi ſint in obſequentes. In Tumulis con-
ſuetis, & quotidianis ſine cadavere, ut pluri-
mùm quæque Eccleſia parata habet ſingula, &
omnia neceſſaria, nempè Candelabra ferrea, vel
lignea nigro colore picta, cenotaphium item
ſimile, & alia ad funus faciendum, parandum-
que in medio Eccleſiæ: ſed in funeribus magni-
ficis Virorum Principum, & nobilium, necnon
Eccleſiaſticarum Perſonarum, pro quibus Pegma-

ta,

ta, & lugubres Machinæ extolli ſolent, ſuper
quas cadavera collocantur, quandoque oeceſſitas
62 urget, ut Candelabra Altarium in uſu veniant:
Sed hoc ſemper eſt contra Ritum, nec tolera-
ri debet. Quod de Candelabris dico, intelligatur
etiam de Palliis, Vaſis, Tobaleis, &c. quæ Al-
tari inſerviunt. Nec obſtat, quòd in funeribus
Epiſcoporum, ſeu Cardinalium, circa corpus eorum
videantur ſtrata Paſtoralia, Mitræ, Planetæ, at-
que alia inſignia, quia hæc non ad inſerviendum
Feretro ibi parantur, ſed ad dignitatem defuncti
demonſtrandam, tamquam ſpolia ipſius.

§. VII. Cùm autem antiquiſſimi Ritus ſit Eccleſiaſtici Cereos accenſos, in exequiis, & funeribus deferre, caveant item, ne hujuſmodi ritus omittatur, ac ne quid avarè, aut indignè in eo committatur.

63 In Exequiis, ſeu funeribus omitti non de-
bet honeſtus modus, qui ſemper ſervandus eſt,
Pignatell. *l. c. num.* 2. Hic honeſtus modus eſt,
64 ut adhibeantur in funere, ſeu Exequiis, Cerei
accenſi; ſemper enim, ajebat Div. Clemens *in*
Conſt. Apoſt. apud veteres Chriſtianos, injuria
mortuis tribui videbatur, ſi abſque Clericis,
Pſalmis, ac luminibus debitis ſepelirentur. Iſti
Cerei accenduntur non ex ſuperſtitione, ut effu-
tiunt nonnulli hæretici apud *Æn. Sylv. de Orig.*
Bohem. c. 35. Sed ad ſigoificandum Animas vi-
vere, & Defunctorum corpora reſurrectura. Vi-
de multas hujus rei cauſas apud Roril. Benzon.
epiſt. Lauretan. in ſpecul. Epiſc. & Curat. l. 2.
diſp. 2. *q.* 2. apud Pignatell. *ibid. n.* 16.
65 Ne appareat ulla Avaritiæ nota apud Parochos,
& Sacerdotes, ſeu Clericos Exequiis, & funeri-
bus intereſſentes, nulla eſſe debet quærimonia de
Taxa funerum exigua, neque de pondere, &
66 menſura Candelarum, quarum cura unicè apud
Hæredes defuncti eſſe debet.
67 Circa numerum verò earum, ſtandum eſt
conſuetudini, ſeu præſcriptioni Taxæ conſtitutæ
ab Ordinario. De earum æqualitate, vide Pigna-
tell. *T.* 3. *conſ.* 48. *n.* 9. & 13. Sed circa diſtri-
butionem, ſeu compartitionem, dico Intortitia,
Cereos, & Candelas, quæ per viam deferuntur
circa Cadavera, in quibuſcumque privatis Eccle-
68 ſiis, dividendas eſſe pro æquali portione inter
ipſos Parochos, & miniſtros aliarum Eccleſia-
rum quarumcumque etiam Regularium, in qui-
bus ſepeliuntur. Ac propterea quando hujuſmodi
Intortitia, ſeu Cerei, & Candelæ in præfatis Ec-
cleſiis, pro celebrandis Divinis Officiis, præſen-
te corpore, accenduntur, finito officio extin-
guendæ, & cuicumque medietas aſſignanda eſt,
ut per Sel. *in Select. Canon. c.* 92. *n.* 15. ubi re-
fert deciſum *in Cong. RR. DD. Præfectorum Ur-*
bis S. D. N. Urbano VIII. approbante ſub die
21. *Martii* 1621. ex Barboſ. *Collect. in Concil.*
69 *Trid. Seſſ.* 25. *c.* 13. *n.* 9. Non per hoc tamen
danda eſt duplicata Candela Superiori Religioſo-
rum, *ex Stat. Cler. c.* 6. §. 14. *in Addit.*
Hoc totum debet fieri juxta facultates, & di-
gnitatem Defuncti, à cujus hæredibus impenſæ
regulantur, ut ſequendo *Text. in l. ſi quis*, §.
ſumptus, & *l. Ac ſi quis* §. *Æquum autem*,
&c. *de Relig. & ſumpt. fun.* uno ore affirmant
ibidem Repetentes ab Urſaya, *allegat. T.* 3.
p. 1. *d.* 12. *num.* 43. Neque id tantùm ratione
ipſorum hæredum, ſed etiam de jure naturæ,
quod jubet defunctos funerari ex bono, & æquo;
itaut Judex de ea æquitate cognoſcens, ſumptum
omninò non debent admittere modicè factum, ſi
fortè in contumeliam defuncti hominis locupletis 70
modicè factus ſit, Alberic. de Roſat. *ad l.* 2. *ff.*
ad l. Falcid. n. 3. Florian. à S. Petro *in d. l. ſi*
quis ſepulchrum, §. *funus*, & *ſumptus funeris*,
& quamvis aliqui id non ſervaverint, inquit Pi-
gnatell. *l. c. num.* 13. Non ideò poteſt concludi
conſuetudo contraria, ſed potiùs violatio legis,
quia prædicti actus non obſervantiæ, etiam ſi eſ-
ſent majoris partis, non ſunt actus ioconcuſſi,
ſed interrupti per ſententias in contrarium, quæ
deſtruunt conſuetudinem; & tanquam actus con-
trarii, non ſinunt illam vivere, ac vigere, ad
tradit. per Bartol. *in l. ſemper in ſtipulat. in*
fin. ff de Reg. Jur. Surd. *Conſ.* 393. *num.* 23.
& Rota coram Merlin. *dec.* 554. *n.* 3.
Verba Textus: *Ne quid indignè in eo com-* 71
mittatur; intelligenda ſunt hoc pacto: Ne ac-
ceptas candelas inaccenſas reponas, & alias jam 72
penè conſumptas adhibeas: hæc enim magnæ
avaritiæ nota eſt, & à Perſona Eccleſiaſtica peni-
tus eliminanda. Cæterùm juxta Regulam præſcri-
ptam à Carolo Muſart. *in Manual. Paroch. p.* 2.
cap. 6. *num.* 5. unuſquiſque ſe gerere deberet.
Rogatus, mortuum, nulla pretii mentione fa-
cta, abſque moleſtia, aut tergiverſatione ſepe- 73
lies: Si ii qui ſumptus facere debent, id quod
conſuetudine, vel ſtatuto Epiſcopi juſtum eſt,
non offerant, exigere poteris poſt aliquos dies
funeris: ſi negent, experire omnem aliam viam:
ſi neque ſic, age jure coram tribunali Ordina-
rii. Quidquid enim in Dei cultum; quidquid
in miniſtrorum Chriſti ſuſtentationem cedit, non
eſt dicendum ex Sacerdotum avaritia manare: qui
enim Altari ſervit, de Altari vivere debet; *c. cùm* 74
ſecundùm, *de præbend.* apud Lavor. *d. num.* 5.
Niſi defuncti adeo pauperes ſint, ut iniquum
videatur aliquid ſperare, prout dicemus in ſe-
quenti.

§. VIII. Pauperes verò, quibus mortuis, nihil aut ita parum ſupereſt, ut propriis impenſis humari non poſſint, gratis omninò ſepeliantur; ac debita lumina ſuis impenſis, ſi opus fuerit, adhibeant Sacerdotes, ad quos defuncti cura pertinet, vel aliqua pia Confraternitas, ſi fuerit, juxta loci conſuetudinem.

75 De Privilegiis Pauperum, & miſerabilium Per-
ſonarum, egregiè ſcripſerunt Lancellotus, &
Velaſquez. Poſtremus verò circa funera, fuſiùs
hanc materiam pertractavit *p.* 1. *q.* 4. *n.* 78. Circa

quam

quam advertere debent Parochi, & Sacerdotes,
quibus commiſſa eſt cura ſepeliendi defunctos,
76 non debere ipſos eſſe Judices, an Paupertas ſit
extrema, vel non: adeò ut qui remanent poſt
defunctum, non valeant erogare quæ neceſſaria
ſunt ad funus, niſi omnninò ſpolientur rebus
victui, & veſtitui neceſſariis. In hoc caſu eſſet
addere afflictionem afflicto, quod non licere do-
cuit ſuperallegatus Velaſquez *d. p. 1. q. 117. n. 40.*
Sed nec Judex arbitrari poteſt ubi lex miſerabi-
lem perſonam deſignat: *Ex text. in leg. unic. C.
quando Imperator. inter pupill. & vid.* eò ma-
77 gis, quia in Parochis pluſquàm in aliis elucere
debent miſericordiæ Opera, Lantuſc. *Theatr. Reg.
verb. exeq. n. 8.*

De jure autem eſt, quòd Parochus tenetur
ſepelire ſuos mortuos, & gratis ubi ita ſit con-
ſuetum, ut inhærendo Rituali noſtro reſolutum
fuit à *S. R. C. in Caſſanen. 5. Maji 1617.* quam
Reſolutionem referunt, & ſequuntur Paſſerin. *de
ſtat. Hom. q. 187. art. 4. inſpect. 3. num. 166.* Abb.
Juſtinian. *in Addit. ad Novar. in ſumm. Bullar.
f. 12.* à Moſtaz. *de cauſ. Piis, l. 6. cap. 3. ſub n.
46.* at poſſe recipere ſolitum dari, ubi eſt lau-
dabilis conſuetudo aliquid tribuendi pro funere,
petendo conſuetam largitionem poſt mortuum à
ſe liberè ſepultum. Ita Poſſevio. *c. 14. n. 1. & 2.*
Machado *Perf. confeſſ. l. 4. p. 2. tr. 2. doc. 24. n. 2.*
Barboſa *p. 3. cap. 26. n. 37.* Quapropter puniendus
78 qui ſepulturam denegaret Pauperi, eò quia non
habeat unde ſolvat pro cereis, & pro aſſociatio-
ne. Sepultura enim nemini eſt deneganda, Co-
var. *l. 2. var. reſol. cap. 1. num. 10.* Bellett. *diſq.
Cleric. p. 1. de Clerico debitore, §. 3. num. 34.*
Item ſi ſine lumine, & debitis exequiis id fa-
79 ceret, ſed tantùm permitteret Cadaver in foſſa
humari: turpe enim eſt, neque ſatis Chriſtia-
num Pauperes mortuos, qui Theſaurum Chri-
ſti ſunt, Tiraquell. *in tract. piæ cauſæ in præ-
fat. verſ. item, &c.* nullo ritu ſacro duci, aut
projici in locum non ſactum, & repugnat præ-
cepto noſtri Textus, Muſatt. *d. p. 2. c. 6. num. 5.*
ubi dicit profectò offendi nonnullos, cùm vident
Pauperes nullo ritu efferri, & temerè abjici,
vel ſordidè conquiri pro funere, eleemoſynas;
& docet, quòd in tali caſu adeſſe debet ſaltem
unus Sacerdos, qui brevi prece, leviter humo
cadaver tegat, ne inſepultum obdormiat.
80 Quæri hic poſſet, an cadaver debitoris (qui
ſi ære alieno gravatus ſit, certè pro Paupere ha-
beri debet, Benincaſa *Tract. de Paupertate, q. 7.
ſpecial. 8. num. 24.* Altograd. *conſ. 42. n. 1. l. 1.*)
debeat inſepultum teneri pro debiti ſolutione, ſeu
donec ſolvatur debitum: & negativè reſolvit
Covarruvias *l. c.* Bellet. *p. 1. §. 3. num. 34.* qui
addit *num. 38.* impedientem humationem defun-
cti ob ejus debita, puniendum eſſe, *l. fin. &
ibi authen. C. de ſepulch. violat.* Boer. *deciſ. 87.
n. 2.* Sepultura enim mortuorum nullo prætextu 81
retardari, aut impediri debet, etiam compoſitio-
nis, aut Quartæ funeralis cauſa, ut reſolvit
*S. R. C. in una Caſſanen. 5. Maji 1617. & in
altera Crotonien.* ut refert Barboſa *d. c. 26. n. 55.*
necnon in una *Novarien. Funerum 15. Martii
1704.* allegat. ab Urſaya *T. 4. p. 2. d. 6. num. 152.*
cùm nulla ratio id patiatur, Chriſtianæque pie-
tati repugnans videatur, maximè verò pro pe-
cuniarum intereſſe, cadaver humanum, inſepul-
tum remanere.

Non debent itaque gravari Parochi, & Sacer-
dotes in ſepeliendis Pauperibus gratis omninò,
imò id perſuadere debent etiam Libitinariis, & 82
quibuſcumque illis, qui in ſepeliendis cada-
veribus operam præſtat, ſeu pro ſono campa-
narum, ſeu pro feretri delatione, ſeu pro ape-
rienda, & claudenda ſepultura, ſeu demum pro
effodienda fovea, vel deferendo cadavere: imò
ipſemet, exemplo charitatis, præcedere debet,
& excitare alios, præſtando cereos, & quæcum-
que ſint ad hoc neceſſaria. Hoc enim eſt verè
opus Miſericordiæ, paſſim in Sacra Scriptura fi-
delibus à Deo commendatum; reputaturque elee-
moſyna, Lavor. *d. tit. 2. cap. 14. num. 6.* necnon 83
opus juſtitiæ, quod in extremo Judicio Chriſtus
(*Matth. 25.*) agnoſcet, & approbabit, propter
quod Regnum promiſſum decernet, juſtitiæque
coronam reddet miſericordibus, Mercator. *Nucl.
Catecheſ. lect. 116. p. 478.*

Si in Eccleſia illa Parochiali, vel in vicina- 84
tu adeſſet pia Confraternitas, non tantùm ad
hoc opus ſepeliendi mortuos inſtituta, ſed ſub
quovis alio titulo, hoc præſtare deberet. Qui-
cumque enim Confratres, qui Saccum induunt,
pœnitentiæ, & miſericordiæ veſtem gerunt.
Philippin. *Filiat. ſpir. c. 22.* unde erubeſcere non
debent in hoc tam pio opere gratis ubique exer-
cendo, D. Gregor. *Ser. 1. de conſol. mortuor.* Bar-
boſ. *p. 3. c. 26. n. 4.*

§. IX. Ubi viget antiqua conſuetudo ſepeliendi mortuos in Cœmeteriis, retineatur, & ubi fieri poteſt, reſtituatur: at verò cui locus ſepulturæ dabitur in Eccleſia, humi tantùm detur. Cadavera autem prope Altaria non ſepeliantur.

85 Antiquitus per legem XII. Tabularum, cau-
tum fuit, ne cadavera intra Urbes ſepeliren-
tur, *J. Conſ. in l. 3. §. Divus, ff. de ſepulchro
violato, & in l. mortuorum, C. de relig. atq.
ſumpt. funer.* Item de jure antiquo prohibitum
erat, ut in Eccleſia ullatenus humana corpora
conderentur: ideò Chriſtianorum Cœmeteria,
86 primitus extra Urbem fuiſſe notat Samuel. *de ſep.
Tr. 1. contr. 2. concl. 1.* Deinde poſt datam pacem,
87 intra Urbes extitiſſe, ut de corpore Conſtantini
Magni, & Honorii Imperatorum conſtat. *l. 2. Cod.
de Sacroſanct. Eccleſ.* Iſta Cœmeteria erant à Tem- 88
plis diſtincta, ut *c. 1. de conſecr. Eccl. c. ſi ci-
vitas, de ſent. excom.* & adhuc talia ſunt in qua-
cumque Eccleſia præſertim Parochiali.

Iſtud nomen *Cœmeterium*, diverſimodè quo- 89
ad ejus originem interpretatur. Vide ſupracita-
tum Samuel. *concl. 9.* & Marri *in Hierolex.* Ego 90
puto, licèt ſingulari opinione, quòd deducatur
à *Cœmento*, & *Terra*, quia ex lapidibus rudi-
bus, ſuperimpoſita terra, componebantur ſepul-
chra; ut videre eſt apud Kirkman, & Girald.
de

de ſepulturis , ſeu vario ſepeliendi ritu . Sed
ut iſtas eruditiones relinquamus , quæ præci-
cipuè , & præciſè leguntur in dicto opere Fran-
ciſci Mariæ Samuelli , ad noſtrum Rituale me
conferam.

91 Antiqua conſuetudo erat igitur ſepeliendi Ca-
davera Fidelium in Cœmeteriis, non verò in Ec-
cleſiis . Iſta Cœmeteria nimis latè interpretata
fuere dum *Rota in Calaguritana de Amurio* 12.
Decembris 1603. *coram Ludoviſio* , dixit prohi-
bitionem juris antiqui de non ſepeliendis cada-
veribus in Eccleſia , provenientem ex Concilio
Vereaſi , Bracarenſi , & Moguntino allegat. à Sa-
muel. *d. Con.* 4. procedere tantùm in Cappella
majori Eccleſiæ. Ratio potiſſima hujus prohibi-
92 tionis eſſe poterat , primò quia ſepulchra jam fa-
brefacta non erant, ad ibi condenda Cadavera ;
nec ibi conveniens erat ita frequenter, prout oc-
currere poterat, Pavimenta Eccleſiarum, quæ an-
tiquitus ex nobiliſſimo opere , & præſertim Mu-
ſivo erant , deturpare , & deformare in effodien-
dis ſepulchris : Secundò quia Cadaverum putredo
ſemper cum fœtore eſt , & dedecet in illo Sacro
loco , venerando thimiamate ſæpiſſimè perfuſo , &
munditiam redolente , graveolentia corpora con-
dere ; unde etiam ratio hæc vocatur civilis à La-
vorio *d. T.* 2. *c.* 5. *num.* 90. ne aer putrefieret ,
& locus corrumperetur fœtore Cadaverum.

Tertiò demum , quia à frequenti cadaverum
humatione , tam fœtor , quàm humiditas prove-
nire ſolet , & ita non omninò ſanum habitaculum
deveniret , prout evidenter hodieque digno-
ſcitur in Eccleſiis præſertim Parochialibus , in
quibus frequenter ſepeliuntur cadavera . Proh ,
bone Deus! quàm differunt ab illis Eccleſiis , in
quibus nulla ſepulchra effodiuntur!

Alteram rationem affert Samuel. *dict. concl.* 6.
& eſt moralis : nempe quia Eccleſia eſt ſpeciali-
ter Deo dicata , cui mors ultrà non dominabi-
tur , & quoniam non decet Defunctorum corpo-
ra tumulari , ubi quotidie divina celebrantur of-
ficia , ac Deus colitur , & veneratur , *c. nullus*
13. *q.* 2. *c. præcipien.*

93 Ad hanc munditiem igitur rationem habuit
Rubrica noſtra , & quantum in ſe eſt , ſtuduit ,
ut iſte laudabilis modus ſepeliendi Cadavera tan-
tummodò in Cœmeteriis reſtitueretur , exemplo
magni Ephraem Syri , qui teſtamento cavit de
ſua ſepultura hoc pacto : *Ne ſinatis me in Do-
mo Dei poni , aut ſub Altari : non enim decet
Vermen putredine ſcatentem in Sanctuario Do-
mini reponi* , S. Ephr. Teſt.

94 Tractu temporis autem conceſſum fuit aliqui-
bus Perſonis dignis , ac præſtantiſſimis , qui pie-
tatis laude , ac geſtarum rerum magnitudine ce-
lebriores fuere , aliquando , ut in Eccleſiis ſepe-
lirentur , *c. nullus* 13. *q.* 2. ut de nonnullis SS.
Pontificibus , Imperatoribus , Epiſcopis , & aliis
perſonis Eccleſiaſticis legitur , Concil. Tribur.
c. 17. Evagr. *l.* 4. *c.* 3. & 30. Succeſſivis verò
95 temporibus ampliata eſt iſta tolerantia , & indul-
tum omnibus Chriſti-fidelibus , ſive Eccleſiaſticæ ,
ſive Laicæ fuerint Perſonæ , ut in Eccleſiis , ſi
vellent , tumularentur , *c. nullus* 13. *qu.* 2. ubi
gloſs. *ver. fideles* , *c. Eccleſiam* , *de conſecrat.
diſt.* 1. & *alibi plurimùm* , ut notat Lavor. *dict.
tit.* 2. *c.* 5. *num.* 117. & ratio hujus permiſſionis
ab eodem Lavorio ibi adducitur , nempè ut Pro- 96
pinqui , & Amici ſepulturas inſpicientes in Ec-
cleſia , orent pro mortuis , & ſpecialiter com-
mendentur Sanctis , quibus Eccleſia dedicata eſt ,
c. cum gravia 13. *q.* 2. *ubi gloſs.* & *Turrecrem.*

Sed iſta ratio valet etiam ſi corpora ſepelian-
tur in Cœmeteriis , ſeu ſepulturis Eccleſiæ conti-
guis , quæ Cœmeteria appellantur , *ex Innocent.
c. abolenda , de Sepult.* & *c. ſicut* 17. *quæſt.* 4.
& ſi Cœmeterium permittatur aliquantulùm ab
Eccleſia remotum propter fœtorem evitandum ,
attamen ſemper , in adeundo Eccleſiam , inſpici
poteſt , atque ita movere animum tranſeuntium ,
ſeu ad Eccleſiam pergentium , ut orent pro mor-
tuis , & dicant : *Benedictio Domini ſuper vos* ,
&c. quod inſpectum fuit etiam apud Gentiles ,
qui prope viam condebant ſepulchra in agris in-
fœcundis , ut viatores mortalitatis monerentur , 97
ita tamen , ut viam ipſa ſepulchra non impedi-
rent , *l.* 2. *ff. de loc. pub.* & *itin.*

Creſcente verò in dies Chriſtianorum Religio- 98
ne , omnium fidelium cadavera in Eccleſiis hu-
mari permiſſum fuit , *c. ubicumque* 13. *quæſt.* 2.
c. ſicut antiquitus 17. *q.* 4. & notat Lavor. *dict.
tit.* 2. *c.* 8. *num.* 2. quòd adeò abuſus inolevit ,
ut non ſolùm in Eccleſiis , ſed etiam quodam- 99
modo ſuper Altaria corpora ponerentur . In non-
nullis antiquis Templis , reperiebantur Tumuli ,
atque Urnæ marmoreæ ſuper terram exiſtentes ,
ad parietes elevatæ , & etiam Altari contiguæ ,
necnon ſuperpoſitæ loco Baldachini , quibuſdam
Altaribus , adeò ut & Templa magnoperè impe-
direntur , & humanam ſuperbiam ad ſidera uſ-
que extollerent : Quapropter S. Pius V. in Con- 100
ſtitutione , Cùm primùm *Kalend. Aprilis* 1566.
mandavit , ut defunctorum corpora ſuper terram
exiſtentia , in Tumbis profundis , infra terram
collocarentur , cujus conſtitutionis verba ſunt ,
§. 6. *Et ut in Eccleſiis nihil indecens relinqua-
tur* , iidem (Ordinarii) *provideant , ut Capſæ
omnes , & depoſita , ſeu alia Cadaverum condi-
toria ſuper terram exiſtentia , omninò amovean-
tur , prout aliàs ſtatutum fuit ; & Defunctorum
corpora in Tumbis profundis infra terram collo-
centur* . Quod ſervari volens in ſua Diœceſi Div.
Carolus , Conſtitutionem ſimilem graviſſimis ver-
bis humanam ambitionem deteſtantibus edidit *in
Conc. Prov.* 1. *p.* 2. hujuſmodi : *Non eſt feren-
da noſtri temporis inſolentia ſepulchrorum , in* 101
*quibus putida cadavera , tanquam Sacrorum Cor-
porum Reliquiæ , excelſo , & ornata loco in Ec-
cleſiis collocantur , circumque arma , & vexilla ,
trophæa , & alia victoriæ ſigna , & monumen-
ta ſuſpenduntur , ut jam non Divina Templa ,
ſed Caſtra bellica eſſe videantur . Ambitioſam
igitur hanc in mortuorum corporibus decorandis
arrogantiam deteſtantes , & Eccleſiarum decori
conſulentes , ejuſmodi ſepulchra excelſò loco poſi-
ta , & ea quæ parietibus incluſa , vel adjuncta
etiam in una parietum parte eminent , niſi mar-
morea , aut ærea ſint , ſive illis corpora conte-
gantur , ſive inania , & ibi tantùm , honoris
cauſa , ſint conſtituta , & eorum omnis generis
ornatum , & apparatum , ad tres menſes amove-
ri , ac tolli omninò jubemus , oſſaque ac cineres
in Sacro loco , altiùs in terram defodi , ita con-
ditos , ut ſepulchrum è ſolo non emineat.*

Item

Item novo Decreto idem Sanctus Antiſtes ſancivit, *in Synodo Diœceſ. 4. decr. 37.* his verbis: *Arma, Vexilla, Trophæa, aliaque Victoriæ monumenta, ſepulchra quamvis inania, in ſublimi loco collocata, aut è parietibus prominentia, quæ ab Eccleſiis amoveri, decreto provinciali juſſimus, è Cæmeteriis item, & Sacris aliis locis amoveantur. Nec verò iis ipſis locis impoſterum exædificentur, collocentur, afigantur, aut ſuſpendantur.*

Parietes, *Actor. p. 4. in Inſtruct. ad funera deducenda*, ſubjungit: *Et ſi cui locus ſepulturæ deinceps dabitur in Eccleſia, humi tantùm detur, & ſepulchrum, in quo conditur, opere fornicato, cum reliquo Eccleſiæ pavimento æquatum ſit, &c.*

102 Sed harum Conſtitutionum vigor, vel non fuit univerſalis, vel neglectus fuit, multa enim Templa, & quidem inſignia in Italia conſpiciuntur, tum antiquis, tum novis Monumentis in ſublimi loco collocatis, occupata, quæ in dies novis, & recentibus Cadaveribus implentur, quorum Monumentorum tolerantia fortaſsè provenit *ex Decreto S.C. Epiſc.* emanato in una *Mantuana 13. Octob. 1579.* allegata à Nicolio *floſc. verb. Sepultura, num. 2.* in quo de Conſtitutione Sancti Pii V. ſuperenunciata, verba faciens, dicit:

103 *Non tamen comprehenduntur Monumenta Marmorea, muris, ſeu columnis adhærentia, præſertim amotis Cadaveribus à locis altis, quia hæc nullam indecentiam, imò magnum ornamentum afferunt Eccleſiis*, ubi nota illud verbum *Præſertim*, per quod datur exceptio huic regulæ, ſed non per hoc tollitur omninò, quòd non poſſint ibi collocari Cadavera.

104 Inſuper prohibet Textus noſter; ne propè Altaria conſtruantur ſepulchra, cùm enim Altaria Domini deceat Sanctitudo, tolerari non debet, ut prope illa conſtruantur Sepulchra, in quibus fœtentia Cadavera humanæ miſeriæ teſtimonia reponantur; & ubi quoodie incenſa fumant, fœtor intolerabilis exhalet, atque ideò per *Canonem præcipiendum 13. q. 2.* habemus, quòd Parochi, & Regulares in ſuis Eccleſiis non poſſint corpora Defunctorum ſepelire prope Altare, aut ſub Altarium Bradellis. Ita etiam declaravit *S. Cong. Ep. & Reg. 8. Febr. 1594. 13. Septembr. 1593. 2. Maji 1601. 10. Novembr. 1599.* allegat. à Samuel. *d. Tr. 1. contr. 8. Concl. 3.* & ſi ibi ſepulchra conſtructa reperiantur, ſub illo Altari cele- 105
brari Miſſa noo debet, ſed interdici, donec corpora aliò transferantur.

Quare diſtantiam hujuſmodi ſepulchrorum ab 106
Altaribus, ſeu Bradellis, præſcripſit D. Carolus, *Act. p. 2.* hoc Decreto; *Sepulchrorum ipſorum impoſterum ædificandorum oſtium, longè abſit ab Altaris ſcabellis ligneis, vel bradellæ, cubitis ad minus tribus. Sepulchra verò ipſa ad ſcabellum ligneum non pertingant*, Barboſ. *dict. p. 3. c. 26. num. 9. & 10.*

Honor inſuper Altaris tribui ſolet de conſuetudine Eccleſiæ ſolis Sanctis, quibus jam Eccleſia indulſit venerationem: ideò tumulari ſub Altare eſſet quædam declaratio Sanctitatis. In primitiva 107
enim Eccleſia ad ſepulchra Sanctorum præcipuè Martyrum, & ſupra oſſa eorum venetaoda erigebantur Altaria, ut ſcilicet Sacrificium, quod offertur Deo, redundaret etiam in ipſorum gloriam.

Eadem ratio eſt quoad Pedale, quia cùm hu- 108
juſmodi ſcabellum ſit Altaris, eſt particeps honoris Altaris, Pignatell. *t. 4. conſ. 32. per tot.* Paſqualig. *d. T. 1. q. 675. per tot.*

Sed non tantùm prope Altare veritum eſt con- 109
ſtruere Sepulchra, alter locus eſt, à quo prohibeantur; nempe Baptiſteria. Decrevit enim Div. Carolus, *Prov. 6.* quòd in Baptiſterii Sacello nullum Sepulchrum extrui liceat. Quòd ſi Baptiſterium extra Sacellum ædificatum ſit, propè illud Sepulchrum fieri non debet; ſed tam longè, ut ab illius ſepimento, ſepulchrale os diſtet ſpatio cubitorum ſaltem trium, ac prætereà concavitas ſepulturæ, ne ſepimentum attingat. In hac materia ſcripſit elucubratiſſimum Tractatum meus Bonaventura Angeli Ferrarien. inſcriptum: *De non ſepeliendis mortuis juxta Aram Templi*, ad quem Lectorem meum remitto ſi multa eruditione ditari cupiat.

§. X. Sepulchra Sacerdotum, & Clericorum cujuſcumque ordinis, ubi fieri poteſt, à ſepulchris Laicorum ſeparata ſint, ac decentiori loco ſita, atque ita ubi commodum fuerit, ut alia pro Sacerdotibus, alia pro inferioris ordinis Eccleſiæ Miniſtris parata ſint.

110 Hoc facilè exequi poteſt io Eccleſiis Regularium, ubi ſolent eſſe multa ſepulchra, & pariter diverſi Ordinis Miniſtri. Intelligendam tamen credo hanc regulam, ſi loquamur de ſepulchris conſtructis in Eccleſiis, non verò in Cœmete-

111 riis, quia in iſtis, confuſim ſepeliuntur cujuſcumque ordinis, & ſexus defuncti, ut in praxi præcipuè eſt apud ſpectatiſſimos Monachos Carthuſienſes, qui in Templis ſuis, generaliter loquendo, ſepulchra conſtructa non habent, & tam Monachos ſuos Sacerdotes, & Laicos, quàm Affines, Conſanguineos, & Benefactores utriuſque ſexus, in communi Cœmeterio ſepeliunt, effoſſa fovea ſimili pro quocumque ſepeliendo.

Nihilominus in Eccleſiis aliter faciendum videtur ad diſtinctionem Ordinum, & Characteris. Si nequit habere Eccleſia duo ſepulchra diſtincta, unum pro Clericis, alterum pro Sacerdotibus, ſaltem unum ſit commune pro illis tantùm, qui in Charactere conveniunt: ſed omninò pro Laicis Viris adſit aliud Sepulchrum, pro Fœmi- 112
nis verò aliud, ex univerſali praxi Catholicæ Eccleſiæ allegata ab Urſaya, *T. 2. p. 2. diſc. 30. num. 39.*

Quod dictum ſit pro ſepeliendis illis, qui ſi- 113
bi Sepulchrum non elegerunt, vel propriam ſepulturam conſtructam non habent: quoniam in avitis, hæreditariiſque ſepulchris, totam inte- 114
gram familiam ſepelire mos eſt, nullo habito diſcrimine inter Mares, & Fœminas, vel inter Clericos, & Sacerdotes, & Laicos, quia Sepulchrum commune eſt.

115 Quòd ſi hæc Sepulchra pro Sacerdotibus, & Clericis haberi poſſint diſtincta, congruum videtur, ut etiam collocentur in decenuori, & nobiliori loco, puta in Choro, in Presbyterio, alioque ſimili ſitu; Lavor. *d. t.* 2. *c.* 11. *n.* 90. quod tamen eſt contra antiquas conſtitutiones.

§. XI. Sacerdos, aut cujuſvis ordinis Clericus defunctus, veſtibus ſuis quotidianis, communibus, uſque ad talarem veſtem incluſivè: tum deſuper Sacro veſtitu Sacerdotali, vel Clericali, quem ordinis ſui ratio depoſcit, indui debet. Sacerdos quidem ſuper talarem veſtem, amictu, alba, cingulo, manipulo, ſtola, & caſula, ſeu planeta violacea ſit indutus.

116 Ex Amalario Diacono *de Eccleſ. Off. l.* 4. *c.* 41.
iſte ritus deſumptus eſt. Ratio autem, cur hujuſmodi veſtimentis Sacerdotes, & Clerici induantur (de Regularibus, & præſertim Mendicantibus non eſt hic ſermo) eſt quia Veſtes tum Sacerdotales, tum Clericales, virtutes ſignificant, cum quibus præ cæteris Miniſtri Altaris Deo ſunt præſentandi, Lavor. *d. t.* 2. *c.* 1. *n.* 105. Ita legimus quòd D. Petrus Martyr Alexandrinus, indutus veſtibus Sacerdotalibus albi coloris, colobio, & omophorio triumphali pompa ad Cœmeterium delatus fuit, Baron. *Ann.* 310. *n.* 10. Nonnul-
117 las rationes in contrarium affert Paſqualig. *T.* 2.
q 820. quibus demonſtratur, quòd non deceat Sacerdotum corpora cum Sacris Veſtibus ſepelire: Sed has omnes aliis validioribus rationibus deſtruit, & licitam eſſe conſuetudinem aſtruit induendi Sacerdotes defunctos habitu Sacerdotali. Nec obſtat frigida illa objectio, quòd Veſtes Sacerdotales ſint adhibendæ tantummodò in Eccleſiaſticis officiis Deo gratis; quia dum adhibentur ad ornandos defunctos Sacerdotes, ſunt in
118 officio Eccleſiaſtico; nam ſepultura eſt pars il-
lius officii, quod conſiſtit in exequiis.

Inter cæteras Sacerdotales Veſtes, ſeu ſupellectiles, Lavorium *d. l.* enumerat quoque Cali-
119 cem, ut in manibus Sacerdotum alligentur,
prout, ſuo tempore erat conſuetudo Romæ. Sed doctiſſimus Sarnellius *ep.* 33. *T.* 1. improbat hanc conſuetudinem ponendi Calicem cum Patena in manibus Sacerdotum defunctorum, & etiam Miſſale apertum, eò quia Rubricæ repugnat, & decentiæ: nam cùm vetitum fuerit per *Concilium Arvern. Can.* 5. & Altiſiod. *d. can.* 12. ne opertorio Domini, ſeu Pallio Altaris Sacerdotum corpora obtegerentur, dum ad Tumulos evehuntur, quia dum honorantur corpora, altaria polluuntur; ita pari pacto, neque Calice, ſeu Patena ornari debent hujuſmodi cadavera, quia hæc ſunt Vaſa propria Altari, & Sacramentis immediatè inſervientia, eo modo, quo Palla Altaris.

Apud Græcos olim in uſu erat, ut Sacerdo- 120
tum cadavera Oleo Sacro ungerentur, antequam ſepulchris traderentur: & habetur ex D. Dionyſ. Areop. de *Eccleſiaſt. Hierarch. cap.* 7. his verbis: *Tum Antiſtes Oleo mortuum profundit, ſanctaque precatione pro omnibus adhibita, in loco honorato corpus, cum aliis ejuſdem Ordinis Sanctis corporibus reponit, & condit*. Et myſterium hujus cæremoniæ explicat ſobdens: *At tunc quidem Olei perfuſio ad Sacra certamina, cum qui initiabatur, vocabat: nunc autem Oleum, quod infunditur, eum, qui exceſſit è vita in ipſis certaminibus certaſſe, deceſſiſſe declarat*, Clericat. *de Extr. Unct. dec.* 61. *n.* 4.

Veſtes itaque Eccleſiaſticarum Perſonarum, pri- 121
mò debent eſſe illæ, quibus incedendo utebantur, productæ uſque ad talos: Collare inſuper, fœmoralia, caligæ, calceamenta, ſeu crepidæ, non autem pallium, quia hoc non eſt indumentum, ſed ſuperindumentum, & in funeribus imponitur tantùm Doctoribus, ut Toga totaliter compleatur.

Portò deſuper induendæ ſunt Veſtes ejus Ordinis; ſi Sacerdos ſit, omnes, & quæcumque præſcribuntur à Rituali unà cum Biretto in formam Crucis quo omnes Eccleſiaſtici utuntur. Planeta præſcribitur violacei coloris, utpotè quia mœrorem, & pœnitentiam ſignificat: ſed communis uſus eſt adhibendi Planetas nigras, non ob aliud, credo, niſi quia faciliùs reperiuntur in Eccleſiarum Sacriſtiis, ex quo in uſu pœnè continuo ſunt ad Miſſas pro Defunctis celebrandas: Non ita verò Planetæ violaceæ, quarum uſus in Miſſa non ita frequens eſt. Itaque per hoc, quòd Rubrica præſcribat Planetam violaceam, non excluduntur Planetæ nigræ, eò quia etiam in agenda defunctorum quandoque permittitur uſus Planetæ violaceæ: Et D. Carolus *Act. p.* 4.
de fun. & exeq. Cleric. præſcribit Planetam de- 122
bere eſſe Albi coloris: ſed fortaſſe hoc erit pro ritu Ambroſiano.

§. XII. Diaconus verò induatur Amictu, Alba, Cingulo, Manipulo, Stola ſuper humerum ſiniſtrum, quæ ſub axilla dextra annectatur, & Dalmatica violacea.

123 Eodem modo, quo incedit Diaconus in Sacrificio Miſſæ, debet quoque in funere demonſtrari. Idem præſcribit S. Carolus, *Ibid.*

§. XIII. Subdiaconus autem Amictus, Alba, Cingulo, Manipulo, & Tunicella, &c.

124 Quod de Diacono ſcriptum eſt, dicitur etiam de Subdiacono, & concordat cum præſcriptis à S. Carolo ſupracitato. Poſſet quæri cur
tam Diaconi, quàm Subdiaconi deferre debeant 125
manipulum, cùm ex ritu ſit, quòd deponatur in Proceſſionibus? Cui reſponden. Quamvis in exe-

exequiis Proceſſio fiat, attamen defunctus non
gerit in ea vices Diaconi, aut Subdiaconi, ſed
omnimodam ſuam dignitatem oſtendit, deferen-
do inſignia ſui Ordinis.

§.XIV. Alii prætereà inferiorum Ordinum Clerici, ſuperpelliceo ſupra Veſtem Talarem ornari debent, ſinguli prædicti cum Tonſura, & Birretis ſuis.

126 Superpelliceum eſt Veſtis propria quorum-
cumque Clericorum, & ſignum eorum gradui
congruum, quod in funeribus inſervit ad orna-
tum, non ad miniſterium. De Biretto jam ſuprà
diximus, §. 11. de Tonſura verò hoc unum di-
127 co, quòd ſi in longa Defuncti infirmitate, facti
ſint longi Capilli, & coma prolixa, decet, ut
tondantur ad menſuram conſuetam, ut in omni-
bus pateant ornamenta ſuæ dignitatis, & gradus:
imò non incongruum eſſet in capite Defuncti Ec-
cleſiaſtici Coronam Clericalem de novo efforma-
re, quando in infirmitate deperdita ſit.

§.XV. Nullum porrò cadaver perpetuæ ſepulturæ traditum ex illa cujuſvis ordinis Eccleſia aſportari liceat, niſi de licentia Ordinarii.

128 Immediatè ac Cadaver aliquod ſepulturæ Ec-
cleſiaſticæ traditum eſt, juriſdictioni Ordinarii
129 ſubjacet: ideòque ſine ejus licentia non poteſt
exhumari, & aſportari. Limitandum tamen hoc
130 venit, ſi ſepultura non eſſet perpetua, ſed per
modum depoſiti, ut fieri ſolet de cadaveribus il-
luſtrium Perſonarum, quæ extra Patriam deceſ-
ſerint, & ab hæredibus transferri velint. Item
limita ſi expurganda eſſent Sepulchra, & aſpor-
tanda oſſa vel ad publicum Cœmeterium, vel ad
illud Eccleſiæ propriæ. Denuò ſublimita, ſi per
errorem aliquod Cadaver humatum eſſet in non
ſuo ſepulchro, vel non convenienti, & foret ex-
humandum pro reponendo illo in aliud Sepul-
chrum ejuſdem Eccleſiæ: tunc ſine licentia Epi-
ſcopi id fieri poſſet. Sed quando nulla ex illis
cauſis movet ad hujuſmodi translationem, non
poteſt hæc fieri abſque Ordinarii facultate, quæ
juſtis de cauſis denegari poteſt, *c. Corpora San-
ctor. de conſecr. diſt. 2. l. final. dum. l. nemo hu-
manum, Cod. de relig. & ſumpt. fun.* Samuell.
dict. Tr. 1. contr. 5. concl. 1. num. 1. & 2. Nam
translatione mortuorum violantur ſepulchra, La-
131 vor. *dict. c. 7. num. 26.* & ut iſta violatio non
eveniat, debet impetrari licentia, quia de jure
132 illicita eſt, quando cadaver perpetuæ ſepulturæ
traditum ſit, Marcian. *l. 36. ff. de regul. &
ſumpt. fun.*

Quibus juſtis cauſis poſſint transferri cadavera,
vide Lavor. *dict. T. 11. c. 7. num. 29.* Pro quo-
rum tamen translatione de uno in alium locum,
nullam deberi Gabellam declaravit *S. C. Immu-
133 nit. in una Firmana* 10. *Junii* 1613. Ricci *Sy-
nopſ. verb. Cadaver*, etiamſi ſit de una in aliam
Civitatem, ſeu de Villa ad Urbem.

134 Diximus ſuprà, juſtis de cauſis poſſe hanc fa-
cultatem ab Epiſcopis denegari: laudabilis enim
praxis magnorum Tribunalium illa eſt, ut ad evi-
tandam humanorum cinerum vexationem, nun-
quam permittant exhumari Cadavera; ſed præ-
via declaratione nullitatis humationis, reſcribere
ſolent pro ſola reſtitutione emolumentorum fu-
neris: ut de praxi *S. Rotæ* affert Urſaya *T. 2.
p. 1. d. 7. num. 66.* ex qua praxi remanet mani-
feſtum, quòd ea Tribunalia, nulla habita ratione
inſtantiæ Hæredum incongruæ, unicè reſpiciunt
præjudicium illarum Eccleſiarum, in quibus de-
functus ſepeliri debebat. Hoc tamen non obſtan-
te, firmum ſemper remanet jus pro reſtitutione,
licèt de congruo non fiat.

Iſta exhumatio, ſeu translatio quandoque fa- 135
cienda occurrit pro recognitione corporis delicti
facienda à Judice ſæculari. In hoc caſu ſolet concedi
hæc facultas à S. C. Immunitatis. Sed hoc va- 136
lent etiam facere Epiſcopi per allegat. à Mona-
cell. *T. 1. tit. 6. for. 7. per totum*: quando Cada-
ver non ſit Perſonæ Eccleſiaſticæ, quia tunc, 137
abſque tergiverſatione, licentia hujuſmodi eſt
impetranda à S. C. Immunitatis. Et licentiam in 138
primo caſu poteſt Epiſcopus denegare, ſi ita
ſibi expedire videatur ad evitandum aliquod in-
conveniens, Sperell. *dec. 51. n. 17. Reſol. crim. 2.
num. 3.* quos (rejecto Januenſi *in Prax.*) ſe-
quitur Raynald. *Obſerv. Crim. T. 1. c. 1. §. 11. n.
35.* Quam facultatem poteſt tradere Epiſcopus,
etiam ſi Eccleſia eſſet Regularium, *S. C. Immun.* 139
in una Maceraten. 8. Aug. 1645. allegat. à
Monacell. *d. l.* Nec Regulares poſſe de jure ex-
humare Cadavera perpetuò ſepulturæ tradita in
ſuis Eccleſiis abſque Epiſcopi licentia, eo fi-
ne, ut à curia ſæculari recognoſcantur, decla-
ravit *S. C. Ep. & Reg. 11. Sept. 1643.* quæ
Epiſcopo Placentino ordinavit, ut quoſdam re-
prehenderet Regulares, qui permiſerant exhuma-
ri cadaver defuncti cujuſdam, ut à curia ſæcu-
lari recognoſceretur, abſque dicti Epiſcopi li-
centia, & conſenſu, Samuel. *d. Tr. 2. contr. 13.
Conc. 8. num. 23.*

Dixi unicum verbum ſuprà, de ſepeliendo 140
Cadavere per modum depoſiti: modò ſubdo,
Statutum Cleri Romani *ſub c. 4. §. 6.* hæc manda-
re: Cadavera extra limites Parochiæ, in qua
obierunt, abſque ejuſdem Parochi licentia in de-
poſitum non deponantur, Cardinalium Cadave-
ribus exceptis, Rota coram Priol. in una Roma-
na Juris tumulandi 20. *Febr.* 1702. *num. 35. §.
& demùm*; allegat. à Monacell. *Append. dec.*
18. ubi notandum, quòd quando defunctus in
aliqua Eccleſia depoſitatur, ut in aliam transfe-
ratur, fieri debet authenticum teſtimonium; vi- 141
delicet, talem defunctum ibi minimè tumulari
perpetuò, ſed tantùm ad tempus depoſitari, ac
tale Inſtrumentum tempore translationis præſen-
tari debet ante Judicem Eccleſiaſticum, & ab il-
lo venia impetrari transferendi, & ſuperiori il-
lius Eccleſiæ, ad quam transfertur, notificari, &

142 tunc Miſſa *de Requiem*, *&c.* dicta, poteſt ad deſtinatum locum transferri, *l. 1. C. de reliq. & ſumpt. fun.* Samuel. *d. l. conc.* 3. ubi multa de hac materia. Quomodo iſta licentia executioni demandanda ſit, & quibus cautelis, necnon quarum Perſonarum aſſiſtentia; vide Monacell. *loco citato*.

§. XVI. Laici Cadaver, quolibet generis, aut dignitatis titulo præditus ille fuerit, Clerici ne deferant, ſed Laici.

143 Hoc præſcriptum fuit, ne confunderentur jura: quamvis enim deferre mortuos officium pietatis, & opus miſericordiæ ſit, attamen ſemper eſt actus ſervitutis, quæ à Clerico Laicis præſtanda non eſt, Lavor. *T. 2. c. 2. n. 60. 61.* ubi dicit, quòd nonnumquam à Perſonis ejuſdem ordinis, & qualitatis, cujus erat defuncti corpus, ut à Sacerdotibus, Sacerdotum; Clericis, Clericorum; Confratribus, Confratrum corpora efferri ſolent, *Rational. Divin. Off. l. 7. c. 35.* Unde S. Carolus *Act. 2. de Ritu funer.* inter Laicos, qui Laici corpus efferre horrentur, includit, & monet Confratres ſæculares.

In Conſtitutionibus Synodalibus diverſarum Eccleſiarum, & præcipuè Ferrarien. *c. de Funer. &*
144 *Sepult.* ſancitum eſt ita: *Per tres Clericos aſſiſtentes Cathedralis Sacriſtiæ, & alium inſervientem ſodalitati Sanctiſſimi Sacramenti in ipſa Eccleſia, deferantur ad ſepulchra cadavera Sacerdotum, nulla etiam data mercede, ſi hoc exigat Paupertas Defuncti*, quod adamuſſim, & inviolabiliter obſervatur.

Viros in dignitate Conſtitutos, Canonicos, 145
Parochos, & hujuſmodi ſolent deferre Viri ejuſdem ordinis, non in toto itinere Proceſſionis, ſed pro prima elevatione, ſcilicet quando Cadaver è Domo deducitur per aliquot paſſus, ut ita appareat fraternæ charitatis exemplum.

In aliquibus locis ruralibus, vidi cadavera 146
mulierum à Fœminis deferri, ſed non laudavi. Relinquendum eſt hoc munus Fœminis tantummodò in perpetua clauſura degentibus, ubi Virorum penuria eſt, nec ita facilè illis permittitur, ut monaſteria ingrediantur.

§. XVII. Corpora Defunctorum, in Eccleſia ponenda ſunt pedibus verſu Altare majus, vel ſi conduntur in Oratoriis, aut Cappellis, ponantur cum pedibus verſis ad illarum Altaria: quod etiam pro ſitu, & loco fiat in ſepulchro. Presbyteri verò habeant caput verſus Altare.

147 Iſte Paragraphus ſpectat ad formam diverſimodam collocandi Cadavera, dum exponuntur in Eccleſia pro Exequiis, & dum Sepulchris traduntur. Genericè loquendo, ſicuti pedes hominis ſunt qui præcedunt dum intrat Eccleſiam, ita pedes ſemper primi eſſe debent verſus Altare. Ultra quam quòd eſſet quædam irreverentia ſi Laicus terga verteret Altari.

Hoc verò non currit pari paſſu in Sacerdoti-
148 bus. Iſtorum Cadavera poſtquam intraverint Eccleſiam, caput vertunt ad Altare, ex privilegio dignitatis Sacerdotalis, per quod fit etiam, ut dum ad Altare celebrant, faciem vertant verſus populum, & terga Altari, etiam ſi in Tabernaculo claudatur Euchariſtia; quos enim ſalutamus, eis faciem præſentamus, Gavant. *Part. 2. t. 5. de Orat.* quod non faciunt alii miniſtri Altaris: ideòque privilegium hoc habendi caput verſus Altare in funere ſolis Sacerdotibus conceditur, non verò aliis Clericis etiam in Subdiaconatus, vel Diaconatus ordine conſtitutis.

149 Quod fit in Eccleſia pro Exequiis, idem fit etiam in ſepulchris condendo cadavera, ut etiam inter mortuos appareat hæc diſtinctio. Dicendum tamen hoc eſt, quando Sepulchri commoditas id permittat: dantur enim in aliquibus Eccleſiis ſepulchra inverſo ordine conſtructa, in quibus non ita facilè condi poſſunt Cadavera, ſecundùm Ritum præſcriptum: atque hac de cauſa ſubjungit Textus verba illa: *Pro ſitu*.

Antiquitus Cadavera collocabantur in Monu- 150
mentis diverſimodè: alia ad ortum Solis, alia ad Occaſum, Ælian. *l. 5. var. Hiſt.* Verùm Jo: Baptiſta Rubeus *de Div. Offic. l. 4. cap. 45.* ait, quòd debet Homo ſepeliri, ut capite ad Occidentem poſito, pedes dirigat ad Orientem. (Ita erant conſtructa omnia Templa in primitiva Eccleſia, ut Altare, quod erat unicum, ad Orientem haberent, & Portam ad Occidentem) in quo quaſi ipſa poſitione orat, & innuit, quòd de Occaſu feſtinet ad Ortum; de Mun-
do ad ſæculum. Cadavera ſupina etiam poſita 151
legimus, quod & hodie ſervari communiter videmus.

§. XVIII. Cæterùm nemo Chriſtianus in communione Fidelium defunctus, extra Eccleſiam, aut Cœmeterium ritè benedictum ſepeliri debet. Sed ſi neceſſitas cogat, ex aliquo eventu, aliquando ad tempus aliter fieri, curetur, ut quatenus fieri poterit, corpus in locum Sacrum quamprimùm transferatur; & interim ſemper Crux capiti illius apponi debet, ad ſignificandum illum in Chriſto quieviſſe.

152 Jus commune determinare pro unoquoque ſepulturam, ut nimirum debeat quiſque ſepeliri, aut in ſepulchro majorum ſuorum, aut in Eccleſia Parochiali, docet Pignatell. *T. 7. conſ. 21. num. 1.* ex quo provenit, ut nemo extra loca ſuperiùs dicta, licitè ſepeliri poſſit, tam ratione Juris communis, quàm ratione *l. 2. Cod. de Sacroſ. Eccl.* dummodò Fidelis ſit, nec impedimentum habeat, à quo ab hujuſmodi Eccleſiaſtica ſepultura arceatur, ut in ſequenti Titulo dicemus:

quorum

quorum maximum impedimentum illud eſt,
quòd talis Homo non ſit mortuus in communione Fidelium.

Datur quandoque caſus, prout in bello, quòd
corpora humana nequeant deferri ad Eccleſiam,
et humentur, ſi cadavera ſint Fidelium: ſed
in hoc caſu, de facili benedici poteſt locus ad
uſum cœmeterii: De hac benedictione agemus
153 ſuo loco in Titulis de *Benedictionibus*; modò
hoc unum dicam, Cœmeterium debere eſſe lo-
cum Sacrum, non ab officio ſuo ita factum,
ſed à benedictione ritè, & rectè illi data: niſi
Miſſæ in cœmeterio celebrarentur, quia in hoc
caſu, quamvis cœmeterium benedictum non ſit,
attamen pro loco Sacro habetur, quia ex Miſ-
ſarum celebratione ſacer efficitur, ac religioſus,
adeo ut nefas ſit, quòd in eo corpus excom-
municati ſepeliatur, Samuel. *d. Tr. 1. contr. 16.
concl. 3.*

154 Cæterum, ad conſtituendum Cœmeterium be-
nedictum de per ſe, non autem proviſionale,
ut in caſu ſupradicto, requiritur deputatio,
cum aliis ſolemnitatibus, & Diœceſani Benedi-
ctione, prout in *Auth. de Eccleſia*, *§. ſi quis*,
de fabrica, *cum authent. de monit. §. illud*.

Inſuper poteſt etiam dari caſus aliquando,
155 in quo cadaver non poſſit humari in loco Sa-
cro, & neceſſitas urgeat, ut ſepeliatur. Tunc
poteſt ſepeliri in loco non ſacro, ſed non per
hoc eſt in oblivione ponendum, adeo ut ibi
requieſcat uſque ad immutationem univerſalem:
limita verò, tunc cùm detur facilis exhumatio
hujus Cadaveris; quòd ſi difficiliter exhumari,
& effodi poſſet, relinquendum eſſet in ſua re-
quie; puta ſi in flumine: ſi in Mari: ſi in
Terris Infidelium, &c. Neceſſitates verò iſtas
difficiliter dari poſſe credo in Civitatibus, &
locis fidelium: etſi daretur, quòd Tumulus ad-
huc ædificatus non eſſet, vel Eccleſia corrueret,
facilè invenirentur Cœmeteria, & Eccleſiæ, in
quarum una reponi poſſet Cadaver ſaltem per
modum depoſiti; niſi eſſet tota Civitas interdi-
cta, vel totus locus, in quo tale Cadaver re-
peritur, ut dicemus in Titulo ſequenti.

Ad Crucem modò digrediendum eſt, de qua
loquitur Textus in hoc paragrapho.

In Cœmeteriis una Crux in medio ſuper co- 156
lumnam poſita ſufficit pro omnibus Cadaveribus
in illo humatis, & humandis. Aliqui tamen ſo-
lent Crucem parvam ligneam, vel ferream plan-
tare ad novam foveam, in qua de recenti re-
poſitum ſit Cadaver, & hoc ſignat, quòd San-
dapilarii ſe abſtineant ibi à nova effoſſione per
aliquod temporis ſpatium, donec Cadaver ibi
humatum conſumptum judicari poſſit. Si verò
extra locum Sacrum neceſſitate illa, quam ſu-
pradiximus, urgente, aliquis Fidelis ſepultus eſ-
ſet, tunc Crux apponenda eſt, Lavor. *tit. 2.* 157
c. 6. n. 121. conſtanter dicit, quòd in quocum-
que loco, extra Cœmeterium Chriſtianus ſepe-
liatur, ſemper Crux capiti ejus apponi debeat,
ad denotandum illum fuiſſe talem.

In hoc caſu Crux hujuſmodi in ſolo alieno 158
infixa, juriſdictionem non ſignificaret quemad-
modum in funeribus aſſociandis, Manarura *Apo-
dix. p. 1. pag. 121.* Sed tantummodò eſſet ſi-
gnum diſtinctivum perſonæ ibi tumulatæ; ne
facilè in caſu exhumationis, & tranſlationis in-
veniri poſſet.

Solent etiam Cruces hujuſmodi pingi, & ſi- 159
gnari in capſa, ſeu in operculo ipſius Capſæ,
in qua includuntur cadavera, ſed iſtud ſignum
non apparet niſi uſque dum extra ſepulchrum
ſit; poſtquam vel in foveam, vel in Tumbam
immiſſa eſt, penitus latet.

Alio inſuper Chriſtianæ Religionis ſigno obſi- 160
gnabantur in primitiva Eccleſia Chriſti-fidelium
ſepulchra, nempe littera X. quam P. interſecat
hoc pacto, ☧. quod Symbolum, cùm Chri-
ſtum denotaret, indicabat, mortuos ibi ſepul-
tos, eumdem Chriſtum in vita imitatos, & ſe-
quutos fuiſſe, Caſal. *cap. 66.* & Macrius *Hierol.*

Sed non ſolùm ſupradicta nota fidelitatis ſi- 161
gnabantur ſepulchra: unicam etiam litteram X
obſervavit doctiſſimus Caſalius in Cœmeteriis;
quam litteram potiùs eſſe Crucem credo, illo 162
tranſverſo modo efformatam ab imperitis Fideli-
bus illius ætatis, ſeu à piis fœminis, quæ Cœ-
meteria, & ſepulchra Chriſtianorum cuſtodie-
bant. Fuſiùs hanc rem tractant Caſalius, Fabret-
tus, & Paulus Aringhi in *Roma ſubterranea*,
per tot.

QUIBUS NON LICET DARE ECCLESIASTICAM SEPULTURAM,

TITULUS TRIGESIMUS QUINTUS.

S U M M A R I U M.

1 *Parocho ſoli competit Jus ſepeliendi.*
2 *Parocho ſpectat cognoſcere quibus deneganda ſit Eccleſiaſtica ſepultura.*
3 *Parochus qui peccaret in hac ſcientia, incideret in excommunicationem.*
4 *Nomine ſepulturæ veniunt multa.*
5 *Quinam dicantur temerè incurrere in Clementinam?*

6 *Opi-*

6 *Opiniones variæ circa hoc.*
7 *Sententia tutior eſt, quòd ſoli mandantes incurrant.*
8 *Primus qui ſentiat cenſuram, eſt Parochus aſſiſtens.*
9 *Debet tamen practicè ſcire, quòd qui eſt humandus, ſit excommunicatus.*
10 *Præſumptuoſi etiam ab ingreſſu in Eccleſiam interdicuntur.*
11 *Eccleſia ſubjacet interdicto.*
12 *Quando tamen excommunicatus notoriè eſſet talis.*
13 *Quàm longè ab Eccleſia humandi ſint excommunicati.*
14 *Qui incurrit excommunicationem, propriis manibus exhumare debet Cadaver.*
15 *Pagani quinam ſint? Non baptizati, & Judæi.*
16 *Communicatio cum Infidelibus quid ſignificet?*
17 *Hæretici non gaudent Eccleſiaſtica ſepultura, nec ejus facultates.*
18 *Apoſtaſia quid ſit, & quinam ſint Apoſtatæ?*
19 *Schiſmatici arcentur ab Eccleſiaſtica ſepultura.*
20 *Schiſmatici quinam dicantur?*
21 *Publicè excommunicati non ſepeliendi in loco Sacro.*
22 *Interdicti nominatim non ſepeliendi in loco Sacro.*
23 *Interdictus non polluit Eccleſiam ſi in illa ſepeliatur.*
24 *In loco Interdicto nullus poteſt ſepeliri.*
25 *Divina Officia ceſſant in loco, in quo excommunicatus ſit ſepultus.*
26 *Si difficilis ſit exhumatio, locus reconciliandus.*
27 *Se ipſum occidere nemini licet.*
28 *Ut dicatur quempiam ſe ipſum occidiſſe, multa indagine opus eſt.*
29 *Inſania, & furor excuſantur.*
30 *In dubio præſumendum favore Defuncti.*
31 *Se ipſum occidens mente ſana eſt privandus Eccleſiaſtica ſepultura.*
32 *Morientes in duello privantur Eccleſiaſtica ſepultura.*
33 *Duellum ampliatur ad Torneamenta, & ad Pugnam cum Tauris.*
34 *Morienti in ſpectaculis ſigna pœnitentiæ non proſunt.*
35 *Vulneratus ibi ſi ſupervixerit cum pœnitentia, & moriatur, non gaudet.*
36 *Duellum eſt deteſtabilius Torneamentis.*
37 *Multa concurrere debent ad hoc ut dicatur verum Duellum.*
38 *Excommunicatio nihil limitat.*
39 *Spectatores duelli excommunicantur.*
40 *Licèt apud Deum ſint abſoluti, tamen apud Eccleſiam non ſunt.*
41 *Peccatores occulti non ſunt arcendi ab Eccleſiaſtica ſepultura.*
42 *Lex Charitatis id poſtulat.*
43 *Manifeſti, & publici peccatores quinam ſint?*
44 *Signa Pœnitentiæ quænam ſint?*
45 *Signa Pœnitentiæ in publicis Uſurariis non valent.*
46 *Hæredes Uſurariorum obligandi ſunt ad reſtitutionem.*
47 *Uſurarii carere debent ſepultura Eccleſiaſtica donec fuerit plenè ſatisfactum.*
48 *Qui in fragranti crimine moriuntur, non ſepeliendi in Eccleſia.*
49 *Adulter, & Adultera interfecti in actu non gaudent Eccleſiaſtica ſepultura.*
50 *Caſus adducitur Ferrariæ occurſus.*
51 *Enumeratio aliorum publicorum peccatorum.*
52 *Contumaces in adimplendo Præcepto Paſchali, non incurrunt excommunicationem.*
53 *Interdicuntur ab ingreſſu Eccleſiæ, & ab Eccleſiaſtica ſepultura.*
54 *Qui moritur antequam declaretur incurſus, gaudet.*
55 *Infantes ſine Baptiſmo computantur inter Infideles.*
56 *Et non ſunt ſepeliendi in loco Sacro.*
57 *Etiam ſi ſint extracti à ventre Matris mortuæ.*
58 *Si exiſtant in Ventre Matris mortuæ, cum Matre ſepeliuntur.*
59 *In materia de ſepulturis, quæſtiones multæ oriri ſolent.*
60 *Ordinarii conſilium eſt attendendum.*
61 *Dubia in meliorem partem ſunt reſolvenda.*
62 *Appellatio non admittitur in his caſibus.*
63 *Parochi ex ſe nihil reſolvere debent in hac materia.*
64 *Epiſcopus nunquam poteſt allegari ſuſpectus.*
65 *Semper eſt defenſor Immunitatis Eccleſiaſticæ.*

KIRCMARUS Lubecenſis, in ſuo eruditiſſimo Opere *de Funeribus Romanorum*, *lib. 1. c. 2. in fine*; Politiæ Religionis Chriſtianæ tribuit, ſublatum uſum comburendi Cadavera, ſtrenuè laborantibus in eo Sanctis Patribus, ut ex Tertulliani ſcriptis videre eſt. Non enim congruum judicabat Eccleſia, ut deleretur, per ignem, memoria Chriſti-fidelium, quos omnes integros, & in perfecta corporis menſura, dignos volebat Eccleſiaſtica ſepultura: niſi eos arcendos judicaret ob aliquam cauſam, quæ à Fidelium communione illos etiam mortuos ſepararet. Multæ rationes ſunt, propter quas non permittitur, imò prohibetur Fidelibus Eccleſiaſtica ſepultura, quæ omnes in hoc Titulo enumerantur, ut Parochis innoteſcant; ne id humano Cadaveri præbeant, quod illi non debetur. Adeamus itaque Textum noſtrum.

§.I. Ignorare non debet Parochus, qui ab Eccleſiaſtica ſepultura ipſo jure ſunt excludendi, ne quemquam ad illam contra Sacrorum Canonum decreta, umquam admittat.

1 Cùm ſoli Parocho competat jus ſepeliendi Ca-
davera Fidelium, ex dictis ſuprà in antecedenti
Titulo; ideò ipſi ſupra omnes convenit diſtinctè
2 cognoſcere, quibus deneganda ſit Eccleſiaſtica
ſepultura: licèt ex privilegio, nonnullis Regula-
ribus elargitum quoque ſit hoc jus, Pignatell.
conſ. 73. *num.* 35. Scientia itaque Parochi opor-
tet, ut in hoc ſit eximia, quia ſi contra hoc ſta-
tutum, & conſequenter contra Sacrorum Cano-
num Decreta peccaret, graviter eſſet puniendus,
3 & incideret in excommunicationem Clementinæ
primæ *de Sepulturis*, cum hac tamen limitatio-
ne, quòd ad hoc ut incurratur cenſura, debet
hoc fieri temerè, & præſumptuosè.

4 Nomine autem Eccleſiaſticæ ſepulturæ, non tan-
tùm locus ſacer, verùm etiam pulſatio Campana-
rum, Exequiæ, Luminaria, Proceſſiones, Suffra-
gia, Miſſæ, aliaque ſimilia in Eccleſia Catholi-
ca pro Defunctis fieri conſueta, intelliguntur:
propterea cui prohibitum unum eſt, aut permiſ-
ſum; & alterum permiſſum, vel prohibitum eſſe
cenſetur, Sacerd. Brixinen. *de Exeq. c.* 1. §. 12.
pag. 276.

5 Quinam verò dicantur temerè, & præſumptuo-
sè ſepelire, ut incurrant cenſuram Clementinæ,
non adeò clarè definitur, nam plures ſunt ſen-
6 tentiæ circa hoc, quas omnes diligenter refert
Monacell. *d. T.* 3. *tit.* 1. *form.* 38. *num.* 5. 6. *&*
ſeqq. Alii volunt dici innodatos hac cenſura illos,
qui propriis manibus Cadaver deponunt in ſepul-
turam. Alii ſuſtinent, quòd non ſolùm Parochus,
qui levat corpus cum ſuis Clericis, ſed etiam de-
ferentes Crucem, portitores Cadaveris, ſodien-
tes tumulum, levantes lapidem, & Conſangui-
nei inſtantes, ut mortuus ſepeliatur, pari paſſu
cenſuram incurrant. Nonnulli diſtinguunt inter
cooperantes, & mandantes, & facientes ſepeli-
re; & volunt quòd ſoli mandantes, aut qui de
facto corpus excommunicati, ſeu excludendi tra-
dunt ſepulturæ, ſint excommunicati: illi verò
qui comitantur funus, aut cantant, vel deferunt
Crucem, vel luminaria ſub dicta Clementina mi-
nimè comprehendantur.

7 Ex his ſententiis, tutior, & in praxi ſequen-
da videtur per Monacell. *d. l. num.* 7. quòd ſit
tertia: ſemper verò ſtat, quòd primus, qui hanc
8 cenſuram ſentiat, eſt Parochus, aſſiſtendo ſepul-
turæ ex Officio, tanquam habens juriſdictionem
in actu illius operis.

Limitandum tamen eſt, quòd ad hoc, ut quis
incurrat, debet practicè ſcire, Cadaver talis Per-
9 ſonæ eſſe inter prohibita nominatim: ſi enim
hoc faceret ignoranter, ignorantia etiam aliquo
modo culpabili, vel ex gravi metu coactus, eſ-
ſet excuſandus, quia dicta Clementina ferit au-
daces, ſcientes, & præſumptuoſos, ut patet ex
illis verbis: *Qui propriæ temeritatis audacia,*
ſcienter ſepelire præſumunt; Quæ arguunt do-
lum, & temeritatem contrafacientis, ut tradunt
Graff. *dec. aur. p.* 1. *l.* 1. *c.* 13. *num.* 94. Sayr. *de*
Cenſuris, *l.* 2. *c.* 4. *num.* 10. Donat. *quæſt.* 39.
num. 5. & ſequitur Monacell. *d. l. num.* 7. Quia
autem ſunt præſumptuoſi, non ſolùm Cenſuram 10
Clementinæ, ſed & Interdictum ab ingreſſu Ec-
cleſiæ incurrunt vigore *c. Epiſcoporum, de pri-*
vil. in 6.

Nec ſolùm iſti incurrunt, ſed Eccleſia in qua 11
Cadaver ſepultum fuit, ſubjacebit Eccleſiaſtico
interdicto ſimul cum ſuo Cœmeterio, *ad text. in*
cap. conſuluiſti, de conſecrat. Eccl. Ciarlin. *Con-*
trov. l. 1. *cap.* 26. *num.* 29. 30. quod intelligi de-
bet quando vel Infidelis, vel Hæreticus, vel 12
Excommunicatus notoriè eſſet talis, quia ſi eſ-
ſet occultus, non eſſet vitandus, & per ejus
ſepulturam locus ſacer non violaretur, *c. Sa-*
cris, de ſepultur. Laymann. *lib.* 5. *cap.* 5. *nu-*
mer. 8. *verſ.* 4. Ideoque ſatis erit, Cadaver dicti
excommunicati, vel ſimilis indigni, poſtquam
notitia ad Parochum pervenerit, exhumare, &
ejicere extra locum Sacrum, ſi fieri poteſt, ut
in *d. c. Sacris, de ſepult. gloſſ. in d. can. con-*
ſuluiſti, de conſecr. Quantum longè verò ab Ec-
cleſia, ſeu à loco Sacro humandi ſint qui ſe- 13
pultura Eccleſiaſtica privantur, docet Samuel.
Tr. 2. *contr.* 7. *concl.* 20. ubi ait: Ita longè ab Ec-
cleſia ſepelienda eſſe iſta cadavera, ut Clerico-
rum canentium voces inde minimè audiri va-
leant, Abb. *in Sacris, num.* 3. *de ſep.* Lavor.
d. n. 66. *c.* 12. *& alii.*

Idem dicendum de Cadaveribus exceptis ſi
exhumanda eſſent ab eodem, qui ea ſepelivit,
hinc patet intellectus ad *text. in cap.* 2. *de hæret.*
in 6. allegat. à Sperell, *t.* 2. *dec.* 106. *num.* 43.
ubi Alexander IV. ſtatuit, ſepelientes hæreticos,
eſſe ipſo facto excommunicatos, nec abſolven-
dos fore, niſi priùs *propriis manibus* publicè 14
extumulent, & projiciant hujuſmodi corpora:
cùm etiam propriis manibus id agere debeant,
per Procuratorem facere nequeunt, ut habetur
ibi per *gloſſ. in verb. propriis manibus*; quæ
tamen peculiarem reddit rationem petitam ex D.
Paulo *c.* 6. *ad Rom.* ut nempè, ſicut exhibuerunt
membra ſua ſervire iniquitati ad iniquitatem: ita
exhibere debent illa ſervire juſtitiæ. Et quòd ex-
humatio hujuſmodi propter illa verba, *propriis*
manibus in textu appoſita, per Procuratorem
fieri nequeat, tradunt communiter ſcribentes,
teſte Menochio *de præſumpt. l.* 2. *præſ.* 21. *num.* 7.
Et ante eum Jaſon *in l. ſi is, qui pro emptore,*
num. 74. *ff. de uſucap.* Sed ad enumerationem
veniamus illorum, quibus deneganda eſt Eccle-
ſiaſtica ſepultura ad tenorem noſtri Textus.

§.II. Negatur igitur Eccleſiaſtica ſepultura Paganis, Judæis, & omnibus Infidelibus, Hæreticis, & eorum Fautoribus; Apoſtatis à Chriſtiana Fide; Schiſ-

mati-

maticis, & publicè excommunicatis majori excommunicatione; Interdictis nominatim, & iis, qui ſunt in loco interdicto, eo durante.

15 Pagani, ſive Idololatræ, Turcæ, & non baptizati, ſimul cum Judæis veniunt ſub nomine Infidelium: quapropter iſtis omnibus deneganda eſt Eccleſiaſtica ſepultura, ſi non ſint, & tales communiter habeantur, eò quia cum quibus non communicamus vivis, nec defunctis communicare debemus, Sacerd. Brixinen. *diſt.* 9. *de ſepult.* §. 13. Sepulturam enim eſt quædam ſpecies communicationis in divinis, Ricciull. *de* 16 *Inſid. l.* 4. *c.* 60. *num.* 15. Iſta communicatio non debet intelligi pro converſatione, & negotiatione cum ipſis, ſed pro communione in religione, & fructu ſpirituali: nam ſepultura, quamvis ſit aliquid materiale, tamen reſpicit quid ſpirituale, ſcilicet quietem Animarum, licèt à corporibus ſeparatarum, & requiem corporum ad expectationem magni Judicii, Lavor. *d. l.*

17 Hæretici inſuper non gaudent privilegio ſepulturæ Eccleſiaſticæ, nec pro eis orandum eſt, *Text. expreſſ. in c. ſicut, extra. de hæret. & ibi gloſ.* ubi variæ pœnæ ponuntur contra dantes eis ſepulturam Eccleſiaſticam, & ipſa Eccleſia manet polluta quouſque illorum corpora ab ea non expellantur, & reconcilietur, *c. Eccleſiam, de conſecr. diſt.* 1.

Præter Hæreticos, veniunt etiam Fautores, Receptatores, & Defenſores illorum, ac eis credentes, Samuel. *d. Tr.* 2. *controv.* 9. Nomine autem Fautorum veniunt legentes, & retinentes libros Hæreticorum, & dicuntur tribus modis, ex omiſſione, vel negligentia; ex cooperatione, & facto; item ex conſilio, & verbis. Inſuper tales dicuntur qui conſilium, & auxilium dant Hæreticis; qui laudant Hæreticos, qui mutuant Pecuniam, vel illis alimenta præſtant: non verò ex hoc poſſunt dici Hæretici, quamvis vehementer oriatur ſuſpicio hæreſis. Pariter dicuntur Fautores, Inſtruentes Hæreticos ad celandam veritatem, quando fuerint examinati, & perſuadentes ad negandum Hæreſim, quam tenent: Item Fautores Apoſtatarum reputantur Fautores Hæreticorum, qui Hæreticos non revelant; Non verò tales dicuntur privatæ Perſonæ negligentes in fugandis, capiendis, & puniendis Hæreticis: ubi verò poſſent corrigere, & revocare ab errore, & non facerent, inter fautores numerarentur. Demùm tales dicuntur impedientes Sanctum Inquiſitionis Officium in punitione Hæreticorum: eximentes è manu curiæ Hæreticum jam captum, & multò magis favore hæreticorum; ſeu liberantes Hæreticum captum, precibus, aut pecunia. Supponentes ſe in manibus Curiæ, loco Hæretici, quem ipſa Curia quærit capere, liberando verum hæreticum; Receptantes Hæreticum publicè, & palàm, ſed animo eum occultandi; Viſitantes Hæreticos: Inquiſitores, & Epiſcopi, innocentes dolosè inquirentes, vel contra Hæreticos procedere negligentes; imò iſti ſunt ſuſpecti de Hæreſi, & alii, quos affert magnus Farinaccius, in ſuo elucubratiſſimo Tractatu de Hæreſi, *Capitibus, ſeu quæſtionibus* 178. *uſque ad* 192. incluſivè *per totum*, ubi Doctrinas, & limitationes invenies, diverſis caſibus aptandas: cum quibus concludit, hujuſmodi Fautores carere debere Eccleſiaſtica ſepultura, nec pro eis orandum eſſe, *d. q.* 92. §. 5. *n.* 40.

Apoſtatæ item ſepultura carent Eccleſiaſtica: 18 Cùm Apoſtaſia ſit — Temerarius receſſus à ſtatu fidei, vel obedientiæ, vel Religionis, quam quis profeſſus eſt ſe tenere: ideò Apoſtata nuncupari poteſt deſertor à Fide, vel obedientia, vel Religione, quam profeſſus eſt, Farinacc. *d. q.* 183, *num.* 2. 3. §. 1. Hinc meritò veteres Chriſtiani, eos, qui ab Evangelica Fide, quam ſemel profeſſi fuerant, ad Paganiſmum, aut Judaiſmum defeciſſent, infami vocabulo Apoſtatas nominabant, quòd ſcilicet à Chriſto, cui ſemel nomen dederant, ad Satanam, quem in lavacro Baptiſmi Sacroſancti abjuraverant, diſciviſſent, Franc. Pegna *in add. ad Emerich. in director. Inquiſ. p.* 2. *q.* 49. *commentar.* 74. Iſta ſeparatio itaque adeò peccaminoſa eſt, ut, quamvis in aliquo differat ab Hæreſi, tamen auget Hæreſis deformitatem, Ricciull. *de jur. perſon. l.* 6. *c.* 4. *num.* 1. *&* 4. ideòque reputantur indigni Eccleſiaſtica ſepultura qui in eam lapſi ſunt.

Schiſmatici inſuper arcentur ab Eccleſiaſtica ſe- 19 pultura, & ii ſtrictiſſimè, & propriè dicuntur, qui diviſi ab unitate Eccleſiæ Romanæ conantur 20 ſuos Epiſcopos, Presbyteros, & conſtitutiones facere; Eccleſiæque Romanæ conſtitutiones contemnunt, Farinacc. *d. q.* 184. *n.* 8. & Ricciull. *dict. l.* 9. *c.* 2. *num.* 7. quia non habent claves Cœli, & omninò ſunt extra Eccleſiam, & ab ejus unitate disjuncti, Bellarm. *l.* 3. *de Eccl. Milit. c.* 5. & alii.

Ut verò quis poſſit dici talis, requiritur quòd antea habuerit Eccleſiæ Unitatem; eſt proptereà tales non ſunt Judæi, vel Infideles, quia nunquam Eccleſiæ adhæſerunt; ſicuti neque tales ſunt ſubditi alicujus Principis laici, qui in rebus temporalibus recuſant Judicium Papæ, Ricciull. *l.* 9. *c.* 1. *num.* 12.

Aliam definitionem magis claram afferam pro explicatione hujus Paragraphi. Schiſma eſt diviſio, per quam quis ab unitate Eccleſiæ ſe dividit, in quantùm ea eſt corpus myſticum conſtans ex Univerſis Fidelibus, & Romano Pontifice tamquam Capite, prout à S. Thoma 2. 2. *q.* 39. *art.* 1. communiter explicant Doctores: Schiſma ab Hæreſi differt in hoc, quòd hæreſis opponatur fidei directè, ejus veritatem negando; Schiſma verò directè repugnat Charitati, ſcindendo unionem Eccleſiæ, quæ in charitate conſiſtit. Hinc omnis hæreticus eſt eo ipſo etiam Schiſmaticus, utpotè per erronea dogmata ab Eccleſia ſeparatur; Sed non omnis Schiſmaticus eſt eo ipſo Hæreticus, quia non eo ipſo, quòd quis ſeparat ſe ab unione, ſeu obedientia Eccleſiæ ſectatur errorem contra fidem; quamvis poſteà non diù perſiſtat Schiſma abſque hæreſi, ut dicitur, *Can. inter hæretic.* 24. *q.* 3.

Item publicis excommunicatis majori excom- 21 municatione prohibetur Eccleſiaſtica ſepultura. Eſt enim regula indubitata, ut aliàs diximus, quòd

quòd excommunicatus denuntiatus, vel publicus, & notorius Clerici percuſſor (ſunt enim iſtæ excommunicationes majores) moriens ante abſolutionem obtentam ab eo, qui eum poterat abſolvere vivum, vel ſaltem à Sacerdote in articulo mortis, etiam ſi ſigna pœnitentiæ, & contritionis dederit, in loco Sacro ſepeliri nequit, Textus eſt *in c. à nobis* 38. *de ſent. excomm.* Bonacina *de Cenſur. diſp.* 2. *q.* 2. *punct.* 3. §. 3. *n.* 7. Says. *de Cenſur. l.* 2. *c.* 4. *num.* 13. Paſſetin. *de ſtat. hom. c.* 1. *de ſepult. in* 6. *num.* 52. Monacell. *d. T.* 3. *tit.* 1. *form.* 38. *num.* 12. ubi reprobat quoſdam Doctores, qui abſque modificatione, abſolutè aſſerunt, quòd excommunicati denuntiati decedentes cum ſignis contritionis, & pœnitentiæ, poſſint in Eccleſia ſepeliri, vel in loco Sacro: ſed hoc intelligendum eſt poſtquam tales excommunicati fuerint poſt mortem abſoluti in forma Eccleſiæ, ut in Titulo *de Ritu abſolvendi excommunicatum jam mortuum*, ſatis diximus. Signa enim Pœnitentiæ ad hoc non valent, ſed ad hoc, ut Superior cui talis excommunicatio erat reſervata, poſſit poſt mortem eum indirectè abſolvere, quem aliàs ſine Pœnitentiæ ſignis non abſolveret, *c. Sacris* 38. *de ſent. excomm.* quæ abſolutio eſt neceſſaria, ut in loco Sacro ſepeliatur, pro eo oretur, & ſuffragia celebrentur pro illius Anima, ut docent Sayr. & alii apud Monacell. *d. l. n.* 13.

22 Demùm Interdictis nominatim, & iis, qui ſunt in loco, interdicto durante, dari non poteſt Eccleſiaſtica ſepultura. Igitur de Interdicto ſermo hìc habendus eſt. Interdictum eſt cenſura Eccleſiaſtica (ut diximus in Titulo de Sacramento Pœnitentiæ) per quam, inter alia, prohibetur participatio Eccleſiaſticæ ſepulturæ, *cap. non eſt vobis*, 11. *de ſponſal.* & dividitur in Interdictum locale, & perſonale.

Si quis igitur ab hac cenſura innodatus ſit; eſt ab Eccleſiaſtica ſepultura arcendus: Sed ſi ſepeliatur in illa, non polluit Eccleſiam, cùm 23 hoc non ſit in jure expreſſum, ut advertunt Sayr. *de cenſur. l.* 5. *c.* 16. *n.* 22. Pitingh. *Jus can. l.* 3. *t.* 40. *num.* 13. Et ſic in tali caſu, Eccleſia nulla indiget reconciliatione, quamvis ſcienter ſepelientes incurrant excommunicationem à Clementina inflictam.

Si verò locus interdictus ſit, de conſequenti 24 venit, ut qui in illo habitant, non poſſunt uti beneficio ſpirituali illius: & ſic durante locali Interdicto, ab omni jure Eccleſiaſticæ ſepulturæ prohibentur, Monacell. *ibid.* ſed fuſiùs *in Prælud. ad T.* 3.

Ultimùm reſtat, ut dicamus de Cadavere excommunicati ſepulto, ſed non abſoluto, quamvis dederit ſigna pœnitentiæ. Hoc non eſt neceſſe, ut exhumetur, ſed poterit abſolvi, & ſic illud ſepultum relinqui. Interim tamen, eo tempore, quo expectatur facultas abſolvendi, & notum eſt ibi jacere Cadaver talis excommunicati non abſoluti, nec locus pollutus reconciliatur, non poterunt in illo loco Sacro, nec Divina 25 officia celebrari, nec alia corpora ſepeliri: unde ſi non poſſit ſepultus excommunicatus ſtatim abſolvi, vel debebit exhumari, vel relinqui locus ut violatus; quod ultimum non eſt ita facilè faciendum: non enim debet Populus remanere privatus Divinis officiis, & Eccleſiaſtica ſepultura ob culpam alterius, ita Monacell. *d. l. n.* 16. cum Paſſerin. *de ſtat. hom. c.* 1. *de Sepult. in* 6. *num.* 52. Si verò corpus excommunicati ab aliis 26 cadaveribus diſcerni, & ſeparari nequeat, vel ſit magnum periculum ſalutis, ſi moveatur fœtor ſepulchri, tunc erit ſaltem locus ſacer reconciliandus, ut tradunt Sayr. *de cenſur. lib.* 2. *c.* 4. *n.* 41. Franc. *de Eccl. Cath. c.* 26. *n.* 175.

§. III. Seipſos occidentibus ob deſperationem, vel iracundiam (non tamen ſi ex inſania id accidat) niſi ante mortem dederint ſigna pœnitentiæ.

Deſcendit Textus à caſibus univerſalibus ad caſus particulares; & jam primò expoſitis quibuſcumque ab Eccleſiæ gremio ſeparatis, venit ad præcipuos caſus, ob quos poteſt dari, ut alicui deneganda ſit ſepultura Eccleſiaſtica: & primò ponit Homicidas ſui ipſius.

In hac materia optimas controverſias movet Samuel. *d. Tract.* 2. *contr.* 4. *per tot.* & ponit 27 concluſiones ſatis notabiles. Se ipſum occidere nemini licet, *c. quibus* 13. *q.* 2. *c. placuit* 23. *q.* 5. *& alibi*. Sed multa indagine opus eſt, ut con-28 cludenter dicatur, aliquem ſe ipſum occidiſſe, & exhalaſſe Animam poſt vulnus, vel aliud ſibi inflictum, abſque ſigno contritionis, vel de ſe ſibi mortem intuliſſe ex deſperatione, vel iracundia, vel induſtria, & non potiùs fuiſſe ab alio illi illatam mortem, vel hanc non proveniſſe ex juſta cauſa, prout eſſet metus, vel cauſa evadendi malum impendens, vel ex joco, vel ignorantia præcipitii.

Excuſatur tamen Inſania, & Furor proveniens 29 à morbo, quia in hoc caſu Homo non eſt compos mentis, nec ſui juris, & quidquid agit, vel patrat, non imputatur illi ad culpam ſi ſit minùs conveniens, *c. ex parte, de ſepult.* In quocumque verò caſu non omninò 30 claro, ſemper benè fit, præſumendo ad favorem Defuncti circa ſepulturam, cùm ſepulturæ privatio ſit pœna gravis fidelibus impoſita, ob mala voluntariè perpetrata: Nemo enim præſumitur delinquere niſi probetur, *leg. meritò, ff. pro Socio*. Socin. *vol.* 2. *conſ.* 51. Genuen. *Prax. cap.* 61. *n.* 20. Navar. *conſ.* 7. Samuel. *d. Tract.* 2. *contr.* 5. *concl.* 2. *num.* 7. *&* 8.

Quando verò minimè ex inſania, vel furore 31 à morbo proveniente, vel ab alio, vel accidentaliter, hæc mors illata probari poteſt: tunc proculdubio iſte talis privandus eſt Eccleſiaſtica ſepultura, *ex c. placuit* 23. *q.* 5.

§.IV. Morientibus in duello, etiamſi ante obitum dederint ſigna pœnitentiæ.

32 Valdè rigoroſa eſt præſcriptio hæc noſtri Ri-
tualis, ſed admodum neceſſaria ad deſtruendam,
& eliminandam corruptelam, quæ totum Mun-
dum Catholicum infeſtabat. Propterea Doctores,
& Canones ampliaverunt nomen Duelli ad Tor-
33 neamenta, & ad pugnantes cum Tauris in ſpe-
ctaculis, quibus ſi occurrat miſerè mori in tali
34 pugna, ſigna pœnitentiæ nihil proſunt, & ſe-
pultura Eccleſiaſtica eſt interdicta, *ex c.1. & 2.
de Torneamentis, & ex Conſtitutione S. Pii V.
incipien. De ſalute, quæ eſt 48. in ordine, edi-
ta anno* 1567. & ex Concil. Trid. *ſeſſ.24.c.19.
de Ref.*

Inter Doctores verò Hoſtienſis eſt præ cæteris
terribilior; nam *cap. 1. extra, de Torneament.*
35 aſtruit, quòd etiamſi ubi quis vulnus lethale ac-
cepit, & poſtea ſupervixerit, ac pœnitendo,
receperit omnia Sacramenta, tamen perpetuò
carebit ſepultura Eccleſiaſtica ad aliorum exem-
plum, & terrorem: nam hæc conſtitutio condi-
ta eſt in deteſtationem Duelli: ideò neque ſuf-
fragari poteſt confeſſio Sacramentalis facta, niſi
ſpeciali modo Papa diſpenſet. *Conc. Trid. cap.19.
ſeſſ.25. de Refor. verb. Careat.* Et ſæpiùs Sacra
Congregatio ita declaravit, & ita obſervat Sa-
cra Pœnitentiaria, quæ in facultatibus abſol-
vendi in caſibus Duelli, de incurſis, ſeu com-
miſſis uſque ad diem receptionis litterarum, de-
clarat, abſolutionem non ſuffragari, quominus
Eccleſiaſtica ſepultura careant, ſi ex Duello de-
cedant: quod peritis Confeſſariis ſatis innote-
ſcit.

Similiter veniunt qui vel accipiunt vulnus,
vel moriuntur in Torneamentis *ex d. cap. de tor-
neam.* ubi hæc habentur: *Si quis eorum ibi mor-
tuus fuerit, quamvis ei poſcenti pœnitentiam
non negetur, Eccleſiaſtica tamen ſepultura careat.*
Tamen duellorum uſus eſt deteſtabilior uſu Tor- 36
neamentorum: quia in hoc vires oſtentandi ſtu-
dium tantummodò apparet, at in Duello, occi-
dendi invicem homines.

Et licèt ad hoc ut verè illa pugna, ſeu diſfi- 37
datio appelletur Duellum formatum, multa con-
currere debeant, nempe loci, horæ, Patrino-
rum, Armorum, & aliarum rerum aſſignatio,
nihilominus Conſtitutiones Summorum Pontifi-
cum clarè loquuntur, & ampliant hanc pœ-
nam, illam extendendo non tantùm ad commit-
tentes, vel provocantes, ſeu cooperantes, ſed
ad Duellum minùs ſolemne, ſeu diſfidationem, 38
per allegat. à Samuel. *d. Tract.2. contr.8. concl.3.
num.10. & concl.2. n.8.* ubi ſpecificè in hanc
pœnam, quæ latæ ſententiæ declaratur à Tira-
quell. *in l. ſi unquam, verb. revertatur, n.16.*
declarantur incurrere etiamſi fuerint provocati,
& qui conſilium, & auxilium dederint duellan-
di, tam in jure, quàm in facto, aut alia qua-
cumque ratione ad id quemquam ſuaſerit: Nec 39
non ſpectatores excommunicantur, & perpetuæ
maledictionis vinculo tenentur, ac perpetuò ſe-
pultura Eccleſiaſtica privantur. Atque hæ pœnæ
impoſitæ à Jure ſunt, quia ſic morientes, non-
dumque abſoluti ab excommunicatione juxta for-
mam *cap. à nobis 2. de ſent. excomm.* licèt ſint
apud Deum fortaſſe abſoluti, tamen apud Ec- 40
cleſiam pro abſolutis non habentur; & ideò in
hoc caſu conceditur Sacramentum abſque ſepul-
tura, ut magis conſulatur vivis, quàm mor-
tuis, & alii terreantur, & ab his abſtineant,
cùm viderint illos à pia Matre Eccleſia non am-
plecti, imò arceri, & in campis ſepeliri, Sa-
muel. *d. concl.6. n.20.*

§.V. Manifeſtis, & publicis peccatoribus, qui ſine pœnitentia perierunt.

41 Ex hoc infertur, quòd peccatores occulti non
ſunt Eccleſiaſtica ſepultura privandi. Tum quia
Lex charitatis id poſtulat, ne occultum peccatum
42 manifeſtetur; tum etiam quia decet actum publicæ
poteſtatis, gubernationis, & diſpenſationis exer-
ceri ſecundùm publicam notitiam, non verò ſe-
cundùm privatam ſcientiam Diſpenſatoris, vel
Rectoris: alioquin perturbationes multæ, ſcan-
dala, injuriæ oriri facilè poſſent. Hic quæri poſ-
ſet quinam dicantur manifeſti, & publici pecca-
tores; de his diximus in explicatione tituli *de
43 SS. Euchariſtiæ Sacramento*: ideòque nihil hìc
habeo, quod ſubdam, niſi quòd talibus pecca-
toribus manifeſtis neganda eſt Eccleſiaſtica ſe-
pultura, cùm de eorum Pœnitentia, & emenda-
tione non conſtet, & publico ſcandalo priùs
non ſatisfecerint.

44 Signa verò hujus Pœnitentiæ, & emendationis
eſſe poſſunt, ſi in mortis articulo ſe emendaverint
confitendo, ſive Sacramenta petendo, & alia
prout pietas, & cordis contritio ſuggeret. Ad
probandum tamen, quòd talia ſigna dederint Pœ-
nitentiæ, ſufficit unicum teſtimonium, *ex c. qui
recedunt 26. q.6.* quod eſt tamen intelligendum,
quando peccatum non eſt occultum, ſed mani-
feſtum, & publicum in Parochia, quoniam ſi
dubium eſſet, aut occultum, contrarium eſt aſſe-
rendum, quia tunc Eccleſiaſtica ſepultura illi da-
ri debet, non verò manifeſtari peccatum alterius
occultum, Samuel. *d. Tr. 2. contr. 7. concl. 2.
num. 4. & 5.*

Quamvis tamen ſigna contritionis, & Pœni-
tentiæ in aliquibus peccatoribus valeant, puta in
Blaſphemis, Inceſtuoſis, Homicidis, & aliis,
non per hoc valent in publico Uſurario, quia 45
licèt Confeſſionis, Communionis, & Extremæ
Unctionis Sacramenta perceperit, tamen ſi uſu-
ras quas debet, & poteſt, non reſtituat, aut de
reſtituendis, ipſe, ſeu Hæredes ſui non promit-
tant, caveatque, Eccleſiaſticæ ſepulturæ traden-
dus non eſt, Sacerd. Brixin. *diſt. 9. de exeq. &
ſepult. c.1. num.12.* Quod & dicendum eſt de
omnibus iis peccatoribus, qui ſaltem in articulo
mortis Eccleſiæ reconciliari, quibus debent, &
poſſunt,

poſſunt, non reſtituerunt. Quòd ſi ſtatim fieri
nequeat hæc reſtitutio, & agnoſcat Infirmus
hanc veritatem, quòd non remittitur peccatum,
46 niſi reſtituatur ablatum, tunc coram Teſtibus,
ſeverè præcipere debet Hæredibus ſuis, quatenus
quàm poſſunt citiſſimè, talis, vel talis rei; pe-
cuniæ, vel Boni, reſtitutionem, ſive ſolutionem
facere velint, ac debeant. Vel ſi neque hoc tu-
tum videatur, hæredes, ſaltem Teſtamento, aut
eo jam confecto, & occluſo, per Codicillum,
ad reſtitutionem quàm ſtrictiſſimè cogantur, Pa-
rocho, aliiſque bonæ conſcientiæ Viris executo-
ribus conſtitutis. In his tamen, & ſimilibus,
ita cautè, & circumſpectè procedatur, ne læſio
famæ, nec Confeſſionis, aut peccati occulti
revelatio directè, vel indirectè ſubſequi valeat,
Sacerd. Brixin. *de Sacr. Euchariſt. diſt.* 5. *c.* 6.
num. 9.

Alia, & quidem digna ſcitu, circa publicos
Uſurarios notat Samuel. *dict. Tract.* 2. *Contr.* 7.
concl. 16. 17. 18. *à num.* 34. *ad* 38. ubi notabi-
le illud eſt, nempè licèt Uſurarii mandaverint
reſtitui Uſuras in ultima voluntate, tamen adhuc
47 carere debent ſepultura Eccleſiaſtica donec ple-
nè fuerit ſatisfactum: & ſi hæredes parati fue-
rint reſtituere, vel pro reſtitutione voluerint da-
re cautionem, adhuc etiam non ſunt in Sacra
humandi, *c. quamquam, de Uſuris in* 6. Nam in
peccato deceſſerunt. Igitur priùs Hæredes, ad
quos Bona pervenerunt, debent cenſuris com-
pelli, ut pro illis ſatisfaciant. Manifeſtus autem
Uſurarius eſt, qui convincitur ex ſuis ſcripturis,
vel ad hoc tenet publicam menſam paratam.

Veniunt etiam ſub nomine manifeſti, ac pu-
48 blici Peccatoris, ſine Pœnitentia defuncti, illi,
qui in fragranti crimine mortui ſunt, utpotè La-
trones, Fures, Blaſphemi, Perjuri, & hujuſmo-
di, quocumque modo mortaliter peccantes in
actu peccati, violenta, vel ſubitanea ſint morte
correpti. Unde ſepultura Eccleſiaſtica omninò
privandus eſt qui in actu venereo peccaminoſo,
morbo correptus loquelam amiſit, & poſteà mor-
tuus fuerit abſque ſignis doloris, & Pœnitentiæ.
Pariter Adulter, & Adultera in fragranti crimine 49
interfecti abſque ſignis contritionis, & nullo fi-
de digno atteſtante, hæc oſtendiſſe, Samuel. *d.*
Concl. 7. *num.* 15. Quod ſervatum vidi de anno
1709. hic Ferrariæ tempore Cl. Mem. Card. de
Verme, Epiſcopi, cui cùm denunciatum foret, 50
quadam nocte occiſos fuiſſe duos Adulteros in
actu venereo, à Marito Fœminæ repertos, & in-
vaſos, Fœminam omnimodè, quæ illicò poſt in-
flictum vulnus expiravit, licèt nomen Sanctiſſi-
mum Jeſu invocaverit, in Pomærio ad Arcem,
ſepeliri mandavit, nullo ritu Eccleſiaſtico adhibi-
to. Viro autem adultero, quia per horas aliquot
vulneri ſupervixit, & Sacramento Pœnitentiæ
munitus obiit, Eccleſiaſticam ſepulturam elargi-
ri, miſericorditer indulſit.

Similiter Eccleſiaſtica ſepultura circa illud tem-
pus, negata fuit in quodam oppido, cuidam La-
troni, qui occiſus fuit actu eodem, quo equos
è Paſcuis abigebat, ac uni illorum inſidebat fu-
giendo, eò quia non præſumitur mori contritus
qui moritur in crimine, *c. Fures, de furtis*, ubi
Abb.

Nonnulli alii impœnitentes Peccatores veniunt
ſub hac Rubrica. quos omnes enumerant S. Ca-
rolus, *in Act. p.* 4. Lavorius, Barboſa, Samuel.
& alii Authores: Suntque publici, ac notorii cle-
ricorum percuſſores, nulla facta denunciatione, 51
ſeu declaratione: Clericus, vel Sacerdos qui in
Eccleſiam excommunicatum admiſit: Clerici con-
cubinarii: Meretrices, quæ ſe exponunt publicè
lupanari, Scannarol. *de Viſit. Carc. l.* 1. *cap.* 4.
num. 35. Concubinarius, & Concubina ſimul in-
venti mortui: Raptores mulierum: Religioſi
proprietarii: ſuſpenſi furcis, & mortui impœ-
nitentes: necnon & alii, pro quibus omnibus
eſt eadem ratio adæquata, quia Eccleſiæ non
conſtat, eos oſtendiſſe ſigna doloris, & actus
pœnitentiæ feciſſe per perſonam fide dignam.

§. VI. Iis, de quibus publicè conſtat, quòd ſemel in anno non ſuſceperint Sacramenta Confeſſionis, & Communionis in Paſcha, & abſque ullo ſigno contritionis obierunt.

De obligatione ſuſcipiendi Sacramenta Con-
feſſionis, & Communionis ſaltem in Paſcha, jam
multa diximus: imò & circa modum denuncian-
di, & puniendi illos. Pro explicatione hujus
§. dicam, Contumaces in adimplendo Præcepto
52 Paſchali, non incurrere excommunicationem, ut
perperàm multi opinantur: nam *cap. omnis utri-
uſque, &c. & ibi gloſſ.* nihil de hac pœna lo-
53 quuntur, ſed tantummodò de interdicto ab in-
greſſu Eccleſiæ, & privatæ Eccleſiaſticæ ſepulturæ
ſermo habetur, Monacell. *d. T.* 1. *tit.* 5. *form.* 16.
n. 1. Hæc enim, ait ipſe, mitior eſt pœna, cùm
à divinis ſolummodò ſeparet: illa etiam quæ
divina non ſunt, adimat, Sayr. *lib.* 5. *c.* 1. *n.* 8.

Admonendi tamen ſunt Parochi, juxta Mo-
nacell. *d. l. n.* 5. quòd qui præceptum Paſchale
non implevit, ſi decedat antequam per edictum 54
declaretur incurſus in pœnam interdicti, ſepelien-
dus eſt in loco Sacro, quia non ſubjacet pœ-
næ donec declaretur, juxta reſponſ. *S. C. Ep. Vic.*
Generali Cajetano 14. *Junii* 1595. niſi intermiſ-
ſio ſit notoria, vel adſit ſtatutum Synodale in
contrarium. *S. C. Ep. in Baren.* 15. *Decembris*
1596.

§. VII. Infantibus mortuis abſque Baptiſmo.

55 Quamvis à Parentibus Fidelibus progeniti ſint,
& omni actuali culpa immunes, attamen in nu-
mero Infidelium computantur Infantes non uſum
rationis habentes, qui ſine Sacro Baptiſmo de-
cedunt, eò quia nondum per Januam Sacra-
mentorum ingreſſi ſunt in Eccleſiam: ideòque
cùm non communicent cum Fidelibus vivi, ne-
que mortui communicare debent, & per hoc non

56 gaudent Eccleſiaſtica ſepultura : atque in hoc
omnes DD. concordant, S. Carolus *Act. p.* 4.
57 addit etiam Infantes, ſi de ventre matris mor-
tuæ ſint extracti : quòd ſi in ventre matris mor-
tuæ, mortui exiſtant, tunc extrahendi non
ſunt, ut extra loca Sacra ſepeliantur, ſed cum 58
matre ſepeliri debent, quia cum ea faciunt
unum, & idem, ut jam diximus in *Tit. de Bapti-
zand. Parvulis*; & Filius eſt cenſendus pars ventris
defunctæ Matris.

§. VIII. Ubi verò in prædictis caſibus dubium occurrerit, Ordinarius conſulatur.

59 In hac materia dubiæ ſepulturæ, oriri ſolent
quæſtiones, & dubitationes frequentiſſimæ : qua-
60 propter ſemper Ordinarii conſilium, ſeu decre-
tum attendendum eſt. Atque in hoc caſu diffi-
cultates, & dubia ſemper in meliorem par-
tem interpretanda eſſe, niſi aliàs adſit in con-
61 trarium aliqua probabilitas denegandi ſepultu-
ram, habemus ex *cap. ſatis, extr. de ſepult.*
& c. non æſtimemus 23. *q.* 2. *& c. Eccleſiam*,
diſt. 1. *de conſecrat.* & ratio eſt, quia in dubiis
eſt reo favendum, *Reg.* 68. *Juris in* 6. *favorab.*
& hoc etiam ſi pars contraria intenta, ut non
ſepeliatur, appellet; cùm in tali caſu, appella-
62 tioni dari locus non liceat, nec debeat; quia
Cadaver dilationem non admittit ob ſui facilem
corruptionem, nec eſt appellatio admittenda
quoties res tempore perit, Samuel. *d. Tr.* 2. *de
ſep. privat. contr.* 8. *co cl.* 8. *n.* 27. *&* 28.
Igitur vigore hujus [illegible]bricæ monentur Paro- 63
chi, ut nunquam in rebus dubiis, ex ſe ipſis
reſolvant, ſed ad Ordinarii conſilium accedant:
Ita enim, quidquid in reſolutione eveniat, Pa-
rocho nulla culpa tribuitur: Poteſt enim reſpon-
dere : Ita factum eſt, Authore Prætore : eò ma-
gis quia in caſibus ſimilibus, Epiſcopus non po-
teſt allegari ſuſpectus, cùm hæc ſit quædam ſpe- 64
cies defenſionis Immunitatis Eccleſiaſticæ, pro 65
qua habetur *Decretum S. C. in Oſtunen.* 20. *Mar-
tii* 1620, allegat. à Monacell. *T.* 3. *Tit.* 1. *form* 6.
n. 16. Vide Muſatt. *Manual. Paroch. p.* 2. *c.* 6. *n.* 6.

EXEQUIARUM ORDO,

TITULUS TRIGESIMUS SEXTUS.

SUMMARIUM.

1 *Conſuetudo in materia Funerum multùm operatur.*
2 *Niſi aliquid ſuperſtitionis contineant.*
3 *Ritus à Rituali præſcripti omitti non poſſunt.*
4 *Singuli Ritus habent ſuam peculiarem ſignificationem.*
5 *Tempus, & hora funeris determinari debet à Parochis.*
6 *Non poteſt eſſe niſi poſt ſpatium viginti quatuor horarum.*
7 *Funus, & Exequiæ curandum eſt, ut fiant manè.*
8 *Cadavera non debent ſepeliri tempore concurſus.*
9 *Nocturno tempore fieri poſſunt funera.*
10 *Fœminæ omninò repellendæ ab Eccleſia tempore nocturno.*
11 *Prope noctem ducenda ſunt funera.*
12 *Convocare clerum ad funus ſpectat ad Parochum.*
13 *Numerus Religioſorum ſtatui debet ab Hæredibus.*
14 *Regulares impediri non poſſunt quin Cadavera aſſocientur.*
15 *Parochus aſſignare poteſt quoslibet, aſſignato numero ab Hæred.*
16 *Epiſcopus non poteſt cogere, ut vocentur Clerici Eccleſiæ Cathedralis.*
17 *Præferendi ſunt Clerici qui Eccleſiæ Parochiali inſerviunt.*
18 *Populus ad funus vocabatur cum tintinnabulis.*
19 *Hodie pulſantur Campanæ ad convocandos fideles.*
20 *Pro re mortuali Campanæ pulſantur per tres vices.*
21 *Samuel addit alias vices pro pulſatione Campanarum.*
22 *Pro Viris adultis tria ſigna dantur.*
23 *Pro Fœminis duo ſigna dantur.*
24 *Pro Sacerdotibus tum Sæcularibus, tum Regularibus quinque.*
25 *Majora pro Epiſcopis, & Papa.*
26 *Nulla merces debetur pro ſignis, niſi pro Campanario.*
27 *Inter expenſas funerum enumerantur illæ pro Campanis.*
28 *Loco Parochi intelligitur Cappellanus.*
29 *Color niger funebris eſt.*
30 *Pluviale quando in funeribus adhiberi ſoleat?*
31 *Poteſt etiam deferri in aſportatione Cadaverum.*
32 *Birretum deferri debet.*
33 *Pilei uſus permittitur tempore pluvio.*

34 *Crux*.

34 *Crux una tantùm de jure eſt erigenda in ſuneribus.*
35 *Scriptores varii hujus materiæ.*
36 *Abuſus repellendi Crucem.*
37 *Conſtitutio Benedicti XIII. circa Crucem in ſuneribus.*
38 *Plures Cruces hodie poſſunt intereſſe funeri.*
39 *Confraternitates nullo modo erigebant Crucem.*
40 *Puellæ Conſervatoriorum erigunt Crucem.*
41 *Quando intereſt Capitulum, ipſum ſolum erigit Crucem, & defert Stolam.*
42 *Minor Sacerdos cedit majori.*
43 *Capitulum cum ſtola intrat Eſcleſias Regularium.*
44 *Cum Cruce non poteſt funeri aſſiſtere in Eccleſiis Regularium.*
45 *Stola non tantùm eſt ſignum Juriſdictionis, ſed diſtinctionis.*
46 *Eſt Stola ſignum Parochialis dignitatis.*
47 *Clericus debet portare Crucem.*
48 *Sudariolum appendebatur Cruci, quod prohibitum fuit.*
49 *Clerici deferre debent Aquam benedictam, & Aſperſorium.*
50 *Domus Defuncti quænam intelligi debeat?*
51 *Judex Sapientum Ferrariæ exponitur in ædibus magiſtratus.*
52 *Parochus accedere debet ad domum Defuncti, ut eum elevet.*
53 *Unà cum aliis invitatis.*
54 *Omnes congregari debent priùs in Eccleſia Parochiali.*
55 *Decreta adſunt in contrarium.*
56 *Regularibus non licet expectare Parochos per vias.*
57 *Cerei non ſolùm dantur pro eleemoſyna, ſed pro Ritu.*
58 *Numerus Cereorum in Conſtitutionibus Synodalibus deſcribitur.*
59 *Pondus præſcribitur ab Hæredibus.*
60 *Candelæ diſtribuuntur; Intortitia accenduntur.*
61 *Lumina accenſa in funere quid ſignificent?*
62 *Hæretici improbant hunc uſum cereorum.*
63 *Spiritus defunctorum non ſunt inquietandi.*
64 *Aliæ Eleemoſynæ diſtribuuntur præter Candelas.*
65 *Panes quandoque diſtribuuntur pro eleemoſyna.*
66 *Frumentum quoque defertur pro eleemoſyna.*
67 *Diſtributio eleemoſynarum fieri debet ad domum Defuncti.*
68 *Proceſſio ordinanda verſus Eccleſiam.*
69 *Deſignare viam ſpectat ad Parochos.*
70 *Spectat ad Regulares quando defertur Cadaver ad ſuas Eccleſias.*
71 *Parochi tenentur aſſociare Cadaver ad Eccleſiam Regularem, etiam extra Diœceſim.*
72 *Confraternitates Laicorum quando inſtitutæ?*
73 *Confraternitates tractu temporis declinavere.*
74 *Confraternitates multas abolevit Clemens Papa VIII.*
75 *Confratres Saccum de Tela induere debent.*
76 *Confraternitates nullum habent ordinem Hierarchicum.*
77 *Circa præcedentiam Confraternitatum ſtandum eſt conſuetudini.*
78 *Præcedentia ſemper danda eſt Clero ſæculari.*
79 *Præcedentia inter Parochos datur ſecundùm prærogativas Eccleſiarum.*
80 *Parochus à quo, & ad quem quomodo præcedere debeant?*
81 *Præcedentia Confraternitatum, & Puellarum.*
82 *Crux Parochi nunquam omitti poteſt.*
83 *Cruces aliæ veniunt abuſivè.*
84 *Cruces Regularium debent deferri cum pallio.*
85 *Ratio hujus Pallii.*
86 *Pallium, ſeu Velum pro Paſtorali Baculo Abbatum adhibetur.*
87 *Roma in materia Rituum eſt exemplar omnium Eccleſiarum.*
88 *Pſalmi in Proceſſione funebri an cantandi?*
89 *Pſalmi quare canantur, & eorum ſignificationes.*
90 *Parochus de cujus jure eſt Cadaver, ſemper præcedere debet.*
91 *Parochus non debet tenere lumen accenſum.*
92 *Comitantes funus multi eſſe poſſunt.*
93 *Eccleſiaſtici ſoli debent antecedere, non ſubſequi.*
94 *Qui ſequuntur Pheretrum nihil dicunt.*
95 *Aſtratti ſeu Piagnoni prohibiti.*
96 *Præficæ ſubſequentes funus prohibitæ.*
97 *Cadavera poſſunt deferri in curru nobili ſine Cruce, & Parocho.*
98 *In Villis poſſunt deferri in Plauſtro uſque ad fores Eccleſiæ.*
99 *Cadaver aſpergi debet Aqua benedicta in domo.*
100 *Si adſit Capitulum, Aſperſio ſpectat ad primam dignitatem.*
101 *Rationes hujus Aſperſionis.*
102 *Pſalmus* De profundis, *quare aſſignetur in Exequiis?*
103 Requiem æternam *Verſiculus, à quo inſtitutus?*
104 *Cadaver effertur in Pheretro.*
105 *Non omnes qui elevant Pheretrum, illud portant.*
106 *Perſonæ digniores illud primò elevant.*
107 *Ductor itineris in Proceſſione funebri debet habere aliquam mercedem.*
108 *Pſalmi cantari non debent cantu Gregoriano.*
109 Exultabunt Domino, *Antiphona præliminaris Proceſſioni.*
110 *Pſalmi Graduales cur ita appellati?*
111 *Primi quinque dicuntur pro defunctis.*
112 *Alii quinque dicuntur pro nobis.*
113 *Poſtremi dicuntur pro omnibus fidelibus.*
114 *Omnes pro ſuffragio Defuncti recitantur.*
115 *Dicitur* Requiem æternam dona ei, *non eis.*

116 *Can-*

116 *Cantu Gregoriano non canendi.*
117 *Muſicus cantus in aſſociatione Cadaverum probibitus.*
118 *Campana ſonat dum effertur Cadaver.*
119 *Campanæ dicuntur Prædicatorum ſpecies,*
120 *Quare detur iſte ſonus?*
121 *Campana dignior denotat majorem dignitatem Defuncti.*
122 *Quando incboari ſoleat ſonus pro funere?*
123 *Parochus dare debet ultimum Vale Cadaveri.*
124 *Capitulum poteſt ingredi Eccleſias Regularium.*
125 *Abſente Capitulo, Parochus nullum habet jus in Eccl. Regularium.*
126 *Ultimum Vale fit cum Aſperſoria.*
Quarta funeralis quomodo diſtribuenda?
127 *Pſalmi terminari debent ad fores Eccleſiæ.*
128 Subvenite, &c. *debet dici Cantu Gregoriano.*
129 *Qui ſepeliuntur in Eccl. Regul. non ſunt priùs deferendi ad Eccl. Paroch.*
130 *Cadavera collocari debent in medio Eccleſiæ.*
131 *Si adſit impedimentum, alibi collocari poſſunt.*
132 *Cadaver exponitur regulariter in Pheretro.*
133 *Inſignia gradus ponenda cum Cadavere.*
134 *Stemmata gentilitia ponenda circa Cadaver.*
135 *Cadaver deponi poteſt ſupra humum.*
136 *Culcitra pro Cadavere an debeatur Eccleſiæ?*
137 *Cadavera quandoque extolluntur in altum.*
138 *Ceræ ardentes ſemper eſſe debent.*
139 *Poſt ultimum Pſalmum Officii incipi debet Miſſa.*
140 *Varia temporis congruentia circa funus.*
141 *Si Exequiæ non fiunt de mane, Cadaver ſepeliatur.*
142 *De nocte Cadaver in Eccleſia cuſtodiri debet.*
143 *Cadaver non debet ſtare ſine lumine accenſo.*
144 *Oratio funebris habenda poſt Miſſam.*
145 *Oratio funebris quo habitu recitanda?*
146 *Planeta unicè ad Altare adhibenda.*
147 *Pluviale ſumendum pro Exequiis.*
148 *Si non adſit Pluviale, Sacerdos remanet cum Alba, & Stola.*
149 *Cenotaphium eſt funus Imaginarium.*
150 *In quo loco ſtare debet Sacerdos dum fiunt Exequiæ?*
151 *Crux ad caput Defuncti ſemper erigenda.*
152 *Clerus adſtare debet cum candelis accenſis.*
153 *Si Cerei non diſtribuantur, Clerus ſtet in Choro.*
154 Non intres in Judicium, &c. *Recitatur præſente Cadavere tantùm.*
155 *Incenſi immiſſio in Thuribulum anticipanda.*
156 Pater noſter intonatur *alta voce, & recitatur ſub ſilentio.*
157 *Aqua Benedicta habet correlationem cum Thure.*
158 *Thus Cadaveribus quid præſtet?*
159 *Confutatio Hæreticorum circa Incenſum.*
160 *Familiæ antiquitus purgabantur ſuffitionibus.*
161 *Oratio aſſignata pro Thure.*
162 *Ceremonia Incenſi ſervari debet.*
163 *In Miſſa pro vivis cur omnes thurificentur, & non in Miſſa Defuncti?*
164 *Incenſum pro Defunctis an benedicendum?*
165 *In Oratione exprimitur nomen Defuncti etiam Sacerdotis.*
166 *Pheretrum dum ducitur ad ſepulchrum manibus tantùm attollitur.*
167 *Si Cadaver poſt Exequias non ſepeliatur, cuſtodiatur in loco tuto.*
168 *Sepulchrum benedicendum ſi nondum benedictum ſit.*
169 *In Cœmeteriis ſepulchra non benedicuntur.*
170 *Sepulchra in Eccleſiis quomodo conſtruenda?*
171 *Incenſatur, & aſpergitur priùs corpus Defuncti, inde ſepulchrum.*
172 *Formula Sacramentalis Brixinen. pro benedicendo ſepulchro.*
173 *Dilatio ſepeliendi Cadaver, non debet interrumpere Officium.*
174 *Oratio dicenda ſi Cadaver mulieris ſepeliatur.*
175 Anima ejus, &c. *non dicitur in Commem. omnium Defunctorum.*
176 *Poſt ſepulturam unius fidelis, Eccleſia recordatur omnium fidelium.*
177 *Preces dicendæ in tranſitu de Cœmeterio ad Eccleſiam.*
178 *Non eſt ſiſtendum ante Altare pro dicendis precibus.*
179 *Pro Sacerdotibus Defunctis ſunt preces particulares.*
180 *Exequiæ compendioſa pro temporis anguſtia.*
181 *Prævia Miſſa ſepeliatur Cadaver.*
182 *Dicenda eſt prout in die obitus.*

EXPOSITIS in genere iis, quæ in Exequiis neceſſariò ſunt, obſervanda, procedit Rituale ad deſcribendum Ordinem exequiarum, in quibus practicè demonſtrantur ferè omnia illa, de quibus mentio fit in antecedenti generali Titulo, ſalva ſemper aliquorum locorum
conſuetudine, quæ in materia funerum multùm 1
operatur, *cap. certificari, de ſepult.* Innoc. *in c. dilectus, num. 4. de capel. Monach. & in c. ad audientiam*; niſi iſta conſuetudo aliquid ſu-
perſtitioſum in ſe contineret, vel aliquid con- 2
ſuetudo omninò ſimile Ritibus Ethnicorum, eò quia Eccleſia principaliter intellexit, per hoc Rituale oblitterare, & proſcribere hujuſmodi ſuperſtitioſos, atque Ethnicos Ritus, quibus olim cæremoniæ Sacræ abundabant, Rota *in Romana Funeralium 15. Junii 1699. coram Molines, n. 2.*
Qui Ritus, à Rituali præſcripti in exequiis mor- 3
tuorum, omitti non poſſunt; *ex Tit. anteced. §. 1.* eſſent enim fruſtrà ab Eccleſia inſtituti, ſi non obſervarentur, ut omiſſis generalibus, quæ congeri poſſent in terminis funeralium, ait *Text. c. officii, §. Si verò. Et c. final. de Teſtam. c. ex parte, in fine de verb. ſignif.* Cùm ſinguli

habeant

4 habeant ſuam peculiarem ſignificationem, nem-
pè Animas à corpore ſeparatas vivere, immor-
talitatis dono gaudere, & defunctos in fide, re-
ſurrectionem, ac fruitionem æternæ gloriæ ex-
pectare; ut ex S. Auguſtino, in libro *de Agen-
da cura pro mortuis*: ex S. Hieronymo, Am-
broſio, & aliis, probant *cap. non æſtimandum*
19. *c. Animæ* 22. *c. Tempus* 23. *c. Quia* 24. *&*
c. Qui divina 28. *cauſa* 13. *q.* 2. & explicat latè
Card. Bellarm. Contr. *T.* 1. *l.* 2. *de funer. c.* 9. *&*
10. Durant. & alii, in enunciata *deciſione*, *nu-
mer.* 3.

§. I. Conſtituto tempore, quo corpus ad Eccleſiam deferendum eſt, convocetur Clerus, & alii, qui funeri intereſſe debent; & in Parochialem, vel in aliam Eccleſiam, juxta loci conſuetudinem, ordine conveniant; ac datis certis campanæ ſignis, eo modo, & ritu, quo in eo loco fieri ſolet, Parochus indutus ſuperpelliceo, & Stola nigra, vel Pluviali ejuſdem coloris, Clerico præferente Crucem, & alio Aquam benedictam, ad domum defuncti, unà cum aliis procedit. Diſtribuuntur cerei, & accenduntur intortitia: mox ordinatur Proceſſio, præcedentibus Laicorum Confraternitatibus, ſi adſint; tum ſequitur Clerus Regularis, & Sæcularis per ordinem, binique procedunt, prælata Cruce, devotè Pſalmos, ut infrà decantantes, Parocho præcedente Feretrum cum luminibus; inde ſequuntur alii funus comitantes, & pro Defuncto Deum ritè deprecantes ſub ſilentio.

5 Tempus Funeris, & Exequiarum ſtatuendum
eſt à Parocho, qui eſt Dominus funeris, cada-
veris, & ſepulturæ: ſed hoc tempus debet eſſe
juxta conſtitutiones ſynodales, & de jure non
poteſt eſſe niſi poſt ſpatium viginti quatuor ho-
6 rarum, Poſſevin. *de Off. Curat.* & Barboſ. *d. c.*
7 26. *n.* 57. Curare tamen debet omni ſtudio, ut
funus, & exequiæ fiant in mane prout in ante-
cedenti *Titulo* diximus §. 4. adeò ut Miſſa præ-
ſente corpore celebretur. Quod ſi hoc, juſtis
de cauſis, fieri nequeat, tempus eligendum eſt
8 a tempore confluentiæ Populi ad Eccleſiam diſtin-
ctum, *Synod. Ferr. Verme, c. de fun. & ſepult.*
ubi id, quod dicit, de non aperiendis Sepul-
chris, dum Divina officia, ac Miſſarum Sacrifi-
cia celebrantur, & celebranda remanent in Ec-
cleſia, eo manè, quo Cadaver eſt humandum,
intelligi debet pro ſepeliendo cadavere, non au-
tem pro deferendo, ſeu pro exequiis faciendis.
9 Nocturno tempore, exequias & delationem
Cadaverum ad Eccleſiam, nemo quoad ſciam
prohibuit niſi S. Carolus, *Act. p.* 1. *conc. Prov.* 5.
p. 2. Sed hoc intellexit faciendum tempore Pe-
ſtis. Cæterùm pluries vidi nocturno tempore,
deferri cadavera, præſertim Inſignium, & no-
bilium Virorum, magna cum ſolemnitate, non
obſtante toties inculcata admonitione de non ape-
riendis Eccleſiis tempore nocturno. Quòd ſi fiat
10 ex neceſſitate, Fœminæ omnino repellendæ ſunt
ab ingreſſu. Circa quod plauſibilior, & com-
modior regula erit ſi ſub nocte efferantur cadave-
ra, adeò ut tempore debito, expeditum ſit fu-
11 nus, atque ideò claudantur Eccleſiæ, tempore
noctis.

12 Clerum convocare ad intereſſendum funeri ſpe-
ctat item ad Parochum, qui hoc facere poteſt
per mandatarios, ſive libitinarios ſuos.

Quando verò Defunctorum Hæredes numerum
Religioſorum, & Sacerdotum Secularium in fu-
neribus aſſociandis non deſtinaverint, & ſit aliàs
loci conſuetudo immemorabilis, ut tale munus
ad Parochos attineat, illis ideò cura erit vocare
quos libuerit. Ita *S. C. Ep. & Reg. in una Caſſinen.*
5. *Maii* 1517. *& S. R. C.* 20. *Auguſti* 1601,
Rota in Alexandrina funeralium 1. *Julii* 1630.
*coram Merlin. & eadem S. R. C. in una Ferra-
rien.* 7. *Septemb.* 1613. Cæterùm ad Hæredes
ſpectat numerum Religioſorum, & Clericorum 13
ſive Confratrum, & Puellarum mendicantium aſ-
ſignare in Defuncti aſſociatione, etiam ſi Cada-
vera eſſent in Eccleſiis Regularium ſepelienda, *S.
R. C. Ep. & Reg. in una Caſſanen.* 5. *Maji* 1617.
& S. R. C. in una Lauden. 20. *Aug.* 1601. *&*
Ep. & Reg. in una Camerinen. 21. *Mart.* 1642.
Barboſa *de Off. Par. cap.* 26. *num.* 57. Nec Re-
gulares impediri, vel prohiberi poſſunt à Paro- 14
chis, defunctorum corpora aſſociare: nam hoc
eſſet agere contra ſepulturæ libertatem, Samuel.
d. Tr. 1. *contr* 13. *concl.* 4. *num.* 10. 11. *de ſepult.
elect.*

Aſſignato ab Hærede numero, poteſt Paro- 15
chus, quoad Clericos Sæculares, vocare quos
libuerit, dummodò non excedant numerum ab hæ-
rede præſcriptum, etiamſi non ſint illius Paro-
chiæ, Lavor. *d. Tit.* 2. *cap.* 3. *num.* 104. Nec po-
teſt Epiſcopus cogere Hæredes defunctorum, ut 16
in funere convocent Clericos Eccleſiæ Parochialis
tantùm, excluſis aliis, donec numerus eorum
fuerit impletus: nam cùm convocatio iſta reſpiciat
privilegium totius Cleri, utique reſtringendo,
aut moderando illud ad proprios Eccleſiæ Cleri-
cos, libertatem Eccleſiaſticam reſtringere videre-
tur, Rota *in una Calaguritan. funerum* 22. *Ju-
nii coram Orano*, Sylveſt. *verb. Immunitas* 2. *n.* 7.
& hujuſmodi conſuetudines deteſtatur, Sot. *de
Juſt. & Jur. q.* 6. *art.* 2. Neque intereſt, quòd jus
ſepeliendi pertineat ad Eccleſiam Parochialem, quia
aliud eſt jus, per quod quis compellitur ſepeli-
tur ſepelire in propria Parochia, & aliud, per
quod tollitur facultas evocandi ſuos Clericos, ni-
ſi priùs adimpletus ſit numerus Beneficiatorum Pa-
rochialis. Ad hoc faciunt notata *in cap. veſtro,
de locat.*

De congruo tamen videtur, quòd præferendi 17
ſint Clerici, qui Eccleſiæ illi Parochiali inſer-
viunt, & ſunt adſcripti, ita ut ſi incommodum
ſentiunt, commodi etiam participes fiant; quod
prudentiæ, & diſcretioni Parochi relinquendum
eſt.

Modò de ſignis per Campanas dandis verba
ſunt

18 ſunt facienda. Olim mos fuit ad Defunctorum
funeralia, populum Tintinnabulis convocare,
Maggius *de Tintinnabulis*. Hodie verò per Cam-
panas fit, ut Populus ad pias pro Defuncto pre-
19 ces fundendas moveatur. Pro unoquoque fideli
Adulto defuncto, per tres vices pulſari Cam-
20 panas vult Samuel. *d. Tr.* 2. *Contr.* 4. *Concl.* 3.
4. & 5. Prima vice quando eſt in Agone poſi-
tus, & Deo eſt ſpiritum redditurus; ſicque ut
audientes, Deum orent pro illo. Secunda cùm
Animam expiravit, & vocatur Tranſitus: Ter-
tia demùm quando ad ſepulchrum comitatur. Sed
mos eſt communis, pluries pulſare, & ſaltem
21 per quatuor, vel quinque vices, Samuel enim
nihil loquitur de ſignis dandis pro ſepultura,
neque de aliis pro Officio funebri in nocte an-
tecedenti, atque in mane ad initium Officii, &
propterea dicit Textus, *Juxta loci conſuetudi-
nem, &c.*

Loquendo hìc de ſignis dandis pro ſepultura à
Parochiali Eccleſia, & ab illa, in qua tumulan-
22 dum eſt Cadaver, dico, conſuetudinem eſſe, pro
Viris, tria ſigna dare: pro Fœminis, duo; ad
23 ſignificandum, Fœminam eſſe imperfectioris na-
turæ. Samuel. *Concl.* 6. *num.* 10. Bellert. *c.* 161.
24 Pro Religioſis, & Sacerdotibus tum Sæcularibus,
tum Regularibus, quinque ſigna dari ſolent, &
25 numero majora pro Summo Pontifice, & Epiſco-
pis, juxta regulas præſcriptas per Cæremoniale
Epiſcoporum, & per Cæremoniale Romanum.

Nomine autem ſignorum, ſeu Campanarum,
26 nihil accipiendum pro eleemoſyna à Parocho, ſed
tantùm mercedem aſſignandam eſſe ab Epiſcopo
illi, qui talia ſigna dat, habemus ex S. Carolo,
Act. p. 1. *Prov.* 2. *c. de funer. & exeq. &*
27 *Prov.* 4. *p.* 2. *verbo Campana*. Quòd verò ex-
penſæ pro pulſandis Campanis numerentur inter
alias funerales expenſas, non poteſt in dubium
revocari; & inter illas reponuntur à Cortiad.
dec. 160. *n.* 13. Hodiern. *ad Surd. dec.* 12. *n.* 9.
Gam. *dec. Luſit.* 308. *num.* 12. & Zaul. *ad ſtat.
Favent. T.* 2. *ſ.* 320. *num.* 7.

*Parochus indutus ſuperpelliceo, & ſtola ni-
gra, vel etiam Pluviali, &c.* Loco Parochi in-
28 telligi poteſt etiam Cappellanus Curatus, qui eſt
Coadjutor Parochi, & onus ſuſtinet Parochiæ,
atque ideò in hoc etiam caſu ſubſtitui poteſt,
Barboſ. *d. c.* 13.

De ſuperpelliceo, & ſtola jam ſatis dictum
fuit pluribus in locis horum Commentariorum,
cùm iſtæ ſint propriæ Veſtes in adminiſtratione
29 Sacramentorum, & Sacramentalium. Color ni-
ger utique funereus color eſt, & mœſtitiæ con-
veniens, Gavant. & Corſett. *Ind. Rational.* &
alii Sacrarum Cæremoniarum Scriptores.

30 Pluviale in funeribus, noniſi in Eccleſia ad-
hiberi ſolet, quando Exequiæ celebrantur: In
itinere verò, ſeu Proceſſione cum Cadavere,
31 communiter ſolo ſuperpelliceo, & ſtola utuntur
Sacerdotes, niſi Cadaver eſſet Perſonæ inſignis, &
cum toto Clero ad Eccleſiam portaretur. In hoc
caſu, vel Parochus primarius, vel dignitas Ca-
pituli Pluviali induta procederet ad majeſtatem
ducendam.

32 De Birreto nihil loquitur Textus; ſed hoc
etiam de more, Clericali modo deferri debet
quadratum, niſi tempus pluvium, vel humidum,
vel nivoſum eſſet, quia tunc, moderato juris ri-
gore, permittitur uſus Pilei, ac etiam Pallii ſu- 33
pra Cottam, ex *Synod. Ferr. Verme, c. de Fu-
neribus*. Sed locus eſt, ut de Cruce aliquid di-
camus. Abſolutè, & ſimpliciter loquendo, de
communi praxi, & uſu, atque de jure Canoni- 34
co, una tantùm Crux eſt erigenda in Funerali-
bus, quod fit devotionis cauſa, in memoriam
Paſſionis D. N. Jeſu Chriſti Crucifixi, & in ſi-
gnum, quòd homo ille, qui in funere defertur,
mortuus eſt in ſignaculo Crucis. Circa quam
Crucem multæ ortæ jam ſunt, & in dies oriun-
tur quæſtiones, & difficultates ob præeminen-
tiam, quibus tum Canones, tum Sacrarum Con-
gregationum deciſiones, tum authoritates Docto-
rum, nondum finem imponere valuerunt. Vide
Gavantum, Pignatellium, Lavorium, Barboſam, 35
Anacletum, & omnes Canoniſtas: ſed omnium
compendium videbis in Samuel. *Tract.* 1. *diſp.* 3.
contr. 3. *concl.* 1. *& per tot.* Inſuper ad elimi-
nanda hæc jurgia, integrum volumen in lucem
edidit Patavii, anno 1683. & alterum promiſit,
Bernardinus Manarura inſcriptum: *Apodixis, ſi-
ve clara diſcuſſio veritatis, demonſtrans, pluſ-
quam* 100. *rationibus, ac SS. Pontificum, Prin-
cipumque ſanctionibus, non poſſe RR. Parochos,
aut alios in Funeralibus, in Eccl. Regular. eis in-
vitis, de jure, & legitimè, cum Stola; aut
Cruce intrare, &c.* Nuper quoque ſcripſit, *de
funeribus aſſociandis*, ſatis elegans opuſculum
Hieronymus Prediera Parochus Bononienſis, ac
illud typis edidit Bononiæ anno 1698. A quibus
omnibus Regulæ præſcriptæ circa Crucem, &
Stolam in funeribus deſumi poſſunt: quibus ni-
hil addendum habeo, niſi deplorem jurgia illa,
quæ aliquando evenerunt inter Parochos, & Re- 36
gulares, hi enim eorum Crucem intra ſuas Ec-
cleſias ingredi renuebant tamquam alicujus juriſ-
dictionis ſignum.

Sed gratias Deo ætas noſtra referre debet, in 37
qua per Sanctiſſimam Conſtitutionem Summi Pon-
tificis Benedicti XIII. ſublata eſt hæc jurgii occa-
ſio, nam Crux valet intrare tuto, & inoffenſo
pede quaſcumque Eccleſias, nec jurgia ampliùs,
& contentiones oboriri poſſunt, cùm per futura
ſæcula proviſum ſit, ut flammis litium extinctis,
Crux in funeribus unicè ſignum ſit Chriſtianæ Re-
ligionis, non verò Juriſdictionis. Verba Conſti-
tutionis quæ incipit, *Pretioſus, &c. dat. Setiæ,
anno* 1727. *ſeptimo Kal. Junii*, ſunt hæc: quæ
licèt videantur tantummodò ad favorem Ordinis
Prædicatorum prolunciatæ, attamen ex ipſo Tex-
tu ſatis liquet, extendi quoque ad quoſcumque
alios Regulares, & Eccleſiarum Parochos, etiam
Sæculares, — §. 73. *Et ad tollendum deinceps,
quantùm in Domino poſſumus, Fidelium ſcanda-
lum, nimis frequentium Controverſiarum Origi-
nem, hac perpetuò valitura lege decernimus, li-
cere Cathedralis Capitulo, Parocho, Fratribus
Ordinis Prædicatorum, ac cæteris etiam Regula-
rium communitatibus, ad Proceſſiones funebres
per quaſvis Parochias, ſingulorum propriis ere-
ctis Crucibus, accedere, eaſque etiam ſic per-
agere, quemadmodum in aliis ſolemnioribus Pro-
ceſſionibus contingit, & ita etiam in Eccleſiam
tumulantem ipſorum Fratrum, ordine, quo in
via incedebant, ingredi, atque facta adoratione*

ad

ad Altare ; in quo aſſervatur Sanctiſſimum Sacramentum . aut etiam Exequiis perſolutis , recedere , Parocha quoque in eandem Eccleſiam tumulantem cum Stola intrare : ac reſpectivè Fratribus aſſociare debentibus Defuncti Cadaver cum Parocho , ne interim contingat illos in vicis , & Plateis ſuperſedere , in Parochialem Eccleſiam , etiam tum Cruce erecta ingredi licitum fore , Auctoritate Apoſtolica , Motu , & ſcientia prædictis , mandamus , & volumus . Non obſtantibus , quoad prædicta omnia , & ſingula , conſuetudinibus , etiam immemorabilibus , cæteriſque omnibus , & quibuſcumque in contrarium facientibus ; quibus omnibus expreſsè , ac pleniſſimè derogamus ; declarantes , & , quatenus opus ſit decernentes , ac matura deliberatione mandantes, Crucis erectiones , Stolæ delationem , & ingreſſus in Eccleſias , in omnibus , & ſingulis enumeratis , ac cæteris quibuſcumque ſimilibus caſibus , nullam penitus Juriſdictionem importare , aut minimum in aliquo præjudicium cuicumque irrogare , aut quandocumque , & quomodocumque irrogare , & inferre poſſe , &c. Hoc pacto funera pacatiori ordine procedent , & nulla Cruci injuria inferetur .

Hæc Crux , ut jam diximus , in funeribus
una erat tantummodò ; ſed poſt Conſtitutiones
Pontificias , & decreta à Sacris Congregationibus
emanata , inſurrexerunt diverſa Privilegia
Regularibus , & Confraternitatibus favorabilia ,
38 quæ hodie faciunt , ut plures Cruces in uno
funere aſſociando eleventur , *S. C. Ep. Reg.* 28.
Novemb. 1642. Urſaya *T.5. p.2. d.25. à n.34.*
39 Certè Confraternitates olim non poterant accedere
ad funeralia , niſi expreſsè , & ſpecialiter
vocarentur ; & in ea aſſociatione nullo modo
erigere Crucem poterant , *S. R. C. Adrien.* 22.
40 *Nov.* 1631. Quinimò etiam Puellæ , & Virgines
in Conſervatoriis degentes , ſi ad funeralia accedant
, Crucem , & ipſæ propriam elevant , ab
aliis diſtinctam .

41 Hoc unum tantummodò uſquemodò inconcuſſum
remanet , quòd in defunctorum aſſociatione
, ſi Capitulum Cathedralis *invitetur* , ipſum
ſolum , & non alia Parochia defert Crucem ,
Prax. Arch. Neap. c.74. neque Stolam ; non
tantùm ex eo quia Cathedralis dicitur Parochia
totius Civitatis , & Diœceſis *c. 1. de Bapt. c. licet , in Regulis 16. q. 3.* Gutierez *can. quæſt. l.* 1.
cap. 27. *num.* 24. Sed quia minor Judex , ſeu
42 Sacerdos non exercet Officium , & juriſdictionem
præſente majore , niſi major aſſentiat , *c. denique , diſt.* 1. *c. Presbyter pen. ac c. ult. diſt.*
95. & demùm quia luminare majus offuſcat minus
, *c. ſolitæ , §. præterea , de major. & obed.*
Lavor. *Tit.*2. *c.*11. *n.*66. *ad* 69.

Hoc tamen dictum ſit de aſſociatione : nam
quamvis Capitulum Cathedralis gaudeat præro-
43 gativa ingrediendi cum Cruce , & Stola Eccle-
ſias Regularium , Matheucc. *Official. Cur. cap.* 20.
44 *num.*11. attamen poſt ingreſſum in Eccleſiam ,
non poteſt cum Cruce funeri aſſiſtere , ſed adhibenda
eſt Crux Eccleſiæ tumulantis , ut reſpondit
S. R. C. in Aretina 13. *Julii* 1697. Monacell.
form. par. 1. *for.*7. *tit.*5. *num.*39. allegat.
à Mattheucc. *l. c.*
45 Verùm cùm Stola concedatur Parochis , non
tantùm in ſignum Juriſdictionis tamquam Pallium
inter Epiſcopos , ſed ut diſcernantur ab aliis Preſbyteris
, prout nuper notavit Joannes Marangoni
in Theſauro Parochorum Romæ impreſſo
ann. 1726. *l.*1. *c.*1. *pag.* 5. *col.* 2. Sed etiam in 46
ſignum Parochialis dignitatis , quo , etiam in
aliena juriſdictione , licet uti , *c.* 1. *ut in lite*
pendente . & in c. antiqua , de privileg. non autem
ad denotandam ſuperioritatem : ideò poſſet
concedi ſine præjudicio , ut illam Parochi deferre
poſſent , præſente Capitulo , ne viderentur
incedere uti ſimplices Clerici : quod etiam eſſet
majoris dignitatis , & reverentiæ capituli ; ex
Lavor. *elucubr. T.* 1. *tit.*2. *c.*11. *n.*84.

De eo quod dicit Textus , debere Clericum 47
portare eamdem Crucem , hoc facilè præſtari
poteſt in civitatibus , in quibus multi adſunt
Clerici adſcripti ſervitio Eccleſiæ ; ſed in Parochiis
ruralibus , opus eſt , ut quandoque Parochi
inſervire faciant Laicos , indutos tamen Sacco
, ſeu , ut dicitur , *Cappa* alicujus Confraternitatis
, non autem ſuperpelliceo , quia hæc veſtis
ſolummodo Clericis convenit .

De Cruce item alia diſputatio habetur apud 48
Urſaya *diſcept. Eccl. T.*5. *diſc.*14. in una *Tudertina funerum* . Mos erat apud Tudertinos deferre
Crucem Parochialem in funeribus cum ſudariolo
, ſeu linteo telæ albæ ab eo pendente : ſed
cùm orta eſſet quæſtio , cui de jure deberetur
illud ſudariolum poſt datam ſepulturam Defuncto
S. C. Concilii ſub die 13. *Aug.* 1718. mandavit
illud ampliùs non afferri cum Cadavere ,
nec ad Hæredibus Parocho conſignari .

Clerici quoque deferre debent Aquam bene- 49
dictam in ſuo Vaſe cum Aſpergillo , ut eam adhibere
poſſit Parochus cùm ad domum Defuncti
pervenerit , Cadaver aſpergendo .

Et quoniam de domo Defuncti loquuti fui- 50
mus , non per hoc intelligi debet , quòd domus
hæc ſit illa , in qua habitare ſolebat qui
defunctus eſt : ſed intellige de illo loco , in quo
exponitur defunctus , ut deducatur ad ſepulchrum
: nam in praxi eſt , eſſe nonnullas Perſonas
, quæ cùm mortuæ ſint , exponuntur in
loco diverſo à domo ſua . Ferrariæ mos eſt , 51
ut cùm mortuus fuerit Judex Sapientum , qui
caput Magiſtratuum municipalium eſt , & pro
Tribuno Plebis habetur , dummodò moriatur
eo tempore , quo in hac dignitate præſidet ,
ejus Cadaver , è domo propria ad Ædes Magiſtratus
deferatur , & ibi in Aula majori exponatur
magna funerum pompa , donec adveniat
Capitulum Eccleſiæ Cathedralis ; Clerus , & Ordines
in tali funere præſcripti , qui Cadaver aſſocientur
ad Eccleſiam , in qua humari debeat .
Ecce igitur quomodo non ſemper Cadaver in ſua
domo eſt . Sed fortaſſe in noſtro caſu ita fit ,
quia Ædes Magiſtratus reputantur domus habitationis
ipſiuſmet Judicis Sapientum , ex quo Palatium
illud , pro ejus quotidiana , & diuturna
habitatione præſcriptum fuit à Papa Clemente
VIII. in Inſtitutione Magiſtratus decemvirorum
anno 1599. facta , ut videre eſt in Libro typis
edito inſcripto — *Ferrariæ Civitatis rectè adminiſtrandi ratio : in Rub. de Habitu . ſeu Veſtitu , ac Reſidentia , & Familia Magiſtratus* .
Ad domum igitur , ſeu ad locum , in quo 52

exponitur Cadaver deferendum, accedere debet
Parochus, non autem ſolus, ſed cum quibuſ-
53 cumque aliis invitatis ad funus aſſociandum; ex
quo patet, quòd omnes iſti debent priùs con-
54 vocari, & congregari in Eccleſia Parochiali,
non autem in alia, niſi de conſenſu Parochi.
Attamen quamvis hæc ſit vetus conſuetudo Ec-
cleſiæ Ferrarienſis, numquam, quod ſciam, in-
55 terrupta, adſunt leges in contrarium. Sa-
cra enim Congregatio Ep. & Reg. in una *Vigle-
vanen. 13. Novemb. 1600. & in una Bononien.
die 9. Decemb. 1617. & in altera Bononien. die
8. Julii 1620. Inſuper Congr. Concilii ad inſtan-
tiam Card. Archiep. Ludoviſii in §. Ad quartum
dubium. Item S. R. C. in una Theleſina 12. Feb.
1633. & in Limanenſi 15. Decemb. 1632. &
S. C. Ep. & Reg. in una Tropienſi 16. Febr. 1631.
& in una Senogallien. 26. Aug. 1616. relat. à
Samuel. Tr. 1. contr. 12. concl. 1. num. 2.* diverſi-
modè ſentire videntur. Ex earum enim Con-
gregationum decretis concluditur, quòd illi,
qui ſunt ad funus vocati, debent omnes con-
venire, aut in Eccleſia Parochiali, aut in do-
mo, aut in loco, ubi Cadaver reperitur; etiam
Regulares quando vocati fuerint, aut in eorum
Eccleſiis mortui ſunt tumulandi, & inde cum
Clero ſæculari diſcedere, & proficiſci ſimul om-
nes ad Eccleſiam, in qua Cadaver eſt ſepelien-
dum. Tradunt etiam hoc varii Doctores ibi al-
legati; ſed inter illos Lezana *T. 3. verb. Defun-
ctus, num. 3.* aliam affert declarationem *S. C. Ep.
Reg. die 28. Nov. 1642.* quæ decernit, non
56 licere Regularibus per plateas, ac vias Parochum,
& Clerum expectare, ſed debere cum eis con-
jungi in Eccleſia Parochiali. Quod Decretum,
cùm poſteriùs emanatum ſit, videtur derogare
prioribus, Rot. *dec. 495. num. 1.* coram Emerich.
jun. atque ideò, tali modo, hoc recentius in
uſu eſt, & obſervatur, non tantùm à Regula-
ribus, ſed etiam à Confraternitatibus, & Puel-
lis mendicantibus; cui uſui concordat Doctrina
Barboſæ *d. c. 25. n. 63. 64. 65.* fundata in Decre-
to *S. R. C. in una Bononien. 9. Decemb. 1617.
ſuper allegat.* quod dicit: Vocati omnes ad fu-
nus, debent convenire ad Parochialem defun-
cti, niſi adſit tertia Eccleſia, in qua ſolitum
ſit fieri depoſitum Cadaverum ſepeliendorum in
Eccleſiis Regularium; quia tunc Regulares de-
bent congregari in illa tertia Eccleſia, & ibi
Parochum expectare, ut reſolutum fuit in *S. R.
C. 13. Jun. 1673.* apud Urſaya *T. 1. p. 2. d. 28.
num. 34.*

Hanc expectandi occaſionem in tertia Eccleſia
reſpicit conſtitutio *Pretioſus. &c.* de qua ſuprà,
quæ in §. 72. ſic loquitur: *Parocho admonito,
requiſito, & intimato per Fratres, ac demùm
renuente accedere ad aſſociandum Cadaver in Ec-
cleſiam Fratrum prædictorum, vel eodem ultrà
ſtatutam pro delatione Cadaveris horam per diſ-
cretum tempus, quod numquam unam horam
excedere poſſit, expectato, nec accedente, Fra-
tres prædictos Cadaver illud, invito etiam ipſo
Parocho, levare, & ad eandem Eccleſiam tu-
mulandum. ne Dei ſervitium minuatur, & ipſi
contemnantur, recto quidem tramite, & via
per eos eligenda deferre poſſe, ac debere volu-
mus, atque ſancimus.*

Quando verò Capitulum Cathedralis in Fune-
re intervenit, omnes cujuſcumque Ordinis in Ec-
cleſia Cathedrali conveniunt.

Supereſt ut de cereis, & eorum diſtributione 57
aliquid dicamus. Non tantùm pro eleemoſyna
dantur cerei, ſed pro ritu, ut luceant. Nume-
rus cereorum in Taxis funeralibus cujuſcumque 58
Diœceſis præſcribitur: ad Hæredes verò defuncti 59
ſpectat determinare illorum pondus, nec Paro-
chus poteſt illis legem ponere. Loquitur de Can-
delis Textus, & de Intortitiis: Sed notandum,
quòd candelæ diſtribuuntur, intortitia verò ac-
cenduntur: Illæ pro eleemoſyna dantur. iſtæ ut 60
lumen præferant, ex more antiquo efferendi
mortuos noctu; quæ conſuetudo permanſit, ut
in omnibus funeribus etiam, quæ interdiu du-
cuntur, faces, ſeu candelæ, ſeu funalia, &
cerei adhibeantur, Lavor. *d. Tit. 2. cap. 3. n. 118.*
Hinc uſum approbavit Conc. Trid. *ſeſſ. 22. Decr.
de obſerv. &c.* Et hæc lumina ſignificant, De- 61
functos deduci tamquam Athletas quoſdam devi-
cto Sæculo; & accenduntur, non ad ſuperſti-
tionem, ut Gentiles faciebant, ſed ad ſignifican-
dum Animas vivere, & Defunctos eſſe Filios lu-
cis, corporaque eorum reſurrectura, Jo: Chry-
ſoſt. *Hom. 4. in Ep. ad Hebræos.*

Adſunt Hæretici, qui hunc uſum Cereorum 62
improbant: *Ex Conc. Elibert. can.* 34. ubi ſtatu-
tum fuit, ne Cerei de die in Cœmeteriis accen-
derentur, ne ſpiritus Defunctorum inquietaren-
tur. Nihilominus dicit Lavor. *dict. l. num.* 131. 63
talem prohibitionem non fuiſſe de Cereis; ſed
prohibitam fuiſſe illam cæremoniam, quæ fiebat
ex ſuperſtitione Gentilium, qui putabant, corpo-
ra mortuorum ſentire aliquid commodi. Illo au-
tem errore ſopito, non eſt malum uti eadem cæ-
remonia, ad alium tamen finem, ſcilicet ad ſi-
gnificandum Animas vivere, & noſtros Defun-
ctos eſſe filios lucis, non verò tenebrarum. Il-
lud autem, quod Patres in illo Concilio dixe-
runt, non eſſe inquietandos ſpiritus Defuncto-
rum, ſignificare voluit, ſpiritus illos re vera non
inquietari, ſed illis diſplicere hujuſmodi erro-
rem. Sicut & S. Ambroſ. *l. 2. epiſt* 8. dixit, non
deberi mortificari lacrymis Animam Sororis De-
functæ, ut refert Bellarminus, *l. 2. t. 2. c. 19.
de funeribus*. Quòd ſi S. Ephræm Syrus vetuit,
ne quiſquam Cereum in exitu ſuo accenderet,
hoc fuit ex magna, & incredibili humilitate,
non verò ex contemptu pii, & laudabilis, non
minùs quàm antiquiſſimi Ritus, Voſs. *in Teſt.
S. Ephræm*.

Præter Candelas, & Intortitia, diſtribuuntur 64
etiam aliæ Eleemoſynæ, & præcipuè Panes Puel-
lis mendicantibus intereſſentibus, & aſſociantibus 65
funus: pro quo Pane nullam frigidam ſignifica-
tionem adducere volo, contentus ut dicam, eſſe
eleemoſynam manualem, & ſatis utilem Com-
munitatibus mendicantium, qui Pane indigent ad
manducandum quotidie.

Loco Panis, in aliquibus locis, defertur, præ- 66
cedendo Cadavera, & in funere, frumentum in
certa quantitate, de quo vide Urſaya, *T. 4. d. 14.
p. 1. num. 1. 2.*

Notandum tamen, quòd diſtributiones, tam 67
Candelarum, quàm Intortitiorum, & Panis, de-
bet fieri tunc cùm tota comitiva aſſociantium

Cada-

Cadaver pervenerit ad locum, in quo adeſt De-
functus.
68 Sequitur Proceſſio ordinanda verſus Eccleſiam
illam, ad quam deferri debet Cadaver; Circa
quam ſciendum eſt, quòd quando Defunctorum
corpora ſepulturæ præbentur in Parochiis pro-
priis, aut in aliis Eccleſiis Clericorum, aut Lai-
corum, vel Confraternitatum, ſeu in Oratoriis
Parochiæ ſubjectis, ad Parochos pertinet per
69 quam viam funus incedere debeat, deſignare,
aut ſtandum erit juxta utriuſcujuſque Patriæ con-
ſuetudinem: poteſt enim quandoque ad hæredes
Defuncti ſpectare, ut ipſi declarent per quam
viam procedendum ſit, ut explicat Samuel. *de
ſepult. elect. contr. 5. concl. 7.*
70 Verùm quando ad Eccleſiam Regularium cor-
pus ſepeliendum defertur, ſpectare ad ipſos Regula-
res declarare per quam viam funus duci debeat,
declaravit *S. C. Ep. Reg.* 22. *Aprilis* 1588. *in
una Bituntina*: licèt ſecus videatur eandem S.
C. declaraſſe, 3. *Jan.* 1594. *Epiſcopo Caſtellane-
ten.* Cui ſcriptum fuit: Ad Curatum ſpectare de-
clarare omnia neceſſaria uſque ad januam Eccle-
ſiæ Regularium, Lavor. *d. Tit.* 2. *c.* 9. *num.* 116.
& 117. Sed an in iſtis neceſſariis includatur aſ-
ſignatio viæ, per quam incedi debeat, non cre-
do: ideòque ſtandum eſſe duco declarationi ema-
natæ in Bituntina ſuperallegata. Certum tamen
71 eſt, Parochos tenere aſſociare Cadavera ad Ec-
cleſias Regularium, etiam ſi ſint extra Diœce-
ſim, per allegat. ab Urſaya, *p.* 2. *d.* 15. *n.*10,
& d. 28. *à n.* 19.
72 Quoniam verò de Laicorum confraternitatibus
mentio ſit in hoc Paragrapho, non incongruum
judico aliquid de hujuſmodi piis Conventibus diſ-
ſerere. Iſtæ Confraternitates ſatis antiquam ha-
bent Inſtitutionem: Polydorus Virgilius eas ab
Apoſtolis cum Tertulliano derivatas affirmat, *Apo-
logetic.* 39. Sed Baronius *ſub Ann.* 336. *n.* 72.
à Magno Conſtantino ortum illarum ducit, qui,
ut corpora Fidelium ſepelirentur, corpus ex non-
gentis, & quinquaginta, diverſorum Collegio-
rum, & Artium officinis, quòd huic muneri
mancipatum eſſet ad efferenda, atque curanda
Defunctorum Cadavera, efformavit. Hos verò
ad hoc opus delectos, voluit ab omnibus publi-
cis muneribus eſſe immunes, & in vectigalibus
liberos. Ex hac ſubinde ortum habuere aliæ
Confraternitates, præcipuè in Germania per S.
Bonifacium illius Regionis Apoſtolum anno 730.
Aliæ Romæ; & prima quæ Vexillum erexit, ſeu
Confallone, illa eſt, quæ inſtituta fuit à Cle-
mente Papa IV. *Anno* 1267. Vide Macri, *Hiero-
lex. verb. Confrat.* Similiter S. Petrus Cœleſti-
nus alias Confraternitates erexit anno 1294. ſed
quia tractu temporis à recta pietatis via iſtæ
73 Confraternitates declinare cœperunt, adeò ut de
illis dixerit Budæus: *Hodie Crapulones dici for-
taſse poſſunt, ut qui plerumque epulandi ma-
gis, quàm cultus Divini gratia conveniunt.* Cle-
mens Papa VIII. in Conſtitutione, quæ incipit:
Quæcumque à Sede Apoſtolica, ſub die 24. *De-
74 cembris* 1604. omnes illas abolevit, & de no-
vo, novis Conſtitutionibus, erigendas manda-
vit: quæ verè inſtitutæ fuerunt ad exercenda mi-
ſericordiæ opera, ut notat Monacell. *t.* 1. *form.*
75 52. *n.* 2. atque ideò Saccum de tela induere de-
Comment. ad Rituale.

bent, non Sericum, Rota *dec.* 93. *n.* 3. *& ſeqq.
coram Arguel.* quia luxum, & vanitatem præſe-
fert. Ultra quam quòd in Eccleſiaſtica Hierar-
chia, iſtæ Confraternitates nullam faciunt figu- 76
ram, Urſaya *T.* 3. *p.* 2. *d.* 23. *num.* 55. *d.* 17.
num. 24. & ſemper ſine præjudicio jurium Paro-
chialium eriguntur, Mattheucc. *Off. Eccl. c.* 14.
num. 11.
Circa præcedentiam in Funeribus, per verba 77
illa *Præcedentibus, &c.* à noſtro Textu indica-
ram, ſtandum eſt conſuetudini: nihilominus affe-
ram ad hoc diverſas probatorum Doctorum con-
cluſiones, quæ valdè prodeſſe poterunt in ſimili-
bus caſibus. Et primò dicam, Præcedentiam in
funere ſemper dandam eſſe Clero Sæculari ſupra 78
Regulares, Clem. VIII. in ſua *Conſtit.* incip. *De-
cet Romanum, &c. ſub die* 20. *Februar.* 1601.
Barboſ. *d. p.* 1. *c.* 9. *num.* 14. Secundò, Præce-
dentiam inter ipſoſmet Parochos, ſeu Curatos Ec-
cleſiarum Parochialium, ſive Sæculares ſint, ſive
Regulares, dari ſecundùm prærogativam Eccle- 79
ſiarum, & non ſecundùm prærogativam Regulæ,
S. R. C. in una Aſten. Barboſ. *ibid. num.* 12, Ter-
tiò, quoad præcedentiam unius Parochi, in cu-
jus Parochia quis eſt mortuus, reſpectu alterius
Parochi Eccleſiæ ad quam Defunctus ſepeliendus
effertur, extat optima diſpoſitio *in Actis Eccl.* 80
Mediol. p. 2. *tit. de Fun. ducen.* ubi ſic legi-
tur: *Cùm ex Parochia, cui Sacerdos ſæcularis
præſit, mortuus effertur, ut in Parochiali Ec-
cleſia ſepeliatur, cui Regularis ſit Præfectus,
vel econtrà: tunc utrique Parochi ſuperpelliceo,
& ſtola induti, pares progrediantur. Reliqui
verò Regulares eum locum teneant, quem in ge-
neralibus Proceſſionibus tenere conſueverunt, non
obſtante quavis conſuetudine, vel pactione.*
Quod dicitur de Regularibus, dicatur & de 81
Confraternitatibus, & Puellis mendicantibus,
juxta Ordinem antianitatis inſtitutionis earum:
& ita communiter in uſu eſt tum Romæ, tum
in aliis Civitatibus. Quòd ſi diſſidia circa præce-
dentiam in actu hujus funebris Proceſſionis na-
ſcerentur, ab Ordinariis avocari poſſunt, non re-
tardata tamen Cadaveris ſepultura, ita Pignatell.
T. 5. *Conſ.* 89. *n.* 64.
De Cruce noviter ſermo fit in hoc Paragrapho:
ſemper tamen intelligitur de Parochiali, quia hæc
eſt ſimpliciter neceſſaria, & de jure nunquam
omitti poteſt, ut ſuprà dictum eſt. Cæteræ enim 82
ſeu Regularium, ſeu Confraternitatum, ſeu Or- 83
phanorum, & Puellarum mendicantium, abuſivè
veniunt, vel ex tolerantia, Franc. *de Funerib.*
Circa quam Crucem Regularium ſciendum eſt,
in publicis Proceſſionibus, & Funeribus, ab om-
nibus Regularibus familiis, Crucem deferri de- 84
bere cum Pallio, ſeu Velo appenſo, non autem
nudam, prout defertur à Clero Sæculari, à quo
contradiſtinguitur, mediante dicto Velo, ſeu ſi-
gno, juxta Decretum *S. C. R.* relatum à Novar.
in Lucern. Regular. Verbo Crux, *num.* 1. Barboſ.
in ſumm. collect. 234. *num.* 7. *& collect.* 642.
num. 4. Macri, *Hierolex. Verbo Crux*, *circa me-
dium*, ibi, *Regulares nudam Crucem in Proceſſio-
nibus ferre nequeunt, ſed cum Velo quidem pen-
dente*, *S. R. C.* 14. *Jan.* 1617. quæ loquitur in
durioribus terminis non Religioſorum mendican-
tium, ſed Canonicorum Regularium Lateranen-

ſium, ut videre eſt apud Barboſ. *Collect.* 642.
n. 4. & Gavant. *in Breviar. p.* 1. *tit.* 19. *lit. E*
§. In Proceſſionibus, ubi ſequentem adducit con-
85 gruam rationem: *Ad indicandam ſubjectionem,*
& inferioritatem, reſpectu Cleri ſæcularis: eadem
ratione, qua Baculo Abbatis appenditur Velum,
86 *ſeu Sudarium nodo ejuſdem, ad differentiam Ba-*
culi Epiſcopalis. Idemque adnotatum legimus
in Act. Eccl. Mediol. tit. de ſupellect. Eccleſ.
l. 2. *verb. de Baculo Paſtor. verſ. Horario*, at-
87 que hoc quotidie practicatur in Urbe, cujus ſo-
litum in Eccleſiaſticis functionibus inſervit pro
regula in Univerſo Orbe: ex deduct. per Rot.
dec. 469. *num.* 61. *&* *dec.* 560. *num.* 2. *&* 3.
p. 19. *Rec. & in Majoren.* 2. *Junii* 1708. *Pi-*
ton. in Parerg. num. 63. ibi, *Et practicari vi-*
demus in ipſa Urbe, quæ in hac materia Ec-
cleſiaſticorum Rituum, Civitatibus inferioribus
exemplar eſſe debet.
De unica Cruce efferenda in Funerib. vide al-
legat. ab Urſaya *T.* 5. *p.* 2. *d.* 25. *à n.* 34. Pſalmi,
88 qui in Proceſſione Funebri cantari debent, ſunt
jam infrà in Rituali præſcripti, & de illis, ſuo
loco, dicemus. Modò dicendum eſt, præcipi
in noſtro Textu, ut verè cantentur. Communi-
ter loquendo ſolent recitari ſine cantu, & cum
voce gravi, nec feſtinanter; ſed ſi cantari ve-
lint, poterint in tono ſecundo Gregoriano de-
cantari, qui tonus eſt cæteris lugubrior, D. Ba-
ſilius *Orat. in Julian. de funere Conſtant.* hæc
ait: *Inter efferendum, luminaria, & cerei ac-*
cenſi deferebantur. & Pſalmi modulis lugubri-
bus, & luctu permixti canebantur. Cantantur
89 itaque iſti Pſalmi in Defunctorum Exequiis, ad
agendas Deo gratias, ot illum, qui è vita de-
ceſſit, jam à laboribus liberaverit, & metu mor-
tis exemptum apud ſe habeat immarceſſibili orna-
turus corona. Habetur inſuper ex *c. qui divina, c.*
ubicumque 13. *q.* 2. quòd Sanctimoniales, dum De-
functi corpus efferebatur, pſallere antiquitus, &
cantus ſonoſque promere ſolerent.
90 In hac Proceſſione Parochus cunctos præcedit,
ut docet Textus, verbis illis: *Parocho præce-*
dente Feretrum. Quidquid diſputent inter ſe cir-
ca præcedentiam tum Regularium, tum Confra-
trum, & aliorum aſſociantium Cadaver, Sacro-
rum Canonum expoſitores, ſemper inconcuſſa,
& incontrovertibilis remanet hæc Parochi præce-
dentia, quia ipſe eſt, qui Cadaveris Dominus,
& Rector vocatur, Corſett. *Ind. Rational.* At-
que ita, & taliter primum locum tenere debet,
ut in illa Proceſſione nulla alia Perſona inter
eum intercedat, & Feretrum cum Cadavere,
donec ſuum jus circa illud perduret.
91 Rurſus quando Textus dicit, *cum luminibus*:
intelligi debet de intortitiis, quæ circa Cadaver
accenduntur, & à Confratribus, ſeu aliis aſſo-
ciantibus deferuntur. Parochus enim de conſue-
tudine neque Candelam, neque Intortitium ac-
cenſum in manibus habere debet.
92 Poſt Feretrum plurimi eſſe poſſunt comitantes
funus, juxta conditionem Defuncti. Dantur
Ordines Militares pro Milite; Familiares, &
Famuli pro Viro Principe, vel Nobili, vel in
dignitate conſtituto; Artifices pro Artifice, at-
que alii pro aliis, qui aſſociari poſſunt Defun-
93 ctum poſt Feretrum, dummodò non ſint Eccle-
ſiaſtici, quia iſti debent incedere in loco conſti-
tuto, ante Parochum cum Clericis.
Omnes itaque ſupranumerati cum luminibus
accenſis, & habitu lugubri, poſſunt vel bini bi-
ni, vel ad libitum incedere poſt Feretrum, ſed
nihil canentes. Textus enim præſcribit, ut orent 94
utique Deum deprecando, ſed *ſub ſilentio*: un-
de apparet, quòd ſilere debent, & in corde
tantùm flere, & orare, nec ſe conformare cum
cæteris pſallentibus, cum quibus nulla eſt ordi-
nis Armonia.
S. Carolus *in Act. Eccl. Mediol.* & cum eo 95
multæ Synodi Diœceſanæ inhibent, & rigoroſè
prohibent, ne cum aſſociantibus Cadavera im-
miſceantur Aſtrati, ſeu *Piagnoni*, neque Fœ-
minæ lugentes, ſeu Præficæ pretio conductæ ad 96
plorandum, de quibus fusè locutus ſum in mea
peculiari diſſertatione *de Præficis*, typis jam
edita; ubi capite 13. quæſtionem pertractavi:
An uſus conducendi Præficas noſtris temporibus
vigeat, & an in Eccleſia Dei tolerandus? qua
occaſione multas SS. Patrum, & Conciliorum
interdictiones attuli, arcentes hunc peſſimum uſum
ab Eccleſia Catholica.
Mos erat, non adeo antiquus (egomet enim
ſæpiùs teſtis fui) ut Defuncti nobiles in Curru
luctuosè cooperto, ad Eccleſiam deferrentur, ſi-
ne Feretro, præcedente Cruce erecta, & Paro-
cho cum luminaribus, & cetera comitiva. Cùm
ad Eccleſiam perveniſſent, Cadaver in ſua Ca-
pſa obſeratum, è curru trahebant pii Confratres,
& in Feretrum reponebant, paratum ad fores
Eccleſiæ, ingrediebanturque Templum more
conſueto: quod ægrè ferens Card. de Verme
clariſs. mem. Epiſcopus Ferrarienſ. ad vindican-
dam hanc indecentiam, edictum ſuper hoc pro-
mulgavit anno 1705. & illud in ſua Diœceſa-
na Synodo inſeruit, *ad capit. de funerib. & ſe-*
pult. §. in Feretro; qua monitione hunc abuſum
adeo deformem extirpare ſtuduit, ne ampliùs vi-
derentur Parochi, & Religioſi Sacris Veſtibus in-
duti, cum Cruce elevata, inter medias pſalmo-
dias, & preces, antecedere equis currum tra-
hentibus; quod in poſterum rigoroſè uſque ad
præſentes dies ſervatum vidimus. Si verò digni- 97
tas Defuncti exigat ut curribus aſſocietur, ince-
dant poſt cæteros aſſociantes funus, ſed vacui,
dummodò Cadaver in ſolito Feretro præcedat.
Quod ſi etiam pro aliquo inſigni Viro, & in
Eminenti dignitate conſtituto iſte uſus deferendi
Cadaver in curru ſervari velit, laudabile erit ſi
fiat abſque aſſociatione Parochi, ſine Cruce, &
ſine Proceſſione, quemadmodum anno 1727.
die 3. menſis Auguſti factum fuit, dum efferre-
tur Cadaver Card. Patritii Ferrariæ Legati ad Ec-
cleſiam Cathedralem ejuſdem Civitatis, pro quo
nullus ordo Proceſſionis inſtitutus fuit, ſed in
nobili curru repoſitum Cadaver, cùm ad Januam
Eccleſia perveniſſet, Parocho ibi ſtanti cum Cru-
ce elevata, unà cum toto Canonicorum Capitu-
lo, oblatum fuit. qui omnes, illud è curru ex-
tractum, ſuſcepere, ac in Eccleſiam ſtatuto ritu,
& precibus introduxere. Vide alia plura apud
Matthæucc. *Off. Cur. Eccl. cap.* 48. *num.* 16. *§. Nec*
obſtat.
Similiter Cardinalis de Verme ſuperenarrata Sy- 98
nodo inhibuit, ut ſi ex neceſſitate in Villis ad
Defun-

Defuncti Cadaver humandum, contigerit illud in plauſtro offerri, Crux non exrolleretur uſque dum Cadaver prope locum, aut in rationabili diſtantia ab Eccleſia, è plauſtro componeretur in feretro, vel modo decentiori aſportaretur: tunc enim cum Cruce elevata, aſſociatione, cæteriſque cæremoniis in Eccleſiam eſſet deportandum: quod maximè cum ſanctionibus Sacrorum Canonum concordat, & cum præſcriptis *in Act. Eccleſiæ Mediolan.* à S. Carolo Epiſcoporum ſpeculo, & exemplo editis pro bono Eccleſiarum regimine, & Divini cultus ſplendore.

§. II. Parochus verò, antequam Cadaver efferatur, illud aſpergit Aqua benedicta: Mox dicit Antiphonam: *Si iniquitates, &c.* cum Pſalmo: *De profundis, &c.* & in fine: *Requiem æternam, &c.* repetit Antiphonam totam: *Si iniquitates, &c.*

99 Hoc debet Parochus peragere ſiſtens ad Feretrum Defuncti, poſtquam ingreſſus ſit Domum, vel locum, in quo expoſitum jacet Cadaver, unà cum aliquibus de Clero ſi adſint, ad hoc ut viciſſim ſecum pſallant.
100 Si verò adſit Capitulum io aſſociatione funeris, ſpectat ad primam illius dignitatem, noo verò ad Cappellanum Capituli aſpergere, & inchoare exequias, cæteris reſpondentibus. Atque fit hæc aſperſio cum Aqua benedicta, ne Dæmo-
101 nes Fidelium Orationes impediant, & Defuoctis illudant, ac vexentur, Rational. *Div. Off. l. 7. c. 35. num. 38.* Inſuper hoc fit, ut deſiderium noſtrum exprimamus, quo Animas Defunctorum, cœleſti rore aſpergi optamus, unde ardor illis Purgatorii ignis mitigetur, & omninò extinguatur, D. Thom. *Quodlibet. 3. Art. 21.*

Pſalmus *De profundis, &c.* Ab Eccleſia aſſigna- 102
tus eſt ad levamen Defunctorum, quoniam precamur in perſona Animæ in Purgatorio detentæ: & omnia illi optimè quadrant; nam & Animæ illæ ſunt in quodam profundo, & aſcendere cupiunt, expectantes miſericordiam Dei per Redemptoris noſtri pietatem, Bellarmin. *in Pſalm. 129. Argument.*

Verſiculi *Requiem æternam, &c.* Michael Ti- 103
moth. *in q. 300. c. 7.* apud Gavant. *p. 2. ſect. 9. c. 2. num. 3.* & Corſett. *Ind. Rat. verb. Requiem,* volunt Authores Apoſtolos; tantæ antiquitatis eſt in Catholica Eccleſia.

§. III. Deinde Cadaver effertur, Parochuſque de Domo procedens ſtatim gravi voce intonat Antiphonam: *Exultabunt Domino, &c.* Et Cantores inchoant Pſalm. *Miſerere, &c.* Clero alternatim proſequente. Ac ſi longitudo itineris poſtulaverit, dicuntur Pſalmi Graduales: *Ad Dominum, &c.* vel alii Pſalmi ex Officio mortuorum: & in fine cujuſque Pſalmi dicitur: *Requiem, &c.* qui Pſalmi devotè, diſtinctè, gravique voce recitari debent, uſque ad Eccleſiam.

104 Effertur Cadaver in ſuo Feretro: circa quod ſciendum eſt, quòd non omnes, qui elevant Fe-
105 retrum, efferunt illud: ſi ſit Cadaver Perſonæ inſignis, & in dignitate conſtitutæ, elevatur primùm à Perſonis dignioribus, & ejuſdem gradus,
106 ſi fieri poteſt: ſed immediatè extra januam Domus effertur à Portitoribus conſuetis uſque ad Eccleſiam: de Laicis non efferendis à Clericis, & de Sacerdotibus non efferendis à Laicis, diximus ſatis *in Titulo de Exequiis, §. 16.* Pro quo no-
107 tari debet uſus nonnullarum Regionum habendi Ductorem itineris pro hac funeris Proceſſione, juxta *ſtat. Cler. Urbis, c. 6. §. 26. in addit.* cui dandam eſſe aliquam mercedem reſolvit *Congreg. particularis habita in Palatio Card. Acciajoli* die 20. *Aprilis* 1704. allegat. ab Urſaya, *T. 5. p. 2. d. 21. n. 168.*
108 Ex illis verbis *Gravi voce, &c.* apparet quòd iſti Pſalmi cantari non debent tono Gregoriano, ſed recitari ſemper eadem voce. Alia dicemus in fine hujus Paragraphi, circa hunc cantum.
109 Antiphona, *Exultabunt Domino, &c.* eſt illa, quæ incipit Laudes in Officio Defunctorum, & præcedit ſemper Pſalmo, *Miſerere, &c.* de quo aliàs verba fecimus in *Sacramento Pœnitentiæ.*

Pſalmi Graduales ſunt quindecim à Pſalmo 119. uſque ad 133. incluſivè per ordinem Pſalterii. Primus horum eſt: *Ad Dominum cùm tribularer, clamavi, &c.* Dicuntur Graduales, vel 11
Graduum. Juxta Theodoretum intelligi debent ad litteram de aſcenſione Judæorum de Babylone in Jeruſalem, Spiritu Sancto per os David præcinente calamitatem captivitatis Babylonicæ, & lætitiam liberationis. Alii putant, & aſſerunt, hos quindecim Pſalmos cantari ſolitos in aſcenſione quindecim graduum Templi Salomonis: tot enim fuiſſe illos gradus ſcribunt, non ſolùm Lyranus, & recentiores, ſed S. Auguſtinus, in Pſalmum poſtremum. Quidquid ſit de iſtis duabus opinionibus, illud certum eſt, Aſcenſiones iſtas, ſive de Babylone in Jeruſalem, ſive per gradus Templi Salomonis, figuras fuiſſe Aſcenſionis electorum, qui per Virtutum gradus, & præcipuè charitatis, de valle lacrymarum aſcendunt ad Cœleſtem Jeruſalem; & de hac Aſcenſione Spiritum Sanctum potiſſimè eſſe loquutum. Utique Pſalmi ſunt pleni affectuum erga Deum, & illorum proprii, qui ſe peregrinos, atque exules in Terra inimicorum eſſe cognoſcunt, & modò exilii ærumnas deflent, modò ad Patriæ requiem ſuſpirant: ſemper autem ſe ad aſcendendum, & in via Domini proficiendum accendunt, Bellarm. *in Pſalm. 119. Argum.* atque ideò in funere aſſociando aſſignantur, quia de Aſcenſione Animæ ſermo eſt.

Radul-

Radulphus allegatus à Gavanto, *T. 2. ſect. 9.*
c. 3. n. 3. propoſ. 21. meminit, & notat, primos
111 quinque Pſalmos dici pro Defunctis, alios quin-
112 que pro nobis ipſis, & Amicis; poſtremos de-
113 nique pro omnibus Fidelibus. Quinque primi ha-
bent pro concluſione *Requiem æternam, &c.*
alii, *Gloria Patri, &c.* Sed ſi canantur in aſ-
ſociatione funeris, ſemper concluduntur cum
Requiem æternam; quia omnes pro ſuffragio
114 Defunctorum in hoc caſo recitantur. Ubi no-
tandum, quòd dum defertur Cadaver ad Eccle-
115 ſiam, in fine Pſalmorum dicitur *Requiem, &c.*
dona ei Domine, &c. Sed quando cantatur Of-
ficium pro uno, aut pro pluribus in Eccleſia,
ſemper dicitur *dona eis, &c.* ut refert Fagiol.
Kalend. perp. in fine.

Devotè, & diſtinctè, gravique voce recita-
116 ri debent iſti Pſalmi, ergo non tono Cantus Gre-
goriani, quia quamvis ſecundus tonus ſit gravis,
& flebilis; attamen vocem extollit diverſimo-
dè, diverſaſque notas tangit, quæ non uniſo-
nam vocem formant, nec ſemper gravem. De
facto mos eſt recitandi ſemper ſimpliciter hos
Pſalmos, non autem canendi.

Aliqui in funere aſſociando utebantur Muſico
cantu, & ſonitu inſtrumentorum Muſicalium,
quæ Feretrum ſubſequebantur cum cantu Pſal-
morum, & hoc pacto, ad Eccleſiam Cathedra-
lem Ferrariæ aſſociatum fuit Cadaver Joſephi Fio-
ravanti Canonici anno 1725. omnibus admiranti-
bus. Sed cùm hanc aſſociationem tali pacto fa-
ciendam, idem Canonicus, ſupremis tabulis decre-
viſſet, plenè adimpleta fuit ejus intentio: quod
ſanè factum non fuiſſet poſteriori anno, poſt
117 Decretum Concilii Romani ſub Benedicto XIII.
hos muſicales cantus in funeribus prohibens.

Supereſt ut aliquid etiam dicamus de ſonitu
118 Campanæ, qui fieri ſolet ab Eccleſia, in qua
tumulandum eſt Cadaver, dum ad ſepulturam
119 defertur. Campanæ dicuntur Prædicatorum ſpe-
cies, ut notat Lap. *alleg. 12. n. 4.* & hìc verè de
morte prædicant. Earum ſonitus à Textu noſtro
120 non aſſignatur, & tamen paſſim, & communi-
ter in uſu eſt, ut ab illo moneantur Fideles ad
orandum pro Anima Defuncti, & ad Cadaver
aſſociandum, ſeu ad intereſſendum exequiis,
condito Cadavere in Eccleſia.

121 Quamvis Campana dignior denotet majorem
dignitatem Perſonarum, pro quibus pulſatur,
Corſett. *concl. 1. verſ. Campana, num. 457.* regu-
lariter tamen, & communiter, Campana ma-
jore utuntur ad dandum hoc ſignum, ut lon-
giùs quàm fieri poſſit, à Fidelibus audiatur: Et
122 incipit ſonus ſtatim ac Cadaver de domo proce-
dit; vel ſi longitudo itineris id impediat, ſta-
tim ac audiuntur voces pſallentium; vel comi-
tiva aſſociantium appareat, & finem habet ſta-
tim ac Cadaver in Eccleſia depoſitum eſt.

Cùm Cadaver pervenerit ad Eccleſiam, ſi Re-
gularium eſt, & Parochus non ſit illius Eccleſiæ,
ipſe Parochus in januis illius tenetur dare Ca-
daveri ultimum Vale, *ex Decr. S. C. Concil.*
123 allegat. ab Urſaya, *d. T. 2. p. 1. d. 18. num. 26.*
quia Parochi juriſdictio ſupra Defunctum durat
quouſque tranſeat in aliorum juriſdictionem: non
tranſit autem in Juriſdictionem Regularium niſi
quando pervenit ad fores eorum Eccleſiæ, Paſ-
qualig. *ad Laur. de Franc. de controv. n.* 1591.
Si verò adſit Capitulum cum Cruce elevata, po- 124
teſt ingredi Eccleſiam, juxta ſpeciale privilegium,
de quo Samuel. *de ſepult. Tr. 1. diſp. 3. contr. 3.*
concl. 6. num. 29. Sed abſente Capitulo, Paro-
chus in Eccleſiis Regularium nullam habet juriſ- 125
dictionem: poteſt tamen illas ingredi, & ibi per-
manere, ſed tanquam perſona privata, & ſicut
cæteri de populo, *S. R. Congr. in Mantuan. Fu-*
nerum 21. Novembr. 1699. apud Panimoll. *d. 1.*
annot. 10. *num.* 22. Ultimum Vale ſupradictum
fit cum aſperſione Aquæ Benedictæ per Parochum 126
ſupra Cadaver, & ſupra Populum, ſine ulla Ca-
daveris depoſitione, & abſque ulla mora illius,
ut ex Atteſtatione Parochorum Urbis allegata ab
Urſaya, *T. 3. p. 1. d. 31. num. 7.*

Hic locus eſt, ut fiat diſtributio Quartæ Funera-
li, & tum Parochus Cadaveris, tum Parochus ſepul-
turæ, ſeu Regulares ſuam ſibi ſtatutam Cereorum
portionem cognoſcunt. Diu agitata fuit quæſtio
hæc de Quarta Funerali inter Canoniſtas, ſed
ſemper novæ obortæ ſunt difficultates: quibus
tandem perpetuum ſilentium imponere volens San-
ctiſſimus Pontifex Benedictus XIII. *in ſuo Concil.*
Romano, Tit. 8. *c.* 5. decrevit omnimodè hanc
Quartam Funeralem Parochis à Regularibus ſol-
vendam fore: quod Decretum contemporanea 127
Conſtitutione — *Romanus Pontifex* — corrobora-
vit, quæ eſt VI. in eodem Concilio inſerta: ſed
quia adhuc novæ interpretationes oriebantur tam
Sanctam Conſtitutionem deturbantes, ideò data
opportunitate Privilegia ampliandi, & confirman-
di Sacro Ordini Prædicatorum per novam Con-
ſtitutionem, *Pretioſus* — mentionem quoque, &
novam ſuæ intentionis explicationem circa hanc
Quartam Funeralem in hac Conſtitutione, ſub
§. 67. inſeruit, hoc pacto: *Per noſtram Conſti-*
tutionem — Romanus Pontifex — *ac etiam Decre-*
ta noviſſimi Romani Concilii, injunximus, Pa-
rochis ſolvendam eſſe Quartam Funeralem in Ita-
lia nimirum, & Inſulis adjacentibus, ab omni-
bus, & quibuſcumque Regularibus quocumque
privilegio ſuffultis, & Regulares Ordinis S. Do-
minici utriuſque ſexus, in eiſdem Italia, & ad-
jacentibus Inſulis reverenter pro conſueta ipſorum
erga Apoſtolicam Sedem obedientia Diſpoſitioni
noſtræ, ut debent, obſequuntur, prout etiam vo-
lumus, & mandamus in poſterum ſervari, ita
quidem, ut Regulares prædicti ei tantummodò,
ad cujus Parochiam ſpectabit Defunctus, reali-
ter, cum effectu, & ſine ulla prorſus controver-
ſia tradere teneantur unam ex quatuor partibus
(quam proprio nomine Quartam *appellavimus)*
omnium Intortitiorum, & Candelarum, quibus
Defuncti cadaver in itinere ad eorum Eccleſiam
tumulandum aſſociabitur, necnon omnium Intor-
titiorum, & Candelarum, quæ in eadem Eccle-
ſia circa Cadaver, ſeu Pheretrum, ac etiam in
Altaribus in die Funeris accenduntur, recentis
tamen ſibi Candelis manualiter per viam dela-
tis, unà cum omnibus Intortitiis, Candelis, aliiſ-
que, de quibus in ea Conſtitutione mentio expreſ-
ſa facta non fuit; quæ Regularibus prorſus il-
læſa, & inviolata perpetuò manere voluimus,
decrevimus, ac mandavimus. Ubi verò adſint
conſuetudines legitimè probatæ, Conventiones,
Concordiæ, vel Statuta, quæ Parocho portionem

Quar-

Quartam prædicta pinguiorem aſſignent, hanc eandem, prout ante noſtram prædictam Conſtitutionem, ac etiam Concilium Romanum, dare pergant, & teneantur. Quum verò mentis, & intentionis noſtræ in ea edenda Conſtitutione fuerit conſulere quidem Parochorum indemnitati, ad hoc nimirum, ut ii, qui nihil, vel Quarta minus percipiebant, eandem Quartam conſequi poſſent, non autem, ut quis majus emolumentum, ſeu plus Quarta prædicta ex conſuetudine, Conventione, Concordia, vel Statuto reportabant, aliquid aliud præterea vigore noſtræ dictæ Conſtitutionis, aut etiam Concilii Romani ſibi arrogare poſſent, volumus propterea, ut iidem Parochi, vel præcisè perciperent ſtatutam à nobis Quartam partem, vel tantummodò ſtarent Conſuetudini, Conventioni, Concordia, ſive Statuto, ut prædictum eſt; Ne autem ſuper hujuſmodi clara cæteroquin intelligentia noſtræ Conſtitutionis, & Concilii Romani, ullo umquam tempore excitari valeat aliqua difficultas, expreſsè ita declaramus dictam noſtram Conſtitutionem, & Decreta Concilii Romani, ſimulque motu, Scientia, & poteſtate prædictis volumus, præcipimus, & mandamus, ut iidem fratres Parocho relinquant optionem, vel eligendi Quartam partem prædictam, vel ſtandi Conſuetudini, Statuto, Concordia, ſeu Conventioni, eamque pacificè ſequantur, ut ſuæ ipſorum quieti religioſè juxta eandem mentem noſtram conſulant; Parochi verò ſemel factum optionem immutare nullatenus poſſint, aut valeant, &c. Dat. Setiæ 1727. 7. Kalend. Junii.

§. IV. Ad ingreſſum Eccleſiæ repetitur Antiphona: *Exultabunt Domino, &c.* Deinde Eccleſiam ingreſſi, cantant Reſponſorium, Cantore incipiente, & Clero alternatim reſpondente; videlicet, *Subvenite Sancti, &c.*

127 Preces, & Pſalmi, qui cantantur in Proceſſione, terminum ſuum habere debent ad fores Eccleſiæ, adeò ut ſi neque ultimus Pſalmus expeditus ſit, obtruncetur, & dicto *Requiem æternam, &c.* & repetita Antiphona, *Exultabunt Domino, &c.* Illicò ac Cadaver Eccleſiam ingreditur, alta voce cantetur Reſponſorium *Subvenite, &c.* Ubi notandum eſt, quòd verè
128 in hoc loco utendum eſt cantu Gregoriano, tum quia de Cantore fit mentio, qui debet eſſe Hebdomadarius, ſi adſit Collegiata, vel Capitulum, vel Regula Fratrum, ſin minus, ſit alter, qui Cantoris ſibi Miniſterium adſiſtat; tum quia Textus expreſsè dicit *Cantant*, ac demùm quia illud Reſponſorium ſuis notis Muſicalibus, ſeu Gregorianis in Libro Rituali eſt exaratum, ut cantetur.

Obſervandum eſt hoc loco, quòd Cadavera 129
illorum, qui ſepeliuntur in Eccleſiis Regularium, non ſunt priùs tranſportanda ad Eccleſiam Parochialem, ut reſpond. *Sacr. Rit. Congr. in Baren. de Annis* 1595. 1616. 1618. *& in Nepeſina* 11. *Decembris* 1615. *&* 14. *Januar.* 1613. Teſtibus Nald. *in Summa, verb. ſepultura, num.* 13. Pignatell. *conſ.* 48. *n.* 8. *T.* 3. & alii apud Urſaya, *T.* 1. *d.* 28. *num.* 70.

§. V. Depoſito Feretro in medio Eccleſiæ, ita ut defuncti pedes, ſi fuerit Laicus, ſint verſus Altare majus; ſi verò fuerit Sacerdos, ut dictum eſt, caput ſit verſus ipſum Altare: cereis accenſis circa corpus, ſtatim, niſi quid impediat, ut infrà monebitur, dicatur Officium mortuorum, cum tribus Nocturnis, & Laudibus, ut infrà ponitur: & duo ex Clero incipiant abſolutè Invitatorium, *Regem, &c.* & repetitur à Choro, *Regem, &c.* Pſalmus, *Venite, &c.* & duplicantur Antiphonæ. Ad finem Officii poſt Antiphonam, Canticum, *Benedictus, &c.* dicitur, *Pater noſter, &c.* ſecretò. Oratio, &c.

In explicatione *Tituli de exequiis ad* §. 17. ſatis diximus de modo collocandi Cadavera tum Laicorum, tum Sacerdotum in Eccleſia. Modò dicendum remanet de loco, in quo Cadavera ponenda ſunt. Textus ſatis clarè loquitur, dum
130 dicit: *in medio Eccleſiæ*. Sed ſuperenunciatus *Titulus de exequiis*, advertit id, quod in hoc loco, quamvis non exprimatur, attamen ſub-
131 intelligendum eſt, nempe quòd ſi adſit impedimentum aliquod in medio Eccleſiæ, vel conſuetudo, & mos ſit in contrarium, Cadavera deponi poſſint in Oratoriis, aut Cappellis cum pedibus ad illatum Altaria converſis, niſi Cadavera ſint Sacerdotum. De facto mos eſt in Cathedrali Ferrariæ, deponere iſta Cadavera, niſi fuerint Epiſcoporum, vel Canonicorum, non in medio Eccleſiæ, ſed in lateralibus Cappellis, ubi fiunt exequiæ, & aliæ cæremoniæ uſque ad ſepulturam.

Eſt locus hìc, ut aliquid dicamus, de modo deponendi Feretrum, ſeu Cadavera. Generaliter
loquendo, Cadaver in ſuo Feretro collocatum 132
ſupinè jacens exponitur in locis conſuetis cum inſignibus gradus ſui, cujuſcumque ſit, ad latera, & ad pedes depoſitis: exempli gratia: ſi Cadaver fuerit Cardinalis, ponitur Galerus purpureus ad pedes: ſi ſimplex Epiſcopus, Galerus ſui gradus: ſi Canonicus, Caputium: ſimiliter ſi Manſionatius, ſi Beneficiatus, Caputium, ſine Almutium: ſi Doctor, libri: ſi Dux, vel Militiæ Præfectus, Baculus, ſeu Vexillum. Demùm, cujuſcumque gradus ſit Cadaver, ejus Inſignia exponere non dedecet honoris gratia, dummodo Inſignia hæc ſint honorifica, non autem

Vilia,

Vilia, ut Malleus pro Fabri Cadavere, Subula
pro Caligario, Torcular pro Typographo.

Veniunt etiam ſub hoc ſenſu intelligenda Stem-
mata gentilitia hodie omnibus communia, quæ
134 è Feretro pendentia, vel in terram ſtrata expo-
ni ſolent, & in Eccleſia tolerantur, etiam ab-
ſente corpore Defuncti, eo modo quo permit-
tuntur appenſa muris tum interioribus, tum exte-
rioribus, & ad Valvas Eccleſiarum. Vide fuſiùs
Caſal. *de Funerib.* & Lavor. *verb. Inſignia*. Cujus
juris eſſe poſtea debeant iſta ornamenta, vide Bar-
boſ. *d. p. 3. cap. 25. num. 44.*

Quo verò ad Cadaver, ſolet hoc in aliquibus
135 Civitatibus extrahi à Feretro, & deponi ſupra
pavimentum Eccleſiæ, ſtrato priùs obſtragulo,
ſeu Culcitra funebri cum pulvinaribus ad pedes,
& ad caput: atque hoc pro humilitatis, &
exinanitionis teſtimonio communiter habetur.

136 De Culcitra, in qua, juxta morem aliqua-
rum Regionum, involvitur Cadaver, an debea-
tur Eccleſiæ tumulanti, etiamſi ſit pretioſa, ſeu
pannus aureus, propoſitum fuit dubium Sacræ
Congregationi Conc, & ipſa reſponſum fecit ſub
die 3. Septembris 1707. *affirmativè*. Et in ter-
minis fortioribus, quòd Eccleſiæ ſepelienti ne-
dum debeantur ſimilia ornamenta, ſive ſint pre-
tioſa, ſive auro contexta, ſed etiam quòd ei de-
beantur *Stendardi*, & equi bardati, quamvis ma-
gni valoris, quibus aſſociari ſolent equites, &
ſtreoui milites, ex Doctrina Bald. *l. 1. §. ſed &
qui, Cod. de latin. libert. tollen.* Obſervant Jul.
Ferret. *in Tract. variet. int. Jus Civile, & Lon-
gobard. rubr. de ſepulc. violat. num. 3.* & Ray-
nald. *Obſerv. Crim. c. 3. cap. 32. §. 4. & 5.
num. 103.* apud Urſaya, *T. 3. p. 1. d. 12. nu-
mer. 52. 60. 61.*

Rurſus alia Cadavera in altum extolluntur jux- 137
ta graduum eminentiam erecta lugubri machina,
ſeu Pegmate variè efformato, gradibus, colum-
nis, aliiſque ad libitum Hæredum Defuncti. La-
vor. *ibid.*

Quæ omnia Cereis luminibus ſtipata ritè eſ-
ſe debent, ita præſcribente Textu noſtro, dum
dicit — *Cereis accenſis circa corpus* — Quoad 138
numerum, pondus, & menſuram horum Cereo-
rum, ſeu Intortitiorum nihil ad Parochum per-
tinet, tota ratio incumbit ad Hæredes Defuncti.
Donec ardeant hæc lumina, ad Cadaver ſpe-
ctant: ſtatim ac extincta ſunt, cedunt favo-
re Eccleſiæ, Barboſ. *dict. p. 3. c. 25. num. 38.*
nec ſuper reliquias Cereorum jus ullum habent
Hæredes.

§. VI. Dum in Officio dicuntur Laudes, Sacerdos cum Miniſtris paratur ad celebrandam Miſſam ſolemnem pro Defuncto, ſi tempus congruens fuerit, ut in die depoſitionis in Miſſali Romano.

Iſta celeritas, & iſtud tempus captari debet à
celebrante ſi verè adſit cum aliis pſallentibus in
139 Choro; eò quia immediatè poſt ultimum Pſal-
mum, incipi debet Miſſa ab introitu: *Requiem
æternam, &c.* Iſta Miſſa debet eſſe illa, ut in
die depoſitionis Defuncti, de qua multa doctiſſi-
mè ſcripſit Gavant. atque ideò mihi nihil ſupereſt
dicendum ſuper hoc, quia Rubricæ Miſſalis jam
per illum, & quidem inſignem Scriptorem expli-
catæ fuerunt.

Ad illud verò, quod Textus dicit — *Si tem-
pus congruens fuerit*; obſervandum eſt varias
140 eſſe hujus temporis congruentias; præcipuam ve-
rò eſſe ſi funus, & exequiæ fiant in mane, quia
poſt meridiem, ut omnibus patet, non poſſunt
Miſſæ celebrari. Si igitur de mane non fiant exe-
quiæ, & Cadaver humandum ſit, tunc dicto
141 Officio Defunctorum, exequiæ perſolvuntur abſ-
que Miſſa, & Cadaver traditur ſepulturæ. Si
verò Cadaver adhuc incorruptum ſervari poſſit
uſque ad diem ſequentem, & velint hæredes, ut
expoſitum maneat in Eccleſia, Fidelium Preci-
bus; tunc celebratio Miſſæ poteſt differri, ſicu-
ti & recitatio Officii Defunctorum ad diem ſe-
quentem, atque eo tempore, cuncta commodè
peragi poſſunt. Interim verò, tempore Noctur-
no, Cadaver in Eccleſia cuſtodiri debet in ſuo 142
Feretro; & poteſt haberi hæc cuſtodia tam in lo-
co conſueto, quàm in Cappella, ſive Oratorio
privato, & in mane denuò exponi: ubi animad-
vertendum eſt, quòd nunquam, ſine alicujus
Viri cuſtodia, relinqui debet, ne à beſtiis lædatur;
& ad omnia inconvenientia reparanda, quæ facilè
oriri poſſent: ſicuti neque ſine lumine ad tenorem 143
noſtri Textus, qui præcipit, ut ſemper ardeat
aliquod lumen circa Cadaver.

§. VII. Finita Miſſa, Sacerdos depoſita Caſula, ſeu Planeta, & Manipulo, accipit Pluviale nigri coloris, & Subdiaconus accipit Crucem, & accedit ad Feretrum, & ſe ſiſtit ad caput Defuncti, cum Cruce, medius inter duos Acolythos, ſeu Ceroferarios, cum Candelabris, & Candelis accenſis, & omnes alii de Clero, veniunt ordinatim in gradu ſuo cum Candelis accenſis, & ſtant in circuitu Feretri.

144 Cùm finita Miſſa *de Requiem, &c.* ſit locus
habendi Orationem Funebrem in laudem Defun-
cti, ſi hoc ratio poſtulet, hæc Oratio, ſi à Cle-
rico, ſeu Sacerdote habeatur, recitanda eſt in
145 Veſte talari nigri coloris, non autem in ſuperpel-
liceo, ſeu Rochetto, & multò minus in habitu
Canonicali, quia res ſacra non eſt, nec concio,
nec lectio ſpiritualis. Conſert. *de Rubric. general.
c. 2. add. num. 28. ex Cæremoniale Epiſcop. l. 1.
c. 22. & l. 2. c. 11.*

Caſula, ſeu Planeta cùm ſit veſtis Altari tan- 146
tùm deſtinata, Gavant. *dict. p. 1. verb. Caſula:*
ideò

ideò deponi debet in quacumque alia Eccleſiaſti-
ca functione, quæ Miſſa non ſit, & loco illius
ſumendum eſt Pluviale, de qua alibi diximus:
147 cùm enim hæc ſit quodammodo veſtis viatoria,
maximè convenit in Exequiis, & Funeribus ra-
tione circuitus faciendi circa Feretrum.

148 Si deſit Pluviale, Sacerdos remanet in Alba,
nec retinere debet Caſulam pro Pluviali: retinet
tamen ſtolam tranſverſam ante pectus in modum
Crucis, ita à Portu, *de Cultu Dei, & Hom.*
pag. 352. *num.* 4. Cætera ad hanc rem facientia,
vide apud Gavant. *t.* 1. *p.* 2. *tit.* 13. *litt. f g*
& ſeqq. & noviſſimè apud Port. *loco ſupracit.*
quæ hic repetere non juvat, niſi ad libri molem
augendam: Nonnulla tamen advertenda recenſe-
re poſſe judicavi ad majorem præſentis Textus
intelligentiam.

Et primò. Si Cadaver expoſitum, circa quod
ſiunt Exequiæ, ſit Sacerdotis, vel etiam ſi Exe-
quiæ ſint pro Sacerdote ſine Cadavere, ſed ſo-
lùm cum panno nigro, vel cenotaphio, quod
149 Græci vocant Funus imaginarium, Lavor. *dict.*
p. 101. *num.* 212. tunc, ratione dignitatis, cùm
caput ſit verſus Altare, videretur, quòd Sacer-
dos faciens Exequias, ſtare deberet in faciem Al-
150 taris, nempe ad pedes Defuncti. & Subdiaco-
nus cum Cruce ad caput, & conſequenter ter-
ga vertens Altari, & Cruci: ſed quia hoc indo-
cens, & deforme videretur, ſtatuit Gavant. *l. c.*
litt. m, quòd etiam ſi Exequiæ ſint pro Sacerdo-
te, Celebrans ſtare debeat ſemper inter Altare,
& Tumulum: Subdiaconus verò contra Altare
ad pedes Lecticæ, ſeu Tumuli, & ita in praxi
ſæpiùs vidi, non obſtante opinione Bauldrii, qui
in *Praxi Cærem. p.* 3. *c.* 14. *numer.* 4. aſſerit 151
deberi ſemper Crucem ad caput Defuncti planta-
ri, ſeu deferri, ſive ſit Laici, ſive Sacerdotis.

Candelæ debent inſuper accenſæ eſſe in mani- 152
bus Cleri, ſeu quorumcumque in Proceſſione fu-
neris intereſſentium, ſi facultas Defuncti id ferat.
Si verò vires Hæreditatis non ſufficerent ad hoc,
non eſſent ita ſolemniter faciendæ exequiæ, eò
quia quando deſunt quæ neceſſaria, & quæ præ-
ſcripta ſunt à Rituali, conſultius eſſet abſtinere
ab iſta pompa exequiarum, potiùs quàm illas ob-
truncatas deformiter perſolvere. Advertant itaque
Sacrarum Cæremoniarum Magiſtri, ne adeò faci-
lè permittant hanc Exequiarum celebrationem ad
Feretrum, ſeu Cenotaphium ſine Candelis ac-
cenſis, quia hoc eſt expreſsè contra Ritum ope-
rari. In hoc caſu laudabilius erit, ſi Clerus in
Choro perſiſtens, ex illo loco reſpondeat Sacer- 153
doti Exequias, & Abſolutionem celebranti, quàm
ſi circuat Tumulum, ſeu Cadaver ſine luminibus
in manu accenſis, quæ important Ritum, & ſi-
gnificationem, ut ſæpiùs in his commentariis di-
ctum eſt, dum de luminibus, vel Cereis verba
fecimus.

§. VIII. Tum ſequitur Sacerdos cum Diacono, & Aſſiſtente, aliiſque Miniſtris, & facta reverentia Altari, ſiſtit ſe contra Crucem ad pedes Defuncti, retrò aſtantibus ei à ſiniſtris, duobus Acolythis, uno cum Thuribulo, & Navicula incenſi, altero cum Vaſe Aquæ Benedictæ, & Aſperſorio, & Acolytho, ſeu Clerico tenente Librum, abſolutè dicit ſequentem Orationem. *Non intres in judicium, &c.*

Satis circa verba hujus Rubricæ loquitur Ga-
vant. ideòque non aliud addendum cenſeo, niſi
154 quòd iſta Oratio: *Non intres in judicium, &c.*
tantummodò recitari debet præſente corpore, non
verò ſupra Cenotaphium, ſeu Lectum honoris, ut
alii vocant, abſente Cadavere, ut ſuo loco dice-
mus tunc cùm de Exequiis abſente corpore De-
functi, ſermo erit.

§. IX. Deinde Cantore incipiente, Clerus circumſtans cantat ſequens Reſponſorium. *Libera me Domine, &c.*

Similiter adeatur Gavant. *loc. citat.* & Port. ſuper hoc.

§. X. Dum cantatur prædictum Reſponſorium, Sacerdos, Acolytho, ſeu Diacono miniſtrante, accipit Incenſum de Navicula, & ponit in Thuribulum, & finito Reſponſorio, Cantor cum primo Choro dicit, *Kyrie eleiſon*. Et ſecundus chorus reſpondet, *Chriſte eleiſon*. Deinde omnes ſimul dicunt, *Kyrie, &c.*

155 Videtur, quòd iſta poſitio Incenſi in Thuribu-
lo anticipetur ex eo quia poſt dictum *Kyrie elei-*
ſon, & *Pater noſter*, nimis moraretur in Con-
cluſione ejuſdem Orationis Dominicæ.

§. XI. Mox Sacerdos dicit alta voce, *Pater noſter, &c.* & ſecretò dicitur ab omnibus; & ipſe interim accipit à Diacono, vel Acolytho Aſperſorium Aquæ Benedictæ, & facta profunda inclinatione Cruci, quæ eſt ex adverſo, Diacono, ſeu Miniſtro genuflectente, & fimbriam Pluvialis ſublevante, circumiens Feretrum (ſi tranſit ante Sacramentum genuflectit) aſpergit corpus Defuncti. Deinde reverſus ad locum ſuum, Diacono miniſtrante, accipit Thuribulum, & eodem modo circuit Feretrum, & corpus incenſat,

ut aſperſerat: poſteà reddito Thuribulo ei, à quo acceperat, ſtans in loco ſuo, Acolytho, ſeu alio miniſtro tenente librum apertum ante ſe, dicit, ℣. *Et ne nos*, *&c.*

156 Prætermiſſis quæ diffuſè adnotat Gavant. & Port. *dd. ll.* nonnulla temaoent dicenda ad majorem dilucidationem hujus patagraphi. Er primò, *Pater noſter*, *&c.* intonatur alta, & intelligibili voce, ſed poſtea ſub ſilentio recitatus uſque ad *Et ne nos inducas*, *&c.* ut diligentiùs, & attentiùs dicatus, necnon ut pateat ad quid Oratio ipſa dicatur; ne illam recitans per phantaſiam, diſtrahatur, Corſett. *verbo Oratio Dominica*.

157 Secuodò: Aſpergitur Cadaver Aqua Benedicta, quæ cum Thure eſt correlativa, Gavant. *d. l. litt. l*, non ad tollenda peccata venialia, ſed ut omnis immundorum ſpirituum præſentia arceatur, Durand. *c.* 35.

158 Tertiò: de Thure, & Incenſatione Cadaverum varia dicenda ſunt, ad confutandum præcipuè improperioſum illud Adagium: *Quid prodeſt Incenſum mortuo?* Circa quod deſumere mihi liceat quæcumque à diverſis Catholicis Scriptoribus, & quidem graviſſimis dictum eſt; ut Lector, ſeu Miniſter Eccleſiaſticus in unum locum
159 congeſta habeat, quæ ad reprimendam Hæreticorum audaciam valeant, qui illud Adagium repetunt.

Dico igitur, incenſo Thure Defunctos honorari debere, ut probat Baron. *ann.* 34. *num.* 312. ex actis Synodi Chalcedonenſis, ex qua accuſatum fuiſſe apparet Dioſcorum, thurificationem funeris Peritoriæ piiſſimæ Fœminæ negligentem; ut refert Sarnell. *Ep.* 33. *T.* 1. Inſuper ad Dæmones expellendos fiunt Incenſationes, Innoc. III. *l.* 2. *de Myſt. Miſſæ*, *c.* 17. & ad pellendum malum odorem Cadaverum, & ſepulchrorum, ut plurimùm malè olentium: necnon ut oſtendatur, quòd Defunctus obtulit Deo ſeipſum in odorem bonorum operum; ſeu quòd Defunctis proſit Oratio, quæ eſt veluti Incenſum, *Pſal.* 140. Denique tam Incenſatio, quàm Aquæ Benedictæ aſperſio adhibentur in ſignum Societatis, & Communionis Sacramentorum, quam nobiſcum habuerunt Defuncti dum vixerunt; unde & Dionyſius tradit, quòd antiquitus Vivi Mortuos oſculabantur in ſignum unitatis, quam cum ipſis habuerunt: Vel in ordine ad Deum, per hæc talia, Deo in Defunctis reverentiam exhibemus, quorum membra credimus fuiſſe Templa Spiritus Sancti, Durand. *l.* 1. *de Rit.*

160 Antiquitus etiam purgabantur funeſtæ Familiæ ſuffitionibus, id eſt thure, & ſulphure, cretica cypreſſu, quæ Bary, Melampodio nigro, & verbena conſtabant: Thus enim, ut in ſacrificiis, ſic primùm in funeribus locum obtinuit; & ſic ſuffitio non ſolùm ad ignem Rogi, ſed ad domeſticum locum extendebatur, Lavor. *Tit.* 2. *c.* 15. *num.* 8. 9.

161 Eſt inſuper Oratio aſſignata propter Thus in Eccleſia, quia ad ſepulturam non tantùm datur, ut expellatur fœtor, qui extat in corpore mortuo, ſed ut meliùs placeat Deo. Vide de aliis utilitatibus ſepulturæ, Bellarmin. *T.* 1. *contr. l.* 2. *de Funer. c.* 19. D. Thom. *in* 4. *diſtinct.* 45. *qu.* 2. Florent. *T.* 10. *c.* 1. §. 3. Caſſan. *Catal. glor. mund. p.* 2. *conſid.* 5. *&* 6. Innocens. *in c. Cùm liberum*, *de ſepulturis*, & alios plurimos de Sacris Ritibus pertractantes.

Quibus rationibus reſpondi poteſt affirmativè, quòd Thus datum Defunctis, eorumque ſepulchris proſit mortuis; nam ſicut Thus in Sacrificiis, ſic in funeribus adhibetur non inutiliter, nec ſine myſterio. Fundamentum Hæreticorum, qui thurificationem in Sacris irridens, & reſpuunt, deſumitur ex Iſaiæ *cap.* 1. ubi legitur: *Incenſum eſt abominatio mihi*. Verùm in eo loco Deus non purè loquitur, nec Incenſum ſpernit, ſicuti nec Sabbata, & Neomenias; ſed tum demùm, quando ab Impiis Incenſum indignè offertur, ut exponit Nazianzen. *Orat.* 3. *adverſ. Julian.*

Hæc Cæremonia utpote introducta, & appro- 162
bata ab Eccleſia ſervanda eſt, & contrarium aſſerens eſſet excommunicatus. Verba Concilii Tridentini hoc aſſerentia ſunt hæc *ſeſſ.* 22. *cap.* 5. *Pia Mater Eccleſia*, *Ritus quoſdam*, *ut ſcilicet quædam ſubmiſſa voce*, *alia verò elatiore in Miſſa pronunciarentur*, *inſtituit*: *Cæremonias item adhibuit*, *ut myſticas benedictiones lumina*, *THYMIAMATA*, *Veſtes*, *aliaque id generis multa*, *ex Apoſtolica diſciplina*, *& traditione*.

Pluribus ergo de cauſis, mortui, & eorum Sepulturæ thurificantur: & ſeptem ex Lavor. *d. l. n.* 62. Primò ut ex Defuncti Perſona Deum adoremus, petamuſque, noſtras Preces, quas pro eo fundimus, ſicut Incenſum in conſpectu Dei deferri. Tres alias rationes affert Durand. *Rational. l.* 7. *c.* 35. *n.* 38. Joann. Bellet. *explan. divin. Off. cap.* 161. Thus, inquiunt ipſi, ibi propter fœtorem removendum ponitur, ſeu ut Defunctus Creatori ſuo acceptabilem bonorum operum odorem intelligatur obtuliſſe: ſeu ad oſtendendum, quòd Defunctis proſit auxilium Orationis, quæ per Incenſum denotatur, *ut Pſ.* 140. *Dirigatur Domine Oratio mea ſicut Incenſum in conſpectu tuo*, *&c.* Quinta affertur ab Innoc. III. *l.* 2. *myſt. Miſſæ c.* 17. & à Jo: Steph. Durant. *l.* 1. *c.* 9. *num.* 9. ubi: ſuffitus, ſeu thurificatio ad fugandos Dæmones efficax eſt. Idem confirmat Durand. *Rational. l.* 4. *c.* 10. *numer.* 5. & alii.

Item, cùm ad hanc rem faciat, notandum eſt 163
quòd in Miſſa pro vivis omnes thurificantur, ad denotandum, illorum Orationes ad Cœlum dirigi. In Miſſa autem ſolemni Defunctorum non incenſatur Altare ad Introitum, ſed tantùm ad Oblata, prout & ipſa Oblata, & tunc non alii, ſed ſolus Sacerdos celebrans, qui repræſentat Chriſtum, thurificatur. Alii autem non incenſantur, ad denotandum, quòd mortui nil poſthac valeant propriis Orationibus promereri, unde *Pſal.* 112. ait: *Non mortui laudabunt te*, *Domine*, Lavor. *d. l. num.* 64.

Quærunt nonnulli an benedicendum ſit Incen- 164
ſum illud, quo adolendi ſunt immediatè Defuncti? Quæſtio hæc movetur ratione Miſſalium antiquorum, Cæremonialis Epiſcoporum; & Ri-

tualis

tualis noſtri, in quibus nulla mentio fit de hujuſmodi Benedictione. Pro reſponſione ſit, quòd in Miſſali noviter edito, & recognito, claris, & apertis verbis hoc jubetur, ubi dicitur: *Benedicens illud more ſolito*, atque hoc triplici innititur fundamento. Primò ita præſcribitur in Cæremoniali Papæ, *l. 1. ſect. 15. c. 1.* ubi expreſsè jubetur benedici debere Incenſum pro adolendis Defunctis, & adduntur ſolita verba: *Ab illo benedicaris, &c.* Inſuper ex Innocentio III. præcipuè hæc incenſatio fit ad expellendos Dæmones, quæ ratio implicitè ſe refert ad Benedictionem; quæ ad hoc faciendum valet, Durant. *l. 1. de Rit. c. 9. num. 9.* Denique cùm non Aqua ſimplici, ſed benedicta Defunctos aſpergamus, ita à Thure quoque benedicto erunt mortui incenſandi. Rationes verò ex adverſo adductæ non negant hanc Benedictionem, ſed vel omittunt, vel ſupponunt tamquam inuſitatam, Gavant. *dict. l. §. Dubitarunt*. Quæ ita diffusè dicta ſint, ut Parochi rationes in promptu habeant, quibus reſpondeant objectionibus.

§. XII. Si Defunctus fuerit Sacerdos, in Oratione dicatur: *Pro Anima famuli tui Sacerdotis, quam, &c.*

165 Adeò eminens eſt dignitas Sacerdotalis, ut neque poſt mortem reticeri poſſit. Hoc non dicitur de aliis Clericis etiam majoribus, neque de Canonicis, neque de Protonotariis: dicitur verò de Epiſcopis, & Cardinalibus ob eminentiam dignitatis in Eccleſia Dei, *Cærem. Epiſc. l. 2. c. 37.*

§. XIII. Finita Oratione, corpus defertur ad ſepulchrum, ſi tunc deferendum ſit: & dum portatur, Clerici cantant Antiphonam: *In Paradiſum, &c.*

166 Non ampliùs ſuper humeros defertur Feretrum, ſed manibus attollitur, & deducitur per eoſdem, qui ad Eccleſiam illud detulerunt; & ratio eſt, quia hæc non dicitur propriè Proceſſio, ſed brevis translatio.

167 Multipliciter poteſt dari caſus, cur non ſtatim Cadaver tradi poſſit ſepulturæ: poteſt prima eſſe, quia nondum elapſæ ſint horæ præſcriptæ ab expiratione Defuncti: Item quia fovea, ſeu ſepulchrum nondum ſint constructum, vel effoſſum. Similiter, quòd conſtruendus ſit proceſſus circa Defuncti qualitates, vel alia: In iſtis caſibus, Cadaver (ſi brevis debeat eſſe mora) transferri poteſt ad Cappellam, ſeu Oratorium privatum illius Eccleſiæ, & non ampliùs in ejus medio, ut præſcripſit Rubrica: ſemper verò cum lumine ardente. Si verò longa debeat eſſe mora, & nocturna, & Cadaver jam fœteat, collocari poteſt in capſa benè clauſum, in alio ſepulchro per modum depoſiti, donec paratus ſit illi locus perpetuæ ſepulturæ.

§. XIV. Cùm autem pervenerit ad ſepulchrum, ſi non eſt benedictum, Sacerdos illud benedicit, dicens hanc Orationem: *Oremus. Deus, cujus, &c.*

168 Modò de Benedictione Sepulchri dicendum eſt, quæ in hoc loco tantummodò noſtri Ritualis deſcripta eſt; non verò in ſubſequentibus Titulis de Benedictionibus, prout eſt Benedictio Cœmeterii, quæ ſuo loco cum aliis Benedictionibus habetur.

Sepulchrum quodcumque debet benedici de more, ut *in cap. de Sepulturis* habemus. Et quamvis Eccleſia, in qua ædificatum ſit Sepulchrum, benedicta jam fuerit, vel conſecrata, nihilominus, ratione novæ materiæ adhibitæ in ædificatione Sepulchri, hoc benedici debet, quia locus mutat materiam, & uſum: ratione enim ſuæ fundationis Eccleſia non patitur Sepulchrum, ſed ex privilegio, & tolerantia, ut alibi diximus.

169 Quando verò Sepultura, ſeu Fovea ſit in Cœmeterio, tunc nulla particularis benedictio adhibetur, quia locus ad hunc uſum præcipuè benedictus eſt jam pridem, nec ulla materia ſuperadditur de novo, ſed tantùm effoditur humus, Quart. *de Benedict. Sepulch.*

170 De ratione, & modo congruenti ædificandi Sepulchra in Eccleſia, multa præſcripſit S. Carolus, *Act. Eccl. Mediolanen.* Supra omnia hæc animadvertenda ſunt adnotata à Cavallerio *Rett. Eccl. tit. 15.* Sepulchra non ſint neque in Choro, neque in Presbyterio, neque prope Altare, juxta *cap. Præcipiendum 13. q. 2.* ubi neque pro Epiſcopis admittuntur. Fornicato opere opus eſt, ut ſint, ne cadaveribus imminutis, & conſumptis, pavimentum ruat. Marmoreo lapide ſint benè clauſa, nec lapis emineat ſupra pavimentum, ſicque offendiculum tranſeuntibus ponatur. Pavimentum Eccleſiæ infringere non licet, ob humandum Cadaver extra ſepulchra, niſi obtenta facultate ab Ordinario, quæ de rarò & rationabili de cauſa tum concedi, tum negari poteſt. Hoc pacto conſtructum Sepulchrum benedici debet à Sacerdote juxta modum, & formam in Rituali præſcriptam, & aſſignatam.

§. XV. Dicta Oratione, Sacerdos, Aqua benedicta aſpergat, deinde incenſet corpus Defuncti, & Tumulum.

171 Iſta aſperſio, & thurificatio facienda erit ſi Sepulchrum benedicatur præſente Cadavere: poteſt enim dari, quòd Sepulchrum benedicatur illicò ac conſtructum eſt, & abſque occaſione ali-

quod Cadaver humandi. Aquæ benedictæ, & Incenſi jam ſuprà diximus ſignificationes, & myſteria, atque ideò hìc repetenda non ſunt: Unicè tantùm dicam, incenſari, aſpergi in hoc caſu priùs corpus Defuncti, quàm Sepulchrum, quia à nobiliori ſemper incipiendum eſt: Corpus enim, quod fuit Templum Dei per Sacramenta, eſt nobilius proculdubio qoocumque lapide, & Cœmento.

172 Sacerdotale Brixinen. *diſt.9. c.2. pag.* 280. haber hanc Benedictionem, ſed ſuperadduntur Preces dicendæ dum Sacerdos aſpergit: & incenſat: nempe: *Rore cœleſti perfundat, & perficiat Animam tuam Deus.* Inſuper, *Odore cœleſti paſcat Animam tuam Deus.* Et in actu ſepeliendi: *Sume Terra quod tuum eſt: ſumat Deus quod ſuum eſt: corpus de terra formatum: ſpiritus de Cœlo inſpiratus eſt.* Deinde Sacerdos pala ter projiciens terram ſuper funus dicit: *Memento Homo quia pulvis es, & in pulverem reverteris.* Poſt quæ dicto *Magnificat, &c.* Pſal. *Lauda Anima mea Dominum, &c.* & nonnullis Precibus, & Orationibus, cum pala, ſeu cruce lignea ſignat Sepulchrum tribus in locis: in capite, in medio, & in pedibus, dicens: *Signum Salvatoris ✠ Domini noſtri Jeſu Chriſti ✠ ſuper te, qui in hac Imagine ✠ redemit te, nec permittat introire* (infigat Crucem ligneam in capite ſepulchri:) *Angelum percutientem in æternum.* Deinde aſpergit ſepulchrum Aqua benedicta, & dicta alia Oratione per Populum, materna lingua, omnes aſpergunt ſepulchrum, & diſcedunt. Qui Ritos magis ſervandus eſt in Cœmeterio, quàm in Eccleſia.

§. XVI. Quòd ſi corpus tunc ad Sepulturam non deferatur, omiſſo Reſponſorio, *In Paradiſum, &c.* Et benedictione ſepulchri, ſi jam eſt benedictum, proſequatur Officium, ut infrà, quod numquam omittitur, & intonet Antiphonam: *Ego ſum, &c.* & dicitur Canticum, *Benedictus, &c.* & repetitur Antiphona, *Ego ſum, &c.* Poſtea Sacerdos dicit, *Kyrie eleiſon.* Interim corpus aſpergit.

173 Poteſt differri Sepultura Cadaveris ob varias rationes, prout dictum eſt, ſed hæc dilatio non debet interrumpere Officium: tantummodò omittuntur ſupraſcriptæ Antiphonæ, & Preces aſſignatæ uſque ad Antiphonam: *Ego ſum, &c.* cum Cantico: *Benedictus, &c.* qui ooo eſt prætermittendus; habetur enim in hoc loco pro termino Laudum in Officio Defunctorum, etiamſi Officium recitatum omninò jam ſit; & tunc dicitur Officium Defunctorum verè expletum, & expletæ exequiæ, ita ut Cadaver valeat ſepeliri abſque alia cæremonia.

§. XVII. Si fuerit Fœmina, dicatur, Oremus: *Fac quæſumus, &c.*

174 Tota Oratio hìc repetitur mutatis mutandis in genere fœminioo, ut faciliùs Sacerdos poſſit eam legere, & cantare, nec opus ſit toties advertere ad mutationem generis, quæ in hac ſola Oratione occurrit per ſex vices: facilè enim oculus, & mens poſſunt diſtrahi, & in errorem trahere linguam celebrantis.

Poſt *Requieſcat in pace*, additur: *Anima ejus, &c.* Sed in die commemorationis omnium Defunctorum oihil additur. *S. R. C. 16. Dec.* 1671. 175

§. XVIII. Deinde à Sepultura in Eccleſiam, vel in Sacriſtiam revertentes, dicant ſine cantu Antiphonam, *Si iniquitates, &c.* cum Pſalmo, *De profundis, &c.*

176 Ne videatur Eccleſia, ut dum pro uno Fideli Defuncto orat, obliviſcatur etiam aliorum, qui in Chriſto obdormierunt, poſt perſolutas exequias uni Defuncto, breves Preces fundit pro cunctis, dum à primis exequiis revertitur Clerus, ne otiosè ſe conferat ad Sacriſtiam: atque hæ Preces terminantur cum ſolita Oratione communi, *Fidelium, &c.*

177 Dum Textus dicit, *in Eccleſiam, ſeu in Sacriſtiam revertentes*, demonſtratur, quòd ſi Cadaver ſepultum ſit in Cœmeterio, tunc iſtæ ultimæ Preces perſolvendæ ſunt in tranſitu de dicto Cœmeterio ad Eccleſiam. Quando verò Cadaver humatum eſt, ſive Exequiæ celebratæ ſunt in Eccleſia, tunc iſtæ noviſſimæ Preces univerſales habendæ ſunt in tranſitu de Eccleſia in Sacriſtiam, nec debet Clerus, & Sacerdos ſe ſiſtere ante Altare majus, ut abuſivè fit à non- 178
nullis, ſed recto tramite tranſire debent ad locum præſcriptum, ut veſtes Sacras ibi deponant. Ubi notandum

Quòd ſi exequiæ perſolutæ ſint non pro uno 179
Defuncto, ſed pro Animabus purgantibus, tunc revertens Clerus ad Eccleſiam, vel Sacriſtiam breves exequias has non celebrat pariter pro cunctis (eſſet enim repetitio nimis proxima) ſed applicat eaſdem pro Sacerdotibus defunctis, Orationem propriam recitando, & hoc pacto, aliquo modo diſtinguit Preces à precibus.

§. XIX. Si verò ob rationabilem cauſam, videlicet ob temporis anguſtiam, vel aliorum funerum inſtantem neceſſitatem, prædictum Officium mortuorum, cum tribus Nocturnis & Laudibus dici non poteſt, depoſito in Eccleſia Feretro, cum corpore, dicatur ſaltem primum Nocturnum cum Laudi-

bus,

bus, vel etiam ſine Laudibus, maximè ubi ejuſmodi viget conſuetudo, incipiendo ab Invitatorio: *Regem, cui omnia vivunt, &c.* & poſtea omnia alia dicantur quæ ſuprà præſcripta ſunt dicenda poſt Officium mortuorum, & Miſſam.

180 Hìc docentur Exequiæ compendioſæ, quas adhibere debet Sacerdos in caſu neceſſitatis, & præcipuè in temporis anguſtia, ſeu in caſu aliorum Funerum. Verùm hanc diſpenſationem nimis amplexati ſunt moderni Parochi, qui conſuetudinem jam introductam habent, etiam abſque ulla neceſſitate, præcipuè in Eccleſiis ruralibus, has compendioſas Exequias perſolvendi quaſi tumultuosè, & feſtinanter.

§.XX. Quòd ſi etiam ea fuerit temporis anguſtia, vel alia urgens neceſſitas, ut unum Nocturnum cum Laudibus dici non poſſit, aliæ prædictæ Preces, & Suffragia numquam omittantur.

Ecce iterum compendioſarum Exequiarum altera reſtrictio, quæ diſpenſat ab Officio Defunctorum. Et hæc quoque invaluit in Civitatibus, ubi abſque ulla neceſſitate quotidie communiter, & ſine Officio mortui ſepeliuntur. Non tamen ſepeliuntur ſine aliis Precibus, & Suffragiis, quia ſi hæc ſtudiosè omitterentur, utpotè quia à Rituali præſcribuntur, non eſſent ſine gravi peccato Sacerdotes, & Parochi, ut jam diximus in explicatione Tituli de Exequiis, Paragrapho Primo, & Secundo.

§.XXI. Miſſa verò, ſi hora fuerit congruens, ritu pro Defunctis, ut in die obitus, præſente corpore non omittatur, niſi obſtet magna diei ſolemnitas, aut aliqua neceſſitas aliter ſuadeat, & poſt Miſſam fiat, ut ſuprà.

181 Denuò Textus inculcat, ut ex antiqua, & laudabili inſtitutione, nonniſi prævia Miſſa, ſepeliatur Cadaver. Vide quæ circa hunc Ritum adnotavimus in Titulo de Exequiis, §. 4. *&* 5. Inſuper videndi, Gavant. *T. 1. p. 4. tit. 18. & p. 2. tit. 13. per tot.* Necnon à Portu, in fine Operis ſui jam alibi allegati; & alii Cæremoniarum Sacrarum Scriptores qui de Miſſa Defuncto- 182 rum, in die Obitus, diffusè loquuntur; quorum animadverſiones hìc non refero, quia ad Rubricas Miſſalis, non verò Ritualis noſtri ſunt pertinentia.

O F F I C I U M D E F U N C T O R U M,

TITULUS TRIGESIMUS SEPTIMUS.

S U M M A R I U M.

1 Gavantus *multa ſcripſit de Officio Defunctorum.*
2 *Chorus eſt locus præſcriptus pro recitatione Officii.*
3 *Quando tamen ſolemniter eſt dicendum.*
4 *Quatuor ſunt tempora recitandi Officium Defunctorum.*
5 *Alii aſſignant quinque tempora.*
6 *Officium Defunctorum dici poteſt quandocumque deferatur Cadaver.*
7 *De die Tertio.*
8 *De die Septimo.*
9 *De die Trigeſimo.*
10 *De Anniverſario.*
11 *Anniverſaria celebrari debent in Eccleſia in qua ſepultum eſt Cadaver.*
12 *Antiqui habebant alia tempora.*
13 *Antiphonæ duplicantur in his Officiis.*
14 Requiem æternam, *eſt concluſio Pſalmorum.*
15 *Veſperæ non ſemper cum toto Officio dicuntur.*
16 *Officium Defunctorum non habet ſecundas Veſperas.*
17 *Veſperæ an dici poſſint in mane?*
18 *Preces dicuntur flexis genibus.*
19 *Non dicuntur Preces cum toto Officio.*
20 *Omnes genuflectunt, excepto Epiſcopo.*
21 *Invitatorium Officii Defunct. quando dicatur?*
22 Pater noſter *dicitur ſecretò.*
23 *Lectiones leguntur eo modo quo in Matutinis tenebrarum.*
24 *Quare Lectiones terminentur ſine* Tu autem Domine, &c.
25 *Reſponſorium* Libera me Domine, *eſt particulare.*
26 *Si pro uno fiat Officium, Verſiculi ſunt dicendi in ſingulari.*

PAUCA circa Officium Defunctorum à me dicenda ſunt, ne videar æmulari, & contendere velle cum Doctiſſimo Gavanto, magno 1
Rubri-

Rubricarum interprete, qui in ſuo *Theſauro Sacrorum Rituum*, *T.2. ſect.9. cap. 2.* diffuſè hanc materiam pertractavit; nam Officium Defunctorum, pro appendice Breviarii appoſitum eſt, tamquam non omninò pertinens ad Horas Canonicas, niſi remotè. Igitur breviter me expediam, & ea tantummodò dicam, quæ, vel novitatem aliquam redolent, vel ad maximam hoc Officium recitantibus inſtructionem inſervient, Lectorem ſemper remittendo ad dictum Gavantum pro majori, & completa explicatione Rubricarum ad illud pertinentium. Hoc itaque ad Rubricas, quæ in Rituali ponuntur, appoſitè tantùm dicemus.

§. I. Dicitur in Choro, in die Depoſicionis, & aliis diebus, pro temporis opportunitate, & Eccleſiarum conſuetudine, ut ſuprà dictum eſt. In die verò depoſitionis, & tertio, ſeptimo, trigeſimo, & anniverſario, duplicantur Antiphonæ, & in fine Pſalmorum dicitur, *Requiem æternam, &c.* Etiamſi pro uno tantùm fiat Officium.

2 Locus præcipuus, in quo perſolvendæ ſint divinæ Pſalmodiæ, Chorus appellatur; & eſt ad Divina Officia celebranda conſtructus, Piſcar. *Prax. l. 2. ſect. 1. c. 1. num. 17.* In Choro itaque recitandum, ſive canendum eſt hoc Officium eodem pacto, quo ibidem cantantur, ſeu reci-
3 tantur alia Officia: & hoc intelligendum eſt, quando ſolemniter ſit dicendum, vel pro Exequiis, vel propter aliam rationem: poteſt enim & hoc Officium dici privatim, eodem modo, quo alia, tum pro adimplendo præcepto, tum ex devotione.

4 Quatuor tempora aſſignantur à Rituali, in quibus recitari debet hoc Officium in Chòro. In die depoſitionis, in Tertio, in Septimo, & in Anniverſario: non loquitur de die Commemorationis omnium Defunctorum, quia hæc dies firma, & immutabilis eſt, & de Rito univerſali, fitque ſemper magna cum ſolemnitate. Sed
5 propriè hæc tempora quinque ſunt; poſt enim ſeptimum, venit Trigeſimum tempus; de quo cur Rubrica non loquatur penitus ignorò.

Dies depoſitionis dicitur ille, in quo Cadaver depoſitum eſt in Eccleſia, vel ſepulturæ traditum (depoſitum enim pro terra condito dixerunt veteres, Guiherus, *de Jure man. l. 1. c. 18.*) & quandoque vocatur dies Obitus, quia parùm diſtat à depoſitione, ſeu ſepultura: ſive depoſitio, atque ſepultura parùm diſtant ab obitu.

6 Quandocumque Cadaver deferatur ad Eccleſiam dici poteſt hoc Officium, & etiam abſque hac neceſſitate, quia tempus præfixum à Rubrica non ſtatuitur, & in hoc ſervanda eſt Eccleſiarum conſuetudo. Unicè advertendum eſt, quod ſi manè dicatur, non erunt dicendæ Veſperæ, quia tempori non conveniunt ex ipſa nominis ſignificatione, Corſett. *d. Tr. 2. p. 2. c. 9. n. 4.*

Supereſt, ut dicamus de die Tertio, Septimo, Trigeſimo, & Anniverſario. Certum eſt itaque Eccleſiam antiquitus, diebus hujuſmodi conſueviſſe particulare Officium peragere, ac Miſſas celebrare, *ex cap. quia alii 13. quæſt. 2. c. nullus Presbyterorum, diſt. 44. c. nullus, de conſecr. diſt. 1.* Nonum diem etiam addunt D. Clemens, *Conſtit. Apoſt. lib. 6. c. 48.* & alii apud Samuel, *Tr. 2. contr. 5. per tot.*

7 Dies Tertius introductus eſt ad imitationem ſepulturæ Chriſti, & in memoriam Reſurrectionis ejuſdem, quæ tertia die evenit, Albin. *de Div. Offic. c. ult.* D. Clemens, ubi ſuprà, qui *l. 6. c. 48.* ait; Peragitur dies tertius mortuorum in Pſalmis, Lectionibus, & Orationibus, propter *eum*, qui tertia die reſurrexit.

Die ſeptimo Officia, & Miſſæ pro mortuis 8
peraguntur ad manifeſtandam eorum requiem, cùm ſeptima die Deus requieverit ab omni opere, quod patrarat, Geneſ. 1. Hinc S. Auguſtinus *ſuper Exodum, lib. 1. q. 172.* ait: *Septennarius numerus propter Sabbati Sacramentum, præcipuè quietis indicium eſt, undè conſultò mortuis tamquam quieſcentibus exhibetur. Complevit namque Deus die ſeptima omne opus quod fecerat, & requievit die ſeptima ab omni opere, quod patrarat, & proinde mortuis, tamquam quieſcentibus exhiberi ſolet.* Iſte dies ſeptimus cum die depoſitionis fit octavus.

Trigeſimus dies cum Officiis, & Miſſis De- 9
functorum celebratur ad ſignificandum, quòd ſicuti Menſis tot dierum numero perficitur, ita mediante Miſſæ Sacrificio, opera Defunctorum, pro quibus Sacrificium offertur, & in Officio deprecatur, ſint plena, & perfecta in conſpectu Dei, Lavor. *d. Tit. 2. cap. 15. num. 87.* Hinc factum eſt, ut per triginta dies continuos, ſine interpollatione, quotidiè olim Miſſæ pro Defunctis dicerentur, & vocabantur *Miſſæ Gregor.*

Anniverſaria autem dicuntur, quæ à die mor- 10
tis poſt annum recurrente fiunt, & celebrantur cum Miſſa, & Officio; ut Defuncti de annuis calamitatibus, ad annos æternitatis perveniant, ſeu ad Vitam æternam, quæ eſt ſine fine; & ipſa Sancta Mater Eccleſia piiſſimè ſervat ſingulis annis memoriam agere Omnium Fidelium Defunctorum, quod fiebat ab antiquis Fidelibus in die anniverſario natalis alicujus Martyris, precibus, jejuniis, Orationibus, & etiam ſignis lætitiæ, Caſal. *de Fun.* Lavor. *ibid.* S. Gregorius Nazianz. *Orat. in laudem Cæſaris Fratris*, ita ſcribit: *Alia perſolvimus, alia daturi ſumus, Anniverſarios honores, & commemorationes offerentes*, Amalar. inſuper *l. 3. de Off. Eccl. c. 44.* hæc habet: *Sicut Sanctorum Anniverſaria dies in eorum honorem, & memoriam, nobis reducitur ſuper utilitate noſtra; ita Defunctorum ad utilitatem illorum, & noſtram devotionem implendam, credendo eas aliquando perventuras ad conſortium Sanctorum.*

Iſta Anniverſaria, quatenus fieri poteſt, ce- 11
lebrari debent in illa Eccleſia, in qua ſepultus eſt pius Benefactor, Rot. cor. Coccin. *deciſ. 1118. num. 11.* ſeu in qua ſepulti ſunt fundatores, & de jure, in Eccleſia Sepulturæ; ad tradita per Paſqualig. *d. q. 1050. num. 4.*

Alia

12 Alia tempora etiàm habebant Antiqui Fideles pro celebratione Officii Defunctorum, nempe nonum, quadrageſimum, quinquageſimum, ſexageſimum, & centeſimum, à die obitus alicujus, Lavor. *T.* 2. *c.* 15. *quaſi per tot.* quæ tempora Sancta Mater Eccleſia ad hæc quinque tantùm reduxit, nempè Depoſitionis, Tertii, Septimi, Trigeſimi, & Anniverſarii, quæ ſufficienter explicavimus: alia enim tempora cùm in uſu non ſint apud Fideles, nec à Rubrica præſcribantur, utile non duxi, nec ad rem noſtram, ea explicare.

13 Ratio, cur in iſtis diebus duplicentur Antiphonæ, eſt, quia hujuſmodi dies pro ſolemnibus habentur favore Defunctorum: in die enim Feſto, & ſolemni alicujus Sancti, duplicantur Antiphonæ de ritu, ergo & duplicandæ ſunt in noſtro caſu, quia ſub duplici Ritu quodammodo celebratur Feſtum illorum Defunctorum: ſi enim à pœnis Purgatorii liberantur, in Paradiſum, per Angelos deducuntur ad diem ſolemnitatis, & lætitiæ.

14 In fine Pſalmorum dicitur *Requiem æternam*, loco *Gloria Patri*, ut magis, ac magis imploretur Requies Animabus illis, quarum in illa die memoria fit; & eſt applicatio eorumdem Pſalmorum favore Defuncti.

§. II. Ad Veſperas abſolutè incipitur ab Antiphona, *Placebo Domino in Regione vivorum, &c.*

15 Veſperæ Defunctorum non ſemper cum toto Officio dicuntur; ſed aliquando omittuntur, & præcipuè cùm in manè cantatur Officium cum Miſſa, quod innuere videtur Rituale noſtrum dicens. Poſt depoſitionem Feretri in Eccleſia, incipiendum Officium eſt ab Invitatorio: *Regem cui omnia, &c.* Ergo in ſimilibus caſibus non dicuntur, Corſett. *d. de Off. Mortuor. c.* 10.

16 Officium Defunctorum non habere ſecundas Veſperas ſatis liquet ex ipſa Officii inſpectione, ſicuti neque Completorium prout cætera Officia habent: & hoc ad ſignificandum, quòd hoc Officium finem habebit tunc quando Animæ ſalvandorum ab omni pœna liberatæ, æterna beatitudine fruentur, Rubeus *lib. 3. c.* 32. *de Veſp.* & Gavant. *l. c.*

17 An in mane dici poſſint Veſperæ, vide quæ diximus ſuprà *ad* §. 1. *hujus Tit.*

§. III. Sequentes Preces dicuntur flexis genibus, ſimiliter & ad Laudes.

18 Omnes genuflectere debent, dempto Epiſcopo, ut *in Cæremonial. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 10. pro ejus dignitate. 19 Cur dicantur iſtæ Preces genibus flexis, fortaſſe erit, ut magis gratæ Deo ſint, illo humilitatis actu conſociatæ.

20 Non dicuntur tunc, cùm totum Officium recitatur, quia totum Officium dicitur per modum unius, & applicatur cum propria Oratione: Quando verò diſcerptim per Nocturnos, tunc applicatur iſta pars per iſtas Preces.

§. IV. In die depoſitionis Defuncti Oratio, *Abſolve, &c.*

Quæ ad explicationem harum Orationum pertinent, circa earum Authores, vel circa earum uſum, vide apud Gavant. *l. c.* qui cùm in hac materia Author Claſſicus ſit, omni fide dignus eſt.

§. V. Invitatorium, *Regem cui omnia vivunt, &c.*

21 Hujus Officii inchoationes, & expletiones non ſunt, neque fiunt; ut in Horis Canonicis, ad triſtitiam ſignificandam, ex Vvalafr. *cap.* 25. *de Eccl. Obſ.* & ita pariter loquitur Alcuin. *c. penult.* Celebramus hæc Officia eo ritu, quo celebratur in iis diebus, quibus Chriſtus deſcendit ad Inferos. Hoc Invitatorium dicitur tantummodò in die Commemorationis Omnium Defunctorum, & in die Depoſitionis, ſeu obitus defuncti, etiamſi unum tantùm dicatur Nocturnum. Pariter in die tertio, ſeptimo, trigeſimo, & anniverſario: & regulariter quando tres Nocturni dicuntur, Corſett. *d. Append. de Off. mort. c.* 9. *num.* 2.

§. VI. *Pater noſter*, totum ſecretò, &c.

22 Etiam hic dicitur ſecretò, *Pater noſter*, totum etiam ad triſtitiam ſignificandam, & ut nulla converſio fiat ad noſtram utilitatem per illa verba, *Et ne nos inducas, &c. Sed libera nos à malo*; cùm totum Officium recitetur pro ſuffragio, & utilitate Defunctorum, Corſett. *ibid.*

§. VII. Lectiones leguntur ſine Abſolutione, Benedictionibus, & titulo.

23 Eodem modo, quo fit in Hebdomada majori pro Matutinis tenebrarum, in morte Domini; Durand. *l.* 5. *c.* 2. *& alii.*

§. VIII.

Rubricarum interprete, qui in ſuo *Theſauro Sacrorum Rituum*, *T.2. ſect.9. cap. 2.* diffuſè hanc materiam pertractavit; nam Officium Defunctorum, pro appendice Breviarii appoſitum eſt, tamquam non omninò pertinens ad Horas Canonicas, niſi remotè. Igitur breviter me expediam, & ea tantummodò dicam, quæ, vel novitatem aliquam redolent, vel ad maximam hoc Officium recitantibus inſtructionem inſervient, Lectorem ſemper remittendo ad dictum Gavaotum pro majori, & completa explicatione Rubricarum ad illud pertinentium. Hoc itaque ad Rubricas, quæ in Rituali ponuntur, appoſitè tantùm dicemus.

§. I. Dicitur in Choro, in die Depoſicionis, & aliis diebus, pro temporis opportunitate, & Eccleſiarum conſuetudine, ut ſuprà dictum eſt. In die verò depoſitionis, & tertio, ſeptimo, trigeſimo, & anniverſario, duplicantur Antiphonæ, & in fine Pſalmorum dicitur, *Requiem æternam, &c.* Etiamſi pro uno tantùm fiat Officium.

2 Locus præcipuus, in quo perſolvendæ ſint divinæ Pſalmodiæ, Chorus appellatur; & eſt ad
Divina Officia celebranda conſtructus, Piſcar.
Prax. l.2. ſect. 1. c.1. num. 17. In Choro itaque recitandum, ſive canendum eſt hoc Officium
eodem pacto, quo ibidem cantantur, ſeu reci-
3 tantur alia Officia: & hoc intelligendum eſt,
quando ſolemniter ſit dicendum, vel pro Exequiis, vel propter aliam rationem: poteſt enim
& hoc Officium dici privatim, eodem modo,
quo alia, tum pro adimplendo præcepto, tum
ex devotione.

4 Quatuor tempora aſſignantur à Rituali, in
quibus recitari debet hoc Officium in Chóro. In
die depoſitionis, in Tertio, in Septimo, & in
Anniverſario: non loquitur de die Commemorationis omnium Defunctorum, quia hæc dies
firma, & immutabilis eſt, & de Ritu univerſali, fitque ſemper magna cum ſolemnitate. Sed
5 propriè hæc tempora quinque ſunt; poſt enim
ſeptimum, venit Trigeſimum tempus; de quo
cur Rubrica non loquatur penitus ignotò.

Dies depoſitionis dicitur ille, in quo Cadaver depoſitum eſt in Eccleſia, vel ſepulturæ traditum (depoſitum enim pro terra condito dixerunt veteres, Guiherus, *de Jure man. l.1. c.* 18.) & quandoque vocatur dies Obitus, quia parùm diſtat à depoſitione, ſeu ſepultura: ſive depoſitio, atque ſepultura parùm diſtant ab obitu.

6 Quandocumque Cadaver deferatur ad Eccleſiam dici poteſt hoc Officium, & etiam abſque hac neceſſitate, quia tempus præfixum à Rubrica non ſtatuitur, & in hoc ſervanda eſt Eccleſiarum conſuetudo. Unicè advertendum eſt, quod ſi manè dicatur, non erunt dicendæ Veſperæ, quia tempori non conveniunt ex ipſa nominis ſignificatione, Corſett. *d. Tr. 2. p. 2. c. 9.* n. 4.

Supereſt, ut dicamus de die Tertio, Septimo, Trigeſimo, & Anniverſario. Certum eſt itaque Eccleſiam antiquitus, diebus hujuſmodi conſueviſſe particulare Officium peragere, ac Miſſas celebrare, ex *cap. quia alii 13. quæſt. 2. c. nullus Presbyterorum, diſt. 44. c. nullus, de conſecr, diſt.* 1, Nonum diem etiam addunt D. Clemens, *Conſtit. Apoſt. lib. 6. c.* 48. & alii apud Samuel, *Tr. 2, contr, 5. per tot.*

7 Dies Tertius introductus eſt ad imitationem ſepulturæ Chriſti, & in memoriam Reſurrectionis ejuſdem, quæ tertia die evenit, Albin, *de Div. Offic. c. ult.* D. Clemens, ubi ſuprà, qui *l. 6. c.* 48. ait: Peragitur dies tertius mortuorum in Pſalmis, Lectionibus, & Orationibus, propter eum, qui tertia die reſurrexit.

Die ſeptimo Officia, & Miſſæ pro mortuis 8
peraguntur ad manifeſtandam eorum requiem, cùm ſeptima die Deus requieverit ab omni opere, quod patrarat, Geneſ. 1. Hinc S. Auguſtinus *ſuper Exodum, lib. 1. q.* 172. ait: *Septennarius numerus propter Sabbati Sacramentum, præcipuè quietis indicium eſt, undè conſultò mortuis tamquam quieſcentibus exhibetur. Complevit namque Deus die ſeptima omne opus quod fecerat, & requievit die ſeptima ab omni opere, quod patrarat, & proinde mortuis, tamquam quieſcentibus exhiberi ſolet.* Iſte dies ſeptimus cum die depoſitionis fit octavus.

Trigeſimus dies cum Officiis, & Miſſis De- 9
functorum celebratur ad ſignificandum, quòd ſicuti Menſis tot dierum numero perficitur, ita mediante Miſſæ Sacrificio, opera Defunctorum, pro quibus Sacrificium offertur, & in Officio deprecatur, ſint plena, & perfecta in conſpectu Dei, Lavor. d. *Tit. 2. cap.* 15. *num.* 87, Hinc factum eſt, ut per triginta dies continuos, ſine interpollatione, quotidiè olim Miſſæ pro Defunctis dicerentur, & vocabantur *Miſſæ Gregor.*

Anniverſaria autem dicuntur, quæ à die mor- 10
tis poſt annum recurrente fiunt, & celebrantur cum Miſſa, & Officio; ut Defuncti de annuis calamitatibus, ad annos æternitatis perveniant, ſeu ad Vitam æternam, quæ eſt ſine fine; & ipſa Sancta Mater Eccleſia piiſſimè ſervat ſingulis annis memoriam agere Omnium Fidelium Defunctorum, quod fiebat ab antiquis Fidelibus in die anniverſario natalis alicujus Martyris, precibus, jejuniis, Orationibus, & etiam ſignis lætitiæ, Caſal. *de Fun.* Lavor. *ibid.* S. Gregorius Nazianz. *Orat. in laudem Cæſaris Fratris*, ita ſcribit: *Alia perſolvimus, alia daturi ſumus, Anniverſarios honores, & commemorationes offerentes.* Amalar. inſuper *l. 3. de Off. Eccl. c.* 44. hæc habet: *Sicut Sanctorum Anniverſaria dies in eorum honorem, & memoriam, nobis reducitur ſuper utilitate noſtra; ita Defunctorum ad utilitatem illorum, & noſtram devotionem implendam, credendo eas aliquando perventuras ad conſortium Sanctorum.*

Iſta Anniverſaria, quantum fieri poteſt, ce- 11
lebrari debent in illa Eccleſia, in qua ſepultus eſt pius Benefactor, Rot. cor. Coccin. *deciſ.* 1118. *num.* 11. ſeu in qua ſepulti ſunt fundatores, & de jure, in Eccleſia Sepulturæ; ut tradita per Paſqualig. d. *q.* 1050. *num.* 4.

Alia

12 Alia tempora etiàm habebant Antiqui Fideles pro celebratione Officii Defunctorum, nempe nonum, quadrageſimum, quinquageſimum, ſexageſimum, & centeſimum, à die obitus alicujus, Lavor. *T. 2. c. 15. quaſi per tot.* quæ tempora Sancta Mater Eccleſia ad hæc quinque tantùm reduxit, nempè Depoſitionis, Tertii, Septimi, Trigeſimi, & Anniverſarii, quæ ſufficienter explicavimus: alia enim tempora cùm in uſu non ſint apud Fideles, nec à Rubrica præſcribantur, utile non duxi, nec ad rem noſtram, ea explicare.

13 Ratio, cur in iſtis diebus duplicentur Antiphonæ, eſt, quia hujuſmodi dies pro ſolemnibus habentur favore Defunctorum: in die enim Feſto, & ſolemni alicujus Sancti, duplicantur Antiphonæ de ritu, ergo & duplicandæ ſunt in noſtro caſu, quia ſub duplici Ritu quodammodo celebratur Feſtum illorum Defunctorum: ſi enim à pœnis Purgatorii liberantur, in Paradiſum, per Angelos deducuntur ad diem ſolemnitatis, & lætitiæ.

14 In fine Pſalmorum dicitur *Requiem æternam*, loco *Gloria Patri*, ut magis, ac magis imploretur Requies Animabus illis, quarum in illa die memoria fit; & eſt applicatio eorumdem Pſalmorum favore Defuncti.

§. II. Ad Veſperas abſolutè incipitur ab Antiphona, *Placebo Domino in Regione vivorum, &c.*

15 Veſperæ Defunctorum non ſemper cum toto Officio dicuntur; ſed aliquando omittuntur, & præcipuè cùm in manè cantatur Officium cum Miſſa, quod innuere videtur Rituale noſtrum dicens. Poſt depoſitionem Feretri in Eccleſia, incipiendum Officium eſt ab Invitatorio: *Regem cui omnia, &c.* Ergo in ſimilibus caſibus non dicuntur, Corſett. *d. de Off. Mortuor. c.* 10.

16 Officium Defunctorum non habere ſecundas Veſperas ſatis liquet ex ipſa Officii inſpectione, ſicuti neque Completorium prout cætera Officia habent: & hoc ad ſignificandum, quòd hoc Officium finem habebit tunc quando Animæ ſalvandorum ab omni pœna liberatæ, æterna beatitudine fruentur, Rubeus *lib. 3. c. 32. de Veſp.* & Gavant. *l. c.*

17 An in mane dici poſſint Veſperæ, vide quæ diximus ſuprà *ad §. 1. hujus Tit.*

§. III. Sequentes Preces dicuntur flexis genibus, ſimiliter & ad Laudes.

18 Omnes genuflectere debent, dempto Epiſcopo, ut *in Cæremonial. Epiſc. lib. 2. cap.* 10. pro

19 ejus dignitate. Cur dicantur iſtæ Preces genibus flexis, fortaſſe erit, ut magis gratæ Deo ſint, illo humilitatis actu conſociatæ.

20 Non dicuntur tunc, cùm totum Officium recitatur, quia totum Officium dicitur per modum unius, & applicatur cum propria Oratione: Quando verò diſcerptim per Nocturnos, tunc applicatur iſta pars per iſtas Preces.

§. IV. In die depoſitionis Defuncti Oratio, *Abſolve, &c.*

Quæ ad explicationem harum Orationum pertinent, circa earum Authores, vel circa earum uſum, vide apud Gavant. *l. c.* qui cùm in hac materia Author Claſſicus ſit, omni fide dignus eſt.

§. V. Invitatorium, *Regem cui omnia vivunt, &c.*

21 Hujus Officii inchoationes, & expletiones non ſunt, neque fiunt, ut in Horis Canonicis, ad triſtitiam ſignificandam, ex Vualafr. *cap. 25. de Eccl. Obſ.* & ita pariter loquitur Alcuin. *c. penult.* Celebramus hæc Officia eo ritu, quo celebratur in iis diebus, quibus Chriſtus deſcendit ad Inferos. Hoc Invitatorium dicitur tantummodò in die Commemorationis Omnium Defunctorum, & in die Depoſitionis, ſeu obitus defuncti, etiamſi unum tantùm dicatur Nocturnum. Pariter in die tertio, ſeptimo, trigeſimo, & anniverſario: & regulariter quando tres Nocturni dicuntur, Corſett. *d. Append. de Off. mort. c. 9. num.* 2.

§. VI. *Pater noſter*, totum ſecretò, &c.

22 Etiam hic dicitur ſecretò, *Pater noſter*, totum etiam ad triſtitiam ſignificandam, & ut nulla converſio fiat ad noſtram utilitatem per illa verba, *Et ne nos inducas, &c. Sed libera nos à malo*; cùm totum Officium recitetur pro ſuffragio, & utilitate Defunctorum, Corſett. *ibid.*

§. VII. Lectiones leguntur ſine Abſolutione, Benedictionibus, & titulo.

23 Eodem modo, quo fit in Hebdomada majori pro Matutinis tenebrarum, in morte Domini, Durand. *l. 5. c. 2. & alii.*

§. VIII.

§. VIII. Lectiones terminantur ſine *Tu autem Domine*, vel alia concluſione.

24 Hoc fit eadem ratione in antecedenti Paragrapho allegata. *Tu autem Domine miſerere nobis*, eſt conſueta concluſio quarumcumque Lectionum in Divinis Officiis, nec per hoc quòd Rubrica dicat: *vel alia concluſione*, &c. ſup. ponendum eſt, dari in Lectionibus Divini Officii diverſas concluſiones, quæ aliter ſonent: ſed hoc fit ut omnis locus dubitandi auferatur circa novam Concluſionem iſtis Lectionibus imponendam ab aliquibus piis, ſeu valdè rudibus, & imperitis Confratribus, qui iſti Lectionibus imponebant finem cum *Requiem æternam*, Joann. à Capugn. *in Off. Hebdomadæ Sanctæ*.

§. IX. Aliud Reſponſorium, videlicet: *Libera me Domine*, &c. quod dicitur in die Commemorationis omnium Defunctorum, & quando dicuntur novem Lectiones.

25 Reſponſorium, *Libera me Domine*, &c. duplex eſt, ſed illud longius; magis eſt univerſale; ideòque in toto Officio recitatur,

§. X. Ad Laudes abſolutè incipitur Antiphona, *Exultabunt Domino oſſa humiliata*, &c.

Vide quæ diximus ad §. 5. quæ inſervient etiam huic loco,

§. XI. Precibus, & Orationibus Officio congruentibus, ut ſuprà in Veſperis,

Pariter videatur circa hoc quæ dicta ſunt ad §. 3. & 4. *hujus Titul.* circa *Orationes*, & *Preces*; quæ non dicuntur ſi dicatur totum Officium.

26 Illud remanet ultimo loco, ut dicam cum Gavant. *l. c. num.* 3. quòd Verſiculi, qui dicuntur poſt Pſalmos, ſi pro uno fiat Officium; dicantur numero ſingulari: verb. gr. *Erue Domine animam ejus*: ſi pro pluribus, dicatur *Animas eorum*. Reliqua in toto Officio non mutantur, ſed eo pacto, quo jacent, recitantur,

---

DE OFFICIO
FACIENDO IN EXEQUIIS,
Abſente corpore Defuncti, & in die tertio, ſeptimo, trigeſimo, & Anniverſario.

TITULUS TRIGESIMUS OCTAVUS.

SUMMARIUM.

1 *Abſentia Cadaveris poteſt dari multis de cauſis.*
2 *Officium celebrari nunquam poteſt niſi priùs Cadaver delatum ſit.*
3 *Illa dies quæ eſt depoſitionis, cenſetur ſolemnis.*
4 *Hoc jus competit quibuſcumque.*
5 *In feſto duplici abſente Cadavere, non poteſt celebrari Officium.*
6 *Benedictio Incenſi præſcribitur.*

1 MULTIPLICITER poteſt dari iſta abſentia corporis, ſeu Cadaveris, nempè, vel quia Cadaver jam humatum ſit, vel quia in alia Civitate, vel loco ſit mortuus ille, pro quo celebratur Officium, vel demum, quia pro omnibus Chriſti-fidelibus, qui in oſculo Domini mortui ſunt, agantur Exequiæ, vel alias ob cauſas.
2 Nunquam verò celebrari poteſt Officium ſolemne, ſeu fieri Exequiæ, niſi priùs Cadaver Defuncti delatum ſit ad Eccleſiam; & ratio eſt, quia Eccleſia ſpecificè debet eſſe certa de illius obitu, & quòd Eccleſiaſtica ſepultura fuerit dignum; poſſunt enim dari mille caſus, in quibus, licèt quis mortuus ſit, Eccleſiaſticam tamen ſepulturam non mereatur; de quo certiorari vult Eccleſia, nec meliùs certioratur, niſi vel per præſentiam Cadaveris, vel per certitudinem, quòd ei

fuerit

fuerit tradita Eccleſiaſtica ſepultura, Lavor. *dict. l. numer.* 15. Atque in hoc caſu quamvis abſit
3 Cadaver, tamen illa dies cenſeri debet ſolemnis, & Officium ſub ritu duplici celebrari: nec iſtud jus ſoli Parocho competit, ſed qui- 4
buſcumque, loquendo de Exequiis tantùm, ut demonſtravimus *in Titulo de Exequiis*, Paragrapho Primo.

§. I. Si faciendæ ſint exequiæ, abſente corpore, eo die, quo benè viſum fuerit, in Eccleſia dicatur Officium mortuorum, cum tribus Nocturnis, & Laudibus, & Antiphonis duplicatis, vel ſaltem unum Nocturnum cum tribus Lectionibus, & Laudibus, & Miſſa.

5 Dies Officii ſtatuenda eſt à primo Miniſtro illius Eccleſiæ, in qua faciendæ ſunt Exequiæ; ſed advertere debet, quòd celebrari non poſſunt hæ in Feſtis duplicibus, neque in aliis diebus, de quibus Gavant. *dict. l. à num.* 8.

§. II. Poſt Miſſam Celebrans deponit Manipulum, & Planetam; accipit Pluviale nigri coloris, & præcedentibus Subdiacono, cum Cruce, & Cleto, & duobus Cetoferariis cum luminaribus accenſis, & duobus Aeolythis, uno cum Navicula Incenſi, & Thuribulo, & altero cum Vaſculo Aquæ Benedictæ, & Aſperſorio, & hoc libro Rituali, accedit cum Diacono à ſiniſtris ad locum Tumuli, & ibi à circumſtante Clero cantatur. ℟. *Libera me Domine, &c.* Interim miniſtratur Incenſum, benedicitur, & imponitur in Thuribulum.

6 Circa contenta in hoc §. vide quæ dicta ſunt *in Titulo de Exequiarum Ordine*. Noto unicè, quòd in hac Rubrica præſcribitur Benedictio Incenſi, de qua alibi mentio non fit.

§. III. Poſtea dicitur: *Kyrie eleiſon, &c.* Sacerdos dicit: *Pater noſter, &c.* & dum ſecretò dicitur, accipit Aſperſorium, circuit Tumbam aſpetgens: Deinde incenſat, eodem modo, quo dictum eſt. Poſtea dicitur: *Et ne nos inducas.*

Similiter, vide quæ dicta ſunt in Titulo antecedenti à Paragrapho 11.

§. IV. Vel dicatur Oratio, quæ dicta eſt in Miſſa, vel alia Conveniens, &c. uſque ad finem.

Vide quæ dicta ſunt in Titulo de Exequiis, ubi plenè omnia explicantur, quæ ad hunc Paragraphum ſpectant, &c.

DE EXEQUIIS PARVULORUM,

TITULUS TRIGESIMUS NONUS.

SUMMARIUM.

1 *In Eccleſia Parochiali eſſe debent ſepulchra pro parvulis.*
2 *Poſt Sacerdotes, & Clericos, Parvuli ſunt digniores.*
3 *Quare ſejunctim ſepeliantur Infantes?*
4 *In Cœmeteriis debet eſſe locus ſeparatus pro infantibus.*
5 *Sugrundarium quid ſit?*
6 *Poſſunt Infantes ſepeliri in ſepulchris majorum ſuorum.*
7 *Non verò ſi ſepulchrum fuerit hæreditarium.*
8 *Campanæ, vel debent ſilere, vel feſtivo tinnitu pulſari.*

Comment. ad Rituale.

PRÆSCRIBIT Cavalerius in ſuo *Rectore Eccleſiaſtico*, *tit.* 15. *num.* 1. ut in quacum- 1
que Parochiali Eccleſia, præter illa de juribus particularibus, ſaltem quatuor alia ſepulchra con-

ſtruan-

ſtruantur, & ſint communia. Inter quæ ſecun-
dum locum obtinet, poſt illud ad uſum Cleri,
2 illud ad uſum Infantium, ex quo deducitur di-
gnitas horum corpuſculorum, quæ poſt Sacer-
dotes, & Clericos, ratione innocentiæ, pri-
mum tenent locum, quia verè iſtorum eſt Re-
gnum Cœlorum. Unde rationabiliter Eccleſia ſta-
tuit, ut Infantium Baptizatorum corpora ſejun-
ctim ab aliis ſepelirentur, ne miſcerentur iſtæ
incoinquinatæ carnes, ſtolis verè albis amictæ, 3
cum carnibus jam peccato fœdatis. Ideòque *S.
R.C. in Civit. Caſtellan. 12. Decemb.* 1610. præ-
ſcripſit Parvulorum Sepulchrum ſeparatum ab
aliis eſſe debere.

§. I. In primis admonendi ſunt Parochi, ut juxta vetuſtam & laudabilem Eccleſiarum conſuetudinem, Parvulorum corpuſcula non ſepeliantur in communibus, & promiſcuis Cœmeteriorum, & Eccleſiarum Sepulturis: Sed ut pro illis in Parochialibus Eccleſiis, aut illarum Cœmeteriis, quatenus commodè fieri poteſt, ſpeciales, & ſeparatos ab aliis loculos, & Sepulturas habeant, ſeu fieri curent, in quibus non ſepeliantur, niſi qui baptizati fuerint Infantes, vel Pueri, qui ante annos diſcretionis obierunt.

4 Quòd ſi in Eccleſia conſtrui nequeat iſte lo-
culus, & ideò in Cœmeteriis ſepelienda ſint hu-
juſmodi cadaverula, debebit ſervari locus ſejun-
ctus à communibus ſepulchris, ſeu ſoveis, ne
oſſa miſceantur.
5 Hujuſmodi ſepulchra Infantium, *Subgrundia*
dixerunt Veteres, ſi nondum quadraginta dies
compleverint, cùm nec buſta dici poſſent, pro-
pterea quòd oſſa, quæ comburerentur, non eſ-
ſent, nec tanta magnitudo cadaveris, qua locus
tumeſceret, Lavor. *Tit. 2. c.11. n.*120.
6 Sed regula hæc ſuas limitationes patitur; nam
in ſepulchris majorum ſuorum ſepeliri poſſunt
Infantes, etiamſi Eccleſia ſit Regularium, dum-
modò ibi Pater elegerit ſibi ſepulchrum, Barboſ.
Collect. verb. Parvulus, S. C. Concilii *in una
Novarien. funerum* 15. *Martii* 1704. *cap. licèt
Pater, de ſepulturis in* 6. *& ibi gloſſ.* apud
Pignatell. *T.*7. *Conſ.*21. *num.*1. Non verò ſi Se- 7
pulchrum fuerit hæreditarium; juxta diſtinctio-
nem Urſayæ *T.*3. *p.*1. *d.*13. *per tot.*
De ætate, & annis diſcretionis, & de rationis
uſu diximus in *Tit. de Sacramento Extr. Unct.* §.5.
& 9. ad quem locum remitto Lectorem.

§. II. In funere Parvulorum, ut plurimùm non pulſantur Campanæ; quòd ſi pulſentur, non ſono lugubri, ſed potiùs feſtivo pulſari debent.

8 Vel ſilent in hoc caſu Campanæ, vel feſtivo tin-
nitu pulſantur, ad denotandam lætitiam pro ſalu-
te certa Animæ Parvuli defuncti; non verò ad
orandum, ſeu convocandum Populum, ut oret
pro eis; quia ut dixi ſuperiùs; Talium eſt Regnum
Cœlorum, Samuel. *Tr.*2. *contr.*4. *concl.*8. *n.*14.

ORDO
SEPELIENDI PARVULOS,
TITULUS QUADRAGESIMUS.

SUMMARIUM.

1 *Diſcrimen inter Infantem, & Puerum.*
2 *Ante uſum rationis intelligitur ante ſeptennium.*
3 *Poteſt dari caſus, in quo malitia ſupplent ætatem.*
4 *Infantes veſtiuntur albo colore.*
5 *Crux terea in manu Infantis poni ſolet.*
6 *Corona de Floribus ponenda in capite Infantium.*
7 *Tumulus Infantium floribus aſpergebatur.*
8 *Adulti cum faſciculo florum in manibus exponuntur.*
9 *Etiam ſi ſint decrepiti, dummodò non nupſerint.*
10 *Ratio Coronæ de floribus.*
11 *Stola Sacerdotis ſepelientis albi coloris eſſe debet.*
12 *Crux ſine baſia eſt deferenda.*
13 *Quare Crux ſit brevis?*
14 *Pſalmi qui cantantur, omnes ſunt laudis, & lætitiæ.*
15 *Dicitur* Gloria Patri, *in fine Pſalmorum.*

INDIGET peculiari praxi Sepultura Infantium, atque ideò Rituale noſtrum, poſt Regulas Generales, in antecedenti Titulo præſcriptas, deſcendit ad inſtruendum Parochum, ſeu quem-

cumque

... in signum integritatis carnis, & virginitatis. Et Parochus ſuperpelliceo, & ſtola alba indutus, & alii de Clero ſi adſint, præcedente Cruce, quæ ſine haſta defertur, accedunt ad domum defuncti cum Clerico aſperſorium deferente. Sacerdos aſpergit Corpus, deinde dicit Antiphonam, *Sit nomen Domini*, *&c.* Pſal. *Laudate Pueri.*

1 Inter Infantem, & Puerum hoc currit diſcrimen, quòd Infans dicitur ille, qui noviter natus eſt, & Neonatus appellatur; adeò ut etiam talis nominetur qui nondum natus ſit, & adhuc in utero Matris clauſus exiſtat, juxta illud Lucæ, *c.* 1. *Exultavit Infans in utero ejus.*

Puer verò dicitur qui non ampliùs faſciis involutus eſt, & de ſe ambulat, manducat, loquitur, & alia facit hujuſmodi, uſque ad ſeptimum annum. Plura de his indicat Caſtejon, *Alphab. Jur. verbo Infans*: & quando quis dicatur proximus Infantiæ, & pubertati laté docet Menoch. *de Arbitr. Caſ.* 57. *n.* 7. *& ſeqq.*

2 *Ante uſum rationis*. Communiter intelligitur ante ſeptennium, ut dictum fuit in explicatione

3 *Tituli de Extr. Unct.* §. 5. *&* 9. dari tamen poteſt caſus, in quo malitia ſuppleat ætatem.

Mortuo igitur Infante, curandum venit de ejus ſepultura. Communiter in uſu eſt primò illos ſive Maſculos, ſive Fœminas induere veſtibus albi

4 coloris, uſque ad pedes cum Udonibus, ſeu pedulis lineis, vel ſericis ejuſdem coloris acuminatis; quæ veſtes ſtellulis deauratis notari ſolent, præcipuè in fimbriis, & oris, quæ ex parvo feretro, ſeu pulvinari pendere ſolent ex utraque parte, ſeu latere. In una manu Infantis ſolet

5 poni parva Crux, quæ ut alba ſit, ex cera componi ſolet, & variè ornari, ſeu pingi, & inaurari.

6 Inſuper Corona de floribus ejus caput redimiri ſolet. Quicumque flores, ſeu veri, ſeu ficti valent ad componendam hanc coronam, ſicuti & quæcumque herbæ odoriferæ, & aromaticæ quando haberi poſſint. Antiquitus condito, & curato funere, ſolebant nonnulli Tumulum floribus aſpergere. S. Ambroſius, *Orat. funebr. de obitu Valentiniani*: ait: *Non ego Floribus*

7 *Tumulum ejus aſpergam, ſed ſpiritum ejus Chriſti odore perfundam*; Et S. Hieronymus, *ad Pammach. de obitu Uxoris*, inquit: *Cæteri Mariti ſuper Tumulos Conjugum ſpargunt Violas, Roſas, Lilia, Floreſque purpureos*. Caſal. *d. cap.* 66. Quod licèt Adultis factum fuiſſe oſtendatur, multò magis faciendum hoc erit Infantibus, & Pueris, qui innocentes obdormierunt in Domino.

8 Conſuetudo eſt etiam, Coronam de Floribus compoſitam in Capite, & Faſciculum Florum pariter in manu ponere Adultorum Laicorum, in quacumque ætate quamvis decrepita deceſſerint, dummodò notum ſit hujuſmodi defunctos à con-

9 jugio matrimoniali ſe abſtinuiſſe, & à vinculo ſolutos uſque ad mortem perduraſſe: tales enim Perſonæ, cujuſcumque generis ſint, præſumuntur eſſe virgines, atque ideò laureola virginali eas ornari poſſe ducit Eccleſia: nam Virginitas eſt qualitas naturalis, quæ Hominem ſequitur, ideòque debet præſumi, ut docet Alciat. *de Præſumpt. reg.* 3. Menoch. *de præſumpt. l.* 6. *præſ.* 89. *num.* 1.

Nec mirentur igitur Fideles, ſi Cadavera Hominum ad ultimam ſenectam perventorum, Floribus redimita, & ornata intueantur; quia Virginitas hoc honore aſſocianda eſt, non tantùm in iis, qui Virginitatem amittere non potuerunt, prout ſunt Infantuli, ſed etiam, & multò magis in illis, qui potuerunt facere mala, & non fecerunt, atque ideò Coronam, & Palmam majorem merentur.

Ratio cauſalis hujus Coronæ, & hujuſmodi 10
Florum ponitur ab ipſomet Rituali, dum dicit: *In ſignum integritatis carnis, & virginitatis.* Sed aliam aſſignat rationem Lavorius *dict. Tit.* 2. *cap.* 1. *num.* 116. nempe, ut in memoriam revocent ævi hujus parvitatem, juxta Plin. *l.* 21. *c.* 1. Quia ſpectatiſſimè florent, & celerrimè marceſcunt; & ſic Infantibus præcipuè conveniunt: qui uſus videtur à Græcis originem traxiſſe, *Scholiaſt. Eurip. Phæniſſ.*

Crux in funere Parvulorum, digna inſpectione eſt, nam ſine haſta defertur ad diſtinctio-
nem Funerum pro Adultis, ſicuti color albus 11
in ſtola ad demonſtrandum Virginitatis cando-
rem. Crux itaque pro Parvulorum funere ſine 12
haſta defertur, quia cùm Crux, (ut jam alibi
diximus) quæ in Proceſſione defertur, ſignifi- 13
cet Eccleſiam in hoc Mundo peregrinantem, & militantem cum Vexillo Domini, & Ducis ſui, non omninò hoc verificatur in Infantulis, qui per breviſſimum temporis ſpatium militiam, ſeu peregrinationem in hoc Mundo ſuſtinuerunt: ideò brevis eſt Crux, quia breve fuit eorum iter in hac Terra.

Pſalmi, qui in ſepeliendis Parvulis cantantur, 14
omnes ſunt laudis, & lætitiæ, propter innocentiam Defuncti, quæ mœrore non indiget: Quapropter in fine illorum non dicitur *Requiem æternam*, *&c.* quia jam Requie æterna illorum Ani-
mæ fruuntur; ſed *Gloria Patri*, *&c.* quia cum 15
Patre, & Filio, & Spiritu Sancto vivunt in Cœlis.

Atque hic ſit finis explicationis Rubricarum de quibuſcumque Exequiis.

DE SACRAMENTO MATRIMONII,

TITULUS QUADRAGESIMUS PRIMUS.

SUMMARIUM.

1 *Matrimonium præcellit cuncta alia Sacramenta.*
2 *Authores multi de hoc Sacramento ſcripſerunt.*
3 *Parochus de jure eſt Miniſter Matrimonii.*
4 *Parochus propriè eſt Authorizator, & Teſtis.*
5 *Poteſt eſſe alius Sacerdos de facultate Parochi, vel Epiſcopi.*
6 *Matrimonium quid ſit, & à quo inſtitutum?*
7 *Matrimonium ſine Pasocho, & Teſtibus eſt Clandeſtinum.*
8 *Sine quibus nec validè, nec licitè contrahi poteſt.*
9 *Matrimonium contractum in loco, ubi contrahentes reperiuntur animo non permanendi, non valet.*
10 *Parochus ruralis non eſt proprius Parochus pro illis, qui in Civitate habitant, & rure pro recreatione tantùm.*
11 *Parochus proprius eſt ſub quo contrahentes habitant.*
12 *Parochus debet admoneri de futuro Matrimonio.*
13 *Parentes contrahentium ſunt qui admonere debent Parochum.*
14 *Matrimonium contractum ſine conſenſu Parentum, non eſt irritum.*
15 *Multùm juvat, & decet conſenſus Parentum.*
16 *Nonnulli volunt, Matrimonium ſine conſenſu Parentum eſſe clandeſtinum.*
17 *Si non adſint Parentes, conſulendi ſunt Conſanguinei.*
18 *Ordinarii, ſeu Vicarii admonendi ſunt de difficultatibus obortis.*
19 *Parochi debent cognoſcere an adſit aliquod impedimentum.*
20 *Impedimenta impedientia.*
21 *Impedimenta dirimentia.*
22 *Contrahere ſcienter cum impedimento eſt peccatum mortale.*
23 *Matrimonia debent eſſe libera.*
24 *Matrimonia coacta triſtes exitus habere ſolent.*
25 *Filii peccant ſi contra conſenſum Parentum contrahant.*
26 *Parentes peccant ſi irrationabiliter impediunt Matrimonia filiorum.*
27 *Matrimonium inter Raptorem, & Raptam non ſubſiſtit.*
28 *Fautores Raptorum excommunicati.*
29 *Raptor tenetur dotare Raptam.*
30 *Magiſtratus ſunt excommunicati ſi vel cogunt, vel impediunt.*
31 *Sacerdos qui coactos ſponſos conjungit, eſt excommunicatus.*
32 *Parentes qui cogunt filios nubere, ſunt excommunicati.*
33 *Honeſtas Sacramenti intelligi debet pro dignitate, & decore.*
34 *Decus quomodo emineat in Parocho?*
35 *Quomodo emineat in contrahentibus?*
36 *Sponſa decet, ut ducatur velata ad Eccleſiam.*
37 *Paranymphi debent eſſe ætate provecti.*
38 *Sponſi mutantes veſtem debent benè conſiderari.*
39 *Quot anni in Viro, & Muliere requirantur pro nubendo?*
40 *Parochus debet facere inquiſitionem de annis.*
41 *Ad hunc finem præcipuè ſcribitur Liber Baptizatorum.*
42 *Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper ætate in Matrimonio.*
43 *Minores poſſunt contrahere cum diſpenſatione.*
44 *Sponſi debent eſſe inſtructi in Rudimentis Fidei.*
45 *Sponſi debent eſſe Baptizati.*
46 *Si difficile ſit habere fidem Baptiſmi, baptizentur privatè.*
47 *Denunciatio tertia non facienda, niſi ſponſi ſciant rudimenta Fidei.*
48 *Per longum tempus non ſunt detinendi ſine Matrimonio.*
49 *Ignorantibus Matrimonium prohiberi non poteſt.*
50 *Matrimonium inter ignorantes Fidei rudimenta eſt potiùs Brutalitas.*
51 *Parochus habere debet notitiam Scriptorum de Sacramento Matrimonii.*
52 *Impedimenta Matrimonii non ſunt nova in Eccleſia.*
53 *Parochus debet eſſe inſtructus in Concilio Tridentino.*
54 *Parochus non ſervans ordinem Concilii Tridentini graviter peccat.*
55 *Item ſi Contrahentes ob ejus negligentiam peccarent.*
56 *Rapina eſt impedimentum dirimens.*
57 *Clandeſtinum Matrimonium quid ſit?*
58 *Clandeſtinum Matrimonium per ſex modos celebrari poteſt.*
59 *Alii dicunt per tres modos.*
60 *Communior ſententia eſt, quòd duo ſint modi.*

61 Clan-

64 Subſtituto à Parocho debet dari facultas ſpecificè pro Matrimonio.
65 Barboſa ſcripſit de Poteſtate Epiſcopi.
66 In hoc opere ampliſſimè tractatur materia Matrimonii.
67 Eccleſia Parochialis pro Matrimonio eſt ad libitum contrahentium.
68 Parochus vel Viri, vel mulieris intereſſe debet.
69 Mos eſt Ferrariæ ut ſit Eccleſia Parochialis Fœminæ.
70 Vagi, & Peregrini benè advertendi pro Matrimonio.
71 Ordinarius conſulendus pro vagis, & Peregrinis.
72 Licentia Epiſcopi ſervanda, & cuſtodienda in libro Matrimoniorum.
73 Quilibet Parochus aſſiſtere valet Matrimonio Vagorum.
74 Teſtes pro ſtatu libero debent examinari coram Vicario.
75 Iſta forma poteſt prætermitti in periculo mortis contrahentium.
76 Si periculum, ceſſet, examinandi ſunt coram Vicario.
77 Pro his qui nullibi habent domicilium, debet haberi recurſus ad Sacram Congregationem Inquiſitionis in Urbe?
78 Quale dicatur tempus notabile abſentiæ?
79 Regulariter eſt quinque, vel ſex menſium.
80 Parochi in his Matrimoniis non procedent, niſi habito folio diſpenſationis.
81 Parochus graviter peccaret ſi abſque licentia Vagis aſſiſteret.
82 Formula, Conſtito tibi de libertate.
83 Libertas contrahentium debet conſtare evidenter.
84 Articuli dubii diſcutiendi ſunt ab Ordinario.
85 Epiſcopus in arduis remittere ſolet ad S. C. Inquiſitionis.
86 Epiſcopi abſtinere ſolent in cauſis gravibus à ferenda ſententia.
87 Militer conjunguntur à Capellano exercitus.
88 Iſta Matrimonia valent ubi Conc. Trid. publicatum non fuit.
89 Reſolutiones variæ circa Matrimonia militum.
90 In impedimentis ſolus Papa diſpenſare poteſt.
91 Advertenda in ſupplicationibus pro impetranda diſpenſatione.
92 Dum diſpenſatio expeditur, ſponſi non debent cohabitare.
93 Litteræ præſentari debet ante nuptias Vicario.
94 Loci anguſtia eſt una ex cauſis diſpenſationis.
95 Iſta loci anguſtia difficilè datur.

99 ... ſit de aliquo impedimento, nuptiæ non conjungantur.
100 Impedimenta occulta non revelanda à Parocho contrahentibus.
101 Si impedimenta nota ſint Sponſis, admonendi de diſpenſatione impetranda.
102 Si impedimentum ſit publicum, ſubitò Sponſi ſunt ſeparandi.
103 Licentia gratis danda.
104 Taxa Innocentiana in hoc adimplenda.
105 Denunciationes inſtitutæ ſunt ad detegenda impedimenta.
106 Denunciationes non ſunt de ſubſtantia Sacramenti.
107 Denunciationes non ſemper faciendæ ante Matrimonium.
108 Denunciationes poſſunt poſticipari juſtis de cauſis.
109 Hoc ſit quando timetur, quòd Matrimonium poſſit impediri.
110 Denunciationes cur debeant eſſe tres?
111 Poteſt diſpenſari ſuper his tribus denunciationibus.
112 Non poſſunt omitti à Parocho niſi de licentia Ordinarii.
113 Denunciationum omiſſio non deſtruit Matrimonium.
114 Denunciationes faciendæ tribus diebus continuis.
115 Non multa mora debet intercedere ab uno feſto ad aliud.
116 Feſti dies diſpenſari non poſſunt ab Epiſcopo.
117 Pro Feſto intelligi poteſt dies magni concurſus.
118 Denunciationes non poſſunt fieri extra Eccleſiam, & die non feſto.
119 Denunciationes fieri debent in utraque Parochia.
120 Statim ac denunciationes factæ ſunt, an poſſit celebrari Matrimonium?
121 Debet intercedere duorum, vel trium dierum ſpatium.
122 Etiamſi de licentia Ordinarii una tantùm fieret denunciatio.
123 Eodem die ultimæ denunciationis, celebrari non debet Matrimonium?
124 Si impedimentum detegitur, Parochus non ampliùs eſt ſui juris.
125 Multò minus non poteſt ad Matrimonium procedere.
126 Parochi facultas ceſſat, donec ab Epiſcopo pronunciatum ſit de impedimentis.
127 Matrimonium ad dictum unius Teſtis impeditur.
128 Teſtes duo, vel tres neceſſarii ſunt ad Matrimonium.
129 Teſtium præſentia debet eſſe ſimultanea, non ſucceſſiva.
130 Qualitas Teſtium non limitatur.
131 Fœminæ poſſunt teſtificari de Matrimonio.

132 Con-

132 Conſuetudo tamen non admittit Fœminas.
133 Non intereſt ut Teſtes ſint rogati.
134 Teſtes poſſunt eſſe per vim detenti, dummodò intelligant.
135 Facultas denunciandi provenit ex vi conſenſus.
136 Conſenſus haberi debet ante denunciationes.
137 Conſenſus eſt initium contractus.
138 Conſenſus habendus coram Teſtibus in Eccleſia non in domo.
139 Occaſione conſenſus debet dari facultas Parocho faciendi denunciationes.
140 Denunciationes repetendæ ſi infra duos menſes Matrimonium non ſequatur.
141 Alii ampliant ad quatuor menſes.
142 Denunciationes omiſſæ debent fieri ante conſummationem Matrimonii.
143 Denunciationes faciendæ infra Miſſam.
144 Nihil refert quòd Miſſa dicatur à Parocho, vel ab alio.
145 Denunciationes debent fieri alta, & intelligibili voce.
146 Quo tempore Miſſæ faciendæ ſint denunciationes.
147 Parochus in alterius Miſſa facere poteſt denunciationes.
148 In Eccleſia non Parochiali, ſed ſubjecta, an haberi poſſint denunciationes?
149 Denunciationes debent fieri vernacula lingua.
150 Formula antiqua denunciationum.
151 Formula conſueta compendioſa.
152 Populus debet informari de diſpenſatione denunciationum.
153 Denunciationes pro Viduis debent ſignificare mortem conjugis.
154 Nuptiæ non ſemper ſunt benedicendæ.
155 Nuptiæ inter non ampliùs conjugatos ſunt benedicendæ.
156 Si fiat Matrimonium, dilata benedictione, ſponſi debent ſeparari.
157 Benedictio nuptiarum à ſolo Parocho facienda.
158 Alienus Parochus benedicens non ſuos ſponſos peccaret.
159 Qui non habet jus in Matrimonio, neque illud habet in benedicendo.
160 Oblatio, ſeu eleemoſyna danda eſt Parocho ubi ſit conſuetudo.
161 Nuptiæ ſecundæ non ſunt benedicendæ.
162 Tabula faciliores pro benedictione nuptiarum.
163 Conſuetudo eſt benedicendi ſi Fœmina nondum fuerit benedicta.
164 Benedictio cadit ſupra Sponſam.
165 Color albus adhibendus eſt in Miſſa pro Sponſis.
166 Quare Fœminæ nubentes primò ſint benedicendæ?
167 Benedicere ſecundas nuptias an ſit peccatum?
168 Conſuetudo tolerata benedicendi Virum Viduum.
169 Matrimonium fieri debet in Eccleſia.
170 Eccleſia eſt locus Sacramentorum.
171 Celebrans domi Matrimonium ſine licentia Epiſcopi peccaret.
172 Formula dandi licentiam celebrandi Matrimonium extra Eccleſiam.
173 Intelligitur extra caſum neceſſitatis.
174 Matrimonium in articulo mortis poteſt fieri in lecto, & domi.
175 Parochi non tam facilè aſſiſtant Matrimonio extra Eccleſiam Parochialem quamvis ſitam in Parochia.
176 Novus conſenſus non eſt neceſſarius pro benedictione.
177 Benedictio nihil addit quoad valorem Matrimonii rati.
178 Ratificatio, an & quando debet fieri?
179 Ante contrahendum Matrimonium admonendi ſunt ſponſi ut confiteantur, & communicent.
180 Contrahentes in peccato, peccant mortaliter.
181 Unum tantùm peccatum committunt.
182 Sponſi communicandi de conſilio.
183 Sponſi quomodo converſari debeant in Matrimonio?
184 Exempla à Sacra Scriptura deſumpta.
185 Fagundez nihil ſcribit de Præcepto Eccleſiaſtico nuptias non celebrandi tempore prohibito.
186 Iſta prohibitio non eſt ab omnibus nationibus recepta.
187 Bellarminus hanc prohibitionem inſerit in ſuo Catechiſmo.
188 Antiquitus varia fuit prohibitio temporis.
189 Tempus prohibitum eſt impedimentum impediens.
190 Quare in aliquibus temporibus prohibeantur nuptiæ?
191 Decreta Reſtrictionis Concilii Tridentini circa hæc Tempora.
192 Solemnis pompa tantùm nuptiarum interdicitur.
193 Sponſalia de futuro poſſunt fieri tempore prohibito.
194 Privata traductio Sponſæ ad domum non eſt prohibita.
195 Eo tempore Sponſi abſtineri debent ab actu conjugali.
196 Convivia Nuptialia prohibita ſunt.
197 Epiſcopus poteſt ſuper hoc diſpenſare.
198 Cauſæ ob quas Epiſcopus poteſt diſpenſare Matrimonium contrahi tempore prohibito, omiſſa benedictione.
199 Epiſcopus debet eſſe rigoroſus in diſpenſando.
200 Epiſcopus eſt Miniſter & Cuſtos Sacrorum Canonum.
201 Matrimonium omni tempore contrahi poteſt.
202 In certis caſibus requiritur facultas Ordinarii.
203 Non ſemper licitè contrahi poſſunt Matrimonia.
204 Eccleſia habet poteſtatem reſervandi quodcumque tempus.
205 Nuptiæ ſi permittantur tempore prohibito, modeſtè fieri debent.
206 Ubi prohibetur antecedens, prohibetur etiam omne id, quo pervenitur ad illud, prout eſt Regula Juris.

207 Con-

207 *Ubi dubium oritur, conſulenda eſt Eccleſia.*

208 *Commentaria, & Gloſſa ſupra Conc. Tridentinum fieri nequeunt.*

1 ALIA Sacramenta præcellere Matrimonium,
nullum dubium eſt, ut obſervat S. Auguſti-
nus, *de Bono Conjugii, c.* 18. & alii allegati ab
Urſaya, *T.* 1. *p.* 2. *d.* 1. *à num.* 160. ubi pro il-
lius præcellentia conſiderat Inſtitutionem, Tem-
pus, Locum, & Bona ab ipſo profluentia.

2 De hoc Sacramento multi Doctores magiſtrali
calamo pertractarunt, integra, & quidem non
exigua Volumina perſcribendo. Intentio verò ope-
ris noſtri cùm non adeò vaſta ſit, ut de quibuſ-
cumque caſibus in Matrimonio occurrentibus per-
tractare audeat, ad ea tantùm, quæ in Rubricis
Ritualis Romani adnotata ſunt, ſe conferet, &
pro majori, & fundata Doctrina, Parochum, &
Lectorem ad fundatos Doctores remittet, nem-
pè ad Sanchez, ad Perez, ad Ponze, ad Co-
ninck, ad Gutierez; & ad ſimilis naturæ Theo-
logos, qui de Matrimonio ex profeſſo ſcripſe-
runt; quorum ſatis amplam enumerationem fa-
cit Barboſ. *de Pot. Epiſc. p.* 2. *alleg.* 32. *n.* 207.
Ad Rubricas noſtras itaque me convertam.

§. I. Parochus admonitus de aliquo Matrimonio in ſua Parochia contrahendo, primùm cognoſcat ex his, ad quos ſpectat, qui & quales ſint, qui Matrimonium contrahere volunt: An inter eos ſit aliquod canonicum impedimentum: Utrùm ſpontè, & liberè, & ſecundùm honeſtatem Sacramenti velint contrahere: Utrùm ſint ætate legitima; ut Vir ſaltem quatuordecim, mulier verò duodecim annos expleverit, & uterque ſciat rudimenta Fidei, cùm ea deinde Filios ſuos docere debeant.

3 De jure Miniſter Matrimonii eſt Parochus, ſi-
ve Viri, ſive mulieris contrahentium, ut in §. 5.
hujus Tituli dicemus. Dixi Miniſter, lato tamen
modo, quia propriè Miniſtri hujus Sacramenti
ſunt ipſi contrahentes: Parochus verò eſt Autho-
4 rizator, & Teſtis hujus contractus, ex Bellar-
min. *l.* 1. *de Matrimon. cap.* 9. Poteſt item eſſe,
5 cum ejus, vel Epiſcopi facultate, alius Sacerdos,
qui adhibeat ſolemnitates Eccleſiæ conſuetas,
tam in conjungendis, quàm in benedicendis
Sponſis. Matrimonium enim ſine proprio Paro-
6 cho, & Teſtibus appellatur Clandeſtinum, eſt-
que ipſo jure nullum, Concil. Trident. *Seſſ.* 7.
de Sacramentis in gen. ſeſſ. 24. *can.* 1. ubi quo-
que docetur.

7 Matrimonium eſſe verum Sacramentum novæ
legis à Christo Domino inſtitutum, unde colli-
gi poteſt, Matrimonium ante Adventum Chriſti
non fuiſſe verum Sacramentum gratiam confe-
rens, Fulien. *Th. Sacramental. lib.* 4. *c.* 4. *Re-
ſol.* 2.

Hoc ſtante, quærunt nonnulli, utrùm data
urgente neceſſitate, poſſit Matrimonium abſque
8 Parochi præſentia, vel aliàs non ſervata for-
ma Concilii, celebrari? Et reſpondendum eſt
cum Barboſ. *d. p.* 2. *cap.* 21. *num.* 81. non ob-
ſtantibus opinionibus in contrarium, non poſſe,
neque validè, neque licitè hoc Matrimonium ce-
lebrari, quia licèt lex Eccleſiaſtica in extrema
neceſſitate, non obliget cum tanto rigore, ut
aliquando ei contravenire non liceat; nihilomi-
nus dum agitur de eſſentiali forma Sacramenti,
neceſſitas non excuſat ab invaliditate Matrimo-
nii, non tam ratione legis Eccleſiaſticæ, quàm
legis naturalis, & Divinæ ibi incluſæ, quæ pro-
hibet omnem acceſſum ad non ſuam uxorem: eo
enim ipſo quòd Eccleſia inhabilitat materiam,
ideſt Perſonas aliter contrahentes, daretur acceſ-
ſum ad non ſuam, contra præceptum Divi-
num.

9 Porrò alia circa hanc Parochi neceſſitatem no-
tanda ſunt. Et primò: Matrimonium contra-
ctum coram Parocho illius loci, ubi contra-
hentes reperiuntur, non animo ibi domicilium
conſtituendi, ſed recreationis gratia, non vale-
re. Ita S. C. Concil. *allegat. à Nicolio*, Garzia
de Benef. p. 5. *c.* 7. *num.* 11. *ad* 4. ex Barboſ.
d. c. 21. *num.* 37.

Secundò, Parochum ruralem non eſſe pro- 10
prium Parochum, quando Rus, vel recreatio-
nis cauſa habitatur, vel ad paucos tantùm dies
incolitur, non autem pro majori anni parte, Na-
varr. *Conſ.* 7. *num.* 2. Barboſ. *dict. num.* 42. ubi
etiam alia notabilia, & ſcitu neceſſaria à Parocho
legi poſſunt.

Demùm dicam, quòd Parochus proprius ad 11
Matrimonium coram illo contrahendum, dicitur
ille, in cujus Parochia contrahentes domicilium
habent, vel cui principalis incumbit cura Ani-
marum, Barboſ. *d. l. n.* 34. qui Parochus præ-
ſtare debet conſenſum ſuum, Melchior Can. *loc.
Theol. l.* 8. *c.* 5.

De Matrimonio contrahendo debet Parochus 12
admoneri non per modum diſcurſus, & obiter,
ſed appoſitè, & ad hunc præcisè finem, ut ad-
monitus dici poſſit, nec negare valeat. Hæc ita-
que admonitio non debet illi pervenire ad aures
per rumorem, ſeu vociferationem Populi, qui
ut plurimùm mendax eſt: ſed debet hoc illi in-
noteſcere rationabiliter, & per Perſonas neceſſa-
rias, ut per Parentes contrahere volentium, ſeu 13
per affines, ſeu per Dominos, ſive demùm per
ipſos contrahere volentes. Ideò optimè notat
Barboſa *l. c. n.* 1. quòd non ſimpliciter debeat
Parochus moneri, ſed certior fieri, & iſta cer-
tioratio debet maturè haberi ad evitanda ſcanda-
la, quæ poſſent oriri in hac materia: nec enim
ipſe eſt qui quærere hoc debeat, ſed ad eum
debent habere recurſum qui hoc revelare vo-
lunt.

Habita hac admonitione, Parochus multa in-
quirere debet ab iis, ad quos ſpectat priuſquam
ad Matrimonium deveniatur. Præcipuè ii apud
quos facienda eſt iſta inquiſitio, ſunt Parentes
contrahere volentium. Et ad hoc præſertim at-
tendenda eſt Doctrina laudati Barboſæ *loco cit.*

Quam-

Quamvis enim Matrimonia à filiis familias con-
tracta ſine conſenſu Parentum, vel illis inſciis,
14 minimè irrita ſint, vel irrita fieri nequeant,
dummodo libero contrahentium conſenſu facta
ſint: Juxta Concil. Trident. *Seſſ.* 24. *de Reform.*
& Sanchez *de Matr. diſp.* 14. *num.* 4. Attamen
non ſolùm honeſtiſſimum, ſed neceſſarium pu-
15 to, & rationi maximè conſentaneum ut Filii-fa-
milias in re tanti momenti, à conſilio Parentum
non diſcedant: & miror, quòd nuſquam in Ec-
cleſia Dei, vel per Decretum, vel per conſtitu-
tionem, vel per Canonem, vel demùm per aliam
rigoroſam legem, hoc nunquam fuerit ſancitum:
nempè quòd Filii-familias non poſſint contrahere
Matrimonium, diſſentientibus, vel inſciis Paren-
tibus. Certè non defuit qui acri, ſed laude digno
ſtylo contra hunc abuſum ſe invexerit, fuitque
Alexander Politi Florentinus Cl. Reg. Scholarum
piar. qui anno 1712. librum evulgavit inſcriptum
de Patria in Teſtamentis condendis poteſtate,
ubi latè per leges Romanas nullum & injuſtum
probat Matrimonium Parentibus diſſentieotibus
rationabiliter. Rara, & Phœnice rariora enim
ſunt hujuſmodi Matrimonia, *quæ ad lætum finem*
perveniant, & Divina Benedictione foveantur:
16 Et quidem oon deſunt Authores, qui inter Clan-
deſtina Matrimonia enumerent illa, quæ fiunt
abſque Conſanguineorum notitia, quæ eſt ſole-
mnitas requiſita *à c. aliter* 30. *qu.* 5. apud San-
chez *de Matrim. T.* 2. *lib.* 3. *diſput.* 1. *num.* 2.
Sed hæc opinio nimis rigoroſa eſt, & non am-
plectenda.

17 Si non adſunt Parentes, erunt conſulendi pro-
pinquiores, Conſanguinei, & Affines: quòd ſi
quid difficultatis comperient, non niſi laudabile
18 erit admonere Epiſcopos, & Vicarios, ac etiam
Principes ſæculares, qui authoritatis imperio ob-
ſtare ſtudebunt huic tam deplorandæ deformi-
tati.

Cognito de eſſentia, qualitate, & natura
19 contrahere volentium, debet Parochus, quan-
tum in ſe eſt, cognoſcere an aliquod impedi-
mentum obſtet, quin hoc Matrimonium con-
trahi poſſit.

De impedimentis Matrimonii, omnes Theo-
logi, & Canoniſtæ diffusè pertractarunt: Ego
illa tantùm enumerabo, ſed doctrinas, & diffi-
cultates ſuper his prætermittam, cùm facilè apud
Scriptores de Matrimonio inveniri poſſint.

Alia ſunt impedimenta impedientia, alia verò
20 impedimenta dirimeotia. Impedientia ſunt duo-
decim, nempe; *Eccleſiæ vetitum: Tempus fe-
riatum: Votum ſimplex caſtitatis. Sponſalia va-
lida: ſuſceptio alicujus in Catechiſmo: Inceſtus:
Raptus alienæ Sponſæ: Occiſio propria Conjugis:
Injuſta occiſio Presbyteri: ſuſceptio propria Pro-
lis: Publica Pœnitentia; Matrimonium atten-
tatum cum Moniali.*

Ex his duodecim Impedimentis impedientibus,
quatuor prima tantùm perſiſtunt in viridi obſer-
vantia: Alia videntur abolita conſuetudine con-
traria, Polman. *Breviar. Theol. p.*3. *n.*498. At-
que hæc impedimenta impediunt Matrimonium
contrahendum, ſed non invalidant contra-
ctum.

21 Impedimenta verò Matrimonium dirimentia
ſunt quatuordecim, & enumerantur in iſtis vulga-
tiſſimis verſibus apud Sanch. *de Matrim. lib.*7. *d.* 6.
num. 3.

*Error, Conditio, Votum, Cognatio, Cri-
men.*
*Cultus diſparitas, Vis, Ordo, Ligamen,
Honeſtas.*
Si ſis affinis, ſi forte coire nequibis.
*Si Parochi, & duplicis deſit præſentia Te-
ſtis,*
*Raptave ſit mulier, nec parti reddita tu-
tæ,*
*Hæc facienda vetant connubia, facta re-
tractant.*

Ab Explicatione horum Impedimentorum,
prout ſuperiùs dixi, me abſtineo, quia meum
non eſt hic ex profeſſo hanc materiam tractare:
Unicè tantùm dicam, ex communi Theologo-
rum ſententia, quòd ſcienter contrahere Matri-
monium cum impedimento verè impediente, aut 22
dirimente ex parte ſua, vel complicis, eſt pec-
catum mortale, quia eſt in re gravi contra obe-
dientiam Eccleſiæ, & reverentiam Sacramento
debitam.

Prima exploratio Parochi debet eſſe circa li-
bertatem contrahere volentium. De jure enim 23
eſt, ut Matrimonia ſint libera; c. *Gemma* 27.
de ſponſalib. ubi Gloſſ. verb. libera. Et de Jure
civili, *in l. filia* 154. *ff. de verbor. obligat.* quo-
niam coacta Matrimonia triſtes ſemper cauſare ſo- 24
lent exitus. Superiùs nonnulla dixi de conſen-
ſu Parentum contrahentium: modo alia ſuperad-
denda duco. Ex Sacerd. Brixinen. *de Sacr. ma-
trim. diſt.*8. *c.*2. *n.*36. Et primò, Matrimonia
ita libera eſſe debent (quoad valorem) ut nec
Parentum conſenſus requiratur, ſi filii eorum
inire Matrimonium velint, Peccant verò graviter 25
filii, quando ſine juſta, & rationabili cauſa,
Parentibus inſciis, inconſultis, & renuentibus
Matrimonia contrahunt: imò & ipſi Parentes ſi 26
Matrimonia Liberorum irrationabiliter impediunt,
Dixi irrationabiliter, quia cum ratione poſſunt
id impedire: Nec res nova eſt, neque ſacrilegii
crimen involvit (utar verbis Urſayæ *diſc. Eccl.
t.*2. *p.*1. *d.*21. *n.*154. 155.) in his terminis Fi-
liorum carcerationem licet procurare, ut probat
Pignatell, *t.* 4. *conſ.*11. *per tot.* & alii: Cæte-
rùm non deſunt Authores, & rationes à quibus
diſpenſantur filii ab obedientia Parentum in caſu
Matrimonii. Videndus ex gratia d. Urſaya *d. l.
d num.* 234.

Secundò inter Raptorem, & Raptam, quam- 27
diu ipſa in poteſtate Raptoris manſerit, nullum
poteſt ſubſiſtere Matrimonium. Ac licèt Rapta,
à Raptore ſeparata, & in loco tuto, ac libero
conſtituta, illum in virum habere conſentiat,
nihilominus Raptor ipſe, & omnes conſilium, 28
auxilium, ac favorem ei præbentes ſunt ipſo ju-
re excommunicati, perpetuò infames, omnium
dignitatum incapaces, & ſi Clerici fuerint, de
proprio gradu decidunt, teneturque Raptor,
Raptam licèt eam non ducat, arbitrio Judicis 29
dotare.

Tertiò omnes temporales Domini, ac Magi-
ſtratus, cujuſcumque dignitatis, gradus, & con- 30
ditionis exiſtant, ipſo facto anathematis pœnam
incurrunt, ſi quovis modo directè, vel indi-
rectè, quoſcumque cogant, quominus liberè

matri-

matrimonia contrahant ; Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de*
31 *Reform. matr. cap.* 1. 6. & 9. Sacerdos etiam ,
qui coactas Nuptias conjungere præſumpſerit ,
ipſo facto ſuſpenſus à Beneficio , & Officio exi-
32 ſtit. Parentes verò , qui Liberos proprios , aut
alii etiam Principes ſubditos ſuos , ubi , & quo-
modo nolebant , contrahere coegerint , anathe-
matis pœna coerceantur . Ita Conc. Trid. *ſeſſ.* 24.
cap. 9. *Honeſtas quoque ſervanda eſt in hoc Sa-
cramento*. Hæc Honeſtas hoc loco debet intelli-
33 gi pro dignitate , & decore , adeò ut hoc Sa-
cramentum ſine dedecore , & reprehenſione , vel
turpitudine miniſtretur , quod fit , ſi in Eccle-
ſia , cum debita ſolemnitate à Rituali præſcripta
celebretur. Iſtud decus, ſeu iſta dignitas in Pa-
34 rocho non minus, quàm in contrahentibus elu-
cere debet. In Parocho , ſi fiat loco, tempore,
miniſtris , & veſtibus præſcriptis : In contrahen-
tibus ſi accedant placidè , & non tumultuosè ,
35 humiles, & compoſiti, ut Sacramentum decet;
circa quod id notandum eſt , quod monet S.
Carolus *in Act. Mediol. Eccl. p.* 4. *de Parochi
diligentia in denunciationibus* , *aliiſque* , &c.
nempè quòd Sponſa deducatur velata , tum ob
36 decentiam , Apoſtolique præceptum , tum ob
ſignificationem ſubjectionis erga Virum : Rebeccæ
etiam exemplo , quæ ut ſponſum conſpexit, pal-
lio caput velavit ; *Gen.* 24. Pariter quòd ii , qui
37 ad Eccleſiam ſponſos deducturi ſunt (Paranym-
phi vocantur) ſint ætate provecti , & morum
gravitate præditi , ac plerumque eorum Propin-
qui , & Parentes. Quòd ſi Veſtes Contrahentium
38 eſſent mutatæ, adeò ut omninò alii apparerent ,
tunc advertere debet Parochus , ut cautè ſe ge-
rat, nec conſenſum præcipitet, donec illos per-
fectè cognoverit, Urſaya *T.* 1. *part.* 2. *d.* 1. *per
totum*.
39 Ætas inſuper contrahentium conſideranda eſt
à Parocho ; ex ipſo Rituali habemus aſſignatio-
nem, & explicationem ætatis requiſitæ ad nuben-
dum , tum in Viro , tum in Muliere ; nempe
annorum 14. in primo , & 12. in ſecunda.
40 Super qua ætate facienda eſt diligens inquiſi-
tio, nec ſtare debet Parochus (niſi aliter aſpe-
ctus contrahentium demonſtret) atteſtationibus
Parentum , ſed authenticum extractum (ſi fieri
poteſt) videre debet ex libris Baptiſmalibus : ad
41 hunc enim finem, inter alios præcipitur Curatis,
ut ſcribant Baptizatos ſuæ Parochiæ, ut ſuo loco
dicemus, tunc cùm de hujuſmodi Libro tracta-
bimus , *c. Atteſtationes* , *c. ex litteris* , *de de-
ſponſ. impub.* Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſc.
p.* 2. *alleg.* 32. *n.* 176.
Iſta ætas à Sacris Canonibus completa defini-
tur , eò quia tunc præſumitur uterque Sponſo-
rum habilis ad conſenſum , & ad copulam con-
jugalem , ut apparet ex *cap. puberes* , *eodem tit.*
Sanchez *de Matrim. l.* 7. *diſp.* 104. *num.* 1. ubi
num. 2. ſubdit , ſatis eſſe ſi ultima dies anni duo-
decimi in Fœmina , & decimi quarti in Viro ſit
incœpta . Verùm quando Jus præſcribit alicui
actioni certam ætatem , requirit completam , Co-
ninck *d. p. de Sponſ. d.* 21. *dub.* 4. *n.* 50. & 51.
ſed non per hoc eſt, quòd ſuper hac ætate diſ-
penſari non poſſit , nam cum diſpenſatione Epi-
42 ſcopi , poſſunt minores contrahere Matrimonium,
ſi habeant uſum rationis , ſeu malitiam , quæ
ætatem ſuppleat , Barboſ. *de pot. Parochi* , *p.* 2. 43
c. 21. *num.* 5. cum variis Doctoribus.
Quoad Rudimenta Fidei præſcripta , & præſi- 44
gnata à Rituali prout neceſſaria in contrahenti-
bus Matrimonium : certum eſt quòd ſi filios edu-
care , & docere debent Parentes in rebus ad Fi-
dem pertinentibus , opus eſt ut per prius iſtæ il-
lis innoteſcant : quapropter præmitto primò.
Per januam Sacramentorum , nempè Baptiſ- 45
mum, debere Sponſis jam patuiſſe aditum in Ec-
cleſiam , ſcilicet debere eſſe utroſque baptizatos,
ut Sacramento Matrimonii fruantur. Quòd ſi diſ- 46
ficiliter conſtare poſſet de Baptiſmo alterutrius,
ob v. gr. diſtantiam loci , vel incendium libro-
rum, vel ob aliam cauſam , tunc noviter , ſal-
tem ſub conditione, ſecretò tamen, baptizandos
eſſe judicatum, juxta Decretum *S. Congr. Concil.*
1. *Septemb.* 1714. quæ dubio conſimili reſpon-
dit in una *Neapolitana Matrimonii* : Attenta diſ-
ficultate inveniendi Fidem Baptiſmi : *Mulierem
eſſe baptizandam ſub conditione, & ſecretò ; de-
inde procedi poſſe ad contractum Matrimonii* ,
ſerv. ſerv. ex Urſaya , *T.* 3. *p.* 1. *d.* 10. *n.* 68.
neque hæc dici poteſt iteratio Baptiſmi , quia
non dicitur iteratum quod ambigitur eſſe factum,
Innoc. III. *cap. Veniens* , *de Presbyter. non bap-
tizat.*
Cognito de Baptiſmo , inquiri debent contra-
hentes , an calleant rudimenta Fidei , præcipuè
in locis ruralibus . In hac materia docet Barboſa
d. num. 3. quòd ſi uterque Sponſorum ignoret
Orationem Dominicalem , Salutationem Angeli-
cam , & Symbolum Fidei , Parochus moneat il-
los, ſe non antè ad denunciationem tertiam ven- 47
turum, quàm illa ab ipſis rectè memoriæ teneri,
& recitari, intelligique perſpexerit. Abſolutè ta-
men, & per longum tempus, aut ubi Sponſi in- 48
ſtarent , non licet Matrimonium detinere donec
dictam Chriſtianam Doctrinam contrahentes didi-
cerint : ſed expedit , ſuaviter , & abſque violen-
tia ad breve tempus impedire , ut ſic Doctrinæ
addiſcendæ curam habeant. Ita Sanchez *de Ma-
trim. l.* 3. *diſp.* 15. *numer.* 19. Ricci *Praxi for.
eccl. dec.* 683. *ſeu* 576. & alii DD. apud Barboſ.
loca citato . Quare *S. C. Epiſc. & Reg.* 6. *Mar-
tii* 1588. cenſuit, Matrimonium prohiberi non
poſſe Chriſtianam Doctrinam non addiſcentibus, 49
ſed contra eos admonitionibus comminatoriis eſſe
procedendum contra Ledeſmam *de Matrim. l.* 11.
& Vega *in Summ. l.* 3. *caſ.* 211. exiſtimantes ab-
ſolutè impediri poſſe ob dictam cauſam , ne Ma-
trimonium contrahatur , niſi contrahentes præ
ſenio , aut ingenii rudis tarditate , prorſus inca-
paces ſint. Quæ regula utique ſervanda eſt lau-
dabiliter à Parochis etiam ſine exceptione vel ſe-
nii , vel ruditatis : nam Matrimonium inire cum
omnimoda ignorantia Doctrinæ Chriſtianæ , po- 50
tiùs brutalitatis , quàm Sacramenti ſpeciem gere-
ret ; dixi , omnimoda ignorantia , quia in ſcien-
tia poteſt dari magis , & minus : Si enim ali-
qualiter inſtructi eſſent iſti contrahentes, tunc va-
leret admonitio adducta à Barboſa, ad hoc ut ali-
quid amplius addiſcerent , ſi fieri poſſet, Moni-
tio enim S. Caroli, *Act. p.* 4. eſt clariſſima , nec
admittit limitationem , dum dicit Parocho — *ne
Matrimonia jungat eos qui Rudimenta Doctrinæ
Chriſtianæ ignorant* .

§. II. Noverit, ex probatis Aurhoribus, quæ ſint Canonica impedimenta Matrimonii contrahendi, & quæ contractum dirimant: & qui ſint gradus conſanguinitatis, & affinitatis; & item cognarionis Spiritualis ex Baptiſmi, vel Confirmationis Sacramento conttactæ.

51 Præter probatos, & Claſſicos Doctores, qui de Matrimonio ex profeſſo agunt, quorum mentio, & enumeratio fit per Barboſ. *de Pot. Epiſc. p.* 2. *allegat.* 32. *num.* 207. aliorum etiam recentiorum, habere debet Parochus notitiam, qui poſt Barboſam ſcripſere de hac materia, & præcipuè Anacleti, Buſembau, & ſuper eo de la Croix; Poteſtatis, Layman. & aliorum, quorum Doctrina in Scholis, & Congregationibus Theologiæ moralis palàm ſonat; atque hæc notitia non debet eſſe ſuperficialis, ſed fundamentalis, ut faciliùs in caſibus occurrentibus, poſſit prudenter non ſolùm, ſed juſtè decernere, & ſe abſtinere à mala Sacramenti adminiſtratione.

Cæterùm, quoad Impedimenta tum impedientia, tum dirimentia Matrimonium, hæc
non ſunt nova in Eccleſia Catholica. Vide Ca- 52
ſal. *de Vet. Rit. Chriſt. p.* 2. *cap.* 31. & inve-
nies ex Concilio Nicæno, ex Synodo Trul-
lenſi, ex Divo Callixto Papa, ex Div. Fabiano,
ex D. Gregorio, Iſidoro, Concilio Lugdunen-
ſi, Innocentio III. atque ex aliis, tum Patri-
bus, tum Conciliis, tum Doctoribus, quòd
antiquitus impediebantur Matrimonia ob multas
cauſas, ſed præcipuè per cognationem natu-
ralem, legalem, & ſpiritualem, de quibus
meum non eſt in hoc loco, facere enumera-
tionem.

§. III. Habeat in primis ipſe benè cognita ptæcepta illa omnia, quæ in Matrimoniis titè conficiendis ſervari oportere, Sacri Canones, & præcipuè Sancta Synodus Tridentina juſſit, dabitque operam, ut illa in Parochia ſua accuratè exactèque ſerventur.

53 In Sacroſancto Concilio Tridentino, oportet etiam, ut Parochus ſit benè inſtructus, nam in illo quæcumque ad Matrimonium faciunt, adamuſſim, & magna diligentia deſcripta ſunt: adeò ut, impoſſibile ſit, quòd Parochus in errorem incidas circa hoc, ſi benè advertat quod in eo ſcriptum eſt Spiritu S. dictante.

54 Quòd ſi Parochus extra præſcripta à Concilio Tridentino, aſſiſtat alicui Matrimonio, nec ordinem ſervet in illo ſtatutum, graviter peccat, & ſeveriùs erit ab Ordinario puniendus, Chamer. *d.* 17. *notab.* 1. Ledeſma *quæſt.* 45. *art.* 5. Barboſ. *de poteſt. Parochi*, *p.* 2. *c.* 21. *num.* 26.
& de poteſt. Epiſc. p. 2. *allegat.* 32. *per totum.*
Item peccabit, ſi ob ejus negligentiam, contra-
hentes non ſervabunt à Sacris Canonibus præſcri-
pta. Eſtque ita intelligendus hic Textus, quan-
do dicit, quòd Parochus det operam, ut præ-
ſcripta per Canones, & Conc. Trident. accura-
tè ſerveotur. Sit pro caſu: Si Parochus neglexe-
rit advertere Contrahentes cohabitare, ſeu enpu- 55
lari non poſſe, etiam ſi Matrimooium contra-
ctum ſit per verba de præſenti, niſi priùs exple-
tæ ſint denunciationes: tuoe peccatum iſtud ne-
gligentiæ illius tribueretur, Berton. *de Neglig.*
P. 2. *art.* 32. *per tot.*

§. IV. Præſettim verò meminerint, Matrimonia inter raptorem, & rapram, dum ipſa in raproris poreſtate manſerir, inira, necnon clandeſtina, & quælibet Martimonia, quæ alirer, quàm præſente Parocho, vel alio Sacerdore, de ipſius Parochi, vel Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus teſtibus contrahuntur, ex ipſius Concilii Decretis irrita omninò, ac nulla eſſe.

56 Jam dictum fuit ſuprà §. 1. Rapinam eſſe impedimentum dirimens Matrimonium, & explicavimus ejus naturam, *num.* 23. Porrò clarè loquitur Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Ref. matr. cap.* 6. contra Raptores mulierum, & omnes dantes eis auxilium, conſilium, & favorem; ex Barboſ. *de Pot. Ep. p.* 3. *alleg.* 50. *n.* 243. ubi multi claſſici Doctores.

57 Sæpè de hoc verbo *Clandeſtino*, in hoc Titulo fit mentio, nuſquam verò explicatur ejus ſignificatio, quam modò ſubdere ſtatui. Clandeſtinum idem eſt, ac *ſecretum*, *occultum*, *& clàm*. Feſtus apud Funger. *Etymolog.* deducit hanc vocem à clavibus, quia his claudimus quæ celare volumus. Clandeſtinum igitur dicitur Matrimonium, quando clàm, & in occulto, nec in facie Eccleſiæ factum eſt.

58 Per aliquos Doctores Clandeſtinum Matrimonium ſex modis celebrari poteſt: quorum primus eſt, quando ſine Teſtibus contrahitur. 2. quando conſummatur aote nuptiales benedictiones. 3. quando contra fidem priorum ſponſalium alia ducitur Uxor. 4. quando ante legitimam ætatem Matrimonium celebratur. 5. quando contrahitur tempore, quo Nuptiarum ſolemnitas interdicitur ab Eccleſia. 6. quando omiſſis denunciatiooibus celebratur. Unde inferunt, omoe Matrimonium contra generalem, aut ſpecialem, tacitam, vel expreſſam Eccleſiæ, aut Judicis prohitionem initum, dici Clandeſtinum, Sanch. *de matrim. T.* 1. *lib.* 3. *diſputat.* 1. *numer.* 1.

59 Nonnulli autem tres tantùm Clandeſtini Matrimonii cauſas ſtatuunt. Prima, quando ſine Teſti-

Teſtibus celebratur; ſecunda, quando ſine denunciationibus: Tertia quando ſine ſolemnitate; quæ habetur *c. aliter 30. quæſt. 5.* nempe abſque conſanguineorum notitia.

60 Sed ea communior ſententia, quam amplectitur, & approbat Sanchez *d. n. 3.* eſt, ut duæ tantùm ſint Matrimonii clandeſtini ſpecies: ex vi autem, & natura vocis, Clandeſtinum non poteſt intelligi niſi quod clàm factum eſt. Igitur in duobus tantummodò caſibus erit clandeſtinum Matrimonium. Primus erit, quando Parochus & Teſtes deficiunt: ſecundus quando omittantur denunciationes ſine diſpenſatione, & proinde in his caſibus Matrimonium clàm omninò celebrabitur. Primus caſus eſt dirimens, ſecundus eſt impediens tantùm. Cæteris autem ſolemnitatibus omiſſis clandeſtinum non appellabitur Matrimonium, ſed minùs ſolemne. Ita cum Sanch. Goffredus, Perez, Gutierex, & alii.

61 Ante Concilium Tridentinum iſta Matrimonia clandeſtina erant valida ex D. Thoma 4. *d. 28. q. 1. art. 3.* Juſtiſſimis autem de cauſis Concilium ea irritavit. Et has cauſas enumerat Sanch. *d. T. 1. l. 3. diſp. 3. num. 3. & diſp. 4. per tot.* quas item refert Urſaya *T. 1. par. 2. d. 2. numer.*
62 *91. 95.* & ſunt: *Ad tollendas innumeras lites, inextricabiles anfractus, & ambages, perjuria, & nuptiarum incertitudines; Partium fraudes, & deceptiones, quarum una neget, altera aſſeveret, & pejeret, interveniſſe clandeſtinas diſpenſationes, unde rebus non probatis, tranſitus ad poſteriora, non conjugia, ſed adulteria eſſent.* Unde ſi nulla alia cauſa convocandi concilium adfuiſſet (quæ multæ, & maximæ fuerunt) propter unam hanc id omnino fuiſſet faciendum, prout in ſolemni ultima ſeſſione ejuſdem Concilii loquutus fuit Hieronymus Epiſcopus Nazianzenus; de quo Card. Pallavicinus Hiſtor. Concil. Trid. *l. 21. c. 2. num. 4. & l. 24. cap. 5. num. 4.*

63 Præſentia igitur Parochi in Matrimonio celebrando neceſſaria eſt, vel alicujus ab eo facultatem habentis: & hæc non tantùm corporea, ſed etiam moralis cum intelligentia, & advertentia actus. Ledeſma *de matr. q. 45. art. 5. dub. 2.* Circa verò ſubſtitutionem alterius Sacerdotis, multa ſunt advertenda; de quibus diffusè loquitur Barboſa *de pot. Ep. p. 2. alleg. 32.* in quibus præcipuè illud eſt animadvertendum quòd facultas debet eſſe illi Sacerdoti tradita ſpecificè, & 64
ſpecialiter ad Matrimonia celebranda, non ad actus Parochiales exercendos in genere, vel non debet eſſe tacita, Menoch. *de Arbitr. caſ. 453. p. 13. & 14. & Conſ. 398. n. 15.* Et requiritur, ut actum præcedat, Salzedo *cap. 76. verſ. 13.* & alii contra Barboſ. *de Off. & pot. Paroch. p. 2. cap. 2. num. 72.* Cujus ſententia eſt, quòd ad celebranda Matrimonia ſufficiat licentia conceſſa à Parocho alicui Sacerdoti, ut intra ſuam Parochiam, omnia ad curam Animarum ſpectantia exercere poſſit, Rota verò *dec. 645. n. ult. p. 1. diverſ. in Vicentina Matrimonii.* Eſt pro opinione Menochii, ſi Parochus conceſſit Sacerdoti adminiſtrationem Sacramentorum magis neceſſariorum, quia iſta facultas non extenditur ad celebrationem Matrimonii. Tutior ſanè ſententia eſt illa, à me priùs allegata cum Menochio, quam approbat & ipſe Barboſa alio loco, nempe *num. 69.* ejuſdem operis. Nec mirum eſt, ſi tantus Doctor, quandoque in ſuis operibus ſibi contradicat: Opera enim ampliſſimæ molis exaravit, in quibus facilè dari potuit caſus oblivionis. Et quoniam tanti Doctoris mentio eſt, valdè miror, quod in rebus ad Matrimonium ſpectantibus, & quotidie occurrentibus, conſulatur ſemper Tractatus *de Officio, & Poteſtate Parochi*, nuſquam verò, & ſaltem rariùs, aliud ejuſdem Authoris permagnum opus, *de officio, & poteſtate Epiſcopi*, in quo, & præcipuè *p. 2.* 65
allegat. 32. de Auctoritate Epiſcoporum in Matrimoniis contrahendis, & diſpenſationibus denunciationum elargiendis, univerſam Matrimonii materiam diffuſiſſimè tractat: quem locum ſi 66
nonnulli moderni Doctores legiſſent, ſententias ab eis, in tot caſibus prolatas, liberè retractaſſent. Sed forraſſe judicando quòd materia Matrimonii ad ſolos Parochos ſpectet, unicè ad opus *de Parochi poteſtate* acceſſerunt, non animadvertentes, quòd Epiſcopi in Matrimoniis majorem habent facultatem quàm Parochi. Rubrica hæc clarè loquitur dum dicit: *de ipſius Parochi, vel Ordinarii licentia*: ergo non ſemper ad Parochos in caſibus matrimonialibus, ſed quandoque & ſæpè ad Epiſcopos haberi debet acceſſus.

§. V. Eſt autem proprius Parochus, qui adeſſe debet, is, in cujus Parochia Matrimonium celebratur, ſive Viri, ſive Mulieris.

Diximus quæ circa hoc neceſſaria ſunt in explicatione primi Paragraphi præſentis Tituli: Modò unicè remanet advertere, quòd circa Eccle-
67 ſiam, in qua celebratur Matrimonium, hæc eſſe poteſt ad libitum contrahentium, & juxta conſuetudinem loci, dummodò alterutrius verè
68 ſit Parochia; cùm ſit regula inconcuſſa Parochum tam Viri, quàm Mulieris validè aſſiſtere Matrimonio, Rota *deciſ. 390. num. 6. par. 2. recent.*

69 Hìc Ferrariæ mos eſt, ut celebrentur Matrimonia in Eccleſia Parochiali, ſub qua degit Fœmina: alibi verò, alio modo, & quomodocumque fiat, ſufficit, quòd unus, vel alter Parochus ſit verè Parochus alterutrius contrahentium, quod eſt juxta inſtitutum Conc. Trid. de quo loquens Barboſ. *de pot. Ep. alleg. 32. p. 2. num. 65.* ait, Proprium Parochum ad Matrimonium, eſſe Parochum Uxoris, ſi Matrimonium in domo Uxoris contrahatur (quod nunc intelligi debet de ſponſalibus per verba de futuro) quando ſcilicet Vir accedit ad domum Uxoris pro contrahendo, vel conſummando Matrimonio.

Quando verò Matrimonium ſit contrahendum inter Virum, qui ſit de una Parochia, & Mulierem, quæ ſit de alia, ſufficit, quòd interſit Parochus habitationis fœminæ; & ſufficit Parochus Viri quando contrahitur in Parochia habitationis Viri, quia cùm propriè Parocho commit-

tatur, ſuum Parochianum Matrimonio conjun-
gere, cenſetur etiam commiſſum, alienum cum
ſuo conjungere, cùm hæc neceſſariò connexa
ſint, *l.* 2. *de juriſdict. omnium Jud. & cap.
præterea*, *de offic. deleg.* Ita ex mente Conci-
lii declaraſſe Sacram Congregationem referunt
Salzed. *dict. cap.* 76. & alii apud Barboſ. *loc. cit.*

Unde apparet ſemper libertas loci, & Parochi: at-
que ideò ut plurimùm domus Fœminæ, ſeu Paro-
chia, ſeu Parochus in uſu eſt ex convenientia,
ſive perfunctoriè, & urbanitatis gratia erga ſe-
quiorem ſexum, cui non eſt dandum onus ad lon-
ginquiorem Parochiam accedendi, cùm jam de-
gat in propria abſque incommodo.

§. VI. Caveat præterea Parochus, ne facilè ad contrahendum Matrimonium admittat vagos, & peregrinos, & qui incertas habent ſedes, neque item eos, qui antea conjugati fuerunt: ut ſunt Uxores militum, vel captivorum, vel aliorum, qui peregrinantur, niſi diligenter de iis omnibus facta inquiſitione, & re ad Ordinarium delata, ab eoque habita de ejuſmodi Matrimonii celebrandi licentia, quæ gratis concedatur.

De Vagis, & Peregrinis ſatis diximus in ex-
70 plicatione *Tituli de Communione Paſchali*, §. 4.
definiendo, quinam tali nomine vocentur. In
Sacramento Matrimonii clara eſt explicatio Sa-
cerdotalis Brixinenſis, *diſt.* 8. *c.* 2. §. 37. ubi le-
gitur — *Ignoti, vel ex alia Parochia, aut Re-
gione venientes, ad Matrimonium nequaquam
recipiantur; multò minus Vagabundi, niſi poſt
diligentem inquiſitionem, & re ad Ordinarium
delata, licentiaque id faciendi, ab eodem impe-
trata*, quod cum noſtra Rubrica ſtrictè concor-
dat. Atque in hoc nunquam malè ſe gerere po-
teſt Parochus, ſi detecta aliqua dubietate, ad
Ordinarium illam referat, & ab eo oraculum, &
71 diſpenſationem in ſcriptis, ſigilloqoe munitam
accipiat, pro ſuo tutamine io caſu controver-
ſiæ: cujus diſpenſationis cuſtodiam diligentem
72 ſervare debet, & in Libro Matrimoniorum rege-
ſtum facere. Scire tamen debet Parochus, quòd
73 iſtorum Vagorum Matrimonio, quilibet Paro-
chus aſſiſtere valet, ſervatis tamen iis, quæ no-
tant DD. adducti per Tamburin. *l.* 8. *de Matri-
mon. c.* 2. §. 5. *num.* 19.

Nonnulla veniunt notanda circa hoc; & præ-
74 cipuè, quòd juxta inſtructionem Sacræ Congre-
gationis Inquiſitionis de Urbe, Teſtes ad pro-
bandum ſtatum liberum, debent examinari co-
ram Epiſcopo, vel ejus Vicario Generali, nec
refert quòd hujuſmodi Teſtes ſint affines, & con-
ſanguinei, quando aliter hoc examen haberi non
poſſit.

75 Sed iſta forma poteſt prætermitti quando quis
conſtitutus in articulo mortis, vel alio ſimili pe-
riculo, & accidenti, ut è peccato exeat, vellet
contrahere Matrimonium: ſed ſi periculum eva-
deret, vel ab infirmitate convaleſceret, eædem
76 diligentiæ, antequam ad copulam, & cohabita-
tionem deveniatur, adimplendæ ſunt. Prout S.
C. S. *Officii*, reſpondit *in Neapolitana de anno*
1638. *relat.* à Corrad. *in Prax. diſpenſ. lib.* 7.
c. 6. *num.* 23.

Sicuti neque ſervatur Inſtructio prædicta cum
illis, qui abſentes à loco originis nollibi domi-
77 cilium fixerunt: ſed haberi debet recurſus ad
S. C. Inquiſitionis ſupremæ, quæ attenta facti
expoſitione, & morali impoſſibilitate, certam
ſui ſtatus liberi fidem habendi, preces Ordinariis
locorum remittere ſolet, cum facultate, ut poſ-
ſint (comminata priùs contrahere volentibus,
pœna triremium, irremiſſibiliter infligenda, in
caſu, quo ipſos alibi habere Uxores, vel Vi-
ros, detegatur, præſtitoque per eos juramen-
to ad Sancta Dei Evangelia ſe ſe eſſe liberos
ad contrahendum) ad celebrationem Matrimo-
nii devenire, Monacell. *Prax. T.* 1. *titul.* 8.
form. 1. *num.* 3.

Quale autem dicatur tempus notabile abſentiæ, 78
ut poſſit Matrimonium prohiberi, nullibi præfi-
nitum reperiri aſſerit idem Monacell. *Form.* 7.
num. 2. Sed Epiſcopus juxta Perſonarum, & cau-
ſæ abſentiæ qualitatem, illod diſcretè, & pruden-
ter definiet, ad tradita per Menoch. *de arb. l.* 2.
caſ. 6. *n.* 13. Regulariter autem qui per quinque, 79
aut ſex menſes continuos à Diœceſi, & in lon-
ginquis abſentes fuerunt, dici poterunt extrà diù
morum traxiſſe, ad effectum, ut arceri poſſint à
Matrimonio, donec conſtet, eos manſiſſe libe-
ros. Ita judicant *Synodus Farfen. de anno* 1686.
& Cæſenaten. *de anno* 1695. apud Monacell. *d.
num.* 2.

Sed cùm hoc ad Parochos non ſpectet, præ-
tereundum eſt. Ad eos pertinet ſe cavere, &
com magna cautela procedere in his caſibus, nec
ad Matrimonium celebrandum ſe conferre, niſi 80
priùs habito folio diſpenſationis, ſeu ſtatus libe-
ri, ſeu, ut communiter dicunt: *Tibi*, per quod
facultas illis concedatur aſſiſtendi tali Matrimo-
nio. Quòd ſi Parochus, ſine licentia Epiſcopi, 81
vel ejus Vicarii Generalis, illos, non obſtante
prohibitione, in Matrimonium conjungeret, gra-
viter peccaret, & poſſet ſeverè puniri, ut ad-
vertit Pac. Jordan. *t.* 1. *lib.* 3. *tit.* 7. *num.* 99. &
num. 177.

Conſuetudo eſt, ut in Litteris teſtimonialibus,
ſeu licentiis celebrandi Matrimonium impertitis 82
Parocho, inſerantur verba — *Conſtito tibi de li-
bertate N. vel N.* In hoc caſu talis libertas ſeu
Viri, ſeu Fœminæ, debet conſtare evidenter Pa- 83
rocho, nulla adhibita interpretatione, vel indul-
gentia. Si verò aliquid, vel etiam minimum, in 84
dubium revocet hanc prætenſam libertatem, ad
Ordinarium haberi debet recurſus, qui articulum
diſcutiat, & teſtes examinet. Hoc pacto, rectè
ſe geret Parochus, & rigor maximam illi afferet
utilitatem, nec eum pœnitebit ſe ita geſſiſſe.

Epiſcopi etiam in caſibus arduis ad Matrimo-
nium ſpectantibus, non ita ex tempore reſolvere 85
ſolent, ſed ſe remittere ad S. Congr. Supremæ
Inquiſitionis, vel Concilii, & reſpondent, juxta
laudabilem morem prudentum Ordinariorum, de
quo teſtis eſt Rota, *in Cajet. Matrim.* 28. *Ju-
nii* 1683. coram Card. Matthæjo, & 13. *Junii*
1690. coram Card. Caprara, comprobatum *in
Aquilana à S. C. deciſa Junii* 1715. Imò abſti-

nere

86 nere ſolent in cauſis gravibus Matrimonii à ferenda ſententia.

Aliquid ſupereſt dicendum de Militibus, qui
dum in expeditione ſunt, aut in exercitus ſtationibus, contrahunt Matrimonium, abſque licentia Parochorum locorum, in quibus reperiun-
87 tur, ſed coram Cappellano exercitus tantùm. An
iſta Matrimonia ſint valida, quærit Monacell.
Tom. 3. t. 2. for. 5. num. 5. & Decretum afferens
S. C. Concilii 16. Martii 1694. Negativè reſolvit, quod confirmatur in una *Caſalen.* 28. *Junii*
1704. Hoc tamen dicitur in locis, in quibus
88 Concilium Trid. publicatum fuit, & niſi indultum habeant Apoſtolicum. Circa quod animad-
89 vertendæ ſunt nonnullæ Reſolutiones S. C. Concilii habitæ *die 6. Martii* 1694. per extenſum
relatæ à P. Schiara, & ab Urſaya *T. 2. part. 1.*
d. 14. num. 19. & ſeqq. Ubi multæ reſolvuntur
difficultates in hac parte.

Nonnulla inſuper addam *ex Sacerdotal. Brixinen. diſt.* 8. c. 2. §§. 33. *&* 35. excerpta, quæ
valdè utilia Parochis eſse poſsunt in Sacramento
Matrimonii celebrando, ſeu aſſiſtendo. Dico igitur, quòd in Matrimoniorum impedimentis im-
90 pedientibus, vel dirimentibus, ſolus Papa (paucis caſibus exceptis) diſpenſare poteſt. Ubi qui
diſpenſationes à Summo Pontifice, in caſibus
Matrimonialibus impetrare volunt, & impetrant,
91 tria diligenter advertere debent. I. Ut in omnibus veritatem ſupplicent, ac narrent, additis neceſsariis circumſtantiis: an videlicet, Matrimonium, vel Sponſalia contraxerint: an carnalis
copula interceſserit; an ſcientes Impedimentum
hæc fecerint; an cauſa, cujus intuitu diſpenſationem petunt, vera ſit, &c. II. Ut intereà dum
diſpenſatio expeditur, Sponſi ſimul non cohabitent, multò minus condormiant. Orirerur hinc
92 quoque novum impedimentum Inceſtus. III. Ut
Bulla, ſeu Littera Summi Pontificis, Legati, vel
Nuntii, quæ non ipſa diſpenſatio, ſed Commiſ-
93 ſio Apoſtolica ad Vicarium, vel Officialem Epiſcopi eſse ſolet, eidem Vicario ante nuptias præſentetur, qui poſtmodùm, juxta tenorem commiſſionis, ſe ſuper narratis informare debet, diſpenſationemque, & alia omnia, prout in Domino judicat, expedire noverit.

Inter cauſas verò legitimas, propter quas in
Romana Curia ſuper impedimentis matrimonialibus diſpenſari quandoque ſolet, potiſſimùm
94 enumeratur *Loci anguſtia*: quando nimirùm duæ
Perſonæ petunt diſpenſationem, propterea quòd
Mulier in loco, ubi degit, propter illius anguſtiam, non facilè invenit Virum non conſanguineum, vel affinem, paris conditionis ſibi,
95 cui nubere valeat. Id quod rarò valdè contingit, & rariſſimè dari poteſt: & tamen ſuper
hoc, ab iis, quibus data eſt commiſſio diſpenſationis Apoſtolicæ, nulla fieri ſolet ponderatio,
ſeu examen, an verò detur iſta loci anguſtia:
unde Genuen. *Prax. cap. 20. num.* 14. & Pyrr.
Corrad. *Prax. diſpenſ. Apoſt. l. 7. cap. 5. num. 39.*
advertunt, quòd magnam diligentiam adhibere 96
debent delegati, quibus commiſſa eſt diſpenſatio propter hanc loci anguſtiam: quia ſæpè ſimiles diſpenſationes eſſe ſolent ſubreptitiæ: propterea ſolet aliquando Curia ſe informare ex officio, examinando Teſtes à parte productos,
maximè tunc quando Perſonæ, quæ contrahere
intendunt, ſunt infimæ qualitatis, & locus non
eſt adeò anguſtus. Diſpenſatio enim eſt interpre- 97
tanda quatenus verba ſonant, & ipſorum verborum natura requirit, Genuen. *d. cap.* 20. *num.*
4. *&* 5.

Mitiorem ſuper hoc ſententiam affert Anaclet. 98
Jus Can. T. 4. Append. de diſpenſ. §. 3. *num.* 76.
& ſeqq. ubi ait: *Nec requiritur, ut fiat ſtricta, & exacta perquiſitio, an non aliquis impedimento carens, puella ad nubendum æqualis
inveniatur in loco, ſed ſufficit moralis; imò
ſufficit ſi puella decenter ornata, & quaſi expoſita ad nubendum per aliquot annos incedebat, & tamen nullus illam pro Sponſa expetiit.*

Sed ut ad impedimenta deveniamus. Si du- 99
bium ſit de aliquo impedimento, Nuptiæ non
conjungantur, donec dubium dilucidatum, ac
depoſitum, ſiva diſpenſatio ſuper impedimento
manifeſtato in ſcriptis obtenta, & à Vicario Epiſcopi approbata fuerit. Quòd ſi poſt celebratas
Nuptias aliquod inter Conjuges impedimentum
eſſe Parochus intellexerit, ſi id occultum fuerit, ipſoſque Conjuges latuerit, Parochus nihil 100
moveat, nullumque ignorantibus ſcrupulum injiciat: ſed re, cum ſuis circumſtantiis ad Vicarium Generalem delata, ab eo quod fieri oporteat, expectet. At ſi occultum quidem impedimentum ſit, ipſis tamen Conjugibus notum, 101
moneat eos de diſpenſatione impetranda, atque
ut intereà ab omni opere carnali abſtineri debeant, mandet. Sin autem ipſum impedimen- 102
tum publicum ſit, ac certum: Conjuges ab invicem illicò ſeparet, ipſiſque cohabitationem,
& præſertim carnalem copulam, ſub pœna interdicti, ſeverè prohibeat, donec diſpenſationem impetraverint, & à Vicario approbatam in
ſcriptis oſtenderint.

Hoc unum remanet, ut dicamus aliquid circa illa verba textus noſtri: *Licentia, quæ gratis concedatur.* Hæc gratis datio in uſu non eſt 103
apud Cancellarios, & Officiales Curiarum Ordinariorum, qui pro teſtium examine, & proſcriptione, ſubſcriptione, & ſigillo, ſolent mercedem ratione laboris exigere ab Ordinariis taxatam, ut præcipuè habetur in Curia Epiſcopali
Ferrariæ, in qua viget *Taxa Innocentiana* ab
Eminentiſs. Card. de Verme recuſa anno 1711.
quæ paſſim etiam in aliis Tribunalibus ſervatur, 104
nepotè punctualiter exequenda per allegat. ab Urſaya *d. T. 4. p. 1. d. 14. à n. 32.*

§. VII. Antequam Matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium Parocho continuis diebus Feſtis, in Eccleſia, intra Miſſarum ſolemnia, ad ipſius Concilii præſcriptum publicè denuncietur, inter quos Matrimonium ſit contrahendum.

105 Ad detegenda impedimenta, quæ facilè oriri
poſſunt in Matrimoniis, inſtitutæ fuerunt denunciationes, ſeu ut alii dicunt, publicationes,
de quibus ſermo eſt in hoc Paragrapho; quæ 106
tamen

tamen non ſunt de ſubſtantia Sacramenti Ma-
trimonii, Barboſ. de Off. & pot. Epiſc. p.1. al-
leg. 32. num. 1. Nihilominus earum omiſſio vo-
luntaria facit, ut contrahens Matrimonium ſine
illis ſcienter, præſumatur in mala fide, ut ſe-
quendo Text. in l. qui contra jura, de Reg. jur.
in 6. notat Vvames Conſ. 534. n. 8. de Inſt. de
diſpenſ. matr. l.1. cap. 4. num. 448. Barboſ. Vot.
deciſ. 1. num. 137. Card. de Luca de matrim diſc.
16. num. 16. & firmavit Rota in Mediol. Impo-
tentiæ 16. Martii 1588. §. Verum coram Gyp-
tio. Circa quas denunciationes nonnulla veniunt
notanda; & primò.

107 Non ſemper iſtas denunciationes fieri ante
Matrimonium contrahendum, ſed juſtis de cau-
108 ſis poſſe, cum facultate Ordinarii, poſticipari:
Atque hoc præcipuè fieri quando probabiliter ti-
109 metur, impediendum malitiosè fore Matrimo-
nium, ſi una, vel trina monitio præcedat. Sed
cum clauſula, & cautela, quòd nonniſi poſt
factas denunciationes conſummetur Matrimonium,
niſi Ordinarius, cujus id prudentiæ committit
Concilium, aliter judicet fieri debere. Vide Pe-
tra l.1. t.14. & Barboſ. de Off. & pot. Ep. al-
leg. 32. p. 2. n. 19. & alios, Idem quoque no-
tatur in ſequenti §. 9.

Quoad numerum denunciationum, Ternas
præſcribit Rituale. At cur trinæ, non verò bi-
110 næ, vel numeroſiores? Nullus Doctor, quod
ſciam, aſſignat rationem hujus numeri, ſed tan-
tummodò conjecturari poteſt ex Eccleſiæ placito,
quæ in numero ternario, tamquam perfectiſſimo
magnum myſterium condidit. Multa enim fiunt
per hunc numerum in miniſterio Eccleſiaſtico.
Ratio probabilis fortaſſe eſt, in noſtro ca-
ſu, quia Eccleſia ſupponit, per intervallum
trium dierum disjunctorum, totum Populum be-
nè informatum fore de Matrimonio contra-
hendo.

111 Poteſt tamen ſuper his tribus denunciationi-
bus Ordinarius, ſeu ejus Vicarius, diſpenſare
rationabiliter, & juſtis de cauſis, quæ ſufficit
ut extrajudicialiter cognoſcantur per allegat. à Bar-
boſ. d. n. 38. 39. ubi multæ enumerantur cauſæ,
propter quas poteſt Epiſcopus diſpenſare vel ab
una, vel à duobus, vel ab omnibus: Vide Bar-
boſ. d. l. à n. 41. ad 49. incluſivè. Hoc unum
tantummodò dicam, hujuſmodi denunciationes,
112 ſine diſpenſatione Ordinarii, non poſſe à Parocho
omitti, abſque culpa gravi, & pœna ſuſpen-
ſionis, Monacell. t. 3. tit. 2. for. 5. num. 2. ubi
113 etiam notatur, quòd denunciationum omiſſio non
annullat Matrimonium, & non præſumuntur fa-
ctæ in dubio, ſed ab allegante probandæ ſunt,
& demonſtrandæ.

114 Atque hæ denunciationes faciendæ ſunt tribus
continuis diebus Feſtis. Videtur quòd huic Ru-
bricæ adverſetur opinio Reginaldi allegatur cum
aliis à Barboſa d. n. 12. Vult iſte eximius Doctor,
quòd meliùs intelligendum ſit de Feſtis, quæ ſibi
non ſuccedunt immediatè. Sed in Tract. de Off.
& pot. Parochi, p. 2. c. 21. hanc opinionem ap-
pellat Vulgi, non verò Doctorum: ideoque non
amplectendam. Igitur de tribus diebus Feſtis ſi-
bi ſuccedentibus, & continuis, nullum haberi
debet dubium, dummodò tamen inter unam,
& aliam denunciationem Parochus non interpo-
nat multos dies Feſtos; ita ut ob magnum tem- 115
poris intervallum, ſeu moram, fieri poſſit, ut
Parochiani tardiores evadant ad deferenda im-
pedimenta, ſi quæ ſint, & interim obliviſ-
cantur præcedentium denunciationum, Sanchez
lib. 3. diſput. 6. numer. 8. Coninck diſput. 27.
deciſ. 5. numer. 4. & alii apud Barboſam dicto
loco.

Diebus itaque Feſtis faciendæ ſunt denuncia- 116
tiones, ſuper quibus neque Epiſcopum poſſe diſ-
penſare, docet Zerol. Prax. Epiſc. p. 1. verb.
matrim. §. 4. Gratian. diſcept. for. cap. 83. n. 28.
Sanchez l. 3. diſp. 6. num. 9. niſi fuerit dies ali-
quis, quo ingens hominum multitudo ad Eccle- 117
ſiam accedit, ut evenire ſolet quando inſignis
Eccleſiaſtes concionem habiturus eſt: vel eſt
dies Feſtus Dedicationis illius Eccleſiæ, etiam ſi
non ſervetur niſi uſque ad meridiem, quia in
eo licitè fieret denunciatio ſicut in Feſto, San-
chez d. diſp. 6. num. 9. Cui addi poteſt Feſtum
etiam minùs ſolemne, ſed magnæ devotionis,
& concurſus ad Eccleſiam, vel ad Altare: Non
enim potior ratio eſt illa de Concionatore, quàm
hæc de feſto ſimplici.

Aliqui volunt etiam, quòd fieri poſſit denun-
ciatio occaſione miniſtrationis Sanctiſſimi Viatici
ad Infirmos, vel expoſitionis Sanctiſſimæ Eucha-
riſtiæ, quando adſit magnus populi concurſus,
ſed hoc videtur eſſe contra intentionem Eccleſiæ,
quæ ideò dies feſtos decrevit, ut Populus nullam
cauſam abſentiæ adducere poſſet, & tempus Miſ-
ſæ ſtatuit uſque ab initio, quia ad hanc tenetur
Populus, diebus feſtis accedere. Populus item
deciperetur ſi alio tempore, quàm feſtivo, & in-
tra Miſſarum ſolemnia id fieret, cùm ipſe in uſu
habeat Miſſæ intereſſendi etiam pro audiendis ſi-
milibus denunciationibus: Imò dari poteſt, ut
quis hoc determinatum tempus præſtoletur ad au-
diendas, & ad ſe certiorandum de talibus de-
nunciationibus, ut poſſit impedimenta revelare
ſibi nota: quod minimè faceret ſi diebus non fe-
ſtivis denunciationes fierent, atque ita deceptus
in ſua intentione maneret.

Ex hoc etiam improbanda videtur ſententia 118
Barboſæ dict. l. num. 21. & Doctorum ab eo al-
legatorum, qui volunt, poſſe Parochum validè
denunciationes facere extra Eccleſiam, & extra
Miſſarum ſolemnia, ſi magnus Populi concurſus,
& locus aptus ſit, ut ad multorum notitiam per-
veniant. Quòd ſi hoc verum eſſet, quis quæſo
impediret, ne Parochus ad Plateas Publicas ſe
conferens, nundinarum tempore quaſi tuba præ-
cineret has denunciationes? Sed Summi Pontifi-
ces, locum, & tempus Sacrum aſſignarunt opti-
mo innixi fundamento, ut ſcil. conveniret Popu-
lus religiosè ad Templum, & legitimam notitiam
futuri Sacramenti perciperet.

§. VIII. Si verò Vir, & Mulier Parochiæ ſint diverſæ, in utraque Parochia
fiant denunciationes; quibus denunciationibus factis, ſi nullum legitimum
oppo-

opponatur impedimentum, ad celebrationem Matrimonii procedatur. Sed ſi quid obſtat, ultrà Parochus non procedat.

119 In utraque Parochia fieri debent denunciationes, ſi Sponſi non unius Parochiæ ejuſdem ſint, quia illi, qui ſunt de Parochia mulieris, fortaſſe neſcient impedimenta Viri, & è contra, Ledeſma *q.45. art. 5. punct.* 3. Hoc etiam fit quia uterque Parochorum habet jus ſuper ſuo Grege, nec illud amittere poteſt. (Intelligendum ſemper hoc venit ſi ambæ hujuſmodi Parochiæ ſint ejuſdem Diœceſis. Quòd ſi ex diverſa Diœceſi eſſent, Regula eſt ut impetretur pro uno atteſtatio ſtatus liberi approbanda ab Ordinario loci in quo contrahitur Matrimonium.) Si verò contrahentes plura habuerint domicilia, ſeu Parochias, faciendæ ſunt denunciationes in ea, in qua diutiùs morati ſunt, & principaliorem habuerunt larem; vel potiùs in ea, in qua veroſimiliùs impedimenta detegi poſſunt. Regula tamen tutior eſt, ut petatur Parochia antiqua, non ea, in qua de recenti habitant, Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 6. *à num.* 4.

120 Statim ac denunciationes factæ ſunt, an poſſit celebrari Matrimonium, diſputant Doctores, Barboſ. *d. c.* 21. *num.* 24. eſt in voto, quòd ſtatim ac denunciationes factæ ſint, (niſi temporis anguſtiis prematur, ſive inſtantis Adventus, vel Quadrageſimæ) ad Matrimonii celebrationem Parochus devenire non debeat, ſed trium, vel ſal-
121 tem duorum dierum ſpatium interjicere, ut liceat unicuique de impedimentis excogitare, eaque aperire, & idem confirmat *in Tract. de Off. & poteſt. Epiſc. alleg.* 32. *num.* 54. ubi adver-
122 tit, quòd quando de licentia Ordinarii, una tantùm denunciatio præmittitur, non ſtatim, ea facta, contrahendum ſit Matrimonium, ſed per aliquod tempus, arbitrio prudentis viri differendum, ut revelari poſſint impedimenta ſi extant, Ricc. *Reſol.* 224. *n.* 4. & alii.

Quidquid ſit de conſuetudine expectandi vel 123
multos, vel paucos dies, certum eſt, quòd Matrimonium celebrari non debet illamet die, qua facta ſit poſtrema denunciatio, quia hæc feſtinatio impedit intentionem Eccleſiæ, quæ eſt, ut tale Matrimonium deducatur ad notitiam Populi non tantùm adſtantis in Eccleſia tempore denunciationum, ſed etiam extrà exiſtentis, per relationem eorum, qui adfuerunt.

Inſuper dari debet juſtum, & diſcretum tempus, quo aliquis de Parochia poſſit accedere ad Parochum, ut revelet impedimenta, ſi adſint. Ad nihilum enim inſerviret tertia denunciatio, ſi illicò, ea facta, Matrimonium celebraretur, nemine contradicente, nec contradicere valente.

Quòd ſi aliquod Impedimentum, licèt non 124
plenè probatum objiceretur Parocho, iſte immediatè ampliùs non eſt ſui juris circa hoc Matrimonium, nec ad alias denunciationes procedere poteſt, & multò minus neque ad celebrandum
Matrimonium, quia cùm cognoſcere de natura 125
Impedimentorum ſpectet ad ſolum Epiſcopum, Spin. *Spec. teſt. gloſſ.* 15. *num.* 28. & Sanchez
lib. 3. *diſp.* 8. *num.* 2. Parochi facultas ceſſat, 126
donec ab Epiſcopo pronuncietur de veritate, vel inſubſiſtentia oppoſiti impedimenti.

Circa quæ ſciendum eſt, quòd Matrimonium 127
ad dictum unius Teſtis impeditur, Crott. *de Teſtib. p.* 6. *num.* 212. Textus item eſt *in cap. ſuper eo, de Teſt. & in cap. Tratereà, de Sponſal.*

§. IX. Quòd ſi aliquando probabilis fuerit ſuſpicio, vel alia rationabilis cauſa ſubſit, arbitrio Epiſcopi, Matrimonium malitioſè impediri poſſe, ſi tot præceſſerint denunciationes, tunc de licentia Ordinarii, vel una tantùm fiat denunciatio; vel ſaltem Parocho, & duobus, vel tribus teſtibus præſentibus Matrimonium celebretur; deinde ante illius conſummationem denunciationes in Eccleſia fiant, ut ſi aliqua ſubſunt impedimenta, faciliùs detegant, niſi aliter Ordinarius ipſe expedire judicaverit.

In Paragropho 7. hujus Tituli dictum fuit quantum ſatis pro explicatione præſentis Paragraphi; idem dicit Barboſ. *de Epiſc. num.* 19. ubi notat, quòd Parochus, quoties timetur Matrimonium malitioſè impediri poſſe, non poteſt denunciationes omittere, ut fiant antequam conſummetur, niſi diſpenſatio difficillimè obtineri poſſit ab Ordinario.

128 Quo verò ad Teſtes, coram quibus fieri poteſt Matrimonium, tam in hoc caſu, quàm in aliis, Regula eſt: quòd ultra Parochi aſſi-
129 ſtentiam, ſeu Sacerdotis ejus vices gerentis, de ejus licentia, ad hoc ut Matrimonium validè contrahatur, neceſſaria eſt præſentia duorum, vel trium Teſtium, ut docet Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. de *Ref. matr. cap.* 2. ibi; *& duobus, vel tribus, &c.* Quæ præſentia debet eſſe ſimultanea, non ſucceſſiva, juxta mentem Concilii, quod copulativè exigit illam; Barb. *d. alleg.* 32. *num.* 137.

Circa Teſtium qualitatem, nullam affert Con- 130
cilium reſtrictionem, ſeu exceptionem: ideoque poſſunt eſſe impuberes, conſanguinei, domeſtici, & etiam infames, dummodò rationis compotes ſint. Ubi nota, quòd Barboſa *d. l.*
*n.*138. probat, Fœminas etiam id poſſe, licèt 131
ipſo jure à teſtificandi poteſtate arceantur; *ex c. mulierem*, ibi, *nec teſtis eſſe*; & ibi *gloſſ.* 33. *q.* 5. *& in c. forus, in fine*, Farinac. *de Teſtib. q.*59. *c.*2. *n.*33. Conſuetudo tamen non
admittit Fœminas in hoc caſu; cùm Teſtes le- 132
gitimos, idoneos, & omni exceptione majores in Matrimonio requiri dicat Franc. Molin. *de Ritu nupt. l.* 1. *comp.*8. *n.*64. *& ſeqq.*

Neque de neceſſitate venit, ut iſti Teſtes ſint 133
rogati, cùm nullo jure in Matrimonio iſta ſolemni-

lemoitas requiratur ; & ſufficit ſi vj detenti in-
134 terſint , dummodò intelligant conſenſum con-
trahentium , & advertant quod agitur , Barboſ.
d. n. 139. & alii.

§. X. Has autem denunciationes Parochus facere non aggrediatur , niſi priùs de utriuſque contrahentis libero conſenſu ſibi benè conſtet.

Si aliter ageret Porochus, inverſo ordine ope-
raretur ; ex vi enim conſenſus provenit facultas
135 denunciandi : aliter eſſent omninò fruſtraneæ
136 denunciationes , nondum coolenſu elicito ; &
opinor , quòd in hoc caſu iterari deberent de-
nunciationes factæ ante conſenſum , quia ve-
niunt de conſequenti.
137 Iſte cooſenſus , per quem fiunt ſponſalia , eſt
initium contractus matrimonialis , & elici debet
coram Teſtibus , non in domo Sponſorum ;
ſed in Eccleſia , vel domo Parochiali , ut opti- 138
mè ſtatuit noviter in ſua *prima Synodo Diœc.*
Ferrarien. Eminentiſs. & Reverendiſs. D. Card.
Ruffus . Qua occaſione conſenſus , ſeu ſponſa- 139
liorum , debent Sponſi Parocho facultatem imper-
tire faciendi conſuetas denunciationes , ſuper Ma-
trimonio inter illos contrahendo , debito tem-
pore .

§. XI. Si verò infra duos menſes poſt factas denunciationes , Matrimonium non contrahatur , denunciationes repetantur , niſi aliter Epiſcopo videatur .

140 Nimis angusta videtur limitatio , & reſtrictio
Ritualis ad duos ſolummodò menſes : nihilominus,
cùm arbitrio Ordinarii id relinquatur , poteſt
eſſe vera opinio Barboſæ *dict. allegat.* 32. *nu-*
mer. 55. qui ad quatuor menſes ampliat hanc
141 præſcriptionem, per allegata à Rebell. *de obli-*
gation. juſt. p. 2. l. 4, in declarat. Card. ſect. 2,
n. 8. Bonac. *de Matr. q. 4. punct. 6. n. 1. verſ. 4.*
Et quando omittuntur denunciationes , ſtatuit S. C.
ut poſt contractum , octo dies ante conſumma- 142
tionem , ſemel fiant ; & alibi jubet , ut niſi ne-
ceſſaria cauſa obſter, bis , aut ter fiant ante con-
ſummationem , Teſte Chametora *dub. 17. verſ. 6.*
nota ,

§. XII. Denunciationes autem fiant hoc modo . Inter Miſſarum ſolemnia Parochus populum admoneat in hanc ſententiam, vulgari ſermone.

§. XIII. *Notum ſit omnibus hic præſentibus , quòd* N. *Vir* , *&* N. *Mulier , ex tali , vel tali familia & Parochia , Deo adjuvante , intendunt inter ſe contrahere Matrimonium. Proinde admonemus omnes , & ſingulos , ut ſi quis noverit aliquod conſanguinitatis , vel affinitatis , aut cognationis ſpiritualis , vel quodvis aliud impedimentum inter eos eſſe , quod Matrimonium contrahendum invicem impediat , illud quamprimum nobis denuntiare debeat : & hoc admonemus primò* , ſi fuerit prima ; *vel ſecundò* , ſi fuerit ſecunda ; *vel tertiò* , ſi fuerit tertia denunciatio.

Aliquid circa hoc , dictum fuit in explicatio-
143 ne §. 7. hujus Tituli : modò addendum eſt ;
quòd nihil refert , an Miſſa dicatur à Porocho ,
144 vel ab alio Sacerdote , aut an alius Sacerdos ſit ,
qui de mandato , ſeu conſenſu Porochi , faciat
145 denunciationes , dummodò fiant alta , & intelli-
gibili voce tempore Miſſæ : & locus eſſe ſolet
146 poſt oblationem factam Panis , & Vini , ante
ablutionem . Poteſt pariter Parochus non cele-
147 brans , accedere ad Altare , ubi alius Sacerdos
celebret Miſſam , & ibi captato tempore , ſuas
denunciationes , more ſolito , facere.
148 An verò iſtæ denunciationes haberi poſſint in
Eccleſia non Parochiali ; ſed Parochiæ ſubjecta ,
& in die ſolemnitatis , ſeu dedicationis , & titu-
li , contendunt inter ſe Doctores , qui hinc inde
afferunt rationes ſuas : ſed mihi videtur tutior
ſententia illorum , qui hoc dubium affirmativè re-
ſolvunt , quia , licèt Eccleſia illa non ſit Poro-
chialis , eſt tamen in Parochia . Dum enim Ru-
brica noſtra præſcribit , quòd denunciationes de-
beant fieri io utraque Sponſi , & Sponſæ Paro-
chia , non limitat Eccleſiam : ſed in noſtro ca-
ſu , verè fiunt tales denunciationes in Parochia ,
& tempore magni concurſus , ergo ita agendo
Rubrica non violatur , neque ejus præceptum .
Vulgari ſermone faciendæ ſunt iſtæ denuncia- 149
tiones , Sic Sacerdotale Brix. *de Sacr. Matrim.*
diſt. 8. c. 4. num. 4. Poſt narratam formulam la-
tinam , aliam ſubdit Germanico idiomate . Item ,
Concil. Prov. Med. Act. part. 4. de Sacram. Ma-
trim. ponit formulam denunciandi italicè , tali
pacto .
Si notifica alle carità voſtre , come N. *Fi-* 150
gliuolo di N. *della noſtra Parochia , è , con l'*
ajuto di Dio per far Matrimonio con N. *Fi-*
gliuola di N. *della Parochia medeſima noſtra :*
Però ſe alcuno di voi ſapeſſe , che tra di loro
foſſe impedimento alcuno di parentella , ovvero
di cognazione ſpirituale , che naſce dal Batte-
ſimo , o dalla Creſima ; o altra proibizione ;
ovvero impedimento , per il quale non poteſſero
inſieme far Matrimonio , venga , come è tenu-
to in coſcienza , a notificarlo a me Curato
quanto prima : Avvertendo , che ſiccome ciaſ-
cheduno è tenuto notificare l'impedimento , che
ſà , così dee guardarſi di notificare alcuno fal-
ſamente ; che oltre 'l grave peccato , che com-
mette-

metterebbe, ci è ancora la pena della Scomunica: e queſta è la prima noſtra monizione. Ita dicet Parochus ſi fuerit prima denunciatio: Si fuerit ſecunda, dicet: *E queſta è la ſeconda noſtra monizione*. Si verò fuerit tertia, erit dicendum: *E queſta è l'ultima, o perentoria monizione*.

Hanc totam formulam de verbo ad verbum adnotavit quoque in ſuo *Sacramentali S. Ferrarienſis Eccleſiæ*, Joannes Fontana olim noſter æterna memoria dignus Epiſcopus, qui olim S. Caroli Vicarius extitit in Civitate Mediolani, & per ſemitas glorioſi Antiſtitis ſui duxit Gregem ſuum in toto ſuo Regimine.

Hodie verò reſtrictiori, & compendioſa formula communiter utuntur Parochi, quæ paucis mutatis hæc eſſe ſolet.

151 *Eſſendo per contraere il Santo Matrimonio N. Figlio di N. della Parochia N. con N. Figlia di N. di queſta mia Parochia: Perciò ſe alcuno aveſſe notizia di qualche legitimo impedimento, che poteſſe impedirne l'effetto, è obbligato in coſcienza, e ſotto pena di peccato mortale a notificarlo: E queſta ſi è la prima, o la ſeconda, o la terza pubblicazione*.

Advertat Parochus, quòd ſi una tantùm de- 152
nunciatio foret facienda, vel duæ, ex diſpenſatione Ordinarii, debet id Populo adſtanti notificare, ne expectet tertiam denunciationem ad revelanda impedimenta, quatenus adſint, & ipſi innoteſcant.

Item animadvertere debet Parochus, in de- 153
nunciationibus Viduorum, debere dicere, & exprimere nomen vel Viri, vel Uxoris præmortuæ, & Nomen, & Cognomen, & Patriam, necnon Parochiam contrahere volentium; Et ſi Pater, vel unius, vel alterius, vel amborum deceſſerit, debet hoc exprimere per verba *Filius*, *vel Filia quondam* N.....

§. XIV. Moneat Parochus Conjuges, ut ante benedictionem Sacerdotalem in Templo ſuſcipiendam, in eadem domo non cohabitent, neque Matrimonium conſumment, nec etiam ſimul maneant; niſi aliquibus propinquis, vel aliis præſentibus: quæ benedictio à nullo alio, quàm ab ipſo, ſeu ab alio Sacerdote, de ipſius Parochi, vel Ordinarii licentia, fieri debet.

154 Non ſemper Nuptiæ ſunt benedicendæ, ſed
tantummodò quando ſunt primæ, ut in ſequenti
Paragrapho dicemus. Quando igitur Matrimo-
155 nium inter non ampliùs conjugatos celebratur,
utique benedicitur: & quia poteſt dari, quòd
celebretur ſine Miſſa, & ſine benedictione, quæ
Matrimonium ſubſequitur; ideò magna cura ad-
hibenda eſt, ut Sponſi, & de recenti conjugati
156 ſeparatim vivant. In una enim domo difficilè cu-
ſtodiri poſſunt, & propiereà ſunt ſeparandi.
Act. Med. p. 4. de Matrim. hoc admonent ri-
goroſè, denunciantes graviſſimis Decretis illius
peccati abſolutionem Archiepiſcopo eſſe reſerva-
tam, eique gravem pœnitentiam eſſe decretam.
Quamvis enim hæc Benedictio videatur de conſi-
lio per illa verba: *Moneat*, nihilominus per con-
ſuetudinem ut lex invaluit: quapropter gravi pœ-
nitentia memini olim punitos fuiſſe à Cardin. de
Verme Epiſcopo Ferrariæ duos Sponſos, qui,
nulla habita Benedictione, ad Matrimonii con-
ſummationem proceſſerant.

157 Quòd Benedictio iſta fieri debeat à ſolo Paro-
cho privativè quoad alios, indubitatum eſt, ita
decernente Concilio Trident. *Seſs. 24. de Matri-
mon. cap. 1.* & ratio eſt quia hujuſmodi Benedi-
ctio eſt actus conſecutivus Matrimonii, ad quod
unicè habet jus Parochus, Quart. *de Benedi-
ction. dub. 2. num. 296.* Quòd ſi Parochus alie- 158
nus, vel alius quivis Sacerdos auderet benedice-
re Sponſos ſine licentia Parochi proprii, vel Or-
dinarii, peccaret utique mortaliter, quia, ut do-
cet idem Quart. *loc. cit.* Concilium Tridentinum
id graviter prohibet ſub pœna ſuſpenſionis latæ
ſententiæ.

Ita DD. communiter apud Sanchez *de Matri-
mon. lib. 9. diſp.* 82. *num.* 4. Et ratio prohibitio-
nis eſt, quoniam qui non habet jus in celebrando 159
Matrimonio, nec illud habet in benedicendo illi.
Quamvis enim ſit, quòd ſtet aliquando Matri-
monium ſine Benedictione, attamen Benedictio
ſine Matrimonio non datur: ergo cùm iſte ſit
actus conſequens, & quodammodo cum pri-
mo conjunctus, non poteſt conſummari, niſi ab
eo, qui facultatem habet in antecedenti.

Ubi viget conſuetudo, quòd à Sponſis de- 160
tur oblatio, ſeu Eleemoſyna, eſt danda Paro-
cho, occaſione Benedictionis, non autem alteri
Sacerdoti, etiamſi de Parochi licentia benedixerit
Sponſis. Ita S. R. C. in *Acheront.* 25. *Jan.* 1602.
relat. à Barboſ. *de pot. Paroch. p.* 2. *c.* 21. *n.* 98.

§. XV. Caveat etiam Parochus, ne quando conjuges in primis Nuptiis benedictionem acceperint, eos in ſecundis benedicat, ſive Mulier, ſive etiam Vir ad ſecundas Nuptias tranſeat. Sed ubi ea viget conſuetudo, ut ſi Mulier nemini umquam nupſerit, etiamſi Vir aliam Uxorem habuerit, nuptiæ benedicantur, ea ſervanda eſt. Sed Viduæ nuptias non benedicat, etiamſi ejus Vir numquam Uxorem duxerit.

De origine, cauſis, & myſteriis, necnon de effectibus Benedictionis Nuptialis ſuo loco dicemus, *in Titulo de Ritu celebrandi Matrimonium. Comment. ad Rituale*.

Nunc de prohibitione benedicendi ſecundas Nuptias dicendum eſt.

Dico igitur, *ex cap. Vir, de ſecundis Nupt.* 161
prohi-

prohibitum eſſe benedicere ſecundis Nuptiis. Ratio ex D. Thoma habetur *in. 4. diſt.42. quæſt.3. art. 2. ad 2.* quia ſecundæ nuptiæ deficiunt à plena Sacramenti ſignificatione: Cùm enim Matrimonii Sacramentum ſignificet unionem Chriſti cum Eccleſia; & Chriſtus hanc Eccleſiam non deſeruerit, ut ad aliam accederet, non impletur plenè hæc ſignificatio à fidelibus cùm ad ſecundas nuptias tranſeunt. Alias rationes vide apud Quart. *d. ſect. 11. tit. 3. diſp. 1. dub. 3. n. 297.* & in Barboſa *d. n. 102.*

Ut in praxi clarè ponatur hæc Rubrica, dicam, Sponſos in primis Nuptiis eſſe ſemper benedicendos: in ſecundis nunquam, ſed quia haberi poteſt aliqua correſpectivitas ad Virum, vel ad Mulierem has tabulas pro majori inſtructione efformabo.

162 1	*Vir primò nubens. Mulier primò nubens.*	*Benedicendi ſunt.*
2	*Vir ſecundò nubens. Mulier primò nubens.*	*Poſſunt de conſuetudine benedici.*
3	*Vir primò nubens. Mulier ſecundò nubens.*	*Non ſunt benedicendi.*
4	*Vir ſecundò nubens. Mulier ſecundò nubens.*	*Non ſunt benedicendi.*

Iſta ſunt quatuor genera Matrimonii, quæ dari poſſunt ſecundùm quatuor Perſonarum ſtatus, & eorum aſſociationem, intelligendo ſemper in quacumque Tabula, quòd primus nubat cum ſecunda, ſcilicet Vir cum Muliere ſibi immediatè ſubſequente.

Secunda harum Tabularum, quæ demonſtrat quòd poſſit Benedictio ſolemniter fieri ſi Fœmina nondum fuerit benedicta, etiamſi Vir jam
163 nuptus fuerit, approbatur per conſuetudinem receptam, ut obſervat Covarruvias *de Sponſal. p. 2. c. 8. §. 11. n. 2.* Gregor. *l. 2. verb. no decem ſer velados, tit. 11. p.4.* Genuen. *d. Prax. c.59.* Aloyſ. Ricc. *Prax. Reſol.* 313. & alii apud Barboſ. *d. num.103.*

Tutior, & univerſalis regula pro Parocho eſt, ut quando Mulier nondum fuerit nupta, ſemper nuptiæ benedicantur, quia Benedictio cadit propriè ſupra Sponſam: ideoque Eccleſia 164
utitur colore Albo in Miſſa de Sponſo, & Spon- 165
ſa, quia ſupponitur in Sponſa benedicenda carnis integritas, atque ideo Viduæ non benedicuntur, Gavant. *p.1. t.18. rubr.2. litt. d.*

Infertur etiam Benedictio neceſſaria Mulieri, 166
ex maledictione Matri viventium Hevæ illata à Deo, *Gen. 3.* ubi dixit: *Multiplicabo ærumnas tuas, & conceptus tuos: in dolore paries Filios; & ſub Viri poteſtate eris, & ipſe dominabitur tui.* Ut igitur ad Sacramentum novæ Legis accedat per quod concipiet, pariet, & Viro conſociabitur, indiget benedictione, ut aliquo modo minas antiquas, tunc cùm Matrimonium erat contractus merè naturalis, illi illatas effugiat; & Benedictione Dei fruatur nunc, quando idem contractus elevatus eſt à Chriſto ad ſublimitatem veri Sacramenti.

Paulus Maria Quartus *d.l. n.297.* dicit, benedi- 167
cere ſecundas Nuptias contra prohibitionem juris ſuprà explicati, non eſſe peccatum mortale, ſed veniale, contra opinionem aliquorum exiſtimantium, eſſe peccatum mortale, quia *in c. 1. de ſecund. nupt.* imponitur pœna ſuſpenſionis ab officio, & beneficio Parocho ita benedicenti: quæ pœna cùm gravis ſit, arguit peccatum grave. Cui opinioni maximè adhærendum puto ex vi noſtri textus, qui abſolutè imponit, ne Viduæ benedicantur; & ſi quandoque, ut in ſecunda mea tabella, videatur quòd Vir viduus benedi-
catur, ex tolerata conſuetudine hoc fit, ſed ad- 168
vertendum eſt, quòd Benedictio cadit ſupra Mulierem primò nubentem non ſuper Virum, quod etiam innuit Rituale ipſum dum dicit: *Viduæ non Vidui.*

§. XVI. Matrimonium in Eccleſia maximè celebrari decet; Sed ſi Domi celebratum fuerit, præſente Parocho, & Teſtibus, Sponſi veniant ad Eccleſiam, benedictionem accepturi, & tunc caveat Sacerdos, ne iterum à contrahentibus conſenſum exigat; ſed tantùm benedictionem illis conferat, celebrata Miſſa, ut infrà dicetur.

169 Matrimonia per verba de præſenti juxta monita Concilii Trid. *ſeſſ. 24. de Reform. matrim. cap. 1.* fieri debent in Eccleſia, ſi non de neceſſitate præcepti, ſaltem de honeſtate, Rota coram Coccin. *dec. 1887. num.37.* Unde quamvis plures Authores, quos refert, & ſequitur Barboſa *d. c.1. num.35.* firment, quòd Epiſcopus non poſſit prohibere, ne Matrimonia domi celebrentur, ſed tantùm hortari, ut in Eccleſia fiant; nihilominus in praxi contrarium ſemper tenuit Monacell. *T. 1. tit. 2. for. 2. num. 7.* quia
170 cùm Eccleſia ſit proprius locus Sacramentorum, & maximè deceat in ipſa miniſtrari, laudandi ſunt Epiſcopi, qui id prohibent fieri ſine eorum licentia, extra illam, ſequendo veſtigia S. Caroli, *Conc. Mediol. T.2. t.1. decret.*28. Et eſt laudabilis uſus, vel praxis Urbis: nam Cardinalis Vicarius nec etiam Principibus, & Magnatibus hujuſmodi licentiam concedere ſolet.

Pro cujus opinionis majori fundamento, ſi Nicolius *Lucubr. civil. l.1. t. 10. de nupt. n. 6n. verſ. ult.* & Biſſy. *in Hierurg. litt. M, n. 108. §.16.* non dubitant affirmare, quòd ſi Parochus præcepto Epiſcopi non pareret, & ſine licen-
tia, domi Matrimonium celebraret, mortaliter 171
peccaret: evidens eſt, quòd licitè, & laudabiliter poteſt Epiſcopus prohibere, ne Matrimonia ſine licentia extra Eccleſiam celebrentur: aliàs non peccaret Parochus ſi præceptum eſſet injuſtum, cùm non valeat ad obſervantiam Præcepti injuſti ſubditum cogere, *c. ſi Epiſcopus quis fortè 11. qu. 3.* Nec curanda opinio contraria Antonelli *de locu legal. l.1. c.7. num.3.* quia iſte Doctor cæca fide Barboſam ſequutus, cæteris

autho-

authoritatibus per eum allegatis, nihil prorſus de prohibitione Epiſcopi loquentibus, vacuus remanet.

172 Atque ut formulæ impertiendi hanc licentiam dat, Monacellus ſupracitatus aliquem modum, illam in ſuo eodem primo Tomo, *Prax. tit.* 8. *for.* 11. aſſignat, ut hoc pacto, etiam ritus accidentales ab Eccleſia præſcripti non varientur, quod fieri nequit ſine culpa ad tradita per Bonac. *de Sacram. in gen. qu. ult. num.* 4. agitur enim de ſolemni adminiſtratione Sacramenti, in qua non poteſt Parochus ad libitum ritum contemnere, & domi illud conficere.

Qui Monacellus à me ſuprà plenè allegatus,
173 quando dicit, Eccleſiam eſſe locum proprium Sacramentorum, debet intelligi extra caſum neceſſitatis. Sunt enim nonnulla Sacramenta, quæ in Eccleſia miniſtrari non ſolent, ſed extrà illam, prout Extrema-Unctio, Pœnitentia, Viaticum ad Infirmos & etiam Baptiſmus ſi timeatur mors baptizandi: ſed iſta ſeparatio ab Ecclaſia, in caſu naceſſitatis tantùm, ut dixi, haberi poteſt: Infirmi enim non valent accedere ad Eccleſiam. At Sponſi utique valent, & debent ſe con-
174 ferre, niſi eſſet Matrimonium in articulo mortis ad Concubinam deſponſandam, & Prolam legitimandam, quia iſte quoque inter caſus neceſſitatis poteſt enumerari.

Propterea ubi Rituale dicit: *ſi domi celebratum fuerit*: puto intelligendum eſſe vel de Matrimonio celebrato in caſu neceſſitatis, eo modo quo ſuprà, ſi æger convaluerit poſt contractum Matrimonium, vel de Matrimonio domi calebrato de licentia Ordinarii, qui cauſis ſibi notis, poteſt in hoc caſu diſpenſare. Ideò optimè *Synod. Ferrarien. Card. de Kerme*, inhibuit ne extra Eccleſiam, & hanc Parochialem, contraherentur Matrimonia, non obtenta in ſcriptis facultate ab Ordinario.

175 Circa quod Parochi advertere debent, ne tam facilè ſe ſe induci ſinant ad aſſiſtendum Matrimoniis extra Eccleſiam Parochialem, quamvis in corpore Parochiæ exiſtat. Hæc diſpenſatio, ſeu hoc privilegium ab Ordinariis concedi ſolet Sponſis nobilibus, urbanitatis gratia, vel ex alia juſta cauſa, ſed ad eorum exemplum datur ſæpè ſæpiùs, ut alii Sponſi etiam infimi ordinis ax devotione, vel titulo commoditatis Parochum invitent, & diſpenſationem obtineant, ut Matrimonium celebretur extra Ecclaſiam Parochialem: cui diſpenſationi opponere ſe debet Parochus: non enim eſſe debet in poteſtate cujuslibet Plebeji Parochiani, Sacerdotem Parochum tanto incommodo extra Eccleſiam propriam invitus trahera, quaſi ad inſtar ſervi, & pediſequi infimæ conditionis.

Dato quòd contracto Matrimonio in domo aliqua ex diſpenſatione, deveniri debeat ad Benedictionem in Eccleſia, docet Rituale ne *Pa-* 176
rochus iterum à contrahentibus conſenſum exigat. Iſte conſenſus in hoc caſu non eſt neceſſarius, quia de Matrimonio ampliùs non agitur, ſed de Benedictione, quæ eſt contractus conſecutiva, nac Matrimonium facit, ſed ſupponit. Si anim Sponſi non accederent ad ſuſcipiendam Benedictionem, adhuc Matrimonium eſſet validum, & indiſſolubile: ergo benedictio nihil addit quoad valorem Matrimonii jam ra- 177
ti, ergo iſte conſenſus non ampliùs eſt exigendus. Quòd ſi à Parocho axigeretur, utique in ſuo miniſterio maximam imperitiam demonſtraret: nec valet, quòd dicat, hunc novum conſenſum eſſe ratificationem primi, quia ratificatio fit in caſibus, in quibus diſſolvi poteſt primus con- 178
ſenſus: ſed iſte conſenſus ampliùs diſſolvi non poteſt, cùm jam elicitus ſit, ergo fruſtrà noviter exigeretur. Matrimonium anim per liberum conſenſum prolatum perfectum eſt in ratione Sacramenti, Engel. *Manual. Parochor. de matrimon. p.*3. *c.*1. §.1. *n.*3.

§.XVII. Admoneantur præterea Conjuges, ut antequam contrahant, ſua peccata diligenter confiteantur, & ad Sanctiſſimam Euchariſtiam, atque ad Matrimonii Sacramentum ſuſcipiendum piè accedant, & quomodo in eo rectè, & Chriſtianè converſari debeant, diligenter inſtruantur ex divina Scriptura, exemplo Tobiæ & Saræ, verbiſque Angeli Raphaelis eos edocentis, quàm ſanctè Conjuges debeant convivere.

Concilii Tridentini præceptum in Canone à me ſæpiùs allato, & allegato à Barboſa *de poteſt.*
179 *Paroch. p.* 2. *c.* 21. *num.* 7. monet, ut Sponſi antequam contrahant, vel ſaltem triduo ante conſummationem Matrimonii, ſua peccata diligenter confiteantur, & ad Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum piè accedant; nam ſi illud contraherent cum peccato mortali nondum deleto per
180 contritionem, vel per confeſſionem, indignè reciperent Sacramentum, ac per conſequens, novum mortale peccatum incurrerent: ita Fernandez *in exam. Theol. Mor. p.* 3. *c.* 18. §. 1. *n.* 8. Gutierez *de Matrim. cap.* 83. *num.* 13. Bonacina *quæſt.* 4. *punct.* 6. *num.* 1. *verſ.* 6. Ubi nota,
181 quòd non committerent duo peccata mortalia, unum ſcilicet quatenus taciperent Sacramentum, alterum verò quatenus adminiſtrarent; ſed ſolùm quatenus reciperent, ut animadvertit Sanchez *Comment. ad Rituale. dict. l.* 2. *diſp.* 6. *num.* 4. & alii apud Barboſ. *dict. loc.* nec aliud incurrerent peccatum quatenus viderentur violare præceptum Concilii confeſſionem præcipientis, eo quia Canon ille continet Conſilium, non verò Præceptum, Baſil. Ponn. *de Impediment. Matrim. c.* 26. §. 2. Barboſ. *de Poteſt. Epiſc. p.* 2. *alleg.* 32. *num.* 172. & *de Pot. Paroch. d. l.*

Quòd Sanctiſſimam Euchariſtiam ſuſcipere de- 182
beant, apparet de conſilio taman, ax Rubrica Miſſalis Romani *in Miſſa de Sponſo, & Sponſa*, ubi dicit: *Poſtquam ſumpſerit ſanguinem, communicet Sponſos*, ſuper quo vide Gavant. *ibi P.* 4. *t.* 17. *num.* 24.

Ad illa demum, quæ ſubdit Rituale quòd in Matrimonio debeant Sponſi, *rectè & Chriſtianè converſari*, dico multa circa hoc haberi *in Act. Mediol. T.* 2. *p.* 4. *de Sacram. Matrimon.* ubi in- 183

tegrum caput habetur præbens documenta, quomodo in Matrimonio ſit verſandum, & moriendum.

Ad hanc rem facit Doctrina S. Pauli Apoſtoli,
184 *1. Theſſalon. 4. Unuſquiſque ſciat, Vas ſuum poſſidere in ſanctificatione, & honore; non in paſſione deſiderii, ſicut & Gentes quæ ignorant Deum: non enim vocavit nos Deus in immunditiam, ſed in Sanctificationem*. Item illud *Cor. 1. c. 7. à 4.* nempè quòd *Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed Vir: ſimiliter autem & Vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed Mulier*.

Exempla Tobiæ & Saræ adducta à Rituali habentur in libro Tobiæ, de illo enim dicitur, quòd habens Filium, *eum ab infantia timere Deum docuit, & abſtinere ab omni peccato, & cap. 9.* habetur Benedictio Raphaelis Archangeli hoc pacto: *Benedictio ſuper Uxorem tuam, & ſuper Parentes veſtros: & videatis Filios veſtros, & Filios Filiorum veſtrorum, uſque in tertiam, & quartam generationem; & ſit ſemen veſtrum benedictum à Deo Iſrael, qui regnat in ſæcula ſæculorum*.

Item *cap. 10. num. 12.* habentur illa pulcherrima verba Sponſæ dicta: *Monentes eam honorare Soceros, diligere Maritum, regere familiares, gubernare Domum, & ſeipſam irreprehenſibilem exhibere*.

§. XVIII. Poſtremò meminerint Parochi, à Dominica prima Adventus uſque ad diem Epiphaniæ, & à feria quarta Cinerum uſque ad octavam Paſchæ incluſivè, ſolemnitates Nuptiarum prohibitas eſſe; ut Nuptias benedicere, Sponſam traducere, nuptialia celebrare convivia. Matrimonium autem omni tempore contrahi poteſt. Nuptiæ verò qua decet modeſtia, & honeſtate fiant; Sancta enim res eſt Matrimonium, ſanctèque tractandum.

185 Stephanus Fagundez Doctiſſimus Theologus Soc. Jeſu, in ſuo luculentiſſimo Tractatu *de quinque Præceptis Eccleſiæ*. Præceptum hoc de Nuptiis non celebrandis tempore prohibito, non admiſit: quod neque fecit Aloyſius Abelly Epiſcopus Rothenenſis in Libro *Præcipuarum veritatum ad Fidem & Juſtitiam Chriſtianam ſpectantium*. Sed nec in ejus *Medulla Theologica* toties impreſſa. Ex quo deducitur, quòd quamvis iſta Nuptiarum Benedictio ſit vetita ab Eccleſia, ut ex *Trid. ſeſs. 21. de Ref. Matr, cap. 10.* Et illi parere teneantur omnes Fideles, attamen non ab
186 omnibus hæc prohibitio inter Eccleſiæ Præcepta recipitur; multa enim in Concilio ſupradicto prohibentur, quæ in Catecheſi Chriſtiana, & Catholica expreſsè non enumerantur. Stare igitur poteſt, quòd hoc verè ſit Præceptum Eccleſiæ, ſed in ordine ad quinque communia Præ-
187 cepta non recipiatur, Card. Bellarminus tamen, in ejus unica, & approbatiſſima Catecheſi, ſeu *Doctrina Chriſtiana*, inter quinque Eccleſiaſtica Præcepta hoc collocat, illi aſſignando quartum locum, ante decimarum ſolutionem, licèt in Catechiſmo S. Pii V. juſſu edito, de hujuſmodi Præceptis Eccleſiæ ſermo diſtinctus non habeatur, eo pacto quo habetur de Præceptis Decalogi.

188 Hanc temporis prohibitionem, variam antiquitus fuiſſe docet Sanch. *de matr. l. 2. diſp. 7. n. 1. & ſeqq.* Et eſſe Impedimentum impediens,
189 non autem dirimens, quod communiter appellatur *Feriarum*. Olim pluribus Anni temporibus hæc prohibitio vigebat in Eccleſia Dei: nempe in diebus Rogationum, uſque ad Octavam Pentecoſtes, & tribus hebdomadis ante Feſtum S. Jo: Baptiſtæ, *c. non oportet*; & paſſim, *cauſ. 33. q. 4. c. Cappellanus, de feriis*.

190 Ratio hujus prohibitionis fuit, teſte D. Thoma 4. *diſt. 32. q. unica, art. 5.* quòd tribus illis Paſchatum temporibus olim Communio eſſet de præcepto. Ex *Concil. Agathenſi, can. 18.* Solemnitates autem Nuptiarum vehementer animos à ſpiritualibus avocant, ad carnaliaque trahunt, cùm in illis convivia fieri, & multa alia lætitiæ vanæ ſigna exhiberi ſoleant: quapropter iis temporibus vetitæ erant, ut vel ſic à carnalibus his abſtinentes, ſe ſe homines colligerent, Communionique paratiores redderentur, ac cæteris divinis Officiis; nam qui Eccleſiæ præcepta contemnunt, non ſunt digni experiri illius benignitatem, *Conc. Trid. ſeſſ. 24. de Ref. cap. 5.* Sed non hæc ſola fuit ratio hujus prohibitionis, contra quam acriter blacterant Kemnitius, & Calvinus, & benè probat Bellarm. *l. 1. de matr. cap. 31. §. adde, &c.* Alia ratio in promptu eſt, nempe hæc eſſe Feſta omnium toto anno occurrentium celebriora: quare placuit Eccleſiæ, Fideles ab his nuptiis abſtinere, quò aptiùs jejunius, ac Orationi vacarent, quæ illo tempore maximè decent, Sanch. *l. c.* & ego ipſe *de Præcept. Eccl. diſp. 8. §. 2.*

Hodie tamen Conc. Trid. loco ſuperenuncia- 191
to, abrogatis aliis feriis, conſtituit, ut ſolemnes Nuptiæ prohiberentur tantùm à Dominica I. Adventus, uſque ad Feſtum Epiphaniæ: & à die Cinerum incluſivè uſque ad Octavam Paſchæ. Communis itaque Doctorum ſententia ab omnibus recepta, & à S. C. Cardinalium declarata eſt,
quòd in prædictis Feriis tantùm ſolemnis, & ex- 192
trema Nuptiarum pompa interdicatur, non autem
Sponſalia de futuro, quia hæc ſunt merè contra- 193
ctus humanus, Ricci. *Prax. For. Eccl. Reſol. 564. num. 5. p. 4.* imò nec ipſum Matrimonium, ſi ex juſta cauſa differri nequeat, & privatè, ſine publica pompa, coram Parocho, & teſtibus, cum licentia Epiſcopi celebretur, Barboſ. *de Poteſt. Epiſc. p. 2. allegat. 32. num. 193.* Idem *de Pot. Par. p. 2. c. 21. num. 12.* Engel. *dict. p. 3. c. 5. §. 4. num. 4.*

Atque hìc optimè locum habet Doctrina re- 194
centiſſima Monacell. d. *in Prax. T. 1. tit. 8. form. 8. per tot.* Cujus verba ſunt: Privata traductio Sponſæ ad domum Viri, temporibus à jure prohibitis, de licentia Ordinarii non eſt prohibita, neque interdicta. Quidquid enim in contrarium dicat Fagnan. *in cap. Cappellanus, n. 10. & 11.*

& 11. de *Feriis*, ejus opinio communiter jure
novo Concilii, rejicitur, ut patet ex Ricc. *diff.*
p. 4. *Reſ.* 566. qui multos Doctores affert hoc
confirmantes. Item ex Biſsy. *Hierurgia*, *litt. T*,
num. 27. & aliis, quos contra Fagnan. congerit
Pignatell. *T.* 6. *Conſ.* 47. *per tot.* & ratio con-
cluſionis ea eſt, quam refert Monacell. *d. l. n.* 2.
195 quia ut Sponſi eo tempore, ab actu Conjugali
abſtineant jure novo Concilii (quidquid eſſet di-
cendum, inſpecta cenſura antiquorum Canonum)
non eſt præcepti, ſed tantùm conſilii, ut præ-
ter mox allegatos tenet noviſſimè modernus Ze-
ger Bernard. Vaneſpen. *in Tractatu de Jure Ec-
cleſiæ Univerſ. p.* 2. *tit.* 13. *num.* 16. *t.* 1.
196 Quo verò ad Convivia Nuptialia quæ cele-
brari ſolent, quoties concurrat urgens, & ratio-
nabilis cauſa (quæ de raro contingere poteſt)
non eſt abbreviata authoritas Epiſcopi, quin diſ-
197 penſare valeat, ut temporibus ab Eccleſia prohi-
bitis fiant Nuptiæ cum ſolemnitate, & cum Spon-
ſorum Benedictione, ut affirmant Graſſ. *deciſ.
aur. p.* 1. *l.* 2. *c.* 85. *num.* 29. Ponc. de *Matrim.*
l. 6. *c.* 8. *num.* 11. Biſsy. *Hierurg. p.* 1. *litt. B*,
num. 72. §. 1. & Monacell. *d. l. n.* 3.
Cauſæ autem juſtæ, & rationabiles, ob quas
poterit Epiſcopus concedere Matrimonia contra-
hi temporibus ab Eccleſia vetitis, omiſſa Benedi-
ctione, allegantur ab ipſo Monacell. *d. l. n.* 5.
& ſunt ferè eædem, quæ in diſpenſandis denun-
198 ciationibus concurrere debent, nempe. (I. Quo-
ties probabiliter ſuſpicatur, Matrimonia indebitè
ac malitioſè fore impedienda. II. Quando Ma-
gnates contrahere volunt. III. Quando Paren-
tes, Tutores, vel Curatores Viris indignis,
& longè diſparibus copulare Virgines niterentur.
IV. Si Matrimonium eſſet contrahendum in arti-
culo mortis cum Concubina ad legitimandam
Prolem, vel ad ſecuriorem Infirmi tranſitum.
V. Ubi contrahere volentes diù habiti fuiſſent
pro Conjugibus, & ad evitandam erubeſcentiam,
& infamiam, cupiant Matrimonio vero conjun-
gi. VI. Si Concubina, vel alia publica Meretrix
eſſet ducenda in Uxorem, ut abſque mora deſi-
ſtat à peccato, & ad evitandum periculum mu-
tationis voluntatis. VII. Ad evitanda ſcandala ob
aliquas factiones, & inimicitias, quæ propter
Matrimonium ſopiri ſperarentur. VIII. Quoties
contrahere volentibus ex dilatione, aliquod no-
tabile damnum, vel incommodum, tam corpo-
ris, quàm Bonorum immineret.) Et in ſimilibus
caſibus, quos ſparſim apud Authores ſuprà allega-
tos reperies, & præſertim apud Corrad. *Prax.
diſpenſ. l.* 7. *c.* 7. *num.* 23. Pac. Jordan. *de Ma-
trim. num.* 51. juſtam habebit Ordinarius diſpen-
ſandi cauſam in uno tantùm tempore prohibito,
199 vel in utroque ſimul. Attamen, ut monet idem
Monacell. *l. c. num.* 4. Epiſcopus debet eſſe ri-
gidus in diſpenſando ſuper temporibus ab Eccle-
ſia prohibitis, præſertim in illis Regionibus, ubi
adeſt conſuetudo tali tempore, Matrimonia non
contrahendi. Ex quo patet ratio, cur in Fagun-
dez, & aliis Authoribus, prohibitio celebrandi
Nuptias temporibus vetitis non computatur inter
Præcepta Eccleſiæ, quia in ſuis fortaſse Regio-
nibus uſus eſt in contrarium. Cæterùm rigor
Epiſcopi in his diſpenſationibus fundatus eſt in
c. Cùm ſcimus 9. *q.* 3. ubi Epiſcopus declaratur
Magiſter, & Cuſtos Sacrorum Canonum, ideo- 200
que à Regulis eorumdem non debet præſumptio-
ne diſcedere, ut inquit Text. *in cap. Igitur* 25.
quæſt. 2.
Ad illud demum quod habemus in noſtro Tex- 201
tu, *Matrimonium omni tempore contrahi poſſe*,
dico, quòd hæc verba, quæ clarè, & paten-
ter, ac ſine ulla reſtrictione loquuntur, multis
quæſtionibus cauſam dederunt, apud Doctores
Canoniſtas: An ſcilicet poſſit abſolutè Matri-
monium contrahi quocumque tempore abſque
diſpenſatione, vel diſpenſatio ſit impetranda.
Nicolius *Lucubr. Civil. l.* 1. *t.* 10. *de nuptiis*,
num. 72. aſſeveranter aſſerit Matrimonium quo-
libet tempore contrahi, & conſummari poſſe,
abſque alia Superioris licentia, ex vi verborum
noſtræ Rubricæ, cui adhæret Pignatell. *T.* 6.
conſ. 47. *num.* 17. *circa finem*; è contrà Sayrus
de Cenſuris, *l.* 5. *cap.* 7. *num.* 43. 47. interpretan-
do Textum *in c. Cappellanus*, de *Feriis*, Ricci
Prax. p. 4. *reſol.* 66. *n.* 2. Biſſy. *Hierurg. litt. V*,
num. 41. §. 1. & communiter Doctores allegati à
Monacello *d. l.* 1. *num.* 1. *de privata traductione* 202
Sponſa; ſuſtinent, Matrimonium tali tempore
non poſſe contrahi niſi cum expreſſa licentia Or-
dinarii, ad hoc ut Parochus, & contrahentes
culpam, & pœnam arbitrariam effugiant. Idcir-
cò volunt intelligendam eſse noſtram Rubricam,
loqui quoad validitatem, non verò, quòd lici-
tum ſit hoc facere.
Certum porrò eſt, Matrimonium quocumque 203
tempore contrahatur, ſervatis ſervandis, ſem-
per eſse validum, ſed non ſemper eſse licitum,
quia obedientia, quam debent Eccleſiæ Fideles,
id exigit; & ſi contra eam aliquid agatur, ſi-
ne peccato non ſit.
Igitur Rubrica tam clarè loquitur in noſtro 204
caſu, tamquam ſi vellet dicere, Matrimonia
quocumque tempore fiant, ſemper ſervatis ſer-
vandis validè fiunt, non autem ſemper licitè.
Et quamvis nonnulli recentiores hanc opinionem
invadant, ea ratione, quia dummodò fiat Ma-
trimonium ſine ſtrepitu, & nuptiis ſolemnibus,
ſemper bonum opus eſt, attamen non advertunt,
quòd Eccleſia habet liberam poteſtatem reſervan-
di quodcumque tempus ſibi lubet, à quo ſi ali-
quis recedere velit, nequeat hoc facere ſine par-
ticipatione Ordinarii, qui Eccleſiam repræſentat.
Nonne bonum opus eſt jejunare? Nihilominus
prohibet Eccleſia jejunium in die Dominico, Ge-
laſius Papa *in c. Jejunium*, *de conſecr. diſt.* 3. D.
Thom. *in* 4. *diſt.* 15. *&* 2. 2. *qu.* 147.
Clariùs confirmatur hæc Concluſio ex verbis
ipſiuſmet Rubricæ, nam poſtquam dixerit: *Ma-
trimonium omni tempore contrahi poteſt*: ſub- 205
jungit: *Nuptiæ verò qua decet modeſtia*, *&
honeſtè fiant*. Sed nuptiæ non poſsunt fieri in
tali tempore, niſi obtenta diſpenſatione, ut ſu-
prà demonſtravimus, ergo neque Matrimonium,
per quod fiunt Nuptiæ, ex Regula illa, quòd 206
ubi prohibetur antecedens, prohibitum etiam
præſumitur omne id, per quod pervenitur ad il-
lud, *l. Oratio*, *ff. de ſponſal. Gloſſ. in Clement.*
1. *in verbo contrahere*, Ricci *Prax. p.* 4. *Reſ.*
564. *num.* 1.

§. XIX.

§. XIX. Quæ omnia ferè ex Sacri Concilii Tridentini decretis deſumpta, & item alia, quæ ibi de Matrimonio ritè contrahendo præcipiuntur, ſunt diligenter ſervanda.

Cùm facile ſit à via recta aberrare tum in rebus divinis, tum in humanis, ideò Patres œcumenicæ Tridentinæ Synodi, cùm huic labendi facilitati, aliquam Medicinam adhibere maximè cuperent, Canones, & Decreta ſtatuerunt in rebus ad Matrimonium ſpectantibus, à quibus recedere nemini liceret ſine piaculo.

207 Ubi verò dubium oriatur, & ambiguitas, ipſa Eccleſia conſulenda eſt, nec tanta Fides præſtanda Doctoribus, qui Concilii, ſeu Eccleſiæ Doctrinam pro fundamento ſuarum opinionum non afferant, & hoc eò magis, quia Commentaria, Adnotationes, Scholia, & Gloſſæ, 208 aut ullum aliud interpretationis genus edi non poſſunt ſoper Concil. Trident. ex Bulla Pii Quarti, quæ incipit, *Benedictus 7. Kalend. Februarii 1563.* & hoc ſub pœna excommunicationis.

R I T U S
CELEBRANDI MATRIMONII
S A C R A M E N T U M,

TITULUS QUADRAGESIMUS SECUNDUS.

S U M M A R I U M.

1 *Præſentia Parentum, & Affinium in Matrimonio laudatur.*
2 *Paranymphi quinam dicantur?*
3 *Paranymphi debent eſſe ætate provecti.*
4 *Conſenſus Contrahentium eſt Matrimonii fundamentum.*
5 *Interrogatio de conſenſu fieri debet.*
6 *Parochus eſt Teſtis omni exceptione major.*
7 *Conſenſus ante interrogationes non eſt præſtandus.*
8 *Nutus non debent præcedere Interrogationem.*
9 *Interrogationes vernacula lingua faciendæ.*
10 *Teſtes intelligere debent Interrogationem.*
11 *Si contrahentes eſſent latini, interrogandi latinè.*
12 *N Littera Ritualis deſignat nomen.*
13 *Nomen Viri primò pronunciari debet in Interrogatione.*
14 *Nomen conſuetum, non Agnomen, ſeu Cognomen.*
15 *Contrahentes fictis nominibus malè contrahunt.*
16 *Neceſſe non eſt ſuperaddere Cognomentum.*
17 Volo, *eſt Reſponſio libera, & abſoluta.*
18 *Poteſt exprimi per æquipollens.*
19 *Conditionata reſponſio ſuſpendit Contractum.*
20 *Contractus non concluditur niſi purificata conditione.*
21 *Signa, quæ exprimunt conſenſum, ſufficiunt.*
22 *Hæc ſententia valet pro mutis.*
23 *Nutus ſunt actus periculoſi, & fallaces.*
24 *Reſponſio ab utriſque Sponſis danda.*
25 *Parochus peccaret ſi omitteret interrogationes.*
26 *Si certus eſſet de conſenſu, eſſet peccatum veniale.*
27 *Natura contractuum eſt, ut contrahentes ad unum finem concurrant.*
28 *Contractus ſumitur quando hinc inde eſt obligatorius.*
29 *Matrimonium eſt contractus mutuus.*
30 *Matrimonium debet firmari per amborum conſenſum.*
31 *Matrimonium per Procuratorem validè contrahitur.*
32 *Quænam ſint neceſſaria in Procuratore?*
33 *Actus Procuratoris conſtituit unum actum in genere moris.*
34 *Conſenſus exprimi debet nomine mandantis.*
35 *Manuum conjunctio eſt ſignum mutuæ fidei.*
36 *Manus dextera nobilior eſt.*
37 *Manus decet, ut ſint nudæ.*
38 *Per manuum conjunctionem non ſemper arguitur conſenſus.*
39 *Verba formæ pronunciari debent dum manus conjunctæ ſunt.*
40 *Ad valorem Matrimonii minimè requiritur, ut pronuncientur verba,* Ego vos conjungo, &c.
41 *Sententia contraria, & tutior.*
42 *Si Parochus omitteret verba, peccaret.*
43 *Verba in quocumque idiomate dici poſſunt.*

44 *Aqua*

44 *Aqua benedicta corroborat verba Sacerdotis.*
45 *Anulus datur Sponſo.*
46 *Cur Anulus ponatur in quarto digito manus?*
47 *Quare Annlus ſit unns tantùm?*
48 *Annlus quare rotnudns?*
49 *Amor Conjngum debet eſſe infinitus.*
50 *Anulo nubere antiquiſſimi ritus eſt.*
51 *Annlns pronubus benedicitur, & cur?*
52 *Matrimonia ſæpè infeſtantur à Diabolo.*
53 *Anulns pronubus ex qua materia eſſe debeat?*
54 *Anuli primi erant ferrei cum uno Adamante.*
55 *Annlus quo deſponſata fuit S. Anna Mater Virg. Maria.*
56 *Anulus quo deſponſata fuit Maria Virgo.*
57 *Cnjus materia ſit, ignoratur.*
58 *Annli ex quocumque metallo fieri poſſunt.*
59 *Item ex quocumque lapide pretioſo.*
60 *Sponſns accipere debet Annlum de mann Sacerdotis.*
61 *Anuli cæremonia eſt nnum Sacramentale.*
62 *Annli geſtati fuerunt in utraque manu.*
63 *Annli cum gemmis ferebantur in ſiniſtra manu.*
64 *Manus ſiniſtra deſtinata ad Anulum.*
65 *Cur Anuli potiſſimùm ferantur in mann ſiniſtra?*
66 *Ratio magis obvia.*
67 *Digitus Anulare quare ſic appelletur, & quinam ſit?*
68 *Cur Sponſus imponat Anulum Sponſa, & non hac illi?*
69 *Benedictio quandoque differtur poſt contractum Matrimouium.*
70 *Conjuges non benedicti, hortandi, ut non cohabitent.*
71 *Benedictio cadit ſub pracepto, non verò peccati mortalis.*
72 *Benedictio, non eſt ad eſſentiam, neque integritatem Sacramenti.*
73 *Benedictio de jnre eſt facienda à Parocho.*
74 *Miſſa an celebranda ſit à Parocho?*
75 *Ritus Matrimonii varii ſunt in Orbe.*
76 *Nnptiales cæremonia ferè innumera.*
77 *Profanæ res arcendæ à Matrimonio, & à Nnptiis.*
78 *Superſtitioſa, & gentilia à Matrimonio eliminanda.*
79 *Liber Matrimoniorum tenendus à Parocho.*
80 *Finis ob quem inſtitntus ſit iſte liber.*
81 *Fides inviolabilis habenda huic libro.*
82 *Parochus non ſcribens Matrimonium contractum peccat mortaliter.*

DE Pleriſque in hoc Titulo compendiosè contentis diffusè ſermonem habuimus in explicatione antecedentis Tituli: pauca ideò remanent, ſuper quibus verba faciamus, cùm non aliud in hoc Titulo habeamus, niſi modum, quo in praxi poni debeant Doctrinæ ſuprà explicatæ.

§. I. Parochus igitur Matrimonium celebraturus, publicationibus factis tribus diebus Feſtivis, ut dictum eſt, ſi nullum obſtet legitimum impedimentum, in Eccleſia, ſuperpelliceo, & alba ſtola indutus, adhibito uno ſaltem Clerico, ſuperpelliceo pariter induto, qui Librum, & Vas Aquæ benedictæ cum Aſperſorio deferat, coram tribus, aut duobus teſtibus, Virum, & Mulierem, quos Parentum, vel propinquorum ſuorum præſentia cohoneſtari decet, de conſenſu in Matrimonium interroget utrumque ſingillatim in hunc modum vulgari ſermone: N. *Vis accipere* N. *hìc præſentem in tuam legitimam Uxorem juxta ritum Sanctæ Matris Eccleſiæ?* Reſpondeat Sponſus: *Volo.* Mox Sacerdos Sponſam interroget: N. *Vis accipere* N. *hìc præſentem in tuum legitimum Maritum juxta ritum Sanctæ Matris Eccleſiæ?* Reſpondeat, *Volo.*

De Stola, & ſuperpelliceo adhibendis in miniſtratione Sacramentorum, ſatis jam alibi dictum fuit, & præſertim in primo Titulo horum Commentariorum. Item de Clerico adjutore, de Libro Rituali, deque Vaſe Aquæ benedictæ, & Aſperſorio ſæpiùs mentionem fecimus in toto hoc Opere, ubi opus fuit.

1 Igitur ad ea, quæ remanent me confero, &
primò dicendum duco de Parentum, vel Propinquorum præſentia, quæ adeò à Rituali laudatur. Hæc pariter inſinuatur in *Act. Mediol. p. 4. de Sacr. Matrimon. cap. 2.* ubi monemur,
2 ut qui ad Eccleſiam Sponſos deducturi ſunt (qui Paranymphi dicuntur) ſint ætate provecti, &
3 morum gravitate præditi, ac plerumque eorum propinqui, & Parentes.

Primo interrogatio facienda à Parocho eſt de
4 conſenſu in Matrimonium. Cùmque conſenſus contrahentium ſit Matrimonii fundamentum, ſine quo Matrimonium dici non poteſt tale, imò ad valorem Matrimonii neceſſariò requiratur de
eſſentia, ſine qua nihil poteſt exiſtere, ideò 5
debet iſte conſenſus eſſe notus Parocho, qui
vel ut Miniſter, ſecundùm aliquos Doctores, 6
vel ut Teſtis neceſſarius, ſecundùm alios communiter huic contractui operam ſuam præſtat, illumque firmat, & corroborat authoritate ſua, Coninck *diſp. 24. de eſs. matr. dub. 4. & 5.* Nec
Sponſi priuſquam interrogentur, debent præſta- 7
re hunc conſenſum inter ſe: Eſſet enim hoc contra ritum, & contra conſuetudinem: Nihilominus validum eſſet Matrimonium ita contractum, niſi aliud obſtaret impedimentum. Attamen non meliùs intelligitur conſenſus niſi poſt factam interrogationem, quam Mulieres præſumuntur expectare, ad aperiendum conſenſum ſuum:

8 ſuum : nutus enim, interrogationem non præ-
cedente, non attendi docet Marchant. in *Tribu-
nal. Sacram. poſt. tom. 3. caſ. 3. Sacrament. matr.
fol.* 32. *&* 34.

9 Iſtæ interrogationes ut vernaculo ſermone fiant
præcipitur, ad hoc ut contrahentes intelligant
naturam, & vim interrogationis, & reſponde-
10 re valeant. Inſuper eam intelligere debent Te-
ſtes rogati, in quibus qualitas illa requiritur,
ut poſſint teſtificari de Matrimonio actualiter co-
ram ipſis contracto, ut obſervat Narbona *de æta-
te, Ann.* 7. *q.* 31. *num.* 3. atque ut Teſtes ſint bo-
næ conditionis, & famæ, Rota, *dec.* 411. *n.* 1.
coram Royas; id quod tamen non limitatur à
noſtro textu, qui nullum diſcrimen ponit inter
Teſtem, & Teſtem, quos ad libitum vult ac-
cipiendos. Sed ut ad interrogationes redeamus,
Sacerdotale Brixinen. à me toties commenda-
tum, has interrogationes ſcribit charactere Ger-
manico,

Quod ſi tum Sponſi contrahentes, tum Te-
11 ſtes benè callerent linguam latinam, vel latini
eſſent, non video cur Parochus eos non poſſit
latina forma à Rituali deſcripta, interrogare, &
reſponſum accipere, Idioma enim hoc nihil al-
terat eſſentiam Sacramenti, & contractus, ſicu-
ti non adimunt quidquam in Baptiſmo Abrenun-
ciationes, & Interrogationes, quæ à Sacerdote
fiunt Baptizandis latino ſermone juxta præſcri-
pta.

12 Interrogationes incipiunt à nomine proprio
contrahentis, nam pro illo N. Intelligitur No-
13 men, & primò Viri, deinde Mulieris ob digni-
tatem, & præeminentiam naturæ. Hoc nomen
14 debet eſſe illud conſuetum, uſitatum, & pro-
prium, quo quis illorum communiter appella-
tur, non Agnomen, ſeu Cognomentum, vel
aliud antonomaſticum nomen, quo quis illorum
communiter vocetur; & hoc ad verè ſignifican-
dam, & indicandam identitatem Perſonæ: Con-
15 tractum enim Matrimonium fictis nominibus Ti-
tii & Bertæ, non valeret niſi iſta nomina appa-
rerent in diſpenſatione: *Rota in Romana Matri-
monii* 19. *Januar.* 1684. §. *pro ſexta, & ſeqq.*
coram Urſino: Quod etiam ad incertitudinem
cognominis extenditur, Urſaya *T.* 1. *p.* 2. *d.* 1.
num. 36.

16 Poſt nomen non utique eſt neceſſarium addere
Cognomen gentilitium, quia per verba illa: *hic
præſentem*, ſatis indicatur quinam ſit ille, de
quo agitur. Nihilominùs ad abundantiam, non-
nulli ſolent addere quoque Cognomen Proſapiæ,
& Nomina Parentum illorum, qui contrahunt,
ad evitandum omnem errorem circa Perſonam.

Reſponſio per Verbum *Volo*, libera eſt & ab- 17
ſoluta, Barboſ. *dict.* 436. *num.* 1. & talis etiam
eſſe poteſt per æquipollens, ut communiter in 18
Italia ſonant Verba, *Signor sì*, & latinè, *Uti-
que: maximè: etiam Verè*, & hujuſmodi etiam
in linguis exteris, prout idiomata varia pronun-
tiant.

Conditionata Reſponſio, ſive conditionatus 19
conſenſus, ſuſpendit contractum, non firmat;
ideoque ſi reſponderetur per particulam *ſi*, v. g.
Si placet Parentibus meis, non concluditur con- 20
tractus ante conſenſum Parentum; & iſte con-
ſenſus debet clarè exprimi: poſt quem Sponſus,
ſive Sponſa, qui hanc conditionem appoſuerunt,
debent de novo interrogari donec reſponſio ſit
abſoluta, Engel. *p.* 3. *ſect.* 2. *num.* 2. Coninck
diſp. 24. *de eſſentia Matr. dub.* 4. qui in dubio
antecedenti, *num.* 33. *concl.* 2. ait: ad valorem
Matrimonii non requiri certa verba, ſed quævis 21
ſigna ſufficere, quæ internum conſenſum expri-
mant, & majora dicit *in dub.* 8. Sed hæc con- 22
cluſio pro mutis tantùm valet, qui nutibus, &
non aliter poſſunt exprimere conſenſum. Ideòque
idem Coninck *dub.* 8. *concl.* 4. omninò vult, eos
qui loqui valent, verbis ſuum conſenſum exprimere:
quare Parochi nullo modo debent tolerare, aut
permittere, aliter fieri: nutus enim ſunt actus 23
valdè periculoſi, & fallaciis pleni, ex Theſaur.
Quæſt. Foren. l. 2. *q.* 99. *n.* 77. Rota *dec.* 308.
num. 7. *p.* 10. *recent.*

Singuli contrahentes interrogari debent, quia 24
quamvis eſſe debeat amborum voluntas, quæ
concordet in unico conſenſu, attamen poteſt dari,
quòd una non approbet id, quod altera exprimit.
Itaque explorari debent ſingillatim; nam ſi pri-
mus interrogatus vel non reſponderet, vel con-
ditionatè, vel negativè ſe haberet, non opus eſ-
ſet ut ampliùs ad interrogandum alterum proce-
deret Parochus, quia Matrimonium per unius
tantùm diſſenſum diſſolvitur, *ex cap. cùm locum*
14. *de Sponſal.* vel ſaltem ſuſpenditur, & non
firmatur.

Ultra quam quòd ſi amborum debet eſſe con-
ſenſus, ut in ſequenti Paragrapho dicemus, du-
plex reſponſio exigenda erit, ergo in duplici actu
elicienda, ne confundantur reſponſiones.

Quòd ſi omitterentur iſtæ Interrogationes de 25
mutuo Contrahentium conſenſu, Parochus gravi-
ter peccaret, ut docet Barboſa, & Baſil. Pont.
cap. 26. §. 2. *verſ. ex quibus, condit.* 6. niſi cer-
tus eſſet firma certitudine de mutuo illorum con- 26
ſenſu: tunc enim omiſſio hujus Interrogationis
eſſet tantummodò Peccatum veniale, Bonacina
de Matr. q. 1. *punct.* 8. *num.* 40.

§. II. Nec ſufficit conſenſus unius, ſed debet eſſe amborum, & expreſſus aliquo ſigno ſenſibili, ſive fiat per ſe, ſive per Procuratorem.

27 Natura quorumcumque contractuum eſt, ut ſi
concludi, & firmari velint, debeat conſenſus
partium in unum, & eundem finem concurre-
re: Si enim una pars diſſentiat ab alia, contra-
ctus non dicitur firmatus, cùm contractus ſit duo-
rum, pluriumve in idem conſenſus, ſive con-
ventio ex utraque parte obligatoria, *leg. Labeo,
§. Contractum, ff. de verb. ſignif. l.* 3. *in princip.
ff. de oblig. & act.* Tuſc. *litt.* C, *concl.* 979. &
quamvis (etiam ſi unus tantùm obligaretur) vo-
cetur contractus, impropriè hoc tamen eſt: Con- 28
tractus enim ſumitur propriè quando hinc inde
eſt obligatorius, *L. Labeo, §. contractum, ff. de
Verb. ſignif. juncta l.* 3. *in princip. ff. de act.
& oblig.*

Igitur cùm Matrimonium communiter per Do- 29

ctores ſtatuatur eſſe Contractum, ad hoc ut ſit
contractus obligatorius, debet eſſe hinc inde fir-
matus, Soar. *in* §. *final. Inſtit. de obligat.* nec
30 poteſt aliter, nec meliùs firmari, niſi per ambo-
rum contrahentium conſenſum.

De expreſſione conſenſus, & ſigno ſenſibili,
verba nuper fecimus in antecedenti Paragrapho
in fine. Modò de Matrimonio per Procuratorem
contrahendo, ſermo faciendus eſt.

31 Matrimonium per Procuratorem validè contra-
hitur; hoc enim apertè habetur *in cap. fin. de pro-
curat. in 6.* In Procurature tamen tria neceſſariò
32 requiruntur. Primò ut habeat ſpeciale, & legiti-
mum mandatum ad hoc. Secundò, ut Procura-
tor per ſe agat hoc negotium; non enim poteſt
alium ſubſtituere, niſi hoc in mandato ſit ex-
preſſum. Tertiò, ut conſtituens Procuratorem,
conſenſum non revocarit, antequam Contractus
ſit initus. Coninck *d. diſp. 24. de eſſen. Matrim.
dub. 9. num. 67. 68.*

Hæc generaliter dicta ſint: ſed ut de con-
ſenſu à noſtra Rubrica aliquid dicamus, ſcien-
dum eſt, quòd actus Procuratoris conſtituit unum 33
actum in genere moris cum conſenſu Mandan-
tis. Unde ſequitur, quòd Procuratores debent
exteriùs exprimere, ſe nomine talis, cum tali 34
contrahere ita, & taliter, ut ii, quorum in-
tereſt, intelligant, Sanchez *d. l. 2. d. 11. n. 16.
& 28.* & iſte conſenſus exprimi debet nomine
mandantis, non autem nomine mandatarii, ut
pro illo, non autem pro ſe contrahat, Coninck
num. 80.

§.III. Mutuo igitur contrahentium conſenſu intellecto, Sacerdos jubeat, eos invicem jungere dexteras, dicens: *Ego conjungo, &c.* vel aliis utatur verbis, juxta receptum uniuſcujuſque Provinciæ ritum.

35 Mutua fides nullo meliori actu externo expri-
mitur, quàm per manuum conjunctionem, qua
olim Antiqui exprimebant Concordiam, ut in
Nummis veterum Imperatorum facilè dignoſci
poteſt. Textus eſt C. Taciti *Hiſt. l. 4. Centurio-
nemque Siſennam dextras, concordiæ inſignia,
Syriaci exercitus nomine ad Prætorianos feren-*
36 *tem.* Manus dextera nobilior eſt, atque ideò
ea utendum præcipitur, ad cordis fidelitatem,
& concordiam demonſtrandam, Tiraquell. *de leg.
connub. l. 9. num.* 147. & decet has manus eſſe
37 nudas, & abſque chirothecis, ob decentiam
Sacramento convenientem, Nevizzan. *Sylv. nupt.
l. 3.* & ne palliatus videatur contractus.

Notandum hìc tamen eſt, quòd nullum fie-
ri valet fundamentum ad probandum Matrimo-
nii contractum in manuum conjunctione ſimpli-
38 citer: conſtat enim inter Doctores, ex dexte-
ræ datione non ſtatim argui conſenſum expreſſum
tendentem ad finem conjugalem, cùm multis ex
aliis de cauſis ſubinde adhibeatur; ex Hopping.
conſ. 7. ante finem; & meliùs Rota *dec. 179. in
princ. & num. 1.* coram Peuting. ibi: *Ac ſtatim
ambo concorditer ſibi manus porrexerunt, &c.*
Qui actus inter vulgares perſonas frequens, ſe-
cundùm communem obſervantiam non præſefert
Matrimonii contractum; & eſſe poteſt ſignum
amicitiæ, & urbanitatis.

39 Dum dexteræ junctæ ſunt, Sacerdos pronun-
ciat verba à Rituali præſcripta, & dicens, *In
nomine Patris, &c.* facit ſuper manus ſignum
Crucis, contractum illum in nomine Sanctiſſi-
mæ Trinitatis benedicendo, de Virtute Signi Cru-
cis alibi dictum eſt, & plura habemus ex Quart.
de Benedictionibus, numer. 322. dub. 3. ti- 40
tul. 3.

Quoad verba à Rituali præſcripta, *Ego Vos
conjungo, &c.* minimè requiritur ad Matrimo-
nii validitatem, ut à Parocho, vel ab alio
aſſiſtente pronuncientur. Barboſ. *de pot. Pa-
roch. p. 2. c. 21. n.* 88. cum Perez, & aliis ſex-
decim Theologis; quia Tridentinum Concilium
in clauſula irritante non facit ullam mentionem 41
verborum. Sed idem Barboſa concludit cum Bo-
nacina *qu. 2. punct.* 8. *num. 39.* Quòd Parochus
tenetur ex præcepto Conc. Trid. *d. c. 1.* adhibere 42
prædicta verba, vel ſaltem alia, juxta ritum,
& conſuetudinem loci; & ſi omitteret dicta ver-
ba, mortaliter peccaret, quia violaret præcep-
tum Concilii ſecundùm Salzed. ad Bernard. *c. 76.
litt. B, verſ.* 2. Henriqu. *l. 11. n. 2.* §. 1. Rebell.
l. 2. q. 7. ſect. 1. n. 4. Alii verò cum Sanchez, te-
nent, eſſe peccatum veniale tantùm, Barboſ.
dict. loc.

Certum equidem eſt varias Regiones varia
conſuetudine, & diverſis verbis uti. *Sacerdota-
le Brixen.* quod præ manibus habeo, utitur ver-
bis idiomate Germanico, & ponit in hac con-
junctione nomina expreſſa Sponſi, & Sponſæ,
ſupra quorum manus extremitatem Stolæ ſuperim-
ponit, eodem tempore quo verba pronunciat.
Cùm verò hæc varia verborum pronunciatio 43
Matrimonii validitatem non infirmet, ſed idem
per diverſa ſignificet, cenſuit Eccleſia permittere,
ut variè dici poſſent, & in quocumque idio-
mate.

§.IV. Posteà eos aſpergit Aqua benedicta.

44 Hic quoque ſuam virtutem oſtendit Aqua be-
nedicta, de qua pluries loquuti ſumus, &
iterum mentionem faciemus ſuo loco in expli-
cando *Ordine faciendi Aquam benedictam.* In
hoc caſu ſanctificat illa verba, corroborat con-
tractum, & gratiam concordiæ, & fidelita-
tis inſtillat, Quartus *de Benedictionibus* 205.
& 46.

§. V. Mox benedicat Anulum. Benedictio Anuli; *Adjutorium noſtrum in nomine Domini, &c.*

45 Anulum dari Sponſæ propter mutuæ dilectio-
nis ſignum, vel ut aliquo pignore, ideſt ſi-
gno, eorum corda jungantur, & in quarto di-
46 giro manus inſeratur, quia in eo vena quæ-
dam ſanguinis ad cor uſque perveniat; & hoc
pariter in Amoris ſignum, reſtatur Rubeus io
Rational. *l.* 1. *c.* 27. Atque ex ipſa Oratione ab Ec-
cleſia io benedicendo Anulo adhibita ſatis, & aper-
47 tè eruitur. Eſt verò unus tantùm, ut oſtenda-
tur amoris ſingularitas, quia etſi in omnibus
Homo amicitiam velit, io Uxoris amore tamen
48 nulla debet eſſe. Eſtque rotundus in ſignum,
quòd numquam habere debet finem, niſi poſt
mortem. Idem Rubeus, & Corſett. quod me-
liùs explicat Nevizzan. *Sylv. nupt. l.* 3. *num.* 13.
inquiens: In cujus dilectionis ſignum in deſpon-
ſatione utuntur Anulo, quia ejus rotunditas,
49 quæ eſt infinita, deſignat, Amorem Conjugum
debere eſſe infinitum; quod ex S. Iſidoro decer-
ptum duco, *lib. de Eccl. Off. c.* 19. ubi hæc ver-
ba habentur: *Illud verò, quòd in primis Anu-
lus à Sponſo Sponſæ datur, fit hoc nimirum
vel propter mutuæ fidei ſignum, vel propter id
magis, ut eodem pignore eorum corda jun-
gantur.*
50 Quod antiquiſſimi ritus eſſe tum apud Hebræos,
tum apud Gentiles, & deinde apud Chriſtia-
nos habemus ex relatis à Kirchmanno in aureo
ejus Opuſculo *de Anulis*, *cap.* 18. *per tot.* & à
Jo: Baptiſta Lauro Peruſino, in ſuo Commen-
mentario *de Anulo pronubo Deiparæ Virginis*,
de quo infrà.
51 Benedicitur itaque hic Anulus, & hæc bene-
dictio operatur per modum interceſſionis, ut Spon-
ſi vera, & ſincera dilectione ſe mutuò proſequan-
tur, & fidelitatem ſibi invicem ſervent, Quare.
d. Prælud. 3. *num.* 294. Anulum enim eſſe amo-
ris, & fidei Symbolum, teſtatur Philipp. Fer-
rarius *in Paræneſi ad Laurum*, *pag.* 120.
Inſuper benedicitur Anulus (hac conſtanti ſcrip-
tura utor, *Anulum* cum unica *n* ſcribendi, non
verò cum duplici, *Annulum*, ex fideli, & colla-
tionata ortographia adhibita à celeberrimo Jaco-
bo Facciolato in pub. Patavii lycæo profeſſore,
& latinæ linguæ optimo reſtitutore, amicoque
meo præſtantiſſimo, in ejus Recenſione Magni Di-
ctionarii Ambroſii Calepini, *verbo Anulus*.) Be-
nedicitur inquam Anulus, ut omnis faſcinatio à
52 Conoubio amoveatur; nam in Anulis, Magi, &
Striges, multas Diabolicas incantationes ad con-
nubia infeſtanda ſolent ioſculpere, & infundere,
ut benè notat del Rio, *diſq. Magic. l.* 1. *cap.* 4.
q. 1. *num.* 3. & S. Carolus, *Prov.* 1. *p.* 1. Ideo-
que cùm Signum Crucis, Benedictio Sacerdota-
lis, & Aqua benedicta valeant ad effugandos Dæ-
mones, optimè ſtatuit Eccleſia, ad pacem in
connubiis ſervandam, hanc Anuli Benedictionem
inſtituere, & præſcribere, per quam Anulus ab
omoi Diabolica fraude purificetur.
Quæſtio eſſe poteſt, utrùm Anulus prooubus, 53
ſeu Matrimonialis, debeat ex auro eſſe, vel ex
quo Metallo, ſeu alia materia? Circa quod cùm
nihil Rubrica præſcribat, ſervandam eſſe duco
conſuetudinem loci; & habendam eſſe rationem
ad Sponſi facultates. Si enim inter pauperes, &
miſerabiles perſonas contrahatur Matrimonium,
apud quas Aurum de rarò hoſpitatur, onus illis
imponendum non eſt, ut dotem Anulo ſuperent:
proptereà ſufficiet, & pro ſumma erit ſi argen-
teus affectatur Anulus, & ſine gemma, vel ad
plus, vitreo lapillo.
Certum eſt, ex Nevizzan. *d. l.* 3. *num.* 3. quòd
primus Anulus qui ad hoc fuit electus, erat fer- 54
reus, cum uno Adamante, ad deſignandum,
quòd ſicut Adamas retrahit ferrum à magnete,
ita Vir retrahit amorem Uxoris à Patre. Tertul-
lianus *de Idol. cap.* 12. licèt eum ferreum vocet,
tamen ſine gemma fuiſſe aſſerit. Sed *in Apolog.
cap.* 6. noo obſcurè aureum fuiſſe ſcribit; atque
ita Iſidorus *l.* 20. *Etymolog.* quos refert prædi-
ctus Kirchmann. *c.* 18.
Exemplum habemus de Anulo pronubo argen-
teo, in illo, quo deſponſata fuit S. Anna Mater 55
Virginis Deiparæ à S. Joachino, quem deſcribit,
argenteum fuiſſe, & rudem cum Cryſtallina gem-
mula. Marchantius *Tract.* 7. *Candelabri myſti-
ci*, *lect.* 4. quem refert Clericat. *de Sacramento
Matrim. deciſ.* 16. *n.* 42.
Item Anulum Sponſalitium habemus ipſius Sa-
cratiſſimæ Virginis Mariæ Matris Dei, qui ſum- 56
ma religione ſervatur Peruſiæ in S. Laurentii. Ex
qua materia iſte ſit, ſe non dignoſcere teſtatur 57
Bagatta *T.* 1. *Admirand. Orb. Chriſt. l.* 5. *cap.* 3.
num. 1. Alii ex Onyce, alii ex Sardoniche, alii
demùm ex Chalcedonio volunt: ſed communis
opinio à Lauro io ſuo *Commentario* allata, *pa-
gina* 12. eſt, quòd ex Amethyſto confectus ſit:
Gemma quippe eſt ſculptu facilis, neque ita
præſtans, & in ea Arabiæ parte gignitur, quæ 58
finitima Syriæ, Petræa vocatur, eſtque Indica 59
Amethyſto vilior, & magis obvia.
Cæterùm ex quocumque Metallo, & pretioſo
Lapide Anulos in uſu fuiſse omnes antiquarum
rerum Scriptores teſtantur, quorum nonnullos
antiqui operis ex ære, alioſque ex Achate in *ſuo
Cemelio* ſervat Nicolaus Baruffaldus Pater meus
Dilectiſsimus. Ex quo inferri poteſt, nullam ma-
teriam definitam, ſeu limitatam fuiſse, nec eſse
ad conficiendos Anulos ſponſalitios inter Chri-
ſtianos.

§. VI. Deinde Sacerdos aſpergat Anulum Aqua benedicta in modum Crucis; & Sponſus acceptum Annulum, de manu Sacerdotis, imponit in digito anulari ſiniſtræ manus Sponſæ, Sacerdote dicente, *In nomine Patris, &c.* Mox ſubjungat: *Confirma, &c.*

60 Non ex Pelvi, ſeu ex alio loco accipere debet
Sponſus ex ſe Anulum, ſed de mano Sacerdotis,
qui Sponſo debet eum tradere, ut demonſtretur
authoritas Eccleſiæ, in cujus tantùm poteſtate ſunt

Sacra-

Sacramenta: Quamvis enim iſta Anuli cæremo-
nia non ſit Sacramentum, tamen eſt unum Sa-
61 cramentale, qood Sacramento cohæret, & Sa-
cramentum integrat in deſponſationis argumen-
tum, Navæus *Catech. de Sacr. Inſtit. ſer.* 15.

62 Digitus Anularis obſervandus eſt in traditio-
ne Anuli, & ſiniſtra manus. In utraque manu
geſtati fuerunt Anuli. In dextera apparet ex Jere-
miæ *c.* 22. *v.* 24. dum dicit: *Etiamſi eſſet Jecho-
nias filius Joakim, Regis Juda, Anulus ſignatorius
in manu dextera mea, inde evellam eum.* Sed
63 poſtquam Anulis additæ fuerunt Gemmæ, ſiniſtra
potiſſimùm manus ad eum geſtandum aſſignata
fuit, de quo multa teſtimooia affert Kirchman.
d. c. 4. & præcipuè Tertullianum *de hab. mu-
liebr. c. ult.* ubi: *Graciles aurium cutes Kalen-*
64 *darium expendunt, & ſiniſtra per ſingulos di-
gitos de Saccis ſiagulis ludit.*

Ratio aotem cur io ſiniſtra potiſſimùm feran-
65 tur Anuli, duplex ab eodem Kirchmanno *d. l.*
aſſignatur. Una eſt, quòd læva ſit otioſior
quàm dextera, cujus officium fuiſſet, non ſo-
lùm ab Anulorum geſtatione impeditum, ſed &
ipſi Aouli crebro motu, facilè potuiſſent lædi.
Altera eſt, quòd hæc manus plerumque lateat,
nec ſe tam crebrò oculis hominum ingerat. Cùm
enim qui primò Anulos invenerunt propter rei
novitatem, & inſolentiam, in propatulo eos ge-
ſtare erubeſcerent, ſiniſtræ tamquam magis laten-
ti Anulos dederunt, ne ſi eos apertè geſtarent,
cenſuram aliorum incurrerent, ut ex Plinio *l.* 33.
c. 1. quod & à Kirchmanno confirmatur.

66. Sed ne myſterium in re notiſſima, & obvia
fingamus, ego tertiam, & tutiorem rationem
ſuperaddam. Anulus in ſiniſtra manu colloca-
tur, ex eo quia dextera eſt magis apta ad il-
lum digito imponendum, & à digito eruen-
dum, ob ejus agilitatem, & dexteritatem;
qua penè omnia manu dextera operantur. Si-
niſtra manus autem ut plurimùm auxiliatrix
eſt, & de ſe parùm valet; videturque in pleriſ-
que (qui ſcævæ non ſint) quòd ferè inutilis
ſit. Qua propter ſi dextera eſt accipiendus Aou-
lus, non poteſt fieri quin in ſiniſtra collocetur.
Igitur textus noſter naturalem, & commodiorem
uſum ſequutus eſt, ſiniſtram pro Anulo pronubo
præſcribendo, & dexteram pro Aoulo dignitatis
in Perſonis Eccleſiaſticis, & præcipuè Epiſcopis:
Ceremoniale Epiſc. l. 1. *cap.* 7. Gavant. *Manual.
Verbo Anulus*, & Nicol. *Floſcul.*

Digitus Anularis ille eſt, qui minimo proxi- 67
mus habetur, de quo A. Gellius *l.* 10. *c.* 10. in-
quit: *Repertum eſt, nervum quemdam tenuiſſi-
mum; ab eo uno digito, ad cor hominis perge-
re, ac pervenire. Propterea non inſcitam viſum
eſt, eum potiſſimùm digitum tali honore decoran-
dum, qui continens, & quaſi connexus eſſe cum
principatu cordis videretur.* Alii non nervum,
ſed Venam dicunt, inter quos S. Carol. *Act.* 4.
de Matr.

Cur verò Sponſus imponat Anulum digito
Sponſæ, & non hæc illi, cùm mutua debeat eſ- 68
ſe fides, & coocordia, noo ex alio evenire po-
teſt, niſi quia Fœmina ſit ſubdita Viro, Neviz-
zan. *dict. l.* 4. Vinculum tamen commune eſt, &
ambos æqualiter ligat: Sed cùm ab Eccleſia in
Oratione illa Benedictionis Aouli quæ incipit:
Benedic Domine, &c. de Fœmina tantùm lo-
quatur, quæ eum geſtaverit, & de fidelitate ab
ea ſervanda, videtur, quòd magis de Mulieris
fide dubitet, quàm de fide Mariti, & eam pro-
nam magis ad declinandum, atque ad fidem
frangendam faciliorem timeat, ob imperfectiorem
naturam.

§. VII. His expletis, ſi benedicendæ ſint Nuptiæ, Parochus Miſſam pro Sponſo, & Sponſa, ut in Miſſali Romano, celebret, ſervatis omnibus, quæ ibi præſcribuntur.

69 Quandoque poſt contractum Matrimonium
differuntur Nuptiarum Benedictiones ad tempus
magis opportunum: Hoc intermedio temporis
70 durante, Sacrum Concil. Trident. *d. l. c.* 1. hor-
tatur, ut Conjuges io eadem domo non habi-
tent ante Benedictionem. Secluſo tamen ſcao-
dalo, & contemptu legis Eccleſiaſticæ, eò &
magis ſi probabile ſit incontinentiæ periculum,
peccatum mortale non erit Matrimonium con-
ſummare ante hujuſmodi Benedictionem. Ita re-
ſolvit Barboſa *de pot. Par. p.* 2. *c.* 21. *n.* 95, 96.
cum decem aliis Doctoribus.

71 Verumtamen eſt, quòd iſta Benedictio cadit
ſub præcepto, atque ideò obligantur Sponſi eam
recipere; *c. noſtrates* 3. *q.* 5. & ex Concil. Carth.
4. *c.* 13. Sed hæc obligatio noo eſt ſub pecca-
to mortali: quare illam negligere, ſecluſo con-
temptu, noo excedit culpam venialem; non
enim eſt ad eſſentiam, neque ad integritatem 72
Sacramenti, Quart. *de Benedictionibus, Prælud.*
3. *dub.* 1. *num.* 293.

Si de jure hæc Benedictio debet fieri à proprio
Parocho, Trid. *ſeſs.* 24. *de matr. c.* 1. (niſi ab Or-
dinario, vel à Parocho, alteri Sacerdoti data ſit 73
facultas benedicendi) ſequitur quòd ab ipſo Paro-
cho celebranda ſit Miſſa pro Spooſis, in qua ad-
ſunt præſcriptæ Orationes.) De iſta Miſſa nihil 74
dicere ſtatuo, cùm ſufficienter ſuper ea ſcripſe-
rint Gavantus, Paſqualigus, & alii inſignes Do-
ctores, de Sacrificio Miſſæ tractantes.

§. VIII. Cæterùm ſi quæ Provinciæ aliæ ultra prædictas, laudabilibus conſuetudinibus, & cæremoniis in celebrando Matrimonii Sacramento utantur, eas Sancta Tridentina Synodus optat retineri.

75 Adeò variæ, & diverſæ inter ſe ſunt cæremo-
niæ, & conſuetudines in toto Orbe Catholico,
circa celebrandum Matrimonium, ut plures Au-
thores in iſtis moribus colligendis, non parùm
inſudaverint. Præter id quod doctiſſimè ſcripſe-
runt Tiraquellus, Nevizzanus, Briſſonius, Stu-

ckius, Tertullianus, Madius, Rhodiginus, Lanzonus, & alii, ſive ex profeſſo, ſive incidenter, extat præcipuus liber Italico idiomate inſcriptus: *Cerimonie Nuziali di tutte le Nazioni del Mondo, venet.* 1685. *in* 12. ubi quidquid deſiderari poteſt circa Nuptias, & earum ritus, habetur.

76 Quare & hoc cognovit Eccleſia Catholica, ut textus noſter clarè demonſtrat. Cùmque delere introductas, & per longa ſæcula approbatas cæremonias, impoſſibile judicaverit, illas quodammodo retineri laudavit, optavitque, dummodo ſint verè laudabiles, & meræ conſuetudines; non autem Ritus Sacramentales, Sacramentum deformantes. Quare S. Carolus, *Act. 4. in In-*
ſtruct. Matrim. damnavit omnem rem depravato 77
uſu introductam profanamve in Sancta Matrimonii celebritate; ut olim fuit bibendi, cyathive frangendi corrupcela, & ſimilia. Iſta, & alia
deformia, gentilitatemve redolentia Eccleſia non 78
approbat. Cætera verò quæ circa cæremonias laudabilia ſunt, optat retineri, in rebus, quæ ſubſtantiam Sacramenti non lædunt, nec pietatem offendunt.

§. IX. Peractis omnibus, Parochus manu ſua deſcribat in Libro Matrimoniorum nomina Conjugum, & Teſtium, & alia juxta formulam præſcriptam; Idque licèt alius Sacerdos, vel à ſe, vel ab Ordinario delegatus Matrimonium celebraverit.

Opus eſt, ut in hoc, quod à Rubrica præſcribitur, Parochus ſit diligentiſſimus, nec parcat labori, nullique committat hoc opus, ſed ipſe illud impleat manu propria. Hunc Librum
79 apud ſe indiſpenſabiliter habere debet, propter finem neceſſarium vitandi lites. Unde jure no-
80 viſſimo, mortuis teſtibus & Parocho ſolo hoc libro, abſque aliis probationibus Matrimonium
81 plenè probari dicendum eſt, quia in hoc Parochi fides, & induſtria fuit electa à Concilio, Bellet, *de Cler. teſte*, §. 1. *num.* 9. Barboſ. *de pot. Ep. p.* 2. *all.* 32. *num.* 175. Rota *dec.* 750. *num.* 1. *p.* 1. *recent.*
Quòd ſi Parochus Matrimonium contractum in 82
Libro non deſcribet, peccabit mortaliter. Rota *dec.* 233. *num.* 11. *part.* 10. *dec.* 445. Donucc. jun. *deciſ.* 896. *num.* 3. Monacell. *T.* 1. *tit.* 10. *for.* 8. *n.* 7. Sed alia, & majora dicemus in fine hujus Operis, tunc cùm *Formulas ſcribendi in Libris habendis apud Parochum, explicabimus.*

D E BENEDICTIONE MULIERIS POST PARTUM,

TITULUS QUADRAGESIMUS TERTIUS.

S U M M A R I U M.

1 *Benedictio hæc inſtituta eſt ab Eccleſia.*
2 *Habet connexionem cum Sacramento Matrimonii.*
3 *Partus eſt fructus Matrimonii.*
4 *Benedictio hæc eſt de Conſilio, non de præcepto.*
5 *Verba hortatoria non obligant, etiam ſi eſſent verba Concilii.*
6 *Benedictio hæc eſt antiquæ originis.*
7 *Originem trahit à Veteri Teſtamento.*
8 *Maria Virgo voluit implere hanc legem.*
9 *Mulieres Chriſtianæ hoc faciunt ad ejus imitationem.*
10 *Hoc fit à quadrageſimo die poſt partum.*
11 *Poteſt etiam anticipari, vel poſticipari.*
12 *Hæc Benedictio habet ſuam materiam, & ſuam formulam.*
13 *Cauſa finalis hujus Benedictionis.*
14 *An Puerpera ipſa ſola, vel cum Prole accedere debeat?*
15 *Proles non benedicitur.*
16 *Fructus ſpirituales hujus Benedictionis.*
17 *An Puerperæ poſſint ſine hac Benedictione accedere ad Eccleſiam?*
18 *An Benedictio hæc fieri poſſit à ſolo Parocho?*
19 *An impertiri poſſit in ſola Eccleſia Parochiali?*
20 *Poteſt dari in quavis Eccleſia, & à quovis Sacerdote.*
21 *Sacra Rit. Congr. reſolvit in contrarium.*
22 *Stola debet eſſe albi coloris.*
23 *Quare Puerpera genuflectat ad limen Eccleſiæ?*
24 *Siſtere non debet ad Portam Sacriſtiæ.*
25 *Candela accenſa quare deferatur à puerpera?*
26 *Candela an pertineat ad Benedicentem?*
27 *Oblationes aliæ, quæ in hac Benedictione ſolent fieri.*
28 *Aqua Benedicta quare adhibeatur?*
29 *Stola quare porrigatur Puerperæ?*

30 *Pars*

30 *Pars ſiniſtra eſt porrigenda.*
31 *Mulier genuflectit. Sacerdos ſtat.*
32 *Altare ad quod ſe ſiſtere debet Puerpera.*
33 *Oratio facienda ad libitum Mulieris Puerperæ.*
34 *Quare mulier de novo aſpergatur Aqua Benedicta?*
35 *Pſalmi XXIII. recitandi ſignificatio.*

1 QUAMVIS hæc ſit una ex Benedictionibus
inſtitutis ab Eccleſia, attamen in Rituali
extra numerum Benedictionum ponitur, nulla
priùs data regula generali de modo tenendo in
ea impertienda. Ratio eſt, quia cùm hæc ali-
quam connexionem habeat cum Sacramento Ma-
trimonii, cujus fructus eſt Partus creaturæ, ſa- 2
tius duxit eam collocare immediatè poſt Matri- 3
monium, ut ita faciliùs ad manus accurrat Paro-
chi tunc quando opus ſit illam adhibere: atque
ita extra numerum, ſive extra Rubricas ad Be-
nedictiones ſpectantes remanſit. Rubrica itaque
eſt.

§. I. Si qua Puerpera poſt partum, juxta piam, ac laudabilem conſuetudinem, ad Eccleſiam venire voluerit, pro incolumitate ſua Deo gratias actura, petieritque à Sacerdote Benedictionem, ipſe Superpelliceo, & Stola alba indutus, cum Miniſtro Aſpergillum deferente, ad fores Eccleſiæ accedat, ubi illam foris ad limina genuflectentem, & candelam accenſam in manu tenentem, Aqua benedicta aſpergat, deinde dicat: *Adjutorium noſtrum in nomine Domini, &c.*

4 Hæc Benedictio de conſilio eſt, non de præ-
cepto; per illa verba: *venire voluerit*, quæ
5 cùm non præcipiant, ſed hortentur, liberam
voluntatem excitant, ſed non obligant, *c. ult.
in fine 4. diſt. gloſſ. verb. ſtatuta in cap.* 1. ubi
Abb. *n.* 9. & Felin. *n.* 20. *de conſtit.* etiamſi eſ-
ſent verba Concilii, quia Concilii natura eſt, ut
quamvis excitet ad deliberandum, non tamen
obligat ad ſequendum; ut multis citatis, proba-
tur in libello *de principiis utriuſque Juris, litt.
c, num.* 50. Hinc eſt, quòd S. Carolus *Concil.
Prov.* 1. *p.* 2. non aliud dicit, niſi, quòd Paro-
chi moneant Puerperas, ut cùm primùm, poſt
partum, domum exierint, mox ad Eccleſiam
Deo gratias acturæ accedant, ubi Benedictionem
à Parocho ſuſcipiant.
6 Conſuetudinem hanc antiquæ originis eſſe in
Eccleſia, teſtatur Quart. *de Benedictionibus, num.*
298. *ſect.* 12. *Prælud.* 1. aſſerens *c. unicum, de
Purific. poſt Partum, & diſt.* 5. *c. ſi mulier.* A
7 Lege veteri antiqui Teſtamenti originem trahere
ſatis patet ex *Levitico, cap.* 12. ubi præcipitur,
ne Mulieres poſt Partum, Templum ingrediantur,
niſi præmiſſa Purificatione.
8 Hanc legem implere voluit Maria Virgo, Dei
Genitrix Immaculata non ex obligatione, quia
legi non erat ſubjecta, ſed ut ſuam eximiam pu-
ritatem, & humilitatem oſtenderet. Ideò à Mu-
lieribus Chriſtianis hoc idem fit ad devotionem,
& imitationem Dei Genitricis Mariæ, quæ nul-
la legis obligatione arctata ſponte acceſſit ad
Templum, quadrageſimo die à ſuo Divino Par-
tu. Hinc eſt quòd etiam poſt quadrageſimum diem
9 ſolent Puerperæ accedere ad hanc Benedictionem.
10 Quod ſi citiùs à purgatione Partus expediantur,
poſſunt anticipare hunc acceſſum, vel poſtici-
11 pare ad libitum, quod etiam laudabile erit,
ne videantur tam rigorosè hebraicæ legi adhære-
re, quæ ideò à Maria Virgine ſtrictè imitata fuit,
quia tunc lex illa non erat omninò abrogata: in-
cipiebat enim infirmari, & periit tota in Cruce
Chriſti Redemptoris.
12 Benedictio hæc habet ſuam materiam, & ſuam
formulam. Quartus, *ibid.* Materia, ſeu ſubje-
ctum, eſt Mulier poſt Partum: Formula eſt illa,
quæ præſcribitur à Rituali cum Pſalmis, & Ora- 13
tionibus. Tandem finalis cauſa eſt gratiarum actio
pro fœcunditate à Deo Mulieri tradita, & pro
fœlici ejus Partu habita, quatenus talis fuerit.
Nonnulla autem circa hunc Ritum quæri poſ- 14
ſunt, & primò: An Puerpera ipſa ſola accedere
debeat ad hanc Benedictionem, vel ſecum geſta-
re Prolem ſuam recenter editam? Circa quod
videtur, Quartum *dict. loc.* declarare favore Pro-
lis, dum dicit, ſubjectum Benedictionis eſſe Mu-
lierem cum Prole recenter edita, Corſettus etiam
tr. 3. *p.* 2. *cap.* 8. *ſect.* 2. *num.* 8. aſſerit, defe-
rendam eſſe Prolem ad Eccleſiam, ut pro ea
preces ad Dominum fundantur, & confirmatur à
Caſtald. *Prax. l.* 2. *ſect.* 14. *c.* 9. *n.* 11.
Inſuper ſi hoc fit ad imitationem B. Mariæ
Virginis, certum eſt, quòd ex D. Luca 2. ha-
bemus, eam obtuliſſe Puerum Jeſum, & Simeo-
nem illum accepiſſe in ulnas ſuas.
Nihilominus conſuetudo invaluit, ut ſolæ Puer-
peræ abſque Prole accederent ad Templum, quia
verè hæc Benedictio ab Eccleſia inſtituta fuit ad
benedicendas Puerperas, non verò earum Pro- 15
lem. Et de facto in Precibus & Orationibus ad
hanc Benedictionem adhibitis, ſemper mentio fit
de Matre, nuſquam verò de Filio, & Benedi-
ctiones ſupra illam cadunt, non ſuper Prolem.
Factum quoque fortaſſe hoc fuit ad effugiendum
incommodum, & periculum deferendi, & expo-
nendi Puerum noviter natum, aeris detrimento.
Inſuper, cùm ſæpè detur, quòd Pueri vix nati
moriantur, Matri negaretur iſte ſpiritualis fru-
ctus, ſi ad Templum accedere non poſſet niſi
cum nova Prole.
Et quoniam de fructu ſpirituali loquutum eſt, 16
videantur omnes iſti fructus latè explicati à Quar-
to, *d. l. Prælud.* 2. *n.* 299.
Secundò: An Mulieres poſt Partum poſſint li- 17
berè accedere ad Eccleſiam, abſque prævia hac
Benedictione? Cui reſpondeo: poſſe ingredi ad
inſtar aliarum, quia nuſquam præcipitur oppoſi-
tum, Sanchez *de Matrim. l.* 9. *diſp.* 22. *num.* 8.
Quart. *d. l. n.* 301. *diſp.* 1. *Prælud.* 3.
Tertiò: An iſta Benedictio fieri debeat in ſola 18
Eccleſia Parochiali, & an à ſolo Parocho? Vi-
detur,

detur, quòd cùm hæc Benedictio ſit quid conſequens ad contractum Matrimonii, & Matrimo- 19 nium non poſſit celebrari niſi in Eccleſia Parochiali ab ipſo Parocho, vel ab alio Sacerdote, de ejus licentia, hæc quoque Benedictio non ſit impertienda, niſi in Eccleſia Parochiali, & à proprio Parocho: Et hæc eſt ſententia multis rationibus, & fundamentis comprobata à Pignatell. *T. 5. conſ. 76.* Sed Quart. *d. l. dub.* 2. *num.* 302. tenet opinionem contrariam, nempè quòd iſta 20 Benedictio dari poſſit in quavis Eccleſia, & à quovis Sacerdote ſive Sæculari, ſive Regulari, quia cùm ſit meri conſilii, & devotionis, ſicuti poteſt Puerpera liberè ipſam Benedictionem vel ſuſcipere, vel negligere: ita etiam poteſt pro ea ſuſcipienda, eligere tum Eccleſiam, tum Sacerdotem ad ſuum libitum, atque ita fuiſſe deciſum à *S.* C. refert Lezana *qq. RR. T.* 1. *c.* 12. *n.* 41. *& T.* 2, *verbo Benedicere*, *num.* 17. Diſparitas enim inter Benedictionem Sponſorum, & Benedictionem Puerperæ eſt, quòd prima cadit ſub præcepto, & aliquo modo eſt connexa ſolemnitati Sacramenti Matrimonii: ſecus verò Benedictio Puerperæ.

21 Hoc non obſtante circa hanc Benedictionem aliud oraculum habemus à S. C. R. *in Urbis, & Orbis* 10. *Decembris* 1703. in qua reſolvitur quidem hanc Benedictionem non eſſe de juribus merè Parochialibus, ſed ſtatim in eadem reſolutione ſubjungitur illam fieri debere à Parochis, ut videre eſt apud Monacell. *in Formul. t.* 2. *f.* 11. & concordant adducti per Genuen. *Prax. c.* 70. *num.* 13.

22 Stola in hoc caſu, & pro hac Benedictione, debet eſſe Albi coloris, quia cadit ſub eodem Ritu, ac Purificatio Beatæ Mariæ Virginis, pro qua utitur Eccleſia Paramentis Albi coloris.

23 Genuflexio ad limina Eccleſiæ fit, ut clarè pateat humilitas petentis, quæ ex ſe declarat, non eſſe dignam, ut ingrediatur, cùm adhuc impuram ſe confiteatur; Atque propter hoc Sacerdotem expectat, qui eam ſuſcipiat. Ex hoc venit non eſſe approbandum morem illarum Fœmi- 24 narum, quæ erubeſcunt ſe ſiſtere ad fores Eccleſiæ; & ad Sacriſtiæ Portiunculam ſe conferunt, ut ex illa ſuſcipiantur: hoc enim Rubricæ opponitur, quæ dicit: *ad fores Eccleſiæ*, non *ad Sacriſtiam*. Quandocumque enim completi vult iſte actus liber, debet totaliter fieri ad normam præſcriptam, & omnis erubeſcentia arceri in re tam ſancta.

Candela, quæ defertur accenſa à Puerpera, eſt 25 quia Benedictionem non meretur niſi, qui timet Dominum, & mandatis ejus obtemperans, lucis exempla commonſtrat, unde in Pſalm. 117. habetur: *Ecce ſic benedicetur Homo qui timet Dominum; & videas Filios Filiorum tuorum, &c.* Vel etiam in memoriam, & reverentiam Beatæ Mariæ Virginis, quæ cum Proceſſione Candelarum, & cum luminibus accenſis ab Eccleſia colitur, Quart. *de Benediction. l.* 3. *ſect.* 12. *præ-* 26 *lud.* 2. *num.* 299. Qui etiam ait, *dub.* 2. *præl.* 3. *dub.* 3. *num.* 302. non poſſe Parochum ſibi poſtulare, & uſurpare Candelas, aut alia, quæ occaſione Benedictionis prædictæ, à Mulieribus Puerperis, Eccleſiis non Parochialibus, etiam Regularium repræſentantur; ſed ea pertinere ad ipſos Sacerdotes, vel Regulares, ut cum de la Crux, & aliis, probat Leander *de Præceptis Eccleſiæ*, *Tract.* 6. *diſp.* 10. *q.* 10. ubi affert declarationem Sacr. Congr. ſuper hoc favore Regularium.

Per verba illa Quarti, *d. l. aut alia*: intelligi 27 videntur quædam oblationes, ſeu Buccellata, & dulciaria, quæ tanquam pro Eleemoſyna, & munere, ſponte à Puerperis offeruntur Sacerdoti illi, qui incommodum habet recipiendi illas in Eccleſia: quod licèt expreſsè ab Eccleſia vetitum non ſit, attamen aliquo modo poteſt cadere ſub prohibitione primi Tituli generalis hujus Ritualis, §. 13. ubi monentur Parochi, ne in Sacramentorum adminiſtratione, aliquid, quavis de cauſa, vel occaſione, directè, vel indirectè exigant, &c. Hæc tamen Benedictio non eſt Sacramentum, ſed Sacramentale, & pro conſuetudine locorum, poteſt tolerari oblatio iſtarum rerum.

Quoad aſperſionem cum Aqua Benedicta fa- 28 ciendam: cùm iſta Benedictio fiat ad mundandum, & purificandum, ideò benè ſtat iſta aſperſio cum Verſiculo: *Aſperges me Domine, & mundabor, &c.*

§. II. Deinde porrigens ad manum Mulieris extremam partem ſtolæ, eam introducit in Eccleſiam, dicens; *Ingredere, &c.*

29 Iſta porrectio ſtolæ fit ad tuendam Fœminam ingredientem ab omni Diabolico incurſu, & ad faciendam illi partem rei ſacræ, de qua agitur, eodem modo quo fit in Miniſtratione Sacramenti Baptiſmi. Vide quæ illo loco diximus *De Ordine Baptiſmi Parvulorum*, §. 30 10. & etiam *in Baptiſmo Adultorum*, §. 23. ubi advertendum, quòd ſiniſtra pars Stolæ Sacerdotalis ea eſſe debet, quæ porrigatur, ita & taliter, ut faciliter à manu dextera Mulieris ingredientis accipi poſſit, & hoc pacto intrare, & progredi in Eccleſiam ſtans ad ſiniſtram Sacerdotis illam ſuſcipientis, cui locus dignior convenit.

§. III. Et ipſa ingreſſa genuflectit coram Altari, & orat, gratias agens Deo de beneficiis ſibi collatis, & Sacerdos dicit, *Kyrie eleiſon, &c.*

31 Mulier genuflectit, & Sacerdos ſtat. Illa orat; & hic Preces à Rituali aſſignatas recitat.

32 Altare, ante quod ſiſtere debeat Fœmina, regulariter eſſe poteſt illud, in quo aſſervatur Sanctiſſima Euchariſtia in Tabernaculo, quia ibi verè ſub ſpeciebus Sacramentalibus exiſtit Filius Dei natus ex Maria Virgine, & ita benè diriguntur verba illa Ritualis: *Adora Filium Beatæ*

Mariæ

Mariæ Virginis, *&c.* Nihilominus iſta verba non adeò ſtrictè intelligenda ſunt, ut prohibeatur ne accedat ad Altare Beatæ Mariæ Virginis, quatenus adſit in illa Eccleſia.

33 Oratio facienda à Muliere perdurare debet ad ſui libitum, nec opus eſt, ut Sacerdos expectet finem illius; ſed procedere debet cum præſcriptis precibus; quibus finitis, eam ad Altare orantem relinquere poteſt, & ad ſe expoliandum pergere.

§. IV. Deinde illam aſpergit iterùm Aqua benedicta, in modum Crucis, dicens: *Pax, & Benedictio, &c.*

34 Nova aſperſio fit pro terminatione actus, quia plenè purificata remaneat Mulier in Anima ſua; de effectibus Aquæ Benedictæ multoties diximus, & iterùm ſuo loco, dicemus. Titulo XLV.

35 Remanet, ut de Pſalmo: *Domini eſt Terra, & plenitudo ejus. &c.* aſſignato pro hac Benedictione aliquid dicam. Iſte Pſalmus in ordine Pſalterii Davidici eſt 23. & nuncupatur *Pſalmus Aſcenſionis Dominicæ*, quia in illo habetur ſpeciosè mentio de Aſcenſione Filii Dei, Bellarm. *in Pſal.* 23. Ad Benedictionem iſtam pertinent illa verba in hoc Pſalmo -- *Quis ſtabit in loco ſancto ejus? Innocens manibus, & mundo corde. Hic accipiet Benedictionem à Domino.* Atque ideò aſſignatur recitandus in iſta Benedictione.

DE BENEDICTIONIBUS REGULÆ GENERALES,

TITULUS QUADRAGESIMUS QUARTUS.

SUMMARIUM.

1 *Errores in adminiſtratione Sacramentalium, & Sacramentorum proveniunt ab ignorantia rerum ſignificatarum.*
2 *Benedicere quid ſignificet?*
3 *Eulogia quid ſit?*
4 *Eccleſia fuit inſtitutrix Benedictionum.*
5 *Benedictionum inſtitutio tribuenda Apoſtolis.*
6 *Benedictiones noviſſimè inſtituta ab Eccleſia.*
7 *Benedictionum ſignificationes multa ſunt.*
8 *Benedictionum effectus ſunt quinque.*
9 *Benedictiones aliæ uſurpandæ non ſunt, niſi quæ præſcribuntur à Miſſali, & Rituali Romano.*
10 *Benedictiones falſæ multa circumferuntur.*
11 *Crux in omnibus Benedictionibus apparet.*
12 *Crux non facienda circulariter, ſed in figura quadrangulari.*
13 *Cruces in modum circuli ſunt ſuperſtitioſæ.*
14 *Manus in benedicenda debet eſſe aperta, non autem inflexa.*
15 *Eccleſia fuit ſemper ſollicita pro filiis ſuis.*
16 *Sacerdotibus in conſecratione traditur poteſtas benedicendi.*
17 *Benedictionum myſteria ſunt explicanda Populo.*
18 *Benedictiones aliæ ad Epiſcopos, aliæ ad Sacerdotes ſpectant.*
19 *Benedictiones neque validè, neque licitè fiunt, niſi ab eo, qui habeat facultatem illas faciendi.*
20 *Benedictiones verbales, & ſimplices pertinent ad Sacerdotes.*
21 *Benedictiones aliæ pertinent de jure, aliæ ex delegatione.*
22 *Epiſcopus in omnibus Benedictionibus non poteſt delegare.*
23 *Regulæ generales pro dignoſcendis Benedictionibus quæ ſpectant ad Epiſcopos, & ad Sacerdotes.*
24 *Benedictiones exiſtentes in Miſſali poſſunt fieri à Sacerdotibus.*
25 *Benedictiones exiſtentes in Rituali poſſunt fieri à Parochis.*
26 *Benedictiones facienda à Sacerdote per delegationem Epiſcopi.*
27 *Benedicens ſine facultate peccat mortaliter, & fit irregularis.*
28 *Benedictiones intra Miſſam facienda cum caſula.*
29 *Benedictiones extra Miſſam cum ſuperpelliceo, & Stola facienda.*
30 *Sacerdos quare cùm benedicit, ſtet?*
31 *Stare eſt Juſtorum.*
32 *Sacerdos benedicens caput habere debet apertum.*
33 Adjutorium noſtrum, &c. *Initium omnium Benedictionum.*
34 *Orationes præſcriptæ omnes recitari debent.*
35 *Orationes novæ non debent efformari.*
36 *Si verba Eccleſiæ transmutentur, nulla eſt Benedictio.*

37 *Quot*

37 *Quot modis Benedictio deſtruatur?*
38 *In Benedictionibus ſemper Aqua benedicta habet locum.*
39 *Utrùm requiratur tactus phyſicus Aqua Benedictæ?*
40 *Moraliter impoſſibile eſt ut Aqua aſperſio omnes res tangat benedicendas.*
41 *Res benedicta donec perduret Benedictio, ſacra eſt.*
42 *Res benedictæ thuriſicantur ob venerationem.*
43 *Non in omnibus Benedictionibus ſit thuriſicatio.*
44 *Thuriſicationis ſignificationes.*
45 *Cur non omnes res benedictæ thuriſicentur?*
46 *Tempore Aſperſionis, & Thuriſicationis nihil dicit Sacerdos.*
47 *Ante Benedictionem omnia neceſſaria paranda.*
48 *Res præparandæ pro Benedictione enumerantur.*
49 *Rituale Romanum eſt commodius Miſſali pro Benedictionibus.*
50 *Miſſale, & Rituale ſunt fontes Benedictionum.*
51 *Alii liberculi Benedictionum ſunt periculoſi.*
52 *Altare non eſt onerandum rebus non ſacris, occaſione Benedictionis.*
53 *Eſculenta non ponenda ſuper Altare.*
54 *Nec Veſtes, nec Lapides, nec Campana, nec alia benedicenda.*
55 *Menſa debet eſſe parata pro his prope Altare.*

ORIGINES, & ſignificationes Benedictionum explicandæ veniunt, antequam ad particulares Benedictiones deveniatur: quæ ſignificatio-
1 nes perutiles erunt Sacris Miniſtris; nam ita benè gerent omnia, ſi benè noverint ſignificationes, & myſteria rei gerendæ: Errores enim, & omiſſiones in adminiſtrandis Sacramentis, & Sacramentalibus plerumque proveniunt ab ignorantia illarum rerum, quæ ab iiſdem ſignificantur; quæ verè grandes ſunt, & ſi attentè, & plenè animadverterentur, majorem in Miniſtro gignerent venerationem.

2 Benedicere igitur, ſeu benè alicui dicere, ſecundùm proprietates latini ſermonis, idem eſt quod benè de illo loqui. In ſcripturis verò Benedicere varia ſignificat, prout variis Perſonis, & cum reſpectu ad res varias tribuitur: nam Hominem Benedicere Deo, idem eſt ac laudare Deum, & ei gratias agere, Sarnell. *Ep. Eccl. t. 7. Ep.* 58. Ex adverſo, Deum Benedicere Homini, vel rebus creatis, nihil aliud eſt, quàm ipſis aliquid Boni tribuere, aut virtutem in illis inducere. Sic Deus, *Geneſ.* 1, omnibus Animalibus benedixit dando illis vim creſcendi: Hominem verò Benedicere aliis creaturis idem eſt, ac aliquid boni iis apprecari, aut futurum prædicere, ut patet ex Benedictione Iſaac, & Jacob reſpectu Filiorum, *Geneſ.* 27. & 49. & Coninck *de Sacramentis*, *qu.*78. *art.*1. *dub.*2. *n.*13.

3 Per alios Authores idem ſignificabat *Eulogia*, ac Benedictio, ſeu munuſcula benedicta, quæ in ſignum Communionis Catholicæ ad invicem accipiebant, Clericat. *de Euchariſt. deciſ.*9. *caſ.* 2. *num.* 20.

Quo verò ad Authores Benedictionum, ſeu aliarum Cæremoniarum, & Sacramentalium, quæ ſunt extra ſubſtantiam Sacramenti, debet dici, 4
quòd omnium Inſtitutrix fuerit Eccleſia. Nomine hujus Eccleſiæ veniunt Apoſtoli, & Apoſtolorum ſucceſſores, nempè Summi Pontifices, & Epiſcopi, ut ex Conciliis, & Patribus fusè probat Suarez *T.*3. *in* 3. *part. diſp.* 16. *ſect.*1. Unde quando Benedictiones ſunt antiquæ, nec de earum origine, & principio conſtat, tunc juxta regulam communiter acceptam ex D. Auguſt. *l.*4. *de Baptiſmo, contra Donatiſtas*, earum inſtitu- 5
tio tribuenda eſt immediatè Apoſtolis. Verba Sancti Doctoris ſunt: *Quod univerſa tenet Eccleſia, nec eſt à Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, nonniſi authoritate Apoſtolica traditum rectiſſimè creditur*. Quando verò recentiores ſunt, & approbatæ, tunc dicendum eſt, quòd eas Eccleſia inſtituerit: cui Eccleſiæ 6
certum eſt, collatam fuiſſe hanc poteſtatem à Chriſto, nempe, ut in diſpenſatione Sacramentorum, ſalva eorum ſubſtantia, ea ſtatueret, quæ vel Sacramentorum venerationi, vel utilitati Fidelium magis expedire judicaret; atque hoc expreſsè habetur ex Trident. *ſeſs.* 21. *c.* 2. Sed Benedictiones ad divinum cultum, & utilitatem Fidelium inſerviunt, ergo ab Eccleſia ſunt inſtitutæ, prout latè probat Quartus *d.l. n.*25.

Significationes verò Benedictionum non mino- 7
ris numeri ſunt quàm ipſæ Benedictiones; unaquæque enim illarum id ſignificat, atque pro myſterio habet; ad quod inſtituta eſt: quare non poteſt hìc aſſignari ulla præcipua illarum ſignificatio, niſi de ſingulis ſermo habeatur. Hinc eſt, quòd dum de ſingulis earum tractabimus, illarum ſignificationem exponemus. Omnes certè ſignificationes, vel ad Sacramentorum venerationem, ut diximus, vel ad Fidelium utilitatem diriguntur, cùm quinque aſſignentur præcipui effectus Benedictionis. Primus eſt, remiſſio pec- 8
catorum venialium: Secundus collatio gratiarum excitantium, ſeu prævenientium: Tertius remiſſio pœnarum: Quartus, expulſio, vel compreſſio Dæmonum: Quintus demùm operatio ſanitatum, & ſimilium donorum temporalium, ut cum Quart. *d.l. ſect.*5. *dub.* 2. *n.*47. communiter tradunt Doctores de Sacramentalibus tractantes.

Quare, ut ad hunc finem directè perveniant 9
iſtæ Benedictiones, admonet Corſett. *d. Tr.* 1. *p.*2. *c.*14. *in add.* quòd Sacerdotibus omni ratione cavendum eſt, ne alias Benedictionis formas, ritus, aut cæremonias uſurpent, quàm quæ in libris Eccleſiaſticis, nempè Pontificali, Miſſali, & Rituali Romano continentur; circumferuntur 10
enim, ut ipſe deplorat, non paucæ à ſuperſtitioſis, & maleficiis hominibus compoſitæ, & arte Dæmonum excogitatæ Benedictiones, quæ ut latens venenum, non facilè produnt, & ita multos incautos decipiunt, & in impietatem, prætextu devotionis, aut remedii neceſſarii facilè pertrahunt; neque ad alios fines quocumque prætextu, detorqueri debent, quàm ad quos ab Eccleſia Dei inſtitutæ ſunt, Jac. Eveillon.

Tract.

*Tract. de Proceſſ. Eccleſ. cap. 31. c. de Benedi-
ctionibus Eccleſiaſticis.*
11 In omnibus ferè Benedictionibus triumphale
Crucis ſignum apparet, ſive manu fiat, ſive aſ-
perſione Aquæ Benedictæ. Hoc ſignum, ut no-
tat Corſett. *ibid. num.* 2. non debet fieri per mo-
12 dum circuli, quemadmodum nonnulli faciunt,
ſed debet exprimi in figura quadrangulari, quia
efformando per modum circuli, ſignum Dæmo-
13 nis eſſet. Dextera ergo ſurſum porrecta, inde
quaſi recta ducitur linea deorſum, & tranſverſa-
lis altera extenditur à ſiniſtro ad dextrum la-
tus, & exinde perfectè fit ſignum Crucis ſuper
quamcumque rem, ubi advertendum eſt, ma-
14 num in Benedictionibus, ſeu in benedicendo ſem-
per apertam eſſe debere, non autem inflexam,
juxta reſponſum Sacr. R. C. *in una Albiganen.*
24. Julii 1683. allegata à Sarnellio, *Ep. Eccl.
T. 4. ep. 9. num. 13.* Quæſitum fuit – *Utrùm ce-
lebrans, alios, vel rem aliquam benedicens, de-
beat manum ſemper extenſam tenere, aut illam
inflectere?* Reſpond. *In Benedictionibus congru-
enter juxta Rubricas, & Ritum, videtur mo-
dus benedicendi manu recta, & digitis ſimul
junctis, & extenſis.*
Hæc itaque ſigna adamuſſim fieri maximè in-
tereſt, ad hoc *ut* ſuum ſortiantur effectum,
15 Leon. *Prax. Archiep. p. 1. cap. 6. num. 19. in
fine.* Sollicita namque fuit Eccleſia pro chariſſi-
morum filiorum ſuorum tam vivorum, quàm De-
functorum benedictione, & ſanctificatione: non
enim ſola Sanctiſſima Sacramenta à Chriſto Do-
mino Sponſo ſuo accepit, ſed varias Orationes
longè efficaciſſimas ordinavit.
Itemque advertens, humani generis hoſtem Dia-
bolum, hominum ſpirituali, & corporali ſaluti,
etiam in rebus creatis eorum uſui neceſſariis,
identidem inſidiari, diverſos exorciſmos, pre-
cationes, & benedictiones Sacerdotales præ-
ſcripſit ad omnem infeſtiſſimi inimici poteſta-
tem eradicandam, ſalutemque populorum, in
quiete, & felici ſtatu tuendam, & conſervan-
dam. Unde in Sacerdotum Conſecratione, Spi- 16
ritu Sancto dictante, fieri cernimus, quòd dum
eorum manus Sacro Chriſmate, ab Epiſcopo
inunguntur, poteſtas traditur, & confertur, ut
quidquid benedixerint, benedicatur, & quidquid
conſecraverint, conſecretur, & ſanctificetur,
*Sacerdotal. Brixin. diſt. 10. de diverſis Benedi-
ctionibus, pag. 368.*
Quarum omnium Benedictionum myſteria, & 17
ſignificationes decrevit S. Carolus, *Act. p. 1.
Conc. Prov. 2. tit. 1. decr. 7.* ut ab Epiſcopis ex-
plicarentur Populo in actu ſolemniter alicui rei
benedicendæ, ut magis Fideles ad Divinarum re-
rum cultum excitentur: quod & à Parochis inſinuat
faciendum, *Act. p. 4. Inſtruct. Prædic. Verbi Dei*,
non enim ſemper Epiſcopi verbo prædicare valent.

§. I. Noverit Sacerdos, quarum rerum benedictiones ad ipſum, & quæ ad Epiſcopum ſuo jure pertineant, ne majoris dignitatis munera, temerè, aut imperitè umquam uſurpet propria authoritate.

18. Opus eſt itaque, ut Sacerdos, authoritatem,
& poteſtatem ſuam benè noſcat, ne ſe extendat
ultra munus ſibi commiſſum: quælibet namque
Benedictio non poteſt neque validè, neque lici-
19 tè fieri niſi ab eo, qui ad tale munus deſigna-
tur ab Eccleſia, Quart. *Sect. 4. dub. 2. n. 17.*
Ex deſignatione autem Eccleſiæ, aliquæ Benedi-
ctiones pertinent ad ſimplices Sacerdotes, ali-
quæ ad ſolos Epiſcopos, aliæ demùm ad Sum-
mum Pontificem.
20. Ad Sacerdotes Epiſcopo inferiores pertinent
Benedictiones ſolùm verbales, ſeu ſimplices, in
quibus non intervenit unctio Chriſmatis, vel
Sacri Olei. Inter iſtas verò nonnullæ ſunt,
21 quæ ipſi Sacerdori pertinent de jure, & ratio-
ne Ordinis, aliæ quæ poſſunt ab eo conferri
virtute delegationis factæ ab Epiſcopo; cùm
ſint etiam nonnullæ verbales, & ſimplices,
quæ ſoli Epiſcopo pertinent, ſed poſſunt ab
eo delegari ſimplici Sacerdoti. Dixi, nonnul-
læ, quoniam non in omnibus Benedictionibus
22 habet poteſtatem Epiſcopus delegandi, ſed in iis
tantùm, in quibus non intervenit unctio Chriſ-
matis, vel ſunt materia alicujus Sacramenti,
cujuſmodi ſunt Benedictio Chriſmatis, & Olei
Infirmorum, aliaque in Pontificali enumera-
ta.
23 Ad hoc verò ut clarè pateat vel Parocho,
vel ſimplici Sacerdoti, quænam Benedictiones
ſibi competant, quænam Epiſcopo, & in qui-
buſnam neceſſaria ſit Epiſcopi diſpenſatio, po-
nit regulam generalem Clericat. *de Sacrament.
Euchariſt. deciſ. 8. caſ. 1. numer. 45.* dicens:
Quòd Benedictiones exiſtentes in Miſſali poſ-
ſunt fieri à quocumque Sacerdote, citra præju- 24
dicium jurium Parochialium: Quæ verò ſunt in
Rituali, à ſolo Parocho ſunt faciendæ. Sed 25
clariùs procedit ipſum Rituale Romanum, dum
per primum ponit Benedictiones ad Parochos,
ſeu Sacerdotes pertinentes: poſt hæc identidem
diſtribuit, & enumerat Benedictiones ab Epi-
ſcopis, vel aliis facultatem habentibus facien-
das. Ergo in his ſecundis debet Parochus, ſeu
Sacerdos animadvertere, & benè dignoſcere
quæ ſibi non pertinere poſſunt, niſi præmiſſa 26
delegatione ab Epiſcopo facienda. Cuncta ita-
que cura Parochi, vel Sacerdotis debet eſſe in
practico quodam, & diligenti examine Rubri-
carum Ritualis, quarum leges ſequendo errare
non poterit ex imperitia, ſed tantùm ex teme-
ritate, ſi nolit ea facere, quæ ibi præſcribun-
tur.
Quod ſi temerè, & ſcienter, & tanquam 27
ex Officio quis uſurpare vellet ſibi authorita-
tem benedicendi, competentem ſoli Epiſco-
po, & ſuperiori, peccaret mortaliter, & ef-
ficeretur irregularis, Quart. *titul. 1. dub. 10.
num. 44.*

§. II. In omni Benedictione extra Miſſam, Sacerdos ſaltem ſuperpelliceo, & ſtola pro ratione temporis utatur, niſi aliter in Miſſali notetur.

28 Notanda ſunt illa verba *extra Miſſam*, quia
Benedictiones, quæ intra Miſſam fiunt, aliam ve-
ſtem non exigunt, niſi illam, quæ Miſſæ conve-
nit, nempè caſulam, &c. Cæterùm in Benedictio-
nibus extra Miſſam, ſemper ſuperpelliceo, & Sto- 29
la uti debet Sacerdos, ut jam dictum eſt *Tit.* 1.
§. 7. Vide ibi rationes, & ſignificationes, & Ga-
vant. *de Rubr. Benedict. p.* 4. *t.* 19. *n.* 3.

§. III. Stando ſemper benedicat, & aperto capite.

30 Idem affirmat Gavant. *d. l. n.* 4. ſed ibi rationem
non aſſignat, quæ tamen eruitur ex ab eo dictis
31 *ad Rubr. Miſs. p.* 2. *t.* 5. nempe, quòd ſtare, Ju-
ſtorum eſt: Genua flectere, Peccatorum. Atqui
in hoc loco Sacerdos Perſonam, & figuram Juſti
repræſentat, cùm per Benedictionem tribuat ju-
ſtificationem, & Sanctificationem rebus ab eo be-
nedictis: Ergo ſtare debet ad inſtar Juſti.

Inſuper apertum, ſive detectum habere de-
bet caput. Itaque Papa, *cap. Nullus, de con-* 35
ſecrat. diſtinct. 1. juſſit, ne velato capite Sa-
cerdotes adſtarent Altari: Et quamvis non om-
nes Benedictiones fiant ad Altare, attamen in
loco Sacro, ut plurimùm, ex regula generali,
ſolent fieri, cui loco, & miniſterio convenit
maxima reverentia.

§. IV. In Principio cujuſcumque Benedictionis dicat ℣. *Adjutorium noſtrum, &c.* Deinde dicatur Oratio propria, una, vel plures, prout ſuo loco notatum fuerit.

33 Cùm Benedictio quævis à Deo proveniat, qui
Author, & largitor omnium Bonorum eſt, jux-
ta illud: *Invocabunt nomen meum ſuper Filios
Iſrael, & ego benedicam eis, Num.* 6. 27.
ideò in principio cujuſcumque Benedictionis,
ejus auxilium imploratur, ut adſtantium mentes
eleventur ad meditandum Deum, qui in illo actu,
per Sacerdotem Miniſtrum ſuum Benedictionem
largitur.
34 Quo verò ad Orationes præſcriptas, omnes,
& ſingulæ recitari debent, nec una omitti, nec
nova efformari magis apta ad rem benedicendam,
nec demùm abbrevianda, ſeu amplianda, nec
35 transferenda. Sunt enim Orationes de eſſentia,
ac neceſſitate ad valorem Benedictionis; ideòque
ſi omitterentur, vel ſi aliquo modo deforma-
rentur, malè ageret Sacerdos, recedendo ab uſu
Eccleſiæ, & à verbis communiter adhiberi ſo-
litis: Imò ſi mutatio fieret in alia verba diver-
ſæ ſignificationis, & tanta fieret, ut principa-
lis ſignificatio ab Eccleſia intenta non haberetur, 36
nulla eſſet Benedictio talis, eò quia cùm tota
vis Benedictionis in applicatione ſignificationis
conſiſtat, conſequens eſt, ut deſtructa ſignifi-
catione deſtruatur etiam Benedictio, quod fieri
poteſt, vel omiſſione, vel additione, vel mu- 37
tatione, vel demùm detractione: & ſi hoc ma-
litiosè ageret Sacerdos; graviter peccaret, ut
notat Quart. *ſect.* 3. *dub.* 2. *n.* 20. *& ſect.* 4. *dub.*
10. *num.* 45. cum variis DD. magna enim ad-
vertentia iſtæ Orationes elaboratæ ſunt ab Eccle-
ſia, & à locis Sacræ Scripturæ, & Sanctorum
Patrum extractæ, ut id ſignificent, cui ab Ec-
cleſia applicantur.

§. V. Poſteà rem aſpergat Aqua benedicta, & ubi notatum fuerit, pariter incenſet, nihil dicendo.

38 In omni Benedictione, vel paucis certè exce-
ceptis, Aqua benedicta habet ſuum locum, ob
illas magnas, & innumerabiles virtutes, de qui-
bus dicemus in ſequentibus Titulis; concurrit
enim ut cauſa ad illas, quia dum res aſpergun-
tur, ſanctificantur, Quart. *d. tit.* 3. *ſect.* 1. *de
Bened. ſimpl. num.* 203. Utrùm verò ad conſe-
39 quendos effectus Aquæ Benedictæ, requiratur ejuſ-
dem contactus phyſicus, vel ſufficiat moralis?
Reſpondet idem Quart. *d. l. dub.* 7. *n.* 213. ſuffi-
cere contactum moralem, quoties aſperſio A-
quæ acceptatur à Perſonis, ſuper quibus dirigi-
tur, exempli gratia, ſigno aliquo inclinationis,
vel ſimili geſtu: Vel ſi fiat aſperſio ſuper rebus
40 inſenſibilibus, quoties intentio Aſpergentis ad eas
dirigitur, quamvis Aqua non pertingat phyſi-
cè ad illas: impoſſibile enim moraliter eſt,
ut aſperſio ſemper phyſicè omnes res tangat,
ſuper quibus fit: alioquin vana, & fruſtranea
eſſet ſæpiſſimè iſta aſperſio.

Statim verò ac res una benedicta eſt, do- 41
nec perduret Benedictio, ſacra eſt; & meretur
thurificari ob venerationem. Non omnes verò 42
res benedictæ thurificari ſolent, ſed illæ tan- 43
tùm, quæ à Rituali præſcribuntur.
Multæ ſunt ejus ſignificationes, & myſteria à
Quarto enumerata *d. tit.* 2. *Prælud.* 2. *num.* 111.
Sed præcipuè fit ad expellendos, & fugandos 44
Dæmones, prout probat Innoc. III. *de myſter.
Miſſæ, l.* 2. *cap.* 17. & exprimitur in Benedi-
ctione quinque Granorum Incenſi, quæ fit in
Sabbato Sancto, his verbis: *Expulſa Diabolicæ
fraudis nequitia, virtus tuæ majeſtatis aſſi-
ſtat.*
Cur verò in aliquibus Benedictionibus præſcri- 45
batur ab Eccleſia Incenſatio, & in aliis non,
erit fortaſſe pro majori ſolemnitate. Hoc tamen
pro certo habendum eſt, in illis omnibus Bene-
dictionibus, quæ in noſtro Rituali Romano de-
ſcribuntur, nuſquam præſcriptam eſſe Incenſa-
tionem,

tionem, ſive ſit Benedictio Sacerdotalis, ſive ſit Epiſcopalis. Unicè legimus incenſari debere novum Tumulum in ejuſdem prima Benedictione, pro quo vide quæ in illo loco diximus *Titulo de Exeq.* §. 15.

46 Dum ſit Aſperſio, & Incenſatio nihil dicit Sacerdos benedicens, quia preces jam abſolutæ ſunt, & Oratio imperratoria expleta: eſtque hoc tamquam complementum Ritus, nullaque major additur ſignificatio, quæ jam per Preces, & Orationes expreſſa non fuerit, nihilque aliud eſt impetrandum.

§. VI. Cùm Sacerdos aliquid benedicturus eſt, habeat Miniſtrum cum Vaſe Aquæ benedictæ, & Aſpergillo, & cum hoc Rituali libro, ſeu Miſſali.

Optimom eſt conſilium circa hoc, quod à
Sacerdotali Brixinenſi habemus *diſt.* 10. *de di-
verſis Benedictionibus*, *pag.* 370. *ad notan.* In-
47 quit enim -- *Porrò Sacerdotes generaliter moni-
tos volumus, ne ad Sacras Benedictiones im-
parati accedant; ſed agenda pridiè ſtudiosè re-
videant, neceſſaria præparent, ac cum Miniſtris
circa Ceremonias tempeſtivè concordent: ne in
ipſo actu confuſiones oriri neceſſe ſit. Quibus
48 autem in Eccleſiis Miniſtrorum numerus, juxta
præſcriptum, vel cantus, vel alia adhiberi
non poſſunt, Sacerdos ſolus faciat quod po-
teſt: nihil tamen in ſubſtantialibus omitten-
do, immutando, addendo, aut detrahendo:
etſi quæ cantari nequeunt, clara, & intelligibili
voce, ita diſtinctè, lentè, ac graviter legan-
tur, ut ab omnibus facilè percipiantur.*

In hoc conſilio habet Sacerdos benedicturus
totam ſeriem rerum à ſe advertendarum, tum
ante Benedictionem, tum in actu ipſius Benedi-
ctionis, unde aliquid aliud addere ſupervaca-
neum eſt. Unicè dicam debere ſecum in Bene-
dictionibus Sacerdotem habere hunc Librum Ri-
tualem, ſeu Miſſale, quia in ambobus iſtis Sa-
cris Voluminibus Benedictiones legitimè cum
proprio Ritu deſcribuntur. Gavantus verò de
Benedict. 19. addit, Miſſale eſſe magis manua-
le, & copioſum, atque obvium: Ego dico,
magis amplum, & obvium eſſe Rituale, imò 49
& magis commodum. Quidquid ſit, iſti duo
Libri unicè debent eſſe Fontes Benedictionum Sa- 50
cerdotalium in Eccleſia Romana Catholica facien-
darum, non quidam alii libercoli, quorum uſus
periculo non caret, cùm ab Eccleſia non ſint 51
approbati, quia fortaſſe nimiùm copioſi: unde
eſt quòd Summus Pontifex nonnullos illorum de
recenti prohibuerit, ut dictum fuit in Titulo 1.
hujus Libri, §. 16.

§. VII. Caveat, ne Benedictionis cauſa, ponat aliquid indecens ſuper Altare, veluti eſculenta: ſed quod ejuſmodi eſt, ponatur ſuper menſam, commodo loco paratam.

52 Hoc idem innuit Gavant. *p.* 4. *t.* 19. non enim
convenit, Sacrum Altare in Menſam cauponæ
53 tranſmutare. Eſculenta hic tantùm notat Tex-
tus, prout ſunt Ova, Panes, Agni Paſchales,
Fruges, & alia comeſtibilia: quibus addo po-
tulenta, prout Oleum, ob periculum effuſionis,
qua deturpetur Tobalea. Sunt etiam alia, quæ
quamvis nec eſculenta, nec potulenta ſint, atta-
men indecens videtur, quòd ſuper Altare col-
locentur, prout ſunt Veſtes, etiam Monialium
54 benedicendæ, Enſes, Vexilla, Lapides ad uſum
Altaris, ſeu Petræ angularis, Campanulæ, Can-
delæ, Olivæ, ſeu Palmæ, Cineres, Sal, & ſi-
milia, de quibus etiam mentio ſit in *Act. Med.
p.* 4. *Inſtr. general. pro Benedictionibus.*

Pro his rebus igitur debet eſſe Menſa para- 55
ta, loco commodo, ſeu in Sacriſtia, ſeu pro-
pe Altare ad cornu Epiſtolæ, ubi fieri debent
Benedictiones; ſemper tamen pro ratione eo-
rum, quæ benedicuntur. *Acta. ibid.* Plura de
Benedictionibus habebis ex Sarnell. *Ep. Eccleſ.
T.* 3. *Ep.* 9.

ORDO AD FACIENDAM AQUAM BENEDICTAM,

TITULUS QUADRAGESIMUS QUINTUS.

SUMMARIUM.

1 *Quare prima Benedictio particularis ſit illa Aquæ luſtralis?*
2 *In omnibus Benedictionibus Aqua luſtralis adhibetur.*
3 *Benedictio hæc attentè debet fieri.*
Comment. ad Rituale.
4 *Quare quandòque Dæmones non timeant Aquam luſtralem?*
5 *In quo differant materia, & forma hujus Aquæ?*
6 *Si Benedicens ſit aliqua cenſura innodatus, ſit irregularis.*
7 *Quare dicatur Aqua luſtralis?*

8 *Victima in antiquis Sacrificiis aſpergebantur hac Aqua.*
9 *Quinam fuerit inventor Aquæ benedictæ.*
10 S. Matthæus *habetur pro vero Authore hujus benedictionis.*
11 Paulus Maria Quartus *diligenter ſcripſit de Aqua benedicta.*
12 *Alii Authores qui de hac Aqua ſcripſerunt.*
13 *Aqua benedicenda diebus Dominicis.*
14 *Die Dominico non debet omitti iſta aſperſio.*
15 *Aqua difficiliter remanet pura per octo dies.*
16 *In die Paſchæ & Pentecoſtes ubi adſit fons Baptiſmalis, non benedicitur Aqua.*
17 *Poteſt hæc Aqua benedici alio tempore.*
18 *Peccat is cui incumbit renovatio Aquæ, ſi hæc ob ejus negligentiam putreſcat.*
19 *Sal benedicendus debet eſſe naturalis.*
20 *Sal quare benedicatur priuſquam Aqua?*
21 Quartus *nihil loquitur de Salis Benedictione.*
22 *Aqua debet eſſe naturalis, & munda.*
23 *Cum Aqua benedicta non licet extraneum liquorem miſcere.*
24 *Niſi ſit pauca quantitas Aquæ fragrantis.*
25 *Si Aqua extranea eſſet multa, peccaret qui hoc faceret.*
26 *Dare Candelam non benedictam pro benedicta non eſt grave peccatum.*
27 *Loca Sacra conveniunt rei Sacræ.*
28 *Aqua poteſt ubique locorum benedici.*
29 *Unica Benedictione an benedici poſſint multi Fontes?*
30 *Miniſter debet accedere ad ſingulos pro immiſcendo Sale.*
31 *An res benedicenda debeant eſſe ſub oculis Miniſtri.*
32 *Stola violacea adhibenda eſt.*
33 *Niſi qui benedicit, debeat illicò celebrare Miſſam.*
34 *Exorciſmi non omnes abſolutè inchoantur.*
35 Oremus, *quare hìc ponatur?*
36 *Quare exorciſmi dirigantur ad res inanimatas?*
37 *Si adeſſet Præſtigium in Aqua, conjurationes diriguntur Dæmoni.*
38 *Quare Orationes terminentur:* Per eum qui venturus eſt?
39 *Cruces in exorciſmis benè efformandæ.*
40 *Immixtio ſalis fit ter in modum Crucis.*
41 *Sal purificatur ab Aqua.*
42 *Scriptura Eliſæi Prophetæ.*
43 *Benedictio quid conferat materiæ?*
44 *Aqua Fidelibus omnibus debet diſtribui.*
45 *Aqua poteſt benedici quocumque tempore.*
46 *Aſperſio facienda à Celebrante ante Miſſam Parochialem.*
47 *Mos antiquus retinendi Aquam benedictam in domibus.*
48 *Aqua Baptiſmalis antiquitùs cuſtodiebatur in domibus.*
49 *Sed ante Chriſmatis infuſionem.*
50 *Aqua benedicta in domibus debet ſæpè renovari.*
51 *Virtutes hujus Aquæ.*
52 *Ad cubile Fidelium ſervari ſolet.*
53 *Quare Olea Sacra cuſtodiantur ſub Clave?*
54 *Quare Aqua Benedicta palàm exponatur?*
55 *Aqua Benedicta quæcumque maleficia diſſolvit.*

GENERALIBUS ita expoſitis de Benedictio- 1
nibus, ſuccedunt Benedictiones in ſpecie,
quarum prima eſt illa Aquæ luſtralis, ſeu Bene-
dictæ, hac potiſſimùm ratione, quia illa una
cum ſigno Crucis utendum eſſe in omnibus ferè 2
Benedictionibus, præſcribit Eccleſia, etiamſi res
benedicenda fuerit priùs Oleo Sacro inuncta, ut
videre eſt in conſecratione Calicis, & Patenæ.
Si itaque fieri volunt cæteræ Benedictiones à Sa-
cerdote, neceſſe eſt, ut paratam priùs habeat
hanc Aquam benedictam, cum qua benedictiones
ſuas expediat, ut patet ex ipſo Rituali, in quo
poſt Orationes, & Preces adhibitas in benedi-
ctionibus, ſemper ſubjungitur: *Deinde aſpergat*
Aqua benedicta, &c.

In hac benedictione omnem diligentiam, & 3
attentionem adhibere debet Sacerdos, ut ritè,
& rectè fiat: quandoque enim Dæmones Aquam
luſtralem nequaquam rimuiſſe dicuntur, quia non 4
fuerat ritè benedicta, Leo *Prax. Archiep. p. 1.*
c. 6. num. 29. in fine. Verba itaque attentè pro-
nuncianda ſunt pro forma hujus Benedictionis:
in hoc enim differt materia à forma; quòd ſi in 5
forma aliquid deeſt, ampliùs forma non eſt:
materia verò ſemper eadem manet, ex Philoſo-
pho, qui ait: *Remota aliqua parte materiæ re-*
manet materia, ſed remota parte formæ, rece-
dit forma, Sarnell. *Ep. Eccl. T. 4. ep.* 18. Præ-
ter diligentiam in adimplendis præſcriptis à Ri-
tuali in hac Benedictione, debet Sacerdos cave-
re, ne ſit aliqua cenſura innodatus, quia ſi cum 6
tali vinculo Benedictionem facere præſumeret, fie-
ret irregularis, Corſett. *de Bened. in adden. nu-*
mer. 3. qui citat Sylveſt. & Polacc. *p. 2. t. 7.*
num. 1. in add.

Antequam verò ad explicationem Textus de-
veniamus, neceſſarium duco, ut nomen expli-
cemus hujus Aquæ, & quare *Luſtralis* voce-
tur.

Ab antiquis, & quidem à Gentilium ritu du- 7
citur hæc Aqua, quæ ideo *Luſtralis* dicebatur,
quia à Sacerdote, purgationis cauſa aſpergeba- 8
tur ſuper Victimas, & ſupra Populum Templa
ingredientem; ideoque purgandi, ſeu expiandi
vim habet hæc vox. Hinc Ovid. 3. *de Pont.*
El. 2.

Spargit Aqua captus Luſtrali Graja Sacer-
dos.

Qui Ritus poſtea ab Eccleſia ſanctificatus fuit,
uſque ab ejus exordiis, nam (quidquid dicant
nonnulli Authores, quòd hujus Aquæ benedictæ
inventor fuerit Alexander Papa I.) clarè Marſi- 9
lius Columna in ſua *Hydragiologia* 1. *cap.* 2. *à*
num. 38. demonſtrat, verum Authorem debere
cognoſci S. Matthæum Apoſtolum, à quo dein- 10
de cæteri Apoſtoli, & ſubinde Epiſcopi ſuſcepe-
re, Durant. *l. 2. c. 21.*

De hujus Aquæ origine, cauſis, myſteriis, 11
docu-

documentis, virtute, & effectibus diffusè loqui-
tur Quart. *Tit. 3. de Benedict. ſimpl.* ideòque ad
tam diligentem Scriptorem Lectores meos remit-
to, ne videar hìc inutiliter repetere quæ ab il-
lo tam luculenter expoſita ſunt, in aureo ejus
libello *de Benedictionibus*. Unicè addam, Vvi-
cleff. & Vvalden. impiè aſſeruiſſe, Aquæ Benedi-
ctionem, quemdam magicæ artis uſum eſſe, ex,
Bellarmin. *l.3. de cultu Sanctorum, c.3.*
12 Scripſit inſuper, & multa ſcitu digna nota-
vit de Aqua benedicta, Gavant. *p.4. t.19* Multa
Piſcara *l.1. ſect.4. c.6. num.4. l.2. ſect.2. c.1. n.5.*
Multa Corſett. & ferè omnes, qui de Sacramen-
tis & Sacramentalibus pertractarunt, utpotè Ca-
ſal. *de vet. Sacr. rit. cap.36.* & nuper Sarnellius
Epiſcopus Vigilien. in *Epiſt. Eccl. T. 4. Ep.* 18.
Cardinalis Valerius in *Theſaur. piar. iuſtit. pag.*
237. & 240. ubi ſignanter effectus tum ſpiritua-
les, tum corporales, ex B. Alexandri verbis
enumerat. His dictis ad Textum me confero.

§. I. Diebus Dominicis, & quandocumque opus fuerit, præparato Sale, & Aqua munda benedicenda in Eccleſia, vel in Sacriſtia, Sacerdos cum ſuperpelliceo, & ſtola violacea indutus, primò dicat ℣. *Adjutorium noſtrum in nomine Domini, &c.*

13 Adeò rigoroſum eſt hoc Præceptum de bene-
dicenda Aqua diebus Dominicis, ut Gavantus
d. p. 4. t. 19. litt. n, non renuerit ſcribere; num-
quam omitti debere tali die hujuſmodi aſperſio-
nem, & à priori benedictionem, in memoriam
baptiſmi, qui in Dominica Paſchatis ſolemniter
celebratur. *Microlog.*41. Rup. *l.7. cap.*28. Circa
quam obligationem Burcard. *l.2. c.* 12. & Caſal.
*d. cap.*36. afferunt Canonem Concilii Nanetenſis
14 hujuſmodi -- *Omnibus diebus Dominicis, unuſ-
quiſque Presbyter, in ſua Eccleſia, ante Miſ-
ſarum ſolemnia, Aquam Benedictam faciat in
vaſe nitido, tanto myſterio convenienti, de qua
Populus intrans aſpergatur.* Ex quo apparet,
quòd non tantùm fieri debet aſperſio ex hac
Aqua, ſed etiam nova benedictio quolibet die
Dominico, contra malam conſuetudinem non-
nullarum Eccleſiarum, etiam Cathedralium, in
quibus utique Aſperſio fit, ſed ex Aqua jam
aliàs benedicta, quod apertè eſt contra ritum,
qui præcipit hanc renovationem Aquæ benedictæ
ad evitandam facilem ejus corruptionem, & im-
mixtionem cum ſordibus: pura enim difficilè re-
manet Aqua extra ſuum fontem expoſita per in-
15 tegram hebdomadam. Ultraquamquòd hæc re-
novatio Aquæ ſuum habet myſterium, ſignifi-
cando ſingulis diebus Dominicis memoriam Sa-
cramenti baptiſmatis, Quart. *t. 3. dub.* 4. *nu-
mer.* 210.
16 Excipiuntur tamen à prædicta Regula, Do-
minicæ Reſurrectionis, & Pentecoſtes, in quibus
non benedicitur hæc Aqua in Eccleſiis ubi adſit
fons baptiſmalis, ſed aſpergitur Clerus, & Po-
pulus cum Aqua pridie benedicta in Fonte ad
hunc finem reſervata, ut clarè loquitur *Miſſale
de Benedict. Font. bapt.*
17 Poteſt etiam alio tempore benedici hæc Aqua,
prout notat textus noſter, nempe *quandocumque
opus fuerit*, ſcilicet infra hebdomadam, quan-
do jam benedicta conſumpta, vel putrefacta ſit,
præcipuè tempore Æſtivo. Et in hoc caſu pro-
jici debet in Sacrarium alia Aqua, vel præce-
dentis hebdomadæ, vel quæ fœtens jam ſit.
18 Quòd ſi putreſcat hæc Aqua benedicta ob negli-
gentiam Sacriſtæ, vel ejus ad quem hoc perti-
net, & non fiat ſtatuto tempore talis benedi-
ctio, iſti peccant venialiter contra reverentiam
debitam rebus ſacris, ob indecentiam, & ali-
qualem Populi offenſam: quamvis hæc Rubri-
ca habeatur à nonnullis pro directiva, non
verò præceptiva, Quart. *ibidem, numer.* 210.
Sed ut de Sale dicamus. Iſte Sal debet eſſe
naturalis, albus, ſi fieri poteſt, arens, non ve- 19
rò humidus, & inſuper qualis à nobis deſcriptus
fuit in Titulo *Ordinis Baptiſmi parvulorum*, §.6.
& in illo *de Sacris Oleis, & aliis requiſitis ad
Baptiſmum*, §. 8. Atque ideò iſte Sal benedici- 20
tur ante Aquam, quia debet immiſceri cum Aqua
in actu benedictionis, ideòque priùs debet eſſe
benedictus.
Miror tamen, quòd alioquin diligentiſſimus 21
Paulus Maria Quartus, qui de benedictionibus
adeò luculenter ſcripſit, & præſertim de Aqua
luſtrali, nullam mentionem faciat de Salis be-
nedictione neque in actu baptiſmi, neque in
actu conficiendæ dictæ Aquæ luſtralis, quia be-
nedictio Salis, ut alibi diximus, duplex eſt: tunc
enim loquuti fuimus de Sale inſerviente ad baptiſ-
mum, nunc verò de Sale adhibendo in confi-
cienda Aqua benedicta: Sed ſignificationes, &
myſteria utrobique ſunt eadem, unde ad præ-
dicta loca videre eſt, quæ jam diximus, &
inſervient ad explicationem Rubricæ præſentis.
Aqua porrò quæ benedicenda eſt, debet eſſe 22
naturalis, ſive è fonte, ſive è fluvio, ſive è pu-
teo, ſive è ciſterna pluviali, dummodò ſit pu-
ra, & munda, ob dignitatem rei Sacræ, ad
quam inſervire debet, & ne inquinet res, ſeu
Perſonas ſuper quibus projicitur. Nec licitum eſt
quidquam extranei liquoris miſcere cum iſta A- 23
qua, niſi ſit in parva quantitate, & ad decen-
tiam congruus, veluti Aqua roſacea ob fragran-
tiam odoris, quia in hoc nulla apparet indecen- 24
tia, & obtinuit tolerantiam in Eccleſia; quæ to-
lerantia cùm ſit tacitus conſenſus, facit, ut Sa-
cramentalia, quæ pendent ex arbitrio Eccleſiæ,
non alterentur, ex Quart. *dict. loc. dub. 6. nu-
mer.* 211.
Si verò tanta quantitas extraneæ, & non be- 25
nedictæ Aquæ ſuperaret Aquam benedictam, &
ita exponeretur Aqua non benedicta pro benedi-
cta, peccaret is, per quem talis immixtio fieret,
ſed tantùm venialiter, ut notat idem Quart.
dict. l. num. 212. quia in hoc non apparet gra-
vis irreverentia contra Religionem, nec grave
damnum aliorum: ſicuti nec graviter peccaret 26
qui daret alteri Candelam non benedictam pro
benedicta.
Loca præſignata ad faciendam iſtam Aquam 27
benedictam ſunt Eccleſia, vel Sacriſtia. De fa-

ſto

ἑto loca Sacra magis conveniunt rei Sacræ: ſed
nihilominus extendi poteſt hæc Benedictio etiam
ad domos privatas, ut in *Titulo de Sanctiſſimo*
28 *Viatico* diximus, atque ideò poteſt hæc Aqua ubi-
que locorum benedici tum validè, tum licitè,
quia non eſt in ſoperiori ordine rerum Sacrarum;
cùm ſæpiſſimè contingat, Aquam iſtam, licèt be-
nedictam, in terram cadere, quando illa aſpergun-
tur fideles, nec ulla adhibetur cautela ad impe-
diendum, ne à prætereuntium teratur pedibus,
Quart. *d. l. num.* 212. ubi curioſam quæſtiooem
promovet *dub.* 3. *n.* 209. ſcilicet, Utrùm unica
29 Beoedictiooe poſſint benedici plures fontes Aquæ
inter ſe diſtantes? & Reſpondet, poſſe validè,
& licitè beoedici omnes Aquæ fontes, qui ſunt
coram Sacerdote benedicente intra viginti paſsus:
modò idem Miniſtet poſt Orationes, vel Exor-
30 ciſmos, accedat ad ſingulos quando facienda eſt
mixtio Salis cum Aqua. Ratio eſt, quia ſufficit
præſentia moralis materiæ, quæ benedicitur co-
ram Miniſtro, quæ judicio prudentum ſalvatur
iorra viginti paſsus. Quæ doctrina valet etiam
ad reſpondendum illi dubio: An Res quæcum- 31
que benedicendæ debeant eſse præſentes Miniſtro,
à quo ſit Benedictio? Circa quæ vide Quartum,
d. Sect. 2. *dub.* 4. *num.* 10.

Sacerdotis eſse hanc Benedictionem ex Con-
cilio Nannetenſi docet Gavantus, *p.* 4. *tit.* 19.
litt. b. De Stola verò violacei coloris (qui co- 32
lor eſt mœſtitiæ, & humilitatis) non currit ſem-
per regula: nam ſi Sacerdos benedicturus Aquam,
illicò celebraturus eſt Miſsam, debet ſuper Al- 33
bam adhibere ſtolam Miſsæ coovenientem, tan-
quam pro initio ad Sacrificium. Si alius eſt,
tunc violaceam adhibere debet, quia connecti-
tur unicè cum Ritu pœnitentiali ad expianda
peccata cum aſperſione Aquæ luſtralis, Gavant,
ibidem,

§. II. Deinde abſolutè incipit Exorciſmum Salis, &c.

Non omnes exorciſmi abſolutè inchoantur, ſed
aliquibus antaponitur admonitio, ſeu indictio:
34 *Oremus*. Cùm hæc verò Oratio noo ſit, oon
debet invitare Populum ad orandum, ideoque
35 abſolutè incipit. In adjurariooe aliquid petimus
propter Deum: in Oratione verò aliquid Deo
petimus. In hoc loco, pro benedicendo Sale uti-
tur Sacerdos, primùm exorciſmo, ſeu adjuratio-
ne, & deinde Benedictione. Vide fuſiùs Quart.
d. de Benedict. in genere, dub. 1. *n.* 18. 19. ubi clara
affertur Doctrina de exorciſmis, & de omnibus
quæ ad rem præſentem faciunt, doctiſſima ſit ex-
plicatio. Circa quod notabile eſt, verba exorciſ-
36 morum dirigi ad res inanimes, nempe ad Salem,
Aquam, &c. ac ſi eædem obedire debeant conju-
rationi, vel ſenſum verborum coocipere, ſed id
non propter hoc ſit: ſit ad denotaodum ipſam
Adjurationem operaturam ſuum effectum in præ-
dictis rebus, vel tanquam in ſubjectis, vel per
ipſa, tanquam per inſtrumenta. Si adeſſent in
Sale, vel Aqua aliqua præſtigia, conjurationes 37
diriguntur Dæmoni occupanti illud corpus, ut
effugiat, & ſinat talem materiam operari in bo-
num Fidelium.

Porrò Orationes quæ recitantur ſuper Aquam, 38
finiunt: *Per eum qui venturus eſt judicare ſæ-
culum per ignem*, quia Diabolus timens Dei ju-
dicium timet, & fugit, Rubeus *l.* 2. *c.* 30. *de
Orat.*

Benedictiones, ſeu ſigna ✠ Crucis, quæ in 39
exorciſmo ter, & in Benedictione bis fiunt,
oportet, ut benè efformentur, & diligenter, ne
videamur potiùs illudere tale ſignum, quàm in
utilem uſum adhibere, ut ſuprà diximus cum
Corſett. *in Titulo de Regulis generalibus Bene-
dictionum*.

§. III. Exorciſmus Aquæ, & dicatur ſine *Oremus*, &c.

Ad hunc locum faciunt ſingula, quæ in antecedenti §. 2. diximus de exorciſmis faciendis Sali
ante Benedictionem Aquæ.

§. IV. Hìc mittat Sal in Aquam in modum Crucis, ✠ dicens ſemel: *Commixtio Salis, & Aquæ pariter fiat, &c.*

40 In Rubricis Miſſalis Romani *de Benedictione
Aquæ luſtralis*, additur, debere fieri hanc im-
mixtionem ter io modum Crucis: quæ ſanè Ru-
brica approbanda eſt: cùm enim ter debeat fieri
ſignum Crucis, cum manu, pugillo ſal tenente,
ſequitur, ut ter quoque immixtio, ſive immiſſio
Salis fieri debeat: Donec enim Sanctiſſimæ Tri-
nitatis nomen durat in ſignis faciendis, dura-
re debet etiam immixtio, ut in virtute Trini-
tatis fiat Benedictio, & mixtio Chriſti cum
Populo, Gavant. *p.* 4. *t.* 19. *Rub.* 10. In hoc
inſtanti Sale iſto purificatur, & ſanatur Aqua, 41
quemadmodum factum fuiſſe ab Eliſæo habemus,
ex 4. *Regum* 2. ubi, *Afferte mihi vas novum*: 42
*accepit Vas, & poſuit Aquam, & miſcuit Sal
dicens: Hæc dicit Dominus: Sanavi Aquas
has, & non erit ultrà in eis mors, neque
ſterilitas.*

§. V. Poſt Benedictionem Aquæ Sacerdos, Dominicis diebus, antequam incipiat Miſſam, aſpergit Altare, deinde ſe, & Miniſtros, ac Populum, prout in Miſſali præſcribitur.

43 Cùm Benedictio, uti forma, conferat Sancti-
tatem, efficaciam, & Divinam virtutem mate-
riæ, nempe Sali, & Aquæ, ut docet S. Am-
broſ. *de his qui initiantur, cap.* 31. his verbis:

Aqua

Aqua ſine prædicatione Dominicæ Crucis, ad nullos uſus futuræ ſalutis eſt: cùm verò fuerit ſalutaris Crucis myſterio conſecrata, tunc ad uſum ſpiritualis lavacri, & poculi temperatur.
44 Hinc eſt, ut fidelibus omnibus debet diſtribui.
Quare Concilium Nannetenſe allegatum à Caſalio *d. c.36.* hæc præcipit: *Omnibus diebus Dominicis, unuſquiſque Presbyter, in ſua Eccleſia, ante Miſſarum ſolemnia, Aquam Benedictam faciat, & Atrium ejuſdem Eccleſiæ cum Crucibus circumeundo ſimiliter aſpergat, & pro Animabus ibidem quieſcentibus oret.* Cætera vide in ſimilis Rubricæ expoſitione facta à Gevanio.

Alio quocumque tempore benedici poteſt hæc 45
Aqua in forma privata: ſed in illis Eccleſiis,
in quibus non cantatur Miſſa, decens erit, ut
in diebus Dominicis fiat Aquæ aſperſio à cele- 46
brante ante Miſſam Parochialem, quæ hebetur loco Miſſæ conventualis: vel cum Pluviali ſi habetur, vel cum Stola ſuper Albam ſine Manipulo, Caſtald. *l.2. ſect.2. c.1.* Quart. *n.210.*

§. VI. Poſteà Chriſti-fideles poſſunt de ipſa Aqua benedicta in Vaſculis ſuis accipere, & ſecum deferre ad aſpergendos Ægros, Domos, Agros, Vineas, & alia; & ad eam habendam in cubiculis ſuis, ut ea quotidie, & ſæpiùs aſpergi poſſint.

Idem Concilium Nannetenſe, allegatum in antecedenti paragrapho antiquitatem ſatis de-
47 monſtrat hujus Ritus, nempe habendi in domo, & retinendi Aquam Benedictam his verbis: *Qui voluerit, in Vaſculis ſuis accipiat ex ipſa Aqua, & per manſiones, & agros, & vineas, ſuper pecora quoque, atque ſuper pabula eorum; necnon ſuper cibum, & potum ſuum aſpergat.* Convocatum fuit hoc Concilium circa annum 890.
48 In quorum uſibus conſuevere etiam priſci Fideles adhibere Aquam Baptiſmalem prius quàm Secrum Chriſma illi infunderetur; ut in *Can. In Sabb. de conſecr. diſt.4.* & legitur in Capitularibus Caroli Magni, Ludovici, & Lotharii Imperatorum, *l.6. c.77.* ut infrà: *In Sabbato Sancto*
49 *Paſchæ, vel Pentecoſtes, ſi quis velit Aquam conſecratam ad aſperſionem, in domo ſua recipere, ante chriſmatis infuſionem recipiat.*

In privatis domibus ſervabatur Aqua Benedi-
50 cta, uſque ab anno 57. ut refert Baronius ad illum Annum. Quæ Aqua in domibus poſita, debet ſæpè renovari, ne putreſcat, & immunda fiat. Hac enim Fideles debent uti ſæpiſſimè, ob maximas, & innumeras virtutes, ad fugandos, & proſternendos Dæmones, & ut proximi ſanctiores fiant; ita jubente Nicæno Concilio, ut dum inviſitur æger, tam ipſe, quàm cu-
51 biculum, in quo degit, expientur Aqua luſtrali, à qua Veneficia, & Incantationes magicæ diſſolvuntur, aliæque Diaboli artes avertantur, Auliſius *Inſt. adjuvan. morien. cap.7.* Atque ideò in prompto eſſe debet in quacumque Fidelium
æde, & præſertim ad cubile cujuſcumque, in 52
Vaſe mundo, & decenter collocato: quod inſervit etiam ad evitandum incommodum Sacerdotibus, ſeu Parochis, quocumque tempore, ſe ad illas domos conferunt, vel ad viſitandos Infirmos, vel ad miniſtrandum Sanctiſſimum Viaticum, vel ad aliud Parochiale munus exercendum.

Quærendum hìc ultimò remanet cum Sarnellio, *loc. cit.* Quare, cùm Aqua benedicta ſit Sacramentale, eo pacto, quo Sacramenta-
lia ſunt Olea Sacra: hæc rigoroſè, & ſub 53
clave cuſtodire teneatur Parochus; Aqua verò
benedicta omnibus eam ſumere volentibus pa- 54
teat? Cui inſtantiæ reſpondet: Olea ſervari ſub rigoroſa cuſtodia, eò quia, illis abuti poſſunt Malefici ad maleficia perpetrande: Aqua verò benedicta cùm quæcumque maleficia diſſolvat, exponi debet publicæ commoditati. Sed ratio hæc difficultatem non ſolvit; nam & maleficia multa ex Aqua benedicta confici poſſunt, ut notum eſt. Dicerem itaque rigoroſè cuſtodiri etiam Aquam conſecratam pro Baptiſmo, quia ſolemniore ritu, & Olei infuſione dicata eſt: non verò illam Benedictione minùs ſolemni benedictam, quia hæc non propriè ad Baptiſmum inſervit, ſed tunc tantummodò quando Aqua è Sacro Fonte haberi nequeat.

BENEDICTIO CANDELARUM

Extra diem Purificationis Beatæ Virginis MARIÆ,

TITULUS QUADRAGESIMUS SEXTUS.

S U M M A R I U M.

1 *Duæ Benedictiones Candelarum præſcribuntur ab Eccleſia.*

2 *Prima in die Purificationis Beatæ Mariæ Virginis.*

3 *Iſta inter functiones Parochiales enumeratur.*

4 Se-

4 *Secunda poteſt fieri quandocumque, & à quocumque Sacerdote.*
5 *Candelæ Benedictæ ad quid valeant?*
6 *Candela Benedicta habenda à Fidelibus ut accendantur in agone Mortis.*
7 *Utilitates aliæ harum candelarum.*
8 *Debent eſſe ex cera.*
9 *Earum uſus haberi debet in rebus honeſtis.*
10 *Poſſunt etiam inſervire ad ſtudendum.*
11 *Qui illis abuteretur, peccaret.*

1 CANDELARUM Benedictiones duæ ab Eccleſia præſcribuntur; Una in die Purifica-
2 tionis Beatæ Mariæ Virginis, ut in Miſſali Romano habemus die 2. Februarii, ubi Gavant. *p.* 4. *t.* 14. eruditiſſimè explicat quæ neceſſaria ſunt ad hunc Ritum explendum, & ad Proceſſionem faciendam, de qua nos quoque verba faciemus tunc cùm Rubricas ad Proceſſiones ſpe-
3 ctantes, ejuſque Titulos explicabimus: eſt enim una de Parochialibus functionibus, ut notat Barboſa, *de Pot. Paroch. p.* 1. *c.* 8. *num.* 4.

4 Altera Benedictio Candelarum quandocumque, & ubique locorum, & à quocumque Sacerdote fieri poteſt, cùm nec inter Parochialia munera adſcribatur, nec facultas alicui circa hanc Benedictionem limitetur.

5 Valent hujuſmodi Candelæ benedictæ contra fulgura, & tempeſtates, & contra malignorum ſpirituum incurſiones, ut patet ex verbis Orationum, quæ in tali Benedictione leguntur in Rituali, & Miſſali.

Præſertim in quacumque Fidelium domo uti- 6
lis, necnon neceſſaria videtur hæc Candela, ut accendatur coram morientibus in extremo agone, ad effugandos Dæmones, pravas cogitationes repellendas, & Divinum auxilium impetrandum, 7
necnon, & corporalem ſalutem, Quart. *de Bened. num.* 148. Quibus utilitatibus alias etiam ſuperaddit Card. Valerius, *Theſaur. Piar. Inſtitut. pag.* 244. Valent enim ad ſanitatem Animarum, & corporum, terra, marique; ut de locis ubi accenſi fuerint iſti Cerei, Dæmon, & quidquid Dæmonis ars eſt machinata, depellatur; ut mentes, & corda noſtra inviſibili igne, & ſplendore Sancti Spiritus illuſtrentur, omniumque peccatorum, & vitiorum cæcitate careant; & cernere poſſimus quæ Deo ſunt placita, & utilia ſaluti, & demum ut ignis charitatis cum lumine Fidei in Animis noſtris accendatur; qui nos ad lumen indeficiens in vitam æternam deducat, &c.

Hæ Candelæ ex Cera eſſe debent, non verò 8
ex alia materia, & eorum uſus haberi in rebus honeſtis, & rei Sacræ convenientibus, & decen- 9
tibus, ac etiam ad ſtudendum inſervire poſſunt, 10
Quart. *d. num.* 66. *n.* 149.

Qui verò illis abuteretur, eas accendendo in conviviis, & aliis ſimilibus rebus profanis, pec- 11
caret ſaltem venialiter, ſecluſo contemptu.

Alia dicemus de uſu Candelarum Benedictarum in explicatione *Tituli de Proceſſione in die Feſto Purificationis Beatæ Mariæ Virginis, Paragraph.* 1.

BENEDICTIO DOMORUM

In Sabbato Sancto Paſchæ,

TITULUS QUADRAGESIMUS SEPTIMUS.

S U M M A R I U M.

1 *Hæc Benedictio ſpectat ad Parochos.*
2 *Regulares illam præſtare non poſſunt extra limites Monaſterii.*
3 *Quilibet Sacerdos de conſenſu Parochi poteſt hoc facere.*
4 *Debent ad hoc eligi Sacerdotes ætate provecti.*
5 *Parochus cum multo Clero, & Miniſtris accedere debet ad benedicendum.*
6 *Benedictio hæc debet fieri in Sabbato ſancto.*
7 *Cum Aqua Benedicta ad fontem.*
8 *Hodie iſte Ritus non adimpletur.*
9 *Rationes cur non adimpletur?*
10 *Hodie anticipatur iſta Benedictio.*
11 *Mos aliarum Regionum circa hanc Benedictionem.*
12 *Modus faciliter adimplendi hoc munus.*
13 *Parochus non debet tranſilire fines ſuos.*
14 *Cathedralis Ferrariæ plenè ſatisfacit huic Ritui.*
15 *Cauſa finalis hujus Benedictionis.*
16 *Myſterium hujus Benedictionis.*
17 *An domus omnes capaces ſint hujus Benedictionis?*
18 *Loca, ſeu Ædes quæ benedicendæ non ſunt.*
19 *Utile per inutile non vitiatur.*
20 *Caniſtrum pro ovis non deportandum in hac Benedictione.*
21 *Benedictio facienda in domo, non extra eam.*
22 *Parochus non tenetur totam domum circuire.*
23 *Sufficit, ut nobiliora loca aſpergat.*
24 *Antiphona:* Vidi Aquam, &c. *à quo inſtituta?*

HANC Benedictionem ſpectare ad Parochos, 1
ſatis clarè docet Barboſa *de Poteſt. Paroch. cap.* 12. *num.* 11. cum pluribus Doctoribus, & decretis Sacr. Rit. Congr. præcipuè contra Regulares

2 gulares emanatis, quibus prohibetur hanc Bene-
dictionem facere extra limites ſuorum Monaſte-
3 riorum, ne jura Parochorum violentur. Attamen
quilibet Sacerdos de conſenſu Parochi, poteſt
idem præſtare.
4 Sed prudenter cavere debet Parochus, quoſ-
nam Sacerdotes ad hoc munus exercendum mit-
tat, ne Benedictio in maledictionem converta-
tur, ob varia Perſonarum genera, ad quas ha-
beri debet acceſſus. Quare S. Carolus, *Act. p. 1.
Conc. Prov. 5.* circa hanc Benedictionem multa
docet, quæ præſtanda ſunt à Parocho, inter quæ
5 locum habet, ut accedat multis Sacerdotibus co-
mitatus, ac Clericis, ſi fieri poteſt, ad evitan-
das omnes occaſiones ſiſtendi, & alloquendi cum
Perſonis in illis domibus degentibus.
6 Genericè loquendo, & univerſaliter, debet
hæc Benedictio fieri in Sabbato Sancto, ita præ-
ſcribente Rituali noſtro: & taliter hac die fa-
cienda eſt, ut non aliam Aquam adhibere poſſit
Sacerdos pro illa habenda, niſi ea, quæ in tali
7 die de more ad fontem ſolemniter benedicitur an-
te perfuſionem Chriſmatis, ea ratione, quia ſi
adhiberetur Aqua cum Oleo, & Chriſmate, de
facili macularentur veſtes, & loca, ſuper quibus
aſperſio fieret.
Verùm hodie iſte ritus quoad diem, & quoad 8
Aquam plenè non adimpletur; excuſatio à Paro-
chis allata eſt, quia Parochiæ ut plurimùm vaſtæ 9
ſunt, nec una die circui commodè poſſunt: In-
ſuper dies iſta abbreviatur ſi attendenda eſt Be-
nedictio Fontis, quæ ſummo mane fieri non ſo-
let. Ulteriùs Parochus in mane illius diei ad
functiones eccleſiaſticas incumbere debet: Horis
verò veſpertinis, in audiendis Sacramentalibus
Confeſſionibus totum inſumitur tempus. Igitur 10
anticipatio hæc videtur quaſi neceſſaria, ut ſin-
gulæ domus Benedictionis munere purificentur,
expienturque: Pro quo Aqua luſtralis conſueta
adhiberi ſolet, non illa de Benedictione Fontis,
quia nondum conſecrata eſt. De facto, ut no-
tat Barboſa *d. l.* in Italia tantùm ſolent fieri a- 11
ſperſiones domorum in die Sabbati Sancti, ſed
in Luſitania fiunt vel primo, vel ſecundo die
poſt Dominicam Reſurrectionis. Tunc ſervari
poteſt ritus præſcriptus de adhibenda Aqua be-
nedicta in Benedictione Fontis ſervata ſine infu-
ſione Chriſmatis.

§. I. Parochus, ſeu alius Sacerdos, ſuperpelliceo, & ſtola alba indutus, cum Miniſtro deferente Vas Aquæ ex Benedictione Fontium, ante perfuſionem Chriſmatis acceptæ, viſitat Domos ſuæ Parochiæ, eas aſpergens eadem Aqua benedicta.

Juxta præſcriptum Rubricæ, ut ſuprà diximus,
difficilè eſt procedere (niſi Parochia ſit in brevi
12 circumdario contenta) nec alio modo hoc fieri
poteſt, quàm plores Sacerdotes adhibendo, &
cuique portionem ſui itineris aſſignando: Ubi
advertantur illa verba noſtri textus: *Domos ſuæ
13 Parochiæ*, à quibus præcipitur ne Parochus tran-
ſiliat fines ſuos, neque falcem mittat in meſſem
alienam; jura Parochialia turbando, contra om-
nem juſtitiam: reprehenſibilis enim eſt, & ab
Ordinario puniendus qui aliter faceret. Cætero-
quin mos eſt penè univerſalis hanc Benedictio-
nem facere in hebdomada majori incipiendo à
feria ſecunda.
14 In Eccleſia verò Cathedrali Ferrarienſi, quæ
Parochialis eſt, indiſpenſabiliter hæc Benedictio
fit in Sabbato Sancto, cum Aqua ad fontem be-
nedicta, quam Cappellani Curati deferunt, &
aſpergunt per Domos, & Officinas publicæ Pla-
teæ inter tamen fines Parochiales.
15 Cauſa finalis hujus Benedictionis eſt incolumi-
tas Fidelium, & pacifica habitatio illorum in
16 ſuis domibus: Myſterium verò eſt, ut ſi ex ma-
litia habitantium, maligni ſpiritus ibi fixerint
ſedem, virtute Benedictionis, & Reſurrectionis
Chriſti expellantur, ſicuti à Chriſto triumphante
in ſua Reſurrectione Princeps hujus mundi eje-
ctus eſt foras. Item quia in Sabbato Sancto ſan-
ctificati Fideles per Sacramenta annuæ confeſſio-
nis, & communionis, in domibus Benedictione
ſanctificatis habitare debent. Ideò etiam in ſi-
gnum Reſurrectionis Chriſti adhibetur Stola albi
coloris, quæ non poteſt adhiberi in antecedenti-
bus diebus, ita Quartus *de Benedictionibus*,
num. 270. 271.
17 Quæritur, an omnes domus capaces ſint hu-
jus Benedictionis? Cui reſpondeo cum S. Ca-
rolo, *Prov. 5. p. 1.* non eſſe benedicendas ædes, 18
in quibus aliquis excommunicatus habitat. Item
neque illas, quas Fœneratores, Meretrices, pu-
blici peccatores, manifeſtique criminoſi homi-
nes incolunt. Similiter neque illas, quæ publi-
cè expoſitæ ſunt aleis, ludiſque vetitis. Quod
confirmat Quart. *d. n.* 274. ubi notat, quòd ſi
excommunicatus vitandus ſit Pater familias, ita
ut omnes habitantes in ea domo ſint ſubordina-
ti, & ſubjecti ipſi excommunicato, tunc abſo-
lutè ea domus benedici non debet, quia in hoc
caſu benedictio non poteſt moraliter fieri niſi in
favorem excommunicati. Quòd ſi in eadem do-
mo habitent alii non ſubordinati, nec ſubditi
excommunicato, poterit benedici domus in fa- 19
vorem illorum, quia utile per inutile non vi-
tiatur. Si excommunicatus pariter eſſet tolera-
tus, & non vitandus, poſſet ejus domus & va-
lidè, & licitè benedici, quia licèt excommuni-
catus privetur Eccleſiæ ſuffragiis, & non poſ-
ſit communicare cum aliis Fidelibus, nihilomi-
nus quando eſt toleratus, poſſunt liberè alii fi-
deles communicare cum illo, etiam in divinis.
Inſuper non omni laude dignus eſt uſus ille 20
aliquorum locorum, in quibus Parochus, ſeu
alius Sacerdos, habita facultate, circuit ad be-
nedicendas domos cum Clerico deferente Vas
Aquæ benedictæ, & inſimul cum Vaſe Cani-
ſtrum ad Ova, & ſalſamenta colligenda, non
pro mercede Benedictionis, ſed ſponte oblata
in ſignum gratuitum, ac etiam Nummos, &
pecuniam, quam in Vas Aquæ benedictæ immer-
gere ſolent; quia præter malum odorem ava-
ritiæ, & ſuſpicionem Simoniæ, ut habemus ex
Concilio Provinciali V. S. Caroli iſta præciſa

verba, hoc prohibentia: *Benedictionis hujus cauſa, occaſione, nihil planè quidquam vel minimum, neque is, neque Sacerdotes, Clericive, quos ſibi ſocios, adjutoreſve adjunxerint, petant, exigant, ac ne ſpontè quidem* (quod notabile eſt) *ultròque oblatum, donove datum capiant.*

§. II. Ingrediens domum dicit: *Pax huic domui, &c.*

De hoc verſic. *Pax huic domui, &c.* jam verba fe-
21 cimus *Tit. de viſitat. & cura Infirmor.* Per illa verba *Ingrediens domum, &c.* præcipitur, ut in domo fiat Benedictio, non extra illam, vel in janua.

§. III. Deinde aſpergens loca præcipua domus, & eos, qui habitant in ea, dicit Antiphonam: *Vidi Aquam, &c.*

22 Non tenetur Parochus, ſive Sacerdos totam
domum circuire, aſcendere, & deſcendere ad altiora, ſeu inferiora loca, & multò minùs ad ſer-
23 viles cellulas; ſed ſufficit, ut nobiliora loca viſitet, & aſpergat: Præcipua enim pars, & nobilior trahit ad ſe ignobiliorem.

Antiphona *Vide Aquam, &c.* inſtituta eſt ab Eccleſia dicenda in Paſchate loco alterius *Aſperges me, &c.* Atque ex hoc etiam patet, quòd iſta Benedictio fieri non poteſt niſi in Sabbato Sancto; quia in feriis antecedentibus Eccleſia utitur alio Verſiculo, Antiphona *Aſperges me, &c.* Verba illa *Vidi Aquam, &c.* deſumpta 24
ſunt, & accommodata ad hanc rem ex Ezechiele, *c.* 47. ubi Propheta deſcribit Aquas ſubter limen domus egredientes, & in latus Templi dextrum deſcendentes, quæ efficiuntur Torrens, qui tandem non poteſt tranſvadari, & ſanat omnia, ad quæ pertigerit.

A L I A
BENEDICTIO DOMORUM
Alio tempore facienda cum Aſperſione Aquæ Benedictæ,

TITULUS QUADRAGESIMUS OCTAVUS.

S U M M A R I U M.

1 *Domus benedici poſſunt quocumque tempore.*
2 *Hæc Benedictio nequit repelli ab habitantibus.*
3 *Conſuetudo eſt, ut nonniſi vocatus Parochus accedat.*
4 *Aqua luſtralis conſueta adhibenda eſt.*
5 *Quæcumque loca poſſunt benedici hac Benedictione.*
6 *Et non tantùm nobiliora, ut in antecedenti Benedictione.*
7 *Antiphona:* Aſperges me. *eſt communis cuicumque Benedictioni.*

XENOCRATES Philoſophus dicere ſolebat: Domum diis amicam illam eſſe, quæ Cœleſti rore quotidie aſpergeretur, *Stob.* 16. Quod ego ad Chriſtianam veritatem transferens, dico: Domum Deo amicam illam fore, quæ, ſæpè cœleſti benedictione perfunditur. — Hoc animadvertens Eccleſia Mater, ad omnium conſolationem, hunc Ritum, domos Benedicendi quocumque tempore inſtituit.

§. I. Parochus, ſeu alii Sacerdotes, volentes aliquam particularem domum, vel generaliter domos fidelium, alio tempore infra annum aſpergere Aqua benedicta, ingredientes domum dicant: *Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea, &c.*

1 Quocumque igitur tempore domus benedici
poſſunt, ut ex textu apparet: immò videtur,
quòd Parochus, quocumque tempore ſibi lu-
2 beat, poſſit hoc facere abſque eo quòd interpelletur, adeo ut repelli ab habitantibus nequeat: verbum enim illud *volentes*, importat jus diſpoticum, & liberum, abſolutumque arbitrium, Barboſ. *d.* 436. *n.* 1. *l.* 1. §. *Scientiam d. de tribut. l.* 3. *d. de diverſ. reg.* Alciat. *lib.* 1. *c. de Summ. Trin.* Conſuetudo tamen eſt, ut non- 3
niſi vocatus accedat ad benedicendam domum, ob ſpirituum infeſtationem, ob jurgia, & diſſenſiones inter familiares, ob infirmitates numeroſas, ſeu ob aliam rationabilem cauſam.

Aqua

4 Aqua benedicta, quæ in hoc caſu adhibetur, eſt
illa præſcripto modo facta extra Sabbatum S. quia
extra hunc diem non eſt in uſu aſperſio ex Aqua
de Sacro Fonte, unicè Sabbato S. aſſignata.

§. II. Deinde loca aſpergendo dicat Antiphonam, *Aſperges, &c.*

5 In hoc caſu poſſunt benedici quæcumque lo-
ca, non verò præcipuiora domus, ut in antece-
6 denti Benedictione, quia hæc fit electivè, illa
verò præceptivè.

Antiph. inſuper *Aſperges me, &c.* eſt illa com- 7
munis cuicumque Benedictioni, & quocumque an-
ni tempore, excepto Paſchali, adhibenda: Ver-
ſiculus ex *Pſal.* 50. *Miſerere* deſumptus eſt.

BENEDICTIO LOCI,

TITULUS QUADRAGESIMUS NONUS.

SUMMARIUM.

1 *Loca plura in domibus ſunt, quæ benedici poſſunt.*
2 *Quo fine inſtituta fuerit hæc Benedictio?*
3 *Locus quid, & quotuplex ſit?*
4 *Multa nomine Loci ſignificantur.*
5 *Benedictio hæc adhiberi poteſt pro Univerſitate Populi intra metas unius Loci habitante.*
6 *Locus poteſt eſſe habitaculum Viventium, & Mortuorum.*
7 *Hæc opinio valet in temporalibus, non in ſpiritualibus.*
8 *Benedictio Populi, & Agrorum amplior eſt.*

1 LOCA plura in Domibus, ſive in Ædibus
ſunt, quibus impertiri poteſt Benedictio par-
ticularia, ſi id loci habitatores, ſeu poſſeſſores
poſcant: atque ita pro illis præcipuam Benedi-
2 ctionem ſtatuit Eccleſia, ad benedicendum, pur-
gandum, & ſanctificandum eumdem locum, at-
que habitantes in eo.
3 Quid ſit Locus, & quotuplex eſſe poſſit, cla-
rè demonſtratur ab Antonello *de loco leg. l.* 1. *c.* 1.
& 2. Ubi, cùm ſit, quod nomine loci accipi
poſſit Territorium, Diſtrictus, Parochia, vel 4
Juriſdictio, Roſenth. *de feud. cap.* 12. *concl.* 15.
num. 20. ſequitur, ut iſta Benedictio adhiberi
poſſit non tantùm pro Benedicendo loco parti-
culari alicujus Ædis, ſed etiam pro Univerſita- 5
te, & Communitate, ſeu Hominum Congrega-
tione intra metas unius Loci habitantium, *l. lo-* 6
cus, ubi gloſſ. ff. de verb. ſignif. Qui locus,
non tantùm Viventium eſſe poteſt habitaculum,
ſed etiam Mortuorum, Cepoll. *in tit. de uſu-
cap. pro donato.* §. *ſive Dominus, num.* 4. atque
ideò Benedictione indigere poteſt. Sed ego pu-
to, hanc opinionem habere locum in rebus tem- 7
poralibus, non autem in ſpiritualibus; nam pro
his poſtremis Eccleſia ſtatuit aliam Benedictionem
adhibendam, quæ eſt illa nuncupata *Benedictio
Populi, & Agrorum*; de qua in fine Ritualis. 8
Nihilominus cùm hæc ſit recentioris originis in
Eccleſia (approbata enim fuit anno 1635. ſub
Urbano VIII. Papa) non improbabile videtur,
Eccleſiam hac nova Benedictione, antiquam am-
pliare voluiſſe Precibus, Orationibus, & Ritu
majoribus.

BENEDICTIO DOMUS NOVÆ,

TITULUS QUINQUAGESIMUS.

SUMMARIUM.

1 *Tres Benedictiones aſſignantur pro Domibus.*
2 *Prima in Sabbato Sancto.*
3 *Secunda quocumque tempore.*
4 *Tertia quando Domus ſit noviter ædificata.*
5 *Benedictio hæc pro tertia ratione inſtituta eſt.*
6 *Nomine Domus veniunt alia loca.*
7 *Cauſa & effectus hujus Benedictionis.*
8 *Benedictiò hæc poteſt impertiri à quocumque Sacerdote.*
9 *Benedictio iſta non eſt de juribus Parochialibus.*
10 *Aqua conſueta luſtralis adhibenda pro hac Benedictione.*

TRES Benedictiones aſſignantur à Rituali 1
Romano habendæ circa domos: Prima fit 2
in Sabbato Sancto cum Aqua è Fonte Baptiſma-
li deſumpta: Altera alio quocumque tempore, 3
& ad libitum Poſtulantis: Tertia verò quando 4

domus eſt tecentet ædificata, De ptima, & al-
tera jam expoſuimus quæ neceſſaria ſunt in an-
5 tecedentibus Titulis XLVII. & XLVIII. Rema-
net igitur ut de tertia aliquid dicamus, Domus
6 itaque oova, vel quodcumque ædificium ad uſum
fidelium, de recenti conſtructum indigere poſsunt
hac Benedictione, ut locus, & habitantes in eo ſan-
ctificentur, & ab omni Dæmnnum incurſu tueantur,

7 Fit eo modo, qun ſecunda, ſed à quocum-
que Sacetdnte fieri poteſt, quia de Parochn nul-
8 lam mentinnem facit Rituale, & conſequenter
9 ad eum de jure non pertinet, Quart. *tit.3. dub,
1. num.* 273.

Inſuper in hac Benedictinne adhibenda eſt
10 Aqua, quocumqoe tempore, io forma Eccle-
ſiæ conſueta, benedicta, non vèrò ea quæ bene-
dicitur in Sabbam Sancto, niſi hæc Benedictio
fieret Tempore Paſchali.

Non venire nomine Domus nfficioas à domi-
bus ſejunctas opinatur Peregrin. *de Fideicommiſs. art.* 31. & quidem multa ratione, ſed tantum-
modò in civili Judicio hanc ſententiam valete
credn. Secus in ſpiritualibus negotiis, præcipuè
loquendo de Benedictione, quæ cùm ſit quid
Boni, limitationem nnn patitur; *c. Nemo, de
conſecr. & c. authoritatem, de privil. in 6.* Sic-
uti enim benedicitur nova Domus, ut in ea
habitantes tueantur ab adverſis, ita poteſt & hac
Benedictinne indigere officina ad tuendos in il-
la habitaotes, & laborantes.

BENEDICTIO THALAMI,

TITULUS QUINQUAGESIMUS PRIMUS.

SUMMARIUM.

1 *Hac Benedictio videtur ſpectare ad Paro-
chum.*
2 *Thalamus quid ſit?*
3 *Cohabitatio Sponſorum venit de conſequen-
ti poſt Matrimonium.*
4 *Poteſt tamen fieri hac Benedictio à quo-
cumque Sacerdote.*
5 *Thalamus debet eſſe ornatus.*
6 *Sacerdus benedicens non debet vana loqui.*
7 *Tempus proprium hujus Benedictionis.*

1 VIDETUR, quòd ſicuti Benedictiones Nu-
ptiales ad Parochum de jure ſpectant, ita
qunque, & de cooſequeoti, ad eumdem Paro-
chum pertineat Benedictio Thalami, qui con-
2 ſummationi Mattimonii inſervire ſolet. Thalamus
enim communiter accipitur pro Cubiculo Nup-
tiali, ſeu Lectulo Spnnſis deſtinato, ut ex ver-
bis Orationis in tali Benedictione adhibitæ, cla-
rè paret, Unde cùm cohabitatio, & conjunctin
utriuſque Sponſi veniat de conſequenti poſt Sa- 3
cramentum Matrimonii, & poſt Benedictionem
Nuptiarum, poſſet hujus Thalami Beoedictin
conſiderari inter jura Parochialia. Sed contraria,
& negativa ſententia tenenda eſt; nam Rituale
hanc Benedictionem exponens, nihil de Parocho 4
loquitur. Igitur à quocumque Sacerdone fieti po-
teſt, dummodo ſervet quæ ab eodem Rituali
præſcribuntur.

Iſte Thalamus debet eſſe decenter nrnatus, & 5
ab omni ſorde mundatus, ob dignitatem Sacra-
mentalis Benedictionis; atque in ea miniſtranda
non multùm immorari, nec vana loqui debet 6
Sacerdos.

Tempus ad hanc Benedictionem deſtinatum 7
eſſe ſolet illud ipſum, quo celebrantur Nuptiæ,
vel paulò pòſt, & ſemper antequam Sponſi
conveniant.

BENEDICTIO NOVÆ NAVIS,

TITULUS QUINQUAGESIMUS SECUNDUS.

SUMMARIUM.

1 *Temeritas humana eſt navigare.*
2 *Navis in Aqua multis periculis expoſi-
ta.*
3 *Benedictio hac inſtituta ad tuendam Na-
vem à periculis.*
4 *Intentio Eccleſia in hac Benedictione.*
5 *Sacerdos quilibet poteſt eſſe Miniſter hujus
Benedictionis.*
6 *Sacerdos quomodo indutus accedere debet ad
Navale.*
7 *Naves benedici debent antequam Mari tra-
dantur.*

SIBI ipſi diſcrimen eſt in navigatione temeri- 1
tas humana, ut nptimè inquit D. Ambroſius
allegatus à Quart. *Sect.* 10. *Pralud.* 1. *num.* 282.
Quare cùm Navis in Aqua ſit multis periculis 2
expoſita, maternus Eccleſiæ amor optimè diſpo-
ſuit, ut priuſquàm nova Navis, Ventorum, &
Aquarum libero dominio exponeretur per ſanctam
Benedictionem aliquo ſupernaturali munimine tu- 3
taretur, ut fidentiùs illi gentes, & merces ſe

trade-

traderent. Qua Benedictione ſalutare documen-
4 tum Nautis præbetur, ut in caſu tempeſtatis, &
procellæ, Deum invocare non deſinant ; ejuſ-
que auxilium, cui Mare, & Venti obediunt,
ut mittat Angelum ſuum ad Navem cuſtodien-
dam, dexteramque ſuam porrigere non dedi-
gnetur, eo pacto, quo illam porrexit Petro ſu-
per Mare ambulanti, & timenti.
5 Miniſter hujus Benedictionis poteſt eſſe quilibet
Sacerdos ; non enim eſt de juribus Parochialibus,
ut ex ipſa Rubrica patet, quæ nullam de Paro-
cho mentionem facit.
Sacerdos itaque cum ſuperpelliceo, & ſtola vio- 6
lacei coloris, atque inſuper cum Aqua benedicta,
ſe conferre debet ad Navale, ſeu ad locum, ubi
conſtructa fuit nova Navis, & perfectè ab omni
opere abſoluta, atque illam, antequam in Aquam 7
immittatur, ibi in forma conſueta benedicere.

BENEDICTIO COMMUNIS SUPER FRUGES, ET VINEAS,

TITULUS QUINQUAGESIMUS TERTIUS.

SUMMARIUM.

1 *Quid veniat Frugum appellatione?*
2 *In hac Benedictione intelliguntur ſegetes adhuc virentes.*
3 *Quid intelligatur nomine Vinearum?*
4 *Poteſt intelligi etiam de Agris.*
5 *Vineæ non ubique eodem modo plantantur.*
6 *Origo hujus Benedictionis.*
7 *Finis hujus Benedictionis.*
8 *Myſteria hujus Benedictionis.*
9 *Benedictionis hujus præcipui effectus.*
10 *Tempus pro impertienda tali Benedictione*
11 *Eſt functio quaſi Parochialis.*
12 *Sacerdotes intervenientes huic Proceſſioni non debent deferre Stolam.*

1 UNO Nomine Frugum, omne illud ſigni-
ficatur, quod eſt ad victum humanum :
ut colligitur ex *l. frugem* 77. *in fine*, *ff. de verb.
ſignif.* & quòd importet fructus ſubſtantiam, &
rem fructiferam, refert Card. Thuſc. *pract. concl.
tom.*8. *litt.T*, *concl.*392. *num.*6. Barboſa *de Ap-
pell. verb.* 104. In noſtro caſu verò à præſenti
2 Textu allegato, nomine Frugum intelliguntur Se-
getes adhuc virentes, ut ex ipſiuſmet benedictio-
nis verbis docet Quart. *Sect.* 8. *Prælud.* 1. *nu-
mer.* 262.
3 Ita nomine Vinearum intelligitur etiam Terre-
num, in quo ſunt Vites plantatæ, necnon Arun-
dinetum, ſive Cannetum Vineæ perpetuò deſti-
natum, Bald. *conſ.* 410. Caputaquen. *dec.* 223.
4 Barboſa *de Appell.* 273. *num.* 1. & 3. Textus
verò noſter amplectitur etiam Agros, quia non
ubique locorum viget uſus Vinearum, ſed in ple-
riſque Regionibus Vites plantatæ inſurgunt per 5
arva, & Agros, arboribus complicatæ.
Iſta Benedictio antiquiſſimæ originis eſt ; &
uſque à temporibus Apoſtolorum, ut refert Mar-
ſil. Columna *in Hydragiologia*, *ſec.* 2. *cap.* 2. ad 6
tradit. per Quart. *ibid.* qui ait : cùm vera Fides
doceat, omnium rerum productiones, ſeu ortus,
& pariter incrementa ex Dei nutu pendere, ſem-
per conſueverunt Fideles incrementa Frugum, & 7
Segetum per Benedictionem petere à Deo, *qui
operit Cœlum nubibus, & parat Terræ pluviam:
Qui producit in montibus fœnum, & herbam
ſervituti hominum*, Pſal. 146.
Myſteria hujus Benedictionis multa ſunt, tra- 8
dita à Quart. *d. l. num.* 263. effectus verò præ-
cipui ſunt, ut fructus ad maturitatem Deo au- 9
xiliante perveniant : ut nequitia Dæmonum ar-
ceatur, & ut debita moderatione, in Dei lau-
dem utamur iiſdem fructibus.
Tempus hujus benedictionis ſolet eſſe in Vere : 10
imò Quart. *d. n.* 262. docet, quòd ſolet ſolemniter
fieri, indicta propria Proceſſione, ut concurren-
tibus Populis, votis, & precibus, benedictio
ſit magis efficax : unde frequentiùs fieri ſolet in
Feriis Rogationum, ante Aſcenſionem, vel in die
S.Marci, quando dicuntur Litaniæ majores. Hinc
hæc Benedictio dici poteſt quaſi Parochialis ; at- 11
que ideò S. C. Concil. *die* 28. *Auguſt.* 1688. al-
legat. à Monacell. *T.* 2. *tit.* 13. *num.* 79. decre-
vit, quòd ſimplicibus Sacerdotibus Sæcularibus, 12
& Regularibus (niſi gerant vices Parochi) ve-
titum fuit in hac functione, & Benedictione de-
ferre Stolam.

BENE-

BENEDICTIO PEREGRINORUM

Ad Loca Sancta prodeuntium,

TITULUS QUINQUAGESIMUS QUARTUS.

SUMMARIUM.

1 *Non omnes qui vagantur, ſunt Peregrini.*
2 *Peregrini quinam verè ſint?*
3 *Qui Romam petunt, vocantur Romei, ſeu Romipetæ.*
4 *Qui Hieroſolymas petunt, appellantur Solimei.*
5 *Cæteri appellantur Vagi, Vagabundi, Advenæ, Birbones, &c.*
6 *Primi indigent hac Benedictione.*
7 *Loca Sacra quænam ſint?*
8 *Qui ad alia loca Sacra peragraret, dicitur etiam Peregrinus.*
9 *Peregrini in ſua Regione dicuntur Incolæ.*
10 *Vagabundis totus Orbis Patria eſt.*
11 *Antiquæ Peregrinationes.*
12 *Peregrini antiqui benedicebantur.*
13 *Benedictio hæc impertiri ſolet Anno Sæculari, ſeu Jubilæi.*
14 *Paulus II. reduxit Jubilæum ad quoſcumque 25. annos.*
15 *Litterarum Patentium pro Peregrinantibus nulla formula.*
16 *Formula ex Cancellaria Epiſcopali Ferrariæ.*
17 *In formula expreſsè enunciari debent loca Sacra, ad quæ, &c.*
18 *Iſtæ litteræ Patentes vocantur formatæ.*
19 *Tradebantur iſtæ Litteræ à Corepiſcopis.*
20 *Ad Epiſcopos ſpectat tradere has litteras.*
21 *Parochus debet ferre teſtimonium de Sacramentorum ſuſceptione.*
22 *Peregrini ante iter confiteri debent, & ſumere Euchariſtiam.*
23 *Sacerdotes, & Clerici quid facere debeant?*
24 *Miſſa pro Peregrinantibus dicenda.*
25 *Ritus hujus Miſſæ eſt Votivus.*
26 *Si per Mare iter ſiat, dici poteſt Miſſa pro Navigantibus.*
27 *Peregrini ad Altare benedicendi ſunt à Sacerdote.*
28 *Peregrini quomodo induti eſſe debeant?*
29 *Veſtes mulierum peregrinantium.*
30 *Si Peregrini plures ſint, habere debent Vexillum cum Sacra Imagine.*
31 *Ritus hujus Benedictionis.*
32 *Benedictio hæc non incipit per* ℣. Adjutorium noſtrum, &c.
33 *Cur omittatur,* ℣. Adjutorium, &c.
34 *Peregrini ſunt Cruce ſignandi.*
35 *Peregrini aſpergi debent Aqua benedicta.*
36 *Sacerdos debet accommodare verba ſenſibus, & Perſonis.*
37 *Advertenda circa Sacerdotes Peregrinantes.*
38 *Sacerdotes debent habere litteras Dimiſſoriales.*
39 *Sacerdotes debent explicare comites itineris ſui.*
40 *Sacerdotes debent exprimere an ſint Beneficiati.*
41 *Sacerdotes celebrare debent ante Peregrinationem.*
42 *Sacerdotes peregrinantes decet ut habitu contractiori utantur.*
43 *Laici quaſnam litteras teſtimoniales habere debeant.*
44 *Peregrini habere debent Soſpitatis Syngraphas, ſive* Fede di Sanità.

BENEDICTIO hæc, ad hoc ut ritè, & rectè impertiatur, habet multa, quæ particulari animadverſione digna ſunt, de quibus in Textu mentio fit. Singula clariori qua poſſumus methodo, explicabimus, prout infrà.

§. I. Peregrini ad loca Sancta profecturi, antequam diſcedant, juxta Veteris Eccleſiæ inſtitutum, deberent accipere patentes, ſeu commendatitias litteras à ſuo Ordinario, ſeu Parocho.

1 Non omnes qui per Orbem vagantur, Pere-
grini nomine appellandi ſunt, ſed tantùm illi,
2 qui extra ſuam verſantur Regionem, & devotio-
nis gratia, peregrè proficiſcuntur ad locum præ-
fixum, in quo aliquod Sanctuarium adſit, Ana-
clet. *l.* 2. *decr. tit.* 2. §. 2. *per tot.* onde qui Ro-
3 mam petunt, Romei, ſeu Romipetæ appellan-
tur: Solimei, ſeu Hieroſolymipetæ, qui ad Hie-
4 ruſalem tendunt. Cæteri verò Vagi, ſeu Vaga-
5 bundi, Advenæ, Birbones, ſeu Mendicantes
nuncupandi, Menoch. *de Arb. caſ.* 532. Igi-
6 tur de primis habetur ſermo in præſenti Titu-
lo, & iſti verè Benedictione indigent, ut tuti, & incolumes ad ſtatuta Sanctuaria perveniant.

In numero locorum Sacrorum, præter Sacrum 7
Sepulchrum, & totam Hieroſolymitanam Regionem, in qua Chriſtus Redemptor noſter paſſus eſt, adnumeratur etiam Civitas Compoſtellæ in Hiſpania: Roma ſanguine Martyrum conſecrata; limina Apoſtolorum; Domus Sacra Lauretana à Nazareth translata; Aſſiſium ad Portiunculam pro Jubilæo univerſali. Paravium, ubi Corpus S. Antonii Paravini colitur, Tolentinum, ubi S. Nicolai brachia ſanguine manantia ſervantur: Neapolis, ubi corpus S. Januarii Martyris, & ampulla

pulla ſanguine ſuo fervens mirabiliter inviſitur,
& nonnulla alia Sanctuaria ab Eccleſia Catholica
approbata, & definita: inter quæ locum habere
poteſt, Ferrariæ, Sanctiſſimus Chriſti ſanguis pro-
digioſè jam ex Sacra Hoſtia emanatus, ab anno
uſque 1135. qui in Eccleſia Sanctæ Mariæ in Va-
do nuncupata, Canonicorum Regularium S. Sal-
vatoris, ad Cappellam, inſigni architectura con-
ſtructam, totamque ſanguine illo Sanctiſſimo in
fornice aſperſam, religioſiſſimè colitur. Quibus
addo etiam magnum Sanctuarium Barienſe in A-
pulia, in quo corpus S. Nicolai Myræ Epiſcopi,
& Confeſſoris manna inundans, ſumma celebri-
8 tate veneratur. Quare qui etiam ad aliquem alium
locum, in quo vel Sacra Imago aliqua portento-
ſa, vel corpus alicujus Sancti colitur, peragra-
ret, verè Peregrinus eſſet: non verò qui ad alium
finem iter longinquum, vel breve perageret.

Diſceſſus Peregrinorum fit à propria Patria, &
domo; & ex hoc patet diſtinctio inter Peregri-
nos, & Vagabundos: iſti permanentem lo-
9 cum non habent, illi antequam diſcedant, in
ſua propria, & nativa Regione dicuntur Incolæ,
10 & Cives. Secus verò illi qui ſemper vagantur,
quibus totus Mundus Patria eſt, & nunquam di-
ci poteſt eos diſcedere ad peregrinandum, quia
vita illorum continua peregrinatio eſt, nec ha-
bent locum, in quo Parentes, ſeu commendatitias
litteras poſſint accipere, quoniam nullibi degunt,
& ubique ſunt, nec primum locum habent, à
quo diſcedant.

11 De antiquis Peregrinationibus ad Reliquias San-
ctorum, & ad alia Sancta loca luculenter ſcripſit
Caſalius *d. cap. 39.* ubi multa affert teſtimonia
hujus antiquitatis, quæ magis, ac magis vene-
rationem augent erga dictas Reliquias & loca illa
Divino Cultui mancipata, ut pio affectu, ac de-
12 votione frequententur. Quòd verò benediceren-
tur ii, qui ad iſta Sanctuaria ſeu ex Voto, ſeu
ex devotione pergerent, nullum adhuc inveni
exemplum apud antiquos: ſtandum eſt tamen te-
ſtimonio noſtri Ritualis, quod vetus Eccleſiæ in-
ſtitutum hoc eſſe declarat.

13 Præcipuè iſtæ Peregrinationes fieri ſolent, at-
que ſimul impertiri hæc Benedictio, Anno ſæ-
culari, ſeu Jubilæi univerſalis, quando Fideles
ad limina Apoſtolorum gregatim, è longinquis
Regionibus ſe conferunt, quocumque vigeſimo
14 quinto anno, ex reductione Pauli II. Pont. *Con-
ſtitut. Ineffabilis, anno* 1470. *die* 19. *Aprilis*,
quam confirmavit Sixtus IV. *Conſtitut. Quemad-
modum operoſi, &c. anno* 1475. & ſucceſſores
Pontifices approbaverunt.

Secum itaque veri Peregrini deferre debent lit-
teras Patentes Ordinarii ſui. Nulla vero habetur
forma harum Patentium, ſeu commendatitiarum
15 in ampliſſimo Formulario Monacelli: quare non
inutile fore duco ſi eam hic deſcribam, prout in
Cancellaria Epiſcopali hic Ferrariæ uſu habetur,
& Peregrinantibus gratis traditur, videlicet:

16 *N. Miſeratione Divina, &c. Epiſcopus N. &c.
Univerſis, & ſingulis præſentes litteras in-
ſpecturis ſalutem in Domino. Cùm N. N. Præ-
ſentium lator Romam verſus* (ſeu ad alia loca
Sancta ſingillatim deſcribenda) *iter arripere in-
tendat, prout nobis expoſuit, Sacra limina Prin-
cipis Apoſtolorum* (ſeu aliorum locorum nomi-
nandorum) *cæteraſque Baſilicas viſitaturus de-
votionis cauſa: illum propterea in hujuſmodi pio
deſiderio benignè confoventes, omnibus Chriſti
fidelibus, & præſertim Hoſpitalium, Piorumque
locorum Miniſtris quibuſcumque in Domino com-
mendamus, ut eum charitate excipiant, piiſque
charitatis officiis proſequantur, centuplicem à
Deo Optimo Maximo, omnium bonorum Datore,
mercedem recepturi.* In quorum, &c.

N. Epiſcopus. N. *Vel N. Vicarius Generalis.*
Loc. ✠ Sigilli. *N. Cancellarius.*

Ex qua formula clarè apparet, quòd expreſ- 17
sè enunciari debent loca Sacra, ad quæ Pere-
grinus iter arripere intendit, ne à via illuc
tendente declinans, fraudolenter, & ad alium
finem utatur his litteris.

Iſtæ litteræ aliter vocantur formatæ, & à Cor- 18
epiſcopis olim tradebantur, Macri *Hierolex. verb.
Corepiſcopus*; de quibus S. Carolus *in Synod.* 19
*Diœc. XI. Act. p.2. & in Conc. Prov. 4. de Pe-
regr. §. Laici*; hæc ait, *Id cum Parochi præſte-
tur, ita tamen, ut iis tantummodò, qui ejuſ-
dem Parochi teſtimonium ſcriptum habent, &
de Sacramentis debito tempore ſuſceptis, litteræ
formatæ dentur ex Cancellaria Archiepiſcopali.
Cavebit autem Parochus, ne cuiquam Homini
vago, aut quæſtuariæ Artis nomine ſuſpecto,
tale teſtimonium det.* Ex quo deducitur, ad Epi-
ſcopum tantummodò ſpectare tradere has litte- 20
ras commendatitias, non autem ad Parochos,
ad quos tantùm pertinet teſtimonium in ſcriptis
facere de Sacramentis ſuſceptis, atque ita intelli- 21
gendus eſt præſens Textus, ubi dicit debere Pe-
regrinos accipere has litteras *à ſuo Ordinario, ſeu
Parocho*; quas omninò gratis concedendas decre-
vit Innocentius Papa XI. in Taxa Innocentiana
edita anno 1678.

Alio nomine nuncupantur etiam iſtæ litteræ,
nempè *Litteræ Benedictionis*, & præcipuè tra-
duntur iis, qui pro quæſtu ad colligendas ele-
emoſynas in Captivorum liberationem, Orbem
peragrantur, ut diſtinguantur à Vagis, & Bir-
bonibus. Danturque unà ſimul cum Benedictio-
ne ab Ordinariis: quarum exemplar unum habeo
ſatis nobile, & autographum, quod ex Arme-
no Idiomate ad latinum tranſtulit D. Georgius
Garabied Conſtantinopolitanus, & Monacus Ba-
ſilianus Ferrariæ diù commoratus, cujus verba
fideliter hic reportare non inutile duco.

ENS.

✠

Locus Sigilli, in quo habetur
Jeſu Chriſti Servus Joannes Doctor
Patriarcha Conſtantinopolitanus.

*Jeſu Chriſti ſervus Joannes Doctor, & mi-
ſeratione Dei, ac gratia Sancti Spiritus Præpo-
ſitus, & Patriarcha Imperialis Metropolis Con-
ſtantinopolis. A quo perveniat.* Littera Benedi-
ctionis, *& epiſtola cuſtodiæ, gratia Apoſtolica,
& divina multiplex Benedictio ad omnes Gen-
tes Chriſtianorum, ubicumque pervenerit iſta e-*
piſtola Benedictionis noſtræ. *Sive in Civitates,
ſive in Oppida, ſive in monaſteria, ſive in Ere-
mos, ſive in quacumque loco. Primis Theologis
Doctoribus, Excellentiſſimis Epiſcopis, Peccato-
rum expiatoribus, Sacerdotibus, ſtudioſis Diaco-
nis, Principibus, Nobilibus, Mercatoribus, Arti-
ficibus,*

ſcibus, Viris, & Fœminis, Senioribus & Juvenibus, Adoleſcentibus, & Virginibus, & omnis ætatic hominibus, Amen. Gratia vobiſcum, & Pax à Deo Patre omnipotente, & à Domino noſtro Jeſu Chriſto, & à Spiritu Sancto vivificante, & abundanter donorum datore. Amen. Benedictio Patris, cuſtodia Filii, & Providentia Sanctiſſimi Spiritus, ſemper, & omni tempore veniat, & requieſcat ſuper vos, & impleat nos omni ſpiritali, & temporali gaudio. Amen. Et ſimul cum iſta gatioſa, & à Chriſto donata Benedictione ooſtra, *notum ſit vobis ſupraſcriptis, immaculato Sanguine Chriſti redemptis Fidelibus, de iſto Crimenſi Arachel nominato Chriſtiano, qui in Porta Principis Tartariæ multo tempore permanſerat, & erat mercator ejus, & multorum Chriſtianorum captivorum, pretia decidebat, & ipſos conducebat ad ſuos; & accipiens pretia ipſorum, referebat ad Tartaros: Et hoc anno, Juvenis cujuſdam nomine Franciſci Venetiani etiam pretium decidit, quadringentorum Scutorum, & cum Socio ſuo Cyriaco nominato Chriſtiano, mittit Conſtantinopolim ad Reſidentem Venetiarum; & iſte cœpit Juvenem, & cuſtodivit apud ſe, & non permiſit ampliùs exire è Palatio. Item bonorum adverſarius Diabolus, videns iſtum Arachel in iſta bona opera, perſecutus eſt ipſum. Iſte enim iter faciens cum quinque captivis, & cum mercibus trium millium Scutorum, incidit in manus latronum, qui ſpoliarunt illum, & captivos, & merces abſtulerunt; & ipſe vix ſalvatus, nudus, & miſer venit Conſtantinopolim, ſperando fore ut acciperet pretium ſupraſcripti Juvenis Venetiani: & tamen veniens invenit illum etiam captum è manibus Socii ſui Cyriaci, & diù huc illuc currens, nihil potuit efficere: Ille enim Reſidens Venetiarum, qui cœperat ſupraſcriptum Juvenem, jam mutatus erat, & navem conſcenderat. Idem Arachel debebat Principi Tartariæ mille Scutos, qui audiens hoc factum, domum, & Filios Arachel in pignus cœpit; dicens, quod ſi ad annum uſque non ſolvet Arachel mille Scutos, Filios ipſius Mahumetanos faciet. Et iſte miſer acceſſit ad nos, ſperando in Deum, & in pietatem veſtram. Et Nos examinatis omnibus, invenimus vera eſſe omnia ſupraſcripta; ſecundùm teſtimonium multorum Sacerdotum, & Laicorum; & miſerti ipſius, conceſſimus ipſi iſtam Epiſtolam BENEDICTIONIS, ut poſſit venire ad pietatem veſtram. Et vos, ò Fideles, videndo iſtum, & miſerti ipſius, abundantem Eleemoſynam faciatis ipſi, ut veniens liberet Filios ſuos è manibus alienigenarum. Et liberator Chriſtus vos à peccatis veſtris, & à Diaboli captivitate liberet, & pro donis veſtris centuplum reddat. Amen.*

S. ✠ Loc. Ego Cacciadur Doctor Alepenſis, teſtis ſum veritatis hujus rei.
S. ✠ Loc. Ego Antonius Archipresbyter Eccleſiæ S. Illuminati, teſtis, &c.
Ego Jacobus Presbyter Galatæ, teſtis, &c.
Ego Gaſpar Presbyter Galatæ, teſtis, &c.
Ego Arutin. Presbyter Galatæ, &c.
Ego Jo Baptiſta Presbyter Galatæ, &c.
Ego Abraham Presbyter Galatæ, &c.

Scripta eſt hæc littera commendatitia anno Armenorum 1124. (*qui eſt Annus à Chriſto nato* 1675.) *Octobris* 23. *die Sabbati*.

Ecce quomodo unà ſimul cum littera commendatitia, adeſt Benedictio, quæ æquivalet ſolemni Benedictioni impertitæ hujuſmodi peregrino, ab Ordinario loci, non verò ab alio ordinis inferioris, qui non habet talem poteſtatem.

§. II. Quibus obtentis, & rebus ſuis diſpoſitis, facta peccatorum ſuorum confeſſione, & audita Miſſa, in qua dicitur Oratio pro peregrinantibus, Sanctiſſimam Euchariſtiam devotè ſuſcipiunt.

Hoc idem præcipitur in *Concil. Prov. V. §. de Religioſis peregrinationibus, &c.* tam perſonis
22 Eccleſiaſticis, quam Laicis. De his dicit, quòd antequam peregrinationem ſuſcipiant, ſuum quique Parochum conveniant, à quo ſanctè peregrinandi conſilium capiant, & peregrinationis iter ſuſcipiant, ubi ritè confeſſi, Sacram Euchariſtiam religiosè ſumpſerint.

23 De Eccleſiaſticis verò ait, quòd ſi fuerint vel Sacerdotes, vel Clerici, antequam peregrinationi ſe committant, peccata primò confeſſi, tum ſi Sacerdotes ſint, Miſſæ Sacrificium, quod eſt *pro iter agentibus*, offerre: ſi Clerici inferiores, Sacram Euchariſtiam ſumere ſtudeant. Enim verò meliori viatico muniti procedere nequeunt, quàm Pane Angelorum, qui eos in via confortetur, atque in periculis tueatur.

24 De Miſſa, *in qua dicitur Oratio pro Peregrinantibus*, nihil affert Gavant niſi quod legitur cum aliis *in Sacramentario Gregoriano, P. 4. tit. 17. num.* 21. undè clarè liquet Ritum benedicendi Peregrinos antiquiſſimum eſſe. Tota Miſſa eſt *pro Peregrinantibus, & iter agentibus*, atque incipit cum *Pſal.* 25. *Redime me Domine, &c.* qui ſcriptus fuit à David tunc, cùm graviſſimis calumniis accuſaretur, quaſi Regnum invadere appeteret, & propterea exulare, & latibula quærere cogeretur, Bellarm. *in Pſ.* 25.

Quoad ritum hujus Miſſæ, quæ à proprio Sacerdote celebrari debet, advertit Caſtald. *Prax.* 25
l. 2. *ſect.* 11. *cap.* 3. *num.* 2. quòd celebranda eſt tamquam Votiva in paramentis violaceis, ſeu etiam de die, in paramentis congruis, pro dierum, & officiorum qualitate, in qua ſaltem poſt Orationem diei dicatur Oratio *pro Peregrinantibus*, deſumpta ex eadem Miſſa.

Quòd ſi hæc Peregrinatio per Mare habenda 26
eſſet, non inutile eſſet Orationem in Miſſali pro Navigantibus aſſignata recitare; licèt hæc Oratio propriè pro iis qui in Navi actu ſunt, non verò pro illis qui navigationi ſe committunt, præſcripta ſit.

§. III.

§.III. Expleta Miſſa, Sacerdos ſuper eos genuflexos dicit ſequentes Preces. Antiphonam, *In viam Pacis*, *&c.* Deinde aſpergantur Aqua Benedicta, &c.

27 Genuflectere, ut alibi diximus, eſt Orantis,
& Petentis; unde expleta Miſſa omnes Peregrini
genuflexi ſiſtere debent ad Altare, & Benedictio-
nem expectare Sacerdotis, Caſtald. *ibid.* Sed
quomodò induti eſſe debent Peregrini dum bene-
dicuntur? Reſpondeo eos debere eſſe indutos ha-
bitu Viatorio, prout deſcribitur à Caſtald. *ibid.*
num. 1. nempe Haſta viatoria, Pileo, Lacerna
28 ex corio, vel tela cera imbuta ſed brevi, & ve-
29 ſte uſque ad genua producta, qui Habitus etiam
Mulieribus convenit.

30 Quòd ſi plures ſint ad id congregati, & ca-
tervatim peregrinari velint, Vexillum præferre
debent cum Imagine vel Chriſti Crucifixi, vel
B. M. Virginis, vel alicujus Sancti in ipſo depicta.

31 Benedictio verò impertiri debet hoc ritu. Sa-
cerdos adhuc indutus Sacerdotalibus veſtibus (ſi
poſt Miſſam hoc fiat) vel ſi extra Miſſam
(quod de rarò contingere ſolet) Cotta, &
Stola violacei coloris, converſus ad Peregrinos
circum Altare genuflexos, dicet: *In viam Pa-*
cis, *&c.* Ubi nota, quòd iſta Benedictio non
incipit more conſueto aliarum, & ferè omnium
Benedictionum per *Adjutorium noſtrum*, *&c.* 32
Sed per Antiphonam, & Canticum *Benedictus*,
&c. aſſignatum *in Itinerario Clericorum*; in fine 33
Breviarii: Et ratio eſt, quia cùm imploratio Di-
vini adjutorii habita jam ſit per diverſas Preces
antecedentes in Miſſa, hanc brevem invocatio-
nem repetere inutile videtur.

Dum Sacerdos dicit *Pax*, *& Benedictio*, ſi- 34
gnum Crucis ſuper ipſos dextera efformabit, Ca-
ſtald. *d. l. n.* 4. ut muniantur virtute Redemptio-
nis, contra omnes hoſtes tum ſpirituales, tum
corporales.

Aſperſio denique cum Aqua Benedicta ſuper 35
ſingulos facienda eſt, ut in illorum Animabus
purgentur, & expientur etiam peccata venialia,
& ita Deo magis placentes, proſperè iter ſuum
aggrediantur.

§.IV. Quòd ſi unus fuerit peregrinaturus, omnia dicuntur in numero ſingulari, ac ſi Sacerdos, qui benedicit, fuerit ſocius Peregrinationis, dicat in perſona prima numeri pluralis, quatenus congruere videbitur.

36 Sacerdotis benedicentis tota cura eſt accommo-
dare verba ſenſibus, & perſonis, nec in hoc
eſt ultrà morandum.

Occaſione illorum verborum: *Si Sacerdos*
37 *fuerit ſocius.* Multa advertenda à Sacerdote pere-
grinante notavit S. Carolus *Act.* 1. *Prov. V.* Et
38 primò: Ne ſine litteris dimiſſoriis, ac teſtimo-
nialibus Ordinarii ſui ſe committat itineri, pe-
regrinationis cauſa. II. Ut exponat Ordinario,
39 vel ejus Vicario Comites Peregrinationis, quos
ſibi adjunxerit. III. Si obtinet Beneficium cum
40 reſidentia, vel aliquo miniſterio, ut ſubſtituat
Sacerdotem ab Epiſcopo approbatum, cui rem,
& miniſterium ſuum committat. IV. Ut ante-
41 quam peregrinationi ſe tradat, vel celebret Sa-
crificium Miſſæ, vel ſumat Sacram Euchari-
ſtiam, præmiſſa Sacramentali Confeſſione. V.
Ut in itinere uti poſſit habitu contractiori, & à
42 laicali veſtitu diſtincto, necnon Tonſuram Cle-
ricalem perpetuò habeat; & alia, quæ in pri-
mo Tomo *Act. Eccl. Mediolan.* videri poſſunt,
§. *de Religioſis Peregrinationibus.*

Inter iſtos Religioſos Peregrinantes habere lo-
cum poſſunt Epiſcopi, & præſertim illi, qui
Orientalibus Eccleſiis præſunt, ſi ad noſtras Re-
giones aliqua de juſta cauſa, ſe conferre velint:
pro quibus verè dignoſcendis, an verè Epiſcopi
ſint, an Eccleſiæ Romanæ Catholicæ Filii, an
verò Schiſmatici, neceſſe eſt, ut ſecum teſtimo-
niales, patriarchaleſque litteras habeant: quæ
Litteræ Benedictionis etiam vocantur, & dignæ
ſunt, ut de illis in hac Benedictione Peregrino-
rum mentio fiat. Afferam itaque pro corollario,
& ornamento hujus Tituli Litteras teſtimoniales
Benedictionis, & collationis, Archiepiſcopatus
Erzerumenſis Iſaaco Sahokovic Armeno, qui Ro-
mam petens, & per Ferrariam tranſiens hoſpi-
tatus in Domo Parochiali D. Joſeph Antenoris
Scalabrini piiſſimi ac eruditiſſimi Parochi Eccle-
ſiæ Sanctæ Mariæ de Bucca, die 20. Decembris
1726. Hujuſmodi Litteræ ex Armeno idiomate
ad latinum tranſlatæ fuerunt per ſuperenuncia-
tum D. Georgium Garabied Conſtantinopolitanum
Monacum Baſilianum Ferrariæ degentem. Sunt
verò

ENS.

Locus ✠ Sigilli.

Jeſu Chriſti Servus Joannes Generalis Arme-
norum & Patriarcha Ciliciæ & Miniſter San-
cta dextera Gregorii illuminatoris. Anno Ar-
menorum 1170. (Qui latinè eſt 1721.) *Augu-*
ſti 28. *Per voluntatem, & Miſericordiam In-*
creati, & Immortalis Dei, qui eſt ſine loco,
ſine tempore, ſine qualitate, ſine quantitate,
inenarrabilis, & indiviſibilis SS. Trinitatis Pa-
tris, & Filii, & Spiritus Sancti, qua vivit, &
regnat nunc, & per infinita ſæcula. Item per
voluntatem, & conſenſum, & electionem Sa-
cerdotum, & principalium, & totius fidelis
populi, & cum omnium atteſtatione, ordina-
vimus chariſſimum, ſpiritualem filium noſtrum
Iſaacum Doctorem Epiſcopum, ipſo nolente, in
nomine terribili Sanctiſſimæ Trinitatis, & per
ſignum Sanctæ Crucis, & per potentem dexte-
ram Sancti Gregorii illuminatoris noſtri, & San-
cti Nicolai Smyrnenſis Thaumaturgi, & Sancti
Silveſtri Papæ, & aliorum Sanctorum, quo-
rum Reliquiæ exiſtunt in Sancta Sede noſtra ad
cuſtodiam omnium Fidelium Chriſtianorum. Qua-
propter dedimus Baculum honoris, & prælatu-
ræ, & doctoratus, & epiſcopatus ad judican-
dos malefactores cum juſtitia, & ſine acceptio-

ne perſonæ : item Anulum in ſignum fidele, & permanens Divinæ deſponſationis ſuæ cum Sancta Eccleſia, in vera, & recta fide. Item dedimus ipſi Baculum, ut abiens prædicet per Orbem Terrarum omnibus Armenis fidelibus Chriſtianis ſecundùm Dominicum præceptum; quòd omnis qui offendat in hunc lapidem, corruat, & ſuper quemcumque incidat, conterat ipſum : item dedimus poteſtatem perficiendi officia Epiſcopatus, ſive benedicere Crucem, ſive ordinare Sacerdotem, ſive conſecrare Eccleſiam, ſive ordinare Diaconos, & Subdiaconos, & alios omnes Ordines concedendi poteſtatem dedimus ſpirituali Filio noſtro Iſaaco Epiſcopo. Nemo habet poteſtatem opponendi ſe illi, ſive ex noſtris, ſive ex alienis. Ligatus ab iſto ſuper terram, ſit ligatus in Cœlo : & quemcumque abſolverit, ſit abſolutus in Cœlo, ſecundùm Dominicum præceptum : & quorumcumque peccata retineat ipſe, & non dimittat, non dimittantur : & quæcumque abſolverit, & dimiſerit, ſint ipſis dimiſſa. Maledicti ab ipſo ſint maledicti; & omnes adverſantes ipſi, nobis, & S. Gregorio illuminatori adverſantur. Et obedientes ipſi, nobis, & S. Sedi obediunt, ſecundùm Dominicam vocem, quæ dicit : Qui vos audit, me audit : qui vos ſpernit, me ſpernit : qui vos ſuſcipit, me, & mittentem me ſuſcipit : & quiſquis potaverit vobis unum calicem Aquæ frigidæ in nomine meo, non perdet mercedem ſuam : *& alia omnia præcepta, quæ habentur in ſalutari Sancto Evangelio. Perficientes mandata noſtra, & obedientes, benedicti ſint à ſummo Deo, & omnibus Sanctis, & à nobis. Amen.*

Hoc eſt mandatum ad omnes Fideles Armenos Chriſtianos, & littera atteſtationis Epiſcopatus in manibus ſpiritualis Filii noſtri Iſaaci Doctoris. Amen.

Quibus omnibus addo, reſpectivè ad Laicos peregrinantes, optimi conſilii eſſe alias teſtimoniales litteras ſecum habere; nempe de ſtatu libero, ſi liberi ſint : de conjugali, ſi conjugati, de Vita, & moribus, & liberatione à Criminalibus. 43

Item pro cunctis, ſi Peregrinatio ad longinquas Regiones fiat, optimæ erunt Litteræ teſtimoniales Patriæ ſuæ, quæ Soſpitatis Syngraphæ, ſeu *Fede di Sanità* nuncupari ſolent. Sintque in authenticam formam redactæ, ad hoc ut ſi interim Peſtis ingrueret in aliqua Regione, non arceantur, & ad Patriam remeare conentur, peregrinatione incompleta : ſed appareant ſani, & incolumes, atque è Provincia ſana, & incolumi provenientes. 44

BENEDICTIO PEREGRINORUM POST REDITUM,

TITULUS QUINQUAGESIMUS QUINTUS.

S U M M A R I U M.

1 *Reditus felix non eſt omitendus ſine gratiarum actione.*
2 *Peregrini gregatim debent accedere ad Eccleſiam.*
3 *Sacerdotes, & Clerici Epiſcopum ſuum adire tenentur.*
4 *Teſtimonium Peregrinationis deferre debent.*
5 *Laici Parochum adire debent.*
6 *Omnes in reditu benedici debent.*
7 *Ritus hujus Benedictionis.*

REDITUM Peregrinorum, relationem habere ad illorum exitum ſatis patet, ex quo ſicuti præſcripſit Eccleſia Ritum benedicendi peregrè
1 proficiſcentes, ita aliam Benedictionem ſtatuerit
pro feliciter ad Patriam redeuntibus : non enim ſine gratiarum actione prætereundus eſt reditus felix poſt tot pericula, poſt tot labores, & incommoda, ad quæ ſubeunda, vires Peregrinanti à Divina bonitate, præſtitæ ſunt. Propriè igitur iſta non eſt Benedictio, ſed Gratiarum actio, cui ſubſequitur Benedictio.

2 Gregatim itaque, & eodem pacto, quo Benedictionem petierunt antequam procederent ad longinqua, accedere debent ad eandem Eccleſiam, gratias Deo acturi, & Benedictionem à Sacerdote accepturi.

Sacerdotes, ſeu Clerici à peregrinatione rever- 3
ſi, Epiſcopum primò, aut Vicarium ſuum, cum
Litteris dimiſſoriis, quas dedit, conveniant,
ſanctæque ſuæ Peregrinationis teſtimonium ab 4
Ordinario loci, aut ſaltem à Præfecto Eccleſiæ
afferant, ad quam peregrinationis occaſione,
iter ſuſcepere, *niſi* in litteris dimiſſoriis alius no-
minatim ab Epiſcopo exprimatur, cujus allato
ſcripto, id teſtatum facere debent. *Proverb.* 4.
Act. 1.

Si verò fuerint Laici à Peregrinatione reverſi, primò Parochum conveniant, à quo benedicantur, adhibitis ex Eccleſiæ inſtituto præſcriptis Sanctis Orationibus. *Ibid.* 5

Quicumque verò ſint, qui poſt Peregrinatio- 6
nem ad Patriam redeant, omnes benedici debent
convenientes eodem modo, in Eccleſia genufle-
xi : ſuper quibus Sacerdos, ſuperpelliceo, &
Stola violacea indutus, debet Verſiculos, & Ora- 7
tiones in Rituali præſcriptas dicere : poſt quæ
aſperget eos Aqua benedicta, & manu, per ſi-
gnum Crucis benedicet, ut Pax, & Benedictio
Dei deſcendat ſuper illos, redeanteque tuti, &
incolumes ad priſtina eorum officia.

BENE-

BENEDICTIONES

Eſculentorum præſertim in Paſcha,

TITULUS QUINQUAGESIMUS SEXTUS.

SUMMARIUM.

1 *Eſculenta poſſunt benedici quocumque anni tempore.*
2 *Proprium tempus eſt in Paſchate.*
3 *Nihil ſumendum in die Paſchatis, quod non ſit benedictum.*
4 *Diabolus in ea die tentat ad crapulam.*
5 *Hac Benedictione populus præmunitur contra inſidias Diaboli.*
6 *Nomine Eſculentorum veniunt & Poculenta.*
7 *Non ſunt collocanda ſuper Altare, ut benedicantur.*
8 *Benedictio hæc cujus juris ſit?*
9 *Sacerdos nihil recipere debet pro hac Benedictione.*
10 *Iſta decimatio ſapit aviditatem.*

1 FUNCTIO hujus Benedictionis Eſculentorum quamvis in quocumque Anni tempore haberi poſſit ſuper quibuſcumque comeſtibilibus, ac etiam potulentis, ad imitationem Chriſti Domini, de quo ſæpè legimus in Evangelio, benedixiſſe alimenta, quæ vel ipſe ſumpſit, vel aliis diſtribuit, ob illas rationes, quas adducit Quart. *d.n.*216. Nihilominus proprium
2 tempus hujus Benedictionis eſt Paſcha, eò quia
3 nihil in hac ſancta die ſumendum eſt, quod à Sacerdote priùs benedictum non fuerit, Caſtald. *in Sabb. Sanct.* & Durand. *Rational. l.6. cap.*86.
4 *num.*7. Ex quo Inimicus noſter tunc magis ſatagit ſupplantare, videlicet ſuggerendo crapulam, & immoderatum uſum ciborum Paſchalium poſt Jejunium Quadrageſimale. Sicut enim tentavit Chriſtum in Deſerto poſt jejunium, ita & membra Chriſti, ſeu Fideles tunc præcipuè ſupplantare conatur, videlicet completo jejunio Quadrageſimali, quando appetitus ciborum avidior eſt.
Ne igitur Diabolus prævaleat, præmittitur Bene- 5
dictio Ciborum, atque illa præmunitur Populus Fidelis contra inſidias Inimici, Durand. *l.c.*

Quòd nomine Eſculentorum veniant etiam 6
Potulenta, & humores uſui humano ad menſam inſervientes, clarè patet ex Cyrill. Hieroſol. *Catech.* 13. ubi ait: *In omnibus Crux fiat, & in Panibus comedendis, & in Poculis bibendis.* Ultrà quam quòd cùm regulariter potus ſequatur cibum, & in nutrimentum convertatur, diſparitas nulla aſſignari poteſt cur uti non debeat eodem favore, de quo ſuprà cum Durando loquuti ſumus. Ita etiam cætera liquida puta Oleum, Acetum, & ſimilia, Benedictione frui debent.

Quæ tamen omnia collocanda non ſunt ſu- 7
per Altare ad hoc ut benedicantur, prout diximus in explicatione Regularum generalium de Benedictionibus, §. *ult.*

A quo facienda ſit hæc Benedictio, & an 8
competat hoc Jus ſoli Parocho, diſputant inter ſe Doctores, Bellett. *diſq. Cler. d.* 1. §. 3. *n.* 11. ſtat pro Parochis. Sed Quart. (qui erat Regularis) *num.*31. ſimplici Sacerdoti, abſque ulla licentia Parochi facultatem tradit. Et de facto Rituale nullam in hac Benedictione mentionem
facit de Parocho, ut advertit idem Quart. *d. l.* 9

Nihil pro hac Benedictione accipere poteſt Sacerdos benedicens, unde abolendus, & eliminandus eſt Abuſus in aliquibus Regionibus vigens, decimandi Cibos benedictos, ſtatim ac
benedicti ſunt, quia avaritiam, & gulam ſapit, 10
in rebus ſacris præſertim fugiendam.

BENEDICTIO

AGNI PASCHALIS,

TITULUS QUINQUAGESIMUS SEPTIMUS.

SUMMARIUM.

1 *Agni Paſchalis myſteria.*
2 *Antiquitas hujus Benedictionis.*
3 *Ante ſumptionem alicujus Cibi poteſt ſumi pars Agni.*
4 *Significationes variæ hujus Agni.*
5 *Agnus debet eſſe mortuus, & coctus.*
6 *Non refert an ſit Agnus maſculus, vel fœmina, Comment. ad Rituale.*
7 *Dummodò non ſit annoſus.*
8 *Nullum peccatum committit qui ab eſu Agni ſe abſtinet.*
9 *Abſtinens à ſumenda Euchariſtia, ſine juſta cauſa, peccaret.*

MYSTERIA, & ſignificationes hujus Agni 1
ſatis patent ſi legatur Oratio ab Eccleſia præſcripta in danda hujuſmodi Benedictione. In

ea enim ſermo habetur de Agno occiſo de man-
dato Moyſis in libératione de Ægypto, & de
poſtium inunctione cum ſanguine ejuſdem Agni.
Quæ omnia pro typo habenda ſunt Redemptoris
noſtri, qui tamquam Agnus ad victimam ductus
fuit, & inſuper à Joanne indicatus fuit verbis
illis, *Ecce Agnus Dei; ecce qui tollit pecca-
ta Mundi*..
2 De antiquitate hujus Benedictionis conſtat ex
vetuſtiſſimo ordine Romano, ubi ritus præſcribi-
tur benedicendi hunc Agnum in Paſcha, ut poſt
Quadrageſimale jejunium ſumatur à Fidelibus ali-
3 quid de carnibus benedictis Agni, priuſquam
aliæ carnes guſtentur, cum gaudio, & lætitia
ob adimplementum Scripturarum, quæ jam pro-
miſerant, hunc Agnum eſſe venturum, & ſan-
guine ſuo humanum genus redempturum.
4 Agnum inſuper comedunt Fideles in Paſcha ad
recolendum beneficium Sacramenti Altaris, ſeu
Agni Euchariſtici, eodem tempore à Chriſto in-
ſtituti, & per Agnum legale præfigurati, ut ha-
bemus in Hymno:

Poſt Agnum typicum,
Expletis Epalis,
Corpus Dominicum
Datum Diſcipulis, &c.

Debet eſſe mortuus iſte Agnus, non autem 5
vivus ante Benedictionem, immò coctus, & aſ-
ſatus, adeò ut à Benedictione ad Menſam illicò
afferri poſſit, nec refert utrùm maſculus, vel 6
fœmina ſit, dummodò non ſit multis annis adul-
tus; Figura enim Agni innocentis præterit ſi 7
cum Armento per Annos miſceatur.
Si quis ſe abſtineret à comedendo Agno Benedi- 8
cto in Paſcha (ſecluſo contemptu) nullum peccatum
committeret; non enim eſt de Præcepto iſta benedi-
ctio, ſed tantùm de conſilio. Secus verò peccaret ſi
ab Euchariſtica Menſa ab Agno figurata ſe abſtine- 9
ret, quia communio Sacramentalis in Paſcha eſt
de Præcepto Eccleſiæ, ut alibi diximus.

BENEDICTIO OVORUM,

TITULUS QUINQUAGESIMUS OCTAVUS.

S U M M A R I U M.

1 *Ova habent præcipuum locum inter Cibos Paſchales.*
2 *Ratio phyſica, & naturalis.*
3 *Ovum Gallinaceum optimæ nutritionis.*
4 *Ova vel cocta, vel cruda, vel alba, vel tincta benedici poſſunt.*
5 *Functio hæc non eſt merè Parochialis.*
6 *Reſolutiones Sacrarum Congregationum, ut Papales leges ſunt obſervandæ.*

1 INTER Cibos qui tempore Paſchatis benedi-
cuntur, locum præcipuum ſibi vindicant Ova.
Rationes multæ circa hunc Ritum adducuntur à
Quart. *Sect.* 4. *Prælud.* 2. *num.* 234. ſed cùm fe-
rè omnes ſint rationes morales, & myſticæ, ego
illas non reprobando ad phyſicam rationem deve-
nio: Eccleſia enim etiam in Sacris Ritibus hu-
manæ naturæ commodum reſpicit, & ea ſancti-
ficat, quæ ad naturæ levamen data ſunt.
2 Cùm igitur à Jejunio Quadrageſimali fiat tran-
ſitus in die Paſchatis ad quorumcumque Ciborum
libertatem; ratio poſtulat, ut ſtomachus non gra-
vetur tam citò durioribus Cibis: à levioribus
enim incipiendum, inquit Hippocrates: Cùmque
3 Ova, præcipuè Gallinacea ſint optimi nutrimen-
ti, hinc eſt, quòd ab his incipiendum fore Ci-
bum Paſchalem rationabiliter duxit hominum con-
ſuetudo ad ſalutem humani corporis: atque ideò
pro iis Eccleſia ſtatuit Benedictionem, quia com-
muniter ab Ovis initium habent Cibi Paſchales,
qui, ut dixi, benedicendi ſunt.
Sint iſta Ova vel cruda, vel cocta, vel cum 4
cortice, vel nudata, vel colore aliquo tincta,
prorſus benedici poſſunt, quia hæc accidentia non
mutant ſubſtantiam, Vide Quart. *d. l. à n.* 235.
ad 240.
Quo verò ad jus iſtius Benedictionis, propoſi- 5
tum fuit dubium Sacræ Rituum Congregationi:
*An Cappellanus Confraternitatis poſſit benedice-
re Ova tempore Paſchali in Sacriſtia ejuſdem
Confraternitatis?* Reſpondit eadem Sacra Con-
gregatio 10. *Decembris* 1703. hoc pacto: *Iſtam
functionem non eſſe merè Parochialem, nec ſpe-
ctare privativè ad Parochum, fieri proinde poſ-
ſe à Cappellanis Confraternitatum, quidquid an-
tiquitus diſputaverint Doctores.* Quam Reſpon-
ſionem per viam legis ſequuta eſt poſtmodùm S.
Rota *in Magiſtrali deciſ. Neapolitana, Jurium
Parochialium* 13. *Martii* 1711. *per tot. coram
Anſald:* Ubi nervosè probat, & hanc regulam
ſolidè firmat, quòd ubi non agitur de functionibus
merè Parochialibus, cætera de jure permittuntur
aliis Regularibus, & Cappellanis, Urſaya *T.* 1.
p. 1. *d.* 16. *num.* 129. 130. Qui alio loco docet 6
Reſolutiones Sacrarum Congregationum uti Pa-
pales leges ſervandas eſſe, *p.* 2. *d.* 18. *n.* 5.

BENE-

BENEDICTIO PANIS,

TITULUS QUINQUAGESIMUS NONUS.

SUMMARIUM.

1 *Panis Benedictiones duæ ſunt.*
2 *Prima eſt inſtituta pro tempore Paſchali.*
3 *Altera pro quocumque tempore.*
4 *Panis benedictus diſtribuebatur in die Paſchatis Fidelibus.*
5 *Panis ex quacumque Blada, ſeu Farina ſit, benedici poteſt.*
6 *Figura Panis non limitatur.*
7 *Dummodo ſit cibus comedendus in die Paſchatis.*

1 DUÆ ſunt Benedictiones Panis præſcriptæ ab
Eccleſia in Rituali Romano. Prima vide-
2 tur, quòd inſtituta ſit, ut adhibeatur tempo-
re Paſchali, ut apparet ex verbis ipſiuſmet Ora-
tionis in hac Benedictione adhibitæ, nempè:
Panis Angelorum: Panis vivus æternæ Vitæ;
Quia tempore Paſchali, omnibus fidelibus diſtri-
buitur Cibus Euchariſticus, qui verè eſt Panis
vivus vitæ æternæ, & Panis Angelorum, ut cla-
rè demonſtrant verba Eccleſiæ in adminiſtratione
hujus Sacramenti adhibita.
3 Altera verò eſt pro quocumque tempore: ideò
de hac ſecunda dicemus in ſequenti Titulo: ſolù-
dò de prima benedictione facta in Paſchate.
4 Diſtributum fuiſſe hunc Panem benedictum in
die ſolemni Paſchatis habemus ex antiquo *Ordina-
rio Cæremoniali* Ferrarienſis Eccleſiæ, in mem-
branis conſcripto, characteribus Sæculum deci-
mum tertium redolentibus, aſſervato in Archivio
Capitulari, à quo hanc particulam fideliter de-
ſumpſit R. D. Joſeph. Antenor Scalabrini Paro-
chus Eccleſiæ S. Mariæ de Bucca in rebus anti-
quis ſatis eruditus. Verba ſunt: *Reſurrectio Do-
mini, duplex Maius; & duo die ſequentes. Pa-
ramenta Alba tota illa ſeptimana; tres campa-
næ; tribus vicibus, 3, tribus diebus; Reliquiæ,
& Crux ponuntur in Altare; Fit Proceſſio; DA-
TUR DE PANE BENEDICTO. Prædicatur tri-
bus diebus, & ſit Proceſſio ad Baptiſmum in Ve-
ſperis. Tobaleæ pulcbræ, Tapegia, &c.*
Iſte Panis non limitatur, quod eſſe debeat vel 5
triticeus, vel ex alio grano: ſcimus enim, Chri-
ſtum Dominum benedixiſſe, & multiplicaſſe quin-
que panes hordeaceos, *Matth.* 10. Neque præ- 6
ſcribitur quòd ſit talis, vel talis figuræ, ſicuti
neque prohibetur, quòd cum Saccaro, vel alia
re ſit conditus; dummodò Panis iſte ſit Cibus in 7
Menſa Paſchali comedendus, nihil obſtat quin be-
nedicatur ad ſervandum ritum, & conſuetudinem
apud Fideles introductam, & laudabilem non ſu-
mendi cibum in illo Sacratiſſimo die, niſi bene-
dictum, ut ſuprà demonſtravimus *in Benedictio-
ne eſculentorum, Titulo* 56. *n.* 3.

ALIA BENEDICTIO PANIS,

TITULUS SEXAGESIMUS.

SUMMARIUM.

1 *Hæc Benedictio inſtituta eſt ab Eccleſia pro quocumque tempore.*
2 *Habet originem ab Apoſtolis, imò à Chriſto.*
3 Sanctus Petrus *ſolitus erat benedicere Panes.*
4 *Fuit introducta in ſolatium illorum, qui non communicabant Sacramentaliter.*
5 *Spectabat ad Clericos Lectores.*
6 *Hodie ſublatus eſt iſte uſus.*
7 *Panis benedicitur pro Infirmis.*
8 *Habebatur in magna veneratione apud antiquos.*
9 *Documenta ex hac Benedictione Panis deſumpta.*
10 *Benedictio hæc poſt Miſſam antiquitùs fiebat.*
11 *Panes benedicti mittebantur ad abſentes.*
12 *Panis benedicendus debet eſſe communis, & uſualis.*
13 *Panes S. Nicolai Tolentinatis.*
14 *Panes ex clibano S. Catherinæ Vigriæ.*

ALTERA Panis Benedictio, de qua modò 1
loquimur, inſtituta eſt ab Eccleſia, pro
quocumque tempore, circa quam plura, & ma-
jora ſunt dicenda, quàm dicta ſunt in antece-
denti.
Ab ipſis Apoſtolis originem habet hæc Bene- 2
dictio, imò, ab ipſo Chriſto, prout clarè vide-
mus in Luc. 9. & 24. Refert etiam Abdias, *l.*1.
certam. Apoſtol. D. Petrum Apoſtolum ſolitum
fuiſſe benedicere Panes, & illis plures Infirmos 3
à variis morbis liberaſſe. Sed hunc Scriptorem
damnat Bellarmin. *de Script. Eccl.*
Iſte Ritus benedicendi Panem in primitiva Ec- 4
cleſia

cleſia introductus fuit in ſolatium eorum, qui
non communicabant ſacramentaliter, ut loco
Euchariſtiæ, Panem benedictum acciperent velu-
ti ejus typum, & umbram, Quartus *Præludq. 3,
tit. 3. n. 242.*

5 Cujus Benedictionis munus ſpectare ad Cleri-
cos conſtitutos in ordine Lectoratus, apparet ex
Pontificali Romano in Orationibus pro ordine
Lectoratus, ubi hæc verba leguntur: *Lectorem
ſiquidem oportet, benedicere Panem, & omnes
fructus novos.* Sed in uſu ampliùs non eſt apud
6 Clericos iſte Ritus, ex quo multiplicatus eſt,
& abundat numerus Sacerdotum, ex Samell. *Ep.
Eccl. T. 6. Ep. 16.*

7 Inſuper ad illum ſervandum, & Infirmis diſ-
tribuendum benedicitur Panis, unde in maxima
8 veneratione olim erant apud Chriſtianos Panes be-
nedicti à Viris Sanctis. Scribit enim S. Hierony-
mus in Vita S. Hilarionis hæc verba ad noſtrum
caſum facientia: *Concurrebant Epiſcopi, &
Presbyteri; Greges etiam Monachorum, aliique
nobiles, & ignobiles; ut benedictum ab eo Pa-
nem acciperent, quo innumeri ſanabantur.*

S. Vincentius Ferrerius diffuſè de hac Panis
Benedictione loquitur, *ſerm.* 10. ſub hoc titulo:
9 *de Pane Benedicto*, & in eo triplex documen-
tum oſtendit, videlicet Veritatis, Utilitatis, &
Charitatis, quæ diſtinctè explicat Quart. *ibid.
num. 242.*

Hæc Panis Benedictio fieri ſolebat antiquitus 10
poſt Miſſam, & diſtribuebatur Fidelibus, ne illi,
qui Sacram Euchariſtiam non ſumpſerant, abſque
ullo fructu Benedictionis diſcederent, & ſaltem
communicarent ſpiritualiter.

Mittebantur etiam Panes Benedicti ad abſentes, 11
in ſignum Catholicæ unionis, ſicuti apertè colli-
gitur *ex Can. Pii I. de oblationibus Popul. &
ex Concil. Laodic. can. 14. & 49. & ex Concil.
Carthag. 3. c. 5.* Quart. *d. num. 241.* ubi nota
quòd iſte Panis debet eſſe communis, & uſualis, 12
nullaque alia re immixtus.

Hodie Benedicuntur Panes nuncupati S. Nico- 13
lai de Tolentino, qui fidelibus Infirmis diſtribu-
untur, in memoriam Jejunii diuturni ejuſdem
Sancti. Ferrariæ quoque benedicuntur, & diſtri-
buuntur Panes in honorem S. Catharinæ de Vi- 14
gris, qui coquuntur in Clibano Monaſterii San-
ctiſſimi Corporis Chriſti, in quo ipſa portentum
illud operata eſt, ut Panis, quem ad coquendum
intulerat, per longas horas, ab ea in Sacra præ-
dicatione audienda impenſas, non combureretur,
neque aſſaretur, licèt Clibanus valido igne arderet.

B E N E D I C T I O
NOVORUM FRUCTUUM,
TITULUS SEXAGESIMUS PRIMUS.

S U M M A R I U M.

1 *Primitiæ omnes Deo offerendæ.*
2 *Benedictio hæc quare inſtituta?*
3 *Antiquitus hæc Benedictio ſpectabat ad Le-
ctores.*
4 *Nomine Frugum quid intelligatur?*
5 *Fructus debent nominatim exprimi in Ora-
tione.*
6 *Fideles non obligantur ad hanc Benedictionem.*
7 *Niſi illam velint titulo gratitudinis erga
Deum.*

1 PRIMITIAS Frugum Terræ, Deo omnium
rerum Authori, & Datori, oblatas antiqui-
tus fuiſſe, ex præcepto Legis Hebraicæ, clarè
demonſtrat *Exod. c. 33.* & *Deuteronom. c. 26.*
Abrogata verò Lege antiqua, illud apud Chriſti
fideles remanſit, ut Deum omnium donorum
largitorem recognoſcerent: quare non ad illius
præcepti adimplementum, ſive imitationem, ſed
2 ad recognoſcendos hos fructus à divina largitate,
fuit ab Eccleſia hæc Benedictio inſtituta, tamquam
juri naturali valdè conformis, rejectis tamen Ri-
tibus, & Cæremoniis Veteris Teſtamenti. Ejus
origo à temporibus Apoſtolorum eſt apud Fi-
deles, prout teſtatur Clemens Romanus, *l. 7. c. 3.*
3 Antiquitus ad Clericos Lectores ſpectabat hoc
officium benedicendi novos Fructus, ut in an-
tecedenti Titulo diximus, *numer.* 5. ex Pontifi-
cali Romano: ſed hodiè propter copiam Sacerdo-
tum à ſolis Presbyteris peragitur.

Nomine Frugum, ſeu Fructuum veniunt om- 4
nes Fructus tum Arborum, tum Herbarum, &
Graminum, & nomine *novorum* veniunt qui pri-
mò ad maturitatem perveniunt: & ii omnes in
Oratione præſcripta ad illam litteram N, de-
bent nominatim exprimi: v. gr. Poma, Pira, Fi- 5
cus, Uvæ, Fabæ, Fragæ, Pepones, & ſimilis
naturæ quicumque Fructus benedici velint, ut
ſanctificati per hanc Benedictionem proſint ſu-
menti ex eis, tum Corpori, tum Animæ, Quart.
Tit. 3. num. 249. Et ſic omnes reliqui Fructus Deo
oblati cenſentur.

Ad hanc Benedictionem impetrandam non obli- 6
gantur Fideles ſub rigoroſo præcepto, ſeu ſub
ritu Cæremoniali veteris Legis, quia jam illa abo-
leta eſt, ſed tantummodò ex titulo gratitudi-
nis erga Deum, quatenus ipſe eſt Fructuum Ter- 7
ræ largitor, & conſervator. Quare Origenes,
Hom. 11. in lib. Num. ſic ait: *Si quis non af-
ferat Primitias Sacerdotibus, non videtur hu-
juſmodi habere memoriam Dei; nec cogitare, nec
credere, quòd Deus dedit fructus, quos cœpit,
&c.* Verùm hic de Primitiis ſermo fit, non au-
tem de Benedictione; & Titulus, ſive textus
noſter de hac ſecunda loquitur, quæ poteſt im-
pertiri fructibus in proprium dominorum uſum
convertendis, & non ſemper Sacerdotibus tra-
dendis, jure primitiarum.

BENE-

B E N E D I C T I O

Ad quodcumque Comeſtibile,

TITULUS SEXAGESIMUS SECUNDUS.

S U M M A R I U M.

1 *Cibus humanus multiplex.*
2 *Benedictio hæc omnes Cibos amplectitur.*
3 *Unde apparent erroneæ quædam Benedictiones Circuli Aurei.*
4 *Benedictio hæc ſit extra tempus Paſchale.*

1 CUM Multiplex ſit humani Corporis Ci-
bus, quo Homines veſci poſſunt, ſi ſin-
gulo eorum aſſignanda eſſet particularis forma,
& Oratio pro ſpeciali Benedictione, Opus, &
Ritus Benedictionum pené in immenſum proce-
deret. Hinc eſt, quòd Eccleſia providè ſtatuit,
poſt traditas nonnullas particulares Benedictiones
communioribus, & uſu obviis cibis, unam
2 præſcribere formam, quæ omnia, & ſingula
comeſtibilia, ſeu eſculenta, ſeu poculenta am-
plecteretur, & quibuſcumque ſimilis naturæ im-
pertiri poſſet, ſemper expreſſo nomine talis Ci-
bi, ſeu Potus, ad appoſitam literam N.
3 Hinc erroneæ videntur, & jure merito ab Ec-
cleſia damnatæ ſunt quædam Benedictiones ſpe-
cificæ, Carnium, Lactis, & Mellis; Medici-
næ, vel Juris, Otizarum, Piſcium, Prandii,
vel Cœnæ, Vini, & Aceti, & ſimilium quæ in
libello quodam nuncupato *Circulus Aureus*; in-
ſertæ fuerunt, abſque Sacræ Rituum Congrega-
tionis approbatione, quæ in his rebus magiſtra
eſt, & ab omnibus attendenda. Non enim cui-
que licet novas Benedictiones, novas formulas,
& novos Ritus adinvenire, ſpreta eadem Sacra
Congregatione; quæ ad quodcumque Comeſtibi-
lia in rerum natura, in genere, & in ſpecie
hanc formulam Benedictionis aſſignavit, circa
quam nihil habeo quòd ſuperaddam ad ea, quæ
adnotavi ad Titulum *Benedictionis Eſculentorum*;
niſi quòd etiam extra tempus Paſchale poteſt 4
hæc Benedictio fieri, quia non omnia comeſti-
bilia in una tantùm è quatuor Anni partibus
producuntur, ſeu in uſu ſunt. Ver enim habet
ſua convenientia, & apta comeſtibilia; Æſtas,
Autumnus, & Hiems ſua, quæ alteri non
conveniunt.

B E N E D I C T I O

OLEI SIMPLICIS,

TITULUS SEXAGESIMUS TERTIUS.

S U M M A R I U M.

1 *Aqua ſola non eſt quæ inſerviat Sacramentis, & Sacramentalibus.*
2 *Oleum quoque ad hanc dignitatem aſſumitur.*
3 *Oleum in quot locis Sacris adhibeatur.*
4 *Oleum ſimplex quodnam ſit?*
5 *Benedictio hæc eſt ordinaria, non Epiſcopalis.*
6 *Benedictio iſta à quocumque Sacerdote poteſt fieri.*
7 *Exorciſmi cur adhibeantur in Benedictione Olei?*
8 *Oleum ſolet præſtigiis inſervire.*
9 *Finis hujus Benedictionis.*
10 *Oleum hoc eſt ad curandos Infirmos, & Energumenos.*
11 *Oleum Lampadis Sanctiſſimi ſumitur pro Benedicto.*

1 NON in ſola Aquæ ſubſtantia, ad ſalutem
humani generis, Deus condidit Sacramen-
ta: Oleum quoque ad hanc dignitatem aſſum- 2
pſit Divina Miſericordia, ut in aliquibus Sacra-
mentis locum, & quidem digniſſimum haberet, 3
nempe in Baptiſmo, in Confirmatione, in Or-
dine, & in Extrema Unctione: ideò pro mate-
ria ſatis nobili, & conſpicua habetur Oleum in
Eccleſia Catholica, & multimodis purificationi-
bus præparatur ad inſerviendum tam Sacramen-
tis, quàm Sacramentalibus.
Textus noſter loquitur de Oleo ſimplici: quæ 4
vox *ſimplex*; Dupliciter intelligi poteſt; nempe
quòd tale Oleum ſit ſimplex Olivarum, & uſua-
le, non compoſitum, neque mixtum, aut me-
dicatum. Vel quòd talis Benedictio, quæ ſupra 5
Oleum cadit, ſit ſimplex, & ordinaria, non au-
tem illa ſolemnis, quæ fit ab Epiſcopo in Feria
quinta majoris Hebdomadæ, Quart. *d. n.* 305.
Hæc itaque Benedictio eſt ſimplici ritu facien- 6
da, & è quocumque Sacerdote impertiri poteſt.
Sed quæſtio oriri poteſt, cur iſtud Oleum, Exor- 7
ciſmo adjuretur, non verò alia poculenta? Cui
reſpondendum eſt. Videri neceſſarium hunc Exor- 8
ciſmum,

ciſmum, quia materia Olei ſolet multis præſtigiis quandoque faſcinari à maleficis, ut ad maleficia inſerviat, monente P. del Rio, *diſq. Magic. l.* 2. *p.* 1. *q.* 3. *ſect.* 2. qui narrat etiam Olivarum oſſa incendendo quandoque fieri maleficia. Ut igitur
9 omnis Diabolica virtus abjiciatur, ſi adſit, inſtituit Eccleſia hunc Exorciſmum, ut ex ipſiuſmet Exorciſmi verbis clarè paret.

10 Ultra quam quòd iſtud Oleum ſolet benedici ad curandos Infirmos, & Energumenos liberandos, & propterea neceſſe eſt, ut in illo adſit Virtus à Chriſto Domino emanata, cujus mandato Apoſtoli, aliique diſcipuli ungentes Oleo Infirmos, plurimos à variis morbis liberarunt, & ab innumeris obſeſſis Dæmonia ejecerunt, Quart. *d. l. n.* 305.

Communiter etiam pro Oleo benedicto ſumitur illud, quod ardet in lampadibus coram Sanctiſſimo Sacramento, vel piis Imaginibus, vel Reliquiis Sanctorum, tanquam Deo dicatum. 11
Certè de eo narrat multa prodigia Gretſer. *de Benedictionibus l.* 2. *c.* 23.

Optimum eſt, ut iſtud Oleum diſtribuatur Fidelibus, ob varias infirmitates ſanandas ex interceſſione illius Sancti, in cujus lampade ardebat: ſed non optimum, nec laudabile eſſet, ſi pro gutta hujus Olei, aliquid vel etiam minimum ſolveretur, niſi hoc ad titulum eleemoſynæ fieret illi Eccleſiæ, ſeu Altari, ad quod lampas arderet.

BENEDICTIONES
Ab Epiſcopis, vel aliis facultatem habentibus faciendæ,

TITULUS SEXAGESIMUS QUARTUS.

SUMMARIUM.

1 *Sacerdos noſſe debet Benedictiones, quæ ad ſe pertinent, & quæ ad Epiſcopum.*
2 *Quales res ſint, quæ benedici poſſunt ab Epiſcopo?*
3 *Benedictiones reales ſpectant ad Epiſcopum.*
4 *Et illæ, quæ Sacra Unctione perficiuntur.*
5 *Benedictiones verbales reſervatæ Epiſcopis.*
6 *Poſſunt ab eo delegari Sacerdotibus Inferioribus.*
7 *Opinio contraria diverſorum Authorum.*
8 *Munus benedicendi ſpectat ad Ordinem.*
9 *Rationes in contrarium.*
10 *Aliquis minor Epiſcopo poteſt habere hanc facultatem.*
11 *Abbates, & alii poſſunt benedicere.*
12 *Vera ſignificatio Verborum hujus Tituli.*
13 *Opinio negativa magis probabilis.*
14 *Uſus invaluit ut Epiſcopi ſubſtituant in Benedictionibus verbalibus.*
15 *Iſti tamen Sacerdotes debent eſſe graduati.*
16 *Ratio Epiſcoporum ſubſtituentium.*
17 *Verba Ritualis omnia conveniunt ſimplici Sacerdoti.*
18 *Rituale Romanum pro Parochis elaboratum.*

1 SACERDOTEM rectè diſtinguere debere quæ ſui juris ſunt, & quæ Epiſcopi in materia Benedictionum, jam ſatis expoſuimus in Regulis Generalibus de *Benedictionibus*; à nobis primo loco in *Titulo XLIV.* explicatis. Et hoc ne majoris dignitatis munera, temerè, aut imperitè umquam uſurpet propria authoritate.

Hucuſque noſtrum Rituale Benedictiones aſſignavit, quæ Parochis, & quibuſcumque minoribus Sacerdotibus conveniunt; modò ad illas deſcendit, quæ ad Epiſcopos, vel alios facultatem habentes pertinent.

Quales verò ſint res, quibus à ſolo Epiſcopo, 2
vel ab alio facultatem habente impertiri poteſt Benedictio, habemus ex Quart. *tit.* 1. *dub.* 5. *n.* 32. qui ait: Benedictiones rerum, quæ nonniſi ut benedictæ, ſunt materia alicujus Sacramenti, de jure divino pertinere ad ſolum Epiſcopum: quare nec authoritate Summi Pontificis, poſſunt delegari aliis Epiſcopo inferioribus, ſed ad ſolum Chriſma, & Oleum Infirmorum ſe extendit iſta privativa, non verò ad alias res, de quibus infrà dicemus.

Item ſpectant ad Epiſcopum Benedictiones rea- 3
les, quæ Sacra Unctione perficiuntur, atque ſtricto jure, ita ſunt Epiſcopi propriæ, ut delegari 4
nequeant Sacerdoti inferiori. Tales ſunt, Benedictio, ſeu Conſecratio Altaris, Calicis, Campanarum, &c. atque hoc conſtat ex *c. nemo, de conſecr. diſt.* 1. *& c. tua fraternitas, de conſecr. Eccl. vel Altaris*, ut docet Suarez, *T.* 3. *in* 3. *part. diſput.* 81. *ſect.* 5. *&* 7. Layman. *l.* 5. *tract.* 9. *c.* 13. *n.* 7. Barboſ. *de pot. Ep. p.* 2. *alleg.* 27. Et alii cum Quart. *d. l.*

Inter Benedictiones verò quæ dicuntur verba- 5
les, nonnullæ ſunt, quæ Epiſcopis ſunt reſervatæ: Puta. Benedictio Indumentorum ad Sacrificium inſervientium, & omnium, atque ſingularum, de quibus infrà dicemus à noſtro Rituali identidem enumerantur, atque exponuntur. Iſtarum rerum benedictio fieri præcipitur ab Epiſcopis,

ſcopis, ſed non ita ſtrictè, & rigoroſè eſt Ordini Epiſcopali adnexa, ut inferioribus Sacerdotibus nequeat delegari, ſaltem ex ptivilegio Sum-
7 mi Pootificis. Nam quæſtio eſt inter Doctores, an Benedictiones verbales ſuperenunciatæ, & quæ de jure ordinario ad Epiſcopum pertinent, poſſint ab ipſo Epiſcopo committi, ſeu delegari aliis Sacerdotibus, & præſertim ſibi ſubditis?

Sententia illorum, qui hoc fieri poſſe negant ab Epiſcopo, innititur illi fundamento, & regulæ, non poſſe Epiſcopum delegare ea quæ ſunt Ordinis, ſed tantùm ea quæ ſunt juriſdictionis, *c. Aqua, de conſecr. Eccl.* Sylveſt. *Benedict. q.* 2.
8 *num. 3.* Cùm verò munus benedicendi ſpectet ad Ordinem, non autem ad Juriſdictionem, Sylveſt. *ibid.* hinc eſt, quòd Epiſcopus delegare non poteſt Perſonam, quæ in dignitate Epiſcopali non ſit conſtituta. Hanc ſententiam ſuſtioent Gavant. Barboſ. Ugolin. Panormitan. & Quart. *dict. lib. num.* 33. *in fine.*

9 E contra alii ſuſtinent Benedictiones verbales non ita ſtrictè eſſe adnexas Ordini Epiſcopali, ut nequeant committi Sacerdotibus inferioris gradus: ſed ratio à Quart. *d. l. num.* 34. adducta ad hoc probandum, non omninò videtur eſſe genuina, cùm malè ab eo percipiantur verba noſtri Ritualis. Opinio favorabilis fundata eſt in illis verbis capitalibus hujus Tituli, nempè *Benedictiones ab Epiſcopis, vel ab aliis facultatem habentibus faciendæ, &c.* Ex his verbis tale argumentum format idem Quartus. Facultas benedicendi indumenta Sacerdotalia, & alia, quæ ſub eodem titulo continentur, poteſt competere aliis Epiſcopo Inferioribus, & hoc non jure ordinario, ſed propria authoritate: ergo ex delegatione: ergo hæc facultas eſt delegabilis; ergo demum poteſt delegari ab Epiſcopo cui de jure ordinario competit.

Verùm in Verbis ejuſdem Tituli iſta ſubſtitutio, ſeu delegatio noo apparet; nam quando dicitur, *vel ab aliis facultatem habentibus*, non per hoc exprimitur, quòd talis facultas prove-
10 niat ab Epiſcopo; nam poteſt dari aliquis minor Epiſcopo, & major ſimplici Sacerdoti, qui habeat talem facultatem à jure proprio, non ex delegatione: quod confirmatur, *Prov.* 2. *p.* 3. *decr.* 20.

De facto Abbates, qui medium locum tenent 11
inter Epiſcopos, & ſimplices Sacerdotes, à jure habent facultatem noo ſolùm largiendi Benedictiones verbales, ſed etiam illas, quæ Sacra Unctione perficiuntur, Paſqualig. *de Sacrific. Nov. Leg. T.* 2. *q.* 790. & ideò benediceodi, & conſecrandi Calices, Altaria, Campanas, & alia hujuſmodi, Tamburin. *de Jure Abbat. diſp.* 11. *quæſt.* 3.

Ex quo infertur, veram ſignificationem noſtri 12
Tituli, oon verſari circa ſubſtitutionem, ſeu delegationem, ſed intelligi debere, quòd tales Benedictiones, quæ in Rituali, & in tali Titulo deſcribuotur poſſunt tantummodò impertiri ab Epiſcopis, & ab Abbatibus, cæteriſque Regularibus, Prælatis Præpoſitis, ſeu quo nomine alio appellentur, qui uſum Mitræ, & Baculi habeant, quibus de jure competunt vel omnes, vel plures ex iiſdem Benedictionibus, ut latè probat idem Quart. *ibid. n.* 36.

Ergo opinio negativa primo loco allegata, 13
probabilior, & magis conſona veritati videtur, ſcilicet, non poſſe Epiſcopos ſubſtituere, vel delegare Sacerdotes inferiores, & præcipuè in Benedictione Paramentorum, ut in fine ſequentis Tituli videbimus, *ex Decr. Sacr. Rit. Congreg.* 14. *Novemb.* 1615.

Uſus tamen iovaluit (& hoc in praxi à me 14
ſæpè viſum fuit) ut in Benedictionibus verbalibus, io quibus non intervenit Sacra Unctio, ſed ſimplex uſus Aquæ Benedictæ, & Incenſi, Epiſcopi ſubſtituant Sacerdotes minores, ſed
tales qui aliqua dignitate, vel gradu inſigniti 15
ſint, nempe Vicarios, Protonotarios, Archipresbyteros, Canonicos, & hujuſmodi, qui ab Epiſcopali charactere, quoad minus fieri poſſit, diſtare videantur. Quorum Epiſcoporum
ſubſtitueotium potior ratio illa eſt, quòd ta- 16
les Benedictiones in Rituali Romano deſcribuntur. Cùm verò in dicto Rituali nulla ad-
ſit cæremonia, ſeu nullus Ritus, qui ſimplici 17
Sacerdoti, vel Parocho ooo conveniat, imò
Rituale ad hoc unum elaboratum ſit, ut Pa- 18
rochis inſerviat prout ex conſtitutione Pauli V. ipſi Rituali antepoſita, ideò facilem ſibi vindicans hanc ſubſtitutionem, quia nihil à Rituali videtur diſſentire.

B E N E D I C T I O
SACERDOTALIUM INDUMENTORUM in Genere,

TITULUS SEXAGESIMUS QUINTUS.

S U M M A R I U M.

1 *Omnia Sacerdotalia indumenta benedici poſſunt ſejunctim.*
2 *Benedictio hæc convenit omnibus Indumentis.*
3 *Indumenta debent eſſe elaborata juxta formas præſcriptas.*
4 *Benedictio durat quamdiu durat figura artificialis.*
5 *Perdita figura, perditur Benedictio.*
6 *Veſtes deformes remanent ſuſpenſæ.*

7 *Quando remaneant ſuſpenſæ Sacræ Veſtes?*
8 *Veſtes profanæ ad Sacrum uſum an converti poſſint.*
9 *Benedictionis hujus ſignificationes, & myſteria.*
10 *Qui in Sacris adhiberet veſtes non benedictas, peccaret.*
11 *Abbates poſt Epiſcopos benedicere poſſunt Veſtes Sacerdotales.*
12 *Pro uſu tamen ſuarum Eccleſiarum.*
13 *Epiſcopus non poteſt delegare in præjudicium Abbatum.*
14 *Veſtes adhibitæ à Schiſmaticis iterùm non benedicendæ.*

1 ETSI quodcumque Sacerdotale Indumentum
(dempto Pluviali, ut alibi diximus) poſ-
ſit ex ſe, & ſeparatim benedici hoc eodem Ri-
tu, transferendo ad ſingularem numerum id,
quod eſt in plurali, attamen ad evitandam fre-
quentem repetitionem ejuſdem formulæ, poni-
2 tur hìc ſub una tantùm deſcriptione, Benedictio
omnium Indumentorum in genere, applicanda
cuique in ſpecie, mutatis mutandis.

3 Hæc Benedictio convenit iiſdem Veſtibus, quan-
do tamen, juxta præſcriptionem Sacrorum Ca-
nonum, & Decreta, ſint elaboratæ, tam circa
4 materiam, quàm circa formam; & durat quam-
diu retinent figuram, ſeu formam artificialem. E
contrà per fractionem, vel ſciſſionem, qua per-
5 ditur prædicta figura, perditur etiam Benedictio,
& fiunt ineptæ ad uſum Sacrificii: quare, ipſo
6 facto, ſuſpenſæ remanent, licèt fulminata non
ſit hæc ſuſpenſio per decretum in viſitatione. Quæ
regula valet etiam in quibuſcumque aliis rebus
benedictis, ut docet Quart. *d. n.* 56.

7 Suſpenſæ item remanent, & profanatæ Sa-
cræ ſupellectiles ſi commodentur profanis ho-
minibus ad profanum uſum; putà hiſtrionibus
8 ad comœdias recitandas, vel Hebræis pro pigno-
re, venditione. Quod fieri acriter, & ſub gra-
vi pœna prohibuit S. Carolus, *Act.* 1. *Prov.* 1.
p. 2. *&* 3. *tit. de Eccleſiis, & earum cultu, & de Judæis, cap. Altar.* 39. *de conſecrat. diſt.* 1.
Quærit propterea hac occaſione Sarnellius, *Ep. Eccl. t.* 7. *Epiſt.* 45. An Veſtes profanæ quam-
vis pretioſæ, poſſint in Sacrum uſum converti?
Fundatur hæc Quæſtio ſuper *gloſs. in c. ad Nupt. de conſecr. diſt.* 1. ubi: *Ad Nuptiarum ornatum divina myſteria non præſtentur, ne dum improborum contactu, pompaque ſæcularis luxuriæ polluuntur, ad officia Sacri myſterii videantur indigna.* Et arguit, *quòd ex veſte alicujus dominæ, vel alterius, non debet fieri caſula, vel aliquis ornatus Eccleſiæ.* Sed hodie Canon ob-
ſolevit, & uſus eſt contrarius; exemplo etiam
ſanctarum fœminarum, quæ veſtes ſuas Deo ob-
tulerunt. Benedictio enim purgat profanum
quidquid inſit in illis.

Significationes, & myſteria, ſive effectus hu- 9
jus Benedictionis ſatis clarè apparent in verbis
precum, & Orationum pro tali Benedictione
adhibitarum; ex quibus liquet quanta veneratio-
ne dignæ ſint, & quàm neceſſariæ in rebus divi-
nis peragendis: unde qui in divinis Officiis, 10
Veſtes, & Ornamenta, ex Ritu, inſtitutione-
ve Eccleſiæ, non benedicta adhibuerit, gravi
mulcta puniri voluit S. Carolus *Act. p.* 6. *in Tabella erratorum, Prov.* 2. *t.* 2. *c.* 20. *d.* 2. *c.* 9.
Statuerat enim in *decreto XX. Conc. Prov.* 2. quòd
Veſtes, & Ornamenta cujuſvis generis, ad uſum
Sacrum comparata ex Eccleſiæ inſtitutione, be-
nedici deberent, & ne priùs adhiberentur, quàm
ſolemnibus precibus ab Epiſcopo, vel ab alio,
qui authoritatem haberet, benedicta eſſent: ex
quibus poſtremis verbis, quæ cum noſtris titu-
laribus concordare videntur Tituli antecedentis,
magis comprobatur, eſſe in Eccleſia tales Perſo-
nas poſt Epiſcopos, quibus de jure competit ta-
lis Benedictio, & hi ſunt Abbates, & Regulares 11
Mitrati, qui prout diximus, poſſunt benedice-
re Paramenta Sacra, pro uſu tamen ſuarum Ec- 12
cleſiarum, non verò aliarum: aliàs puniri poſ-
ſunt cenſura Interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, vel
ſuſpenſionis ab uſu Pontificalium, cùm hoc ip-
ſis expreſsè vetitum ſit à *Decr. gen. S. R. C.* 27. *Sept.* 1659. *&* 20. *Julii* 1660. quoad hoc confirma-
tis, & approbatis ab Alexandro VII. ad tradita
per Monacell. *T.* 3. *form.* 6. *n.* 23. *edicti convocationis Proceſſionis.* Hinc eſt, quòd Decretum
S. R. C. 14. *Novemb.* 1615. non poſſe Epiſcopos
delegare Benedictiones Paramentorum aliis, alle-
gat. à Gavant. *Manual. Ep. verb. Benedictio, n.* 5.
intelligi debet, ſine præjudicio Abbatum, & il- 13
lorum, quibus talis Benedictionis uſus competit.
Vide Paſqualig. *de Sacram. novæ leg. quæſt.* 790.
T. 2.

Ultimo loco notandum eſt, Veſtes Sacerdo- 14
tales cum quibus Schiſmatici Sacrum celebra-
verint, non eſſe iterùm benedicendas, Anaclet.
l. 1. *decr. tit.* 16. *de Sacr. non iteran. num.* 30.
nihil enim influunt ad conficiendum Sacramen-
tum Euchariſtiæ.

BENE-

BENEDICTIO MAPPARUM, SIVE LINTEAMINUM ALTARIS,

TITULUS SEXAGESIMUS SEXTUS.

S U M M A R I U M.

1 *Mappa ac Tobalea, ſeu Linteamen idem ſunt.*
2 *Dicitur etiam Lineum Velum.*
3 *Tobaleæ tres ſuper Altare extendi debent.*
4 *Ideò debent benedici.*
5 *Opinio, quòd non ſit neceſſaria iſta Benedictio.*
6 *Benedictio hæc eſt de præcepto.*
7 *Qui ſciens celebraret ſupra Tobaleam non benedictam peccaret.*
8 *Rubrica hæc eſt præceptiva.*
9 Pignatellus *revocavit ſententiam ſuam.*
10 *Tobaleæ poſſunt eſſe ex Canape, vel Goſſypio.*

1 LINTEAMEN, ſeu Mappa idem eſt ac quod
communiter dicitur *Tobalea*. Dicitur etiam
2 Lineum Velum, ex qua materia pro cooperiendo Altari, juxta Bonifacii III. Decretum, eſſe debet, quæ à S. Clemente *Epiſt.* 2. appellatur *Palla*, ſive *Syndon*; item *Endoxys*; de quibus conſulendus eſt Macrius in *Hierolex.* & Gavant. qui explicat originem, antiquitatem, materiam, menſuram, & ejus uſum.

3 Quòd ſuper Altare, ubi Divinum Sacrificium celebratur, debeant, ultra corporale, tres Mappæ extendi, habemus ex c. *ſi per negligentiam, de conſecr. diſt.* 2. Ideoque cùm ad tam magnum Sacrificium inſerviant, congruum eſt, ut Sacra
4 Benedictione conſecrentur; niſi neceſſitas aliter ſuadeat, Sylveſter *verb. Benedictio, q.* 5. Azor, *l.* 10. *c.* 28. *q.* 8. Imò Suarez, hac de re negat jus aliquod eſſe 3. *p. diſp.* 81. *ſect.* 5. cui videtur adhærere Pignatell. *T.* 9. *conſ.* 186. *n.* 1. aſſerens
non eſſe neceſſariò benedicendas Mappas Altaris, 5
contra quem noviſſimè inſurgit Monacell. *d. T.* 4. *ad* II. *T. tit.* 16. *form.* 2. *n.* 335. & pleniſſimè laxiorem opinionem Pignatelli reprobans, probat hanc Benedictionem eſſe de præcepto, nec poſſe omitti.
Rubrica enim Miſſalis in *tit. de defect. grav. in* 6
miniſtr. Miſs. occurrent. hunc defectum reponit his verbis — *Poſſunt etiam defectus ocurrere in miniſterio ipſo, ſi aliquid ex requiſitis ad illud deſit: ut ſi celebretur in loco non Sacro: Si Veſtes Sacerdotales, & Mappæ non ſint ab Epiſcopo, vel alio habente hanc facultatem benedictæ, &c.* Et hinc eſt, quòd qui ſcienter cele-
brat extra caſum neceſſitatis ſuper Altare cooper- 7
tum cum Mappis non benedictis, non eſt immunis à culpa, ut advertunt Gavant. *p.* 1. *tit.* 20. *litt.* S, Pac. Jord. *t.* 1. *lib.* 4. *tit.* 1. *n.* 225.
quia Rubrica eſt præceptiva, & imperativa, ut 8
clarè patet ex verbis relat. in *tit. de Præparat. Altaris*: ibi: *Hoc Altare operiatur tribus Mappis, ab Epiſcopo, vel alio habente poteſtatem, benedictis*. Rota *dec.* 238. *coram Coccin.* Monacell. *d. l. n.* 336. 337.

Quod & rectè cognovit idem Pignatell. *conſ.* 9
98. *num.* 36. *T.* 6. ubi loquens de præparatione Altaris erigendi in Oratorio, &c. hæc habet: *Eſtque neceſſariò cooperiendum tribus Mappis, ſeu Tobaleis ex Lino, vel Canapi, vel ex Goſſypio,*
&c. ab Epiſcopo, vel alio habente poteſtatem be- 10
nedictis. Ex quo patet etiam, materiam Mapparum poſſe eſſe Canapim, & Goſſypium.

B E N E D I C T I O C O R P O R A L I U M,

TITULUS SEXAGESIMUS SEPTIMUS.

S U M M A R I U M.

1 *Multa dicta ſunt de Corporali in Titulo de SS. Viatico.*
2 *Corporalia benedicenda ſunt ab Epiſcopo.*
3 *Quia tangunt Chriſti Corpus conſecratum.*
4 *Inter Græcos à ſolis Epiſcopis benedicuntur.*
5 *A Græcis ſacro Chriſmate unguntur.*
6 *Corporale immundum adhibens, peccat. Comment. ad Rituale.*
7 *Corporalia non amittunt Benedictionem quando lavantur.*
8 *Palla, ſeu Animetta an benedicenda?*
9 *Etymologia hujus nominis Animetta.*

FACTA eſt alibi mentio de Corporali, tunc, 1
cùm ſermo habitus fuit de Sacramento Euchariſtiæ, & præſertim de SS. Viatico: ad quæ loca poteſt Lector accedere, & ibi Etymologiam, originem, antiquitatem, uſum, & men-

 ſuram,

ſuram, figuramque cognoſcere cum Gavanto, & aliis.

2 Benedicenda quoque ſunt hæc Corporalia vel
ab Epiſcopis, vel ab Abbatibus etiam ſi inſer-
viant alienis Eccleſiis, juxta opinionem Paſqua-
lig. *q.790.* quia inſerviunt Sactificio Altaris, &
3 digna facta ſunt, ut tangant Sacratiſſimum Chriſti
Corpus in Hoſtia conſecratum.

4 Ideò inter Græcos Corporalia beoedicuotur à
5 ſolis Epiſcopis, conſecrantur, & Sacro Chriſmate
unguntur, Macri *Hierolex.* modò verò ab iis etiam,
qui à jure facultatem habeot, prout ſunt Abba-
tes, &c. ſed ampliùs non adhibetur unctio eum
Chriſmate, quia obſtat nitori, & munditiæ, qua
6 ornari debent ſpecialiter corporalia, uode qui
iis immundis utitur, ſecundùm Doctorum opi-
nionem, non excuſatur à mortali ſi immunditia
ſit notabilis, *c. Relinq. de Cuſtod. Euchar. in 6.*
Immunditia verò non eſt cauſa amiſſionis Bene-
dictionis; nam Corporalia tunc amittunt illam,
quando ita lacerantur, ut ampliùs inſervire ne-
queant, noo autem quando lavautut de novo, 7
& amido imbuuotur, Paſqualig. *de Sacr. Nov. Leg. T.* 2. *q.* 788.

Quæri poteſt hìc, an nomine Corporalium,
benedicenda veniat quoque *Animetta*, nempe
illa Palla, quæ Calicem tegit, ita dicta quia 8
quaſi Anima in corporali plicato includitur, &
conſervatur, Vicecom. *l.* 7. *c.* 5. & ideò Græcus 9
Author illam *Pſichin* vocat, ideſt *Animam*.
Alii deducunt hoc nomen ex *Antimenſia*; Vide
Macr. in voce *Corporale*. Cui reſpondendum du-
co, noo eſſe benedicendas iſtas *Animettas* ſpe-
cifica Benedictione, ſed unà, & ſimul cum
Corporalibus, quia ſunt quaſi partes corpora-
lium, & cadunt ſub eodem genere; De facto
Rituale de his nullam præſcribit Benedictio-
nem.

B E N E D I C T I O
TABERNACULI, SEU VASCULI
Pro Sacroſancta Euchariſtia conſervanda,

TITULUS SEXAGESIMUS OCTAVUS.

S U M M A R I U M.

1 *Tabernaculum eſt benedicendum.*
2 *Tabernaculum quid ſit?*
3 *Paſtophorium etiam appellatur.*
4 *Quid nomine Vaſculi intelligatur?*
5 *Eſt quaſi Pyxis.*
6 *Pyxis benedicenda.*
7 *Pyxis Oleo Sacro non inungitur.*
8 *Aliud Vaſculum pro Pyxide inſerviens.*

1 TABERNACULUM ligneum, in quo aſſer-
vanda eſt Sacratiſſima Euchariſtia, benedi-
cendum eſſe ſtatuta prece habemus *in Conc. Prov.*
2 *Med. 6.* Quid verò ſit Tabernaculum ſatis expli-
catur à Gavant. *P. 5. de menſuris propriis Sacræ*
ſupellectilis, & *P. 2. tit. 2. litt. g.* quod aliàs
3 *Paſtophorium* appellatur, ut diximus in explica-
tione *Tituli 23. n. 62. de Sanctiſſimo Euchari-*
ſtiæ Sacramento.

4 Quid verò veniat in hoc Titulo nomine *Vaſ-*
culi pro Sacroſancta Euchariſtia conſervanda, di-
gnoſci poteſt ex iis, quæ alibi diximus de Pyxi-
de, quæ Vaſculum quandoque appellatur, ut
5 habemus ex *Actis Eccl. Mediol. verb. Vaſa.*
Pyxis igitur & ipſa eſt benedicenda, quia inſer-
vit noo unicè Altari, ſed ipſimet Chriſti Corpo-
ri immediatè: ſi enim benedici debet Taberna-
6 culum, in quo Pyxis ſervari ſolet, multò ma-
gis debent benedici Pyxides, in quibus aſſerva-
tur Chriſti corpus conſecratum.

De ejus materia & figura vide quæ tunc dixi-
mus io enunciato Titulo: Hoc unum tantum-
modò addi poteſt, non debere iſta Vaſcula, ſeu
iſtas Pyxides Oleo Sacro inungi quemadmodum 7
Calices, & Patenæ, ſed ſolùm beoedici, &
Aqua benedicta aſpergi, quamvis enim Altaris in-
ſerviant, non adhibentur tamen ad Sacrificium
conficiendum.

Eſt & aliud Vaſculum, quod Sanctiſſimæ Eu- 8
chariſtiæ inſervit, ad modum Capſulæ efforma-
tum, italicè *Scatola* nuncupatur, quod argen-
teum eſſe ſolet, & ſaltem intus ioauratum, cum
parva Cruce ſuper operculo. Adhibetur hæc Cap-
ſula ad intus reponendam Hoſtiam conſecratam,
exponendam in Oſtenſorio, quando Tabernacu-
lum capax oon eſt ejuſdem Oſtenſorii, & ideò
inſervit per modum proviſionis eidem Sacra-
mento, nec pro alio uſu adhibetur. Iſta Capſula
eſt, & ipſa benedicenda præſenti ritu mutatis
mutandis, eadem ratione, qua benedicitur Py-
xis. Memini tamen, Card. de Vetme Epiſc. Fer-
rariæ, in ſua Paſtorali Viſitatione, noo appro-
baviſſe hujuſmodi Capſulas, & quaſcumque in-
venit, exauguraſſe, ratione illa fretus, noo eſſe
multiplicanda eotia ſine neceſſitate, cùm Pyxis
ad hunc finem conſervandi Sacram Euchariſtiam,
ſit inſtituta, non verò Capſula: ſi verò Pyxis
non haberetur, Calicem poſſe ad hunc uſum ſup-
peditari, quemadmodum fit Feria V. in Cœna
Domini, pro reponenda Euchariſtia in Sepul-
chro.

BENEDICTIO NOVÆ CRUCIS,

TITULUS SEXAGESIMUS NONUS.

SUMMARIUM.

1 *Occaſio benedicendi Crucem multiplex eſſe poteſt.*
2 *Benedictio hæc non eſt pro Cruce, collocanda ſuper Altare.*
3 *In Cruce benedicenda eſſe non debet Imago Chriſti Crucifixi.*
4 *Benedictio hæc eſt tantùm pro Cruce.*
5. *Cruces collocantur ad capita viarum.*
6 *Deferuntur in itinere à Peregrinis.*
7 *Ad diverſos alios uſus inſerviunt Cruces.*
8 *Benedictio hæc non eſt de neceſſitate, ſed de convenientia.*
9. *Rituale Romanum non inutiliter Regulas ſtatuit.*
10 *Opinio Authoris circa hanc neceſſitatem.*
11. *An Epiſcopus dare poſſit hanc facultatem ſimplici Sacerdoti?*
12. *Sacerdotes adſtantes Benedictioni orare debent.*
13 *Claſſes diverſarum Benedictionum.*
14. *Sacerdotis nomen pluribus competit.*
15 *Crucis oſculatio eſt ſignum venerationis.*
16. *Inſuper eſt quædam tacita profeſſio Fidei.*

1 OCCASIO novæ Crucis benedicendæ mul-
tiplex eſſe poteſt; numquam verò pro
Cruce ſuper Altare collocanda eſt facienda hæc
2 Benedictio, eò quia textus loquitur de ſimpli-
ci Cruce, non autem de Cruce cum Imagine
Chriſti Crucifixi, quæ ex ritu collocanda eſt
3 ſuper Altare cum Candelabris, hinc inde, &
pro qua ſpecialis Benedictio ſtatuta eſt circa Ima-
gines Jeſu Chriſti, Gavant. *p.* 1. *t.* 20. *de præpa-
ratione Altaris.*
4 Eſt ſermo hìc de Crucibus (ex quacumque
materia ſint) ſine Crucifixi Redemptoris Imagi-
ne, quæ variis de cauſis conſtrui ſolent, & col-
5 locari in capitibus viarum, in triviis frequentio-
ribus, in cœmeteriis, ut monet S. Carolus *Act.
p.* 1. *Conc. Prov.* 3. Item ad Oſtia Religioſarum
domorum, & præcipuè Regularium ſtrictioris
Obſervantiæ, prout ſunt Cappucini, & hoc tam
in Civitatibus, quàm extra illas, & in aliis lo-
cis, vel Sacris, vel honeſtis, in Clauſtris, in
Hortis, & ſimilibus, ut crebriùs illis perſpe-
ctis, Fideles ſeſe erigant ad ſummi myſterii in
Cruce peracti gratam memoriam, & orandi, ſeu
adorandi ſtimulum ſentiant, quotieſcumque illam
inſpiciunt, vel illi occurrunt.
Peregrini inſuper nonnulli ſunt, qui pœniten- 6
tiæ cauſa ad longinquas Urbes, & Sanctuaria
inſignia procedere ſolent, bajulando magnas Cru-
ces in Dominicæ Paſſionis memoriam. Item Con- 7
fratriæ nonnullæ tempore pœnitentiæ publicæ,
ſeu Sacrarum Miſſionum prægrandes Cruces erige-
re, & bajulare ſolent in viſitatione Sepulchro-
rum in hebdomada Sancta, vel alia pia, & de-
vota occaſione. Cunctæ iſtæ Cruces ratio poſtu-
lat, ſi ad res Sacras inſervire debent, ut ſtatu-
to ritu benedicantur; eodem pacto quo S. Ca-
rolus *Provinc.* 4. *p.* 1. ſtatuerat his verbis: *Cru-
ces, & Sanctorum Imagines, ſolemniter, &
ſtatutis precibus, ex Eccleſiæ ritu benedican-
tur.*
Utrùm verò indigeant novæ Cruces hac Bene-
dictione, diſertè diſputat Quart. *n.* 321. & con- 8
cludit non eſſe hoc de neceſſitate, ſed de con-
venientia, quia cùm materialiter ſit res profa-
na, quatenus componitur ex ligno, vel alia
quavis materia, ratione benedictionis debet ac-
quirere eſſe Sacrum, & ſic majorem honorem,
& venerationem apud Fideles.
Non aſſentio tamen Quarto, in eo quòd di-
cto loco, loquitur de benedicenda Cruce collo-
canda in medio Altaris, quia hæc habere debet
Imaginem Chriſti Crucifixi, ut diximus; & pro
hac Imagine alia Benedictio præſcribitur, ſicuti
hìc ſpecialiter aſſignatur pro Cruce nuda ſine Ima- 9
gine. Ideoque cùm Rituale inutiliter ſuas Regu-
las, & ritus præſcripſiſſe dici non debeat, ego 10
ſum in voto, ut novæ Cruces benedicendæ ſint
neceſſariò, & ſit contra Ritum Eccleſiaſticum
collocare Crucem non benedictam in loco pu-
blico, ut adoretur à Fidelibus. Quare invigi-
lare ſuper hoc non parùm debent Epiſcopi, qui-
bus de jure competit hæc ſolemnis Benedictio,
vel Prælati Regulares, qui habent hanc facul-
tatem.

§. I. Sacerdos genuflexus ante Crucem, devotè adorat, & oſculatur, & idem faciunt quicumque voluerint.

11 Patet ex hoc, poſſe Epiſcopum tradere ſim-
plici Sacerdoti facultatem benedicendi novas Cru-
ces, quod videtur contrarium rationibus à me
in Titulo LXIV. adductis, cum quibus fui in
voto, non poſſe hanc facultatem tradi ſimplici-
bus Sacerdotibus ab Epiſcopo: Nihilominus
(quæſo ne videar in mea opinione nimis con-
ſtans) neque per hoc à ſupradictis recedo, quo-
niam nonnullæ, & quidem, meo videri, validæ
rationes id comprobant.
Et primò. Per hoc quod verbum *Sacerdos* in
præſenti §. inſcriptum, verè ſignificet Sacerdotem
ſimplicem (eò magis quia paulò antè facta fuit
mentio Epiſcopi) non ſequitur, hoc debere di-

ci de

ci de Sacerdote benedicente. Dari poteſt, imò
datur ſine dubio, quòd inter aſſiſtantes huic
Benedictioni, reperiantur Sacerdotes, atque ideò,
ut detur illis tamquam dignioribus hæc præemi-
nentia, primo loco nominantur, & invitantur;
& de facto ſequuntur hæc verba: *& idem faciunt*
12 *quicumque voluerint*. Ergo hìc tractatur de gra-
dibus Perſonarum aſſiſtentium, non de Miniſtro
Benedicente.

13 Secundò, Claſſis Benedictionum hujus Ritualis
in duas partes dividitur. Prima eſt de Benedi-
ctionibus faciendis à Parocho, vel à ſimplici Sa-
cerdote: Secunda de Benedictionibus ab Epiſco-
pis, vel aliis facultatem habentibus faciendæ.
Si poſſet fieri à ſimplici Sacerdote, utique enu-
meranda eſſet hæc Benedictio in prima Claſſe;
Sed eſt in ſecunda, in qua enumerantur Epi-
ſcopi, & qui de jure, vel ex privilegio, ut
diximus, facultatem habent, ergo tantùm ab
iſtis facienda eſt, non verò ab illis.

Ulteriùs, nomen *Sacerdotis* convenit tam E- 14
piſcopo, quàm Abbati, & Prælato, quia om-
nes ſunt Sacerdotes (de Abbatibus intelligo,
qui ad Sacerdotium jam promoti ſint cum Quart.
d. n. 35.) ergo non per hoc venit ſemper ſim-
plex Sacerdos.

Adoratio, & oſculatio Crucis, quam præ- 15
cipit textus noſter, ſigna ſunt venerationis,
& quædam tacita Fidei profeſſio compendio- 16
ſa, qua proteſtamur, teſtificamurque nos mi-
litare ſub Chriſti Vexillo, *Div. Auguſtin. in
Pſ. 141.*

BENEDICTIO IMAGINUM
JESU CHRISTI DOMINI NOSTRI, B. M. Virginis, & aliorum Sanctorum,
TITULUS SEPTUAGESIMUS.

SUMMARIUM.

1 *Imagines Sacræ cur adorentur?*
2 *Hæretici Iconoclaſtæ ſunt contra Imagines Sacras.*
3 *Eccleſia triumphat Imaginibus ſuorum Athletarum.*
4 *Uſus antiquiſſimus Sacrarum Imaginum.*
5 *Eccleſia ſtatuit, ut Imagines Sacræ benedicerentur.*
6 *Benedictio hæc an ſit neceſſaria?*
7 *Imagines Sacræ benè examinandæ ab Epiſcopis.*
8 *Imagines debent effingi juxta præſcriptum Sacrorum Canonum.*
9 *Pictores qui ſecus agerent, puniendi ſunt.*
10 *Similiter ſi vultum alicujus Sancti ſimilem fecerint alicujus viventis.*
11 *Imagines benedici debent antequam exponantur.*
12 *Benedictio hæc fieri debet ſolemniter.*
13 *Colores Paramentorum pro hac Benedictione.*
14 *Feſta Sanctorum peragenda ſunt in Paramentis convenientibus.*
15 *Quomodò decenter pingendæ ſint Sacræ Imagines.*

1 HÆC Benedictio Sacrarum Imaginum, quæ
à Fidelibus adhibentur ad venerationem Per-
ſonarum in illis repræſentatarum, atque ad imi-
tationem, quantum fieri poteſt, rerum ab eorum
Prototypis geſtarum, prælia multa ab Hæreticis,
& præcipuè ab Iconoclaſtis ſuſtinuit: nonquam
2 verò per hoc, Sacræ Imagines fuerunt ab Eccle-
ſia eliminatæ, quin potiùs auctæ, & locupleta-
tæ quotidie ad venerationem inſurgunt, & quò
plus antiquitatis redolent, majori veneratione co-
luntur. Ideò triumphat Eccleſia ſuorum Heroum,
& Athletarum Imaginibus ſive ſculptis, ſive de- 3
pictis, ſive impreſſis, ſive tandem quocumque
alio decenti modo efformatis ad conſolationem,
& utilitatem filiorum ſuorum. Quapropter pius,
& antiquiſſimus Sacrarum Imaginum uſus ex an- 4
tiquorum PP. ſcriptis Dionyſii, Athanaſii, Baſi-
lii, & aliorum colligi poteſt, quorum teſtimo-
nia in ſeptima Synodo, *Act. 3. 4. 5.* magna ex
parte referuntur, & à Suarez *T. 1. in 3. part.
diſp. 54. ſect. 1.* enumerantur.

Verùm non nudas haſce Imagines adhiberi, &
venerari voluit Eccleſia: eas, ex præſcripta Be- 5
nedictione exornari quoque ſtatuit; præcipuè il-
las, quæ in Templis publicæ venerationi ad Al-
taria exponuntur: quare non eſt curandus Pi-
gnatell. *t. 9. conſ. 86.* qui videtur negare hanc ne-
ceſſitatem, dum dicit, hujuſmodi Imagines poſ- 6
ſe, ſed non debere neceſſariò benedici. Cui opi-
nioni adverſatur Monacell. *T. 4. ad II. Tom.
tit. 16. for. 2. n. 330.* doctiſſimè probans, quòd
Rubrica præſentis Tituli de Benedictionibus Ima-
ginum ſit conſtitutiva, non directiva; atque ideò
debere omninò, & neceſſariò ſervari, eò magis
quia præſcribitur, & præcipitur in Pontificali,
qui habet vim legis, ut docent Fagnan.
in cap. Presbyt. num. 41. de Sacram. non reiter.
Pac. Jord. *t. 1. l. 5. tit. 12. n. 165. & n. 169.*
atque alii apud Monacell. *ibid. num. 332.* Nam
hac Benedictione fit, ut res Benedictæ conſtitu-
antur tantùm Cultui Divino, adeò ut ampliùs
non debeant in profanos uſus converti.

Qua occaſione Benedicendi hujuſmodi Imagi- 7
nes, fit, ut Epiſcopi videant, & ſedulò exami-
nent

nent Tabulas, & Picturas Imaginum an ſint juxta
8 præſcriptum *Conc. Trid. ſeſſ. 25. de invocat. ver-*
ner. & reliq. Sanct. & Sacr. Imag. & illas ap-
probent, vel reprobent; cùm in illis nihil pro-
fanum, nihil inhoneſtum, nihilque falſum de-
beat pingi, unde *Conc. Prov. 4. p. 1. t. de Sacr.*
9 *reliq. & Imag.* Pictoribus, & Sculptoribus,
gravem mulctam, ac pœnam, etiam interdicti
ab Eccleſia, Epiſcopi arbitratu proponit, ſi quid
inordinatè, aut præpoſterè, aut tumultuariè ac-
commodatum; ſi quid profanum, aut inhone-
ſtum effinxerint, & ſi vultum aliquem, nimium
10 verò vultui hominum notorio ſimilem pinxerint.
Ubi etiam præcipitur, ut benedicantur Imagines
11 antequam exponantur, neque hæc benedictio pri-
12 vatim habeatur, ſed ſolemniter fiat, & ſtatis
Precibus in Pontificali, vel Rituali libro præ-
ſcriptis conſecrentur, *Act. p. 4. l. 1. Inſtr. Fabr.*
Eccl. de Ritu Benedict. Imagin. Plura vide in Sar-
nell. *Ep. Eccl. T. 1. Ep. 37.*

Sed contra Picturas, & Sacras Imagines indecenter, & immodeſtè efformatas, ſtat pro cunctis Edictum de Mandato SS. D. Alexandri PP. VIII. in Urbe evulgatum ſub die 15. Julii 1690. relatum in Synodo Senogallienſi nuper coacta per eximium, & omni laude dignum ejus Epiſcopum Bartholomæum Caſtelli, tenoris videlicet:

GASPAR. TIT. S. M. IN TRANSTYBERIM
S. R. E. Presb. Card. de Carpineo, &c.

Volendoſi provvedere agli abuſi, che poteſſero praticarſi nelle Chieſe publiche, Oratorj, e Cappelle private per le pitture poco oneſte, che vi ſi collocaſſero, mentre in quegli ſteſſi luoghi, dove i Fedeli devono radunarſi per l'Orazione, non è giuſto vi trovino occaſione di ſcandalo. Quindi è, che inerendo agli altri Decreti ſopra tal materia altre volte emanati, giuſta le Sante Determinazioni del Sagro Concilio di Trento, ſi comanda eſpreſſamente a qualſivoglia Perſona, e ſpecialmente a tutti li Rettori delle Chieſe, ſotto le infraſcritte pene, che non permettano, che nelle Chieſe, Cappelle, ed Altari, sì eretti, come da erigerſi, nè in alcun luogo ſieno collocati, Quadri, Statue, Pitture, o Baſſi rilievi ſenza noſtra precedente licenza. E per la più puntuale oſſervanza di queſto, ſi ordina ancora, e ſi comanda a tutti i Pittori, e Scultori, che non ardiſcano, nè preſumano ſotto qualſivoglia preteſto dar fuori a tal fine Quadri, o Sculture, ſe prima d'incominciarle non avranno eſibito a Noi, o al noſtro Vicegerente i Cartoni, Abbozzi, e Diſegni dell'Iſtoria, o fatto con le figure come avranno da ſtare, per ottenerne a tergo degli ſteſſi Cartoni da reſtituirſi loro ſubito la licenza gratis, ſotto pena, oltre la perdita di tali Opere di Scudi venticinque a ciaſcheduno, e per ciaſcheduna volta da applicarſi a luoghi Pii, e della Carcere, eſiglio, ed altre maggiori, riſervate a noſtro arbitrio. In oltre ſi proibiſce parimenti a Pittori eſporre nelle vie, e luoghi pubblici Figure oſcene, e troppo laſcive per la nudità, benchè profane e molto più ſe rappreſentaſſero coſe Spirituali, come di Santi, e Sante, certificando ognuno, che ſi procederà irremiſſibilmente, ſenza dichiarazione alcuna contro tutti all'eſecuzione delle pene di ſopra comminate, &c.

Dat. Romæ ex Ædibus noſtris, die 15. Julii 1690.

G. Card. Vicar.

Aleſs. Prevoſt Bonaventura Segr.

Quo colore autem debeant eſſe paramenta, 13
nempe Pluviale, ſive Stola adhibenda à benedi-
cente in tali functione, nemo eſt qui doceat:
ego puto, quòd iſta Paramenta eſſe debeant co-
loris convenientis ordini hierarchico illius Sancti,
ſeu illius Imaginis depictæ: nempè ſi Martyr,
Rubea: ſi Confeſſor, aut Virgo, Alba; & hu-
juſmodi ad præſcriptum in Rubricis *de colore Pa-*
ramentorum: & ratio poteſt eſſe, quia talis Be-
nedictio eſt particularis illius Sancti, vel Beati,
nominatim expreſſi in Benedictione; cujus pri-
mum Feſtum tunc agitur, quando benedicitur, 14
vel ſaltem, illa occaſione, & tempore. Sed Fe-
ſta Sanctorum celebranda ſunt in paramentis illis
convenientibus; ergo quoque in hoc loco.
Quomodo verò pingendæ ſint decenter Sacræ 15
Imagines, vide Sarnell. *d. T. 1. Ep. 37. & T. 3.*
Ep. 7. ubi multa utiliſſima ſcitu invenies.

RITUS

RITUS BENEDICENDI,

Et imponendi primarium lapidem pro Eccleſia ædificanda, ſervandus à Sacerdote facultatem habente ab Epiſcopo,

TITULUS SEPTUAGESIMUS PRIMUS.

SUMMARIUM.

1 *Hæc eſt prima Benedictio, in qua fiat mentia ſubſtitutionis.*
2 *Eccleſiarum erectio ſpectat ad Epiſcopum.*
3 *Eccleſia erigi non poteſt ſine Epiſcopi licentia.*
4 *Epiſcopus licentiam denegare non debet niſi rationabiliter.*
5 *Lapidis primi impoſitia eſt de jure Epiſcopi.*
6 *Eſt actus Juriſdictionis, atque ideò committi poteſt.*
7 *Facultas poteſt tradi ab Epiſcopo ſimplici Sacerdoti.*
8 *Facultas hæc debet eſſe expreſſa.*
9 *Super ea facultate Inſtrumentum debet confici.*
10 *Formula delegationis.*
11 *Formula Inſtrumenti poſitionis primi lapidis.*
12 *Iſta actio non poteſt impugnari, ſi adſit Inſtrumentum.*
13 *Functio hæc debet innoteſcera habitantibus in illo loco.*
14 *Crucis plantandæ magnitado.*
15 *Crax debet eſſe lignea.*
16 *Crux Chriſti fons omniam Benedictionum.*
17 *Crux erigenda in loco eodem in quo fabricari debet Altare majus.*
18 *Altare anicum erat in antiquis Eccleſiis.*
19 *Qaiaam figere debeas Crucem?*
20 *Sacerdos quilibet poteſt Crucem hanc plantare.*
21 *Dies ſtatata fundationi primi lapidis.*
22 *Fieri hoc poteſt etiam die feſto.*
23 *Benedictia hæc fieri debet manè.*
24 *Lapis iſte poteſt eſſe ex marmore, vel ex latere.*
25 *Convenientius eſt, ut ſit lateritias.*
26 *Taphaceum ſaxum poteſt facilè ſignari.*
27 *Lapis debet eſſe quadratus.*
28 *Lapis debet eſſe manualis, & facilis pertractationis.*
29 *Myſteria hujas Qaadratura.*
30 *Lapis iſte debet eſſe angularis.*
31 *Myſteria, & rationes hujus formæ.*
32 *Lapis ponendus eſt in aagalo ſuperiori.*
33 *Qaare dicatur Lapis aagularis?*
34 *Præparatio rerum anticipanda eſt rationabiliter.*
35 *Paramenta pro hac functione Alba eſſe debent.*
36 *Pluviale quare adhibeatur in hoc caſu?*
37 *Miniſtri neceſſarii pro hac fuactione.*
38 *Aqua laſtralis conſueta adhibetur.*
39 *Menſara loci benedicendi.*
40 *Herba hyſſopus an adhibenda pro hac Benedictione?*
41 Pſalmus 83. *quare in hoc loco recitandus aſſignetur?*
42 *Quare Sacerdos ſe convertat ad locum Altaris?*
43 *Nomen Dei, & Beatæ Mariæ Virginis nunqaam reticetur.*
44 *Templa primò dedicantur Deo.*
45 *Secaadariò dedicaatur Sanctis.*
46 *Sancti quibas dedicatur nova Eccleſia, nominari debent.*
47 *Abuſus illorum qui Sanctis dedicant Templa.*
48 *Duliæ Cultus convenit Sanctis.*
49 *Tituli Eccleſiarum quomodo inſcribi debeant.*
50 *Teſtimonium majoris Baſilicæ D. Petri in Urbe.*
51 *Templa ſine expreſſa dedicatione antiquitus erigebaatur.*
52 *Benedictio Lapidis quando initium habeat?*
53 *Lapis benedicendas debet eſſe paratus in loco convenienti.*
54 *Qaare lapis aſpergatur Aqua Benedicta?*
55 *Quare conveniat ut lapis ſit lateritius?*
56 *Signari debet cultri acumine.*
57 *Culter qualis eſſe debeat?*
58 *Sigaa leviter ſculpi debent in lapide.*
59 *Signa jam præventivè ſcalpta eſſe debent.*
60 *Cruces quot ſculpendæ ſiat in lapide?*
61 *Praxis eſt contraria Ritui.*
62 *Singulæ ſex partes ſignandæ ſunt.*
63 *Forma primarii Lapidis.*
64 *Teſtimonium hujus formæ ex antiquo lapide Eccleſiæ Bergaatini.*
65 *Explicatio antiqui lapidis Bergantini.*
66 *Litteræ quoque inſculpi poſſunt in dicto lapide, & Nummi.*
67 *Reliquiæ item ſepeliri poſſunt cum lapide.*
68 *Litaniæ ordinariæ quænam?*
69 *Cantare illas in hac Benedictione decentius eſt.*
70 *Preces conſuetæ poſt Litanias non dicuntur.*
71 *Cæmentum paratam eſſe debet.*
72 *Quare cæmentum adhibeatur?*
73 *Cruces licèt obſtruantur, myſterium non deſtruitur.*

74 *Cæmen-*

74 *Cæmentarius aſſiſtere debet Sacerdoti.*
75 Antiphona *pro hac Benedictione unde deſumpta?*
76 Pſalmi 126. *ſignificatio.*
77 *Stare eſt ſignum authoritatis.*
78 *Tangere debet Sacerdos lapidem, non portare.*
79 *Catinus cum Aqua ad lavandas manus paratus eſſe debet.*
80 *Officium, & induſtria Cæmentarii in locando lapide.*
81 *Immediatè poſt impoſitionem lapidis, locus ſit Sacer, & immunis.*
82 *Fundamenta Eccleſiæ debent ſaltem eſſe deſignata.*
83 *Fundamenta aſpergenda ſunt Aqua benedicta, & quare?*
84 Pſalmus 86. *quid ſignificet in hoc loco?*
85 *Circulus perfici debet in Benedictione fundamentorum.*

ÆDIFICANDÆ Eccleſiæ tota ratio explicatur in hoc Titulo; & quia iſta Ædificatio ad finem Sacrum dirigitur; initium quoque Sacrum habere debet: Propterea de primo lapide in illa ponendo, & benedicendo hic ſermo habetur, aſſignaturque totum id, quod tum à Sacerdote, tum à Miniſtris, & adjutoribus operari debet, ut ritè, & rectè omnia, quæ ad hanc functionem ſpectant, perficiantur.

§. I. Eccleſiam ex Epiſcopi authoritate tantùm, juxta Sacrorum Canonum decreta, ædificari fas eſt. Si verò Sacerdos ejus ædificationis primarium lapidem benedicendi poteſtatem habens, ejuſmodi functionem peragat, hunc ritum ſervabit.

1 Hæc eſt prima Benedictio, in qua expreſſè
fiat mentio de facultate tradenda ſimplici Sacerdoti ab Epiſcopo, quia verè extra omnem controverſiam eſt, Eccleſiarum fundationem, ſeu erectionem ad Epiſcopum unicè ſpectare; *ex c.*
2 *quicumque 16. q. 7. c. lator. 16. q. 5. c. nemo, de confecr. & c. authoritatem, de privileg. in 6.* in quibus locis concluditur, novam Eccleſiam
3 erigi non poſſe ſine Epiſcopi licentia: Et hoc verum eſt, etiam ſi quis haberet privilegium Eccleſias ædificandi, quia intelligitur ſine præjudicio juris Epiſcopi. Concurrentibus tamen
4 cauſis rationabilibus, Epiſcopus licentiam denegare non debet, Monacell. *d. T. 1. tit. 6. form. 10. n. 2. 3.* Si igitur de juribus Epiſcopi eſt ædificatio Eccleſiarum, erit etiam de ejuſdem juribus materialis conſtructio ipſius: & cùm hæc conſtructio fieri nequeat niſi per lapidum impoſitionem, iſtius lapidis impoſitio erit quoque de
5 ejuſdem Epiſcopi juribus, hac tamen animadverſione, quòd cùm iſta ædificatio non ſit actus
6 Ordinis, ſed juriſdictionis, poteſt Sacerdoti etiam non Epiſcopo, & inferiori delegari, quandoquidem actus Ordinis nemini delegari poſſunt, qui Epiſcopi charactere non ſit inſignitus.
7 Facultas igitur benedicendi, & imponendi primarium lapidem in ædificatione Eccleſiarum poteſt ab Epiſcopo tradi ſimplici Sacerdoti, quia iſte eſt actus juriſdictionis; atque ideò inſcribitur iſte Ritus in hoc Rituali, quia functiones ibi deſcriptæ, omnes, & ſingulæ poſſunt à Sacerdotibus peragi, quamvis nonnullæ ſint de juribus Epiſcopalibus. Sed iſta facultas debet eſſe expreſſa,
8 non verò tacita, atque ſuper ea debet Inſtru-
9 mentum poſitionis primi lapidis confici à Cancellario Epiſcopali, cujus Inſtrumenti radix, & fundamentum eſſe debet iſta delegatio in ſcriptis ab Epiſcopo facta. Quapropter providè Monacel. *d. T. 3. Append. form. 4.* affert formulam ejuſdem delegationis, quam hic tranſcribere minimè piget, ut omnibus innoteſcat.

10 *N. N. Epiſcopus, &c.*
Dilecto, &c.
Cùm ad inſtantiam N. in loco N. noſtræ Diœceſis, ædificari debeat nova Eccleſia ſub invocatione S. N. Nos aliis gravioribus negotiis præpediti, illuc perſonaliter accedere non valentes, tibi facultatem committimus, & delegamus, ut vice, & authoritate noſtra, & ſervata forma in Pontificali & Rituali Romano præſcripta, primum lapidem in fundamento ipſius Eccleſiæ ſolemniter ponas. Volumus autem, ut præſentes noſtræ delegationis litteræ, unà cum actu publico peractæ functionis in Archivio N. reponere, & ad nos authenticum exemplar tranſmittere debeas.

Datum, &c.

N. Epiſcopus N.

Loc. ✠ Sigilli.

N. Cancellarius.

Formula verò Inſtrumenti poſitionis primi Lapidis eſt hujuſmodi.

In Dei Nomine. Amen. 11

N. N. Presbyter ab Illuſtriſs. & Reverendiſs. ſeu, &c. N. Epiſc. N. delegatus.

Exiſtens in loco N. vocabulo N. in quo N. intendit novam Eccleſiam ſub invocatione S. N. ædificare, ubi Crux lignea erecta conſpiciebatur, indutus Amictu, Alba, Stola, & Pluviali albi coloris, exorcizata cum Sale Aqua, lapidem primum benedictum, in fundamento ipſius Eccleſiæ, ſervata forma in Rituali Romano præſcripta, populo adſtante, ſolemniter poſuit, & mandavit mihi Notario infraſcripto, ut de prædictis publicum Inſtrumentum conficerem, prout rogatus feci. Præſentibus diſcretis Viris N. N. Teſtibus.

Actum, &c.

Loc. ✠ Sigilli.

Ita eſt N. Notarius, &c.

Hæc ſunt quæ convalidant actum, legitimam- 12
que reddunt tam benedictionem, quàm impoſitionem primi lapidis, adeòut nequeat impugnari.

§.II. Pridie quàm primarius lapis benedicatur, Ligneam Crucem, in loco ubi debet eſſe Altare, figat ipſe, vel alius Sacerdos.

13 Anticipatio hæc fit, ut habitantibus, & præ-
tereuntibus innoteſcat deſtinatio hujus loci Sacri,
& ſaltem aliquo obſequio veneretur, nec ita vio-
lenter fiat, & immediatè iſte tranſitus de loco pro-
fano ad Sacrum. Preces enim Fidelium anticipatæ,
magis divinam voluntatem præparant, & mo-
vent, ad cœleſtem Benedictionem impertien-
dam. Item per Crucem ibi plantatam anticipa-
tur expulſio, vel compreſſio Dæmonum, ne
ampliùs in prædicto loco vim habeant nocen-
di: atque ita fit, ut quando Sacerdos accedit
poſtridie ad peragendam functionem, locus non
indigeat exorciſmis, neque nova expiatione.
14 Aſſignatur materia hic, non verò magnitu-
do hujus Crucis: ideò arbitrariæ menſuræ eſſe
poteſt, dummodò talis ſit, ut emineat, & va-
leat in competenti diſtantia conſpici etiam ab il-
lis, qui extra locum benedicendum adſtent.
15 Lignea eſſe debet, ut facilè à Sacerdote plan-
tari valeat, non verò tam gravis, ut illi ſit
magni incommodi: Fitque etiam ad imitationem
16 Dominicæ Crucis, quæ verè lignea fuit, & fons
omnium Benedictionum, Quart. d. n. 193. unde
17 cùm locus iſte benedici debeat, ab ea principium
deſumendum eſt.
18 Quando Textus dicit, debere Crucem plan-
tari *ubi debet eſſe Altare*; intelligitur de Ma-
jori Altare, quia verè antiquitus non niſi unum
Altare erigebatur etiam in Baſilicis, ad ſignifi-
candam Unitatem Sacrificii, & Chriſti; ut ex
D. Ignatio Martyre, *Epiſt. ad Philadelph.* qua-
propter appellatur ab Euſebio: *Unigenitum Al-
tare*, 10. *Hiſt. Eccl.* Et cùm hæc vox *Altare*,
quaſi ab *Alta Ara* proveniat, Macri *Hierolex.*
ideò de altiore Altari, quod ſolet eſſe majus,
debet intelligi, non verò de minoribus.
Hanc Crucem debet figere vel ipſe benedicens, 19
vel alius Sacerdos, Caſtald. in *Prax. l. 2. ſect. 11.*
cap. 5. num. 2. aliter faciendum præſcribit; nam
vult, quòd ipſe qui benedicturus eſt lapidem, fi-
gat Crucem; & inſuper ipſe, vel alius Sacerdos
præparet etiam Lapidem quadratum, & angula-
rem, qui in fundamento plantari debeat. Sed
attendenda magis eſt præſcriptio noſtri Textus:
dum enim dicit, quòd vel ipſe, vel alius Sacer-
dos, figat Crucem, videtur ut liberum locum
relinquat. Laudabilius credo tamen eſſe poſſe ſi 20
hoc fiat ab alio Sacerdote; nam qui benedictu-
rus eſt lapidem, cùm vices gerat pontificales,
conveniens eſt, ut in loco non appareat niſi
ad talem Benedictionem, & impoſitionem pon-
tificaliter faciendam, eò magis quia non præſcri-
bitur à Rubrica, an Sacerdos in actu iſtius plan-
tationis debeat Sacris Veſtibus eſſe indutus. Qua-
propter, cùm tam infixio Crucis, quàm præpa-
ratio lapidis aliquid ſervile habeat in ſe, opinor
quòd potiùs Sacerdoti pertineat, quàm delegato,
quia iſte Pontificis vices ſuſtinet, ille Miniſtri.

§.III. Sequenti verò die, lapis in Eccleſiæ fundatione ponendus, qui debet eſſe quadratus, & angularis, benedicatur hoc modo.

21 Hæc dies debet eſſe immediata, ac ſubſequens
illi, in qua fixa fuit Crux, niſi aliud obſtet, &
ſine magno incommodo fieri poſſit: puta ſi plu-
via, vel nix, vel aliud impediret facilem acceſ-
ſum ad locum deſignatum.
22 Nec refert ſi ſit feſtivus; imo cùm hæc actio
ſit Sacra, congruum magis videtur, quòd ſit ta-
lis dies, ut cum ſolemnitate concordet: opus
enim hoc, quòd per cæmentarium fit, non di-
citur ſervile, cùm in Dei honorem fiat, ex
Tamburino *in Decalog. l. 4. c. 3. §. 2. n. 3.* ubi
de Dei cultu.
An verò in mane facienda ſit Benedictio hæc,
vel poſt Veſperas, Rubrica omninò negligat di-
23 cere; quare pro libito erit Sacerdotis Benedi-
centis hoc facere vel uno, vel alio tempore.
Congruenter tamen videtur, quòd in mane fieri
debeat ante Miſſæ celebrationem, & priuſquam
Sacerdos, & Miniſtri, rebus ſæculi immiſcean-
tur.
24 Modò de Lapide. Primò Lapis iſte è ſaxo vivo
poteſt eſſe, & ex latere, cùm nihil circa hoc
Textus noſter præſcribat. Verùm videtur magis
25 conveniens materia lateritia, ſi conſideremus,
quòd per manus Sacerdotis cultrum tenentis, de-
bet in eo ſculpi ſignum Crucis per ſingulas ipſius
partes, ut infrà demonſtrabitur ex præcepto Ru-
bricæ: non enim ita facilè ſculpi quidquam po-
teſt in vivo ſaxo, niſi ſit tophaceum, quod
facilè à quocumque ferro ſignari, ac incidi po- 26
teſt.
Quadratus inſuper debet eſſe iſte lapis, nem- 27
pe ut habeat quatuor latera recta æqualia, &
totidem angulos rectos, ut facilè collocari poſſit
in loco deſignato, & firmiter jaceat ſine adjo-
mento alterius lapidis, vel ſaxorum minuto-
rum.
Ulteriùs talis decet ut ſit, qui facilè pertracte- 28
tur, & in quacumque ejus parte ſculpi poſſit ſi-
gnum Crucis, ut diximus; ſi enim eſſet infor-
mis, nec figuram quadratam præſeferret, nullo
latere ſculpi poſſet. In quadro etiam poſitam 29
Civitatem Dei Joannes aſſerit, *Apoc.* 21. Jeru-
ſalem quoque eodem pacto, & in quadrata figu-
ra, ædificata, & innovata fuit per Jonatham.
1. *Machab.* 10. ex quibus myſticè, & morali-
ter deduci poteſt myſterium noſtri lapidis qua-
drati.
Angularis quoque præcipitur, ut ſit iſte la- 30
pis. Hæc vox Synonyma eſt, & æquivalet *Qua-
dratæ*: ſed multis de cauſis hoc titulo appella-
tur lapis noſter in hac cæremonia; Chriſtus 31
enim tali nomine pluries appellatur in Divinis
Scripturis, rationibus, & cauſis ab interpreti-
bus explicatis, quarum mentio habetur in Ora-
tionibus pro hac Benedictione adhibitis.
Rurſus dicitur Angularis non tantùm quia per
latera ſua quadrata faciat quatuor angulos, ſed 32
quia

quia ponitur in angulo ſuperiori Eccleſiæ ædifi-
candæ ; & faciens caput anguli, jungit utrum-
que angulum, quemadmodum de Chriſto Re-
demptore canit Eccleſia in Hymno dedicatio-
nis.

Summi Parentis filius,
Domus ſuperna, & infima,
Utrumque junxit angulum.

Hic ergo lapis, notat Clar. *in Act.* 4. *utrum-
que Parietem conjunxit & Judæorum, & Gen-
tium in unam Fidei conſpirationem*; unde de Chri-
ſto dicitur, *Act.* 4. quòd factus ſit *caput An-
guli*. Quæ omnia latiùs explicavi *anno* 1724. in
ſexageſima quarta mearum Lectionum ſuper *Act.
Apoſt.* habitarum in Eccleſia Cathedrali Ferra-
riæ.

Itaque lapis iſte imponendus in Eccleſia, & 33
pro Eccleſia ædificanda, dicitur angularis eò
potiſſimùm, quia à duobus angulis inſpici de-
bet, & facit caput anguli Eccleſiæ ædifican-
dæ.

§. IV. Sacerdos indutus Amictu, alba, cingulo, ſtola, & pluviali albi coloris, adhibitis aliquot Sacerdotibus, & Clericis, Salem, & Aquam benedicit, niſi priùs in promptu habeat jam benedictam ordinaria benedictione, ut ſuprà, & interim dum cantatur à Clericis Antiphona cum Pſalmo ſequenti, aſpergit locum, ubi Crux poſita eſt, cum aqua benedicta.

Caſtaldus *in Prax. lib.* 2. *ſect.* 11. *c.* 5. *num.* 2.
providè anticipat præparationem rerum neceſſa-
34 riò adhibendarum in hac Benedictione, dum di-
cit : *In die quo lapis eſt benedicendus, paretur
loco congruo menſa cum Sacerdotalibus indumen-
tis albi coloris, videlicet Amictu, &c. quibus
indutus, adſtantibus Sacerdotibus, & Clericis,
ſuperpelliceo indutis, benedicit Aquam, &c.*
35 Indumenta hæc ſunt albi coloris, ea potiſſi-
mùm ratione à Gavanto adducta *in Dedicatione
Eccleſiæ*, juxta illud : *Amicti ſunt ſtolis albis*,
Apoc. 7. in Dedicatione Cœleſtis Jeruſalem.
36 Adhibetur in hac functione Pluviale, quia iſte
eſt habitus viatorius, & Benedictio hæc fit ſub
dio, quamvis Proceſſio non fiat.
37 Miniſtri verò neceſſarii pro peragenda hac Be-
nedictione plures ſunt, ſed ſaltem unus Sacerdos
de neceſſitate eſt, ſi Crucem debet figere in lo-
co deſignati Altaris, ut diximus *in* §. 2. *hujus
Tituli*. Omnes iſti Miniſtri actionem hanc ma-
gis ſolemnem faciunt, ideò neceſſarii videntur,
ſaltem ut cum Sacerdote benedicente pſallant.

De Aqua Benedicta ſatis diximus ſuo loco :
hìc nihil ſubdo, niſi quòd nulla particularis Be-
nedictio ſtatuta eſt ab Eccleſia pro hac Aqua,
ſed communis, & conſueta, qua aſpergi debet
locus Crucis, nempe locus deſignatus pro con- 38
ſtruendo Altari, ubi Crux fixa fuit. Menſura
igitur hujus loci tranſcendere non debet menſu- 39
ram Altaris conſtruendi unà cum ſuis gradibus.
Pro iſta aſperſione aliqui utuntur aſperſorio, ſeu
faſciculo ex herba hyſſopo viridi compacto, ut 40
demonſtrat Pontificale Romanum in ſuis Tabu-
lis, ſed Rubrica noſtra hoc non docet.
Pſalmus : *Quàm dilecta Tabernacula, &c.* 41
præſcriptus & aſſignatus, ut hoc tempore can-
tetur, eſt 83. in ordine Pſalterii Davidici; at-
que in eo mentio fit *Tabernaculi, Atrii, Domus
Dei, Nidi, Altaris*, & aliarum rerum, quæ
cum Templo Deo dicato concordant.

§. V. Finito Pſalmo, Sacerdos verſus ad locum per eum aſperſum dicit : *Oremus, &c.*

Scil. ad locum Altaris conſtruendi ; ubi Crux
42 fixa eſt. Sed quæri poteſt cur Sacerdos ad hunc
locum Altaris conſtruendi ſe convertat, ſi tota Ec-
cleſia benedicenda eſt ? Reſp. cum Quart. *tit.* 2.
dub. 2. *n.* 158. Eccleſias præcipuè dedicari in or-
dine ad Sacrificium. Sacrificium autem eſt per-
agendum ad Altare, ergo ad Altare principaliter
reſpicere debet, implorando gratiam Divinam.

§. VI. Nominando Sanctum, vel Sanctam, in cujus honorem, ac nomen fundatur Eccleſia.

43 Nomen Dei, & B. Mariæ Virginis numquam
reticetur, quia primariò Templa dicantur Deo,
44 & pertinent ad cultum Latriæ : Secundariò ve-
45 rò dicantur Sanctis ab Eccleſia approbatis, qui
expreſsè nominari debent in actu Benedictionis,
46 utpotè quibus nuncupatur ſecundariò, & minùs
principaliter. Hinc eliminandus venit abſuſus il-
47 lorum, qui in fronte Eccleſiarum Titulum, &
epigraphem imponunt hujuſmodi, & quidem lit-
teris cubitalibus ; e. g. DEO. DIVOQUE N.
titulari Sancto, ut videre eſt in nonnullis Civi-
tatibus. Qui error in hoc conſiſtit, quòd non
poteſt dici Eccleſiam ullam eſſe dicatam Sancto
particulari, ſed ſoli Deo, in honorem Sancto-
rum : Et ſub hoc reſpectu, quatenus dedicatio
refertur indirectè ad Sanctos, continet cultum
Duliæ, quo Sanctos, & Dei Amicos venera- 48
mur. Tituli igitur Eccleſiarum hoc pacto in-
ſcribi deberent juxta ſaniorem doctrinam :
DEO, IN HONOREM. SANCTI. N. de quo 49
teſtimonium habemus in majori Baſilica S. Petri
de Urbe, cujus Frons ita ſonat : IN HONO-
REM PRINCIPIS APOSTOLORUM ; ut fu- 50
ſiùs demonſtravi in meo *Commentario Hiſtorico
de Antonio Muſa Braſavolo*, §. 1. *pag.* 62.
Sine dedicatione quoque, ſaltem expreſſa ab 51
antiquis ædificabantur Eccleſiæ ut videre eſt in
antiquo Marmore apud me exiſtente his litte-

ris inciſo, unà cum tribus manibus apertis
pro ſtemmate illorum de Maynardis, Eccle-
ſiæ illius fundatorum, quæ modò demolita eſt,
extabatque in Pomærio Arcis Ferrariæ, ubi ta-
lis inſcriptio fuit effoſsa. ✠ M. CCLXXXVIII.
FACTA EST HÆC ECCLEXIA
PRO ANIMA D. OTOLINI DE
MAYNARDIS ✠

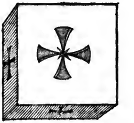
§. VII. Poſteà ſtans benedicit primarium lapidem dicens; *Adjutorium noſtrum, &c.*

52 Hìc verò incipit Benedictio Lapidis, nam quæ
antecedunt, ſunt præparatoria ad hoc. Ubi adver-
tendum, quòd lapis iſte debet eſse paratus in loco
53 convenienti ſupra Menſam ad id electam, ut com-
modè fieri poſſit Benedictio, & alia quæ præ-
ſcribuntur facienda à Sacerdote ſtante in ſignum
authoritativum, ſeu imperativum, Barboſ. *de
dict. verbo ſtare.*

§. VIII. Tunc aſpergit lapidem ipſum Aqua Benedicta, & accepto cultro per ſingulas partes ſculpit in eo ſignum Crucis dicens: *In nomine Patris ✠ & Filii ✠ & Spiritus Sancti ✠ Amen.*

54 Aſperſio iſta fit, ut abjiciatur omnis diaboli-
ca inſidia, ſi adſit, ut aliàs notavimus in alia-
rum rerum aſperſionibus antecederet.
55 Atque hic evidenter paret, quomodo conve-
niat, hunc Lapidem eſse potiùs lateritium, quàm
56 marmoreum; nam cultri acumine debet ſignari.
57 Iſte culter debet eſse acutus, ſed levis, & ma-
nualis, non autem menſarius, neque plicatilis;
& ſi fieri poſſit, cum manubrio argenteo, vel
ſaltem eburneo, ob dignitatem miniſterii. Nec
Sacerdos debet illo violenter uti, tanquam ſi
malleo percuteret; nam ſufficit, ut ſigna leviter
58 in lapide appareant ſculpta. Verùm cùm iſta ſi-
gna leviter ſculpta citò deperdantur, & oblitte-
rentur, fieri ſolet, ut per omnia Sæcula ibi fixa
remaneant, quòd jam per ſcalprum lapicidæ
59 præventivè ſculpta ſint formiter ſuis locis, itaut
Epiſcopus, vel Sacerdos benedicens nihil aliud
præſter, niſi ſervilem manuductionem cultri per
ſigna, & Cruces jam ſculptas, præſertim ſi la-
pis ſit ex marmore.
60 Quot verò Cruces ſculpendæ ſint in iſto Lapi-
de, varia eſt opinio. In praxi unicam tantùm
61 vidi in prima fronte lapidis ſignatam tunc cùm novæ
Fabricæ, ſeu reædificationis Eccleſiæ Cathedralis
Ferrariæ primum impoſuit Lapidem Cardinalis de
Verme ſemper recolendæ memoriæ. Verùm Ru-
brica noſtra aliter docet, & hæc omninò ſervan-
da eſt, quamvis in contrarium praxis ſuadeat;
eſt enim corruptela, & abuſus omninò à Magi-
ſtris Sacrarum Cæremoniarum non tolerandus.
62 Verba itaque Textus noſtri ſunt: *Accepto cul-
tro, per ſingulas partes ſculpit in eo ſignum
Crucis, &c.* Singulæ ergo partes hujus lapidis
deſignantur, & hujuſmodi partes, meo videri,
non duæ ſunt, ſed ſex, nempe, pars anterior,
pars poſterior; latus dextrum, latus ſiniſtrum,
caput ſuperius, & caput inferius, cùm Lapis ſit
quadratus, & quatuor latera habeat æqualia præ-
ter anteriorem, & poſteriorem partem. Quando
igitur Textus dicit: *Per ſingulas partes*, ſaltem,
& ad ultimum intelligit de parte non una, ſed
bina, nempe anteriori, & poſteriori; attamen
ly *ſingulas* auget numerum harum partium: ſi
enim eſſent duæ tantùm partes, diceret, *per am-
bas partes*, vel, *partem ſuperiorem, & infe-
riorem*; prout habemus in Ritu *Benedicendi no-
vam Eccleſiam*; de quo infrà: ubi: *Interim
aſpergit interiùs parietes in parte ſuperiori, &
inferiori*. Cùm itaque aliæ partes adſint in illo
Lapide, & ſingulæ ſint benedicendæ, iſta dictio
ſingulas, tribuit cuilibet parti actum ſimilem,
& importat diviſionem, & disjunctionem, per
allegat. à Surd. *deciſ.* 278. *num.* 5. & poſt alios
enunciatos à Barboſa *in dict. uſu frequent.* 372.
Bertazzol. *de Clauſul. Inſtr. Cl.* 4. *gloſs.* 3. *ſub
num.* 11.

His poſitis dico. Lapidem primarium quadra- 63
tum, & angularem hujus hìc adſcriptæ formæ
debere eſſe;

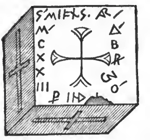

Atque in eo ſculpi debere Crucem in quacumque
ſui parte, ſeu in quocumque latere, uſque ad
ſenarium numerum.

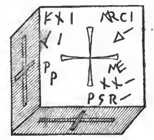
Neque hoc meo marte effingere, aut opinari
auſus ſum; teſtimonium enim habeo recens,
quod aſſertionem meam ſtatuit, & confirmat.
Eſtque Lapis effoſſus ex aggeribus Padi fl. ad Vil-
lam Bregantini Diœceſis, & Ducatus Ferrarien-
ſis, tunc cùm dicta aggera obſtruerentur, poſt
magnam truculentamque Epiclyſim, quæ amplam
Ferrarienſis, Venetique Territorii, partem Aquis
obruit, anno 1725. Lapis hic quadratus apparet,
& angularis, lateritius, magnæ craſſitudinis, &
per ſingulas partes ſigno Crucis ✠ inſculptus,
characteribuſque magnæ antiquitatis huc, & illuc
inciſus, prout hìc deſcriptus notatur, exhibetur-
que erudito Lectori.

Quòd

64

Pars anterior.

Pars poſterior.

65 Quòd verò hic fuerit lapis primarius in fundamentis antiquæ Eccleſiæ poſitus, ſatis confirmatur, non tantùm ex ſui figura, & Cruce toties inſculpta, ſed ex litteris licèt informibus, & rudibus in illo inciſis, quæ hoc pacto videntur interpretari poſſe. *Pars Anterior.*

S. MICHAELIS ARCHANGELI. DE BREGANTINO. MCXXIII. PRO. INDICTIONE. Hic lapis perfractus eſt: ſed Indictio tunc temporis erat prima. *Pars Poſterior.*

KALIXTO PAPA. MARCUS PRESBITER DE MELLARIA.

Cui interpretationi mirificè favet id, quod Marcus Antonius Guarinus in ſuo Compendio Hiſtorico Rerum Ferrarienſis Eccleſiæ ſcribit, *l. 6. pag.* 433. de Eccleſia Villæ Bregantini verba faciens, nempè: *Si ritrovava quivi, di più antico tempo edificata una Pieve a S. Michele dedicata, ricordata da Lucio II. da Aleſſandro III. da Gregorio VIII. ed in fine, da Uguccione Veſcovo, chiamandola la Pieve di S. Michele di Bregantino maggiore, a diſtinzione di Bregantinello, &c. Queſta poi per le paſſate guerre dirupata, &c.*

Ecce rudera veteris Eccleſiæ deſtructæ; ecce titulus S. Michaelis de Bregantino. Concordant quoque Anni 1122. cum Calixto Papa, quia, ut ex Annalibus Eccleſiaſticis habemus, Calixtus II. ad Cathedram S. Petri evectus fuit anno 1119. Seditque uſque ad Menſem Decembris 1124. Quo verò ad Marcum Presbyterum de Mellaria, fortaſsè tunc iſte fuerat Rector, ſive Parochus Plebis S. Michaelis, & ejuſdem Eccleſiæ, oriundus ex Oppido *Mellaria* ſito prope Bregantinum, Diœceſis, & Ducatus Ferrarienſis ad confinia Mantuani Ducatus.

Sed ut ad rem noſtram deveniamus. Iſte Lapis tantæ antiquitatis ſatis demonſtrat, Cruces ſculpendas eſſe in ſingulis ejus lateribus, & præter Cruces, litteras quoque poſſe ſculpi, prout 66
etiam in recentioribus ſæculis factum fuiſſe legimus in fundatione aliarum Eccleſiarum, de quibus vide ſuperallegatum Guarinum, & Andream Borſettum in *ſupplemento* ad eumdem, dum de Fundatoribus, & Fundationibus diverſarum Eccleſiarum loquuntur. Ubi etiam apparet, quòd præter primarium lapidem, imò ſub ipſo, quandoque poſitæ, & ſepultæ fuerunt Reliquiæ Sancto- 67
rum, & Numiſmata variis Imaginibus, etiam fundatorum, exornata, quorum nonnulla in Muſæo Nicolai Baruffaldi Patris mei conſpici poſſunt.

§. IX Poſteà dicantur Litaniæ ordinariæ ſine Orationibus in fine poſitis: quibus dictis, parato cæmento, & Cæmentario aſſiſtente, Sacerdos inchoat, Clericis proſequentibus, Antiphonam, *Manè ſurgens, &c.*

68 Litaniæ ordinariæ ſunt Litaniæ Sanctorum, quæ majores etiam nuncupantur, Quart. *de Litan.*
69 *n.* 223. 224. Decentius eſt illo loco ut cantentur in conſueto tono, non autem ſimpliciter recitentur. Celebritas enim diei indiget, ut ſolemniter omnia fiant, atque expleantur omni debita veneratione: ideoque genibus flexis cantari debent, quia ſunt Preces.

70 Non dicuntur Orationes, & Preces conſuetæ, quæ ponuntur in fine Litaniarum Majorum, eò quia in hoc loco invocatur auxilium Dei, & Sanctorum ad illius loci Sacri cuſtodiam tantùm, non verò ad opem implorandam pro Principibus, aut pro Animarum ſalute, & ideò ſufficit, ut invocentur tantummodò Sanctorum Nomina.

Cæmentum debet eſſe jam paratum, ne im- 71
moretur inutiliter Sacerdos in peragenda Sacra functione, ſed celeriter ſe expediat: verba enim iſta concepta per ablativum abſolutum: *Cæmentario aſſiſtente*, involvunt conditionem, & formam neceſſariò implendam, ut in cauſa Matrimonii affert Urſaya, *T.* 4. *p.* 2. *diſc.* 19. *n.* 21.
Uſus Cæmenti eſt, ut Lapis firmiter ſiſtat, ut 72
& ſuperimponendis Lapidibus conglutinetur, nec
refert ſi Cruces in Lapide ſculptæ Cæmento in- 73
quinentur, atque obſtruantur, quia Myſterium non obliteratur, & hoc non obſtante, perdurant illa ſigna, quamvis ampliùs ſub oculorum ſenſu non cadant.

Aſſiſtere inſuper debet Sacerdoti Cæmentarius, 74
& pa-

& patientiam præſtare, ut Lapis rectè, adamuſſim, & ad libellam, juxta artis architectonicæ præcepta collocetur: hoc enim præſtare non valet Sacerdos illius artis ignarus.

75 Antiphona: *Manè ſurgens Jacob, &c.* deſumpta eſt ex Geneſ. *cap.* 28. ubi de Jacob habetur ſermo, qui ſcalam vidit dormiens ſuper Lapides, quos ille erexit in titulum.

Pſalmus verò: *Niſi Dominus, &c.* eſt 126. in 76
ordine Pſalterii, & dirigitur ad Hebræos quando laborabant in ædificanda Domo Dei, & reſtauranda Civitate Jeruſalem, ex Bellarm. *in Pſal.* 126.

§. X. Quo dicto, Sacerdos ſtans tangit, & ponit ipſum primarium lapidem in fundamento, dicens: *In fide, &c.*

77 Recitato Pſalmo, ſurgit Sacerdos, & ſtat rectus, authoritatem demonſtrans. Per illud verbum
tangit, videtur hic ſignificari velle, quod cùm
Lapis non levis eſſe ſoleat, ſufficit, ut manu Sa-
78 cerdotis tantummodò tangatur, ſed elevetur à
Cæmentario, & tactum continuando, iter quoq;
Lapidis proſequatur, manutenendo, ſeu tangendo Lapidem, donec in ſitu definito collocetur.

Meminerint aſſiſtentes, & præparantes, quæ ne- 79
ceſſariò adhibenda ſunt in hac functione, ut Catinus cum Aqua pura paratus ſit, unà cum linteolo, ut lotis manibus Sacerdotis (qui tangendo, & tractando Lapidem de facili coinquinari poſſunt) illas tergat, & mundet.

§. XI. Interim Cæmentarius locat ipſum Lapidem cum Cæmento: poſtea Sacerdos ſpargit ſuper lapidem Aquam Benedictam, dicens: *Aſperges, &c.*

80 Officium Cæmentarii eſt, ut diximus §. 9. locare Lapidem ſecundùm artem. Aſperſio verò fit à Sacerdote, ut Cæmentum quoque Lapidem tangens benedicatur, & ita abjiciatur omnis inſidia Diabolicæ fraudis.

81 Statim ac locatus eſt Lapis iſte primarius in Eccleſia, fit locus ille Sacer, & immunis, non verò ante dictam impoſitionem: *S. C. Immunitatis in una Januen. 5. Octobr.* 1688. *relat. à Riccio Synopſ. verbo Eccleſia, n.* 2.

Sequitur cum toto Pſalmo *Miſerere, &c.* uſque ad *Gloria Patri, &c.* incluſivè, ut hoc intermedio tempore Cæmentarius valeat Lapidem rectè collocare, & conſolidare.

§. XII. Quo dicto, Sacerdos ſpargit Aquam Benedictam per omnia fundamenta, ſi ſunt aperta: Si verò non ſunt aperta, circuit aſpergendo fundamenta Eccleſiæ deſignata: & incipiens aſpergere inchoat Antiphonam Clero proſequente: *O quàm, &c.*

82 Si non aperta, ſaltem ex arte deſignata eſſe
debent fundamenta, ut totus appareat ſitus benedicendus, tamquam Deo dicatus, qui benedici
83 debet hac aſperſione, ut aliquo modo ſanctificentur initia, quæ occulta jacebunt in ædificio. 84
Pſalmus eſt 86. in quo cantatur laus Jeruſalem, per quam Eccleſia Chriſtiana proculdubio intelligi debet.

§. XIII. Interim aſpergendo procedit uſque ad fundamenta aperta, ſeu deſignata. Et repetita Antiphona, Stans dicit *Oremus, &c. Flectamus genua, &c.*

85 De puncto ad punctum fieri debet circulus circa fundamenta vel aperta, vel deſignata, per quem iter ſuum facit Sacerdos aſpergens.

RITUS BENEDICENDI
Novam Eccleſiam, ſeu Oratorium publicum, ut ibi Sanctiſſimum Miſſæ Sacrificium celebrari poſſit.

TITULUS SEPTUAGESIMUS SECUNDUS.

S U M M A R I U M.

1 *Ritus hic ſpectat ad Benedictionem, non ad conſecrationem.*
2 *Locus fit ſacer duplici modo.*
3 *Differentia inter Benedictionem, & conſecrationem.*
4 *Benedictio à quolibet Sacerdote miniſtrari poteſt.*
5 *Conſecratio à ſolo Epiſcopo fieri poteſt.*
6 *Eccleſia benedicenda debet eſſe nova.*
7 *Non verò opus eſt, ut ſit de novo ædificata.*
8 *Miſſam celebrare non decet niſi in loco Sacro.*
9 *Eccleſia nec benedicta, nec conſecrata gaudet immunitate.*
10 *Benedictio, ſeu conſecratio præſumi non poteſt niſi probetur.*
11 *Probatio per unicum teſtem ſufficit.*
12 *Niſi Eccleſia fuerit Cathedralis.*
13 *Inferiores Eccleſiæ præſumuntur benedictæ ſi ibi pluries celebratum fuerit Miſſæ Sacrificium.*
14 *Eccleſia poteſt dici nova poſt profanationem, & reſtaurationem.*
15 *Ampliatio, vel additamentum non facit novam Eccleſiam.*
16 *Eccleſia per deſtructionem amittit conſecrationem, ſeu Benedictionem.*
17 *Exemplum conſecrationis Eccleſiæ S. Dominici Ferrariæ.*
18 *Oratoria benedicuntur eodem ritu.*
19 *Pro Oratorio erigendo debent verificari omnia in Breve contenta.*
20 *Domus Religioſæ poſſunt habere Oratorium privatum.*
21 *Oratoria in Domibus Religioſorum benedici poſſunt à ſuis Religioſis.*
22 *Facultas benedicendi Eccleſiam poteſt tradi ſimplici Sacerdoti.*
23 *Facultas debet dari in ſcriptis.*
24 *Littera ſcripta manet.*
25 *Facultas debet regiſtrari cum copia Brevis.*
26 *Origo hujus Benedictionis antiquiſſima.*
27 *Antiquis temporibus non tam ſolemniter benedicebantur Eccleſiæ.*
28 *S. Sylveſter Papa ampliavit hunc Ritum.*
29 *Cauſa finalis hujus Benedictionis.*
30 *Eſſet inconveniens, quòd in Eccleſia nunquam litaretur.*
31 *Altaria eriguntur ad effectum ibi litandi.*
32 *Alba eſt adhibenda in hac Benedictione.*
33 *Color Albus convenit huic Benedictioni.*
34 *Miniſtri in hac Benedictione ſunt neceſſarii.*
35 *Crux ſemper debet elevari in Proceſſione.*
36 *Benedictio hæc fieri debet in mane.*
37 *Eccleſiæ poſſunt habere plures januas.*
38 *Oratoriis ſufficit unica Porta.*
39 *De Januis aliqui Authores ſcripſere.*
40 *Janua major verè dicitur Janua.*
41 *Januæ minores vocantur licentiæ.*
42 *Stare eſt imperativi modi.*
43 *Caput aperitur ob reverentiam rei Sacræ.*
44 *Aſperſio cum Aqua benedicta quare hoc loco fiat?*
45 *Eccleſia debet liberè poſſe circuiri.*
46 *Mœnia exteriora denudata eſſe debent, ſecluſo magno incommodo.*
47 *Eccleſia pro benedictione debet eſſe nuda, & vacua.*
48 *Tabula, ſeu Icon Altaris tolerari poteſt.*
49 *Eccleſiæ polluta omni Sacra ſupellectili denudantur.*
50 *Altaria in Eccleſia benedicenda expoliata eſſe debent.*
51 *Eccleſia quare Populo vacua eſſe debeat?*
52 *Aſpergillus ex Herba Hyſſopo adhibendus.*
53 *Hyſſopi myſteria, & uſus.*
54 *Hyſſopi deſcriptio.*
55 *Herba Hyſſopo fides, & humilitas deſcribitur.*
56 *Hyſſopus eſt Herba admodùm purificativa.*
57 *Quænam Herbæ adhibendæ eſſent, ſi non adinveniretur Hyſſopus.*
58 *Aſpergillum hoc fieri poteſt etiam ex Ocymo,* Baſilicò.
59 *Muri exteriores aſpergendi primò ſunt.*
60 *Fundamenta quænam verè ſint in Eccleſia, & quid ſignificent?*
61 *Ubi fundamentum non eſt, ſuperædificari non poteſt.*
62 *Parietes exteriores Eccleſiæ gaudent immunitate.*
63 *Benedictio unde initium ſumpſit, ibi terminare debet.*
64 *Hæc dici poteſt prima ſolemnitas illius loci.*
65 *Ibi genuflectitur quia locus Sacer eſt.*
66 *Qui componit Proceſſionem, intrare poteſt Eccleſiam.*
67 *Populus verò ſe abſtinere debet.*
68 *Cum Eccleſia benedicitur quoque Altare.*
69 *Nomen Sancti Titularis exprimendum.*

70 *Signum*

70 *Signum Crucis in aere ſculpi debet.*
71 *Litania debens cantari.*
72 *Eccleſia intus, quando incipiat benedici,*
73 *Diſtantia Sacerdotis benedicentis ab Altare,*
74 *Cur recedat Sacerdos ab Altare?*
75 *Sacerdos debet facere Chorum intonando.*
76 *Diſtantia hæc dependet à numero miniſtrorum,*
77 *Sacerdos debet præſtare commodum ad Proceſſionem faciendam.*
78 *Tertia adoratio loci Sacri.*
79 *Proceſſio iſta quando inchoari debeat?*
80 *Pſalmorum, qui ibi cantantur ſignificatio.*
81 *Si non ſufficiant, addi poſſunt alii Graduales.*
82 *Parietes interiores benedicuntur eodem ritu ac exteriores.*
83 *Populus ingreditur expleta Benedictione.*
84 *Altaria immediatè veſtiuntur albo colore.*
85 *Miſſa Defunctorum tali die celebrari non poteſt ibi.*
86 *Miſſa de Dedicatione eſſet celebranda.*
87 *Eccleſia Benedicta debet ab Epiſcopo conſecrari.*
88 *Benedictio eſt in ſubſidium, & ad modum Proviſionis.*
89 *Eccleſia de jure conſecranda eſt.*
90 *Oratoria tanta ſolemnitate non indigent.*

BENEDICTIONIS hujus Titulus multa animadverſione indiget, antequam ad explica-
tionem Rubricarum in eo contentarum devenia-
1 mus, & primò, advertendum eſt, Ritum hunc
2 ad Benedictionem ſpectare, non verò ad conſe-
crationem: Duplici enim modo fit locus ſa-
cer: per Benedictionem, & per Conſecratio-
nem.

3 Benedictio ſimplex, & Conſecratio Eccleſia-
rum differunt in hoc, quòd prima minori ſo-
lemnitate fit, quàm ſecunda: ſimplex enim Be-
nedictio, quæ verbalis dicitur, fit ſolis verbis,
& ſimplicioribus Ritibus: Conſecratio verò eſt
Benedictio realis, quæ fit unctione ex Sacro O-
leo, & Chriſmate, à quibus nobiliùs ſignifica-
tur excellentia divinæ majeſtatis, cui Templum
4 dedicatur. Prima à quolibet Sacerdote miniſtrari
poteſt (habita tamen facultate ab Epiſcopo) ſe-
cunda ad Miniſtrum majoris dignitatis pertinet,
5 nempè ad ſolum Epiſcopum, Quart. *de Bened. ſolemn. num.* 157. Ideoque cùm Rituale Romanum
conſtructum fuerit ad uſum Parochorum, & ſim-
plicium Sacerdotum, ritum exponit benedicendi,
non autem Conſecrandi Eccleſiam.

6 Secundò, opus eſt, ut Eccleſia benedicenda
ſit nova: hoc verò non importat, ut ſit de
7 recenti ædificata: poteſt enim dari caſus, in quo
antiquæ ædificationis ſit Eccleſia, & nondum
fuerit benedicta, neque in ea celebratum fuerit
divinum Sacrificium: Miſſam enim celebrari non
8 decet, communiter loquendo, niſi in loco Sa-
cro, & ſpecialiter Deo dicato, Quart. *ibid. n.*
157. Et in hoc caſu talem Eccleſiam conſtru-
ctam, & fundatam authoritate Epiſcopi, ſed
9 nondum benedictam, vel conſecratam, gaudere
immunitate tenet Bellett. *diſq. Cleric. p.* 1. *de fa-
vor. Cleric. real.* §. 4. *n.* 37. *& c. final. de conſe-
crat.* per allegat. à Monacell. *T.* 1. *t.* 6. *form.* 10.
num. 24.

Nec præſumi poteſt ita Benedictio, ſeu Con- 10
ſecratio, niſi probetur ſaltem unico teſte, Bar-
boſ. *de Off. Ep. Alleg.* 27. *n.* 5. niſi hæc Eccleſia 11
fuerit Cathedralis., quia dicenti in contrarium 12
incumbit onus probandi, Text. *in ſ. omnes Baſi-
lica, de conſecrat. diſt.* 1. & firmat Rota coram
Manzan. *dec.* 801. *n.* 11. Ricc. *prax. Reſ.* 479. *tit.* 1.

Inferiores verò Eccleſiæ præſumuntur ſaltem 13
benedictæ, ſi conſtet pluries ibi Miſſas celebra-
tas fuiſſe; & quòd tunc gaudeant immunitate,
diſtinguit Ambroſin. *de Immunit, cap.* 10. *num.* 2.
Monacell. *ibid. num.* 2.

Nova etiam dici poteſt Eccleſia poſt profa- 14
nationem, & poſt reſtaurationem interiùs tota-
lem, vel quaſi; v. g. ſi novus ordo columnis,
Cappellis, Altaribus, Pavimento, parietibus
circumdariis, tecto, & aliis eſſentialibus parti-
bus imponeretur, atque ita immutaretur ejus aſ-
pectus, ut penè nova dici poſſit: non verò 15
per additamentum, vel ampliationem, aut per-
fectionem, quia hæc non eſt nova conſtructio
Eccleſiæ; ex Pignatell. *T.* 1. *conſ.* 179. *num.* 15.
Regula enim eſt ab eodem Pignatell. *T.* 10. *conſ.* 39.
allegata in vim *can. de Fabrica, de conſecr. diſt.* 1.
cap. propoſuiſti, & c. ligneis, de conſecr. Eccl.
per deſtructionem, Eccleſiam amittere Conſecra- 16
tionem, ſeu Benedictionem: ſed in noſtro caſu
deſtruuntur partes componentes Eccleſiam, licèt
permaneat in fundo jam benedicto, ergo indi-
get nova Benedictione, ſeu Conſecratione, Bar-
boſ. *de Pot. Ep. T.* 2. *alleg.* 27. *num.* 13. utpotè
factum fuit hic Ferrariæ de anno 1726. in Ec- 17
cleſia S. Dominici, jam anno 1274. primo la-
pide fundata à B. Alberto Prandono Epiſc. Ferra-
rien. quæ cùm antiquæ ejus ſtructuræ, per no-
vam reædificationem (licèt in antiquo fundo jam
conſecram uſque ab anno 1555. à F. Thoma Hi-
ſtriæ Epiſcopo) formam immutaſſet, noviter ſo-
lemni ritu conſecrata fuit ab Em. & Reverendiſs.
D. Card. Thomæ Ruffi Epiſcopo Præneſtin. &
Ferrarien. immediatè, & poſtridiè à peracta ſua
prima Synodo Diœceſana, nempe die ſecunda
Menſis Octobris ejuſdem anni 1726. Et ratio
potiſſima hujus Conſecrationis fuit, quia quam-
vis mœnia circumdaria Eccleſiæ hujus penè ea-
dem eſſent, quæ primò conſtructa fuere, atta-
men tota forma intus immutata remanſerat per
novam Altarium, & Cappellarum conſtructio-
nem, atque ipſius frontis, quæ antiquitus ad
occaſum extollebatur.

Præter Eccleſias, benedicuntur quoque Orato- 18
ria, ut ex hoc Titulo apparet. Oratoria verò
ſunt parvæ Eccleſiæ, ſeu Cappellæ publicæ,
quæ non poſſunt erigi abſque Ordinarii licentia,
c. 4. *de Privil. in* 6. Oratorium etiam dicitur
ſimpliciter locus, in quo non celebratur, quod
privata familia, abſque ulla licentia, erigere
poteſt, *Gloſs. in d. c.* 4. *de Privil. in* 6.

Hic ſermo eſt de Oratoriis publicis, in quibus
celebratur divinum Sacrificium, & propterea be-
nedici debent eodem ritu, quo benedicuntur Ec-
cleſiæ, ad hoc, ut gaudeant immunitate. *S. C.
Immun. in Sarzanen.* 13. *Junii* 1638. & divina
Officia in eo celebrari poſſint.

Ora-

Oratoria verò privata, quæ aliàs vocantur
Cappellæ, ſeu Cappellinæ, & in domibus No-
bilium eſſe ſolent, vigore alicujus Brevis Apo-
ſtolici, non benedicuntur, ſed ſufficit, ut in
Altari adſit lapis ſacer, ſau benedictus more con-
19 ſueto, & verificata ſint omnia in Brevi enuncia-
ta, Monacell. *T. 4. ſuppl. ad T. 2. n. 171.*
20 Domus Religioſæ quoque poſſunt habere Ora-
toria privata, & præcipuè ſolent fieri in Hoſpi-
tiis. Hæc benedici poſſunt à Religioſis illius Ho- 21
ſpitii, ut præcipuè de PP. Reformatis notat Ana-
clet. *Op. Moral. T. 3. l. 3. t. 16. de Conſ. Eccl. Reſp. 6.
num. 9.* Atque hæc dicta ſint in genere pro Be-
nedictione novæ Eccleſiæ, ſeu Oratorii publici.
Præſtat ut ad explicationem Rubricarum deve-
niamus.

§. I. Sacerdos novam Eccleſiam, de licentia Epiſcopi benedicturus, ut in ea Divinum Sacrificium Miſſæ ritè celebretur, Stola ac Pluviali albi coloris indutus, aliquot Sacerdotibus, & Clericis adhibitis, prælata Cruce media inter duos Clericos deferentes cereos accenſos, manè procedit ad primariam Eccleſiæ, vel Oratorii januam, ubi ſtans capite aperto, converſus ad eam, dicit abſolutè Orationem, &c.

Inter jura Epiſcopalia, ut dictum eſt, illud con-
numeratur, benedicendi Eccleſias, non ita ta-
22 men, ut non poſſit ab eodem facultas hæc mi-
nori Sacerdoti committi, Barb. *Man. Ep. & de
Pot. Ep. d. l.* Hæc verò facultas, & licentia da-
23 ri ſolet in ſcriptis, & Monacell. *d. T. 4. ſuppl. ad
T. II. n.* 483. contra Pignatel. *Conſ. 98. num.* 43.
Nam cùm pro forma debeat conſtare de approba-
24 tione loci, & de ejus Benedictione, licentia ore-
tenus habita perit; littera verò ſcripta manet,
& de ea apud Epiſcopos ſucceſſores conſtare de-
bet: imò hæc approbatio, ſeu licentia, unà
25 cum copia Brevis debet regiſtrari in Cancellaria
Epiſcopali, ne umquam de ea dubitari contin-
gat, Monacell. *d. l. n.* 494.
26 Hujus Benedictionis origo antiquiſſima eſt;
nam de S. Sylveſtro legimus, quòd Ritus, quos
in conſecrandis Eccleſiis, & Altaribus Romana
ſervat Eccleſia, ipſe inſtituerit, nam etſi jam
ab Apoſtolorum temporibus loca fuerunt Deo de-
dicata, non tamen illa adeò ſolemni ritu conſe-
27 crabantur. Ex quibus verbis, quæ in Romano Bre-
viario habentur ſub die 9. Novembris, in Dedi-
catione Baſilicæ Salvatoris, Paulus Maria Quart.
de Bened. ſolemn. in part. num. 154. *prælud.* 1.
infert, liquere, ſimpliciter loquendo, Ritum be-
nedicendi, & conſecrandi Eccleſias originem du-
cere ab Apoſtolis, ſed à Sylveſtro (reddita Ec-
cleſiæ pace) ad ſolemniorem formam, quam modò
28 ſervat Eccleſia, redactum fuiſſe. Id etiam ſigni-
ficat S. Clemens *ep. 2. ad Jacobum fratrem Do-
mini:* Item ex *can. Eccl.* 26. *q.* 7. & ex aliis ju-
ribus, & exemplis Sanctorum Pontificum præ-
deceſſorum S. Sylveſtri.
29 Cauſa finalis hujus Benedictionis, eſt ut Eccle-
ſia, quæ eſt Domus Dei, tanquam locus ſacer,
in majori honore, & veneratione ſit apud Fide-
les, ut docet D. Thom. 3. *p. q.* 83. *art.* 3. ſed
major cauſa finalis eſt, ut in ea ſive Eccleſia,
30 ſive Oratorio, Miſſæ Sacrificium celebretur: in-
conveniens enim eſſet, quòd in Eccleſia, autho-
ritate Epiſcopi erecta, nunquam ex obligatione
31 Miſſa litaretur, cùm ad hunc effectum Altaria ibi
erigantur, Monacell. *T. 1. t. 6. for.* 10. *num.* 5.
Trott. *de perfecto Cleric. l.* 2. c. 18. *num. 3. de
conſecr. diſt.* 1. *c.* 1. Nam ſi pro uſu tantummo-
do Orationum, & piarum precum relinqueretur
Eccleſia, ſeu Oratorium, Miſſæ celebratio faci-
lè periret, & Eccleſia tractu temporis derelicta
remaneret; eſſetque deſtruenda juxta monitum
c. *ſi quis Baſilicam, cap. Eccleſiæ, & per tot.
diſt.* 1. *de conſecr.*
Veſtes aſſignatæ pro habenda hac Benedictio-
ne ſunt Stola, & Pluviale, ſed Rituale, qua
de cauſa, neſcio, prætermittit Albam, quæ ſup- 32
pletur à Caſtald. *Prax. l. 2. ſect. 11. c. 6.* Iſte eſt
habitus Benedictionis ſolemnis, ut aliàs diximus.
Color albus convenit cum Miſſa de Dedicatione, 33
& eſt de ritu talis ſolemnitatis, ob ſignum puri-
tatis, & ſanctificationis illius loci.
Miniſtros aliquot poſtulat Rituale pro hac Be- 34
nedictione, & vere Miniſtri ſunt neceſſarii ob
pſallendum, & ob pluralitatem rerum agenda-
rum in illa tam extrà Eccleſiam, quàm intrà;
nec unus, vel duo ſufficiunt.
Quo verò ad Crucem: Myſteria Crucis plura 35
ſunt, de quibus alio loco diximus: Ratio verò
fundamentalis hujus prælationis eſt, quia cùm
hæc ſit Proceſſio, ſemper in ea debet elevari
Crux, quæ tamquam triumphale vexillum, præ-
cedat, ut in Titulo *de Proceſſionibus*, ſuo loco
dicemus.
Circa tempus hujus Benedictionis, ſciendum
eſt, nonnullas ex Benedictionibus ſolemnibus fie-
ri debere determinatis anni temporibus, diebus,
& horis, juxta ordinem in Miſſalis, & Ritua-
lis Rubricis aſſignatum. Hæc habet ſuum tempus
præfixum, & eſt in mane, eò quia poſt exple- 36
tam Benedictionem, debet celebrari Sacrificium
Miſſæ, quod nonniſi in mane peragi poteſt,
Paſqualig. *de Sacr. nov. leg. c. 7.*
Elata Cruce, procedere debet Sacerdos ad pri-
mariam Eccleſiæ, vel Oratorii januam. Eccleſiæ,
& Oratoria plures habere poſſunt januas ob com- 37
moditatem ingredientium, & egredientium: con-
ſuetudo tamen eſt, ut in Oratoriis, una tantummo-
dò habeatur, quando non tam amplæ vaſtitatis ſint: 38
ſed in hoc attendenda eſt peritia artis archite-
ctonicæ. Certè una ex iis major, & primaria
eſſe debet, nempe illa in fronte, quæ viam
reſpiciat communem, & omnibus intrare volen-
tibus pateat quando opus eſt.
De Januis, ſeu Portis Eccleſiarum, & Ora- 39
toriorum luculenter ſcripſit Marcellus Cavallieri
in ſuo libro Italico: *Il Rettore Eccleſiaſtico in-
ſtruito, Tit. 1. per tot.* ubi de earum ſitu, nu-
mero, forma, & ornamentis ſatis eruditè loqui-
tur. Inſuper, de earum uſu, & partibus, nec-

Comment. ad Rituale.

non de aliis ad earum eruditionem ſpectantibus
ſatis laudabilem librum ſcripſit Gaſpar Sagitta-
rius, *De Januis veterum*, *Altemburgi* 1672.
40 Hic ad Januam majorem ſiſtere debet Sacerdos
benedicens, quia verè illa eſt Janua Eccleſiæ:
41 Cæteræ vocantur *Licentiæ*, ut habemus ex Ale-
xandro Sardo in ſuo Opuſculo, *de Rerum Inven-
toribus*, quia illa verè eſt neceſſaria per ſe; aliæ
verò reſpectivè, & ſecundùm quid, vel ut faci-
liùs evacuetur Eccleſia, vel ut fœminæ ingreſſum
habeant ſeparatum ab Hominibus, vel ob alias
cauſas, quæ à Cavaletio *loc. citat.* enunciantur;
ſed iſta, quæ appellatur primaria, omnibus pa-
tet, nec ſine ea dari poteſt Eccleſia, vel Orato-
rium publicum.
Aliæ formalitates à Rituali præſcriptæ in hac 42
Benedictione decent: *Stat* enim Sacerdos, tam-
quam imperativo modo, quia ipſe Dominus, &
Rector eſt actionis illius: *Caput aperit*, ob reve-
rentiam rei Sacræ, quam tractat: recitando enim 43
Orationem, *Actiones noſtras*, *&c.* implorat Divi-
nam opem ad rem, quam tractaturus eſt: denique
ſtat *converſus ad eam* Eccleſiam, ſeu Oratorium,
quia circa id tota illa actio Benedictionis verſatur.

§. II. Denide inchoat Antiphonam. *Aſperges me*, *&c.* & Clerus alternatim dicit Pſamum, *Miſerere*, *&c.* In fine, *Gloria Patri*, *&c.* Interim circundant exteriùs Eccleſiam (quæ intus debet eſſe vacua, & nuda; & pariter Altaria nuda, excluſo Populo, donec abſoluta ſit Benedictio) & Sacerdos, accepto Aſpergillo ex herba hyſſopo, ad ejus dexteram ſe convertens, parietes Eccleſiæ in ſuperiori parte, & in fundamentis, cum Aqua Benedicta aſpergit, dicens: *Aſperges me*, *&c.*

44 Aſperſio cum Aqua benedicta fit ob purgatio-
nem, & ſanctificationem loci, qui ſi Deo dican-
dus eſt, oportet, ut ab omni labe mundetur,
primùm exteriùs; quia in illa quoque parte locus
fit ſacer, & gaudet immunitate, ut ex pluribus
S. C. Decretis allegat, à Riccio *in Synopſi*, ha-
bemus, Quapropter ut iſta Benedictio commo-
dè fieri poſſit, Caſtaldus *loc. cit.* monet, provi-
45 dendum, ut Eccleſia poſſit liberè circuiri; atque
ideò etiam muros adnexæ fabricæ frangendo, cu-
rari debere, ut denudata remaneant Mœnia ex-
teriora Eccleſiæ ſaltem quantum ſufficiat ad illa
frequentibus in locis aſpergenda.
46 Niſi tamen hoc cum magno incommodo fa-
ciendum ſit; nam in hoc caſu ſufficit ut Sacer-
dos benedicens ſe conformet quantum fieri po-
teſt Rubricis, & Regulis Ritualis Romani, ut
decrevit, loquendo de conſecratione *S. C. R. in
una Cortonen.* 10. *Decembris* 1610. *&* 17. *Ju-
lii* 1604. *in Aſten.* 17. *Novembris* 1600. 24.
Septembris in Collen. 25. *Junii* 1601. Barboſ.
Collectan.
47 Vacua, & nuda inſuper debet eſſe Eccleſia,
ſeu Oratorium. Vacua quoad Scanna, ſeu Men-
48 ſas, & omne id quod eſt amovibile, Unicè
Tabula, ſeu Icon Altaris tolerari poteſt, ob gra-
ve incommodum illam collocandi adeò promptè,
ut poſt Benedictionem poſſit in faciem illius ce-
lebrari Miſſa, Ratio verò hujus nuditatis, eſt
quia, cùm nondum Deo ſacer ſit ille locus, or-
namenta, & ſupellectiles habere non debet, quæ
49 loco Sacro ſint convenientes. Atque hoc paſſim
videtur etiam in profanatione, ſeu pollutione Ec-
cleſiarum, quæ immediatè omni Sacra ſupelle-
ctile denudantur, eò quia locus ille non ampliùs
50 ſacer eſt. Altaria etiam expoliata omninò eſſe de-
bent, quia ante Benedictionem, ſeu Conſecra-
tionem, nihil aliud ſunt quàm mera lapidum
coacervatio, & locus ſimpliciter ædificatus.
51 Populo inſuper vacua eſſe debet Eccleſia, ut
commodè fiat aſperſio interior: ſed intrinſeca
ratio eſt, quia cum Eccleſia locus ſit, in quo
conveniunt Fideles ad orandum, nondum po-
teſt eſſe talis donec abſoluta ſit Benedictio,
Porrò Populus comes eſſe debet Sacerdotis Bene-
dicentis, & in Pſalmis, Precibuſque ritè ſtatu-
tis in tali Benedictione ſe exercere; atque ita in
Proceſſione, cultum Dei, & Templi magno
cum apparatu facere, prout in Veteri Teſtamen-
to uſus erat, Bellarin. *Doct. Catech. l.* 4. *diſt.* 2.
cap. 24.
De Aſpergillo, & Herba Hyſſopo modò diſ- 52
ſerendum; non enim ſine myſterio in re tam
gravi, Eccleſia utitur hac Herba. Hæc mirificè
deſcribitur à Levinio Lemnio Medico celeberri- 53
mo, in ſuo elucubratiſſimo opuſculo, *de Herbis
Biblicis*, c. 26. ubi myſteria, & uſus ejuſdem
doctiſſimè explicantur. Hyſſopus hortenſis Her- 54
ba eſt, eximii odoris, ac ſaporis non ingrati,
ſic, ut elixa quæque non minùs ſalubria efficiat,
quàm ſapida: nam pectus, & pulmonem ex-
purgat, capitiſque pituitam extergit; quo circa
in expugnando pleureſi, ac morbo quovis late-
rali, ſingularem effectum obtinet. Qua ratione
viſum eſt Deo Herbam hanc ſolemni Sacrificio
adhibere, cùm vel leproſi luſtrandi ſunt, aut
ſcelus aliquod piaculare expiandum, intincto hyſ-
ſopi faſciculo in ſanguine paſſerculorum, vel Vi-
tulorum, *Levitic.* 14. *Numeri* 19. Quocirca Da-
vid *Pſalm.* 50. Adulterii atque Homicidii ſcelere
contaminatus, aſpergi expiarique hyſſopo cupit,
quo abſterſa omni macula, animi, mentiſque
puritate niteſcat. Reſpexit is ad legis ſuæ ritus,
& ſacrificia: quæcumque enim, quæ purificaban-
tur juxta præſcriptum legis Moſaicæ, ſanguine,
cum lana coccina, & hyſſopo aſperſa, purita-
tem ſunt conſequuta, Quæ omnia umbram quam-
dam, & figuram exhibebant (ut Paulus ad He-
bræos teſtatur, *cap.* 9.) Chriſti Redemptoris,
cujus ſanguine omnia noſtra ſcelera expiata ſunt,
ac fidei acceſſu, oblivioni data, Hæc de Hyſ-
ſopo laudatus Levinius Lemnius, cui adſtipula-
tur Bellarmin. in *Pſal.* 50. qui per Hyſſopum fi- 55
dem, & humilitatem intelligit. Herba enim eſt
humilis, radices habens in petra. Nicephorus
tropicè veniam, & remiſſionem interpretatur.
Imperturbatæ virtutis Symbolum explicat Euſe-
bius, & efficaciam Spiritus Sancti Cyrillus, &
Atha-

Athanaſius ut in *Aurea catena* Danielis; Barbari
ad Pſalmum 50. Ita etiam Lorinus, Ayguanus,
& Titelmannus, qui inter myſticas explicatio-
nes, & conſiderationes hujus Herbæ, hanc po-
56 nit; nempe eſſe admodum purgativam, atque
mundificativam pectoris; præcipuè autem pul-
monis, & vehementer curativam, ut per eam
vel humilitas, vel pœnitentia aptè ſignificentur.
Eccleſia igitur hoc habuit in voto, ut Herbam
iſtam ad hanc Benedictionem adhiberet, quæ
purgativa, & mundificativa eſſet, ad hoc ut
omni labe mundata, dignum locum Deo Omni-
potenti pararet.

57 Quæro hic. Si omnino inveniri non poſſet
Herba Hyſſopus, num alia Herba adhibenda eſ-
ſet pro conficiendo iſto Aſpergillo? In hoc penu-
riæ caſu, opinor quòd alia herba adhiberi poſſet,
quæ tamen eſſet in Sacris ritibus admiſſa ſaltem
in Veteri Teſtamento, cujuſmodi eſſet Ruta, Ab-
ſynthium, Lactuca Agreſtis, Origanus, Serpil-
lus, Verbena, & omnes illæ de quibus in Chri-
ſti Parabolis mentio eſt pro inſectanda Phariſæo-
rum avaritia, & fucata Religionis Sanctimonia,
Genebrard. *in Pſalm.* 50. Ocymo quoque (*Baſi-* 58
licò) fieri Aſpergillum aſſerit Macrius, *Hierolex.*
v. Aqua benedicta.

Itaque hoc Aſpergillo ex herba Hyſſopo, in
Aqua benedicta intincto, debet Sacerdos bene-
dicens aſpergere muros exteriores Eccleſiæ, ſeu 59
Oratorii, à parte dextera incipiens, quæ nobi-
lior eſt, & commodior ex alibi adductis, in ſu-
periori parte quouſque vibrare valet, decenti ictu,
aſperſionem, & in fundamentis: ubi nota, quòd
per fundamenta intelligi debent partes inferiores 60
fundamentis proximæ; nam fundamenta jam in
terra obſtructa ſunt, & muro ſuperimpoſito, la-
tent: translatè enim quandoque ſumitur hæc
vox pro principio, ſed principia in hoc caſu non
apparent, ergo benedicendæ veniunt partes prin-
cipiis viciniores. Ratio autem, propter quam be- 61
nedicuntur Eccleſiæ parietes exteriores, eſt, quia
& ipſa pars exterior gaudet immunitate, Ciatlin. 62
Controv. T. 2. *cap.* 197. *n.* 22. acceſſorium enim
ſequitur naturam principalis,

§. III. Reverſi ad locum, unde Proceſſio initium habuit, repetita Antiphona à Clero, Sacerdos ſtans, ut priùs, verſus Eccleſiam dicit: *Oremus*; & Miniſtri: *Flectamus genua, &c.* ℟. *Levate.*

63 Circuli perfectio importat, ut unde initium
ſumpſit, ibi deſinat, & conformetur. Sic in
noſtro caſu, cùm Sacerdos, circumeundo Ec-
cleſiam, à parte dextera incœperit, neceſſe eſt
ut ad idem punctum per partem ſiniſtram de-
volvat, nempè ad januam primariam, à qua
incœpit.

Ibi poſt *Gloria Patri, &c.* quo terminatur
64 Pſalmus, repetitur Antiphona eodem modo,
quo fit in Officio ſub ritu duplici, cùm hæc ve-
rè ſit ſolemnitas dedicationis illius loci. Stat igi-
tur Sacerdos, & ſiſtit ubi priùs, atque primam
dicit Orationem, qua perfecta remanet Benedi-
ctio exterioris partis illius Eccleſiæ, ſeu Orato-
rii; unde ad probandum, verè hunc locum eſſe
Sacrum, populus hic primò genuflectit, audita 65
voce *Flectamus genua*, quod ibi non fieret, niſi
locus eſſet Sacer.

§. IV. Qua finita Oratione, omnes bini in Eccleſiam intrantes, ad Altare majus procedunt, Litanias decantantes.

66 Qui intrant in Eccleſiam, ſunt qui Proceſſionem
componunt, ut patet ex illis verbis *Bini omnes, &c.*
Cæterùm Populus, qui nullum miniſterium habet,
abſtinere debet ab hoc ingreſſu tali tempore: quan- 67
do verò debeat Populo patere ingreſſus, dicetur
ſuo loco in hac eadem Benedictione.

§. V. Ubi dictum fuerit: *Ut omnibus Fidelibus, &c.* Surgit Sacerdos, & intelligibili voce dicit: *Ut hanc Eccleſiam, & Altare ad honorem tuum, & honorem Sancti tui N. &c.*

68 Eccleſia, & Altare inſimul eadem Benedi-
ctione, & eodem tempore benedicuntur, &
dedicantur Deo in honorem alicujus Sancti,
ut alibi diximus, & illius Nomen ſpecificè
pronunciandum eſt in caſu genitivo, cum 69
advertentia mutandi generis, ſi dedicaretur ali-
cui Sanctæ Fœminæ. Vide Quartum *numer.*
158.

§. VI. Cùm dicit, *Benedicere*; manu dextera benedicat Eccleſiam, & Altare: deinde ut priùs genuflectit, donec perficiantur Litaniæ, & Cantores ſequuntur: *Ut, nos &c.*

Hæc Benedictio fit à Sacerdote ſtante, & non ſe
vertente ad latera Eccleſiæ, vel ad frontem, quæ
illi poſt terga ſtant: ſufficit ut Brachium, & ma-
70 num elevet, & extendat, amplum, & benè forma-
tum Signum Crucis in aere ſculpens. Cùmq; non-
dum Litaniæ expletæ ſint, opus eſt, ut denuò ge-
nuflectat, donec perficiantur à *Cantoribus*, qui ap-
poſitè ita appellantur, ad docendum, quòd hu- 71
juſmodi Litaniæ debent cantari in ſolito tono Gre-
goriano, non autem recitari ſimpliciter.

§. VII. Dicto ultimo *Kyrie eleiſon*, Sacerdos dicit, *Oremus*. Miniſtri: *Flectamus genua*. ℟. *Levate*,

72 Cùm Eccleſia intus quoque incipiat eſſe benedi-
cta, ideò publica genuflexio à toto Clero adſtante,
& à Miniſtris hoc tempore fieri debet. Propriè ve-
rò hæc genuflexio pro hac prima vice, fit Altari.

§. VIII. Tum diſtans ab Altari congruenti ſpatio genuflexus, & ſe ſignans, dicit: *Deus in adjutorium, &c.*

73 In aſſignando hoc congruo diſtantiæ ſpatio,
non uniformiter ſe gerunt Cæremoniarum Ma-
giſtri. Alii paſſum unum tantummodò præfi-
gunt; alii ad medium Eccleſiæ, ſeu Oratorii
ducunt Sacerdotem: alii verò quaſi ad januam,
Priuſquam verò opinionem meam afferam circa
hoc, neceſſe duco rationem inquirere, cur Sa-
74 cerdos recedere debeat congruenti ſpatio ab Al-
tari; nec alia ſe mihi offert niſi illa, ut ſub-
ſequenter inchoari debeat Pſalmodia ad inſtar
Divini Officii per introductionem conſuetam,
Deus in adjutorium, *&c.* conſonum videtur,
75 ut cum ſuo Clero, Sacerdos faciat Chorum, &
in medio illius ſe ſiſtat, Si igitur debet ſe ſi-
ſtere, medium inter duo cornua Chori à Cle-
ro tunc efformati, debet etiam ab Altari ali-
quantiſper recedere, & quantum ſufficiat (jux-
ta numerum Miniſtrorum & intereſſentium in
habitu Clericali) ad Sacerdotem benedicentem
pro ſe conſtituendo in medio ejuſdem; unde di-
ſtantia hæc dependet à numero Miniſtrantium, 76
& Proceſſionem componentium. Addo etiam,
quòd cùm fieri debeat Proceſſio per totam in-
teriorem Eccleſiam, illam intus circumeundo, ne-
ceſſe eſt ut ſpatium præſtet, & commodet ad
eam inchoandam ab Altari, ut infrà dicemus, 77
ne tumultus, & perturbatio fiat ob anguſtiam
inter Sacerdotem, & Miniſtros.

§. IX. Surgit, Clero reſpondente, *Domine ad adjuvandum me feſtina*, *&c.* Ipſe verò ſtans, dicit *Gloria Patri*, *&c.* Chorus reſpondet: *Sicut erat*, *&c.* Poſtea Sacerdos dicit: *Oremus*, *&c.* Miniſtri, *Flectamus*. ℟. *Levate*, *&c.*

Ecce Chorus jam ſupra à me indicatus, à quo
alternari debent Pſalmodiæ, Hic iterum fit genu-
flexio ad verba: *Flectamus genua, &c.* atque hæc eſt
tertia adoratio loci Sacri, facta in hac functione. 78

§. X. His dictis, inchoat Antiphonam, *Benedic Domine*, *&c.* cum tribus Pſalmis ſequentibus, videlicet: *Ad Dominum*, *&c.*

79 Proceſſio ad inchoationem Antiphonæ initium
habet, quo tempore ſub eodem tono cantantur
tres Pſalmi, atque tot ſunt, ut ſufficiant ad
cantum faciendum in toto circulo Proceſſionis.
Quòd ſi Proceſſio finem ſuum haberet (ut in
parvis Oratoriis accidere poteſt) ante expletio-
ne Pſalmorum, ibi ſileant Cantores, ubi fi-
nem habet Proceſſio, dicto in fine *Gloria Pa-
tri*, *&c.* Utpotè fieri ſolet in aliis Proceſſioni-
bus.
80 Tres iſti Pſalmi ſunt 119, 120, 121. in or-
dine Pſalterii Davidici, & vocantur Cantica
graduum, ſeu Gradualia, quia canebantur unà
cum aliis duodecim, in aſcenſione quindecim
graduum Templi Salomonis: tot enim fuiſſe
gradus ejuſdem Templi non ſolùm ſcribunt Ni-
colaus Lyranus, & recentiores cum Bellarmino, *in
Pſalmis Gradualibus*. Sed etiam S. Auguſtinus
in Pſalm. Ecce igitur convenientia propter quam
cantantur ii Pſalmi in hac Benedictione. Quòd
ſi Eccleſia benedicenda adeò vaſtæ amplitudinis 81
eſſet, ut iſti tres Pſalmi non ſufficerent, addi
poſſent alii ex gradualibus, quia ſunt ad eum-
dem effectum.

§. XI. Interim aſpergit interiùs parietes in parte ſuperiori, & inferiori, inchoans aſperſionem à parte Evangelii, dicens: *Aſperges*, *&c.* Tunc ad Altare reverſus, dicit: *Oremus*, *&c.*

82 Eodem modo, & eodem circuitu, quo aſper-
ſi fuerunt parietes exteriores benedicuntur & in-
teriores à parte ſumma ad imam: ubi nota quòd
hìc fundamenta non enunciantur benedicenda,
eò quia per pavimentum tecta ſunt, nec de ve-
ſtigiis quidquam apparet, ut exteriùs. Inchoatur
hæc aſperſio à parte Evangelii tamquam nobilio-
ri, atque ut unaquæque pars initium ſuum ha-
beat; nam in Benedictione exteriori inchoata
fuit à læva, in interiori à dextera.

§. XII. His peractis dicitur Miſſa de tempore occurrenti, vel de Sancto.

83 Expleta Benedictione, Populus ingreditur Ec-
cleſiam; & hoc tempus aſſignatur à Caſtald. *d.
loc. numer.* 3. non autem priùs. Interimque à 84
Clericis parantur Altaria, & color paramento-

rum debet eſſe congruus tempori, & Officio.
Miſſa propria non aſſignatur, ſed ad libi-
85 tum dici poteſt, non autem defunctorum,
ob ſolemnitatem loci, in quo magis conveniens
videretur celebrare Miſſam *In Dedisatione Es-* 86
cleſiæ.

§. XIII. Eccleſia verò quamvis à ſimplici Sacerdote, ut ſuprà, ſit benedicta, ab Epiſcopo tamen conſecranda eſt.

87 Strictiùs loquitur, & rigoroſiùs Caſtald. *d. l.* dum
dicit: *Eccleſiam autem hoc modo à ſimplici Sacer-*
dote benedictu, debet omninò, opportuno tempore
88 *poſtea ab Epiſcopo conſecrari*: eò quia benedictio eſt
in ſubſidium, & ad modum proviſionis, non autem
de natura loci tam digni, qui de jure conſecrandus
eſt. De Oratoriis autem id non dicitur; quia tanta 89
ſolemnitate non indigent, quamvis ſint publica. 90

RITUS RECONCILIANDI

Eccleſiam violatam, ſi nondum erat ab Epiſcopo Conſecrata,

TITULUS SEPTUAGESIMUS TERTIUS.

S U M M A R I U M.

1 *Eccleſia propriè neque violatur, neque polluitur.*
2 *Eccleſia quando communiter habeatur pro polluta, & violata.*
3 *Eccleſia polluta reconsiliatur ad Fidelium exemplum.*
4 *Eccleſia polluta non amittit privilegium immunitatis.*
5 *An ſub nomine Pollutionis comprehendatur Violatio?*
6 *Pollutio lato modo dicitur etiam Violatio.*
7 *Violatio latiùs patet, quàm pollutio.*
8 *Omnis pollutio Eccleſia eſt Violatio.*
9 *Violare propriè quid ſit?*
10 *Non omnis Violatio indiget Reconciliatione.*
11 *Violatio, & pollutio quid ſint?*
12 *Pollutio Eccleſiam non deſtruit, ſed maculat.*
13 *Reconciliare quid importet?*
14 *Reconciliatio in opinione hominum fit.*
15 *Eccleſia quot modis polluatur?*
16 *Ut Eccleſia polluatur delicta debent eſſe publica.*
17 *Procurans Abortum in Eccleſia ſine vi non polluit Eccleſiam.*
18 *Reconciliatio eſt unicum remedium Pollutionis.*
19 *Sacerdos celebrans bona Fide in Eccleſia polluta non reconciliat Eccleſiam.*
20 *Eccleſia conſecrata nonniſi ab Epiſcopo reconciliari poteſt.*
21 *Si Eccleſia ſit benedicta, delegari poteſt Reconciliatio ſimplici Sacerdoti.*
22 *Quare Epiſcopus committere non poſſit Reconciliationem Eccleſiæ jam conſecratæ ſimplici Sacerdoti?*
23 *Reconciliatio Eccleſiæ pollutæ jam conſecratæ eſt de juribus Epiſcopalibus.*
24 *Reconciliatio Eccleſiæ conſecratæ differt à reconciliatione Eccleſiæ benedictæ.*
25 *Benedictio facit de non Sacro Sacrum.*
26 *Reconciliatio facit de immundo mundum.*
27 *Cauſa finalis Reconciliationis, & Benedictionis eadem eſt.*
28 *Reconciliatio univerſalis Eccleſiarum facta anno 1003.*
29 *Reconciliatio prima particularis facta anno 1172.*
30 *Delegatio Sacerdotis eſt facienda in ſcriptis.*
31 *Inſtrumentum publicum ſuper hoc faciendum.*
32 *Facultas reconciliandi eſt de convenientia impetranda.*
33 *Altaria Eccleſiæ pollutæ denudari debent; & quare?*
34 *Omnia amovibilia removenda ſunt ab Eccleſia.*
35 *Cautela adhibenda in ædificatione Eccleſiarum.*
36 *Aqua conſueta luſtralis adhibetur in hac reconciliatione.*
37 *Epiſcopus utitur Aqua diverſa ab hac.*
38 *Opinio contraria Doctorum.*
39 *Aſpergillum debet eſſe ex herba Hyſſopo.*
40 *Veſtes eadem adhibendæ quæ adhibentur in Benedictione Eccleſiæ.*
41 *Cæmeterium cum Eccleſia benedici poteſt.*
42 *Quando Cæmeterium ſit contiguum Eccleſiæ.*
43 *Polluta Eccleſia polluitur Cæmeterium contiguum.*
44 *Major pars trahit ad ſe minorem.*
45 *Acceſſorii & Principalis idem eſt Judicium.*
46 *Reconciliatio Eccleſiæ, & Cæmeterii fit uno, & eodem tempore.*
47 *Cæmeterium ſi ſolùm pollutum ſit, reconciliatur de per ſe.*
48 *Una eademque Benedictio utrumque locum reconciliat.*

49 *Pa-*

49 *Parietes Eccleſiæ ſunt aſpergendi.*
50 *Cæmeteria aſperguntur ſolùm in terra.*
51 *Loca contaminata aſpergenda ſpecialiter, & ſignanda linea nigra.*
52 *Reconciliatio Eccleſiæ Ferrarienſis facta anno 1693, ab Epiſcopo Comaclenſi.*
53 *Si Eccleſia polluta fuerit per ſepulturam excommunicati, Cadaver illius prima exhumandum eſt ſi commodè fieri poſſit.*
54 *Antiquitus radebantur Parietes, & tigna.*
55 *Nomen Sancti Titularis in Litaniis non exprimitur, & quare?*
56 *Cum Eccleſia in Benedictione nominatur Altare, & Cæmeterium.*
57 *Quare Antiphona tam longa repetatur in hac Benedictione?*
58 *Pſalmus 67. explicatur.*
59 *Antiphonæ ſignificatio.*
60 *Facultas reconciliandi Eccleſiam jam conſecratam non poteſt tradi ſimplici Sacerdoti.*
61 *Summus Pontifex poteſt tradere hanc facultatem.*
62 *Aqua in hoc caſu debet eſſe ab Epiſcopo benedicta, & Vino mixta.*

ZELUS Domus Dei id poſtulat rationabiliter, ut nullo intermedio tempore, à cultu
Divino in illo tam Sancto loco habeatur ceſſatio;
1 nam etſi pro rei veritate, Eccleſia neque fœdetur, neque polluatur, cùm enim Sancta ſit,
coinquinari nequit, *c. veſtra, de cohabit. Cleric.*
2 Barboſ. *de pot. Epiſc. alleg.* 28. *n.* 20. attamen
talis communiter habetur, quando talia delicta in
ea patrata ſunt, quæ eam enormiter læſerint: unde
3 tamquam polluta reconciliatur propter ſcandalum,
& ad fidelium exemplum, & terrorem; divina
enim ibi celebrari non poſſunt, donec reconci-
4 lietur, atque ideò nuda, & deſtituta manet,
licèt privilegium Eccleſiaſticæ immunitatis non
amittat, ut docet Paſſerin. *de Pollut. Ecc. diſp.* 2.
cap. 22. *num.* 1. quia Pollutio non debet plus operari
quàm Canones præſcribant, Suarez *de Relig.
tom.* 1. *t.* 2. *l.* 3. *c.* 9. *n.* 6.

Sed Textus noſter loquitur de Violatione, non
5 autem de Pollutione Eccleſiæ, & propterea
quærendum eſt hic, an ſub nomine Violationis
comprehendatur quoque pollutio. Circa quod
Paſſerin. *d. diſp.* 1. *c.* 3. *n.* 1. advertit paſſim ab Au-
6 thoribus, Eccleſiæ pollutionem dici etiam Violationem,
ut videre eſt apud Plaet. *de Cenſura
Interdicti, diſp.* 3. & alios à Paſſerin. ibi addu-
7 ctos. Violare enim eſt offendere. *Can. ſi quis
hominem* 11. *q.* 3. & pariter Polluere eſt idem
ſignificans, ut ex allegandis. Nihilominus apud
alios Authores, violare Eccleſiam, & polluere,
valdè diverſa ſunt: unde aliquando per illos Ec-
cleſia violari poteſt, non autem polluti, Ri-
chard. in 4. *diſt.* 18. *art.* 12. *quæſt.* 2. & alii apud
8 Paſſerin. *d. l. n.* 2. Hoc tamen non obſtante, te-
nendum eſt cum eodem Paſſerin. omnem pol-
lutionem Eccleſiæ, eſſe violationem ejuſdem.

9 Cùm vero Violatio latiùs pateat, quàm Pollu-
tio, videtur, quòd Textus loquatur de generi-
ca violatione dum dicit: *Ritus reconciliandi
Eccleſiam violatam*: attamen cùm non omnis 10
violatio requirat reconciliationem, ut latè do-
cet Paſſerin. *ibid. num.* 2. & è contrà quæcumque
Pollutio non aliter reparetur, niſi per novam re-
conciliationem, & Rituale loquatur *de Reconci-
liatione*, videtur, quòd ſub nomine Violationis
lato modo dictæ intelligi debeat Pollutio, quæ
nihil aliud eſt, quàm moralis maculatio Eccle- 11
ſiæ, propter quam ibidem divinæ laudis organa
ſuſpenduntur, donec per reconciliationem pro-
viſum ſit.

Qua propter cùm Pollutio Eccleſiam non de- 12
ſtruat, ſed tantùm quodammodo maculet tam
Conſecrationem, quàm Benedictionem loci Sa-
cri, ideò inſtitutum eſt ut non de novo conſe-
cretur, ſeu de novo benedicatur, ſed ut ſtatuto
Ritu, & precibus, reconcilietur Eccleſia. Re-
conciliare enim importat in gratiam reſtituere, 13
& in concordiam reducere; quæ gratia, & con-
cordia non demortuæ, aut deſtructæ erant, ſed
mortificatæ, & deturpatæ: unde fit, quòd, me-
dia reconciliatione, gratia, & concordia reviviſcant,
atque reſtituantur.

Iſta verò reviviſcentia, ſeu iſta reſtitutio, in 14
hominum opinione fit, ſicuti in opinione dici-
tur Eccleſia polluta, ex eo præſertim, quòd com-
mittens talem actionem pollutivam, fecit quoad
ſe quantum potuit, ut Eccleſiæ honorem macu-
laret, & pollueret, ſi Eccleſia pollutionis ca-
pax eſſet. Sic clarè haberi dicit Paſſerin. *dict.
diſp.* 1. *c.* 7. *num.* 4. ex Text. *in cap. quidam* 1.
quæſt. 1. ubi ratio redditur cur Sacramenta qui-
dam polluere dicantur, cùm tamen illa impollu-
ta permaneant.

De Violatione itaque Eccleſiarum ſub nomine
Pollutionis loquendo, dicam pollui Eccleſiam
pluribus modis relatis à Barboſ. *de Jur. Eccleſ.
Univ. l.* 2. *c.* 4. à *num.* 16. *ad* 25. & à Mona-
cell. *d. T.* 1. *tit.* 6. *for.* 10. *n.* 27.

1 *Effuſione magna ſanguinis injurioſa ex violentia illata in ipſa Eccleſia.* 15
2 *Seminis humani publica, voluntaria effuſione illicita, ſive per copulam Conjugalem.*
3 *Sepultura Cadaverum Hæreticorum, Infidelium, & excommunicatorum.*
4 *Si Eccleſia reconcilietur per Epiſcopum publicè excommunicatum.*
5 *Occiſione Hominis in ipſa Eccleſia, quamvis ſanguis non effundatur, puta, quia laqueo ſuſpenſus, vel ſuffocatus fuit.*

Verùm advertendum eſt, quòd ad hoc ut Ec- 16
cleſia dicatur polluta, & reconciliari indigeat,
neceſſe eſt, quòd ſuperenarrata delicta ſint pu-
blica, Piaſec. *Prax. Epiſc. p.* 1. *c.* 2. *art.* 4. *n.* 8.
Unde procurans abortum in Eccleſia, abſque ex- 17
terna vi, non polluit Eccleſiam, etiam ſi Fœtus
ſit animatus, atque media tendant directè ad ip-
ſum abjiciendum, Paſqualig. *de Sacr. Nov. Leg.
T.* 1. *q.* 544. *num.* 4. atque ex hoc magis con-
validatur ſententia illorum, qui aſſerunt, Eccle-
ſiam dici pollutam propter ſcandalum, & ad Fi-
delium terrorem, atque exemplum. Inſuper ne-
ceſſe eſt ut talis actus pollutivus ſit in ipſa Ec-
cleſia: nam acta peccaminoſa patrata in Sacri-
ſtia, in Atrio, ſeu in Campanili Eccleſiæ, non
polluunt illam, ut docet Barboſ. *l. c. num.* 26.
Nicol.

Nicol. *lucubr. Can. l. 5. num. 39. de pollut. Ec-*
cleſ. n. 252. limit. 3.
18 Cui Pollutioni, ſeu Violationi unicum reme-
dium ſtatuit Eccleſia per Reconciliationem præ-
ſcriptis Ritibus, & Precibus faciendam eo modo
de quo infrà dicemus. Dixi unicum remedium,
reprobando eum Nicolio *Floſc. verb. Eccleſia*,
num. 29. id quod à Diana, *v. tr.* 13. *Reſol.* 60.
19 exhibetur, nempè poſſe remanere reconciliatam
Eccleſiam, ſi, bona fide, Sacerdos in illa jam
polluta celebret. Sacrificium enim Miſſæ licèt
ſummum, & ſanctiſſimum ſit, attamen non
habet extenſionem ad ſanctificandum locum: ali-
ter quæcumque loca, ubi erigi poſſum Altaria,
etiam extemporanea, & pro interim, remane-
rent Sacra, & immunia.
Titulus bujus Rubricæ non inutiliter ſubdit il-
la verba: *Si nondum fuerint ab Epiſcopo conſe-*
crata, quia cùm in Rituali agatur de functioni-
bus peragendia à ſimplici Sacerdote, ſciendum
20 eſt, Eccleſiam conſecratam à nullo alio recon-
ciliati poſſe, niſi ab homine in Epiſcopali digni-
tate conſtituto. Unde ſtatim ac aliqua Eccleſia,
vel Oratorium remanet pollutum, quærendum
eſt, an de Conſecratione conſtet, vel de Bene-
dictione. Si utique Conſecratio apparet, vel pro-
batur (non enim præſumitur niſi in Cathedralibus,
ut ſuprà dictum eſt) nonniſi Epiſcopus loci,
ſeu de ejus delegatione alius pariter Epiſcopus,
eam Eccleſiam reconciliaodi onus ſubire debet,
nec laborem ſibi fingere in præcepto, etiamſi di-
ſtans, & longinqua ſit, atque in inacceſſis, &
inviis montibus poſita. Si verò tantùm de Bene-
dictione conſtet, tunc delegari poteſt ſimplex Sa- 21
cerdos, ut locum reconcilier; ita traditur ex-
preſſè in *c. Aqua, & in c. propoſuiſti, de con-*
ſecr. Eccl. c. ſi Eccleſia, cum gloſs. verb. lave-
tur, de conſecr. Eccl. Barboſ. *de pot. Ep. alleg.*
29. *num.* 55. 56. 57. Ratio verò cur Epiſcopus 22
delegare non poſſit ſimplici Sacerdoti Benedictio-
nem Eccleſiæ Conſecratæ, etiamſi in contrarium
eſſet conſuetudo (quæ potiùs corruptela dici po-
teſt) eſt, quia, licèt Epiſcopus committere va-
leat ea quæ ad juriſdictionem ſpectant, attamen
quæ ſunt Ordinia Epiſcopalis non poteſt inferio-
ris gradus Clericia demandare, ut cenſuit *S. R.*
C. in Cameracenſi 9. *Febr.* 1608. & alii apud
Barboſ. *d. l. n.* 56.
Quòd verò Reconciliatio Eccleſiæ pollutæ jam 23
Conſecratæ, ſit de juribus ordinis Epiſcopalis,
probatur ex eo quia in conſecratione adhibetur
Sacrum Chriſma, & iſta Unctio nonniſi ab Epi-
ſcopo fieri poteſt. Cùm verò Reconciliatio loci
conſecrati ſit reſtitutio ejuſdem loci, licèt Oleum
ampliùs non adhibeatur, attamen haberi debet
reſpectus ad altitudinem, & gravitatem primæ
conſecrationis; quis enim primum characterem
impreſſit, illum reſtituere unicè poteſt, ſive ſal-
tem ad priſtinum decorem revocare. Ultra quam
quòd reconciliatio Eccleſiæ conſecratæ differt à 24
reconciliatione Eccleſiæ ſimpliciter benedictæ, &
habet Aquam aſpergendam, particulari ritu be-
nedictam, quæ in reconciliatione loci benedicti,
à ſimplici Sacerdote non adhibetur, ut infrà di-
cemus, Paſſerinus verò *diſp.* 2. *c.* 1. *n.* 5. aliter
ſentit, & delegationem hanc tribuit convenientiæ.

§. I. Eccleſiæ violatæ Reconciliatio per Sacerdotem ab Epiſcopo delegatum fiat hoc modo, &c.

25 Quæ de origine Conſecrationia, ſeu Benedi-
ctionis Eccleſiæ in antecedenti Titulo diximus,
applicari poſſunt huic loco; nam ſicut Benedi-
26 ctio facit de non Sacro Sacrum, ita Reconciliatio
facit de immundo mundum; & cauſa finalis tam
Benedictionia, quàm Reconciliationia eadem dici
27 poteſt. Igitur antiquitus cùm primùm locus ſacer
violatus, ſeu pollutus fuerat, nihil magis in vo-
tis habebatur, quàm ejus Reconciliatio, ut de-
nuò locus ſanctificaretur, & aptus fieret ad Sa-
cra ibi habenda.
28 Reſtauratio, & unà ſimul Reconciliatio penè
univerſalis omnium Eccleſiarum per Orbem Chri-
ſtianum facta fuit anno 1003. ex dictis Baronii
ad illum Annum, *num.* 10. ob ſuſpicionem jam
aboletam venturi Antichriſti in illis temporibus:
quare omnia ferè Templa & loca Sacra reman-
ſere ſeu polluta, ſeu violata. Sed de præcipus
Eccleſiæ unius Reconciliatione clariùs, & ad
rem noſtram convenientiùs loquitur idem Baro-
29 nius ſub anno 1172. Tunc enim polluta Eccle-
ſia Cantuarienſi, ex ſanguine Thomæ Archiepi-
ſcopi, Alexander Papa III. decrevit illius Recon-
ciliationem, ſeu expiationem, ſcribens Concilio
Northmanniæ: *Mandamus vobis quatenus Eccle-*
ſiam Cantuarienſem reconciliari faciatis; ita ta-
men, ut Sacramentum priſtinæ dedicationis non
debeat iterari: Sed ſicut ſolet fieri, in Eccle-
ſia B. Petri, tantùm Aqua benedicta aſpergatur.
Et quamvis Legati Concilii ad Miniſtros Eccle-
ſiæ Cantuarienſis diverſimodè ſcripſerint, nem-
pè ut denuò conſecrarent Eccleſiam, iſta nova
conſecratio lato modo ſumenda eſt pro Recon-
ciliatione; nam ſatis clarè loquitur Pontifex,
quòd non debeat iterari Unctio, ſed adhiberi
tantùm Aqua Benedicta. Quem ritum ſequendum
ſtatuit Eccleſia in præſenti Titulo, & ſaltem uſ-
que de anno 1172. eſt in robore, & obſervan-
tia apud omnes Eccleſias.
Delegatio Sacerdotis non eſt tantùm facienda 30
per verbalem ſubſtitutionem, vel oretenus, ſed
opus eſt, ut in ſcriptis cum ſubſcriptione Epiſco-
pi habeatur; cùm enim facilè haberi poſſit nulli-
tatis vitium ob deficientiam alicujus ſeu clauſulæ,
ſeu dictionis, ideò ſcripta apparere debet ad hoc
ut Cancellarius, deſcribens actum reconciliatio-
nis, incipiat à facultate delegantis, & delega-
ti, & conficiat publicum Inſtrumentum, quod in 31
Archivio Epiſcopali ad perpetuam rei memoriam
regiſtrari debet.
Nonnulli tamen Authores volunt, non eſſe
neceſſariam licentiam Epiſcopi ad reconciliandam
Eccleſiam non conſecratam, quos affert Paſqua-
lig. *T.* 1. *q.* 604. Sed rem maturè perpendendo,
concludit idem Doctor, quòd cùm tractetur de
Eccleſia ſubjecta, rationabiliter Epiſcopus poteſt
velle

31 velle cognoſcere quid circa ipſam fiat; atqoe ideò
ſaltem de coovenientia eſſe impetrandam faculta-
tem talis Reconciliationis præſertim pro Eccleſiis
Regularium.

§. II. Altare Eccleſiæ omninò nudetur, provideaturque, ut Eccleſia poſſit liberè circumiri tam exteriùs quàm interiùs, ſi fieri poteſt.

33 Iſta deoudatio fit non tantùm ob horrorem
inferendum Fidelibus, ſed ob commoditatem Be-
nedicentis, qui totam Eccleſiam exteriùs, iote-
riùſque circuire debet, aſpergendo proceſſionali-
ter. Quapropter omnia, & ſingula amovibilia,
34 quæ obſtare poſſunt, amovenda ſunt, tum in-
trà, tum extrà, nullo habito reſpectu ad ædi-
ficii, ſeu rei amovendæ nobilitatem; neque la-
bori, aut expenſis parcendum eſt pro murorum
fractura, ut liber, & commodus habeatur tranſitus
præcipuè in parte exteriori. Hinc caveant qui ædi- 35
ficare volunt habitacula contigua alicui Eccleſiæ,
ne aditum obſtruant, quia ſemper in dato caſo
exponuntur ruinæ, & demolitioni, ut videbimus.

§. III. Paretur Vaſculum cum Aqua benedicta, & Aſpergillum de herba Hyſſopo factum, &c.

36 Sufficit, ut ſit Aqua benedictione communi
benedicta, quia is qui benedicit, eſt ſimplex
Sacerdos: Si verò eſſet Epiſcopus, deberet eſſe
Aqua, alia benedictione, & ritu ſanctificata ab
37 eodem Epiſcopo. Oppoſitam tamen ſententiam
tenent Tolet. *l.* 5. *Summ. cap.* 8. *num.* 13. Pax
38 Jordan. *T.* 1. *Lucubr. l.* 5. *t.* 12. *num.* 160. qui
volunt, quòd Aqua cum qua reconciliatur Ec-
cleſia, licèt tantùm benedicta, debeat ab Epi-
ſcopo benedici, Verùm Paſqualig. *dict. T.* 1.
quæſt. 605. *num.* 2. tenendum docet cum com-
muni, & vera ſententia, quòd non ſit neceſ-
ſarium benedici ab Epiſcopo Aquam, cum qua
Eccleſia polluta reconcilianda ſit: Et ſi Epiſco-
pus illam benedicat, non benedicit tanquam Epi-
ſcopus, ſed tanquam Sacerdos, & communi mo-
do. Vide Paſqualig. fuſiùs.

De Aſpergillo ex herba Hyſſopo compoſito 39
jam diximus quod ſatis viſum fuit in explicatio-
ne antecedentis Tituli, *ad* §. 2.

§. IV. Sacerdos indutus amictu, alba, cingulo, ſtola, & pluviali albo, adhibitis aliquot Sacerdotibus & Clericis, procedit ad primariam Eccleſiæ portam, ubi ſtans, Antiphonam incipit dicens, Clero proſequente, *Aſperges me, &c.* Pſalm. *Miſerere, &c.* totus cum *Gloria Patri, &c.*

40 Singula, quæ in hoc Paragrapho exponuntur,
explicata ſunt in antecedenti Tit. §. 1. & ſicuti
idem eſt ritus ſervandus ac in eo loco, ita ea
omnia ad locum hunc remittenda ſunt.

§. V. Quo finito, Antiphona repetitur. Interim dum Antiphona, & Pſalmus dicuntur, Sacerdos cum Aqua benedicta aſpergit in circuitu extrinſecùs Eccleſiam & Cœmeterium, ſimul aſpergendo alternatim ad parietes Eccleſiæ, ad terram Cœmeterii, præſertim ad loca contaminata. Quo facto, redit ad locum ubi incœpit aſpergere, & ſtans dicit: *Oremus, &c.*

Prima pars bujus Paragraphi jam explicata fuit
in antecedenti Tit. *de Benedictione nova Eccle-
ſiæ*. Ritus enim circa hoc eſt ferè idem, ideo-
que nova explicatione non indiget. Unum novi-
41 ter additur hìc de Cœmeterio ſimul cum Eccleſia
benedicendo, circa quod nonnulla dicemus no-
tatu digna, majora dicturi tunc cùm de novi
Cœmeterii Benedictione, ſeu reconciliatione ſer-
mo erit.

In caſu noſtri Textus ſupponitur, Cœmete-
42 rium eſſe Eccleſiæ contiguum, ita ut tangat Ec-
cleſiæ parietes, & nullo medio ſeparetur: con-
tigua enim ſunt, quorum extrema ſe contin-
gunt; *gloſ. V. Contigua, in c. ſi civitas, de
ſent. excomm. in* 6. quo dato, firmum ſtat,
43 quòd polluta Eccleſia, cœmeterium quoque pol-
luatur, non verò è contrà, ut communiter om-
nes DD. ex *d. cap. Unico, de conſecr. Eccleſ. in* 6.
44 quia major, & nobilior pars trahit ad ſe mino-
rem, & ignobiliorem, non autem hæc illam,
Paſſerin. *d. diſp.* 2. *cap.* 36. *num.* 5. *&* *c.* 37. *num.* 4.
Acceſſorii enim, & principalis idem eſt judi- 45
cium, *cap. acceſſorium, de Reg. jur. in* 6.

Suppoſito igitur, quòd unà ſimul cum Eccle- 46
ſia pollutum ſit Cœmeterium ob contiguitatem,
indiget, ut reconcilietur, quod fit uno, & eo-
dem tempore quo Eccleſia reconciliatur. Secus
verò eſt ſi Cœmeterium ſolummodò pollutum 47
ſit, etiamſi contiguum Eccleſiæ, quia in hoc
caſu, ſicut ipſum ſolum polluitur, ita idem
tantummodò reconciliatur, ſed ritibus, & pre-
cibus diverſis, & à Rituali noſtro ſeparatim aſ-
ſignatis in fine Benedictionum; ut ſuo loco vi-
debimus ad *Titulum LXXV.*

Quòd verò una, & eadem Benedictio utrum-
que locum reconciliet, clarè patet ex verbis 48
textus dum dicit: *Aſpergendo alternatim ad pa-
rietes Eccleſiæ, & ad terram Cœmeterii*. Nam
Cœme-

Cœmeteria, & Eccleſiæ ferè pari paſſu ambulant quoad Conſecrationem, vel Benedictionem, ſacrilegium, immunitatem, interdictum, pollutionem, violationem, & reconciliationem, ut expreſsè docent Piaſec. *Prax. Epiſc. p.* 1. *c.* 5. *n.*6. Fuſc. *de Viſit. l.* 1. *c.* 12. *num.* 7. *&* 8. Barboſ. *de pot. Ep.* & alii apud Paſſerin. *l. c. c.* 46. *n.* 5. *& c.* 47. *n.* 1. Cùm verò iſta aſperſio ſit expiativa maculæ, & offenſionis à locis Sacris receptæ, ad utraque loca eſt vibranda, ut ambo purificentur, atque expientur eodem inſtrumento, non minùs quàm eodem ritu.

49 Parietes itaque Eccleſiæ ſunt aſpergendæ, quia iſtæ in ſe continent, & formant locum Sacrum. Imò ex Paſſerin. *d. diſp.* 2. *cap.* 50. *n.* 3. rationem regiæ cujuſdam domus habent, atque ideò non tantùm ſolo, ſed lateralibus quoque parietibus, & tecto ipſo ut perfectæ ſint, conſtare debent.

50 Cœmeteria verò non aſperguntur niſi in terra, quia ſolo tantùm opus habent, nec indigent laterali muro, cùm ad uſum unicè ſtant ſepeliendi, & locus iſte ſacer tantummodò ſit à terra ad ſummum Cœlum, ut expreſsè docet Samuel. *diſt. tract.* 1. *controv.* 4. *num.* 3. & colligitur *ex l. ſi Vitem*, §. *penultim. ff. quod vi & clam*.

Specialiter verò aſpergenda ſunt loca contaminata pro quocumque pollutionom actu ex quinque ſuper enunciatis *num.* 15. *hujus Tituli*;
51 quod ut faciliùs, & commodiùs fieri contingat, in praxi vide, ſignari atra linea locum contaminatum intra Eccleſiam, ad hoc ut promptiùs innoteſceret Benedicenti, & Miniſtris comitantibus, neque pedum deleretur conculcatione.
52 Quod feliciter factum fuit anno 1693. hic Ferrariæ, tunc cùm polluta per injurioſam ſanguinis effuſionem Eccleſia Cathedrali, ſede Epiſcopali vacante per obitum S. M. Card. Cerri Epiſcopi, delegatus fuit ad illius Reconciliationem Nicolaus de Arcano Epiſcopus Comacleníis, qui opus hoc aſſumpſit, ac ſanctè peregit die tertia menſis Julii ejuſdem Anni, ut fuſiùs habetur in mea *Ferrarienſi Hiſtoria*, *l.* 8. *pag.* 428. Hac occaſione (cuncta diſponente Antonio Franciſco Montano Sacrarum Cæremoniarum Magiſtro) loca à ſanguine contaminata nigris lineis ſignata, & intercluſa fuere, ad hoc ut faciliter innoteſcerent, atque aſpergerentur, ſubindeque debitis modis abſtergerentur. Sed hæc fuit Reconciliatio facta ab Epiſcopo, in Eccleſia jam conſecrata; nos verò cum Rituali de Reconciliatione à Sacerdote ex delegatione facienda loquimur, data occaſione de aſpergendis locis præcipuè contaminatis, ſuper quibus major, & ſignata aſperſio fieri oportet, eò quia per illam contaminationem præciſè polluta remanſit Eccleſia; ergo conveniens eſt, ut circa illa particularis habeatur aſperſio, quæ locum illum præciſè purget, ubi operatio diabolici inimici apparet per peccatum ibi commiſſum, Quart. *dict. numer.* 155.

Advertendum eſt hìc, quòd ſi Eccleſia reman- 53
ſerit polluta per ſepulturam Infidelis, ſeu excommunicati, antequam deveniatur ad Reconciliationem, eorum corpora extrahenda, ſeu exhumanda ſunt, quando à cæteris diſcerni poſſint: ſecus autem quando diſtingui nequeant, ut declaratur in *c. Sacris*, *de ſepulturis*, Paſqualig. *d. T.* 1. *q.* 614. *n.* 1. Regula tamen hujus pollutionis per Cadaver excommunicati, non verificatur tunc, cùm abſolutus ad reincidentiam,
ſi reincidat, in Eccleſia ſepeliatur, Paſqualig. 54
d. q. 581. *n.* 1. Ubi nota, quòd nec parietes, nec tigna radenda ſunt, prout antiquitus ordinabatur, quando ſepulturæ Infidelium erant frequentes.

Cùm expleverit circuitionem Eccleſiæ Sacerdos, ad priſtinum locum ſe ſiſtit, & novas inchoat Preces, & Cæremonias, ut infrà.

§. VI. Deinde Sacerdos incipit Litanias, & ingreditur Eccleſiam cum Clero, cantando eas: acceditque ante Altare majus, coram quo genuflectit: Cùmque dictum fuerit: *Ut omnibus fidelibus*, *&c.* Sacerdos ſurgit, & clara voce dicit: *Ut hanc Eccleſiam*, *& Altare hoc*, *& Cœmeterium purgare*, *& reconciliare digneris*, *&c.*

Quoad Litanias, & ingreſſum Eccleſiæ idem eſt Ritus, ac in Benedictione novæ Eccleſiæ; ideoque cùm in proprio Titulo dictum ſit ad ſufficientiam circa hunc Ritum, nihil hìc reſtat dicendum.

55 Unicè advertendum eſt, Sanctum Eccleſiæ titularem in hac deprecatione *Ut hanc Eccleſiam*, *&c.* non exprimi, eò quia licèt Eccleſia polluta remanſerit, non tamen fuit exaugurata, nec ei ablatum fuit Patrocinium, imò nec Titulus talis Sancti, ſed eodem nomine ac priùs appellanda eſt: nulla enim mutatio tituli fit; atque ideò nulla facienda eſt mentio Sancti titularis illius.

Ulteriùs unà cum Eccleſia, nominatur in hac 56
deprecatione Altare, & Cœmeterium, eò quia unum, & idem faciunt, ſi Cœmeterium adſit: ſi verò non adſit, neceſſariò Altare aliquod exiſtere debet in Eccleſia, cùm ad hoc ædificentur Eccleſiæ, ut in illis divinum Sacrificium offeratur, Quart. *d. n.* 158. atque cùm pollutum ſit quoque hoc cum ipſa Eccleſia, conſequenter debet reconciliari, & purgari à labe cõtracta per peccatũ ibi commiſſum, in quo apparet aliqua operatio Inimici, ut docet D. Th. *3. p. q.* 83. *ar.* 3.

§. VII. Quibus dictis, rurſus genuflectit, & Litaniæ perficiuntur. Quibus finitis, Sacerdos verſus ad dictum Altare, dicit: *Oremus*, & Miniſtri: *Flectamus genua*. ℟. *Levate*.

§. VIII. Deinde Sacerdos genuflectit ante Altare, & ſigno Crucis ſe muniens, clara voce dicit: *Deus in adjutorium*, *&c.* tum ſurgit, & Chorus, ſeu aſtantes Cle-

Clerici reſpondent *Domine ad adjuvandum, &c.* Et Sacerdos ſtans, dicit: *Gloria, &c.*

Circa hos duos Paragraphos vide quæ dicta ſunt *in* §§. 8. 9. 10. antecedentis Tituli.

§. IX. Quo dicto, Sacerdos inchoat, Clero proſequente, Antiphonam. *Exurgat, &c.* Pſalmus: *In Eccleſiis, &c.* Repetitur Antiphona: *Ibi Benjamin, &c.* ------ Et ſequentia.

57 Appoſitè fit iſta longa repetitio Antiphonæ, interpoſitis Verſiculis Pſalmi, ut eo tempore compleatur interna aſperſio, & ſufficiat ad præſtandam materiam canendi in illo intervallo aſperſionis.

58 Pſalmus eſt *67*, in ordine Pſalterii, & inchoatur per verſiculum primum, qui pro Antiphona intercalari inſervit. Sed non totus iſte Pſalmus cantatur. A verſiculo primo *Exurgat, &c.* fit ſaltus ad Verſiculum 28. *In Eccleſiis, &c.* qui eſt quaſi parentheſis, qua David prævidens futuram lætitiam Principum Eccleſiæ, hortatur eos, ut in Eccleſiis, quas fundaturi erant, pergant benedicere Domino Deo, materiam laudis de fontibus Iſrael haurientes, Bellarmin. *in Pſal. 67. verſ.* 28.

Per verba illa Antiphonæ, *Diſſipentur Inimici* 59
ejus, &c. fit exorcizatio, & mundatio loci, ut ita expellatur virtus inimici. Ex quo infert Quart. *d. l.* in materialibus conſecrationibus, benedictionibus, & reconciliationibus fieri exorciſmos; atque hoc magis confirmatur ex eo quòd in fine Pſalmi, & repetitionis Antiphonæ, non dicitur *Gloria Patri, &c.* de more exorciſmorum.

§. X. Interim dum Antiphona, & Pſalmi prædicti dicuntur, Sacerdos circuit Eccleſiam intrinſecùs aſpergendo; aſpergit etiam ſpecialiter loca contaminata; quo facto, ſtans in Presbyterio verſus ad Altare, dicit: *Deus qui, &c.*

§. XI. Deinde dicitur Miſſa de die occurrenti.

Hæc omnia explicata fuerunt in antecedenti Titulo, §§. 11. & 12.

§. XII. Simplex Sacerdos, tantùm ex privilegio Sedis Apoſtolicæ, poteſt Eccleſiam ab Epiſcopo conſecratam reconciliare; Et tunc utatur ritu in Pontificali deſcripto: procedatque indutus amictu, alba, cingulo, ſtola, & pluviali albi coloris, adhibitis ſecum aliis Presbyteris & Clericis, ſuperpelliceis indutis, cum Aqua ab Epiſcopo ad hunc uſum ritè benedicta.

In principio hujus Tituli, diximus Eccleſiam
pollutam, ſed jam conſecratam, non poſſe re-
conciliari niſi per proprium Epiſcopum, vel
60 alium, de ipſius licentia, dummodo, & ipſe
Epiſcopi charactere refulgeat: unde infertur,
Epiſcopos hujuſmodi facultatem tradere non
poſſe ſimplici Sacerdoti, *c. Aqua, c. propoſui-*
61 *ſti, de conſecr. Eccleſiæ*. Summum Pontificem
verò id poſſe, reſolvit Miranda, *Manual. Prælat. q. 29. art.* 8. *concl. 2.* & Ugolin. §. 8. n. 2. Barboſ. *de pot. Ep. p.* 2. *alleg.* 29. *num.* 56. ubi addit, id poſſe, ex quo de jure poſitivo eſt; & omnium, quæ juris poſitivi ſunt, plenam habere poteſtatem. Id etiam tenet Mar. Alter. *diſp.* 3. *c.* 4. Quare *S. R. C. in Gallicenſi* 24. *Septemb.* 1605. conceſſit Vicario generali licentiam reconciliandi Eccleſiam pollutam, attenta abſentia Epiſcopi. *Et in Rothomagenſi* 13. *Julii* 1601. eamdem facultatem conceſſit cuidam Abbati in dignitate Eccleſiaſtica conſtituto. Quare ex iſtis duabus reſolutionibus apparet non omninò verificata propoſitio univerſaliter pronunciata à præfatis Doctoribus circa Sacerdotis ſimplicitatem, cui poteſt tradi à Papa hæc facultas; nam videmus in praxi per dictas Reſolutiones S. R. C. hanc delegationem factam fuiſſe non ſimplicibus Sacerdotibus, ſed in aliquo vel gradu, vel miniſterio, vel dignitate conſtitutis, nempe Vicario Generali, & Abbati.

Aqua tamen, qua aſpergenda eſt Eccleſia pol- 62
luta jam conſecrata, à quocumque reconcilietur, ſemper eſſe debet priùs per Epiſcopum aliquem benedicta, vino admixta, & cineri, cum verbis, & ad formam, quæ habetur in Pontificali Romano. Sed cùm hæc ſpectent ad Rubricas Pontificalis Romani, non autem Ritualis, non ſunt hìc exponenda. Quæcumque verò in hac Reconciliationis materia deſiderari poſſunt, habebis in opere lucubratiſſimo Petri Franciſci Paſſerini, inſcripto *de Eccleſiarum Reconciliatione*; impreſſo Parmæ 1694. à cujus doctrina, & authoritate minimè recedendum puto; ex profeſſo enim in illo habentur pertractata quæcumque ad Reconciliationem Eccleſiarum pertinent ex Juris Canonici Sanctionibus, ac moralis doctrinæ fundamentis.

RITUS

RITUS BENEDICENDI
Novum Cœmeterium per Sacerdotem ab Epiſcopo delegatum,

TITULUS SEPTUAGESIMUS QUARTUS.

S U M M A R I U M.

1 *Delegatio pro Eccleſia benedicenda eſt ſimilis pro Cœmeterio.*
2 *Cœmeterium venit in conſequentiam Eccleſiæ.*
3 *Cœmeteria antiquitus erant extra Urbem.*
4 *Cauſa hujus Benedictionis.*
5 *Cœmeteriorum origines.*
6 *Cœmeteriorum varia nomina.*
7 *Dormitoria vocabantur.*
8 *Fideles mortui dicuntur dormientes.*
9 *Cœmeterii etymologia.*
10 *Forma Cœmeterii à D. Carolo præſcripta.*
11 *Ampliationes Cœmeterii benedicendæ ſunt.*
12 *Cujus juris ſit ædificare nova Cœmeteria?*
13 *Reſtauratio Cœmeterii, & ejus murorum ad quem ſpectet?*
14 *Muri circundarii non intrant in conſtitutione Cœmeterii.*
15 *Crux figitur in loco benedicendo.*
16 *Ratio æqualis eſt intra benedictionem Cœmeterii, & Eccleſiæ.*
17 *Cuſpides ferrei in ſummitate Crucis eſſe debent.*
18 *Paxillus quid ſit?*
19 *Debet eſſe tridens.*
20 *Ejus altitudo.*
21 *Eſt Crucis imago, ſed informis.*
22 *Myſteria hujus Paxilli.*
23 *Paxillus quare figatur in Terra?*
24 *Paramenta pro hac Benedictione cujus coloris eſſe debeant?*
25 *Benedictio hæc de mane facienda.*
26 *Cœmeteria quomodo in Urbibus introducta, & propè Eccleſias?*
27 *Si Cœmeteria ſint diſtantia ab Eccleſia, poteſt parari locus pro paramentis.*
28 *Aſpergillus cujus materia eſſe debeat?*
29 *Rituale Romanum adhibendum, & non alii libri.*
30 *Benedictio hæc fit nomine Sanctiſſimæ Trinitatis.*
31 *Quare lumen trinum accendatur?*
32 *Tapetum ſternendum in terra ante Crucem.*
33 *Prima aſperſio fit ſupra Crucem.*
34 *Cœmeterium aſpergitur tantummodò intrà.*
35 *An Muri externi Cœmeteriorum gaudeant immunitate?*
36 *Tutior ſententia eſt quòd gaudeant.*
37 *Cur Benedicens Cœmeterium reſpiciat Crucem?*
38 *Summa Benedictionis eſt ut lux æterna luceat Animabus Defunctorum.*
Comment. ad Rituale.
39 *Myſteria candelarum accenſarum.*
40 *Quare Crux aſpergatur, & incenſetur?*

UNIFORMITER ſe habet Benedictio Cœme- 1
terii, ac Benedictio Eccleſiæ, atque eo-
dem pacto, quo delegari poteſt ſimplex Sacerdos
ab Epiſcopo ad benedicendam hanc ſeparatim, &
de per ſe; ita deſtinari poteſt ad benedicendum
illud, cùm par ratio ſit inter iſta duo loca Sa-
cra, & iſte veniat in conſequentiam alterius, 2
quamvis ſit ſeorſim benedicendus. Cùmque dari
poſſit Eccleſia ſine Cœmeterio, (prout de facto
antiquitus dabantur, nam collocata erant extra 3
Urbem; quoniam intra mœnia prohibitum erat
Romanis, ex leg. 12. Tabularum, Defunctos
ſepelire) ſi tractu temporis hoc ſubſidio, pro
Defunctis ſepeliendis, muniatur, debet iſtud
particulari Benedictione ſacrari, ad illos effectus
producendos, quos exponit Quart. *d. de Bene-* 4
dictionibus, *Prælud.* 3. *num.* 163. nempè ut lo-
cus præmuniatur ab infeſtatione malignorum
ſpirituum, ut protegantur Defuncti, & Fide-
les excitentur faciliùs ad preces pro illis fun-
dendas.

Quæ igitur diximus in genere de facultate, &
delegatione Sacerdotis ad benedicendam Eccle-
ſiam, ad hunc Titulum reportanda ſunt, abſque
alia additione, & interìm ad Ritum Benedictio-
nis novi Cœmeterii procedendum.

Cœmeteria itaque antiquiſſimæ originis ſunt
apud Chriſtianos: modò Areæ, interdum Tum- 5
bæ, Catacumbæ, vel Cryptæ arenariæ, ex loci
natura nomine comparato, dici conſueverunt, 6
ſed frequentiùs Cœmeteria, eo quòd fides doce-
ret, Chriſtianos non mori, ſed rurſus excitan- 7
dos; intereà verò in Domino obdormire: unde
quaſi dormitoria vocabantur, ſeu Recubitoria
mortuorum illorum qui ab Eccleſia dormientes 8
dicuntur, Joann. *cap.* 11. Paul. *ad Theſſalon.*
cap. 4. quare domos, in quibus hoſpites dor-
mire ſolebant, à Cretenſibus Cœmeterium appel-
lari ſolitas narrat Samuel. *dict. Tr.* 1. *concl.* 8.
num. 17.

Inſuper dicitur à *Cimen*, quod eſt *dulce*, & 9
Sterion, quod eſt *Statio*, ideſt dulcis mortuo-
rum ſtatio. Acta verò D. Caroli ſemper *Cœmite-
rium* immutabiliter ſcribunt.

Forma verò ex præſcriptis à S. Carolo in *Act.* 10
Eccl. Mediolanen. deſcribitur ſatis diligenter à
Cavalerio *in Rett. Eccl. tit.* 16. *per tot.* Qui li-
ber quamvis ſatis obvius ſit, & quotidie à Paro-
chis præcipuè præ manibus haberi poſſit, atta-
men verba ipſius Italicè ſcripta, latino ſermoni
tradam, atque hìc afferam, ut exteris quoque
Regionibus, & Sacerdotibus ibi commorantibus,

qui Italicæ linguæ ignari ſint, innoteſcant: multa enim in hac deſcriptione animadvertenda ſunt magnoperè neceſſaria, ut attendantur in nova Cœmeteriorum conſtructione.

DE COEMETERIO.

I. *Et ſi toleretur deſuetudo laudabilis, & antiquiſſimi uſus Eccleſiaſtici à SS. Patribus, & noviter à Sancta Tridentina Synodo adeò inculcati, habendi Cæmeteria. ad hoc ut ibi dietim Defunctorum corpora ſepeliantur, attamen maximè neceſſarium eſt, ut in quacumque Parochia, vel ſaltem in quocumque Oppido, habeatur Cæmeterium, adeò ut ubi plures Parochiæ adſint, unum pro cunctis inſerviat, ſaltem ad ibi transferenda, & ſervanda oſſa Fidelium Defunctorum, tunc quando è ſepulchris Eccleſiarum jam repletis eruuntur.*

II. *Situs aptior pro Cæmeterio, eſſe poterit à latere Eccleſiæ ad Septentrionem, ſi ad hoc valeat, cum hac tamen cautela, ut tranſitum itinerantibus non præbeat: Feneſtræ ſupra illud non reſpiciant, & ſtillicidio immunis exiſtat.*

III. *Magnum, & amplum ſit Cæmeterium, proportionabiliter ad numerum Parochianorum quocumque Anno morientium (libris Defunctorum inſpectis) forma quadratum, vel oblongum, juxta ſitus naturam, ad normam periti Architecti.*

IV. *Totum muro circumdetur, adeò ut cinctum ab omni parte appareat, (niſi alicujus ſciſſæ Rupis altitudine circumvalletur.) Altitudo muri ſit ad undecim palmos circiter, ſed ob locorum penuriam toleratur etiam, ut ad quinque palmos tantùm ſe extendat: ubi advertendum eſt, debere omnino adeò conſtructos eſſe iſtos muros, ut Beſtiæ prorſus, Homines verò difficiliter ingredi poſſint.*

V. *In parte exteriori ſint muri calce benè illiniti, & cruſtati: intus verò ſint calce eadem lævigati, & truliſſati, necnon dealbati: interpollatè verò, in ipſo muro interiori pingantur Cruces, ſeu piæ, & devotæ Imagines, vel moralia dicta ex Sacra Scriptura, vel Sanctis PP. deprompta.*

VI. *Si Eccleſiæ facultates id conſentirent, in Oppidis inſignioribus, & præcipuè in Cæmeteriis, in quibus dietim humantur Cadavera, conſtrui deberet aliqua Porticus, ornata, atque Sacris Imaginibus adumbrata, quæ Cæmeterium cingeret. In cujus pavimento Sepulchra diverſa eſſent affabrè conſtructa, & per illam diſtributa.*

VII. *In medio, alta Crux ferrea, ſeu etiam marmorea, eminere debet, è columna pariter marmorea. ſeu ſtructili inſurgens, quæ Crux, ſi fieri poſſit, aliquo modo, tecto obtegatur. Ad ſummum verò Crux ſit lignea, terræ infixa perpendiculariter, & eminens quantum ſatis.*

VIII. *In aliquo Cæmeterii latere, ubi commodè fieri poſſit, adſit loculus, ſeu loculamentum publico intuitu expoſitum, muro munitum, & tecto fornicato (ubi fieri poſſit) in quo Oſſa nuda mortuorum, quæ à Sepulchris effodiuntur, in acervos conſtructa collocentur.*

IX. *Laudabile eſſet ſi in Cæmeterio ad Orientem (ſi id commodè fieri poſſet) conſtrueretur Cappella, in qua pro Defunctis orari poſſet: laudabiliùs verò ſi iſta Cappella, omnibus neceſſariis ad celebrationem Miſſæ conſtructa eſſet.*

X. *In qua Cappella, vel (ſi non adſit Cappella) ſub Cruce, vel in alio commodiori loco, & non ſub dio, adeſſe debet Vas Aquæ benedictæ, cum Aſpergillo, non ibi obligato, ſed libero, ut ex eo fieri poſſit aſperſio.*

XI. *Cæterùm nec intra, nec extra Cæmeterium, muris colligatæ, ſeu pendentes eſſe debent Vites, aut Arbores cujuſcumque generis, neque exigua arbuſta. Pariter neque fœnum, neque herba, neque lignorum acervi, ſeu crabium, Cæmenta, aut rudera, nihilque prorſus, quod loci ſanctitati, ac decori repugnet.*

XII. *Denique Cæmeterio Portæ, & quidem fortes ne deſint, clave, & ſerra munitæ: Tres numero eſſe poſſunt in fronte; aliqua etiam lateralis non indecens erit: ſed ſi loci anguſtia id non ferat, unica tantùm ſufficiens erit, convenientis verò latitudinis.*

XIII. *In fronte Cæmeterii, & ſupra Portam ejus ab extra, emineat ſeu picta, ſeu ſculpta Imago Sanctiſſimæ Crucis, in cujus pede, humani Cranii denudati effigies appareat: non verò ipſum Cranium naturale, cùm vetitum ſit à Sacris Canonibus hujuſmodi Crania, extra Sepulchra, etiam in Eccleſiis tenere.*

Hæc ſunt quæ de Cœmeterii conſtructione affert Author enunciatus, ſed multò majora etiam habentur *in Act. p. 4. c. 27. de Sepulchris, & Cæmeteriis, pag. mihi* 489. quæ nonniſi laudabile eſſet, ſi adamuſſim adimplerentur; quibus addam quæ refert Samuel. *de Sepult. Tract. 1. contr. 16. concl. 5. num. 10. ad 12.* circa amplitudinem Benedictionis Cœmeterii, quæ non ſe extendit niſi ad limites primò deſtinatos, nec comprehendit ampliationes, quæ poſtmodùm fieri poſſunt. „ Cœmeterium antea Benedictum, „ ſi poſtea amplificatur, & majus reddatur per „ alterius loci additionem privati, cum nova in- „ terveniente Benedictione, & ſolemnitate Diœ- „ ceſani, fit locus ſacer; aliàs minimè gentium. „ Probatur: nam ad conſtituendum locum Sa- „ crum requiritur deputatio cum aliis ſolemnita- „ tibus, & Diœceſani Benedictione, prout *in* „ *Authent. de Eccleſia, §. Si quis, de fabrica,* „ *cum authent. de Mont. §. Illud.* Nam pars „ addita non eſt Cœmeterium; quia Cœmete- „ rium eſt locus benedictus, Fidelium ſepulturæ „ dedicatus. „ 11

Hac occaſione, non incongruum duco (ob varias, quæ in dies inſurgere ſolent quæſtiones) aliquid ſuperaddere circa ædificationem novi Cœmeterii, cujus juris ſit, inquirendo primùm, & deinde, ad quem ſpectet Murorum ipſiuſmet reſtauratio.

Quo ad primam Quæſtionem, nempè ad quem ſpectet Cœmeterii ædificatio: ſupponendum, & præmittendum eſt, quod aliàs diximus, parem rationem eſſe inter Eccleſiam, & Cœmeterium; imò iſtud neceſſariò venire in conſequentiam alterius, *Quart. Præled. 3, num.* 163. Quo ſtante, videtur dicendum, ædificationem Cœ- 12

meterii

meterii ſpectare ad eumdem, qui Eccleſiam conſtruxit; Acceſſorium enim ſequitur naturam principalis, *de Regul. Jur. in 6.* & illud Acceſſorium dicitur, quod per conſequentiam ſui principalis venit, *l. Athletas*, *§. ſive autem*, *ff. de his qui not. infam.* Principale autem quod primariò intenditur, & in quod partium intentio principaliter dirigitur, Nid. *in Reg. Jur. Reg.* 42. *not. num.* 1. quæ Regula ad qualcumque diſpoſitiones, actioneſque humanas, tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus ampliatur per Petr. Pech. *n.* 3. relat. in ſpecul. *tit. de except.* §. 3. *verſ. ſed quid*, *ſi gratia*, *&c.* Nid. *d. n.* 19. & præcipuè de Eccleſia loquendo (licèt formali) habemus, quòd Eccleſia unita ſequitur naturam Eccleſiæ, cui facta eſt Unio, Oldrad. *Conſ.* 257. *num.* 16. Tuſch. *lit. A*, *concl.* 76. *num.* 3. & quòd membra Monaſterii ſequuntur caput, nimirum ipſum Monaſterium, de Sen. *conſ.* 151. *num.* 3. Tuſch. *num.* 5. Nid. *d. num.* 10. Quod ad materialem Eccleſiam reportari poteſt; Cœmeterium enim membrum eſſe Eccleſiæ nemo dubitat, quamvis ab Eccleſia remotum, Anacler. *T.* 28. *num.* 5. *Tom.* 3. imò membrum neceſſarium; inutilis enim redderetur Eccleſia (loquor de Parochiali ſpecialiter) ſi abſque Cœmeterio ædificaretur, vel ad ibi ſepelienda cadavera defunctorum, vel reponenda oſſa, cùm evacuantur ſepulchra Eccleſiæ, pro quibus cauſis Cœmeteria inſtituta eſſe declarat Div. Carolus *Act. p.* 4. *c.* 27. *de Sepulch. & Cœmeteriis*. Itaque Acceſſorium in hoc caſu eſt tale, quòd principali prodeſt ita & taliter, ut ſine eo res vel inutilis, vel nulla redderetur, *c. ſi ſuper gratia*, *de Offic. deleg. in 6. l. cum fundus*, *ff. de Fund. inſtrum.* taliter enim ineſt, ut ſit portio, vel pars illius, *l. etſi non ſunt*, *§. Præveniamus*, *ff. de aur. & arg. leg. l. in rem*, *§.* 1. *&* 2. *ff. de Rei venditione*; atque hic verificatur intelligi hanc Regulam de Acceſſorio per viam neceſſitatis, & per viam inhærentiæ, juxta tradita à Tuſch. *lit. A*. *concl.* 75. nam taliter neceſſarium, & adhærens eſt Cœmeterium Eccleſiæ, ut perdat naturam propriam, & recipiat naturam principalis, cui adnectitur, Roman. *Conſ.* 330. *num.* 14. Barboſ. *numer.* 6. *axiom.* 4. *numer.* 7. Tuſch. *concl.* 76. *numer.* 27. pro quo habetur exemplum, quòd conceſſa, ſeu vendita, aut legata aliqua domo, venit etiam hortus contiguus, tanquam acceſſorius ad Domum, ſive tanquam de pertinentiis Domus, *l. Prædiis*, *§. Qui domum*, *ff. de legat.* 3. Alex. *Vol.* 2. *conſ. penult. & conſ.* 54. *l.* 3. *& Conſ.* 26. *l.* 4. & alii quos ſequitur Nid. *d. Reg.* 42. *Commentar. num.* 25. ubi clariùs in terminis Sepulturæ, habetur, quòd conceſſa ſepultura, etiam celebratio pro Defunctis conceſſa præſumitur, Federic. de Sen. *conſ.* 186. *in princip.* Barboſ. *Axiom.* 4. *num.* 5. Ex quo illatio fieri poteſt, quòd ſi intelligitur poſt conceſſionem ſepulturæ, etiam conceſſa celebratio Officiis, quæ venit de conſequenti, poſſit etiam intelligi, ſuis loco, & tempore, evacuatio ejuſdem ſepulturæ, & in Cœmeterium, oſſium immiſſio: & ſi Cœmeterio deſtituta eſſet Eccleſia, ad hunc finem eſſet conſtruendum ab eo, qui ſepulturam conceſſit, nec nova conceſſio eſt, ſed intelligitur in prima, cùm enim Cœmeterium ſit pars Eccleſiæ, ex adductis, in toto partem, non eſt dubium, contineri, *de Reg. jur. in 6. Reg.* 80. Quibus ſic ſtantibus, hæc Concluſio facilè ſtatui poteſt: ædificationem, ſeu conſtructionem novi Cœmeterii ſpectare ad illum, qui Eccleſiam ædificavit. Si verò nulla certa ſcientia de hoc haberetur, opinor, hoc jus ad poſſeſſorem devolvi; rationi enim congruit, ut ſuccedat in onere, qui ſubſtituitur in honore, *de Reg. jur. in 6. Reg.* 77. *c. Filii*, *vel Nepotes*, 16. *q.* 6. nec aliter intelligendam puto ſententiam Lavorii *Lucubr. T.* 1. *tit.* 2. *c.* 8. *n.* 5. qui aſſerit, Eccleſiaſticam pecuniam impendi debere pro conſtruendis Cœmeteriis, *c. aurum* 70. *c. nemo*, *ubi gloſ.* 12. *q.* 2. licèt illam unicè ad caſum neceſſitatis reducat, Sperell. *dec. for. Eccleſ. P.* 1. *dec.* 68. *num.* 8. ſed cùm de iſta neceſſitate nulla mentio ſit in allegato *c. aurum*, *&c.* tanquam illa, quæ nullam habet legem pro ſe, *l. tutor qui repert. ff. de adminiſtr. tutor.* Barboſ. *Axiom.* 157. Reſtrictio Sperelli videtur nimis rigoroſa, & abſque ullo fundamento. Atque hæc dicta ſint circa Jus conſtruendi Cœmeterium.

13 Potior verò, & frequentior quæſtio, perque Tribunalia quotidie agitata eſt: Ad quem ſpectet Reſtauratio Cœmeterii, & ejus Murorum? Sperellus *p.* 1. *dec.* 68. *num.* 8. liberè, & authoritativè, tanquam Ordinarius aſſerit ſe coegiſſe ſemper Parochianos ad hanc vel reparationem, vel reſtaurationem, etiam ſi Beneficiatus illius Eccleſiæ eſſet dives, eò quia quamvis Cœmeterium ſit acceſſorium ad Eccleſiam, nihilominus, nil aliud in ſe continet præter ſepulchra ipſorum Parochianorum: ſepulchrum autem non eſt conficiendum ſumptibus Parochi, ſed Parochianorum: quod tamen limitandum venit, & dicendum de ſepulchris, ſeu Familiæ, ſeu particularis Perſonæ, non verò de iis, quæ Parochianis in genere inſerviunt, & dicuntur ſepulchra communia tum pro Viris, tum pro Fœminis illius Parochiæ, vel pro Infantibus, ſeu pro iis qui ſepulchrum non elegerunt, cujuſmodi verè ſunt ſepulchra, ſeu foveæ, quæ in Cœmeteriis communiter aperiuntur. Eandem ſententiam pleniſſimè confirmat Panimoll. *dec.* 6. *adnot.* 8. *num.* 31. *dec.* 15. *adnot.* 1. *num.* 44. ſed rationibus Sperelli nimiùm innixus, nullum aliud novum, vel majus argumentum affert ad corroborationem ſententiæ prolatæ.

Contra quam tamen nonnullas habeo rationes, & illationes faciendas, per quas meliùs inſpecto negotio, & debitis limitationibus appoſitis, fortaſſe Judicem à deciſionibus tantorum Doctorum ſe reponentem inveniam.

Et primò: Conſiderando Cœmeterium ſimilis naturæ ac Eccleſia, quoad ſepulchra; & parem rationem eſſe inter illud, & illam, ut ſuprà demonſtravimus, diſparitas eſſet aſſignanda, cur ſi reparanda eſt Eccleſia collapſa ex fructibus, & proventibus ejuſdem Eccleſiæ, ut ex Conc. Trident. *ſeſſ.* 21. *de Ref. cap.* 7. Barboſ. *de pot. Epiſc. alleg.* 64. *num.* 8. A Moſtaz. *de cauſis piis*, *T.* 2. *l.* 5. *c.* 6. *n.* 26. *ex c.* 1. *&* 4. *de Eccl. ædificand. c. final. de his quæ fiunt à major. part. Capit.* Panimoll. *dec.* 15. *ad num.* 1. nam fructus omnes illius Eccleſiæ ſunt de jure obnoxii, & hypo-

hypothecari ad ejus conſtructionem, & reparationem, A Moſtaz. *ibid.* eum Berrojo, & Urrutigoyr *de Eccl. Cath. c. 13. n. 25.* ſub eadem ratione, & hypotheca non ſit conſiderandum quoque Cœmeterium, pars, & membrum neceſſarium Eccleſiæ, ut cum Anacleto ſuprà demonſtratum fuit. Conuexorum enim idem debet eſſe judicium, *juxta Reg. de qua in l. jam hoc jure, ff. de vulg. & in l. eum qui cod. ff. de uſucap.* Poſtius *de manut. dec.* 104. *num.* 8. Manſi *Conſult.* 35. *T.* 1. *n.* 22.

Secundò. Nimis arcta Sperelli ſententia mihi videtur, dum rigoroſè dicit, *Cœmeteria non continere, niſi ſepulchra Parochianorum*: Si enim attendenda ſunt quæ ex *Act. p. 4. cap.* 7. demonſtravimus conſtituta à S. Carolo, & relata noviter à Cavallerio *d. Tit.* 16. *per tot.* non ſola ſepulchra Paroehianorum continent Cœmeteria. Vide quot enumerata ſunt in Inſtructione pro fabrica Cœmeterii, & invenies *ſub n.* 9. Capellam, & Altare inſtructum omnibus neceſſariis ad celebrationem Miſsæ, necnon alia ibi deſcripta, quæ per muros circumdarios ejuſdem Cœmeterii tuentur, eo modo, quo à muris Eccleſiæ tuentur ſepulchra, & alia in illa exiſtentia. Si igitur reparaodi ſunt muri Eccleſiæ ex fructibus ejuſdem, ex ſuprà allegat. non video quomodo à reparatione Cœmeterii iidem proventus retrahendi ſint, quando utraque loca in ſe continent ſepolchra Parochianorum.

Ulteriùs, tunc cùm in Inſtructione pro fabricando Cœmeterio *ad num.* 6. dictum fuit pro conſtruenda Porticu circa idem Cœmeterium; *Si Eccleſiæ facultates id conſentirent, &c.* clarè apparet, totum oous hujus ædificationis Parocho, vel illius Eccleſiæ adminiſtratori, datum fuiſſe, nulla facta mentione Parochianorum, ſeu Incolarum: ſed iſtæ *facultates* ſuppooere debent poſſibilitatem manutentionis; qui enim fundavit Eccleſiam, tenetur præſtare dotem ſufficientem pro victu Sacerdotis, luminariis, fabrica, & aliis neceſſariis, *c. nemo, de conſecr. diſt.* 1. Panimol. *dec.* 15. *adnot.* 1. *num.* 38. 39. igitur ad reparationem illius quoque tenetur qui fabricam eooſtruxit: nam connexorum alterum recipiens, cenſetur ad alterum ſe obligare, *in c. Tua litteræ, num.* 59. *de Cler. per ſalt. promot.* Gloſs. *in Clem. Ut ii, in verb. Removeantur, eodem tit.* ubi Fagnan. *T. V. in d. c. Tua littera, n.* 59.

Neque redargui poteſt opinio mea, ex quo *in d. Inſtructione* pro conſtruendo Cœmeterio, ſuperallegata, *ad num.* 4. moderatur altitudo Murorum per hæc verba *ob locorum penuriam*, ac ſi de paupertate inhabitantium illa Parochia intelligendum ſit: Vox enim illa *locorum penuria*, interpretanda eſt pro anguſtia ſitus, & pro difficultate fundamenta profunda jaciendi, non pro territorio, vel diſtrictu, ſeu Parochia, vel juriſdictione, prout vult Antonel. *de loc. legal. l.* 1. *c.* 1. *num.* 6. & ratio eſt quia in allata Inſtructione, de Parochia oullus ſermo eſt, ſed de *loco*, hoc eſt, de ſitu, & ambitu individuo, atque ſignato pro conſtruendo Cœmeterio: & in hoc caſu Locus non eſt fuodus, ſed portio aliqua fundi, ex meo Clariſſimo Cœlio Calcagnino, *de verb. ſignif. pag.* 373. quæ portio illa tantùm eſſe poteſt, in noſtro caſu, quæ valet pro fundamentis murorum: Penuria itaque loci venit pro anguſtia ſitus, & pro difficultate fundamenta jacendi (prout dari poteſt in paludoſo ſolo, vel in ſaxoſo) oon autem pro paupertate Parochianorum, qui ad expenſas in fundatione horum murorum non tenentur, & multò minus in illorum reparatione, etiam per hoc, quòd muri circundarii non enumerantur inter requiſita à Synodis ad conſtituendum Cœmeterium, ut 14
per Mar. Ital. *de Immunitate, l.* 1. *cap.* 4. §. 7. *num.* 33. refert Pignatell. *T.* 6. *conſul.* 41. *n.* 9.

Inſuper ſi quid in Cœmeterio peragendum eſt, unicè ab eo, qui illius Dominus eſt, conſici debet, ad quod videtur relationem habuiſſe Sacram Concilii Cong. in una Foſſanen. 19. *Septembris* 1636. quam refert Nicol. *Floſc. verb. Cœmeterium: & Lucubr. T.* 2. *l.* 5. *tit.* 39. *de Pollut. Eccleſiæ.* Ibi reſcriptum fuit *Ad expurgationem Cœmeterii teneri eum, penes quem reſidet cura Animarum, & emolumenta Funeralium percipit. In ſubſidium verò teneri populum.* Nec iſta expurgatio intelligi debet pro ſimplici herbarum evulſione, & extirpatione, ageretur enim de paupere Regno, ad quod obligari ſolent communiter Campanarii, & Cuſtodes Eccleſiæ, ex officio; ſed cùm non omnia Cœmeteria, vel non omnia Cœmeteriorum ſepulchra ſub dio ſint, nec herbis obnoxia, hinc eſt quòd expurgatio iſta intelligenda eſt pro oſſium humanorum effoſſione, quibus ſeu foveæ, ſeu ſepulchra jam plena ſint, oec locum cadaveribus venturis præſtare valeant, pro quibus oſſibus ambitum, ſeu cellulam conſtituendam decrevit D. Carolus *Act. p. 4. de ſepulch. & Cœmet. c.* 27. per hæc verba. *De loco oſſario:* (fortaſſe *Oſſuario*) *Certus præterea locus intus ſit, pariete undique ſeptus, & tecto ac fornice, ubi poteſt, opertus: iſque in omnium conſpectu ſit, ubi mortuorum oſſa, aliquando effoſſa, ordine ſtruantur.* In hac expurgatione expenſæ non modicæ quandoque occurrunt; per varios enim dies Operarii multi inſudare poſſunt juxta amplitudinem Cœmeterii; & tamen, licèt expenſæ ſint graves, nihilomious ad illas teneri Parochum (Parochus enim eſt *penes quem reſidet cura Animarum*) decrevit Sacra Congregatio Concilii, quæ incommodum Parochorum poſthabens, prout de jure ſibi viſum fuit, favore Populi pronunciavit. Si itaque expurgatio, quæ commodum Cœmeterii, & utilitatem Populi reſpicit, Parochis injuncta eſt, etiam gravi diſpendio, non video cur reparatio murorum ipſius, eidem Parocho non ſit injungenda, quamvis nullum ſibi commodum acquirat, ſed totum opus ad favorem Populi perficiatur. Pro qua ſententia, favore Parochianorum, & ſi neque Doctorem, neque Decretum, neque Reſponſum, neque Reſolutionem vel Sacræ Congregationis, vel Sacræ Rotæ Deciſionem habeam, Rem judicatam tamen in Ferrarienſi ſignatura anno 1717. affectam, quæ facit de albo nigrum, & ſufficit eam allegare, ad hoc, ut faciat de non debito debitum, Carocc. *de except. exc.* 123. *n.* 48. *exc.* 24. *num.* 3. Propoſita itaque cauſa pro Communitate Terræ Portus Majoris Diœc. Ravenn. io Ducatu Ferrariæ, & Archipresbyterum illius Eccleſiæ Majoris Collegiatæ tamquam Parochum coram Em. Cardinali Patritio Ferrariæ de latere Legato.

gato, Viro verè Doctore, pro refectione expenſarum factarum in reſtauratione murorum Cœmeterii illius Eccleſiæ, facta vigore Decreti emanati in Viſitatione habita ab Archiepiſcopo Ravennaten. qui decreverat refici debere muros ſupradictos expenſis habitantium in illa Parochia, quas expenſas inſtructo judicio in devolutivo, Communitas repetere intendebat, quoniam oculis clauſis, & promptè paruerat hujuſmodi Decreto, à quo non datur appellatio, tamquam in Viſitatione facto, cum pluribus Pignatell. *T. 1. Conſ.* 388. *num.* 1. & declaravit S. C. C. *in una Januen.* 4. *Februarii* 1651. *ad c.* 10. *ſeſs.* 24. *de Reform. in Trid.* quia quando agitur de cultu Divino, ac aliquid decernitur favore Eccleſiæ, & ipſius divini Cultus, tunc, ne interim diminuatur, vel pereat, ab iis decretis non datur appellatio ſuſpenſiva, Rebuff. *tract. de ſent. proviſ. in præf. n.* 37. & 38. *tom.* 1. Re itaque plenè, & maturè per plures rationes hinc inde allatas diſcuſſa, Decretum emanavit gravatorium contra Archipresbyterum, ſeu Parochum, pro refectione expenſarum factarum à Communitate in reſtauratione murorum Cœmeterii. Nec authoritas Sperelli, quæ unica eſt in hoc caſu favore Parochi, conſiderata fuit, ex quo talis DD. *l. c.* id aſſeruit debere fieri, quod ipſe fieri decrevit, authorizando rem propriam cum proprio decreto authoritativè, & manu regia, atque ut ita dicam, more Belli, potens, & volens, non verò cum fundamento, & ratione.

Quòd ſi aliquando, expenſis Parochianorum, ob paupertatem Eccleſiæ & Parochi, reſtaurata fuerint Cœmeteria, hoc regulam contrariam opinioni meæ non firmat, juxta regulam, quòd in argumentum trahi nequeunt quæ propter neceſſitatem aliquando ſunt conceſſa, *de Reg. Jur. in* 6. *reg.* 78. *ibi gloſs. num.* 3. ideoque ſtat ſemper quòd, de jure, ita reparatio ad Parochum ſpectet, non verò ad Parochianos, niſi per modum ſubſidii.

De modo diſtribuendi Taxam, & Ratam (in caſu paupertatis Eccleſiæ) inter Parochianos: vide A Moſtaz. *de cauſis piis*, *l.* 5. *c.* 6. *de Reparandis Eccleſiis*.

Sed ut ad Rituale noſtrum redeamus. Ædificato Cœmeterio, ad illud ab omnibus aliis locis diſtinguendum, hæc ſervanda ſunt, videlicet:

§. I. Pridie quàm fiat Benedictio, ponitur in medio Cœmeterio benedicendo, lignea Crux alta ad ſtaturam hominis; & ante ipſam Crucem in terra figitur Paxillus tridens ligneus, altus ad Cubitum unum, aptus ad affigendum illi tres Candelas.

Eodem pacto, quo in benedicendo, & impo-
15 nendo primario lapide pro Eccleſia ædificanda,
pridie quàm benedicatur, figitur Crux in loco,
ubi debet eſſe Altare; ita & in benedicendo Cœ-
meterio, pridiè debet poni Crux in medio ejus
ob rationes in dicta benedictione à nobis addu-
ctas: Cœmeteria enim, ut alibi diximus, &
16 Eccleſiæ ferè pari paſſu ambulant quoad conſe-
crationem, vel benedictionem, Paſſerin. *de pol-
lut. Eccl diſp.* 2. *cap.* 46. *num.* 5. in cujus doctri-
næ confirmationem clara eſt aſſertio Pignatelli *T.*
10. *conſ.* 117. *n.* 1. Neminem ædificare poſſe Ec-
cleſiam niſi priùs Civitatis Epiſcopus, ſeu alter, de
ejus conſenſu veniat, & ibi Crucem figat: ex
quo clarè infertur, æqualem rationem eſſe inter
Eccleſiam, & Cœmeterium, ſaltem quoad Bene-
dictionem, ſi in ambobus pro exordio rerum
agendarum figitur Crux.
17 In ſummitate hujus Crucis atque etiam in ex-
tremis brachiis accommodantur cuſpides ferrei,
ut in eis candelæ affigi poſſint, Caſtald. *Prax.
l.* 2. *ſect.* 11. *c.* 7. *num.* 1. ſed Candelæ nondum
figuntur in illis cuſpidibus, quia Crux nondum
eſt benedicta, neque nondum accendendæ ſunt.
18 Paxillus, ſive parvus palus ex quacumque Ar-
bore eſſe poteſt, & curari debet ut tridens ſit,
19 quia in ſummitate cujuſque rami cuſpides ferrei
plantari debeat, in quibus poſſint commodè affi-
gi tres Candelæ, nempè una pro quocumque
cuſpide, Caſtald. *ibid.* Iſte Paxillus ad altitudi-
nem unius cuſpidis deſtinatur, ne ſupereminеat 20
Cruci, ſeu illius dignitatem occupet: eſt enim
Crux informis, quæ in veram Crucem transfor- 21
mari debet; quod fit in memoriam ſerpentis Mo-
ſaici exaltati in deſerto ſuper ligno, quod fuit 22
ſymbolum Crucis, *Joann.* 3. Sed ne fiat illa ni-
mis materialis metamorphoſis de Paxillo in Cru-
cem, paratur ſeparatim Paxillus, ſuper quem
ponuntur, & accenduntur Candelæ antequam
expleatur Benedictio. Hac verò expleta fit tran-
ſitus de lege veteri ad novam, & de Paxillo ad
Crucem, de ſignificatione ad ſignificatum, de
Moyſe ad Chriſtum, & Crux eſt, quæ altior Pa-
xillo eminet, & accenſa coruſcat, ſicuti lex Gra-
tiæ adimplet, non ſolvit legem naturæ.
Figitur in Terra iſte Paxillus, quod diſtin- 23
ctè præcipit Rubrica dicens: *In terra figitur
Paxillus*, eò quia lex antiqua in Marmore
primò ſcripta fuit, de Cruce verò, dicit ea-
dem Rubrica, *Ponitur*, non *figitur*, quia eſt
lex eminentior, & ſanctior; unde nonnulli in
praxi hujus Benedictionis ponunt Crucem li-
gneam ſuper Menſam ibi paratam, non autem
in Terra.

§. II. Sequenti die, manè Sacerdos in Sacriſtia paratus amictu, alba, cingulo, ſtola, & pluviali albi coloris, adhibitis aliquot Sacerdotibus, & Clericis indutis ſuperpelliceis, qui deferant vaſculum Aquæ Benedictæ, aſpergillum, & thuribulum, cum incenſi navicula, & hoc Rituali libro, & tribus Candelis cereis, procedit ad Cœmeterium benedicendum ante Crucem in medio poſitam, & affiguntur, & accenduntur tres Candelæ ſuper li-

gneum

gneum paxillum, & Sacerdos ante Crucem, & Candelas, ſtans diſcooperto capite, dicit: *Oremus, &c.*

24 De Paramentis, eorum qualitate, & coloribus, eadem omninò dicenda ſunt, quæ à nobis expoſita fuere *in Benedictione nova Eccleſiæ*. Neque hìc aliud addendum eſt, cùm pari paſſu omnia procedant. Pariter de Aqua benedicta, de Incenſo, de Miniſtris, eadem legenda ſunt aliàs enunciata in dicta Benedictione: quod ſupereſt, & novam requirit indaginem, eſt prout infrà.

25 Hæc Benedictio fit *Manè*, non eò quia celebranda ſit Miſſa; ſed quia Cœmeterium habet relationem ad Eccleſiam: ſicuti enim Benedictio Eccleſiæ manè fit, ita quoque fieri debet in Benedictione Cœmeterii, per ea, quæ ſuprà diximus in explicatione §. 1. hujuſmet Tituli.

Quando Rubrica dicit: *In Sacriſtia paratus*, ſupponit, Cœmeterium eſſe Eccleſiæ contiguum, ut regulariter eſſe ſolet, ex quo, pace Eccleſiæ data intra Urbes, ad Templorum limina, fidelium corpora ſepeliri cœperunt tempore Conſtan-
26 tini Imperatoris, ut refert Panvinus *in lib. de ſepeliendis mortuis*, quem refert Pignatell. *T.* 5. *conſ.* 59. *num.* 34. Sed non per hoc ſequitur, quòd omnia Cœmeteria proxima ſint alicui Eccleſiæ de neceſſitate; nam poſſunt eſſe aliquantulùm ab illis remota ad fœtorem evitandum, Lavor. *Elucubr. tit.* 2. *c.* 8. *num.* 3. quæ diſtantia tamen limitatur ab eodem, *tit.* 2. *c.* 5. *num.* 103. ad quadraginta paſſus, vel ſaltem triginta, *ex cap. ſicut antiquitus* 17. *q.* 4.

27 In tali caſu, ut evitetur incommodum, ſi diſtantia Miniſtros aggravet, poſſunt omnia parari in viciniori loco decenti, ſi adſit, vel ſi non adſit, conſtruendus erit locus congruus, & decenter ornatus, ut in eo Miniſtri, & res in Benedictione adhibendæ parentur, quemadmodum fit in benedicendo, & ponendo novo lapide, *ex Pontifical. Rom.*

Aſpergillum conſuetum ſtatuit Rubrica, non 28
verò ex herba Hyſſopo confectum: ſed in praxi vidi eandem herbam adhiberi; unde cùm ſit par ratio inter Benedictionem Eccleſiæ, & Benedictionem Cœmeterii, non video cur hìc pariter non ſit adhibenda hæc Hyſſopus, eò magis quia etiam hìc pronunciantur verba Pſalmi, *Aſperges me Hyſſopo, &c.*

Hic Ritualis liber denique paratus eſſe debet, 29
ut ritè, & rectè, de more Eccleſiæ Romanæ fiat hæc Benedictio, nec aliquid ſuperaddatur, neve imminuatur. Arceantur itaque omnes alii libri, qui Ritus Benedictionum ſtatuant, qui à Romana Eccleſia approbati non ſint, & vulgati, prout ſunt nonnulli, qui in nonnullis libellis manualibus cum novis orationibus inſertis loguntur, qui licèt pietatem redoleant, attamen à more Romanæ Eccleſiæ diſcedunt.

Accenduntur hoc tempore tres Candelæ Paxillo infixæ in ejus tribus ramis, quia hìc verè incipit Benedictio in oomine Sanctiſſimæ Tri- 30
nitatis. Lumen inſuper trinum eſt, quia per tri- 31
nam Benedictionem ſigno Crucis factam, prout Oratione, locus ille in Cœmeterium deſignatur, purgatur, & ſanctificatur.

§. III. Mox ante ipſam Crucem omnes genibus flexis dicunt Litanias ordinarias, incipiente Cantore, cæteris reſpondentibus: Et cùm dictum fuerit: *Ut omnibus fidelibus defunctis, &c. Te rogamus, &c.* Sacerdos ſurgit, & clara voce dicit, producens manu ſignum Crucis; *Ut hoc Cœmeterium, &c.* Deinde Sacerdos, ut priùs, genuflectit, & Litaniæ perficiuntur.

Hæc omnia fiunt in Benedictione novæ Eccleſiæ, atque ita explicantur in illo loco ad ſuum Titulum, Caſtald. tantummodò monet *l.* 2. *ſect.* 12. *c.* 7. *n.* 3. in terra debere ſterni Tapetum, ubi Sacerdos, ac Mi- 32
niſtri genuflectant, cùm ſit in loco aperto, & vel cœnoſo, vel pulverulento, vel herboſo.

§. IV. Quibus finitis, ſurgunt omnes, & Sacerdos Crucem aſpergit Aqua benedicta, dicens Antiphonam: *Aſperges me, &c.* Pſalm. *Miſerere, &c.* dicitur totus ab aſtantibus cum *Gloria, &c.* quo dicto, repetitur Antiphona.

33 Prima aſperſio fit ſuper Crucem, quæ ibi pro ſigno futuræ loci ſanctitatis ponitur; & tunc Myſterium novæ Legis à ſanguine Chriſti in Cruce conſecratæ exprimitur. Totus item Pſalmus *Miſerere, &c.* recitatur, ut tempus ſufficiat circumeundi Cœmeterium, & illud in interiori parte benedicendi, & aſpergendi.

§. V. Dum dicitur Pſalmus, Sacerdos circuit, & perambulat totum Cœmeterium, incipiens ad ejus dexteram, aſpergens ubique Aqua benedicta: quo facto, redit ante Crucem, & ad ipſam reſpiciens, dicit, &c.

Quamvis, ut ſuprà dictum eſt, pari paſſu
34 veniat ratio Eccleſiæ, & ratio Cœmeterii in illis benedicendis; attamen in hoc differunt, quòd Eccleſia benedicitur Aqua ſanctificata, intus, &
extrà, Cœmeterium verò aſpergitur tantummo- 35
dò intrà, ſeu in parte interiori, unde oritur quæſtio:

quæſtio: An muri exteriores Cœmeterii cenſeantur benedicti, & conſequenter; An qui illis adhæret, gaudeat immunitate Eccleſiaſtica? quod videtur reſolvendum negativè, ex quo muri extrà non benedicuntur quemadmodum illi Eccleſiæ, nec habent ſtillicidium prout habet Eccleſia, quod ſtillicidium pluries immune declaratum eſt per *S. C. Immunitatis*. Attamen ratio,
36 & opinio contraria ſuſtineri poteſt, eò quia ita aſperſio materialis ſuam virtutem accipit ſpiritualiter, & totum comprehenſorium facit ſanctum, adeout pari paſſu ambulet cum Eccleſia etiam circa immunitatem, Anaclet. *Decr. l. 3. t. 49. §. 1. num. 11.* Sed Eccleſiæ mœnia etiam extra Eccleſiam cauſant immunitatem, ergo quoque Cœmeteria, licèt non ab extra aſperſa Aqua luſtrali, Paſſerin. *l. c.* Fuſc. *de Viſit. l. 1. cap. 12. n. 7.* Piaſec. *Prax. Ep. p. 1. c. 5. n. 6.* & alii.

37 Crucem reſpicit Sacerdos expleta Benedictione, ut à ſigno humanæ Redemptionis auſpicium ſumat pro collata Benedictione, & propterea Animæ illorum, qui in illis Cœmeteriis ſepeliendi ſunt, fructum ejuſdem Redemptionis per ſanguinem Chriſti in Cruce effuſum recipiant.

§. VI. Tunc figit in ſummitate Crucis unam ex tribus Candelis ardentibus, & alias duas ſimiliter ardentes in duobus brachiis ejuſdem Crucis. Deindè incenſat ipſam Crucem, & aſpergens Aqua benedicta, redit cum Miniſtris in Sacriſtiam.

38 Summa totius Benedictionis eſt, ut lux æterna luceat Animabus Defunctorum qui in illo loco ſepeliendi ſunt. Per lumen igitur Candelarum in ſummitate, & brachiis Crucis fixarum, fit, ut fides Reſurrectionis vigeat, & lumen æternæ vitæ in illis reſplendeat per meritum Chriſti in Cruce paſſi.

39 Transferuntur inſuper Candelæ accenſæ à Paxillo, in quo erant fixæ, & Cruci traduntur, ut demonſtretur, ceſſaſſe legis Moſaicæ candelabra, atque extincta eſſe; quorum vice, lumen Chriſti ad revelationem Gentium in Eccleſia ſurrexit, quo Animæ Fidelium in ſpe futuræ Reſurrectionis obdormiunt.

40 Incenſatur quoque Crux, & aſpergitur Aqua benedicta, ut perfectè ſanctificata remaneat, atque ut arceantur omnes diabolicæ inſidiæ ab illo loco: nec extinguuntur cerei accenſi, donec totaliter abſumantur, ut ita edoceamur, venerationem loci perpetuò durare debere, nec ab ulla humana vi poſſe extingui. Vide quæ alibi diximus de Incenſatione, & de cereis luminibus.

ORDO RECONCILIANDI

Cœmeterium, ſive Eccleſiæ contiguum ſit, ſive ſeparatum, ubi Eccleſia non eſt polluta,

TITULUS SEPTUAGESIMUS QUINTUS.

S U M M A R I U M.

1 *Polluta Eccleſia Cœmeterium venit pollutum.*
2 *Non verò è contra.*
3 *Contiguum quid ſignificet?*
4 *Porta non facit Cœmeterium Eccleſiæ contiguum.*
5 *Cœmeterium de per ſe pollui poteſt.*
6 *Cœmeteria loca commoda pro delictis, quia ſolitaria.*
7 *Reconciliatio fit in mane.*
8 *Facultas eſt impetranda pro Benedictione Cœmeterii.*
9 *Benedictio, ſeu Reconciliatio de jure ſpectat ad Epiſcopum.*
10 *Facultas debet committi Presbytero in dignitate conſtituto.*
11 *Miniſtri, ac Paramenta ſunt eadem ac in Benedictione.*
12 *Color niger an adhibendus pro hac reconciliatione?*
13 *Reconciliatio cadit ſub Ritu dedicationis.*
14 *Tapetum pro genuflectendo parari debet.*
15 *Aſpergillo ex Hyſſopo utendum eſt.*
16 *Ferè omnia adhibentur hic quæ in Reconciliatione Eccleſiæ violatæ.*

1 VENIT de conſequenti, ut polluta Eccleſia, pollutum quoque remaneat Cœmeterium; ſi adſit contiguum immediatè, ut diximus in *Ritu Reconciliandi Eccleſiam*.
2 Sed è contrà ita non eſt ſi ſolùm polluatur Cœmeterium; nam ipſum ſolum pollutum manet, ſi delictum, & actio pollutiva patrata ſit in Cœmeterio, Eccleſia ut priùs ſanctificata, & illibata remanente.

3 Itaque, ſive hoc Cœmeterium ſit contiguum, & immediatum per ejus extrema, alicui Eccleſiæ (contigua enim ſunt illa, quorum extrema

ſunt ſimul, ut cum Ariſtotele obſervat Sanctus Auguſtinus, *lib. Cathegor. cap. 10.*) ſive ſit ſeparatum, ſemper polluitur de per ſe, ſi in illius ambitu tantùm, fiat ſanguinis, aut ſeminis injurioſa effuſio, vel aliquid aliud perpetretur, quod ſit loci Sacri pollutivum, prout alibi enumeravimus: Hic Aditus, ſeu Porta facit Eccleſiæ contiguum Cœmeterium,
4 adeò ut Pollutio de minori tranſeat ad majus; ſicuti neque quando Cœmeteria circumdata ſint propriis parietibus per totas ſuas partes, quamvis aditus, & ingreſſus ad ea ipſa pateat per Eccleſiam, dici non poſſunt Eccleſiæ contigua, quia extrema illorum ſe non conjungunt, atque ideò de Eccleſia non tranſit Pollutio ad Cœmeterium, ſeu de majori ad minus, ut apertè colligitur *ex Gloſs. in figurat. caſu ad præd. cap. unic.* & apertiſſimè traditur à Jordan. *Var. Elucubr. t. 1. l. 5. tit. 12. num. 93.* Paſſerin. *diſſ. diſp. 2. cap. 47. num. 4. & 5.*

5 Caſus igitur præſentis Tituli eſt, ſi Cœmeterium talem labem per ſe ſuſceperit, ut mundari indigeat, ad hoc ut denuò locus ſacer fiat, & aptus ad recipienda fidelium Cadavera. Dari enim poteſt, & quidem facillimè, ut delictum aliquod patretur in iſtis locis, quæ ſolitaria ut 6
plurimùm, & remota eſse ſolent, atque apta ad ſcandala multa fovenda, abſque Eccleſiæ matricis damno, non tantùm ſi diſtent ab ea, ſed etiam ſi contigua ſint, & connexa.

Eccleſia itaque Catholica hoc in votis habuit, ut formam præſcriberet benedicendi, ſeu reconciliandi Cœmeteria, quando per ſe polluta, & violata ſint; quomodocumque enim ſe habeant, ſemper pollutionis capacia ſunt: Ex Bonif. VIII. *in cap. unic. de conſecr. Eccl. 6.* & aliis à Paſſerin. allegat. *diſp. 2. c. 46. num. 4.* contra nonnullos, contrarium, ſed nulla ratione ſentientes. Cùm enim Cœmeterium ſit membrum Eccleſiæ, Lavor. *d. t. 2. cap. 7. num. 39.* licèt non principale, deforme eſt ut læſum maneat in reliquo corpore ſano.

§. I. Manè diei, qua facienda eſt Reconciliatio, Sacerdos, ſi ab Epiſcopo facultatem habeat, adhibitis aliis Sacerdotibus, & Clericis, indutis ſuperpelliceis, in Sacriſtia, aut alio decenti loco, veſtitus amictu, alba, cingulo, ſtola, & pluviali albi coloris, accedit ad medium Cœmeterii, Clerico vaſculum Aquæ benedictæ & Aſpergillum deferente, & ibi ſuper Tapete genuflectit unà cum Miniſtris; & Cantores, aliique genibus flexis, dicunt Litanias, in quibus cùm dictum fuerit, *Ut omnibus fidelibus defunctis, &c. Te rogamus, &c.* Sacerdos ſurgit, & manu dextra producens ſignum Crucis ſuper Cœmeterium, clara voce dicit: *Ut hoc Cœmeterium reconciliare,* ✠ *&c.*

7 In manè ſit Reconciliatio Cœmeterii ea ſanè ratione, quia poſt illam peractam, congruum videtur, ut Sacrificium celebretur ſive in Cappella Cœmeterii, ſi adſit, ſive in Eccleſia, cui Cœmeterium inſervit, ut jam in Titulo de *Benedictione*, ſeu *Reconciliatione Eccleſiæ* dictum eſt.

8 Eo pacto, quo pro reconcilianda Eccleſia requiritur delegatio Sacerdotis facta ab Epiſcopo, ita & in reconciliando Cœmeterio opus eſt, ut hæc facultas obtineatur in ſcriptis, & regiſtretur in Archivio, & Cancellaria Epiſcopali, atque Eccleſiæ ad perpetuam memoriam per allegata à Monacell. *T. 2. in Benedictione, & Reconciliatione Eccleſiæ.* Ratio hujus facultatis delegandæ eſt, quia hæc Benedictio, ſeu Reconciliatio, de
9 jure ſpectat ad Epiſcopum: quo in caſu Regula eſt, ut committatur hæc facultas Presbytero
10 in dignitate conſtituto, *S. C. R. 9. Febr. 1608.* Gavant. *Manual.*

11 Miniſtri, qui in peragenda hac Reconciliatione adhibentur, iidem ſunt qui in Benedictione Eccleſiæ uſuveniunt, cùm ratio ſit eadem, Item Paramenta, & colores non mutantur, ex quo idem cultus eſt, atque intentio.

Quæſtio olim fuit inter nonnullos, qui in Re- 12
conciliatione, & Benedictione Cœmeterii autumabant congruentius eſse, adhibere colorem nigrum, ſeu ſaltem violaceum, ob locum reconciliandum, qui propriè defunctis Sacer ſit. Ratio enim in promptu erat, quia in Benedictione Sepulchri præſcripta à Rituali, de qua loquuti ſumus *in Titulo de Exequiis, ſeu de Exequiarum Ordine, §. 14.* Sacerdos utitur Pluviali, & Stola nigri coloris. Sed reſponſum fuit, diſtinguendam eſse unam Benedictionem ab alia ex diverſa ratione, occaſione, & tempore. In Exequiis cuncta nigro colore induuntur, & Benedictio Sepulchri cadit ſub Ritu, & Ordine Exequiarum.

In Dedicatione verò cuncta alba debere eſse; 13
nam Reconciliatio cadit ſub Ritu Dedicationis, ut latè patet ex eodem loco ejuſdem Tituli.

Hic inter ſupellectiles apponendas enumeratur 14
Tapetum ad genuflectendum, de quo cum Caſtald. mentionem fecimus in antecedenti Titulo, §. 3.

§. II. Quibus dictis, ut priùs genuflectit, Cantoribus Litanias perficientibus. Quibus finitis, ſurgunt omnes, & Sacerdos, accepto aſpergillo cum Aqua benedicta, inchoat Antiphonam, *Aſperges, &c.* Clero proſequente, *& mundabor*, Pſalmus *Miſerere, &c.* dicitur totus ſine *Gloria, &c.* In fine repetitur Antiphona, *Aſperges, &c.*

Idem Ritus eſt ac in Reconciliatione Eccleſiæ aliàs à nobis expoſita: neque hic mentio fit de Aſpergillo ex herba hyſſopo, ſed videtur 15
quòd magis deceat, quàm ex alia materia,

ad

ad hoc ut adſit uniformitas cum Benedictione, ſeu Reconciliatione Eccleſiæ.

Reticetur *Gloria, &c.* & hæc eſt unica imago mœroris, quæ appareat in loco Defunctorum, ſed neque per hoc dicitur, *Requiem, &c.* qui verſiculus in Ritu dedicationis non benè ſonaret.

§. III. Dum hæc dicuntur, Sacerdos circuit totum Cœmeterium, incipiens ad ejus dexteram, aſpergens ubique Aqua benedicta, præſertim in loco, ubi violatio commiſſa eſt. Quo peracto, redit ad locum, ubi Litaniæ dictæ fuerunt, & ibi ſtans dicit: *Oremus.* Et miniſtri: *Flectamus genua, &c.* ℟. *Levate.*

16 Circulus, aſperſio, & inſpectio loci præcipuè violati eadem ſunt, ſuper quibus aliàs animadverſiones noſtras in Titulo *de Reconciliatione Eccleſiæ violatæ.* Atque ideò de his nil ampliùs, &c.

DE PROCESSIONIBUS,

TITULUS SEPTUAGESIMUS SEXTUS.

SUMMARIUM.

1 *Proceſſiones inter functiones Eccleſiaſticas numerantur.*
2 *Proceſſiones non ſunt Sacramentalia.*
3 *Proceſſiones majorem cultum Deo exhibent, quàm Sacramentalia.*
4 *Proceſſio quid ſit?*
5 *Proceſſionis vera, & propria definitio.*
6 *Scriptores varii de Proceſſionibus.*
7 *Proceſſiones dividuntur in publicas, & privatas.*
8 *Proceſſionibus privatis nullus ſtatuitur Ritus.*
9 *Proceſſiones privatæ non poſſunt transferri ſine licentia Epiſcopi.*
10 *Proceſſiones publicæ quare ſic dicantur?*
11 *Regulares an teneantur intereſſe publicis Proceſſionibus?*
12 *Regulares in aliquo caſu poſſunt compelli ad intereſſendum.*
13 *Regulares poſſunt ab Epiſcopo puniri ſi non interſint.*
14 *Regulares non ad omnes Proceſſiones intereſſe tenentur.*
15 *Proceſſionum reductio.*
16 *Regulares intereſſe tenentur Proceſſionibus extraordinariis, & pro re gravi.*
17 *Proceſſiones extraordinariæ non ſunt perpetuandæ.*
18 *Diſtantia, quæ eximit Regulares ab intereſſendo.*
19 *Proceſſionum indicendarum jus eſt tantùm Epiſcopale.*
20 *Proceſſiones vocantur etiam ſupplicationes.*
21 *Proceſſiones omnes ſunt ejuſdem ſpeciei moralis.*
22 *Origo Proceſſionum antiquiſſima.*
23 *Proceſſiones fuerunt in uſu in Veteri Teſt.*

24 *Infideles, & Pagani ſuas Proceſſiones habuerunt.*
25 *Proceſſionum varia motiva.*
26 *Proceſſiones omnes ad tria capita reduci poſſunt.*
27 *Proceſſiones ſunt Scholæ Virtutum.*
28 *Proceſſionum myſteria, & documenta.*
29 *Virtutes Proceſſionum explicari debent à Parochis.*
30 *Parochus debet indicere, & enunciare Populo Proceſſiones.*
31 *Silentium, & modeſtia obſervari debent in Proceſſionibus.*
32 *Modeſtia primò decet Sacerdotes.*
33 *Acceſſus ad Proceſſiones non eſt ſervitus, ſed honorificentia.*
34 *Veſtes Proceſſionales quales eſſe debeant?*
35 *Pluviale ſemper deferendum in Proceſſionibus.*
36 *Pileus prohibetur in Proceſſionibus.*
37 *Bini Bini procedere debent omnes in Proceſſionibus.*
38 *Locum quiſque habere debet ſuum in Proceſſione.*
39 *Contentiones pro loco repellendæ ſunt à Proceſſionibus.*
40 *Contentiones non promovendæ ſunt in actu Proceſſionis.*
41 *Controverſiæ iſtæ ab Epiſcopo terminari debent.*
42 *Magiſtri Cæremoniarum debent prævidere diſſidia.*
43 *Remedium præſentaneum eſt, ut qui contendunt, ſe abſtineant cum proteſtatione.*
44 *Aliud Remedium eſt, ut invertatur Ordo.*
45 *Proceſſio ſolemnis Ferrariæ facta inverſo ordine.*
46 *Similis Proceſſio à* Macrio *deſcripta.*

47 *Confraternitates antiquiores precedere debent.*

48 *Confraternitates nullam figuram faciunt in Eccleſiaſtica hierarchia.*

49 *Immodeſtia dedecet in Proceſſionibus.*

50 *Fœminæ ad Feneſtras tempore Proceſſionum probibendæ.*

51 *Synodales Conſtitutiones Juri communi præferuntur.*

52 *Diſtinctio eſſe debet inter Clericos; & Laicos.*

53 *Atque inter Maſculos, & Fœminas.*

54 *Locus Laicorum in Proceſſionibus.*

55 *Locus Fœminarum qualis eſſe debeat in iiſdem?*

56 *Proceſſiones Fœmiaarum an ſint licitæ?*

57 *Segregatio Mulierum à Viris in Proceſſionibus antiquiſſima.*

58 *Crux in omnibus Proceſſionibus præfertur.*

59 *Uſus iſtins prælationis antiquiſſimus.*

60 *Imago Chriſti in Cruce an præferri debeat?*

61 *Crux nuda à pauperioribus Religioſis defertur,*

62 *Imago Chriſti in Cruce eſſe debet converſa ad Populum.*

63 *Cruces Regularium à quibus deferri debeant?*

64 *Palliolum pendens à Cruce quare adhibeatnr?*

65 *Vexilla militarem figuram habere non debent.*

66 *Vexilla triangularia probibentur.*

67 *Tormenta bellica an explodi poſſint tempore Proceſſionis?*

68 *Forma Vexillorum adbibendorum in Proceſſionibus,*

69 *Edendi, & bibendi abnſus in Proceſſionibus eliminandus.*

70 *Monita alia circa comeſſationes in Proceſſionibus.*

71 *Comeſtibilia vendi non debent in Proceſſione,*

72 *Quale peccatum ſit comeſſationes habere in Proceſſionibus?*

73 *Miſſa celebranda poſt Proceſſiones.*

74 *Proceſſio an diſpenſari poſſit à celebratione Miſſæ?*

75 *Proceſſio Corporis Chriſti nunquam celebratur à prandio.*

76 *Proceſſiones Veſpertinæ non protrahendæ ad noctem.*

77 *Proceſſiones ordinariæ quænam?*

78 *Non indicendæ ſunt quocumque anno.*

79 *Proceſſiones extraordinariæ quænam ſint?*

80 *Indicendæ ſnnt ſpecialiter pridie.*

81 *Ennmeratio Proceſſionum extraordinariarum.*

82 *Regulares exempti tenentur intervenire iſtis Proceſſionibus.*

83 *Proceſſiones generaliter terminari debent ubi initium habuerunt.*

84 *Nonnullæ tamen excipiuntur.*

85 *Epiſcopus debet punire tranſgreſſores.*

ŒCONOMIA noſtri Operis poſtulat, ut Ritualis Romani ordinem ſequendo, expoſitis Benedictionibus ab eodem præſcriptis, ad Proceſſionum explicationes deveniamus. Cæterùm ſi de quibuſcumque Benedictionibus fieri poſſibilibus in Eccleſia Dei, verba à nobis eſſent facienda, non adeò breviter opus expediretur, ſed cùm quæcumque Benedictiones, quæ extrà Rituale Romanum ſunt (dummodò in Pontificali non habeantur, prout ad Epiſcopos ſpectantes) haberi debeant ſuſpectæ, niſi ſpecialis, & diſtincta approbatio interſit Eccleſiæ, ideò omittuntur, hoc unum enixè exoptantes, ut quæcumque in iſtis Commentariis noſtris, vel deſcripta, vel deſcribenda ſunt, Eccleſiæ Catholicæ mandatis obſequentiſſimè inhæreant, tutoque pede proficiſcantur. Itaque ad Proceſſiones me confero, juxta ordinem Ritualis noſtri,

Proceſſiones quoque inter Eccleſiæ Catholicæ 1
functiones adnumerari ſatis liquet ex eo quia in
illis peragendis, talia adhibentur, quæ inter Sacramentalia
à Doctoribus collocantur, prout ſunt
Aqua luſtralis, Benedictiones, & ſimilia, Caſal.
de Sac. Rit. p, 1. cap. 3. in fine. Verùm propriè
Sacramentalia Proceſſiones dici nequeunt; nam 2
illis non ſolet attribui effectus remiſſionis venialium,
quemadmodum Sacramentalibus tribuitur,
ex communi DD. ſententia apud Suarez *ſect*. 2.
diſp. 12. Igitur tutiùs loquemur ſi illas inter Eccleſiaſticas
functiones tantummodò enumerabimus,
prout eas Paulus V. in ſua Conſtitutione
Apoſtolicæ Sedi, *&c.* ſub tali nomine nuncupavit.
Hoc tamen non obſtante, per eaſdem Proceſſiones,
majorem, & excellentiorem cultum
Deo exhibemus, quàm per alias Sacras functio- 3
nes, quæ inter Sacramentalia numerantur, ex
Quart. de *Proceſs. punct*. 7. *num*. 23.

Proceſſio itaque in ſua Eccleſiaſtica ſignifica- 4
tione deſumpta, eſt publica Precum inſtitutio
Populi fidelis, certo ordine incedentis, & coram
Deo aſſiſtentis ad impetrandum auxilium.
Hæc definitio inter varias à diverſis Authoribus
allatas, probatur tamquam magis apta, & propria
à Paulo Maria Quarto, *ſect*. 1. *punct*. 2.
num. 2. ex qua aliam clariorem, & magis ad
rem noſtram deſumit *num*. 3, his verbis: *Pro-* 5
*ceſſio eſt publica ſupplicatio facta Deo à communi
cœtu Fidelium, certo cum ordine diſpoſito,
& procedente è loco Sacro in Sacrum*.

Circa Proceſſionum eſſentiam, qualitates,
cauſas, ritus, utilitates, myſteria, & alia ad
illas ſpectantes, luculenter ſcripſere, *Serrarius*, 6
Gretſerus, *Caſalius*, *Durandus*, *Durantus*, *Quartus*,
Caſtaldus, *Bauldri*, *Biſſyus*, & alii ſatis diffusè,
& ex profeſſo: qui Authores ex gratia omnes
videndi ſunt. Nos verò, , cùm ex inſtitutione,
& propoſito noſtro, tantummodò de earum Ritibus,
quatenus in Rituali Romano præſcribuntur,
tractaturi ſimus, & unicè exponemus, quæ
in Rubricis ejuſdem Ritualis reperiuntur, & propoſita
ſunt: majora, & quæſtionabiliora aliis
Tractatoribus relinquendo.

§. I.

§. I. Publicæ, Sacræque Proceſſiones, ſeu Supplicationes, quibus ex antiquiſſimo Sanctorum Patrum inſtituto, Catholica Eccleſia, vel ad excitandam Fidelium pietatem, vel ad commemoranda Dei beneficia, eique gratias agendas, vel ad Divinum auxilium implorandum uti conſuevit, qua par eſt religione celebrari debent; continent enim magna, ac Divina myſteria, & ſalutares Chriſtianæ pietatis fructus eas piè exequentes à Deo conſequuntur; de quibus Fideles præmonere, & erudire, quo tempore magis opportunum fuerit, Parochorum officium eſt.

7 Dividuntur Proceſſiooes in publicas, & privatas. Privatis nullus præfigitur Ritus ab Eccleſia,
8 cùm fiant inter privatas ædes, puta Monaſteriorum, & Parochiæ, ſeu à Perſonis privatis, cœtum univerſalem Eccleſiæ non convocando: quæ Perſonæ proptium Ritum habent, & illarum inſtitutionis præſcriptum in ſuis Proceſſionalibus libris, quorum uſus eſt præcipuè apud Monachos, & Fratres Mendicantes.

9 Notandum eſt tamen, quamvis iſtæ Proceſſiones privatæ fiant ſine licentia Epiſcopi, qui jus privativum circa Proceſſiones habet, nihilominus, non poſſunt transferri ſine ejus licentia, prout partibus informantibus fuit deciſum à *S. C. R. in Hiſpalen. 3. Septembris* 1695. apud Monacell. *T. 1. tit. 5. for. 7. n. 22.*

10 Publicæ verò Proceſſiones, vel ita appellantur quia palàm fiunt, & publicè apparent, vel quia cunctis licet illis ioteresse; imò ad illas convocantur quicumque Ordines Regulares, & Confratriæ, ut interſint, & eas comitentur ordine præſcripto.

11 Magna Quæſtio eſt: An Regulares etiam privilegiati, & exempti teneantur Proceſſionibus intereſſe? Regula generalis eſt, quòd iſti Regulares etiam exempti, etiam Monachi poſſunt
12 compelli ad accedendum ad Proceſſiones publicas, & conſuetas, atque indictas pro bono, aut honore publico. Ita tenent Emanuel Sà, *Quaſt. Reg. t. 3. quæſt. 36. art.* 1. Franc. Leo. *Theſ. for. Eccl. p. 4. c. 2. num.* 143. Ugolin. Cocchier. Armendar. Valenzuel. & Barboſ. *de Off. Ep. Alleg.* 78. *n.* 14. & alii apud eumdem ad Conc. Trid. *ſeſs.* 25. *cap.* 13. imò poſſunt ab Epiſcopo
13 puniri per cenſuras, & pœnas arbitrarias non obſtantibus quibuſcumque privilegiis, conſuetudinibus, vel præſcriptionibus etiam immemorabilibus; privilegiis tantùm Apoſtolicis Sacro Concilio Tridentino poſteriotibus contrarium deſuper diſponentibus minimè ſublatis, ut declaratum fuit à Sacra Congregatione juſsu Urbani VIII. die 27. Julii, 21. Auguſti, & 19. Septembris anno 1628. apud Pignatellum, *Tom. 1. conſult.* 121. Verùm Monacellus, *Tom. 1. tit. 5. for. 7.*
14 *num.* 23. has Proceſſiones, ad quas cogi poſſunt Regulares ad intereſsendum, reducit ad illas tantummodò, quæ cauſa, bono, vel bonore publico fiunt, *&* *num.* 23. nominatim dicit, illas
15 eſse, quæ indicuntur pro Gratiarum actione, de re gravi; pro Pace ioter Catholicos Principes, vel Victoria impetranda contra Infideles: pro electione novi Pontificis Eccleſiæ diu viduatæ Pa-
16 ſtore: ad placandum Deum occaſione Peſtis, Sterilitatis, Terræmotus, & ſimilium, ut tradont Pac. Jordan. *Lucubr. T. 2. lib. 11. tit. 2. num. 4.* Paſserin. *de ſtat. hom. T. 3. quaſt.* 189. *num. 996. in fine.* Alias etiam extraordinarias Proceſſiones enumerat Steph. Durant. *l. 2. c.* 16. *num.* 4. 5. 6. Quas tamen Proceſſiones, ad effectum obligandi Regulares ad intereſsendum, non
eſse renovandas annuatim, & perpetuaodas, niſi 17
nova motiva, & oovæ cauſæ coocurrant, cenſuit *S. R. C. in Bitecten.* 19. *Januar.* 1697. ad relat. Card. Petruccis: in qua declaratum fuit, edictum Epiſcopi, quo adſtringebantur Regulares ſub pœna ſuſpenſionis, & interdicti Eccleſiæ, ipſo facto incurren. ad intereſsendum Proceſſioni indictæ pro obtinenda liberatione à Terræmoto, ſemel jam factæ (nota) anno præcedenti, & poſtea renovatæ, *non ſuſtineri*, *cum omnibus inde ſecutis*. Ex quo deducenda eſt exceptio Regulæ, nempè, poſse cogi Regulares exemptos ad intereſsendum Proceſſionibus, dummodò hæ Proceſſiones ſint extraordinariæ, & pro re gravi; de quibus etiam loquitur de novo idem Monacell. *T. 3. tit. 3. for. 6. num.* 2. cum Pac. Jordan. Barboſa, & de Luca *de Juriſdict. diſc.* 100. *n.* 9.
Et dummodò Regulares hujuſmodi non diſtent 18
à loco Proceſſionis faciendæ, ultra dimidium milliare, vel perpetuæ Clauſuræ ſint adſtricti, ut cum multis notat Anaclet. *lib. 1. tit.* 30. *numer.* 129.

Porrò, quæcumque ſint iſtæ Proceſſiones, jus 19
eas indicendi, ac etiam (cum cauſa) prohibendi, eſt privativum Epiſcopi, Barbol. *Concil. ſeſs. 25. cap. 13. & de Pot. Ep. alleg. 78. num. 3. & 4. de Canonic. & dignit. c. 42. num. 20. & in Summ. deciſ. Apoſt. verb. Epiſc. quoad Proceſſiones.*

Supplicationes etiam vocantur, quia forma cu- 20
juſlibet Proceſſionis conſiſtit in ſupplicationibus, & precibus, quæ in eis ad Deum funduntur, oon qualitercumque, ſed certo cum ordine, atque ritu particulari, ex quibus patet, omnes Pro-
ceſſiones eſſe ejuſdem ſpeciei moralis, quateous 21
omnes conveniunt in certis ritibus, & precibus, Quart. *d. punct.* 5. *n.* 10.

Quo verò ad earum originem. Multi SS. Pa- 22
tres mentionem faciunt de Proceſſionibus, & quidem non recentiores ſunt; ſed ex antiquis tales habemus qui floruerunt ante nos mille, & trecentos annos, prout Tertullianus, SS. Hieronymus, Auguſtinus, Ambroſius, & Marcellus, quorum mentio fit à Quart. *d. punct.* 3. *num.* 7. & alii illarum ætatum Patres.

a Concilia quoque nonnulla adſunt, & quidem antiqua ab eodem Quart. enunciata, nempè *Gerundien. cap. 3. Aurelianen. 1. can. 29. Moguntin. ſub Carolo Magno, cap. 33. Laudicen. cap. 17. Lugdunen. cap. 6. Bracaren. cap. 9.* quorum Conciliorum celebratio excedit millenarium.

Antiquiorem etiam Sacrarum Proceſſionum uſum,

uſum, & inſtitutionem aſſignat Steph, Durant, *l.* 2. *c.* 19. qui affert loca *ex Matth.* 21. & 28, necnon *Marci* 16. *Turba autem, quæ præcedebant, & quæ ſequebantur, clamabant dicentes, &c.*

Sed non tantùm Chriſtiani uſum Proceſſionum 23 habent; habuerunt & Hebræi, ut in Veteri Teſtamento, unde nonnulli originem illarum repetunt ab illo *Num.* 10. *Joſ.* 6. *Reg.* 6. *Paralip.* 13. 24 *Joel.* 2. Infideles quoque, & Pagani ſuas Proceſſiones habuerunt, & habent, ut notant Scriptores Rerum præcipuè Turcicarum. Jo: Antonius Menavinus *de morib, Turcarum, lib.* 3. *cap.* 16.

Quia verò omne Agens, propter finem agit, non ſine cauſa, & non abſque ratione uſus iſta- 25 rum Proceſſionum, apud Fideles inſtitutus eſt. Quatuor motiva, tamquam cauſæ Proceſſionum motrices inducuntur à noſtro Textu, Prima cauſa eſt *excitatio pietatis*; nam Proceſſiones ſunt actus veræ Religionis, & Cultus divini, quibus recognoſcitur Deus tamquam ſupremus omnium Dominus, Quart. *Punct.* 7. *num.* 23. Altera cauſa eſt *Commemoratio divinorum Beneficiorum*: nam non tantùm recognoſcitur Deus tamquam ſupremus omnium Dominus, ſed etiam tamquam piiſſimus largitor omnium Bonorum, cui noſmetipſos ſubjicimus, & à quo omnia expectamus. Tertia cauſa eſt: *Ad Deo gratias agendas pro collatis Beneficiis*. Pro gratiarum enim actione eſt ſpecialis Proceſſio deſignata, cum ſuis Orationibus: rationabiliter enim Deo gratiæ reddendæ ſunt, quem authorem Bonorum noſtrorum cognoſcimus, juxta illud D. Jacobi Ap. *c.* 1. *Omne datum optimum deſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum*; demùm Quarta ratio eſt: *ut divinum auxilium imploremus*. Sunt enim Proceſſiones valdè utiles Populo Chriſtiano, ob magnam vim, quam habent impetrandi à Deo gratias, quarum indigemus: unde multa ab Authoribus adducuntur exempla comprobantia fructus innumerabiles provenientes Fidelibus à Proceſſionibus ritè, & rectè factis. Vide Quart. *punct.* 8. *num.* 25. 26. Præter has cauſas, nullam aliam ex Rituali aſſignamus, cùm omnes, & ſingulæ 26 Proceſſiones ad hæc quatuor enumerata capita reduci poſſint.

27 Itaque cùm Proceſſiones ſint Scholæ virtutum celebres, in quibus vera pietas, & devotio eluceſcit, hinc eſt, ut pari religione eas celebrare decens ſit: ſemper enim de Deo agitur in illis, vel per modum impetrativum, vel per modum gratuitum, vel per adorativum. Sancta igitur ſanctè tractanda ſunt, ut aliàs diximus, nihilque ſanctius eſt actu veræ Religionis, & Cultus divini, prout ſunt Proceſſiones, Quart. *punct.* 7. *num.* 23.

Continent magna, & divina myſteria, &c. 28 Quinque myſteria, & plura ſalutaria documenta abſcondi in Proceſſionibus docent Authores. *Primum* eſt Symbolum noſtræ Peregrinationis per deambulationem, & circuitum demonſtratum. *Secundum*, diſpoſitio velut Caſtrorum acies ordinata nos paratos admonet ad prælium contra hoſtes Fidei noſtræ. *Tertium* per muſicos cantus in Proceſſionibus adhibitos demonſtratur concordia omnium Fidelium ad laudem, & honorem Dei. *Quartum*, ex luminibus accenſis indicatur bonorum operum lumen, & Fidei viva fax in Fidelium cordibus. Per *Quintum* tamdem, quod latet in Ritu quo procedimus à ſiniſtris ad dexteram, oſtenditur, quòd cùm Proceſſio ſit typus noſtræ peregrinationis ad Patriam Cœleſtem, nos ab adverſitatibus, quæ per ſiniſtram denotantur, & è miſeriis hujus ſæculi patienter toleratis, ad dexteram æternæ fœlicitatis tranſire ſperamus, Quart. *à n.* 30. *ad* 40. Ubi etiam ſalutaria documenta, quibus per Proceſſiones inſtruimur, explicantur, quæ cùm nimis prolixa, & dicam etiam, emendicata ſint, præterire ſtatui.

Iſta Myſteria explicare debet Parochus Popu- 29 lo ſuo; nam inter Parochialia munera illud eſt, ut Verbo Dei paſcat oves ſuas, explicando Divina eloquia, & docendo neceſſaria ad ſalutem, quæ ſequenda, quæ amplexanda, quæ evitanda ad obtinendam vitam æternam, ut ex *Conc. Tridens. Seſs.* 5. *de Ref. cap.* 2. Similiter debet virtutem Sacramentorum explicare, necnon Sacramentalium, atque ideò Proceſſiones faciendas indicere, & enunciare; ut Populus ſtatuto tem- 30 pore, & loco adſit, Barboſ. *de Poteſt. Par.* 2. *cap.* 16. Has verò enunciare non præſtat, ſi eas explicare renuerit; Populus enim præcipuè ruralis ſæpè ſæpiùs ad Sacras functiones, pecudino more trahitur, illarum naturam, eſſentiam, & myſteria ignorans. Quapropter ad Parochum incumbit explicare quid per has Proceſſiones Eccleſia intelligat, ut poſſint Fideles ad illas intervenire parato animo fructuum ſpiritualium percipiendorum, pro quibus tales Proceſſiones inſtituuntur: nimis enim materialis eſſet interesſentia illorum, abſque perceptione ullius fructus ſpiritualis. Propter hoc Eccleſia ſtatuit, ut Parochi explicarent totum id, quod neceſſarium videtur ad erudiendos Populos. Quod innuit etiam S. Carolus, *Act.* 4. qui onus ſimile impoſuit etiam concionatoribus. Alia quoque nos diximus in Titulo *de iis, quæ in Sacramentorum adminiſtratione generaliter ſervanda ſunt*, §. 10.

§. II. Videant in primis Sacerdotes, aliique Eccleſiaſtici Ordinis, ut in his Proceſſionibus, ea modeſtia, ac reverentia, tum ab ipſis, tum ab aliis adhibeatur, quæ piis & Religioſis hujuſmodi actionibus maximè debetur.

31 Idem præcepit D. Carolus, *Act. p.* 6. in Inſtructionibus pro ſupplicationibus, ſeu Proceſſionibus, dum dixit: *Obſervent omnes in Eccleſia, & in via debitum ſilentium, & modeſtiam.* Imò delinquentes notandos, & puniendos decrevit, tamquam violatores loci, & rei Sanctæ.

Hæc modeſtia, & reverentia primò à Sacer- 32 dotibus, & Eccleſiaſticis; poſteà ab aliis ſervanda eſt: qui enim plus habent, plus debent, & qui in dignitate eminent, eminere debent, & excellere in omni virtute: Quare ut omni decentia procedant ornati tum Eccleſiaſtici, tum

Secu-

Sæculares, nec ſcandalum præbeant ante Sacras, & publicas ſupplicationes, debent ſe præparare cum humilitate, & cordis compunctione; aliàs qui ad illas imparati accedunt, Deum tentare videntur, juxta illud: *Ante Orationem præpara Animam tuam, & noli eſſe quaſi homo qui tentat Deum, Eccleſ.* 18.

Hoc ſciendum denique eſt, acceſſum ad Sa-
33 cras Proceſſiones non redolere aliquam ſervitutem, ſed potiùs honorificentiam, & prærogativam erga Cultum Divinum: imò redolere etiam in prærogativam aliorum Ordinum, qui ſub proprio Vexillo eiſdem publicis Proceſſionibus interveniunt, de Luca *de Juriſdict. diſc.* 100. *numer.* 7. illamque admiſit *Sacr. Congr. Conc. in Neapolitana Proceſſionum*, 2. *Auguſti* 1709. allegat. ab Urſaya, *T.* 2. *p.* 2. *diſc.* 4. *per tot.*

§. III. Omnes decenti habitu, ſuperpelliceis, vel aliis ſacris veſtibus, ſine galeris, niſi pluvia cogente, induti, graviter, modeſtè, ac devotè, bini ſuo loco procedentes, ſacris Precibus ita ſint intenti, ut remoto riſu, mutuoque colloquio, & vago oculorum aſpectu, populum etiam ad piè, devotèque precandum invitent.

34 Habitus Proceſſionalis, quamvis ſit viatorius, attamen eſt Sacer, nec quæcumque veſtis apta eſt, ut in hac Sacra functione adhibeatur. Clerici ſuam habent à Sacris Ritibus ſtatutam Veſtem, juxta ordines, & gradus ſuos. Præſertim
35 Pluviale præcipitur ferendum à majori dignitate Proceſſioni intereſſente, quia propriè hæc eſt Veſtis viatoria, qua pluvio tempore, extra Templa utebantur Apoſtoli; ut latè demonſtrat Macrius *in Hierolex. verb. Pluviale*.

36 Galerus præcipuè prohibetur in Proceſſionibus, eò quia nihil in ſe habet Sacri, & eſt tegumentum omninò profanum. Clerici Birettis Clericalibus, nempè quadratis cum Cruce uti debent: Regulares verò Cappuccio, ſi id eorum Ordo poſtulet. Unica tantùm tolerantia eſt tunc quando pluvia id exigat; ſed ſi actu plueret, improvidum conſilium omninò eſſet Proceſſionem ducere extra Eccleſiam: ſi verò timeretur, tunc Pileo, pro tali neceſſitate, uti poſſent componentes Proceſſionem, ſed non actu caput cooperire, niſi verè ad id cogat cadens pluvia.

In veſtibus demùm fugienda ſunt extrema vitioſa tum in menſura, tum in delectu: & præcipuè Sodales Confraternitatum cavere debent à nimio luxu in ſacco, & in comis fictitiis: ſaccus enim, ut omnes Doctores advertunt, Veſtis eſt pœnitentialis, & cum pœnitentia, luxus non benè conſentit. Vide Quart. *dict. punct.* 12. *num.* 51.

37 Bini bini denique procedunt omnes, ob geminum præceptum charitatis, ut ait S. Gregorius, *hom.* 17. *in Evang.* Sed hæc eſt ratio moralis. Ratio alia naturalis eſt, ut in pſallendo, & orando cum præſcriptis precibus quiſque habeat ſocium ſuum, qui pſalmodiam alternet, & ſibi reſpondeat. Inſuper hoc ſit ad evitandam confuſionem, exemplo Chriſti Redemptoris, qui *Lucæ* 10. miſit diſcipulos ſuos binos in omnem Civitatem, & locum, quò erat ipſe venturus: ob commendationem fraternæ charitatis, & ut alter alteri ſit auxilio, ſolatio, ſtimulo, & excitamento, S. Bernard. *Serm. de Purific.* & Theophylact. *in Luc.*

38 *Suo loco.* Turbat Proceſſiones, qui ſuo loco, & debito ordine non incedit, inquit S. Bernardus, *Serm. de Purif.* Itaque contentiones, & ri-
39 xæ de præcedentia, & loco honoratiori, à Proceſſionibus omninò repellendæ ſunt, nec danda eſt illis anſa, & pabulum, quia ad Animi, & Corporis ſimul deſtructionem facilè deveniunt. Certè locus pro ſingulis prædefinitus eſſe debet ad hoc ut quiſque locum alterius non occupet, vel uſurpet, & à ſingulis juxta ordinem ſuum procedendum eſt; aliter enim eſſet tumultus, & inordinatum Chaos, non Sacra Proceſſio. Quapropter Sacras Congregationes de Urbe adire, Doctores conſulere, & rationes, authoritateſque cumulare, ut quiſque in ſua honorariore poſſeſſione manuteneatur, non reprobo, imò laudo; debet enim quiſque ſua jura tueri omni virium conatu: ſed improbo, atque deteſtor, lacrymiſque deploro uſum nonnullorum, qui de bono jure diſputando, tempus captant tunc, cùm nulla fieri poteſt matura deliberatio, ſed tumultuaria, nempè in arena poſiti, & in actu Proceſſionis
jam inchoatæ diſſidia, & bella movent de præ- 40
cedentia, nullo habito reſpectu ad rem Sanctam, atque Religioſam, quam agunt: & inde fit, ut charitas penitus extinguatur, Religio deprimatur, & finis, ſeu ratio ſupplicationis omninò deſtruatur.

Textus itaque noſter cùm dicit: *ſuo loco procedentes*, omnem præcedentiæ titulum, atque omne jus controverſum, deciſum ſupponit, nec diſputationibus locum aperit. Sint quot lubent, controverſiæ, & jurgia de præcedentia inter Fideles in Comitiis, in Cœtibus, in Conviviis, in Caſtris, aliiſque profanis conventibus; ſed abſint omninò à loco Sancto, atque à Religioſa Familia. Advertant Religioſi Miniſtri ad illud Lucæ 22. *Qui major eſt veſtrùm, fiat ſicut Miniſtrator: & qui Præceſſor eſt, tanquam Miniſtrator*, nec adſit inter Sacras functiones qui contendat, & videatur eſſe major: *Qui enim ſe humiliat, exaltabitur; & qui ſe exaltat, humiliabitur*, Lucæ 14. Pro cujus confirmatione ſedulò perpendant Eccleſiæ Miniſtri id quod dicit Cornelius à Lapide explicans locum Proverbiorum 25. *In loco magnorum ne ſteteris*, ubi hæc ait, relata etiam à Quart. *de Proceſs. punct.* 12. *num.* 54. *Noli contendere de loco: etenim hæ contentiones naſcuntur ex ambitione, creantque periculum mali exitus belli, cum magna multorum clade, &c. Quo circa, priſci Romani, hanc, non generoſitatem, ſed ſtoliditatem cenſebant, eamque morte puniebant.*

Pro praxi itaque præſentis Textus, ſi non Epiſcoporum, qui ſæpè poſtremi adeuntur pro re-
mediis (& tamen iſtæ controverſiæ ab Epiſcopis 41
termi-

terminari debent, Barboſ. *ad Concil. Trident. Seſs. 25. de Regul. cap. 13. num. 41.*) ſaltem Sacrarum Cæremoniarum Magiſtrorum, ſeu eorum Viceſgerentis onus erit, quæſtiones, & diſſidia hæc prævidere ante ineundam Proceſſionem; & vel illa, ſi valent, componere, vel ad ſuum judicem remittere, vel ad ultimum, aliquod præſentaneum, extemporaneumque remedium ad-
42 invenire (optimo enim Sacrarum Cæremoniarum Magiſtro deeſse non debent media, & temperamenta extemporanea, atque inopinata in quibuſcumque caſibus) quo diſſidia temperent, & ſcandalum evitent in re tanti momenti, præſertim ubi agitur de majoritate, vel minoritate alicujus Ordinis, præcipuè Regularis: Inter quæ remedia illud excellentius erit, & promptius, ut contendentes, prævia proteſtatione, ſe ab-
43 ſtineant ab intereſſendo tali Proceſſioni, vel ſaltem ii, qui ultimum poſſeſſorium vel non habent, vel ſummariiſſimum non probant, ob deficientiam præſentaneorum jurium in illo loco, & tempore non facilè allegabilium: Ita conſultò in praxi, non ſemel obſervatum vidi, & quidem magna omnium approbatione, & rei Sacræ utilitate.

44 Aliud remedium ad contentiones de Præcedentia evitandas (tunc cùm maximè intereſt pro re maximè gravi, ut omnes Ordines Proceſſioni interſint) illud eſt, ut qui Præceſſor eſt, fiat ſicut miniſtrator, cujus exemplo omnia ad quie-
45 tem traduntur, & ad ſilentium, & fit ut Privilegia aſſerta ceſſent: quemadmodum hic Ferrariæ evenit anno 1708. tempore cl. mem. Card. de Verme Epiſcopi. Ob graviſſimam, publicam neceſſitatem (tempus enim erat, quo extera arma in Ferrarienſi ditione ſæviebant; Civitatemque totam ferè circumvallabant) indicta per eum fuit publica Proceſſio, & ſupplicatio pro die ſecunda Novembris. Totus Clerus Sæcularis, & Regularis invitatus fuit, etiam per modum conſilii, & hortationis, nec privilegiatis, ſeu exemptis indultum, ut omnes ſimul, ritè, & de more convenirent in Eccleſia Cathedrali; à qua ad nonnullas ſtatutas Eccleſias, pro ſtationum ſacrarum acquiſitione progredi decretum fuerat, ut Deus omnipotens, & miſericors, hos Populi ſui pœnitentiæ actus ſuſciperet, flagellumque iræ ſuæ averteret, quod jam (Comaclo ab Armis Cæſareis occupata) per Templa, & loca Diœceſis Ferrarienſis excurrebat. Aſt quoniam, cùm publica eſſe deberet ſupplicatio, quia publica, & gravis erat neceſſitas (convenientibus ſubſequenter cujuſcumque Ordinis etiam privilegiati Regularibus, qui in ordinariis Proceſſionibus infra annum, intereſſe non conſueverant) evenire poterat, ut diſſidia, & rixæ orirentur, ob præeminentiam locorum, prudentiſſimus Antiſtes, ut averteret ſcandala imminentia, & ne actus ille pœnitentiæ, ad ruinam potiùs inſerviret, quàm ad ædificationem, ſtuduit, ut fierent noviſſimi primi, & primi noviſſimi, Primus & tamquam ductor præibat ipſe Eminentiſſimus Cardinalis Epiſcopus, omnibus Cardinalitiis inſignibus depoſitis, fune circa collum, & lumbos alligata, nudatis pedibus procedens, in cinere, & cilicio, magnam Chriſti Crucifixi Imaginem manibus geſtans: ſubinde ſequebantur: primò Capitulum & Canonici, abſque ſolita Cappa, ſed unicè cum Rochetto non lacinioſo: dein Manſionarii, & ſimiliter Capellani Beneficiati ejuſdem Cathedralis cum Rochetto abſque manicis: poſtmodùm Curati, ſeu Parochi Civitatis, cum Stola, ſed ſine Cotta: Poſt hos ſequebatur Clerus ſæcularis Civitatis, veſtibus nigris, & talaribus induti, abſque ſuperpelliceo, ſed cum fune ad lumbos ligata. Pariter ſubſequebantur Regulares ſoliti ad interveniendum Proceſſionibus ordinariis per annum, juxtà antianitatem temporis, ita ut antiquiores primi eſſent, & inter illos digniores, ſeu graduati. His expeditis, ſubintrarunt alii Regulares privilegiati, & exempti. Sed nullo inter illos ſervato ordine, ut omnis præeminentiæ jurgium evitarent: nam bini videbantur (ſit pro exemplo) Monachi Caſinenſes, bini Canonici Regulares; deinde bini Clerici Regulares: Bini ex Societate Jeſu: ſubinde unus Monachus Olivetanus cum uno Presbytero Oratorii; unus Canonicus Lateranenſis cùm uno Clerico Regulari Somaſchenſi, vel Miniſtrantium Infirmis: & ſic unus Ordo dici non poterat continuatus; imò rari erant qui cum ſocio æqualis Ordinis incederent. Confraternitatibus Laicis deinde datus locus fuit ab antiquioribus inchoando: demùm tota familia Epiſcopi ſubſequebatur, à nobilioribus incipiendo, ita, & taliter ut poſtremus locus, qui in aliis Proceſſionibus, digniori ſervatur, à domus ſuæ coquo, & ſtabuli mediaſtino occuparetur, ita ut verè dici poſſet, quòd facti fuerint primi noviſſimi, & noviſſimi primi, cùm locus vilior teneretur à majoribus, & dignior à minoribus, ad hoc ut quæcumque præcedentiæ lites, bonorum operum deſtructivæ evitarentur. Quod totum, licèt diffusè, dictum ſit ad confuſionem illorum qui in Sacro jurgia ſuſcitare ſtudent, vanis præeminentiæ titulis.

Similem huic Proceſſionem narrat Macrius 46
Hierolex. in verbo Litaniæ, in uſu eſſe, ordine inverſo apud Clerum Eccleſiæ Andegavenſis in Proceſſione Feriæ quartæ Rogationum.

De præeminentiis Ordinum Cleri tum Sæcularis, tum Regularis multæ diſputationes, & inſpectiones faciendæ eſſent, quæ totum librum implerent, adeò variæ, & diſcrepantes, inſtabileſque ſunt inter ſe.

Quo verò ad Confraternitates laicas, hoc cer- 47
tum eſt, Antiquiores præcedere debere junioribus, Pignatell. *T. 4. Conſ. 76. num. 1.* Rota coram Bichio, *deciſ. 566. num. 1.* & quod Romæ ſervatur, ubique locorum ſervandum eſſe. *S. C. Ep. 26. Aug. 1593.* Ricciull. *lucubr. Eccl. lib. 4. cap. 16. §. Quoniam.* Quæ reſolutio adeò placuit Pontifici Clementi VIII. ut ſemper tali pacto reſcribendum eſſe decreverit, in caſibus occurrentibus; & ſi opportunum vidiſſet, generalem Conſtitutionem fieri mandaſſet ſuper hoc, ut teſtantur cum Ricciull. *d. l.* Campanil. *in diverſ. Juris Canonici, rubr. 12. c. 13. num. 123.* Barboſa *de pot. Epiſc. alleg. 78. num. 24.* A Decretis verò Epiſcopi in materia præcedentiæ inter Confraternitates, nullam dari appellationem, neque reclamationem, ſive proteſtationem, ex vi Conſtitutionis Gregorii XIII. quæ eſt 84. & incipit *Expoſcit, &c.* advertit Gratian. *deciſ. 203. num. 1.*

Poſ-

Poſſunt tamen inter dictas Confraternitates fieri
pacta, & tranſactiones abſque Sedis Apoſtolicæ
Beneplacito, *c. 2. de pact. l. 6.* Rota coram Se-
raph. *dec.* 81. *allegat.* à Ricciull. *d. l. §. Qua ra-
tione*, quia iſtæ Confraternitates Laicales nullam
48 faciunt figuram in Eccleſiaſtica Hierarchia, ex
Urſaya *T.* 3. *p.* 2. *d.* 23. *n.* 54.

Seraphinus verò clariùs loquitur *in decif.* 22.
Calaguritana Praeminentiarum, *num.* 2. & con-
tra opinionem Ricciulli, qui eum allegat, pa-
tentiſſimè decidit, dum ait, *ſuper praeminentia
non poſſe fieri concordiam abſque Superioris au-
thoritate*. Verùm Seraphini caſus eſt circa Col-
legiatam, non verò circa Confraternitatem; un-
de, cùm, ut diximus, Confraternitas nullam fa-
ciat figuram in Ordine Hierarchico ſtare poteſt,
quòd inſcio Ordinario fieri poſſit tranſactio, &
conventio.

49 *Remoto riſu, mutuoque colloquio*. Immodeſtia,
& vanus oculorum aſpectus, nugæ, & riſus ma-
ximè deteſtantur in proceſſionibus à Quart. *d. l.*
num. 48. 49, ex hujus Rubricæ vi: quapropter 50
nonnulli Epiſcopi ſub gravi pœna, prohibuerunt
Fœminis ad Feneſtras ſe exhibere tempore Pro-
ceſſionis, ut videant, & videantur, *Synod. Fer-
rar. Verme*, *pag.* 106. pro quo caſu ſciendum
eſt, Conſtitutiones Synodales præferri juri com- 51
muni, Barboſ. *de Ep. p.* 3. *alleg.* 93. *numer.* 23.
Ratio autem quæ movit Summum Pontificem ad
hoc ſtatuendum, & quæ removere deberet om-
nes, præſertim Eccleſiaſticos Proceſſionibus in-
tereſſentes ab immodeſtia, colloquiis, nugis, ri-
ſu, & à vana oculorum inſpectione, eſt princi-
paliter quia Proceſſiones inſtitutæ fuerunt ad oran-
dum, & colloquendum cum Deo; ad ipſum
Deum laudandum, & Sacris precibus glorifican-
dum, eſt autem non pauca irreverentia, eo tem-
pore, quo quis cum Deo loquitur, ipſo poſtha-
bito, divertere ad colloquia impertinentia cum
hominibus, ad ſcurrilitates, ad cachinnos, &
vanitates, nec hoc modo Populus ad pietatem
allicitur,

§. IV. Laici à Clericis, Fœminæ à Viris ſeparatæ orantes proſequantur.

52 Hæc diſtinctio magnæ utilitatis eſt in rebus
præſertim Sacris: ſicuti enim Ordines Hierarchi-
ci inter ſe diſtinguuntur ad Altare, ita & inter
alia Sacra debet intercedere iſta naturæ, & gra-
duum ſeparatio, ne confundantur Ordines ſpiri-
tualis militiæ; & ut nihil interſit inter Sacrum,
53 & profanum, ad quem finem vetus mos fuit in
Eccleſiis Clericos à Laicis, cancellis ſecernere,
Durant. *l.* 1. *c.* 17. *n.* 3.

54 Locus Laicorum eſt immediatè poſt Sacros Mi-
niſtros; & laudabilis mos erit, ſi bini bini, &
ipſi procedant, ad evitandum tumultum, ſicuti
bini bini procedunt Laici Confraternitatum ſacco
induti in Proceſſionibus, qui pro Collegiis Chri-
ſtianorum uſurpantur. Durand. *l.* 1. *c.* 26.

55 Quo verò ad Fœminas hæc ſtatuit D. Carolus,
Act. p. 4. *Inſtruct. var.* — Mulieres *moneantur,
ut nonniſi velatæ incedant; nec ſit aliquis, qui
in Proceſſione Clero miſceatur: ſed omnes poſt
Clerum Homines, & poſt eos, Mulieres, omneſ-
que cum devotione, & ſilentio procedant*.

Quærit in hoc Argumento Quart. de *Pro-* 56
ceſſ. punct. 3. *num.* 168. An Proceſſiones Fœmi-
narum ſint licitæ, ac permittendæ? & reſolvit
affirmativè, quia per ſe loquendo, non ſunt il-
licitæ, niſi fiant tempore Nocturno. De facto
S. Gregorius Magnus, ſuis temporibus, ordina- 57
vit Proceſſiones Mulierum, *de ſepe. Proceſſion.
ſect.* 1. *punct.* 5. Sed ſegregatim à Viris, & ſi ra-
tionabiliter non timeatur inde ſequuturum gra-
ve ſcandalum. De facto Ritus ſegregandi Mu-
lieres à Viris in Sacris functionibus, antiquiſſi-
mæ originis eſt. De quo vide Durant. *l.* 1. *c.* 18.
num. 2.

§. V. Præferatur Crux, & ubi fuerit conſuetudo, vexillum Sacris Imaginibus inſignitum, non tamen factum militari, ſeu triangulari forma.

58 Crucis Vexillum in omnibus Proceſſionibus à
Chriſti-fidelibus indictis ſemper effertur, nulla
excepta, etiam privata, etiam nocturna; nam
ubique Salvatoris noſtri Signum eſt, & diſtin-
guit Eccleſiaſticas cohortes, ut notat Pignatell.
59 *conſ.* 30. *num.* 7. *Tom.* 4. Uſus iſtius prælationis
antiquiſſimus eſt, ut apparet ex S. Cyrill. *l.* 6.
contra Julianum, & *Socratem*, *cap.* 8. aliiſque
apud Gretſer. *l.* 1. *c.* 84. *l.* 2. *cap.* 30. & Quart.
conſid. 2. *punct.* 6. *num.* 18. Atque hoc fit, ad
demonſtrandum Fideles nomen dediſſe Chri-
ſto Crucifixo, & ob hoc, ſub ejus ſignis mili-
tare.

60 Nullum adeſt præceptum, quod obliget ad
præferendam Crucem cum Imagine Chriſti Cruci-
fixi, vel nudam. Genericè loquendo, ſufficit,
ut Crux ex duplici haſta elevetur, cujuſcumque
materiæ ſit. Nonnulli Ordines Regulares, imò
61 nonnullæ Confraternitates pauperiores, & humi-
liores, uſum habent elevandi Crucem nudam li-
gneam, & hoc videtur quòd ſit ad demonſtran-
dam paupertatem, & mendicitatem ſui, non au-
tem ad ſtatuendum ritum, ſeu ad limitandam in
aliis Crucibus hanc nuditatem. Attamen præſens
Textus dum dicit: *Præferatur Crux*, nihil aliud
præcipere demonſtrat, quàm ſimplicis, & nudæ
Crucis prælationem; ideòque qui ſine Imagine
Chriſti Crucifixi eam deferunt, contra ritum non
agunt. Si verò adſit Imago, hæc erit ſemper 62
converſa ad populum præeuntem. Non ita tamen
erit Crux, quæ Archiepiſcopos, & Cardinales
præcedit; nam Imaginem deferre converſam ad
dictos ſeu Archiepiſcopos, ſeu Cardinales, ex Ri-
tu Pontificalis, & Cæremonialis Romani. Hæc
Crux in Proceſſionibus Regularium, debet defer- 63
ri à Laicis Religioſis, non autem à Profeſſis jux-
tà reſcriptum *S. C. Epiſc.* reſcriptum *ſub* 16.
Septembris 1718. relat. ab Urſaya, *T.* 3. *p.* 1.
d. 5. *num.* 42.

Conſuetudo eſt, ut è Cruce Regularium, & 64

Confraternitatum pendeat Palliolum Sacris Imaginibus pictum prout magis lubet, ſed ferè ſemper iſtæ Imagines ſunt Sancti, ſeu Myſterii titularis illius, ſeu Ordinis, ſeu Confraternitatis. Hoc decet ſericum eſſe, & phrygio opere elaboratum, ſive acu pictum, ut rei agendæ ſplendori par ſit; Inſervitque ad diſtinctionem, & ad deſignandam inferioritatem illius Ordinis Regularis, ſeu Confraternitatis à Clero Sæculari, qui unicè Crucem abſque ullo Velo deferre poteſt in ſignum ſuperioritatis, ut jam alibi diximus.

65 Quoad formam verò, ſeu figuram iſtius Pallioli, caveri debet, ne militare Vexillum præſe-
66 ferat, neque ſit triangulare: quamvis enim Proceſſio in plura agmina diſtributa, myſticè exercituum militantis Eccleſiæ contra adverſarios humani generis repræſentet, attamen ſua propria inſignia habet; non verò Galeam, Scutum, & Haſtas, ſed Crucem, Virtutes, & Orationes, Quart. *d. num.* 32. Igitur Vexillum ad normam militaris eſſe non debet, neque triangulare, utporè ſunt illa, quæ adhibentur in re militari, quæ ſubjiciuntur, & humiliantur ad pedes Dei exercituum, tunc quando Proceſſionaliter defertur in Euchariſtiæ Sacramento à Sacerdote: atque adeò abhorret Eccleſia ab hoc militari, ſo-
noro, imò ſtrepenti bellico ritu, ut S. Congr. 67
Immunit. in una *Soanen.* 2. *Decembris* 1698. relata à Ricc. *Synopſ. verb. Proceſſio*, edictum Epiſcopi prohibens explodi tormenta bellica dum fiebant Proceſſiones, fortiter ſuſtinuerit; & è contrà, edictum Curiæ Laicæ permiſſivum poſt peractam Proceſſionem refelleret, prout de jure.

Conſueta, & approbata Vexilla in Proceſſio- 68
nibus ſunt, vel ab ipſamet Cruce pendentia, aperta tamen, & patentia, ut Imagines ibidem pictæ videantur; & ſolent eſſe non multùm ampla, nec valdè gravia, ad hoc ut Crucifer valeat illa elevare, & portare. Vel ſunt magna, ampla & pretioſa, atque ut plurimùm ex ſericovilloſo aurophrygiato, vel ex alio pretioſiori panno, cum Imagine Sacra, vel Symbolo Sacromorali aut picto; quæ duplici haſta elevata, à duobus portitoribus robuſtis, & laceroſis deferuntur. Alia ſunt quoque Vexilla ad militarem formam conſtructa, quæ humero deferuntur more bellico: Cùmque iſta ſint figuræ triangularis, cum barbis pendentibus, omninò arcenda ſunt, nec adhibenda in Proceſſionibus, prout illa quæ præſens Rubrica deferri, ſeu adhiberi prohibet.

§. VI. Edendi, ac bibendi abuſum, ſecumve eſculenta, & poculenta deferendi in Sacris Proceſſionibus, agriſque luſtrandis, & Suburbanis Eccleſiis viſitandis, tollere Parochi ſtudeant: ac fideles, præſertim die Dominica, quæ proximè Rogationes antecedit, quàm hæc dedeceat corruptela, ſæpiùs admoneant.

69 Non tantùm in Italia, ſed extra quoque, iſte abuſus edendi, & bibendi, necnon eſculenta, & poculenta deferendi in Proceſſionibus inolevit: nam *Sacerdotale Brixinenſe* à me in his Commentariis ſæpiùs allegatum, verba faciens de *Proceſſionibus*, *diſt.* 10. *cap.* 12. *pag. m.* 516. hæc reformanda in Sacris Proceſſionibus ſtatuit, his verbis: *Ac cùm his Sacris Proceſſionibus, multa ſæpè indecentia, fabulæ, riſus, detractiones, potationes, cantiones ineptæ, & his ſimilia (proh dolor!) miſceri ſoleant, vigilent ſanè Parochi, & Sacerdotes, pro Concionibus, talia ferventer reprehendere, imò & tollere: Operam pariter dantes, ne Populus Proceſſiones præſumat inſtituere, niſi ipſe Parochus, vel alius ab eo deputatus Sacerdos interſit: ac dictoſque errores ſeriò advertat, ne quod Eccleſia Sancta Dei, ad Deum placandum ſalubriter inſtituit, ad provocandam iram potiùs Dei peragatur.*

Placuit totum Paragraphum per extenſum tranſcribere, eò quia præter potationes, & comeſſationes in Proceſſionibus prohibitas, adſunt alia quoque ſedulò à Parochis advertenda, & prohibenda; atque præcipuè mentio fit de onere, quod ſibi incumbit in Sacris concionibus, admonendi Populum circa iſtos abuſus.

70 Acriter enim contra hanc corruptelam invehitur Quart. *d. punct.* 12. *abuſ.* 6. *num.* 55. Et quia ejus verba affabrè inſerviunt ad explicandum noſtrum Textum, illa prout ſtant, referre non pigeat. -- *In publicis, & Sacris noſtris ſupplicationibus, ſi paulò procedatur longiùs*, (Intellige de Proceſſionibus, quæ fiunt in locis ſuburbanis, & ruralibus, in agriſque luſtrandis, prout de his loquitur Textus;) *non verentur plures ad jentacula, & comeſſationes divertere, ſive eſcas ſecum deferant, ſive emant in via*, (hinc tollendus eſt
abuſus vendendi comeſtibilia, & cauponas ape- 71
riendi tempore Sacrarum Proceſſionum, ne commoditas præbeatur guloſis ea emendi, ſive ingrediendi in illas) *tamquam ſi animi tantùm cauſa, ruſticatum, vel ambulatum irent. Cùm tamen quando celebrantur Sacræ Proceſſiones, non ſit tempus replendi ventrem eſcis terrenis, ſed mentem piis affectibus; unde Sidonius, l. 5. Ep. 14. inquit: Hebetantur ſupplicationes prandiorum obicibus.*

Nec à Rituali Romano exordium habuere iſtæ prohibitiones: Fortiter contra tales corruptelas conclamavit Concilium Colonienſe 3. *tit. Conſueta*, his verbis: *In Proceſſionibus Clerici non divertant ad jentacula.*

Quod de Clericis dixit Colonienſe Concilium, hoc de toto Populo Proceſſiones comitante intellexit Rituale Romanum, nullum excipiens, & imponens onus Parochis, ut in Sacris Concionibus de hoc abuſu vitando Populos moneant. Cùm igitur Rituale non diſtinguat, Clericos à Laicis circa hunc abuſum, nec nos diſtinguere debemus: per ly enim *Fideles*, ſatis clarè conſtat ſignificari omnes Chriſtianos.

Quale verò peccatum ſit, in Sacris Proceſ- 72
ſionibus dicere ad jentacula, & comeſſationes, licèt Quart. *d. l. num.* 56. non excedere

culpam

culpam venialem afferat, attamen ratione ſcandali, poteſt eſſe grave peccatum contra ſtatuta Eccleſiæ, Summorum Pontificum, & Conciliorum Decreta.

§. VII. Proceſſiones priùs fieri debent, deinde Miſſa ſolemniter celebrari, niſi aliter ob gravem cauſam interdum Ordinario, vel Clero videatur.

73 Loquitur hic Textus de Proceſſionibus Rogationum, & Litaniarum majorum, Purificationis, Palmarum, &c. quibus ex inſtitutione adnexa eſt Miſſa ſolemnis: tunc enim niſi ob gravem rationem diſpenſari non poteſt à celebratione Miſſæ, quia ordo, & ritus maneret incompletus; Et vi Sacrificii, efficaciùs impetratur id, quod per publicam ſupplicationem poſtulatur. *Conc. Prov.* 4. Gavant. *Enchirid. verb. Proceſ. num.* 25.

Graves verò cauſæ, quæ à celebratione Miſſæ
74 in hoc caſu poſſunt diſpenſare, debent cognoſci, & pro illis dignoſcendis valet tam Ordinarius, quàm Clerus, eò quia talis caſus de repente oriri poteſt, ut nonniſi cum magno Cleri, & Populi adſtantis incommodo, valeat de illa Ordinarius moneri: ideoque Clerus, & ex Clero principaliores, de conſenſu noſtri Textus, tali tempore, poſſunt diſpenſare à celebratione Miſſæ, non verò à Proceſſione: ubi nota, poteſtatem Cleri limitatam eſſe tantummodò ad Miſſam celebrandam, quia ad hanc celebrationem Epiſcopus non poteſt cogere Sacerdotes, niſi Sacerdotum interſit libera voluntas, & commoditas, Paſqualig. *de Sacr. nov. leg. T.* 2. *q.* 844. *n.* 11. niſi unus tantùm ſit celebrans.

Cæterùm Proceſſio, genericè loquendo, non habet neceſſariam connexionem cum Miſſa; nam ut plurimùm, Proceſſiones celebrantur tempore veſpertino, & præcipuè extraordinariæ. Eſt tamen valdè expediens, quando fieri poſſit, adjungere Miſsam ſolemnem, ut, quemadmodum ſupradiximus, vi ſacrificii efficaciùs impetretur id quod per publicam Proceſsionem poſtulatur.

Proceſsio tamen cum SS. Euchariſtia, ex vi 75
Textus, ut ſuo loco dicemus, celebratur poſt Miſsam, in qua duæ Hoſtiæ conſecrantur: quod intelligendum eſt etiam per totam Octavam, ubi conſuetudo ſit de die in diem, per Parochias, tales Proceſsiones celebrare. Ita ſapientiſsimè ſtatuit *in Synodo Ferrarienſi* Card. de Verme, *c. de Proceſſionibus, pag.* 105. his verbis: *A prandio nulla inſtituatur, nec edicatur Proceſſio præcedens, aut ſubſequens Veſperas, in qua Auguſtiſſimum deferatur Sacramentum; Aptius enim omnibus temporibus eſt antemeridianum, utpotè magis ſavens devotioni, & reverentiæ debitæ Sacro operi, & Venerabili: in quò magis venerandus Chriſtus, quò magis in noſtram utilitatem ſub velo Sacrorum accidentium ſe dimittit, & oſtendit nobis ſe amicum ſummoperè diligentem.*

Atque adeò verum eſt, quòd multæ Proceſſiones celebrentur ſine Miſſa, ut ferè omnes tempore Veſpertino indicantur, & peragantur, in
quibus tamen id vetitum eſt, ne protrahan- 76
tur ad tempus nocturnum, atque ita ſint diſponendæ, ut propè Solis occaſum abſolvantur.

§. VIII. Proceſſiones autem quædam ſunt ordinariæ, quæ fiunt certis diebus per annum, ut in Feſto Purificationis B. Mariæ ſemper Virginis, & in Dominica Palmarum, & Litaniis majoribus in Feſto Sancti Marci, & in minoribus Rogationum, triduo ante Aſcenſionem Domini, & in die Feſto Corporis Chriſti, vel aliis diebus pro conſuetudine Eccleſiarum.

77 Dicuntur ordinariæ iſtæ Proceſſiones, quia omni, & ſingulo anno fiunt, & ſunt de Rito Eccleſiæ, & quidem reſpectivè, antiquiſsimo. Ideò de iſtis præſcribitur ritus, & ordo in hoc Rituali, qui eſt immutabilis, neque hoc loco explicandus. Quæ dicenda erunt, habebit Lector in particularibus Titulis cujuſcumque Proceſsionis. Notandum tamen, quòd ritus ferè idem eſt in omnibus, ubi de Litaniis agitur, nec mutatur ordo, niſi in Precibus particularibus.

§. IX. Quædam verò ſunt extraordinariæ, ut quæ variis, ac publicis Eccleſiæ de cauſis in dies indicuntur.

78 Proceſsiones ordinariæ jam antea dictæ, & enumeratæ non exigunt, ut quot annis ab Epiſcopis indicantur, cùm ordo Eccleſiæ de ſe illas inducat, niſi opus ſit aliqua remedia præſtare, vel horas anticipare, vel demùm aliquid novi introducere circa exteriores Cæremonias, ſalvo ſemper remanente ordine, & ritu Eccleſiaſtico.

79 Proceſsiones verò extraordinariæ cùm certum tempus non habeant, indigent ut circa eas edictum, ſeu monitum Indictionis publicetur per
80 aliquot dies antè, ad hoc, ut qui intereſſe debent, poſsint diſponi, & præparari. Formulam hujus edicti, atque nonnullas circa illud adnotationes tradit Monacell. *T.* 3. *tit.* 3. *for.* 6. qui etiam enumerat aliquas occaſiones talium extra-
ordinariarum Proceſsionum indicendarum, cau- 81
ſam, & Bonum publicum reſpicientium. Ex. gr. Ad Serenitatem, Pluviam, Pacem, & Sanitatem petendam; Pro electione Summi Pontificis (ſi diutiùs immoretur ad ejus electionem;) quibus adde Proceſsiones pro Gratiarum actione; pro translatione inſignium Sanctorum Reliquiarum; pro indicendo, & publicando Jubilæo Univer-

ſali, ad placandum Deum occaſione Peſtis, Famis, Belli, Sterilitatis, Inundationis, Terræmotus, & ſimilium, quarum meminit idem Monacell. *T.1. tit.5. aduot. ad form.7. num.24. & ſeqq.* & eas referunt quoque Barboſa *in ſumm. dec. Apoſt. verb. Proceſſio, num.23.* Pax Jordan. *Elucubr. T.2. l. 7. tit. 14. num. 57.* Card. de Luca *de Jurisdictione, diſc. 100. num. 9.* Quibus
82 extraordinariis Proceſſionibus, Regulares exempti, & privilegiati, ſi vocati ſint, intervenire tenentur ſub pœna Cenſurarum, ut alibi dictum fuit; niſi Apoſtolica privilegia contrarium diſponentia, habeantur Concilio Trid. poſteriora.
83 Quoad terminum Proceſſionum ſciendum eſt, quòd generaliter loquendo, juxta inconcuſſum principium Sacrorum Rituum, in illa Eccleſia terminare debent, à qua incipiunt: attamen nonnullæ ſub iſta regula non cadunt; & ſunt illæ, quæ ad determinatum locum diriguntur,
ut ibi ſiſtant, prout in illarum enumeratione, 84
ſuis Titulis, videbimus.
Nec Epiſcopus in caſu contraventionis indul- 85
gere debet renuentibus ſine legitima cauſa ad Proceſſiones intervenire; & ſtatim ad aliorum exemplum, occurrere debet ſcandalo, quod per Populum, ex inobedientia, & non interventu conceptum fuit: namquemadmodum publica, & notoria eſt contumacia, ita etiam expedit, ut videatur ſtatim publica punitio. Ita cum de Luca, *diſc. 100. num. 21. de Jurisdict.* ſentit Monacell. *T. 3. tit. 3. ad form. 6. num. 3.* Sed ad particulares, & ordinarias Proceſſiones nos confert Rituale; ideò ad eas explicandas accedamus.

DE PROCESSIONE
In die feſto Purificationis Beatæ Mariæ ſemper Virginis,

TITULUS SEPTUAGESIMUS SEPTIMUS.

S U M M A R I U M.

1 Gavantus *diffusè ſcripſit de hac Proceſſione.*
2 *Proceſſio hæc ſpectat ad Parochos.*
3 *Proceſſio iſta poteſt fieri ab Epiſcopo.*
4 *Hæc Proceſſio transferri non poteſt.*
5 *Etiam ſi occurreret in Dominica Quinquageſimæ.*
6 *Vel in Feſto Titulari, vel Patroni.*
7 *Inſtitutio hujus Feſti, & Proceſſionis.*
8 *Quare hoc Feſtum diſtincta Proceſſione colatur?*
9 *Myſterium, & ſignificationis hujus Proceſſionis.*
10 *Proceſſio iſta fit cum Candelis accenſis.*
11 *Candelæ priùs debent benedici, & diſtribui.*
12 *Candelæ iſtæ poſſunt adhiberi ad alios uſus communes.*
13 *Verſiculi* Procedamus in Pace, *origo.*
14 *Verſiculus iſte olim canebatur in omnibus Proceſſionibus.*
15 *Reſtrictus fuit ad duas tantùm Proceſſiones.*
16 *Miſſale Romanum quare dicatur* reformatum?
17 *Subdiaconus in Proceſsione debet habere Planetam plicatam.*
18 *Ordo hujus Proceſsionis.*
19 *Subdiaconus non eſt duplicandus.*
20 *Campanæ pro hac Proceſsione pulſantur.*
21 *Proceſsio hæc per quam Portam egrediatur, & ingrediatur?*

1 CIRCA hanc Proceſsionem, præcipuas, & quidem doctiſsimas adnotationes ſcripſit, ac evulgavit Gavantus *p. 4. t. 14.* explicans *Rubricas Miſſalis Romani:* necnon Quartus *de Proceſſionibus, ſect. 2. punct. 1. num. 61. 62.* atque Caſtaldus *Prax. l. 3. ſect. 3. cap. 5. & 6.* & ſimiliter alii Sacrorum Rituum Scriptores: quare pauca remanent à me dicenda: Attamen, ut propoſito meo ſatisfaciam, Rubricas de hac Proceſsione tractantes, qua par eſt, brevitate perpendam, nonnulla afferens ſcitu maximè utilia pro recta praxi ejuſdem Ritualis in hoc ne-
gotio, quod de juribus Parochialibus eſſe, at- 2
que ideò ad Parochos ſpectare declarat Aloyſ. Ricc. *p. 4. Reſol. 305.* & cenſuit *S. C. R. in Alatrina 3. Martii 1633.*
Poteſt tamen hæc Proceſsio fieri ab Ordina- 3
rio, qui ſuper omnes Parochos eſt, & propter hoc inter Pontificales functiones enumeratur à Caſtald. *d. l. 3. ſect. 3. c. 6.*
Inſuper numquam hæc Proceſsio transferri 4
debet, quamvis occurreret in Dominica Septuageſimæ, Sexageſimæ, vel Quinquageſimæ. In 5
hoc caſo, Officium tantummodò transfertur: Pro-
ceſsio verò fieri debet ritu præſcripto: quod di- 6
ctum ſit etiam ſi occurreret Feſtum Patroni, vel Titularis, Caſtald. *d. l. c. 3. n. 3.*
Feſtum Purificationis Beatæ Mariæ Virginis ex 7
antiquiſsima inſtitutione eſt tam in Orientali, quàm in Occidentali Eccleſia. Ejus antiquitas apertè colligitur *ex cap. Pronunciandum, de conſecr. diſt. 3. & c. Conqueſtus,* de *Feriis.* Et probatur à Cardinal. Baronio in Not. ad Martyrolog. ſub die 2. Februarii. Atque diſtincta
Proceſsione colitur, ad demonſtrandum iter 8
factum à Beatiſs. Virg. ad Templum, ut Filium 9
Unigenitum ſuum Sacerdoti præſentaret: ſe ſeque

juxta

joſta ritum antiquæ legis purificaret: quæ omnia, & ſingula enunciantur Canticis, Pſalmis, Verſiculis, & Antiphonis huic Proceſsioni aſsignatis; & adhibitis, ad quas explicandas procedimus.

§.I. Completa Benedictione, & diſtributione Candelarum, ut in Miſſali Romano reformato, fit Proceſſio; & primò celebrans imponit incenſum in Thuribulum: Deinde Diaconus vertens ſe ad Populum, dicit: *Procedamus in pace, &c.*

10 Ex quo cum Candelis accenſis fieri debet hæc
Proceſsio, non poteſt illa initiari, niſi priùs eæ-
11 dem Candelæ ſint benedictæ, & diſtributæ; de
qua diſtributione multa animadvertenda pro re-
cta praxi tradit Barboſa *de Par. p.* 1. *cap.* 12.
num. 56. 57. 58. Notat in hoc argumento Paſ-
qualig. *de Sacr. Nov. Leg. T.* 2. *quæſt.* 834.
cum Tamburino *de Sacr. Miſs. l.* 1. *c.* 2. §. 3.
num. 3. Cereos benedictos in die Purificationis
B. Mariæ Virginis poſse adhiberi abſque pecca-
12 to etiam veniali, ad uſus communes: & ratio
eſt, quia Benedictio non adhibetur ad dedican-
dos Cereos ſervitio, & obſequio Divino, ſicuti
quando benedicuntur Veſtes Sacræ; ſed ſolùm
ad tribuendam habilitatem, ut poſsint inſervire
etiam pro alio uſu Sacro, qui tamen non eſt
determinatus, ſed determinatur juxta devotionem
Fidelium: & ideò non ponitur aliquis obex, ne
poſsint inſervire, etiam pro uſibus communibus.
Imò videntur benedici etiam in uſus communes,
ita ut primò, & per ſe benedicantur in ordine
ad illum Ritum deferendi eos accenſos in Proceſ-
ſione, & ſecundariò pro humanis uſibus, ſicut
benedicuntur Comeſtibiles, Naves, Thalami, &c.

quod videtur indicari in prima Oratione Benedi-
ctionis dum dicitur: *Ut has Candelas ad uſus
hominum, & ſanitatem corporum, & Anima-
rum, &c. Benedicere, &c.* Hæc Paſqual. *l. c.*
quæ referuntur etiam ad id, quod diximus *in Ti-
tulo 46. de Benedictione Candelarum extra diem
Purificationis, in fine.*

Verſiculus, *Procedamus in Pace* eſt antiquiſsimi 13
uſus in Eccleſia, & olim in omnibus Proceſsio-
nibus adhibebatur; ſed poſteà in Miſſali reforma- 14
to à Summis Pontificibus Clemente, & Urbano
Octavis, reſtrictus fuit ad duas tantummodò Pro- 15
ceſsiones, nempè ad illam Candelarum, & ad illam
Palmarum, prout hodie in uſu eſt; atque hoc
Verſiculo indicitur initium Proceſsionis faciendæ:
quo audito, Crux elevatur, & inſtruitur Proceſ-
ſio juxta Ritum.

Porrò non ſine cauſa, Rubrica ponit verbum 16
illud *Reformatum* ad Miſſale; nam qui ſcienter,
alio Miſſali, quàm reformato utuntur, incurrunt
peccatum mortale, Garzias *de Beneſ. p.* 3. *c.* 1.
num. 156. Otioſa enim nulla debet eſſe ſyllaba in
conſtitutionibus Apoſtolicis, Card. de Luc. *de
Off. vacan. ſ.* 231. *num.* 35.

§.II. Præcedit Thuriferarius cum Thuribulo fumigante: deinde Subdiaconus paratus deferens Crucem, medius inter duos Acolythos cum Candelabris, & Candelis accenſis: ſequitur Clerus per ordinem: ultimò celebrans cum Diacono à ſiniſtris: omnes cum Candelis accenſis in manibus: & cantantur Antiphonæ ſequentes: *Adorna, &c.*

Omnes iſti ritus explicantur à Gavanto,
loco ſupradicto. Caſtaldus verò *l. c. n.* 4. non-
nulla addit in Rituali non notata; nempè quòd
17 Subdiaconus deferens Crucem, debet habere Pla-
netam plicatam; & Clerici ſuperpelliceis indu-
18 ti, procedere debent bini bini per ordinem:
primo juniores, deinde ſeniores, cereos arden-
tes in manibus geſtantes; ita ut qui à dextris,
dextera; qui verò à ſiniſtris, ſiniſtra Candelam
deferant. Ultimus omnium ſit Sacerdos cele-
brans cum Pluviali violaceo: & ſi plures habe-
ri poſsint Miniſtri, erunt Diaconus, & alter
Subdiaconus, planetis plicatis, illi miniſtran-
tes; quamvis Gavantus *l. c.* huic Subdiaconi re-

plicationi ſatis rationabiliter adverſetur, eò quia 19
ſufficit Diaconus ad ea, quæ ſunt per Sacerdo-
tem facienda: Ultra quam quòd etiam in Pro-
ceſsionibus ubi Subdiaconus Crucem defert, non
duplicatur, ſed Sacerdos cum ſolo Diacono exe-
quias perſolvit: nec datur caſus in quo Mini-
ſtri præcipui Altaris duplicentur ſub eodem mi-
niſterio.

Verſiculi, & Antiphonæ adhibendæ in hac Pro-
ceſsione deſumuntur ex pluribus Evangelii locis,
& alternatim cantantur; imò ſi longa fuerit Pro-
ceſsio, repetuntur. Interim verò pulſari Campa- 20
nas præcipit idem Caſtald. *l. c.* ob ſolemnem fun-
ctionem, quæ in Eccleſia agitur.

§.III. Ingrediendo Eccleſiam cantatur: *Obtulerunt, &c.*

21 Proceſsio hæc ſi fieri poteſt, egredi debet per Portam lateralem, & minorem, ut ingrediatur per majorem: rationabilior enim in hoc caſu eſt ingreſſus in Eccleſiam quàm egreſſus ob adimplementum Myſterii quod ſignificatur, nempè iter Mariæ Virginis ad Templum.

§.IV. Finita Proceſſione, Celebrans, & Miniſtri, depoſitis violaceis, accipiunt paramenta alba pro Miſſa. Et Candelæ tenentur in manibus accenſæ, dum legitur Evangelium, & iterùm ad elevationem Sacramenti, uſque ad Communionem.

Vide quæ adnotavit Gavantus, & Caſtaldus locis citatis.

DE

DE PROCESSIONE

In die Palmarum,

TITULUS SEPTUAGESIMUS OCTAVUS.

S U M M A R I U M.

1 Gavantus *multa de hac Proceſſione ſcripſit, & omnes excelluit.*
2 *Proceſſio Palmarum de juribus Parochialibus eſt.*
3 *Epiſcopo competit Benedicere Palmas, cineres, &c.*
4 *Poſt Epiſcopum competit prima dignitati.*
5 *Quare fiat hæc Proceſſio in Dominica ultima Quadrageſimæ?*
6 *Ejus origo antiquiſſima.*
7 *Palma & Oliva cur adhibeantur?*
8 *Deficientibus Palmis, & Olivis, quinam Rami benedicendi poſſint.*
9 *Proceſſio hæc eſt triumphalis.*
10 *Sterni poſſunt alii Rami plantarum diverſarum.*
11 *Benedictio & diſtributio Palmarum non cadunt in Proceſsione.*
12 *Proceſsio hæc incipit à Verſiculo:* Procedamus in Pace.
13 *Ordo hujus Proceſsionis.*
14 *Veſtes adhibendæ in hac Proceſsione.*
15 *Violaceus color convenit in luctu.*
16 *Crux velata eſſe debet, & habere Palmam alligatam.*
17 *Antiphonæ, & Verſiculi unde deſumantur?*
18 *Proceſsio à quo latere incipiat?*
19 *Quot Cantores ingrediantur Templum?*
20 *Author Carminum quæ hac occaſione cantantur.*
21 *Percuſsio cum Cruce qualiter fiat, & cur?*
22 *Magiſtro Cæremoniarum incumbit expeditio hujus cantus.*
23 *Percuſsio cum haſtili Crucis, una eſſe debet.*
24 *Ingreſſus fit eodem ordine, quo egreſſus.*
25 *Crux quando deponenda à Subdiacono?*
26 *Rami olim geſtabantur ad totam Miſſam.*
27 *Hodie ad ſolam Paſsionem geſtantur.*
28 *Uſus, & conſervatio horum Ramorum.*
29 *Percuſsio cum Ramo Palmæ apud aliquos fit ſupra dorſum.*

1 GAVANTUS diligentiſsimus, & doctiſsimus Rubricarum Miſſalis, & Breviarii interpres, multa, & quidem notabilia recenſuit ſuper hac Proceſsione, eò quia cùm hæc proceſſio quoque inter Rubricas Miſſalis Romani locum habeat, non exceſsit tantus Author à provincia ſua, ſi illam explicationibus illuſtravit, Grotſerus quoque, Quartus, & Caſtaldus multa ſuperaddidere à Gavanto non notata: quare mihi pauca remanent dicenda: ſed quia Ritualis Romani ordo hoc poſtulat, ea tantummodo dicam, quæ ad rectam hujus Proceſsionis praxim inſervient.

Tum Benedictio, tum Diſtributio, tum Pro- 2
ceſsio Palmarum, de juribus Parochialibus eſt:
ita Ricc. *p.4. Reſol 307. & S.C.R. in una Alatrina 5. Martii 1633.* Dixi, de juribus Parochialibus, quando tamen eam facere renuat Epi-
ſcopus, cui primò competit Benedictio Palma- 3
rum, Cinerum, &c. Abſente verò Epiſcopo,
pertinent iſtæ Benedictiones, & ſubſequenter Proceſsiones ad primam dignitatem illius Eccleſiæ,
ut punctualiter habemus reſolutum *à S. R. C. in una* 4
Piſauren. 21. Martii 1609. Gavant. *Man: Ep. Verb. Functiones Epiſcopales.* Et fit quotannis
in toto Chriſtiano Orbe, in die Dominico proximo
Paſchati, in Quadrageſima, ob memoriam cele- 5
berrimæ illius Proceſsionis initæ à Chriſto cum
ſuis Apoſtolis ante Paſsionem; cui Hieroſolymam aſcendenti occurrerunt Turbæ cum ramis Palmarum, & Olivarum clamantes: *Hoſanna Filio David*, Iſidor. *l. 1. de Eccl. off.* Durant. Rupert. Abb. aliique interpretes, & fuſiùs S. Ambroſ. *ſer. 45. de tempore.*

Ejus inſtitutio antiquiſsimæ originis eſt, ut 6
meminit Alcuin. *de divin. Off.* Hugo de S. Victore *l. 4. c. eruditionum Theologicarum, cap. 14.* Durant. *l. 2. cap. 10. num. 4.* atque alii à Quarto allegati in Tractatu *de Proceſsionibus.*

Palmarum, & Olivarum Rami adhibentur non 7
tantùm ob eorum myſticas ſignificationes, ſed ut Evangelio habeatur ratio; ibi enim Hiſtoria hujus Proceſsionis deſcribitur, & de Palmis, atque Olivis planè fit mentio. Inſuper hæ Plantæ perpetuæ viriditatis ſunt, & hieme quoque frondeſcunt, atque ideò facilè colligi, & adhiberi poſſunt. Si verò tum Olivarum, tum Palmarum talis eſſet penuria, ut rami haberi non poſſent, quæſtio eſt, an quarumcumque aliarum Arborum rami ad id eligere permiſſum ſit, dummodò frondeſcerent? Ego, ſalvo ſemper meliori judicio,
opinor in hoc caſu valere poſſe ramos Laurinos, 8
vel ex Quercu, ſeu alia Planta triumphali, quibus antiqui utebantur in triumphis, ut videre eſt apud plures Romanarum rerum Scriptores, & præſertim apud Aycquium *de Capitolio Romano,* & Panvin. *de Triumph. & de ludis Circenſ.*
Ratio meæ opinionis eſt, quia hæc Proceſsio fit 9
in memoriam triumphalis ingreſſus Chriſti in Hieruſalem; & Palmæ atque Olivæ adhibentur, eò quia ſunt Plantæ triumphales. Nec enim ita ſtrictè interpretanda eſt vox illa *Palmarum, ſeu Olivarum*, ut alii quoque rami ſterni, & parari nequeant. Authores enim clarè loquuntur, & amplificant hanc Ramorum diverſitatem, aliis

Arbo-

Arboribus hunc honorem tribuendo. Ita Card.
9 Valer. *Theſaur. Piar. Inſtit. p. 2. §. de Palmar.*
ramis; hæc habet: *Eccleſia Catholica hanc ſer-*
10 *vat ex antiquis temporibus, conſuetudinem, ut*

Dominica die, qua proximè feſtivitatem Paſchæ præcedit, Palmarum, Olivarum (nota) ſimiliumque Arborum ramos ſolemnibus Precibus benedicat.

§.I. In Dominica Palmarum, facta benedictione, & diſtributione Palmarum, ſeu Olivarum, poſt ultimam Orationem, *Omnipotens, &c.* Fit proceſſio: ac primùm Celebrans imponit incenſum in thuribulum, & Diaconus vertens ſe ad Populum dicit: *Procedamus in pace*. Et Chorus reſpondet: *In nomine Chriſti, Amen.*

11 Benedictio, & diſtributio Palmar. non cadit in Proceſsione, ſed ante illam; ideoque de his nihil in noſtris Commentariis, eò quia ſatis ſuper illas dixit Gavantus exponendo Rubr. Miſſal. Romani.

Proceſsio igitur initium habet à Proclamatione *Procedamus in Pace*, de qua in antecedenti Titulo ſatis diximus, *num.* 13. 12

§.II. Præcedit Thuriferarius cum Thuribulo fumigante: Deinde Subdiaconus paratus, deferens Crucem, medius inter duos Acolythos cum Candelabris, & Candelis accenſis; Sequitur Clerus per ordinem: Ultimò Celebrans cum Diacono à ſiniſtris, omnes cum ramis in manibus, & cantantur ſequentes Antiphonæ, vel omnes, vel aliquæ, quouſque durat Proceſſio.

13 Nonnulla adverti debent in hoc ordine Pro-
ceſsionis. Primò Subdiaconus debet eſſe indu-
14 tus amictu, alba, cingulo, manipulo, & plane-
ta plicata coloris violacei: iſte color enim, ut
15 aliàs diximus, eſt luctui conveniens. Crux de-
bet eſſe violaceo velo cooperta, & in ſummita-
te, habere debet Palmam, ſeu Ramuſculum Oli-
16 væ alligatum: Clerus procedit per ordinem cum
ramis in manibus: qui à dextris eſt, in dexte-

ra: qui à ſiniſtris, in ſiniſtra deferat ramum ſuum: ita & Celebrans cum Diacono, ultimo loco poſiti. Hæc & alia docet Caſtald. *l. 3. ſect. 4. c. 4.* per totum. Myſteria exponit Gavant. & Quart. locis citatis.

Antiphonæ verſiculis diſtributæ ad commoditatem, deſumptæ ſunt ex Evangelio S. Matthæi, & continent totam hiſtoriam Chriſti Hieroſolymam aſcendentis. 17

§.III. In reverſione Proceſſionis, duo, vel quatuor Cantores intrant in Eccleſiam, & clauſo oſtio, ſtantes verſa facie ad Proceſſionem, incipiunt ℣. *Gloria, Laus, &c.* Et decantant duos primos verſus. Sacerdos verò cum aliis extrà Eccleſiam repetit eoſdem. Deinde qui ſunt intus, cantant Verſus ſequentes, vel omnes, vel partem, prout videbitur: Et qui ſunt extrà, ad quoslibet duos Verſus reſpondent: *Gloria, Laus, &c.* ſicut à principio.

18 Proceſsio incipit à latere Epiſtolæ, & per il-
lud latus procedit extra portam majorem Eccle-
ſiæ, non verò lateralem. Caſtald. *d. l. num.* 6.
& tota exit, nullo ex Clero remanente intus,
prout perperàm ab aliquibus fieri ſolet. Egreſſa
tota proceſsione, revertitur per gyrum ad eam-
19 dem Portam, & eam intrant vel duo, vel qua-
tuor Cantores; non verò unus, neque tres, ut
contra noſtrum Rituale aſſerit Sacerdotale Brixi-
nenſe *diſt.* 10. *cap.* 4. quia nec primus de per ſe,
neque alii faciunt chorum, uno motùm corre-
ſpondente. Clauditur oſtium per Clericum oſtia-
rium, non verò per Cantores, & multo minus
per Sacerdotem. Clauſo oſtio, Subdiaconus de-
ferens Crucem, ſiſtit ſe ante fores Eccleſiæ, me-

dius inter ceroferarios. Interim Cantores intus cantant duos primos Verſus aſsignatos, nempe exametrum, & pentametrum.

Iſti Verſus duodecim ſunt, & eorum Author habetur quidam Epiſcopus Aurelianenſis, de carcere idcircò liberatus. Baron. *Ann.* 835. Circa numerum horum Verſuum Rubrica ad libitum præſcribit, ut vel cantentur omnes, vel aliquot tantùm prout videbitur, & commodè fieri poterit: ſed non video cur obtruncari debeat tam pius ordo metricus, niſi tempus pluvium, vel ita gelidum ſit, ut niſi cum magno incommodo Clerus id valeat abſolvere, prout in Rituali cum ſuis notis Gregorianis deſcriptum habemus. 20

§.IV. Poſteà Subdiaconus haſtili Crucis percutit portam; qua ſtatim aperta; Proceſſio intrat Eccleſiam, Cantando Reſponſorium. *Ingrediente, &c.*

21 Iſta percuſsio quamvis ſuum myſterium fortaſſe habere poſsit, tamen verè, & realiter fit, ut qui in Eccleſia ſunt, audiant; & Oſtiarius aperiat, ex quo Rubrica ponit libertatem canendi vel aliquos, vel omnes illos Verſus. Ad nutum igitur Magiſtri Cæremoniarum (cui incumbit in

hoc

22 hoc caſu expeditio hujus cantus) debet Subdia-
conus percutere leviter , & ſemel Portam , non
23 autem bis , vel ter ; niſi tam levis eſſet per-
cuſſio prima , ut à Cantoribus in Eccleſia exi-
ſtentibus non audiretur , atque ideò non eſſet
promptus Oſtiarius ad aperiendum ;
Eodem ordine intrat , quo egreſſa eſt Pro- 24
ceſſio , & Cantores ad locum ſuum cum aliis
redeunt , ut ſimul canant Reſponſorium ; *Ingre-
diente Domino* , *&c.*

§. V. Deinde dicitur Miſſa , & Rami tenentur in manibus dum cantatur Paſſio, & Evangelium tantùm,

25 Interim Subdiaconus deponit Crucem propè
Credentiam, ſi Miſſa ſequatur ſolemnis , Gavant,
ibid.
26 Rami olim ad totam Miſſam geſtabantur , ut
in *Ordine Romano*, ſed redacta fuit hæc geſtatio
ad Paſſionem , ut dum ignominia Crucis narra-
27 tur , ejuſdem victoria per ramos oſtendatur,
Gavant. *d. l. num.* 18. Idem facit Sacerdos Ce-
lebrans, & Miniſtri.
28 Præterea , ex mente Eccleſiæ , geſtantur , &
ſervantur devoto animo iſti Rami , aut ad uſum
pium adhibentur : ipſo enim facto , Chriſtum
Dominum precamur , ut per Paſſionem , & mor-
tem ſuam, qua Dæmonem ſuperavit , & fregit,
& per miſericordiam ſuam immenſam , qua hoc
fine ullis noſtris meritis egit , Dæmonem , om-
nemque averſitatem à nobis , & ab ædibus no-
ſtris pellat : ne vel aeris tempeſtate , vel alio
incommodo quocumque nobis noceat : quin po-
tiùs Dei dextera nos protegat ; & non ſolùm
corpora à malis tueatur , ſed Animæ quoque
gratiam ſuam infundat ; ut multis virtutibus or-
nati, & bonis operibus florentes , Chriſti veſti-
gia ſequamur; hoſtes noſtros omnes viſibiles , &
inviſibiles ſuperemus , & ad gaudia cœleſtis Hie-
ruſalem ab Angelis cum triumpho introducamur :
prout inſinuat Card. Valerius *in Theſaur. piar.
inſtit. pag.* 249.
In Sacerdotali Brixinenſi toties à me allega- 29
to, eò quia ſuper omnes Rituales libros , hic
unus Rituali noſtro Romano in multis, & qui-
dem plurimis conſentit , adeſt Ritus , & Cæ-
remonia trinæ percuſſionis cum Ramo Palmæ
ſupra dorſum celebrantis, in faciem verſus Ima-
ginem proſtrati, dummodò Sacerdotes hæc præ-
ſtent : Sed hæc cæremonia fit à ſcholaribus tan-
tùm , & nimiam ſimplicitatem redolet , eòque
magis , quia innititur verbis illis , *Matth.* 26.
Percutiam Paſtorem, *& diſpergentur oves* , *&c.*
quæ illo tempore cantantur poſt Antiphonam
Occurrunt Turbæ. Vide dictum Sacerdotale , di-
ſtinct. 10. c. 4. *in fine*.

ORDO SERVANDUS IN LITANIARUM MAJORUM PROCESSIONE,

Quæ in Feſto Sancti Marci celebratur,

TITULUS SEPTUAGESIMUS NONUS.

SUMMARIUM.

1 *Ordo iſte eſt univerſalis pro cunctis Proceſſionibus.*
2 *Non omnes Proceſſiones habent Litanias.*
3 *Litania quid ſignificet?*
4 *Litaniarum, ſeu Rogationum antiquitas.*
5 S. Gregorius *eas ampliavit.*
6 *Apoſtoli fuerunt illarum Authores.*
7 Sanctus Joſeph *in Litaniis introductus.*
8 *Verſiculus* A flagello Terræmotus *inſertus in Litaniis.*
9 *Nihil addi poteſt Litaniis à Summis Pontificibus approbatis.*
10 *Præter Litanias majores aliæ ſunt B. Mariæ Virginis Lauretanæ.*
11 *Litaniarum nomen duplex.*
12 *Aliæ vocantur majores.*
13 *Aliæ vocantur minores.*
14 *Juxta majorem , vel minorem ſolemnitatem.*
15 *Opinio Macrii circa Litanias majores , & minores.*
16 *Litania dicitur ſeptiformis.*
17 *Quare in die S. Marci cantetur Litania major?*
18 *Litaniæ majores ſi in die Paſchæ occurrant, transferendæ.*
19 *Alia opinio Fr. Macrii circa hoc.*
20 *Majores poſſunt dici Litaniæ reſpectu minorum.*
21 *Proceſſio hæc fit pro Univerſo Fideli Populo.*
22 *Finis, & ſignificatio hujus Proceſſionis.*
23 *Hora hujus Proceſſionis debet eſſe in manè.*

24 *Hora*

24 *Hora ſemel electa mutari non poteſt.*
25 *Congregari debet Populus in Eccleſia majori.*
26 *Diſpoſitio interna pro concurrentibus ad Proceſſionem.*
27 *Orandum ante Proceſſionem.*
28 *Veſtes adhibendæ in Proceſſione.*
29 *Veſtes Sacerdotales, & Cleri.*
30 *Antiphona* Exurge Domine, &c. *à quo loco deſumpta?*
31 *Litaniarum initium cur cantetur genibus flexis?*
32 *Quomodo Populus reſpondere debeat?*
33 *Litaniæ repeti poſſunt ſi iter longum ſit.*
34 *Tonus Litaniarum qualis eſſe debeat?*
35 *Novos Tonos introducere non videtur decens.*
36 *Proceſſio inchoatur in nomine B. Mariæ Virginis.*
37 *Quare poſt nomen B. Mariæ Virginis omnes ſurgant?*
38 *Quare Cultus Hiperduliæ conveniat B. Mariæ Virgini.*
39 *Pſalmi cantari poſſunt in itinere poſt Litanias.*
40 *Quinam Pſalmi cantari debeant?*
41 *Cantica, & Hymni non adhibendi in Proceſſionibus Pænitentialibus.*
42 *Unaquæque Proceſſio habet ſuos Pſalmos, & Cantica.*
43 *Mos divertendi ad Eccleſias ſublatus.*
44 *Si fiat iſta diverſio, quæ ſervanda ſint?*
45 *Campana Eccleſiæ apud quam tranſit Proceſſio, pulſanda.*
46 *Nomen Sancti Titularis num invocandum?*
47 *Antiphona Sanctorum Titularium canenda.*
48 *Quare fiat Proceſſio in die S. Marci Evangeliſtæ?*
49 *Si Eccleſia, ſeu Altare Sancti Marci adſit, viſitari debent.*
50 *Si non adſit, Eccleſia viſitanda erit ad libitum.*
51 *Cantatur Miſſa de S. Marco, vel de Rogationibus.*
52 *Proceſſio terminatur cum conſuetis precibus.*
53 *Rogationum origo.*
54 *Rogationum ſignificatio.*
55 *Vocantur Triduana.*
56 *Quando inſtituta.*
57 *Qua de cauſa introductæ in Eccleſia Dei?*
58 *Veriſimilior ratio.*
59 *Dicuntur Proceſſiones Arvales.*
60 *Viæ per quas duci debet Proceſſio, deſtinandæ à Parocho.*
61 *Viæ reſpicere debent ad varios Ventos.*
62 *Magiſtri Cæremoniarum ſolent illas deſtinare.*
63 *Epiſcopus poteſt mutare, & aſſignare vias.*
64 *Regulares recuſare non poſſunt recipiendi hanc Proceſſionem.*

1 ORDO iſte non tantùm præſcribitur ſervandus in Litaniis majoribus, in die S. Marci Evangeliſtæ, & in Minoribus Rogationum, ſed
in quacumque alia Proceſſione, quæ fiat ad impetrandam Dei opem, & pro aliqua publica neceſſitate: atque ideò ponitur in hoc loco tamquam Regula univerſalis tenenda in quibuſcumque ſimilibus Proceſſionibus, quæ tamen non
omnes incipiunt à Litaniis, vel Litanias habent 2
in corpore. Igitur Regulæ hìc præſcriptæ, atque infrà explicandæ erunt advertendæ, & præ manibus habendæ quocumque tempore detur caſus, ut aliqua ex ſimilibus Proceſſionibus ducatur tum in Civitatibus, tum in Eccleſiis Diœceſanis.

Litania græca vox eſt, & ſupplicationes ſi- 3
gnificat, ſeu Preces, vel Rogationes, non qualeſcumque, ſed ſerias, devotas, & frequentes, ut cum Quart. *de Litaniis, punct. 1. num. 223.* tradunt Suarez, *T. 2. de Relig. lib. 3. de Orat. vocal. cap. 9.* Lezana, Serrarius, Juſtinianus, & alii.

De illarum antiquitate variè ſentiunt Autho- 4
res. Nonnulli aſſerunt, primum Litaniarum Au-
thorem fuiſſe S. Gregorium Magnum Summum 5
Pontificem, viventem anno Chriſti 600. ſed antiquioris originis eas facit Baronius *in not. ad Martyrolog. ſub die 25. Aprilis*, Suarez, & alii cum Quart. *punct. 4. num. 235.* qui illarum
Authores vult Apoſtolos; eſſe tamen proteſt 6
quòd D. Gregorius illas ampliaverit, quod & fecerunt alii Pontifices, additis diverſorum Sanctorum nominibus; atque ex hoc dictum ſit, eumdem S. Gregorium, illarum Authorem fuiſſe: ſed aliud eſt unum opus creare, aliud eſt illud amplificare.

Iſtiuſmodi ampliationis recentiſſimum exemplum habemus Summi Pontificis Benedicti Decimitertii, qui in actu Canonizationis diverſorum Sanctorum de menſe Decembris 1726. inſeruit inter Litanias majores nomen *S. Joſeph*
Sponſi B. Mariæ Virginis; illud poſt nomen S. 7
Joannis Baptiſtæ adnotando, ut ex Decreto in Urbe emanato *à S. R. C. Urbis, & Orbis ſub die 19. Decembris 1726.* ad magis magiſque augendum erga dictum Sanctum adeò debitam, & proficuam Fidelium devotionem; necnon ad validiſſimum ejus Patrocinium, ampliato cultu, frequentiùs invocandum, & demerendum, auditis priùs diverſorum inſignium Theologorum Votis de loco inter hierarchias Sanctorum illi dando, inter quæ illud prævaluit, ut poſt Præcurſorem Domini in utero Matris ſanctificatum, potioritatem ſuper cæteros haberet Sanctos, in Eccleſia Dei.

Similiter tempore Pap. Clementis XI. Roma à 8
Terræmotu vexata inſertus fuit inter Litanias majores Verſiculus: *A flagello Terræmotus*, poſt Verſiculum: *Ab Ira tua, &c.*

Hinc advertendum eſt, quòd Litaniis à S.
Pio V. reformatis non poſſunt abſque licentia 9
Sedis Apoſtolicæ, alii Sancti, etiam titulares ſuperaddi, juxta *Reſponſ. S. R. C. ad Canonicos Regienſes ſub die 22. Martii 1631.* Bellarmin. *de SS. Beatitudine, cap. 10.* Item Clemens VIII. prohibuit anno 1601. ne imprimerentur, neve in Eccleſia canerentur aliæ Litaniæ niſi conſuetæ de Sanctis, & de B. Maria, quæ communi-
ter *Lauretanæ* dicuntur. Atque ideò, neſcio qua 10
ratione, hìc Ferrariæ à Venerab. Archiconfrater-

nitate mortis ; & Orationis recitentur quædam
antiquiſſimæ Litaniæ ſatis à conſuetis diverſæ ,
dum aſſociantur damnati ad Patibulum : in qui-
bus Litaniis enumerantur nonnulli Sancti ſatis
extravagantes , prout *S. Diſmas* , *Sancta Repa-
rata* , & alii . Verè hic abuſus indiget præciſa
reformatione . Quòd ſi ſtare nolint moderni con-
ſtitutionibus antiquis , tamquam obſoletis , & ab
uſu remotis , ſaltem ſe ſubmittant noviſsimis ;
habemus enim Conſtitutionem , & decretum adeò
recens , ut adhuc per aures hominum reſonare
videatur ; prout illud eſt nuper à Sacra Congre-
gatione Indicis emanatum , approbatumque à
laudato SS. Benedicto XIII. ſub die 2. *Septem-
bris* 1727. tenoris videlicet.

*Eadem Sacra Congregatio , audito , quòd va-
riis in Oratoriis , & Eccleſiis publicè recitentur
aliquæ Litaniæ non approbatæ in S. Rituum Con-
gregatione , cenſuit innovari Decretum in gene-
rali Congregatione S. Romanæ , & Univerſalis
Inquiſitionis , à Fel. Rec. Clemente VIII. editum
anno* 1601. *videlicet* . -- *Quoniam multi hoc
tempore , privatim etiam homines , prætextu
alendæ devotionis , novas quotidie Litanias evul-
gant , ut jam propè innumerabiles formæ Lita-
niarum circumferantur ; & in nonnullis ineptæ
ſententiæ , in aliis (quod gravius eſt) pericu-
loſæ , & errorem ſapientes inveniantur . SS.
Clemens Papa VIII. pro ſollicitudine ſua paſtora-
li providere volens , ut Animarum devotio , Dei-
que , ac Sanctorum invocatio , ſine ullius detri-
menti Spiritualis periculo foveatur , præcipit ,
& mandat , ut retentis antiquiſſimis , & com-
munibus Litaniis , quæ in Breviariis , Miſſali-
bus , Pontificalibus , ac Ritualibus continentur ,
necnon Litaniis de Beata Virgine , quæ in Sacra
Æde Lauretana decantari ſolent ; quicumque alias
Litanias edere , vel jam editis , in Eccleſiis , ſi-
ve Oratoriis , ſive Proceſſionibus , uti voluerint ,
eas ad Congregationem Sacrorum Rituum reco-
gnoſcendas , & ſi opus fuerit , corrigendas ,
mittere teneantur ; neque ſine licentia , & ap-
probatione prædictæ Congregationis , eas in pu-
blicum edere , aut publicè recitare præſumant ,
ſub pœnis (ultra peccatum) arbitrio Ordina-
rii , & Inquiſitoris ſeverè infligentis .*

*Præſens Decretum factum fuit in Generali
Congregatione Sanctæ Romanæ , & Univerſalis
Inquiſitionis , habita in Palatio Apoſtolico Qui-
rinali , coram prædicto Sanctiſſimo D. N. .... ,
& Illuſtriſs. ac Reverendiſs. D. D. S. R. Eccleſ.
Cardinalibus , adverſus hæreticam pravitatem ,
Generalibus Inquiſitoribus . Oct. Id. Septembris
Anno à Nativitate Domini Noſtri Jeſu Chri-
ſti* 1601.

*Prædictum igitur Decretum , eadem Sacra In-
dicis Congregatio , omninò obſervari mandat ,
& præcipit , præcipiendo ulteriùs , ne typis
mandentur aliquæ Litaniæ non approbatæ à Sa-
cra Rituum Congregatione ſub pœnis in ſupradi-
cto Decreto , & Indice librorum prohibitorum
contentis , &c.*

11 Duplex eſt nomen harum Litaniarum : aliæ
enim appellantur majores , aliæ minores ; & hæc
12 diſtinctio per diverſos Scriptores habetur , juxta
majorem , vel minorem ſolemnitatem , quæ ce- 13
lebratur , ut notat Quart. *de Proceſs. punct.* 9. 14
ſect. 2. *& de Litaniis , punct.* 1. *num.* 224. *in
fine* .

Verùm clariorem , & uberiorem Litaniarum
hiſtoriam affert Macrius , & Frater ejus *in Hie-* 15
rolex. Ibi dicitur , quòd Litania major appellatur
illa , quæ fit in die S. Marci à D. Gregorio in-
ſtituta , dum Romæ graſſabatur Peſtis , quæ Li-
tania ſeptiformis denominata fuerat . Septiformis
autem dicta eſt eò quia totius Urbis Populus à 16
B. Gregorio in ſeptem partes , Deum precaturus
dividebatur . Paulus Diacon. *de geſt. Longob. l.* 3.
Idem confirmatur ab eodem Gregorio *Epiſt.* 34.
Regiſt. l. 11. *ind.* 6. *ad Lucidum Epiſc. Leontin.*
A Gregorio Turonen. in ejus *Hiſtoria* , & à D.
Antonino , *tom.* 2. *tit.* 12. *cap.* 3. *de S. Greg. ma-
gno* , §. 1.

Quæ tamen Litania per plures dies continua-
ta fuit ab eodem Pontifice Imaginem Sacram B.
Mariæ Virginis deferente , uſquequò in tranſitu
per Hadriani Molem , vocem Angelorum audi-
verit *Regina Cœli* , *&c.* quibus ille reſpondit :
Ora pro nobis Deum , *&c.* qui meruit deinde
Angelum Dei videre ſupra eamdem molem , mit-
tentem gladium in vaginam , ob ſignum ceſſatio-
nis iræ Dei . Hæc , & plura vide dicto loco ;
ubi præcipuè notandum venit , quòd prima Lita-
nia dicta major , in menſe Septembris , immi-
nente peſtis periculo , celebrata fuit ; ſed annua
deinde pro acceptis beneficiis commemoratio in
die S. Marci , inſtituta fuit , quemadmodum 17
uſque ad præſens , per Univerſalem Eccleſiam
obſervatur , atque *ex Aquiſgranaten. Concilio II.*
colligitur , ubi ſic *in Canone* 10. habetur : *Ut Li-
tania major , more Romano , ab omnibus in ſe-
ptimo Kal. Maji celebretur* .

Si verò Litaniæ majores in die Paſchæ occur- 18
terint , tunc ad diem tertium ejuſdem octavæ
transferri mandavit *S. R. C. ſub die* 25. *Septem-
bris* 1627. ut Fideles frequentiùs intervenirent ,
cùm ſit dies Feſtus , ac Miſſa de Rogationibus
dicatur abſque Commemoratione Octavæ in Pa-
ramentis Violaceis , Gavant. *p.* 4. *tit.* 11. Macri
Hierolex. verb. Litania , apud quos alia habetur
circa has Litanias majores interpretatio ; Frater
Macrii putat , quòd Litaniæ ideò majores dican- 19
tur , quia ad S. Mariam Majorem in Urbe , pro-
ceſſionaliter progreditur : minores verò quia ad
S. Mariam Minorem Proceſſio dirigitur ; ſed mo-
nemur per Baron. *in not. ad Martyrolog.* 25.
Aprilis , quòd majores etiam Litaniæ vocaban-
tur tunc quando ad S. Petrum dirigebantur pro-
ceſſiones tempore S. Gregorii Papæ , quod con-
firmat Gavant. *loc. cit. num.* 7. inquiens : *Quas*
(Litanias) *inſtituit S. Gregorius Papa non ſim-
pliciter , ſed ad S. Petrum* .

Memini , me de Pſalmis Pœnitentialibus loquen-
do , & de ſubſequentibus Litaniis , dixiſſe , iſtas
etiam Litanias majores nuncupari potuiſſe reſpe-
ctivè ad Litanias breves , & minores , quæ reci- 20
tantur in commendatione Animæ , quæ pariter
antiquiſſimæ originis ſunt ; ſed non perinde ſequi-
tur , quòd aliæ quæ decantantur in Rogationibus
ex hoc nominari debeant minores .

§. I.

I. Clerus & Populus hora ſtatuta, manè in Eccleſia congregati, omnes contrito, & humili corde Deum, flexis genibus, pauliſper precentur.

21 Non pro ſolo Clero fit hæc Proceſſio, ſed pro Univerſo fideli Populo ex ejus origine; nempe quando Peſtis inſæviebat, ut diximus, nec ulli Ordini gladius iræ Dei ignoſcebat. Propterea Clerus cum Populo invitari debet ad concurrendum, ut per invocationem Dei, & Sanctorum
22 ejus deſiderata nobis Divinæ propitiationis abundantia faciliùs, & efficaciùs impetretur.

23 Hora debet eſſe in manè, & quidem diluculo, reſpectivè ad longitudinem itineris faciendi, & ut Miſſa celebrari poſſit opportuno tempore:
24 quæ hora ſemel electa pro facienda Proceſſione, mutari non poteſt, ut ſequendo Clementinam, notant DD. adducti à Pignatell. *Conſ. 563. n. 6. T. 6.* & Matthæucc. *Off. Cur. Eccl. c. 40. n. 9. & ſeqq.*

25 Eccleſia, in qua congregari debet Clerus, & Populus debet eſſe major, nempe in Civitatibus Cathedralis, in Pagis verò, & Oppidis Parochialis; quia, ut alibi diximus, hæc Proceſſio eſt de juribus Parochialibus.

26 De diſpoſitione verò Animæ à Rituali præſcripta in concurrentibus ad Proceſsionem iſtam, illud præſtat, ut quiſque humili, & contrito corde ſit; ſi enim placare Deum intendimus, & à nobis iram ſuam avertere, opus eſt, ut cordis compunctione priùs efficiamur digni ad iſtas gratias impetrandas, Quart. *d. punct. 5. num. 236.*

Ante Litanias, & Proceſſionem imponit noſter Textus, ut quiſque flexis genibus, pauliſper oret, & Deum deprecetur: quod de rarò factum 27
fuiſſe vidi in tot Proceſſionibus, quibus interfui. Itaque muneris ſui onus adimplerent Magiſtri Sacrarum Cæremoniarum ſi priuſquam Litaniæ, & Proceſſiones inchoentur, publicam precem indicerent, ſub ſilentio tamen, & abſque ſtrepitu, ut ſic ſtatuto Rubricæ obtemperarent ii, qui Proceſſionibus laudabiliter intereſſe cupiunt: nam rationabiliter iſta Oratio præparatoria inſtituta eſt, ut ſic per humilitatis actum, genuflectendo, & Deum deprecando, faciliùs ea, quæ in Litaniis, & Precibus petimus, conſequamur. Surſum igitur corda hominum elevanda ſunt per iſtam brevem Orationem, quæ etiam inſervit ad componendum animum, illumque à vanis Sæculi cogitationibus abſtrahendum, ut in Proceſſione ſolum Deum cogitemus, & Animarum noſtrarum indigentiam.

§. II. Sacerdos pluviali, cum Miniſtris, vel ſaltem ſuperpelliceo, & ſtola violacei coloris ſit indutus: cujus coloris habitu in reliquis Proceſſionibus ſemper utatur, præterquàm in Proceſſionibus Corporis Chriſti, & quæ fiunt ſolemnibus diebus, vel in gratiarum actionem; quibus diebus utitur colore propriæ ſolemnitati congruenti. Cæteri verò Sacerdotes, & Clerici ſuperpelliceis induti, ſequentem Antiphonam ſtantes concinant: *Exurge, &c.*

28 De Veſtibus, & earum coloribus jam dictum fuit in Prooemiali explicatione hujus Tituli, & dicemus in ſubſequentibus Proceſſionibus, in quibus ſpecialis erit mentio de illis, tam ſi Proceſſiones ſolemniter fiat, quàm ſi privatim intra Eccleſias.

29 Prior veſtiendi modus in Rubrica aſſignatus, convenit tantùm Sacerdotibus, & Celebrantibus, qui in Proceſſionibus tanquam ſummi Miniſtri, & Duces habentur. Veſtitus verò Cleri, & aliorum, Proceſſionem componentium, debet eſſe juxta ordinem, & gradum cujuſcumque, prout in Proceſſionibus invaluit. Antiphona: *Exurge*
Domine, &c. deſumpta eſt ab ultimo Verſiculo 30
Pſalmi 43. in ordine Pſalterii Davidici, *mutato* verbo *Redime*, in *Libera*.

§. III. Deinde genuflectant omnes, & duo Clerici ante Altare majus genuflexi, devotè Litanias cantare incipiant, cæteris eadem voce reſpondentibus.

31 Cùm Litaniæ, ut dictum eſt, ſint Preces, & ſupplicationes, decet, ut earum initium ſaltem canteror genibus flexis; iſte enim eſt actus ſupplicantis, ut alibi dictum fuit. Ultra quam quòd primæ ſupplicationes, ſeu invocationes cùm ad Deum Unum, & Trinum, ſive ſub nomine totius Sanctiſſimæ Trinitatis, ſive ſub nomine Perſonarum, dirigantur, ut ea, qua par eſt, veneratione dirigantur, nonniſi laudabile cenſeri debet. Super hoc Litaniarum initio redarguuntur Catholici ab Hæreticis, variis argumentis, quibus doctiſſimè reſpondet Quart. *de Litan. punct. 6. num. 258. ad 270. per tot.*

32 Dum dicit Rubrica, quòd *cæteri eadem voce reſpondeant*, per ly *reſpondeant*, non intelligit ut cæteri repetant id, quod cantatur à Clericis, ſeu Manſionariis Cantoribus, ut aliqui faciunt, ſemper eodem modo quo in Litaniis Sabbati Sancti: nam Rubrica Sabbati Sancti præcipit, ut *Chorus idem ſimul reſpondeat*: ut videre eſt in Miſſali Romano: nunc verò dicit ſimpliciter, *reſpondeant*, nempe invocationi complementum dent per verba *Ora pro nobis*, & alia notata. Nec refert ſi longitudo itineris faciendi, totas Litanias ab uno tantùm Choro recitatas, abſorbeat; nam poſt Litanias ſuppleri poteſt per
Pſalmos aſſignatos, ſeu repeti poſſunt eædem 33
Litaniæ, ut infrà in §. 5. Rubrica præſcribit.

Quo verò ad Tonum Litaniarum, tum Miſ- 34
ſale, tum Rituale illum aſſignat Gregoriano

Comment. ad Rituale.

more : oec laudabile eſſe judico novos Tonos introducere, cùm ille unicè ſit ab Eccleſia approbatus, & in univerſo Chriſtiano Orbe adhibeatur.

§.IV. Cùm autem cantatum erit: *Sancta Maria, ora pro nobis*, Surgunt omnes & ordinatim procedunt, egredientes, Litaniaſque proſequentes, præcedente Cruce, & ſequente Clero, ultimo loco Sacerdos paratus, ut ſuprà dictum eſt, cum Miniſtris, prout res, vel locus poſtulet, Sacris veſtibus indutis.

In nomine Sanctiſſimæ Trinitatis inchoatæ
36 ſunt ſupplicationes : In nomine Sanctiſſimæ Vir-
ginis Mariæ inchoatur Proceſſio, & ſurgunt om-
nes, ejus nomine invocato, quia jam venera-
biliora Myſteria tranſierunt, imò præcipua in
37 Unitate, & Trinitate Dei, & ejus Incarnatione
in Utero Virginis Mariæ : quæ myſteria adora-
tione Latriæ, quoad Deum, & Hiperduliæ
38 quoad Virginem Matrem coli debent; quia Vir-
go cùm præcæteris creaturis puris, meritis, &
dignitate ſuperemineat, ideò ſingularis cultus,
& præcipuum obſequium ei debetur : quapro-
pter illa, ut diximus, invocata poſt Sanctiſ-
ſimam Trinitatem, non ampliùs Populus, ne-
que Clerus, in actu adorationis ſtat genuflexus,
ſed ſurgit.

De egreſſu Proceſſionis, deque Paramentis Miniſtrorum, & intereſſentium ſatis diximus in generali Titulo de Proceſſionibus, ut ſuprà.

§.V. Si Proceſſio ſit longior, vel repetantur Litaniæ, vel Litaniis abſolutis, uſque ad Preces excluſivè, dicantur aliqui Pſalmi ex Pœnitentialibus, ſeu Gradualibus. Hymni verò, vel Cantica lætitiæ in iis, vel in Rogationibus, aut aliis pœnitentiæ cauſa inſtitutis Proceſſionibus, non dicantur.

39 Modò aſſignat Rubrica quid agendum ſit, ſi
expeditis, abſolutiſque Litaniis, pars adhuc iti-
neris ſupereſſet. Ad libitum Cantorum duo pro-
ponuntur, nempè vel Litaniarum repetitio, vel
Pſalmorum intonatio, modo Chorali : Proceſ-
ſio enim vocatur Chorus ambulans, ex Ur-
ſaya *d. T. 1. p. 2. d. 26. num.* 38. *& T. 3. p. 2.*
d. 23. n. 50. Quid verò in praxi magis ſequen-
dum ducam, modò afferam.

Litanias repetere, incipiendo *à Sancta Maria*, aliquid informe ſapit, cùm illas ſine novo capite replicare, monſtroſum ſit : *A Kyrie eleiſon* incipere noviter, importat, ut denuò tota Proceſsio genuflectatur, ſed in via hæc genuflexio non eſt de ritu, ergo prætermittendum eſt hoc initium. Ideoque ſatius ducerem Pſalmos intonare, qui ad eundem finem diriguntur, & ad vel
longi itineris ſpatium perficiendum ſufficiunt.
Iſtis Pſalmis præferrem Pœnitentiales primò, ſi 40
Proceſsio eſſet ſupplicatoria pro Dei miſericordia
impetranda : ſi verò eſſet læti, & jucundi argu-
menti, Graduales Pſalmos adhiberem, qui ſua-
viora canunt.

Prorſus Cantica, & Hymni lætitiæ abigendi 41
ſunt, ſi Proceſſio ſit ob cauſam pœnitentialem :
eſſet enim hoc de tribulatione gaudere: ſecus ve-
rò ſi eſſet Proceſsio ob lætitiam : tunc non in-
congruum eſſet canere *Magnificat, &c. Benedi-*
ctus, &c. & ſimilia Cantica, vel *Te Deum, &c.*
vel Hymnos gaudio plenos; prout *Exultet Or-*
bis, &c. Ave Maris Stella, &c. concordarent
enim iſta omnia cum re, de qua Proceſsio fie-
ret. Sed unaquæque Proceſsio habet ſuos Pſal- 42
mos, prout Rituale ſubminiſtrat.

§.VI. Si ad unam, vel plures Eccleſias in via ſit divertendum, ab ingreſſis Eccleſiam, intermiſſiſque Litaniis, vel Pſalmis, cantatur Antiphona cum Verſu, & Oratione Sancti Patroni illius Eccleſiæ. Deinde egredientes, reſumptis Precibus, eodem ordine procedunt, uſque ad Eccleſiam, ubi cum Precibus, & Orationibus omnibus, Proceſſio terminatur, ut in fine Breviarii Romani poſt Pſalmos Pœnitentiales.

Mos iſte, ſeu Ritus divertendi ad omnes Ec-
cleſias, quæ in viis ſunt, per quas ducitur
Proceſſio, quamvis à Rituali noſtro enuncietur,
43 non tamen in omnibus Civitatibus obſervatur.
Certè hìc Ferrariæ ſublatus fuit à cl. m. Card.
de Verme Epiſcopo, ob varia inconvenientia,
quæ in dies oriebantur; & præcipuè quia cùm
multæ Eccleſiæ unicam tantummodò Portam ha-
beant, deformitatem maximam gignebat ille in-
greſſus, & regreſſus, uno, & eodem tempore
Cleri, ſeu Confraternitatum ab illo eodem oſtio,
& propterea maximam ordinis, & ritus pertur-
bationem oriri ſibi viſum fuit. Ulteriùs cùm in
unaquaque Eccleſia præſcribatur à Rituali, ut
decantari debeat Antiphona, & recitari Oratio
de Sancto titulari, eveniebat, ut in fine, Pro-
ceſſio aliquantulùm ſiſteret, atque interim pars,
quæ antecedebat, ſolito paſſu procederet, atque
ideo magna ſeparatio, & disjunctio in ordinum
fieret.

Nihilominus quia hæc diverſio, cùm à Rubrica
noſtra non prohibetur, contingere poteſt, & non- 44
nulla, ſi fiat, advertenda ſunt. Primò. Intra O-
ſtium, per quod ingreditur Proceſſio, eſſe debet unus
Sacer-

Sacerdos ſuperpelliceo, & ſtola (ſi ſit Parochus) indutus à latere dextero ingredientium, cum aſperſorio Aqua benedicta madido, quo aſpergat identidem ordines introeuntes, ne divertant ad Aquam benedictam attingendam in Pila. Secundò. Parari debet genuflexorium ante Altare auguſtiſſimi Sacramenti, cum convenienti Tapete, & Pulvinaribus, ad hoc ut miniſter, ſeu Celebrans, cum Diacono, & Subdiacono, genuflecti valeant. Tertiò. Ad idem Altare ardere debent cerei accenſi in conſueto numero in ſignum ſolemnitatis, & commemorationis Sancti titularis. Quartò demùm: Cam-
45 panæ illius Eccleſiæ, apud quam tranſeunt iſtæ Proceſſiones, pulſari debent eo tempore, Corſett. *de Proceſs. tr. 1. p. 1. c. 18. n. 18.*

Mos etiam, ut Ordines Eccleſiaſtici, & Confraternitates Proceſſioni intervenientes, dum divertunt ad iſtas Eccleſias, ingreſſi omninò, in-
46 vocent Nomen Sancti titularis illius Eccleſiæ, prout fit in Litaniis, intermittendo ſive Pſalmum, ſive Litanias. Sed hoc illaudabile videtur, & incongruum, cùm ſæpè, & facillimè contingere poſſit, ut invocentur nomen alicujus Sancti extra ordinem ſuum hierarchicum, ſive in Litaniis ab Eccleſia non introducti, quod eſſet contra decreta Pontificia, ut probavimus. Præterea quandoque, & ſæpiſſimè datur (teſtis ego ſæpiùs de auditu fui) ut Confratriæ linguam latinam prorſus ignorantes, nomen Sancti titularis exprimere non valeant latinè, vel in caſu vocativo, de more Litaniarum; atque ita barbaras voces, & ſolecíſmos promant, è quibus apud adſtantes riſus oriatur, qui tam Sanctæ functionis pietatem deſtruat. Audivi enim egomet pluries: *Sancte Clemente*, *Sancte Aleſſe!* & ſimilia nomina pro *Sancte Clemens*, *Sancte Alexi*, *&c.*

47 Antiphonæ cantandæ in Eccleſiis, ad quas fit diverſio cum Proceſſionibus erunt deſumptæ ex communi Sanctorum, juxta ordinem Sancti titularis; Oratio verò non erit illa quæ in Miſsis eorumdem Sanctorum legitur, ſed alia deſumpta pariter vel à Communi, vel à Suffragiis, quæ fiunt in Commemorationibus per annum, Caſtald. *d. l. 2. ſect. 10. cap. 7. n. 4.*

Sed quis finis, & quænam meta Proceſſionis
in die S. Marci Evangeliſtæ? Textus noſter ge- 48
nericè loquitur: *uſque ad Eccleſiam*, nullam prorſus ſtatuens: ſed dictum fuit ſuprà ex Baronio *in not. ad Martyrolog. ſub die 25. Aprilis*. Proceſſionem pro Litaniis majoribus inſtitutam fuiſſe à S. Gregorio Papa, *non ſimpliciter*, *ſed ad S. Petrum*. Nihilominus conſuetudo, & ratio poſtulat, ut ſi in illo loco adſit Eccleſia ti-
tularis S. Marci, vel ſaltem Altare in aliqua Ec- 49
cleſia, ad hanc procedatur. Si verò non adſit neque Eccleſia, neque Altare dicti Sancti, pro
libito Ordinarii, vel Parochi eſt, ad meliùs 50
ſibi viſam Eccleſiam procedere; & in Proceſſionibus ruralibus ſufficit etiam Oratorium publicum ſecus viam; vel ſi neque hoc adſit, revertetur Proceſſio ad Eccleſiam ſuam, & ibi Preces, & Orationes ſtatutas perſolvet. Eccleſia itaque, vel Altare S. Marci ſi adſint viſitantur ab hac Proceſſione non ob aliud niſi ob aſsignationem talis diei antiquitus factam, in qua cadit ſolemnitas dicti S. Evangeliſtæ, ut diximus, *num.* 17. hujus Tituli cum Concilio II. Aquiſgranatenſe: nec eſt aliud myſterium, ſeu alia interpretatio facienda circa talem Sanctum, niſi hæc, nempè ut aliquo modo iſta functio Eccleſiaſtica concordet cum ſolemnitate diei: alioquin in Civitatibus, ſeu Oppidis, aut Villis, quibus neque Eccleſia, neque Altare in honorem hujus Evangeliſtæ erigitur, minimè prorſus eſſet talis Proceſſio facienda.

Circa Miſſam ibi canendam vel de S. Marco, 51
vel de Rogationibus; vide Gavant. *p. 4. tit. 11. n. 9.* Micrologium, *c. 58.*

Proceſſio hæc terminatur cum Precibus, & Ora- 52
tionibus, quæ ſequuntur poſt Litanias, ut in Pſalmis Pœnitentialibus; atque ita fit, ut nullus Ordo prætereatur in Cœlis, qui ſuam ſupplicationem non habeat, favore poſtulantium.

§. VII. In Litaniis minoribus Rogationum ſerventur omnia, ut ſuprà in Litaniis majoribus.

De Rogationibus, earum origine, & ſignificatione modò loquendum eſt, cùm nihil ferè dicendum ſit de earum ordine, & ritu, quia uniformiter ſe habent ad Litanias majores in feſto S. Marci.

53 Rogationes itaque vocantur Litaniæ minores,
& triduanæ, id eſt in triduo ante Aſcenſionem
54 celebratæ. Iſtæ à S. Mamerto Viennæ Allobro-
55 gum Epiſcopo, de anno 474. inſtitutæ fuerunt
56 occaſione Luporum illas Regiones infeſtantium, unde in aliquibus locis, ſolent portari Dracones, & Lupi ſuper perticas, ad denotandam cauſam, quare inſtitutæ fuerint iſtæ Proceſſiones. Hanc originem tradit Albertus de Caſtello in ſuo *Sacerdotali*: Sed Baronius *ad annum* 475. *n.* 11. authoritate Sidonii, oſtendit, dictum S. Mamertum, ob Terræmotum aliaque cœleſtia prodigia Rogationes renovaſſe: Quare antiquiorem originem, illas habere dicendum eſt. Alii Concilio Aurelianenſi I. hanc inſtitutionem tribuunt, alii Liberio Papæ, alii Leoni III. Romano Pontifici ex Anaſtaſio Bibliothecario, cujus verba ſunt: *Hic conſtituit, ut tres dies, ante Dominicam Aſcenſionem Litaniæ celebrarentur.*

Verùm quidquid ſit de Inſtitutore, nemo dubitabit, Rogationes antiquiſsimæ originis eſſe. Quam verò ob cauſam indictæ fuerint, varii va-
ria dicunt. Certè ad avertendas calamitates, qui- 57
bus illo ævo affligebantur Populi, inſtitutæ fuerunt, ex D. Gregor. Turon. *l. 2. Hiſtor. cap.* 34. Sidon. *l. 7. epiſt.* Ab Eccleſia univerſali poſteà approbatæ, & amplexatæ fuerunt, illas continuando, ut Deus propitiaretur peccatis Populi ſui, & ab eo flagella iræ ſuæ averteret; pacem, & aeris ſalubritatem concedere, & fructus dare, & conſervare dignaretur.

Hæc poſtrema ratio, opinor quòd potior, 58
& primaria ſit, ac penè dicam, unica, &
univer-

univerſalis , propterea quòd fiunt tales Proceſ-
ſiones Veris tempore , dum nempe omnia Arva
florent , & in viridi ſunt , ac primitias fructuum
ſuorum Deo exhibendas promittunt. Hac de cau-
ſa in Villis , & ruſticanis Parochiis mos eſt agros
circuire , eoſque tali Proceſſione per triduum lu-
59 ſtrare , & benedicere , unde Proceſſiones *Arva-
les* , ſeu *Ambarvales* , ab aliquibus appellantur,
quarum meminit *Concilium Colonienſe* , *cap.8. &
Prov. Mediol. tit. de Proceſs.* Quart, *de Proceſs,
punct. 10. num.95.*

60 Viæ , per quas duci debent iſtæ Proceſſiones,
in Villis deſtinari debent à Parochis , hac ratio-
ne , ut commodiores eligantur , & quæ ad di-
verſos fines perveniant : curandumque eſt, ut ad
aliquod Oratorium, (ſi fieri poteſt) perducant,
ubi perſolvantur Preces, & Orationes. Iſtæ Viæ
61 demùm ad varios Ventos reſpicere debent in for-
ma Crucis , ſi commodè fieri poſſit intra fines
Parochiæ , ut quæque latera loci illius benedi-
cantur .

62 In Civitatibus verò Sacrarum cæremoniarum
Magiſtro incumbit , ex conſuetudine , has vias
aſsignare , pariterque Eccleſias deſtinare , ad quas
ſingulo die ſiſtere debeat Proceſsio Rogationum ;
& in hac diſtributione curare debet , ut ad varia
latera Civitatis ſitæ ſint , nec quocumque die ,
ad eamdem partem tendat Proceſsio .

Cæterùm , generaliter loquendo , Epiſcopus 63
omnem habet facultatem à jure determinandi , &
mutandi vias , per quas Proceſsiones tranſire de-
beant , præcipuè juſta accedente cauſa , & re-
bus in eodem ſtatu non permanentibus , Urſa-
ya *diſcept. Eccl. T. 4. diſ. 17. per tot.*

Regulares tandem , ſicuti nec ullæ aliæ Eccle- 64
ſiæ , recuſare non poſſunt recipiendi Proceſsio-
nem in ſua Eccleſia (de Eccleſiis Monialium
nulla mentio facienda eſt , quia iſtæ deſtinari ad
hoc non ſolent , variis de cauſis , & præcipuè
quia Chorum habent interiorem in Clauſura) eo
die tamen non tenentur Proceſsioni intereſſe iſti
Regulares , ut prompti ſint ad oſtium Eccleſiæ
pro recipienda Proceſsione , ut pluries decrevit
S.R.C.

DE PROCESSIONE
IN FESTO
SS. CORPORIS CHRISTI,
TITULUS OCTUAGESIMUS.

SUMMARIUM.

1 *Hæc Proceſſio appellatur Triumphalis.*
2 *Inſtituta fuit ab Urbano Papa IV.*
3 *Ampliata à Concilio Tridentino.*
4 *Eſt Proceſſio omnium ſolemniſſima.*
5 *Celebratur ipſomet die Corporis Chriſti.*
6 *Hiſtoria ejus Inſtitutionis.*
7 *Ad illam Clerus tenetur intervenire.*
8 *Mos eſt faciendi illam etiam in die Octavæ.*
9 *Proceſſio in die Octava poteſt fieri abſque licentia Ordinarii.*
10 *Non debet fieri expenſis Parochi , & Capituli.*
11 *Celebranda à Cathedrali ad Cathedralem.*
12 *In Villis facienda ab Eccleſia Parochiali.*
13 *Conſtitutio Clementis XI. Papæ ſuper hanc Proceſſionem.*
14 *Officium SS. Corporis Chriſti compoſitum à S. Thoma Aquinate.*
15 *Leodienſes primi celebrarunt hanc ſolemnitatem.*
16 *Pompa , & Apparatus debet eſſe cæteris diſtinctior.*
17 *Eccleſiæ ſi non ornentur , ſaltem perpoliantur.*
18 *Flores , & herbæ olentes ſternendæ in Templo , & per vias.*
19 *Altare ornandum lampadibus , & Candelis.*
20 *Circa Vias , profanitates arcendæ.*
21 *Exploratores habendi à Magiſtro Cæremoniarum circa ornatus.*
22 *An Hebræi teneantur ornare Feneſtras & vias cùm pertranſit Sacra Eucbariſtia apud illas , vel per illas?*
23 *Res indecentes amovendæ ſunt.*
24 *Ritus ornandi vias in Civitate Brixinenſi.*
25 *Hoſtia deferenda , debet conſecrari ea die.*
26 *Hoſtia conſecrata debet eſſe æqualis illi , quæ in Miſſa aſſumitur.*
27 *Reponenda à Sacerdote celebrante in oſtenſorio.*
28 *Tabernaculum idem eſt ac Oſtenſorium.*
29 *Appellatur etiam Monſtrantia , Turris , Sphæra , &c.*
30 *Oſtenſorii propria figura qualis eſſe debeat?*
31 *Ejus materia.*
32 *Velatur dum Miſſa perficitur.*
33 *Velum auferri debet , peracta Miſſa.*
34 *Quinam Sacerdos deferre debeat Sacramentum in Proceſſione?*
35 *Velum humerale qualiter eſſe debeat?*
36 *Locus ubi Sacerdos genuflectere debet.*
37 *Umbella prompta eſſe debet.*
38 *Umbella qualiter eſſe debeat?*

39 *Ejus*

39 *Ejus nomina varia.*
40 *Thuribuli duo parari debent.*
41 *Baldachini nulla mentio in Rubrica.*
42 *Umbella eſt Inſtrumentum ſubſidiarium.*
43 *Baldachinum quid ſit? & alia circa illud.*
44 *Haſtæ Baldachini nobilioribus Viris tradendæ.*
45 *Haſtæ primò deferuntur ab Eccleſiaſticis.*
46 *Portitores haſtarum gravi paſſu incedère debent.*
47 *Sacerdos, & Miniſtri alternatim Pſalmos recitare debent.*
48 *Clerus debet continuò cantare.*
49 *Campanæ continuò pulſandæ.*
50 *Omnes nudo capite procedere debent.*
51 *Biretum Clericale manu gerendum.*
52 *Pileolo non utendum in Miſſa.*
53 *Exemplum Caroli V. Imperatoris.*
54 *Coma fictitia Clericis prohibita.*
55 *Cerei ardere debent ab utraque parte Baldachini.*
56 *Cerei expenſis propriis deferentium providendi.*
57 *Laternæ quatuor accendi debent circa Sanctiſſimum.*
58 *Hymni cantandi in hac Proceſſione.*
59 *Hymni emendati ab Urbano VIII. PP.*
60 *Ad Verſ.* Tantum ergo, &c. *an genuflecti debeat?*
61 *Ad verſ.* & Benedictio, &c. *ſignari non debet frons.*
62 *Ordines ſiſtere debent in Eccleſia, peracta Proceſſione.*
63 *Nec diſcedere niſi data priùs Benedictione.*
64 *Sacramentum deponendum in manibus Diaconi.*
65 *Gradus infimus Altaris diverſimodè ab Authoribus intelligitur.*
66 *Cerei non extinguendi niſi poſt Benedictionem.*
67 Tantum ergo, &c. *à Muſicis intonari debet.*
68 *Quando debeat fieri hæc intonatio?*
69 *Muſici intereſſe non deberent huic Proceſſioni.*
70 *Verſiculus* Panem de Cœlo, &c. *à quo cantari debeat.*
71 *Qui illum canunt, debent ſtare genuflexi.*
72 Alleluja *poſt verſiculum quando dici debeat?*
73 Dominus Vobiſcum *olim ante Orationem præcinebatur.*
74 *Modò ex Decreto Sacr. Rit. Congr. non dicitur.*
75 *Oratio pro hac Proceſſione præſcripta unicè recitanda.*
76 *Sacerdos ſemel benedicere debet cum Sacramento.*
77 *An in Eccleſiis monialium, benedicendæ ſint Dæmoniales?*
78 *Sacerdos nihil dicere debet cùm benedicit.*
79 *Forma Benedictionis præſcripta.*
80 *Signum Crucis quomodo ab Oſtenſorio faciendum?*
81 *Diverſitas occaſionum hujus Proceſſionis.*
82 *Idem Ritus in omnibus Proceſſionibus Sanctiſſimi Sacramenti ſervandus.*
83 *Via obumbrata, magnæ ſolemnitatis indicium.*

TRIUMPHALIS Proceſſio illa Sanctiſſimi Cor- 1
poris Chriſti appellatur, Quart. *de Proceſſ.*
num. 97. eò quia triumphali more defertur per
vias, Orbis Redempti Conditor, Salutis humanæ Sator, Rex Regum, Dominuſque Dominantium, qui devicta morte, priuſquam pateretur, in hoc Auguſtiſſimo Sacramento, humano Generi, futuræ gloriæ pignus reliquit.
Hæc Proceſſio primò inſtituta fuit ab Urba- 2
no IV. Summo Pontifice circa annum 1262. eam
confirmavit Clemens V. in Concilio Viennenſi,
anno 1311. novoque Decreto corroboravit Con-
cilium Tridentinum, *Seſſ.* 13. *cap.* 5. his ver- 3
bis: *Æquiſſimum eſt enim, Sacros aliquos ſtatutos eſſe dies, cùm Chriſtiani omnes ſingulari, ac rara quadam ſignificatione, gratos, & memores teſtentur animos erga communem Dominum pro tam ineffabili, & planè Divino beneficio, quo mortis ejus victoria, & triumphus repræſentatur.* Ecce unde ortum habuit nomen illud *Triumphale*, huic Proceſſioni ſubinde impoſitum.
Eſtque omnium ſolemniſſima; & celebratur in 4
univerſali Eccleſia, feria quinta poſt Feſtum San-
ctiſſimæ Trinitatis, peracta jam octava Penteco-
ſtes, ex ejuſdem Urbani IV. inſtitutione, in ipſo
Feſto Corporis Chriſti. In aliquibus verò locis 5
per totam octavam ducitur iſta Proceſſio, cujus
inſtitutionis plenam hiſtoriam narrat Monacell.
T. 2. *tit.* 13. *num.* 10. *ex Actis*, Bolland. *T.* 1. 6
ad Menſ. April. pag. 459. 462. 465. 477. re-
cognit. & examinat. *à S. R. C. ſub die* 10. *Ju-*
nii 1700.
Sed nonniſi ad illam, quæ fit in dicta feria 7
quinta, tenetur Clerus Sæcularis, & Regularis omnium Ordinum, atque Piæ ſodalitates convenire juxta *Conc. Trid. d. l.* ſub pœnis Epiſcopo arbitrariis.
De Proceſsione in octava die nihil penitus in 8
Rituali habetur: mos eſt tamen, & conſuetudo omnium Eccleſiarum eam faciendi, ſed minori circuitu, licèt eodem ordine, vel in paucis immutato: *Ex Sacerd. Brixinen. diſt.* 5. *cap.* 10. *num.* 10.
Advertendum eſt, quòd ad ſolemniter faciendam hanc Proceſsionem, extra clauſtra, in quacumque die, extra octavam Corporis Chriſti habent Regulares Privilegium, cum ampliſsimis derogatoriis à Gregorio XIII. Conſt. *Cùm interdum*, *num.* 10. Bullar. *T.* 2. diſtinctis tamen horis, prout Innocentius Papa XII. diſpoſuit, ex Matthæucc. *de Off. Cur. c.*40. *num.* 9. quod Ur-
ſaya *T.* 2. *p.* 1. *d.* 14. intelligit poſſe fieri abſque 9
ulla Ordinarii, vel Parochi licentia, & poſt Veſperas, ſi in Cathedrali fiat in manè.
Sed loquendo de expoſitione, & Proceſsione 10
cum Euchariſtia, facienda in Eccleſiis Cathedralibus, vel Parochialibus, infra octavam, & etiam in ipſa die octava, advertendum eſt, quòd hæ, de jure, faciendæ non ſunt expenſis Capituli, vel Parochi, quia ſunt Proceſsiones arbitrariæ; &
ideò

ideò novum onus imponendum non eſt Eccleſiæ, quæ jam ſatisfecit Præcepto in die ſtatuto, nempe feria quinta antecedenti, prout ex Decreto, ſeu reſponſo Viſitationis Apoſtolicæ, 24, *Maji* 1712. refert Urſaya *T.* 1, *p.* 1, *d.* 16. *num.* 43. 44, 268.

11 Debet itaque hæc Proceſsio initiari à Cathedrali, ſeu Eccleſia Parochiali, Sel. *in Select. can. c.* 11. *num.* 2. ubi habetur ita deciſum per *Sacr. R. C. in una Tuſcanen.* 19. *Aug.* 1619. Magis enim decet, ut Solemnitas Corporis Chriſti celebretur in Cathedrali Eccleſia, quàm in alia, ex eaque ſumatur Sanctiſsimum Sacramentum, & in Proceſsione per vias publicas circumferatur, & ad eandem Eccleſiam reportetur, ſicut teſtatur reſolutum fuiſſe Armendar, *in Addit. ad recop. legum Navarræ*, *l.* 4, *tit.* 29. *l.* 1. §. 1. *de confitendo ſemel in anno*, *num.* 8. Barboſ. *ad Concil. Seſſ.* 13. *c.* 5, *num.* 5. Sed hoc intelligendum eſt, & in praxi ponendum in Civitatibus, ubi Cathe-
12 drales, ſeu Metropolitanæ Eccleſiæ adſunt. In Villis verò, & locis extra Urbes ſupplet Eccleſia Parochialis, & ab ea, ad eam fieri debet Proceſsio,

Plura, quæ ad rectam hujus Proceſsionis or-
13 dinem influunt, ſanctiſsimè ſtatuit in ſua ſpeciali Inſtructione Clemens XI. Summus Pontifex, anno 1705. quæ à Cardin. Carpineo publicata, à Monacello per extenſum refertur *T.* 2. *tit.* 13. & illius Summarium etiam inſertum legitur in *Kalendario* quodam perpetuo Marci Antonii Fagioli Legienſis, *pag.* 378. & quamvis iſta Inſtitutio præcipuè dirigatur ad ritè exponendam Sanctiſsimam Euchariſtiam per quadraginta horas: attamen nonnulla tradit ad Proceſsionem ſpectantia, & ad Benedictionem, quæ ad præſens argumentum hujus Tituli maximè faciunt; ideoque in ſubſequentibus Paragraphis erit locus deſumendi à dicta Inſtructione nonnulla, huic materiæ in præſentiarum convenientia.

Aliam quoque inſtructionem conſimilem, ſua tempeſtate Romæ editam affert Gavant. *d. p.* 4. *tit.* 12. *n.* 3. *in fine*; qui Author, multa etiam exponit de Ritu hujus Proceſſionis è noſtro Rituali deſumpta, quoad minores Eccleſias; quia Eccleſiæ majores (quæ Perſonis in dignitate præcipuè Epiſcopali conſtitutis inſerviunt) modum hujus Proceſſionis à Cæremoniali Epiſcoporum deſumunt,

Officium SS. Corporis Chriſti Authorem co- 14
gnoſcit S. Thomam Angelicum Doctorem, qui juſſu Urbani Papæ IV. illud compoſuit, & ab eo in præmium retulit columnam argenteam: ita ex Nauclem, & Genebrard. refert Raguc. *de Miſſa*, *qu.* 109. *num.* 3. Barboſ. *in Concil. ſeſſ.* 13. *cap.* 5. *num.* 3. Gavant. *d. p.* 4. *tit.* 12. *n.* 2. & teſtatur ipſe S. Thomas *in Opuſculo* 57. Quam ſolemnitatem primi in Orbe Catholico celebra- 15
runt Leodienſes, ut refert Bzovius anno 1230. *num.* 16. & alii,

§. I. Decenter ornentur Eccleſiæ, & parietes viarum, per quas eſt tranſeundum, tapetibus, & aulæis, & Sacris Imaginibus, non autem profanis, aut vanis figuris, ſeu indignis ornamentis,

16 Cùm ex dictis, Proceſſio hæc ſit ſuper alias omnes ſolemnior, diſtinctior quoque eſſe debet ejus pompa, & apparatus; nam ornatus major oſtendit majorem Perſonæ dignitatem, ut in *cap. Apoſtolicæ*, *de privil. in* 6.

De Eccleſiæ itaque apparatu, primò dicendum eſt, & intelligi debet de Eccleſia, in qua incipit, & finem habet Proceſſio. Iſte decens ornatus nec aſſignari, nec limitari poteſt, cùm ſæpè à facultatibus Eccleſiæ, ſæpiùs à pietate Fidelium derivare poſſit; ideoque ad menſuram tum proventuum, tum devotionis præſtari poteſt. Hoc ſuper omnia, curandum eſt, ut ubi per ornatum, ſive pompam nequit haberi iſta
17 magna ſolemnitas, ſaltem per nitorem, & munditiem habeatur, adeò ut Eccleſiæ parietes, qui velis, vel aulæis ornari nequeunt, ſaltem per candorem, & venuſtatem eluceant, nec pulvere, ſive araneis ſordeſcant. Pavimentum ve-
18 rò perpolitum ſit, & floribus, ſeu herbis benè olentibus, hac, illac ſeminatum. Qui flores non projiciendi ſunt in faciem, nec ſupra dorſum incedentium in Proceſſione, ut decrevit *S. C. Ep. in Callien. Synod.* 20. *Januar.* 1720. relat. ab Urſaya *T.* 5. *p.* 2. *d.* 16. *n.* 71. Altare inſu-
19 per in quo exponenda eſt Sanctiſſima Euchariſtia, majori quo fieri poteſt, ornatu decoretur; nec deſit copia lampadarum, & candelarum quæ ardeant, & ſint ad minus viginti, juxta allegatam *Inſtructionem Clementis XI. n.* 4.

20 Circa verò vias, per quas eſt tranſeundum, nulla pompa limitatur. Probibetur unicè quæ vana ſit, & ridicula, ſeu profanitatem redolens: ab honeſtate enim Eccleſiæ, & à regula pietatis quæ diſtant, ſemper ſunt evitanda, Urſaya *d. T.* 2. *p.* 2. *d.* 25. *n.* 152. Pro quo ſcandalo evitando, Magiſter Sacrarum Cæremoniarum, in hoc caſu habere debet pluries exploratores be-
nè ſibi viſos, qui tamquam ejus delegati, cir- 21
cumire valeant vias, & plateas, per quas cum Proceſſione eſt tranſeundum, & diligenter perpendere, atque oculatiter diſquirere omnia, & ſingula ornamenta, aulæa, picturas, ſtatuas, ſpectacula etiam Sacra, & quæcumque expoſita fuerint ad Proceſſionis ornatum: & ſi quid vel profanum, vel indecens, vel minus habens contra Eccleſiæ ritum, repererint, de eo Magiſtrum Sacrarum Cæremoniarum, illico admonere debeant, qui vel per eoſdem exploratores, vel etiam per familiam armatam Epiſcopi, res indecentes, nullo habito reſpectu, nullaque interpo-
ſita appellatione, vel recurſu, immediatè remo- 22
vere, & auferre faciat, inhærendo ſemper edictis, & Sanctionibus Synodalibus ab Ordinario factis, & publicatis ſuper hoc per aliquot dies ante Proceſſionem, ut moris eſt.

Quæſtionem, in noſtro caſu ſatis utilem,
movet Doctiſſimus Antiſtes Fermoſinus, *Tract. II.* 23
Criminal. ad tit. de Judæis, *&c. q.* 1. *n.* 10. *&* 15. Num ſcilic. Judæi, ſi habitant mixtim inter Domos Chriſtianorum, teneantur ornare tapetibus feneſtras, & calles cùm pertranſit S. Euchariſtia?

Multi

Multi Authores ab eodem Doctore congeſti ſub *d.n.* 10. pro negativa ſententia ſtant, præcipuè quia cùm habeatur ex S. R. C. prohibitio, ut deferatur Sanctiſſima Euchariſtia per loca, & plateas, in quibus habitant, Judæi, ex Barboſ. *de pot. Epiſc. p.* 2. *alleg.* 22. *num.* 4. *& de pot. Parochi*, *cap.* 20. *num.* 33. *deciſ. Apoſtol. collect.* 405. *num.* 8. & certum ſit, quòd in ſpiritualibus, concernentibus favorem Animarum, Judæi non ligantur legibus Canonicis, nec in Sacramentalibus; quia de eorum anima non curamus, cùm & ipſi non curent, *c. gaudeamus*, *de divort.* Thuſc. *l.* 1. *concl.* 368. *n.* 1. *& concl.* 369. *num.* 24. *&* 27. Farinae. *in fragm. v.* 6. *Judæi*, *num.* 639. ſequitur, ut nec ad propoſitum in hac quæſtione poſſint obligari.

Nihilominus multis aliis rationibus, & Doctoribus innixus, exiſtimat, Judæos mixtim inter Domos Chriſtianorum inhabitantes poſſe compelli ad talem ornatum, in tali occaſione, quia, licèt ſtatuta, & ordinationes factæ circa ea, quæ cultum Divinum reſpiciunt, non afficiant Infideles. *l. ſpadonum*, 17. *§. conſtitutiones*, *& §. jam autem*, *ff. de excuſ. tut. & l.* 3. *§. fin.* attamen ſi per inobedientiam talis conſtitutionis, videatur Judæos illudere Chriſtianis, hæc inobſervantia impedienda eſt, ne oriatur iſte contemptus, cum Fidelium ſcandalo, *cap. quia*, *& cap. in nonnullis*, *§. diebus*, *tit. de Judæis*, ubi prohibetur Judæis, diebus hebdomadæ Sanctæ, ut in publico compareant, aut feneſtras, vel portas teneant apertas, ſemper loquendo de eorum inhabitatione mixtim cum Chriſtianis, non verò in contuberniis ſolitis ſeparatim, vulgò *Ghetto*; ſeu apud aliquas nationes, *Judeca*.

Duo inſuper conſideranda proponit ad magis firmandam opinionem, & ſententiam ſuam, quòd poſſint compelli; nempè iſtos ornatus eſſe actus exteriores materiales, & non adeſſe intentionem formalem, cùm verò intentio iſta non adſit, honorandi Sanctiſſimum Sacramentum, ſequitur quòd neque legi Judæorum contrarium petitur per iſtum coactum ornatum, atque ideò juſtè compellerentur ad faciendum quod nos intendimus, & ad non contraveniendum legi Judaicæ: nemo enim impedit, quin ipſi Judæi, mediante pecunia, hoc opus per interpoſitas Chriſtianorum perſonas exercere poſſint, atque ita penitus caveant à periculo violandi legem Judaicam; dummodò per nos evitetur iſte contemptus, etiam materialis.

Ex quo alia quæſtio erui poteſt, à Fermoſino non excogitata: nempe, an in locis, in quibus Judæi uniti habitant in ſuo *Ghetto* ſeparatim à Chriſtianis, ſi feneſtras habeant, vias Chriſtianorum proſpicientes, per quas tranſire debeat Proceſſio cum SS. Sacramento, poſſint ipſi Judæi compelli ad illas feneſtras ornandas tali tempore. Circa quod dico, in tali caſu non poſſe Judæos compelli, quia cùm in ſuo loco, ipſis aſſignato per Principem, inhabitent, non ſubjiciuntur ad ea, quæ extra locum illum fiunt, cùm feneſtræ accidentaliter ſe habeant in illarum rerum proſpectu, non verò eſſentialiter, ſed tantùm ad lumen recipiendum. Ultraquam quòd inhabitatio Judæorum in tali loco, eſt coacta, non electiva, nec ſuſpicari poteſt de contemptu in caſu ſuppoſito; quemadmodum fieri poteſt quando inhabitant domos electivas per Urbes permixtim cum Chriſtianis, in quo caſu ſi ſervitus ornandi vias ab iiſdem ægrè fertur, deſerere poſſunt domum, & alibi aliam ſibi providere huic ſervituti non ſubjectam, quod facere nequeunt de Domibus in *Ghetto* ſibi à Principe aſſignatis, quas velint, nolint, commutare non poſſunt quoad circumdarium ipſius *Ghetti*. Aliter ſi compelli poſſent ad ornandas feneſtras, & parietes domus, etiam ſi per ſolas feneſtras reſpicerent vias, per quas tranſitum habet Proceſſio, ad nihilum inſerviret Principum deliberatio, illos in uno, tamquam ergaſtulo, concludendi, ſi hoc non obſtante, ſervitutem ſecum ferent in caſu Proceſſionis, ad quem finem (inter alios) præſertim in locis Eccleſiæ Romanæ ſubjectis, inſtituta fuerunt iſta Judæorum contubernia, à Chriſtianorum habitaculis ſeparata, Quam ſervitutem videtur voluiſſe evitare S. R. C. tunc quando in una *Anconit.* 22. *Febr.* 1563. quam refert Barboſa *de Epiſc. p.* 2. *alleg.* 22. *num.* 4. decrevit: *Sanctiſſimum Euchariſtia Sacramentum, non eſſe deferendum per plateam, in qua habitant Judæi, ſed per Chriſtianorum ſtratas*. Incumbit itaque iis, qui vias pro hac Proceſſione deſignant, cavere, ne proximè ad *Ghetum* iſtæ viæ ſitæ ſint; quòd ſi hoc, ob anguſtiam loci, evitari nequeat, tolenda erit iſta murorum, & feneſtrarum denudatio, dummodò ſemper Judæi in loco deſignato, & non mixtim cum Fidelibus cohabitent. Cùm tamen tolerandi non ſint Judæi in his, quæ tendunt ad opprobrium illius, qui probra noſtra delevit, Fermoſin. *d. l. num.* 14. *ex cap. & ſi Judæos*, *tit. de Judæis*, Ricciull. *de jur. perſ. l.* 2. *c.* 18. *num.* 2. *&* 3. poſſunt Chriſtiani occurrere, & confuſionem inducere in illos, ornando propriis expenſis parietes, Chriſti Crucis inimicorum.

Quod ſi extra proprium Receptaculum, ſeu *Ghetto*, Hebræi conducerent aliquas Domos, aut Ædes ad uſum Ædificii alicujus Mercis, videlicet; exempli gratia, Tabaci, ſive Aquæ Vitis, vel Corii, vel tandem Panni, & cujuſcumque ſimilis negotii, & iſtæ Ædes pro tali uſu Hebræis tantummodo inſervirent, haberentque Januas, & Feneſtras reſpicientes vias publicas per quas Proceſſio cum SS. Euchariſtia pertranſiret, tunc poſſent ab Ordinario obligari ad ornatum, cùm in hoc caſu magnæ deformitatis ſit iſta denudatio, nec ampliùs valeat regula decreti S. R. C. ſuperenunciati, de non tranſeundo per loca ab Infidelibus habitata.

Animadverſione dignus eſt Ritus, quo Vias ornari præcipit, occaſione hujus Proceſſionis, Sacerdotale Brixinen. *diſt.* 5. *cap.* 10. *num.* 13. ubi *ad pag.* 169. leguntur hæc: *Ad Proceſſionem Cor-* 24
poris Chriſti paranda ſunt iſta. I. Omnes Viæ, & Plateæ per quas Venerabile Sacramentum portabitur, ſint mundatæ, & ornatæ arboribus, frondibus, floribus, gramine, aulæis, aliiſque ornamentis. II. In quatuor diſtinctis locis, verſus quatuor Mundi plagas, Orientem, Occidentem, Meridiem, & Septentrionem reſpicientibus, erecta ſint quatuor Altaria ex ligno, cum baldachinis, ſeu tectis, pulchrè ac decenter ornata, ſuper quibus collocari poſſit Monſtrantia

(hoc eſt Oſtenſorium) *dum quatuor Evangeliorum initia cantantur. III. Deputentur principaliores aliquot Viri pro portando Baldachino, ſub quo Sacerdos cum Ven. Sacramento proceſſionaliter ire debet: qui Viri, pro cujuſque facultatibus, pulchrè ſint veſtiti, ferantque ſinguli ſertum in capite ex floribus confectum. IV. Induantur aliquot Puerorum paria ad formam Angelorum, cum ſertis in capite, quorum aliqui caniſtris deferant folia Roſarum, verſus Ven. Sacramentum quandoque in Proceſſione ſeminanda: alii Cymbalas, ſeu Campanulas portent, alii accenſas candelas: alii arma, ſeu myſteria paſſionis Dominicæ. V. Habeatur Thuriferarius cum thuribulo, & alius quidam Puer cum incenſo, ambo ſuperpelliceis induti. VI. Quatuor Diaconi induti Dalmaticis. VII. Aliquot Viri decenter veſtiti cum ſertis Roſarum in capite, qui ab utraque parte baldachini deferant faces, lampades, ſeu candelas accenſas. VIII. Puer indutus ſuperpelliceo, ferens librum Evangeliorum. IX. Inſtrui poſſunt aliquot paria Puerorum, puellarumque, qui decenter veſtiti, & cum ſertis roſeis proceſſionaliter irent, ut infrà. X. Sit Magiſter Cæremoniarum, vel aliquis ejus loco, totam Proceſſionem ordinans, & promovens.*

Sequuntur poſtea in aliis Paragraphis: Ordo Proceſſionis: quæ in Proceſsione cantari debeant: quæ ante: quæ poſt; atque ſub Evangeliis cantandis obſervare oporteat: Quid fieri debeat, Proceſsione ad Eccleſiam reverſa: de profanitate arceoda, & de aliis ad talem Proceſsionem facientibus: ex quibus Magiſtri Sacrarum Cæremoniarum carpere valent quæ utilia, & decora ſunt, inutilia, & indecentia, ſi qua ſunt, omittendo, ut omni qua decet laude, & decore expediatur iſta Proceſsio inter ſolemnes ſolemniſsima.

§. II. Sacerdos primùm Miſſam celebret, in qua duas Hoſtias conſecret, & ſumpta una, altera in tabernaculum in Proceſſione deferendum ita reponat, ut per vitrum, ſeu Cryſtallum, quo ipſum tabernaculum circumſeptum eſſe debet, exteriùs adorantibus appareat; veloque operiatur, donec auferatur ab Altari. Peracto autem Sacrificio, & Proceſſione jam inchoata, ordine, quo jam ſupra dictum eſt in Litaniis majoribus, Sacerdos Pluviali albo indutus, ter incenſet Sacramentum genuflexus.

25 Hoſtia deferenda in Proceſſione non eſt conſe-
craoda pridie, cùm quodammodo Proceſſio de-
beat eſſe pars Officii illius diei, ſeu ſaltem omni-
no concordare cum Miſſa. Pro quo advertendum
eſt, ut iſtæ duæ Hoſtiæ ſint æquales, niſi ob
26 anguſtiam Oſtenſorii, opus ſit, ut Hoſtia in il-
lo collocanda, ſit minor; ſed non adeò, & ta-
liter, ut videatur potiùs Particula, quam ſua
27 manu Celebrans imponet in lunulam, quæ eſt in
medio ejuſdem Oſtenſorii intra ſphæram, & cry-
ſtallum utramque.

28 *Tabernaculum*, de quo hic Rubrica loquitur
id eſt, ac *Oſtenſorium*, quod aliter appellatur
29 *Monſtrantia*, *Sphæra*, & *Turris*. Antiquitus
ad modum cilindricum conſtruebatur, eo pacto,
quo hodie etiam Moniales S. Claræ utuntur, &
pingitur Imago dictæ Sanctæ Virginis in actu fu-
gandi Saracenos: atque ideò hoc ſignificatur à
verbis Rubricæ, ubi ait: *Cryſtallum, quo ipſum
Tabernaculum circumſeptum eſſe debet.*

30 Recenter verò ad inſtar Sphæræ ſolet efformari
cum ſuis radiis ad ſimilitudinem Solis, vel Stel-
læ.

31 Hoc (ſaltem in gyro Sacram Hoſtiam recipien-
te) argenteum eſſe deberet, ſed in Eccleſiis pau-
perioribus toleratur vel ex ære, vel ex aurichalco
inaurato. Lunula tamen interior, quæ Hoſtiam
in ſe recipit, & firmat, omninò eſſe debet vel
ex auro, vel ex argento inaurato, ex Cavallerio
d. tit. 5. num. 13. Inſuper Cryſtallus ab utraque
parte poſita, debet eſſe nitida, & diaphana,
lævigata, & in nulla ſui parte fracta, vel rima-
ta. Tandem Hoſtiam collocare opus eſt ita, &
taliter, ut partem adverſam vertat eam deferen-
ti io Oſtenſorio ad hoc ut Imago, vel Crux in
ea præſignata videatur à præeuntibus in Proceſ-
ſione, quod animadvertere debet Diaconus, dum
accepto Oſtenſorio, illud tradit Celebranti ge-
nuflexo ad portandum, Gavant. *d. l. n.* 4.

Attamen dum Miſſa perficitur, velari debet
Oſtenſorium, io quo ſit Hoſtia, cum Velo Al- 32
bo, quod præſtari poterit à Velo, quo Calix
operitur. Fitque, ut dum reliqua Miſſæ peragun-
tur, non appareat indebitè Sacramentum collo-
catum extra Baldachinum, & cum Calice vici-
no, adeò ut nondum primum locum habere poſ-
ſit, quemadmodum habere debet in Proceſſio-
ne.

Peracta Miſſa, & Calice jam remoto, rema-
net in medio corporali Oſtenſorium; atque ideò 33
Velum auferri debet, ut Hoſtia Sacroſaocta ab
omnibus intueatur. Interimque Celebrans, poſi-
to incenſo in thuribulum, genuflexus, iter in-
cenſare debet Sacramentum: Sed quinam erit
iſte Celebrans, qui deferat Sacramentum in hac 34
Proceſſione? Reſpondeo cum Clericat. *de Sacr.
Euchar. dec.* 60. *num.* 20. 21. In prima die ſo-
lemnitatis Corporis Chriſti, ſolemnis Proceſſio
io quacumque Eccleſia Cathedrali eſt facienda ab
ipſomet Epiſcopo, ſi non ſit impeditus: ſin mi-
nus, à prima dignitate, juxta *Cæremonial. Epiſc.
p.* 2. *c.* 33. cui concordat Reſolutio *S. R. C. ſub
die* 23. *Martii* 1709. cui propoſito dubio per
Card. Gabriellium: *An SS. Euchariſtiæ Sacra-
mentum in Proceſſione, quæ fit in Feſto Sanctiſ-
ſimi Corporis Chriſti, deferri debeat ab eo, qui
Miſſam celebrat?* Reſp. *Affirmativè*. Ruſus ve-
rò, propoſito dubio: *An idem ſervandum ſit
in Proceſſione, quæ fit in die Dominico infra
octavam Corporis Chriſti, ſeu potiùs deferri de-
beat SS. Sacramentum ab Archipresbytero, in
caſu, &c.* Reſp. *Affirmativè quoad* 1. *partem,
negativè quoad ſecundam.*

In oppidis verò, & aliis locis ruralibus, à
Sacer-

Sacerdote Sæculari digniori illius loci deferri debet, Barboſ. *deciſ. Apoſt. Collect.* 335. *num.* 9. & 10. Nicol. *in floſc. verb. Euchariſt. num.* 25. & 26. Pax Jordan. *l.* 3. *t.* 3. *num.* 9. Bauldry *p.* 4. *cap.* 16. *art.* 3, & 4. Caſtald. *l.* 2. *ſect.* 10. *c.* 2. & 3.

§. III. Deinde Diaconus oblongum, ac decens Velum circumponit ſcapulis Sacerdotis, qui parte veli ante pectus pendente, utraque manu cooperta. Oſtenſorium, ſeu Tabernaculum à Diacono ſibi porrectum reverenter ſuſcipit, in ſupremo Altaris gradu; mox ad Altare aſcendit, & Sacramentum ante faciem tenens, vertit ſe ad populum: inde deſcendit ſub umbella, comitantibus miniſtris, & duo Acolythi, vel Clerici, cum thuribulis effumantibus præcedunt.

35 Velum, ſeu humerale iſtud, ſericum eſſe debet, vel auro contextum, juxta vires Eccleſiæ, & acu pictum, ſi fieri poteſt, ob dignitatem rei, cui inſervit. Color, regulariter oportet, ut ſit albus, ad hoc ut concordet cùm ſolemnitate Sanctiſſimi Corporis Chriſti, cùi alba, & candida ſolummodò conveniunt, Gavant. *p.* 1. *t.* 18. *lit. g & l*, propter confectionem Chriſmatis, quod Animarum mundationi inſervit. Inſuper opus eſt, ut ſit oblongum: debet enim extendi ad humeros, & brachia; imò pedem Oſtenſorii involvere debet: quod fit, ut magis commodè perſtringi, & teneri poſſit: ultraquam quòd hoc Velum habet ſuum myſterium, ut jam diximus in Benedictione danda cum SS. Viatico.

36 Locus, in quo ſiſtere debet Sacerdos genuflexus, dum accipit à Diacono Oſtenſorium, eſt ſupremus Altaris gradus, propè Pradellam, ad hoc, ut dici poſſit verè, quòd Sacerdos ſit ad Altare, nec fiat demiſſio Euchariſtiæ, ſed ſimplex porrectio. Nec obſtat, quòd Rubrica dicat: *Ad Altare aſcendit*, quia verè iſta aſcenſio eſt ſurrectio, ſeu erectio Sacerdotis, nec aliud ſignificat, niſi quòd Sacerdos accedit priùs ad Altare, & ibi vertit ſe ad Populum, ut ſuo tempore, deſcendat, atque Proceſſionem ſubſequatur.

Notandum hic, quòd dum Sacerdos deſcen-
37 dit per gradus Altaris, tenens ambabus manibus
Oſtenſorium, prompta debet eſſe Umbella ſupra caput ejus elevanda, priuſquam tranſeat, & ſe ſupponat Baldachino: Rubrica enim apertis litteris loquitur hic de Umbella, non de Baldachino, quod difficilè, & cum magno incommodo, necnon cum aliqua deformitate, ad Altare accedere poteſt, ut Sacerdotem tegat. Igitur Umbella in ſubſidium prompta eſſe debet per totum ſpatium, quod intereſt ab Altare ad Baldachinum, ne Sacramentum abſque honoris tegmine, licèt per breve ſpatium deferatur; nam Baldachini haſtæ ſolent in medio Presbyterio elevari: itaque ab Altare ad Presbyterium Umbella miniſterium ſuum præſtabit.

Hæc Umbella, decet ut ſit ſerica, & albi co- 38
loris, cum ſuis laciniis, vel ſericis, vel aureis,
vel demum argenteis circa eam pendentibus. Co-
lor rubeus, quo utuntur nonnulli, non eſt tole-
randus; non enim concordat cum Paramentis
Euchariſtiæ convenientibus, & aſſignatis, Ga-
vant. *P.* 5. *de Menſuris*, &c. Cavalier *tit.* 5.
num. 13. Vocatur etiam *Umbraculum*, & *Apa-* 39
laneus, de quo vide Macri *in Hierolex.*

De Thuribulis fumigantibus, Quartus *d. de* 40
Proceſs. num. 101. promovet hanc quæſtionem, nempe: An Thuriferarii debeant incenſare, vel ſuffumigare pavimentum, ſternendo viam in hac Proceſſione? Et poſt allatas hinc inde rationes, reſolutionem relinquit arbitrio dirigentium Proceſſionem: magis tamen favet uſui ſternendi viam cum thuribulis effumantibus, ratione viarum, quæ, ut plurimùm profanæ ſunt. Sed ego dico, prout vidi in praxi, unum ſine alio fieri non poſſe: dum enim Thuriferarius vibrat Euchariſtiæ Incenſationem, ſi Thuribulum retrahere vult, neceſſe eſt, ut alia vibratione incenſetur Via; maximi enim incommodi eſſet, nec rectè pedibus incedere poſſet Thuriferarius ſi facie ad Euchariſtiam converſa, illam incenſare teneretur.

§. IV. Omnes præcedent nudo capite accenſos cereos geſtantes, & ſequentes Hymnos pro longitudine Proceſſionis devotè concinentes. Dum verò Sacerdos diſcedit ab Altari, Clerus, vel Sacerdos cantare incipit ſequentem Hymnum. *Pange*, &c.

41 Nulla de Baldachino mentio fit in hac Rubri-
ca, & tamen non prætereundum eſt, quia Um-
42 bella in ſubſidium haberi debet, non in uſum,
niſi Proceſſio fiat pro deferendo Sanctiſſimo Viatico; quia in hoc caſu adhibetur tanquam viatorium inſtrumentum, & ſupponit penuriam miniſtrorum Baldachinum portantium: imò ſi multi Miniſtri adſint, & iter ſit breve, nec feſtinatione indigeat, etiam in illo caſu adhibendum eſt Baldachinum, ſi adſit, ut dictum fuit *in Tit. de Comm. Infirm.* §. 9.

Baldachinum igitur, quod originaliter *Sericum* 43
textile ſignificat, Macr. *Hierolex.* & appellatur quandoque Conopæum, quandoque Umbella, & Mappula ab Innoc. III. *l.* 2. *Myſt. Miſſ. c.* 7. quadratum eſſe debet, albi coloris, cum octo haſtis, vel ad minus quatuor ad ejus angulos, æquali diſtantia diſtributis, & mobiliter fixis in telatio ſuperiori totam Machinam quadratam componente.

Forma illius omninò decet, ut ſit quadrata, & fixè immobilis, non autem plicabilis, & ſine

telario, ut in aliquibus locis adhibetur, quia
iſta plicabilitas parit deformitatem, nec ſemper
tenet partem ſuperiorem apertam, & expanſam;
unde fit, quòd faciliter Sacerdos deferens Eu-
chariſtiam detectus remaneat, & ſub dio.
44 In diſtributione haſtarum hoc adverti debet,
ut nobilioribus Viris tradantur portandæ illæ,
quæ ſunt in facie Celebrantis, poſteriores verò
minùs nobilibus: *Cærem. Papæ, l. 3. c. 14. &*
Cærem. Epiſc. l. 1. c. 14. Nobilioribus item inter
haſtas pares dentur eæ, quæ ſunt à dextris Cele-
brantis dum procedit. Convenit tamen, ut in
Proceſſione de qua modò agimus, ab Eccleſia-
45 ſticis cum Pluviale, primò deferantur haſtæ:
quòd ſi tot Pluvialia non habeantur, ſufficit ſi
portitores utantur ſuperpelliceis, ſed ſine Stola;
Cærem. Epiſc. l. 2. c. 35. & 26. Gavant. *d. l.*
46 Inſuper deferentes Baldachinum advertant, ut
gravi paſſu incedant, ipſum ſemper ſupra Sacra-
mentum, & Sacerdotem deferentes, Caſtaldus
Prax. l. 2, ſect. 10, num. 6. ubi ſubdit, quòd
Celebrans ſub Baldachino incedens cum Miniſtris,
qui fimbrias Pluvialis elevatas à lateribus tene-
bunt (ad onus levandum Sacerdoti, atque ut ex-
47 peditiùs procedat) alternatim cum ipſis recitabit,
ſubmiſſa voce Pſalmos, & Hymnos, Clero in-
48 terim cantante, & campanis continuò pulſanti-
bus: quod item refert Gavant. *p. 4. tit. 8. lit. r.*
49 dum ait, quòd Celebrans nunquam cum aliis in
Proceſſione Sacramenti cantat.
Limitatur tamen hæc Regula, quando Pro-
ceſſio in locis extra Urbes fiat, in quibus, ſi Sa-
cerdos ſileret, aliquando, vel nemo caneret, vel
inordinatè, & extra tonum Populus boatus ede-
ret, eò quia vel nullus, vel pauci cantum Gre-
gorianum, ſeu tonos Hymnorum callent, atque
unicè id, quod audiunt, facilè repetunt.
50 Nudo capite omnes procedere debent in hac
Proceſſione: non per hoc tamen abſque Biretto
Clericali incedere convenit Clericis, ſed illud ma-
51 nu candela non impedita geſtare debent, nec va-
letudo excuſare poteſt in hoc caſu juxta *Reſolut.*
S. R. C. 3. Auguſt. 1695. allegato à Sarnellio,
Epiſc. Eccl. T. 4. 26. num. 4. quamvis enim Pon-
tifex reſervatam habeat facultatem concedendi pi-
leolum in Miſſæ celebratione, ut declaravit *S. C.*
Epiſt. 2. Jan. 1690. *& 17. ejuſdem* 1695. *&*
S. R. C. 31. Jan. & 24. April. 1626. ut refert
Gavant. *t. 1. p. 2. tit. 2. num.* 2. & Corſett. *ad-*
52 *dit. num.* 26. nihilominus ille, cui datur iſta fa-
cultas, non poteſt uti pileolo tam in ſolemni,
quàm in privata Miſſa, à Præfatione uſque ad
peractam Communionem, Pyrr. Corrad. *Prax. diſ-*
penſ. l. 3. c. 6. n. 31. Polac. *p. 1. n. 13. in Aphor.*
quod & ampliari poteſt ad tempus præſentis Pro-
ceſſionis, quia tam in Miſſa, à Canone ad Com-
munionem, quàm in Proceſſione hodierna patet
Sanctiſsima Euchariſtia, cui debetur cultus la-
triæ, & ab omnibus diſtinctus. Videantur quæ
dicta ſunt *in Titulo de Communione Infirmorum,*
§. 13. in fine.
53 Memorabile eſt, & ad præſentem caſum fa-
ciens, exemplum Auguſtiſſimi Imperatoris Ca-
roli V. Cæſaris, quod refert Campius *in Hiſtor.*
Cremon. l. 2. & alii, qui ejus geſta ſcripſere.
Proſequebatur Auguſtus Auguſtiſſimum Sacramen-
tum proceſſionaliter delatum: cùmque Sol radiis
ſatis acutis caput ejus verberaret, adfuit fami-
liaris, qui Umbellam explicando, & elevando,
caput Imperatoris à nimio æſtu defendere ſtude-
bat; cui Cæſar illicò, tantam irreverentiam in-
dignatus: Aufer iſtam hinc, ſeriò dixit: Do-
minum Dominantium ſequor: Sol illi ſervienti
non nocet: quam reſponſionem cordi hæren-
tem cuperem tot, tantiſque noſtri ſæculi delica-
tis Viris, qui dummodò propriæ commoditati fa-
veant, irreverentias enormiſſimas committere non
erubeſcunt.
Id quod de Pileo, ſive Pileolo, ſeu Biret-
to dictum eſt, intelligi debet abſque dubio de 54
comis fictitiis, vulgò *Perrucca*, aut *Cer-*
chietti; quorum uſus Clericis prohibetur ſem-
per, & multò magis in Sacris functionibus, &
præſertim in hac Proceſſione, non minùs quàm
ad Altare. Clara eſt recens conſtitutio Sanctiſſi-
mi Pontificis Benedicti Decimitertii, in ejus *Con-*
cilio Romano, Tit. 16. cap. 3. Quæ Clericorum vi-
tam honeſtent? ubi per verbum -- *numquam ad-*
hibeant, Clericis prohibetur omninò, & ſemper
uſus ſimilium capillamentorum, ad mentem edi-
cti jam priùs in Urbe emanati *ſub die* 20. *De-*
cembris 1724. Adſunt etiam aliæ Conſtitutiones,
de quibus fusè loquitur Urſaya *T. 4. diſcept. Eccl.*
Verbo Parucha.
Ab utroque latere Baldachini, præcipit Ru- 55
brica, ut ardeant Cerei in manibus adſtantium,
eo modo quo omnes, qui in ordine Proceſſio-
nis ſunt, hac die debent, expenſis propriis 56
candelam accenſam deferre. Sed cùm iſta lumi-
naria facilè à Ventorum impetu quandoque re-
pentè ingruentium, extingui poſſint irreparabili-
ter; & Sanctiſſimum Sacramentum debito cultu
privari (cùm ſemper ex jam alibi dictis, ante
illud ardere debeat aliquod lumen) hinc eſt, quòd
providè huic ſcandalo occurſum fuit per lauda-
tum Concilium Romanum, *Tit. 15. cap. 7.* ubi
in ſolemnibus SS. Sacramenti Proceſſionibus,
præter conſueta lumina, quatuor ſemper accenſas
laternas ab aliis nobilioribus circa Celebrantem de- 57
ferri ſancitur; prout etiam in deferendo Viatico
dictum fuit, inhærendo Conſtitutioni Innocentii
Papæ XII. §. 5. *n.* 47.
Hymni præſcripti ut in hac Proceſſione can- 58
tentur, quinque ſunt, nempè: *Pange lingua*
glorioſi, corporis myſterium, &c. Sacris ſolem-
niis, &c. Verbum ſupernum prodiens, &c. Sa-
lutis humanæ ſator, &c. Æterne Rex altiſſime,
&c. Quorum tres priores à S. Thoma Aquinate
Doctore Angelico, unà cum toto Officio Cor-
poris Chriſti editi fuerunt, Gavant. *p. 4. tit.* 12.
num. 2. & tit. 2. ſect. 5. c. 6. n. 9. Nec eos Ur-
banus VIII. Papa emendavit, prout omnes alios 59
anno 1629. ſed intactos reliquit, Gavant. *d. l.*
Duo verò poſteriores expurgati fuere à falſis ſyl-
labis in correctione Urbana, anno ſupradicto,
& Authores diverſos habent.
Advertendum eſt cum Gavant. *p. 4. t. 8. rub. 9.* 60
lit. Y; quòd quando Proceſſio iſta non fit extra
Eccleſiam, convenit, ut Clerus ad primos duos
verſus *Tantum ergo Sacramentum, &c.* ex Hym-
no primo deſumptos, genuflectat converſus ad
Sacramentum: Miniſtri tamen genuflectere non
debent. Extra verò Eccleſiam, minimè prorſus;
nam ubi multus eſt Clerus, poſſet alioqui, &
malè

malè interrumpi Proceſſio. Idem præcipitur in
parvo libello italico, inſcripto: *Regole, & in-
ſtruzioni, che ſi devono oſſervare nell'accompa-
gnare il SS. Viatico per ordine della Santità di
N. S. Papa Innocenzo XII. publicate dal Card.
Carpegna l'anno 1693.* ibi *fol.* 176. *in fine*,
prohibetur iſta genuflexio Cleri, vel Populi in
tali Proceſſinne, dum per viam, & extra Eccle-
ſiam cantatur Hymnus *Pange lingua*, *&c.* ad
hoc ut evitentur varia incommoda.

Inutilis quoque eſt, & nihil ſignificans geſtus
ille intereſſentium huic Proceſſioni, per quos fit 61
manu ſignum Crucis ad verba illa Hymni: *Sit
& Benedictio*, *&c.* nam de Benedictione mate-
riali tunc non eſt ſermo, & illa verba dirigun-
tur ad SS. Trioitatem: Unde eliminandus eſt abu-
ſus Sacerdotum illorum, qui actu benedicunt cum
SS. Euchariſtia, dum cantantur ſupradicta verba
in Proceſsione, ſeu Benedictione, Sarnell. *Epiſt.
Eccl. T.* 7. *ep.* 58. *num.* 10.

§.V. Peracta Proceſſione, & Sanctiſſimo Sacramento ad Eccleſiam reportatò; & ſuper Altare depoſito, omnes Eccleſiaſtici, qui adſunt, hinc inde ordine genuflexi, illud reverenter adorantes, dum Sacerdos de more incenſat, ſequentem Hymni partem concinant.

62 Proceſsionis gyro expleto, omnibus Ordini-
bus ad eamdem Eccleſiam reverſis *ex Decret. S.
R. C.* 1. *Septemb.* 1718. *in Nolana Proceſſionis*
63 *per Card. Valleman.* in eaque manentibus ad Be-
nedictionem expectandam, Celebrans ad gradus
Altaris ejuſdem, à quo diſceſſerat, ſiſtit, atque ibi
Oſtenſoriom in manu Diaconi deponit cum debitis
64 reverentiis: Nam Diaconus antequam Sacramentum
accipiat, utroqoe genuflexo illud reverenter ado-
rat, Celebrante interim verſus Diaconum immo-
biliter ſtante: deinde accepto Oſtenſorio utraque
manu, aliquantulùm illud elevatum verſus cele-
brantem tenens, donec ab illo adoretur. Deinde
celebrans reddito Oſtenſorio Diacoon, utroque ge-
nuflexo, ipſum reverenter adorat. Tum Diacoous
Altare aſcendens, ipſum in medio ſuper Altare
collocabit, (ſtrato ibi Corporali) Celebrante
interim in gradu Altaris inferiori, genuflexo.
Hæc eſt tota paraphraſis præſentis paragraphi
quam affert Caſtald. *Prax. l.* 2. *ſect.* 10. *c.* 2. *n.* 8.
cui nihil habeo addendum, niſi quòd iſte gra-
65 dus inferior Altaris, in quo genuflectere debet
Sacerdos incenſans, diverſimodè à Scriptoribus
iotelligitur. Volunt alii, quòd ſit gradus pri-
mus, alii, quòd ſit infimus, Sarnell. *Ep. Eccl.
t.* 8. *ep.* 26. Praxis tamen Urbis omnium Rituum
Magiſtræ eſt, ut ad infimum gradum deſcendat,
& ibi incenſationem faciat.

Interim verò omnes Eccleſiaſtici, & Confra-
ternitates, quæ adſunt (quibus diſcedere non 66
licet, niſi expleta Benedictione) candelis accen-
ſis ſtare debent genuflexi, oec eas extinguere ni-
ſi poſt Benedictionem.

Hoc tempore, facta per Celebrantem iocenſa-
tione, ſeu meliùs dum primo ductu incenſat,
vel paulò ante, intonanda eſt ab eo pars Hymni
Tantum ergo Sacramentum, *&c.* niſi adſint Can- 67
tores, & præſertim Chorus Muſicorum, quo-
rum munus eſt in hoc caſu illa verba intonare. 68
Sed abſint quæſo ab hac Sanctiſsima functione
Moſici, qui vocis ſtrepitu nimis hilari, & licen- 69
tioſo, pietatem, & devotionem Populi diſtrahunt,
& diſsipant: ultraquam quòd tot repetitionibus
inutilibus Religionem in incommodum vertunt.

§.VI. Poſteà duo Clerici dicant: ℣. *Panem de Cœlo.* ℟. *Omne delectamentum*, *&c.* Deinde Sacerdos ſtans dicit: *Oremus*, *&c.*

70 Verſiculus *Panem de Cœlo*, *&c.* in aliquibus
Eccleſiis ſolet intonari à Diacono, & Subdiaco-
no aſsiſtentibus: ſed ſi adſint Muſici, ipſi ſup-
plent. Attamen ſi præceptum Rubricæ adimpleri
debet, iſte Verſiculus eſt à Clericis intonandus,
quemadmodum ſolent plurimi Regulares in hoc
71 caſu obſervaonſsimi; non verò erecti, ſed genu-
flexi, ut ex Bauldrio notat à Portu. *Append.* 2.
de Venerab. expoſit. *n.* 5.

72 Additur *Alleluja* in die ipſamet ſolemnitatis
Corporis Chriſti, & per totam ejus Octavam,
prout etiam fit tempore Paſchali, & non ultrà.
Ita definivit *Inſtructio* allegata §. 21. & *S. R. C.* 10.
Januar. 1705.

73 Quo verò ad Verſiculum *Dominus Vobiſcum*,
qui in primis Ritualibus adnotabatur, per mul-
tos annos in uſu fuit; ſed *S. R. C.* in eadem In-
ſtructione allegata *num.* 21. contrarium cenſuit,
& prætermitti debere decrevit, fortaſſe, eò quia 74
fruſtrà dicitur, quòd Dominus ſit cum adſtanti-
bus ſi de facto adeſt in Sanctiſsimo Sacramento
coram illis. Defacto, in Miſſa, dum Sacra-
mentum patet oculis Sacerdotis, noſquam dici-
tur *Dominus vobiſcum*.

Oratio unica præſcripta à Rituali eſt à Celebrante 75
recitanda, oec ulla alia addenda, nec pro Infir-
mo, nec in bonorem alicujus Sancti, nec pro qua-
cumque neceſsitate, ut ootant Sacrarum Cæremo-
oiarum Scriptores, quia unicè de SS. Sacramento
facienda eſt commemoratio in die ſolemnitatis ſuæ.

§.VII. Tunc Sacerdos, facta genuflexione, cum Sacramento ſemel benedicat Populum in modum Crucis, nihil dicens: poſteà illud reverenter reponat.

76 Sacerdos ſimplex ſemel benedicere debet, ad
diſtinctiooem Epiſcopi, qui per tres vices fa-
cit ſignum Crucis ſoper Populum. Ita *Cæremo-
nial. Epiſcoporum*, & Caſtald. *lib.* 2. *ſect.* 10.
cap. 3.

Nonnulli, & præcipuè Regulares, in Eccleſiis 77
Monia-

Monialium, in qnibus exponitur infra Annum SS. Sacramentum, ſolent, expleto Hymno, gradus Altaris aſcendere, Oſtenſorium elevare, & priuſquam Populum in exteriori Eccleſia orantem benedicant, ad illum ſe coovertendo, Moniales in ioteriori Eccleſia exiſtentes, benedicere. Hæc Praxis à nullo, quod ſciam, Cæremoniarum Sacrarum ſcriptore edocetur: Videant ipſi quo ritu id faciant; certè nulla approbatione id dignum cenſeo, nam cujuſdam diffidentiæ ſignum demonſtrat, ac ſi Benedictio eadem, qua Populus in exteriori Eccleſia degens, benedicitur, non ſe extendat ad aliam partem internam ejuſdem Eccleſiæ, & manus Dei ſit abbreviata.

78 Nihil inſuper dicit Sacerdos benedicendo, quia propriè Sacerdos non eſt qui benedicat, ſed Sacramentum. Clariùs verò haoc Benedictionem deſcribit, atque ejus formam docet à Portu *d. l. num.* 6. his verbis, quæ cùm ſatis diſtinctè loquantur, ſatius duxi ea prout ſtant hoc loco tranſcribere: adeſt enim in illis forma Crucis non ita ab omnibus communiter efformata, quæ mihi videtur ſatis digna, ut uſu habeatur. Ver-
79 ba Auctoris ſunt — *Finita Oratione, genuflectit in ſuo loco: accipit ſuper humeros Velum oblongum: accedit ad Altare: flectit utrumque genu, cum profunda capitis inclinatione: ſurgit, vertit Oſtenſorium, ut facies Hoſtiæ populum reſpiciat: & velatis manibus illud accipiens, convertit ſe ad Populum per latus Epiſtolæ, & benedicit hoc ritu: Cùm ſtat ante Populum, ambabus manibus Oſtenſorium elevatum tenet ante* 80
pectus, itaut habeat in ſiniſtra nodum; in dextera pedem. Tum elevat illud decenti mora uſque ad oculos; & eodem modo demittit infra pectus: mox iterùm recta attollit uſque ad pectus, & deinde ad ſiniſtrum humerum ducit, & reducit ad dexterum; & rurſus ante pectus reducit; ibique ſiſtit aliquantulùm. Sic perficitur integra Crux conſtans quatuor brachiis duplicatis, ut conſideranti patebit: tandem gyrum perficiens, reverenter reponit ſuper Altare. Dum benedicit, nihil dicit, nec quidquam cantatur; ſed ad ſummum Organa pulſantur ſono gravi, & ſuavi. Iſta exactiſſima Ritus deſcriptio deſumpta eſt, & compacta à pluribus Authoribus, nempe Bauldrio, Tonellio, Gavanto, Caſtaldo, & Cæremoniali Epiſcoporum, aliiſque, qui ſejunctim cuncta ſuper allegata ſcribunt quæ ab hoc Authore exponuntur.

Per illa verba: *reverenter reponit*, conſiderandum venit, quòd, depoſito Oſtenſorio, ſtatim celebrans utroque genu genuflectit, & cum conſueta inclinatione, *ibid.* Cætera poſt depoſitionem apud eundem Authorem videbis, *numer.* 7.

§. VIII. Hic autem modus benedicendi ſervatur etiam in aliis Proceſſionibus faciendis cum Sanctiſſimo Sacramento.

81 Motatis mutandis, limitatiſque limitandis juxta qualitatem Celebrantis, & occaſionis hujus Proceſſionis, Benedictioniſque, ſervatur idem Ritus quoad omnia eſſentialia; nam idem eſt Sacramentum, idem Dominus, atque ideò eadem Religio, & idem cultus debetur rei tam Sacroſanctæ.

Unicè datur diverſitas occaſionum hujuſmodi Proceſſionis faciendæ ad præſcriptum ſemper Ordinarii, qui, ut jam dictum fuit, unicè Proceſſiones publicas indicere poteſt. Adeſt tempus totius Octavæ Corporis Chriſti; adeſt expoſitio per quadraginta horas, necnon ſolita Proceſſio cujuslibet tertiæ Dominicæ pro quolibet Menſe ad lucrandas Indulgentias à Summis Pontificibus Societati Sanctiſſimi Sacramenti elargitas. In iſtis caſibus minoris ſolemnitatis, nonnulla imminui poſſunt, quoad exteriorem pompam; ſed Ritus
82 principalis, quacumque occaſione, & quocumque tempore ſervandus eſt, eò quia, ut diximus, idem eſt Dominus, ubique pari cultu colendus. In die tamen ſpecialiter ab Eccleſia determinato, prout ille eſt ſolemnitatis Corporis Chriſti, nulla menſura eſt præfigenda Pompæ, & Apparatui, quoniam pro die titulari habetur, Gavant. *p.* 1, *t.* 8. *n.* 3. *lit. x*, in quo fit, ut ſi, vel ob negligentiam, vel inadvertentiam, cæteris anni diebus, qui minùs reverenter ſe geſſerit in veneratione tanti Sacramenti, in hac celebritate ſuos defectus corrigat, & reſtauret, Quart. *de Proceſs. punct.* 11. *num.* 100. §. *Tandem.*

Ad hanc animorum commotionem ſuſcitan- 83
dam inſerviunt Templa magnificentiſſimè reſplendentia: Sacerdotes ſacratioribus Veſtibus induti: Muſicorum Chori, laudes Chriſto canentes: Turres perſonantes; Viæ Floribus ridentes; Parietes Picturis lætantes, & ſericis, pretioſiſque paramentis feſtantes. Inſuper ſolemnitatis magnæ indicium eſt Viæ illæ obumbratæ, per quas, tali die duci ſolet Proceſſio; quod in aliis Proceſſionibus infra Annum, fieri non ſolet. Hæc omnia magnificentiam demonſtrant, & granditatem ſolemnitatis.

DE

DE PROCESSIONE
AD PETENDAM PLUVIAM,
TITULUS OCTUAGESIMUS PRIMUS.

SUMMARIUM.

1 *Pluviæ denegatio grandis anguſtia eſt.*
2 *Pluvia probibita, multa oriuntur mala.*
3 *Proceſſio hæc eſt pœnitentialis.*
4 *Paramenta debent eſſe violacea.*
5 *Origo bujus Proceſſionis.*
6 *Litaniæ majores cantandæ.*
7 *Deprecatio*: Ut congruentem pluviam, &c. *duplicanda.*
8 *Congruentia quid ſignificet?*
9 *Pſalmi 146. ſignificatio.*
10 *Verſiculi, & Orationes à quo loco deſumpta.*

1 REBUS omnibus in hoc Orbe degentibus grandis anguſtia eſt, ſi Deus Cœlum claudat, & pluviam deneget, prout minatus fuit David Montibus Gelboe: *Nec Ros, nec Pluvia veniant ſuper vos*, 2. *Reg.* 1. 21. Nam prohibita à Deo pluvia, plurima Hominibus oriuntur
mala enumerata à Quart. *de Proceſs. punct.* 18. 2
num. 131. Ideò nonniſi ad Deum recurrendum eſt, ut aperiat theſaurum ſuum, & tribuat nobis pluviam, *Deut.* 28.

Pœnitentialis igitur eſt hæc Proceſſio, atque 3
ideò in Paramentis Violaceis eſt facienda quoad
exteriorem apparatum, & tota cordis compun- 4
ctione quoad interiorem.

Ejus origo incerta eſt, ſed antiqua ſatis in Ec- 5
cleſia, unde S. Auguſtin. *Serm.* 22. *de temp.* ait: *Oratio Juſti clavis eſt Cœli: aſcendit ad Cœlum precatio, & deſcendit miſeratio. Rurſum Elias oravit, & Cœlum dedit Pluviam.*

§.I. Aguntur omnia ut ſuprà in Litaniis majoribus uſque ad finem Litaniarum, in quarum precibus bis dicitur: *Ut congruentem pluviam, &c.*

6 Cùm Litaniæ majores, ut ibi dictum fuit, pro publica pœnitentia inſtitutæ fuerint, hinc ad omnes actus pœnitentiales illas inſervire decrevit Eccleſia. Hìc agitur de aperiendis Cœlis, ob noſtra peccata clauſis, ergo pœnitentia, & Oratio agenda eſt, ut Deus ſolvat Aquam, quam alligavit in nubibus, Job *cap.* 26.

7 Deprecatio: *Ut congruentem pluviam, &c.* Duplicatur, quia in hac Proceſſione, de hac re ſpecialiter agitur, & propterea illam Fideles præcipuè poſcunt: ita pariter in aliis publicis neceſſitatibus fit: duplicantur Verſiculi ad rem præſentem inſtituti, ut in Litaniis Beatæ Mariæ Virginis, quando defertur Viaticum ad Infirmos, duplicatur *Salus Infirmorum*. Quia de Fideli Infirmo agitur ſpecialiter: *Inſtructio Innocent. XII.*

Nota hìc verbum illud *congruentem*, quod 8
ſignificat ſufficientem, & ad tempus, non verò ſuperabundantem: aliàs poſtulatio eſſet nocumenti impetrativa: æqualiter enim nocet nimia abundantia, ac nimia Pluviæ penuria.

§.II. In fine poſteà dicitur, *Pater noſter, &c.* ſecretò. ℣. *Et ne nos, &c.* ℟. *Sed libera nos, &c.* Pſalm 146. *Laudate Dominum, quoniam bonus eſt Pſalmus, &c.*

Completis Precibus poſt Litanias Majores, & omnibus recitatis Orationibus, quæ ad Bonum univerſale Fidelium reſpiciunt, deveniendum eſt ad Bonum particulare, quod petimus in præſenti neceſſitate: propterea cantatur *Pſalmus*
146. qui juxta Bellarmin. eſt exhortatio ad lau- 9
dandum Deum ob ejus Beneficentiam, de qua fit mentio in Verſiculis: *Qui operit Cœlum nubibus, & parat terra pluviam* ad hanc neceſſitatem accommodato.

§.III. Quo finito, dicuntur Preces. ℣. *Operi Domine, &c.*

10 Iſti Verſiculi deſumpti ſunt à variis, diverſiſque locis Sac. Script. ubi de præſenti neceſſitate ſermo habetur. Orationes, ex Miſſali Romano ſunt, & præcipuè ſecunda ex Dom. Sexageſ. paucis mutatis.

PROCESSIO AD POSTULANDAM SERENITATEM,

TITULUS OCTUAGESIMUS SECUNDUS.

SUMMARIUM.

1 *Flagellum Pluviæ eſt horrendum.*
2 *Quare, & qua occaſione fiat hæc Proceſſio?*
3 *Reponitur inter ſupplicationes ad inſtar Rogationum.*
4 *Verſiculus:* Ut Fidelibus tuis aeris ſerenitatem concedere digneris, *repetitur.*
5 *Orationes unde deſumptæ?*
6 *Preces, quibus reſpondetur;* Te rogamus, &c. *vocantur obſecrationes.*
7 *Pſalmi 66. ſignificatio.*
8 *Verſiculi unde deſumpti?*
9 *Exemplum deſumptum ex Archivio Capitulari Ferrariæ.*
10 *Advertenda à Magiſtro Cæremoniarum in hac Proceſſione ſi pluvia ingrueret, & fieret extra Eccleſiam.*

QUEMADMODUM congruæ Pluviæ donum Univerſam Terram lætitia implet; ita inceſſantis Pluviæ flagellum Univerſi faciem obumbrat horrore: & propterea ſicuti ad impetrandam primam, habetur ad Deum recurſus, ita ad compeſcendam aliam, ad eumdem, qui omnium Bonorum dator eſt, fieri debet acceſſus per publicas Preces, & Orationes. 1

Sancta Mater Eccleſia itaque inſtituit hanc Proceſſionem de more aliarum Pœnitentialium faciendam, ut hoc pacto Fideles iram Dei averterent, & aeris ſerenitatem impetrarent. 2

De ejus antiquitate, & origine nihil conſtat. Quare, eam non exponit in ſuo *Tr. de Proceſſ.* Caſtald. verò eam reponit inter ſupplicationes ad inſtar Rogationum, *l. 3. ſect. 10. c. 7. n. 7.* 3

§.I. Omnia fiunt ut ſuprà in Litaniis majoribus. Et in Litaniarum Precibus bis dicatur: *Ut Fidelibus tuis Aeris ſerenitatem, &c.*

4 Repetitur Verſiculus, ſeu obſecratio, *Ut Fidelibus tuis, &c.* eò quia iſta eſt ratio præcipua, propter quam fit Proceſſio: Preces enim repetendæ ſunt juxta illud Evangelii; *Petite, & iterùm petite.*

§.II. Ad finem obſecrationum dicitur *Pater noſter, &c. Et ne nos, &c.* Pſalmus 66.

5 Preces, quibus reſpondetur per *Te rogamus audi nos;* vocantur *obſecrationes*, quia in illis, quaſi per Sacra, ſemper rogamus Deum. Pſalmus
6 eſt ſexageſimus ſextus, in quo imploratur divina Miſericordia, confitetur divina Bonitas, & juſta peccatorum noſtrorum punitio. Per illud: *Terra dedit fructum ſuum:* aliquo modo innuitur, ut ceſſata pluvia, terra germinet, & fructus conſuetos producat.

7 Verſiculi, ſeu Preces in fine poſitæ, ex Sacra Scriptura deſumptæ ſunt, & præſertim ex Geneſi, ubi de Diluvio univerſali ſermo fit.

8 Orationes ex Miſſali Romano tranſcriptæ ſunt. Prima verò eſt inter Preces poſt Pſalmos Pœnitentiales.

9 In antiquiſſimo Codice Rogationum nuncupato, ex Archivio Capitulari Ferrariæ, in qua Civitate, ob Pluviarum abundantiam, ſæpè occurrit ratio hujuſmodi Proceſſionis indicendæ, ne ex illis intumeſcant flumina, quæ Arva non minùs, quàm Civitatem obruant, habetur vetus exemplar ritus, & orationum adhibitarum hac occaſione, inter quas notabilior illa eſt, quam Epiſcopus ſupra Pontem ſiſtens (forſaſſe Caſtri Thedaldi) recitabat, cujus tenor eſt:

Domine Deus Omnipotens, qui me Servum tuum huic Populo Paſtorem elegiſti, exaudi me Domine, exaudi, qui Mare Rubrum diviſiſti, qui Jordanis fluenta ſiccaſti: cui impoſſibile nihil eſt: impera huic flumini, ut oppreſſionem Populo tuo nullatenus faciat, & libera eos in manu potentiæ tuæ, qui ſe defendere non poſſunt ſuis virtutibus, &c.

Hæc Orationis Formula clarè demonſtrat, Epiſcopos ſolitos fuiſſe huic Proceſſioni intereſſe perſonaliter, tunc præcipuè, cùm de fluminum intumeſcentia compeſcenda tractatur; quæ Oratio ex Codicis ſui antiquitate præſumenda venit, à B. Joanne de Tuſignano Ferrariæ Epiſcopo compoſita, tunc quando illud mirabile operatus eſt, quod cùm ſibi nuntiatum foret, Padum fl. prope muros Ferrariæ percurrentem, alveum ſuum egreſſum, Civitatem, & agros Civium, & Eccleſiæ occupare, accerſito

ſibi

ſibi Sacerdote, Præceptum hujuſmodi illi dictavit in ſcriptis. *In nomine Jeſu Chriſti, præcipio tibi, ò flumen, ut in locum tuum rediens, hæc loca deinceps invadere non præſumas.* Sacerdos verò irridens, exequi mandatum contempſit de chartula cum præcepto in flumine projicienda; ex quo factum fuit, ut ipſemet Sanctus Antiſtes audenter, & maxima cum fiducia, perſonaliter ad ripam inimici fluminis, in dicta Proceſſione, cum toto Clero ſe contulerit, atque ibi elevatis oculis in Cœlum, verba Præcepti imperiosè proferens, chartulam in flumine projecerit, ſigno Crucis efformato. Quo facto, illicò, & in inſtanti, toto adſtante Clero, & Populo, Padus in priſtinum alveum ſe recepit, omnium admiratione, & compunctione. Accidit hoc circa Aooum 1440. *Ex Actis ejuſdem Beati typis impreſſis anno 1512. Scriptis verò anno 1448. à Joanne Peregrino Ord. Jeſuat. & ex M. S. in Archivo S. Hieron. Ferrariæ; necnon ex Morigia Paradiſ. Jeſuat. Lib. III. Cap. XI.*

Noo diſſimile portentoſum opus de S. Sabino Placentiæ Epiſcopo, qui florebat annis 380. narrat S. Gregorius Papa *Dialog. l. 3. cap. 10.* & Philippus Ferrarius *in Catal. Sanctor. Ital. ſub die 17. Januarii.* Ex quibus illud erui poteſt, quòd in hujuſmodi publicis neceſſitatibus, maximi momenti eſt Antiſtitis, & Summi Sacerdotis præſentia, & authoritas; ipſi enim ex vi ordinis, & poteſtatis, ſibi traditæ, ut plurimùm præſtare valent id, quod præſtari nequit à ſimplici Clero, & Populo. Sed ut ad Proceſſionem pro poſtulanda ſerenitate aeris redeamus.

Adverteodum eſt in hac Proceſſione facienda,
10 quod cùm plerumque fiat pluvio tempore, prudentis Magiſtri Sacrarum Cæremoniarum erit oous aſſignandi viam brevem, & commodiorem, porticibus ornatam, ſi fieri poſſit; per quam ducenda ſit Proceſſio, ob grave incommodum intereſſentium, ſi Aqua madeſiant. In hoc caſu Pileum afferre paratum pro ſe defendendo à pluvia non deforme, nec improprium judicarem. Inſuper commoneri poſſunt habitantes io illis Viis, ut Portas Domorum ſuarum apertas teneant, pateantque ingreſſus, io caſu præcipitis pluviæ, ſintque atria Domorum ipſarum ſi non ornata, ſaltem perpolita.

Eòque magis erit breve iter aſſignandum ſi Reliquiæ Sanctorum proceſſionaliter afferantur, ad effugiendum periculum illas deturpandi. Quòd ſi probabiliter imber immineat, noo erit ab Eccleſia exeundum: *Si* verò dum Proceſſio jam inita ſit, repentè imber ruat, Reliquiæ erunt vel in aliqua Eccleſia, vel Domo, vel Porticu ſubtrahendæ à pluvia donec imber tranſeat, quemadmodum evenit hìc Ferrariæ anno 1710. in ſimili Proceſſione, quando in Domo Comitum de Pachienis in via Judecæ, ſe receperunt Reliquiæ SS. Martyrum Georgii, & Maurelii noſtræ Urbis Patronorum; adſtanobus cum toto Clero, Eminentiſſimis Cardinalibus, Ruffo Legato, & & de Verme Epiſcopo, necnon Judice, & toto Sapieotum Magiſtratu, qui ad dictam Domum confugere, donec imber pertranſiret. Sed hic fuit poſtremus Aquarum conatus in illa inundantia; nam illicò poſt tonitrua, & fulgura, ſerena facie Cœlum apparuit, ut nos Ferrarienſes in quaſi poſſeſſione manuteneret, hujuſmodi prodigia videndi in inſtanti, ſeu pluviæ impetrandæ, ſeu compeſcendæ, ſi deducantur per vias eorumdem Sanctorum Patronorum Reliquiæ: adeo ut, inveteratum, & commune Adagium ſit, Ferrarienſes ita Sanctos Patronos ſuos habere benevolos, ut precibus popoli ſui quodammodo parere videantur.

P R E C E S

A D

REPELLENDAS TEMPESTATES,

TITULUS OCTUAGESIMUS TERTIUS.

S U M M A R I U M.

1 *Tempore Verno, & Æſtivo oriuntur Tempeſtates.*
2 *Parochus circa hoc invigilare debet.*
3 *Poteſtas Sacerdotalis contra Diabolos, magna.*
4 *Dæmones ſuſcitant Tempeſtates in aera.*
5 *Sacerdos non omnes conjurationes adhibere debet.*
6 *Conjurationes aliquæ ab Eccleſia prohibitæ.*
7 *Conjurationes veræ in Rituali Romano inſertæ ſunt.*
8 *Etiam in Breviario Fratrum Ord. Prædicatorum.*
9 *Conjurationes faciendæ ad Portam Eccleſiæ.*
10 *Veſtes Sacerdotis in actu conjurationum.*
11 *Campanæ pulſantur inſurgente Tempeſtate.*
12 *Rationes nonnullæ philoſophicæ.*
13 *Campanæ valent virtute Benedictionis ad fugandas Tempeſtates.*
14 *Litania recitanda ad Altare Sanctiſſimi Sacramenti.*
15 *Conjurationes vehementi animo recitandæ.*
16 *Pſalmi 147. ſignificatio, & virtutes.*
17 *Orationes ſunt Pænitentiales.*

18 *Aqua benedicta valet ad fugandas tempe-
ſtates.*
19 *Si tempeſtas perſeveret, repetenda ſunt
preces, & conjurationes.*

1 CUM tempore præſertim Verno, & Æſtivo,
poſſit ſubitò oriri magna in aere tempeſtas,
quæ & fulgurum fragore, & grandinum flagello
Urbes, Domos, & Agros depopuletur, provida
2 Parochi cura erit, tunc temporis, Eccleſiam
ſuam non deſerere, ſed ſaltem optimi Sacerdo-
tis Miniſterio committere, ut quandocumque
occurrat, Precibus, Orationibus, Exorciſmis,
& Benedictionibus, Tempeſtates imminentes ar-
3 cere valeat: magna enim eſt poteſtas Sacerdo-
talis contra Diabolicas poteſtates, à quibus quan-
4 doque excitantur turbines, & tempeſtatec in ae-
re. Propterea Sancta Mater Eccleſia inſtituit non-
nullas preces tunc temporis à Sacerdotibus, &
Fidelibus alternativè dicendas, ut ab illis com-
motus, dignetur Deus Omnipotens flagella iræ
ſuæ avertere.
5 Advertendum tamen eſt, non omnes conjura-
tiones ingruente Tempeſtate, eſſe à Sacerdote ad-
hibendas, ſed tantùm illas, quas S. Rit. Congr.
approbavit, atque in corpore Ritualis Romani
immiſit, non verò io fine illius, prout illæ ſunt,
quæ collectæ fuerunt à Petro Locatello, quas 6
particulari Decreto damnavit, & à Rituali ex-
pungendas decrevit, uſque à die 4. Decembris
1725. Sanctiſſimus Pontifex Benedictus XIII. fe- 7
liciter regnans, utpotè quæ nulla S. R. Congre-
gationis approbatione vallatæ. Unicè tantùm,
præter illos à Rituali approbatos; permittitur
quidam exorciſmus contra imminentes tempeſta-
tes fulgura, & grandines, litteraliter excerptus
ex Breviario Fratrum Sacri Ordinis Prædicato- 8
rum, & ſeparatim typis editus, poſt enuncia-
tum decretum.
Locus, in quo faciendæ ſunt iſtæ Conjuratio-
nes, & habendæ iſtæ Preces, eſſe ſolet Porta
major Eccleſiæ, vel alia ſi adſit, per quam in- 9
tueri poſſit ioſurgens nubiloſa Tempeſtas, ad
quam, faciem ſuam convertere debet Sacerdos
ſuperpelliceo, & Stola Violacea indutus de more, 10
ut aliàs diximus in rebus pœnitentialibus.

§. I. Pulſantur Campanæ, & qui adeſſe poſſunt, in Eccleſiam convocatis, dicuntur Litaniæ ordinariæ, in quibus bis dicitur: *A Fulgure & Tempeſtate*, & poſt Litanias, & Orationem Dominicam, Pſalm. 147.

11 De ritu eſt ut io caſu imminentis Tempeſtatis
pulſentur Campanæ, quia ratione benedictionis
illis elargitæ, virtutem habent profligandi Dæ-
mones: cùm enim ſint Tubæ Regis ſuperni, Dæ-
mones earum ſoọum timent. *Concil. Colon.* alle-
gat, à Quart. *de Bened. num.* 178. & ex del Rio
diſquiſ. Magic. lib. 6. cap. 3. Hac eadem ra-
tione valent ad ſedandas tempeſtates, & ad re-
pellendas grandines, & procellas turbinum,
quando à Diabolis excitantur, qui dicuntur Spi-
ritus Procellarum, ex *Pſal.* 148.
Verùm nonnulli Authores, & præſertim Philo-
ſophi, hunc effectum ſedandi Tempeſtates per
12 Campanarum ſonum, naturali rationi tribuere
ſtudent. Renatus des Chartes, *in Specim. Philoſ.
Meteor. cap. 7. num.* 12. hæc ait: *Noa ſiae ra-
tioae vulgò creditur, vehemeates ſoaitus, qua-
13 lec Campanarum, aut Bombardarum fulminis
vim iafringere, & vim tempeſtatum minui;
aam concutiendo nivem, ex qua aubes iaferior
conſtat, illam ad deſcenſum invitat, & diſcu-
tit. Ut ii ſatis ſciunt. qui in Vallibus, ubi
moles Nivium è Moatibus cadentium timentur,
iter facere ſunt aſſueti: aam ibi nequidem lo-
qui, aut tuſſire audent, ne ſonus vocis nives
commoveat.*
Pariter Edmundus Purchotius: *Inſtit. Philoſ.
T. 3. ſect. 3. cap. 4. de Fulmine, Tonitru, &c.*
§. 6. De ratione, cur Turres Campanarum fre-
quenter à fulminibus percutiantur, ita loquitur:
*Cùm aubes ia terras ruant, ſi corpus aliquod ex-
celſam ſubjiciatur, ut prærupta Rupes, vel
Turris prealta, tum nubes in diverſas partes,
iſtius corporis occurſu diſtracta, in eo loco debi-
ſcit, & quaſi fulmini viam aperit. Hinc ex-
celſa quæque ſæpiùs fulmine feriuntur, quàm
depreſſiora. Idem accidit ubi pulſantur Campa-
næ. Si earum ſonus, quem in aeris fremitu,
ac partium ſucceſſu poſitum diximus, fortior ſit
ac validior. Nubem in ea parte, qua Turri,
ſeu Campanili imminet, non mediocriter exagitat;
unde nubes eo loci attenuata ſæpiùs perrumpi-
tur, faciliorem que fulmini præbet tranſitum,
ut in Campanile irruat, magno eoram pericula,
qui pulſaudis Campanis dant operam: Ideoque
utilis eſt ſonus campanarum ad arcendam Nu-
bem priaſquam acceſſerit: ſed ubi jam Campa-
nili incumbit, non ſine periculo pulſantur Æra
Campana.* Alii etiam Authores hujus opinionis
ſunt, quos omnes notat del Rio ſuprà allegatus:
ſed cùm pietatem Chriſtianam omninò deſtruant
iſtæ philoſophicæ opiniones, & intentionem per-
vertant ab Eccleſia habitam in Benedictione Cam-
panarum, nihil à Fidelibus amplexandæ ſunt, imò
omninò erroneæ veniunt declarandæ: alioquin ſi
hoc naturaliter dari poſſet, fruſtranea eſſent, &
illuſoria Verba illa (quod penitus abſit) quæ in
Campanarum benedictione ita ſonaot: *Ut cùm* 14
*melodiæ Campaaarum auribus iaſonant populo-
rum, creſcat in eis devotio Fidei; procul pel-
lantur inſidiæ inimicorum, fragor grandinum,
procella turbinum, impetus tempeſtatum, &c.*
Quòd ſi vera, & infallibilis eſſet allata à Philo-
ſophis Doctrina, & communis; nemo in ca-
ſu ingruentis tempeſtatis, auderet accedere ad
Turres, & ibi pulſare Campanas, ob natura-
le periculum fulgurum tam facilè imminen-
tium.
Congregato Populo in Eccleſia, Litaniæ reci-
tandæ erunt ad Altare SS. Sacramenti, in quibus
Verſiculus, ſeu deprecatio illa erit iteranda, quæ
à Rituali aſſignatur, ſecundùm indigentiam præ-
ſentem.
His expletis, & recitata Orationæ Dominica-
li, ad Portam devenire debet Sacerdos, & in
conſpectu imminentis tempeſtatis, atque ibi con-

citato

citato animo, recitare, vehementi voce, Pſal-
15 mum *Lauda Jeruſalem*, *&c.* 147. in quo men-
16 tio fit Benedictionis, Adipis, Frumenti, Ni-
vis, Nebulæ, Frigoris, Aquæ, & aliarum re-
rum rei congruentium. Prætereà iſte Pſalmus
excitat Fideles ad Deum laudandum ob multa be-
neficia, Bellarm. *in Pſ.* 147.

17 Orationes præſcriptæ ſunt Pœnitentiales, & in
tertia earum ad ſignum ✠ Crucis, Sacerdos ma-
nu, vel Sacra Reliquia benedicit aerem.

Inſuper Aquam Benedictam adhibet, quia in- 18
ter virtutes Aquæ benedictæ illa enumeratur, fu-
gandi tempeſtates, & procellas, ut jam dixi-
mus: & ſi adhuc tempus procelloſum perſeve-
ret, poterunt ſuptadictæ Preces, & Orationes 19
pluries repeti, donec procella evaneſcat.

P R E C E S
D I C E N D Æ
TEMPORE PENURIÆ, ET FAMIS,
TITULUS OCTUAGESIMUS QUARTUS.

S U M M A R I U M.

1 *Præter Conſtitutiones Boni Regiminis adſunt Preces pro reparanda penuria.*
2 *In Veteri Teſtamento habita ſunt ſupplicationes diverſæ, & memorabiles in hoc eodem caſu.*
3 *Litaniæ majores recitandæ ſunt.*
4 *Repetitur Verſiculus*: Ut Fructus Terræ, &c.
5 *Orationes recitandæ, ſunt Pœnitentiales.*
6 *Pſalmi* 22. *ſignificationes, & explicationes.*

1 PRÆTER Boni Regiminis Conſtitutiones, quæ in quacumque benè ordinata Republica ſanciri debent, pro reparandis damnis tempore penuriæ, & famis, illud quoque, & in primis quærendum eſt, ut Dei auxilium imploretur.

Pluries non tam in una Provincia, ſed & in toto Orbe, magna penuria, & fames oborta eſt; & 2
legimus in Veteri Teſtamento habitas fuiſſe ob hoc, publicas Deo ſupplicationes, ut ſatis liquet ex *Geneſ. c.* 12. 26. 41. *Exod.* 16. atque ex aliis locis, in quibus de famis, & Annonæ caritate ſermo eſt, quam & in novo Teſtamento Joannes in ſpiritu vidit, tunc quando Equus pallidus apparuit illi, & qui ſedebat ſuper eum nomen illi Mors: cui data eſt poteſtas ſuper quatuor partes terræ, interficiendi gladio, fame, & morte, &c. *Apoc.* 6. 8. Ideò antiquas ſupplicationes renovavit Eccleſia Dei modo quo infrà.

§.I. Aguntur omnia ut ſuprà in Litaniis majoribus, uſque ad finem Litaniarum, in quarum Precibus bis dicitur: *Ut fructus Terræ, &c.*

3 Litaniæ Sanctorum, prout aliàs diximus, inſtitutæ fuerunt ad implorandam divinam opem in calamitatibus, per interceſſionem Sanctorum. Ut verò ſpecificè innoteſcat ratio impellens, & movens harum ſupplicationum, bis recitatur ob-
4 ſecratio: *Ut fructus Terræ, &c.* ad hoc ut divina Miſericordia dignetur nobis tradere fructus Terræ, per quorum penuriam facta eſt univerſalis calamitas.

5 Orationes in iſtis Precibus recitandæ ſunt pariter Pœnitentiales, & partim deſumptæ ex Miſſali Romano, partim ab Eccleſia de novo compoſitæ.

Pſalmus qui præſcribitur recitandus, eſt vi- 6
geſimus ſecundus, in quo per verba illa: *nihil mihi deerit, &c.* explicatur infinita Dei Bonitas, ac ſi diceretur: *ſi eſuriero, non deerit mihi Panis, &c.* Bellarm. *Pſ.* 22. *n.* 1.

Fructus hujus ſupplicationis non tantùm ille eſt, ut Terra germinet fructus ſuos, ſed etiam, ut qui abundant panibus, illos indigentibus tradant; quod præcepit Apoſtolus ad Timotheum ſcribens, 1. 6. 17. *Divitibus hujus ſeculi præcipe benè agere, diviter fieri in bonis operibus, facilè tribuere, communicare, theſaurizare ſibi fundamentum bonum in futurum, &c.*

PROCESSIO
TEMPORE MORTALITATIS, & PESTIS,

TITULUS OCTUAGESIMUS QUINTUS.

S U M M A R I U M.

1 *Peſtis eſt lues omnium teterrima.*
2 *David illam elegit.*
3 *Recurſus haberi debet ad Deum.*
4 *Humana remedia deſeri non debent.*
5 *Ad hunc finem Proceſſiones inſtitutæ.*
6 *Peſtis invadere poteſt etiam Beſtias Terræ.*
7 *Proceſſiones an fieri poſſint tempore Peſtis?*
8 *Opinio probabilior negativa.*
9 *Niſi commodè ſervari poſſint nonnullæ circumſtantiæ.*
10 *Circumſtantiæ ſervandæ in hac Proceſſione.*
11 *Melius eſt, ut quiſque oret in cubiculo ſuo.*
12 *In caſu mortalitatis Animalium fieri poteſt Proceſſio.*
13 *Verſiculus* A Peſte, Fame, & Bello *bis recitandus.*
14 *Pſalmi ſexti myſteria & ſignificationes.*
15 *Orationes omnes Pœnitentiales ſunt.*
16 *Quare in iſtis Orationibus fiat commemoratio S. Sebaſtiani M.*
17 *Sanctus Sebaſtianus Protector Tempore Peſtis,*
18 *S. Rochus Confeſſor implorandus eſt tempore Peſtis.*
19 *Quare de S Rocho fiat mentio?*

1 OMNIUM teterrimam luem Peſtem eſſe nemo eſt, qui ambigat: illam expetivit Da-
2 vid inter mala, quibus decreverat Deus punire ſcelera ipſius Regis, & Populi, nempè vel Fame, vel Bello, vel Peſte, dicens: *Melius eſt, ut incidam in manus Domini, quàm in manus Hominum.* Propterea hoc verè eſſe flagellum,
3 ſeu gladium Dei omnes conſentiunt, & ob hoc, ad Deum immediatè, & principaliter recurrendum eſſe, omnium Fidelium ſententia eſt, ſi qua Urbs, vel Provincia, vel Natio, vel Populus ab hac lue infeſtari cœperit. Iſte recurſus haberi debet per pœnitentias, & ſupplicationes, non
4 relictis tamen humanis Remediis, quæ Deus ad hoc creavit, & in manibus hominum repoſuit: Sed cùm Remediorum facultas, & virtus habeatur tantummodò à Deo, neceſſe eſt, ut ante omnia, Divina imploretur gratia, & miſericordia, Zacchias *q. Med. leg. l.* 2. *t.* 1. *q.* 20.
5 Ad hunc finem Pia Mater Eccleſia publicas Proceſſiones inſtituit, cum Precibus recitandis, quibus averteretur Peſtis, & Hominum mortalitas.
6 Sed cùm non in Hominibus tantummodò inſervire poſſit flagellum iſtud, quin & alia Animalia, & Bruta fœdet, & diſperdat; hinc eſt, ut etiam pro avertenda Peſte Animalium, & eorum mortalitate (quæ iræ Dei flagellum quoque eſt, nam dilapidatis Beſtiis Terræ, homo ad ſui ſuſtentationem non valet) Preces inſtitutæ ab Eccleſia fuerint.

Quo verò ad Proceſſiones faciendas tempore Peſtis, & mortalitatis Hominum, multæ inſpectiones habendæ ſunt. Doctiſſimus Quart. *de Proceſſ. & earum circumſtantiis, num.* 201. quæ- 7
rit an tempore Peſtis poſſint licitè fieri Proceſſiones? Argumenta hinc inde adducta ſunt equidem evidentiſſima, adeo ut utramque ſententiam tutò amplecti poſſimus: ſed *ad num.* 204.
tertiam, & mediam affert, cui tamquam pro- 8
babiliori & ipſe adhæret dicens, & concludens: Permitti non debere Proceſſiones tempore Peſtis, nec cenſeri licitas quomodolibet, & convocatis omnibus indiſcriminatim, ſeu non adhibitis cautionibus moraliter poſſibilibus ad obviandum periculis. De facto cùm Venenum Peſtis ex ſententia Zacchiæ *quæſt. Med. leg. l.* 3. *tit.* 3. *q.* 2. *num.* 29. de corpore in corpus diſpergatur, & propagetur, ne contagionis morbus amplificetur, prohibendi ſunt omnes congreſſus etiam ad Sacras functiones, cùm illi etiam ad bonum Regimen Reipublicæ ſpectantes, rigorosè prohibeantur ab ejuſdem moderatoribus.

Nihilominus quando commodè, & abſque 9
periculo ſervari poſſint nonnullæ circumſtantiæ ad normam humanæ prudentiæ, Proceſſiones licitas aliqui volunt, atque utiles.

Circumſtantiæ, quas adducit Quart. *d. l.* ſunt: 10
Ut non fiant hujuſmodi Proceſſiones, niſi urgeat evidens neceſſitas, quando experientia conſtat, humana remedia eſſe inutilia. Ut non convocentur confusè, & indiſcriminatim omnes, exemplo S. Caroli Borromæi, qui Pueros excluſit, & Mulieres. Ut convocati dividantur in plures turmas, exemplo S. Gregorii Magni, ad evitandam confuſionem. Ut procedant omnes ſervato ordine, cum diſtantia ab invicem majori ſolita. Denique, ut ante Proceſſionem excitentur omnes ad Pœnitentiam, & ad firmam in Deum fiduciam exemplo dicti S. Caroli, qui omnium capita cineribus aſperſit, & ipſe, fune ad collum alligata, Crucem bajulans devotiſſimè proceſſit.

His verò non obſtantibus, adhuc dico, periculoſas eſſe hujuſmodi Proceſſiones, & Conventus Gentium diverſarum in tali occaſione, ideoque evitandos eſſe exiſtimo, quia nemini licet ſe mortis periculo exponere; Et adeo verum eſt hoc eſſe magnum mortis periculum, quòd Peſte infectus dicitur in articulo mortis

eſſe,

eſſe, Pard. *de Reſign. Benef. l.* 12. *q.* 6. *num.* 13. Zacchias *d. l.* 2. *t.* 1. *q.* 19. *n.* 12.

Hoc item eſſet velle tentare Deum, qui in tali circumſtantia, prodigia faceret. Quiſque
11 igitur Domi ſuæ oret; in cubiculo ſuo fleat, & cum magna contritione, & fiducia, opem divinam imploret, nec remedia naturalia ad hunc finem propoſita deſerat. Plura ſunt quidem, quæ S. Carolus ſancivit in ejus Provincialibus Conciliis, *Act. p.* 4. facienda hoc tempore luctuoſo, ſed omnia cum debita cautione: ideoque ſi fiant, benè penſentur, & optimè proponantur ab iis qui Reipublicæ habenas gerunt.

Non ita evenit in caſu mortalitatis Beſtiarum, quia illis in ſuo Præſepio ſequeſtratis, remediiſque naturalibus adhibitis, poteſt Populus in Eccleſia orare, & convenire ad publicas Preces, abſque periculo, ut Deus, mortalitatis cladem avertat.

12 Quando dixi ſuperiùs de mortalitate Animalium, ſeu Beſtiarum, intelligo de illis, quæ ad humanum uſum inſerviunt: Peſtis enim interdum non niſi certum genus, aut certam Animalium ſpeciem invadit, Zacch. *Quæſt. Med. leg. l.* 3. *t.* 3. *n.* 42. Alioquin ſi mors Animalia hominibus inutilia, ſeu nociva moleſtare, veluti Canes, Feles, Vulpes, Lupos, & ſimilia, tunc cùm illarum mors nihil detrimenti hominibus afferat, nulla inſtitui debet, nec haberi ſupplicatio. In genere verò Animalium ſunt etiam Vegetabilia prout Plantæ, & Arbores, quibus nocere poteſt mala aeris, ſive hiemis intemperies; & propterea areſcere poſſunt, & mori, prout elegantiſſimè demonſtrat Hieron. Fracaſtor. *l.* 1. *Siphil.*

Solis non ſæpè Arboribus fit noxius aer
Et tenerum germen, floruumq; inficit humorem.

In hoc caſu ſi Arbores verè ſint utiles, & hominibus inſervientes, prout Vites aliæque Arbores fructiferæ, lignaque ad opus utilia, congruum judico ſupplicationes publicas inſtituere, ad hoc ut Deus hoc illis flagellum avertat. An verò Preces, Pſalmi, & Orationes in ritu præſentis Proceſſionis aſſignatæ, adhibendæ ſint, negativè opinor, cùm Proceſſio aſſignata *pro quacumque Tribulatione*, ut infrà, ſufficiant, & id quod deſideratur, optimè præſtent.

Preces itaque, tempore Peſtis, ſtatutæ, ſunt de more ſequentes.

§. I. Fiat ut ſuprà in Litaniis majoribus, & in Litaniarum Precibus dicatur bis: *A Peſte, Fame, &c.* Ut infrà ſuo loco. *Ut à Peſtilentia flagello, &c.*

13 Bis dicitur obſecratio *A Peſte, &c.* ad demonſtrandum, quòd enixè Preces ad hoc fiunt: ſed additur alia Obſecratio: *Ut à Peſtilentia, &c.* eò quia verè pro Peſte tantummodò eliminanda, fit publica Oratio.

14 Pſalmus eſt 6. in ordine Pſalterii, & 1. Pœnitentialium, in quo tractatur de infirmitate, de ſanitate, & de aliis ad rem præſentem facientibus.

15 Orationes verò omnes Pœnitentiales ſunt; ſed in prima, præter invocationem Beatæ Mariæ Vir-
16 ginis, fit Commemoratio S. Sebaſtiani M. ſpecialiter, eò quia Romæ, Divino monitu, in Eccleſia S. Petri ad Vincula Altare in honorem S. Sebaſtiani, ad luem propulſandam, erectum fuit temporibus Papæ Agathonis, prout diffusè narrat Paulus Diaconus *de Geſt. Longob. l.* 6. *c.* 3. unde etiam provenifse videtur, ut Poſteri Fideles, eumdem Sanctum Martyrem, ad evitandam Peſtis cladem, conſueverint habere Patronum, Baron. *ad Martyrol.* 20. *Jan.*

Propterea Sacerdotale Brixinen. *diſt.* 6. *cap.* 4. 17
num. 4. Quærens quid agendum à Parocho tempore Peſtis, inter alia *ad num.* 7. ait: *Progrediente morbi calamitate, vota S. Sebaſtiano, per Populum fieri urgeat.*

Item implorari poteſt auxilium S. Rochi Con- 18
feſſoris, cui ex Decreto Patrum Concilii Conſtantienſis, ad propulſandam ingruentem luem, honores Sanctis debiti, ſunt impenſi; nam ſo-
lemni pompa ejus Imaginem, omni comitante 19
Populo per Urbem detulerunt: quo facto, Peſtis mox evanuit, Baron. *d.* 16. *Auguſti.*

Pro Peſte Animalium propriæ Orationes in Miſſali Romano habentur.

P R E C E S

D I C E N D Æ

IN LITANIIS TEMPORE BELLI,

TITULUS OCTUAGESIMUS SEXTUS.

S U M M A R I U M.

1 *Facilis eſt occaſio indicendi publicas ſupplicationes.*
2 *Hæc Proceſſio habet primum locum.*
3 *Mala, quæ ex Bello proveniunt.*
4 *Primum remedium eſt recurſus ad Deum.*
5 *Bellum ſive juſtum, ſive injuſtum ſemper parit grave malum.*
6 *Proceſſio hæc eſt multæ antiquitatis.*

7 *Ratio*

7 *Ratio harum Proceſſionum, triplex.*
8 *Proceſſiones Pœnitentiales à Litaniis inchoantur.*
9 *Pſalmi 45. explicatio.*
10 *Preces particulares contra Turcas, & Infideles.*
11 *An licitè poſſit eorum proſternatio peti?*
12 *Pſalmi 78. ſignificatio.*
13 *In Bello juſto licet ponere inſidias.*
14 *Chriſtiani vicerunt, Pontifice precante.*

1 ADEO facile eſt, ut in Eccleſia Dei detur occaſio, & ratio indicendi publicas
Proceſſiones, & ſupplicationes ad compeſcenda
Bella, ut inter formulas generales indicendarum
2 Proceſſionum conſcriptas à Monacel. *T.3. form.6.*
primum habuerit locum inter extraordinarias
pro cauſa, & bono publico faciendas, illa pro
edicto Epiſcopali ad faciendam Proceſſionem tem-
3 pore Belli. Enim verò tam ingentia ſunt mala,
quæ ex Bello proveniunt, ut neceſſe ſit feſti-
nanter occurrere ad remedia: inter quæ primum
4 habet, proculdubio, locum, recurſus ad Deum
per Orationem, indictis publicis ſupplicationi-
bus, ut Bellum avertat, & ſecum ea omnia ma-
la, quæ S. Ambroſius enumerat *in epiſt. 1. ad Timoth. 2.* per hæc verba: *Bellum nec pietatem ſervas, nec caſtitatem: videmus enim Bello flagrante, Urbes & Templa diripi; Sacra omnia profanari, Virgines violari, Sacerdotes capi, & fugari, omniaque rapinis, & cædibus miſceri.*
5 Sitque ſive juſtum, ſive injuſtum, ſemper patientibus illud, grave eſt, & irrequietum, ex Quart. *de Proceſs. n. 135.*
6 Exempla harum ſupplicationum tempore Belli
plura ſunt, & quidem multæ antiquitatis tum in
Veteri, tum in Novo Teſtamento; ſed diſtin-
gui debet triplex illarum ratio: Aliæ enim ſunt 7
ad avertendum Bellum; aliæ ad petendam Victoriam; aliæ ad poſtulandam Pacem: Singulæ habent ſuas Preces particulares, ſed omnes ad Deum diriguntur, ut tribuat nobis quod petimus, quemadmodum omnes illi fecerunt, quos refert Quart. *d. l. num. 136. 137.* & Deo adjuvante id aſſequuti ſunt quod petierunt. Primi ordinis habuit Eccleſia Catholica Proceſſionem cum Univerſali Jubilæo indictam anno 1661. ab Alexandro VII. *Conſtit. Ex quo* 111. tunc quando Turcæ expugnata Arce Varadini, quæ erat validiſſimum Hungarici Regni propugnaculum, impetum in citeriores Provincias medicabantur ingenti apparatu, & miſerrimas clades univerſæ Reipublicæ Chriſtianæ minitari videbatur. Similem habuerat priùs Innocentius X. *Conſt. 1. Immenſa, &c.* Et recentioribus annis, Innoc. XI. pro liberatione Viennæ à Turcis invaſæ de an. 1683. *Conſtit. 13. In ſuprema, &c.* Secundi ordinis, nempè ad petendam Victoriam Proceſſio, & Jubilæum à S. Pio V. indicta fuere *Anno* 1570. *Conſt. Cùm nos*: indulgentias elargiendo adjuvantibus Bellum contra Turcas, Deoque auxiliante, Victoriam Chriſtiani reportarunt die 7. Octobris 1571. Ideò ſub illa die quotannis celebratur Feſtum S. Mariæ de Victoria ſub invocatione Roſarii. Tertii tandem ordinis, nempè ad implorandam Divinam opem, pro Pace inter Principes Chriſtianos habemus Conſtitutionem 28. *Ex eminenti, &c.* ſub Clemente XI. editam anno 1706. qua occaſione ſolemnis Proceſſio indicta fuit à Cappella Palatii Vaticani ad Baſilicam Principis Apoſtolorum, pleniſſimis elargitis Indulgentiis.

§. I. Peractis omnibus, ut ſuprà in Litaniis majoribus. Ad finem Litaniarum dicitur: *Pater noſter, &c.* Pſalm. 45. *Deus noſter Refugium, &c.*

8 Regula generalis Proceſſionum pœnitentialium, ut jam diximus, ſemper fuit, ut à Litaniis inciperentur, ad implorandam interceſſionem Sanctorum omnium pro eo quod petimus tali tempore.

9 Pſalmus eſt quadrageſimus quintus in ordine Pſalterii, qui ſecundùm recentiores interpretes ſcriptus fuit in gratiarum actionem pro victoria Davidis ab Inimicis ſuis, Deo auxiliante, reportata. Secundùm verò antiquiores, nempe Sanctos Hieronymum, Baſilium, Auguſtinum, & alios, intelligi debet de liberatione Eccleſiæ Chriſtianæ à perſequutionibus infidelium, Bellarm. *in Pſ. 45.* Quocumque modo accipiatur, ſemper per illum verſiculum *Arcum conteret, & confriget Arma, & ſcuta comburet igni*, à Deo victoriam nos expectare demonſtramus, & pacem: cui conſonant verſiculi Precum ſubſequentium, & tres orationes de auxilio, de victoria, & de pace loquentium.

§. II. Si verò Bellum eſt contra Turcas, & alios Infideles vel Hæreticos, inter Preces Litaniarum bis dicatur: *Ut Inimicos ſanctæ Eccleſiæ, &c.* Et addatur: *Ut Turcarum*, vel *Hæreticorum conatus, &c.* Et dicto *Pater noſter*, dicatur Pſalmus 78. *Deus, venerunt, &c.*

10 Quoniam non ſemper Bella, & Arma ſunt inter Fideles ad fovendam innatam regnandi cupiditatem, abſque eo quòd à Principibus animadvertantur tot damna Populorum, & Urbium: Sed perſæpè iſta agantur ab Infidelibus, & Hæreticis; & præcipuè (quod eſſe deberet maxima Chriſtianorum cura, & ſollicitudo) contra infeſtiſſimos Turcas: hinc eſt, quòd Eccleſia particulares Preces inſtituit in tali caſu habendas ad hoc ut evitentur cædes Reipub. Chriſtianæ, & ad nihilum redigantur conatus Inimicorum ejus.

Verſiculi itaque præſcripti nominatim, de 11
Hæreticis, Turcis, & Eccleſiæ Inimicis mentionem faciunt, contra quos licitè poſſunt Fideles ruinam, & proſternationem poſcere; ex odio abominationis, quatenus ſcilicet Fidei hoſtes ſunt, & Reipublicæ noxii, S. Thom. 2.2. *quæſt.* 76. *art.* 2.

12 Ideoque Pſalmus 78. qui huic loco recitan-
dus aſſignatur, licitè, & ſine culpa legitur,
licèt imprecationibus plenus ſit contra Infideles,
utpotè qui deplorat calamitatem venturam, quæ
accidit Hebræis ſub Antiocho, & cæteris Re-
gibus, tempore Machabæorum, Bellarm. *in Pſ.*
78. & fuit tamquam vaticinium calamitatum,
quas paſſura erat Eccleſia Catholica ab Infideli-
13 bus, & Hæreticis. Sicuti enim in Bello juſto
licitum eſt adhibere ſtratagemata, & ponere ho-
ſtibus inſidias, *cap. Dominus noſter* 23. *q.* 2. ita
per iſtas Preces licet imprecari illis mala, &
calamitates.

Item Preces, & Orationes, de eliſione ſu- 14
perbiæ loquuntur; de proſternatione contumaciæ, de perſecutione, de ira, deque aliis ultionibus contra Infideles, ut iis profligatis, Eccleſiæ tranquillitas per divinam Miſericordiam, donetur. Quæ Orationes à Deo ut plurimùm exauditæ fuerunt, quando Summus Pontifex Reipublicæ Chriſtianæ caput, tamquam Murus pro Domo Dei, hoſtium minis ſe oppoſuit, quemadmodum Sanctiſſimus Pius V. qui diuturnis Orationibus, & Precibus vacare non deſtitit tunc cùm contra Turcas bellum ageretur, qui Navali Claſſe Chriſtianos invadere ſtudebant.

P R O C E S S I O

IN QUACUMQUE TRIBULATIONE,

TITULUS OCTUAGESIMUS SEPTIMUS.

S U M M A R I U M.

1 *Calamitatum numerus infinitus.*
2 *Tribulationes omnes continentur ſub hac Rubrica.*
3 *Tribulationes enumerantur.*
4 *Terræmotus.*
5 *Beſtiarum epidemia.*
6 *Arborum areſcentia.*
7 *Locuſtarum* }
8 *Murium* } *copia.*
9 *Brucorum* }
10 *Fluviorum intumeſcentia.*
11 *Proceſſio pro his calamitatibus indici poteſt.*
12 *Color parament. debet eſſe congruus functioni.*
13 *Pſalmi* 19. *explicatio.*

1 NUMERUS Calamitatum cùm innumerabilis ſit, quibus poteſt univerſa Terra, affli-
ctari, & ſingulis velit occurrere pia Mater Eccle-
ſia: hinc eſt, quòd expoſitis jam nonnullis ca-
lamitatibus, & pro earum liberatione, aliquibus 2
aſſignatis Precibus, ſub uno Titulo omnes alias
evocare curavit, Orationes, & Preces aſsignan-
do *pro quacumque Tribulatione.*

Inter has Tribulationes enumerari poteſt Ter- 3 4
ræmotus, epidemia Beſtiarum, ſeu Bovina; Ar- 5 6
borum areſcentia: Locuſtarum, Murium, & 7 8
Brucorum copia: Fluminum intumeſcentia, & 9 10
hujuſmodi, pro quibus profligandis, & aver-
tendis indici poteſt Proceſsio cum deſigna- 11
tis Precibus Pœnitentialibus, in coloribus Pa- 12
ramentorum congruentibus, nempe violaceis
abſque ulla limitatione in ſignis, & comita-
tu, quæ fieri poſſunt ad normam gravita-
tis Calamitatum, quarum de cauſa fit Pro-
ceſsio.

§.I. Servatis omnibus ut ſuprà, in Litaniis majoribus, finitiſque Litaniis, dicitur: *Pater noſter, &c.* Pſalm. 19.

13 Pſalmus decimus nonus in ordine Pſalterii ſcriptus fuit à Rege David ad debellandas aereas poteſtates, Bellarm. *in Pſ.* 19. Cùmque in illo ſpecialiter mentio fiat *de die tribulationis*: ideò ad tribulationes univerſas avertendas determinatus fuit ab Eccleſia.

PRE-

PRECES
DICENDÆ
IN PROCESSIONE PRO GRATIARUM Actione,
TITULUS OCTUAGESIMUS OCTAVUS.

SUMMARIUM.

1 *Ingrati execrantur à Deo.*
2 *Proceſſio hæc indicenda illicò poſt obtentam gratiam.*
3 *Populus habet jus ad promovendam iſtam Proceſſionem.*
4 *Gratiæ tribus modis reddi poſſunt.*
5 *In Proceſſione hac Gratiæ redduntur ſecundo modo.*
6 *Color Paramentorum adhibendorum.*
7 *Viæ ampliores deſignari debent.*
8 *Viæ Ornari deberent ad lætitiam.*
9 *Hora hujus Proceſſionis ſtatuenda à Magiſtro Cæremoniarum.*
10 *Miſſa celebranda eſſet pro Gratiarum actione.*
11 *Hymni* Te Deum, &c. *Auctor.*
12 *Proceſſio non concordat cum Miſſa.*
13 *Gratiæ principaliter Sanctiſſimæ Trinitati redduntur.*
14 *Pſalmi, & Cantica ſunt Jubilationis.*

ÆQUUM eſt, ut accepto à Deo inſigni aliquo Beneficio ad commune Bonum ſpe-
1 ctante, reddatur illi debita Gratiarum actio: In-
grati enim, & Beneficiorum immemores exe-
crantur à Deo, atque indigni fiunt, ut novas
gratias accipiant: unde S. Bernardus *in Ser. de
Ingrat.* inquit: *Ingratitudo eſt Ventus urens,
fontem pietatis exſiccans, & fluenta gratiæ non
2 recipiens*, Quapropter ſtatim ac Precibus Popu-
li ſui indulſerit Deus, eumque ab aliqua Cala-
mitate liberaverit, vel illi gratiam aliquam ſa-
tis deſideratam elargitus fuerit, cura erit Pri-
mi Sacerdotis in loco, nempè Epiſcopi, ſive
ejus Vicarii in Civitatibus; Parochi verò in lo-
cis extra Urbes, indicere Proceſſionem pro Gra-
tiarum actione: quod ſi neglexerint, vel per
3 oblivionem ſiluerint, unuſquiſque de Populo jus
habet ad excitandos illos, ut debitum officium
grati animi promoveatur, & excitetur, ne in-
gratorum vitio notentur apud Deum, & Homi-
nes, quapropter

Huic neceſſariæ ſollicitudini ab Eccleſia pro-
viſum eſt per inſtitutionem Ritus particularis pro
faciendа Proceſſione ad Gratias agendas, cùm
tribus modis reddi poſſint gratiæ, ita docente 4
S. Thom. 2. 2. *q.* 107. *art.* 2. nempe interiùs,
corde, & animo: Ore, & verbis: factis, &
operibus, beneficia accepta compenſando.

In Proceſſione redduntur gratiæ ſecundo mo- 5
do, hoc eſt, ore, & verbis: ſed poteſt etiam
uniri huic modo compunctio cordis, & animi;
necnon facta, & opera: atque ita ſingulis tribus
modis poteſt adimpleri bonum officium redden-
di gratias Deo Benefactori.

Color Paramentorum adhibendorum in hac 6
Proceſſione, erit Albus, in ſignum lætitiæ, at-
que concordat cum ſolemnitate, quæ incipit ab
Hymno, ſive Cantico *Te Deum laudamus, &c.*
Vide quæ diximus *in Titulo de ordine ſervan-
do in Litaniarum majorum Proceſſione*, §. 5.

Viæ quoque deſignari debent ampliores, & 7
commodiores à Magiſtro Sacrarum Cæremonia- 8
rum, quæ ſi Tapetibus, & Aulæis, Veliſque
coloratis ornarentur, maximè concordarent cum
communi lætitia, & magis oſtenderent accepti
Beneficii gaudium. Hora inſuper, ſi non eſſet 9
Miſſa canenda (prout magis conſonum vide-
tur, ex Titulo generali *de Proceſſionibus*, §. 7.) 10
eſſet ab eodem Cæremoniario determinanda,
etiam pomeridiana, ut expeditiùs à Populo
frequentari poſſet, qui in illa hora, omnibus
negotiis ſolutus videtur: tantò magis quando
eſſet dies feſtus. Quo verò ad Miſſam, eſſet
in hoc caſu celebranda pro gratiarum actio-
ne, in manè ejuſdem diei, ad hoc ut ſic Po-
pulus ad ſupplicationes, prævio Sancto Sacrifi-
cio, ſe præpararet.

§. I. Initio Proceſſionis cantatur Hymnus: *Te Deum laudamus, &c.*

11 Hymnus iſte, qui SS. Ambroſio, & Auguſti-
no tribuitur per Gavant. *T.* 2. *ſect.* 5. *cap.* 19. ple-
nus eſt lætitiæ, & propterea in ſignum gaudii
pro gratiis obtentis cantatur, etiam ſi illa die re-
ticendus eſſet in officio, eò quia ratio ſolemni-
12 tatis id poſtulat, nec Proceſſio in hoc concor-
dare debet cum Miſſa; non enim eſt pars of-
ficii. Gratiæ itaque principaliter Sanctiſſimæ Tri- 13
nitati redduntur, quemadmodum etiam Miſſa pro
Gratiarum actione eſt illa de SS. Trinitate, eò 14
quia Deus unus, & trinus eſt omnium Gra-
tiarum origo.

§. II.

§. II. Deinde dici poterunt Pſalmi, qui ſequuntur, prout tempus feret, &c.
§. III. Hæc autem prædicta, prout longitudo itineris poſtulaverit, vel omnia, vel ex parte cantari poſſunt, Deinde in Eccleſia, ubi fit ſtatio, ante Altare dicuntur ſequentes Verſus, & Orationes.

14 Tum Pſalmi; tum Cantica ſunt Jubilationis, & lætitiæ, ideoque rei præſenti ſatis congrua, quæ repeti poterunt, ſi longitudo itineris id poſtulaverit.

DE PROCESSIONE
IN TRANSLATIONE SACRARUM Reliquiarum,

TITULUS OCTUAGESIMUS NONUS.

SUMMARIUM.

1 *Reliquiæ Sanctorum de fide ſunt veneratione dignæ.*
2 *Non propter ſe ipſas, ſed in ordine ad Sanctos.*
3 *Imagines venerantur in ordine ad Prototypum.*
4 *Reliquiæ veniunt appellatione rerum pretioſarum.*
5 *Translatio Reliquiarum ſolemni ritu facienda.*
6 *Translationes nonnullarum inſignium Reliquiarum.*
7 *Finis harum Proceſſionum.*
8 *Translatio Reliquiarum fit multiplici ratione.*
9 *Fieri debet ab Epiſcopo, & ſine licentia Papæ.*
10 *Deſtructio Eccleſiæ eſt potior ratio pro translatione Reliquiarum.*
11 *Recognitio Reliquiarum fieri debet per Ordinarium.*
12 *Reliquiæ è Cœmeteriis Urbis translatæ, cognito de authentica, poſſunt in Proceſſione deferri.*
13 *Hæc Proceſſio inter extraordinarias collocanda.*
14 *Pro Reliquiis inſignibus tantùm ſit Proceſſio.*
15 *Reliquiæ inſignes quænam ſint?*
16 *Non eſt ſcandaloſum, quòd dicatur corpus ejuſdem Sancti ſervari in duplici Eccleſia.*
17 *Ornatus Eccleſiæ quomodo eſſe debeat in hac occaſione?*
18 *Viæ ornari poſſunt ad libitum.*
19 *Translatio Corporis B. Joannis de Tuſſignano Epiſc. Ferrariæ.*
20 *Duo colores tantùm adhiberi poſſunt.*
21 *Violaceus color in quo caſu adhiberi poſſit?*
22 *Lumina accenſa deferenda ſunt.*
23 *Lumina quando extingui debeant?*
Comment. ad Rituale.
24 *Litania canenda.*
25 *Nomina Sanctorum, quorum Reliquiæ ſunt, inſeri debent in Litaniis.*
26 *Antiphonæ, Hymni, & Pſalmi, ſunt lætitiæ.*
27 *Baldachinum adhiberi poteſt.*
28 *Incenſationes quoque licent.*
29 *Populus non eſt benedicendus cum Reliquiis Sanctorum.*
30 *Prior in ordine deferre debet Reliquiam.*
31 *Dignior locus cedendus eſt Clero Sæculari.*

EA potiſſimùm ratione, qua Sanctorum Animæ in Cœlis venerantur, venerari quoque
debent eorum Reliquiæ in Terris: eſt enim de
fide, illas eſſe veneratione dignas; prout definivit 1
Concilium Trid. ſeſſ. 25. *decr.* 2. & ex poſt, Gre-
gorius XIII. qui Reliquias Sanctorum venerandas
eſſe decrevit, non tamen propter ſe ipſas, ſed
reſpectivè, & in ordine ad Sanctos, ſeu Animas 2
beatas, quibus fuerunt unitæ, ſicut adorantur Ima-
gines in ordine ad Prototypa, Quart. *de Proceſs.* 3
punct. 15. *n.* 121. cum D. Thoma.

Quapropter cùm Reliquiæ veniant appellatio- 4
ne rerum pretioſarum Eccleſiæ *S. C. Ind. in Ja-
nuen.* 17. *Septemb.* 1710. non ſimplici, ſed ſo-
lemni ritu illarum Translationem faciendam eſſe,
omnes Doctores definiunt, exemplo Patrum an- 5
tiquorum, qui non ſine magna pompa, opus
tam grande perfecerunt: narrat enim Gretſer. *de* 6
Proceſs. l. 1. *cap.* 12. & Quart. *d. l.* à ſecundo
Concilio Nicæno commendatam fuiſſe Proceſſionem ſolemniter factam in translatione Reliquiarum S. Anaſtaſii Martyris, & à S. Auguſtino ſummis laudibus celebratam fuiſſe Proceſſionem factam à S. Lucillo Epiſcopo in translatione Reliquiarum S. Stephani Protomartyris. Nec non patet, à S. Hieronymo contra Vigilantium, laudibus extolli Proceſſionem factam in translatione Reliquiarum S. Samuelis Prophetæ, cujus Religionis inſignia reliquit exempla Sanctus Carolus Borromæus, ut latè referunt Acta Mediolanen. Eccleſiæ, & D. Th. *p.* 4. *q.* 25. *art.* 6.

Multa inſuper habentur de ſolemni Ritu ha-
rum tranſlationum apud Durant. *l. 1. cap. 10.*
num. 4. in fine : Sed multò majora diſputabilia,
atque Sacræ eruditionis plena in materia Reliquia-
rum habentur apud Ricciull. *Lucubr. Eccl. lib. 1.*
per tot. Nos verò quæ ad Ritum ſpectant, pro
translatione earundem Sacrarum Reliquiarum tan-
tummodò, pertractantes, his contenti erimus,
quæ ad hujuſmodi Ritum explicandum, illuſtran-
dumque ſufficient.

Finis namque harum Proceſſionum ſanctior eſ-
7 ſe non poteſt : intendit enim Eccleſia nedum
exhibere cultum, & honorem Sanctis; ſed in-
ſuper, & præcipuè Fideles, & omnem Popu-
lum excitare ad eorum ſequenda veſtigia.

Multiplici ratione fieri poteſt Sacrarum Reli-
8 quiarum tranſlatio, ſemper verò ab Epiſcopo,
& abſque Papæ licentia, ut reſpondet Fagnan.
in cap. 1. tit. 45. num. 15, necnon ob juſtam cau-
ſam. Vel agitur de revelatione alicujus San-
cti Corporis, quod venerationi, & cultui expo-
ni debeat; vel de translatione ab una ad aliam
Eccleſiam, ubi perpetuò collocari debeat; vel
demùm de Proceſſione ſolummodò cum Sacris
Reliquiis ab una, ad eamdem Eccleſiam transfe-
rendis.

Quacumque cauſa fiat iſta Translatio, ſeu
9 Proceſſio, ſemper magna cum ſolemnitate per-
fici debet, adeòut Caſtaldus *in Praxi*, *lib. 2.*
ſect. 10. cap. 4. & Corſett. *Tract. 1. p. 1. cap. 19.*
præcipuas circa hunc Ritum inſtituerint diſcepta-
tiones cæteris longiores, in quibus totus Ritus
adhibendus præſcribitur, ut rectè, & diſtinctè
compleatur: ad quos Scriptores Lectorem meum
remitto, & ad Rubricam noſtri tituli me confe-
ro, pro cujus optima, & clara intelligentia af-
fero *Text. in can. corpora 36. de conſecr. di-*
ſtinct. 1. ubi habetur, quod *Corpora Sanctorum*
de loco ad locum nullus transferre præſumat ſi-
ne conſilio Principis, vel Epiſcopi, ſanctaque
Synodali licentia. Nec potior ratio harum trans-
10 lationum haberi poteſt, quàm deſtructio, ſeu
translatio Eccleſiæ, vel loci Sacri ab uno ad alium
locum. Vide Urſaya *T. 1. p. 2. d. 7. per tot. &*
præſertim, num. 9.

Unicè tantùm hoc præ cæteris animadverten-
11 dum, præmittendumque eſt; ante omnia debe-
re fieri recognitionem Reliquiæ per Ordinarium,
& benè perpendi, an de authentica veritate con-
ſtet ejuſdem, & de his omnibus publica deſcri-
ptio, & documentum per Notarium fieri debe-
re, ut tutò, & ſincerè poſſit Reliquia transferri,
& exponi publico cultui. Quibus omnibus pro 12
regula generali addo, Reliquias è Romanis Cœ-
meteriis extractas in Proceſſionibus deferri poſſe,
cognito priùs de earum authentica, ut reſolvit
S. C. Ind. ſub die 19. Januarii 1711. Authen-
ticè itaque debet conſtare de illarum identitate,
non per conjecturas, & veriſimilitudines, ſed
per legalia, & authentica documenta, quemad-
modum practicavit dicta *Sac. Congregatio ſub die*
23. Februarii 1711. in Veneta, relat. ab Urſa-
ya *T. 3. p. 2. d. 24. num. 55.* Quo facto, tunc 13
Proceſſio indici poteſt pro Translatione, quæ in-
ter extraordinarias reponitur per Durant. *l. c.*

Notandum inſuper eſt, non omnes Reliquias 14
à noſtro Rituali deſignari, ſed tantummodò *in-*
ſignes : undè ſi hæc conditio non verificaretur,
non eſſent indicendæ neque Proceſſiones, neque
ſolemnes translationes.

Quænam verò dicantur Reliquiæ inſignes, ha- 15
bemus ex Gavant. *Man. Epiſc. verb. Reliq. n. 45.*
& p. 1. tit. 11. lit. b. Suntque Corpus inte-
grum, Caput, Brachium, Crus, quibus *S. C.*
R. ſub die 28. Aprilis 1628. addidit partem il-
lam corporis, in qua paſſus eſt Martyr; modò
ſit integra, & non parva, prout eſſet dens S.
Apolloniæ Virginis, & Martyris, Pellis S. Lau-
rentii Martyris, & hujuſmodi, Ricciull. *d. l. 1.*
c. 36. per tot.

Circa verò totum integrum corpus alicujus 16
Sancti, illud advertendum eſt, non eſſe ſcanda-
lum in Eccleſia Catholica, ſi dicatur Corpus ali-
cujus Sancti aſſervari in duplici, ſeu multiplici
Eccleſia; nam quando Reliquia illius eſt inſi-
gnis, & non exigua, mos eſt illam corpus ap-
pellari, non verò partem. Sic in Precibus ab
Eccleſia adhibitis pro Benedictione Vaſculorum in
quibus aſſervari debent Sacræ Reliquiæ legitur:
Quatenus Fideles tui magnitudine beneficiorum
tuorum, in parte modica Reliquiarum, integra
Sanctorum corpora ſe percepiſſe gratulentur, Sar-
nell. *Epiſtolar. Eccleſiaſtic. T. 3. ep. 8.*

Inter inſignes Sanctorum Reliquias Catholica
Eccleſia non ſolùm corpora, ſeu partes, & mem-
bra, ſed oſſa nuda, Sanguinem, Veſtes, Res ab
iis uſu habitas, Inſtrumenta Paſſionis, & ſuppli-
ciorum, Carceres, Vincula, Catenas, Lapides,
Sepulchra etiam vacua, enumerat, quia ſæpè con-
tingit corpora Sanctor. de loco ad locum transfer-
ri, quo caſu primum Sepulchrum remanere ad-
huc venerabile docet Ricciull. *d. Lucubr. lib. 1.*
c. 12. num. 2. Non quia corpus in eo jaceat, ſed
quia jacuit, tactuque ſacratum eſt.

§. I. Eccleſia, & viæ per quas tranſeundum eſt, quàm fieri poteſt, decentiùs ornentur.

Iſte ornatus intelligi debet ſemper quando fiat
Translatio ſolemnis, non verò privata, habita
ratione ad cauſam, propter quam fit iſta Trans-
latio, quæ cauſa triplex enumeratur à Ricciull.
d. c. 42. num. 1. 2. alia eſt neceſſitatis, alia dif-
ficultatis, alia demùm voluntatis: ex iſtis ratio-
nabilis eſt prima, prout *ſub n. 10. hujus tituli*
demonſtratum fuit; Sed rationabiliorem tenet ter-
tiam, nempè voluntariam, Ricciull. *d. num. 6.*
quando præſertim agatur de Reliquiis in decen-
tiorem locum collocandis, *C. ſi quis vult, 16.*
q. 7. l. fin. ff. de mortuo infer. l. ſtatuas 7. C.
de Religioſis, & ſumpt. fun. gloſs. in d. cap.
tribus, verb. difficultas, verſ. quarta cauſa. Cau-
ſa igitur hac movente

Eccleſia ornanda eſt prout videbitur illius Re- 17
ctori, vel illi, qui pro talium Reliquiarum Trans-
latione majus intereſſe habet. Viæ verò ornandæ
erunt ad libitum pietatis, & devotionis Fidelium. 18
Deſignandæ inſuper ſunt à Magiſtro Sacrar. Cæremo-

niarum

matum commodiores, & ampliores, quæ tamen perducant ad præfixum finem. Fidelium induſtria erit trophæa, & inſignia Sancti illius, de quo fit traoslatio, exponete, necnon ſymbola ad eum congruentia.

19 Vidi ego hic Ferrariæ in translatiooe Corporis B. Joanois de Tuſſinano Epiſcopi Ferrarienſis factа de anno 1712. de mandato Card. de Verme tunc Epiſcopi hujus Civitatis, ab antiqua Eccleſia PP. Jeſuatorum, ad noviter ædificatam S. Hieronymi PP. Excalceatorum Carmelitarum, vidi inquam, per vias expoſitas plures Tabulas affabrè pictas, & demonſtrantes acta, & prodigia ejuſdem Beati Aotiſtitis: per quas Tabellas excitabatur magna veneratio in Populo adſtaote, qui nt plurimùm ignorat acta mirabilia, & portentoſa illius. Ex qua veneratione oriuntur multæ utilitates tum ſpirituales, tum corporales, quas enumerat Ricciul. *d. c.* 28. 29. Sed illa præcipua eſt, quòd Sanctorum Reliquiæ nobis propoountur tamquam Imagines, ut vitam moreſque noſtros, exemplo eorum componamus: viva enim fuerunt membra Chriſti, & Templum Spiritus Sancti, Conc. Trid. *Seſs.* 25.

Occaſiona bujuſmodi Translationum æquum videtur, & congruum evulgare, & publici juris facere acta mirabilia ejuſdem ſancti, cujus Corporis, vel Reliquiarum ſit translatio. Hoc præſtari poterit vel per Imagines typis impreſſas, vel per Libros ſaltem compendioſè ſcriptos, vel per eloquentes Oratorum voces, qui inter miſſarum ſolemnia Panegyricos promant de laudibus ejuſdem Sancti, aut in ipſa die Translationis, aut per Triduum, ſive per Octavarium, juxta vires illorum, quorum expenſis actio iſta ſolemnis habetur. Nec deerit huic ſolemnitati præſentia, & interventus Principis illius Civitatis, & multò magis Epiſcopi, & magiſtratuum, totiuſque Cleri loci illius; ut hoc pacto cultus erga Deum, & Sanctum illum magis ac magis augeatur, ad quem finem celebrari ſolent hujuſmodi Translationes. Quæ ſi ſolemniter fieri oequeant, ob miniſtrorum, ſeu aliarum rerum penuriam, laudabilius ducerem ſi omitterentur.

§. II. Sacerdotes, & Miniſtri veſtibus induti albi, vel rubei coloris, prout Sancti, quorum reliquiæ transferuntur, expoſcunt, & cum luminaribus accenſis, omnes procedant, decantantes Litanias cum invocatione Sanctorum, quorum Reliquiæ deferuntur, & Hymnum *Te Deum*: & Pſalmum, *Laudate Dominum de Cœlis*, *&c.* cum duobus ſequentibus, & alios Pſalmos, & Hymnos de Proprio, vel de Communi eorum Sanctorum, quorum Reliquiæ transferuntur.

20 Duo tantummodò colores, ex quinque Eccleſiaſticis, ſunt qui adhiberi poſſunt in Proceſſione, & translatione alicujus Sac. Reliquiæ; demptis enim Martyribus, & illis Reliquiis, quæ ad Dominicam Paſſionem pertioent, cæteri Sancti cujuſcumque ordinis hierarchici ſint, colore albo conſociandi ſunt, atque ideò Rubrica dicit *Albi*, vel *Rubri coloris*.

21 Sed poſſet dari caſus, in quo adhibendus eſſet color violaceus; nempè ſi fieret translatio Reliquiæ inſignis alicujus ex Sanctis Innocentibus, pro quibus (non obſtante quòd occurrant infra octavam Nativitatis) Eccleſia adhibet colorem Violaceum, ut ex Rubricis Miſſalis conſtat. Nihilominus in contrarium reſolvendum duco, dum lego, Gavantum *T.* 2. *ſect.* 6. *cap.* 6. *num.* 7. colorem Rubeum concedere SS. Innocentibus ſi titulus Eccleſiæ eſſet talis, prout illis conceditur ratione Dominicæ, in qua non eſt dolendum. Si itaque *non eſt dolendum* ratione Dominicæ, vel ratione tituli Eccleſiæ, & per hoc concedendus eſt color Rubeus Martyribus conveniens, cur erit dolendum in ſolemni die translationis eorum oſſium, pro quibus inſtituta eſt illa ſolemnitas? Igitur optimè inſtruit Rubrica præſens dum dicit, *Albi*, vel *Rubri coloris*, quia nullus alius color in hujuſmodi Proceſſionibus eſt adhibendus.

22 Luminaria accenſa in manu omnium procedentium eſſe debeot: cùm enim triumphalis ſit hæc Proceſſio, hæc lumina ſpeciem triumphi renovant; nam faces accenſas extollere mos erat in antiquis triumphis, *Alex. ab Alex. l.* 4. & Panvin. *l.* 2. Circa diſtributionem cereorum nonnulla ſcitu digna adnotat Caſtald. *d. l. num.* 16. *Comment. ad Rituale*.
& præcipuè circa modum illos extinguendi. Dicit itaque: *Deputatos ad diſtribuendos cereos,
cum aliis ſibi ad hoc munus miniſtrantibus, pa-* 23
riterque ad ipſos accendendos (Magiſter Cæremoniarum) *deſignabit. Cùm autem Proceſſio redierit, idem à ſuis adjutus opportunè, ut extinguantur, invigilabit, habens ad hoc parata vaſa cum Aqua, ne fumo Eccleſia obumbretur, & deturpetur: in capſulis item extincta funalia reponenda curabit.*

Litaniæ porrò erunt conſuetæ Sanctorum, ſine 24
tamen Precibus Pœniteotialibus, quia Proceſſio hæc eſt lætitiæ, oon pœnitentiæ. Nomina verò Sanctorum, quorum Reliquiæ transferuntur, ſi
in Litaniis non numerentur, erunt hac occaſio- 25
oe inſerenda ſuo loco, juxta eorum ordinem hierarchicum; & habere poſſunt pro hac vice in illo ordioe primum locum, ratione ſolemnitatis ſibi dicatæ, & pro illis inſtitutæ: neque attendenda eſt, hac occaſione, prohibitio illa per Decretum Pontificium emanata, & aliàs à nobis allegata; Non licere addere Saoctorum nomina Litaniis, niſi à S. C. R. ſint approbata, ex Decreto *Sac. R. C.* 22. *Martii* 1631. quia ſolemnitas particularis ſuperat omne Decretum. Pignatell. *T.* 5. *Conſ.* 17. *num.* 9. oeque Nomina hæc ponuntur in Litaniis, ut in perpetuum ibi maneant, ſed tantummodò in illa occaſione, pro illorum invocatione facienda, juxta præſcriptum à Rubrica.

Antiphonæ, Hymni, & Pſalmi decet, ut ſint 26
lætitiæ, & ſolemnitati coovenientes, ideoque optimè erit illos ex officio ſeu proprio, ſeu communi deſumere, atque ſi tempus ſuppetat, repetere.

Omnia alia demùm, quæ in particulari, & ſimplici ſolemnitate illorum Sanctorum eſſe in uſu non ſolent, poſſunt occaſione hujus trans-
27 lationis adhiberi, nempè *Baldachinum*. Caſal. *d. l. n.* 13. Incenſationes, *d. n.* 26. 27. quamvis
28 ex Decreto *Sacr. C. R. in Lucana* 20. *Aprilis* 1602. Reliquiæ Sanctorum non ſint incenſandæ, niſi cùm incenſantur oblata in Miſſa ſolemni. Barboſ. *collect. Verb. Reliquiæ*, & alia: ubi notandum, Reliquia tranſeunte ante Eccleſias Regularium, iſtos cogi non poſſe ad illam thurificandam: poſſe tamen hortari, ut notat Pignatell. *conſ.* 53. *per tot. T.* 1. *& ſignanter n.* 4.
29 Non autem benedici debet Populus cum dictis Reliquiis, niſi ſint Sanctæ Crucis, Caſtald. *d. n.* 27. Sed Epiſcopus ſi adſit, ſolemniter Populo benedicet.

Illa Benedictio cum Sacris Reliquiis tunc tantùm permittitur, quando fiat Proceſſio cum dictis pro impetranda aliqua gratia ab illis, videlicet pro impetranda pluvia, vel aeris ſerenitate, vel pro fluminum intumeſcentia coercenda: tunc benedicitur aer, flumen, &c. præcedente cantu Antiphonæ, & Orationis.

Denique Reliquiam deferre in Proceſſionibus, 30
ad Priorem conventus unde Reliquia ſumitur, pertinet. Sed regulariter debent Ordines, ſeu
Clerus Regularis cedere digniorem locum Clero 31
Sæculari; ita habemus per plura Decreta allegata à Barboſ. *collect. verb. Proceſſio*: & præcipuè in *Senogalien. Montis Albod.* 24. *Septemb.* 1605.

Cætera, & quidem plura de Reliquiarum Translatione habebis apud Caſtald. aliàs allegat. *Prax. l.* 2. *ſect.* 9. *cap.* 4. & Ricciull. *Lucubr. Eccl. lib.* 1.

DE EXORCIZANDIS
OBSESSIS A DÆMONIO,
TITULUS NONAGESIMUS.

SUMMARIUM.

1 *Exorciſtatus Ordo ad hoc inſtitutus.*
2 *Apoſtoli hunc Ordinem exercuerunt.*
3 *In nova Eccleſia Clerici exorciſtæ hoc fecerunt.*
4 *Facultas, ſeu juriſdictio ſublata fuit Clericis ab Epiſcopis.*
5 *Epiſcopus ſolus facultatem tradit exorcizandi.*
6 *Ætas, & alia requiſita in exorciſta.*
7 *Formula hujus facultatis.*
8 *De jure quilibet ordinatus exorciſta poteſt ordinem exercere.*
9 *Ex communi praxi pertinet ad Sacerdotem.*
10 *Exorciſta, cùm ſit Sacerdos, poteſt benedicere.*
11 *Clericus peritus in exorcizando, poteſt diſpenſari.*
12 *Si in actu exorcizandi adeſſet Sacerdos, Clericus debet deſiſtere.*
13 *Quæ neceſſaria ſint in perito exorciſta?*
14 *Exorciſmi operantur Divina virtute.*
15 *Exorciſta debet eſſe alienus ab Avaritia.*
16 *Sancta Sanctè tractanda.*
17 *Conſtantia neceſſaria exorciſtæ.*
18 *Exorciſta debet eſſe humilis.*
19 *Humilitatis virtutes, & effectus.*
20 *Ætas matura eſſe debet in exorciſta.*
21 *Gravitas, & maturitas morum conſideranda in exorciſta.*
22 *Exorciſta debet artem didiciſſe à libris.*
23 *Philoſophiam naturalem, & Theologiam callere debet.*
24 *Non omnes qui videntur Dæmoniaci, ſunt tales.*
25 *Dæmon eſt febris ſecundùm Platonicos.*
26 *Mulieres facilè ſe fingunt Dæmoniacas.*
27 *Signa ad cognoſcenda maleficia.*
28 *Cauſæ propter quas Deus permittat Dæmones vexare corpora.*
29 *Multi morbi à Dæmone procedunt.*
30 *Experimenta facienda ab exorciſta.*
31 *Verba habent vim ex inſtitutione Dei.*
32 *Verba Sacræ Scripturæ maximè valent.*
33 *Dæmones timent verba Sacræ Scripturæ.*
34 *Verba Sacræ Scripturæ repetenda ſunt.*
35 *Diabolo nihil credendum.*
36 *Exorciſta non debet opus imperfectum relinquere etiamſi longum ſit.*
37 *Affectio Dæmoniaca poteſt apparere infirmitas naturalis.*
38 *Diaboli impedimenta ne liberentur obſeſſi.*
39 *Præceptum tacitum faciendum ſuper energumeno.*
40 *Viſiones, Somnia, & Apparitiones ſunt tormenta Diaboli.*
41 *Magorum auxilium implorandum non eſt.*
42 *Fraus Dæmonis in relinquendo Energumenum in puris naturalibus.*
43 *Oratio* } *ſunt arma potentiſſima con-*
44 *Jejunium* } *tra Diabolum.*
45 *Dæmon delectatur crapula.*
46 *An exorciſta, vel energumenus debeat eſſe jejunus?*
47 *Exorciſtæ debent ſe parare per dies ad hoc opus.*
48 *Triduum Jejunium ab aliquibus ſtatuitur.*

49 *Alii*

49 *Alii præſcribunt jejunium unius diei.*
50 *Locus aptus ad exorcizandum eſt Eccleſia.*
51 *Exorcizatio debet ſemper fieri cum aſſiſtentia arbitrorum.*
52 *Quinam debeant eſſe præſentes ad exorciſmos?*
53 *Tempus exorcizandi Energumenos.*
54 *Dæmones ſuſcitare poſſunt tempeſtates Deo permittente.*
55 *Tempore Bladarum, & fructuum non ſunt exorcizandi Obſeſſi.*
56 *Sacramentum Pœnitentiæ prodeſt Energumeno.*
57 *An permitti poſſit energumenis ſumptio Euchariſtiæ?*
58 *Qui muniendi, & qui privandi ſint hoc Sacramento?*
59 *Crucis ſigno Dæmones repelluntur.*
60 *Reliquiæ Sanctorum maximè ad id valent.*
61 *Reliquiæ quomodo exhibendæ energumenis?*
62 *Euchariſtia non eſt ponenda ſuper caput Obſeſſi.*
63 *Verboſitas fugienda ab exorciſta.*
64 *Exorciſta ſtudere debet obedientiam Dæmonis.*
65 *Dæmon aliquando fingit Divinitatem.*
66 *Animæ Deſunctorum non vagantur per aliorum corpora.*
67 *Interrogationes faciendæ Energumeno.*
68 *Rationes tur faciendæ non ſint interrogationes?*
69 *Exorciſta curare non debet nugas, & ineptias Diaboli.*
70 *Exorciſta ſolus loqui debet.*
71 *Rituale habet optimos exorciſmos.*
72 *Melius eſt, ut exorciſta memoriæ mandet exorciſmos.*
73 *Imperandi modus in Exorcizando multùm valet.*
74 *Signa tumoris, vel doloris in energumena non ſunt Infirmitates.*
75 *Sunt mera apparentia.*
76 *Ideò non ſunt medenda.*
77 *Aqua benedicta ſemper debet eſſe ad latus exorciſtæ.*
78 *Verba quæ magis timeat Diabolus, repetenda.*
79 *Comminationes ſunt ultima jacula.*
80 *Comminationes quantum temporis durare debeant.*
81 *Medicinæ corporales non propinandæ Energumenis.*
82 *Exorciſta peccaret ſi propinaret.*
83 *Etiamſi eſſet in Medicina peritus.*
84 *Exorciſta non debet Chirurgiam exercere cum Energumeno.*
85 *In mulieribus Exorcizandis quænam obſervanda ſint?*
86 *Fœminæ prægnantes non ſunt exorcizandæ.*
87 *In Monialibus exorcizandis quænam obſervanda ſint?*
88 *Verba Sacræ Scripturæ infeſtiſſima ſunt Dæmoni.*
89 *Exorciſta non debet detorquere verba Sacræ Scripturæ.*
90 *Solecifmi,& Barbariſmi vitandi ab exorciſta.*
91 *Inſtrumenta maleficiorum an ſint revelanda?*
92 *Clavi, Cultelli, & alia quæ evomuntur, an verè ſint talia?*
93 *Tentationes ſuas an Energumenus revelare debeat?*
94 *Antidota præſervantia Energumeno liberato præſtanda ſunt.*
95 *Cur Diabolus aliquando de novo invadat Energumenum?*
96 *Si exorciſta non vincat, adoranda ſunt Divina judicia.*
97 *Peccatum eſt obex ad impetrandam Divinam gratiam.*
98 *Exorciſta debet eſſe conſcientia purus.*
99 *Miſſam celebrare ante exorcizationem, optimum.*
100 *Veſtes adhibendæ ab exorciſtis.*
101 *Stola an neceſſaria ſit?*
102 *Stola eſt adhibenda vigore præcepti.*
103 *Stolæ virtus ad effugandos Dæmones.*
104 *Obſeſſus furens an ligari debeat?*
105 *Litaniæ Sanctorum recitandæ.*
106 *Antiphona* Ne reminiſcaris *quare dicatur?*
107 *A præceptis incipit exorcizatio.*
108 *Præcepta ſunt quinuplicis generis.*
109 *Præcepta fieri poſſunt expreſsè, & tacitè.*
110 *Objurgatio in quo differat à Præcepto?*
111 *Dæmon confunditur objurgationibus.*
112 *Præcepta tacita ſunt utilia capite plectendis.*
113 *Præcepta verbalia fieri poſſunt vernacula lingua.*
114 *Evangelii virtus contra Dæmones.*
115 *Signum Crucis in fronte Energumeni quare fiat?*
116 *Evangeliorum virtutes in hoc caſu.*
117 *Stolæ pars imponenda collo Energumeni.*
118 *Manuum Sacerdotalium impoſitio magnæ virtutis.*
119 *Quare Signum Crucis fiat in fronte, & pectore Energumeni?*
120 *Si nox ſuperveniat, ſuſpendi debent Exorciſmi.*
121 *Si Energumenus viribus deficeret quid agendum?*
122 *Preces inſtitutæ ad hoc ab Eccleſia.*
123 *Oratio Dominicalis multùm valet.*
124 *Salutatio Angelica valet maximè.*
Symbola Apoſtolorum.
125 *Canticum* Magnificat.
126 *Canticum* Zachariæ.
127 *Pſalmi* Qui habitat *magna vis in exorcizando obſeſſo.*
128 *Aliorum Pſalmorum adhibendorum ſignificatio.*
129 *Probandum eſt an fictè, vel verè Diabolus exierit?*
130 *Adjurationes faciendæ ſuper Bruchos, & locuſtas.*
131 *Maledictiones ſupra Beſtias non faciendæ.*
132 *Preces fundendæ ut Deus avertat Animalia nocua.*
133 *Adjurationes referuntur ad Diabolum.*
134 *Modus licitus Animalia adjurandi.*

135 *Epi-*

135 Epiſcopus in Viſitatione hoc abuſus eliminet,

INTER Remedia Divina, & Spiritualia, ſeu
Eccleſiaſtica ad liberandos à Diabolo obſeſ-
ſos, præcipuum locum tenet *Exorciſtatus*: Eſt-
1 que Ordo, nempe Sacramentum à Chriſto Domi-
no inſtitutum tunc cùm *convocatis duodecim Di-
ſcipulis ſuis, dedit illis poteſtatem Spirituum im-
mundorum, ut ejicerent eos, & curarent om-
nem languorem, Matth.* 10. onde nemo eſt, qui
dubitare poſſit de hujuſmodi Eccleſiaſtica pote-
ſtare, quam uſque à primis temporibus exerce-
bant Apoſtoli, ut Lucas ſcribit *in Actis*, &
Ignatius Martyr. in *Ep. ad Antioch.* quos refert
Martinus del Rio *diſquiſ. mag. l. 6. c. 2. ſect. 3.*
2 Poſt Apoſtolos, initio naſcentis Eccleſiæ Cle-
ricis in hoc Ordine conſtitutis munus exorci-
zandi committebatur, quia tunc tanta erat Ener-
3 gumenorum copia, ut quaſi Greges ad Eccleſiam
accederent, teſte Greg. da Valentia *T. 4. diſp. 9.
q. 1. punct. 3.* Inſuper multa erat copia Baptizan-
dorum, à quibus Dæmonia ejicere oportebat;
pauci enim erant tunc Sacerdotes, Turrecrem. *in
c. Sacerdos, de conſecr. diſt.* 4.
4 Tractu temporis verò, per Epiſcopos iſta fa-
cultas Clericis ablata fuit, quamvis in Exorciſta-
rus ordine conſtitutis detur, ob multa ſcandala, quæ
in dies oriebantur, ex eorum imperitia: nam
quamvis illud remedium ſpirituale ab omni pe-
riculo, & ſuſpicione careat, animæ ſemper
proſit, corpori verò numquam noceat, nihilo-
minus cum maxima cautela adhibendum eſt, ut
effectum ſuum ſortiatur. Propterea inter mune-
5 ra Epiſcopalia illud hodie eſt, non ſolùm Exor-
ciſtatus ordinem conferre, ſed poſt illum, fa-
cultatem quoque, & juriſdictionem impertiendi
cui magis videbitur; nam antequam quis Exor-
ciſtatus officio utatur, de multis docendus, &
inſtruendus eſt, ut ritè & rectè illud perficiat.

Quamvis itaque in hunc Ordinem aſſumpto,
confeſtim Dæmones abjurare (quod propriè
Exorciſtæ nomen deſignat) ac expellere ex vi
Ordinis liceat, attamen receptæ poteſtatis, non
niſi ex Superioris, hoc eſt Ordinarii conceſſio-
ne, plenum ſibi miniſterium relaxatur. Nihilo-
minus ne inutilis in Clericis videatur iſte Or-
do, ſi communicaturis Energumenis, vel ve-
nerationi, vel perceptioni Sanctiſſimæ Euchari-
ſtiæ videantur nefarius obſiſtere ſpiritus, ejus in-
terdum increpare audaciam, retundere ſuper-
biam, ac ſiſtere conatum humili deprecatione
ad Deum præmunitus, nequaquam Exorciſta pro-
hibetur. Et idem dicitur ut obſeſſos à Dæmone
6 reddat aptos ad intereſſendum Sacrificio Miſſæ.

Itaque in hunc Ordinem cooptandum, ut rectè, & fructuosè ſe gerat in ſuo munere, & latino ſermone cultum, & probitatis vitæ cultorem eſſe oportet; prout docet Cabrin. *direct. ordin. de Exorciſt. Ordine, cap. 15. in Præfatione.*

Igitur Sacerdoti petenti facultatem exorcizandi, ſeu potiùs juriſdictionem ampliativam facultatis in Ordine receptæ, ſolus Epiſcopus concedere poteſt, vel ejus Vicarius, Barboſ. *de Ep. p. 2. alleg. 11. num. 11.* Sed nulla, quod ſciam, apud Scriptores extat formula hanc facultatem concedendi, & quod gravius eſt, neque diligentiſſimus Monacellius in ejus *Formulario Legali practico*, illam exhibet, quando ſigna refert Dæmoniaci agnoſcendi *T. 3. t. 1. for. 47. adnot.* 4.

Verùm, ut pro meis viribus, omni expectationi ſatisfaciam, hanc formulam, ad inſtructionem Cancellariorum Epiſcopalium afferam, quam mihi humaniſſimè tradidit Dominus meus Michael Archangelus Berti, digniſſimus Eccleſiæ Ferrarienſis Præpoſitus, quem honoris cauſa nomino, eſtque talis formula illa, quam ipſe adhibebat tunc, cùm Vicarii Generalis munus implebat, tam Ferrariæ, quàm in aliis Civitatibus. Tenor autem Formulæ hujuſmodi facultatis hic eſt.

FORMULA LICENTIÆ EXORCIZANDI.

Tibi R. N. cujus probata vita, & laudabiles 7
mores, & fidei conſtantia propriæ idoneitatis præbent teſtimonium, facultatem concedimus (non uteris tamen à Kal. Maji ad Kal. Novembris) exorcizandi à Dæmonibus obſeſſos, in Eccleſia, non ante Solis Ortum, nec poſt ejuſdem Occaſum, admiſſis tantùm aliquibus probatæ vitæ Sacerdotibus, expulſo reliquo Populo: & quatenus exorcizanda ſit Mulier, ad eam non approximeris, pluſquam exigat modeſtia, & coram pluribus ejus conſanguineis, aut affinibus id ſemper agas. Cautum inſuper te volumus, ne ullo quæſtu, ac mercedis ſpe movearis; imò nec aliquid recipias, quod pro ſuſcepto onere remunerationis umbram gerat. Utaris quidem Ritualis Romani inſtructione, non verò precibus, & conjurationibus in ipſo Rituali non contentis, & à Catholica Eccleſia non approbatis: quare pocula Obſeſſis non propines, nec Unctionibus, parvis Crucibus, aliiſque inſolitis Ritibus utaris. Præſentibus ad ..... valituris. In fidem, &c.

N. Epiſcopus, &c.

L. ✠ S. *N. Cancellarius.*

Hac munitus facultate, & juriſdictione Sacerdos (quæ in ſcriptis eſſe debet juxta allegata à *Sacerdotal. Brixinen. & Act. Mediol.*) priuſquam hoc munus exercere, diligenter attendat quæ in generali Ritualis Romani Rubrica circa modum exorcizandi, exponuntur, videlicet:

§. I. Sacerdos, ſeu quivis alius legitimus Eccleſiæ Miniſter, vexatos à Dæmone exorcizaturus, ea qua par eſt, pietate, prudentia, ac vitæ integritate præditus eſſe debet: qui non ſua, ſed Divina fretus virtute, ab omni rerum humanarum cupiditate alienus, tam pium opus, ex charitate, conſtanter, & humiliter exequatur. Hunc præterea maturæ ætatis eſſe decet, & non ſolùm officio, ſed etiam motum gravitate reverendum.

1 Quamvis miniſterium exorcizandi, quilibet Exorciſta ritè ordinatus exercere poſſit. *Can. per lectis, diſt.* 25. tamen, ex communi Eccleſiæ praxi, ad Sacerdotes propriè, ac principaliter petti-

9 pertinent, ob dignitatem adeò eminentem, per quam ſuper Angelos, & Dæmones evehuntur. Ratio notiſſima eſt, quia, cùm præter exorciſmos, perfici quoque debeant multæ Benedictio-
10 nes, cùm hæc omnia explere nequeat ſimplex exorciſta, convenientiùs fiunt per Sacerdotem.

Neque per hoc, quòd Rubrica dicit: *Seu quilibet alius legitimus Eccleſiæ miniſter*, intelligi debet de Sacerdote in genere loquendo, ſed reſpectivè; nempè ſi daretur caſus, in quo Sacerdos peritus non adeſſet, & è converſo, Clericus
11 reperiretur benè inſtructus, tunc Clerici exorciſtæ munus eſſet hoc officium præſtare. Ubi nota, quòd per ly *legitimus*, venit ille tantùm, qui poteſtatem habet delegatam, ſeu facultativam ab Ordinario: Cæteri poſſunt eſſe Miniſtri, ſed non legitimi, quia ab Ordinario non approbati.

12 In caſu verò, quòd Clericus exorciſta munus iſtud exerceret, ſe ab illo abſtinere deberet ſi adeſſet præſens aliquis in ſupremo Ordine conſtitutus, qui ſolus hac noſtra ætate, officium pellendi Dæmones præſtaret, Barboſ. *de Ep. p.* 2, *art.* 11. *num.* 11.

13 *Pietate, Prudentia, Integritate, &c.* Tria hæc potiſſimùm neceſſaria ſunt in perito exorciſta: Pietas, ut fidem alteri inſtillare valeat: Prudentia, ut nonniſi quæ fieri poſſunt, tentet: Vitæ integritas, ut Dæmon illum redarguere non valeat Evangelico ſarcaſmo: *Medice, cura te ipſum*. Luc. 4.

14 *Divina fretus virtute, &c.* Exorciſta non de ſua, ſed de Domini præſumere debet virtute, prout narrat M. del Rio, *diſq. Mag. l.* 6. *sect.* 2. *c.* 2. feciſſe B. Urſmarum Epiſcopum. Chriſtus enim, qui exorciſmos inſtituit, atque adhibuit, virtutem illis tradidit ſupernaturalem, ut docet P. Thyræus *p.* 3. *de Dæmoniac. c.* 43. nam ſatis ridiculum eſt putare, res poſſe effingi naturales, quæ naturaliter operando Dæmonem cogant, qui factus eſt ut nihil timeat, Torreblanc. *l.* 4. *c.* 6. *n.* 20.

Cupiditate alienus, &c. Ad hunc locum ſpe- 15
ctant quæ diximus in Titulo primo generali. *De his, quæ in Sacramentorum adminiſtratione generaliter ſervanda ſunt*, §. 13. Et quamvis Exorciſmi non ſint Sacramenta, ſed Sacramentalia; attamen hæc quoque ab omni avaritiæ, & cupiditatis labe immunia eſſe debent, quia Sancta 16
ſunt, & Sanctè tractanda, ut alibi diximus. Quapropter in formula licentiæ exorcizandi, hoc maximè inculcatur, ut hoc pacto argumentum omnimodæ avaritiæ auferatur; & ita Hæretici redarguere nequeant opus tam pium, tanquam ad emungendas pecunias inſtitutum, *Conc. Provinc.* 2.

Conſtanter & humiliter exequatur. Cùm ma- 17
xima verſutia Diabolus præditus ſit, omnes vias tentat, ut exorciſtam tædio afficiat, longa, & diuturna pertinacia permanendo in corpore obſeſſi: quare qui conſtantis, & intrepidi animi virtutem habere deſperat, non vincit, ſed vincitur à Diabolo pertinaci. Humilitas porrò eſt vir- 18
tus ex diametro oppoſita Diabolo, qui Pater eſt ſuperbiæ, & propterea contra eundem magnam virtutem habet, & à S. Bernardo, *Serm.* 85. vocatur flagellum Diaboli: ſicut in humilitate ſalus 19
cuſtoditur, & eadem vincitur ſuperbia, Sylveira *in Evang. T.* 1. *l.* 2. *q.* 2. *n.* 5.

Maturæ ætatis, &c. Ætas in ſuſcipiendo Or- 20
dine exorciſtatus ſufficit, ut ad decimum tertium annum ordinandus pervenerit, Barboſ. *d. num.* 2. ſed cùm hæc ætas non ſit præſtituta à Concilio Tridentino, attendenda eſt quæ à Canone præſcribitur, ut deciſum referunt Armendar. & Barboſa *locis citatis*. Quo verò ad exercitium hujus Ordinis per delegationem, matura ætas requiritur, quæ annorum numero non commenſuratur, ſed prudentiæ dono, & gravitate, ſeu maturitate morum. Certè neceſſe eſt, ut etiam in exteriori aſpectu, exorciſta venerabundus ſit, 21
nec nimis Hominum familiaris, quo fit, ut ab aſpectu ejus quandoque deterreantur Dæmones.

§. II. Ut igitur ſuo munere rectè fungatur, cùm alia multa ſibi utilia documenta, quæ brevitatis gratia hoc loco prætermittuntur, ex probatis Authoribus, & ex uſu noſſe ſtudeat, tum hæc pauca magis neceſſaria diligenter obſervabit.

22 Ne Exorciſta in varios incidat errores, atque ne in judicando de maleficiis cæcutiat, ac ſe ipſum, & ægros in ſoveam præcipitet, præter morales virtutes quibus imbutus eſſe debet, neceſſe eſt quoque, ut artem hanc è libris ediſcat, &
præ omnibus, Philoſophiam naturalem, & Theo- 23
logiam calleat, ut rectè dignoſcat remedia, quæ in caſibus occurrentibus adhibenda ſint.

§. III. Inprimis, ne facilè credat, aliquem à Dæmone obſeſſum eſſe, ſed nota habeat ea ſigna, quibus obſeſſus dignoſcitur ab iis, qui vel atra bile, vel morbo aliquo laborant. Signa autem Dæmonis obſidentis ſunt: ignota lingua loqui pluribus verbis, vel loquentem intelligere: diſtantia, & occulta pateſacere: vires ſupra ætatis, ſeu conditionis naturam oſtendere, & id genus alia, quæ cùm plurima concurrunt, majora ſunt indicia.

24 Si omnes illi, qui Dæmoniaco morbo ſe laborare dicunt, verè Dæmoniaci eſſent; penè totus Orbis eſſet à Dæmone obſeſſus, & præcipuè totus Fœminarum grex: quemcumque enim morbum (qui plures ſunt) incurabilem reputant, hunc cum Dæmone partem habere concludunt, ac ſi vera eſſet, & irrefragabilis opinio, & ſententia illa Plotini, & Marſilii Ficini, omnem Febrem

25 brem Dæmonem eſſe *Ænead.* 4. 2. Quare pru-
dens Exorciſta illud in primis corde recogitabit,
à Spiritu Sancto nobis traditum : *Qui citò cre-
dit, levis eſt corde, Eccli.* 19. Ex centum enim
corporibus, quæ à Dæmone obſeſſa dicuntur,
26 vix duo erunt verè maleficiata, & hæc ut plu-
rimùm erunt Fœmellarum, quæ plurimis morbis
obnoxiæ eſſe ſolent, & fingunt ſe eſſe Dæmonia-
cas, licèt non ſint, Monacell. *d p.* 3. *t*, 1. *for*,
47, *num.* 4.
27 Quare ad dignoſcendam quantum fieri poſſit
hanc veritatem, Rubrica noſtra plura ſigna af-
fert, per quæ verè diſcerni poſſit morbus ficti-
tius à reali, & naturalis à ſupernaturali: Sed
præter hæc ſigna allegata à Rituali, multa alia af-
fert Sacerdotal. Brixinen. *diſt.*10. *c.* 16. *num.* 3.
multa Martinus del Rio *diſq. Magic. l.* 6. *quæſt.* 3.
ſect. 1, à Monacell. *d. l.* diſtinctè enumerata. Hoc
unum tantùm dicam, Deum permittere, Dæmo-
nem introire in hominum corpora, & ea vexare
pluribus de cauſis. Quòd autem arte & potentia 28
Cacodæmonum, Deo permittente, hi, & alii 29
mirabiles morbi procurentur, & cauſentur in
corporibus humanis, in vindictam ſcelerum im-
piis, aut in meritum Coronæ piis, probat au-
thoritate Sacræ Scripturæ, Sanctorum Patrum,
Doctorum, & exemplorum Stengel. *Mund. theor.
l.* 4. *cap.* 18. *per tot.* ubi ait : negantes morbos
nonnullos à Dæmonibus provenire, inter Ethni-
cos, & Atheos eſſe annumerandos.

§. IV. Hæc autem ut magis cognoſcat, poſt unum, aut alterum exorciſmum, interroget obſeſſum, quid ſenſerit in animo, vel in corpore, ut ſciat etiam ad quænam verba magis Diaboli conturbentur, ut ea deinceps magis inculcet, ac repetat.

Ea quæ in hoc paragrapho continentur, adeo
clara ſunt, ut nulla indigeant explicatione. De
30 experimento faciendo ab Exorciſta fit mentio, ut
duo potiſſimùm agnoſcat, nempè, an patiens ſit
verè à Dæmone vexatus : hoc cognito, quæ
verba ſint magis adhibenda ad illum fugandum :
quamvis enim nulla verba vim habeant natura-
lem aliquid efficiendi more agentis phyſici, atta-
men ſunt quædam verba, quæ habent vim ope-
31 randi ex inſtituto Dei, & eorum effectus eſt ſu-
pernaturalis; del Rio *d. l.* 6. *Anacephal. monit.* 5.
32 & hæc verba ſunt Sacra. Ex. gr. *Deum, qui te
genuit, dereliquiſti ; & oblitus es Dei Creato-
ris tui ; Deuteron.* 32. Sive ; *Ecce vicit Leo de
Tribu Juda ; ex Apoc.* 5. & alia Symboli Apo-
ſtolici, Chriſti Nativitatem, Paſſionem, Mor-
tem, Reſurrectionem, ac Judicium extremum
denotantia : quæ omnia, cùm Dæmonibus ſta-
tum feliciſſimum, à quo ceciderunt, Chriſtique
virtutem, ac fortitudinem, qua eorum diſſipatæ
ſunt vires, objiciant, hi ſuperbiſſimi ſtatum ſuum 33
miſerrimum, impotentiam, & virium imbecilli-
tatem ad mentem ſibi revocantes, ſummoperè
contriſtantur: à qua triſtitia ut ſe ipſos eripiant,
quos vexatos homines detinent, quandoque de-
relinquunt, vel ſaltem confuſi, non adeò gravi-
ter lædunt, aut acriter torquent. Inſuper ad hæc
verba Dæmones faciliùs commoventur, & ideò
faciliùs ſignum optatum præbent evidenter de
eorum incolatu in humano corpore ab illis ve- 34
xato : propter quod admonendus eſt Sacer-
dos, ut illa ſæpiùs, & graviùs repetat, at-
que ad tædium perducat tam nefandum habi-
tatorem.

§. V. Advertat, quibus artibus, ac deceptionibus utantur Dæmones ad Exorciſtam decipiendum : ſolent enim ut plurimùm fallaciter reſpondere, & difficilè ſe manifeſtare, ut Exorciſta diu defatigatus deſiſtat, aut infirmus videatur non eſſe à Dæmonio vexatus. Aliquando poſtquam ſunt manifeſti, abſcondunt ſe, & relinquunt corpus quaſi liberum ab omni moleſtia, ut Infirmus putet ſe omninò eſſe liberatum : ſed ceſſare non debet Exorciſta, donec viderit ſigna liberationis.

35 De Diabolicæ fraudis verſutia ſatis conſtat
apud homines Fideles, & communiter Diabolus
appellatur deceptor, impoſtor, fallaciarum, ac
dolorum Artifex : ideoque nihil ei credendum
eſſe, etiam ſi veritatem patentiſſimam promat,
quia cùm ſit Pater mendacii, ſemper ſaltem de
æquivoco timeri debet. Regula igitur generalis
pro Exorciſta, in hoc caſu, eſt, ut nihil fidem
præſtet ſignis, & verbis Diaboli, atque ſemper de
dolo formidet : nec per hoc, quòd in longum 36
procedat exorcizatio, debet Sacerdos opus ſuum
relaxare, ſed magis, ac magis inſiſtere, & vires
omnes renovare, ut tamdem Inimicus tædio affe-
ctus extrudatur omninò.

§. VI. Aliquando etiam Dæmones ponunt quæcumque poſſunt impedimenta, ne infirmus ſe ſubjiciat exorciſmis, vel conantur perſuadere infirmitatem eſſe naturalem, interdum in medio exorciſmi faciunt dormire infirmum, & ei viſionem aliquam oſtendunt, ſubtrahendo ſe, ut infirmus liberatus videatur.

37 Sicuti quandoque infirmitas naturalis, ab ali-
quibus judicatur ſupernaturalis, nempe quòd ſit
invaſio Dæmonis : ita aliquando evenire poteſt,
ut affectio verè Dæmoniaca videri poſſit infirmi-

tas

taś naturalis. In primo caſu eſt illuſio ægri ſic volentis, vel ſic fingentis: in ſecundo verò eſt illuſio Dæmonis ſic conantis, ut exorciſmorum
38 remedio non ſuccurratur Patienti. Hoc itaque eſt unum ex impedimentis à Textu allatis, per quæ induci poteſt obſeſſus ad non ſe ſubjiciendum exorciſmis: ſed peritus Exorciſta hoc, & alia hujuſmodi impedimenta, cautè edvertere debet: & regula generalis eſt, ut Præceptum ta-
39 citum à Sacerdote fiat ſuppoſito Energůmeno, ut ſe manifeſtet. Procul dubio ſi tali morbo ſupernaturali laborat, patefiet; & velit, nolit, ad exorciſmos accedet, tanta eſt Saoerdotalis poteſtas. Vidi ego Energumenum furentem, & catenis vinctum ſupra currum ductum ad peritiſſimum Exorciſtam, qui eret R. Dominicus Collina Avunculus meus, Eccleſiæ Plebis Vigarani in Diœc. Ferrarien. Archipresbyter, cujus memoria in benedictione ſit. Nulle humana vis Energumenum è Curru emovere valebat, ut deſcenderet ad Eccleſiam, ubi à piiſſimo Archipresbytero Exorciſta ſtante ad Portam majorem cum ſuperpelliceo, & ſtola, expectabatur. Itaque deſperato humano euxilio, currum intra Eccleſiam trahere jam jam decreverant Ruſtici, & ſecum Energumenum factum ad inſtar Montis plumbei graviſſimi, & immobilis: cui improbo conſilio non conſentiens laudatus Parochus: ſiſtite, inquit, ad Valvas Cœmeterii: Æger, Deo dante, de ſe deſcendet; factoque tacito præcepto Dæmoni, ut gravitatem omnem à miſerrimo patiente auſerret, ſolutis vinculis, ipſe illicò deſcendit, & inter Eccleſiam, ad Sacerdotis nutum ſe recepit tamquam Agnus manſuetus, & docilis. Ecce quàm reouat Dæmon ab acceſſu ad Exorciſtas, & exorciſmos, & ecce quàm facilè iſta reſiſtentia vincatur. Sanè dereliquerat eum Diabolus, ſed fictè, ut Æger liber appareret: noviter verò à Sacerdote vibratis exorciſmis, ſe manifeſtavit; quorum virtute poſtea eufugit, liberumque Infirmum plenè reliquit.

Viſionibus demum, & ſomniis quandoque Dæ- 40
mon vexat Energumenos, necnon imaginariis epparitionibus, per quas (cùm præcipuè rerum Sacrarum ſint) fit ut Æger ſola divina ſomniando, videatur Deo dilectus, & non in manibus Diaboli. Iſta vexatio, eodem modo, quo aliæ, manifeſtari poteſt, ſi exorciſmi, & præcepta fiant, quorum imperio Diabolus parere tenetur.

§. VII. Aliqui oſtendunt factum maleficium, & à quibus ſit factum, & modum ad illud diſſipandum: ſed caveat, ne ob hoc ad Magos, vel ad Sagas, vel ad alios, quàm ad Eccleſiæ Miniſtros confugiat, aut ulla ſuperſtitione, aut alio modo illicito utatur.

41 Ad Energumenos ſpectat iſte Paragraphus, à quo detegitur alia Diaboli malitia, qui non contentus vexandi corpus illius, animam quoque illaqueare ſtudet, ut ad illicitas artes ſe coovertat, coosulendo Magos, & maleficos ab Eccleſia damnatos.

Porrò id quod non licet Energumeno, neque licere debet Sacerdoti Exorciſtæ, cui ſub pœna graviſſimi peccati prohibetur rogare Magum, ut tollat maleficium per aliud maleficium, ubi alia via maleficiatus ſanari non poſſit, quia hoc nihil aliud eſſet quàm Dæmonis auxilium per Dæmonem invocare, Sylveſt. *in ſumm. verb. malef. q.* 8. Barboſ. *de Ep. p.* 2. *alleg.* 11. *n.* 12. atque hoc verè in *Beelzebub ejicere Dæmonia* dici poſſet, juxta id quod habemus in *Luc.* 11. per Turbas Chriſto objurgatum fuiſſe. Dari enim poteſt caſus in quo maleficium ſublatum videatur ab homine malefico, ſive Mago, ſed hæc eſt mera apparentia; nam Magi ſemper operantur per incantationer, prout habemus in *Exod. c.* 7. ubi dicitur, quòd Pharaon vocavit Sapientes, & maleficos, boc eſt Magos, & fecerunt etiam ipſi per incantationes Ægyptiacas, ut projectæ Virgæ verterentur in Dracones, quos Virga Aaron devoravit.

Magi communiter vocantur Sapientes, Philoſophi, & Gymnoſophiſtæ, quia olim Theologiæ, & Philoſophiæ ſtudiis vacabant, tantamque euthoritatem conciliaverant ſibi apud Perſas, ut electos quandoque Reges ex numero eorum teſtetur Herodotus, Funger. *Lex Philol.* quod ipſum confirmat Strabo *Geograph.* 1. cùm ſcribit Sacerdotibus Ægyptiorum, Chaldæis, Magiſque, qui eliis ſapientia præſtabant, honores, & imperia fuiſſe delata. Sed cùm ſint artes cognatæ Magia, & Incantatio, hinc eſt, quòd hoc nomen *Magi* epud Latinos, & Græcos nonniſi in vitio pooi cœpit, Funger. *ibid.* Et revera hodie cum Diabolo conſentiunt, & nonniſi per Diabolicas iocantationes operantur ſi qui adſint in Orbe Magi, qui certè in Italia vel rariores Phœnice ſunt, vel oulli.

Non tantæ raritatis ſunt *Sagæ*. Saga interpretatur Anus, quæ multa vult ſcire. Verbum enim *Sagire* eſt ecutè ſentire, quod in divinatione ſcribit Cicero; & refertur ad maleficas Mulieres, quas *Striges* appellamus; & de quibus Jo: Piccus luculentiſſimum Dialogum ſcripſit, ubi harum fucinantium, & maleficarum artes iniquiſſimas ad homines infeſtandos ab illis adhibitas, aperit. Iſtæ in Italia, prout diximus, non edeò raræ ſunt, & conventiculas, & cœtus habent ad facienda comitia, & machinationes pro pueris præcipuè, & fœminis contaminandis: quæ ſi à venerando S. Officii Tribunali deteguntur, longa pœna, & opprobrio mulctantur.

§. VIII. Quandoque Diabolus Infirmum quieſcere, & ſuſcipere Sanctiſſimam Euchariſtiam permittit, ut diſceſſiſſe videatur. Denique innumerabiles ſunt

artes, & fraudes Diaboli ad decipiendum hominem, quibus ne fallatur, Exorciſta, cautus eſſe debet.

42 Alia fraus Diaboli eſt, Infirmum in ſuis puris naturalibus relinquere, & animum illius inducere ad pia opera, & quod majus eſt ad ſuſcipiendam Euchariſtiam, ut ſic Sacerdoti appareat Energumenus ab omni infeſtatione liber, ſi promptè, & ex corde accedit ad rem tantæ dignitatis, & ſanctitatis. Sed hìc, ut inquit Sylveira *in Evangel. l. 8. c. 4. q. 22. num. 85.* Hoſtis humilitate fallit; & hæc quoque inſidia eſt inimici, ut eo tutiùs, & diutiùs occupet corpus jam obſeſſum, & apparenter omnibus pateat, illud immune eſſe à malo ſpiritu, ſi tanta pietate accedit ad menſam, quæ Diabolo terribilis nuncupatur à Chryſoſtomo, *Homil. 61. ad Popul. Ant.* Hoc pacto Dæmon diuturnam ſibi facit manſionem, arcendo hac falſa pietate, Exorciſtas ab Obſeſſo, & album pro nigro venditando. Ad quæ omnia prudens, & cautus Exorciſta paratus eſſe debet, nec ab exorciſmis, & præceptis abſtinere, ut veritas manifeſtetur, Nec homo, licèt à Diabolo detentus, poteſt mentem ab hac manifeſtatione revocare, quamvis enim Diabolus ingrediatur humanum corpus, non tamen illabi poteſt in mentem hominis: ſolus enim Dominus illabitur menti noſtræ, ut docet D. Thom. *quodlibet. 3. art. 8.* Hæc inſuper doctrina inhærere debet Animo Exorciſtæ, nempe, quòd ſpiritus Dæmoniacus, non eſt in Homine ut ſpiritus humanus, ſeu Anima: non enim poteſt eſſe forma corporis humani, nec ibi eſt tanquam pars integrans corporis, ſed tanquam locatum in loco, inſtrumento organico uſurum; & ſicut nos virtute propria manus applicando corporibus, ea multipliciter movemus, ita Dæmon intra corpora exiſtens, ſua virtute ea movet, & eorum membra; & cùm ipſe ſit ſpiritus intra hominem, nullum locum quantitativè occupat. Quæ omnia rectè docent, & explicant D. Auguſtin. *l. 19. de Civit. cap. 4. & lib. de Eccleſ. dogmat. c. 82.* D. Thom. *quodlib. 3. art. 8.* Cæſarius *l. 5. c. 13. qu. 113.* Abul. *in cap. 7. Exod. q. 16. & in c. 8. Matth. q. 113.* del Rio *l. 3. de Mag. diſquiſ. p. 1. q. 4. ſect. 4.* Tolet. *in c. 4. Luc. annot. 54.* Sylveira *in Evang. T. 2. l. 4. c. 21. q. 2. n. 8.*

§. IX. Quare memor, Dominum noſtrum dixiſſe, genus eſſe Dæmoniorum, quod non ejicitur niſi per orationem, & jejunium, *Matth. 17.* hæc duo potiſſimùm remedia ad impetrandum Divinum auxilium, Dæmoneſque pellendos, exemplo Sanctorum Patrum, quoad ejus fieri poterit, tum per ſe, tum per alios curet adhiberi.

43 Duo Arma potentiſſima ſunt ad Dæmonem vincendum, Oratio, & Jejunium. De Oratione
44 clarè patet, quia cùm ſit deprecativa, opem ſuam implorat, quæ miſericordiæ ſuæ fontem petentibus aperit.

De Jejunio verò ait S. Leo *Ser. 5. Nos contra peccata faciunt fortiores; concupiſcentias vincunt, tentationes repellunt, &c.*

Quodnam ſit genus hoc Dæmoniorum, quod per Orationem, & Jejunium ejiciatur, docet Maldonat. *in Evang. Matth. c. 17. num. 21.* & dicit, debere intelligi Dæmoniorum illorum, qui diu hominem poſſederint, ac ſi difficilius ſit, inveteratos, quàm recentes curare morbos: nam per longam, & imperturbatam manſionem fiunt obſtinatiſſimi, & ferociſſimi iſti Dæmones. Inſuper ad pellendum Dæmonem Jejunium valet, ſicuti crapula valet ad alliciendum, & detinen-
45 dum illum. Quemadmodum igitur crapula delectatur Dæmon, ita Jejunium ferre non poteſt. Fides credendo; Oratio petendo: Jejunium tacendo, ſed flagellando, & urendo Dæmonem pellit, ex Maldonat. *ibid.* qui dubium inter In-
46 terpretes, ſuper hoc eſſe ait: Uter nam orare, ac jejunare debeat is ne qui Dæmonem pellit, an is à quo pellitur? Sunt enim qui putant Chriſtum loco ſupradicto ſignificare voluiſſe eum, à quo Dæmon pellendus eſt, jejunare debere: alii utrumque. Non dubito utriuſque Jejunium & Orationem maximè juvare; ſed Chriſtus de eo tantùm qui Dæmonem expellit, videtur loqui: docet enim Apoſtolos quemadmodum hoc Dæmoniorum genus ejicere debeant, cùm ipſi id facerè nequiviſſent, dicentes: *Quare nos non potuimus ejicere illum?*

Ex quo patet non unius momenti rem eſſe exorcizare à Dæmone obſeſſos, ſed per dies eſ- 47
ſe Exorciſtas ad tantum opus parandos, ut Jejunium, & Oratio non unius horæ, vel unius diei ſit, ſed plurium, atque ita valeant quod poſtulant, impetrare.

Sacerdotale Brixinen. in Regulis Exorciſtarum *diſt. 10. cap. 27. n. 1.* triduanum Jejunium ſtatuit
Sacerdoti ad ſe præparandum huic miniſterio, eò 48
quia cum calidiſſimo, & potentiſſimo hoſte prælium initurus eſt: ideò neceſſe ducit, ut per quam optimè, armis validiſſimis ſe muniat, D. Carolus verò *Prov. 4. p. 2.* ad unum diem totum
Jejunium reſtringit, dum dicit: *Pridie illius diei,* 49
quo alicui exorciſmum adhibere inceperit, ſe Jejunio, & Oratione præparare ſtudeat. Utile etiam erit ſi hoc faciendum perſuadeat ab Amicis, & Affinibus Energumeni, ut ita multiplicatis armis, hoſtis faciliùs profligetur.

§. X. In Eccleſiam, ſi commodè fieri poteſt, vel in alium religioſum, & honeſtum locum, ſeorſum à multitudine perductus Energumenus exorcizetur:

ſed

ſed ſi fuerit Ægrotus, vel perſona nobilis, vel alia honeſta de cauſa, in domo privata exorcizari poterit.

50 Secundùm regulam antiquorum Exorciſtarum, Eccleſia erat locus aptior ad adjurandos Energumenos. De facto, D. Carolus *Act. p. 1. Provinc. 4. p. 2.* præcipit, ne in ædibus laicalibus, lociſve privatis, ſed in Eccleſia, loco aperto, & conſpicuo, neque in omni quavis Eccleſia, ſed in iis ſolùm, quas certas Epiſcopus ſtatuerit, Energumeni exorcizentur; neque in conſpectu
51 multitudinis, noo remotis tameo arbitris, ſed præſentibus Viris honeſtis, atque ætate gravibus in iiſque uno ſaltem, vel duobus Eccleſiaſticis homioibus.

Nihilominus ſunt Autbores, qui in contrarium opinantur, & docent, quòd ad inconvenientia vitanda, quæ ſæpiùs ex Populi multitudine aſſiſtente evenire ſolent, qui non devotionis gratia, ſed curioſitatis cauſa confluunt, ſanum ſit conſilium, ſi Exorciſta, paucis præſentibus, puta conſanguineis, domeſticis, aut ami-
52 cis Perſonæ Obſeſſæ, & uno ſaltem (ſi poſſibile ſit) Sacerdote, aut Religioſo. & non coram totius Populi multitudine congregata, in aliquo ſecreto Oratorio, vel etiam ipſius Obſeſſi Domo, ante Imaginem Domini Noſtri Jeſu Chriſti, ac Beatiſſimæ Virginis, munere ſuo fungatur, Peirin. *Formul. Prælat. lit. E, Sacerdotal. Brixinen. l. c. num. 7.*

53 In Rituali noſtro mentio fit de loco, in quo fieri poſſunt Exorciſmi ſuper Energumenos; non verò de tempore hoc faciendi: & tamen eò quia in formula facultatis à oobis ſuprà deſcripta adeſt hæc ſpecialis advertentia (*non uteris tamen à Kal. Maji, ad Kal. Novembris,*) neceſſe eſt, ut hoc tempus cautè limitetur: nam cùm à die ſupradicta, p. m. Bladæ efflorere, & vireſcere iocipiant, atque identidem fructus creſcant, & matureſcant in Campis, & Vineis, optimum conſilium eſt, ut avertantur iſti Exorciſmi. Ratio eſt, quia (ut pluries obſervatum eſt) Dæmones ægrè fereotes dictos exorciſmos, & vim ab iis ſibi illatam, ot è corporibus exeant, & ob-
ſeſſos deſerant, Deo permittente, poſſunt tem- 54
peſtates in aere excitare, ventos commovera, pluvias, & grandines ſuſcitare in damnum frugum terræ: quod pluribus rationibus probatur à Torreblanca, *de Magia, lib. 2. cap. 12. per totum.* Ideoque ut occaſio avertatur tanti damoi, tutius eſt, ut ab exorcizandis Energume-
nis Sacerdotes tunc temporis abſtineant, oe dum 55
bonum uni parant, damoum inferant univerſis, ex *loc. eorum cit. de maleſic. & Mathem.* quæ lex cùm condita ſit de menſe Majo, nempe 10. *Kalend. Junii,* (ot in titulo ejuſdem legis notatur) evidenter demonſtrat tempus vetitum pro evitaoda aeris tempeſtate, ne divina munera, & labores hominum ſternerentur, quæ tunc temporis maximè florent, & vireſcunt.

§. XI. Admoneatur obſeſſus, ſi mente, & corpore valeat, ut pro ſe oret Deum, ac jejunet, & Sacra Confeſſione, & Communione ſæpiùs ad arbitrium Sacerdotis ſe communiat; Et dum exorcizatur, totum ſe colligat, & ad Deum convertat, ac firma fide ſalutem ab eo depoſcat cum omni humilitate. Et cùm vehementiùs vexatur, patienter ſuſtineat, nihil diffidens de auxilio Dei.

56 De Oratione, & Jejunio Energumenis ſatis utili jam diximus in antecedenti paragrapho: modò de Confeſſione, & Communione ab iis percipienda dicendum eſt. Sacramentum Pœnitentiæ per Confeſſionem an proſit Animæ ſatis patet, atque ideò neque circa hoc diu diſputandum eſt.

57 Quæri tamen debet, an Euchariſtiæ ſumptio permitti poſſit iſtis Energumenis. Itaque proculdubio eſt, Sacramenti hujus efficaciam contra Dæmones, ac Dæmoniacas operationes maximè valere: ſed non per hoc ſatis liquet, an qui Dæmonem in ſe habet, dignè ad tantum Sacra-
58 mentum accedat. Pro quo ſciendum eſt, Theologos diſtinguere inter eos, qui ob delicta poſſidentur à Dæmone, & eos, qui ad majorem purgationem, ſeu ob meritum, ab Inimico (Deo permittente) torquentur, Alenſis *p. 4. qu. 11. n. 2. art. 3.* D. Thom. *in 4. diſt. 9. quæſt. unic. art. 3. quæſtiuncul. 5. ad 2.* Armilla, *verb. Communio,* Sylveſtr. *verb. Euchariſt.* docent, iis qui frequenter in blaſphemias, & ejuſmodi peccata incidunt, Communionem non eſſe exhibendam. Cæterùm D. Thom. 3. *p. quæſt. 80. art. 2.* mutavit ſententiam, quam ſequitur Sot. *in 4. diſt. 12. q. 1. art. 9.* Vaſquez *diſp. 212. cap. 4.* & Antonius Hiquæus *in 4. ſentent.* Scoti *diſt. 8. quæſt. 3. num. 8.* obi ait: *Quia Communio multùm detrahit juribus Hoſtis, ideò ſequendi Rituales libri, & eorum præſcriptum.* Cui addo ſententiam Abbatis Sereni apud Caſſian. *collat. 7. cap. 30. Quæ (Communio) ab homine percepta, eum qui in membris ejus inſidet ſpiritum, ſeu in ejus corpore latitare cognoſcitur, velut quoddam exurens fugat incendium.* Quod inſinuatur etiam in Can. 1. Concilii Arauſicani, in quo dicitur: *Energumeni jam Baptizati, ſi de purgatione ſua curent, & ſe ſollicitudini Clericorum tradant, monitiſque obtemperent, omnimodè communicent Sacramenti ipſius virtute; vel muniendi ab incurſu Dæmonum, à quo infeſtantur, vel purgandi, quo jam oſtenditur vita purgatior.* Quare Exorciſtæ, ac Parochi Obſeſſos, ac maleficiatos adultos excitare noo negligant, ut hoc tantum Sacramentum ſæpiùs, devotè, ac fervidè percipiant.

§. XII. Habeat præ manibus, vel in conſpectu Crucifixum: Reliquiæ quoque Sanctorum, ubi haberi poſſint, decenter, ac tutò colligatæ, & coopertæ, ad pectus, vel ad caput obſeſſi reverenter admoveantur: ſed caveatur, ne res Sacræ indignè tractentur, aut illis à Dæmone ulla fiat injuria. Sanctiſſima verò Euchariſtia ſuper caput Obſeſſi, aut aliter ejus corpori non admoveatur ob irreverentiæ periculum.

59 Crucis ſigno Dæmones repelli, & multò magis Imagine Crucifixi, qui per Crucem inferas poteſtates proſtravit, habemus ex D. Paulo *ad Coloſ.* 2. De virtute autem Crucis eruditiſſimè ſcripſerunt D. Cyprianus, Origenes, Lactantius, & alii: inter quos meus F. Hieronymus Savonarola Ordin. Prædic. in Theologali Opere *de Triumpho Crucis*.

60 Quo verò ad Sanctorum Reliquias, & exuvias, illas vocat S. Jo: Damaſcenus *l. 4. de fid. Orthod. cap. 3.* Fontes ſaluriferos, ex quibus plurima ad nos beneficia promanant. Ex quo mos apud Fideles inolevit, eas adhibendi etiam ad fugandos Dæmones ab Obſeſſis; nam Sanctorum Animæ, quorum ſunt Reliquiæ pro utentibus, & illas reverentibus exorant, Bellarm. *de Reliq. cap. 7. num.* 19.

61 Iſtæ Reliquiæ decenter exhibentur Energumeno, ad evitandum contemptum, eò quia ſicuti, viventibus Sanctis, Dæmones eorum hoſtes fuere, ita & poſt mortem eorum nominibus ſunt infenſi, multòque magis eorum exuviis, quarum tactu torquentur, clamant, infremunt, nec quieſcere poſſunt: imò tentant eas contemnere, & conculcare, ſed ad conſummandum actum non valent, prout eveniſſe ſcio in Energumeno, ad quem cum ab Exorciſta reverenter admoneretur Reliquia Veſtium S. Franciſci de Paula, quæ hic Ferrariæ aſſervantur, illam conſpuere audenter tentavit: ſed ſputum labiis adhæſit, nec ab ore exire auſum fuit: nihilominus cum cautela tradendas eſſe judico has Reliquias obſeſſis, quia id quod olim non evenit, evenire, Deo permittente, quandoque poteſt, ut diſcant Exorciſtæ moderationem in hoc Sacro remedio adhibendam.

Præ omnibus monet Textus noſter, Sanctiſſi- 62
mam Euchariſtiam non eſſe ſuper caput Obſeſſi ponendam, ob irreverentiæ periculum. Attamen, in vita S. Bernardi à Guillelmo Abbate conſcripta. *cap.* 3. habemus eumdem Sanctum in Civitate Mediolani, poſita ſuper caput Obſeſſi Sanctiſſima Euchariſtia, eumdem à Dæmone liberaſſe. Similia narrat Jo: Molinet. in *Chronicis Belgicis*, Bernardus Luxemburgicus in *Catalogo Hæreticorum, lit. G.* Et Nicolaus Laghi in libro Italico de *Mirabilibus Sanctiſſimæ Euchariſtiæ, Tract. 6. cap.* 101. Sed non omnes Exorciſtæ ea ſanctitate fulgent qua D. Bernardus, ut periculo huic liberè ſe valeant exponere.

§. XIII. Exorciſta ne vagetur in multiloquio, aut ſupervacaneis, vel curioſis interrogationibus, præſertim de rebus futuris, & occultis, ad ſuum munus non pertinentibus: ſed jubeat immundum ſpiritum tacere, & ad interrogata tantùm reſpondere, neque ei credatur, ſi Dæmon ſimularet ſe eſſe Animam alicujus Sancti, vel Defuncti; vel Angelum bonum.

63 Sicuti verborum opportunus uſus valet ad multa bona facienda, ita eorum abuſus multa mala parere ſolet: *In multiloquio* enim *non deerit peccatum*, *Proverb.* 10. Quòd ſi Dæmon cognoſcat verboſitatem Exorciſtæ, novas occaſiones loquendi ſuppeditabit, & ſic diſtrahet illum vana ſermocinatione ab opere meditato, & conſequenter dominium illius habebit: Quod ſi fiat, deſperata res eſt: Diabolus vincit quemadmodum Evam in Paradiſo devicit colloquio, & Dialogiſmo. Igitur ſi vult Exorciſta, ut Diabolus taceat, ſileat & ipſe, nec promat niſi quod unicè neceſſarium eſt. Hoc pacto dominabitur Diabolo, & victoriam, Deo dante, reportabit. Itaque
64 hoc maximè ſtudeat Exorciſta, nempe obedientiam promptam, & immediatam à Dæmone exigendi, præcipuè ſilentium illi imponendo, ne ejus verba fraudolenta valeant illum circumagere, & ab opere incœpto alienare, juxta exemplum Chriſti, qui Dæmoni dicenti, *Luc.* 4. *Quid nobis, & tibi Jeſu Nazarene veniſti? Scio te quòd Sanctus es Dei*. Silentium impoſuit, licèt veritatem fateretur; & increpavit illum Jeſus, dicens: *Obmuteſce, & exi ab eo*. Unde Marci 1. & Lucæ 4. habetur, quòd *non ſinebat ea loqui*.

In textu noſtro vocatur Diabolus *Spiritus immundus* juxta formulam conſuetam in Evangelio adhibitam, eò quia verè Dæmon ſignificat Sapientiam: ne igitur aliquis pro Angelo malo, intelligat Angelum bonum quibus commune nomen eſt ſpiritus, additur *immundus*: & ita appellatur Diabolus, ſeu Dæmon, eò quia ſpiritus ex ſua ſubſtantia eſt, immundus verò à ſuis moribus, ac depravatis affectibus, quia delectatur rebus obſcœnis, turpi immunditia, vitiis ac peccatis: ſua enim nequitia cœleſtem puritatem amiſit, & fœda malitia illaqueatus eſt, ita ut omnium malorum ſpurcitia repletus ſit, Sylveira *Tom.* 2. *in Evang. cap. 21. quæſt. 3. num.* 15. cum D. Auguſt. *de Vita Beata*, Div. Bonavent. *in Luc.* & Victor. Antioch. *in Marc.* qui expreſſè circa hoc argumentum, ait: *Dicitur hic Spiritus immundus, cùm propter obſtinatam in impietate mentem, fœdamque à Deo defectionem; tum maximè quòd obſcœnis flagitioſiſque operibus mirificè oblectetur*. Atque ita dicitur in Apocal. 16. *num.* 13. *Vidi de ore Draconis, & de ore Beſtiæ,*

ſtiæ,

ſtia. & de ore Pſeudopropheta ſpiritus tres immundos exire in modum ranarum.

65 Aliquando Dæmoo ſimulat Divinitatem, ut olim noſtræ S. Catharinæ Vigriæ, cui in Imagine Crucifixi Redemptoris apparuit; necnon S. Petro Martyri Veronenſi, qui virtute Sanctiſſimi Sacramenti fallaciam Dæmonum detexit anno 1231. tunc quando in quadam Urbe Longobardiæ Imaginem B. M. Virginis miraculis celebrem, & ab Hæreticis in multa veneratione habitam, tamquam opus Diabolica arte fabrefactum, & merè apparentem omninò deſtruxit, delevitque; prout narrat Nicolaus Laghi in ſuprà relato libro Italico *de mirabilibus SS. Eucbariſtiæ, Tr. 5. diſt.* 10. c. 97. Ita fingere poteſt Diabolus ſe eſſe Animam vel Sancti, vel Defuncti cujuſdam, vel Angelum bonum. Sed, ut aliàs diximus, cùm Diabolus ſit Pater mendacii, illi nunquam credendum eſt, etiamſi vera diceret, & ſanctas ſimilitudines indueret. Animæ Sanctorum in æternis Tabernaculis manſionem habent, nec corpora humana obſident, aut dilaniant. Angeli verò Bonorum largitores ſunt, non tormentorum. Inſuper Defunctorum Animæ non vagantur per corpora alio- 66 rum hominum: Hæc omnia de mendacio convincere poſſunt Dæmonem.

§. XIV. Neceſſariæ verò interrogationes ſunt, ut de numero & nomine Spirituum obſidentium, de tempore, quo ingreſſi ſunt, de cauſa, & aliis hujuſmodi. Cæteras autem Dæmonis nugas, riſus, & ineptias Exorciſta cohibeat, aut contemnat, & circumſtantes, qui pauci eſſe debent, admoneat, ne hæc curent, neque ipſi interrogent obſeſſum: ſed potiùs humiliter, & enixè Deum pro eo precentur.

67 Iſte paragraphus diligenter perpendendus eſt: Et primò neceſſitas interrogationum circa numerum, nomen, tempus, & cauſam, eſt ſeriò examinanda, nam uſque modò opportuna adjudicata fuit, ſed Exorciſtarum experientia, hac recentiori ætate eam tamquam inutilem, ſupervacaneam, & nullius momenti damnavit: Ratio communiter adducta eſt, quia Dæmonia propriè non habent nomina, niſi prout illis varia ſunt vitia, de quibus nos tentant, Magiſt. ſent. *in* 2. *diſt.6.* Unde Lucifer, qui primus eſt, primarium locum ſuperbiæ tenet, quaſi omnium peccatorum princeps. Mammno, qui Avaritiæ præeſt: Aſmodæus, qui Luxuriæ: Sathan, qui Iræ: Beelzebub, qui Gulæ: Leviathan, qui Invidiæ: Beelphegor, qui Acediæ principatum habet, &c. Ultraquam quòd, cùm Dæmon, ut aliàs diximus, ſit Pater mendacii, nec aliud ſtudeat, quàm homines decipere, & maximè Exorciſtas, qui illius infeſtiſſimi hoſtes ſunt, poteſt ſe manifeſtare per nomen fictum, quandoque ridiculum, quandóque obſcænum, quod pronunciari nequeat vel ſine riſu, vel ſine pudore ab Exorciſta in actu officii ſui exercendi.

Inſuper, interrogatio de numero, tempore, 68 & cauſa, tamquam fallax rejicitur in praxi ab optimis Exorciſtis, quia qui unus eſt, poteſt fingere ſe eſſe multiplicem; imò ſi de cauſa ingreſſus loquatur, omittenda eſt, ad mala quæ inde ſequerentur evitanda, quæ non pauca ſunt; nec credenda, quia Dæmones falſa veris ſemper involvunt; Ex D. Cypr. *tract.* 4. *de Idolorum vanitate*. Atque ideò quamvis Rituale neceſſarias ducat has interrogationes, & non omittendas; attamen quia praxis in contrarium docet, poſſunt omitti, quia peſſimus fructus gignunt.

Addo inſuper cum Sylveira *in Ev. T.* 2. *c.* 21. *q.* 3. *num.* 13. quòd hæc diſtinctio & ordo inter Dæmoniacos ſpiritus communiter recentioribus non placet, de quo vide Suarez *l. 8. de Angelis, cap.* 21. *num.* 28. nam idem Spiritus Dæmoniacus ſufficiens eſt ad inducendum ad mendacium, deceptionem, & fornicationem; nam in Angelis bonis talis diſtinctio non traditur à Patribus, ſed idemmet Angelus bonus movet, & excitat ad omnium virtutum genera, ac à vitiis retrahit hominem ſuæ curæ commiſſum: ergo ad æmulationem boni Angeli, depravatus ſpiritus de omnibus vitiis hominem tentabit, & ad malum, pro ſuis viribus inducet.

69 De cæteris verò nugis, & ineptiis Dæmoniacis nihil curare debet prudens Exorciſta, imò eas omnes contemnere, animoque ſerio deſpicere: magnum enim detrimentum operi inferretur, ſi cum Diabolo ridente, & nugante, Exorciſta quoque vel nugaretur, vel rideret: tota authoritas, totumque prædominium evaneſceret, nec fructus ullus favore obſeſſi ſperari poſſet, eò quia nullus in Dæmone timor ineſſet. Si hæ nugæ, & ineptiæ à Diabolo inſurgunt, eas audenter cohibere debet Exorciſta, & quantum riſus excitare valent, tantum rigoris, & auſteritatis in corde, & vultu ipſe præſeferat.

De numero circumſtantium jam diximus in §. 10. decet ut pauci ſint, & nonniſi neceſſarii, inter quos ſi Religioſus aliquis probatæ vitæ adſit, admittatur: omninò demum curioſitatis vitium repellatur.

70 Nec decet ullum alium niſi Exorciſtam interrogationes facere, ne confundantur verba, & alius ædificet, alius deſtruat. Unicus Miniſter eſt Exorciſta: Cæteri, ſi adſint, Orationi vacabunt, ut per Divinam miſericordiam obſeſſus ab infeſtatione Dæmonis liberetur.

§. XV. Exorciſmos verò faciat, ac legat cum imperio & auctoritate, magna fide & humilitate, atque fervore: Et cùm viderit Spiritum valdè torqueri, tunc magis inſtet, & urgeat: & quoties viderit obſeſſum in aliqua corporis parte commoveri, aut pungi, aut tumorem alicubi apparere, ibi faciat ſi-

gnum

gnum Crucis, & Aqua benedicta aſpergat, quam exorcizando in promptu habeat.

71 Liber Exorciſmorum, nempe Rituale Romanum ad hoc valet, ut exorciſmos validiores Exorciſtæ ſuppetat: ſed optimum conſilium eſt illud quod refert Graffius *de effect. Cler. prælud. nu-*
72 *mer. 186.* ut exorciſmos memoriæ retineat: nimis enim materialis illa alloquutio eſt, quæ ſcipto præſenti inhæret. Attamen hoc non eſt rigorosè exigendum ab Exorciſta; nam eſſet onus ſatis grave: nihilominus quantum fieri poteſt, hoc quæri debet; nam cùm exorciſmus ſit gladius pro Dæmone coercendo, tractari debet liberè, & abſque ſervitute, ut inimicum ſaltem deterreat.

73 Cæterùm de authoritate, & fervore, quo loqui debet Exorciſta, illud ſciendum eſt, loquelam, & imperandi modum in loquente, multa evincere, & maxima dominii ſigna demonſtrare. Aſperè igitur cum tanto hoſte loquatur, dulces ſermones omnino coerceat, & reprimat.

Demùm ſi ſigna viderit tumoris, vel doloris 74
in Obſeſſo, præſtò adſit: ibi Dæmon cruciat, & ideò ibi & ipſe cruciandus eſt. Tumores iſti non ſunt ſigna infirmitatis, nec arte medica ſanandi, nec ungendi oleo, cùm meræ ſint apparentiæ.
Aqua benedicta, quæ ſemper ad latus Exorciſtæ 75
eſſe debet, omne remedium præſtabit. Quod au- 76
tem dicit Zacchias *Quaſt. med. legal. l. 4. tit. 1.* 77
qu. 8. n. 19. naturalia remedia Dæmoniacis conferre, hoc ita accipiendum, quòd conferant illis tanquam melancholicis, incommoda, & moleſtias ab humore melancholico Dæmonis opera exagitato provenientes alleviantia.

§. XVI. Obſervet etiam ad quæ verba Dæmones magis contremiſcant, & ea ſæpiùs repetat: Et quando pervenerit ad comminationem, eam iterum, & ſæpiùs proferat, ſemper pœnam augendo: ac ſi videat ſe proficere, in ipſa perſeveret per duas, tres, quatuor horas, & ampliùs, prout poterit, donec victoriam conſequatur.

78 In quarto Paragrapho hujus tituli jam admonitus fuit Exorciſta, ut adverteret ad quænam verba magis Diaboli conturbentur, ut ea deinceps magis inculcet, ac repetat: atque ideò in hoc loco remittendus eſt lector ad ea, quæ ibi diximus: applicata enim verba juvant, & repetita ſanant; ac ubi pendet Arbor, ibi cadet; nec deſiſtere debet valens Exorciſta ad ea quæ magis videbit intentionem ſuam juvare.

79 De comminationibus in hoc paragrapho mentio fit. Comminationes ſunt ultima jacula, & noviſſimi ictus ad expellendum Diabolum, atque vim maximam habent, prout ſunt verba illa: *Recede ergo: da locum Spiritui Sancto: Exi ergo tranſgreſſor: exi ſeductor: contremiſce, & effuge: Cede ergo Deo: da locum Deo: da honorem Domino: ille te ejicit: ille te expellit: ille te excludit.* Et ſimilia.

Quoad durationem verò in iſtis comminationi- 80
bus, Textus innuit, ut per tres, vel quatuor horas, & ampliùs perduret Exorciſta. Fateor quidem, longus, & inexplicabilis labor eſt: ſed non ſine longo certamine reportatur victoria: nihilominus haberi debet ratio etiam ad vires corporales Exorciſtæ, quæ adeò defatigari non debent, ut langueat, & ad opera neceſſaria inutilis reddatur, & pereat.

§. XVII. Caveat proinde Exorciſta, ne ullam medicinam infirmo, vel obſeſſo præbeat, aut ſuadeat: ſed hanc curam medicis relinquat.

81 Error graviſſimus Exorciſtarum eſt, Medicinas corporales propinare Dæmoniacis, cùm ad hoc tantummodò deſtinatus ſit iſte Miniſter, ut Medicamenta præbeat ſpiritualia. Mortaliter igitur
82 peccabit cùm ex notabili ignorantia, vel imperitia noceat Energumeno: facit enim contra Præceptum: *non occides, cap. homicidium, de Pœnis.* & tenetur Infirmo ad æquivalens, ex quo reſarcire non poteſt principale: imò etiam ſi ſanitas ſequatur, peccat mortaliter, quia expoſuit ſe periculo peccati mortalis, id eſt operi, ex quo ſequi poterat notabile damnum proximo, Sylveſt. *verb. Medicus, qu. 1.* Graff. *deciſ. aur. cap. 61. num. 57.*

83 Dato etiam quòd Exorciſta eſſet peritus in arte medica, attamen in caſu exorcizandi deberet ſe abſtinere ab exhibendis corporalibus medicamentis. Cui errori remedium ponere ſtudens Epiſcopus Parmenſis anno 1621. per allegat. à Bordon. *Reſolut.* 7. ſub pœna ſuſpenſionis ipſo
facto incurrendæ præcepit ſubditis exorciſtis, ne 84
auderent ullo modo præbere anthimonium, oleum, aut quodcumque genus medicinæ, niſi de conſenſu medici: & hoc eſt quod intelligit Zacchias *loco citato hoc Titulo & paragrapho, num. 77.* circa naturalia remedia Dæmoniacis exhibenda à medico tantùm, non ab Exorciſta; qui nec artem chirurgicam exercere debet, neque hoc munere fungi cum Ægrotis à Dæmone obſeſſis; quod prohibuit D. Carolus *Act. Med. Prov. 4.*

§. XVIII. Mulierem exorcizans, ſemper ſecum habeat honeſtas perſonas, quæ Obſeſſam teneant, dum exagitatur à Dæmonio; quæ quidem Perſonæ ſint

Patien-

Pat ienti, ſi fieri poteſt, cognatione proximæ; atque honeſtatis memor Exorciſta caveat, ne quid dicat, vel faciat, quod ſibi, aut aliis occaſio eſſe poſſit pravæ cogitationis.

85. Frequens eſt Mulierum exorcizandarum occaſio; nam ut plurimùm hujus naturæ ſunt Perſonæ, quæ vel fictè, vel realiter à Dæmone infeſtari videntur. Idcircò multùm cautè ſe gerere debet Exorciſta ad opus ſuum exercendum cum fœminis.

Jam in formula à nobis, initio hujus tituli expoſita continetur quidquid neceſſarium eſt pro laudabiliter exercendo hoc munere in tali circumſtantia. Multa inſuper addit D. Carolus *Prov. 4. p. 2.* his verbis: *Mulieri autem Energumenæ cùm exorciſmum adhibet, id præſtet duobus ætate, vitaque probatis viris; tum fœminis etiam itidem probatis præſentibus, iiſque omnibus, ſi fieri poteſt, Energumenæ conſanguineis, & affinibus.*

86. Caveant omninò Exorciſtæ, ne prægnantes Fœminas exorcizandas ineant, cùm ex corporis, animique agitatione, de facili ſubſequi poſſit abortus, ut advertit Benett. in *Opere Medico moral. in not. ad Canon.* 12. Baſcarin. *num.* 22. *in fine*, *pag. m.* 177.

De Sanctimonialibus verò, & perpetuæ clauſuræ addictis, quid dicendum, agendumve?

87 Totam Doctrinam pro hoc caſu ſolvendo præſtat Monacell. *T. 3. tit. 1. for. 47. num. 2. 3. & 4.* Pro liberanda moniali Energumena, nunquam, & in nullo caſu eſt licitus Confeſſarii ingreſſus in Monaſterium: Ordinarii enim licentiam ad hunc finem non concedunt, & Sacra Congregatio concedere non ſolet. Quando enim aliqua Monialis eſt exorcizanda, Sacerdos Exorciſta, ſive ſit Sæcularis, ſive ſit Regularis, debet eſſe ad hunc actum ab Ordinario loci approbatus; & exorcizatio non intra ſepta Monaſterii, ſed obtenta priùs à *S. C. Ep. & Reg.* licentia (& non antea) in Eccleſia exteriori Monaſterii, clauſis januis, coram eodem Confeſſario, & aliis Fœminis honeſtis, conſanguineis, vel aliis provectæ ætatis, & probæ converſationis eam comitantibus, eſt facienda: Ex exorciſmo expleto, ſtatim ſine diverticulo, reducenda eſt in clauſuram juxta modum præſcriptum à *S. C. Concilii* in Decreto, quod per extenſum referunt Barboſ. *Apoſt. dec. collect.* 509. *verb. Monialium clauſura circa egreſſum*, *num.* 5. Tamburin. *de jure Abbat. diſp.* 24. *qu.* 4. *n.* 1. Gavant. *Man. Epiſc. verb. Monialium cura*, *num.* 30.

Antequam verò licentia exorcizandi Monialem, ab Ordinario concedatur, debent præcedere diligentiæ, & examina ad cognoſcendum, an ſit re vera à Dæmone vexata: nam frequenter Fœminæ Dæmoniacas ſe eſſe effingunt, licèt verè non ſint: quarum exorciſmi erunt carceres, jejunia, & pœnitentiæ rigoroſæ, Monacell. *d. l.*

§. XIX. Dum exorcizat, utatur Sacræ Scripturæ verbis potiùs, quàm ſuis, aut alienis. Jubeatque Dæmonem dicere, an detineatur in illo corpore ob aliquam operam magicam, aut malefica ſigna, vel inſtrumenta; quæ ſi Obſeſſus ore ſumpſerit, evomat: vel ſi alibi extra corpus fuerint, ea revelet, & inventa comburantur. Moneatur etiam Obſeſſus, ut tentationes ſuas omnes Exorciſtæ patefaciat.

88 Verba Sacræ Scripturæ infeſtiſſima eſſe Dæmoni, alibi jam diximus, & præſertim illa *Deuteronomii* 32. *Deum, qui te genuit, dereliquiſti: & oblitus es Dei Creatoris tui*, & *Apocal.* 5. *Ecce vicit Leo de Tribu Juda, Radix David*, *&c.* aliaque ſimilia. Hoc præſtat etiam, quia Sacerdos audentiùs loquitur his Sacris verbis, cùm non ſua ſint, ſed Dei: Quapropter maximæ utilitatis erit ſi Sacerdos Exorciſta ſit in tota S. Scriptura verſatus, & præcipuè in Verſiculis Pſalmorum, è quibus formulas aptiſſimas huic propoſito extrahere poterit.

89 Advertat inſuper ne ſenſus Sac. Scripturæ detorqueat, & ad ſuum propoſitum convertat. Poteſt tamen ſenſu accommodatitio uti: ſed caveat, ut rectè, & grammaticè loquatur, ne Dæ-
90 mon verſutiſſimus illum de barbariſmis, ſive ſolecîſmis redarguat.

91 Quo verò ad maleficia, ſeu inſtrumenta revelanda, quibus Dæmon detineatur in illo corpore, antiqui Exorciſtæ in hoc conſtantes fuere, ut patet ex libris exorciſmorum antiquitus impreſſis: ſed praxis modernorum aliter ſentit; cùm enim Diabolus, prout diximus, Pater mendacii ſit, unicè illudere ſtudet vanis figmentis
tum Exorciſtas, tum Energumenos. Sæpiùs fa- 92
teor, Energumenos evomere clavos, Cultellos, Acus, ſoleas equinas, Vittas, globulos plumbeos, Perſicorum oſſa, poma, plumas, ligna, Candelas, & alia hujuſmodi viſi ſunt: ſed peractis exorciſmis, victoque Diabolo, illuſiones detectæ ſunt, & res evomitas nihil aliud eſſe niſi ſalivam, plegmata, & pituitas ſtomachi compertum eſt: vel ſi verè tales erant, quales apparebant, nil facilius eſt celeritati Dæmonis illa ſuppeditare, auferendo à variis officinis, ut magis adſtantes illuderet. Quæ omnia ſi verè evomantur, & talia remaneant, aduri præcipit Rituale. Ego verò ſatius duco, tradenda eſſe S. Inquiſitionis Tribunali, ut ſuis loco, & tempore ad relevandum corpus delicti inſerviant in cauſis Sancti Officii.

Quo verò ad tentationes revelandas, quæ plu- 93
res eſſe ſolent, Sacerdos Exorciſta habere debet prompta remedia ad illas ſuperandas; aliter ad nihilum iſta revelatio inſerviret.

§. XX.

§.XX. Si verò Obſeſſus liberatus fuerit, moneatur, ut diligenter ſibi caveat à peccatis, ne occaſionem Dæmoni præbeat in ipſum revertendi, ne fiant noviſſima hominis illius pejora prioribus.

94 Ut verè ſanitas in corpore perduret, antidota, & præſervativa præſtanda ſunt ad evitandam reincidentiam. Præſervativum verò magis tutum, & amplexabile illud eſt, ut Homo à peccatis ab-
95 ſtineat, & præſertim à ſuperbia; quia inter cauſas potiores, ob quas Deus permittit Dæmones introire in corpora humana, & ea vexare primum locum habet ſuperbiæ peccatum, Monacell. *diſt. loc.* propter ejus enormitatem, ut patet in Saul. 1. *Reg.* 15. eò quia omnes ſuperbi ſunt ſub Dominio Diaboli, *Job* 41. Ex quo concludendum eſt, cauſam, ob quam Diabolus, Corpus, à quo ejectus fuerat, iterum ingrediatur ex patientis parte, eſſe, quia cùm per malum habitum, Diabolicis ſuggeſtionibus magis, quàm Christo ſuum auxilium in ſe credentibus, ac confidentibus polliceori, credere, & aſſentiri ſit aſſuetus, ideò poſt liberationem, etiam ſimili modo tentatus ſuccumbit: ex quo ad diffidentiam inducitur, ratione cujus à Deo denuò ſub Dæmonis poteſtate cadere permittitur, qui iterùm corpus illius ingreditur, ac juxta Dei permiſſionem, ſuam in eo tyrannidem exercet. Et tunc per iſtam novam invaſionem verè *fiunt noviſſima illius pejora prioribus, Matth.* 12. quia nova expulſio eſt primi difficilior ob radicem diffidentiæ, quæ in corde Energumeni dominium, & poſſeſſionem acquiſivit.

Huic Paragrapho addam, quòd ſi Exorci- 96
ſta, imperſcrutabili Dei judicio, Dæmonem non vicerit, atque poſt tot labores, adhuc Energumenus in poteſtate Diaboli permanſerit, occulta Dei judicia veneretur; repetat exorciſmos, fidem corroboret, Orationibus, & Jejuniis noviter vacet, opus denuò tentans: quo peracto, ex vi Officii ad nihil magis tenetur, Campion. *Inſtruct. pro Ordinand.* c. 10. *num.* 12.

§.XXI. Itaque Sacerdos, ſive alius Exorciſta, ritè confeſſus, aut ſaltem corde peccata ſua deteſtans, peracto, ſi commodè fieri poteſt, Sanctiſſimo Miſſæ Sacrificio, divinoque auxilio, piis Precibus implorato, ſuperpelliceo, & ſtola violacea, cujus extrema pars ad Obſeſſi collum circumponatur, indutus, & coram ſe habens Obſeſſum ligatum, ſi fuerit periculum, eum, ſe, & aſtantes communiat ſigno Crucis, & aſpergat Aqua benedicta, & genibus flexis, aliis reſpondentibus, dicat Litanias ordinarias, uſque ad Preces excluſivè. In fine Antiphona: *Ne reminiſcaris, &c. Pater noſter, &c.* Pſalm. 53.

Poſt generales inſtructiones circa Exorciſmos adhibendos, deſcendit Rubrica ad praxim eorum, ut hoc pacto Exorciſta ritè, & rectè fungatur munere ſuo. Itaque de ejus cordis munditia loquendo, me remittam ad ea, quæ in Paragrapho primo hujus Tituli, explicando jam diximus: nempe magnum Obicem eſſe pecca-
97 tum ad Divinas gratias impetrandas, etiam ex opere operantis, ut communiter docent Theologi. Conſcientia igitur pura ad opus ſe debes
98 exhibere Sacer Miniſter, qui ſemper debet eſſe paratus ad ritè munus ſuum obeundum: Quare ad Miſſæ Sacrificium tranſeo, quærendo an neceſſarium ſit illud conficere ante Exorciſmos, ſeu ante liberationem Obſeſſi.
99 Liberè & præceptivè hoc jubet D. Carolus *Conc. Prov* 4. *p.* 2. dicens: *Sacerdos antequam Exorciſmum inchoet, Miſſa Sacrum faciat, ſi id commodè præſtare poteſt*. Item magnam vim habere Miſſam contra maleficia aſſerit del Rio *f.* 450. & Torreblanca *l.* 2. *c.* 53. *num.* 11. qui ait, ad hoc maximè conducere, ut tradit D. Auguſt. *l.* 22. de *Civ. Dei*, *cap.* 8. & exemplis confirmat de B. Theodoro, Metaphraſt. *in ejus vita*, *menſ. April. de Epiſcopo Brixinen*, Leo, Luxemburg, *in Catal. Hæret. lit. O.*
100 Veſtis communis Exorciſtarum eſt Superpelliceum, & Stola, ut in adminiſtratione Sacramentorum, & Sacramentalium. Aliqui tamen
101 volunt, quòd Stola non ſit neceſſaria, quia Exorciſta non exercet hoc munus tanquam Sacerdos, ſed prout in ordine Exorciſtico eſt constitutus.
Nihilominus neceſſariam illam duco ſal- 102
tem neceſſitate præcepti, non tantùm ob diſtinctionem gradus, & Ordinis Sacerdotalis, ſed ob myſterium, & valorem, ſignificationemque ipſius Stolæ, quæ non ſine cauſa præcipitur, ut circumponatur ad Obſeſſi collum: habet enim iſta
veſtis peculiarem virtutem ad effugandos Dæmo- 103
nes; & imponitur collo Obſeſſi ad ſignificandum, ut memor ſit, ſub jugo Chriſti, non autem Diaboli ſe eſſe conſtitutum, Alcuin. *de Div. Offic.* c. 38. Item ſignificat obedientiam, & jugum ſervituris, Eduenſ. *de Sacr. Altar. cap.* 10. Inſuper violacei coloris eſt ad denotandam mœſtitiam Eccleſiæ pro miſerrimo Obſeſſo in Diaboli poteſtate conſtituto.
Quo verò ad id, quod dicit Rubrica, conſti- 104
tuendum eſſe Obſeſſum ligatum ante Sacerdotem, puto, quòd intelligi debeat de Obſeſſo furente: Si verò ille eſſet placidus, & manſuetus, ad quid iſta vincula, & hoc deplorabile ſignum captivitatis?

Præterea ego opinor, quòd ſi etiam furens eſſet Energumenus ductus ad Sacerdotem, nullo modo ligari deberet, niſi furor proveniret ex morbo naturali, & verè furens eſſet, non Dæmoniacus. Immediatè ac Sacerdos cognoverit Patientem eſſe Energumenum, dico illum ſolvendum fore: ſecus verò ſi ex morbo fureret: eò

quia

quia furor ſopernaturalis à Dæmone intus operante provenieus, in conſpectu Sacerdotis ceſſare debet, nec ulla timenda eſt noxa à Sacerdote, ſeu ab adſtantibus. Minabitur quidem Obſeſſus, tentabit ictus, & elades; ſed præter vocem, nihil amplius erit, ut ſæpiùs experientia compertum eſt: Quapropter vincula ſolvi debent ſtatim ac ſe Exorciſmis exponit ante Sacerdotem Exorciſtam.

105 Litaniæ porrò recitandæ, ſunt illæ Sanctorum conſuetæ, quibus imploratur auxilium ad liberationem Obſeſſi: ſunt enim magis efficaces, & impetratoriæ apud Deum, quo Sancti, quos invocamus, majori ſunt præditi ſanctitate, Quart. *de Litan. num.* 246.

Antiphona autem: *Ne reminiſcaris, &c.* ideò 106
hic omnibus Precibus anteponitur, ad ſignificandum quæcumq; adverſa nobis evenire propter peccata noſtra: Inquit Jeſus languido ad Probaticam Piſcinam: *Ecce ſanus factus es: jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat*, Joan. 5.

Pſalmus denique: *Deus in nomine tuo, &c.* eſt quinquageſimus tertius in ordine Pſalterii, & ſcriptus fuit, ut homines intelligerent, in magnis perſecutionibus recurrendum eſſe ad Deum, & in illo ſperandum, Bellarm. *in Pſal.* 53.

§. XXII. Deinde præcipiat Dæmoni hunc in modum: *Præcipio tibi, &c.*

107 A Præceptis inchoatur Exorcizatio, ut Dæmon hoc pacto authoritatem Sacerdotis ſentiat, & fiat obediens. Præceptum enim eſt Ordinatio, ſeu mandatum, quo efficaciter aſtringitur Dæmon, virtute Divina ad Exorciſtæ, ut Miniſtro Chriſti, & Eccleſiæ, præſtandam obedientiam.

108 Quintuplicis generis eſſe Præcepta docent Do-
ctores. 1. Commuoia. 2. probativa. 3. leniti-
va. 4. inſtructiva. 5. expulſiva. Iſta omnia fie-
109 ri poſſunt expreſsè, & etiam tacitè, ſed expreſ-
sè, & viva voce facta magis juvant; quia non rogando, nec amicè petendo, ſed imperando, objurgando, & cogendo Dæmon adjurari debet, & ſemper in nomine Jeſu Chriſti. Vox enim Chriſtum ſonans valdè efficax eſt, monente Sylveira *in Evang. l.* 3. *c.* 6. *q.* 8. *n.* 52.

110 A Præcepto differt objurgatio, qua etiam Dæmones objurgantur, & adjuraotur: eſtque Dæmonis increpatio, ac operatiooum ejus reprehenſio, quæ ejus ſuperbiam coercet, & impedit, no
actu ita vexatum, ſeu Energumenum tenet, vel affligat. Ob quas objurgationes. Dæmon igno-
minia plenus confunditur, ac vexare Obſeſſum 111
deſinit: & Vexatus faciliùs actus fidei, & confidentiæ promit.

In praxi cognovi pluries, eſſe admodùm uti- 112
lia iſta præcepta tacitè, & mentaliter facta ſuper damnatos ad mortem, qui vel furiis vexantur, vel ſilentio obmuteſcunt, vel emendari renuunt, ſuadente Diabolo, qui eos tunc temporis maximè occupat. Statim ac per Sacerdotem conſolatorem, ſuper eum comminata ſunt, licèt ſub ſilentio, hæc præcepta, oculi eorum aperiuntur, ſuſpirant, plorant, atque veritatem illis propoſitam promptè, & liberè amplexantur.
Addo inſuper, Exorciſtam poſſe, prout expedi- 113
re judicaverit, dicta præcepta prooüntiare lingua vernacula patientis, ut ipſe meliùs intelligat, & ſe conformet modo etiam materiali exorcizantis.

§. XXIII. Deinde legantur ſuper Obſeſſum hæc Evangelia, vel unum, aut alterum, &c.

Hæc dicens, ſignat ſe, & Obſeſſum in fronte, ore, & pectore, &c.

114 Evangelii virtus contra Dæmones magna eſt: verbum enim illius, monente Paulo Apoſtolo *ad Roman.* 1. eſt in ſalutem omni credenti: unde Guillielmus Mimatenſis in ſuo *Rationali*, *c.* 24. ait: *Contra Diabolum legitur Evangelium, ut illum ſua virtute expellat: quoniam Diabolus nihil tantum odit, quantum Evangelium.*

115 Signa verò Crucis, quæ pollice fiunt, tam in fronte Sacerdotis, quàm in fronte, ore, & pectore Obſeſſi, ſunt ad ſignificandum tam Sacerdotem, quàm Obſeſſum eſſe diſcipulos Chriſti, cujus Evangelium non erubeſcunt, quo malas cogitationes de corde pellunt. In ore præcipuè fit ad confeſſionem Verbi Dei, Gavant. *p.* 2. *t.* 6. §. 3. *lit. D.*

116 Primum Evangelium S. Joannis, Dei ineffabilem eſſentiam oſtendit, atque ejus miram incarnationem. Cujus Evangelii tantam fuiſſe authoritatem ſcribit Sylveira, *in Text. Evangel. T.* 1. *Proœm. num.* 24. ut quidam Platonicus, teſte D. Auguſt. *lib.* 10. *de Civ. Dei*, *cap.* 29. diceret, quod per omnes Eccleſias, in locis eminentiſſimis, aureis litteris, eſſet ſcribendum ejus initium: & Concil. Antiochenum ex D. Chryſoſt. *hom.* 73. *in Matth.* & D. Hieronym. *in Matth.* 23. teſtantur, quòd multi Chriſtiani de collo ſuſpenſum manifeſtè portarent.

Secundum Evangelium eſt D. Marci, & narrat ſigna credentium, inter quæ illud eſt, quòd *in Nomine Jeſu Dæmonia ejiciens.*

Tertium eſt D. Lucæ, & continet poteſtatem datam Apoſtolis calcandi ſupra ſerpentes, & ſcorpiones.

Quartum denique eſt pariter D. Lucæ, & Hiſtoriam narrat Dæmonii muti à Chriſto fugati, pro quo admiratæ ſunt Turbæ.

§. XXIV. Deinde muniens ſe, & Obſeſſum ſigno Crucis, circumpoſita parte Stolæ ad collum ejus, & dextera manu ſua capiti ejus impoſita, conſtanter, & magna cum fide, dicit ea quæ ſequuntur: *Ecce Crucem Domini, &c.*

117 Tempus hoc eſt imponendi partem Stolæ ad collum Obſeſſi, non autem in initio operis: *Comment. ad Rituale.* quod providè advertere debet Exorciſta.

Manuum Sacerdotalium impoſitio antiquæ ori- 118

ginis

ginis eſt, & magnæ virtutis; eſt autem triplex: de quo plenius D. Thomas *ad 4. ſent. diſt. 6.* & tanti myſterii eſt, ut Melchiades Martyr, & Pontifex: *Epiſt. ad Hiſpaniæ Epiſcopos* ſcribens, quærat, utrùm majus ſit Sacramentum, manus impoſitio, an Baptiſmus, Durant. *l. 1. c. 20. n. 8.* & Euſebius Pontifex pariter, & martyr, *Epiſt. ad Epiſcopos Thuſciæ, & Campaniæ*, de manuum impoſitione loquens, Sacramentum magna veneratione tenendum vocat: Et licèt propriè iſta impoſitio manuum intelligi debeat vel de conſecratione Epiſcoporum, vel de Sacramenti Ordinis collatione, attamen, non abſque fundamento in Sacramentalibus etiam adhibetur, & uſu venit ex Rituum præſcriptione.

Hæc facienda ſunt ab Exorciſta conſtanter, & magna cum fide: verba enim illa *Ecce Crucem Domini, &c.* ſunt Dæmoni infenſiſſima, prout alibi dictum fuit; ideòque penè totum opus exorciſtæ implent.

§. XXIV. Sequentes Cruces fiant in fronte Obſeſſi, &c.
§. XXV. Tres Cruces ſequentes fiant in pectore Dæmoniaci, &c.
§. XXVI. Exorciſmus: *Adjuro te, &c.*
§. XXVII. Fiat ſignum Crucis ſuper circumſtantes, &c.

119 In fronte, & in pectore Obſeſſi fiunt bis, & ter iſtæ Cruces, rationibus, & cauſis aliàs explicatis in Exorciſmis Baptiſmi. Crucis verò ſignum fit ſuper circumſtantes tunc quando Exorciſta dicit: *Diſcedas ab Eccleſia Dei*, quia circumſtantes ſignificant hanc Eccleſiam, ſeu congregationem fidelium.

§. XXVIII. Prædicta omnia, quatenus opus fuerit, repeti poſſunt, donec Obſeſſus ſit omninò liberatus.

Jam diximus ſuprà, opus Exorciſtæ non eſſe brevis momenti, ideòque tempus illi non fore limitandum in hoc miniſterio, quia fuga Dæmonis à voluntate Dei primò, & principaliter dependet, qui quantum ſibi lubet, permittit, imperſcrutabili judicio, ut corpora humana vexen-
120 tur à ſpiritibus immundis. Si verò nox ſupervenerit (quoniam nocte Exorciſtæ officium exercere prohibet D. Carolus *Prov. 2.*) vel ſi viribus defi-
ceret, vel alio incommodo afflictaretur, ſuſpen- 121
dere poterit opus ſuum; & interim præſcribere Diabolo, ne hoc temporis intervallo vexet Energumenum. Manè ſequenti poſtea, vel quando magis congruum videbitur redeat, & noviſſimam expulſionem tentet. Sed ſi hæc non eveniat, & dies adhuc illuceſcat, precum, & præceptorum, ſeu objurgationum, exorciſmorumve maximè juvabit repetitio.

§. XXIX. Juvabit prætereà plurimùm hæc, quæ infrà notantur, ſuper Obſeſſum, devotè dicere, ſæpèque repetere. *Pater noſter, &c. Ave Maria, &c. Credo, &c.* Canticum B. M. Virginis: *Magnificat, &c.* Canticum *Benedictus, &c.* Symbolum S. Athanaſii, *Quicumque, &c.* Pſalm. *Qui habitat, &c. Exurgat Deus, &c. Deus in adjutorium, &c. Deus in nomine tuo, &c. Confitemini Domino, &c. Judica Domine nocentes, &c. In te Domine ſperavi, &c. Deus, Deus meus reſpice, &c. Domine, quid multiplicati, &c. In Domino confido, &c. Uſquequò Domine, &c.*

122 Si tempus hoc poſtulet, ne ſemper repetantur eædem Preces, & ipſamet verba, has alias Preces exhibet Eccleſia, ut ſuo loco dicantur: habent enim & ipſæ ſuam virtutem contra poteſtatem Diaboli. Et primò

123 *Oratio Dominicalis* eſt omnium Orationum Regina, & protorypon, cùm ab ipſiuſmet Chriſti Redemptoris ore dictata ſit: quòd verò verba Chriſti virtutem habeant Dæmones expellendi, nullum dubium. Evangelia id docent pluribus in locis.

124 Secundò: *Salutatio Angelica*, quæ fuit origo Incarnationis Dominicæ contremiſcere & ipſa facit Diabolum, nec Angelis ſolùm, & Hominibus, ſed etiam Dæmonibus dominatur. Hos Maria Sanctiſſima propria virtute calcat, cùm ab initio, inimicitiæ inter illam, & hos diabolicos Angues poſitæ fuerint, *Geneſ. 3.* Quod & teſtatur D. Bernardus *Ser. 3. in Miſſus eſt, &c.* his verbis: *Dæmones non ſolùm Virginem pertimeſcunt, ſed audita hac voce, Maria contremiſcunt.* Et ſuper Cantic. *Ubi nomen Mariæ invocatur, Dæmonum nocumentum effugatur, quia Maria terribilis ut caſtrorum acies ordinata.*

Tertiò: *Symbolum Apoſtolorum* cùm fidei pro- 124
feſſionem in ſe contineat, ac Fidem excitet in Energumeno, rationabiliter efficit, ut per iſtos replicatos actus Fidei, Satanas profligetur.

Quartò. *Canticum Mariæ Virginis*, ratione 125
objecti, & Authricis ſuæ, maximè valet contra diabolicas vires, ut notat eloquentiſſimus Segneri *in ejuſdem Cantici explicatione*.

Quintò. *Canticum Zachariæ: Benedictus, &c.* 126
cùm à lingua miraculosè ſanata proveniat, non niſi miracula operari poteſt. Vide Gavant. *T. 2. in notis ad hæc Cantica*.

Sequuntur Pſalmi. Et primò recitatur *Qui ha-* 127
bitat, &c. de quo aliàs diximus in *Titulo de viſitatione, & cura Infirmorum, &c.*

Secundò. *Exurgat Deus, &c.* qui eſt Pſal- 128
mus 67. Et in eo decantatur myſteria utriuſque Sacramenti, quæ etiam Diabolo terribilia ſunt.

Tertiò. *Deus in adjutorium, &c.* qui juxta explicationem Bellarmini *in Pſalm. 69.* uſurpatur

patur

parat ab omnibus Fidelibus in periculo verſantibus, & illum expedit aſſiduè repetere, ut hortabatur Monachos ſuos Jo: Caſſian. *collat.* 10. *cap.* 9.

Quartò. *Deus in nomine tuo, &c.* qui compoſitus fuit à David imminente magno periculo, Bellarmin. *in d. Pſal.*

Quintò. *Confitemini Domino quoniam bonus, &c.* qui eſt Pſalmus 117. Et de Chriſti Reſurrectione, quæ infeſtiſſima eſt Satanæ, mentionem facit.

Sextò. *Judica Domine nocentes me, &c.* Et eſt Oratio Chriſti ad Patrem adverſus perſecutores ſuos. Alii tamen volunt, quòd in eo oret ipſe David pro liberatione ſua, Bellarm. *ibid.*

Septimò. *In te Domine ſperavi, &c.* qui eſt *Pſ.* 30. Et accommodatur ad Eccleſiam inter perſecutionum anguſtiam gementem.

Octavò. *Deus Deus meus reſpice, &c.* qui de Paſſione, & Reſurrectione Domini, apertè loquitur.

Nonò. *Domine, quid multiplicati, &c.* Et intelligitur de Davide Orationem faciente pro liberatione ſua à perſecutione Abſalonis.

Decimò. *In Domino confido, &c.* qui eſt cohortatio ad confidentiam, tempore calumniarum, aliarumque perſecutionum.

Undecimò denique. *Uſquequò Domine, &c.* qui eſt Oratio ad Deum tempore magnæ tentationis.

Ecce igitur ratio, propter quam omnes iſti Pſalmi exhibentur ab Eccleſia Sacerdoti exorcizanti, ut illos adhibeat; nam in ſingulis eorum aliquid ineſt, propter quod vel Dei auxilium imploretur, vel Diabolus deterreatur, atque expellatur.

§. XXX. Oratio poſt liberationem, Oramus: *Te Deus, &c.*

129 Si Patiens hilari fronte dicat, ac credat, ſe procul dubio liberum à Dæmoniaca poteſtate, atque id conſtanter fateatur; etiam Exorciſta dicat, ſe quoque hoc probabiliter credere: nihilominus probare poterit, an verè, vel fictè Dæmon eiecerit, modis variis ab Authoribus aſſignatis. Quod ſi nullum dent Dæmones ſuæ præſentiæ ſignum, nec aliquam ampliùs in tali perſona cauſent vexationem, ſed ipſa permaneat hilaris, ac jucunda, licèt languida, ſtatim Dei miniſter recitabit Orationem à Rituali præſcriptam, ad exorandum Deum, ut Dæmon ampliùs poteſtatem non habeat in illa creatura.

130 Placet hic, quoniam de Adjurationibus verba fecimus (licèt Rituale nullam mentionem de hoc à me dicendo faciat) addere ad inſtructionem Miniſtrorum Eccleſiæ Dei, id, quod apud Monacell. *tom.* 3. *t.* 2. *for.* 8. *n.* 18. adnotatur circa adjurationes faciendas ſuper Bruchos, Locuſtas, vel aliud genus Vermium, damnum fructibus, & ſegetibus terræ inferentibus. Sciant itaque Cle-
131 rici, ſeu Sacerdotes, hujuſmodi Beſtias non eſſe adjurationibus, & exorciſmis expellendas, ſed
132 Jejuniis, & Orationibus humiliter deprecandum eſſe Deum, qui dicta animalia irrationabilia movet, ut dignetur ea compeſcere aliquo modo ſuæ majeſtati benè viſo: & quatenus à Sacerdo-
133 te Sacris veſtibus induto, adjurationes fiant, referantur ad Diabolum, qui, Dei permiſſu, his utitur ad nocendum hominibus, præcipiendo ei durè, ac rigidè, poteſtate à Deo tradita Eccleſiæ, juxta illud Lucæ 10. *Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſupra Serpentes*, ut ceſſet à
movendo, educendo, & dirigendo ea Animalia
contra nos: & abſtineat à tali uſu damnoſo, & 134
ſinat Animalia nocentia redire ad locum, unde venerunt; & fugiant à facie Sacroſanctæ Crucis (quæ oſtendatur) & virtute ejus fugere jubeatur, & relinquere & ceſſare à ſuis maleficiis, ad gloriam Domini noſtri Jeſu Chriſti, omiſſa ſemper mentione excommunicationis, & anathematizationis; quarum nec Animalia irrationabilia, nec Dæmones capaces ſunt; & iſte modus Animalia nocentia adjurandi licitus erit.

Igitur vanum eſt Animalia irrationabilia exorciſmis adjurare, maledicere, & anathematizare, quia adjurare aliquam creaturam irrationalem, nocentem ad aliquem actum, tamquam procedentem ab ipſa, eſt ſuperſtitioſum, cùm non ſit ſui domina, ſed Deus, qui movet eam, vel Dæmon, quatenus permiſſu ejus utitur ea ad nocendum nobis. Quapropter hujuſmodi adjurationes, quæ referuntur ad irrationabilia, fieri non poſſe ſcienter, ſine peccato mortali, docent Navar. *conſ.* 57. *num.* 10. *& ſeqq.* Graff. *deciſ. aur. p.* 1. *l.* 4. *cap.* 6. *num.* 12. Monacell. *d. l. num.* 17. *& alii.* Propterea expungendi ſunt, & damnandi quidam Libelli Manuales, qui hujuſmodi conjurationes, & Preces continent, nec à Miſſali, nec à Rituali Romano admittuntur, prout eos nuper damnavit Sanctiſſimus Benedictus Decimustertius. Circa quæ invigilare debent Epi-
ſcopi in actu Viſitationis, ut hos abuſus eli- 135
minent, juxta monita per Monacell. *d. l. n.* 16. Atque hæc ſatis ſint ſupra Titulum de *Exorciſmis*.

RITUS BENEDICENDI POPULOS, ET AGROS,

TITULUS NONAGESIMUS PRIMUS.

SUMMARIUM.

1 *Iſte Ritus in antiquis Ritualibus non adeſt.*
2 *Quando inſtitutus, & approbatus fuerit.*
3 *Ejus formula legitur in editione Romana Ritualis Typis Propaganda Fide.*
4 *Alia ſimilis Benedictio eſt in Rituali, ſed reſtrictior.*
5 *Inſtitutus fuit pro abſolvendis Populis integris.*
6 *Et ob delinquentium non notam quantitatem.*
7 *Benedictionis hujus miniſter quinam ſit?*
8 *Quid exprimi debeat in ſupplicatione ad Papam?*
9 *Dies Dominica præſcribenda eſt pro hac Benedictione.*
10 *Proclama faciendum ante Benedictionem.*
11 *Miſſa debet eſſe ſolemnis in Paramentis Violaceis.*
12 *Si delegatus fuerit Epiſcopus, quid faciendum?*
13 *Juriſdictio incipit à ſedendo.*
14 *Miniſtri Altaris ſine manipulo ſtare debent.*
15 *Diploma legi debet ante Benedictionem.*
16 *Confeſſio publicè fit à Diacono.*
17 *Baculus Epiſcopi importat Juriſdictionem.*
18 *Delegatus ſimplex non debet tenere Virgam.*
19 *Pſalmorum recitandorum ſignificatio.*
20 *Poſt Benedictionem, gratiarum actio facienda.*
21 *Jejunium indicendum eſt ante benedictionem.*
22 *Jejunium loco publica Pœnitentia habetur.*
23 *Dies præſcripti ad Jejunium.*
24 *Si vox delegati non valet, ſuppleri poteſt per alium.*
25 *Indicenda eſt dies pro Communione generali.*
26 *Mutatio diei eſt ad arbitrium Delegati.*
27 *Si aliquis non Communicaverit, non peccat.*
28 *Miſſa pro quacumque neceſſitate eſt celebranda.*
29 *Si Epiſcopus celebrat, non eſt publicanda Indulgentia.*
30 *Vera Indulgentia quanam dicatur?*
31 *Verum dicitur pro limitato, & ſtatuto.*
32 *Indulgentia quid ſignificet?*
33 *Poſt qua facienda ſit mutatio Paramentorum?*
34 *Verſiculus:* Ut fructus terræ, &c. *replicatur.*
35 *Benedictio reſtituit fœcunditatem Terræ.*
36 *Pſalmi 84. ſignificatio.*
37 *Benedictio danda Populo.*
38 *Epiſcopi dant trinam Benedictionem.*
39 *Perſona dignior porrigit aſpergillum Epiſcopo.*
40 *Quinam ſit dignior de Clero?*
41 *Parochus in ſua Eccleſia eſt dignior.*
42 *Vel Cuſtos Eccleſiæ non Parochialis.*
43 *Vel Prior, & Caput Monaſterii.*
44 *Niſi Eccleſia Parochialis ſit Regularium.*
45 *Partes Mundi quatuor aſperguntur, & cur?*
46 *Populus benedicendus peculiariter.*
47 *Benedictio Papalis quare ita dicatur?*
48 *Forma hujus Benedictionis.*
49 *Authoritas Dei primo exprimitur.*
50 *Mentio fit Sanctorum Petri, & Pauli Apoſtolorum.*
51 *Indicatur nomen, & authoritas Papa concedentis facultatem.*
52 *Etiamſi Papa concedens ſit mortuus.*
53 *Oratio cantari debet à delegato.*
54 *Signa lætitiæ ad libitum Populi danda.*

HÆC formula locum non habet in Rituali 1
Romano, Pauli V. Juſſu edito, ſed non
per hoc eſt prætermittenda; nam uſque de anno 2
1635. S.R.C. illam à Julio Roſpiglioſio ejuſdem
S. Congregationis Secretario reviſam, & emendatam,
approbavit, & conceſſit poſſe imprimi,
facto verbo cum Sanctiſſimo, qui Sanctiſſimus
(nempe Urbanus VIII. Summus Pontifex) benignè
annuit die 1. Octobris 1635. Et de facto
in Editione Romana ejuſdem Ritualis facta anno
1658. Typis Sacræ Congregationis de Propaganda 3
Fide, iſta formula locum habuit, & deinde
in aliis Editionibus per Orbem factis.

Igitur, ut de hac Abſolutione, & reſpectivè
Benedictione aliquid præmittam, antequam ad
ejus explicationem deveniam, dicam: Aliàs hoc 4
Rituale præſcripſiſſe Ritum, & formam adhibeodam
in abſolvendis ab excommonicatione, & 5
interdicto, perſonis ſingillatim, non autem in
communi. Aſt quoniam dari poteſt caſus, in
quo ooo una perſona tantùm, ſed Populus in- 6
teger ob delinquentium non notam quantitatem,
Excommunicationis, & Interdicti vinculo, necnon
Locus ipſe, Interdicto locali innodetur,
pia Mater Eccleſia, advertens, non eſſe ſtatutam
formulam, neque præſcriptum modum abſolvendi
Populum integrum, & liberandi Loca,
ſeu Agros ab interdicto, hanc novam formulam
ſtatuit, ut in ſimilibus caſibus, à delegatis Miniſtris
adhibeterur, ne juſtus pro injuſto pœnam
lueret.

§. I.

§. I. Accepto Diplomate Pontificio, conſtituatur dies Dominica Delegato, & Populo commodior, pro ejuſdem diplomatis publicatione, & executionis inchoatione.

7 Quoad legitimum Miniſtrum hujus Abſolutio-
nis, ſeu Benedictionis, & quoad facultatem ob-
tinendam, ſuaſque circumſtantias, remittendus eſt
Lector ad ea, quæ diximus in explicatione, *Tit.
de Abſolut. ab Excommunicat. in foro exteriori.
& de modo abſolvendi à ſuſpenſione, vel ab In-*
8 *terdicto:* Præmiſſo ſemper, quòd in ſupplicatio-
ne Sanctiſſimo porrecta exprimi debet damnum
Spirituale à populo paſſum ob dictam Excommu-
nicationem, ſeu interdictum, cùm delinquentes
manifeſtari non poſſint.
9 Hic tantùm loquar de die conſtituenda, quæ debet eſſe dies Dominica, ut ita omnibus ab Operibus ceſſent, & ad hanc ſolemnitatem accedere valeant, nec ullus abſolvendorum excuſetur: cùm enim quiſque Fidelis teneatur die Dominica adire Eccleſiam, ot Sacrum audiat, hac occaſione intereſſe poterit huic functioni: quæ tamen dies eſſe debet utriſque commoda, nempe tum Delegato, tum abſolvendis, cùm Eccleſia nihil obliget cum gravi incommodo: adeò ut ſi commodior otriſque eſſet alia dies feſtiva infra hebdomadam, utique hæc præſcribi, & aſſignari poſſet.

§. II. Die conſtituta, manè fiat concio, qua doceatur Populus de contentis in diplomate Pontificio, & de præparatione ad futuram Abſolutionem, & Benedictionem. Deinde Miſſa celebretur à Delegato; *Pro remiſſione peccatorum:* ſine *Gloria, &c.* cum unica Oratione, & *Credo*, in paramentis violaceis: qua finita, depoſita caſula, & Manipulo, induatur Celebrans Pluviali violaceo; & ſi ſit Epiſcopus, Mitram ſimplicem aſſumat; & omnibus genuflexis ante Altare, cantentur Litaniæ Sanctorum, omiſſis Precibus, & Orationibus poſt eas dici ſolitis.

10 Si edoceri debet Populus de Abſolutione ſuper eum facienda, & de facultate tradita Delegato, neceſſe eſt, ut publicè fiat quoddam quaſi Proclama, ad hoc ut inſtruatur totus Populus ad ea, quæ oeceſſaria ſunt pro præparatione ad futuram abſolutionem, ut ritè & rectè illi impertiatur. Iſta Concio non debet eſſe ſimplex lectio diplomatis, ſed ab eo ſuccus quodammodo exprimi debet, & Italico Sermone, ſeu vernacula lingua, ut ab omnibus percipi facilè poſſit, nec quiſquam ignorantiam allegare valeat. Quapropter ex alto loco, ſeu ſuggeſtu fieri debet per Miniſtrum deputandum, qui ſi Notarius fuerit, optimè ſe res habebit: ſi verò Clericus, approbabitur, ſeu unus ex Clero illius Eccleſiæ, quæ major eſſe debet loci ejuſdem.

Solemnis debet eſſe iſta Miſſa, & Votivo Ritu 11
celebrata ab ipſo Delegato, cum *Credo*, ratione rei gerendæ, quæ ad Profeſſionem Fidei quodammodo pertinet, licèt ſit Pœnitentialis, & propter hoc in violaceis paramentis celebranda.

Si Delegatus fuerit Epiſcopus, Ritu Pontifica- 12
li ſingula facienda erunt prout in Cæremoniali Epiſcoporum.

Litaniæ cæteris faciendis præmittuntur, ut ante omnia, Divina imploretur miſericordia, & Sanctorum omnium interceſſio proſit ad abſolutionem rectè obtinendam, & ad delenda peccata.

§. III. Sedeat Delegatus finitis Litaniis, cooperto capite in ſede ſibi parata ſuper ſcabello Altaris, vel in ſede Epiſcopali, ſi eſt Epiſcopus, ſeu ſuper Faldiſtorio poſito ſuper dicto ſcabello, cum duobus Miniſtris paratis more Diaconali, & Subdiaconali, ſine Manipulis, adſtantibus hinc inde à lateribus omnibus de Clero; & alta voce ab aliquo legatur diploma audiente Populo, quo lecto, dicat Delegatus: *Deo gratias.*

13 A ſedendo, & à cooperiendo capite incipit
jurisdictio Drlegati, hæc enim ſunt ſigna juriſdi-
ctionis, ut alibi dictum fuit. Sedes verò ad li-
bitum eſt. Pro ſcabello hìc intelligitur ſedes il-
14 la, quæ adhibetur ad ſedendum quando cantatur
Gloria in Excelſis, &c. ſeu *Credo, &c.* Miniſtri
more Diaconali, & Subdiaconali ſine Manipulis
eſſe debent. quia actio hæc fit extrà Miſſam:
Manipulus enim tantummodò Miſſæ inſervit.

Diploma inſuper legi debet omninò quale à 15
Pontifice exaratum eſt cum omnibus ſuis clauſulis, & ſubſcriptiooibus, ut veritas rei magis pateat, nec Italico, ſeu vernaculo Sermone, ſed prout ab Urbe provenit.

Poſt cujus lectionem Delegatus dicitur *Deo gratias*, quo gratiæ Deo aguntur pro incœpto opere, de hoc Verſiculo, vide Gavant. *p. 1. t. 10. lit. L.*

§. IV. Tunc nomine Populi, ille qui ibi pro Diacono aſſiſtit, profundè inclinatus à ſiniſtris Delegati, facit Confeſſionem in cantu.

16 Abſolutio exordium habet à peccatorum Confeſſione, prout in Confeſſione Sacramentali fieri ſolet. Diaconus, more ſolito, hanc facit, nomine totius Populi: quam tamen laudabile erit, ſi

unuſ

unuſquiſque ſecretò, & ſaltem corde proſequatur. Fit cum Cantu Gregoriano ob ſolemnitatem rei: non enim hæc eſt actio privata, ſed publica; ideòque cum omni pompa eam facere decet,

§.V, Qua finita, ſi eſt Epiſcopus, aſſumpto baculo Paſtorali in ſiniſtra manu, & adhuc ſedens, cooperto capite incipit; Pſal. 50. *Miſerere*, &c.

17 De Epiſcopo hoc dicitur, quia Baculus Paſtoralis pro ſigno authoritatis, & juriſdictionis habetur, Barboſ. *de Ep. p. 1. t. 1. cap. 4. num. 19.* Gloſſ. *in cap. unic. de Sacr. Unct.* Et benedicere cum Baculo eſt benedicere juriſdictionaliter, Paſqualig, *d. T. 2. q. 1251. num. 15.*

18 Delegatus verò ſimplex, etiamſi in aliqua dignitate Eccleſiaſtica ſit conſtitutus, pro Baculo Virgam tenere non debet, ut in abſolutione excommunicationis; nam cùm hæc Abſolutio ſit univerſalis totius Populi, non verò unius Perſonæ, ad nihilum inſerviret Virga, ſeu funiculus ad eos omnes humero denudatos, leviter percutiendos; ideoque ſatius duxit Eccleſia nihil de hac Virga adhibenda præſcribere,

Cætera porrò eodem pacto fiunt; quo in Abſolutione ab excommunicatione in forma, & foro externo; nempe delegatus ſedet, cooperit caput, & recitat Pſalmos pro Divina miſericordia impetranda ſuper Populum, de quo
pluries in dicto Pſalmo mentio fit, & de Gen- 19
te in illis verſiculis: *Confiteantur tibi Populi Deus, confiteantur tibi Populi omnes*, &c. *Lætentur, & exultent Gentes, quoniam judicas Populos in æquitate, & Gentes in terra dirigis: Judicas Populos in æquitate*, &c.

§. VI. Super univerſum Clerum, & Populum genuflexum, recitando tales Pſalmos ſine cantu, alternatim à Delegato, & à Clero,

Eodem modo hæc fiunt, quo Abſolutio ab excommunicatione in foro exteriori; ut ſuprà dictum fuit.

§. VII. Quibus finitis, Delegatus ſtans, detecto capite, Baculoque depoſito, ſi eſt Epiſcopus, verſus Populum, manibus junctis dicat, *Kyrie eleiſon*, &c.

Similiter, ut ſuprà.

§. VIII. Deinde ſedens Delegatus, coopertus capite; & ſi eſt Epiſcopus; aſſumpto Baculo, dicit: *Miſereatur veſtri*, &c.

§. IX. Manuque dextera ſuper Populum genuflexum extenſa, addit: *Auctoritate*, &c.

Hæc pariter fiunt eo pacto quo ſuprà, quibus nihil addendum judico, niſi ſignum Crucis per Epiſcopum faciendum ter; & ſemel à ſimplici Sacerdote.

§. X. Tunc Delegatus, adhuc ſedens per ſe ipſum, vel alium firmioris vocis, indicet tres dies ſingillatim pro jejunio; & decernat diem Dominicam ſequentem, vel aliam arbitrio ſuo pro Communione, benedictione Agrorum, & Populi, & Indulgentia Plenaria.

20 Finita Abſolutione, quæ remaneat facienda,
ſunt pro gratiarum actione reſpectu Populi abſoluti, & pro Benedictione Agrorum, quæ aliqua præparatione indiget, reſpectu habitantium in illis, & eos colentium. Itaque Jejunium fu-
21 turum indicendum eſt pro tribus diebus, à quo miſericordia Divina diſponi debet pro ſanctificatione, ſeu benedictione locorum contumacium.

22 Hoc Jejunium loco publicæ Pœnitentiæ habetur, ideòque ſpecificè eſt indicendum, aſſignando dies ſingillatim, non verò in genere, ſed ferias nominando, quæ ſubſequentes eſſe poſſunt, & continuæ, ac etiam prout libuerit, diſ-
23 gregatæ: quod, ut majori congruentia fiat, eſſe poterunt, Feria quarta; Feria ſexta, & Sabbato, ad tenorem quatuor Temporum. Atque adeò neceſſaria eſt Indictio hujus Jejunii, ut clara, & alta voce fieri debeat ad hoc, ut omnes
diſtinctè intelligant: Et ſi ad hoc non valeret vox 24
Delegati, ſupplere deberet vox plenior, & firmior alicujus Miniſtri ex iis, qui interſunt.

Inſuper indicenda eſt dies pro Communione 25
generali, & pro Benedictione Agrorum. Hæc dies eſſe poterit Dominica immediatè Jejunio ſubſequens: Sed ſi magna alia ſolemnitate, vel aliqua potiori ratione impedita ſit, poterit, arbi-
trio Delegati immutari dies hujus abſolutionis, 26
& transferri tempus Indulgentiæ à Summo Pontifice in diplomate conceſſæ.

§. XI. Die conſtituta, Populus univerſus debebit communicare, & hora competenti Delegatus cantabit Miſſam, quæ eſt ad finem Miſſalis, ſub titulo:

Pro

Pro quacumque neceſſitate, cum Paramentis violaceis ſine *Gloria*, *&c.* cum unica Oratione, & *Credo*, & in fine Miſſæ Celebrans benedicit de more. Si eſt Epiſcopus, non dat Indulgentias.

Quod in hac Rubrica præcipitur, partim eſt pro complemento Abſolutionis, partim pro diſpoſitione, & exordio ad Benedictionem Agrorum. Communio ſtat pro prima parte: hæc poterit à quocumque Sacerdote Miniſtrari: ubi nota, quòd ſi aliquis non commuoicaverit (ſe-
27 cluſo contemptu) non peccabit, quia communio in hoc caſu noo eſt de præcepto, ſed de conſilio, ad hoc ut lucrentur Indulgentiæ in diplomate Pontificio elargitæ.

28 Miſſa *pro quacumque neceſſitate* ideò in paramentis violaceis cantatur, quia eſt actus pœnitentialis præparatorius ad benedictiooem Agrorum, & propterea votivo modo celebratur, ſed cantatur ratione ſolemnitatis.

29 Si quæratur ratio, cur ſi Epiſcopus celebraverit hanc Miſſam, poſt illam noo det Indulgeotias, prout de ritu Epiſcoporum ſolemniter celebrantium eſt, *Cærem. Epiſc. cap.* 25. Reſpondendum: In hoc caſu noo publicari Indulgentias, eò quia major Indulgentia pro hac Miſſa, & illi intereſſentibus ex vi diplomatis provenit à Summo Pontifice, qui eam elargitus eſt: quare in hoc loco currit Regula: Ubi major, minor ceſſat.

30 Venit hìc dicendum aliquid de formula publicandi Indulgentias Epiſcopales poſt eorum Miſſas ſolemnes. In ipſa formula adſunt verba hæc, *de vera Indulgentia*, ac ſi darentur aliquæ Indulgentiæ, quæ eſſent falſæ; *Verum* enim oppooitur *falſo*. *l. ſi quis legatum*, *d. de falſ.* ut verus Procurator à falſo Procuratore, Briſſon. *form. verb. verum*. Sciendum eſt igitur Innocentium Papam III. anno 1215. in Concilio generali IV. Lateranen. telaro *in cap. cùm ex eo, De Pænit. & remiſſ.* ita decreviſſe: *Quia per indiſcretas, & ſuperfluas Indulgentias, quas quidam Eccleſiarum Prælati facere non verentur, & claves Eccleſiæ contemnuntur & Pœnitentialis ſatisfactio enervatur, decernimus: Ut cùm dedicatur Baſilica, non extendatur Indulgentia ultrà annum, ſive ab uno ſolo, ſive à pluribus Epiſcopis dedicetur: ac deinde in anniverſario dedicationis tempore* 40. *dies de injunctis Pænitentiis indulta remiſſio non excedat, & infrà: Hunc quoque dierum numerum Indulgentiarum litteris præcipimus moderari, quæ pro quibuslibet caſibus aliquoties conceduntur, cùm Romanus Pontifex, qui plenitudinem obtinet poteſtatis, hoc in talibus conſueverit obſervare, &c.* Cùm igitur taxatæ, & limitatæ ſint Indulgeotiæ concedendæ ab Epiſcopis, qui nimiam authoritatem ſibi uſurpabant, conſequenter venit, quòd illæ, quæ ab iiſdem elargiuntur io
poſterum ſint *Verè*. *Verum enim* in hoc caſu 31
ſumitur pro *Taxato*. Nam Indulgentiæ ab Epiſcopis conceſſæ ultra numerum taxatum, irritæ decernuntur, *c. Indulg. de Pænit. & remiſſ. in 6.* ibi Gloſſ. *Non valent in eo quòd excedunt, quia numerus dierum eſt ſeparabilis, & in ſeparabilibus, utile per inutile non vitiatur; ſed in numero, quem non excedunt, valent dictæ Indulgentiæ*. Ita dicimus verum pretium, pro æquo, & juſto pretio. *l. omnes, de in integr. reſt. l. ſi fidejuſſor. in fin. de leg. 3. Inſt. ex quibus cauſ. manu. non lic. §. ſemel.*

§. XII. Finita Miſſa, Delegatus, & duo Miniſtri aſſumunt paramenta alba; & ſi eſt Epiſcopus, Mitram pretioſam; & genuflexi ante Altare cum univerſo Clero, & Populo cantantur Litanias Sanctorum, repetito per Delegatum Verſiculo: *Ut fructus terræ dare*, *&c.* Illiſque finitis, Delegatus ſtans detecto capite, manibus junctis, dicit: *Pater noſter*, *&c.* Additur à Clero in cantu Pſal. 84. *Benedixiſti*, *&c.* quo finito, Delegatus dicit: *Benedices coronæ anni benignitatis tuæ*, *&c.*

32 Poſt Indulgeotias, per quas Animarum reſurrectio ſignificatur, ex Filippin. *Filiat. Spir. c.* 5.
33 fit mutatio paramentorum eodem pacto, quo fit Sabbato Sancto peractis Litaniis.

34 Verſiculus *Ut fructus terræ*, *&c.* repetitur, eò quia Benedictio Agrorum tunc incipit, & circa fructificatiooem illorum principalis intentio eſt: erat enim priùs Terra maledicta, ſpinas, & tribulos producens. Per Benedictionem
verò fœcunditas illi reſtituitur, juxta Benedi- 35
ctionem Jacob à Patre elargitam, *Geneſ.* 27. *Det tibi Deus de rore Cœli, & de pinguedine terræ, abundantiam Frumenti, & Vini.*

Pſalmus 84. adhibendus præſcribitur in hoc 36
caſu, quia in eo de Benedictione terræ ſermo eſt, ac etiam de remiſſione iniquitatis plebis ſuæ, propter quod Terra dabit fructum ſuum.

§. XIII. Poſteà aſſumpto Baculo, ſi eſt Epiſcopus, & cooperto capite dicit Delegatus: *Benedictio Dei*, *&c.*

De Baculo tenendo ab Epiſcopo in ſignum authoritatis jam ſuprà diximus in explicatione Paragraphi 5. Si verò erit Sacerdos ſim-
plex delegatus, de more benedicet, ſemel 37
facieos Crucis ſignum ſuper univerſum locum.

§. XIV.

§.XIV. Si eſt Epiſcopus facit ter ſignum Crucis.

38 Epiſcopalis dignitatis munus eſt trino ductu benedicere, prout docet Cæremoniale Epiſcoporum, & Pontificale Romanum; rationibus & cauſis à Barboſa allegat. *de Ep. p.* 1. *t.* 2.

§.XV. Deinde accepto de manu dignioris de Clero Aquæ benedictæ Aſperſorio, aſpergit verſus quatuor Mundi partes, dicens ſine Cantu, & ſine Pſalmo Antiphonam, *Aſperges me, &c.*

39 Cùm ab Aquæ benedictæ aſperſione verè conficiatur Benedictio, & iſta aſperſio ſit principalis actio in hac formula, ſolemniter decet, ut exequatur: Quapropter Perſona dignior ex Clero eſt, quæ tradit Delegato Aſpergillum eodem modo, quo ingrediente Eccleſiam Epiſcopo, ſeu Cardinali, eadem dignior perſona de Clero eſt, quæ pariter Aſperſorium porrigit.

40 Quinam verò ſit dignior de Clero eſt diſputandum. Ubi Capitulum, ſeu Collegiata non adſit (in quibus de jure unus illorum eſt, qui 41 prima dignitate fulget) erit Parochus, cujus dignitas æquiparatur Epiſcopali per Barboſ. *de poteſt. Paroc. p.* 1. *c.* 9. Si verò Eccleſia non eſſet Parochialis, ille Sacerdos, qui Eccleſiæ illius cu- 42 ſtos eſt, in hoc caſu prior, & dignior debet cenſeri.

43 Si autem eſſet Eccleſia Regularium, non Parochialis, pro digniore ſumendus eſt, qui Conventui illi præſit, nempè aut Abbas, aut Prior, aut Guardianus, vel Rector, vel Præfectus, vel Præpoſitus, ſive quocumque alio titulo nuncupetur, qui caput eſt illius Religioſæ Familiæ, Manriquez *de Præced. & Prælat. per tot.* Si verò Eccleſia Regularium eſſet Parochialis, tunc in hac functione digniorem cenſendum illum ju- 44 dico, qui curam Animarum exercet; quia cùm iſta Benedictio, ſive Abſolutio inter quaſi Parochiales functiones annumerari poſſit, & reſpiciat Populum, & Agros Parochiæ ſubjectos, nulla cadit quæſtio an Parochus in ſua Parochia dignior ſit quibuſcumque aliis ex Clero, cùm omnes ibi quantumvis in dignitate conſtitutos præcedere debeat, & Imperatoribus, atque Regibus æquiparetur, Barboſ. *d. p.* 1. *c.* 9. *n.* 4. 5.

Quatuor Mundi partes aſperguntur: Ad Orien- 45 tem, ad Occidentem, ad Meridiem, & ad Septentrionem; non quia Univerſus Orbis cenſeri debeat illo actu benedictus, ſed ut ad omnes Agros illius loci hæc Benedictio ſe extendat. Quidquid enim in Orbe eſt, in una Mundi parte eſt. Sicque ut nullus iſtorum locorum effugiat ab iſta benedictione, ſingulæ Mundi partes benedicuntur.

§.XVI. Pro Benedictione Populi, operto capite, manibus junctis, dicit: *Pater noſter, &c.*

46 Poſt Abſolutionem debetur etiam peculiaris Benedictio illorum Agrorum incolis: ideò in hoc loco hæc Benedictio ad Populum ſpectat, & fit operto capite, ratione Juriſdictionis benedicentis, ſed junctis manibus, quia cùm à Deo provenire debeat hæc Benedictio, juſtum eſt, ut impetretur humiliori modo, nec meliùs quàm in actu ſupplicantis, Durand. *l.* 4. *c.* 7. Gavant. *t.* 1. *p.* 2. *tit.* 3. *lit. E.*

§.XVII. Tunc Diaconus cantat alta voce: *Humiliate vos ad Apoſtolicam Benedictionem.*

47 Hæc Benedictio Apoſtolica, & Papalis dicitur, quia à Summo Pontifice provenit, ut in diplomate jam ante publicato apparet: quapropter omni humilitate ſuſcipienda eſt: ideò Diaconus eam indicit alta voce, ut totus Populus intelligat, & genuflectat; quemadmodum in Miſſis Ferialibus Quadrageſimæ, poſt Communionem Diaconus ad Populum converſus, dicit *Humiliate capita veſtra Deo;* qui Verſiculus verſus Populum dicitur, quia dimittitur, ex Microlog. c. 46. & Diaconus hoc tempore ad Populum alloquitur, & hæc eſt quaſi altera Benedictio, Gavant. *p.* 2. *tit.* 11.

§.XVIII. Et Delegatus ſtans operto capite, & ſi eſt Epiſcopus, Baculum ſiniſtra tenens manu, benedicit ſemel, & ſi eſt Epiſcopus, ter dicens: *Auctoritate, &c.*

48 Hæc eſt verè Benedictionis pronuntiatio, ac forma in mandato præſcripta: quapropter cùm Delegatus ibi præcipuè perſonam induat Summi Pontificis delegantis, ſignum authoritatis oſtendere debet per capitis cooperitionem, & per Baculum, ſi fuerit Epiſcopus, quia eo tempore conſiderari debet tanquam ſummus Pontifex, ideòque hæc Benedictio in aliquibus locis vocatur Papalis.

In hac Oratione, ſeu formula Benedictionis. 49 primò authoritas Dei exprimitur, ſine cujus nutu nihil fit, quique omnium Benedictionum Author, & largitor eſt: undè Eccleſia in una Collectarum dicere ſolet: *Deus à quo Bona cuncta procedunt, &c.* Inſuper mentio fit Sancto- 50 rum Apoſtolorum Petri, & Pauli, à quibus Apoſtolica Benedictio originem ducit: Et hoc

fit

ſit ad demonſtrandum, ſummos Pontifices, eſſe veros, & legitimos ſucceſsores S. Petri, à quo per Eccleſiam numquam diſſociatur S. Paulus,
51 rationibus à Gavant. allegatis *in Rubr. Miſſal.* Pariter indicatur nomen, & authoritas Papæ, ut appareat omnibus quinam fuerit is, qui benigniter hujus Benedictionis facultatem tradiderit: quod nomen concordare debet cum illo in diplomate conſcripro, etiamſi ille Papa tunc obiiſſet, & alius tempore Benedictionis regnaret, 52
vel Eccleſia eſſet Paſtore deſtituta; eò quia facultas ſemel collata in hoc caſu durat donec expleatur, quando tamen per ſucceſſorem explicitè non revocetur, Barboſ. *de Ep. p. 2. alleg. 22. n. 7.*

§. XIX. Demùm cantetur Hymnus: *Te Deum, &c.* inchoatus à Delegato.

De hoc Hymno aliàs diximus. Cantatur hoc loco, ut Deo gratiæ agantur pro collatis Beneficiis Abſolutionis, & Benedictionis, atque illum inchoat Delegatus, ut per eum expleatur totum opus, à quo initiatum eſt: dignior enim laudandi Deum eſt quacumque alia, lingua Sacerdotalis, Molina *Inſtr. Sacerdot. cap. 7.*

§. XX. Quo finito, Delegatus cantat Orationem pro gratiarum actione, &c. Cantores addunt, *Benedicamus, &c.*

53 Tota actio terminatur hac Oratione, quæ debet à Delegato decantari, eò quia totius Populi Vota piè Deo porrexit, & pro parte Dei, & Eccleſiæ munus Benedictionis elargitus fuit. Convenit igitur, ut ipſe ſit, qui pro omnibus, & omnium nomine Deo agat gratias pro collatis donis.

54 Ad libitum Populi eſt, ut poſt hæc dentur publica ſigna lætitiæ, vel campanarum feſtivo ſonitu, vel alio quocumque honeſto modo, prout Populorum, & Locorum ratio, & conſuetudo ferret. Signa tamen Deo acceptiora erunt Pax, & Animarum in perfecta charitate concordia.

Benedicamus Domino; idem ſignificat ac *Gratias agamus Domino*: non autem quòd Homines benedicant Deo, Sarnell. *Ep. Eccl. T. 7. Ep. 58.*

FORMULÆ
SCRIBENDI IN LIBRIS
Habendis apud Parochos ut infrà notatur,

TITULUS NONAGESIMUS SECUNDUS.

SUMMARIUM.

1 *Libri iſti ordinati ſunt ne pereant memoriæ rerum.*
2 *Sunt ad perpetuam rei memoriam.*
3 *Per omnes Eccleſias uniformis deberet eſſe ſtylus ſcribendi.*
4 *Libri iſti vocantur etiam Matriculæ.*
5 *Libri iſti conſervari debent penes Parochum.*
6 *Deberent eſſe duplicati.*
7 *Parochi qui non cuſtodiunt hos libros, graviter mulctandi.*
8 *Libri iſti probant, etſi non maneant in Archivio.*
9 *Defuncto Parocho cuſtodiri debent ab Oeconomo.*
10 *Monita ad ſubcollectores ſpoliorum.*
11 *Parochi tenentur Fides extrahere ab illis libris.*
12 *Atteſtationes de Vita, & honeſtate puellarum facere debet Parochus.*
13 *Pro atteſtatione an aliquid dandum Parocho?* Comment. ad Rituale
14 *Conſuetudo ſervanda eſt circa hoc.*
15 *Atteſtationes faciendæ ſunt in forma probanti.*
16 *Fides non probat, ſi extracta ſit lite pendente.*
17 *Scripturis informibus fides eſt adhibenda.*
18 *Forma librorum, & cartulatio quomodò authentica dicatur?*
19 *Libri iſti ſtare debent apud Parochum.*
20 *Fons Baptiſmi in Civitatibus non eſt in unaquaque Parochia.*
21 *Probatur ex fide quis baptizatus, & non alius.*
22 *Forma libri Baptiſmalis.*
23 *Poſſunt libri eſſe diverſis characteribus conſcripti.*
24 *Recognitio manus Parochi non eſt neceſſaria.*
25 *Confirmatio poteſt miniſtrari in quacumque Eccleſia.*
26 *Liber Confirmatorum ſufficit ſi cuſtodiatur in Eccleſia Cathedrali.*
27 *Schedulæ habendæ à confirmandis.*

28 *Liber Matrimoniorum habendus à quocumque Parocho.*

29 *Matrimonium non præſumitur contractum niſi ſcriptum reperiatur.*

30 *Nomina Teſtium deſcribi debent.*

31 *Parochi non ſcribentes matrimonia peccant mortaliter.*

32 *Partita unius rei ſcripta in alio libro, an fidem habeat?*

33 *Liber ſtatus Animarum habendus à quocumque Parocho.*

34 *Particularitates familiarum ſcribendæ in hoc libro.*

35 *Omni anno, vel ſaltem omni triennio renovari debet iſte liber.*

36 *Liber mortuorum haberi debet ab omni Parocho.*

37 *Intereſt Parocho ſcribere mortuos ſuos.*

38 *Soli Parocho non incumbit hoc onus.*

39 *Singulæ Eccleſiæ in quibus adſint ſepulchra, conficere debent hunc librum.*

40 *Confraternitates habere debent hunc librum.*

41 *Hoſpitalia ſimiliter notare debent mortuos ſuos.*

42 *Regula tenenda à Parochis in ſcribendis Defunctis.*

43 *Indicari debet Eccleſia, in qua ſepultum fuit cadaver.*

44 *Sufficit ut mors Parocho innoteſcat.*

45 *Sunt qui nullibi ſepeliuntur.*

46 *Documenta publica magiſtratuum eſſe debent.*

47 *Officium Bullettarum pro mortuis conſcribendis.*

48 *Plures eſſe poſſunt libri Defunctorum.*

49 *Perſonæ diſtingui debent per cognomina.*

50 *Quomodo ſcribenda ſunt nomina, & cognomina illorum qui nomen, & cognomen ſimile habent.*

51 *Laudabilis uſus ſcribendi nomina Patris, & Avi.*

1 MULTIS in locis inſtar Rituale Romanum, ut apud Parochos habeantur libri diſtincti, & parati ad notandum in illis quidquid poteſt per relevationem, Parochianos ſuos juvare, ne pereat memoria rerum, quæ in Eccleſia Parochiali evenerunt, & in dies eveniunt circa Sacramenta, vel Sacramentalia, vel alia hujuſmodi.

Jam in Titulo generali *De iis quæ in Sacramentorum adminiſtratione generaliter ſervanda ſunt*, §. *ultimo*: admoniti fuerunt Parochi, ut haberent libros neceſſarios ad officium ſuum, & ſubſequenter in Titulis Sacramentorum, & nonnullorum Sacramentalium denuò repetitum fuit,
2 ut poſt adminiſtrata Sacramenta, & alia hujuſmodi, diligenter fieret in libris adnotatio ad perpetuam rei memoriam.

Nunc tandem in calce Ritualis, expeditis jam omnibus quæ ad Sacramentorum, ſeu Sacramentalium adminiſtrationem expediunt docenda, deſcendit Rituale ad præſcribendas, & deſignandas formulas eorumdem librorum, & modi tenendi in deſcriptione rerum notandarum, ut
3 per omnes Eccleſias uniformis ſit ſtylus, & ordo.

Quapropter antequam ad earumdem formularum deſcriptionem deveniamus, oportet ut ex probatis Doctoribus nonnulla afferamus, quæ maximè influunt ad rectam conſtitutionem, & uſum eorumdem librorum.

Libri iſti vocantur etiam *Matricula* per Barboſ. 4
de Paroc. p. 1. *cap.* 7. *num.* 1. ubi plenè enumerat quot eſſe debeant, & ad quem uſum cuſtoditi, ſubdens ex relatione, ſeu decreto *S. C. Ep. & Reg. ſub die 3. Junii* 1604. non eſſe hujuſmodi libros de poteſtate Parochorum extrahendos, 5
ſed penès illos debere conſervari, dummodò tamen, ſi neceſſarium fuerit, copia pro illorum conſervatione detur: quòd in Diœceſi Mediolan. ſervari ſtatuit S. Carolus, qui duplicatos eoſdem 6
libros fieri decrevit, ad hoc ut, quolibet anno, duplicatum Archivo Eccleſiæ Mediolanenſis traderetur ad perpetuam memoriam. *Act. p.* 3. *in fine*. Facilè enim deperduntur iſti libri, ſi eorum diligens cuſtodia non habeatur; & proindè maximum damnum evenire poteſt Populo. Quare, in Viſitatione, omnes & ſingulos dictos libros exhibendos eſſe Epiſcopo ſtatuit *Prov.* 4. ut exiſtentia, & bona illorum cuſtodia pateat, atque illos Parochos, qui hujuſmodi libros non habuerint, vel malè cuſtodierint, graviter mulctandos eſſe 7
decrevit, *Act. p.* 5. circa quod notat Anaclet. *l.* 2. *Decretal. tit.* 22. §. 5. *n.* 126. hujuſmodi libros optimè probare, quamvis apud Parochum non habeant ſpeciale Archivum; quod tamen utiliſſimum eſſet juxta monita *Concilii Romani*, *tit.* 12. 8
cap. 6. ubi Parochialibus Eccleſiis præcipitur hoc Archivum.

Quapropter defuncto Parocho, vel ad aliam Eccleſiam tranſeunte libri remanere debent ſub cuſtodia OEconomi, donec ſucceſſor electus fuerit, & illi ab eodem OEconomo conſignandi, ut illos adhibere poſſit quando opus fuerit ad uſus aſſignatos. *Act. p.* 1. 9

In quo caſu admonendi ſunt ſubcollectores ſpoliorum, dum ad vacantem Eccleſiam accedunt, Inventariumque rerum ad Eccleſiam pertinentium conficiunt, fructuſque, & redditus intercipiunt in hæreditate remanſos, ne pro uſu expoliandorum redditnum, & fructuum inexactorum, hujuſmodi libros transferant de loco in locum, & ſecum ad domos ſuas aſportent; eò quia in tanta rerum everſione, facilè deperduntur, & oblivioni traduntur: Dumque ſolertia ſubcollectorum quærit quod ſuum eſt, quod ſuum non eſt uſurpat, in damnum Eccleſiæ. Quæ cautela merè idealis non eſt: pluties vidi ego, & cognovi hujuſmodi ſubcollectores officium ſuum tranſcendere, & nimis aviditate (quod ab Eccleſia non toleratur) bona non de juribus ſpoliorum occupare. 10

Igitur dum in vivis ſunt Parochi, hujuſmodi Matriculis, ſeu Libris bonam cuſtodiam adhibere tenentur, ne dum poſſunt ad aliorum manus facilè pervenire, falſeotur, vel oblitterentur; nam quandocumque requiſiti fuerint, tenentur ab illis fides neceſſarias extrahere, vel Matrimo- 11
nii, vel Baptiſmi, vel Mortis, & ſimilium. Barboſa *de Par. p.* 1. *c.* 7. *n.* 19.

Non tamen tam faciles ſe præbere debent ad relevandas, & authenticandas has fides, quando 12
ad uſum aliquem pravum, & illi, de quo ſermo

mo eſt in fide, nocuum, illas inſervire debere, timeri poteſt, oe per hoc Parochi iocurrant in cenſuram illis illatam *à Cong. Ref. Urbis*, apud de Luc. *de credit. & debit. diſc.* 153. & oorat Sera *de Off. locumten. c.* 26. *num.* 12. quem ſequutus fuit Urſaya *t.* 3. *p.* 2. *diſc.* 2. *n.* 39. Nihilominus *S. C. Concilii* ſtat pro exhibitione Atteſtationis Parochialis præcipuè circa vitam, & honeſtatem Puellarum *ſub die* 11. *Januar.* 1721. Urſaya *T.* 4. *p.* 1. *diſc.* 11. *n.* 32. 33.

13 An verò pro revelandis hujuſmodi Atteſtationibus poſſit Parochus accipere mercedem ullam, quæſitum fuit olim apud *S. Cong. Ep. & Regul.* uſque ab anno 1604. atque hæc reſcripſit: *Nihil pro hujuſmodi fide recipi poſſe*, Barboſa verò *l. c.* hoc Decretum interpretando, opinatur, ſtandum

14 eſſe loci conſuetudini; ita ut ſi ſolitum ſit fieri gratis, gratis & ipſe faciet: atque ideò poſſe accipere pro ſua mercede illud, quod in loco ſolitum eſt dari apertiſſimò docet pro tuta Parochorum conſcientia. Verùm Anaclet. *l.* 2. *Decretal. tit.* 22. §. 5. *num.* 128. dum dicit, nihil commodi atque emolumenti provenire Parochis ex hujuſmodi libris, videtur quòd concordet cum opinione illorum, qui cum ſuperallegata Sacræ Congregationis relatione aſſerunt, nullam mercedem Parochum ſperare poſſe.

15 Ad hoc autem, ut Fides in judicio probet, eſt neceſſariò facienda in forma probanti, nempe cum formali tranſcriptione partitæ, de verbo ad verbum, prout jacet, præmittendo verba per Barboſ. *d. l. num.* 31. enunciata, oempe: *Ego N. Parochus Infraſcriptus Eccleſiæ N. de N. fidem facio, qualiter in libro* (Defunctorum, Baptizatorum, &c.) *dictæ Eccleſiæ, fol......* *adeſt ſequens partita, videl. Die, &c. In quorum fidem, &c. Datum, &c. Ego N. &c. de N. Parochus ſupradictus, manu propria, &c.*

Quocumque alio modo facta fides, ſeu Atteſtatio Parochi, quibuſcumque verbis concepta ſit, abſque formali, ut ſupra, tranſcriptione partitæ, non probat. Gregor. *dec.* 359. *num.* 5. Beltramin. *in annot. ad deciſ.* 359. *ejuſdem num.* 9. & fuit dictum *in Tolet. Cappella* 18. *Maji* 1615. coram Pirovano, *& in Æſina Bonorum* 17. *Maji* 1617. coram Andrea Fereotill. *in annot.* ad Buratt. *num.* 5.

Neque probat ſi extracta ſit lite pendente in Rota ſine citatione, & recognitione, quæ tameo oeceſſaria noo erit ſi tempore productionis, noo fuerit de hoc oppoſitum, ut cenſuit *Rota in Romana nullitatis obligationis* 16. *Januar.* 20. coram Duran. *verſ. non obſtat.* 1. Judex enim, 16

parte non opponeote, poteſt adhibere fidem ſcripturis etiam informibus, cùm poſſint quandoque recognoſci. Socin. *in auth. ſi quis in aliquo, num.* 18. & ibi *deciſ. num.* 27. *verſ. Si verò Judex, c. de edendo*, Pute. *dec.* 405. *l.* 1. Rot. *dec.* 487. *part.* 1. *recent.* ex Barboſ. *de Paroc. p.* 1. *c.* 7. *num.* 21. 22. 17

Sciendum eſt inſuper circa bonam cuſtodiam prædictorum librorum, debere eoſdem ad hoc, ut dicantur legaliter retenti, eſſe benè compactos, & cartulatos, nec alium titulum, nec aliquid aliud extraneum ibidem adnotatum habentes, Monacell. *T.* 1. *tit.* 10. *num.* 2. atque ita dicuntur authentici, & plenè probant ea, quæ ad officium Parochi pertinent, ut advertit Pac. Jordan. *Lucubr. t.* 3. *l.* 14. *tit.* 20. *num.* 48. *adden.* ad Pamphil. *dec.* 456. *n.* 7. 8. 9. 18

Quinque igitur libri ſunt, qui Parochiales nuncupantur, de quibus hìc mentio fit: ſed non omnes neceſſe eſt, ut ſint apud Parochos, contra opinionem Monacell. *d. l. n.* 1. nam ipſa Rubrica ſatis apertè loquitur, & aſſignat eos, qui indiſpenſabiliter haberi debent à quolibet Parocho prout infr. 19

§. I. Liber Baptizatorum habeatur in Eccleſiis, in quibus confertur Baptiſma.

20 Quoniam non in quacumque Eccleſia Parochiali (in Civitatibus loquor) non ſemper adeſt fons Baptiſmalis, ſed vel in ſola Cathedrali, vel in paucis aliis, ex Indulto, vel Privilegio, vel conſuetudine; ideò ad habendum iſtum Librum non tenentur omnes Parochi. In Villis verò, & locis Diœceſanis, ut plurimùm omnes Eccleſiæ Parochiales fonte Baptiſmali inſignitæ ſunt: quapropter apud iſtos Parochos iſta obligatio vim ſuam habet.

21 Ex partita hujus Libri ſuperlativè probatur quis baptizatus, & ejus ætas, prout docent Caputaq. *dec.* 614. *n.* 1. *p.* 1. Mandoſ. *ad Reg.* 18. *Cancell. q.* 10. *à num.* 1. & alii quamplurimi allegat. à Barboſ. *de Par. p.* 1. *c.* 7. *num.* 4. *& de Epiſc. p.* 2. *alleg.* 32. *num.* 176. Ubi dicitur, quòd hujuſmodi liber de Baptizatis tenendus eſt, & faciendus à Parocho, in quo nomina, & cognomina ipſorum ſint deſcripta, Parentumque, ſi de legitimo Matrimonio nati ſunt, cum nominibus Patrini, vel Patrinorum, Die, Menſe, & Anno. Fuſc. *de Viſit. l.* 2. *c.* 3. *num.* 24.

22 Quo verò ad formam hujus libri, ſatis laudabile Decretum Synodale Epiſcopi Taurinen. affert *Comment. ad Ritnale.*

Durand. in una Taurinen. Profeſſionis 1. *Junii* 1629. *quæ eſt* 207. *inter ejus deciſiones à Sciamanna collect. pag.* 359. (circa quam valdè errat in ea allegauda, Barboſa *de Par. p.* 1. *c.* 7. *num.* 4.) ubi ſtatuitur *ſub num.* 5. quòd debeat eſſe foliorum ad minus centum, hœdina charta coopertus, candida, & ſine macula, & auro in ſuis extremitatibus delineatus, cordulis ſericeis rubei coloris, ad claudendum munitus, & in ea recta verborum formula deſcribi poſſit annus, menſis, &c. Baptizati. Hæc verò tam culta facies externa non eſt de ſubſtantia, ſed potiùs pertinet ad inſtructionem Parochi, ut ſic ornatus Liber faciliùs cuſtodiatur, difficiliùſque deperdi poſſit, ut DD. de Rota dixerunt in eadem *deciſ. num.* 5. quæ tota ex gratia videnda eſt, cùm in ſe multa ad præſens argumentum ſatis utilia contineat.

Nec obſtat, quòd Liber reperiatur diverſis characteribus deſcriptus, quia Parochus noo idem ſemper eſt, nec idem ſemper eſt qui baptizat; ſed quandoque, & frequenter Cappellani, qui ſunt amovibiles, & noo perpetui, munus baptizandi ſibi adſciſcunt ad ſublevandum Parochum à labore. Unde re- 23

24 cognitio manus Parochi qui ſcripſit in tali Libro
non eſt neceſsaria, conſtito de Libri identitate,
Dec. *d. num.* 12. & *num.* 14. Quòd autem in eo
non reperiantur deſcripti quidam, qui probantur
nati de eodem anno, non debet redundare
in præjudicium deſcriptorum, quia potuerunt
baptizari alibi.

Præ omnibus attendendum eſt Decretum Conc.
Trid. *ſeſs.* 24. *de reform. matrim. c.* 2. per quod
Parochis imponitur obligatio conficiendi, & retinendi
hujuſmodi Librum, Genua *de ſcript. priv.
l.* 5. *tit. de Scriptur. Pleban. q.* 1. *num.* 3. & 4.
Duran. *deciſ.* 18. *Romana nullitatis obligat.* 1626.
num. 22.

§.II. Liber Confirmatorum habeatur in Eccleſiis, in quibus confertur Chriſma.

25 Confirmationis Sacramentum poteſt ab Epiſcopo
miniſtrari in quacumque Eccleſia ſuæ Diœceſi,
ideoque difficile eſt præſcribere, ut in omnibus
Eccleſiis retineatur liber Confirmatorum:
nihilominus ſi loquimur de Eccleſiis Civitatum,
26 ſufficit, ut iſte liber cuſtodiatur in Archivo Eccleſiæ
Cathedralis, Poſsevin. *de Off. Curat. c.* 12.
num. 43. Pro Eccleſiis verò Diœceſis, ſeu ruralibus
regulam ſatis claram præſtat Barboſ. *de Par.
p.* 1. *c.* 7. *n.* 16.

In hoc autem Libro deſcribi debent nomina,
& cognomina Confirmatorum, Patrum, & Matrum,
necnon Parochiæ in qua degunt: item Patrinorum,
ſeu Matrinarum, & ipſius Epiſcopi
miniſtrantis: tum dies, menſis, & annus, & Titulus
ipſius Eccleſiæ, in qua Chriſma fuit adminiſtratum.

Ad hoc ut iſta adnotatio facilè ſuccedat, nec 27
in perſonarum tumultu, occaſione Confirmationis,
aliquis obliviſcatur ſe conſtituendi ad regeſtum
apud Parochum, uſus laudabilis eſt, ut
confirmandi ſecum habeant ſchedulam, ad hoc
typis impreſsam, cum eorum nominibus, Patrinorum,
ſeu Matrinarum, & Parochiæ, manu deſcriptis,
quæ ſchedulæ à Clerico, ſeu alio miniſtro
collectæ in actu Confirmationis de manu
confirmati, tradantur Parocho, qui illas alphabeticè
deſcribat in libro parato ad hoc officium:
qui mos ſatis laudabilis eſt, quin hoc pacto nullus
ab hac deſcriptione ſubtrahitur.

§.III. Liber Matrimoniorum, &c.

Hic Liber à quolibet Parocho habendus eſt,
28 cùm ſit unus ex tribus definitis à Rituali: circa
quem nonnulla advertenda ſunt: Et primò. Neceſſarium
eſt hunc Librum penès Parochum haberi
indiſpenſabiliter, prout decernit Conc. Trid.
Seſs. 24. *de Ref. Matrim. c.* 1. *verſ. habeat Parochus*;
ut ſi dubietas aliqua contingat, poſſit fi-
29 dem de contracto Matrimonio præſtare: non
præſumitur enim contractum Matrimonium quando
non repetitur in Libro adnotatum, Urſaya
T. 1. *p.* 2. *d.* 1. *num.* 39. qui liber in hac parte
ſuperlativam probationem facit ex adduct. per Gratian.
diſc. 481. *num.* 8. & Rot. coram Cavaler.
dec. 444. *num.* 1. unde & nomina teſtium, &
30 locum contractus deſcribere debet, Barboſ. *de
Par. p.* 1. *c.* 7. *n.* 6. 7. 8. 9. ex quo libro probari
Matrimonium tenet Cancell. Gallia. *conſ.* 15. *n.* 3.
Genua *q.* 6. *l.* 5. & alii; cùm Parocho deponenti de
pertinentiis ad ſuum officium credatur, Menoch.
de Arbitr. c. 99. *n.* 3. Surd. *dec.* 70. *n.* 13. Gratian.
in terminis *diſcept. t.* 4. *diſc.* 653. *num.* 60.
Nomina verò teſtium, & locus contractus deſcribi
debent in fine, quia cùm hæc ad ſolemnitatem
Sacramenti pertineant propter finem neceſſarium
vitandi lites, obligari ſub mortali, tenent
Sanch. *de Matr. l.* 3. *diſp.* 15. *num.* 22. Reginald.
Prax. for. Pœn. l. 31. *num.* 242. *v. ult.* Gutier.
de Matrim. cap. 60. *num.* 9. & alii apud Barboſ.
l. c. num. 8. qui formulam tradit, de qua infrà
in formulis ſermo habebitur.

Adnotationem verò Teſtium nullatenus neceſſariam,
minùſque validitati Matrimonii nocentem
illius omiſſionem vult Urſaya *T.* 1. *p.* 2. *diſc.* 1.
num. 10. Ex quo Parochi negligentia contrahentibus
præjudicare non valet; ut cumulatis antiquioribus,
firmavit Rota cor. Orthobon. *dec.* 251.
num. 36. Ubi, quòd Concilium Tridentinum diſponens,
quòd Parochus retineat librum, in quo
Matrimonia debeant adnotari, non progreditur
ulteriùs illa invalidando ex defectu adnotationis.
Nihilominus multùm confert juncta cum aliis
circumſtantiis ad Matrimonii comprobationem
per ea quæ obſervant adducti per Cavalcan. *de
Teſtib. p.* 3. *num.* 243. ab Urſaya ibi allegat. ubi
quòd fruſtrà Concilium Trid. onus impoſuiſſet Parochis
deſcribendi Matrimonia in eorum libris,
niſi fidem facerent.

Quòd ſi in caſu revelationis fidei, Teſtes
mortui eſſent, & ſimul Parochus, qui partitam
deſcripſit in libro, adhuc per fidem relevatam
plenè probatur Matrimonium abſque aliis probationibus,
ut benè reſolvunt cum Barboſa *d. l.
num.* 10. Cavalcan. Maſcard. Sanch. & alii.
Ratio autem eſt, quia in hoc Parochi fides, atque
illibata cuſtodia fuit electa à Sacroſancto Concilio,
Bellet. *diſq. Cler. p.* 1. *tit. de Cler. teſt.* §. 1.
num. 9. Maſcard. *de probat. concl.* 672. *num.* 18.
& alii apud Barboſ. *de Ep. p.* 2. *alleg.* 32. *numer.* 175.

Sciant ulteriùs Parochi, quòd ſi Matrimo- 31
nium contractum in libro non deſcripſerint, in
peccatum mortale incidunt, quia ſpernunt præceptum
Concilii in re gravi, ut pluries firmavit
Rota *dec.* 233. *num.* 11. *p.* 10. *dec.* 445. *p.* 13.
& *dec.* 44. *num.* 29. *recent.* & coram Dunozet.
Jun. *dec.* 896. *num.* 3. Monacell. *T.* 1. *tit.* 1*n.
for.* 8. *num.* 7. unde ſi in viſitatione Epiſcopus
inveniat eos in hoc deficere, corripiat, & puniat.

Quæſita fide, annis elapſis, de Matrimonio 32
inter duas ſpectatæ famæ Perſonas, à qua arduæ
litis dependebat deciſio, non fuit inventa in libro
conſueto Parochiali Matrimoniorum deſcripta partita
adeò neceſſaria. Diu moratum fuit in hac

inda-

indagine, quæ eo obſcurior erat, quia Parochus, per quem deſcribi debuerat illa partita, jam è vivis deceſſerat. Tandem, Deo favente, tunc quando minùs ſperabatur, & Judex in calculo ferendæ ſententiæ jam erat, inventa fuit Partita fideliter, & diligenter deſcripta in libro Mortuorum ejuſdem Parochiæ: cùmque nihil aliud ejus valori objiceretur, niſi æquivocatio libri, cùm regulariter in libro Defunctorum non deſcribantur niſi mortui in illa Parochia, non verò Matrimonia, Pars quæ contra fidem iſtabat, recurſum habuit pro conſilio, & voto ad D. Dominicum Catelanum, tunc Cardinalis de Verme Epiſcopi Ferrarien. Vicarium Generalem, ac deinde meritò Termularum Epiſcopum laudatæ memoriæ; qui caſu diligenter examinato, inſpectaque oculariter partita, & Libris tum Matrimoniorum, tum Defunctorum conſideratis, æquivocationem hanc declaravit, nihil officere validitati, & robori ejus, quia non doloſa erat, ſed tantùm materialis; & verè dici poterat, talem Partitam deſcriptam fuiſse in Libris Parochialibus, licèt liber ille, per accidens, non eſset ad Matrimonia deſtinatus. Itaque canonizata fuit hæc Fides, & relevata ad producendum in Proceſsu favore Partis, pro qua inquiſita fuerat.

§. IV. Liber ſtatus Animarum.

33 Et hic quoque liber habendus eſt à quocumque Parocho, prout Rituale præcipit, Concilium enim Tridentinum *Seſs. 24. de Ref. cap.* 1. docet debere Præfectos Curæ Animarum Oves ſuas agnoſcere non ſolùm in genere, ſed & in ſpecie per familias ſingulas, & in individuo Perſonas quaslibet, earumque ætatem, & qualitates, ut poſſint ipſimet, vel ſi opus fuerit, Ordinarii locorum, neceſsaria ad ſalutem ſingulorum, opportunè ſubminiſtrare, Barboſ. de *Pot. Par. p.* 1. *c.* 7. *n.* 1. Nec faciliùs hoc fieri poteſt, quàm hunc librum
34 componendo ad præſcriptum Ritualis. Ibi Familiæ, & Perſonæ ſubditorum cum ætatis nota, & Sacramentorum præſertim ad ſalutem neceſsariorum receptione, & alia hujuſmodi deſcribi debent.

35 Pro recto uſu hujus libri admonet Monacell. *d. T.* 1. *tit.* 10. §. 1. ut ſi non ſingulis annis, ſaltem omni triennio renovetur, quia probabiliter cenſetur quocumque triennio, vel per mutationem loci, vel per augmentum, vel decrementum Familiæ, renovari ſtatum ſubditorum illius Parochiæ.

§. V. Liber defunctorum habeatur etiam in omnibus Eccleſiis, in quibus Defuncti ſepeliuntur.

36 Eadem ratione, qua deſcribi debent à Parocho qui naſcuntur, & baptizantur, adnotari debent etiam qui moriuntur; illi enim adnotanti mortem Parochiani creditur, quia ad illum & opus ſepeliendi Defunctos ſuæ Parochiæ, & hujuſmodi adnotatio ſpectat, ut per Barboſ. *de poteſt. Epiſc. p.* 1. *cap.* 7. *num.* 13. qui plures Doctores ejuſdem ſententiæ affert. Quòd verò ex hac partita probetur mors, & ſepultura alicujus tradit Menoch. de *præſumpt. l.* 1. *præſ.* 51. *num.* 53. cum aliis multis.

37 Quapropter attendenda eſt Concluſio Samuelis de *Sepult. tit.* 1. *contr.* 6. *concl.* 3. Parochum intereſse ſcribere diem mortis, ac ſepulturæ ſui Parochiani: ad id enim habere debet librum paratum, ubi cum omni ſinceritate, ac fidelitate procedere, & incedere debet, ſine dolo, & fraude.

38 Sed onus hoc Defunctos ſcribendi ſoli Parocho non incumbit; unaquæque Eccleſia, ſi non jus, ſaltem conſuetudinem habet tumulandi Cadavera: quapropter ſingulæ Eccleſiæ, in quibus
39 humanum cadaver aliquod ſepelitur, hunc librum habere debent, in quo fideliter adnotentur Defuncti: nam etiam iſtis, fides in judicio adhibetur, Rota in *Elven. Heremitorii 7. Febr.* 1631. coram Merlino, ubi fuit dictum, quòd circa mortem alicujus, credendum eſt libro Societatis,
40 ſi Confraternitas habet pro inſtituto hoc officium generale ſepeliendi mortuos; & quòd credatur Scribis deputatis à Confraternitatibus in Regno Luſitaniæ conſuluit Valaſc. *conſ.* 10. *n.* 1. *p.* 1. quem refert Perez de Lara *de Capellan. & Anniverſar. l.* 2. *c.* 4. *n.* 91. *&* 93. Eſcobar. *de purit. & nobil. proban. p.* 1. *q.* 6. §. 1. *n.* 30.
41 Prout etiam ex Libro Hoſpitalis, cui conſuevit fides adhiberi, probari mortem affirmat Surd. *Conſ.* 350. *num.* 36. Barboſ. *de Par. p.* 1. *c.* 7. *num.* 13. 14. *&* 15.

42 Regula tutior à Parochis tenenda erit hæc. Quicumque ſit qui moriatur, procul dubio alicujus Parochiæ ſubditus eſt, quamvis in Eccleſia Parochiali non ſepeliatur: cùmque ſuorum ſubditorum debeat Parochus curam habere donec tales fuerint ſeu ſuper terram ſuperſtites, ultimus actus hujus juriſdictionis per ſepulturam (in quocumque loco fuit) concludi debet. Non ne illum in *Libro ſtatus Animarum*, vivum deſcripſit? non ne in libro Matrimonii, ſi ſub illo conjugatus fuerit? non ne Sacramenta illi miniſtravit? quæ ratio igitur impedit, ut illum in libro mortuorum non deſcribat, licèt in Eccleſia aliena ſepeliatur? Ejus præſentia certè non defuit in funere aſſociando, cùm jus illi competat concomitandi Cadaver quamvis deferatur ad alienam Eccleſiam: ergo teſtimonium præſtare poteſt de ejus morte, funere, & ſepultura: Quapropter in libro adnotabit quoſcumque defunctos in ſua Parochia, quamvis in ea ſepulchri honore deſtituti fuerint, cum hac tamen advertentia (ut in explicatione formulæ notabimus) indicandi Eccleſiam, in qua tale Cadaver humatum fuit. Definitio itaque Barboſæ *l. c.* non eſt tuta: dum enim dicit: notandos eſſe in Libro Parochiali Defunctos in Parochia ſua ſepultos, jus Parochi limitat, quando hoc quoad funus, ad quaſcumque Eccleſias extenditur.

Nec obſtat, quòd verè Parochus ocularis teſtis

non

non fueris humationis, quia in aſſociatioe Ca-
44 daverum ad Eccleſiam Regularium Sepulturæ non
aſſiſtis; teſtimonium enim Parochi ſit de morte,
non de ſepultura, & mors illi manifeſta eſt pluri-
bus modis, ſed præcipuè ob aſſociationem Cada-
veris. Sepultura eſt quid conſecutivum morti;
mors eſt certa; ſepultura verò incerta, & con-
ſtat de morte donec videatur reviviſcentia, Pi-
gnatell. *T. 4. conſ. 16. num. 5.* Ultraquamquòd
Fides de ſepultura non ſemper fieri poteſt, cor-
45 pora enim non ſemper ſepulturæ traduntur, ut
videre eſt in ſupplicio damnatis, & diſſectis, in
incendio combuſtis, in mari, ſeu fluminibus
demerſis, vel pulvere tormentario diſcerptis, nec-
non ſimili modo enecatis, qui generaliter loquen-
do, nullum habent ſepulchrum, vel incertum,
vel multiplex. E contra fides de morte ſem-
per fieri poteſt, quia mors certa eſt, nec evita-
ri poteſt, & ſufficit, ut Parocho evidenter con-
ſtet, aliquem expiraſſe animam, ut legalem &
authenticam fidem præſtare poſſit.
46 Præter Parochos, & aliarum Eccleſiarum Cu-
ſtodes, in quibus humantur Cadavera, fides
revelari poteſt ex publicis documentis. Unaquæ-
que enim Civitas de more, Officiales deputa-
tos habere ſolet, qui Regeſtum fidele teneant
Defunctorum totius Civitatis. Certè hìc Ferrariæ
per magnum Centumvirale Conſilium quolibet an-
no eligitur, ac deputatur unus Notarius ad of- 47.
ficium Bullettarum nuncupatus; qui librum De-
functorum in toto illo regiminis ſui anno con-
ficiat, juxta notulas ſibi per Libitinarios, quali-
bet hebdomada traditas, ſtatuto ſtipendio unius
obuli pro quocumque Defuncto, qui obulus in
conſuetis Taxis funeralibus locum habet. Iſto-
rum Notariorum officium eſt, non tantùm re-
giſtrare nomina Defunctorum, ſed libros anno-
rum præteritorum ſibi traditos cuſtodire, atque
ab illis relevare quando opus fuerit fides au-
thenticas, quæ in judicio producuntur, & ſuum
valorem habent, tamquam ſi à Parochis exara-
tæ eſſent: & tamen nemo iſtorum Notariorum
teſtis fuit mortis illius Defuncti, de quo rele-
vantur atteſtationes, & documenta.
Sed ut ad Parochos redeamus, Libri De- 48
functorum plures eſſe poſſunt arbitrio Paro-
chi, nempe unus pro mortuis morte natura-
li, alter pro interemptis, alter pro ſubita
morte correptis, ut notat Monacell. *d. l.* Sed
magni incommodi eſſet hæc regula, cùm
per unicum librum ſatis fieri poſſit Univer-
ſis.

§. VI. Advertat in primis Parochus, ut in Libris tam Baptizatorum, & Confirmatorum, quàm Matrimoniorum, & Defunctorum exprimat ſemper non ſolùm nomen Perſonarum, quæ ibi nominantur, ſed etiam familiam.

49 Diſtinctior communior Perſonarum eſt per co-
gnomina, quæ præſtant id quod ſufficit, ut facilè
dignoſcatur Perſona, de qua agitur, & evitentur
æquivocationes. Ubi advertendum eſt, quòd ſi
duo, vel plures Perſonæ reperiantur in uno lò-
co quæ ejuſdem nominis, & cognominis ſint,
50 prout ſæpè accidit in Civitatibus populoſis: tunc
inveniendus eſt à Parocho modus, ut unus di-
ſtinguatur ab alio, nempè nobilitas, vel igno-
bilitas conditionis, exercitium, ſeu ars, Via,
& ſitus Domus ſuæ, perſonales inſpectiones, di-
gnitates, nomen Patris, Avi, & alia inſervire
poſſunt ad illos diſtinguendos.
Optima demum regula illa eſt nonnullarum 51
nationum, quæ nomen alicujus indicando, nun-
quam prætermittunt nomen Patris, Avi, &
Abavi, quaſi librum generationis ejuſdem per-
currentes, hoc pacto, verbi gr. Titius Filius
Sempronii, olim Caji, qui fuit olim Seji; &
ſic generationes iſtas enumerando non confun-
duntur Perſonæ, licèt eodem nomine, & co-
gnomine appellentur.

F O R M A
DESCRIBENDI BAPTIZATOS
In primo Libro,

TITULUS NONAGESIMUS TERTIUS.

S U M M A R I U M.

1 *Formula communis.*
2 *Formula reſtrictior.*
3 *Quæ in una Formula reſtringi debeant?*
4 *Ille qui Baptizat, debet indicari.*
5 *Dies nativitatis exprimi debet.*
6 *Ad quid inſerviat iſta adnotatio?*
7 *Parochi cautè ſe gerant in deſcribendis natis ex incertis Parentibus.*
8 *Nomen matris certæ ſcribendum.*
9 *Parochi non eſt judicare de legitimitate Prolis.*
10 *Expoſiti poſſunt eſſe legitimi.*
11 *Schedulæ appenſæ collo Infantibus non ſunt attendendæ.*
12 *Non obſtantibus ſchedulis Infantes baptizandi ſub conditione.*
13 *Baptizati ab Obſtetricibus notandi ſunt.*
14 *Expleta Cæremonia notari debent.*

15 No-

15 *Nomen eſt imponendum à Parocho, non ab Obſtetrice.*
16 *Quicumque ſit qui baptizet, etiamſi Epiſcopus, notandus.*
17 *Principum filii licèt non baptizentur in Eccleſia, notari debent.*
18 *Baptizati ſub conditione adnotandi.*
19 *Obſtetrices debent priùs approbari, & examinari circa Baptiſmum.*
20 *Formul. ſcribendi in libros Neophytos Baptiz.*
21 *Omnes circumſtantiæ apponendæ ſunt.*

1 RESTRICTIOREM Formulam hujus deſcriptionis tradit Monacell. *T. 1. tit. 10. for. 1.*
Sed hæc à Rituali præſcripta eſt tutior, & in judicio fidem facit, Rota coram Duran. *in Taurinen. Profeſſionis. dec. 207.* Compendioſitas ve- 2
rò Monacelli provenit ex multiplicitate formularum ab hac unica Ritualis Romani extractarum: nam præter formulam deſcriptionis Natorum, & Baptizatorum, tradit illam nati ex Parentibus incertis; illam pro Baptizatis Domi ob periculum imminens mortis, illam ſupplementi cæremonia- 3
rum, & denique illam adhibendam in caſu quo Infans dubiè fuerit baptizatus, ſeu dubitetur de validitate collati Baptiſmi: quæ tamen varietates formularum utiles ſunt, & adhibendæ in ſuis caſibus.

§. I. Anno Domini .... Die ... Menſis .... Ego N. Parochus hujus Eccleſiæ S. N. Civitatis, vel Loci N. Baptizavi Infantem, Die .... Natum, vel natam ex N. & N. Conjugibus hujus, vel Parochiæ S. N. & ex tali Patria, vel familia. Cui impoſitum eſt nomen N. Patrini fuerunt. N. Filius N. ex Parochia, ſeu loco N. & N. Conjux N. Filia N. ex Parochia, ſeu loco N.

4 *Ego N. Parochus &c.* Hæc eadem Rubrica, ut infrà, limitatur ſi Parochus non ſit qui baptizet, ſed Capellanus, vel alius Sacerdos de conſenſu Parochi. Tunc nomen Baptizantis exprimi debet, ut veritas omninò eluceat in teſtimonio faciendo.

Die .... natum, &c. Dies nativitatis, quatenus ſciri poſſit, exprimi debet: ſi verò non in- 5
noteſcat, erit reticendus. Inſervit autem hæc
ſpecialis diei indicatio ad probandam ætatem in 6
illis, qui Baptiſmum protraxerunt per dies, & menſes. Narbona *de Ætate, l. 2. c. 2.*

§. II. Si Infans non fuerit ex legitimo Matrimonio natus, nomen ſaltem alterius Parentis, de quo conſtat, ſcribatur (omnis tamen Infamiæ vitetur occaſio.) Si verò de neutro conſtat, ita ſcribatur: *Baptizavi infantem, cujus Parentes ignorantur, &c.*

7 Prudentia Parochi in hoc valdè eminere videbitur ſi in notandis, ſeu deſcribendis Baptizatis, ſed natis ex Parentibus incertis, cautè ſe geſſerit, ita ut nemini infamiam intulerit. Quando verò unus ex Parentibus inſtet, ut ſcribatur nomen vel Patris, vel Matris, advertere debet Parochus, ne hoc fiat ſubdolè, & malitiosè, ad hoc ut tractu temporis, qui teſtimonium relevaverit, fidem habeat de eo, quod non fuit. Regula itaque certa erit ſcribere no-
8 men Matris, ſi certò ſciatur, non verò Patris, quia hoc eſt difficilis probationis etiam in Conjugatis, multò minùs in ſolutis: Ad ſummum adnotare poterit nomen Patris cum clauſula, (*ut dicitur, ut ajunt, ut relatum fuit, ut inſteterunt ſcribi,*) nuſquam tamen hoc fiat ſi ex conjugatis natus ſit Infans, quamvis ſuſpicio etiam gravis adeſſet: imò etiam ſi cauſa deducta eſſet ad forum contentioſum, quia Paro-
chi, ſeu Baptizantis non eſt judicare de ille- 9
gitimitate Prolis, ut communiter docent Doctores.

§. III. Si expoſitus ſit infans, exprimatur quo die, ubi, & à quo repertus: & quot dierum veriſimiliter ſit, & baptizetur ſub conditione, ſi ignoratur fuiſſe baptizatum.

10 Non omnes expoſiti ſunt illegitimi, ſed derelicti dicuntur; ideò quamvis non conſtet de eorum Parentibus, attamen legitimi eſſe poſſunt. Iſti abſolutè, & abſque ulla conditione baptizandi ſunt, quoties eſt omnimoda ignorantia de ſibi collato Baptiſmo, nec ulla datur in oppoſi-
11 tum certa conjectura. Si verò haberent appenſam collo, vel in alia corporis parte ſchedulam, in qua eſſet ſcriptum recepiſſe Baptiſmum, tunc ſub conditione baptizari debent, quia ſchedula poteſt eſſe teſtimonium illuſo-
rium ab aliquo Fidei Chriſtianæ hoſte addu- 12
ctum, ut communiter diſtinguunt DD. relati à Ronaguer. *ad Synod. Gerund. l. 3. tit. 18. cap. 7. à 9.* Monacell. *T. 1. titul. 10. for. 3. numer. 3.*

§. IV. Si infans Domi ob imminens mortis periculum baptizatus ſit, tunc ita ſcribatur:

Anno ... Die .... Menſis .... Natus eſt N. Filius N. Conjugum, &c.

ut ſu-

ut ſuprà, &c. quem, ob imminens mortis periculum, in Domo ritè baptizavit N. Obſtetrix probata; vel N. Filius N. ut mihi retulit N.

13 Iſta deſcripto facienda erit à Parocho unicè in caſu, quo Infans, qui domi baptizatus fuit, ob imminens periculum mortis, ideio periculum
14 evàſerit: oam ſi poſt Baptiſmum domi datum, mortuus fuerit, nulla de eo fit mentio à Parocho, quia nullam partem in eo habuit, licèt Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradatur. Contrariam opinionem verò ſuſtinet Monacell. *d. l. num.* 3. §. *ſi infans*, *&c.* ante *form.* 4. quæ in hoc caſu ſuſtineri nequit, niſi dictus Author intelligat, ſcribendum eſſe hunc Baptiſmum privatum tunc, cùm ſcribit in libro mortuorum mortem, & ſepulturam Infantis.

Si verò mortis periculum poſt collatum Baptiſmum evaſerit, tunc pro expleodis Sacris Cæremoniis, Infans deferendus eſt ad Eccleſiam, prout notavimus in *Tit. de Bapt.* & iſtud cæremoniarum ſuplementum erit notandum in libro, formula ſequenti.

§. V. Si ſupervixerit Infans, & adhibitæ ſint in Eccleſia Sacræ cæremoniæ, ita addatur:

Die .... Ejuſdem mentis, ad Eccleſiam portatus eſt Infans prædictus, ipſique ego Parochus Sacras Cæremonias, & preces adhibui, & N. Nomen impoſui.

15 Hinc patet, Nomen imponendum eſſe Infanti à Parocho baptizante, ooo verò ab Obſtetrice, vel alia perſona, quæ Infantem baptizaverit in privato loco, ob periculum imminens, quia in illo periculo de ſalute Animæ quærendum eſt, non verò de nomine Infantis, cui Eccleſia pia Mater debet nomen imponere. Si verò detur in Baptizante talis ignorantia, vel inadvertentia, ut cum Baptiſmo, nomen quoque imponatur Infanti; iſtud nomen erit à Parocho bapeizante in faciem Eeeleſiæ confirmandum, quia Parochus ſequi debet voluntatem Parentum, ſeu deferentium Infantem ad Fontem, quando id poſtulent, & nomen ſit verè ab Eccleſia approbatum.

§. VI. Si fortè non Parochus, ſed alius baptizaverit, id exprimatur.

Præter Parochum, ſeu ejus Capellanum, dari poteſt, ut miniſtretur Baptiſmus ab Epiſcopo, vel à dignitate Capitulari; & in hoc caſu iſta ſpecia-
16 litas eſt io libro notanda ad legalitatem ipſius, etiamſi Baptiſmus oon conficeretur in Eccleſia, ſed in Domo, ſeu Palatio Principis, prout dictum fuit in *Titulo de Sacramento Baptiſmi*, §. 3. ubi excipiuntur ab obligatione adeundi Parochiam Regum, & Magnorum Principum Filii. Tunc quamvis Parochus noo ſit Baptiſmi miniſtrator, 17
attamen eſſe debet præſens, ot omnia videat, quæ in libro Parochiali notanda ſunt.

§. VII. Si fuerit baptizatus ſub conditione, *Si non es baptizatus*, id pariter exprimatur.

18 Quando dubitatur de validitate Baptiſmi, utpotè quia Obſtetrix, vel alius baptizans in periculo Mortis, poſtea examinatus, rectè formam non callere repertus eſt, quia aqua elementaris, qua uſus fuit, dubia erat, aut ex alia ſimili cauſa, tunc erit Infans rebaptizandus ſub conditione, & in partita libri appooendum erit, quòd in examine diligenter habito Baptizantis ſuper forma, & modo Baptiſmi per eum collati dubitatum fuit de illius validitate, atque ideò rebaptizatus fuit Infans ſub conditione: *ſi validè non es baptizatus*, *&c.*

19 Dicitur in formula: *ab Obſtetrice approbata*, ut intelligat Parochus quòd nulla fœmina exercere debet munus obſtetricis, antequam ſit benè inſtructa per eum circa materiam, & formam hujus Sacramenti, & ab Epiſcopo approbata, prout monet D. Carolus *Prov.* 5. & Gavant. *Man. Epiſc. verb. Baptiſmus*, *num.* 16. quod tradunt communiter Doctores, quos refert Romaguer. *ad Synod. Gerund. lib.* 3. *tit.* 18. *cap.* 2. *numer.* 18.

Inſuper additur expreſſio, ſeu enunciatio imminentis periculi mortis, ad demonſtrandum, quòd ſecluſa neceſſitate, & periculo, in collatione Baptiſmi adhibendæ ſunt ſolemnitates ab Eccleſia præſcriptæ; aliàs baptizans abſque illis graviter peccaret, Monacell. *d. for.* 6. *n.* 6.

Rituale Romanum non affert formulam deſcriptionis Neophytorum baptizatorum, qui ab Hebraiſmo, ſeu ab Infidelitate, ad gremium Eccleſiæ ſe conferunt, & tamen iſta formula debet eſſe ſpecialis, & diſtincta ab aliis ſuprà deſcriptis; ut jam dictum fuit in *Titulo Baptiſmi Adultorum*, §. 47. ℣. *Remanet*.

Hujuſmodi eſt illa quam adhibet Eccleſia Ca- 20
thedralis Ferrariæ, in qua frequenter intra annum baptizantur Judæi, & Infideles ad Catholicam fidem converſi. Hanc afferam ad publicam utilitatem, prout ſequitur.

Reverendiſſimus N. N. (Hic ponatur nomen, & dignitas illius Perſonæ in dignitate conſtitutæ, quæ Adultum baptizavit.)

Si verò fuerit Curatus, ſcribatur hoc pacto.

Ego N. N. Curatus, *&c. Exorcizavi*, *Catechizavi*, *& ſolemniter Baptizavi N. N. Hebræum de Ghetto*, vel *talis Civitatis*, (vel illius nationis infidelis, de qua eſt) *Filium N. N. & N.*

& N. N. Conjugum; in Hebraiſmo. ſeu inter Turcas. vel alios Infideles *commorantem; cui impoſitum fuit nomen N. Patrini fuere N. N. & N. N. quorum unus donavit illi cognomentum de N. &c. Ego. &c.*

In quibuſcumque tandem formulis Parochus circumſtantias omnes ſuprà notatas per totum hunc Titulum apponere non renuat, quia ſæpè in probanda identitate Perſonæ in ſucceſſionibus, & aliis caſibus maximè proſunt. 21

F O R M A

DESCRIBENDI CONFIRMATOS

In ſecundo Libro,

TITULUS NONAGESIMUS QUARTUS.

S U M M A R I U M.

1 *Occaſione Viſitationis fieri debet ab Epiſcopo Confirmatio.*
2 *Ætas confirmati deſcribenda.*
3 *Solemnitas Pontificalis notanda.*
4 *Mares à Fœminis ſeparatim deſcribantur alphabeticè.*
5 *Quomodo Illegitimi Confirmati notandi ſint.*

SEQUITUR Liber ad deſcribendos Confirmatos, qui tamen, ut diximus, non à quovis Parocho habendus eſt, ſed ab illis tantummodò, in quorum Eccleſia miniſtratum fuit hoc Sacramentum ab Epiſcopo, Formula eſt hujuſmodi.

§. I. Anno .... Die ... Menſis .... Qui fuit Dies .... N. Filius N. & N. Conjugum. Vel N. Filia N. *Si fuerit nupta addatur* Uxor N. Sacramentum Confirmationis accepit à Reverendiſſimo, vel Eminentiſſimo D. N. Epiſcopo N. in Eccleſia S. N. Civitatis N. vel loci N. Compater fuit N. Filius N. Parochiæ S. N. Civitatis, vel loci N.

1 Pariter in hac forma Monacellus *dict. l. formul.* 7. addit nonnulla ad majorem explicationem Collationis hujus Sacramenti. Et primò: *Occaſione Viſitationis*. Et hoc ut recordetur Epiſcopus, quod, ne ſubditi graventur, conveniens eſt, ut hoc Sacramentum miniſtrentur occaſione Viſitationis locorum Diœceſis.

2 Inſuper ætatem Confirmati deſcribendam eſſe dicit, ut notum ſit qua ætate tale Sacramentum ſuſceperit, & an fuerit compos mentis, ut memoriæ retineat collationem ejuſdem.

3 Addit etiam circa Epiſcopum, quòd fuerit Pontificaliter indutus, ut ſolemnitas appareat, qua celebratum fuit hoc Sacramentum, de quo vide Pontificale Romanum.

§. II. Marium deſcriptio in una pagina, ſeu prima facie folii; Fœminarum verò in altera ſejunctim notetur.

4 Clariùs explicat Monacell. *dict. l.* quæ præſcribuntur in hoc Paragrapho; nam dicit: *Deſcribantur mares ſeparatim à Fœminis, in eodem Libro ordine alphabetico, exprimendo ætatem, & qualitatem Adultorum, præſertim ſi ſint conjugati.*

§. III. Si confirmatus non conſtet an ex legitimo Matrimonio genitus ſit, vel Parentes ignorentur, ſervetur quod in Libro Baptizatorum præſcriptum eſt.

5 Sufficit, ut qui Confirmatos in Libro deſcribit, ſi ejus Parentes incerti ſint, ſcribat hæc verba: *N. cujus Parentes ignorantur.* Non debet enim Parochus decernere, ſeu judicare, an ille ſit Spurius, an Legitimus: quod ſi faceret, damnum, & quidem maximum, inferret Confirmato, qui (hoc non obſtante) legitimè poſſet eſſe procreatus: incertitudo enim Parentum non eſt ſufficiens ratio, ut quis dicatur illegitimus, ex communi Doctorum ſententia; & eò magis infamiæ occaſio daretur, quia Adultus ſit mentis, & rationis

compos, dedecus ſuum concipere poteſt, quod non evenit in ſcribendis Infantibus baptizatis, quia in illa ætate nihil de ſe ipſo Infans cognoſcit, nec erubeſcere valet eo pacto, quo maximum pudorem concipere poſſet in adulta ætate, ſi in conſpectu ejuſdem pronunciaretur ſententia de ejus illegitimitate.

FORMA
SCRIBENDI CONJUGATOS
In tertio Libro,
TITULUS NONAGESIMUS QUINTUS.

SUMMARIUM.

1 *Formula amplianda eſt, & regiſtranda juxta caſus occurrentes.*
2 *Quænam ſint neceſſaria, ut ſcribantur?*
3 *Conditiones omnes ſcribendæ.*
4 *Variatio Formulæ quando occurrat?*
5 *Fides denunciationum fieri debent in ſcriptis, non verbaliter.*
6 *Reſpiciendum eſt in hoc, tempus futurum.*
7 *Facultas pro exteris danda eſt ab Ordinariis.*
8 *Dilatio publicationum debet eſſe in ſcriptis.*
9 *Conjugati poſt dilationem publicationum monendi ſunt de non detectis impedimentis.*
10 *Denunciationes per quas cauſas omitti poſſint?*
11 *Facultas conjungendi in ſcriptis eſſe debet.*
12 *Ad quid inſerviat adnotatio diſpenſationis?*
13 *Denunciationes factæ in diverſis Parochiis adnotari debent.*
14 *Negligentia Parochorum in ſcribendis conjugatis damnanda.*
15 *Parochi negligentes puniendi ſunt.*
16 *Excuſatio de chartulis deperditis non valet.*
17 *Parochi cautè ſe gerant in faciendis atteſtationibus.*

TERTIUS Liber habendus à Parocho ille eſt, in quo deſcribendi ſunt conjugati ſuæ Parochiæ, toties quoties Sacramentaliter contrahunt, ſeu in primo, ſeu in ſecundo, ſeu in quocumque alio Voto. Formula autem eſt hujuſmodi.

§. I. Anno ... Die ... menſis .... Denunciationibus præmiſſis tribus continuis diebus feſtivis, quarum prima, die ... ſecunda, die ... tertia, die ... inter Miſſæ Parochialis ſolemnia, habita eſt, nulloque legitimo impedimento detecto: Ego *N.* Rector hujus Eccleſiæ Parochialis *N.* Civitatis, *vel* loci *N. N.* Filium *N.* Parochiæ S. *N.* & *N.* Filiam *N.* ſeu relictam q. *N.* (*ſi Vidua fuerit*) hujus, ſeu Parochiæ S. *N.* in Eccleſia *N.* interrogavi, eorumque mutuo conſenſu habito ſolemniter per verba de præſenti, Matrimonio conjunxi. Præſentibus Teſtibus notis *N.* Filio *N.* qui habitat in Parochia S. *N.* & *N.* Filio *N.* Poſtea eis, ex ritu S. Matris Eccleſiæ (*ſi tamen Nuptias benedixerit*) in Miſſæ celebratione benedixi.

Plura hanc formulam pertinentia jam dicta remanent in *Tit. de Sacr. Matr.* quamobrem in hoc loco unicè addenda erunt, quæ ad materialem hujus formulæ deſcriptionem inſervient, cùm alia jam dicta ſint in Titulo generali Librorum à Parochis habendorum nuper expoſito.

1 Hæc formula per alleg. à Monacell. *d. l. form.* 8. *num.* 6. poteſt, imò debet ampliari, & reſtringi, aut variari à Parocho juxta Matrimonii cir-
2 cumſtantias: nempè ſi denunciationes fuerint omiſſæ ex diſpenſatione Epiſcopi, vel ſi alius Sacerdos de licentia ipſius Parochi, Epiſcopi, aut Vicarii Generalis Matrimonium celebravit. Tunc enim Parochus ſcribit particulam, & Sacerdos illam ſubſcribit. Inſuper quando Conjuges fuerunt à S. Sede Apoſtolica diſpenſati ſuper impe-
dimento publico; Et vigore licentiæ Ordinarii 3
Matrimonium fuit celebratum. Ulteriùs quando de licentia Epiſcopi Matrimonium celebratur domi. Demùm quando celebratur in alia Eccleſia quàm Parochiali.

Iſtæ omnes circumſtantiæ important variatio- 4
nem formulæ deſcribendæ in libro Matrimoniorum, unde ipſum Rituale non in una formula ſe ſiſtit, ſed quatuor diverſas exhibet, adhibendas prout occaſio ſe offert.

§. II.

§. II. Si unus ex illis qui Matrimonium contrahere voluerint, alterius Parochiæ fuerit, antequam admittatur, Parochus, in cujus Eccleſia Matrimonium celebrari debet, denunciationum in ejus Parochia ritè factarum, fidem ſcriptam habeat, quæ aſſervetur, & res tota exprimatur in ipſomet libro Matrimoniorum hac ratione:

Denunciationes hujus Matrimonii factæ ſunt etiam à R. D. *N.* Parocho Eccleſiæ S. *N.* ſub cujus cura dictus *N.* vel dicta *N.* habitat, ut ex ipſius Parochi ſcripto ſervato apud me apparet. Denunciatio autem prima facta eſt die ... ſecunda, die ... tertia, die ... inter Miſſæ Parochialis ſolemnia, nullumque impedimentum Canonicum detectum eſt.

5 Fides denunciationum factarum in altera Parochia fieri debent in ſcriptis in forma probante, nec ſufficit ſi ipſe Parochus oretenus diceret, ſe illas feciſſe etiam medio juramento, quia cùm ad perpetuam memoriam remanere debent apud Parochum proprium hæc atteſtatio, eſſet aerea, & nullius momenti illa, quæ verbaliter fieret: non debet enim in hoc caſu reſpici tantummo-
6 dò tempus præſens, ſcilicet validitas Matrimonii (pro quo atteſtationes de denunciationibus factis in altera Parochia eſſent validæ) ſed tempus futurum eſt reſpiciendum, hoc eſt lites, & jurgia, quæ tractu temporis inſurgere poſſunt: ſi enim in fide Matrimonii deeſſet iſta atteſtatio in ſcriptis de factis denunciationibus, in alia Parochia, Matrimonium poſſet infirmari, prout infirmatum fuit in caſu à Barboſa allegato *de Ep. p. 2. alleg. 32. n. 183.*

§. III. Si autem alteruter ſit diverſæ Diœceſis, teſtimonium Parochi affirmantis, denunciationes eſſe ritè præſtitas, nullius roboris cenſeatur, niſi ab Epiſcopo, vel ab ejus Vicario Generali illius Diœceſis ſubſcriptione, & ſigillo comprobatum, & ab Epiſcopo, ſeu ejus Vicario, ubi contrahit Matrimonium, recognitum ſit, ab eoque licentia contrahendi fuerit obtenta.

7 Regula generalis, & tutior tenenda in hoc caſu à Parocho, nec umquam prætermittenda, erit in Matrimoniis Perſonarum diverſæ Diœceſis mandatum, & facultatem authenticam, & in ſcriptis ab Ordinario obtinere: hac norma tutus procedet. Si verò ſecus facere audebit, magno ſe periculo exponet, atque erit reprehendendus, & juxta diverſitatem circumſtantiarum, puniendus.

§. IV. Ubi verò Ordinarii conceſſu (quod ſcripto conſtare debet) denunciationes aliquæ deferendæ, aut omittendæ ſint, ita notentur.

Anno Domini ... die ... menſis ... denunciationum una die ritè facta, reliquis verò dilatis poſt Matrimonii celebrationem ex facultate ſcripto conceſſa à Reverendiſs. *N.* ſeu Vicario *N.* ſub die ... *Datis*, *&c.* infraſcriptis tenoris, quam penes me ſervo, cum aliis hujuſmodi facultatibus, nulloque prorſus impedimento allato. *Ego*, *&c.* ut ſuprà.

8 Notandum, quòd ſi Epiſcopus, vel Vicarius dilationem publicationum concederet oretenus, & ſine ſcriptis, Matrimonium utique eſſet licitum, ſed Parochus non rectè ſe gereret circa ſuam obligationem, quia Rubrica præcipit rigorosè, ut iſtæ diſpenſationes, ſeu dilationes habeantur in ſcriptis.

§. V. Denunciationes verò quæ poſt contractum Matrimonium fient, ita ſcribantur.

Anno ... die ... menſis ... qui fuit Feſtus, *&c.* & ſequenti, qui fuit Dominicus, *&c.* ejuſdem menſis. Ego N. Rector hujus Eccleſiæ S. N. inter Miſſarum ſolemnia, denunciationes habui Matrimonii jam prævia opportuna diſpenſatione initi inter N. f. & N. f. N. die prima hujus menſis, nullum tamen Canonicum impedimentum ab aliquo allatum eſt, quominus hujuſmodi Matrimonium ratum ac firmum eſſe debeat.

9 De cauſis, propter quas differri poſſunt denunciationes jam diximus in Explicatione Sacramenti Matrimonii: hìc tantummodò dicendum eſt, poſt factas denunciationes dilatas monendos eſſe à Parocho Conjugatos nullum detectum fuiſſe impedimentum (ſi ita res ſe habeat) ut ſimul cohabitare poſſint licitè.

§. VI. Si autem denunciationes omnes omittendæ ſint, aut differendæ, ita ſcribantur:

Denunciationibus omnibus omiſſis, vel dilatis, *&c.*
Ex facultate, *&c.* Ego Rector, N. *&c.* ut ſuprà.

10 Denunciationes omnes poſſunt omitti, & poſſunt differri juſtis de cauſis, ſed ſemper tum omiſſio, tum dilatin ab Ordinario concedi debet; nec Parochus propria authoritate in his ſe ingerere poteſt: ideò ſcribendo in libro Matrimoniorum hanc partitam, ſemper adeſſe debet: *ex facultate*, *&c.* quæ in Archivo ſervari debet.

§. VII. Cæterùm ſi alteri Presbytero ab Ordinario, vel à Parocho ipſo facultas facta ſit conjungendi aliquos, id in libro proprii Parochi ſic adnotetur, ipſius Parochi manu.

N. Presbyter, vel Capellanus Eccleſiæ N. de licentia Reverendiſs. Epiſcopi N. ſeu ejus Vicarii N. aut mea, quæ penes me extat, N. Filium N. & N. *&c.* in Matrimonium conjunxi, *&c.* ut ſuptà. Et ego N. ſubſcripſi, & teſtor rem ita ſe habere.

11 Per illam particulam, *quæ penes me extat*, demonſtratur, hanc quoque licentiam concedi debere in ſcriptis, & nnn aliter ad perpetuam rei memoriam, ut magis in forma probanti appareat validitas Mattimonii.

§. VIII. Quòd ſi ex denunciationibus compertum ſit, Conjuges aliquo conſanguinitatis, ſeu affinitatis gradu conjunctos eſſe, nihilominus ad contrahendum fuerit cum ipſis Apoſtolica authoritate diſpenſatum, adnotetur gradus conſanguinitatis, vel affinitatis diſpenſatæ, & compendium decreti ſuper ea relati, cum die, & anno, ac Notarii de illo rogati nomine, hoc modo.

Anno Domini ... die ... menſis ... præmiſſis denunciationibus, ac comperto impedimento ſecundi, vel tertii, aut quarti gradu conſanguinitatis, vel affinitatis, ſeu alio quovis, *&c.* inter N. & N. obtentoque per eos Apoſtolicæ Sedis mandato de diſpenſando; & cum eis per Reverendiſſimum Epiſcopum N. authoritate diſpenſato ſub die ... Anno ..... ut conſtat ex actis Notarii Officii prædicti Epiſcopi, eos Matrimonio conjunxi, ut in prædicta formula, *&c.*

12 Adnotatio diſpenſationis diſtincta inſervit ad demonſtrandam affinitatem, vel conſanguinitatem, ſuper qua diſpenſarum fuit. Circa verò hoc, debet Parochus omninò ea adimplere, quæ in mandato Epiſcopi habet, nec in uno apice aliquid præterire, & ſingula ſcripto ordinata diligenter cuſtodire; atque ſervare, Monacell. *d. l. n.* 8.

§. IX. Denunciationes autem factæ in diverſis Parochiis, Sponſi videlicet, & Sponſæ, ab utroque Parocho, in libro notari debent, etiamſi Matrimonium non ſequatur.

13 Quamvis Matrimonium non habeat effectum ſuum, nihilominus Parochus parcere non debet calamo in adnotandis ſingulis, quæ circa Matrimonia eveniunt, eò quia multùm prodeſſe poſſunt ſuis loco, & tempore. Negligentia enim
14 Parochorum illorum eſt damnanda, qui in pagellis volantibus notant celebrationes Matrimoniorum, & aliarum rerum, quæ ex præſcripto Concilii, & Ritualis notanda ſunt in Libris ad hoc paratis, animo tranſcribendi illas in Libro præſcripto: evenit enim facilè, ut chartulæ deperdantur, & pereant, vel Parochus nblivifcatur tranſcribere, vel moriatur, vel à cura diſcedat, vel aliud accidat, propter quod illa particularis ſchedula ad nihilum valeat, & tanquam ſcartafacium judicetur. In hoc caſu, ſi denuncietur Epiſcopo, vel in Viſitatione, vel extra hæc negligentia Parochi, puniendus eſt gravi mulcta, 15
quia præter peccatum mnrtale commiſſum in re gravis momenti ob ſpretum Decret. Concilii, Rot. *deciſ.* 233. *num.* 11. *part.* 10. *deciſ.* 445. *p.* 13. *& dec.* 44. *num.* 29. *p.* 19. *recent.* & cor. Dunozet. Jun. *deciſ.* 896. *num.* 3. infert grave damnum tertio, & tenetur ad damna, & intereſſe, quæ Parœcianis ex tali negligentia, & reſpectivè nmiſſione, obvenirent, prout declarat Berton. *de Negl. p.* 2. *art.* 32. *num.* 88. atque ideò Parochiani habent actionem contra Parochum ex quaſi contractu, qui dum acceptavit officium cum honoribus, & oneribus, quaſi ſit mercede conductus tenetur, unde in utriuſque commodum ſuſcepit officium; ac propterea tenetur non

ſolum

ſolùm de lata, ſed etiam de levi culpa, Azor. *p. 3. l. 4. c. 6. q. 2.* Filiucc. *l. 23. c. 3. num. 71.* Sicut Tutor, qui ex negligentia damnificavit pupillum, tenetur ad intereſſe, *l. niſi eam, l. ſi tutoris, c. de adminiſtr. tutor.*

16 Neque relevat per allegat. à Berton. *d. l. n. 90.* excuſatio de chartulis deperditis, tum quia tenebatur deſcribere in libro ad id parato, ut ex Conc. Trid. *l. c.* tum quia non apparet impedimentum aliquod, per quod excuſabiliter poſſet uti remedio chartularum: tum demum quia tenebatur etiam omni adhibita diligentia, & ſollicitudine reportare ad librum notata in ſchedulis: vel ad ſummum excuſatio potuiſſet habere locum in una, vel altera partita poſt breve tempus à celebrato Matrimonio, puta, de mane in ſero deſcribendo: vel ſi tale accidens contigiſſet, puta ſi gravi morbo paulò pòſt celebratum Matrimonium, corriperetur, ut revera, ex impotentia, non ex negligentia contigiſſet omiſſio.

Denique afferam quæ refert Barboſa *de Ep. p. 2.* 17
alleg. 32. n. 178. Videant Parochi quomodo fidem de his libris facere debeant; nam in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, quemdam Parochum, qui fidem fecerat de ſolemnizatione Matrimonii inter quaſdam Perſonas, referendo ſe ad librum Matrimonii, cùm poſteà, perquiſito hoc libro, non reperiretur ſolemnizatio, judicatum fuit, crimen falſi incurriſſe: quia verò cùm torqueretur, nihil confeſſus fuit, ſed graviora contra ipſum indicia extabant, ſuſpenſus à cura per quinquennium, diffinitiva ſententia condemnatus fuit, ut refert Aloyſ. Ricc. *Prax. for. Eccl. dec. 729. in 1. edit. & reſol. 607. in ſecunda.*

F O R M A
DESCRIBENDI STATUM ANIMARUM
In quarto Libro,
TITULUS NONAGESIMUS SEXTUS.

S U M M A R I U M.

1 *Parochus debet cognoſcere Oves ſuas.*
2 *Quadrageſima eſt tempus deſcriptionis.*
3 *Libri hujus copia præſentanda in Cancellaria Epiſcopali.*
4 *Parochus perſonaliter debet deſcriptionem facere.*
5 *Deſcriptio fiat cum intervallo ab una ad aliam Familiam.*
6 *Quinam dici debeant de Familia?*
7 *Communicati, & confirmati quomodo notandi?*
8 *Non apti ad Communionem quomodo deſcribendi?*
9 *Mulier prægnans pro unica perſona eſt notanda.*
10 *Qui ad aliam Parochiam divertunt, non ſunt ſubditi.*
11 *Quid faciendum ad evitandas fraudes?*
12 *Ordo Perſonarum tenendus in hac deſcriptione.*
13 *Formula variari poteſt ſecundùm conſuetudinem locorum.*
14 *Deſcriptio ætatis non ſemper verificatur.*
15 *Liber iſte teſtimonium dat de ſupervivèntia, non de ætate.*

CUM Animarum Præfectus debeat, monen- 1
te Concil. Trident. *Seſs. 22. de Ref. cap. 1.*
Oves ſuas agnoſcere non ſolùm in genere quoad
earum numerum, ſed in ſpecie Familias ſingu-
las, & in individuo Perſonas quaslibet, earum-
que ætatem, & qualitates, Barboſ. *de Paroch.*
p. 1. cap. 7. num. 1. propterea tenetur, quolibet
Anno, & ſtatuto tempore (quod eſſe ſolet Qua- 2
drageſimale, ut mos eſt in Diœceſi Ferrarienſi)
ſtatum Animarum conficere in libro ad id unicè
deſtinato; illoque confecto, ante Paſcha Reſur-
rectionis, exhibere debent copiam ejuſdem in
Cancellaria Epiſcopali poſt dies quindecim ab
ejuſdem Paſchatis ſolemnitate, ex Urſaya *diſc.* 3
Eccl. t. 2. p. 1. d. 10. num. 123. qui ait, per hu-
juſmodi deſcriptionem probari Parochialitatem.

Iſta deſcriptio, ut diligentiùs, & perfectiùs
compleatur, fieri debet à propria Perſona Paro- 4
chi, qui perſonaliter ſe conferens ad quaſcumque
domos, & habitationes in ſua Parochia ſitas, ibi
quoſcumque incolas viſitet, & recognoſcat à pri-
mo uſque ad ultimum, nemine excepto, eoſque
in Libro ſuo deſcribat.

§. I. Familia quæque diſtinctè in libro notetur, intervallo relicto ab unaquaque ad alteram ſubſequentem, in quo ſingillatim ſcribantur Nomen, Cognomen, ætas ſingulorum, qui ex familia ſunt, vel tamquam advenæ in ea vivunt.

Liber igitur more aliorum confectus eſſe de-
5 bet: modus verò deſcribendi Perſonas præſcribitur, ut ſit *cum intervallo* ab una ad aliam Familiam: ratio hujus intervalli eſt, ut ſi in domo deſcri-

deſcripta aliquis infra annum vel creſcat, vel imminuatur, poſſit illum commodè, & ſine tranſpoſitione adnotare.

6 De Familia dicuntur non tantùm qui è ſtipite eodem proveniunt, vel illi adhærent ratione conjugii, ſed etiam Servi, & totus famulatus, qui expenſis Patris vivat, & ibi continuò habitet, *l.* 395. *ff. de ver. ſignif.* ibi Alciat. *& in l. deceſſ.* t 1. §. *Familiae*.

§. II. Qui verò ad Sacram Communionem admiſſi ſunt, hoc ſignum habeant. C.

§. III. Qui verò Sacramento Confirmationis ſunt muniti, hoc ſignum habeant Chr.

7 Juxta ætatem habitantium in Domibus, hæc duo Sacramenta adnotanda ſunt ſuis ſignis. Qui verò utroque Sacramento gaudent, ſignantur, ut communiter fit cum duplici C. C. quibus ſignificatur tum Communio, tum Chriſma.

8 Qui verò nondum ad unum, vel ad aliud Sacramentum admiſſi ſunt, ut ſunt Infantes, & lactentes, alio ſigno notari ſolent, nempe Cruce ✠, ubi nota, quòd Mulier prægnans pro 9
unica Perſona eſt notanda, licèt verè duæ Perſonæ ſint, ſed cùm illa, quæ in Utero clauſa eſt, adhuc inter vivos non cenſeatur, notanda non eſt, Tiraquell. *de leg. con. lib.* 9. *num.* 16.

§. IV. Qui ad alium locum habitandum acceſſerint, eorum nomina ſubducta linea notentur.

10 Illi, qui ad aliam Parochiam incolendam ſe conferunt; non ampliùs ſubditi appellari poſſunt primi Parochi, quamvis Filii, vel Fratres, vel affines, vel conſanguinei ſint illorum, qui illam Domum incolunt, ſed fiunt ſubditi Parochi, ad cujus Parochiam ſe contulerunt, ideòque nullam video rationem, propter quam iſti notari debeant, & ſubducta linea ſignari: niſi ſit, eò quia poſſunt quandocumque velint, ad Domum propriam redire. Quapropter ad evitandas fraudes 11
circa perſonas, quæ cùm nolint certum habere locum, nulli quoque Parocho ſubjacere deſiderant, hoc factum eſt; ut quamvis talis Perſona in Domo, puta Paterna non habitet, ſed ad alium locum habitandum acceſſerit, attamen adnotetur, & ita à deſcriptione ſui non effugiat.

§. V. *Hac igitur ratione fiat, videlicet:*

Anno ... die ... menſis ..... in via, *ſeu* platea, *ſeu* pago in propriis ædibus Pauli N. *vel* in ædibus N. à Paulo conductis habitant.

Chr. Paulus N. Petri filius, Annorum ...
Chr. Apollonia ejus Uxor filia Jacobi N. Annorum ...
C. Dominicus eorum filius Annorum ...
Lucia eorum filia, Annorum ...
C. Chr. Antonius filius N. Famulus, Annorum ....
C. Catharina N. filia N. Ancilla, Annorum ....
✠ Martinus filius N. Annorum ...

12 Circa quæ breviter dicam, primum adnotatum ſemper debere eſſe Patrem Familias, ſi adſit, vel Matrem Viduam, ſeu illum, qui primam Perſonam gerit. Ultimos verò debere eſſe famulos.

Inſuper debere fieri hanc deſcriptionem lingua vernacula, ut ita ab omnibus intelligatur.

13 Denique, Formulam poſſe variari ſecundùm conſuetudinem locorum: non enim poſſibile eſt regulam inſtituere, quæ in nullo caſu deficiat, D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 120. *art.* 1. Hoc tamen ſtudere debet Parochus, ut ſtylum Anteceſſorum ſuorum ſequatur, quando laudabiliter ſequi poſſit, nec ſit deformis, ac contra præceptum Rubricæ, aut non evertat omninò Formulam à Rituali præſcriptam.

14 Porrò ſciendum eſt, deſcriptionem ætatis non ſemper veritati inniti: Senes enim ut plurimùm dantur, qui gravem ætatem occultare ſtudent; & alii, præcipuè in locis Foraneis, & ruſticis, qui ætatis ſuæ annos penitus ignorant. In hoc caſu per verbum *circiter*, vel ſimile hæc adnotatio ſanari poteſt, facta priùs inſpectione oculari ad aſpectum, & ſpeciem vultus, qui etſi non ſemper infallibile teſtimonium ſit, (cùm quandoque dentur qui in juvenili aſpectu ætatem cuſtodiunt ſenilem, & qui in ſenili cultu juveniles annos tegunt, unde Juvenal. Sat. 2. inquit: *Fronti nulla fides*.) Attamen cæteris paribus de raro ſit, ut veritas in vultu, in inceſſu, inque aliis indiciis ætatem concomitantibus non eluceſcat. Quidquid verò ſit, Liber iſte præſcribitur, 15
ut teſtimonium præbeat de exiſtentia, non autem de ætate Perſonarum, quæ in illo deſcribuntur; unde in judicio pro ætate probanda, deferri non ſolet.

FORMA
DESCRIBENDI DEFUNCTOS
In quinto Libro,

TITULUS NONAGESIMUS SEPTIMUS, ET ULTIMUS.

S U M M A R I U M.

1 *Deſcriptio Sacramentorum miniſtratorum Defuncto eſt facienda.*
2 *Clauſula de Sepultura, & loco debet apponi.*
3 *Deſcriptio funeris debet diligentiſſimè fieri.*
4 *Filii Familias adnotari debent maxima cura.*
5 *Mortis diverſitas apponenda.*
6 *Monita ad Parochos pro iſta deſcriptione.*
7 *Atteſtationes poſſunt fieri vernacula lingua.*
8 *Si nonnulla omittantur, poſſunt lites gigni.*
9 *Atteſtationes propria manu Parochi firmanda.*
10 *An ſigillo muniri debeant?*
11 *Sigillum non eſt de ſubſtantia actus.*

De Libro Defunctorum à Parochis habendo, jam ſuprà in generali Titulo ſermonem habuimus; modò nonnulla dicenda remanent, quæ praxim, & uſum hujuſmet libri edoceat.

§.I. Deſcribatur quis, & quæ, & cui Sacramenta miniſtraverit, quando quis mortuus fuerit, & ubi ſepultus: quod hoc pacto fieri poterit.

Anno ... die ... menſe .... N. filius N. ex loco N. ætatis .... (*ſi hac ſciri poſſunt*) in domo N. in Communione Sanctæ Matris Eccleſiæ, Animam Deo reddidit: cujus corpus, die .... ſepultus eſt in Eccleſia S. N. mihi N. *vel* N. Confeſſario probato confeſſus, die ... Sanctiſſimoque Viatico refectus die .... & Sancti Olei unctione roboratus etiam per me die ....

1 Itaque deſcriptio Sacramentorum miniſtratorum illi, qui defunctus eſt, fieri debet, ut pateat ratio, propter quam Eccleſiaſticæ ſepulturæ traditus ſit. Si enim fuiſſet publicus peccator, vel excommunicatus, vel aliis de cauſis ab Eccleſia ſegregandus, hoc privilegio gavilus non fuiſſet.

2 Clauſula de ſepultura, & ejus loco, debet neceſsariò apponi: ſunt enim Doctores, qui opinantur, quòd fides Parochi non probet mortem, niſi dicat defunctum fuiſse ſepulturæ traditum, Capyc. Latr. *dec.* 14. *num.* 22. & alii, quos refert Monacell. *d.l. for.* 9. *n.*1.

3 Deſcriptio inſuper ſatis diligens eſt facienda
4 de ætate, maximè in filiis familias, quia de jure priùs præſumitur mortuus Pater, quàm Filius, Medic. *de Reg. Jur. p.* 2. *ampl.*59. 75. & mortuus quis non præſumitur in pupillari ætate; ſed qui hoc dicit, probare debet, Bald. *conſ.*451. & 455. *l.* 4. Natt. *Conſ.* 395. *poſt num.*7. Quare ſi deſcriptio mortis non reperiretur in libro adnotata cum omnibus ſuis particularitatibus, damnum notabile intereſse habentibus Parochus afferret, quamquam aliunde mors probari poſſet.

5 Cùm verò diverſimodè quis mori poſſit, vel naturali, vel improviſa, vel violenta morte, ſingula quæque ad hoc ſe referentia adnotari debent in ſupradicta formula, niſi Parochus patientiam habere velit tranſcribendi varias formulas aſſignatas à Monacell. *d.l. for.*10. 11. 12. 13. juxta diverſos moriendi modos: ſed cùm per unicam formulam, mutatis mutandis, additis addendis, demptis demendis, ampliatiſque ampliandis, totum id quod neceſsariò exprimendum eſt, exprimere poſſit, à Formula per Rituale Romanum aſſignata recedere, minimè laudabile cenſeo; eò magis quia mori ferro, veneno, ligno, &c. inter ſe quoad ſubaſtntiam mortis non differre demonſtrat Sanch. *de Matrim. lib.*4. *diſputat.* 5. *num.* 35.

Cæterùm, quocumque modo mors ſequatur, 6
notabilia ſunt monita per Monacell. *d.l. for.* 13. *num.* 1. nempè quòd Parochus cautus eſse debet,
ut exprimat clarè, & diſtinctè, etiam lingua 7
vernacula ſi opus eſt (præſertim in Pagis obſcuris, ubi Incolæ ſunt rudes, & talis qualis notitia linguæ latinæ pro magna litteratura habetur) ætatem defuncti, locum, & diem obitus, Eccleſiam tumulationis, & qualitatem Perſonæ: ideſt ſi Infans, ſi Adultus, ſi Senex. Item ſi obiit in Parochia, vel extrà, ſi in Civitate, vel Ruri, qua morte, violenta ne, an naturali, an ſubitanea. Si filius familias, ſi Vir Uxoratus, an Clericus, an in Eccleſiaſtica dignitate conſti-

conſtitutus, an in magiſtratu Laicali, vel in
gradu apud Rempublicam eminenti, an titulatus, an Laicus, & circa Mulieres, an Uxor,
& cujus, an Vidua, an Virgo; quia hujuſmodi circumſtantiæ relevant identitatem Perſonæ,
8 & certitudinem mortis; litium occaſionem tol-
lunt; & ſi omittantur, ſemina ſunt rixarum,
& contentionum pernicioſiſſimarum.

9 Pro corollario demum addam, debere Parochum omnes atteſtationes, & fides à quocum-
que iſtorum librorum deſumptas, propria manu
10 firmare, & ſigillo Parochiali munire, atque
corroborare, ut ita inviolabilem fidem præſtent,
nec circa illas ratio ſit dubitandi, cùm ſigillum
faciat rem indubiam, & veram, Bald. *in l. bona fidei*, *col. 3. c. de reb. cred.* Innoc. *in c. 2. de fid. inſtr.* Pignatell. *T. 5. conſ. 59. num. 11.*
quamvis non ſit de ſubſtantia actus, Rota *dec.* 11
708. *num.* 9. & 10. coram Dunoz. jun. Vide
plura de ſigillo apud Anaclet. *T. 2. Decr. tit.* 22. §. 3.

Atque hoc pacto *Commentaria hæc ad Rituale Romanum*, quæ ab Hominis nativitate, ſeu à Baptiſmali regeneratione exordium habuere, ad mortem uſque, ad ſepulturam Hominis perducta, finem ſuum habeant, nec ultrà procedant; ubi *mors eſt ultima linea rerum*.

ADDEN-

ADDENDA
IN COMMENTARIIS AD RITUALE ROMANUM.

Ad Tit. XI. num. 67. poſt verbum Chriſtianis, &c.

ET hoc clarè habetur ex Conſtitutione Innocentii IV. Conſtit. 2. quæ incipit: *Impia*, &c. §. 5. & ex Conſtitutione Pauli IV. Conſtit. 3, quæ incipit: *Cùm nimis*, *&c.*

Ad Titulum XIX. De Abſolutionis forma §. *III. poſt num. 9. pag. 96.*

NOnnulli Confeſſarii, reverentiæ, & urbanitatis gratia, dum peccata audiunt alicujus Magnatis, vel Principis, vel Nobilis Viri, & in dignitate conſtituti, ſolent in ſacramentali abſolutione ſuperaddere conſuetæ, & ſimpliciter neceſſariæ formæ *Ego Te abſolvo &c.* titulos honorificos gradus, & dignitatis Pœnitentis, immutando pronomen Te in hæc, vel ſimilia verba. *Abſolvo dominationem veſtram: Majeſtatem: Eminentiam, vel Excellentiam veſtram &c.* Circa quem uſum quærunt D. D. an Abſolutio tali modo impertita ſit valida? Et omnes cum Anacleto *de Sacram. Pœnit. tract.* 14. *diſt.* 6. *q.* 3. *n.* 30. affirmant validam eſſe, eò quia non mutatur ſubſtantialiter forma, cùm ſint verba æquivalentia. Quod utique concedo; ſed an licita ſit hæc Abſolutio talibus verbis impertita, affirmare non audeo. Certè quicumque ſit, qui peccata ſua confiteatur, Perſonam Rei, & Peccatoris induit; & Confeſſarius Perſonam Judicis, & Jeſuchiſti Salvatoris gerit, cui cedunt omnes Poteſtates, & omnium jura Regnorum, quique Deus deorum eſt, & Dominus Dominantium. Cùmque ſedeat Confeſſarius pro Tribunali, & Pœnitens genibus flectat tamquam Reus dolens, & mœrens, non benè cum iſta formalitate concordant verba dignitatis, & excellentiæ, ubi cuncta penes Pœnitentem redolere debent humilitatem, non verò mundanam gloriam, quæ apud Deum nihil eſt, ut jam diximus *Tit.* 18. *n.* 22. *fol.* 89. Ultraquam quòd de communi praxi, & ſtylo Tribunalium in cauſis criminalibus & in Reorum examine eſt, Reum quamvis altæ conditionis, & dignitatis, nunquam titulis celebrare, ſed nudo nomine, & ad plus cum denominatione gradus ſui, e. g. Doctoris, Comitis, Marchionis, Principis, & ſimilium, interrogare, & monere, & tamen cauſa eſt inter Homines, & Homines; ergo à fortiori abſtinendum eſt à ſimilibus in ſacro Tribunali pœnitentiæ, ubi cauſa eſt inter Deum, & Hominem. Aſcalon. *Proceſſ. Inform. tit.* 1. *n.* 2. §. *nobiles &c.*

Ad Titulum XXXIV. De Exequiis, *poſt num.* 14. *pag.* 187.

PEr hoc quòd non poſſint cogi hæredes Defuncti ad iterandas in alia Eccleſia diverſa à Parochiali exequias, non videtur ſublata difficultas orta nuper in quodam inſigni Oppido, in quo celebratum fuit officium cum Miſſa pro defuncto, præſente corpore, in Eccleſia Parochiali: quibus abſolutis, cùm defunctus jam elegerit ſibi ſepulturam in Eccleſia Regularium, tranſlato cadavere ad illorum Eccleſiam ibi novum officium cum Miſſa celebratum fuit, deinde cadaver humatum. Ad hoc non fuerunt coacti Hæredes defuncti, immò ſua ſponte ipſi fuere, qui hunc duplicem honorem, ſive potiùs hoc duplex ſuffragium poſtulavere: cui ſe validè oppoſuit Parochus innixus rationi, & conſuetudini, quòd exequiæ non niſi in Eccleſia ubi ſepeliri debet cadaver, perſolvi debeant. Quare, ne retardaretur humatio Cadaveris, reſolutio hæc extempore, & per modum accordii capta fuit, nempè, ut in Eccleſia Parochiali, expleto Officio, & Miſſa, non fieret *Abſolutio*, quæ finis exequiarum eſt, ſed iſta haberetur in Eccleſia Regularium priuſquam humaretur cadaver, ſoluta tamen conſueta Quarta funerali ipſi Parocho. Iſta extemporanea reſolutio approbata poſtmodùm fuit ab Ordinario loci, cum verè non expletæ eſſeor exequiæ in prima Eccleſia, atque ideò iteratæ, ſeu duplicatæ eodem die dici non poſſent.

Ad Titulum XXXIV. De Exequiis *n.* 58. *poſt* §. In Civitate, *pag.* 189.

Sed ut iſtæ Taxæ funerales circa expenſas in exequiis defunctorum plenè valeant, & attendendæ inviolabiliter ſint à Parocho, neceſſe eſt, ut conſtitutæ ſint ab Ordinario loci, non verò à Parochianis. Quòd ſi à laicis parochianis ſtatutæ ſint, etiam cum conſenſu Parochi, omninò irritæ, & invalidæ eſſent. *Cap. cum laicis. de reb. Eccl. non alien.* & *l. quòd ſi nolit*, in fine *ff. de ædil. ædiſ.* cum pluribus D. D. apud Samuel. *de Sepult. Tract.* 1. *concl.* 13. *n.* 19. *pag.* 233. Cùm enim cadaver ſemper ſit ſub poteſtate, & juriſdictione Epiſcopi, de conſequenti venit, quòd etiam ſub ejuſdem poteſtate ſit quidquid ad illius humationem ſpectat; & in contrarium ſtatuere eſſet Ordinarii authoritatem lædere, qui ſemper in conſtitutionibus ſynodalibus hanc Taxam inſerit, ſeu quid ſimile, tanquam ſui proprii juris. Gavant. *Prax. Diœc. ſynodi, p.* 3. & *in Manual. epiſc.* ad verb. *exequiæ*, *ſub num.* 31. ubi ex *Concil. Prov.* 1, ſubjungit: *Taxa fiat ab Epiſcopo de ſingulis, quæ in hoc genere accidunt.* Unde clariùs apparet, hoc munus ſpectare tantùm ad Epiſcopos. Immò nec poſſe Capitulum ſibi arrogare hanc facultatem Taxas funerum ad ſuum libitum faciendi, decrevit S.C. Concilii relata à Matthæucc. *Off. Eccl.* c. 20. §. 10.

Ad Titulum XXXIV. De Exequiis *poſt num.* 74. *pag.* 190.

Poſſunt etiam interpretari verba illa, *ne quid indignè in eo committatur &c.* reſpectu defuncti, & hæredum illius; quando e. g. Defunctus Te-

ſtamento ſuo, ſeu aliter, mandaverit corpus ſuum minimè honorificè ſepeliri prout decet. Propterea huic mandato obediendum non eſſe docet Samuel *de Sepult. Tract.* 1. *concl.* 8. *n.* 11. cum multis D. D. ab eo allegatis; talis enim voluntas non eſt recta, ſed inepta circa funus, & idcirco non eſt obſervanda omninò: nam funeris ſumptus arbitrantur pro facultatibus, vel dignitate defuncti. *L. ſi quis §. ſumptus. de relig. & ſumpt.* Et licèt iſtæ expenſæ potiùs moderari debeant, quàm ultra vires extendi. Alberic. *l. nec amplius, ff. ad l. falcidiam.* Attamen iſta moderatio non debet eſſe tam vilis, & ſordida, ut nihil de dignitate, ſive de facultatibus defuncti appareat, prout eſſet ſi more pauperrimarum Perſonarum, exigua, vel nulla aſſociatione, vel unico lumine, vel quod ſordidius eſt, unica laterna, in Cæmeterio, ubi Pauperes tantùm conduntur, ſepeliri, non in Eccleſia mandaverit qui in magno honore ob dignitatem habitus eſſet, vel qui facultates haberet ducendi funus ſolemne. In hac, & in ſimilibus caſibus voluntas Teſtatoris rejicitur. *l. at ſi quis. §. quod ergo. ff. de relig. & ſumpt. funer.* apud Samuel. *Tract.* 1. *Concl.* 9. *n.* 13. Hoc verè eſſet *indignè* aliquid committere, & tanta humilitate Parocho præjudicium inferre.

Ad Titulum LXXIV. De Ritu benedicendi novum Cæmeterium *n.* 14. *poſt* §. Quod ſi, *pag.* 311.

QUæ diximus de Cæmeterii reſtauratione, ad quam tenetur Parochus, valent tantummodo quando Eccleſia ſit liberæ collationis: Quòd ſi eſſet de Jure patronatus, tunc iſta obligatio reſtaurandi Cæmeterium devolvitur, ſeu remanet apud ipſoſmet Eccleſiæ Patronos: nam eo pacto quo tenentur Eccleſiam reparare, nulla videtur ratio in contrarium, cur Cæmeterium quoque reparare non debeant, cùm ex dictis hoc veniat in conſequentiam Eccleſiæ. Quart. *Prælud.* 3. *n.* 163. ſicut enim juſpatronatus acquiritur ex reædificatione Eccleſiæ dirutæ. *Gloſs.* 1. *in c.* 3. ubi D. D. præſertim Abb. *n.* 8. *de Jurepat.* Hoſt. *in ſumm. eod. tit.* §. *ex quibus*, *verſ. Quid ſi readificavit*, *Rota coram Coccin.* 21. *Feb.* 1625. apud Vivian. *de Jurepatron.* ita in reædificatione, ſeu reparatione Cæmeterii Juſpatronatus non tantùm acquiritur, ſed ſervatur, cùm unum, & idem faciant Eccleſia, & Cæmeterium, hac tantùm interpoſita diſtinctione, quòd Eccleſia ſit principale, Cæmeterium verò acceſſorium, quamvis ab Eccleſia remotum. Quare unicè diſpenſantur ab obligatione reparandi Cæmeterium Parochi illi, qui Eccleſiam regunt de Jure patronatus.

Ad Titulum LXXIX. n. 8. *pag.* 329. *poſt* §. Similiter, *&c.*

VErſiculus *A Flagello Terræmotus* inſertus in Litaniis majoribus ad inſtantiam Clementis PP. XI. fuit temporarius, & ad illud tempus tantummodò accomodatus, in quo Roma à tali flagello vexabatur. Unde cùm à S. C. Rituum non proceſſerit, non erit in perpetuum recitandus. Ideoque perperàm à Typographis in nova Ritualis Romani editione tanquam perpetuò dicendus adnotatus fuit, quapropter ab impreſſis eſt expungendus, nec ampliùs recitandus; niſi in caſu (quod abſit) quo inſæviat hujuſmodi flagellum.

Ad Titulum LXXIX. poſt num. 10.

De origine Litaniarum B. Mariæ Virginis, & illarum præcipuè, quæ in Sacra Æde Lauretana decantari ſolent, nihil certi habemus; Hoc unum notat Ciacon. *Tom.* 1. *c.* 489. *ann.* 687. Sergium I. Pontificem inſtituiſſe, ut Litaniæ quotannis die Annunciationis S. Dei Genitricis dicerentur: quæ inſtitutio ab eodem ſummo Pontifice ampliata fuit ad dies feſtos Nativitatis, & dormitionis ejuſdem Virginis Mariæ, ex allatis ab Oldoino *in addit. ad Ciacon. l. c.* atque hoc pro gratiarum actione ob grande beneficium à Deipara obtentum, quæ ab illata enormi calumnia eundem liberavit. Quibus Litaniis poſtmodùm Eccleſia catholica identidem ſuperaddidit nova, & diverſa inſignia Mariæ Virginis attributa, donec tandem ad ſtatum præſentem redactæ fuerint, & à Pontificibus, ſacraque Rituum Congregatione approbatæ, ex allegata Conſtit. Clementis PP. VIII. Quocumque die iſtæ Litaniæ decantari poſſunt, & in quocumque loco, ſed præſertim in ſacra Æde Lauretana, in qua Verbum Caro per intemeratam Virginem factum eſt. Dies verò in Eccleſia præcipuus ſolet eſſe dies Sabbati ex D. Thoma *Opuſc.* 6. *Servamus Chriſtiani Sabbatum in venerationem Virginis glorioſæ, in qua remanſit tota fides tali die in morte Chriſti.* In qua æſtimatione iſtæ Litaniæ à fidelibus habitæ ſint, & quomodo cultæ fuerint vide apud Hippolyt. Maraccium *Heroid. Marian.* Quid verò ſignificent, & Animadverſiones ſuper illis doctiſſimè ſcripſit Joſeph. Migliorati Romæ 1698. & Joannes Baptiſta Zappata, De Attributis Mariæ Virginis 1716.

F I N I S.

Quæcunque in his Commentariis ad Rituale Romanum ſcripſi, & expoſui; ea cuncta Sanctæ Apoſtolicæ & Catholicæ Romanæ Eccleſiæ, & pro ea, Sacræ Rituum Congregationi de Urbe, & piorum Theologorum cenſuræ ſubjicio. Item ſi quid mihi ignaro elapſum, quod Eccleſiæ minùs placeat, ſeu ab ea non probetur, improbo, damno, & pro non ſcripto haberi penitus volo. EGO HIERONYMUS BARUFFALDUS, Ph. & J. V. D. Protonotarius Apoſt. in Eccleſia Cathedrali Beneficiatus, in Publico Ferrariæ Gymnaſio Profeſſor, & S. Inquiſitionis Conſultor.

INDEX
RERUM NOTABILIUM,
Quæ in his Commentariis ad RITUALE ROMANUM continentur.

A

ABBAS.

Abbates, & alii in dignitate conſtituti poſſunt benedicere. tit. 64. n. 11.
Poſt Epiſcopos, poſſunt benedicere veſtes Sacertales. tit. 65. n. 11.
Sed pro uſu tantùm ſuarum Eccleſiarum. ibi. n. 12.
In illorum præjudicium non poteſt Epiſcopus delegare. ibi. n. 13.

ABLUENS. ABLUTIO.

Abluens digitos Sacerdos poſt miniſtratam Euchariſtiam per Viaticum nihil dicit. tit. 26. n. 182.
Aqua ablui laudabilius. ibi. n. 185.
Ablutio qua occiditur in Baptiſmo an valeat. tit. 5. n. 21.
Facta in utero matris clauſo non valet. tit. 7. n. 11.
Facienda poſt miniſtratam Euchariſtiam. tit. 24. n. 74.
Quando non ebibatur ab infirmo, reportanda à Parocho ad Eccleſiam, vel igni tradenda. tit. 26. n. 187.
An Vino, vel Aqua facienda. tit. 26. n. 183.

ABORTUS.

Abortus vitandus, & ipſo jure damnatus. tit 30. n. 28.
Etiam ſi ſolummodo procuretur non ſequuto effectu. ibi. n. 29.
Procuratus in Eccleſia non polluit Eccleſiam. tit. 73. n. 17.

ABRENUNTIATIONES.

Abrenuntiationes in Baptiſmo cur nominatim fiant Baptizando. tit. 11. n. 35.

ABSENTIA.

Abſentia Cadaveris ab officio defuncti quando detur. tit. 38. n. 1.
Quando dicatur notabilis pro contrahendo matrimonio. tit. 41. n. 78.
Regularis eſt quinque, vel ſex Menſium. tit. 41. n. 79.

ABSOLVERE. ABSOLUTIO.

Abſolutiones dandæ juxta conditiones perſonarum. tit. 18. n. 37.
Abſolutio debet dari peracta confeſſione. tit. 19. n. 1.
Clarè à Confeſſario exprimi debet. ibi. n. 8.
Abſolutionis verba eſſentialia. ibi. n. 9.
Abſolutio brevis in magno pœnitentium concurſu. ibi. n. 12.
Abſolutio in periculo mortis. ibi. n. 13. danda in agone. ibi. 13. à Confeſſario debet dari cooperto capite. ibi. n. 14.
Abſolutio cum additionibus titulorum Pœnitenti convenientium an licita. Adden. ad tit. in fine.
Abſolutionis forma communis. tit. 20. n. 33.
Abſolutionis ab excommunicatione forma. ibi. ſine præſcripta forma fit privatim. ibi. n. 34.
Abſolvendi mortuos formula. tit. 21. n. 6.
Abſolutio mortui in quo caſu detur. ibi. n. 7. fieri debet coram teſtibus, & cum publico Inſtrumento. ibi. n. 25.

ABSTERSIO.

Abſterſio capitis Infantium in Baptiſmo, poſt effuſionem Aquæ facienda. tit. 11. n. 44.

ABSTINENTIA.

Abſtinentia à ſimilibus, quid importet hæc clauſula. tit. 20. n. 9.

ACCESSORIUM.

Acceſſorii, & principalis idem eſt judicium. tit. 73. n. 45.

ACOLYTUS.

Acolytorum Ordo quare inſtitutus. tit. 26. n. 73.
Acolyti debent intereſſe Proceſſioni Sanctiſſimi Viatici. ibi. n. 114.
Inter Clericos ſunt Altari proximiores. ibi. n. 131.
Officium in adminiſtratione extremæ Unctionis. tit. 28 n. 64.
Si non adſint, omnia fiant per Sacerdotem. ibi. n. 65.

ACTA.

Acta Eccleſiæ Mediolanenſis S. Caroli Borromæi opus verè aureum. Proœmium ad Lect. & tit. 11. n. 46.

ACTIO.

Actio ad petendum non datur pro adminiſtratione Sacramentorum. tit. 2. n. 74.

ADAPERIRE.

Adaperire ad explicationem verbi *Ephpheta* non eſt dicendum à Sacerdote in actu Baptiſmi. tit. 11. n. 34.

ADDITIONES.

Additiones factæ, & faciendæ forſan Rituali Romano abſque S. C. Rituum facultate prohibitæ ſunt. tit. 2. n. 87.

ADITUS.

Aditus ad Tabernaculum à quocumque haberi non debet. tit. 24. n. 76.

ADJURATIONES.

Adjurationes quæ fiunt contra Bruchos, & Locuſtas. tit. 90. n. 130.
Referuntur ad Diabolum. ibi. n. 133.

ADJUTORIUM NOSTRUM &c.

Adjutorium noſtrum in Nomine Domini. Eſt initium omnium Benedictionum. tit. 44. n. 33. tit. 54. n. 32. & tit. ibi. n. 33.

ADORATIO. ADORARE.

Adorare quid ſignificet. tit. 13. n. 54. & 55.
Adoratio Euchariſtiæ debet fieri utroque genu. tit. 23. n. 41.

ADVENÆ.

Advenæ ſcribendi & notandi in libro Parochiali ſeparato. tit. 25. n. 46.
Quinam verè ſint. tit. 54. n. 5.

ADULTERIUM. ADULTER.

Adulteri in ſlagranti crimine mortui non gaudent Eccleſiaſtica ſepultura. tit. 35. n. 49.
Caſus Adulterantium occiſorum in actu &c. ibi. n. 50.

ADULTUS. BAPTIZANDUS, & SEPELIENDUS.

Adultus poteſt dubitare de proprio Baptiſmo. tit. 5. n. 12.
Adultorum Baptiſmus non ita frequenter occurrit. tit. 12. n. 1.
Fit tamen majori ſolemnitate. ibi. n. 2. Quare de raro hodie contingat? ibi. n. 3. Ex alio genere proveniunt. ibi.
Adultus quinam dicatur. tit. 12. n. 4.
Adulti ſuccedunt Infantibus. ibi. n. 8. Tenentur de jure divino Baptiſmum ſuſcipere. ibi. n. 13. Baptizandi debent habere plenam advertentiam. ibi. 32. Debent priùs eſſe benè inſtructi in fide Chriſtiana. ibi. n. 34. Niſi adſit mortis periculum. ibi. n. 35. Baptizandi ſunt ab Epiſcopo. ibi. n. 36. Vel à Sacerdote de Epiſcopi licentia. ibi. n. 37. In Sabbato ſancto deberet fieri Adultorum Baptiſmus. ibi. n. 40. & 41. Cautè circa hoc tempus procedendum. ibi. n. 42. Poteſt anticipari tempus ſi id petat Catechumenus. ibi. n. 43. In iſtorum Baptiſmo omnia ſervanda prout in Baptiſmo Infantium. ibi. n. 44. & n. 79. Baptizandi ſunt in Eccleſia, & publicè. ibi. n. 44. & 45. Patrini debent illis aſſiſtere. ibi. n. 45. Debent reſpondere de ſe interrogationibus. ibi. n. 48. Debent baptizari de mane. ibi. n. 55. 56.
Adultus ſi fuerit mutus, ſeu ſurdus, ſeu ignotæ linguæ quid eſſet in tali caſu agendum. tit. 12. n. 50. 51. 51.
Adulti purgandi ſunt de peccato actuali. tit. 13. n. 30. Ducuntur ad Baptiſterium, ſeu ad Fontem ut baptizentur. ibi. n. 64. De raro baptizantur per immerſionem. ibi. n. 84.
Adulti defuncti cum faſciculo florum in manu exponuntur. tit. 40. n. 8. Etiam ſi decrepiti, dummodò non nupſerint. ibi. n. 9.

ÆGROTUS.

Nomine Ægroti quinam veniant. tit. 25. n. 53. v. Infirmus.

AER.

Aeris intemperies an ſit periculum magnum, & nocere poſſit ſaluti humanæ. tit. 2. n. 38.
Aeris ſerenitas. v. ſerenitas.

ÆTAS.

Ætas quandoque ſuppletur à malitia. tit. 40. n. 3.
Ætas requiſita in Matrimonio. tit. 4. n. 39.

AGATHENSE CONCILIUM.

Agathenſis Concilii regula pro Infirmis. tit. 30. n. 10.

AGNUS PASCHALIS.

Agni Paſchalis myſteria. tit. 57. n. 1.
Agni Paſchalis Benedictio, & ejus antiquitas. ibi. n. 2. In die Paſchæ poteſt ſumi pars Agni ante ſumptionem alterius cibi. ibi. n. 3. Significationes variæ hujus Agni. n. 4. debet eſſe mortuus & coctus. n. 5. Non refert an ſit Maſculus, vel Fæmina. n. 6. Dummodò non ſit annoſus. n. 7. Qui abſtinent ab eſu Agni Paſchalis, non peccant. ibi. n. 8.

AGON. AGONIA. AGONIZANS.

Agon morientis quid ſit, & ejus tempus. tit. 32. n. 20. 21. 22. 23.
Agonizantium Confraternitas laudabiliter inſtituta. ibi. n. 11.

AGRORUM BENEDICTIO.

Agri & Populi benedicendi juxta novum Ritum. tit. 91. n. 1.

ALBA.

Alba eſt adhibenda in benedictione novæ Eccleſiæ ſeu Oratorii. tit. 72. n. 32.
Albus Color. v. Color.

ALLELUJA.

Alleluja Verſiculus Lætitiæ. tit. 24. n. 69. Poſt Verſiculum *Panem de Cœlo* quando reticeri debeat. tit. 80. n. 72.

ALMUTIUM.

Almutium exponendum in Feretro cum Cadavere Beneficiarii. tit. 36. n. 132.

ALTARE.

Altare in Baptiſterio optimè ædificatum. tit. 16. n. 9. Dedicandum S. Joanni Baptiſtæ. ibi. n. 10.
Altaria minora in feria V. majoria hebdomadæ paranda violaceo colore. tit. 24. n. 24.
Altare extemporaneum efformandum in cubiculo Infirmi pro miniſtranda extrema Unctione. tit. 28. n. 10.
Altari inſerviens, de Altari vivere debet. tit. 34. n. 74.
Altare ad quod ſiſtere debet Puerpera pro benedictione. tit. 43. n. 32.
Altare non eſt onerandum rebus benedicendis. tit. 44. n. 52. Nec eſculenta, ſive potulenta collocanda ſuper illo. ibi. n. 53. 54.
Altare unicum erat in antiquis Eccleſiis. tit. 71. n. 18. Erigitur ut ibi litetur. tit. 72. n. 31.
Altaria benedicenda nuda eſſe debent. tit. 72. n. 54.
Altare benedicitur ſimul cum Eccleſia. tit. 72. n. 68.
Altaria poſt conſecratam Eccleſiam veſtiuntur albo colore. tit. 73. n. 84.
Altaria Eccleſiæ pollutæ ſpoliari debent. tit. 73. n. 33.
Altaris gradus infimus diverſimodè intelligitur ab authoribus. tit. 80. n. 65.

AMBROSIANUS RITUS.

Ambroſiano Ritu Baptiſmus fit per Immerſionem. tit. 11. n. 45. 46.

AMEN.

Amen eſt Complementum Orationis. tit. 13. n. 45.
Quid ſignificet, & quare dicatur. tit. 32. n. 28.

AMENTES.

Amentes Patrini eſſe nequeunt. tit. 8. n. 23.
Amentes, & furioſi non baptizandi. Amentium Adultorum voluntas perpendenda. ibi. n. 72. Non ſunt communicandi. tit. 23. n. 99.
Amentes à nativitate comparantur Infantibus. tit. 27. n. 68.
Qui ſani petierunt, ungendi ſunt extrema unctione. ibi. n. 66.

AMOR CONJUGALIS.

Amor Conjugalis debet eſſe ſummus. tit. 42. n. 49.
Anguſtia loci. v. loci Anguſtia.

ANI-

ANIMALIA. V. BESTIÆ.

Animalie poſſunt invadi Peſte. tit. 85. n. 6.
Animalia nocua an maledicenda. tit. 90. n. 130. 131. 132. Modus licitus illa adjurandi. ibi. n. 134.

ANIMÆ COMMENDATIO. v. Commendatio.
Animæ ſalus præciſè quærenda in Infirmo. tit. 30. n. 22.
Animæ Defunctorum non vagantur per aliorum corpora. tit. 90. n. 66.

ANIMETTA.

Animette, ſeu Palla an benedicenda ſit. tit. 67. n. 8.
Ejus origó. n. 9.

ANNIVERSARIA.

Anniverſaria quodnam genus officii ſint. tit. 34. n. 51.
Anniverſarium tempus quodnam. tit. 37. n. 10.
Anniverſarium officium celebratur in Eccleſia, in qua humatum fuit cadaver illius pro quo celebratur. tit. 37. n. 11.
Annus Jubilæi. v. Jubilæum.

ANTIDOTA.

Antidota præſervantia præbenda ſunt Energumenis. tit. 90. n. 94.

ANTIPHONA.

Ne Reminiſcaris &c. unde deſumpta. tit. 29. n. 12. tit. 90. n. 106.
Antiphonæ quandoque duplicantur in officio Defunctorum. tit. 37. n. 13.
Antiphona *Vidi Aquam &c.* unde deſumpta. tit. 47. n. 24.
Exurge domine &c. à quo loco deſumpta. tit. 79. n. 30.
Antiphona longa cur repetatur in reconcilianda Eccleſia. tit. 73. n. 57. Ejus ſignificatio. ibi. n. 59.

ANULUS. ANULARIS.

Anulus datur Sponſo. tit. 41. n. 43. Cur ponatur in quarto digito. ibi. n. 46. Quare ſit unus tantum. ib. n. 47.
Quare rotundus. ibi. n. 48. Pronubus benedicitur & cur. ibi. n. 50. Ex qua materia eſſe debeat. ibi. n. 51. Quo deſponſata fuit S. Anne. ibi. n. 55.
Anuli primi erent ferrei cum Adamante. tit. 41. n. 54.
Anulus quo deſponſata fuit Maria Virgo ſervetur Peruſiæ. tit. 42. n. 36. Cujus materiæ ſit, ignoratur. ibi. n. 57.
Anuli ex quocumque metallo fabricari poſſunt. ibi. n. 58.
Et quocumque lapide pretioſo. ibi. n. 59.
Anulus pronubus de manu Sacerdotis accipiendus eſt à Sponſo. tit. 42. n. 60. Ejus cæremonia eſt unum Sacramentale. ibi. n. 61.
Anuli geſtati fuerunt in utreque manu. tit. 42. n. 62. Cum gemmis ferebantur in ſiniſtra. ibi. n. 63. Ratio magis obvia. ibi. n. 66. Cur imponatur à Sponſo. ibi. n. 68.
Anularis digitus. v. Digitus.

APPARITIONES.

Apparitiones in Obſeſſis ſunt tormenta diaboli. tit. 90. n. 40.

APOSTASIA. APOSTATA.

Apoſtatarum filii poſſunt invitis parentibus Baptizari. tit. 12. n. 28.
Apoſtaſia quid ſit, & quinam Apoſtatæ. tit. 35. n. 18.

APOSTOLI.

Apoſtoli Rituum Eccleſiaſticorum authores. tit. 2. n. 1.
Aſperſione uſi ſunt in baptizando. tit. 3. n. 16.
Priùs inſtruebant Catechumenos, deinde baptizabant illos. tit. 12. n. 13. Fuerunt inſtitutores Benedictionum. tit. 44. n. 5. Exercuerunt Ordinem exorciſtatus. tit. 90. n. 2.

APPELLATIO.

Appellatio non admittitur in caſu funerum. tit. 35. n. 62.

AQUA BENEDICTA BAPTISMALIS &c.

Aqua elementaris, ſeu naturalis eſt materia Baptiſmi. tit. 4. n. 2.
Sive marina, ſive fluvialis. ibi. Cur ſit materia Baptiſmi. ibi. Communis adhibetur in caſu neceſſitatis. ibi. n. 7.
E floribus, ſeu artefacta non eſt materia idonea. ibi. n. 4.
Si illi admiſceatur alia materie, quæ illam ſuperet, non valet ad Baptiſmum. ibi. Non nocet Baptiſmo ſi ſit calida, vel frigida, vel ſulphurea, vel paululùm immutata. tit. 4. n. 5. Debet eſſe uſualis, ut ab illa corpus abluatur. ibi. n. 6.
Aqua propriè ad Baptiſmum inſtituta debet eſſe conſecrata. tit. 4. n. 7. Renovari debet quolibet anno in Sabbato ſancto, vel Pentecoſtes. ibi. n. 8. Poteſt renovari extra ille tempora ſi defecerit. ibi. n. 9. & tit. 13. n. 65. Vetitum eſt ne quis utatur Aqua benedicta antecedentis anni. tit. 4. n. 9. Ideo vetus projicienda in Sacrarium. ibi. n. 10. Aquæ gutta minima non ſufficit ad Baptizandum. ibi. n. 11. Debet eſſe tanta, quæ abluat corpus humanum. ibi. Non benedicta non debet ſuperare benedictam. tit. 4. n. 12. Ejus augmentum debet fieri cum magna advertentia. ibi.
Aquæ corruptæ effluxio, & deficientia quid ſit. tit. 4. n. 13.
Aqua corrupta, & putrida non adhibenda. tit. 4. n. 16. Quæ mala gigneret ſi adhiberetur. ibi.
Aqua unius Baptizati non decet, ut adhibeatur pro baptizando alio tit. 3. n. 22. Simplex adhiberi poteſt deficiente Baptiſmali. tit. 11. n. 61. Semper deponit fæces. tit. 16. n. 4. Si corrupta fuerit, erit renovanda. ibi. n. 3.
Aque Baptiſmi quare conſecranda. tit. 16. n. 6. Sordes peccatorum diluit. ibi. n. 7.
Aqua in benedictione fontis dividitur tota manu, non digitis. tit. 16. n. 16.
Aquæ Benedictæ modica effuſio fieri debet è fonte. ibi. n. 17.
Aqua Benedicta deferenda eſt ad Domum Infirmi. tit. 26. n. 137.
Ejus ſignificationes. ibi. n. 139. Non in vanum adhibetur ante adminiſtrationem Viatici. ibi n. 140.
Aqua ablui digitos Sacerdotis poſt adminiſtrationem Viatici laudabilius. ibi. n. 185.
Aqua benedicta deferenda cùm Sacerdos procedit ad miniſtrandam Extremam Unctionem. tit. 28. n. 47. Relinquenda apud Infirmum ſi non habeat. ibi. n. 94. Debet eſſe ad lectum Infirmi. tit. 30. n. 43. Infirmi ſunt illa aſpergendi violenter ſi lethargo laborent. ibi. n. 44.
Aſperſio cum hac Aqua antiquiſſime. ibi. n. 64.
Aqua benedicta quid proſit mortuis. tit. 33. n. 44. Habet relationem cum Thure. tit. 36. n. 157. Cur adhibeatur in Benedictione Puerperæ. tit. 43. n. 28. Corroborat verba Sacerdotis in Sacramento Matrimonii. tit. 42. n. 44.
Aquæ luſtralis Benedictio, quare habeat primum locum inter Benedictiones. tit. 43. n. 1.
Aqua luſtralis quare ſic appelletur. tit. 43. n. 7. A quo inventa. ibi. n. 9. Illa aſpergebantur Victimæ in Sacrificiis veterum. ibi. n. 8.
Aqua Benedicta adhibetur in omnibus Benedictionibus.

bus, tit. 45. n. 2, & tit. 44. n. 28. Quare illam quandoque Dæmones non timeant, ibi, n. 4.
Ejus materia, & forma, ibi. n. 5.
Aquæ benedictæ S. Matthæus habetur pro vero Authore, tit. 45. n. 10. Authores qui de hac Aqua ſcripſere, ibi, n. 12. Benedicitur diebus Dominicis, ibi, n. 13. Nec ex illa omittenda eſt aſperſio quolibet die. ibi. num. 14. Non benedicitur in Sabbato ſancto ubi adſit fons Baptiſmalis, ibi, n. 16. Poteſt tamen benedici quocumque tempore. ibi, n. 17. Dificiliter remanet pura per octo dies, ibi. n. 15. Si putruerit, peccat ille per cujus negligentiam putreſcit. ibi, n. 19. Debet eſſe naturalis, & munda, ibi, n. 22. Cum illa non licet extraneum liquorem immiſcere. ibi, n. 23. Niſi ſit parva quantitas Aquæ fragrantis. ibi. n. 24. Peccaret qui immiſceret multùm, ibi, n. 25. Poteſt ubique locorum benedici, ibi, n. 28.
Aquæ multarum fontium an benedici poſſint unica benedictione? tit. 45. n. 29. Si eſſet in Aqua aliquod Præſtigium, conjurationes diriguntur ad Dæmonem. ibi. n. 37. Fidelibus omnibus debet diſtribui, ibi, n. 44. Poteſt benedici quocumque tempore, ibi, n. 45. Aſperſio ex illa facienda à celebrante ante Miſſam diebus Dominicis. ibi. n. 46. Retinenda in domibus juxta antiquum ritum, n. 47.
Aqua Baptiſmalis antiquitus cuſtodiebatur in domibus, ibi. n. 48.
Sed colligebatur in Vaſe ante Chriſmatis infuſionem. ibi. n. 49. Deberet etiam renovari in Domibus. ibi. n. 50.
Ejus virtutes. ibi. n. 51. Ad cubile fidelium ſervari ſolet. ibi. n. 52. Quare Aqua benedicta palàm expoſita in Eccleſiis teneatur. ibi. n. 54.
Quæcumque maleficia diſſolvit. ibi. n. 55.
Aqua non eſt ſola quæ inſerviat Sacramentis, & Sacramentalibus, tit. 63. n. 1.
Aqua pro Reconciliatione Eccleſiæ debet eſſe ab Epiſcopo benedicta. tit. 73. n. 61.
Aquarum, ſeu fluminum inundantia, & pro ea compeſcenda Proceſſio inſtituta, tit. 82. n. 9.
Aqua benedicta valet ad fugandas tempeſtates, tit. 83. n. 18.
Semper debet eſſe ad latus Exorciſtæ. tit. 90. n. 77.
Non requiſitur illius tactus phyſicus. tit. 44. n. 39.
Sed ſufficit moralis. ibi. n. 40.

ARBORES.

Arbores poſſint invadi Peſte. tit. 85. n. 12.
Eorum areſcentia. tit. 87. n. 6.

ARCHICONFRATERNITAS.

Archiconfraternitas Charitatis Romæ inſtituta. tit. 30. n. 20.
Ejus onera. ibi. n. 21.

ARMA.

Arma deponenda à Pænitente ante Confeſſionem Sacramentalem. tit. 18. n. 24. Exponi poſſunt in exequiis militum. ibi.

ARTICULUS MORTIS.

Articulus mortis quando verè dici poſſit. tit. 17. n. 14. & tit. 33. n. 1.

ARTIFICES.

Artifices habent propria peccata. tit. 18. n. 34.
Arvales Proceſſiones. v. Proceſſiones.

ASPERGERE. ASPERSIO.

Aſperſio in Baptiſmo quid ſit. tit. 5. n. 17. Hoc modo baptizavit. S. Laurentius. ibi. n. 18. & Apoſtoli. ibi.
Aſpergere Cadaver ſi adſit Capitulum, ſpectat ad primam dignitatem, tit. 36. n. 100. Ratio hujus Aſperſionis. ibi. n. 101.
Aſperſiones in benedicendo ſæpè fiunt ſub ſilentio. tit. 44. n. 46.
Cum Aqua benedicta quare fiant in benedicenda nova Eccleſia. tit. 72. n. 44. In benedicendo Cæmeterio prima Aſperſio fit ſupra Crucem. tit. 74. n. 33. Fiunt circa lectum Infirmi, tit. 25. n. 162.

ASPERGILLUM.

Aſpergillum ex quacumque materia confici poteſt. tit. 26. n. 138. Deferendum quando proceditur ad miniſtrandam extremam Unctionem. tit. 28. n. 47. Pro benedictione Cæmeterii cujus materiæ eſſe debeat, tit. 74. n. 28. Ex herba Hyſſopo adhibendum. tit. 72. n. 52. Fieri poteſt ex Ocymo. ibi. n. 58. tit. 73. n. 39. Etiam in Reconciliatione Cæmeterii. tit. 75. n. 15. Eſt porrigendum Epiſcopo à perſona digniore ex Clero, tit. 91. n. 39.

ASTRATI.

Aſtrati qui comitantur funera quinam. tit. 36. n. 95.

ATRIUM.

Atria laudantur ante fores Eccleſiæ Parochialis. tit. 10. n. 55.
Atrium Eccleſiæ Cathedralis Ferrariæ noviter ædificatum. ibi.

ATTENTIO.

Attentio actualis, & virtualis quid ſit. tit. 2. n. 73.

ATTESTATIONES.

Atteſtationes ex libris Parochialibus relevari debent in forma probanti. tit. 92. n. 15. Non probant ſi extractæ ſint lite pendente. ibi. n. 16. Poſſunt fieri vernacula lingua. tit. 97. n. 7. Propria manu Parochi firmandæ. ibi. n. 9. Et ſigillo muniendæ. ibi. n. 10.

AVEMARIA.

Avemaria vulgo dicitur Signum Campanæ recitandi preces pro defunctis. tit. 33. n. 27.

AURES.

Aures infirmi in qua parte inungendæ extrema Unctione. tit. 28. n. 78.

AZYMUS.

Azymus Panis quinam. tit. 24. n. 6.

B

BACULUS.

Baculus Ducum, & militum exponendus in Pheretro Defuncti. tit. 36. n. 132.
Baculus Epiſcopi importat juriſdictionem. tit. 87. n. 9.

BALDACHINUM.

Baldachini uſus pro Umbella. tit. 26. n. 93. Eſt inſtrumentum portatile in Proceſſionibus. ibi. n. 94. Unaquæque Parochia debet habere parvum Baldachinum portatile, & plicabile. ibi. n. 96.
Baldachinum deferentes cauti ſint. ibi. n. 126. Portandum detecto capite. ibi. n. 127.
Baldachini nulla mentio fit in Rubricis Proceſſionis cum Viatico. tit. 80. n. 41. Quid ſit, & alia circa id. n. 42. Illius haſtæ quibuſnam tradendæ ut portentur. n. 44. Primò deferuntur ab Eccleſiaſticis. ibi. n. 45. Portitores haſtarum gravi paſſu incedere debent. ibi. n. 46.

BALSAMATIO.

Balſamatio Cadaverum à quo facienda. tit. 33. n. 30. & 31. Quid agendum poſt Balſamationem. ibi. n. 35.

BAPTISMUS. BAPTISMA. BAPTIZARE. BAPTIZATUS. BAPTISTERIUM.

Baptiſterium liber ita nuncupatus. tit. 1. n. 6.
Baptizans in peccato mortali ex neceſſitate non peccat mortaliter. tit. 2. n. 27.
Baptiſmus à quocumque Parocho in quacumque Parochia poteſt miniſtrari ex neceſſitate. tit. 2. n. 78.
Baptiſmus Aquæ unicè tractatur in Rituali Romano. tit. 3. n. 2. Quid ſit, ejus definitio. ibi. n. 3. Definitio Theologica. ibi. n. 4. Eſt janua cæterorum Sacramentorum. ibi. Si malè miniſtretur, vel ſuſcipiatur, eſt Sacramentum inutile. ibi.
Baptiſmi forma præſcripta ab Eccleſia. tit. 5. n. 1. Errores circa dictam formam. ibi. n. 2. Exceptiones nonnullæ. ibi. 3. Forma conditionata. ibi. n. 12.
Baptizandi actus debet exprimi uno, & eodem tempore quo pronunciatur forma. tit. 5. n. 6.
Baptiſmus collatus à Latino cum forma Græca eſſet validus. tit. 5. n. 9. & ſeq.
Baptiſmus quando ſub conditione reiterari poſſit. ibi. n. 11.
Tripliciter poteſt conferri. ibi. n. 13. Quilibet miniſter debet ſervare Ritum ſuæ Eccleſiæ diœceſanæ. ibi. n. 14.
Baptizandi modi uſuales in Eccleſia Catholica. tit. 5. n. 20.
Baptiſmus Ablutione, qua occiditur. ibi. n. 21.
Baptizandi munus primò convenit Epiſcopo. tit. 6. n. 3.
Baptiſmus poteſt miniſtrari à qualibet humana creatura in caſu neceſſitatis. tit. 6. n. 11.
Baptiſmus Infantium ſine pompa habendus. tit. 7. n. 6. Modeſtus uſus Civitatis Ferrariæ. ibi. n. 8.
Baptiſmi cæremoniæ ſupplendæ in Eccleſia. tit. 7. n. 9.
Baptiſmus in utero Matris, & circa illum variæ opiniones. tit. 7. n. 12. & ſeq. Fieri poteſt ſaltem ſub conditione. ibi. n. 15.
Baptizati ſub conditione ſunt in loco ſacro ſepeliendi. tit. 7. n. 21.
Baptizati Adulti veſtibus albis induebantur. tit. 9. n. 5.
Baptizandi providendi, & ſervandi pro duobus Sabbatis Paſchæ, & Pentecoſtes. tit. 9. n. 7.
Baptiſmus miniſtrari poteſt ubique. tit. 9. n. 9.
Baptizandi locus proprius Eccleſia eſt. ib. n. 10.
Baptizati in Canonica S. M. in Vado Ferrariæ dicuntur, quòd non ſint Epilepſiæ obnoxii. tit. 9. n. 13.
Baptiſteria extra Eccleſias ædificabantur. tit. 9. n. 14. Gerebant vices Templi Deo dicati. ibi. n. 15. In Baptiſmo privato in ædibus Principum adhibends eſt Aqua ſolemniter benedicta. tit. 9. n. 20.
Baptiſmo inſervientia omnia debent eſſe parata ne interrumpatur ordo. tit. 10. n. 36.
Baptizans debet indui Cotta prope Fontem. tit. 10. n. 54.
Baptizans Fœminam pro Maſculo, & vice verſa Maſculum pro Fœmina an peccet. ibi. n. 61.
Baptiſmus per immerſionem ubinam vigeat. tit. 11. n. 45.
Baptiſmus ſub conditione. ibi. n. 48.
Baptiſmus plurium Perſonarum quomodo dirigi debeat. tit. 11. n. 56.
Baptiſmus Adultorum. v. Adultorum.
Baptizare non licet per vim. tit. 12. n. 24. & n. 30.
Baptiſmus ſub conditione ſemper conferri poteſt. tit. 12. n. 73.
Baptizare Sacerdotis eſt. tit. 13. n. 1. Et Epiſcopi. tit. 15. n. 1.
Baptiſmum fictè ſuſcipientes. tit. 11. n. 69.
Baptiſmus ſolemnis ad fontem habendus, non in alio loco. tit. 15. n. 15.
Baptiſmus poteſt feſtinanter miniſtrari. tit. 26. n. 70.
Baptiſmo carentes non ſunt ungendi Oleo ſancto infirmorum. tit. 27. n. 75.
Baptiſteria ſine ſepulchris eſſe debent. tit. 34. n. 109.
Baptizatorum liber quare conficiatur. tit. 41. n. 41. v. Libri.
Baptizandi privatim, & ſub conditione qui de Baptiſmo nullum teſtimonium habent. tit. 41. n. 46.
Non Baptizati quinam ſint. tit. 35. n. 15.
Baptizandi ordo præverti non poteſt ſine juſta cauſa. tit. 6. n. 15.

BARBOSA.

Barboſa Auguſtinus ſcripſit de Poteſtate Epiſcopi. tit. 41. n. 65. Et ibi. tractat ampliſſimè materiam matrimonii. ibi. n. 66.

B. BEATRIX ESTENSIS.

B. Beatricis Eſtenſis, ejus dictum familiare circa facilitatem componendi Cruces. tit. 33. n. 40.

BELLARMINUS CARDINALIS.

Bellarminus Cardinalis in Catechiſmo inſerit tempora prohibita nuptiarum, quod alii catechiſtæ non faciunt. tit. 41. n. 187.

BELLUM.

Belli tempore faciendæ Proceſſiones inſtitutæ. tit. 86. n. 2. Mala quæ ex Bello oriuntur. ibi. n. 3. Primum remedium contra Bellum eſt recurſus ad Deum. ibi. n. 4. Sive juſtum, ſive injuſtum ſemper parit gravia damna. ibi. n. 5. Proceſſio tempore Belli eſt multæ antiquitatis. ibi. n. 6. Ratio triplex hujus Proceſſionis. ibi. n. 7. Particulares preces contra Turcas, & Infideles. ibi. n. 10. In Bello juſto licet ponere inſidias. ibi. n. 13. Chriſtiani Victoriam reportavere Pontifice deprecante. ibi. n. 14.

BENEDICERE. BENEDICTIO. BENEDICTUS.

Benedictio Fontis eſt functio Parochialis. tit. 4. n. 8. A Benedicto XIII. Papa enixè inculcata. tit. 9. n. 35. Eſt officium ſolius Sacerdotis. tit. 11. n. 14.
Benedictio danda Populo poſt Communionem. tit. 24. n. 77.
In Miſſis defunctorum non danda. ibi. n. 85.
Benedici debet Infirmus poſt Viaticum. tit. 26. n. 189. Nihil dicit Sacerdos in tali benedictione. ibi. n. 190.
Benedictionem non important verba communionis. ibi. n. 191.
In Benedictione cum Sacramento Euchariſtiæ nihil à Sacerdote dicendum. tit. 26. n. 119. & n. 202.
Benedictio particularis danda Infirmis. tit. 30. n. 76. Sufficit una benedictio pro pluribus Infirmis. ibi. n. 77.
Benedictio ſepulchri. tit. 36. n. 168. & n. 172.
Benedictio requiritur ad conſtituendum locum Sacrum. tit. 34. n. 154.
Benedictio Incenſi præſcribitur in officio pro defunctis. tit. 38. n. 6.
Benedictio Nuptiarum cadit ſupra ſponſam. tit. 41. n. 164.
Benedicere quid ſignificet. tit. 44. n. 2.
Benedictiones inſtitutæ fuerunt ab Eccleſia. tit. 44. n. 4 & n. 6.
Tribuendæ Apoſtolis. ibi. n. 5. Fiunt manu aperta. ibi. n. 14.
Benedictionum ſignificationes multæ. tit. 44. n. 7.
Benedictiones falſæ multæ circumferuntur. ibi. n. 10.
Benedictionum effectus. ibi. n. 8.
Benedictiones aliæ non adhibendæ niſi quæ approbatæ ſint. ibi. n. 9.

Bene-

Benedicendi poteſtas traditur Sacerdotibus in illorum conſecratione. ibi. n. 16.
Benedictionum myſteria ſunt explicanda Populo, tit. 44. n. 17.
Benedictiones aliæ ad Epiſcopos, aliæ ad Sacerdotes ſpectant. ibi. n. 18. Neque validè, neque licitè fiunt niſi ab habente facultatem. ibi. n. 19. Verbales, & ſimplices pertinent ad Sacerdotes. ib. n. 20. Aliæ pertinent de jure, aliæ ex delegatione. ibi. n. 21. Regulæ generales pro dignoſcendis Benedictionibus ſpectantibus ad Epiſcopos, vel ad ſimplices Sacerdotes. ibi. n. 23.
Benedictiones inſertæ in Miſſali Romano poſſunt fieri à Sacerdotibus. tit. 44. n. 24. Exiſtentes in Rituali Romano poſſunt fieri à Parochis. ibi. n. 25. Quæ fiunt à Sacerdote ſimplice per delegationem. ibi. n. 26. Intra Miſſam faciendæ cum Caſula. ibi. n. 28. Extra Miſſam cum Cotta, & Stola. ibi. n. 29.
Benedicens ſine facultate peccat mortaliter. tit. 44. n. 27.
Debet habere caput apertum. ibi. n. 32.
Benedictio nulla eſt ſi verba Eccleſiæ immutentur. tit. 44. n. 36.
Quot modis deſtruatur. ibi. n. 37. In illis Aqua benedicta ſemper habet locum. ibi. n. 38.
Benedicta Res donec perdurat, eſt ſacra. tit. 44. n. 41. Res Benedictæ thurificantur ob venerationem. ibi. n. 42.
Ante Benedictionem omnia neceſſaria paranda. tit. 44. n. 47. Enumeratio rerum præparandarum. ibi. n. 48.
Pro Benedictionibus commodius eſt Rituale, quàm Miſſale. ibi. n. 50. Menſa debet eſſe parata prope Altare pro rebus benedicendis. ibi. n. 33.
Benedictio Aquæ luſtralis cur ſit prima inter benedictiones. tit. 45. n. 1. Attentè debet fieri. ibi. n. 3. Benedicens utitur Stola violacea. ibi. n. 31. Niſi ille qui benedicit, debeat illicò celebrare Miſſam. ibi. n. 32.
Benedicens ſi ſit aliqua cenſura innodatus, ſit irregularis. tit. 45. n. 6.
An debeat habere ſub oculis res benedicendas. ibi. n. 31. Quid benedictio conferat materiæ. ibi. n. 43.
Benedictio domorum in Sabbato ſancto. tit. 47. n. 1. Domus cauſa finalis illius benedictionis, dicto n. 15. Myſterium hujus benedictionis. ibi. n. 16. Caniſtrum pro Ovis colligendis non portandum. ibi. n. 20. Parochus non tenetur totam domum circuire, dicto n. 21. Benedictio hæc facienda in Domo, non extra, vel in Janua. ibi. n. 22.
Benedictio Domorum pro quocumque tempore. tit. 48. n. 1. Iſta benedictio nequit repelli ab habitantibus in ea Domo. ibi. n. 2. Parochus debet vocari ad hanc benedictionem. n. 3. In hac benedictione eſt adhibenda Aqua conſueta luſtralis. ibi. n. 4. Quæcumque loca poſſunt benedici hac benedictione. ibi. n. 5. & non tantum nobiliora ut in antecedenti benedictione Sabbati ſancti. ibi. n. 6.
Benedictione nunquam delata Sponſi ſunt ſeparandi. tit. 41. n. 156.
Benedictio Nuptiarum à ſolo Parocho facenda. tit. 41. n. 157. Parochus alienus benedicendo Nuptias non ſuorum ſubditorum, peccaret. ibi. n. 158.
Benedictio hæc ſequitur jura Matrimonii. ibi. n. 159. Hujus benedictionis Tabula facilior pro regula Parochorum. ibi. n. 162.
Benedicenda Fœmina ſi nondum fuerit benedicta. tit. 41. n. 163. Pro benedicendis nuptiis non eſt neceſſarius novus conſenſus. ibi. n. 176.
Benedictio nihil addit quoad valorem Matrimonii. ib. n. 177.
Benedictio ſponſorum cadit ſub præcepto, non verò ſub peccato mortale. tit. 40. n. 71. Non eſt ad eſſentiam, neque integritatem Sacramenti. ibi. n. 72. De Jure eſt facienda à Parocho. ibi. n. 73.
Benedictio mulieris poſt Partum inſtituta eſt ab Eccleſia. tit. 43. n. 1.
Habet connexionem cum Sacramento Matrimonii. ibi. n. 2. Eſt de conſilio, non autem de præcepto. ibi. n. 4. Eſt antiquæ originis, ibi. n. 6. Originem trahit à veteri Teſtamento. ibi. n. 7. Fit quadrageſimo die poſt Partum, ibi. n. 10. Poteſt etiam anticipari. ibi. n. 11.
Habet ſuam materiam, & formam, ibi. n. 12. Ejus cauſa finalis, ibi. n. 13. Ejus fructus ſpiritualis. ibi. n. 16. An ſit facienda à Parocho, & an ſit de jure merè Parochiali, ibi. n. 18. An in ſola Eccleſia Parochiali fieri debeat. ibi. n. 19. Poteſt dari in quacumque Eccleſia, & à quocumque Sacerdote. ibi. n. 20. Reſolutio ſacræ Rit. Cong. ſuper hoc. ibi. n. 21.
Benedictiones Candelarum duæ. tit. 46. n. 1. v. Candelæ.
Benedicere Populos, & Agros; eſt diverſum à benedictione loci. tit. 49. n. 8.
Benedictio Peregrinorum non incipit ab *Adjutorium noſtrum &c.* ſicuti cæteræ benedictiones. tit. 54. n. 32. Et quare. ibi. n. 33. v. Peregrini.
Benedictiones multæ, quæ in Libro inſcripto *Circulus aureus* inſeruntur, ſunt erroneæ. tit. 62. n. 3.
Benedictiones aliæ competunt Epiſcopis, aliæ Sacerdotibus. tit. 64. n. 1. Quæ res competant Epiſcopo benedicendæ. ibi. n. 2. Benedictiones reales competunt Epiſcopo. ibi. n. 3. Et illæ quæ ſacra unctione perficiuntur. ibi. n. 4. Verbales ſunt illi reſervatæ. n. 5. Epiſcopus poteſt delegare benedictiones Sacerdotibus inferioribus. ibi. n. 6. Opinio contraria. ibi. n. 7. Benedicendi munus ſpectat ad Ordinem. ib. n. 8. Rationes in contrarium. ibi. n. 9. Aliquis minor Epiſcopo poteſt habere hanc facultatem. ibi. n. 10. Tituli LXIV. de benedictionibus ſignificatio. ib. n. 12. Opinio negativa circa hoc, magis probabilis. ibi. n. 13. Uſus invaluit, ut Epiſcopi ſubſtituant in benedictionibus verbalibus. ibi. n. 14. Sed Sacerdotes graduatos. ibi. n. 15.
Benedictio Indumentorum. v. Indumenta.
Benedictionum diverſarum claſſes hujus Ritualis. tit. 69. n. 13.
Benedictio quæ loquitur de ſubſtitutione. tit. 72. n. 1.
Benedictio in quo differat à conſecratione. tit. 72. n. 3. A quolibet Sacerdote miniſtrari poteſt. ibi. n. 4.
Benedictio Eccleſiæ non præſumitur niſi probetur. tit. 72. n. 10.
Probatio per unicum teſtem ſufficit. ibi. n. 11. Poteſt tradi facultas ſimplici Sacerdoti. ibi. n. 22. Sed debet dari in ſcriptis. ibi. n. 23. Et regiſtrari cum copia Brevis. ibi. n. 23. Hæc benedictio eſt in ſubſidium, & per modum proviſionis. ibi. n. 86.
Benedictio facit de non ſacro ſacrum. tit. 73. n. 25.
Benedictionis Eccleſiæ eadem eſt cauſa finalis ac reconciliationis. tit. 73. n. 26.
Benedictio, ſeu Reconciliatio loci polluti ſpectat ad Epiſcopum. tit. 75. n. 9.
Benedictio Populorum, & Agrorum quando fuerit inſtituta. tit. 91. n. 2. Ejus formula. ibi. n. 3. Alia adeſt in antiquo Rituali reſtrictior. ibi. n. 4. Inſtituta fuit pro abſolvendis populis integris. ibi. n. 5. Et ob delinquentium non notam quantitatem. ibi. n. 6. Hujus benedictionis miniſter. ibi. n. 7. Quid exprimi debeat in ſupplicatione ad Papam pro obtinenda tali benedictione. ibi. n. 8. Dies Dominicus præſcribitur pro hac benedictione. ibi. n. 9. Proclama faciendum ante

bene-

benedictionem. ibi. n. 10. Miſſa debet eſſe ſolemnis in Paramentis violaceis. ibi. n. 11. Si delegatus fuerit Epiſcopus, quid faciendum. ibi. n. 12. Miniſtri Altaris ſine manipulo ſtare debent. ibi. n. 14. Diploma perlegi debet ante benedictionem. ibi. n. 15. Confeſſio publicè fit à Diacono, recitando *Confiteor &c.* ibi. n. 16. Delegatus ſimplex non debet tenere Virgam. ibi. n. 18. Poſt benedictionem, gratiarum actio haberi debet. ibi. n. 20. Jejunium indicendum eſt ante benedictionem. ibi. n. 21. Hoc Jejunium loco publicæ pænitentiæ baberi debet. ibi. n. 22. Dies præſcripti ad jejunandum. ibi. n. 23. Si vox delegati non valeat, ſuppleri poteſt per alium. ibi. n. 24. Indicenda eſt dies pro communione generali. ibi. n. 25. Mutatio diei eſt ad arbitrium delegati. ibi. n. 26. Si aliquis non communicaverit, non peccabit. ibi. n. 27. Miſſa pro quacumque neceſſitate eſt celebranda. ibi. n. 28. Si Epiſcopus celebret, non eſt publicanda Indulgencia. ibi. n. 29. Paramenta quando ſint mutanda. ibi. n. 33. Hæc benedictio habet vim reſtituendi fæcunditatem Terræ. ibi. n. 35. Præcipuè eſt benedicendus Populus. ibi. n. 46. Forma hujus benedictionis. ibi. n. 48. Authoritas Dei primò exprimitur. ibi. n. 49. Fit mentio SS. Petri, & Pauli. ibi. n. 50. Indicatur, & enunciatur nomen Papæ concedentis facultatem. ibi. n. 51. Oratio ultima decantari debet à delegato. ibi. n. 53. Signa lætitiæ danda à Populo. ibi. n. 54.

Benedictio Papalis quare ita appellata. tit. 91. n. 47.

BENEDICTUS XIII.

Benedicti XIII. Summi Pontificis Epiſtola circa delationem Stolæ, & Cottæ in audiendis Confeſſionibus Sacramentalibus. tit. 18. n. 20.

BENETTI.

Benetti Jo: Dominicus Medicus, laudatus. tit. 7. n. 13.

BESTIÆ.

Beſtiæ Terræ poſſunt invadi Peſte, & ideò Proceſſiones ſunt faciendæ. tit. 85. n. 6. & n. 12.

Beſtiarum Epidemia. tit. 87. n. 5.

BINI BINI.

Bini bini procedant qui comitantur SS. Viaticum. tit. 26. n. 150.

Et in omnibus Proceſſionibus. tit. 76. n. 37.

BIRBONES.

Birbones quinam ſint. tit. 54. n. 5.

BIRETUM. v. Pileolus.

Biretum Clericale in manu deferendum dum fit Proceſſio Sanctiſſimæ Euchariſtiæ. tit. 80. n. 5.

BIRUARIUS.

Biruarius an Patrinus eſſe poſſit. tit. 8. n. 22.

BOLLETTINI. BOLLETTA.

Bollettini. v. Schedulæ.

Bollettarum officium diſtribuitur à magiſtratibus ad deſcribendos Defunctos Civitatis. tit. 92. n. 47.

BOMBACIUM.

Bombacium pro cuſtodiendo Oleo ſancto. tit. 10. n. 22. Deferri debet à Parocho pro extrema Unctione. tit. 28. n. 12. Partitur in ſeptem globulos. ibi. n. 13. Reponendum poſt ſingulas Unctiones. ibi. n. 14. Sed non in Burſa eadem. ibi. n. 76.

BRACHIUM.

Brachio dextro ſuſcipiendus eſt Infans in Baptiſmo. tit. 10. n. 10.

Comment. ad Rituale.

BRUCHUS.

Bruchorum copia quomodo arcenda. tit. 87. n. 9.

BUCELLA.

Bucella intelligitur pro particula Panis. tit. 24. n. 11.

BURSA.

Burſa Corporalis, & Clavis Tabernaculi deferendæ ſunt à Clericis in Proceſs. Viatici. tit. 24. n. 38. Adhiberi debent in Communione Infirmorum. tit. 26. n. 141. Ad nihil aliud inſervire debent. tit. 26. n. 142.

Burſa cum Oleo Infirmorum debet efferri pendens à collo Sacerdotis miniſtraturi. tit. 26. n. 158. & tit. 28. n. 39. Qualis eſſe debeat. tit. 27. n. 47. & 48. Pro recondendo Bombacio baberi debet. ibi. n. 77.

C

CADAVER.

Cadaver Excommunicati ſi extrahi à ſepulchro non poteſt, ſufficio ſi verberetur locus in quo jacet pro eo abſolvendo ab eſcommunicatione. tit. 21. n. 21. Si inadvertenter ſepultum ſit in Eccleſia, exhumari non debet. ibi. n. 23. In hoc caſu verberetur ſepulcbrum. ibi. n. 24.

Cadavera quomodo componi debeant in lectulo. tit. 32. n. 28. Maſculi à Maſculis, Fœminarum à Fœminis lavari, & curari debent. ibi. nu. 29. Quomodo Balſamis medicanda. ibi. n. 30. In quo loco domus collocati debeant. ibi. n. 35. Sine aliquo lumine accenſo deferi non debent. ibi. n. 36.

Cadavera quanto tempore inſepulta remanere debeant. tit. 34. n. 20. Standum eſt conſuetudini, & Conſtitutionibus ſynodalibus. ibi. n. 21. Variæ opiniones circa hoc tempus. ibi. n. 22. & 23. Si putreſcant citò ſepelienda. ibi. nu. 34. Non ſunt eſponenda in Eccleſia die Paſchatis, ſed ſequenti die. ibi. n. 42.

Cadavera non ſpolianda cereis ante eſpletum funus. tit. 34. n. 55. Suns ſemper ſub juriſdictione Ordinarii. ibi. n. 58. Antiquitus non ſepeliebantur in Civitatibus. ibi. n. 85. Neque in Eccleſiis. ibi. n. 91. Prope Altare condebantur, & cur. ibi. n. 99. In Eccleſia ſubjacent juriſdictioni Ordinarii. ibi. n. 128. Sine licentia Ordinarii ex bumari nequeunt. ibi. n. 129. De jure tranſlatio Cadaveris eſt illicita. ibi. n. 130. Poſſunt ſepelliri per modum depoſiti. ibi. n. 140. Laicorum deferenda à Laicis. ibi. n. 143. Sacerdotum à Clericis. ibi. n. 144. A quibus elevati debeant. ibi. n. 145. Mulierum in aliquibus locis à mulieribus deferuntur. ibi. n. 146.

Cadavera quomodo antiquitus collocabantur. tit. 34. nu. 150. Collocanda ſunt ſupina. ibi. nu. 151. Non debent ſepelliri tempore concurſus. tit. 36. n. 8.

Cadavera poſſunt deferri in curru nobili, ſed ſine Cruce, & Parocbo præcedentibus. tit. 36. n. 97. Etiam in plauſtro ruſtico ut in Villis conſuetum eſt. ibi. 98. Aſpergi debent Aqua benedicta in domo ſua. ibi. n. 99. Si adſit Capitulum, aſperſio ſpectat ad primam dignitatem. ibi. n. 100. Deferuntur in Pheretro. ibi. n. 104.

Cadavera bumana in Eccleſiis Regularium non ſunt prout deferenda ad Eccleſiam Parochialem. tit. 36. n. 119.

Collocari debent in medio Eccleſiæ, ſi non adſit impedimentum. ibi. n. 130. & n. 131. Eſponuntur regulariter in Pheretro. ibi. n. 132. Deponi poſſunt ſupra humum. ibi. n. 135. Quandoque extolluntur in altum. ibi. n. 137.

Cadavera tumulanda ſunt ſi exequiæ non fiant de manè. tit. 36. n. 141. De nocte ſi ſuperſint cu-

ſtodiri debent in Eccleſia. ibi. n. 167. Ardente aliqun lumine circa pheretrum. ibi. n. 143.
Cadaver incenſatur, & aſpergitur priuſquam ſepulchrum. tit. 36. n. 171. Tumulari debet, ſed prævia Miſſa. ibi. n. 181.
Cadaveris abſentia poteſt dari multis de cauſis. tit. 38. n. 1.
Cadaver priùs exbumandum ſi per illud Eccleſia polluta fuerit, ante reconciliationem. tit. 73. n. 53.

CÆREMONIÆ. v. Ritus.

Cæremoniæ ſacræ multæ ab Apoſtolis acceptæ ſunt. tit. 2. n. 2.
Unde dictæ ſint. tit. 34. n. 7. Opinio tutior. ibi. n. 8. Sunt ſigna altiſſimarum rerum. ibi. n. 3. In veteri Teſtamento maximi momenti erant. ibi.
Cæremonias unicè poteſt immutare, innovare, & judicare Eccleſia. tit. 2. n. 4.
Cæremoniæ novæ non introducendæ abſque ſacræ Rituum Congreg. licentia. tit. 2. n. 4.
Cæremoniæ veteris Teſtamenti an ſublatæ fuerint per Teſtamentum novum. tit. 2. n. 6. Paulatim deceſſerunt. ibi. 7.
Cæremoniæ nonnullæ poſſunt omitti in privata adminiſtratione Sacramentorum. tit. 2. n. 13. Nec omitti, nec contemni poſſunt ſine peccato. ibi. n. 14.
Cæremoniæ in Baptiſmo, variæ enumerantur. tit. 3. n. 6. Supplendæ in Eccleſia ſi omiſſæ fuerint domi. tit. 7. n. 9. Non ſunt de neceſſitate Sacramenti. ibi. Suos habent effectus. ibi. n. 10. Omittuntur in caſu periculi. tit. 11. n. 59.
Cæremoniæ pro Baptiſmo Catechumenorum diverſæ à Baptiſmo Infantium. tit. 13. n. 30. & n. 31.
Cæremoniæ omiſſæ in Baptiſmo ſupplendæ ſunt poſtea. tit. 14. n. 11.
Poſſunt ſuppleri etiam per ſaltum. ibi. n. 12.
Cæremoniæ omnes ad unum referuntur. tit. 27. n. 6.
Cæremoniæ Nuptiales ferè innumeræ. tit. 42. n. 76.

CALIX.

Calix non alligandus in manu Sacerdotis defuncti. tit. 34. n. 119.

CAMPANÆ. CAMPANULA.

Campanæ quare pulſentur occaſione Sanctiſſimi Viatici. tit. 26. n. 80.
Diſtincto modo pulſandæ. ibi. n. 81. Et per breve tempus. n. 82.
Per illas invitantur confratres Sanctiſſimi Sacramenti. ibi. n. 83.
Campanæ pulſandæ in expiratione morientis. tit. 33. n. 10. Et poſt tranſitum Animæ. ibi. n. 19. Sed diverſimodè. ibi. n. 20.
Varia nomina hujus ſigni. ibi. n. 21. Pulſantur etiam in Eccleſiis Confraternitatum. ibi. n. 24. Non pulſantur eodem modo in morte Infantium. ibi. n. 25. Pulſantur ad convocandos fideles ad funus. tit. 36. n. 19. Per tres vices pro re mortuali pulſantur. ibi. n. 20. Alia opinio. ibi. n. 21.
Campanæ inter expenſas funerum numerantur. tit. 36. n. 27.
Campanæ ſonant dum effertur cadavera ad ſepulturam. tit. 36. n. 118.
Quare detur iſte ſonus. ibi. n. 120.
Campana major ſonans denotat majorem dignitatem defuncti. ibi. n. 121. Quando incohari debeat iſte ſonus. ibi. n. 122.
Campanæ pro ſepultura Infantium debent vel ſilere, vel feſtivo modo pulſari. tit. 39. n. 8.
Campanæ Eccleſię apud quam pertranſit Proceſſio pulſandæ in actu Proceſſionis. tit. 79. n. 45. Et continuò. tit. 80. n. 49.
Campanæ pulſantur inſurgente Tempeſtate. tit. 83. n. 11. Rationes nonnullæ Philoſophicæ. ibi. n. 12. Valent virtute benedictionis ad fugandas Tempeſtates. ibi. n. 13.
Campanula in itinere Sanctiſſimi Viatici pulſanda. tit. 26. n. 147.
Ejus ſignificationes. ibi. n. 148.
Campanula non eſt pulſanda in delatione Olei ſancti. tit. 28. n. 40.
Niſi deferatur cum Euchariſtia. ibi. n. 41. Eſt tantùm pulſanda pro convocando Clero ad Eccleſiam. ibi. n. 42.

CAMPIONI.

Campioni Franciſcus Maria laudatus. tit. 18. n. 1.

CANALICULUM.

Canaliculum pro Pelvi quandoque babetur in fonte Bapt. tit. 10. n. 40.

CANCELLARIUS.

Cancellarius Epiſcopalis debet eſſe preſens Abſolutioni ab excommunicatione. tit. 20. n. 32.

CANDELA. v. Cereus. v. Lumen. v. Intortitia.

Candela tradenda Baptizato poſt ſuſceptam Aquam, & de ea multa. tit. 10. n. 49. Debet eſſe parata in Baptiſterio expenſis Parochi. tit. 11. n. 53. Si præſtetur à Baptizando accipienda, nec reſtituenda. ibi. Debet eſſe alba, & accenſa. ibi. Quid ſignificet. ibi. n. 54. Danda eſt in manu Catechumeni. tit. 13. n. 80. Deponenda à Neophito ſi poſt Baptiſmum confirmandus ſit. ibi. n. 83. A quo præſtari debeat pro Catechumenis. ibi. n. 88.
Candelæ duæ accendendæ tempore Communionis. tit. 24. n. 34. Debent eſſe ex cera alba. tit. 26. n. 87. v. Intortitia.
Candela accendi debet in miniſtranda extrema Unctione. tit. 28. n. 18. & ſeq.
Candela accenditur in commendatione Animæ. tit. 32. n. 11. An debeat eſſe benedicta. ibi. n. 12. Teneri ſolet appenſa ad lectum Infirmi. ibi. n. 13. Juvat in agone morientem. ibi. n. 14.
Candelarum pro funeribus, pondus eſt curandum ab Hæredibus Defuncti. tit. 34. n. 66. Et æqualitas. ibi. n. 67. Et diſtributio. ibi. n. 68.
Candela duplicata non danda Superiori ordinis. tit. 34. n. 69.
Candelæ quæ diſtribuuntur accendendæ. tit. 34. n. 72.
Candelæ in funeribus non ſolùm dantur pro eleemoſina, ſed pro Ritu. tit. 36. n. 57. In manu cleri debent eſſe accenſæ tempore exequiarum. ibi. n. 152. Illarum numerus in conſtitutionibus ſynodalibus, & in Taxis funerum deſcibitur. ibi. n. 58. Pondus illarum præſcribitur ab Hæredibus. ibi. n. 59. Diſtribuuntur, non accenduntur. ibi. n. 60. Uſus illarum ab Hæreticis improbatus. ibi. nu. 62. Parochus præ omnibus aliis nunquam debet tenere candelam, ſeu intortitium accenſum. ibi. n. 91.
Candelæ circa cadavera diſtributa ſemper ardere debent. tit. 36. n. 138.
Et præcipuè tempore exequiarum & abſolutionis. ibi. Si non diſtribuantur Clero, Clerus debet ſtare in choro. ibi. n. 153.
Candela pro benedictione mulieris poſt Partum an ad Parochum ſpectet. tit. 43. n. 26.
Candelam non benedictam pro benedicta dare non eſt grave peccatum. tit. 45. n. 26.
Candelarum benedictiones duæ in Rituali. tit. 46. n. 1. Prima fit die Purificationis B. M. V. ibid. n. 2. Et eſt inter functiones Parochiales. ibid. n. 3. Altera poteſt fieri à quocumque, & quandocumque. ibi. n. 4.
Candelæ benedictæ ad quid valeant. tit. 46. nu. 5. Habendæ à fidelibus pro agone mortis. ib. n. 6.

Aliæ

Aliæ utilitatis illarum. ibi, n. 7. Debent eſſe ex çera. ibi. n. 9. Poſſunt inſervire ad ſtudendum. ib. n. 10. Qui illis abutuntur, peccant. ibi. n. 11.
Candelæ tres accenduntur in benedictione Cæmeterii, & quare. tit. 74. n. 31. Earum myſteria. ibi. n. 39.
Candelæ benedictæ in Purificatione B. M. V. poſſunt adhiberi ad alios uſus. tit. 77. n. 12.

CANTICA.

Cantica, & Hymni non canendi in Proceſſionibus pœnitentialibus. tit. 79. n. 41.
Canticum *Benedictus Dominus &c.* multùm valet pro exorciſmis faciendis. tit. 90. n. 126.
Canticum *Magnificat &c.* adhibetur in exorciſmis. tit. 90. n. 126.

CAPILLI.

Capilli poſſunt etiam in Infante Baptizari ſi alia pars haberi nequeat. tit. 7. n. 59. Clerici defuncti pectendi, & tondendi. tit. 34. n. 127.

CAPITILAVIUM.

Capitilavium quid ſit. tit. 11. n. 11. & ſeq.

CAPITULUM.

Capitulum ſolum erigit Crucem, & fert Stolam in funeribus. tit. 36. n. 41. Cum Stola intrat Eccleſias Regularium. tit. 36. n. 43. & n. 124. Non poteſt tamen cum Cruce aſſiſtere funeribus, & exequiis. ibi. n. 44.

CAPPELLANUS.

Cappellanus intelligitur loco Parochi. tit. 36. n. 28. & tit. 25. n. 27.

CAPSULA.

Capſula Vaſculi Olei ſancti habenda à Parocho. tit. 27. n. 46.

CAPUT.

Caput Sacerdotis defuncti ſtare debet verſus Altare. tit. 34. n. 148.
Capite nudato omnes procedere debent in Proceſſione Corporis Chriſti. tit. 80. n. 50. Ob reverentiam rei ſacræ. tit. 72. n. 43.
Caput Infantis Aqua perfundendum in Baptiſmo. tit. 7. n. 16. Ubi varia de dignitate capitis. n. 17.
Capitis velandi diſpenſatio impetratur ab urbe. tit. 26. n. 128.

CAPUTIUM, SEU CAPPA.

Caputium, ſeu Cappa Canonicalis, vel alterius Eccleſiaſticæ dignitatis exponenda ſunt cum Cadavere Canonici, vel beneficiati. tit. 36. n. 132.

CARDINALES.

Cardinales poſſunt ſolemniter baptizare. tit. 15. n. 2. Habent privilegium ut poſſint ubique audiri à Confeſſariis. tit. 18. n. 9.
Caritas. v. Penuria.

CARMINA.

Carmina quæ decantantur in Proceſſione Palmarum, à quo Authore compoſita. tit. 78. n. 20.

CARNIFEX.

Carnifex, an Patrinus eſſe poſſit in Baptiſmo. tit. 8. n. 22.

CAROLUS V. IMP.

Caroli V. Imperatoris confitentis caſus. tit. 18. n. 30. Exemplum circa venerationem Sanctiſſimæ Eucharistiæ. tit. 80. n. 53.

CASUS RESERVATI, & SYNODALES.

Caſus reſervati debent cognoſci à Confeſſario. tit. 17. n. 37. Ac etiam caſus ſynodales. ibi. n. 38.
Caſus reſervati debent facilè diſpenſari ab Epiſcopo. tit. 18. n. 51.

CATECHISMUS. CATECHESIS. CATECHIZARE.

Catecheſis pro Baptiſmo extra Eccleſiam fieri debet. tit. 9. n. 15.
Catechiſmus præcedere debet Baptiſmum. tit. 12. n. 15. & tit. 13. n. 19.
Catecheſis Adultorum ſacienda ad valvas Eccleſiæ. tit. 13. n. 16.
Catechiſmus Romanus utiliſſimus Confeſſariis. tit. 17. n. 33. Explicat Doctrinam Sacramentorum. tit. 2. n. 92.

CATECHUMENUS.

Catechumenus quid ſignificet. tit. 10. n. 5. & tit. 12. n. 47.
Catechumenorum Domus habenda in Civitatibus. tit. 12. n. 17. & n. 20.
Catechumeni antiquitus poſt Baptiſmum ſuſcipiebant Sanctiſſimam Euchariſtiam. tit. 12. n. 53. Dum baptizantur, debent eſſe jejuni. ibi. n. 54. Jejunium Catechumenorum quouſque duraret. ibi. nu. 57. Debent ante Baptiſmum pœnitere peccatorum ſuorum. ibi. à n. 60. ad 64.
Catechumeni non ſemper tenentur mutare nomen. tit. 13. n. 21.
Quò magis ad Baptiſmum accedunt, plus orare debent. tit. 13. n. 41.
Catechumenis non porrigitur Stola, ſed manus ante Stolam. tit. 13. n. 51.
Catechumeni quomodo in Eccleſiam introducendi. tit. 13. n. 52.
Ingreſſi Eccleſiam procumbunt. ibi. n. 54. Non baptizabantur niſi memoriter tenerent ſymbolum fidei, & Orationem Dominicalem. ibi. n. 57. In actu Baptiſmi debent ſtare detecto capite. ibi. n. 65. & 66. Singillatim interrogantur, & baptizantur. ibi. n. 66. Non ſunt veſtiendi veſte candida ante Baptiſmum. tit. 13. n. 73. Quando ſint veſtiendi dicta veſte. ibi. n. 87. Baptizandi ſunt de mane. ibi. n. 93. Si multi ſint, & adſit breve tempus, poſſunt baptizari unita forma, & ſine ceremoniis. ibi. n. 96.

CATHEDRALIS. v. Eccleſia.

Cathedralis eſt Parochia totius Civitatis, & Diœceſis. tit. 26. n. 41. Præſumitur benedicta. tit. 72. n. 12.

CAUSA.

Cauſa excommunicationis fideliter enarranda in ſupplici libello pro abſolutione. tit. 20. n. 30. Et iſta cauſa deſumi debet à Proceſſu fabricato. ibi. n. 31.

CAUTIO.

Cautio pignoratitia poteſt dari, virtute clauſulæ *Parito judicato*. tit. 20. nu. 13. Qua neglecta non cadit in reincidentiam excommunicatus. ibi. nu. 14. Duplex exigenda ante Abſolutionem. ibi. n. 7. De *parendo judicato* non ſufficit. ibi. n. 12.

CELEBRANS.

Celebrans Sacerdos non debet ſe expoliare ut alios communicet. tit. 24. n. 87.
Celebrans bona fide in Eccleſia polluta non reconciliat Eccleſiam. tit. 73. n. 19.

CELEBRITAS.

Celebritas magna quænam ſit. tit. 34. n. 44.

CENOTAPHIUM.
Cenotaphium eſt funus imaginarium, tit. 36. n. 149.

CENSURA.
Cenſuræ ceſſant in periculo mortis. tit. 18. n. 89.
Cenſura temporalis ceſſat elapſo termino, tit. 22. n. 3.

CEREUS. v. Candela, Intortitium.
Cerei accenſi adhibendi in funeribus. tit. 32. nu. 68. Non auferendi à Cadavere ante exequias. ib. n. 55.
Cerei prælucere debent ab utraque parte Baldachini in Proceſſione Sanctiſſimæ Euchariſtiæ, tit. 80. n. 55. Providendi expenſis propriis deferentium. ibi, n. 56. Non extinguendi niſi peracta Proceſſione Sanctiſſimi. ibi. n. 66. Accenſi quare adhibeantur in Aſſociatione Sanctiſſimi Viatici, tit. 26. n. 72.

CERVISIA.
Cervisia non eſt materia apta ad Baptiſmum, tit. 4. n. 4.

CHORUS.
Chorus eſt locus aſſignatus pro recitatione divini Officii. tit. 37. nu. 2. Sed quando ſolemniter eſt dicendum. ibi. n. 3.

CHRISMA.
Chriſma idem eſt ac Unctio. tit. 10. n. 2.
A Chriſmate derivat nomen Chriſtus, ibi. Eſt Oleum cum Balſamo commixtum. ibi. nu. 3. Ab Epiſcopo conſecratur. ibi.
Chriſma Sacramentum poteſt conferri in caſu neceſſitatis. tit. 11. n. 61.

CHRISMALE.
Chriſmale eſt Linteolus, & ejus uſus. tit. 13. n. 71.

CHRISTIANI.
Chriſtianorum ſepulchra ſemper ſignabantur nota fidelitatis ☧. tit. 34. n. 162.

CIBUS.
Cibus benedictus non eſt decimandus à benedicente. tit. 56. n. 10.
Cibus humanus multiplex. tit. 62. nu. 1. Benedictio Ciborum omnes Cibos amplectitur. ibi. nu. 2. Benedictio hæc non eſt inter erroneas. ibi. n. 3. Fieri ſolet tempore Paſchali. ibi. n. 4.

CIRCULATOR.
Circulatorum medicamenta non adhibenda. tit. 30. n. 30.

CIRCULUS AUREUS.
Circulus Aureus, ſeu Liber benedictionum P. F. Franciſco de Cappellis à Bononia ſcriptus, damnatus à S. Cong. Indicis die 4. Decembris 1725. tit. 2. n. 85. & n. 86. & tit. 62. n. 5.
Clandeſtinum. v. Matrimonium.

CLAVES.
Claves rerum ſacrarum à quo cuſtodiri debeant. tit. 2. n. 64.
Claves Eccleſiæ non ſunt limitatæ in articulo mortis. tit. 67. n. 13.
Clavis Tabernaculi debet eſſe vel Argentea, vel inaurata. tit. 23. n. 62.

CLAVI.
Clavi, & alia quæ evomuntur ab obſeſſis, an verè ſint talia qualia apparent. tit. 90. n. 92.

CLAUSTRALES.
Clauſtrales Patrini eſſe nequeunt. tit. 32. n. 35.

CLEMENS VIII.
Clemens Papa VIII. ejus adventus Ferrariam, præcedente Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento. tit. 26. n. 6.

CLEMENTINA. v. Conſtitutio.
Clementina, quinam dicantur temerè incurrere in illam. tit. 35. n. 5. Opiniones variæ, ibi. nu. 6. Sententia tutior. n. 7.

CLERICUS. v. Clerus.
Clerici adhibendi ſunt in adminiſtratione Sacramentorum. tit. 2. n. 57.
Clericus ſaltem unus ali debet in quacunque Eccleſia Parochiali. tit. 2. n. 58.
Clerici in ordinatione adſcribendi ſunt alicui Eccleſiæ. tit. 2. n. 61.
Clericis multis indiget miniſterium Baptizandi Adultos. tit. 12. n. 6.
Clerici an poſſint eſſe Patrini. tit. 8. n. 31.
Clerici debent lavare ſibi manus antequam induant Cottam. tit. 24. n. 21.
Clerici adſcribendi miniſterio alicujus Eccleſiæ. tit. 24. n. 28. Inſervire debent Veſte candida. ibi. n. 29.
Clerici à Laicis diſtingui debent. tit. 24. nu. 62. & tit. 75. n. 52.
Clerici an poſſint cogi ad aſſociandum SS. Viaticum. tit. 26. n. 106. Adhibendi in miniſtranda extrema Unctione. tit. 28. n. 27.
Clericorum Sepulchrum. v. Sepulchrum.
Clericorum Cadavera quomodo veſtienda. tit. 34. n. 116. & 126.
Clericos Cathedralis non poteſt cogere Epiſcopus ad intereſſendum funeribus. tit. 36. n. 16.
Clerici qui Eccleſiæ Parochiali inſerviunt præferendi. tit. 36. n. 17.
Clericus debet portare Crucem in funeribus. tit. 36. n. 47. Item Aquam benedictam, & Aſperſorium. ibi. n. 49.

CLERUS.
Cleri Perſona dignior quænam ſit. tit. 91. n. 40.
Clerus convocandus eſt in Præsbyterio. tit. 24. n. 58.
Clerus ad funus convocari debet à Parocho. tit. 36. n. 12. Numerus Cleri ſtatui debet ab Hæredibus. ibi. n. 13. Parochus aſſignare poteſt quinam Clerus convocari debeat. ibi. n. 15.
Adſtare debet exequiis cum candelis accenſis. tit. 36. n. 152.
Si non habet Candelas, non debet diſcedere à Choro. ibi. n. 153.
Clerus debet continuò cantare in Proceſs. Corporis Chriſti. tit. 80. n. 48.
Ad quam tenetur intervenire. tit. 80. n. 13.

COCHLEARE.
Cochleare pro Baptiſmo ex qua materia eſſe debeat. tit. 10. n. 39.

COEMETERIUM.
Cœmeteria antiquitus erant extra Urbes. tit. 34. n. 86. Quando conſtituta. ibi. n. 87. Erant diſtincta à Templis. ibi. n. 88. Unde dicta ibi. 89. Opinio Authoris. n. 90. Apud antiquos erat unicus locus ſepulchrorum. ibi. 91.
Cœmeterium eſt Sacrum vigore benedictionis. tit. 34. n. 152.
Cœmeteria debet habere locum ſeparatum pro Infantibus. tit. 39. n. 4.
Cœmeterium cum Eccleſia polluta reconciliari poteſt. tit. 73. nu. 41. Quando tamen ſit contiguum Eccleſiæ. ibi. n. 42.
Cœmeterium polluitur polluta Eccleſia. ibi. n. 42. Reconciliatum eodem tempore. ibi. n. 46. Si ſolum pollutum ſit, reconciliatur de per ſe. ibi.

ibi. n. 47. Una & eadem benedictio utrumque locum reconciliat. ibi. n. 48. In actu reconciliationis aſpergitur tantùm in Terra. ib. 50.
Cœmeterium cujus expenſis Reſtaurari debeat. tit. 74. n. 13. Et Addenda in fine, ſi ſit de jure patronatus. Venit in conſequentiam Eccleſiæ. tit. 74. n. 2.
Cœmeterii benedictio, & ratio hujus benedictinois. tit. 74. n. 4.
Cœmeteriorum origines. tit. 74. n. 5.
Cœmeterii varia nomina. ibi. nu. 6. Etbymologia. ibi. n. 9.
Cœmeterii forma præſcripta à S. Carolo. tit. 74. n. 10. Illius ampliationes benedicandæ. ibi. n. 11.
Cœmeteria nova ædificare cujus juris ſit. tit. 74. n. 12. Et Reſtaurare. n. 13. Muri circundarii non intrant in conſtitutione cœmeterii. ibi. nu. 14. Inter benedictionem cœmeterii, & Eccleſiæ currit ratio æqualis. ibi. n. 16. Paramenta adhibenda in benedictione cœmeterii. tit. 74. n. 24.
Cœmeterii benedictio de manè facienda. tit. 74. n. 25.
Cœmeteria quomodo in Urbes introducta, & prope Eccleſias. ibi. o. 26.
Si diſtent ab Eccleſia, poteſt parari locus pro Paramentis. ibi. n. 27.
Cœmeterii benedictio ſit in Nomine Sanctiſſimæ Trinitatis. ibi. n. 30.
Aſpergitur in iſta benedictione tantummodò intrà. n. 34. Muri externi an gaudeant immunitate. ibi. n. 35. Communior ſententia eſt quòd gaudeant. ibi. n. 36. Cur benedicens cœmeterium reſpiciat Crucem. ibi. n. 37. Summa benedictionis eſt ut lux æterna luceat Animabus Defunctorum. ibi. n. 38.
Cœmeterium de per ſe pollui non poteſt. tit. 75. n. 4.
Cœmeteria loca commoda pro patrandis delictis, quia ſolitaria. tit. 75. n. 5. Pro illorum benedictione facultas eſt impetranda. ibi. n. 8. Debet impertiri iſta facultas Presbytero in dignitate conſtituto. ibi. nu. 10. In Reconciliatione cœmeterii Paramenta ſunt eadem ac in benedictione. n. 11. Tapetum pro genuflectendo parari debet. tit. 75. n. 14. Ferè omnia ſervantur in Reconciliatione cæmeterii, quæ ſervata ſunt in Reconciliatione Eccleſiæ. ibi. n. 16.

COGNATIO.
Cognatio ſpiritualis non impedit uſum Matrimonii ſi filius ſit legitimus. tit. 6. n. 21. Secus ſi ex fornicatione. ibi. n. 22.
Cognatio ſpiritualis quid ſit. tit. 11. n. 63. Impedit, & dirimit Matrimonium. ibi. n. 64. Solus Pontifex poteſt diſpenſare à cognatione ſpirituali. ibi. n. 64.

COGNOMEN.
Cognomina diſtinguunt Perſonas. tit. 92. n. 49.
Cognomen non eſt neceſſe ut exprimatur in interrogationibus Matrimonialibus. tit. 42. n. 16.

COLLECTA.
Collectæ in Miſſà ſunt pro communicantibus. tit. 24. n. 79.

COLORES.
Colores Eccleſiaſtici quot ſint, & cur olim fuerint quatuor. tit. 2. n. 52. & n. 53. Sufficit ut emineant in textura operis. ibi. n. 53. Convenientes rei miniſtrandæ adhibendi ſunt. ibi. n. 55.
Color Pabinitus, idem eſt ac *Pavonazzo*. tit. 13. n. 5.
Color Albus convenit Sacramento Euchariſtiæ. tit. 23. n. 65. & tit. 24. n. 23. Quid ſignificet. ibi. n. 26.
Color Niger funebris eſt. tit. 36. n. 29.

COMA. v. Perucca.
Coma fictitia Clericis prohibita. tit. 80. n. 54.

COMESSATIONES.
Comeſſationes, & Ludi in Vigiliis Defunctorum prohibitæ. tit. 32. n. 53.
Prohibendæ in Proceſſionibus. tit. 76. n. 69. Monita circa comeſſationes. ibi. n. 70. Quale peccatum ſit comeſſationes habere in loco ſacro. ibi. n. 72.

COMESTIBILIA.
Comeſtibilia vendi non debent in Proceſſionibus. tit. 76. n. 71.

COMMENDATIO ANIMÆ.
Commendatio Animæ non facienda niſi in agone Infirmi. tit. 28. n. 100.
Eſt inſerta etiam in Breviario Rom. tit. 32. n. 3. Eſt antiquior ſancto Gregorio. ibi. n. 4. Antiquitus erat diverſa. ibi. n. 5. Poteſt fieri à quocumque Sacerdote. ibi. n. 6. Etiam ſine delegatione, vel commiſſione Parochi. ibi.

COMMENDO TE &c.
Commendo te in Commendatione Animæ eſt Oratio compoſita à S. Petro Damiano. tit. 32. n. 27.

COMMUNICARE. COMMUNIO PASCHALIS.
Communicare poteſt quilibet Sacerdos in Miſſa. tit. 23. n. 14.
Communio quotidiana an permiti debeat Laicis. tit. 23. n. 25.
Communione privandi quinam. tit. 23. n. 85.
Communio infra Miſſam fieri debet cum habitu coloris Miſſæ convenientis. ibi. n. 25. & tit. 24. nu. 78.
Communio inchoanda eſt à parte Epiſtolæ. tit. 24. n. 56. Differenda in fine Miſſæ ob tædium expectantium. ibi. nu. 80. Vel aliis de cauſis. ibi. num. 81.
Communio in Miſſis Defunctorum non eſſet diſtribuenda. ibi. o. 86.
Communio Paſchalis, & ejus inſtitutio. tit. 25. n. 1.
Communio trina annua inſtituta à S. Fabiano PP. tit. 25. n. 2.
Communicare ſemel in anno eſt de præcepto. ibi. n. 3.
Communicandorum ſignum ſcribendum in libro ſtatus Animarum. tit. 25. n. 9.
Communicantes in peccato mortali non ſatisfaciunt Præcepto. ibi. n. 18.
Communicantes in aliena Parochia non ſatisfaciunt Præcepto. ibi. n. 30.
In Eccleſia Cathedrali an ſatisfaciant. ibi. n. 42. 43.

COMMUNICATIO.
Communicatio cum Infidelibus quid ſignificet. tit. 35. n. 16.

COMMINATIONES.
Comminationes ſunt ultima jacula Exorciſtæ. tit. 90. n. 79. Quantum temporis durare debeant. ibi. n. 80.

COMPATER. v. Patrinus.
Compater vocatur Patrinus. tit. 8. n. 2. & n. 22.

COMPETENTES.
Competentes quinam ſint. tit. 13. n. 12.

COMPUNCTIO.
Compunctionem cordis amat Deus. tit. 10. n. 24.

CONCILIUM.
Concilii Tridentini locus contra contemptores Sacrorum Rituum. tit. 2. n. 10.
Concilium Tridentinum obſervari debet rigoroſè in adminiſtratione Sacramentorum. tit. 2. nu. 12.
Non poteſt gloſſari. tit. 41. n. 208.

Con-

Concilii Agathenſis Regula pro Infirmis, tit. 30, n. 10.

CONCUBINARIUS.

Concubinarius quinam dicatur, tit. 26, n. 13.
Concubinarii non ſunt communicandi niſi dimittant concubinam. ibi, n. 14. & n. 16. Opinio damnata circa concubinarios, ibi, n. 15.
Condemnari. v. Damnati.

CONDITIO.

Conditio in reſponſione Matrimonii ſuſpendit contractum, tit. 42. n. 19.

CONFESSARIUS.

Confeſſario neceſſaria morum probitas. tit. 17. n. 16. Et ſcientia, ibi, n. 18. Et oratio, ibi, n. 31. Et ſtudium, ibi, n. 32.
Confeſſarius poteſt reprobari ſi non ſit probæ vitæ. tit. 17. n. 17. Non ſufficit ſi ſit doctus in aliis ſcientiis. ibi. n. 19. In ſigillo confeſſionis ſervando debet eſſe rigoroſiſſimus, ibi. nu. 23. Eſt Judex, ibi. 24. Eſt Medicus. ibi. n. 25. Eſt miniſter miſericordiæ, & juſtitiæ, ibi, nu. 26. Conſulere debet Peritos. ibi. nu. 36. Non debet eſſe aſper, neque intolerans, tit. 18. n. 2.
Confeſſarius peccat ſi renuat audire pœnitentes, tit. 18. n. 3.
 Debet inquirere ſtatum pœnitentis, ibi, n. 31. & 36.
 Inſtruere debet Pœnitentem in examine, ibi, n. 45.
Confeſſarius ſimplex non debet abſolvere à caſibus reſervatis niſi in caſu neceſſitatis. tit. 18. nu. 47. 48. 49. 50. Sed debet petere hanc facultatem, ibi, n. 52. Debet adjuvare memoriam pœnitentis, ibi, n. 61.
Confeſſarius eſt Judex, ibi, n. 62. Non debet arguere, neque interpellare Pœnitentem niſi abſoluta Confeſſione, ibi, n. 63. & 64. Quando interpellare debeat Pœnitentem. ibi. n. 66.
Confeſſarius habet poteſtatem abſolvendi, vel non, tit. 19. n. 2.
 Dum dicit *Miſereatur &c.* ſtat aperto capite, ibi, n. 14.
 Cùm abſolvis, cooperis. ibi. n. 15.
Confeſſarius ſimplex non poteſt abſolvere ab Excommunicatione in foro externo. tit. 20. n. 1.
Confeſſarius applicare debet remedia apta tentationibus, tit. 30. n. 38.

CONFESSIO.

Confeſſio facta Laico non eſt Sacramentum. tit. 17. n. 11.
Confeſſio eſt audienda in Eccleſia. tit. 18. nu. 6. Extra caſum neceſſitatis, ibi, n. 7. & 8. Privata abuſivè ubique auditur. ibi, n. 13.
Confeſſio invalida eſt repetenda. tit. 18. n. 41.
Confeſſio integra malitioſa repetenda. ibi. n. 42.
Confeſſio generalis differt ab accuſatione generali. ibi. n. 59.
Confeſſio facienda à fidelibus ſemel in anno ſaltem, ibi, n. 77.
Confeſſionis obligatio non ſemper ab annorum num. procedit, ibi. n. 78.
Confeſſio ſecreta non eſt contraria præcepto divino, ibi. n. 84.
Confeſſio materialis damnata. ibi. n. 88.
Confeſſio debet eſſe integra. ibi, nu. 95. Per nutus facienda ſi deficiat Pœnitens. ibi, n. 96.
Confeſſio humilis eſt præparatio interna Communioni. tit. 23. n. 32. & 37.
Confeſſio ore fit ad ſalutem. tit. 24. n. 41.
Confeſſio generalis facienda per recitationem *Confiteor*. tit. 28. n. 54.

CONFESSIONALE.

Confeſſionale habere debet Parochus in loco patenti in Eccleſia. tit. 18. n. 4.
 Ejus deſcriptio, & pictura, ibi. n. 15.
Confeſſionalium numerus tenendus in Eccleſia. ibi. n. 15.

CONFIRMATIO. CONFIRMATUS.

Confirmatio poteſt conferri ab Epiſcopo immediatè poſt Baptiſmum Adulti catechumeni. tit. 13. n. 93.
Confirmatorum liber,
Confirmatio debet conferri ab Epiſcopo occaſione viſitationis, tit. 94. n. 1. & tit. 2. n. 87.

CONFITEOR DEO &c.

Confiteor Deo &c. Iſta oratio ante confeſſionem Sacramentalem non eſt de præcepto, tit. 18. n. 58. Eſt confeſſio generalis peccatorum. tit. 26. nu. 170. Poteſt recitari vernacula lingua. tit. 28. n. 55. Et per miniſtrum, ibi, 56. Eſt proluſio confeſſionis, tit. 22. n. 12.

CONFRATER. CONFRATERNITAS.

Confraternitates habere debent librum ſuorum defunctorum, tit. 92. n. 40.
Confratres Sanctiſſimi Sacramenti invitantur campanis ad aſſociationem Viatici. tit. 26. nu. 83. Illis incumbit hæc aſſociatio n. 86. & parare quæ neceſſaria ſunt ſi deſint. ibi. n. 102.
Confraternitas Sanctiſſimi Sacramenti quando inſtituta, ibi. n. 84.
Confraternitas Agonizantium, tit. 33. n. 11.
Confraternitates ſepelire debent pauperes gratis. tit. 34. n. 84.
Confraternitates nullo modo erigebant Crucem. tit. 36. n. 39.
Confraternitates Laicorum quando inſtitutæ. tit. 36. n. 72.
 Tractu temporis declinaverunt, ibi. no. 73. Multas illarum abolevit Clemens PP. VIII. ibi. nu. 74. Saccum de tela induere debent, ibi. n. 75. Nullum habent ordinem hierarchicum. ibi. n. 76. Circa illarum præcedentiam ſtandum eſt conſuetudini. ibi. n. 77. Qualis illarum præcedentia eſſe debeat cum puellis Conſervatoriorum, ibi. n. 81.
Confraternitates antiquiores præcedere debent in Proceſſionibus. tit. 76. nu. 47. Nullam figuram faciunt in Eccleſiaſtica Hierarchia, ibi. nu. 48.

CONGREGATIO.

Congregatio Sacrorum Rituum Urbis quando inſtituta. tit. 1. nu. 4. Eſt quinta inter quindecim congregationes Urbis. ibid.
Congregationum Sacrarum Reſolutiones ſunt leges Papales. tit. 58. n. 6.

CONGRUENTIA.

Congruentia quid ſignificet. tit. 81. n. 8.

CONJUGES. CONJUGATI.

Conjugatæ non eſt imponenda publica Pœnitentia. tit. 18. n. 85.
Conjugum amor debet eſſe infinitus. tit. 42. n. 49.
Conjuges non benedicti hortandi ut non cohabitent, ibi. nu. 70.

CONJURATIONES.

Conjurationes contra Tempeſtates additæ in Rituali Romano per Lucatellum prohibitæ. tit. 2. n. 87. & tit. 83. n. 6. Veræ ſunt in Rituali Romano approbatæ à S. R. C. ibi. nu. 7. Inſunt etiam in Breviario. ibi. n. 8. Faciendæ ad portam Eccleſiæ. ibi. nu. 9. Vehementi animo recitandæ. ibi. n. 15.

CONOPÆUM.

Conopæum Tabernaculi, quid ſit. tit. 23. n. 64.

CON-

CONSANGUINEI.

Conſanguinei conſulendi ſunt abſentibus parentibus in caſu Matrimonii. tit. 41. n. 17.

CONSECRARE. CONSECRATIO.

Conſecrata à ſolis conſecratis pertractanda. tit. 11. n. 36.

Conſecrare poſt prandium nemini licet. tit. 23. n. 5. Neque poſt meridiem. ibi. n. 52. Limita pro miniſtrando Viatico. ibi. n. 53.

Conſecratio in quo differat à benedictione. tit. 72. n. 3. A ſolo Epiſcopo haberi poteſt. ibi. n. 5.

Conſecratio Eccleſiæ non præſumitur niſi probetur. ibi. nu. 10. Hæc probatio per unicum Teſtem ſufficit. ibi. n. 11.

CONSENSUS.

Conſenſus matrimonii futuri haberi debet ante denunciationes. tit. 41. nu. 136. Eſt initium contractus. ibi. 137. Habendus coram teſtibus in Eccleſia, non in Domo. ibi. nu. 138. Hac occaſione debet dari facultas Parocho faciendi denunciationes. ibi. 139.

Conſenſus contrahentium eſt matrimonii fundamentum. tit. 42. n. 4.

Ante interrogationes non eſt præſtandus. ibi. n. 6. Poteſt exprimi per ſigna. ibi. n. 21. Procuratoris in matrimonio exprimi debet nomine mandantis. tit. 42. n. 34.

CONSOLATORIA.

Conſolatoria verba dicenda Infirmo à Parocho. tit. 27. n. 92.

Conſtito tibi. v. Formula.

CONSTITUTIO.

Conſtitutio Clementis PP. V. Vide Clementina.

Conſtitutio Benedicti XIII. circa medicos tertiò viſitantes Infirmos. tit. 26. n. 27. & tit. 30. n. 25.

Conſtitutio Innocentii PP. XII. ſuper Sanctiſſimo Viatico. tit. 26. n. 207.

Conſtitutio Benedicti PP. XIII. de muſica non facienda in Exequiis. tit. 34. n. 47. Pro quarta funerum. ibi. n. 53.

Conſtitutio S. Caroli Borromæi pro demoliendis ſepulchris. ibi. n. 101.

Conſtitutio Benedicti PP. XIII. circa Crucem in funeribus. tit. 36. nu. 37. Varia de Cruce in funeribus. v. Crux.

Conſtitutio Clementis PP. XI. ſuper Proceſſione Sanctiſſimi Corp. Chriſti. tit. 80. n. 13.

CONSUETUDO.

Conſuetudo non facit licitum quod eſt ex lege prohibitum. tit. 2. n. 5.

Conſuetudo circa munera, & ſponte oblata pro adminiſtratione Sacramentorum eſt attendenda. tit. 2. n. 75. Poteſt ab Epiſcopo derogari circa hoc. ibi. n. 76. Eſt conſervanda etiamſi Clerici ſint divites. ibi. n. 10.

Conſuetudo in materia funerum multùm operatur. tit. 36. n. 1.

CONTEMPTUS.

Contemptus, & omiſſionis diſtinctio. tit. 2. nu. 15. Quomodo dignoſcatur in peccante, & an ſit peccatum mortale. ibi.

Contentiones. v. Rixæ.

CONTIGUUM.

Contiguum verè quid dicatur. tit. 75. n. 3.

CONTRACTUS.

Contractus non concluditur niſi purificata conditione. tit. 41. n. 20.

Contractus natura eſt, ut contrahentes ad unum finem concurrant. ibi. n. 27. Sumitur quando hinc inde eſt obligatorius. ibi. n. 28.

CONTRARIA.

Contraria contrariis curantur. tit. 18. n. 75.

CONTRITIO.

Contritio eſſe poteſt tanta, ut valeat pro Pœnitentia. tit. 18. n. 71.

CONVENIT.

Convenit an importet obligationem. tit. 2. n. 32.

CONVIVIUM.

Convivia Nuptialia quando prohibita. tit. 41. n. 196.

CORNU EPISTOLÆ.

Cornu Epiſtolæ eſt dextera pars Eccleſiæ. tit. 24. n. 43.

CORONA.

Corona de floribus imponenda infantibus defunctis. tit. 40. n. 6.

Ratio hujus coronæ. ibi. n. 10.

CORPORALE.

Corporale quid. tit. 24. nu. 36. Deferendum in ſua Burſa. ibi. n. 37. Cur adhibeatur in miniſterio Euchariſtiæ. ibi. n. 39.

Corporale, & de eo multa. tit. 67. n. 1. Benedicendum ab Epiſcopo. ibi. n. 2. Quia tangit Chriſti corpus conſecratum. ibi. n. 3. Inter Græcos à ſolis Epiſcopis benedicitur. ibi. n. 4. Et Sacro chriſmate ungitur. n. 5. Non amittit benedictionem quando lavatur. ibi. nu. 7. Qui illud immundum adhiberet, peccaret. ibi. n. 6.

CORPUS.

Corpora Sanctorum, quomodo poſſit dici quòd ſerventur in duplici Eccleſia. tit. 89. n. 16.

Corporis humani partes omnes ſunt capaces Baptiſmi. tit. 7. nu. 18. Saltem ſub conditione. ibi. n. 20.

CORRUPTIO.

Corruptio Aquæ quid ſit, & quomodo eveniat. tit. 4. n. 14.

COTTA. v. Superpelliceum.

Cotta eſt Habitus verè religioſus. tit. 2. n. 45. Quid ſit, & ejus forma. ibi. nu. 46. Benedicenda. ibi. n. 46. Illa uti debet Sacerdos in adminiſtratione omnium Sacramentorum. ibi. n. 45.

Cotta quandoque accipitur pro Rochetto, quandoque pro Tunica. ibi. Non debet deferri ſupra brachium, ſed illam induere Sacerdotes, ſeu Clerici. tit. 2. n. 47.

Cotta, & Stola quando uti non liceat in adminiſtratione alicujus Sacramenti. tit. 2. n. 56.

Cottam induere non poſſunt Laici. tit. 2. n. 60. Regulares verò licèt Laici poſſunt, & quare. ib.

Cotta, & Stola Sacerdos induendus eſt ad fontem quando miniſtraturus eſt Baptiſmum. tit. 10. n. 54. Adhibenda in audiendis confeſſionibus Sacramentalibus. tit. 18. num. 20. Eſt proprius habitus pro adminiſtratione ſacrorum. tit. 24. n. 22. Veſtienda in Domo Infirmi, & ſemper adhibenda. tit. 27. n. 43. & n. 44.

CRATES.

Crates manualis habenda pro audiendis confeſſionibus tempore ſacrarum miſſionum. tit. 18. num. 18.

Credo. v. Symbolum.

CRIMINOSI.

Criminoſi Patrini eſſe nequeunt. tit. 8. n. 21.

CRUX.

CRUX. CRUCIS SIGNUM.

Crux integra facienda eſt in pectore, & fronte Baptizati. tit. 11. n. 7.
Crucis inimici quot, tit. 11. n. 8.
Crucis ſignum Armatura fidei. tit. 13. n. 8. Faciendum in toto corpore Adulti. tit. 13. n. 37. & n. 40. Calcandum à miniſtro in fronte catechumeni. ibi. n. 48.
Crux non facienda tactu ſupra catechumenum. ibi. n. 40.
Crucis ſigni myſteria, tit. 18. n. 28.
Crucis ſignum quare fiat in fronte energumeni, tit. 90. n. 115. & n. 119.
Crucis ſignum faciendum cum Particula conſecrata quantus eſſe debeat in communione. tit. 24. n. 78.
Crux ſine haſta defertur in miniſtratione Sacramenti extremæ Unctionis. tit. 28. n. 32. Et quare, n. 33.
Pro delatione talia Crucis nihil exigendum, ibi. n. 34.
Crux exhibenda Infirmo, ut eam deoſculetur. ibi. n. 45.
Crucis ſignum eſt initium miniſtrationis Sacramentorum. ibi. n. 60. & n. 69. Myſteria varia. tit. 30. n. 40.
Crux relinqui debet apud Infirmum. tit. 24. n. 94.
Cruces ponuntur ad pedes Infirmorum in Noſocomiis, vel ante Oculos, tit. 29. n. 95. & tit. 30. n. 41.
Crux ſupra pectus cadaveris humani ponenda. tit. 33. n. 39.
Quæcumque palea poteſt efformare crucem. ibi. n. 40.
Crux ad caput defuncti ponenda. tit. 34. n. 156.
Crux in Terris Infidelium pro ſcandalo habetur. ibi. n. 157.
Crux ſculpta in ſepulchro non ſignificat Juriſdictionem, ibi. 158.
Crux depingitur in capſa defuncti, ibi. n. 159.
Crux una tantùm erigenda in funeribus. tit. 36. n. 34. Varia de Cruce in exequiis, & funeribus, ibi. à n. 36. ad 48.
Cruces multæ hodie erigi poſſunt. ibi. n. 38.
Crux deferenda à Clerico in funeribus, tit. 36. n. 47.
Cruci appendebatur olim ſudariolum. ibi. n. 48.
Crux Parochi nunquam omitti poteſt in funeribus. ibi. n. 82.
Aliæ Cruces veniunt abuſivè. ibi. n. 83.
Cruces Regularium debent deferri cum Pallio. ibi. n. 84.
Crux ad caput defuncti ſemper erigenda. tit. 36. n. 151.
Crux cerea poni ſolet in manu Infantis mortui. tit. 40. n. 5.
Crux ſine haſta deferenda in ſepeliendis Parvulis. ibi. n. 12. Quare eſſe debeat ſine haſta. ibid. nu. 13.
Crux in omnibus benedictionibus eminere debet. tit. 44. n. 11. Non facienda circulariter, ſed in figura quadrangulari. ibi. n. 12.
Cruces in modum circuli ſunt ſuperſtitioſæ. tit. 44. n. 13.
Cruces in exorciſmis benè efformandæ. tit. 45. n. 39.
Cruces benedicendi occaſio multiplex. tit. 69. n. 1.
Crucis benedictio in Rituali aſſignata non eſt pro Cruce collocanda ſuper Altare. tit. 69. n. 2.
Cruces benedicendæ debent eſſe ſine imagine Crucifixi. tit. 69. n. 3.
Hæc benedictio eſt tantùm pro cruce. ibi. n. 4.
Cruces aliquæ collocantur ad capita viarum. ibid. n. 5. Feruntur in itinere à Peregrinis. ibi. n. 6. Inſerviunt ad diverſos alios uſus. ibi. n. 7.
Crucis benedictio non eſt de neceſſitate. ibi. n. 8. Opinio Authoris circa hoc. ibi. n. 10. Facultas hujus benedictionis an poſſit ab Epiſcopo delegari ſimplici Sacerdoti. ibi. nu. 11. Sacerdotes adſtantes huic benedictioni orare debent. ibi. 12.
Crucis deoſculatio eſt ſignum venerationis. ibi. n. 16. Et eſt quædam tacita profeſſio fidei. ibi. n. 17.
Crucis plantandæ pro impoſitione primi lapidis pro Eccleſia ædificanda magnitudo. tit. 71. nu. 14. Debet hæc Crux eſſe lignea, n. 15.
Crux Chriſti fons omnium benedictionum. ibi. n. 16.
Crux erigenda in loco, in quo extrui debet Altare majus. n. 17. Quinam debeat illam figere. n. 19. Quilibet Sacerdos poteſt illam plantare. n. 20.
Cruces quot ſculpendæ ſint in primo lapide. tit. 71. n. 60. Praxis eſt contraria Ritui. ibi. n. 62.
Cruces licèt obſtruantur, myſterium non deſtruitur. tit. 71. n. 73.
Crux ſemper debet elevari in Proceſſione. tit. 72. n. 35. & tit. 76. n. 58.
Crucis ſignum in aere ſculpi debet dum Eccleſia benedicitur. ibi. 70.
Crux cœmeterii figitur in loco benedicendo. tit. 74. n. 15. Cuſpidea ferrei in ſummitate illius. ibi. n. 17.
Crux quare aſpergatur, & incenſetur. tit. 74. n. 40.
Crucis ſigno dæmones repelluntur. tit. 90. n. 59.
Crucis Proceſſionalis uſus. tit. 76. n. 59.
Crux Proceſſionalis an eſſe debeat cum Imagine Crucifixi. tit. 76. n. 60. Nuda à pauperioribus Religioſis defertur. ibi. n. 61. Imago Crucifixi debet eſſe converſa ad populum. ibi. n. 62.
Cruces Regularium à quo deferri debeant. tit. 76. n. 63.
Crux in Proceſſione Palmarum debet eſſe velata; & habere debet palmam. tit. 78. n. 16. Quando deponenda à Subdiacono. ibi. n. 25.

CUBICULUM.

Cubiculum ægroti mundandum à ſordibus. tit. 26. num. 97.

CUBILE.

Cubile Infirmi mundandum. tit. 26. n. 98.

CULCITRA.

Culcitra pro Cadavere an debeatur Eccleſiæ. tit. 36. n. 136.

CULTELLUS.

Cultelli, & alia quæ evomuntur ab obſeſſis, an verè ſint talia. tit. 90. n. 92.
Cultellus pro ſignando primo lapide Eccleſiæ. tit. 71. num. 57.

CULTUS.

Cultus divinus claudicaret abſque ſacris cæremoniis. tit. 2. n. 4.
Cultus duliæ convenit Sanctis. tit. 71. n. 48.

CURRERE.

Currere repugnat decori, & reverentiæ. tit. 26. n. 69.

CUSTOS. CUSTODIA.

Cuſtodes Eccleſiæ varii, & diverſi, nempe ſacriſta, Campanarius, Maſſarius &c. tit. 2. n. 62.
Cuſtos Eccleſiæ non Parochialis eſt Perſona dignior. tit. 91. n. 42.
Cuſtodia loco Pyxidis quid ſit. tit. 26. n. 119.
Cuſtodia ſub qua reponi debet oleum Infirmorum. tit. 27. n. 38. v. Feneſtella.

DÆ-

D

DÆMON. DÆMONIACUS. v. Obſeſſi. v. Diabolus.

Dæmones valdè pertimeſcunt diem Judicii. tit. 13. n. 61. Cur quandoque non timeant Aquam luſtralem. tit. 45. n. 4.

Dæmoniaci non omnes qui videntur, ſunt tales. tit. 90. n. 24.

Dæmon ſecundùm Platonicos eſt Febris. tit. 24. n. 25.

Dæmones quare Deus permittat vexare corpora humana, ibi. n. 28. Timent verba ſacræ Scripturæ. ibi. n. 33.

Dæmoniaca affectio poteſt apparere Infirmitas naturalis. tit. 90. n. 37.

Dæmonis impedimenta ne obſeſſi liberentur. tit. 90. num. 38.

Dæmonis fraus in relinquendo Energumeno in puris naturalibus. ibi. n. 40.

Dæmon delectatur crapula. ibi. n. 45.

Dæmones poſſunt ſuſcitare tempeſtates Deo permittente, ibi. n. 54. Aliquando fingunt divinitatem. ibi. n. 63.

DAMNATI.

Damnati ultimo ſupplicio brevi formula abſolvendi. tit. 19. n. 13. Quomodo illis miniſtretur Euchariſtia. tit. 26. n. 34. In Hiſpania Euchariſtiam non ſuſcipiebant. ibi. nu. 35. Hæc conſuetudo reprobata à Concilio Moguntino. ibi. n. 36. Et à S. Pio V. Summo Pontifice. ibi. n. 37. Communicandi ſunt. ibi. n. 38. In quibuſdam locis fit communio tertia die. ibi. n. 39. An ſint communicandi jejuni. ibi. n. 40. Non ſunt regulariter Infirmi, ſed tales debent conſiderari. ibi. n. 41. Communicantur non jejuni. ibi. nu. 42. Difficiliter poſſunt abſtinere à potu. ibi. n. 43. Corripiuntur febre ſtatim, ac monentur de data ultima ſententia. ibi. n. 44. Non eſt illis miniſtranda extrema Unctio. tit. 27. n. 80.

Caſus in quibus miniſtrari poſſit. ibi. n. 81. Exponuntur. ibi. n. 83. In tormento Rotæ poteſt miniſtrari. ibi. nu. 84. Objectis reſpondetur. ibi. num. 86.

DEBITOR.

Debitoris cadaver an debeat, teneri inſepultum. tit. 34 num. 80.

DECENTIA. DECUS.

Decentia acceſſus, & habitus eſſe debet in ſuſcipiendis Sacramentis. tit. 2. num. 81. Quomodo eminens in Parochis. tit. 41. n. 34. In contrahentibus. ibi. n. 35.

DECRETUM.

Decretum Eugenii PP. IV. explicatum. tit. 25. n. 40.

Decreta ſacrarum Congregationum Urbis tanquam leges Papales obſervanda. tit. 58. n. 6.

DEFICIENTIA.

Deficientia Aquæ quid ſit. tit. 4. n. 14.

DEFUNCTUS.

Defuncti manus in modum Crucis componendæ. tit. 33. n. 41.

Defuncti domeſticis dicenda ſunt verba conſolatoria à Parocho. tit. 33. n. 48. Non ſepeliendi abſque Miſſa. tit. 34. n. 39.

Defuncti domus quænam intelligi debeat. tit. 36. num. 51.

Defunctorum Animæ non ſunt inquietandæ. tit. 36. num. 63.

Defuncti nomen exprimendum in Oratione. ibi. n. 165. Etiam Sacerdotis. ibid.

Defuncti voluntas non eſt attendenda circa expenſas funerales, Adden. ad tit. 34. n. 74.

Defunctorum Animæ non vagantur per aliorum corpora. tit. 90. n. 66.

Defunctorum Liber, v. Liber.

DELEGATUS. DELEGATIO.

Delegatio in Abſolutione ab excommunicatione exprimenda. tit. 30. n. 29.

Delegati debent omnino adimplere formam delegationis. tit. 22. n. 7.

Delegatio Sacerdotis pro Reconciliatione Eccleſiæ eſt facienda in ſcriptis. tit. 73. nu. 30. Inſtrumentum publicum ſuper hoc eſt ſtipulandum. ibi. n. 31.

Delegatio pro Eccleſia benedicenda eſt ſimilis illi pro benedicendo cœmeterio. tit. 74. n. 1.

DELIRANS.

Delirantes an communicandi ſint pro Viatico. tit. 26. num. 47.

Delirantes ungendi extrema Unctione. tit. 27. n. 69.

DENUDATIO.

Denudatio quid ſignificet. tit. 14. n. 14.

DENUNCIATIO. v. Proficiſcere &c.

Denunciatio tertia pro Matrimonio, non facienda, niſi ſponſi contrahentes ſciant rudimenta fidei. tit. 41. n. 47.

Denunciationes quare inſtitutæ pro Matrimonio. tit. 41. n. 105.

Non ſemper faciendæ ante Matrimonium. ibi. n. 107. Poſſunt poſticipari juſtis de cauſis. ibi. n. 108. quando timetur Matrimonium poſſe impediri. ibi. n. 109.

Denunciationes Matrimonii cur debeant eſſe tres. tit. 41. n. 110. Super his tribus poteſt diſpenſari. ibi. n. 110. Non poſſunt omitti niſi de licentia Ordinarii. ibi. n. 112. Omiſſio denonciationum non deſtruit Matrimonium. ibi. n. 113. Faciendæ ſunt tribus diebus continuis. ibi. 114. Et feſtis. n. 116. & n. 117. Non multum temporis debet intercedere ab uno feſto ad aliud. ibi. n. 115. Non poſſunt fieri extra Eccleſiam, & in die non feſto. ibi. 118. Fieri debent in utraque Parochia. ibi. 119. Poſt illas immediatè an poſſit celebrari Matrimonium. ibi. n. 120. Intercedere debet ſaltem unius diei ſpatium. ibi. n. 121. Etiam ſi una tantùm fiat denunciatio de licentia Ordinarii. In die denunciationis an poſſit contrahi Matrimonium. ibi. n. 183.

Denunciationum facultas provenit ex vi conſenſus. tit. 41. n. 135.

Denunciationes repetendæ ſi infra duos Menſes Matrimonium non ſequatur. ibi. nu. 140. Alii ampliant hunc terminum ad quatuor menſes. ibi. n. 141.

Denunciationes omiſſæ debent fieri ante conſummationem Matrimonii. ibi. n. 142. Faciendæ ſunt infra Miſſam. ibi. n. 143. Nihil refert quòd dicta Miſſa dicantur à Parocho, vel ab alio. ibi. n. 144. Fieri debent alta voce. ibi. n. 145. Quo tempore Miſſæ faciendæ ſint. ibi. 146. Parochus in alterius Miſſa poteſt facere denunciationes. ibi. n. 147. An poſſint fieri in Eccleſia non Parochiali, nec ſubjecta. ibi. n. 148. Debent fieri vernacula lingua. ibi. n. 149. Antiqua illarum formula. ibi. n. 150.

Denunciationum formula compendioſa. ibi. n. 151.

Denunciationes Matrimonii per quas cauſas omitti poſſint. tit. 95. n. 10.

Denunciationes pro Viduis ſignificare debent mortem conjugis. tit. 41. n. 153.

DEPOSITARE, DEPOSITUM &c.

Depoſitari poſſunt Cadavera. tit. 34. num. 14. Sed confici debet Inſtrumentum publicum ſuper hoc, ibi. n. 141.

DEPOSITIONIS DIES. v. Dies.

Depoſitionis dies cenſetur ſolemnis pro defunctis, tit. 38. n. 3.

DE PROFUNDIS.

De profundis Pſal. recitandus quando Campanæ pulſantur pro defunctis, tit. 33. nu. 26. Quare aſſignetur in exequiis defunctorum, tit. 36. num. 102.

DEXTERA.

Dextera, v. Brachium.

DIABOLUS, v. Dæmon.

Diabolo nil credendum. tit. 90. n. 35. Cur de novo invadat Ænergumenos jam liberos, tit. 90. n. 95. Confunditur variis objurgationibus, ibi. n. 131. Explorandum eſt an verè, vel fictè exierit. ibi. n. 129.

DIACONUS.

Diaconus à jure non habet poteſtatem baptizandi. tit. 6. n. 3. Ideo baptizare non poteſt præſente Sacerdote. ibi. n. 14. Quando poſſit ſolemniter baptizare. ibi. n. 15.

Diaconus poſt Sacerdotem debet communicari, tit. 24. n. 84.

Eſt dignior miniſter poſt Sacerdotem, tit. 27. n. 93.

Diaconi Cadaver veſtiendum Diaconali modo, tit. 34. n. 123.

DIES.

Dies feſtivi antiquitus diſtinguebantur per ſumptionem Euchariſtiæ. tit. 23. n. 6.

Dies Euchariſtiæ diſtinguebatur variis nominibus. ibi. n. 7.

Dies Depoſitionis defuncti cenſetur ſolemnis pro Defunctis, tit. 38. n. 3. Statuendus eſt à primo miniſtro Eccleſiæ, ibi. n. 5. Non tamen in feſto duplici, ibi.

Die Dominico facienda eſt benedictio Aquæ, & benedictio cum illa. tit. 45. n. 14.

DIGITUS.

Digitus pollex ſemper adhibendus eſt in Unctionibus Sacris. tit. 10. n. 23. & tit. 11. n. 5.

Digiti Sacerdotis poſt Unctionem lavandi, tit. 28. num. 17.

Digitus Pollex intingendus Oleo in miniſtranda extrema Unctione. tit. 28. nu. 66. Abſtergendus poſt Unctionem. ibi. n. 89.

Digitus Anularis quare ſic dictus. tit. 42. n. 67.

DIGNIOR.

Dignior Perſona in Clero quænam ſit, tit. 91. n. 40.

DISCEDERE.

Diſcedere ab Eccleſia immediatè poſt ſumptam Euchariſtiam, non eſt actus bonæ Religionis, tit. 23. num. 45.

DISPENSATIO.

Diſpenſatio pro Matrimonio qua ſupplicatione impetrari debeat. tit. 41. n. 91.

Dum diſpenſatio expeditur, ſponſi non debent cohabitare ſimul. tit. 41. n. 92.

Diſpenſationes interpretari debent quatenus ſonant. ibi. n. 97.

Diſpenſatio præſentari debet ante nuptias Ordinario, ſeu illius Vicario. ibi. 93.

Diſpenſatio Denunciationum debet innoteſcere Populo. tit. 41. n. 152.

DISTRACTIONES.

Diſtractionum effugiendarum modus, tit. 23. n. 46.

DIVINUM OFFICIUM.

Divinorum Officiorum nomine quid veniat, tit. 34. num. 49.

DOCTOR.

Doctorum opiniones cedere debent decretis Sacrarum Congregationum Urbis, & Papæ, tit. 25. num. 44.

DOLOR, DOLERE.

Doloris extrinſeci Propoſitio damnata, tit. 14. n. 87.

Dolere ob amorem Dei eſt contritio perfecta, tit. 31. num. 24.

DOMICILIUM.

Domicilium qui nullum habet pro Matrimonio, debet habere recurſum ad S. C. ſupremæ Inquiſitionis Urbis. tit. 41. n. 77.

DOMINE NON SUM DIGNUS.

Domine non ſum dignus non debet mutari in genere prout abuſivè faciunt moniales, tit. 24. num. 53.

Quare per tres vices repetatur, ibi. n. 54. Occaſione Viatici debet dici à Sacerdote, & ab Infirmo. tit. 26. n. 172.

DOMINICA.

Dominica in Albis quare ita appelletur. tit. 9. n. 6.

DOMINUS VOBISCUM.

Dominus vobiſcum quid ſignificet. tit. 24. n. 70.

Non ampliùs dicitur poſt Hymnum *Tantum ergo Sacramentum*, tit. 26. n. 199. & tit. 80. n. 73.

DOMUS.

Domus defuncti quænam intelligi debeat, tit. 36. num. 50.

Domorum benedictio ſpectat ad Parochum in Sabbato ſancto. tit. 47. n. 1. Regulares illam præſtare non poſſunt extra limites Monaſterii. ibi. nu. 2. Quilibet Sacerdos de conſenſu Parochi poteſt hoc præſtare. ibi. n. 3. Debent ad hoc eligi Sacerdotes provecti. ibi. nu. 4. Parochus cum multo Clero, & miniſtris debet accedere ad benedicendas domos. ibi. nu. 5. Debet hoc fieri in Sabbato ſancto. ibi. nu. 6. Cum Aqua benedicta in fonte. ibi. n. 7. Hodie iſte Ritus non adimpletur, & quare n. 8. & 9. Anticipatur iſta benedictio. n. 10. Mos aliarum Regionum. n. 11. Modus faciliter hoc adimplendi. n. 12. Parochus non debet tranſire fines ſuos. n. 13. Cathedralis Ferrariæ plenè ſatisfacit huic Ritui. nu. 14. An omnes domus ſint capaces hujus benedictionis. n. 17. Loca quæ benedicenda non ſunt. Parochus non tenetur totam domum circuire. ibi. nu. 21. Sufficit ſi nobiliora loca aſpergantur. ibi. n. 23.

Domus benedici poſſunt quocumque tempore, tit. 48. nu. 1. Nec habitantes poſſunt hanc benedictionem recuſare. ibi. nu. 2. Conſuetudo eſt, ut non niſi vocatus Parochus accedat. ibi. n. 3. eſt adhibenda Aqua luſtralis conſueta. num. 4. Pro Domo intelligi poſſunt quæcumque loca, ibi. n. 5. Nec tantùm nobiliora. ibi. n. 6.

Domus novæ benedictio. tit. 50. n. 1. Pro domibus aſſignantur tres benedictiones. ibi. n. 21. Prima in Sabbato ſancto. n. 2. Secunda quocumque tempore. n. 3. Tertia quando Domus ſit noviter ædificata. n. 4. Benedictio hæc pro ter-

tia

tia ratione inſtituta. n. 5. Nomine Domus novæ veniunt alia loca, n. 6. Cauſa, & effectus hujus benedictionis. ibi, n. 7.
Benedictio hæc poteſt impertiri à quocumque Sacerdote, ibi, n. 8. Non eſt de juribus merè Parochialibus. n. 9. Aqua conſueta luſtralis. ibi. n. 10.

DORMITORIUM.
Dormitoria vocabantur Cœmeteria, tit. 74. n. 7.

DUBIUM.
In dubio præſumendum favore defuncti. tit. 35. n. 30. & 61.
Dubium in Matrimonio debet diſcuti ab Ordinario. tit. 41. n. 84.
Si ſit de aliquo impedimento, Matrimonium celebrari non debet, donec &c. tit. 41. n. 99.
In dubio pro Matrimonio conſulenda Eccleſia. tit. 41. n. 207.

DUCTOR.
Ductor itineris in Proceſſione funerum debet habere aliquam mercedem, tit. 36. n. 107.

DUDUM.
Dudum quid ſignificet, tit. 14. n. 14.

DUELLUM.
Duellum exercentes, & in eo morientes privantur Eccleſiaſtica ſepultura. tit. 35. n. 32. Ampliatur ad Torneamenta, & ad pugnam cum Tauris. ibi. n. 33.
In duello vulneratus ſi ſupervixerit cum Pœnitentia, & obierit, non gaudet Eccleſiaſtica ſepultura. ibi. n. 35.
Duellum eſt deteſtabilius torneamentis. ibi. n. 36.
Duellum ad hoc ut dicatur verum, multa concurrere debent. ibi. nu. 37. Excommunicatio nihil limitat. n. 38.
Duelli ſpectatores excommunicantur. ibi. n. 39.
Duellantes licèt apud Deum ſint abſoluti, tamen apud Eccleſiam non ſunt. ibi. n. 40.

DULIA.
Duliæ cultus convenit Sanctis. tit. 71. n. 48.

E

ECCLESIA. ECCLESIASTICI.

Eccleſia utitur non ſolùm voce, ſed externis cæremoniis. tit. 1. n. 6. An poſſit novas cæremonias, & præcepta obligatoria inducere. tit. 1. n. 3. Poteſt mutare, & innovare Ritus. tit. 2. n. 4.
Eccleſia locus proprius pro adminiſtratione Baptiſmi. tit. 9. n. 10.
Eccleſia eſt columna, & firmamentum veritatis. tit. 11. n. 1.
Eſt Refugium Pœnitentium. tit. 18. n. 5.
Eccleſia in qua humatus ſit excommunicatus, remanet ſuſpenſa. tit. 21. nn. 27. Neque in ea poſſunt ſepelliri cadavera, neque celebrari miſſa. ibi. n. 28.
Eccleſiæ inſervientia munda eſſe debent. tit. 23. n. 76.
Eccleſia non obliviſcitur filiorum ſuorum, neque poſt mortem. tit. 34. n. 1. & tit. 36. n. 176.
In Eccleſia antiquitus non ſepeliebantur cadavera. tit. 34. num. 92. Et quare, ibi. num. 93. v. Cadaver.
Eccleſiæ debent eſſe mundæ. tit. 34. n. 93.
Eccleſia quando cœperit dare locum cadaveribus, & quibus. tit. 34. n. 94. & ſeq. *Comment. ad Rituale.*
Eccleſia Parochialis pro Matrimonio eſt ad libitum. tit. 41. n. 67.
Eccleſiaſtici ſoli in funeribus debent antecedere funus, non ſubſequi. tit. 36. n. 93.
Eccleſia eſt locus proprius Sacramentorum. tit. 41. n. 170.
Eccleſia habet poteſtatem reſervandi quodcumque tempus pro Matrimonio, ſeu Nuptiis celebrandis. tit. 41. n. 204.
Eccleſia fuit inſtitutrix benedictionum. tit. 44. n. 4. Fuit ſemper ſollicita pro filiis ſuis. ibi. n. 15.
Eccleſiarum erectio ſpectat ad Epiſcopum. tit. 71. n. 2. Nec erigi poſſunt ſine Epiſcopi licentia. ibi. n. 3. Quæ denegari non debet. ibi. n. 4.
Eccleſiarum tituli quomodo inſcribendi. tit. 71. n. 49.
Eccleſiæ fundamenta pro ædificatione illius, ſaltem debent eſſe deſignata quando imponitur primus lapis. tit. 71. n. 82.
Eccleſia benedicenda debet eſſe nova. tit. 72. n. 6.
Eccleſia nova aliquando benedicitur, aliquando conſecratur. ibi. n. 1.
Non verò opus eſt ut ſit de novo ædificata. ibi. n. 7.
Non benedicta, nec conſecrata an gaudeat immunitate. ibi. n. 9.
Eccleſia Cathedralis præſumitur conſecrata. tit. 72. num. 12.
Eccleſiæ inferiores præſumuntur benedictæ ſi ibi pluries celebratum fuerit. ibi. n. 13.
Eccleſia poteſt dici nova poſt profanationem, & reſtaurationem. ibi. n. 14. Ampliatio, vel additamentum non facit novam Eccleſiam. ibi. n. 15. Per deſtructionem amittit benedictionem, ſeu conſecrationem. ibi. n. 16.
Eccleſiæ S. Dominici Ferrariæ conſecratio. ibi. n. 17.
Eccleſiæ benedicendæ origo multæ antiquitatis. ibi. num. 26.
Eccleſiæ antiquitus non tam ſolemniter benedicebantur. ibi. n. 27.
S. Sylveſter ampliavit hunc ritum. ibi. n. 28.
Eccleſiæ benedictionis cauſa finalis. tit. 72. nu. 29. Eſſet inconveniens quòd in Eccleſia nunquam litaretur. nu. 30. Color albus convenit huic benedictioni. ibi. n. 33. Miniſtri in hac benedictione ſunt neceſſarii. n. 34. Hæc benedictio fieri debet in mane. n. 36.
Eccleſiæ poſſunt habere plures portas. tit. 72. n. 37.
Eccleſiæ Januæ quot eſſe poſſint, & ſcriptores de illis. n. 39.
Eccleſia pro benedictione debet liberè poſſe circuiri. ibi. n. 45. Mœnia illius exteriora denudata eſſe debent, ſecluſo magno incommodo. ibi. n. 46.
Eccleſia benedicenda debet eſſe nuda, & vacua. ibi. n. 47.
Eccleſia polluta, omni ſacra ſupellectile denudatur. ibi. n. 49.
Pariter debet eſſe vacua populo. n. 51.
Eccleſia eſt locus aptus ad exorcizandum. tit. 90. n. 51.
Eccleſiæ muri exteriores primò aſpergendi in benedictione. tit. 72. nu. 59. Fundamenta quænam ſint. ibi. n. 60.
Eccleſiæ benedictio unde initium ſumpſit, ibi debet terminari. ibi. n. 63. Hæc poteſt dici prima ſolemnitas illius loci. ibi. n. 64. Ibi genuflectitur quia locus ſacer eſt. ibi. nu. 65. Qui componit Proceſſionem, intrare poteſt Eccleſiam. ibi. n. 66. Non verò Populus quilibet. n. 67.
Cum Eccleſia benedicitur quoque Altare. ibi. n. 68.
Eccleſia interior quando incipiat benedici. ibi. n. 72. Diſtantia Sacerdotis benedicentis ab Altare. ibi. nu. 73. Cur Sacerdos recedat ab Altare. ibi. n. 74. Sacerdos debet facere chorum intonando. nu. 75. Diſtantia hæc dependet à numero miniſtrorum. nu. 76. Sacerdos debet præſtare commodum pro facienda Proceſſione. n. 77. Tertia adoratio loci ſacri. n. 78. Pro-

ceſſio pro benedictione Eccleſiæ quando debent incohari. n. 79. Populus ingreditur expleta benedictione. n. 83.
Eccleſia benedicta debet ab Epiſcopo conſecrari, tit. 72. n. 87. Immò de jure eſt conſecranda. n. 89.
Eccleſia propriè neque violatur, neque polluitur, tit. 73. n. 1. Quando communiter habeatur pro polluta, & violata. ibi. n. 2. Polluta reconciliatur ad fidelium exemplum. nu. 3. Polluta non amittit privilegium immunitatis. num. 4. Quot modis polluatur. n. 13. Ut polluatur, delicta debent eſſe publica. n. 16. Conſecrata, & polluta non niſi ab Epiſcopo reconciliari poteſt. n. 20. Si ſit benedicta tantùm, delegari poteſt reconciliatio ſimplici Sacerdoti. n. 21. Reconciliatio eſt de jure Epiſcopi. n. 24. Ab ea in caſu reconciliationis amovenda ſunt omnia amovibilia. nu. 34. In Eccleſiis ædificandis cautela adhibenda. n. 35. Parietes ſunt aſpergendi. n. 49. Loca contaminata aſpergenda ſpecialiter, & ſignanda linea nigra. n. 51.
Eccleſia ſi fuerit polluta per ſepulturam excommunicati Cadaver illius primùm exhumandum, tit. 73. n. 33.
Eccleſia polluta, pollutum eſt Cœmeterium. tit. 75. n. 1. Non verò è contra. ibi. n. 2.
Eccleſia ſubjacet interdicto. tit. 33. n. 11. Quando tamen excommunicatus notoriè eſſet talis. ibi. n. 12.

EFFUSIO.

Effuſio Aquæ in Baptiſmo quid ſit. tit. 4. num. 14. & tit. 5. n. 15.
Effuſio in Baptizando debet fieri ſupra catinum ad id paratum. tit. 5. n. 23.

EGO.

Ego pronomen ſi reticeretur in Baptizando, valeret Baptiſmus. tit. 3. n. 3.
Ego vos conjungo in Matrimonium; An hæc verba ſint neceſſaria ad valorem Matrimonii. tit. 42. n. 40. Sententia negativa tutior. ibi. num. 41. Si omitterentur hæc verba, Sacerdos peccaret. ibi. num. 42. Poſſunt dici in quocumque idiomate. ibi. n. 43.

ELECTUS.

Electus, Vox adhibita in Baptiſmo Adultorum quid ſignificet. tit. 13. n. 12. & n. 13.

ELEEMOSYNA.

Eleemoſynæ Pœnitentia non imponenda Pauperibus in Confeſſione. tit. 18. n. 81.
Eleemoſyna danda pro Campana tranſitus defuncti. tit. 33. num. 33. Non exigenda niſi ſignum detur. ibi. n. 23.
Eleemoſyna quando danda pro Officio. tit. 34. n. 50.
Eleemoſyna non eſt pretium. ibi. n. 59.
Eleemoſynæ quæ diſtribui ſolent in funeribus. tit. 35. n. 64. Illarum diſtributio debet fieri ad domum Defuncti. ibi. 67.
Eleemoſyna pro Matrimonio danda eſt Parocho ubi ſit conſuetudo. tit. 41. n. 160.

ELISEUS.

Eliſeus Propheta mundavit Aquam Sale. tit. 45. n. 42.

ENERGUMENUS. v. Obſeſſus.

Energumenis non eſt deneganda Euchariſtia. tit. 23. num. 102.

EPHPHETA.

Ephpheta. Verbum Caldaicum. tit. 5. n. 10. & tit. 11. n. 33. Quid ſignificet. ibi. n. 34.

EPISCOPUS.

Epiſcopi non poſſunt mutare, aut introducere novos Ritus in Eccleſia. tit. 2. n. 16.
Epiſcopus poteſt diſpenſare ut Parochus in loco non ſibi ſubdito miniſtret Sacramenta. tit. 2. n. 79. A jure habet poteſtatem miniſtrandi omnia Sacramenta. tit. 6. n. 1.
Epiſcopus eſt ſummus Sacerdos in propria diœceſi. tit. 6. n. 3.
Epiſcopi eſſe poſſunt Patrini in Baptiſmo. tit. 8. n. 33. Ne graventur quandoque miniſtrare Baptiſmum. tit. 9. n. 2.
Epiſcopi ſoli poſſunt benedicere Olea Sacra. tit. 10. num. 13.
Epiſcopi poſſunt diſpenſare ſuper cæremonias Baptiſmi. tit. 12. nu. 78. Epiſcopi eſt Baptizare. tit. 15. n. 1.
Epiſcopo Baptizante omnes debent abſtinere. tit. 15. n. 3. Habent cæremonias particulares. ibi. n. 4. Nunquam pontificaliter agunt ſine aſſiſtentia Capellanorum. ibi. 6. Quomodo veſtiendi dum baptizant. tit. 13. n. 11.
Epiſcopi Regulares pro Rochetto utuntur ſuperpelliceo. tit. 15. n. 13.
Epiſcopus poteſt condere conſtitutiones particulares præter caſus reſervatos. tit. 17. n. 39.
Epiſcopi debent ſe præbere promptos ad diſpenſandum ſuper caſibus reſervatis. tit. 18. n. 51.
Epiſcopi poſſunt abſolvere ab excommunicatione à jure lata. tit. 20. n. 2.
Epiſcopus diſpenſare non poteſt circa Baculum, & Pileolum in Miſſa. tit. 26. n. 129.
Epiſcopus poteſt denegare licentiam exhumandi Cadaver. tit. 34. nu. 134. & nu. 138. Nunquam poteſt allegari ſuſpectus. tit. 35. n. 64. Semper eſt defenſor Immunitatis Eccleſiaſticæ. ibi. nu. 65. Non poteſt cogere ut vocentur Clerici Cathedralis ad funus. tit. 36. n. 16.
Epiſcopus non genuflectit in precibus Officii Defunctorum. tit. 37. n. 20.
Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper ætate in Matrimonio. tit. 41. n. 42. In arduis rebus matrimonialibus ſe remittere ſolet ad S. C. ſupremæ Inquiſitionis. ibi. n. 45. Abſtinere ſolet in arduis à ferenda ſententia. ibi. n. 86. Debet eſſe rigoroſus in diſpenſando tempore Nuptiali. ibid. nu. 199. Eſt miniſter, & cuſtos ſacrorum Canonum. ibi. n. 200.
Epiſcopus non poteſt delegare in omnibus benedictionibus. tit. 44. n. 22. Non poteſt delegare in præjudicium Abbatum pro benedictione indumentorum. tit. 61. n. 13.
Epiſcopus in viſitatione debet multos abuſus eliminare. tit. 90. n. 133.
Epiſcopi dant trinam benedictionem. tit. 91. n. 38.
Epiſcopus debet miniſtrare Confirmationem occaſione Viſitationis. tit. 94. n. 2.

EPITAPHIUM.

Epitaphium apponi poteſt ſolis viſceribus defuncti, remoto toto cadavere. tit. 33. n. 33.

EPULÆ.

Epulæ vitandæ in die Baptiſmi Adultorum. tit. 12. n. 55. Faciendæ poſt Baptiſmum. ibi. n. 58. 59.

EQUITARE.

Equitando poteſt deferri Viaticum. tit. 26. n. 57.

ESCULENTA.

Eſculenta non ponenda ſuper Altare. tit. 44. nu. 53. Poſſunt benedici quocumque anni tempore. tit. 56. n. 1. Proprium tempus eſt in Paſchate. ibi. num. 2. Hac benedictione Populus præmunitur contra inſidias Diaboli. ibi. num. 5. Nomine

eſcu-

eſculentorum veniunt etiam poculenta. ibi. n. 6. Non ſunt collocanda ſuper Altare ut benedicantur. ibi. n. 7. Benedictio hæc cujus juris ſit, ibi. n. 8. Sacerdos nihil recipere debet pro hac benedictione. ibi. n. 9.

EVANGELIUM. EVANGELISTA.

Evangeliſtæ cur non meminerint inſtitutionis extremæ Unctionis. tit. 27. n. 10.
Evangelia legenda ad Lectum Infirmi. tit. 68. n. 73. Nec non quandoque explicanda. ibi. n. 74.
Evangelii virtus contra Dæmones. tit. 90. n. 114. In exorcizandis obſeſſis. ibi. n. 116.

EUCHARISTIA.

Euchariſtia olim miniſtrabatur mortuis. tit. 21. n. 14. Eſt Sacramentum Vivorum, immò ipſa vita. tit. 23. n. 1. Ejus definitio. ibi. n. 2. Tractari debet cum eadem reverentia qua Chriſtus. ibi. n. 3. Fideles antiquitus illam ſumebant erecti magno cum gaudio. ibi. n. 4. & n. 5.
Euchariſtiæ dies. v. Dies.
Euchariſtiæ adoratio debet fieri utroque genu. tit. 23. n. 41.
Adminiſtratio competit Sacerdoti. ibi. nu. 8. Sed requiritur poteſtas vel ordinaria, vel delegata. ibi. 9. Humiliter ſuſcipienda. ibi. n. 42.
Euchariſtiam miniſtrare ſine facultate eſt peccatum. tit. 23. num. 11. Propriè ſpectat ad Parochum. ibi. 12.
Euchariſtiæ qualis debeatur reverentia, & cultus. ibi. 16. Cuſtodia qualis eſſe debeat. ibi. n. 17.
Euchariſtia poteſt miniſtrari in quacunque Eccleſia. ibi. 23.
Euchariſtia cur vocetur Sanctiſſima. tit. 24. num. 2. Quid ſignificet. ibi. 3.
Euchariſtiam ſuſcipientes lavabant ſibi manus. tit. 24. n. 20.
Euchariſtia ſervatur in Tabernaculo ut adoretur. tit. 26. n. 55.
Et ut Infirmis miniſtretur. ibi. n. 56.
Euchariſtiæ adoratio debet fieri in Eccleſia. ib. n. 57.
Euchariſtiæ ſumptio pro Viatico debet fieri domi. ibi. n. 58.
Euchariſtia non deferenda ad ægrotos ut tantùm adoretur. n. 59.
Euchariſtia deponenda ſupra Altare poſt reditum ab adminiſtratione Viatici, & expectandus Populus. tit. 26. n. 196.
Euchariſtia eſt finis, & perfectio omnium Sacramentorum. tit. 27. n. 33.
Euchariſtia offertur pro mortuis. tit. 34. n. 36.
Qui ſe abſtineret ab Euchariſtia ſine cauſa in die Paſchatis graviter peccaret. tit. 57. n. 9.
Euchariſtia non eſt ponenda ſupra caput obſeſſi. tit. 90. n. 62.
Euchariſtia an miniſtrari debeat Energumenis. tit. 91. n. 57.
Qui energumeni muniendi, & qui privandi hoc Sacramento. tit. 91. n. 58.

EUCHOLOGIUM.

Euchologium liber, quinam ſit. tit. 1. n. 6.

EUGENII VIII.

Eugenii VIII. PP. Decretum. v. Decretum.

EULOGIA.

Eulogia quid ſit. tit. 44. n. 3.

EXAMEN.

Examen conſcientiæ præcedere debet Confeſſionem. tit. 18. n. 44.

EXCOMMUNICATUS. EXCOMMUNICATIO.

Excommunicati Patrini eſſe nequeunt. tit. 8. n. 20.
Excommunicationes non redeunt poſt Abſolutionem. tit. 18. n. 81.
Excommunicatio debet abſolvi ab eo qui eam tulit. tit. 20. n. 2.
Excommunicari poſſunt ſoli homines vivi. tit. 21. num. 1.
Excommunicatus mortuus ſi occultus, non indiget Abſolutione. tit. 21. n. 8.
In foro externo debet abſolvi etiam ſi mortuus. ibid. 9.
Denunciatus non poteſt ſepeliri in loco ſacro. ibi. n. 15.
Etiamſi ſigna pœnitentiæ dederit. ibi. n. 16.
Excommunicati cadaver exhumari debet ſi commodè fieri poſſit. tit. 21. n. 19. Quæ impediant ne exhumetur. ibi. n. 20.
Excommunicatus an privetur ſuffragiis Eccleſiæ. tit. 20. n. 22.
Excommunicati arcendi à ſacra Communione. tit. 23. num. 86.
Excommunicati non ungendi ſacra Unctione. tit. 30. num. 74.
Excommunicati quàm longè ab Eccleſia humandi. tit. 35. n. 13.
Excommunicati non humandi publicè. ibi. n. 21.

EXEQUIÆ.

Exequiarum Ritus ab Apoſtolis inſtituti. tit. 34. n. 2.
Exequiæ unde dictæ. ibi. num. 5. Variæ authorum opiniones. n. 6.
Illas celebrare non eſt de jure Parochiali. n. 9.
Non niſi ubi ſepeliuntur cadavera faciendæ. n. 13.
Ad illas iterandas non poſſunt cogi hæredes. n. 14.
In Paraſceve haberi non poſſunt. n. 41.
Ante exequias nihil paciſcendum à Parocho. n. 54.
Exequiæ celebrandæ juxta qualitatem, & facultates defuncti. ibi. n. 60. Aliquid indignè in illis non committendum. n. 71.
Exequiæ ſi non fiant de mane, cadaver humandum. tit. 36. n. 141.
Exequiæ habendæ cum pluviali. ibi. nu. 147. Locus Sacerdotis dum fiunt exequiæ. ibi. n. 150.
Exequiæ compendioſæ pro temporis anguſtia. tit. 36. num. 180.
Exequiæ competunt cuicumque defuncto. tit. 38. n. 4.
Exequiæ an iterari poſſint in duplici Eccleſia ſuper eodem cadavere. Adden. ad tit. 34. num. 14. in fine.

EXHUMATIO.

Exhumatio cadaveris fieri non poteſt abſque licentia Ordinarii. tit. 34. num. 129. Limitatio circa hoc. ibi. n. 130.
Exhumandi facultas poteſt denegari. ibi. num. 134. Poteſt fieri pro Cadaveris recognitione. ibi. n. 135. Et pro recognitione corporis delicti. ibi. 136.
Exhumatio cadaveris Viri Eccleſiaſtici fieri non poteſt abſque facultate S. Congregationis. ib. n. 137.
Exhumatio cadaveris excommunicati debet fieri propriis manibus illius qui incurrerit in excommunicationem. tit. 35. n. 14.
Exhumatio excommunicati quando eſt difficilis, locus eſt reconciliandus. tit. 35. n. 109.

EXORCISTATUS. EXORCISMI. EXORCISTA.

Exorciſtatus in Baptiſmo exerceri poteſt à quocumque Sacerdote. tit. 11. n. 28.
Exorciſmi in Baptiſmo ad quid inſerviant. tit. 11. num. 29.
Pro Adultis. tit. 13. num. 49. Non ſemper idem ſonant. n. 60.
Exorciſmus poſtremus eſt omnium terribilior. tit. 13. num. 58.

Exor-

Exorciſmi non habent concluſionem eodem modo quo aliæ Orationes. ibi. nu. 60. Illorum effectus. tit. 14. n. 8.
Exorciſmis utendo contra pertinaces in peccato, tit. 30. n. 39.
Exorciſmi non omnes abſolutè incohantur, tit. 45, num. 34.
Quare dirigantur ad res inanimes, ibi. n. 36. Cur adhibeantur in benedictione Olei. tit. 63. n. 7.
Exorciſtatus ordo ad quid inſtitutus. tit. 90. num. 1. Apoſtoli hunc ordinem exercuerunt. ibi. nu. 2. Clerici in Eccleſia modò præſtant. n. 3. Facultas exorcizandi ſublata fuit Clericis ab Epiſcopis. num. 4. Epiſcopus ſolus facultatem tradit exorcizandi. nu. 5. Ætas, & alia requiſita in exorciſta. n. 6. Formula hujus facultatis, n. 7. De jure quilibet ordinatus exorciſta poſſet ordinem exercere. n. 8. Ex praxi pertines ad Sacerdotem. n. 9. Cùm ſit Sacerdos, poteſt benedicere. n. 10. Clericus petitus poteſt diſpenſasi. n. 11. Si in actu exorcizandi adeſſet Sacerdos, Clericus deberet deſiſtere, nu. 12. Quæ neceſſaria ſint perito exorciſtæ, n. 13. Exorciſmi operantur divina virtute. n. 14.
Exorciſta debet eſſe alienus ab Avaritia. tit. 90. n. 15. Debet eſſe animo conſtans, n. 17. Humilis. n. 18. Ætatis maturæ, n. 20. Gravis morum. n. 21. Debet atteto didiciſſe ex libris. n. 22. Philoſophiam naturalem, & Theologiam callere debet. n. 23.
Exorciſta debet facere experimenta. tit. 90. nu. 3n. Non debet opus imperfectum relinquere etiam ſi longum ſit. n. 36. An debeat eſſe jejunus. n. 46. Debet ſe parare per dies ad hoc opus, num. 47. Triduanum jejunium ab aliquibus ſtatuitur, nu. 48. Eccleſia eſt locus aptus ad exorcizandum, n. 50.
Exorciſmi ſuper energumeno debent ſemper fieri præſentibus Arbitris. tit. 90. n. 51. Quinam debeant eſſe preſentes exorciſmis. n. 52. Tempus exorcizandi energumenos. n. 53.
Exorciſta ſtudere debet ut Dæmon obediat. tit. 90. num. 64. Curare non debet nugas, & ineptias Diaboli. n. 69. Solus loqui debet. n. 70.
Exorciſmi optimi ſuper Rituale Romanum, tit. 90. num. 71.
Exorciſta debet mandare memoriæ exorciſmos ſi valet. ibi. nu. 71. In exorcizando multùm valet imperandi modus, nu. 73. Peccaret ſi propinaſet medicamentum aliquod Energumeno, nu. 82. Etiam ſi peritus eſſet in Medicina. nu. 83. Non debet Chirurgiam exercere cum Energumeno, n. 84. Non debet detorquere verba ſacræ Scripturæ, n. 89. Debet evitare ſolecismos, & barbariſmos, ſi latinè loquatur. n. 90. Debet fugere à verboſitate, n. 63. Debet eſſe conſcientia purus. n. 98.
Exorciſmi non debent haberi tempore Bladarum, & frugum, tit. 90. n. 55.
Exorciſta ſi Miſſam celebraret ante exorciſmos optimè ſe ageret. tit. 90. n. 99. Veſtes ab eo adhibendæ. nu. 100. An debeat deferre ſtolam in actu exorcizandi, n. 101. Adhibenda eſt vigore precepti. n. 102.
Exorcizatio incipit à præceptis. tit. 90. n. 107.
Exorciſmi ſi nox ſuperveniat, ſuſpendi debent, ibid. num. 120.

EXPLORATORES.

Exploratores habendi à magiſtris cæremoniarum pro Proceſſione in die Corporis Chriſti, tit. 80. num. 21.

EXPOSITI.

Expoſiti poſſunt eſſe legitimi. tit. 93. n. 10. Schedulæ appenſæ collo Infantium expoſitorum non ſunt attendendæ. ibi. n. 11. Infantes baptizandi ſub conditione non obſtante ſchedula. ibi. nu. 12. Ideoque ſemper ſunt Baptizandi. tit. 7. n. 27.
Exſufflatio, v. Inſufflatio.

EXTREMA UNCTIO. v. Unctio.

Extrema Unctio poteſt conferri Amentibus. tit. 8. num. 23.

EXULTABUNT DOMINO.

Exultabunt Domino. Antiphona præliminatis Proceſſioni funebri cum cadavere, tit. 35. n. 109.

F

FACULTAS.

Facultas abſolvendi ab excommunicatione debet haberi in ſcriptis. tit. 2n. nu. 4. Et modus præſcriptus eſt obſervandus, & tenendus. ibi. n. 5.
Facultates à ſupremo Tribunali provenientes ſunt adamuſſim adimplendæ, tit. 22. n. 22.

FAGUNDEZ.

Fagundez, Stephanus nihil ſcripſit de tempore Nuptiarum prohibito in Tractatu de præceptis Eccleſiæ, tit. 41. n. 185.

FAMES.

Famis, & Penuriæ reparandæ Preces inſtitutæ ab Eccleſia. tit. 84. n. 1. Adſunt Regulæ Boni regiminis. ibid. In Veteri Teſtamento habentur ſupplicationes diverſæ. n. 2. Litania major recitatur. n. 3. Repetitur Verſiculus: *Ut fructus Terræ &c.* & quare. n. 4. Orationes quæ recitantur, ſunt Pœnitentiales. n. 5.

FAMILIA. FAMILIARIS.

Familia Infirmi debet occurrere ad Viaticum cum cereis accenſis. tit. 26. n. 74.
Familiares monendi ut avocent Parochum, creſcente morbo in Infirmo. tit. 28. n. 97.
Familiæ antiquitus purgabantur ſuffitionibus. tit. 36. num. 160.
Quinam dici debeant de familia. tit. 96. n. 6.

FARINA.

Farina ex Amygdalis materia abſterſiva, tit. 10. n. 42.

FAUTORES.

Fautores Hæreticorum quinam ſint. tit. 35. n. 17.
Fautores Raptorum excommunicati. tit. 41. n. 28.

FEDE DI SANITA'. v. Soſpitas.

Fede di Sanità debet eſſe penes Peregrinos. tit. 54. num. 44.

FENESTELLA. FENESTRA.

Feneſtella pro reponendo Oleo Infirmorum. tit. 27. n. 40. In quo ſitu fabricari debeat. ibi. n. Ejus figura, num. 42. Litteræ inſcribendæ ſupra illam. n. 43.

FERRARIA. FERRARIENSES.

Ferrarienſium modeſtiſſimus uſus portandi Infantes ad Baptiſmum. tit. 7. n. 8.
Ferrariæ bini Fontes Baptiſmales. tit. 9. n. 13.
Ferrarienſes Sanctos ſuos Patronos habent benevolos. tit. 82. n. 10.

FESTUM. FESTIVUM.

Feſtivi dies diſtinguebantur ſumptione Euchariſtiæ. tit. 23. n. 6.
Feſtum SS. Corporis Chriſti à quo inſtitutum, tit. 26. num. 85.

Feſti dies diſpenſari nequeunt ab Epiſcopo. tit. 41. n. 116. Pro feſto intelligi poteſt dies magni concurſus. n. 117.
Feſta Sanctorum celebranda ſunt in paramentis convenientibus. tit. 70. n. 14.

FIDEJUSSOR.

Fidejuſſor vocatur Patrinus. tit. 8. n. 2.

FIDELES.

Fideles omnes habent jus ad S. Communionem. tit. 23. n. 84.

FIDES.

Fides non poſtulatur à miniſtro Baptiſmi, ſed à tota Eccleſia. tit. 11. n. 1.
Fidei Profeſſio præcedere debet Baptiſmum. tit. 11. num. 24.
Fides virtus ſuſcitanda in Infirmo. tit. 28. n. 51.

FILIATIO.

Filiatio ſpiritualis aggregat multos Religionibus. tit. 31. nu. 9.

FILIUS.

Filii inſtruendi, & cuſtodiendi à Parentibus. tit. 11. num. 66.
Chriſtianorum non ſunt tradendi Hæbreis, aut Infidelibus ad nutriendum. ibi. n. 68.
Filii Hebræorum ſi ſint Adulti, poſſunt baptizari invitis parentibus. tit. 12. nu. 12. Sed ſi ſint Infantes, non poſſunt ita baptizari. ibi. n. 27.
Filii Apoſtatarum. v. Apoſtatæ.
Filiofamilias non eſt imponenda publica Pœnitentia. tit. 18. n. 85.
Filii peccant ſi contra conſenſum Parentum contrahant Matrimonium. tit. 41. n. 25.

FLUMINA.

Fluminum intumeſcentia reprimenda precibus, & Orationibus. tit. 82. n. 9. tit. 87. n. 10. Eſt calamitas inſerenda inter Calamitates, pro qua inſtituta eſt Proceſſio pro quacumque calamitate cum precibus. ibid.

FLORES.

Flores in manibus Mortuorum adultorum ponuntur, dummodo mortui innupti vixerint. tit. 40. num. 8.

FOEMINA.

Fœminæ an adhiberi poſſint pro adminiſtratione Sacramentorum. tit. 2. n. 18. & n. 59.
Velatæ accedere debent ad Euchariſtiam. tit. 2. num. 82.
Fœmina baptizare non poteſt præſente Viro. tit. 6. num. 14.
Quando unicè poſſit miniſtrare Baptiſmum. ibi. num. 16.
Fœminæ ad ſiniſtram collocandæ in Baptizando. tit. 11. n. 58. & tit. 13. n. 18.
Fœminæ Infideles diu explorandæ ſunt. tit. 12. n. 22. Non catechizantur eodem modo, quo Maſculi. tit. 13. n. 50.
Fœminæ catechumenæ non denudandæ. tit. 13. n. 78.
Fœminæ non poſſunt audiri extra ſedem Confeſſionalem. tit. 18. n. 11. Neque ante ortum, neque poſt occaſum Solis. nu. 17. Ad confeſſionale accedere debent velatæ. n. 25. Accedentes immodeſtè ad Eccleſiam peccant. n. 26.
Fœminæ ſi abſolvantur ab excommunicatione in foro externo, non denudantur in humero ob decentiam. tit. 20. n. 19.
Fœminæ in Luſitania quomodo accedant ad communionem. tit. 23. n. 34.
Fœminæ debent communicari ſeparatæ à Viris. ibi. num. 43.
Modus faciendi hanc ſeparationem. ibi. n. 44.
Fœminæ non inunguntur in lumbis. tit. 27. n. 107.
Fœminarum Medicamenta non adhibenda. tit. 30. num. 30.
Fœminæ omninò repellendæ ab Eccleſia tempore nocturno. tit. 36. n. 10.
Fœminæ habent propriam Orationem in exequiis. ibi. n. 172.
Fœminæ teſtificari non poſſunt de Matrimonio. tit. 41. n. 131.
Conſuetudo non admittit Fœminas teſtes. ib. 132.
Fœminæ in Matrimonio ſi non ſint benedictæ, ſunt benedicendæ de conſuetudine. tit. 41. nu. 163. Nubentes primò cur ſint benedicendæ. ib. n. 166.
Fœminæ ad feneſtras tempore Proceſſionum prohibendæ. tit. 76. n. 50. Debent in Proceſſionibus ſeparari à maſculis. ibi. num. 53. Earum locus. num. 55.
Fœminarum Proceſſiones an licitæ. ibi. nu. 56. Earum ſegregatio ab hominibus antiquiſſima. ibi. num. 57.
Fœminæ facilè fingunt ſe eſſe Dæmoniacas. tit. 90. num. 26.
Quæ obſervari debeant in illis exorcizandis. n. 85.
Prægnantes non ſunt exorcizandæ. n. 86.

FERETRUM.

Cadaver effertur in Feretro. tit. 36. nu. 104. Non omnes qui elevant Feretrum, illud portant. n. 105. Illud primò elevant Perſonæ digniores. n. 106. Dum ducitur ad ſepulchrum, manibus tantùm attollitur. n. 166.

FOETUS.

Fœtus humanus repertus vivus in utero baptizandus eſt. tit. 7. n. 23. Mortuus cum Matre in utero non extrahendus, ſed humandus cum Matre. tit. 7. n. 25.

FONS BAPTISMALIS.

Fons Baptiſmalis bis in anno renovari debet. tit. 4. num. 8.
Fontis Benedictio eſt functio Parochialis. ibi.
Fons Baptiſmalis poteſt renovari quocumque tempore ſi Aqua defecerit. ibi. n. 9.
Fontis Baptiſmalis tutior fabrica. tit. 4. n. 14.
Fontis Baptiſmalis renovatio facienda ab Epiſcopis. tit. 9. n. 3.
Solemniter debet fieri in Eccleſiis majoribus. tit. 9. n. 4.
Fons Baptiſmalis eſſe deberet in quacumque Eccleſia. tit. 9. n. 13.
Fons Baptiſmalis in Eccleſia S. Mariæ in Vado Ferrariæ an reddat Infantes immunes ab epilepſia. tit. 9. n. 13.
Fontes Baptiſmi antiquitus erant extra Eccleſiam. tit. 9. n. 14.
Fontis Baptiſmi debet fieri renovatio ſingulo anno. tit. 10. n. 6.
Fons Baptiſmi non eſt eſſentiale conſtitutivum Eccleſiæ Parochialis. tit. 16. num. 1. omni munditie debet nitere. ibi. n. 2. Mundandus eſt ob venerationem. ibi. n. 5.
Fontes multi an poſſint benedici unica benedictione. tit. 45. n. 29.
Fons Baptiſmi non ſemper eſt in unica Eccleſia, ſive in unaquaque Parochia. tit. 92. n. 20.

FORMA.

Forma Baptiſmi. v. Baptiſmus.
Forma Baptiſmi eſt ſemel pronuncianda. tit. 11. n. 43.
Forma Sacramenti Pœnitentiæ. tit. 17. n. 8.
Forma Eccleſiæ conſueta quid importet. tit. 18. n. 6.
Forma abſolvendi mortuum ab excommunicatione. tit. 21. n. 11.
Forma abſolutionis à ſuſpenſione. tit. 28. n. 5.

Forma

Exorciſmi non habent concluſionem eodem modo quo aliæ Orationes. ibi. nu. 60. Illorum effectus, tit. 14. n. 8.
Exorciſmis utendo contra pertinaces in peccato, tit. 30. n. 39.
Exorciſmi non omnes abſolutè incohantur, tit. 45, num. 34.
Quare dirigantur ad res inanimes, ibi. n. 36. Cur adhibeantur in benedictione Olei. tit. 63. n. 7.
Exorciſtatus ordo ad quid inſtitutus, tit. 90. num. 1. Apoſtoli hunc ordinem exercuerunt. ibi. nu. 2. Clerici in Eccleſia modò præſtant. n. 3. Facultas exorcizandi ſublata fuit Clericis ab Epiſcopis. num. 4. Epiſcopus ſolus facultatem tradit exorcizandi. nu. 5. Ætas, & alia requiſita in exorciſta. n. 6. Formula hujus facultatis, n. 7. De jure quilibet ordinatus exorciſta poſſet ordinem exercere, n. 8. Ex praxi pertinet ad Sacerdotem. n. 9. Cùm ſit Sacerdos, poteſt benedicere. n. 10. Clericus peritus poteſt diſpenſari. n. 11. Si in actu exorcizandi adeſſet Sacerdos, Clericus deberet deſiſtere, nu. 12. Quæ neceſſaria ſint perito exorciſtæ. n. 13. Exorciſmi operantur divina virtute. n. 14.
Exorciſta debet eſſe alienus ab Avaritia. tit. 90. n. 15. Debet eſſe animo conſtans, n. 17. Humilis. n. 18. Ætatis maturæ. n. 20. Gravis motum. n. 21. Debet artem didiciſſe ex libris. n. 22. Philoſophiam naturalem, & Theologiam callere debet, n. 23.
Exorciſta debet facere experimenta. tit. 90. nu. 30. Non debet opus imperfectum relinquere etiam ſi longum ſit. n. 36. An debeat eſſe jejunus. n. 46. Debet ſe parare per dies ad hoc opus, num. 47. Triduanum jejunium ab aliquibus ſtatuitur, nu. 48. Eccleſia eſt locus aptus ad exorcizandum, n. 50.
Exorciſmi ſuper energumeno debent ſemper fieri præſentibus Arbitris. tit. 90. n. 51. Quinam debeant eſſe preſentes exorciſmis. n. 52. Tempus exorcizandi energumenos. n. 53.
Exorciſta ſtudere debet ut Dæmon obediat. tit. 90. num. 64. Curare non debet nugas, & ineptias Diaboli. n. 69. Solus loqui debet. n. 70.
Exorciſmi optimi ſuper Rituale Romanum, tit. 90. num. 71.
Exorciſta debet mandare memoriæ exorciſmos ſi valet, ibi. nu. 72. In exorcizando multùm valet imperandi modus, nu. 73. Peccaret ſi propinaret medicamentum aliquod Energumeno, nu. 82. Etiam ſi peritus eſſet in Medicina. nu. 83. Non debet Chirurgiam exercere cum Energumeno. n. 84. Non debet detorquere verba ſacræ Scripturæ, n. 89. Debet evitare ſolecíſmos, & barbariſmos, ſi latinè loquatur. n. 90. Debet fugere à verboſitate, n. 63. Debet eſſe conſcientia purus. n. 98.
Exorciſmi non debent haberi tempore Bladatum, & frugum, tit. 90. n. 55.
Exorciſta ſi Miſſam celebraret ante exorciſmos optimè ſe ageret. tit. 90. n. 99. Veſtes ab eo adhibendæ. nu. 100. An debeat deferre ſtolam in actu exorcizandi, n. 101. Adhibenda eſt vigore præcepti. n. 102.
Exorcizatio incipit à præceptis, tit. 90. n. 107.
Exorciſmi ſi nox ſuperveniat, ſuſpendi debent, ibid. num. 120.

EXPLORATORES.

Exploratores habendi à magiſtris cæremoniarum pro Proceſſione in die Corporis Christi, tit. 80. num. 21.

EXPOSITI.

Expoſiti poſſunt eſſe legitimi. tit. 93. n. 10. Schedulæ appenſæ collo Infantium expoſitorum non ſunt attendendæ. ibi. n. 11. Infantes baptizandi ſub conditione non obſtante ſchedula, ibi. nu. 12. Ideoque ſemper ſunt Baptizandi. tit. 7. n. 27.
Exſufflatio, v. Inſufflatio.

EXTREMA UNCTIO. v. Unctio.

Extrema Unctio poteſt conferri Amentibus. tit. 8. num. 23.

EXULTABUNT DOMINO.

Exultabunt Domino. Antiphona præliminaria Proceſſioni funebri cum cadavere, tit. 35. n. 109.

F

FACULTAS.

Facultas abſolvendi ab excommunicatione debet haberi in ſcriptis. tit. 20. nu. 4. Et modus præſcriptus eſt obſervandus, & tenendus. ibi. n. 5.
Facultates à ſupremo Tribunali provenientes ſunt adamuſſim adimplendæ, tit. 22. n. 22.

FAGUNDEZ.

Fagundez Stephanus nihil ſcripſit de tempore Nuptiarum prohibito in Tractatu de præceptis Eccleſiæ, tit. 41. n. 185.

FAMES.

Famis, & Penuriæ reparandæ Preces inſtitutæ ab Eccleſia. tit. 84. n. 1. Adſunt Regulæ Boni regiminis. ibid. In Veteri Teſtamento habentur ſupplicationes diverſæ. n. 2. Litania major recitatur. n. 3. Repetitur Verſiculus: *Ut fructus Terræ &c.* & quare. n. 4. Orationes quæ recitantur, ſunt Pœnitentiales, n. 5.

FAMILIA. FAMILIARIS.

Familia Infirmi debet occurrere ad Viaticum cum cereis accenſis, tit. 26. n. 74.
Familiares monendi ut avocent Parochum, creſcente morbo in Infirmo, tit. 28. n. 97.
Familiæ antiquitus purgabantur ſuffitionibus. tit. 36. num. 160.
Quinam dici debeant de familia, tit. 96. n. 6.

FARINA.

Farina ex Amygdalis materia abſterſiva, tit. 10. n. 42.

FAUTORES.

Fautores Hæreticorum quinam ſint, tit. 35. n. 17.
Fautores Raptorum excommunicati. tit. 41. n. 28.

FEDE DI SANITA'. v. Soſpitas.

Fede di Sanità debet eſſe penes Peregrinos. tit. 54. num. 44.

FENESTELLA. FENESTRA.

Feneſtella pro reponendo Oleo Infirmorum, tit. 27. n. 40. In quo ſitu fabricari debeat. ibi. n. Ejus figura, num. 42. Litteræ inſcribendæ ſupra illam, n. 43.

FERRARIA. FERRARIENSES.

Ferrarienſium modeſtiſſimus uſus portandi Infantes ad Baptiſmum. tit. 7. n. 8.
Ferrariæ bini Fontes Baptiſmales. tit. 9. n. 13.
Ferrarienſes Sanctos ſuos Patronos habent benevolos. tit. 81. n. 10.

FESTUM. FESTIVUM.

Feſtivi dies diſtinguebantur ſumptione Euchariſtiæ. tit. 23. n. 6.
Feſtum SS. Corporis Chriſti à quo inſtitutum, tit. 36. num. 85.

Faſti

Feſti dies diſpenſari nequeunt ab Epiſcopo. tit. 41. n. 116. Pro feſto intelligi poteſt dies magni concurſus. n. 117.
Feſta Sanctorum celebranda ſunt in paramentis convenientibus. tit. 70. n. 14.

FIDEJUSSOR.

Fidejuſſor vocatur Patrinus. tit. 8. n. 2.

FIDELES.

Fideles omnes habent jus ad S. Communionem. tit. 23. n. 84.

FIDES.

Fides non poſtulatur à miniſtro Baptiſmi, ſed à tota Eccleſia. tit. 11. n. 1.
Fidei Profeſſio præcedere debet Baptiſmum. tit. 11. num. 24.
Fides virtus ſuſcitanda in Infirmo. tit. 28. n. 51.

FILIATIO.

Filiatio ſpiritualis aggregat multos Religionibus. tit. 31. nu. 9.

FILIUS.

Filii inſtruendi, & cuſtodiendi à Parentibus. tit. 12. num. 66.
Chriſtianorum non ſunt tradendi Hæbreis, aut Infidelibus ad nutriendum. ibi. n. 68.
Filii Hebræorum ſi ſint Adulti, poſſunt baptizari invitis parentibus. tit. 12. nu. 11. Sed ſi ſint Infantes, non poſſunt ita baptizari. ibi. n. 27.
Filii Apoſtatarum. v. Apoſtatæ.
Filiosfamilias non eſt imponenda publica Pœnitentia. tit. 18. n. 85.
Filii peccant ſi contra conſenſum Parentum contrahant Matrimonium. tit. 41. n. 25.

FLUMINA.

Fluminum intumeſcentia reprimenda precibus, & Orationibus. tit. 82. n. 9. tit. 87. n. 10. Eſt calamitas inſerenda inter Calamitates, pro qua inſtituta eſt Proceſſio pro quacumque calamitate cum precibus. ibid.

FLORES.

Flores in manibus Mortuorum adultorum ponuntur, dummodo mortui innupti vixerint. tit. 40. num. 8.

FOEMINA.

Fœminæ an adhiberi poſſint pro adminiſtratione Sacramentorum. tit. 2. n. 18. & n. 59.
Velatæ accedere debent ad Euchariſtiam. tit. 2. num. 82.
Fœmina baptizare non poteſt præſente Viro. tit. 6. num. 14.
Quando unicè poſſit miniſtrare Baptiſmum. ibi. num. 16.
Fœminæ ad ſiniſtram collocandæ in Baptizando. tit. 11. n. 58. & tit. 13. n. 18.
Fœminæ Infideles diu explorandæ ſunt. tit. 12. n. 22. Non catechizantur eodem modo, quo Maſculi. tit. 13. n. 50.
Fœminæ catechumenæ non denudandæ. tit. 13. n. 78.
Fœminæ non poſſunt audiri extra ſedem Confeſſionalem. tit. 18. n. 12. Neque ante ortum, neque poſt occaſum Solis. nu. 17. Ad confeſſionale accedere debent velatæ. n. 25. Accedentes immodeſtè ad Eccleſiam peccant. n. 26.
Fœminæ ſi abſolvantur ab excommunicatione in foro externo, non denudantur in humero ob decentiam. tit. 20. n. 19.
Fœminæ in Luſitania quomodo accedant ad communionem. tit. 23. n. 34.
Fœminæ debent communicari ſeparatæ à Viris. ibi. num. 43.
Modus faciendi hanc ſeparationem. ibi. n. 44.
Fœminæ non inunguntur in lumbis. tit. 27. n. 107.
Fœminarum Medicamenta non adhibenda. tit. 30. num. 30.
Fœminæ omninò repellendæ ab Eccleſia tempore nocturno. tit. 36. n. 10.
Fœminæ habent propriam Orationem in exequiis. ibi. n. 172.
Fœminæ teſtificari non poſſunt de Matrimonio. tit. 41. n. 131.
Conſuetudo non admittit Fœminas teſtes. ib. 131.
Fœminæ in Matrimonio ſi non ſint benedictæ, ſunt benedicendæ de conſuetudine. tit. 41. nu. 163. Nubentes primò cur ſint benedicendæ. ib. n. 166.
Fœminæ ad feneſtras tempore Proceſſionum prohibendæ. tit. 76. n. 50. Debent in Proceſſionibus ſeparari à maſculis. ibi. num. 53. Earum locus. num. 55.
Fœminarum Proceſſiones an licitæ. ibi. nu. 56. Earum ſegregatio ab hominibus antiquiſſima. ibi. num. 57.
Fœminæ facilè fingunt ſe eſſe Dæmoniacas. tit. 90. num. 26.
Quæ obſervari debeant in illis exorcizandis. n. 85.
Prægnantes non ſunt exorcizandæ. n. 86.

FERETRUM.

Cadaver effertur in Feretro. tit. 36. nu. 104. Non omnes qui elevant Feretrum, illud portant. n. 105. Illud primò elevant Perſonæ digniores. n. 106. Dum ducitur ad ſepulchrum, manibus tantùm attollitur. n. 166.

FOETUS.

Fœtus humanus repertus vivus in utero baptizandus eſt. tit. 7. n. 23. Mortuus cum Matre in utero non extrahendus, ſed humandus cum Matre. tit. 7. n. 25.

FONS BAPTISMALIS.

Fons Baptiſmalis bis in anno renovari debet. tit. 4. num. 8.
Fontis Benedictio eſt functio Parochialis. ibi.
Fons Baptiſmalis poteſt renovari quocumque tempore ſi Aqua defecerit. ibi. n. 9.
Fontis Baptiſmalis tutior fabrica. tit. 4. n. 14.
Fontis Baptiſmalis renovatio facienda ab Epiſcopis. tit. 9. n. 3.
Solemniter debet fieri in Eccleſiis majoribus. tit. 9. n. 4.
Fons Baptiſmalis eſſe deberet in quacumque Eccleſia. tit. 9. n. 13.
Fons Baptiſmalis in Eccleſia S. Mariæ in Vado Ferrariæ an reddat Infantes immunes ab epilepſia. tit. 9. n. 13.
Fontes Baptiſmi antiquitus erant extra Eccleſiam. tit. 9. n. 14.
Fontis Baptiſmi debet fieri renovatio ſingulo anno. tit. 10. n. 6.
Fons Baptiſmi non eſt eſſentiale conſtitutivum Eccleſiæ Parochialis. tit. 16. num. 1. omni munditie debet nitere. ibi. n. 2. Mundandus eſt ob venerationem. ibi. n. 5.
Fontes multi an poſſint benedici unica benedictione. tit. 45. n. 29.
Fons Baptiſmi non ſemper eſt in unica Eccleſia, ſive in unaquaque Parochia. tit. 92. n. 20.

FORMA.

Forma Baptiſmi. v. Baptiſmus.
Forma Baptiſmi eſt ſemel pronuncianda. tit. 11. n. 43.
Forma Sacramenti Pœnitentiæ. tit. 17. n. 8.
Forma Eccleſiæ conſueta quid importet. tit. 18. n. 6.
Forma abſolvendi mortuum ab excommunicatione. tit. 21. n. 11.
Forma abſolutionis à ſuſpenſione. tit. 22. n. 5.

Forma nulla adeſt abſolvendi ab interdicto. ibi. n. 11.
Forma tollendi irregularitatem. ibi. n. 18.
Forma unica pronuncianda eſt in communione pro ſingulis Perſonis. tit. 24. n. 67.
Forma Sacramenti extremæ Unctionis vocatur precatio, tit. 27. n. 121. Ejus ſignificatio. ibi. n. 73.
Formæ Matrimonii verba ſi omitteret Parochus, peccaret. tit. 42. n. 42.
Forma Abſolutionis, v. Abſolutio,

FORMATÆ.

Formatæ vocantur literæ Patentes peregrinorum, tit. 54. n. 18.
Tradebantur à Chorepiſcopis. ibi. n. 19. Ad Epiſcopos ſpectat tradere has Literas, ibi. n. 20.

FORMULA.

Formula de ſtando mandatis Eccleſiæ quid importet. tit. 20. n. 10.
Formula facultatis abſolvendi mortuos. tit. 21. n. 6. Formula porrigenda Papæ pro impetranda facultate, n. 10.
Formula miniſtrandi Viaticum. tit. 26. n. 173. Omittenda non eſt. nu. 174. Clarè exprimi debet. n. 175. Omitti poteſt in periculo mortis. n. 178. Hæc opinio non approbanda. n. 180. n. 181.
Formula *Conſtitq tibi de libertate*. tit. 41. n. 82.
Formula delegationis pro imponendo primo lapide in ædificanda nova Eccleſia. tit. 71. n. 10.
Formula facultatis exorcizandi, tit. 90. n. 7.

FREQUENTIA.

Frequentia in ſuſcipienda Euchariſtia. tit. 22. n. 24.

FRONS.

Frons ungitur à ſolis Epiſcopis, tit. 11. n. 50.

FRUCTUS. FRUGES.

Frugum appellatione quid veniat. tit. 53. nu. 1. In hac benedictione intelliguntur ſegetes adhuc virentes. ibi. n. 2.
Quid intelligatur nomine Vinearum. ibi. n. 3. Poteſt intelligi etiam de Agris. ibi. nu. 4. Vineæ non ubique eodem modo plantantur. n. 5. Origo hujus benedictionis. n. 6. Finis ejuſdem. n. 7. Myſteria. n. 8. Tempus pro impetranda tali benedictione. n. 10. Eſt functio quaſi Parochialis. nu. 11. Non deſertur Stola à Sacerdotibus intereſſentibus huic Proceſſioni, n. 12.
Fructuum novorum benedictio quare inſtituta. tit. 61. n. 2. Spectabat ad Lectores. n. 3. Nomine frugum quid intelligi poſſit. nu. 4. Debent nominatim exprimi in benedictione, & oratione. n. 5. Hæc benedictio non eſt obligatoria. nu. 6. Niſi fideles illam velint titulo grati animi erga Deum, ibi. n. 7.

FRUMENTUM.

Frumentum quandoque diſtribuitur pro eleemoſyna in funeribus, tit. 36. n. 66.

FULGURA. FULMINA.

Fulgura, ſeu Fulmina quare ſæpiùs percutiant Turres, & loca excelſa. tit. 83. n. 13.

FUNDAMENTUM.

Fundamenta Eccleſiæ ſaltem debent eſſe deſignata dum imponitur primus lapis. tit. 71. n. 82. Aſpergenda ſunt Aqua benedicta. n. 83. Circulus perficì debet in benedictione fundamentorum. num. 85.
Fundamenta quænam verè ſint, & quid ſignificent. tit. 72. n. 60.
Ubi fundamentum non eſt, ibi ſuperædificari non poteſt, n. 61.

FUNUS. v. Exequiæ.

Funus eſt honeſto modo faciendum. tit. 34. nu. 63. In materia funerum conſuetudo multùm operatur. tit. 36. num. 1. Niſi aliquid ſuperſtitioſi contineat. ibi. n. 2.
Funeris hora, & tempus determinari debet à Parocho. n. 6.
Funus fieri non poteſt niſi poſt ſpatium 24. horarum. n. 6.
Funus curandum eſt ut fiat de mane. ibi. n. 7.
Funera nocturno tempore fieri poſſunt. ibi. n. 9. Imò ducenda ſunt prope noctem. ibi. n. 11.
Ad funus invitati, omnes congregari debent in Eccleſia Parochiali. tit. 36. nu. 54. Decreta in contrarium. ibi. n. 55.
Funus comitantes, & ſubſequentes multi eſſe poſſunt. ibi. n. 92. Sed nihil dicentes. n. 94.
Variæ temporis congruentiæ circa funus. ib. n. 140.
Funus Imaginarium vocatur Cenotaphium. ib. n. 149.
Pro funere nihil paciſcendum, tit. 34. n. 54.

FUROR. FURIOSUS.

Furioſi Patrini eſſe nequeunt. tit. 8. n. 23.
Furioſi, & Amentes adulti non baptizandi. tit. 12. n. 65. n. 66.
Furor excuſat ſe occidentem, tit. 35. n. 29.

G

GABELLA.

GAbella nulla debet ſolvi pro translatione Cadaveris, tit. 34. n. 133.

GALERUS.

Galerus Cardinalitius, ſive Epiſcopalis exponendus in Pheretro cum cadavere. tit. 36. n. 132.

GAVANTUS.

Gavantus Bartholomæus multa ſcripſit de Officio Defunctorum, tit. 37. n. 1.

GENERALE.

Generalis nomine quid veniat, tit. 2. n. 1.

GENTILES.

Gentiles baptizandi, & benedictio ſalis pro hoc Baptiſmo. tit. 13. n. 41.

GENU. GENUFLECTERE. GENUFLEXIO.

Genua an duo flectenda, & quando. tit. 13. n. 44. & tit. 18. n. 27.
Genuflectere Peccatorum eſt. tit. 13. n. 8. & 43.
Genuflexio eſt adoratio, tit. 24. n. 35. & n. 44. Quid importet, tit. 26. n. 161.

GLACIES.

Glacies non eſt materia apta ad baptiſmum. tit. 4. num. 6.

GLORIA PATRI &c.

Gloria Patri &c. Quando, & à quo inſtitutum, tit. 30. n. 67. Dicitur in fine Pſalmorum in exequiis Infantium, tit. 40. n. 15.

GOSSYPIUM.

v. Bombacium, v. Patinula.

GOTTI.

Gotti F. Vincentius S. R. E. Cardinalis laudatus, tit. 2. n. 5.

GRADUS ALTARIS.

Gradus infimus Altaris diverſimodè intelligitur, tit. 80. n. 65.

GRÆ-

GRÆCI.

Græci ungebant cadavera Sacerdotum Oleo ſancto. tit. 34. n. 120.

Græcorum forma in baptizando eſt ſine pronomine *Ego*. tit. 5. n. 5.

Græcus baptizans non debet adhibere formam latinam. tit. 5. n. 7.

GRANDO.

Grando, & Glacies non ſunt materia apta ad Baptiſmum. tit. 4. n. 6.

Quomodo liquefacienda pro uſu Baptiſmi, ib. n. 17.

GRATIARUM ACTIO.

Gratiarum Actio facienda magis corde, quàm ore poſt ſumptam Euchariſtiam. tit. 23. n. 47.

Gratiæ agendæ ſunt Deo pro valetudine adepta. tit. 30. n. 59.

Gratiarum actio habenda poſt obtentam gratiam. tit. 88. n. 1.

Preces pro Gratiarum Actione, tit. 30. n. 60.

Gratiæ tribus modis reddi poſſunt. tit. 88. n. 4. In Proceſſione redduntur ſecundo modo. ibi. n. 5. Color Paramentorum pro tali Proceſſione. n. 6. Viæ ampliores deſignari debent. n. 7. Viæ ornari debent. n. 8. Hora hujus Proceſſionis ſtatuenda eſt à magiſtro cæremoniarum. n. 9. Miſſa qualis celebranda. n. 10. Proceſſio pro gratiarum actione non concordat cum Miſſa. n. 12. Gratiæ principaliter Sanctiſſimæ Trinitati redduntur. n. 13. Pſalmi, & Cantica hujus Proceſſionis ſunt jubilationis. nu. 14. Populus habet jus ad promovendam hanc Proceſſionem. tit. 88. n. 3.

GRAVITAS.

Gravitas in Sacerdote elucere debet dum Sacramenta miniſtrat. tit. 2. n. 71.

H

HABITUS.

Habitus corporis debet eſſe compoſitus in ſuſcipienda Euchariſtia. tit. 23. n. 33.

HÆREDES.

Hæredes non poſſunt cogi ad repetendas exequias pro uno Defuncto. tit. 34. n. 14.

HÆRETICI.

Hæretici Patrini eſſe nequeunt. tit. 8. n. 19. Quando baptizandi. tit. 12. n. 74. & ſeqq. & tit. 13. n. 32. In Articulo mortis an, & quando ſint abſolvendi. tit. 18. n. 90. Pertinaces arcendi à ſacra Communione. tit. 23. n. 86. Non gaudent Eccleſiaſtica ſepultura. tit. 35. n. 17.

Hæreticorum fautores quinam ſint. tit. 35. n. 17. Receptatores. ibi. Defenſores. ibi.

Heretici circa locum datum mortuis confutati. tit. 36. n. 159.

Hæreticis, ſeu Hebræis non tradendi ſunt filii Chriſtianorum lactandi. tit. 11. n. 67.

HALITUS.

Halitus pro Inſufflatione quando faciendus. tit. 13. num. 29.

Haſtæ Baldachini. v. Baldachinum.

HEBDOMADA.

Hebdomada antecedens, & ſubſequens Paſcha cenſetur tanquam Paſcha. tit. 25. n. 50.

HEBRÆI.

Hebræis, ſive Hæreticis non tradendi ſunt filii chriſtianorum lactandi. tit. 11. n. 67.

Hebræi an teneantur ornare feneſtras, pertranſeunte ante illas Proceſſione Sanctiſſimi Corporis Chriſti, tit. 80. n. 22.

HOMINES.

Homines vivi ſoli poſſunt excommunicari. tit. 21. n. 1.

HONESTAS.

Honeſtas quædam neceſſaria Sacerdoti miniſtranti. tit. 2. n. 23.

Honeſtas Matrimonii quomodo intelligatur. tit. 41. num. 33.

HORA.

Hora Proceſſionis ſemel electa mutari non poteſt. tit. 79. n. 24.

HORTAMUR.

Hortamur quid ſignificet. tit. 10. n. 51.

HOSPITALE. v. Noſocomium.

Hoſpitale tenere debet librum in quo deſcribantur Defuncti in dicto loco. tit. 92. n. 41.

HOSTIA.

Hoſtiæ conſecratæ pars ſervari poteſt in caſu neceſſitatis pro Viatico; tit. 23. n. 54.

Hoſtiæ conſecrandæ debent eſſe recentes. tit. 23. n. 80. Quas figuras in ſe continere poſſint. ibid. num. 81.

Hoſtia accipitur pro Pane conſecrato. tit. 24. nu. 4. Quare vocetur Hoſtia. ibi nu. 5. Eſt idem ac Azymus panis. ibi. nu. 6. Semper elaborari debet in forma ſphærica. ibi. nu. 7. Quandoque Hoſtiæ nomine intelliguntur Particulæ conſecratæ. ibi. n. 8.

Hoſtia conſecrata antiquitus detinebatur domi à fidelibus veteris Eccleſiæ. tit. 26. n. 9.

Hoſtia deferenda in Proceſſione debet conſecrari illa die. tit. 80. n. 25.

Hoſtia conſecrata debet eſſe æqualis illi, quæ in Miſſa aſſumitur. tit. 20. n. 26. Reponenda à Sacerdote celebrante in Oſtenſorio. ibi. n. 27.

HUMERALE.

Humerale eſt Velum pro Viatico. tit. 26. n. 65.

HUMERI.

Humerus denudari debet in maſculis pro abſolutione ab excommunicatione. tit. 20. n. 18. Quinam debeat eſſe, dexter, vel ſiniſter. ibi. n. 20.

HUMILITAS.

Humilitas neceſſaria in Sacramento Pœnitentiæ. tit. 18. n. 22.

Humilitas interna eſt dolor compunctivus. tit. 18. n. 19.

Humilitas maximè valet ad fugandos Dæmones. tit. 30. n. 36. & tit. 90. n. 19.

HYMNI.

Hymni qui cantantur in Proceſſione Viatici. tit. 26. n. 154. Mutantur in reditu. ibi. n. 195.

Hymni, & Cantica recitari non debent in Proceſſionibus pœnitentialibus. tit. 79. n. 41.

Hymni cantandi in Proceſſione SS. Euchariſtiæ. tit. 80. n. 58. Emendati ab Urbano PP. VIII. ibid. num. 59.

HYSSOPUS.

Hyſſopus eſt Herba adhibenda in benedictione Eccleſiæ. tit. 71. n. 40. & tit. 72. n. 52. Ejus myſteria, & uſus. n. 53. Deſcriptio. n. 54. Quid per illam ſignificetur. n. 55. Eſt Herba admodùm purificans, & abſtergens. n. 56.

Hyſſopo deficiente, quænam alia Herba adhibenda eſſet pro tali benedictione. tit. 72. n. 57.

I

JANUA.
v. Porta.

ICON.
v. Tabula.

ICONOCLASTÆ.

Iconoclaſtæ ſunt Hæretici contra Imagines ſacras. tit. 70. n. 2.
Idololatræ, v. Gentiles.

JEJUNIUM, JEJUNUS.
Jejuni debent eſſe Adulti baptizandi, tit. 12. n. 53. & ſeq.
Jejunium neceſſarium ante Communionem, tit. 23. n. 28. & tit. 25. n. 30. Naturale, non Eccleſiaſticum, ibi. n. 39. Quando liceat communicare abſque Jejunio. ibi. n. 40.
Jejunium loco publicæ Pœnitentiæ haberi poteſt, tit. 91. n. 22.
Jejunium eſt validiſſimum pro liberandis obſeſſis à Dæmone, tit. 91. nn. 44. Triduum ſtatuitur. nu. 48. Alii præſcribunt Jejunium unius diei. nu. 49.

JESUS.
Jeſu Nomen repetendum ad aures morientis. tit. 33. nu. 7.

IGNORANS.
Ignorantes Rudimenta fidei Patrini eſſe nequeunt, tit. 8. n. 24.
Ignorans articulos fidei non poteſt abſolvi. tit. 18. num. 55.
Ignorantes Rudimenta fidei non ſunt tenendi longo tempore abſque Matrimonio. tit. 48. n. 89.
Illegitimi, v. Expoſiti.

IMAGINES SACRÆ.
Imagines Sacræ collocandæ coram Infirmis. tit. 30. num. 42.
Imagines Sacræ cur adorentur. tit. 70. n. 1. Eccleſia triumphat Imaginibus ſacris. ibi. n. 3. Uſus antiquiſſimus ſacrarum Imaginum. n. 4. Eccleſia ſtatuit, ut benedicerentur. n. 5. Benedictio hæc an ſit neceſſaria. ibi. n. 6.
Imagines ſacræ benè examinandæ ab Epiſcopo. tit. 70. n. 7. Debent effingi juxta præſcripta ſacrorum Canonum. n. 8. Benedici debent antequam exponantur, & ſolemniter. n. 12. Colores Paramentorum pro hac benedictione. n. 13. Quomodo decenter pingendæ. n. 15.
Imagines ſacræ venerantur in ordine ad prototypon. tit. 89. n. 3.

IMMERSIO. v. Baptiſmus per Immerſionem.
Immerſio in Baptiſmo quid ſit. tit. 5. n. 16.

IMPEDIMENTUM. v. Matrimonium.
Impedimenta quæ diſpenſant Parochum à viſitatione Infirmorum. tit. 30. n. 11. & n. 12.
Impedimenta Matrimonii impedientia. tit. 41. n. 20.
Impedimenta Matrimonii dirimentia. tit. 41. n. 20.
Impedimenta Matrimonii non ſunt nova in Eccleſia. ibi. n. 52.
Solus Papa diſpenſare poteſt. ibi. n. 90.
Impedimenta occulta non revelanda à Parocho contrahentibus. ibi. n. 100. Si nota ſint ſponſis, admonendi pro diſpenſatione impetranda. ib. n. 101.
Impedimentum ſi ſit publicum, illicò Sponſi ſeparandi ſunt. ibi. n. 102.
Impedimento detecto Parochus non eſt ampliùs ſui juris. ibi. n. 124. Nec ad Matrimonium procedere poteſt. n. 125.

IMPOENITENS.
Impœnitentes non ungendi Oleo extremæ Unctionis. tit. 27. n. 72.

IMPURÈ.
Impurè quid ſignificet. tit. 2. n. 25.

INCENSUM. INCENSATIO.
Incenſum quid proſit mortuis. tit. 34. n. 158.
Incenſi ceremoniæ ſervari debent. ibi. n. 162.
Incenſum pro defunctis num benedicendum. ibid. num. 164.
Incenſi benedictio in exequiis defunctorum præſcribitur. tit. 38. n. 6.
Incenſatio in benedicendo ob venerationem. tit. 44. n. 42. Non in omnibus benedictionibus fit Incenſatio. n. 43. Ejus ſignificationes. n. 44. Quare non omnes res incenſentur benedicendo. ibi. num. 45. In benedicendo fit ſub ſilentio. ibi. n. 46.

INDIGNÈ.
Indignè quid ſignificet in Rituali. tit. 2. n. 26.

INDULGENTIÆ.
Indulgentiæ annunciari debent à Parocho; quot, & quæ ſint. tit. 26. n. 200. & 201.
Indulgentiam, & remiſſionem &c. Eſt modus imperativus. tit. 24. n. 48.
Indulgentiæ quærendæ tempore mortis. tit. 31. n. 7. Fontem unum agnoſcunt ſummum Pontificem. ibi. n. 8. Impetratæ ab Infirmo debent revelari Parocho. ibi. n. 10.
Indulgentia quæſita cum peccato non eſt ſacrilegium. tit. 31. n. 13.
Diſpenſandæ ſunt cum Cotta, & Stola. ibi. nu. 15. Quæ à Cardinalibus diſpenſantur, ibi. n. 14. Multæ lucrantur cum ſimplici invocatione nominis Jeſu. ibi. n. 17.
Indulgentiæ in articulo mortis formula qua utebantur miſſi à Card. Verme Epiſcopo Ferrariæ. ibi. n. 16.
Indulgentiæ aſſertæ pro tribus Orationibus in Agone morientis an ſubſiſtant. ibi. n. 39. Sunt meditandæ ab Infirmo ſi valet. ibi. n. 44.
Indulgentia Vera quænam dicatur. tit. 91. n. 3. Quid ſignificet verbum illud *Vera*. ibi. n. 32.

INDUMENTA.
Indumenta Sacerdotalia benedici poſſunt ſejunctim. tit. 65. n. 1.
Benedictio Indumentorum præſcripta à Rituali competit omnibus Indumentis Sacerdotalibus. tit. 65. n. 2.
Indumenta ſacra debent eſſe elaborata juxta formam præſcriptam. ibi. n. 3.
Indumentorum benedictio durat quamdiu durat illorum figura artificialis. nu. 4. Amiſſa figura amittitur benedictio. n. 5.
Indumenta deformia remanent ſuſpenſa. n. 6. & n. 7.
Indumenta profana an ad ſacrum uſum converti poſſint. n. 8.
Indumentorum benedictionis ſignificationes, & myſteria. ibi. n. 9.
Indumenta non benedicta qui adhiberet, peccaret. num. 10.
Indumenta ſacra adhibita à ſchiſmaticis iterum non ſunt benedicenda. ibi. n. 14.

INFAMIS.
Infames Patrini eſſe nequeunt. tit. 8. n. 22.
Infames manifeſti arcendi à ſacra Communione.

INFANTES. v. Parentes. v. Parvuli.

Infantes vix nati ſunt in periculo mortis. tit. 7. n. 4. Ante nonum diem ſunt baptizandi. ibi. n. 5. Baptizandi eſſent ſine pompa. ibi. n. 6.

Infan-

Infantes baptizari poſſunt in utero matris ſaltem ſub conditione. tit. 7. n. 15.
Infantis caput debet Baptizari. ibi. n. 16.
Infans non poteſt eſſe Patrinus. tit. 8. nu. 15. Sed alii Doctores ſuſtinent opinionem contrariam, ibi. n. 14.
Infantes per octo dies ante Paſcha non ſunt baptizandi. tit. 9. n. 8.
Infantes Regum poſſunt Baptizari Domi. tit. 9. n. 17.
Infans in actu ſuſcipiendi Baptiſmi debet habere faciem pronam ſupra Vas. tit. 12. n. 42.
Infantes portantur ad Baptiſterium. tit. 13. n. 64.
Infantibus an proſint Cæremoniæ, & Sacramentalia. tit. 14. n. 9.
Infantes non ſunt capaces Sacramento extremæ Unctionis. tit. 27. n. 59. In qua ætate ſint capaces. n. 61. Sed in mortis periculo. n. 63.
Infantes ſine Baptiſmo computantur inter Infideles. tit. 35. n. 55. Non ſunt humandi in loco ſacro. n. 56. Etiamſi ſint extracti è ventre Matris mortuæ. n. 57. Si exiſtant in Ventre Matris mortuæ humandi ſunt cum Matre. n. 58.
Infantes quare ſejunctim ſepeliantur ab Adultis. tit. 39. nu. 3. Poſſunt humari in ſepulchris majorum. n. 6. Non verò ſi ſepulchrum fuerit Hæreditarium. nu. 7. Ejus ſigna quomodo danda à Campanis. n. 8.
Infantium, & Puerorum diſcrimen. tit. 40. n. 1. Veſtiuntur veſtibus Albi coloris. n. 4. Tumulus floribus ornatur. ibi. n. 7.
Infantes expoſiti, v. expoſiti.

INFIDELIS.

Infidelium profligatio an licitè peti poſſit. tit. 86. num. 11.
Infideles Patrini eſſe nequeunt. tit. 8. n. 18.

INFIRMUS. INFIRMITAS.

Infirmi non ſunt diſpenſandi à Præcepto Paſchali. tit. 25. n. 51. Debent ſatisfacere, ſed non per modum Viatici. ibi. n. 52.
Infirmi quinam verè ſint. ibi. n. 55.
Infirmorum periculum judicandum à Medicis. tit. 26. n. 19.
Infirmo dicenti ſe benè valere non credendum. tit. 26. n. 21.
Infirmo convaleſcenti poteſt iterum miniſtrari Viaticum. n. 24.
Infirmi in eadem Infirmitate poſſunt pluries communicare. n. 25. Alii dicunt quòd poſſit communicare quotidie. nu. 26. In eadem die poſſunt pluries communicare. nu. 27. immò ſecundùm alios D. D. tenentur. n. 28.
Infirmi convaleſcentes tenentur Paſchali præcepto. num. 29.
Infirmi difficiliter poſſunt ſe abſtinere à cibo, vel Potu. n. 32.
Infirmi ſi commodè poſſunt communicandi jejuni. num. 33.
Morbi pro quibus diſpenſantur à ſumenda Communione jejuni. ibi. nu. 45. Regulæ ad dignoſcendos tales morbos. n. 46.
Infirmo non eſt miniſtrandum Viaticum ſub ſpecie Vini. n. 49.
Purgandum os fætidum ante miniſtrationem. n. 50.
Infirmi communicandi ex devotione debent eſſe jejuni. n. 54.
Infirmi familia debet occurrere cum cereis accenſis pro Viatico. n. 74.
Infirmi cubile, & cubiculum mundandum. ibi. 97. & 98.
Infirmus interrogari debet an velit ſumere Viaticum. tit. 26. n. 176. Non verò ſi communicet ob devotionem. ibi. n. 177. Debet benedici cum Sacramento. ibi. n. 189. & ſeq. Quando non reportatur Sacramentum ad Eccleſiam. ib. n. 203. *Comment. ad Rituale.*
Infirmi non dicuntur qui periculo ſe exponunt; tit. 17. n. 77.
Infirmus ſi moritur dum inungitur, non eſt ad ulteriora procedendum. tit. 17. n. 91.
Infirmi malè morati ſuavibus verbis ſuadendi ad extremam Unctionem ſuſcipiendam. tit. 28. n. 49.
Infirmus non dimittendus inſalutatus. ibi. n. 91.
Infirmorum cathalogus habendus à Parocho. tit. 50. num. 9.
Infirmi ad Confeſſionem citò ſuadendi. ibi. n. 24. Plerumque grave periculum vitæ non advertunt. ibi. n. 31.
Infirmi deſtituti ſenſibus poſſunt lucrari Indulgentias. tit. 51. n. 11.
Infirmi tentationes revelandæ Confeſſario. tit. 50. n. 57. Salutandi ſuaviter. ibi. n. 62.
Infirmitates omnes non ſunt ad mortem. tit. 51. n. 28.
Infirmorum domeſtici recedere debent ab ejus lectulo. n. 35.
Infirmorum momenta ultima ſunt magni ponderis. num. 18.
Infirmus moriens nunquam deſerendus. tit. 53. n. 5.

INFUSIO.

Infuſio in Baptiſmo quid ſit. tit. 5. n. 15.

INSANIA.

Inſania excuſat ſe occidentem. tit. 55. n. 29.

INSIGNIA.

Inſignia gradus exponenda cum Cadaveribus in illorum funere. tit. 54. n. 155.

INSUFFLATIO.

Inſufflatio ſupra baptizandum quomodo facienda, & quid ſignificet. tit. 11. n. 3. & 4. & tit. 13. n. 28.
Inſufflatio in Aquam pro benedictione fontis cur fiat. tit. 16. n. 19.

INTEGRITAS CONFESSIONIS.

Integritas Confeſſionis reintti poteſt in caſu Viatici. tit. 26. n. 169.

INTENTIO.

Intentio quid, & quotuplex. tit. 2. n. 73.
Intentio quænam requiratur ad lucrandas Indulgentias. tit. 31. n. 12.

INTERDICTUM: INTERDICTUS.

Interdicti Patrini eſſe nequeunt. tit. 8. n. 20.
Interdictum quid ſit. tit. 22. n. 9. Propriè non eſt cenſura. ibi. n. 15. Sæpè derivat ex violatione cenſurarum. ibi. n. 14.
Interdicti nominatim non ſepeliendi in loco ſacro. tit. 35. n. 22.
Non polluunt Eccleſiam ſi in illa ſepeliantur. ibi. n. 25.
In loco interdicto nemo ſepeliri poteſt. ibi. n. 24.

INTERROGATIO.

Interrogationes faciendæ à Parocho ante Baptiſmum. tit. 10. n. 56. & ſeq. Expreſſo nomine faciendæ. tit. 11. nu. 38. Cur fiant per tres vices. tit. 11. num. 59.
Interrogatio *Quid vocaris*? facta Adultis baptizandis quare repetatur. tit. 13. n. 63. De induſtria facta. ibi. n. 64.
Interrogationes vanæ, & inutiles fugiendæ à Confeſſario. tit. 18. n. 67.
Interrogationes faciendæ Infirmis ante Sacramentorum miniſtrationem. tit. 26. num. 165. Secretò faciendæ. n. 168.
Interrogatio de conſenſu circa Matrimonium fieri debet Sponſis. tit. 41. n. 5.
Interrogationes vernacula lingua faciendæ. tit. 42. num. 9.
Debent intelligi à Teſtibus præſentibus. n. 10.

Latinè faciendæ ſi contrahentes ſint latini. n. 11.
Si Parochus Interrogationes omitteret, peccaret mortaliter. n. 25. Sed ſi certus eſſet de conſenſu, peccaret tantùm venialiter. ibi. 26.
Interrogationes faciendæ ænergumeno. tit. 90. n. 67. Cur aliquando non ſint faciendæ. ibi. n. 68.

INTINCTIO.

Intingitur, non immergitur digitus Oleo Sancto. tit. 11. num. 49.

INTORTITIA. v. Candelæ.

Intortitia quot eſſe parata debeant in quacumque Parochia. tit. 26. n. 89. Diſtribui debent Perſonis dignioribus. ibi. n. 90.
Intortitia in funeribus accenduntur. tit. 56. n. 60.

INVENTARIUM.

Inventarium ſacrarum ſupellectilium confici debet à Parocho, & cuſtodiri. tit. 2. n. 63.

INVITATORIUM.

Invitatorium in Officio Defunctorum qoando dicatur. tit. 37. n. 21.

INUNDANTIA.

Inundantia Aquarum, & pro ea compeſcenda Proceſſio inſtituta ab Eccleſia. tit. 82. n. 9.

S. JOANNES BAPTISTA.

S. Joannis Baptiſtæ Imago debet eſſe ad Fontem Baptiſmalem. tit. 9. n. 23.
S. Joannes Baptiſta aſſumitur in Neophytorum tutelam. tit. 9. n. 24. Fons Baptiſmalis illi dedicandus. ibi. n. 25. & n. 76.

B. JOANNES Epiſcopus Ferr.

B. Joannes de Tuſſignano Epiſcopus Ferrariæ quomodo Padum Fl. recedere fecerit. tit. 82. n. 9.

S. JOSEPH.

S. Joſeph Nomen in Litania introductum. tit. 29. n. 24. tit. 32. n. 18. & tit. 79. n. 7.

IRREGULARITAS.

Irregularitas quid ſit. tit. 22. n. 15. Non abſolvitur, ſed diſpenſatur. n. 16. Quæ provenit ex delicto, ſine diſpenſatione non tollitur. n. 17. Eſt impedimentum ſuſcipiendi Ordines. n. 19. Privat beneficiis. n. 20. Habita diſpenſatione redeunt primæva jura. n. 21.
Itineris ductor. v. Ductor.

JUBILÆUM.

Jubilæi Anno benedicuntur Peregrini. tit. 54. n. 13.
Jubilæum Anni Sancti reductum per Paulum PP. II. ad omnes 25. annos.

JUDAS.

Judas Proditor communionem ſumpſit. tit. 23. n. 96.
Judæ nomen non imponendum catechumenis. tit. 13. num. 22.

JUDÆI. v. Hebræi.

Judæi in ætate provecti quandoque non ſunt ſinceri in converſione. tit. 12. n. 22.
Judæi quinam verè ſint. tit. 35. n. 15.
Judæi Nutrices Chriſtianas habere nequeunt. tit. 11. n. 67. Adden. in fine.

JUDEX SAPIENTUM.

Judex ſapientum Ferrariæ exponitur mortuus in Aula ædium magiſtratus. tit. 36. n. 52.

JURISDICTIO.

Juriſdictio incipit à ſedendo. tit. 91. n. 13.

K

KIRCHMANUS.

Kirchmanus Lubecenſis ſcripſit luculenter de funeribus Romanorum. tit. 35. in exord.

L

LABIUM.

Labium unum ſufficit ut inungatur Oleo Infirmorum. tit. 28. n. 81.

LAICUS.

Laicus nunquam diſpenſatur ad audiendas Confeſſiones Sacramentales. tit. 17. nn. 10. Imò Confeſſio facta Laico non eſt Sacramentum. ibi. num. 11.
Laicus non eſt abſolvendus à ſuſpenſione. tit. 18. num. 38.
Laici adhibere poſſunt ſuperpelliceum. tit. 24. n. 30.
Laici intra Presbyterium ſiſtere non debent. ib. n. 57. A Clericis diſtingui debent. ibi. nu. 62. Poſſunt ſubintrare in locum Clericorum. tit. 26. n. 136.
Laici an miniſtrare poſſint Sacramentum extremæ Unctionis. tit. 28. n. 1. Valent pro conſolandu Infirmis. tit. 30. n. 15.
Laicorum ſepulchra. v. Sepulchra.
Laicorum Cadavera. v. Cadavera.
Laici debent diſtingui à Clericis in Proceſſione. tit. 46. n. 52.

LAMPADES.

Lampades Eccleſiæ, & de illis varia. tit. 23. n. 68.
Lampadis unicæ lumen ſufficit pro Euchariſtia repoſita in Tabernaculo. tit. 24. n. 32.

LANZONUS.

Lanzonus Joſeph laudatus. tit. 11. n. 34. & tit. 33. num. 30. 31.

LAPIS PRIMARIUS.

Lapidis primi impoſitio pro Eccleſia, ſeu Oratorio ædificando eſt de jure Epiſcopi. tit. 71. num. 5. Eſt actus juriſdictionis, & ideò committi poteſt. ibi. n. 6. Etiam ſimplici Sacerdoti. num. 7. Sed debet eſſe iſta facultas expreſſa. n. 8. Et ſuper illa Inſtrumentum confici. n. 9. Non poteſt impugnari hæc facultas ſi adſit Inſtrumentum. nu. 12. Debet innoteſcere habitantibus in loco. n. 13.
Dies ſtatuta pro impoſitione primi lapidis. tit. 71. nu. 21. Poteſt etiam eſſe feſtivus. n. 22. Sed in mane. num. 23. Lapis Primarius poteſt eſſe de quocumque marmore, ſeu latere. tit. 71. n. 24. Convenientius eſt ut ſit latericius. nu. 25. Tophaceum ſaxum poteſt facilè ſignari. n. 26. Debet eſſe quadratus. n. 27. Manualis, & facilis pertractationis. n. 28. Myſteria hujus quadraturæ. n. 29. Debet eſſe angularis. n. 30. Myſteria hujus formæ. n. 31. Ponendus eſt in angulo ſuperiori. n. 32.
Lapis quare dicatur angularis. num. 33. Debet eſſe paratus in loco convenienti ante benedictionem. n. 53.
Lapidis primarii imponendi miniſtri neceſſarii. n. 37. Pro hac benedictione adhibetur conſueta Aqua luſtralis. n. 38. Loci benedicendi menſura. n. 39. Quare Sacerdos ſe convertat ad locum Altaris pro benedicendo. n. 42. Nomen Dei & B. Mariæ Virginis nunquam reticendum in hac benedictione. n. 43.
Lapidis primarii benedictio quando initium habeat. tit. 71.

tit. 71. nu. 52. Cur aſpergatur Aqua benedicta. n. 54. Quare conveniat ut ſit lateritius. n. 55. Signari debet cultri cuſpide. n. 56. Culter qualis eſſe debeat. nu. 57. Signa leviter ſculpi debent in Lapide. n. 58. Præventivè ſculpta, ſive ſaltem ſignata eſſe debent. nu. 59. Quot ſigna ſculpi debeant in Lapide. num. 60. Praxis eſt contraria Ritui. nu. 61. Singulæ ſex partes ſignandæ ſunt. n. 62.

Lapidis primarii forma. tit. 71. nu. 63. Teſtimonium hujus formæ ex antiquo Lapide. nu. 64. Explicatio literarum antiqui Lapidis Bregantini. n. 65. Literæ quoque inſculpi poſſunt in dicto Lapide. n. 66. Reliquiæ Sanctorum, & Ceræ benedictæ poſſunt cum primario Lapide ſepeliri. nu. 67. Cæmentum paratum eſſe debet. n. 71. Quare cæmentum adhibeatur. num. 72. Cæmentarius aſſiſtere debet Sacerdoti. n. 74.

Antiphona pro hac benedictione unde deſumpta. n. 75. Pſalmi 126. ſignificatio. n. 76. Sacerdos debet tangere Lapidem, non portare. nu. 78. Catinus cum Aqua parari debet. num. 79. Cæmentarii induſtria in locando Lapide. num. 80. Locus ſit ſacer immediatè poſt impoſitionem primi Lapidis. n. 81.

LATERNÆ. LATERNONES.

Laternæ pro Viatico inſtitutæ. tit. 26. n. 75. Conſtitutio Benedicti XIII. ſuper hoc. n. 76. Quatuor ad minus habendæ in quacumque Parochia. n. 77. Illarum forma à S. Carolo præſcripta. nu. 78. Deferri debent à confratribus Sanctiſſimi Sacramenti. n. 79.

Laternones accendi debent coram Euchariſtia. tit. 80. n. 57.

Laterna una adhibebatur antiquitus. tit. 26. n. 130.

LATINUS.

Latinus non debet uti forma Græca in baptizando. tit. 5. n. 8.

Latina lingua poteſt quiſvis confiteri peccata ſua. tit. 17. n. 60.

S. LAURENTIUS.

S. Laurentius baptizavit multos infideles unica aſperſione Aquæ. tit. 5. n. 18.

LECTIONES.

Lectiones Officii Defunctorum leguntur eodem modo ac in Officio tenebrarum. tit. 37. n. 23.

Lectiones Officii Defunctorum terminantur abſolutè abſque *Tu autem Domine &c.* ibi. n. 24.

LECTORES.

Lectores antiquitus benedicebant Panem. tit. 60. n. 5. Et fructus novos. tit. 61. n. 3.

LECTULI.

Lectuli habendi pro Infantibus ne ſuffocentur. tit. 11. num. 65.

LEGATUM.

Legata favore Animæ inſtituere juſtum eſt. tit. 30. num. 56.

LEGITIMITAS.

Legitimitas Prolis non eſt judicanda à Parocho. tit. 93. n. 9.

LEODIENSES.

Leodienſes primi celebrarunt ſolemnitatem Sanctiſſimi Corporis Chriſti. tit. 80. n. 15.

LEPRA.

Lepra ſignificat Peccatum. tit. 17. n. 28. & ſeq.

LETHARGUS.

Lethargo correpti an baptizandi. tit. 12. n. 68.

LEX.

Lex debet eſſe promulgata, & acceptata ad hoc ut valeat. tit. 2. n. 11.

LIBELLUS. LIBER. LIBRI PAROCHIALES.

Libri Rituales habebantur ante Rituale Romanum. tit. 1. n. 6.

Libellus Officialis. v. Officialis.

Libri Parochiales olim erant tres, modò quinque. tit. 2. n. 92.

Libris Parochialibus ſtandum eſt. tit. 2. n. 93.

Liber Baptiſmalis debet eſſe paratus in Baptiſterio. tit. 10. n. 52. Debet eſſe duplicatus. ibi. n. 53. Quando adhibendus ſit. tit. 11. n. 69.

Libri moralis Theologiæ debent eſſe apud Parochum. tit. 17. n. 35.

Liber ſtatus Animarum conficiendus à Parocho, & quando. tit. 25. n. 5. & 6.

Liber præcipuus haberi debet pro Advenis. ibid. n. 47. & n. 48.

Liber Ritualis ſemper deferendus eſt quando miniſtratur Sanctiſſimum Viaticum. tit. 26. n. 146.

Libri conſolatorii adhibendi in viſitatione Infirmorum. tit. 30. nu. 23. Cum Imaginibus Sanctorum. ibi. n. 48.

Libri doctorales exponendi in Feretro cum Cadavere Doctoris. tit. 36. n. 132.

Liber Baptizatorum ad quem finem conficiatur. tit. 41. n. 41.

Liber Matrimoniorum habendus à Parocho. tit. 42. n. 79. Quare inſtitutus ſit. ibi. n. 80. Fides inviolabilis habenda huic libro. n. 81. Parochus non ſcribens matrimonium contractum, peccat mortaliter. n. 82.

Libri benedictionum extra Rituale ſuſpecti. tit. 44. num. 51.

Libri Parochiales ordinati ſunt ne pereat memoria Rerum. tit. 92. num. 1. Sunt ad perpetuam rei memoriam. nu. 2. Deberent eſſe uniformes in quibuſcumque Eccleſiis. n. 3. Vocantur matriculæ. n. 4. Conſervari debent penes Parochum. n. 5. Deberent eſſe duplicati. n. 6. Si non benè cuſtodiantur, Parochus mulctandus. nu. 7. Plenè probant, licèt non ſerventur in Archivo. num. 8. Defuncto Parocho cuſtodiri debent ab Œconomo. nu. 9. Ex iſtis Libris Parochus tenetur fides, & atteſtationes relevare de Vita & honeſtate puellarum. n. 12. An pro relevatione atteſtationis aliquid ſolvendum Parocho. n. 13. Standum eſt loci conſuetudini. n. 14.

Libri Parochiales ſtare debent penes Parochum. tit. 92. n. 19.

Libri Baptiſmalis forma. tit. 92. n. 22.

Liber Baptiſmalis poteſt eſſe diverſis Caracteribus conſcriptus. tit. 92. nu. 23. Recognitio manus Parochi non eſt neceſſaria. n. 24.

Liber Confirmatorum ſufficit ut cuſtodiatur in Eccleſia Cathedrali. tit. 92. nu. 26. Schedulæ habendæ à confirmandis. n. 27.

Liber Baptiſmalis probat baptiſmum, & ætatem, ſed non probat deſcendentiam. ibi. n. 21.

Liber Matrimoniorum habendus à quocumque Parocho. ibi. n. 28. Parochus non ſcribens Matrimonium peccat. 31.

Partita unius Dei ſcripta in alio libro an fidem faciat. 32.

Liber ſtatus Animarum habendus à quocumque Parocho. 33.

Familiarum particularitates ſcribendæ in hoc libro. 34.

Singulo anno, vel ſaltem omni triennio renovari debet iſte liber. n. 35.

Liber

Liber mortuorum haberi debet à quocumque Parocho. n. 36. Intereſt Parocho ſcribere defunctos ſuos. 37. Soli parocho non incumbit hoc onus. n. 38. Singulæ Eccleſiæ, in quibus ſepelitur aliquis, habere debent hunc librum. 39. Confraternitatibus conceditur talis liber. 40. Et ſimiliter Hoſpitalia, ſeu Noſocomia. 41. Regulæ tenendæ à Parochis in ſcribendis defunctis. 42. Indicari debet Eccleſia, in qua ſepultum fuerit cadaver. 43. Sufficit ut mors Parocho innoteſcat. 44. Perſonæ diſtingui debent per cognomina. 49. Sunt qui nullibi ſepeliuntur. 45. Libri defunctorum plures eſſe poſſunt. 48. Quomodo ſcribenda ſint nomina, & cognomina illorum, qui ſimile nomen, & cognomen habeant. 50. Laudabilis mos ſcribendi Patres, & Avos defunctorum. 51. Formula communis ſcribendi Baptizatos. tit. 93. nu. 1. Formula reſtrictior. n. 2. Quæ in una formula reſtringi debeant. 3. Ille qui baptizat, debet indicari. n. 4. Dies nativitatis illius, qui baptizatus fuit, exprimi debet in libro. n. 5. Ad quid inſerviat iſta adnotatio. n. 6. Parochi cautè ſe gerant in deſcribendis natis ex incertis Parentibus. n. 7. Nomen matris ſi notum ſit, certè ſcribendum. nu. 8. Baptizati ab obſtetrice notandi. n. 13. Expletæ cæremoniæ notari debent. n. 14. Quicumque ſit qui baptizet, etiam ſi Epiſcopus, notandus. num. 16. Principum filii, quamvis domi baptizentur, notandi ſunt in libro. n. 17. Baptizati ſub conditione adnotandi. n. 18. Formula ſcribendi Neophytos. n. 20. Omnes circumſtantiæ adnotari debent. n. 21.

Liber Confirmatorum. tit. 94. Ætas confirmati debet exprimi. nu. 2. Solemnitas Pontificalis notanda. n. 3. Maſculi à Fœminis ſeparatim ſcribendi. n. 4. Quomodo Illegitimi confirmati notandi ſint. n. 5.

Liber, & formula conjugatorum ampliari, & reſtringi poteſt, juxta caſus occurrentes. tit. 95. n. 1. Quænam ſint neceſſaria ut ſcribantur. n. 2. Conditiones omnes ſcribendæ. n. 3. Variatio formulæ quando occurrat. n. 4. Atteſtationes denunciationum haberi debent in ſcriptis. n. 5. Reſpiciendum eſt tempus futurum. nu. 6. Facultas pro exteris danda eſt ab Ordinario. n. 7. Dilatio publicationum debet eſſe in ſcriptis. n. 8. Conjugati monendi de non detectis impedimentis. n. 9. Denunciationes per quas cauſas omitti poſſint. num. 10. Facultas aſſiſtendi Matrimonio debet eſſe in ſcriptis. nu. 11. Ad quid inſerviat adnotatio diſpenſationum. n. 12. Denunciationes factæ in variis Parochiis deſcribi debent. n. 13. Negligentia Parochorum in deſcribendis conjugatis damnanda. 14. Parochi negligentes puniendi. num. 15. Excuſatio de chartulis deperditis non valet. nu. 16. Parochi cautè ſe gerant in faciendis Atteſtationibus. num. 17.

Liber ſtatus Animarum. tit. 96. Deſcriptio Animarum facienda eſt tempore Quadrageſimæ. tit. 96. n. 1. Copia hujus libri præſentanda in Cancellaria Epiſcopali. tit. 96. n. 3. Parochus debet perſonaliter deſcriptionem facere. n. 4. Deſcriptio fiat cum intervallo ab una ad aliam familiam. 5. Quinam dici debeant de familia. n. 6. Communioni admiſſi, & confirmati quomodo adnotandi. n. 7. Non apti ad Communionem quomodo ſcribendi. n. 8. Mulier prægnans pro unica perſona eſt notanda. n. 9. Qui ad aliam Parochiam divertunt, non ſunt ſubditi. n. 10. Ordo Perſonarum tenendus in hac deſcriptione. n. 12. Formula variari poteſt juxta conſuetudinem locorum. n. 13. Deſcriptio ætatis non ſemper verificatur. n. 14. Liber iſte dat teſtimonium de ſupervivente, non de ætate. n. 15.

Liber mortuorum. tit. 97. In hoc deſcribi debent Sacramenta miniſtrata defuncto antequam moreretur. n. 1. Clauſula de ſepultura, & loco debet apponi. nu. 2. Deſcriptio funeris debet diligenter fieri. n. 3. Filiifamilias defuncti adnotari debent maxima cura. nu. 4. Mortis diverſitas apponenda. n. 5. Monita ad Parochos pro iſta deſcriptione. n. 6.

Atteſtationes extractæ à Libris Parochialibus poſſunt fieri vernacula lingua. n. 7. Si aliqua omittantur in deſcriptione, poſſunt lites gigni. n. 8.

LIBERA ME DOMINE &c.

Libera me Domine eſt Reſponſorium particulare, tit. 37. num. 25.

LIBERTAS.

Libertas contrahendi Matrimonium debet evidenter conſtare Parocho. tit. 41. n. 83.

LIBITINARII.

Libitinarii gratis debent ſepelire Pauperes, tit. 34. num. 82.

LICENTIA.

Licentia impertita ab Ordinario pro aliquo Matrimonio eſt benè cuſtodienda à Parocho. tit. 41. num. 72.

Licentia pro contrahendo Matrimonio gratis danda, num. 103.

Licentia exhumandi Cadaver poteſt denegari ab Epiſcopo. tit. 34. n. 138.

LINTEUM. LINTEOLUM. LINTEAMEN.

Linteolum imponendum Baptizatis, tit. 10. num. 44. & ſeq.

Linteolum pro chriſmate. tit. 13. n. 71. A quo præſtandum ſit pro catechumenis, ibi. n. 88. & ſeq.

Linteolum debet eſſe paratum in fonte Baptiſmali, tit. 11. n. 51. Non poſſunt cogi Parentes ad illud deferendum. n. 52.

Linteum album parari debet ad Scabellum pro Communione. tit. 24. n. 16.

Linteum, & Menſa paranda in Domo Infirmi. tit. 26. num. 95. Etiamſi locus eſſet viliſſimus. ibi. num. 80.

Linteamen Altaris idem eſt ac Tobalea, & mappa, tit. 66. n. 2. Dicitur etiam Lineum Velum. n. 2.

LINUM.

Linum æquivalet Bombacio pro cuſtodia, & unctione cum Oleis. tit. 10. n. 22.

LITANIA.

Litania ordinaria quænam ſit. tit. 31. n. 16.

Litania abbreviata quænam. tit. 31. n. 12.

Litaniarum Myſteria. ibi. n. 13.

Litaniæ in extrema Unctione poſſunt omitti. tit. 28. num. 58.

Litania quid ſit. tit. 29. n. 13. Non ſcribitur Lætania. n. 14. Quotuplex ſit. n. 15.

Litaniæ majores, vel minores quare ſic dicantur. tit. 29. n. 16. & ſeq. Et quare dicantur breves. ibi. n. 16. & ſeq. Opinio circa Litaniarum diviſiones. ibi. n. 19.

Litania ſumitur pro invocatione Sanctorum. n. 20.

Litaniæ antiquitus erant multiformes. 21. Non ſunt in illis ſuperaddendi Sancti titulares. n. 22.

Litaniæ breves quare ſic dictæ. tit. 32. num. 16. Recitabantur in exequiis. num. 17. Reformatæ à Benedicto XIII. PP. n. 18.

Litaniæ ordinariæ quænam. tit. 71. n. 68. Illas cantare in impoſitione primi Lapidis decentius eſt. num. 69. Preces conſuetæ poſt Litanias non dicuntur. n. 70.

Lita-

Litaniæ debent cantari in Benedictione Eccleſiæ. tit. 72. n. 71.

Litania quid ſignificet. tit. 79. n. 3. Non omnes Proceſſiones habent Litanias. n. 2. Earum antiquitas. n. 4. S. Gregorius eas ampliavit. n. 5. Apoſtoli fuerunt illarum auctores. n. 6.

Litaniis conſuetis nihil addi poteſt. tit. 79. n. 9.

Litaniæ B. Mariæ Virginis quæ in ſacra Æde Lauretana decantantur. tit. 79. n. 10. Earum origo, & explicationes. Adden. ad tit. 79. n. 10. in fine.

Litaniarum nomen duplex. tit. 79. n. 11. Aliæ vocantur majores. n. 12. Aliæ minores. n. 13. juxta majorem, vel minorem ſolemnitatem. 14. Refellitur opinio Macrii. n. 15.

Litania dicitur ſeptiformis. tit. 79. n. 16.

Litania major quare cantentur in die S. Marci. 17. Si majores in die Paſchæ occurrant, transferendæ. 18. Opinio Macrii circa hoc. 19.

Litaniæ majores poſſunt dici etiam reſpectu minorum. 20.

Litaniarum initium cur decantetur genibus flexis. num. 31.

Quomodo Populus reſpondere debeat. 32.

Repeti poſſunt ſi iter longum ſit. 33. Tonus Litaniarum qualis eſſe debeat. n. 34. Novos Tonos introducere non decet. n. 35.

LITERA PYTHAGORICA.

Litera Pythagorica, & ejus ſymbola. tit. 16. n. 21.

LITERÆ.

Literæ inſcribendæ in feneſtella Olei Infirmorum. tit. 4. n. 27.

Literæ ſculpendæ in Vaſis Oleorum Sacrorum. ibi. num. 45.

Literæ patentes Peregrinorum vocantur Formatæ. tit. 54. n. 18.

LOCUS.

Loca diverſa requirunt diverſam ſcientiam. tit. 17. num. 20.

Loca Infirmorum in quibus ſepè nihil Religionis chriſtianæ apparet. tit. 28. n. 46.

Locus non ſacer poteſt inſervire pro ſepulcbro in caſu neceſſitatis. tit. 34. n. 155.

Loci anguſtia eſt una ex cauſis diſpenſationis in Matrimonio. tit. 41. nu. 94. Iſta anguſtia difficilè datur. n. 95. Circa hóc præcipitanter agi non debet. n. 96. Iſta diſpenſatio eſt interpretanda quatenus verba ſonant. nu. 97. Anacleti lata interpretatio ſuper boc. n. 98.

Loca ſacra conveniunt rebus ſacris. tit. 45. n. 27.

Loca plura in domibus ſunt quæ benedici poſſunt. tit. 49. n. 1.

Locorum benedictio quo fine inſtituta. n. 2.

Locus quid, & quotuplex. n. 3. Multa nomine loci ſignificantur. n. 4. Adhiberi poteſt hæc benedictio pro univerſitate Populi in uno loco degentis. n. 5. Poteſt eſſe habitaculum viventium, & mortuorum. nu. 6. Valet in temporalibus, non in ſpiritualibus. n. 7.

Loca ſacra pro Peregrinantibus quænam ſint. tit. 54. num. 7.

Locus ſit ſacer duplici modo. tit. 72. n. 2.

Loca contaminata in Eccleſia polluta, aſpergi ſpecialiter debent, & notari in Reconciliatione. tit. 73. num. 51.

LOCUSTÆ.

Locuſtarum copia quomodo arcenda. tit. 87. n. 7.

LOTIO.

Lotio manuum neceſſaria ante miniſtrationem Sacramenti. tit. 24. n. 19.

LUCERNÆ SEPULCHRALES.

Lucernæ ſepulchrales hodie in ſepulchris non ponuntur. tit. 33. n. 38.

LUCRUM.

Lucrum nullum ſperandum eſt pro adminiſtratione Sacramentorum. tit. 2. n. 74.

Lucri aviditas pro funere prohibita. tit. 34. n. 17.

LUCTUS.

Luctus immoderatus pro defunctis prohibetur. tit. 33. num. 49.

LUDUS.

Ludi, & comeſſationes in Vigiliis defunctorum prohibitæ. tit. 33. n. 52.

LUMBI.

Lumborum delectatio an ſit ſenſus ſeparatus à quinque ſenſibus humani corporis. tit. 27. n. 103.

Lumbi Fœminarum, etiam ſi petierint, non unguntur extrema Unctione. ibi. n. 107.

Lumborum unctio omittitur in Viris infirmis, ſed nulla ratione. ibi. n. 108.

Lumborum Unctiones non debent ſuppleri in alia corporis Parte. ibi. n. 109.

Lumbi quomodo ungendi in Infirmis. ibi. nu. 86. & ſeq.

LUMEN. v. Candelæ.

Lumina accendenda quando patet SS. Eucbariſtia. tit. 24. n. 33.

Lumina pro SS. Viatico debent eſſe ex Cera. tit. 26. num. 87.

Lumen ardens prope Cadaver quid ſignificet. tit. 33. num. 37.

Lumina accenſa in funeribus quid ſignificent. tit. 36. num. 61.

Lumen trinum quare accendatur in benedictione Cœmeterii. tit. 74. n. 31.

LUMINARIA.

Luminaria ſi non adſint, ſunt comparanda à Parocbo pro aſſociatione SS. Viatici. tit. 26. n. 100.

Pro Luminaribus intelliguntur Laternones. n. 101.

M

MAGISTER CÆREMONIARUM.

MAgiſter Cæremoniarum informatus eſſe debet de ſecta Catechumeni baptizandi. tit. 13. n. 33.

Debet prævidere diſſidia præeminentiarum in Proceſſionibus. tit. 76. n. 42.

Incumbit illi expeditio cantus in Proceſſione Palmarum. tit. 78. n. 22.

Habere debet exploratores in Proceſſione Sanctiſſimi Corporis Cbriſti. tit. 80. n. 21.

Quæ advertere debet in Proceſſionibus tempore pluvio. tit. 82. n. 10.

MAGISTRATUS.

Magiſtratus majores primò communicandi. tit. 24. num. 60.

Magiſtratus ſæcularis non poteſt impedire quin miniſtretur Sacramentum extremæ Unctionis morte plectendis. tit. 27. n. 85.

Magiſtratus excommunicatur ſi vel cogat, vel impediat Matrimonium. tit. 41. n. 30.

Magiſtratus Urbium ſolent ſtatuere Notarios qui ſcribant defunctos in dies. tit. 92. n. 46.

MAGUS.

Magorum auxilium implorandum non eſt pro liberando obſeſſo à Dœmone. tit. 90. n. 41.

MALE-

MALEDICTIO.

Maledictiones contra Brucos, & Locuſtas, atque alia Animalia fruges lædentia, non faciendæ. tit.90, num, 133,

MALEFICIUM. MALEFICI,

Maleficia quomodo dignoſcantur. tit.90.n, 17.
Maleficorum Inſtrumenta non ſunt revelanda, tit, 90. num.91,

MALITIA,

Malitia quandoque ſupplet ætatem, tit.40.n, 3,

MANCINI,

Mancini Jacobus optimè ſcripſit de viſitatione Infirmorum, tit.30.n.1,

MANDANS. MANDATUM.

Mandans contrahit affinitatem in baptiſmo. tit. 11. num. 41.
Mandatum de ſtando juri quandoque exigitur in abſolutione à ſuſpenſione, tit.22.n, 8,
Manifeſti, v, Peccatores.

MANIPULUS,

Manipulus inſerviebat loco purificatorii. tit. 26, num. 144.
Manipulum diaconus defunctus portare debet etiam in pheretro, tit.34.n.125,

MANUS, MANUUM IMPOSITIO, ELEVATIO &c.

Manuum impoſitio quid ſignificet, tit.11.n.9. Ejus effectus. 10.
Manus ſiniſtra porrigenda eſt catecbumeno. tit. 13. num. 53.
Manus elevatio juriſdictionem demonſtrat. tit.19.n.6.
Manus lavabantur antiquitus ante Communionem, tit.23.n.31.
Manus junctæ quid ſignificent. tit.24.n.31,
Manus communicantis in forma Crucis tenendæ, tit.24.n.65.
Manus ambæ quid denotent, tit.26.n,125.
Manus Sacerdotum inunguntur exteriùs. tit. 27.n, 110. & ſeq,
Manuum impoſitio vocatur prima actio. tit,28.n.61,
Quid ſignificet. n. 92. Eſt exorciſmus. n.63,
Manus in media palma ungendæ Oleo Infirmorum, tit.28.n.82. Sacerdotum verò extrà. n.83,
Manuum impoſitio ſupra Infirmos. tit.30.n.75.
Manus Defunctorum quomodo componendæ. tit, 33. num.41,
Aliqui involvunt illas ſudariolo. ibi.n.42,
Manuum conjunctio eſt ſignum mutuæ fidei, tit, 42. num.45.
Manus dextera nobilior eſt ſiniſtra, ibi.n.36,
Manus in contrahentibus decet ut ſint nudæ. n.37,
Manuum conjunctione non ſemper arguitur conſenſus. ibi.n.38,
Manus dum ſunt conjunctæ, verba formæ matrimonii pronuncianda, ibi.n.39,
Manus ſiniſtra deſtinata ad Anulum, ibi.n.64,
Manus in benedicendo debet eſſe aperta, tit.44.n.15.
Manuum Sacerdotalium impoſitio magnæ virtutis, tit,90.n,118.

MAPPA. v, Tobalea.

Mappa candida paranda pro extrema Unctione in cubiculo Infirmi. tit.28.n,9.
Mappæ Altaris idem ſunt ac linteamina, & Tobaleæ. tit.66.n.1,

MARIA VIRGO,

Mariæ Virginis nomen cur reticeatur in commendatione Animæ, tit,32.n.26,
Maria Virgo voluit implere legem Purificationis, tit.43.n,8.
Mariæ Virgini competit cultus Hiperduliæ, tit. 79. num,38,

MARTYRES.

Martyrum exempla proponenda Infirmis, & tribulatis, tit.30,n,47. Et Imagines. n.48,

MASCULUS,

Maſculi ad dexteram collocandi in Baptiſmo. tit, 11. n.58. & tit.13. n.18,

MATERIA,

Materia, & forma. Quando primùm iſti termini uſurpati fuerint, tit,4.n,1,
Materia Baptiſmi eſt Aqua naturalis, tit.4.n,2.& 6.
Materia Pœnitentiæ, tit.17,n.7,

MATRICULA,

Matriculæ vocantur libri Parochiales, tit.92.n,4.

MATRIMONIUM. v, Parochus,

Matrimonium præcellit cuncta alia Sacramenta. tit, 41. nu,1. Authores qui de Sacramento Matrimonii ſcripſere, nu.2, Parochus eſt authorizator, & teſtis, n.4.
Matrimonii de jure eſt miniſter Parochus, tit, 41, num. 3.
Matrimonium celebrari poteſt à quocumque Sacerdote cum facultate Parochi. n.5.
Matrimonium quid ſit, & à quo inſtitutum. n,6.
Matrimonium ſine Parocho, & Teſtibus eſt clandeſtinum. n, 7. Et eſt invalidum, & illicitum, num. 8,
Matrimonium contractum in loco ubi contrahentes non habent animum permanendi, non valet. n. 9. Contractum abſque conſenſu Parentum non eſt irritum. n. 14. Opinio contraria illorum, qui volunt eſſe clandeſtinum. 16,
Matrimonii difficultates aperiendæ ſunt Ordinario, num. 18.
Matrimonii impedimenta, nu, 20, & 21. Non ſunt nova in Eccleſia. n.52. v. Impedimenta.
Matrimonium contractum cum impedimento ſcienter, eſt peccatum mortale, n, 22. Debet eſſe liberum. n.23.
Matrimonium coactum triſtes exitus habere ſolet. 24, Inter Raptorem, & Raptam non ſubſiſtit, n.27,
Matrimonii honeſtas quomodo intelligatur, nu. 33,
Matrimonium ignorantibus rudimenta fidei non eſt impediendum, neque protrahendum, licèt ſit potiùs brutalitas, n.49.& 50,
Matrimonium clandeſtinum quid ſit, num. 57, Sex modis contrahi poteſt. 58. Alii dicunt per tres modos. n.59. Communior ſententia, quòd duo ſint modi. n,60,
Matrimonia clandeſtina ante Concilium Tridentinum erant valida, n. 61, Quare hodie prohibeantur, n,61,
Matrimonii celebrandi Eccleſia eſt ad libitum, n.67,
Matrimonium vel ab uno, vel ab alio Parocho contrahentium celebrari poteſt, nu, 68. Mos qui ſervatur Ferrariæ. 69
Matrimonium militum, v, Milites,
Matrimonium an poſſit celebrari ſtatim poſt denunciationes. n.120. Non debet celebrari eodem die ultimæ denunciationis. nu, 123. Celebrari debet in Eccleſia. n, 169.
Matrimonium ad dictum unius teſtis impeditur. 127. Si benedictio differatur, ſponſi ſunt ſeparandi, n,156.
Matrimonio qui domi aſſiſteret, peccaret. nu.171. Formula dandi facultatem pro celebratione Matrimonii in Domo, nu, 172. Intelligitur extra caſum neceſſitatis, 173,

Matri-

Matrimonium in Articulo mortis ubique contrahi poteſt. n. 174

Matrimonium non tam faciliter celebrandum extra Eccleſiam Parochialem. n. 175.

Matrimonium contrahentes in peccato mortali peccant mortaliter. n. 180. Sed unum tantùm peccatum committunt. 181. Omni tempore contrahi poteſt. n. 201. In certis caſibus requiritur facultas Ordinarii. nu. 202. Non ſemper contrahitur licitè. n. 203.

Matrimonium eſt contractus mutuus. tit. 42. n. 29. Debet firmari per amborum contrahentium conſenſum. n. 30.

Matrimonium per Procuratorem validè contrahitur. n. 31.

Matrimonia quandoque infeſtantur à Diabolo. n. 52.

Matrimonii benedictio quare aliquando differatur. num. 69.

Matrimonii Ritus varii ſunt in Orbe. n. 75.

A Matrimonio arcendæ ſunt res prophanæ. n. 77. Superſtitioſæ, & Gentilitatem redolentes. n. 78.

Matrimoniorum Libri. v. Libri.

Matrimonium non præſumitur contractum niſi in libro Parochiali deſcriptum appareat. tit. 92. num. 29.

MATRINA.

Matrina quid ſignificet. tit. 11. n. 47.

Matrina. v. ſuprà.

S. MATTHÆUS.

S. Matthæus habetur communiter pro vero authore Aquæ luſtralis. tit. 45. n. 10.

MEDICUS. v. Conſtitutio. *MEDICINA. MEDICAMENTUM.*

Medici judicio ſtandum circa periculum Infirmi. tit. 26. n. 19. Quamvis non ſemper judicium ſit certum. tit. 27. num. 25.

Medici ſint celeres in ſuadenda ſacramentali Confeſſione Infirmis. tit. 30. nu. 25. Illorum obligationes. n. 26.

Medicamenta Circulatorum, vel ſeminatum non adhibenda. tit. 30. n. 30.

Medicus conſulendus eſt in dubio circa mortem alicujus. tit. 34. n. 24.

Medicinæ corporales non ſunt præbendæ Energumenis. tit. 90. n. 82.

MEDULLA PANIS.

Medulla Panis habenda eſt pro abſterſione poſt miniſtratum baptiſmum. tit. 10. nu. 42. Eſt maximè abſterſiva. tit. 28. nu. 15. Quare Panis, & non alia materia proponatur. ibi. n. 16.

MEMBRA.

Membrum aliquod ſufficit ut Aqua abluatur pro valido baptiſmo. tit. 7. n. 59.

Membra infirmi ungenda Oleo ſancto priùs lavanda ſunt ſi commodè fieri poteſt. tit. 28. n. 21.

MEMORIA.

Memoriæ non fidendum. tit. 2. n. 69.

MENSA.

Menſa, & linteum parandum in Domo Infirmi pro SS. Viatico. tit. 26. n. 95.

Menſa ad Altare debet eſſe parata pro rebus benedicendis. tit. 44. n. 55.

MILITES.

Milites conjunguntur in Matrimonium à Cappellano exercitus. tit. 41. n. 87. Valet iſtud Matrimonium in locis ubi Concilium Tridentinum publicatum non fuit. n. 88. Reſolutiones variæ circa Matrimonia militum. n. 89.

Comment. ad Rituale.

MINISTER. MINISTRARE.

Miniſtri multiplicandi ſunt, celebrante Epiſcopo. tit. 15. num. 76.

Et præcipuè in benedictione fontis. tit. 16. n. 8.

Et in Baptizandis Adultis. tit. 13. n. 6.

Miniſter Pœnitentiæ quinam ſit. tit. 17. n. 9.

Miniſtrorum penuria nocet decori Sacramentorum. tit. 28. n. 26.

Miniſtris deficientibus Parochus ſupplet. ibi. n. 28. Neceſſarii habendi pro deferenda ſacra ſupellectile in miniſtrandis Sacramentis. ibi. n. 37.

Miniſtrantium Infirmis Ordo laudatus. tit. 30. n. 2.

Miniſtri, & Clerici neceſſarii in commendatione Animæ. tit. 32. n. 7. Non tamen intrant Clauſuram. n. 8.

MINOR.

Minores poſſunt contrahere Matrimonium cum diſpenſatione. tit. 41. n. 43.

Minor accedens ad majorem debet præſtare actum reverentiæ. tit. 24. n. 50.

MISEREATUR &c.

Miſereatur tui &c. quare dicatur ante Abſolutionem. tit. 19. n. 5.

Miſereatur veſtri &c. dicitur etiam uni Communicanti. tit. 24. n. 47.

Miſereatur tui &c. quando dicatur. tit. 26. n. 171.

MISERERE &c.

Miſerere mei Deus &c. Pſal. recitandus in Abſolutione ab excommunicatione. tit. 20. num. 25. Recitandus in Proceſſione Sanctiſſimi Viatici. tit. 26. n. 152. & cur. n. 153.

MISERICORDIA.

Miſericordia Dei per novam legem derivata. tit. 24. num. 46.

Miſericordiæ opera elucere debent in Parocho. tit. 34. num. 77.

MISSA.

Miſſæ valor intrinſecus. tit. 30. n. 50.

Miſſa quænam celebranda pro Infirmis. n. 51.

Miſſa ad poſtulandam gratiam benè moriendi. n. 52.

Miſſa celebranda pro Defunctis. tit. 34. n. 37.

Miſſa de *Requiem &c.* præſente corpore, cum Officio celebrari poteſt etiam in die Dominico. n. 38. Et omni tempore. nu. 40. Excepto Paraſceve. 41. In feſto duplici non poſſunt celebrari. 43. Tolerari poſſunt. 45.

Miſſa conventualis unde dicta. tit. 34. n. 48.

Miſſa non debet celebrari ad Altare ubi adſit ſepulchrum. n. 105.

Miſſa de Requiem dicenda ante tranſlationem Cadaveris. 142.

Miſſa pro Defunctis incipi debet poſt completam recitationem ultimi Pſalmi Officii. tit. 35. n. 139. In die obitus. 182.

Prævia Miſſa ſepeliendum cadaver. 181.

Miſſa pro Sponſo an ſemper celebranda à Parocho. tit. 42. n. 74.

Miſſa pro Peregrinantibus quando dicenda. tit. 54. num. 24.

Miſſa pro Navigantibus. n. 26.

Miſſa celebrari non poteſt niſi in loco ſacro. tit. 72. num. 8.

Miſſæ Defunctorum celebrari nequeunt in ipſamet die conſecrationis Eccleſiæ. nu. 85. Sed Miſſa dedicationis. n. 86.

Miſſa celebranda poſt Proceſſiones matutinas. tit. 76. num. 73.

Miſſam optimum eſt celebrare ante exorciſmos. tit. 90. num. 99.

Miſſa pro quacumque neceſſitate, tit. 91. n. 28.

MISSALE.

Miſſale Romanum quare dicatur reformatum, tit. 77. num. 16.

MODESTIA.

Modeſtia, & ſilentium ſervanda in Proceſſionibus, tit. 76. n. 31.
Præcipuè à Sacerdotibus. n. 32, & 49. tit. 34. n. 15.

MOMENTUM.

Momenta extrema infirmorum ſunt magni ponderis, tit. 51. n. 18.

MONIALES.

Moniales energumenæ quomodo exorcizandæ, tit. 90. num. 87.

MONITA. MONITIONES.

Monitiones Populo à Parocho debent fieri prudenter, tit. 2. n. 80.
Monita propria Confeſſarii, tit. 18. n. 39.
Monitum pro Confeſſione, & Communione debet fieri per modum exhortationis, tit. 26. n. 18.

MONSTRANTIA.

Monſtrantia idem eſt ac oſtenſorium. tit. 80. n. 29.

MONSTRUM. MONSTROSUS.

Monſtra an, & quomodo baptizanda. tit. 7. nu. 28. & ſeq. Si habeant ſpeciem humanam quamvis alteratam, ſunt baptizanda. n. 32.
Monſtrum Ferrariæ natum in ſanctimonialibus incluſum quia ſpeciem humanam habebat. tit. 7. n. 33.
Monſtra ſaltem ſub conditione baptizanda. nu. 34. De raro vitalia ſunt, tit. 7. nu. 37. Multifaria quando baptizanda. n. 58.
Monſtruoſi, & abundantes aliquo ſenſu quomodo ſint ungendi extrema Unctione. tit. 27. n. 117. & 119.

MORA.

Mora in peccatis contumacem facit Pœnitentem. tit. 18. n. 39.

MORBUS.

Morbi pro quibus Infirmi non ſunt communicandi. tit. 26. n. 45.
Morbus eſt qui diſtinguit communicandos Domi, vel Eccleſiæ. ibi. n. 51. Si ſit chronicus, Infirmus debet Communicare jejunus. ibi. 53.
Morbi humani multiplices. tit. 27. n. 65.
Morbi moleſtia toleranda in pœnitentiam. tit. 51. num. 27.
Morbi per quos aliquis poteſt videri mortuus. tit. 34. num. 25.
Morbi multi à Dæmone procedunt. tit. 90. n. 29.

MORIBUNDUS. MORIENS.

Morientes quomodo adjuvandi ſint. tit. 51. n. 1.
Moribundus vulneratus parcere debet vulneratori, & hoc præcipuè eſt quærendum à Confeſſario. tit. 31. n. 25.
Moribundus debet ignoſcere omnibus de proximo ſuo, & veniam poſtulare ab offenſis. tit. 31. num. 26.
Moriens non deſerendus ſolus. tit. 33. n. 5. Neque illicò poſt mortem. n. 4. De raro poteſt pronunciare verba. num. 5. Niſi moriatur morte violenta. n. 6.
Non ita facile credendum eſt expiraſſe. n. 12.
Experientia de morte multis modis facienda. n. 13.
Moribundo adſtantes monendi ſunt ad recitationem Orationum. n. 15.
Morientibus in Duello prohibetur Eccleſiaſtica ſepultura. tit. 35. n. 32.
Morientibus in ſpectaculis ſine pœnitentiæ non proſunt. n. 35.
Morientes in fragranti crimine non ſepeliuntur in Eccleſia. n. 48.

MORS.

Mors eſt momentum à quo pendet æternitas. tit. 32. num. 1.
Mortis tempus vocatur tempus Indulgentiarum. tit. 31. num. 6.
Mors timetur ab Hæredibus defuncti ob expenſas. tit. 34. n. 16.
Morte repentina correpti quando ſepeliendi. ibi. n. 52.

MORTUI. v. Defuncti.

Mortui excommunicari nequeunt. tit. 21. n. 2. Abſolvi tamen poſſunt, ſed impropriè. n. 3. Ab eo qui illos vivos excommunicavit. 4. Abſolvuntur, ut ſint capaces Eccleſiaſtica Sepultura. n. 5. In quo caſu detur iſta abſolutio. num. 7. Abſolutio debet dari publicè coram Teſtibus. n. 12. Totum corpus verberandum. n. 13.
Mortuus non eſt capax Sacramentorum. tit. 27. n. 90.
Mortui manus quomodo componendæ. tit. 53. n. 41.
Mortui qui videbantur, & non erant. tit. 34. n. 26.
Mortui Fideles dicuntur dormientes. tit. 74. n. 8.
Mortuorum Liber. v. Liber.

MOTUS.

Motus corporales Infirmi obſervandi à Parocho. tit. 30. num. 61.

MULIER. v. Fœmina.

Mulieres conducebantur ut plangerent ſuper mortuos. tit. 33. n. 50.
Mulieres puerperæ Defunctæ quando ſepeliendæ. tit. 54. num. 31.
Mulierum ſepulchra. v. Sepulchra.
Mulierum Cadavera. v. Cadavera.
Mulieres Chriſtianæ purificantur poſt partum ad imitationem B. Mariæ Virginis. tit. 43. n. 9.
Mulier prægnans pro unica perſona eſt notanda in Libro ſtatus Animarum. tit. 96. n. 9.

MUNDUS.

Mundi partes quot ſint. tit. 16. n. 18. Aſperguntur in Proceſſione. tit. 91. n. 45.

MURATORI.

Muratori Ludovicus Ant. laudatus pro ejus opere de Chriſtiana charitate. tit. 50. n. 18.

MURES.

Murium copia quomodo arcenda. tit. 87. n. 8.
Muri. v. Parietes.

MUSICA. MUSICUS.

Muſicus cantus in aſſociandis Cadaveribus prohibitus. tit. 35. n. 117.
Muſica inſtrumenta non adhibenda in Miſſis Defunctorum. tit. 34. num. 46. Conſtitutio Benedicti XIII. ſuper hoc. n. 47.
Muſici intereſſe non deberent Proceſſioni Sanctiſſimæ Euchariſtiæ in ſolemnitate Corporis Chriſti. tit. 80. n. 69.

MUTATIO.

Mutationes faciendæ in Orationibus, quando ſupplentur omiſſa in Baptiſmo. tit. 14. n. 13.

MUTUS.

Mutus an Patrinus eſſe poſſit. tit. 8. n. 29.

admonendi à Parocho plarics. tit. 25. num. 19. Quando denunciandi, ibi. n. 20. Apud Ordinarium, n. 21.

N

NARES.

NAres quomodo inungendæ Oleo Infirmorum; tit. 28. n. 79.

NAVIS, NAVIGARE.

Nevis novæ benedictio quare inſtituta. tit. 52. n. 3.
Navis eſt multis periculis obnoxia. nu. 2. Intentio Eccleſiæ in hac benedictione. n. 4.
Navis benedictio poteſt miniſtrari à quocumque Sacerdote. n. 6. Quomodo Sacerdos debeat eſſe indutus. n. 6.
Nevis benedici debet antequam mari tradatur. tit. 52. n. 7.
Navigare in mari ſapit temetitetem. ibi. n. 1.

NE REMINISCARIS.

Ne reminiſcaris, Antiphone unde deſumpta. tit. 29. num. 12.

NEOPHYTUS. v. Catechumenus.

Neophytns quid ſignificet, & alia de eo. tit. 13. num. 31.
Hoc nomine nuncupari non debet qui à multo tempore ſit chriſtianus. ibi. n. 82.
Neophyti quomodo ſcribendi in libro baptizatorum. tit. 93. num. 20.

NIX.

Nix non eſt materia apte ad baptiſmum. tit. 4. num. 6.

NOMEN.

Nomina imponenda baptizatis. tit. 10. n. 64. & ſeq.
Nomen baptizandi petitur nomine Eccleſiæ univerſalis. tit. 51. n. 1. Expreſsè pronunciatur. ibi. num. 39.
Nomina in interrogationibus baptiſmi pronunciantur in caſu vocativo. ibid.
Nomen Catechumeni explorandum ſi ſit novum. tit. 52. n. 20.
Quomodo ſcribendum in libris. ibi. nu. 95. Non ſemper eſt mutandum. ibi. 21. Quodnam permittendum, & quodnam vitandum. ibi. n. 23.
Nomina imponendi mos antiquiſſimus in Eccleſia. ibi. n. 24.
Nomen SS. Jeſu repetendum ad aures morientium. tit. 53. n. 7.
Etiam ſi moriantur de mandato Judicis. n. 29.
Nomen Viri primò pronuntiari debet, deinde Fœminæ in contrahendo Matrimonio. tit. 42. n. 13.
Nomen conſuetum, non cognomen, vel agnomen. num. 54.
Nomen Sancti Titularis exprimi debet in conſecratione Eccleſiæ. tit. 72. nu. 69. Non exprimitur in Litaniis, & quare. tit. 73. n. 55.
Nomen Infantis baptizati eſt imponendum à Parocho, non ab obſtetrice. tit. 93. n. 15.
Nomine ficto contrahentes malè contrahunt. tit. 42. num. 55.
Nomen Defuncti exprimendum in Oratione pro exequiis. tit. 36. n. 165.

NON COMMUNICANTES.

Non Communicantes invitandi ad Eccleſiam. tit. 25. n. 7. Et poſſunt cogi. ibi. nn. 8. Delinquentes *Comment. ad Rituale.*

NON INTRES IN JUDICIUM &c.

Non intres in judicium &c. Antiphona recitatur præſente cadavere tantùm. tit. 36. n. 154.

NOSOCOMIUM. v. Hoſpitale.

Noſocomium S. Annæ Ferrariæ præſtat campanulas pro Viatico cunctis Parochiis Civitatis. tit. 26. num. 149.

NOX.

Noctis tempore quomodo Parochus accedere debeat ad Infirmos de repente vocatus. tit. x. n. 34. & 35. An ſine peccato recuſare poſſit adminiſtrare Sacramentum tempore noctis. ibi. n. 39.

NUMISMA.

Numiſmata cujuſcumque metalli, etiam ſacra ſepeliri poſſunt tempore impoſitionis primi lapidis cum ipſo lapide. tit. 71. n. 66.

NUNCIUS.

Nuncii Apoſtolici habent privilegium ut poſſint ubique audiri in Confeſſione Sacramentali. tit. 18. num. 9.

NUPTIÆ.

Nuptiæ non ſemper ſunt benedicendæ. tit. 41. n. 154. Inter non ampliùs conjugatos ſunt benedicendæ. n. 155. Secundæ non ſunt benedicendæ. n. 161.
Tabula pro benedicendis Nuptiis. n. 162.
Nuptias ſecundas benedicere an ſit peccatum. n. 167.
Nuptiarum tempus quando prohibitum. n. 185. Iſta prohibitio non eſt ab omnibus recepta. n. 186. Antiquitus varia fuit prohibitio temporis. nu. 188. Tempus prohibitum eſt impedimentum impediens. n. 189. Quare nuptiæ in aliquo tempore prohibeantur. 190. Decreta S. Concilii Tridentini circa hoc. n. 191. Solemnis pompa tantummodo prohibetur. num. 192. Tempore prohibito Sponſi debent ſe abſtinere ab actibus conjugalibus. 195. Epiſcopus poteſt ſuper hoc tempus diſpenſare. num. 197. Et quibus de cauſis. 198.
Nuptiæ ſi permittantur tempore prohibito, modeſtè fieri debent. nu. 205. Ubi prohibetur antecedens, prohibetur etiam omne id quo pervenitur ad illud. n. 206.

NUTRIX.

Nutrices Chriſtianæ poſſunt lactare filios Judæorum in caſu neceſſitatis, ſecus verò non. tit. 11. n. 68.

NUTUS.

Nutus non debent præcedere interrogationes. tit. 42. num. 8.
Nutus ſunt actus periculoſi, & fallaces in Matrimonio. n. 23.

O

OBJURGATIONES.

OBjurgatio in quo differat à præcepto. tit. 90. num. 110.
Objurgationes confundunt Dæmones. n. 111.

OBLATIO. v. Eleemoſyna.

Oblationes ſpontaneæ pro funeribus permittuntur, tit. 34. n. 19. Quæ ſolent fieri pro benedictione puerperæ, tit. 43. n. 27.

OBSESSI, v. Energumeni, v. Dæmoniaci.

Obſeſſi à Dæmone non ſunt omnes qui tales videntur, tit. 90. n. 24.
Non ſunt exorcizandi tempore Bladarum, & frugum terræ, n. 55.
Obſeſſi, an res quas evomunt, ſint verè tales. nu. 92. An revelare debeant ſuas tentationes, 93. Antidota præſervantia præſtanda ſunt illis, ſi convaluerint, n. 94. Si non liberantur, adoranda ſunt divina judicia. 96. Furentes an ligari debeant, n. 104. Si deficerent in actu exorciſmorum quid agendum, 121. Preces ad hoc inſtitutæ, n. 122.

OBSTETRICES.

Obſtetrices debent eſſe inſtructæ in materia, & forma Baptiſmi, tit. 6. n. 17.
Obſtetrices examinari, & inſtrui debent à Parochis, ibi. 18. & tit. 93. n. 19.

OCCISUS, OCCIDERE.

Occiſo quomodo miniſtranda confeſſio, tit. 18. n. 93.
Occiſus quando ſepeliendus, tit. 34. n. 35.
Occidere ſe ipſum nemini licet, tit. 35. nu. 27. Iſta occiſio eſt difficilis probationis. ibi. nu. 28. In dubio præſumendum favore defuncti. ibi. n. 30. Occidens ſe ipſum mente ſana non debet ſepeliri in loco ſacro, n. 31.

OCULI.

Oculi Infirmi quare priùs inunguntur Oleo ſacro, tit. 27. n. 70.
Debent claudi in actu Unctionis, n. 75.
Occulti Peccatores. v. Peccatores.

OECONOMUS.

Oeconomus Eccleſiæ Parochialis dum vacat Eccleſia, cuſtodire debet libros Parochiales, tit. 92. n. 9.

OFFICIALIS.

Officialis libellus quinam ſit, tit. 1. n. 6.

OFFICIUM.

Officia divina ceſſant in loco, in quo ſit ſepultus aliquis excommunicatus. tit. 35. n. 25.
Officium Defunctorum recitandum in choro, tit. 37. n. 2. Quatuor tempora recitandi illud. ibi. n. 4. Per alios ſunt quinque. n. 5. Recitari poteſt quandocumque defertur cadaver. num. 6. Die tertio. n. 7. Die ſeptimo. n. 8. Die trigeſimo. nu. 9. Die Anniverſario. nu. 10. Alia tempora apud antiquos. nu. 12. Non habet ſecundas Veſperas. n. 16. Quando dicatur ejus invitatorium. n. 21. Ejus lectiones quomodo recitandæ. n. 23. Terminantur abſque *Tu autem Domine &c.* num. 24. Ejus Verſiculi pro pluribus quando dicendi pro particulari. n. 26.
Officium Defunctorum nunquam celebrari poteſt niſi priùs cadaver delatum ſit. tit. 38. num. 2. Nec in feſto duplici abſente cadavere. nu. 3. Competit cuilibetcumque. n. 4.
Officium Sanctiſſimi Corporis Chriſti exaratum à S. Thoma Aquinate. tit. 80. n. 14.
Officium Bullettarum pro deſcribendis mortuis. tit. 92. n. 247.

OLEUM. OLEUM SACRUM.

Oleum Sanctum Parochus repentè vocatus debet ſecum deferre ad Infirmum. tit. 2. n. 34.
Olea duo ſacra adhibentur in Baptiſmo. tit. 10. n. 1.
Oleum Catechumenorum vocatur exorcizatum. tit. 10. n. 4.
Oleum Sanctum debet eſſe illo anno benedictum. n. 6. & n. 10.
Oleum vetus adhibens quis in baptiſmo an peccet. n. 7. An in caſu neceſſitatis poſſit adhiberi. n. 9.
Oleum Vetus comburendum. n. 8.
Olei Sancti benedictio, v. Sacerdos.
Oleum pro extrema Unctione poteſt apud Græcos benedici à ſimplici Sacerdote, tit. 10. n. 13.
Olea ſacra aſportari debent à loco conſecrationis, ad locum deſtinatum ſaltem per Clericos. tit. 10. num. 14. Expenſæ pro hac translatione cui competant, ibi.
Oleum novum adhibens pro alio in miniſtrando an peccet, n. 19.
Olei inunctio per errorem facta repetenda eſt, n. 20. & 21.
Olea ſacra benè cuſtodienda, ibi. 23. & 24. Inſerviunt ad ſortilegia facienda, tit. 10. n. 26. Per ea tolluntur maleficia, ibi. n. 27. Non aſportanda ſunt per laicas Perſonas, ibi. n. 28.
Olei ſanctificatio facit Fontem ſanctificatum. tit. 16. num. 22.
Immixtio in fonte facienda manu, ibi. n. 23.
Oleum pro lampadibus quale eſſe debeat. tit. 23. n. 73. Cujus expenſis comparari debeat, n. 74.
Oleum ſacrum vetus permittitur adhibendum in lampadibus, tit. 16. n. 88.
Oleum pro extrema Unctione. v. Unctio extrema. tit. 27. n. 2.
Olei Sancti diverſa nomina. ibi. n. 2.
Oleum Infirmorum ſub qua cuſtodia reponi debeat. tit. 27. n. 38. Non ubique collocari poteſt. nu. 39. Debet eſſe illo anno benedictum. n. 49.
Oleo veteri validè miniſtratur Sacramentum, ſed illicitè. tit. 27. n. 50.
Oleum vetus adhiberi poteſt in caſu neceſſitatis. ibi. num. 51. Extra caſum neceſſitatis Sacerdos peccat. n. 52.
Oleo novo deficiente, poteſt adhiberi vetus ſine peccato. n. 53.
Oleum vetus comburi poteſt in lampadibus Sanctiſſimæ Euchariſtiæ, n. 54.
Oleum conſecratum quomodo commiſceri poſſit cum non conſecrato, n. 55.
Olei ſacri effuſio vitanda. n. 56.
Oleum ſacrum in Bombacio imbibendum. n. 57.
Oleum ſanctum poteſt deferri unà cum Viatico, tit. 27. n. 92.
Si deferatur cum Viatico, fiat occultè. n. 95.
Quomodo deferendum ad Infirmos. tit. 28. n. 24.
Non defertur ſine lumine. ibi. n. 29.
Oleum Infirmorum an poſſit ſervari in cubiculo Parochi. ibi. n. 30. & 31.
Quomodo deferri poſſit equitando. n. 38.
Poſt factam Unctionem reponendum. n. 89.
Olea ſacra cur cuſtodiantur ſub clave. tit. 45. n. 53.
Oleum inſervit ad Sacramenta, & ad Sacramentalia. tit. 63. n. 2.
Quot in locis ſacris ſit in uſu, n. 3.
Oleum ſimplex quidnam ſit, ibi. n. 4.
Olei benedictio non eſt Epiſcopalis, n. 5. Poteſt fieri à quocumque Sacerdote, num. 6. Cur in hac benedictione adhibeantur exorciſmi, n. 7.
Oleum ſacrum ſolet Præſtigiis inſervire. tit. 63. n. 8. Finis hujus benedictionis. nu. 9. Eſt ad curandos Infirmos, & Energumenos. n. 10.
Oleum Lampadis ardentis ante Euchariſtiam ſumitur pro benedicto, n. 11. Diſtribuitur fidelibus ad ſanandas Infirmitates, ibid.
Olivæ & Palmæ cur adhibeantur in Proceſſione Palmarum ante majorem Hebdomadam. tit. 78. num. 7.

OMIS-

OMISSIO.

Omiſſionis, & contemptus diſtinctio. tit. 2. n. 15.
Omiſſio quid ſit. tit. 2. n. 15.

OPINIO.

Opiniones magis Regulæ adhærentes ſunt meliores. tit. 17. n. 41.

OPPORTUNITAS.

Opportunitas quid importet. tit. 2. n. 42.

ORA PRO NOBIS.

Ora pro nobis reſpondetur in Litaniis, & quare. tit. 32. num. 15.

ORARE.

Orare an debeat Sacerdos ante adminiſtrationem Sacramentorum. tit. 2. num. 42. Quid ſignificet. tit. 13. n. 54.

ORARIUM.

Orarium pro Stola recipitur. tit. 2. n. 49.

ORATIO.

Orationi cuinam vacare debeat Sacerdos ante adminiſtrationem Sacramentorum. tit. 2. n. 43. Rubrica intelligit de meditatione cordis. ibi.
Orationes propriæ an recitandæ ſint dum Sacerdos induit Cottam, & Stolam pro adminiſtratione Sacramentorum. tit. 2. n. 48.
Orationes in communi ſunt Deo gratiſſimæ. ibi. n. 83.
Oratio pro Catechumeno dicitur in numero plurali dum baptizatur. tit. 13. n. 36.
Oratio facienda à Confeſſario ante adminiſtrationem Sacramentorum. tit. 18. n. 4.
Orationes vocales imponendæ ægrotis pro pœnitentia. ibi. 99.
Orationes legendæ ſunt juxta diverſitatem temporum. tit. 24. n. 71.
Orationes in miniſtrando Sacramento extremæ unctionis omitti poſſunt in periculo extremo. tit. 27. n. 88. Suppleri debent ſi Infirmus ſupervixerit. ibi. n. 89. & tit. 28. n. 53.
Orationes dicendæ immediatè poſt miniſtratam extremam Unctionem. tit. 28. n. 90.
Orationes proponendæ infirmis rudibus. tit. 30. n. 46.
Orationes pro Infirmis non ſunt de præcepto. ibid. num. 78.
Orationes jaculatoriæ ad quid inſerviant. tit. 32. n. 30. In quacumque lingua haberi poſſunt. n. 32. In communi valdè ſunt Deo acceptæ. n. 33. Faciendæ ſunt genibus flexis, ſi aliter non occurrat. n. 34. Et quare. tit. 33. n. 15.
Oratio *Commendo te &c.* in extrema Unctione eſt opus S. Petri Damiani. tit. 33. n. 27.
Orationum dicendarum in commendatione Animæ numerus præſcribi non poteſt. n. 32.
Oratio facta à Chriſto apud Patrem. ibi. n. 33.
Oratio de Paſſione dicenda ab ægroto. n. 35. Poteſt recitari à quacumque perſona. n. 36.
Orationum trium recitandarum in agone, Author. num. 38.
Orationes ſunt meditandæ ab ægroto ſi valeat. n. 40.
Oratio facienda in Domo defuncti pro ejus Anima. tit. 33. n. 45.
Oratio aſſignata pro benedicendo Thure. tit. 36. n. 161.
Oratio dicenda in exequiis mulierum. ibi. n. 174.
Orationes præſcriptæ in benedictionibus recitari debent, & non aliæ. tit. 44. n. 34. Ideo non debent novæ orationes efformari. ibi. n. 35.
Orationes quare terminentur: *Per eum qui venturus eſt judicare, &c.* tit. 44. n. 38.
Oratio eſt magnum remedium pro liberandis obſeſſis à Diabolo. tit. 90. n. 43.

ORATIO DOMINICALIS.
v. Pater noſter &c.

Oratio Dominicalis recitatur integra in baptiſmo, & quare. tit. 2. nu. 26. Quare inter Sacramentalia adnumeretur. ibi. n. 27. & tit. 13. nu. 46. Cur ſubſilentio quandoque recitetur. tit. 16. n. 14. Multùm valet contra nequitias Dæmonis. tit. 90. n. 123.

ORATIO FUNEBRIS.

Oratio Funebris habenda poſt Miſſam Defunctorum & ante exequias. tit. 36. nu. 144. Quo habitu ſit recitanda. ibi. n. 145.

ORATORIUM.

Oratoria benedicuntur eodem ritu ac Eccleſiæ. tit. 72. n. 18.
Pro erigendis Oratoriis debent verificari omnia contenta in Breve Apoſtolico. ibi. n. 19.
Oratoria privata haberi poſſunt in Domibus Religioſorum. num. 20. Et poſſunt à ſuis Religioſis benedici. n. 21.
Oratoria ſufficit ſi habeant unicam Portam. num. 38. Non indigent tanta ſolemnitate in benedictione. n. 90.

ORDINALES LIBRI.

Ordinales libri quinam fuerint. tit. 1. n. 6.

ORDO.

Ordo Sacramentorum miniſtrandorum à ſolo Epiſcopo. tit. 2. n. 90.
Ordo in baptizando præverti non poteſt, ſine juſta cauſa. tit. 6. n. 15.
Ordo miniſtrantium Infirmis laudatus. tit. 30. n. 2.

OREMUS.

Oremus, quare ponatur ante aliquos exorciſmos. tit. 44. num. 35.

ORNAMENTA.

Ornamenta funebria quæ tolerari poſſint. tit. 34. n. 62.

O SACRUM CONVIVIUM &c.

O Sacrum Convivium, Antiphona quando recitanda. tit. 24. n. 68.

OS.

Os fœtidum Infirmi purgandum ante Communionem. tit. 26. n. 50.
Os per unicam actionem liniri debet Oleo Infirmorum. tit. 28. n. 80.

OSTENSORIUM.

Oſtenſorium idem eſt ac Tabernaculum. tit. 80. n. 28. Figura illius. n. 30. Materia. 31. Velatur dum Miſſa perficitur. 32. Velum auferri debet peracta Miſſa. n. 33.

OVA.

Ova habent locum præcipuum inter cibos paſchales. tit. 58. n. 1. Ratio phyſica, & naturalis. n. 2. Gallinacea optimæ nutritionis. n. 3. Vel cocta, vel cruda, vel alba, vel quocumque colore obducta ſint, benedici poſſunt. n. 4.
Ovorum Benedictio non eſt inter functiones merè parochiales. tit. 58. n. 5.

P

PABINITUS.

Pabinitus Color idem eſt ac Violaceus. *Pavonazzo.* tit. 13. n. 5.

PACTUM. PACTIO.

Pactiones pro ſepultura prohibitæ. tit. 34. n. 18.
Pacta non ſunt facienda ante funus, & exequias, num. 54.

PAGANI.

Pagani quinam hoc nomine appellentur, tit. 35. n. 15.

PALLA. v. Annoetta.

Palla idem eſt ac *Annetta*. Eſt benedicenda, tit. 68. n. 6. Ejus Etymologia, n. 9.

PALLIUM. PALLIOLUM.

Palliolum pendens à Cruce quare adhibeatur, tit. 76. n. 64. Et præcipuè Regularium, tit. 36. n. 84. Ratio. n. 85. Adhibetur etiam pro Baculo Paſtorali Abbatum, n. 86.
Pallium deferri poteſt in aſſociatione funerum, & quo tempore. tit. 36. n. 33.
Pallia & ornamenta Altarium non adhibenda in funeribus, tit. 34. n. 61.
Pallium non eſt veſtis, tit. 13. n. 77.

PALMÆ. v. Olivæ, v. Proceſſio.

Palmarum Proceſſio de jure Parochiali eſt. tit. 78. n. 2. Illas benedicere competit Epiſcopo, n. 3. Et poſt illum primæ dignitati, num. 4. Quare fiat hæc Proceſſio in Dominica ultima Quadrageſimæ. n. 5. Ejus origo antiquiſſima, n. 6.
Palmæ, & Olivæ cur adhibeantur, ibi. nu. 7. In Proceſſione. n. 7.
Palmis, & Olivis deficientibus, quinam Rami benedici poſſint. n. 8. Proceſſio hæc eſt triumphalis, n. 9. Sterni poſſunt alii Rami plantarum diverſarum. n. 10.
Palmarum benedictio, & diſtributio non cadunt in Proceſſione, tit. 78. n. 11.

PANGE LINGUA &c.

Pange lingua &c. Hymnus ſupponitur jam expletus in Proceſſione cum Viatico. tit. 26. n. 197.
Panem de Cœlo &c. v. Verſiculus.

PANIS. v. Medulla.

Panis corruptus non poteſt eſſe materia Sacramenti, tit. 16. n. 2.
Panis integer conſecrabatur antiquitus. tit. 24. n. 9.
Panem integrum conſecravit Chriſtus. ibi. n. 10.
Panes quandoque diſtribuuntur pro eleemoſyna pro Defunctis. tit. 36. n. 65.
Panis benedictiones duæ ſunt. tit. 59. nu. 1. Prima pro tempore Paſchali, n. 2. Secunda pro quocumque tempore. n. 3.
Panis benedictus diſtribuebatur in die Paſchæ. nu. 4. Eſſe poteſt ex quacumque Blada. n. 5. Ejus figura non limitatur. n. 6. Dummodo ſit cibus comedendus in die Paſchæ, ibi. n. 7.
Panis benedictio eſt inſtituta ab Eccleſia pro quocumque tempore. tit. 60. n. 1. Habet originem ab Apoſtolis, & ab ipſo Chriſto. n. 2. S. Petrus ſolitus erat benedicere Panes. nu. 3. Fuit introducta ad ſolamen illorum qui non communicabant Sacramentaliter. n. 4. Spectabat ad Clericos Lectores. n. 5. Hodie ſublatus eſt iſte uſus. nu. 6. Sed tantùm benedicitur pro Infirmis. n. 7.
Panis benedictus habebatur in magna veneratione apud antiquos. tit. 60. n. 8. Documenta ex hac benedictione deſumpta. n. 9. Poſt Miſſam olim fiebat. n. 10.
Panes benedicti mittebantur ad abſentes fideles, num. 11.
Panis benedictus debet eſſe communis, & uſualis. num. 12.
Panes S. Nicolai Tolentinatis. n. 13.
Panes ex Clibano S. Catherinæ de Vigris. n. 14.

PAPA. PAPALIS.

Papalis Benedictio. v. Benedictio.
Papæ nomen in Indulgentiis publicandis exprimitur, & declaratur, etiam ſi ſit mortuus, tit. 91. n. 52.

PARAMENTA.

Paramenta pro benedictione primi lapidis debent eſſe alba, tit. 71. n. 35.

PARANYMPHI.

Paranymphi in Matrimonio debent eſſe ætate provecti. tit. 41. n. 37. Quinam dicantur. tit. 42. num. 2. & num. 3.

PARENTES.

Parentes non debent baptizare filios ſuos, niſi in caſu neceſſitatis. tit. 6. nu. 10. De jure divino non tenentur baptizare Filios tempore Infantiæ. tit. 7. n. 1. Poſſunt tamen ab Eccleſia obligari. ibi. n. 2. Immò ſi differunt peccant. ibid. n. 3. Saltem in periculo mortis. n. 4.
Parentes contrahentium Matrimonium, ſunt qui admonere debent Parochum. tit. 41. n. 14. Multum juvat eorum conſenſus in Matrimoniis filiorum. num. 15. Peccant ſi irrationabiliter impediunt Matrimonium filiorum, n. 26. Et ſunt excommunicati. n. 32.
Parentum præſentia laudatur in Matrimonio filiorum, tit. 42. n. 1.

PARIETES.

Parietes exteriores Eccleſiæ gaudent Immunitate, tit. 72. n. 62.
Interiores eodem ritu benedicuntur, n. 82.
Parietes Eccleſiæ in illius reconciliatione ſunt aſpergendi. tit. 73. n. 49. Antiquitus radebantur ſi fuerat Eccleſia polluta. ibi. n. 54.
Parietes Cœmeterii. v. Cœmeterium.

PARITO JUDICATO &c.

Parito Judicato, Clauſula quid importet. tit. 20. n. 11.

PAROCHIA. PAROCHIALIS &c.

Parochiales Eccleſiæ uniformari debent cæremoniis Cathedralis, tit. 2. n. 8.
Parochia quid verè ſit, tit. 10. n. 56.

PAROCHIANUS.

Parochianis ſuis ſacramenta miniſtrare eſt juris merè Parochialis, tit. 2. n. 77.
Parochiani de jure communi debent baptizari à proprio Parocho. tit. 6. n. 6.
Parochiani alienæ Parochiæ remittendi ſunt ad proprium Parochum pro Communione Paſchali, tit. 16. n. 28.

PAROCHUS.

Parochis unicè competit adminiſtratio Sacramentorum poſt Papam, & Epiſcopum. tit. 2. nu. 18. Tenentur ea miniſtrare de jure divino. ibi.
Parochus aſſiſtens Matrimonio in peccato mortali non peccat mortaliter. tit. 2. n. 27. Miniſtrans Euchariſtiam in peccato, an peccet. ibi.
Parochus quacumque diei, vel noctis hora debet eſſe paratus ad miniſtranda Sacramenta. tit. 2. n. 33. Qua diligentia teneatur properare viam. ibi. n. 34. An ſacrum conficiens poſſit illud incompletum relinquere ut Sacramentum aliquod miniſtret. ibi. nu. 35. Quomodo de nocte accedere debeat ad Infirmos. ibi. n. 35. Cum metu propriæ Vitæ quomodo ſe gerere debeat. 37. Non habet obligationem quærendi Infirmos ſuæ Parochiæ, ſed vocari debet ad eos viſitandos. ibi. n. 40. Non verò pro adminiſtratione aliorum Sacramentorum extra caſum repentinum. n. 40.

Debet

Debet adiooere Populum ut eum advocet in caſu &c. nu. 41. Prævidere debet cætemonias ante adminiſtratiooem Sactameototum. o. 44. Cuſtodire debet ſupellectiles ſacras. ibi. n. 62.
Parochus in alieoa Parochia noo poteſt miniſtrare Sactamenta. tit. 2. n. 77. Excepto caſu neceſſitatis. ibi, n. 78. Poteſt tamen miniſtrare ſe offetenti, excepto tamen adimplemento Præcepti Paſchalis. ibi. o. 78.
Parochus ſuccedit Epiſcopo in miniſtratiooe Sacramentorum, & præcipuè Baptiſmi. tit. 6. n. 4. Habet tantam poteſtatem in proptia Eccleſia, quantam babet Epiſcopus in ſua Diæceſi. tit. 6. num. 5.
Parochus baptizans ooo ſuum ſubditum an peccet. num. 7.
Parochus debet edocete igootantes rudimeota fidei. tit. 18. n. 33.
Parochus quando teneatur miniſtrare Euchariſtiam. tit. 23. n. 13.
Curare debet ut debitus honor præſtetur Euchariſtiæ. n. 19.
Parochus tenetur credere diceoti ſe habere licentiam ſuſcipiendi Euchariſtiam. tit. 23. n. 21. Intellige pro Commonione Paſchali. o. 22.
Parochus monete debet populum de annua Commuoione Paſchali. tit. 25. n. 4.
Parochus debet miniſtrare in Paſcha. tit. 23. n. 23. Impedimeota quæ illum diſpeoſant. n. 26. Satis eſt ſi ſubſtituat Cappellanum. n. 27.
Parochus ſi eommunicet ooo ſibi ſubditos, facta debita diligentia, non peccat. ibi. nu. 29. Admonere debet ab Altare ut Alieni recedant. num. 31. Niſi proprius Parochus libertatem iis relinquat. o. 32.
Parochus ſi negligat miniſtrare Infirmo, peccat. ibi. n. 34.
Et multò magis ſi æger moreretur abſque Viatico. tit. 26. o. 11.
Parochua circa periculum Infirmi poteſt eſſe peritus, peritiore deficiente. tit. 26. n. 20.
Parochus peccat ſi oeget miniſtrare extremam Unctionem. tit. 28. n. 4.
Parochus viſitare debet graviter infirmos pluſquam ſemel, & bis in die. tit. 28. o. 98. Si mors ſit imminens, & debet diſcedere. n. 99.
Parochus, quamvis id ſoppeditari poſſit à Religioſia miniſtrantibus Infirmis, tenetur viſitare ſuos ægrotos. tit. 30. n. 3.
Non debet expectare ut vocetur ſi aliàs notitiam habeat Infirmi. ibi. nu. 6. Immò debet inveſtigare Infirmos, & ad illos accedere. ibi. n. 7.
Parochus tempore alicujus Epidemiæ deberet babere catalogum ſuorum Iofirmorum. ibi. n. 9.
Parochus non debet vagati per loca dum Infirmos habeat graviter laboraotes. tit. 30. n. 13.
Parochus abſens à Parochia debet ſubſtituere idoneum miniſtrum. ibi. o. 14.
Parochus nonquam ſolus accedat ad Infirmoa. o. 16.
Parochus ao teneatur præſtare eleemoſynas Pauperibus infirmis. num. 17. Tenetur revelare veritatem Iofirmo. 32.
Parochua oon ſufficit ſi ſit bonus Theologus. tit. 30. num. 33.
Parochus artem ſuadendi callere debet. ibi. o. 34.
Parochus ex ſiequenti viſitatiooe poteſt dignoſcere ſtatum Iofirmi. tit. 31. n. 2.
Parochus noo debet eſſe judex paupertatis Defuocti. tit. 34. n. 76.
Parochus debet practicè ſcire cui deneganda ſit ſepultura Eccleſiaſtica. tit. 35. n. 2. Ejus loco intelligitur Cappellanus. tit. 36. n. 28. Si hoc neſciret, incideret in excommunicationem. tit. 35. n. 3. Aſſiſtens ſepulturæ cadaveri non debitæ incurrit in Clementinam. n. 8. Si tamen practicè ſciat tali cadaveri non deberi Eccleſiaſticam ſepolturam. ibi. nu. 9. Io materia ſepulturæ oihil ex ſe reſolvere debet. tit. 33. o. 63.
Parochus accedere debet cum aliis invitatis ad Domum Defuncti ot cadaver elevet. tit. 36. ou. 52. & 53. Tenetur aſſociare cadaver etiam extra Diæceſim. n. 71.
Parochus à quo ad quem quomodo præcedere debeat io funeribus. n. 80.
Parochus nullum habet jus io Eccleſiis Regularium, abſente capitulo. n. 123.
Parochus de cujus jusibus eſt cadaver, ſemper præcedere debet. n. 90. Non debet tenere candelam accenſam. n. 91.
Parochus de jure eſt unicus miniſter Sacramenti Matrimonii. tit. 41. o. 3. Propriè eſt authorizator, & teſtis. n. 4.
Parochus ruralis non eſt proprius Parochus pro illis qui in Civitate babitant. tit. 41. n. 10.
Parochus proprius ille verè eſt in cujus Parochia habitant contrahentes Matrimonium. ibi. o. 11. Iſte debet admoneri de futuro Matrimonio. n. 12.
Parochus debet inquirere, & cognoſcere an adſit aliquod impedimentum. tit. 41. n. 19.
Parochus conjungens ſponſos coactus eſt excommonieatua. ou. 31. Debet inquirere de Annis contrahentium. n. 40.
Quomodo in Parocho emineat decus. n. 34.
Parochus debet habere ootitiam Scriptorum de Matrimonio. tit. 41. n. 51. Et debet eſſe inſtructus in Coocilio Tridentino. n. 33. Noo ſervans ordinem Concilii Trideotini in Matrimonio peccat. n. 54. Item ſi coottaheatea ob ejus negligentiam peccarent. ibi. n. 53.
Parochi præſentia eſt neceſſaria in Matrimonio. num. 63.
Parochi in Matrimonio dubio oon debent procedere niſi habita diſpenſatione ab Ordinario. nu. 80. Graviter peccarent ſi abſque liceotia Matrimonio vagorum aſſiſterent. 81.
Parochi facultas ceſſat detecto impedimento. n. 126.
Parochua eſt Teſtis omni exceptione major. tit. 42. num. 6.
Nun ſcribeos Matrimooium in libro peccat. n. 82.
Parochus in benedicendis Domibus ooo debet tranſire fines ſuos. tit. 47. n. 13.
Parochus debet ferre teſtimonium Peregrinis de Sacramentorum ſuſceptione. tit. 34. n. 21.
Parochus debet cognoſcere beoedictiooes quæ ſibi competant, & quæ Epiſcopis. tit. 64. n. 1.
Parochus io ſua Eccleſia eſt dignior Perſona. tit. 91. num. 41.
An aliquod emolumentum accipere poſſit pro relegatione atteſtationum ex libris Parochialibus. tit. 92. n. 13.
Cautè ſe gerat in faciendis atteſtationibus de Matrimonio. tit. 93. o. 17.
Parochus debet cognoſcere Oves ſuas. tit. 96. nu. 1. Perſooaliter debet accedere ad deſcriptionem Animarum ſuæ Parœciæ. ibi. o. 4.

PARTES.

Partes quæcumque Corporis humani ſunt capaces Baptiſmi. tit. 7. n. 18.
Parti læſæ ſatisfaciendum ante abſolutionem. tit. 20. num. 8.
Partes humani corporis ungendæ Oleo Infirmorum. tit. 27. n. 76.
Pars major trahit ad ſe minorem. tit. 73. o. 44.

PARTICULÆ.

Particulæ conſecratæ ſemper à Parocho habendæ. tit. 23. n. 49.
Illarum numerus quantus eſſe debeat. tit. 24. oum. 12.
Particulæ frequenter reoovandæ in Pyxide. tit. 23. num. 77.

Par-

Particulæ veteres conſumendæ. ibi. n. 82. & 83.
Particulæ conſecratæ quandoque vocantur Hoſtia, tit. 24. n. 8.
Particula conſecrata ſupra labium Pyxidis elevanda in actu communionis, tit. 24. n. 51.
Particula prima non ſemper miniſtranda. ibi. n. 55.
Particulis communicare, quæ ſint ſupra patenam, non verò in Pyxide, magnum incomodum, ibi. n. 83.
Particulæ duæ conſecratæ, ſaltem portari debent pro Viatico ad Infirmos. tit. 26. n. 116. Sufficeret una ſi iter longum eſſet. num. 117. Et quando cum populo Parochus retrocedere non debeat. n. 118.
Particula una generaliter loquendo remanere debet conſecrata in Pyxide. n. 198.

PARTUS.

Partus Cæſareus cautè tentandus. tit. 7. nu. 21. A Clericis non procurandus, ibi. n. 23. Sequitur Ventrem Matris. tit. 7. n. 26.

PARUCHÆ.

Paruchæ non conveniunt iis qui ad communionem accedunt, licèt tolerentur. tit. 23. n. 36.

PARVULI. v. Infantes.

Parvulorum ſepulchra debent eſſe in Eccleſia Parochiali. tit. 39. n. 1. Sunt enim digniores poſt Clerum. ibi. n. 2.
Parvulorum, & Infantium diſcrimen. tit. 40. n. 1.

PASCHA. PASCHALIS.

Paſchales dies ſunt plures quàm illi qui enumerantur in Hebdomada in Albis. tit. 25. n. 49.
Paſchali præcepto non obedientes non incurrunt excommunicationem latæ ſententiæ. tit. 35. n. 52. Interdicuntur tamen ab ingreſſu Eccleſiæ. n. 53. Si moriantur antequam declarentur incurſi, gaudent. ibi. n. 54.
Paſchatis die nihil ſumendum pro cibo, quod non ſit benedictum. tit. 56. nu. 3. Ea die Diabolus tentat ad crapulam. ibi. n. 4.
Paſcha celebratur in die Dominico Reſurrectionis, tit. 25. num. 22.

PASSIO D. N. J. C.

Paſſio D. N. J. C. cur legatur in commendatione Animæ morientium. tit. 32. n. 34. Contemplanda poſt ſumptionem Euchariſtiæ. tit. 23. n. 48.

PASTOPHORIUM.

Paſtophorium idem eſt ac Tabernaculum. tit. 68. n. 3.

PASTOR.

Paſtoris munus eſt miniſtrare Sacramenta Eccleſiæ, & præcipuè Euchariſtiam. tit. 23. n. 10.
Paſtor bonus tenetur cognoſcere oves ſuas. tit. 25. num. 24.
Paſtorale. v. Baculus.
Patentes. v. Litteræ.

PATER NOSTER. v. Oratio Dominicalis.

Pater, & *Ave* loco Pſalmorum recitantur in miniſtratione extremæ Unctionis poſſunt recitari ab adſtantibus in cubiculo Infirmi. tit. 28. n. 59.
Pater noſter cur quandoque dicatur ſecretò. tit. 29. n. 25. & tit. 36. n. 156. & tit. 37. n. 22.

PATINULA.

Patinula pro Goſſypio paranda in adminiſtratione extremæ Unctionis. tit. 28. n. 11.

PATRINUS. PATRINATUS.

Patrini præſciendi ſunt à Parocho ante adminiſtrationem baptiſmi. tit. 8. n. 1. Vocantur ſuſceptores. n. 2. Deſignabantur olim à Parocho baptizandi, & contrahebant affinitatem. n. 3. Plures quàm bini ex regula non adhibendi. n. 4. Vocantur etiam Patroni. tit. 8. n. 2.
Patrini debent eſſe confirmati. tit. 8. n. 16. Tangere debent Infantem dum baptizatur. tit. 11. n. 40.
Patrini quinam eſſe nequeant. tit. 8. n. 17. & ſeq.
Patrini tenentur ſuſceptos inſtruere in fide. ib. n. 25.
Patrinatus munus an poſſit recuſari. tit. 8. n. 34.
Patrini ex Voto quinam ſint. ibi. n. 35.
Patrinus debet reſpondere Verbo, non nutu. tit. 11. num. 2.
Patrini admonendi ſunt de ſpirituali cognatione. tit. 31. n. 62.
Debent aſſiſtere ſuſceptis Adultis. tit. 12. n. 46.
Patrini non debent ignorare ſignum Crucis. tit. 13. num. 47. Debent expoliare neophytum. ibid. num. 76. Tergere debent Adultum baptizatum per immerſionem. ibi. n. 86.

PATRONUS.

Patroni aliquando vocantur Patrini. tit. 8. n. 2.
Paulus V. v. Rituale.

PAUPER.

Pauperibus non eſt imponenda Pœnitentia pecuniaria, ſeu Eleemoſynæ. tit. 18. n. 81.
Pauperes omninò gratis ſepeliendi. tit. 34. num. 75. Etiam à Libitinariis. n. 82.
Pauperum Privilegia. ibi. n. 75.
Pauperi qui denegaret ſepulturam, puniendus. n. 78.

PAX.

Pax primò annuntiatur domui Infirmorum. tit. 26. n. 159. Et habitantibus in ea. tit. 30. n. 63.

PAXILLUS.

Paxillus quid ſit. tit. 74. n. 18. Debet eſſe tridens. n. 19. Ejus longitudo. n. 20. Eſt Crucis Imago, ſed informis. n. 21. Ejus myſteria. nu. 22. Quare figatur in terra. 23.

PECCATUM. PECCATOR.

Peccatum mortale eſt impedimentum non impediens uſum Ordinum. tit. 2. n. 24. Eſt obex ad impetrandam divinam gratiam. tit. 90. n. 97.
Peccata oblita confiteri debent cùm recordantur. tit. 18. n. 43.
Peccatorum numerus, & vices exprimendæ. tit. 18. num. 57.
Peccatores publici arcendi ſunt à ſacra Communione. tit. 23. n. 88.
Peccatores quomodo Parochus debeat inquirere. num. 89.
Peccatores publici in quo caſu communicari poſſint. n. 90. Quomodo repellendi à ſacra communione. n. 91.
Peccatores occulti quinam. ibi. 94. Non poteſt illis publicè denegari ſacra communio. nu. 95. Quamvis ſint noti ipſi Sacerdoti, communicandi ſunt. 97. Opinio contraria. 98.
Peccatorum reliquiæ quænam ſint. tit. 27. n. 18.
Peccatores manifeſti non ungendi extrema Unctione. ibi. n. 73.
Peccatores manifeſti quinam. tit. 35. n. 43.
Peccata hominum ſeptem modis remittuntur. tit. 29. num. 4.
Peccata capitalia ſunt ſeptem. ibi. n. 5.
Peccatores occulti ſepeliendi in loco ſacro. tit. 35. n. 41. Ex lege charitatis. n. 42.
Peccatores publici enumerantur. tit. 35. n. 51.

PEDALE.

Pedale Altaris quid ſit. tit. 34. n. 108.

PE-

PEDES.

Pedes, & Renes cadunt ſub quinque ſenſibus. tit. 22. n. 101.
Pedes ungendi Oleo Infirmorum ad metatarſum; ibi. n. 84.
Pedes Laici Defuncti ſtare debent verſus Altare; tit. 34. n. 147.

PELVIS.

Pelvis Vas deſtinatus pro Baptiſmo. tit. 10. n. 40.

PENSIONES.

Penſiones à beneficiis curatis ſublatæ. tit. 29. n. 19.

PENURIA. v. Fames.

Penuria miniſtrorum nocet decori Sacramentorum. tit. 28. n. 26.
Penuria, & Fames, & pro iis reparandis ſacræ preces inſtitutæ ab Eccleſia. tit. 84. n. 1.

PEREGRINI. PEREGRINATIO.

Peregrini an teneantur ad leges loci. tit. 25. n. 33.
Peregrini quinam ſint. ibi. num. 35. Habent certum domicilium. n. 36. Ubique communicando ſatisfaciunt præcepto. 38. Non poſſunt cogi ad Parochiam loci per quem &c. n. 39.
Peregrini an teneantur adire Eccleſiam Cathedralem. n. 41.
Peregrini non omnes ſunt qui vagantur. tit. 54. n. 1. Quinam verè ſint. n. 2.
Peregrini dicuntur qui ad ſacra loca peragrantur. n. 8. In ſua Regione dicuntur incolæ. n. 9.
Peregrini antiqui benedicebantur. nu. 12. Impertiri ſolet hæc benedictio Anno ſæculari. n. 13.
Peregrinorum literæ Patentes nullam formam habent. n. 15. Formula ex Cancellaria Epiſcopali Ferrariæ. 16. In illis literis annuntiari debent loca ſacra, ad quæ &c. n. 17.
Peregrini ante iter ſuſcipiendum confiteri debent peccata ſua, & Euchariſtiam ſumere. n. 21.
Peregrinationes antiquæ. tit. 54. n. 11.
Peregrini Sacerdotes, vel Clerici quomodo ſe præparare debeant ad peregrinandum. ibi. n. 23.
Peregrinantibus Miſſa dicenda. n. 24.
Peregrini benedicendi ad Altare. n. 27.
Peregrini quomodo induti eſſe debeant. n. 28.
Peregrinæ Fœminæ, earumque habitus. n. 29.
Peregrini ſi plures ſint, debent habere, & erigere Vexillum cum ſacra Imagine. n. 30.
Peregrinorum benedictionis virtus. n. 31.
Peregrini ſunt cruce ſignandi. num. 34. Aſpergi debent Aqua benedicta. n. 35.
Peregrinantes Sacerdotes, & circa illos advertenda. n. 37. v. Sacerdos Peregrinus.
Peregrini laici quales teſtimoniales habere debeant. num. 43.
Habere debent ſoſpitatis ſyngraphas. n. 44.
Peregrini redeuntes debent Deo gratias agere. tit. 55. nu. 1. Gregatim accedere debent ad Eccleſiam. n. 2. Sacerdotes, & Clerici adire tenentur Epiſcopum. n. 3. Teſtimoniales literas peregrinationis deferre debent. n. 4. Laici Parochum adire debent. num. 5. Omnes in reditu benedici debent. num. 6. Ritus hujus benedictionis. n. 7.
Peregrini bajulantes crucem. tit. 69. n. 6.
Peregrini, & Vagi benè advertendi in Matrimonio. tit. 41. n. 70. Pro illis Ordinarius conſulendus. n. 71. Poſſunt uniri à quolibet Parocho. n. 73.

PERICULUM.

Periculum mortis quodnam ſit. tit. 27. n. 14.
Periculum Infirmi judicandum eſt à Medico. tit. 26. num. 19.
Periculum Vitæ poteſt eſſe tam in principio, quàm in fine ægritudinis. tit. 27. n. 24.
Periculo ſe exponentes dicuntur Infirmi. ibi. n. 77.

PERITUS.

Perito deficiente, Parochus poteſt eſſe peritus. tit. 26. num. 20.

PERTINAX.

Pertinaces monendi ſunt verbis, & orationibus. tit. 30. n. 35. Et exorciſmis. n. 39.

PESTIS. v. Proceſſio.

Peſtis eſt lues omnium teterrima. tit. 85. n. 1. David hanc elegit. num. 2. Recurſus haberi debet ad Deum. n. 3. Humana remedia deſeri non debent. n. 4. Proceſſiones ad hunc finem inſtitutæ. n. 5.
Peſtis invadere poteſt etiam Beſtias terræ. n. 6.
Verſiculus: *A Peſte, Fame, & Bello* &c. repetendus in Litaniis. n. 13.

SS. PETRUS, & PAULUS.

SS. Petri, & Pauli fit mentio in benedictione Agnorum, & Populorum. tit. 91. n. [illegible]

PHRENESIS. PHRENETICUS.

Phrenetici an baptizandi. tit. 12. nu. 68. Non communicandi. tit. 13. n. 99. Limita. n. 100. & 101.
Phreneſis aliquando habet lucida intervalla. tit. 26. num. 48.
Phrenetici ungendi ſunt Oleo extremæ Unctionis. tit. 27. nu. 69. Sed pro bono regimine ligandi. num. 70.

PIAGNONI.

Piagnoni ſubſequentes funera non probantur. tit. 36. num. 95.

PICTORES.

Pictores malè pingentes Imagines ſacras puniendi. tit. 70. n. 10. Et quando fingunt vultum alicujus Sancti ſimilem alicui perſonæ viventi. ibi. n. 11.

PIETAS.

Pietati incumbere debet Sacerdos. tit. 2. n. 23.

PIGNATELLUS.

Pignatellus revocat ſententiam ſuam circa benedictionem Tobalearum. tit. 66. n. 9.

PILEOLUS. PILEUS.
v. Galerus. v. Capitis velandi.

Pileus deferri poteſt in aſſociatione Cadaverum. tit. 36. n. 33.
Pileus prohibetur in Proceſſione. tit. 76. n. 36.
Pileolo non utendum in Miſſa, neque in deferenda Euchariſtia. tit. 80. n. 52.

S. PIUS V.

S. Pius V. mandavit demoliri ſepulchra ſupra Terram exiſtentia. tit. 34. n. 100.

PLANETA.

Planeta, & ejus pars, quandoque adhibetur ad uſum ſacræ communionis. tit. 24. n. 18.
Planeta albi coloris in Defunctis eſt ritus Ambroſiani. tit. 34. n. 122.
Planeta unicè ad Altare adhibenda. tit. 36. n. 146.

PLANTÆ.

Plantæ poſſunt etiam invadi à Peſte. tit. 85. n. 12.

PLUVIA.

Pluviæ denegatio grandis anguſtia eſt. tit. 81. n. 1.
Pluvia prohibita multa oriuntur mala. ibi. n. 2.
Pluviæ flagellum eſt horrendum. tit. 82. n. 1.

PLUVIALE.

Pluviale adhibendum in Baptiſmo Adultorum, tit. 13. num. 3.
Pluviale quid ſit, & ejus uſus. ibi. n. 4.
Pluviale quandoque adhibetur pro danda Abſolutione alicui excommunicato. tit. 20. n. 16.
Pluviale eſt Veſtis viatoria. tit. 16. nu. 111. Eſſet adhibendum in miniſtratione Sanctiſſimi Viatici. n. 112. Maximè ſi tempus, & Perſonæ id poſtularent. n. 113.
Pluviale quando in funeribus adhibeatur, tit. 36. n. 30. & 31.
Pluviale ſumendum pro exequiis, tit. 36. nu. 147. Si non adſit, remanet Sacerdos cum Alba, & Stola, n. 148. Quare adhibeatur in impoſitione primi lapidis. tit. 71. n. 36. Semper adhibendum in Proceſſionibus. tit. 76. n. 35.

POENA.

Pœna levis non correſpondet gravibus peccatis, tit. 18. num. 72.

POENITENS.

Pœnitens utroque genu flectere debet. tit. 19. n. 1.
Pœnitens non tenetur petere licentiam pro caſibus reſervatis, tit. 18. n. 53.
Pœnitens ignorans articulos fidei non eſt abſolvendus in Confeſſione Sacramentali, tit. 18. n. 55.
Pœnitens non dimittendus inabſolutus abſque manus elevatione. tit. 19. n. 7.
Pœnitens prolixus in Confeſſione ante ſumptionem Viatici, tit. 26. n. 167.

POENITENTIA.

Pœnitentia impoſita pro confeſſione inquiri debet an ſit adimpleta. tit. 18. n. 40.
Pœnitentia datur pro ſatisfactione, & remedio. 18. 69. Eſt imponenda juxta qualitatem Perſonarum. num. 70. Non eſt novæ vitæ inſtitutio, etiam ſi ſit optima. n. 74.
Pœnitentia pecuniaria non applicanda ſibi à Confeſſario. ibi. n. 79. & n. 80.
Pœnitentia publica non eſt imponenda pro peccatis occultis. n. 83. Neque Conjugatæ, neque filiisfamilias. n. 85.
Pœnitentiæ ſigna in abſolutione deſtituti. n. 97. & tit. 35. n. 44. In publicis Uſurariis non valent. ibi. n. 45.
Pœnitentia levis injungenda Infirmis. tit. 18. n. 98.
Pœnitentia debet eſſe contraria peccatis. tit. 18. n. 76. Eſt danda ante abſolutionem. tit. 19. n. 3. Eſt inductiva ad obtinendam abſolutionem, tit. 29. num. 4.

POENITENTIÆ SACRAMENTUM.

Pœnitentiæ Sacramentum prodeſt energumenis ut liberentur à Diabolo. tit. 90. n. 56.
Pœnitentia eſt altera tabula in naufragio reatus. tit. 17. nu. 1. Eſt Sacramentum, in quo adeſt promiſſio gratiæ. n. 1.
Pœnitentiæ Sacramentum quando à Chriſto inſtitutum. nu. 3. Illius requiſita ſunt cæteris graviora. ibi. n. 5. Quæ concurrant in Sacramento Pœnitentiæ conſtituendo. ibi. n. 6. Ejus materia, & forma. ibi. n. 7. & n. 8.
Pœnitentiæ Sacramenti miniſter. ibi. n. 9.
Pœnitentia eſt miniſtranda Infirmo ante extremam Unctionem. tit. 27. n. 30.

POLLEX. v. Digitus.

Pollex digitus quinam, & quare cum illo faciendum ſit ſignum in fronte baptizandi. tit. 11. nu. 5. Tempus ſignandi baptizandum pollice. ibi. num. 21.

POLLUTIO ECCLESIÆ.

Pollutio an ſit idem ac Violatio Eccleſiæ. tit. 73. n. 5. Lato modo dicitur etiam Violatio. num. 6. Omnis pollutio Eccleſiæ eſt Violatio. ibi. n. 8.
Pollutio, & Violatio Eccleſiæ quid ſint. n. 11. Eccleſiam non deſtruit, ſed maculat. 12. Loca polluta notari debent linea nigra, aſpergi & lavari. ibi. n. 51.

POMPA.

Pompa fugienda in baptizandis Infantibus. tit. 7. n. 6.

PONTIFICALE ROMANUM.

Pontificale Romanum ad ſolos Epiſcopos pertinet. tit. 1. n. 90. Ad Pontificaliter miniſtrantes. ibi. Poteſt etiam pertinere ad Parochos. ibi. n. 91.

POPULUS, v. Univerſitas.

Populus Parocho commiſſus qualis ſit. tit. 23. n. 20.
Populus benedicitur cum Euchariſtia nihil dicendo. tit. 26. n. 202.
Populus admoneri debent, ut advocent Parochum in caſu gravis Infirmitatis. tit. 30. n. 8.

PORTA ECCLESIÆ, vel &c.

Portæ Eccleſiæ poſſunt eſſe plures. tit. 72. n. 37.
Porta major verè dicitur Porta. ibi. n. 40.
Portæ minores appellantur licentiæ. ibi. n. 41.
Porta non facit cœmeterium contiguum. tit. 75. n. 4.
Portæ cubiculi, ubi fœminæ ægrotantes in Sacramentali Confeſſione audiuntur, apertæ ſtare debent, durante tempore Confeſſionis. tit. 18. num. 12.

POTENTIÆ.

Potentiis internis Homo peccare poteſt. tit. 27. n. 120.

POTESTAS.

Poteſtas Confeſſarii duplex: ordinaria, & delegata. tit. 17. num. 12.

PRÆCEDENTIA. v. Rixæ.

Præcedentia in funeribus danda eſt ſemper Clero ſæculari. tit. 36. n. 78.
Præcedentia inter Parochos datur ſecundùm prærogativas Eccleſiarum. ibi. n. 79.
Præcedentia Confraternitatum ſæcularium in Proceſſione funebri qualis eſſe debeat. tit. 36. n. 81.
Præcedentia in communicando. tit. 24. n. 61.

PRÆCEPTUM.

Præceptum ſpei non omni tempore obligat. tit. 31. num. 22.
Præcepta facienda Diabolo ab exorciſta ſunt quintuplicis generis. tit. 90. n. 108. Fieri poſſunt expreſsè, & tacitè. n. 109.
Præceptum in quo differat ab objurgatione. ibid. num. 110.
Præcepta tacita ſunt utilia capite plectendis. n. 112.
Præcepta verbalia fieri poſſunt lingua vernacula. num. 113.
Præceptum tacitum faciendum Dæmoni in obſeſſo. ibi. num. 39.

PRÆFICA.

Præficæ mulieres olim conducebantur ad lugendos mortuos. tit. 33. n. 50.
Præficæ ſubſequentes funus prohibitæ. tit. 36. n. 96.

PRÆPARATIO.

Præparatio quænam neceſſaria Sacerdoti miniſtraturo Sacramenta. tit. 2. num. 22. Requiritur interna, & externa pro Euchariſtia ſuſcipienda. tit. 23. n. 30.

PRÆ-

PRÆSTIGIA.

Præſtigia non adhibenda pro curandis Infirmis. tit, 30. n, 27.
Præſtigia ſi adeſſent in Aqua, conjurationes dirigun-tur ad Dæmonia, tit, 45. n, 37.

PRÆSUMPTIO.

Præſumptio baptiſmi ſufficit pro miniſtrando Sacramento extremæ Unctionis, tit, 27. n, 76,

PRÆTIUM.

Prætium pro Candela, & Lintenlo à baptizandis non tribuendum baptizanti, tit, 10. n. 47.
Prætii nulla mentio facienda ante funus, tit. 34. n, 73.

PRECES,

Preces Deo faciendæ ſemper aperto capite. tit, 13. num, 7.
Preces adhibendæ in abſolutione mortui excommunicati, conveniunt omnibus mortuis. tit. 23. num, 10.
Preces edhibendæ pro ſalute Infirmi. tit, 28. n, 52,
Preces & Orationes in caſu Viſitationis Infirmorum non ſunt de præcepto, tit. 30. n. 78.
Preces ante commendationem Animæ. tit, 31. n. 5,
Preces inſtitutæ pro adjuvandis morientibus. tit, 32. num. 2,
Preces recitandæ in reditu de cœmeterio ed Eccleſiam, tit, 36. nu. 177. In illis dicendis non eſt ſiſtendum ante Altare, n. 178,
Preces particulares pro Sacerdotibus defunctis. n. 179.
Preces in Officio defunctorum dicuntur flexis genibus, tit, 37. n. 18. Non dicuntur cum toto officio Defunctorum. n. 19.
Preces pro evertendis animalibus nocuis, tit. 90. n. 132,

PRESBYTER. PRESBYTERIUM.

Presbyterium idem eſt ac chorus. tit. 24. n. 59.
Presbyteri deberent eſſe plures in miniſtrando Sacramento extremæ Unctionis, tit, 27. n, 13,

PRIMITIÆ,

Primitiæ omnes Fructuum Terræ Deo offerendæ, tit, 61. n, 1,

PRINCIPES.

Principes pro baptizandis ſuis Infantibus Domi debent petere licentiam ab Ordinario, tit. 9, n. 19.

PROCEDAMUS IN PACE.

Procedamus in pace. ℣. Ejus origo. tit. 77. n. 13. Olim præcinebatur in initio omnium Proceſſionum. ibi, n, 14. Hodie reſtrictum eſt ad duas tantùm. n. 15.

PROCESSIO.

Proceſſio Corporis Chriſti in colore albo facienda. tit. 24. n, 27.
Proceſſio funebris ordinanda verſus Eccleſiam. tit. 36. n. 68.
Proceſſiones inter functiones Eccleſiaſtices numerantur. tit. 76. n. 1.
Non ſunt ſacramentalia. n. 2. Majorem cultum Deo exhibent, quàm Sacramentalia. num. 3. Quid ſint. n. 4.
Proceſſionum vera, & propria definitio. tit. 76. n. 5.
Proceſſiones dividuntur in publicas, & privatas. n, 7. In privatis nullus determinatur Ritus. n, 8. Non poſſunt transferri ſine licentia Epiſcopi. n, 9. Publicæ quare ſic dicantur. n, 10.
Proceſſionum reductio. tit, 76, n, 15.
Proceſſiones extraordinariæ non ſunt perpetuandæ. num, 17.
Proceſſionum indicendarum jus eſt tantùm Epiſcopale. n. 19.
Proceſſiones vocentur etiam ſupplicationes. nu. 20. Omnes ſunt ejusdem ſpeciei moralis. n, 21.
Proceſſionum origo antiquiſſima. n, 22. Fuerunt in uſu in Veteri Teſtamento. n. 23. Et apud Infideles. & Paganos. num. 24. Varia illarum motive. 25.
Proceſſiones omnes ad tria capita reduci poſſunt. n. 26. Sunt ſchola virtutum. nu. 27. Illarum myſteria, & documenta. nu, 28. Illarum virtutes explicari debent à Parochis, & indicendæ, & enunciandæ Populo. n, 29. & 30.
Proceſſio ſolemnis Ferrariæ facta inverſo ordine. n. 45. Similis à Macrio deſcripta. 46.
Proceſſiones Fœminarum an ſint licitæ. n, 56.
Proceſſio Corporis Chriſti nunquam celebratur à prandio. n. 75.
Proceſſiones veſpertinæ non protrabendæ ed noctem. 76.
Proceſſiones ordinariæ. n, 77. Non indicendæ ſunt quocumque anno. 78.
Proceſſiones extraordinariæ. n, 79. Indicendæ ſunt ſpecialiter, 80.
Proceſſionum extraordinariarum enumeratio. n. 81.
Proceſſiones terminari debent ubi initium habuere. n, 83. Quænam ab hac regulâ excipiantur. n. 84. Acceſſus ad Proceſſiones non eſt ſervitus, ſed honorificentia. n. 33. Veſtes proceſſionales. n, 34. In Proceſſionibus bini bini eſt procedendum. n. 37. In Proceſſionibus unuſquiſque debet habere locum ſuum. n. 38. Tranſgreſſores in Proceſſionibus puniendi ab Epiſcopo. n. 15.
Proceſſio in die Purificationis B. M. V. tit. 77. n. 1. De ea plura ſcripſit Gevantus. ibi. Spectat ad Parochum, n, 2. Poteſt fieri ab Epiſcopo. n. 3. Non poteſt transferri. nu, 4. Etiam ſi occurrat in Dominica Quinquageſimæ. num. 5. Vel in feſto titulari. nu. 6. Inſtitutio hujus Proceſſionis. n. 7. Myſteria illius n, 9. Fit cum candelis accenſis. n. 10. Candelæ priùs debent benedici, & diſtribui. n. 11. Subdiaconus in Proceſſione debet habere Planetam plicatam. nu. 17. Ordo hujus Proceſſionis. nn, 18. Subdiaconus non eſt duplicandus in hac Proceſſione. n. 19. Campanæ pulſantur. n. 20. Per quam portam egredi debeat. n, 21.
Proceſſio Palmarum, incipit à Verſ. *Procedamus in pace.* tit. 78. n. 11. Ordo hujus Proceſſionis. n. 13. Veſtes adhibendæ in hac Proceſſione. n. 14. Violaceus color convenit in humilibus. n. 15. Antiphonæ, & verſ. unde deſumantur. n. 17. A quo latere incipiat. 18. Quot Cantores ingrediantur Templum. 19. Author Carminum quæ hac occeſione cantantur. n. 20. Percuſſio cum Cruce qualiter fiat, & cur. nu, 21. Magiſtro cæremoniarum incumbit expeditio hujus cantus. nu, 22. Percuſſio cum Cruce qualiter fiat. num. 23. Ingreſſus fit eodem ordine, quo egreſſus. 24. Crux quando deponenda à Subdiacono. n. 25. Rami olim geſtabantur ad totam Miſſam. 26. Hodie geſtantur ad ſolam Paſſionem. n. 27. Uſus, & conſervatio Palmarum, ſeu Olivarum. n. 28. Percuſſio cum Remis fiebat ſupra Sacerdotem. n. 29.
Proceſſio Litaniarum majorum in feſto S. Marci, & Rogationum. tit, 79. nn. 1. Ordo iſtius Proceſſionis ſervetur in omnibus Proceſſionibus. ibi. Hæc Proceſſio fit pro univerſo fideli populo. n. 21. Finis, & ſignificatio illius. n. 22. Hora hujus Proceſſionis debet eſſe in mane. nu, 23. Hore ſemel electa mutari non poteſt. num. 24. Populus debet congregari in Eccleſia majori. n. 25. Diſpoſitio interne pro concurrentibus ad talem Proceſſionem. n. 26. Orandum ante Proceſſionem. n. 27. Veſtes adhibendæ in tali Proceſſione. n. 28. Veſtes Sacerdotales, & Cleri. n. 29. Proceſſio inchoatur nomine B. M. Virginis.

gimis, n. 36. Quare poſt nomen B. M. Virginis omnes ſurgant. nu. 37. Pſalmi cantari poſſunt in itinere poſt litanias. n. 39. Quinam Pſalmi cantari debeant, n. 40. Unaquæque Proceſſio habet ſuos Pſalmos. n. 42. Mos divertendi ad diverſas Eccleſias ſublatus. 43. Si fiat iſta diverſio, quæ ſervanda ſint. nu. 44. Campanæ Eccleſiarum apud quas tranſit Proceſſio pulſari debent in actu tranſitus. 45. Nomen S. Titularis invocandum. 46. Antiphonæ decantandæ, num. 47.

Proceſſio in die S. Marci quare fiat. tit. 79. num. 48. Si Eccleſia, ſeu Altare S. Marci adſit, viſitari debent, n. 49. Si non adſint, Eccleſia viſitanda erit ad libitum. nu. 50. Cantatur Miſſa de S. Marco, vel Rogationum, nu. 51. Terminatur cum conſuetis precibus. nu. 52. Viæ per quas pertranſire debent Proceſſiones reſpicere debent ad varios Ventos, n. 61. Epiſcopus poteſt mutare, & aſſignare alias Vias. n. 62.

Proceſſio Triduana quænam ſit, tit. 79. n. 55.

Proceſſiones Atvales quænam, tit. 79. n. 59.

Proceſſio Sanctiſſimi Corporis Chriſti appellatur triumphalis. tit. 80. n. 1. Inſtituta ab Urbano PP. IV. n. 2. Ampliata à Concilio Tridentino, n. 3. Eſt omnium ſolemniſſima. n. 4. Celebratur in ipſomet die Corporis Chriſti. nu. 5. Hiſtoria ejus inſtitutionis. n. 6. Ad illam Clerus tenetur intervenire. nu. 7. Mos eſt faciendi illam etiam in die octavo. n. 8. Et abſque licentia Ordinarii, n. 9. Sed non expenſis Parochi, vel Capituli. n. 10. Fit ab Eccleſia Cathedrali ad Cathedralem. nu. 11. Vel ab Eccleſia Parochiali ad Parochialem. n. 12. Conſtitutio Clementis XI. ſuper hanc Proceſſionem. nu. 13. Pompa, & apparatus debet eſſe diſtinctus, n. 16. Eccleſia ſaltem perpoliatur, n. 17. Flores, & Herbæ olentes ſternendæ per vias. nu. 18. Altare debet eſſe ornatum Candelabris, & lampadibus. n. 19. Prophanitates in via non admittuntur. n. 20. Exploratores habendi à magiſtro Cæremoniarum, nu. 21. Res indecentes amovendæ, n. 23. Ritus ornandi vias in Civitate Brixienſi, n. 24. Quinam Sacerdos deferre debeat Sacramentum in Proceſſione. nu. 34. Sacerdos, & Miniſtri alternatim pſallere debent, nu. 47. Clerus debet continuò cantare. 48. Campanæ continuò pulſandæ. 49. Omnes nudo capite procedere debent. num. 50. Cerei expenſis proprii intereſſentium parari debent. nu. 56. Ad ℣. *Sit & Benedictio*, ſignare non debent frontem qui adſunt. num. 61. Ordines perſiſtere debent in Eccleſia, donec peracta ſit proceſſio. nu. 62. Neque diſcedere niſi peracta Proceſsione. n. 63. Sacramentum deponendum in manibus Diaconi. nu. 64. Cerei non extinguendi niſi poſt benedictionem. n. 66. Muſici intereſſe non deberent huic Proceſſioni. n. 69. Oratio pro hac Proceſſione præſcripta. nu. 75. Sacerdos ſemel benedicere debet cum Sacramento. num. 76. Moniales an benedicendæ in Eccleſia exteriori. n. 77. Sacerdos nihil dicere debet dum benedicit. n. 78. Forma benedictionis. nu. 79. Signum Crucis quomodo cum Oſtenſorio faciendum. n. 80. Diverſitas occaſionum hujus Proceſſionis. n. 81. Idem omnino ritus in omnibus Proceſſionibus cum Sanctiſſimo Sacramento ſemper ſervandus. n. 82. Viæ obumbratæ magnæ ſolemnitatis indicium ſunt. n. 83. Locus ubi ſacerdos genuflectere debet. num. 36.

Proceſſio ad petendam pluviam eſt Pœnitentialis. tit. 81. nu. 3. Pluvia prohibita, multa oriuntur mala. num. 2. Paramenta debent eſſe violacea. num. 4. Origo hujus Proceſſionis. n. 5. Litaniæ majores cantandæ. num. 6. Deprecatio duplicanda. nu. 7. Verſiculi, & Orationes hujus Proceſſionis unde ſint deſumptæ. n. 10.

Proceſſio ad petendam Serenitatem aeris. v. Serenitas.

Proceſſio ad flumina inundantia compeſcenda. tit. 82. num. 9.

Proceſſiones tempore Peſtis an fieri debeant. tit. 85. n. 7. Opinio probabilior, & tutior. n. 8. Niſi commodè ſervari poſſit nonnullæ circumſtantiæ. n. 9. Circumſtantiæ ſervandæ in hac Proceſſione, n. 10. Melius eſt, ut quiſque oret in cubiculo ſuo. num. 11. Orationes omnes pœnitentiales. n. 15.

Proceſsiones pœnitentiales à Litaniis inchoantur. tit. 86. n. 8.

Proceſsiones non omnes habent Litanias. tit. 79. n. 2.

PROCURATOR.

Procurator in baptiſmo non contrahit cognationem ſpiritualem. tit. 11. n. 41.

Procurator quoad Matrimonium, quæ habeat neceſſaria. tit. 42. n. 32. Actus Procuratoris conſtituit unum actum in genere moris. num. 33. Conſenſus exprimi debet nomine mandantis. num. 34.

PROFESSIO FIDEI.

Profeſsio Fidei in extremo vitæ ab Infirmo eſt facienda. tit. 31. nu. 20. Præcipuè ab Epiſcopis. ibid. Fieri poteſt ab uno nomine plurium. tit. 24. num. 42.

PROFICISCERE &c.

Proficiſcere Anima Chriſtiana &c. Eſt extrema denuntiatio facienda morienti. tit. 32. nu. 2. Pronuncianda eſt à Sacerdote verbis gravibus. n. 25.

PROLES.

Proles non benedicitur eadem benedictione qua mater puerpera. tit. 43. n. 15.

PROPOSITIO DAMNATA.

Propoſitio damnata de dolore extrinſeco. tit. 18. num. 87.

Propoſitio damnata de actu fidei non eliciendo. tit. 31. n. 23.

Proteſtatio, v. Profeſsio.

PRUDENTIA.

Prudentia neceſſaria Confeſſario. tit. 17. n. 21.

PSALMI.

Pſalmorum 8. 28. & 41. ſignificationes. tit. 13. n. 10.

Pſalmi recitandi in Proceſsione Viatici. tit. 26. n. 154. An decantandi in tono Gregoriano. n. 155. In reditu mutantur. n. 195.

Pſalmi Pœnitentiales recitandi à populo adſtante dum miniſtratur extrema Unctio. tit. 28. n. 57. Ex univerſo Pſalterio collecti fuerunt. tit. 29. n. 1. Quare appellentur pœnitentiales. num. 2. Fuerunt in uſu apud fideles ante tempus D. Auguſtini. nu. 3. Quare recitentur flexis genibus. n. 6. Quandoque recitantur ambulando. n. 7. Ad quid, & quanam occaſione recitentur. num. 8. Non ſunt recitandi de præcepto. num. 9. Effectus recitationis Pſalmorum Pœnitentialium. n. 10. Olim iſti Pſalmi inchoabantur abſolutè. n. 12.

Pſalmus poſt Litanias majores eſt exultationis. n. 26.

Pſalmorum verſiculi proponendi Viris Religioſis morientibus. tit. 30. n. 45.

Pſalmi recitandi ad lectum Infirmi. ibi. nu. 65. Et eorum ſignificationes. n. 66.

Pſalmi totius Pſalterii in agone unius Epiſcopi recitari ab uno clerico. n. 69.

Pſalmi ſunt fontes orationum jaculatoriarum. tit. 31. num. 31.

quinque dicuntur pro defunctis. n. 111. Alii quinque pro nobis. n. 112. Poſtremi pro omnibus fidelibus. n. 113. Omnes recitantur pro ſuffragio defuncti. n. 114.
Pſalmi in funere, & exequiis Infantium, omnes ſunt lætitiæ. tit. 40. n. 14.
Pſalmi XXIII. ſignificatio. tit. 43. n. 35.
Pſalmus LXXXIII. quare recitandus in impoſitione primi lapidis. tit. 71. n. 41.
Pſalmi CXXVI. ſignificatio. tit. 71. n. 76.
Pſalmi LXXXVI. ſignificatio. n. 84.
Pſalmorum qui cantantur in benedictione Eccleſiæ ſignificationes. tit. 72. num. 80. Poſſunt cantari alii Pſalmi ſi iſti non ſufficiant. n. 81.
Pſalmus LXVII. explicatur. tit. 73. n. 58.
Pſalmorum CXLVI. & LXVI. tit. 81. n. 9. & tit. 82. n. 7.
Pſalmi CXLVII. ſignificatio. tit. 83. n. 16.
Pſalmi XXII. ſignificationes. tit. 84. n. 6.
Pſalmi VI. explicatio. tit. 83. n. 14.
Pſalmi XLV. explicatio. tit. 86. n. 9.
Pſalmi LXXVIII. ſignificatio. tit. 86. n. 12.
Pſalmi XIX. ſignificatio. tit. 87. n. 13.
Pſalmi *Qui habitas &c.* magna vis in exorciſmis. tit. 90. n. 127.
Pſalmi recitandi in exorciſmis. n. 128.
Pſalmorum recitandorum in benedictione Populi, & Agrorum ſignificationes. tit. 91. n. 19.
Pſalmi LXXXIV. ſignificatio. ibi. n. 36.

PUBERTAS.

Pubertatis anni quinam. tit. 8. n. 13.
Publicationes. v. Denunciationes.

PUELLÆ.

Puellæ Conſervatoriorum in funeribus erigunt Crucem. tit. 36. n. 40.

PUERI.

Pueri in confeſſione non poſſunt audiri extra ſedem Confeſſionalem. tit. 18. n. 11.
Pueri non ſunt communicandi. tit. 23. n. 103. Examinandi ſunt ante Communionem. ibi. n. 104.

PUERPERÆ. v. Mulieres.

Puerperis quando miniſtrari poſſit extrema Unctio. tit. 27. num. 79.
Puerpera an ſola, vel cum Prole accedere debeat ad benedictionem. tit. 43. nn. 14. An ſine hac benedictione ingredi poſſit Eccleſiam. num. 16. Genuflectere debet ad portam Eccleſiæ. n. 31. Et quare. nu. 23. Non verò ad portam Sacriſtiæ. nu. 24. Cur deferat Candelam accenſam. n. 25. An illa candela pertineat ad Parochum. num. 25. Debet orare ad libitum. 33. Aſpergitur Aqua benedicta. n. 34.

PUGNA.

Pugna cum Tauris habetur pro duello. tit. 35. n. 33.

PURIFICATIO B. M. V.

Purificatio B. Mariæ Virginis quare diſtincta Proceſſione colatur. tit. 77. n. 8.

PURIFICATIO.

Purificationis vaſa præparanda pro Viatico. tit. 24. num. 13.

torio antiquitus inſerviebat Manipulus. 144.
Purificatorium ad quid deferatur cum Viatico. ibi. num. 145.

PYXIS.

Pyxis quid ſit, & varia de eadem. tit. 23. à n. 55.
Pyxis vitrea inventa Parmæ. ibi. n. 57.
Pyxis parva pro communione Infirmorum. ibid. num. 63.
Pyxis eſſe debet duplex in quacumque Parochiali. ibi. 61.
Pyxis purificanda à fragmentis. tit. 24. n. 75.
Pyxidis operculum. ibi. n. 40.
Pyxis cum Particulis conſecratis non transferenda. num. 81.
Pyxis accipi debet ambabus manibus. tit. 26. n. 124.
Pyxis eſt benedicenda. tit. 68. n. 6.
Pyxis non inungitur Oleo ſacro. n. 7.

Q

QUADRAGESIMA.

Quadrageſimali tempore facienda eſt deſcriptio, ſeu ſtatus Animarum Parochiæ. tit. 96. n. 2.

QUÆSTUS.

Quæſtus aviditas pro funere prohibita. tit. 34. n. 17.

QUARTA FUNERALIS.

Quarta funeralis perſolvenda. tit. 34. nu. 53. Et ibi Conſtitutio Benedicti XIII.
Quarta funeralis quomodo diſtribuenda. tit. 36. num. 126.

QUARTUS.

Quartus Paulus Maria diligenter ſcripſit de Aqua benedicta. tit. 45. num. 11. Non loquitur de Salis Benedictione. n. 21.

QUOTIDIANA COMMUNIO.

Quotidiana communio an concedi poſſit Laicis. tit. 23. num. 25.
Judicium Confeſſarii eſt requirendum. num. 25. Qui ſumeret ob vanam gloriam, peccaret. nu. 26. Antiquitus Fideles communicabant quotidie. n. 28.

R

RAMAZZINUS.

Ramazzinus *Bernardinus* laudatus. tit. 18. n. 33.

RAPINA. RAPTOR.

Rapina eſt impedimentum dirimens Matrimonium. tit. 41. n. 56.
Raptorum fautores ſunt excommunicati. tit. 41. num. 28.
Raptor tenetur dotare Raptam. ibi. n. 29.

RATIFICATIO.

Ratificatio in Matrimonio quando ſit facienda. tit. 41. n. 178.

RECON-

RECONCILIATIO ECCLESIÆ.

Reconciliatio Eccleſiæ quid importet. tit. 73. n. 13. In opinione hominum ſit. n. 14. Eſt unicum remedium pollutionis. 18. Committi non poteſt ab Epiſcopo Sacerdoti ſimplici ſi Eccleſia fuerit conſecrata. n. 22. & n. 60. Si verò non ſit conſecrata, committi poteſt. nu. 21. Eſt de juribus Epiſcopalibus, n. 23.

Reconciliatio Eccleſiæ conſecratæ differt à Reconciliatione Eccleſiæ benedictæ. n. 24. Facit de immundo mundum. n. 26.

Reconciliationis cauſa finalis eadem eſt ac benedictionis. 27.

Reconciliatio univerſalis Eccleſiarum facta anno 1003. n. 28.

Reconciliatio prima particularis facta anno 1172. num. 29.

Delegatio Sacerdotis pro Reconciliatione Eccleſiæ eſt facienda in ſcriptis. nu. 30. Inſtrumentum publicum ſuper hoc faciendum. n. 31.

In reconciliando Eccleſiam adhibetur conſueta Aqua luſtralis. n. 36. Epiſcopus adhibet Aquam diverſam. n. 37. Opinio contraria Doctorum num. 38. Summus Pontifex poteſt dare hanc facultatem. n. 61.

Reconciliandi facultas eſt de convenienti impetrandà. n. 32.

Veſtes eædem adhibendæ quæ in benedictione, num. 40.

Reconciliatio Eccleſiæ, & Cœmeterii ſit uno, & eodem tempore. n. 46.

Reconciliatio Eccleſiæ Ferratienſis anno 1693. n. 52.

Reconciliatio Cœmeterii ſit in mane. tit. 75. n. 7. De jure eſt Epiſcopali. n. 9. In hac Reconciliatione eſt adhibendus color niger. nu. 12. Cadit ſub ritu dedicationis. n. 13.

REGALES PERSONÆ.

Regales Perſonæ poſſunt baptizari Domi. tit. 9. n. 19. Quænam ſint iſtæ regales Perſonæ. ibi. n. 18.

REGULA.

Regulæ pro impetranda facultate abſolvendi à ſacra Pœnitentiaria. tit. 20. n. 35.

REGULARES. v. Religioſi.

Regulares habent Privilegia miniſtrandi Sacramenta. tit. 2. n. 29.

Habent Privilegium non adhibendi Cottam, & Stolam in audiendis confeſſionibus. tit. 2. n. 56.

Regulares in propriis cellis non poſſunt audire Confeſſiones. tit. 18. n. 10.

Regularium privilegia multa. tit. 23. n. 13.

Regulares tenentur præſtare commodum Parocho deferendi Viaticum Infirmis. tit. 26. n. 208.

Regulares uniformari debent Taxæ funerali Ordinarii. tit. 34. n. 57.

Regulares an poſſint exhumare cadaver abſque licentia. n. 139.

Regulares impediri non poſſunt quin Cadaver aſſocientur. tit. 36. n. 14.

Regulares non decet expectare Parochum per vias. num. 56.

Regulares non poſſunt benedicere Domos in Sabbato ſancto. tit. 47. n. 2.

Regulares an teneantur intereſſe publicæ Proceſſioni. tit. 76. n. 11.

Regulares in aliquo caſu poſſunt compelli ad intereſſendum Proceſſionibus, & præcipuè extraordinariis, & pro re gravi, tit. 76. n. 12. & n. 16. Et poſſunt puniri ſi non interſint. n. 13.

Regulares non ad omnes Proceſſiones intereſſe tenentur. 14.

Diſtantia loci quæ eximit Regulares ab intereſſentia in Proceſſionibus. n. 18.

Regulares exempti tenentur intervenire Proceſſionibus extraordinariis. tit. 76. n. 82. Epiſcopus debet punire tranſgreſſores. n. 85.

Regulares recuſare non poſſunt recipere in ſuas Eccleſias Proceſſiones Rogationum. tit. 79. n. 64.

RELIGIOSI, v. Regulares.

Religioſi Societatis Jeſu diſpenſantur ab uſu Cottæ, & Stolæ in audiendis confeſſionibus. tit. 18. num. 21.

Religioſi an teneantur ſæpè communicare. tit. 23. num. 27.

Religioſi miniſtrantes extremam Unctionem extra clauſtra abſque licentia Parochi excommunicantur. tit. 28. n. 7.

Religioſi paucis verbis ſuadendi ad Sacramenta, num. 48. & 93.

RELIQUIÆ SANCTORUM.

Reliquiæ Sanctorum poſſunt ſepeliri unà cum primario lapide in ædificanda Eccleſia, tit. 51. n. 67.

Reliquiæ Sanctorum de fide venerandæ ſunt. tit. 89. num. 1. Non verò per ſe ipſas, ſed in ordine ad Sanctos. nu. 2. Veniunt appellatione rerum pretioſarum, n. 4. Earum tranſlatio ſolemniter facienda. n. 5.

Reliquiarum nonnullarum inſignium Tranſlationes, num. 6.

Finis harum tranſlationum. nu. 7. Fit hoc multiplici ratione. nu. 8. Fit ab Epiſcopo ſine licentia Papæ. n. 9. Ratio potior tranſlationis Reliquiarum eſt deſtructio Eccleſiæ. n. 10.

Reliquiarum recognitio fieri debet ab Ordinario, num. 11.

Reliquiæ à Cœmeteriis Urbis tranſlatæ poſſunt proceſſionaliter deferri. n. 12. Hæc Proceſſio inter extraordinarias collocanda eſt, nu. 13. Si ſunt inſignes, fit Proceſſio. n. 14.

Reliquiæ inſignes quænam ſint. num. 15. Ornatus Eccleſiæ qualis eſſe debeat hac occaſione, num. 17. Viæ ornari poſſunt ad libitum, num. 18. Tranſlatio corporis B. Joannis de Tuſſignano facta Ferrariæ. nu. 19. Duo colores paramentorum tantùm adhiberi poſſunt. n. 20. Violaceus color in quo caſu adhibeatur. n. 21. Lumina accenſa deferenda ſunt, nu. 22. Quando extingui debeant. 23. Acta Sanctorum translatorum ſcribenda, & typis danda, Addenda in fine ad num. 19. Litaniæ cantandæ. num. 24. Nomina Sanctorum, quorum Reliquiæ transferuntur, inſerenda in Litaniis. num. 25. Antiphonæ, Hymni, & Pſalmi ſunt lætitiæ, n. 26. Baldachinum adhiberi poteſt. 27. Incenſationes licent. n. 28. Populus non eſt benedicendus cum Reliquiis. n. 29. Prior in ordine deferre debet Reliquiam. nu. 30. Dignior locus cedendus eſt Clero ſæculari, n. 31.

Reliquiæ Sanctorum maximè valent ad repellendas tempeſtates. tit. 90. n. 60.

Reliquiæ Sanctorum quomodo exhibendæ Energumenis. n. 61.

Reliquiæ Peccatorum quænam ſint, tit. 27. n. 18.

RENES.

Renes, & pedes cadunt ſub quinque ſenſibus. tit. 27. num. 101.

REQUIEM ÆTERNAM &c.

Requiem æternam dici debet poſt Pſalmos in abſolutione excommunicati mortui. tit. 21. n. 31. Originem ducit ab Apoſtolis. ibi. n. 32. Quinam hunc verſiculum inſtituerit. tit. 36. num. 103. Quando dicatur *Dona eis Domine*, vel ei, tit. 36. num. 115.

RE-

RESPONSIO. v. Volo.

Reſponſio libera, & abſoluta in Matrimonio fit per Verbum *Volo*. tit. 42. nu. 17. Poteſt exprimi per æquipollens. n. 18.

Reſponſio conditionata ſuſpendit contractum. n. 19.

Reſponſio pro Matrimonio ab utroque Sponſo danda. n. 24.

RESPONSORIUM.

Reſponſorium *Libera me Domine &c.* eſt proprium in Officio Defunctorum. tit. 36. n. 25.

RESTITUTIO.

Reſtitutiones incertæ reſervatæ Epiſcopo. tit. 18. num. 86.

REVERENTIA.

Reverentia habenda eſt Sacramento præſenti. tit. 24. num. 51.

Reverentiæ variæ faciendæ Sacramento. tit. 26. n. 160.

REVERSIO.

Reverſio accipitur pro novo acceſſu. tit. 24. n. 49.

RITUALE.

Rituale Romanum unde dictum. tit. 1. no. 1. Pauli V. juſſu editum. tit. 1. n. 5. Quare compactum, & à quibus. n. 5. & 6. Cur dicatur Romanum. n. 8.

Rituales libri habebantur antiquitus in Eccleſia: ibi. n. 6. Omnes præter Rituale Romanum eliminandi. tit. 2. n. 85.

Rituale Romanum inhæret antiquis Eccleſiæ inſtitutis. tit. 2. n. 2. Et Apoſtolicis traditionibus. ibi. Ejus uſus. n. 84.

Rituale ad uſum Diſcalceatorum probibitum. tit. 2. num. 88.

Rituario dell'Auruccio prohibitum. ibid.

Rituel Romaine à l'uſage du dioc. d'Alet. probibitum. ibid.

Rituale Alberti, & Uldarici prohibitum. ibid.

Rituale Romanum ſemper apud Parochos eſſe debet. ibi. n. 89.

Rituale Romanum tractat de ſolis Sacramentis miniſtrandis à Parocho. tit. 2. n. 90.

Rituale debet eſſe paratum in Bapriſterio. tit. 10. num. 50.

De eo multa. ibid. Deferendum eſt dum itur ad miniſtrandum Viaticum. tit. 26. n. 146.

Rituale eſt commodius Miſſali pro benedictionibus. tit. 44. n. 50.

Eſt elaboratum pro Parochis. tit. 64. n. 18. Inutiliter non præſcribit regulas. tit. 69. n. 9.

Ritualis verba omnia competunt ſimplici Sacerdoti. tit. 64. n. 17.

Rituale Romanum, & non alii liberculi adhiberi debet pro benedictionibus. tit. 74. n. 29.

Rituale habet optimos exorciſmos. tit. 90. n. 71.

RITUS. v. Cæremoniæ.

Rituum Congregatio. v. Congregatio.

Ritus, & Cæremoniæ in quo differant. tit. 1. n. 3.

Rituum mutatio ad Eccleſiam ſpectat. tit. 2. n. 4.

Ritus nonnulli communes inter Chriſtianos, & Infideles. ibi. 55.

Ritus ſacri explicandi Populo à Parochis. ibi. n. 8. & n. 66.

Ritus Romanæ Eccleſiæ in Cathedralibus præcipuè obſervari debent. ibi. n. 8.

Rituum uniformitas eſſe deberet in tota Eccleſia. ibi. n. 9. & 84.

Ritus debent promulgari, acceptari, & approbari. ibi. n. 11.

Rituum Congregatio particularis habenda à Parochis. ibi. n. 67.

Ritus à Rituali præſcripti omitti non poſſunt. tit. 36. nu. 3. Habent ſuam peculiarem ſignificationem. ibi. n. 4.

RIXÆ.

Rixæ pro præeminentia loci repellendæ à Proceſſionibus. tit. 76. n. 39. Non promovendæ in actu Proceſſionis. ibi. n. 40. Ab Epiſcopo terminari debent. n. 41. Remedia præſentanea pro ſedandis Rixis. ibi. n. 43. Aliud remedium eſt, ut invertatur ordo. n. 44.

ROCHETUM.

Rochetum pro ſuperpelliceo aliquando ſumitur. tit. 2. num. 46.

Quid ſit, & cui competat. tit. 15. n. 12.

S. ROCHUS.

S. Rochus advocatus tempore Peſtis. tit. 85. n. 18. Quare ſit protectos in hoc caſu. ibi. n. 19.

ROGATIONES. v. Proceſſiones, Litania.

Rogationum antiquitas. tit. 79. n. 4. Origo. n. 53. Significatio. n. 54. Vocantur Proceſsiones Triduanæ. n. 55. Quando fuerint inſtitutæ. n. 56. Quare introductæ in Eccleſia Dei. n. 57. Ratio veriſimilior. n. 58. Dicuntur Proceſsiones Arvales. n. 59.

ROMA.

Roma in materia Rituum eſt exemplar omnium aliarum Eccleſiarum. tit. 36. n. 87.

ROMÆI, & ROMIPETÆ.

Romæi, ſeu Romipetæ vocantur qui Romam petunt. tit. 54. n. 3. Indigent benedictione ante peregrinationem. n. 6.

ROMANUM.

Romanum pro Conſtantinopolitano quandoque accipitur. tit. 1. n. 9. Idem ſonat ac catholicum. ibi. n. 8. Item orthodoxum, & latinum. ibi. n. 9.

ROSARIUM B. M. V.

Roſarium B. Mariæ Virginis poteſt recitari à Populo in Proceſsione cum Viatico. tit. 26. n. 56.

ROTA ROMANA.

Rota Romana ſuſcipit decreta Pontificum. tit. 25. num. 45.

RUBRICA.

Rubricæ à Parochis ſæpè legendæ ſunt. tit. 2. n. 44.

Rubrica de Sacramento Baptiſmi ritè adminiſtrando ponitur ad explicationem Rubricæ generalis. tit. 3. n. 1.

Rubricæ Ritualis ſunt attendendæ, & habent vim legis poſitivæ. tit. 1. n. 10.

Rubricas legere optimum eſt. tit. 23. n. 18.

S

SACCUS.

SAccus pro Camiſia habetur. tit. 20. n. 22.

Saccum de tela induere debent Confraternitates. tit. 36. n. 75.

SACERDOS.

Sacerdotibus competit ordinaria poteſtas miniſtrandi Sacramenta. tit. 2. n. 18. Præcipuè in caſu neceſsitatis. ibid.

Sacerdos de licentia Parochi poteſt miniſtrare Sacramenta. n. 19.

Sacerdos non debet confiteri peccata ſua indutus veſtibus Sacerdotalibus. tit. 2. n. 31.

Sacer-

Sacerdos qua præparatione accedere debeat ad miniſtranda Sacramenta. tit. 2. nu. 22. Incumbere debet pietati, & cuinam pietati. n. 23. Debet ſemper ſe conſiderare uniformiter, & honeſtè procedere. ibid.
Sacerdos in peccato conficit Sacramenta contra Vvicleſ. tit. 2. n. 24. Sed peccat mortaliter, ibi, & n. 27. Miniſtrans Euchariſtiam in peccato mortali an peccet. n. 27. Si ignoraverit an peccet. n. 28. Debet conari ut in gratiam reſtituatur, & quomodo. n. 30. Indutus veſtibus ſacris repræſentat Chriſtum Dominum. n. 31.
Sacerdos non peccat ſi omittat orare ante adminiſtrationem Sacramenti. tit. 2. n. 42.
Sacerdos ſimplex à jure non habet poteſtatem baptizandi. tit. 6. n. 2.
Sacerdos quilibet de licentia Parochi poteſt ſolemniter baptizare. tit. 6. n. 8.
Sacerdos ſimplex an poſſit benedicere Oleum Sanctum. tit. 10. n. 11. & 12.
Sacerdos excommunicatus poteſt abſolvere in articulo mortis. tit. 17. n. 15.
Sacerdotes habent ordinariam poteſtatem adminiſtrandi Euchariſtiam. tit. 24. n. 1.
Sacerdotes ſunt communicandi cum Stola. tit. 24. n. 63. & tit. 26. n. 207.
Sacerdos Celebrans. v. Celebrans.
Sacerdos tenet locum digniorem. tit. 26. n. 151.
Sacerdotum manus inungi debent exteriùs pro extreme Unctione. tit. 27. n. 110. & ſeq. tit. 28. num. 83.
Sacerdos ſolus eſt miniſter extremæ Unctionis. tit. 28. num. 2.
Sacerdotum munus eſt Animas juvare. tit. 30. n. 5.
Sacerdos non debet digito ſignare fœminas in fronte. n. 72.
Sacerdotes mortui quomodo veſtiendi. tit. 34. n. 116.
Sacerdotis mortui caput ſtare debet verſus Altare. n. 148. Etiam in ſepulchro. n. 149.
Sacerdos minor quoad dignitatem cedit majori. tit. 36. num. 42.
Sacerdotes peregrinantes, quæ advertere debeant. tit. 54. n. 37. Debent habere literas dimiſſoriales. nu. 38. Debent explicare comites peregrinationis ſuæ. n. 39. Debent exponere an ſint beneficiati. n. 40. Debent celebrare ante peregrinationem ſuſcipiendam. n. 41. Decet ut habitu, ſeu veſte contractiore utantur. n. 42.
Sacerdos debet cognoſcere, & diſtinguere benedictiones, quæ ſibi competunt, & quæ Epiſcopis. tit. 64. n. 1.
Sacerdotis nomen pluribus competit. tit. 69. n. 14.
Sacerdotum Sepulchra. v. Sepulchra.

SACERDOTALE, SACERDOTALIS.

Sacerdotalis poteſtas contra Diabolum. tit. 83. n. 3.
Sacerdotalis liber quinam ſit. tit. 1. n. 6.
Sacerdotale, Liber ita nuncupatus. tit. 1. n. 6.

SACRA SCRIPTURA.

Sacra Scriptura, & ejus verba multùm valent adverſus Dæmones. tit. 90. nu. 31. & 32. Verba repetenda. n. 88.
Non loquitur de omnibus inſtitutis ab Eccleſia. tit. 27. n. 11. Quandoque utitur numero plurali pro ſingulari. ibi. n. 11.

SACRAMENTA.

Sacramentis nihil Sanctius in Eccleſia Dei. tit. 2. n. 17.
Sacramentorum adminiſtratio competit ſolis Parochis poſt Papam, & Epiſcopos. tit. 2. n. 18.
Sacramenta an adminiſtranda ſint invitis. tit. 2. n. 41.
Sacramenta ſunt diligenter miniſtranda. tit. 17. n. 4.
Sacramento præſenti reverentia habenda eſt. tit. 24. num. 52.
Sacramentum miniſtrandum à Presbyteris. tit. 27. num. 12.
Sacramenta quandoque malè miniſtrantur ob ignorantiam rerum ſignificatarum. tit. 44. n. 1.

SACRAMENTALIA. SACRAMENTALE.

Sacramentale, Liber ita appellatus. tit. 1. n. 6.
Sacramentalia ſunt neceſſaria, & fuerunt inſtituta ab Apoſtolis. tit. 3. nu. 5. Omitti non poſſunt niſi in caſu neceſſitatis. tit. 5. n. 7. & tit. 14. n. 2. Supplenda eſſent poſtquam evanuerit neceſſitas. ibi. Quid ſint, & illorum vis. n. 8.
Sacramentalia à quibus locis deſumpta. tit. 11. n. 27.
Sacramentalia habent ſuam peculiarem vim. tit. 14. n. 1. In quibus caſibus omitti poſſint. ibi. n. 3. Effectus illorum. n. 4. Proſunt Adultis. n. 10. Omittenda non ſunt. n. 11.
Sacramentalia malè quandoque miniſtrantur ob ignorantiam rerum ab illis ſignificatarum. tit. 44. n. 1.

SACRAMENTARIUM.

Sacramentarium, Liber ita nuncupatus. tit. 1. n. 6.

SAL.

Salis benedictio duplex. tit. 10. n. 30. & tit. 11. n. 14.
Sal benedictus pro facienda Aqua benedicta non adhibendus in baptiſmo. tit. 10. n. 31. Debet eſſe naturalis. tit. 45. n. 19.
Sal multiplex eſt. ibi. n. 32. Pro Baptiſmo debet eſſe naturalis. nu. 33. Sal Albus ex nigro factus valet pro Baptiſmo. 33. & 42. Ex Sale fieri poſſunt ſortilegia. 34. Nulli eſt tradendus. n. 35. Sæpè renovari debet. n. 38.
Salis multæ ſignificationes myſticæ. tit. 11. n. 15.
Sal benedicendus debet eſſe candidus ſi fieri poteſt. ibi. n. 16. Erat in uſu apud antiquos. nu. 17. Cur priùs quàm Aqua benedicatur. n. 18. Cur immittatur in os baptizandi. n. 19. Modicus eſt immittendus. n. 20. Vide Plura. tit. 45. à n. 19.

SALIVA.

Saliva in baptiſmo quare adhibeatur, & ejus ſignificationes. tit. 11. n. 31. & 32.

SALUS.

Salus Animæ quærenda eſt in Infirmo. tit. 30. n. 22.

SALUTATIO. SALUTATIO ANGELICA.

Salutatio datur baptizato loco oſculi. tit. 11. nu. 55. Quid ſignificet. ibid.
Salutationes faciendæ Infirmis. tit. 30. n. 62.
Salutatio Angelica multùm valet contra energumenos. tit. 90. n. 124.

SANCTA, SANCTI.

Sancta ſanctè tractanda ſunt. tit. 2. nu. 21. & tit. 90. num. 16.
Sancti titulares non ſunt addendi in Litaniis. tit. 29. num. 22.
Sancti quibus dedicatur Eccleſia, nominari debent in imponendo primo lapide. tit. 71. n. 46.

SANCTISSIMUM SACRAMENTUM.

Sanctiſſimum cur vocetur Sacramentum Euchariſtiæ. tit. 24. n. 2.
Sanitatis ſingraphæ. v. Fedi di Sanità.

SARNELLUS.

Sarnellus Pompeus Epiſcopus Vigilienſis laudatus, & ejus Epiſtola ad Authorem. tit. 2. n. 52.

SATISFACTIO.

Satisfactio actualis non pertinet ad eſſentiam Sacramenti. tit. 18. n. 73.

SCA-

SCATOLA. v. Capſula.
Scatola ſeu capſula inaurata pro deferendo Viatico. tit. 26. nu. 120. Ejus uſus. 121. Reponenda in ſacculo ad collum. 122. Inſervit pro Pyxide. 123.

SCHEDA.
Schedis pendentibus à collo expoſitorum non tam facilè credendum. tit. 7. n. 27.

SCHEDULA.
Schedulæ modus pro dignoſcendis non communicatis. tit. 25. n. 16. Illas diſpenſare, & colligere ſpectat ad Parochum. ibi. n. 17.

SCHISMATICI.
Schiſmatici arcentur ab Eccleſiaſtica ſepultura. tit. 35. n. 19. Quinam verè ſint. ibi. n. 20.

SCRIPTURA.
Scripturis informibus nulla fides adhibenda. tit. 92. num. 17.

SCRUTINIUM.
Scrutinia ſunt neceſſaria pro baptizandis Adultis. tit. 13. num. 14.

S. SEBASTIANUS.
S. Seſtabianus quare aſſumatur Protector fidelium tempore Peſtis. tit. 85. n. 17.

SEDERE.
Sedere eſt proprium Judicii. tit. 20. n. 27.

SENES.
Senes poſſunt ſemper muniri Sacramento extremæ Unctionis quamvis leviter infirmi. tit. 27. n. 64.

SENSUS.
Senſuum inſtrumenta quinque ungenda extrema Unctione. tit. 27. n. 100.
Senſus humani in quo delinquere poſſint. ibi. n. 102.

SEPELIRE.
Sepelientes excommunicatum ſcienter in Eccleſia incurrunt excommunicationem. tit. 21. n. 26.
Sepeliendi ſuos Parochianos obligatio competit ſoli Parocho. tit. 34. n. 10. Ex privilegio conceditur Regularibus. ibi. n. 11.
Sepelire ſine titu eſt res punienda. tit. 34. n. 79.
Sepelire mortuos reputatur eleemoſyna. tit. 34. n. 83.
Sepeliendi jus competit ſoli Parocho. tit. 35. n. 1.

SEPULCHRUM.
Sepulchrorum violatores graviter puniuntur. tit. 34. num. 4.
Sepulchra apud Gentiles erant prope vias. ib. n. 97.
Sepulchra ſupra Terram demoliri mandavit Pius V. PP. ibid. n. 100. Sed non obſtante hac conſtitutione adhuc remanent ſepulchra alta in Eccleſiis. n. 102. Permittuntur, & tolerantur ad ornatum Eccleſiæ. n. 103. Non conſtruenda prope Altare. n. 104. Quantum diſtare debeant ab Altaribus. n. 106. Non conſtruenda in Baptiſterio. n. 109.
Sepulchra Sacerdotum, & Clericorum debent eſſe ſeparata à ſepulchris Laicorum. tit. 34. n. 110. In Cœmeteriis iſta regula non eſt in uſu. n. 111.
Sepulchra virorum & Mulierum ſejuncta eſſe debent. 112. Si ſepulturam non elegerint. n. 113. Vel non habuerint ſepulchrum avitum. 114.
Sepulchra Sacerdotum in nobiliori loco conſtrui debent. n. 116.
Sepulchra violantur tranſlatione cadaverum, n. 131.
Sepulchrum cuicumque debetur de jure communi. num. 152.
Sepulchra Chriſtianorum ſemper ſignabantur nota fidelitatis. 161.
Sepulchrum eſt benedicendum. tit. 36. n. 168. Non verò in Cœmeteriis. n. 169.
Sepulchra in Eccleſiis quomodo conſtruenda. n. 170.
Sepulchrum incenſari debet, & aſpergi poſt cadaver. 171.
Sepulchri benedictio. n. 172.
Sepulchra Parvulorum debent eſſe in Parochiali Eccleſia. tit. 39. n. 1.
Sepulchra Infantium floribus aſperguntur. tit. 40. n. 7.

SEPULTURA.
Sepultura Eccleſiaſtica danda eſt corpori baptizato ſub conditione. tit. 7. n. 21. & ſeq.
Sepultura vocatur aſyllum mortis. tit. 34. n. 3.
Sepulturæ jus dependet ab adminiſtratione Sacramentorum. n. 12.
Sepultura ſollicita eſt ſignum exigui amoris. n. 33.
Sepultura eſt pars Officii. n. 118.
Sepulturæ nomine multa veniunt. tit. 35. n. 4.
Sepultura quibus ſit deneganda, debet ſcire Parochus. ibi. n. 2.
Sepulturæ materia eſt origo multarum quæſtionum. tit. 35. n. 59. Ordinarii reſolutio eſt attendenda. n. 60. In his caſibus non admittitur appellatio. num. 63.
Sepulturæ dilatio non debet interrumpere Officium. tit. 36. n. 173.
Sepultura Cadaverum nullo prætextu retardanda. tit. 34. n. 81.

SERENITAS AERIS.
Proceſſio ad petendam aeris ſerenitatem qua occaſione fiat. tit. 82. n. 2. Eſt inter pœnitentiales ſupplicationes. n. 3. Verſiculi. *Ut fidelibus tuis &c.* repetendi. n. 4. Orationes unde deſumptæ. n. 5. Verſiculi à quo loco excerpti. n. 8. Exemplum hujus Proceſſionis deſumptum ex Archivo Capitulari Ferrariæ. n. 9. Advertenda à magiſtro cæremoniarum circa hanc Proceſſionem. n. 10.

SERICUM.
Sericum diſſolutum æquivalet Bombacio pro Unctione extrema. tit. 10. n. 22.

SIGILLUM. SIGILLARE.
Sigillum Confeſſionis, & plura de eo. tit. 17. n. 22.
Sigillum pro ſignandis chartis non eſt de ſubſtantia actus. tit. 97. n. 11.
Sigillari debent atteſtationes relevatæ per Parochum, num. 10.

SIGNUM. SIGNA.
Signa lætitiæ danda pro Baptiſmo catechumeni. tit. 12. num. 59.
Signa pœnitentiæ valent pro obtinenda facultate abſolvendi excommunicatum mortuum. tit. 21. n. 27. Quænam ſint hæc ſigna. 18.
Signa in fronte facienda dum legitur Evangelium. tit. 30. n. 70. Vir debet ſe ſignare. n. 71. Fœminæ non debent ſignari à Sacerdote. n. 72.
Signa demonſtrantia animæ ſeparationem à corpore non ſunt ſemper certa. tit. 33. n. 2.
Signis, per quæ Vita apparet in mortuis, non credendū. tit. 34. n. 27. Ut plurimùm iſta ſigna ſunt æquivoca. n. 28.
Signum ☧ in antiquis Sepulchris Chriſtianorum. tit. 34. n. 160.
Signa Pœnitentiæ quænam ſint. tit. 35. n. 44.
Signa funebria per campànas quot danda pro Viris, Fœminis, Clericis, Sacerdotibus, Epiſcopis, & Papa. tit. 36. n. 22. & ſeq.
Nulla merces danda pro hujuſmodi ſignis. n. 26.
Sed enumerantur inter expenſas funerum. n. 27.

Signa pro Sepoltura Infantium quomodo danda. tit. 39. num. 8.
Signa quæ exprimunt conſenſum, ſufficiunt in Matrimonio. tit. 42. n. 21. Hæc ſententia valet pro mutis. n. 22.

SILENTIUM.
Silentium, & modeſtia neceſſaria in Proceſſionibos. tit. 76. n. 31.

S. SILVESTER.
S. Silveſter ampliavit ritum benedicendi, & conſecrandi Eccleſias. tit. 72. n. 28.

SOLEMNITAS.
Solemnitates majores coli debent cultu majori. tit. 23. num. 29.

SOLIMÆI.
Solimæi vocantur qui Hieroſolimam petunt. tit. 54. num. 4.

SOMNIA.
Somnia in obſeſſis ſunt tormenta Diaboli. tit. 90. num. 40.

SPECTACULA.
In Spectaculis morienti ſigna pœnitentiæ non proſunt. tit. 35. n. 34.

SPES.
Spei Virtus entroboranda in Infirmis. tit. 28. n. 50.
Spes Theologica habet locum in Viatore. tit. 31. n. 21.
Spes Vitæ firma non danda graviter Infirmo. ib. n. 29.

SPHÆRA.
Sphæra idem eſt ac Oſtenſorium. tit. 80. n. 29.
Spolium, v. Subcollector.

SPONGIA.
Spongia æquivalet Bombacio pro inunctione cum Oleo. tit. 10. n. 22.

SPONSI. SPONSALIA.
v. Matrimonium.
Sponſa decet ut ducatur velata ad Eccleſiam. tit. 41. num. 36.
Sponſi mutantes veſtem debent conſiderari. ib. n. 37.
Sponſi debent eſſe inſtructi in rudimentis fidei. n. 44.
Sponſi debent eſſe baptizati. n. 45. Si non inveniatur fides baptiſmi, privatè baptizentur. n. 46.
Sponſi quoad benedictionem, v. Nuptiæ. Communicandi de conſilio. n. 182. Quomodo debeant rectè, & chriſtianè converſari in Matrimonio. n. 183. Exempla deſumpta à ſacra Scriptura. n. 184.
Sponſalia de futuro poſſunt haberi tempore ab Eccleſia prohibito pro Nuptiis. n. 193.
Sponſæ privata traductio poteſt fieri tempore prohibito. n. 194.
Sponſorum cohabitatio venit de conſequenti poſt matrimonium. tit. 51. n. 3.

SPONSOR.
Sponſores vocabantur Patrini qui ſuſcipiebant in baptiſmo Infantem. tit. 8. n. 2.

SPONTE DATUM.
Spontè data pro miniſtratione Sacramentorum accipi poſſunt. tit. 2. n. 74.

STARE.
Stare eſt ſignum authoritatis. tit. 71. n. 77.
Stare eſt imperativi modi. tit. 72. n. 42.
Stare mandatis Eccleſiæ quid ſit. tit. 18. num. 91. & tit. 20. n. 10.
Stare in Oratione Juſtntum eſt. tit. 13. n. 8. tit. 44. n. 3. & n. 31.

STATUS.
Status Animarum Liber conficiendus à Parocho ſtatutis temporibus. tit. 25. n. 5. & 6. & tit. 96. n. 2. & ſeq.

STEMMATA.
Stemmata gentilitia Defunctorum ponenda circa illorum Cadavera. tit. 36. n. 133.

STILLICIDIUM.
Stillicidio baptizari an valeat. tit. 5. n. 19.

STOLA.
Stolam adhibere debet quilibet Sacerdos in adminiſtratione Sacramentorum. tit. 2. n. 45.
Stola quid ſit, ejus origo, uſus, & abuſus. tit. 2. n. 49. Imponenda eſt collo, non humeris. ibi.
Stolæ pro adminiſtratione Sacramentorum debent ſejunctim haberi à cæteris paramentis. tit. 2. n. 50.
Stolæ verſipelles deteſtandæ. tit. 2. n. 54. & tit. 11. n. 37.
Stolæ duæ haberi debent paratæ ad fontem baptiſmi. tit. 10. n. 41.
Stola porrigenda Infanti baptizando quid ſignificet. tit. 11. n. 22.
Stola albi coloris quando aſſumenda in baptizando. ibi. n. 37.
Stola adhibenda in audiendis Confeſſionibus. tit. 18. num. 20.
Stola nigri coloris adhibenda in abſolutione mortui excommunicati. tit. 21. n. 30.
Stola albi coloris adhibenda pro Viatico. tit. 26. n. 109. Sed à ſolo Parocho. n. 115.
Stola ſeparata deferenda quando debeat communicari Sacerdos pro Viatico. tit. 26. n. 207.
Stola non tantùm eſt ſignum juriſdictionis, ſed etiam diſtinctionis. tit. 36. nu. 45. Eſt ſignum Parochialis dignitatis. n. 46.
Stola in exequiis Infantium debet eſſe albi coloris. tit. 40. n. 11.
Stola pro benedictione puerperæ debet eſſe alba. tit. 43. n. 22. Cur porrigatur puerperæ. n. 29. Pars ſiniſtra eſt porrigenda. n. 30.
Stolæ Virtus ad effugandos Dæmones. tit. 90. n. 103. Pars imponenda collo energumeni. n. 117.

SUBCOLLECTOR SPOLIORUM.
Subcollectores ſpoliorum quæ obſervare debeant circa libros Parochiales inviſendos. tit. 92. n. 10.

SUBDIACONUS.
Subdiaconus baptizare non poteſt, præſente Diacono. tit. 6. n. 14.
Subdiaconi Cadaver veſtiendum ſubdiaconali modo. tit. 34. n. 124.

SUBDITUS.
Subditi non ſunt qui ad aliam Parochiam divertunt. tit. 96. num. 10. Quid faciendum ad evitandas fraudes. ibi. n. 11.

SUBVENITE SANCTI DEI &c.
Subvenite &c. Deprecatio quando dicenda. tit. 33. num. 16. & ſeq.
Debet cantari cantu Gregoriano. tit. 36. n. 128.

SUBSTITUTUS. SUBSTITUTIO.
Subſtitutio in benedictione primi lapidis eſt expreſſa in Rituali. tit. 71. n. 1.
Subſtituto à Parocho pro celebratione Matrimonii debet dari ſpecialiter facultas aſſiſtendi. tit. 41. n. 64.

SUDARIOLUM.
Sudariolum Altaris quandoque adhibetur pro linteolo. tit. 24. n. 17.
Sudariolum exigi ſolebat pro adminiſtratione Extremæ unctionis. tit. 28. n. 35. & ſeq.
Sudariolo ligabantur manus Defunctorum. tit. 33. n. 42.

Quod

Quod poſtea prohibitum fuit. ibi. n. 43.
Sudariolum olim appendebatur Cruci. tit. 36. n. 48.

SUDOR.
Sudor emanans ex cadavere non eſt ſignum Vitæ. tit. 34. n. 29.

SUGGRUNDARIUM.
Suggrundarium quid ſit. tit. 39. n. 5.

SUMPTUS.
Pro ſumptu funerum non ſemper eſt attendenda voluotas, ſeu diſpoſitio Defunctorum. Adden. ad. tit. 34. n. 74.
Sumptus modici non tolerandi pro Defuncto divite. tit. 34. n. 70.

SUPPELLEX SACRA.
Suppellex ſacra deferenda ad Domum Infirmi. tit. 26. n. 130. Reportanda ad Eccleſiam. n. 205.
Suppellectiles ſacræ relinquendæ in Domo Infirmi. tit. 28. n. 96.
Superpelliceum. v. Cotta.

SUPPLICATIONES.
Supplicationes debent fieri cum magna reverentia. tit. 20. n. 28.
Supplicationes pro diſpenſatione in Matrimoofio quomodo faciendæ. tit. 41 n. 91.
Supplicationes faciendi publicas facilis occaſio. tit. 86. num. 1.

SUSCEPTOR.
Suſceptores vocantur Patrini. tit. 8. n. 2.

SUSPENSIO.
Suſpenſio tantùm incurritur à Clericis. tit. 19. n. 11.
Suſpenſio quid ſit. tit. 22. nu. 1. Qui ligatus eſt hac cenſura, indiget abſolutione. ibi. n. 2.
Suſpendere poteſt ille tantùm qui poteſt excommunicare. tit. 22. n. 3. Diverſi ſunt qui poſſunt ab illa abſolvere. ibi. n. 6.

SYMBOLUM FIDEI, SEU APOSTOLORUM.
Symbolum Apoſtolorum recitatur ante baptiſmum. tit. 11. n. 23.
Cur dicatur ſub ſilentio. tit. 16. n. 14. Et cur alibi dicatur palàm. n. 13. Multùm valet ad effugandos Dæmones ab Energumenis. tit. 90. n. 125.

SYNODUS.
Synodales Conſtitutiones Juri communi præferuntur. tit. 76. n. 31.

T

TABERNACULUM. v. Oſtenſorium.

TAbernaculum in quo ſervatur Pyxis. tit. 23. num. 60.
Tabernaculi claves apud quem ſervandæ. ibi. n. 62.
Tabernaculum ab omni alia re vacuum eſſe debet. ibi. n. 66. Ejus Altare convenit, ut ſit majus. ibi. n. 67.
Tabernaculum eſt benedicendum. tit. 68. n. 1. Quid ſit. n. 2.
Tabernaculum quandoque accipitur pro Oſtenſorio. tit. 80. n. 28. Quandoque vocatur Turris. n. 29.

TABULA.
Tabula, ſeu Icon Altaris tolerari poteſt in benedictione Eccleſiæ. tit. 72. n. 48.

TACTUS.
Tactus ſacrorum Vaſorum non ſemper ſacrilegus. tit. 10. n. 25.

Tactus phyſicus requiritur ad contrahendam cognatiooem ſpiritualem. tit. 11. n. 40.
Tactus ubi habeat ſuam vim. tit. 27. n. 112.

TANTUM ERGO &c.
Tantum ergo Sacramentum &c. Hymnus quando canendus. tit. 26. n. 197.
Quando ad hæc verba genuflecti debeat in Proceſſione. tit. 79. n. 60.
A Muſicis inchoari debet. n. 67. Quando facienda ſit hæc intonatio. n. 68.

TAPETUM.
Tapetum ſterneodum io terra ante Crucem pro benedictione Cœmeterii. tit. 74. n. 32.

TAURORUM PUGNA.
Taurorum pugna accipitur pro Duello. tit. 33. n. 33.

TAXÆ FUNERUM, SYNODALIS, & INNOCENTIANA.
Taxæ ſtatutæ pro ſepeliendis Defunctis. tit. 34. nu. 52. Non ſunt augeodæ. ibi. n. 56.
Taxæ ſynodali uniformari debent Regulares. n. 57. Non debent petere quærimonias. n. 65.
Taxa Innocentiana pro liceotiis adimplenda. tit. 41. num. 104.
Taxæ funerales ſtatuendæ ſunt ab Ordinario loci. Adden. ad. tit. 34. n. 58.

TE DEUM &c.
Te Deum laudamus &c. Hymn. & ejus Author. tit. 88. n. 11.

TEMPESTAS.
Tempeſtates quando oriri ſoleant. tit. 83. n. 1. Preces ad illas repellendas. n. 1. Parochus circa has invigilare debet. n. 2.
Tempeſtates aeris ſuſcitantur à Dæmoniacis. n. 4. Non omnes coojurationes adhibendæ. nu. 5. Conjurationes aliquæ prohibitæ. n. 6. Conjurationes facieodæ ad Portam Eccleſiæ. nu. 9. Veſtes Sacerdotales in actu conjurandi. n. 10. Litaniæ recitandæ ad Altare Sacramenti. nu. 14. Oratiooes ſunt Pœnitentiales. n. 17. Aqua benedicta valet ad fugandas tempeſtates. nu. 18. Si tempeſtas perſeveret, repetendæ ſunt preces. n. 19.

TEMPLUM.
Templa primò dedicantur Deo. tit. 71. n. 44. Secundariò Sanctis. nu. 45. Abuſus illorum qui dedicant Templa Sanctis. n. 47.
Templa ſine expreſſa dedicatione antiquitus erigebantur. n. 51.

TEMPUS. v. Nuptiæ.
Tempus Paſchale quodoam ſit. tit. 25. num. 10. Ab Eugeoio IV. aſſignatum. num. 11. Pœna oon communicantium tali tempore. n. 12. Mores diverſi circa hoc tempus. n. 13. Poteſt rationabiliter prorogari à Parocho. nu. 14. Cauſæ rationabiles talis prorogatioois. n. 15.
Tempus mortis appellatur, Tempus Indulgentiarum. tit. 31. n. 6.
Tempus expectandum à morte alicujus, ad ſepulturam ejuſdem non eſt determioatum à jure. tit. 34. n. 20. Standum eſt conſuetudini loci, & conſtitutionibus ſynodalibus. nu. 21. Opinioes variæ circa hoc tempus. ibi. n. 22. ad 30.

TENTATIO.
Tentationes revelandæ ſunt Confeſſario ab Infirmo. tit. 30. n. 37.

TERRÆMOTUS.
Terræmotus, & preces, ad avertendum tale flagellum. tit. 87. n. 4.

Verſic. *A Flagello Terræmotus &c.* inſertus in Litaniis majoribus. tit. 79. n. 8. Non tamen in perpetuum, neque ex Decreto ſummi Pontificis, neque S. R. C. Addenda in fine ad tit. 87.

TERGA.

Terga non ſunt vertenda Sacramento Euchariſtiæ, tit. 24. n. 45.

TE ROGAMUS AUDI NOS &c.

Te rogamus &c. vocatur obſecratio. tit. 81. n. 6.

TERSIO.

Terſio partium inunctarum oleis ſacris debet fieri à miniſtro ſi adeſt. tit. 26. n. 75.

TESTAMENTUM.

Teſtamentum omittere ſine cauſa eſt peccatum, tit. 30. n. 13. Maximè quando ſit exoneranda conſcientia. ibi. n. 54. In aliis cauſis nullum peccatum eſt. n. 55.

Teſtamenta à Religioſis non ſunt procuranda favore ipſorum ſuadentium. ibi. n. 57.

TESTES.

Teſtes pro ſtatu libertatis examinari debent coram Ordinario. tit. 41. nu. 74. Sed non in articulo mortis alicujus de Sponſis. n. 75. Sufficit, ut examinentur coram Vicario. n. 76.

Teſtes pro contrahendo Matrimonio duo, vel tres ſunt neceſſarii. tit. 41. n. 128.

Teſtium præſentia debet eſſe ſimultanea. num. 129. Non limitatur qualitas. n. 130.

Teſtes Fœminæ eſſe non poſſunt in Matrimonio. num. 131.

Teſtes non intereſt, ut ſint rogati. n. 133. Poſſunt eſſe per vim detenti, dummodo audiant verba contrahentium. n. 134.

Teſtes intelligere debent interrogationes pro Matrimonio. tit. 42. n. 10.

Teſtium nomina deſcribi debent in Libro Parochiali Matrimoniorum. tit. 92. n. 30.

THALAMUS.

Thalami benedictio ſpectat ad Parochum. tit. 51. n. 1.

Thalamus quid ſit. ibi. n. 2.

Poteſt fieri hæc benedictio à quocumque Sacerdote. n. 4.

Thalamus debet eſſe ornatus. n. 5.

Benedicens Thalamum non debet vana loqui. num. 6.

Tempus proprium hujus benedictionis. n. 7.

THEATRUM.

Theatrum pro Virgine eſt magnum tormentum. tit. 32. num. 30.

S. THECLA.

S. Thecla quænam tormenta paſſa ſit. tit. 32. n. 29.

THEOLOGIA MORALIS.

Theologia moralis eſt mare magnum. tit. 17. n. 40.

THURIBULUM.

Thuribulum cum incenſo adhibetur in Civitatibus pro delatione Viatici ad Infirmos. tit. 26. n. 206.

Thuribuli duo parari debent pro Proceſſione Sanctiſſimi Sacramenti. tit. 80. n. 40.

THURIFICATIO. v. Incenſatio.

Thurificatio cur non fiat ſingulis in choro adſtantibus ad Miſſam Defunctorum. tit. 36. n. 163.

Thus. v. Incenſum.

TINTINNABULA.

Tintinnabulis olim invitabatur Populus ad funus. tit. 36. n. 18.

Titularis. v. Nomen.

TITULUS. v. Eccleſia.

Tituli Eccleſiarum quomodo inſcribi debeant. tit. 71. n. 49. Debent eſſe ad inſtar majoris Baſilicæ. S. Petri in Urbe. n. 50.

TOBALEÆ ALTARIS. v. Linteamina, Mappa.

Tobaleæ Altaris idem ſunt ac Linteamina, ac mappæ. tit. 66. n. 1.

Tobaleæ tres extenduntur ſupra Altare. nu. 3. Debent benedici. n. 4. Opinio quòd non ſit neceſſaria iſta benedictio. n. 5. Eſt de præcepto. num. 6. Qui ſciens celebraret ſuper Tobaleam non benedictam peccaret. nu. 7. Rubrica hæc eſt præceptiva. n. 8.

Tobaleæ Altaris poſſunt eſſe ex canape, vel Goſſypio. n. 10.

TONI MUSICALES.

Tonos novos introducere in cantu Eccleſiaſtico non videtur decens. tit. 79. n. 35.

TORMENTA BELLICA.

Tormenta bellica non explodenda dum ſit Proceſſio. tit. 76. n. 77.

TORNEAMENTA.

Torneamenta pro duello accipiuntur. tit. 35. n. 33.

TRANSLATIO.

Translatio Reliquiarum. v. Reliquiæ.

Translatione cadaverum violantur ſepulchra. tit. 34. num. 131.

Translatio Cadaverum de jure eſt illicita. n. 132.

Non debetur Gabella pro Translatione Cadaveris. num. 133.

TRIBULATIO.

Tribulationum numerus infinitus. tit. 87. n. 2. Omnes continentur ſub una voce. n. 2. Enumerantur. n. 3.

Tribulationum Proceſſio indici poteſt. n. 11. Color paramentorum pro hac Proceſſione. n. 12.

TRIDUANA PROCESSIO.

Triduana Proceſſio quænam. tit. 79. n. 55.

TUMORES.

Tumores, & alii morbi in Energumenis non ſunt infirmitates. tit. 90. n. 74. Sunt meræ apparentiæ. n. 75. Et ideò mederi non debent. n. 76.

TUMULARE.

Tumulare ſub Altare eſt quædam præſumptio ſanctitatis illius qui humatus eſt. tit. 34. n. 107.

Tumulus. v. Sepulchrum.

TUNICA. v. Cotta Superpelliceum.

Tunica pro Cotta quandoque accepta fuit. tit. 2. n. 46.

V

VACCHETTA.
v. Liber.

VAGI. VAGABUNDI.

VAgi Baptiſmum pro quæſtu habent. tit. 12. num. 70.

Vagi quinam ſint. tit. 25. n. 34. Sunt communicandi. n. 37.

Vagabundi, & Peregrini benè advertendi in Matrimonio. tit. 41. n. 70. Pro illis conſulendus Epiſcopus. n. 71. A quolibet Parocho poſſunt jungi in Matrimonium. n. 73.

Vagabundi non omnes ſunt Peregrini. tit. 54. n. 1. Quinam verè ſint. n. 5.

Vagabundis totus orbis Patria eſt. ibi. n. 10.

VALE

VALE ULTIMUM.

Vale ultimum quando dandum ſit à Parocho. tit. 36. num. 123.
Datur cum aſperſione Aquæ benedictæ. n. 126.

VASA SACRA. VASCULA.

Vaſa ſacra quando dicantur prophana. tit. 2. n. 65.
Vaſa pro Oleis Sanctis cujuſnam materiæ eſſe debeant. tit. 10. n. 16. & ſeq. Rarò ex auro fiunt. ibi. Cuſtodienda in Fonte Baptiſmi. n. 24.
Vas pro Sale benedicto ex qua materia eſſe debeat. tit. 11. n. 16.
Vaſcula bina paranda in Domo ægroti pro Aqua, & Vino ad purificandum. tit. 26. n. 102. 184. Poſſunt parari à ſodalibus Sanctiſſimi Sacramenti ex inſtitutione. n. 103. & 104.
Vaſculum pro Oleo extremæ Unctionis. tit. 27. n. 37. Ex qua materia eſſe debeat. nu. 44. Ejus capſula. n. 46.
Vaſculum quid ſignificet. tit. 68. n. 4. Eſt quaſi Pyxis. n. 5. Pro Pyxide inſervit. n. 8.

VELAMEN. v. Velum.

Velamen imponebatur capiti baptizatorum. tit. 11. num. 52.

VELUM. v. Pallium.

Velum ad cooperiendam Pyxidem. tit. 23. n. 59.
Velum ad uſum deferendi Viaticum. tit. 26. n. 63. Ejus menſura. n. 64. Dicitur etiam Humerale. num. 65.
Velum Humerale quale eſſe debeat. tit. 80. n. 35.

VERBA. v. Legenda.

Verba ſingula an pronuncianda ſint in conficiendis Sacramentis. tit. 2. n. 68.
Verba convenientia cuique Ritui adhibenda ſunt. tit. 5. n. 7.
Verba conſolatoria dicenda Infirmis. tit. 27. n. 92.
Verba hortatoria non obligant etiam ſi eſſent Concilii. tit. 43. n. 5.
Verba habent vim ex inſtitutione Dei. tit. 90. n. 31.
Verba Sacræ Scripturæ maximè valent contra Dæmonica. nu. 32. Repetenda ſunt. num. 34. & tit. 90. n. 88.
Verba quæ magis timet Diabolus, repetenda. tit. 90. num. 78.

VERBERATIO.

Verberatio cum virga ſit ſupra cadaver mortui. tit. 21. num. 13.

VERECUNDIA.

Verecundia à Pœnitentibus rejicienda. tit. 18. n. 65.

VERME CARDINALIS.

De Verme Thadæus Card. Epiſcopus Ferrariæ laudatus. tit. 2. n. 44.

VERSICULI.

Verſiculi in Officio Defunctorum quando dicendi in particulari. tit. 37. n. 26.
Verſiculo, *Sit & Benedictio*. Non debet Populus benedici. tit. 80. n. 61.
Verſiculus *Panem de Cœlo* à quibus cantandus. tit. 80. nu. 7. Et an ſtando vel genuflectendo. num. 71.
Verſiculus *Ut fructus Terræ &c.* repetendus. tit. 91. num. 34.
Verſiculus *A Flagello Terræmotus &c.* Adden. ad tit. 29. n. 23.
Verſiculus *Anima ejus* non dicitur in Commemoratione omnium Defunctorum. tit. 36. n. 175.

VERUM.

Verum æquivalet limitato, & ſtatuto. tit. 91. n. 31.

VESPERÆ.

Veſperæ non ſemper cum toto Officio dicuntur. tit. 37. n. 15.
Veſperæ an dici poſſint in mane. ibi. n. 17.

VESTIS. v. Indumenta. v. Linteolum.

Veſtis talaris an de nocte adhiberi debeat pro adminiſtratione Sacramentorum. tit. 2. n. 36.
Veſtes Sacerdotales debent diſtingui juxta functiones. tit. 2. n. 45.
Veſtis alba imponenda Baptizato. tit. 10. n. 43. Quid ſignificet. tit. 11. n. 52.
Veſtes Catechumenorum debent eſſe laxatæ à collo. tit. 12. n. 71.
Veſtes candidæ non ſunt dandæ catechumenis ante ſuſceptum baptiſmum. tit. 13. n. 73. Imponendæ ſunt illis à Sacerdote. ibi. nu. 75. Alia de Veſtibus. ibi. n. 76. 77.
Veſtes Pœnitentium modeſtæ eſſe debent. tit. 18. num. 23.
Veſtes Abſolventis ab excommunicatione quales. tit. 20. n. 25.
Veſtes miniſtrantis Viaticum. tit. 26. n. 60.
Veſtes Sacerdotis in commendatione Animæ. tit. 32. n. 9. Aſſumendæ ſunt ante cubiculum Infirmi. ib. n. 10.
Veſtes Cadaverum Eccleſiaſticorum quales eſſe debeant. tit. 34. n. 11.
Veſtes Proceſſionales quæ. tit. 76. n. 34.

VEXILLUM.

Vexillum exponendum cum cadavere ducis militum. tit. 36. n. 132.
Vexilla in Proceſſionibus militarem figuram habere non debent. tit. 76. n. 65. Triangularia prohibentur. nu. 66. Forma illorum adhibendorum in Proceſſione. n. 68.

VIA.

Viam pro funere deſignare ſpectat ad Parochum. tit. 36. n. 69. Spectat verò ad Regulares quando Cadavera deferuntur ad illorum Eccleſiam. num. 70.
Viæ per quas tranſire debet Proceſſio, deſtinandæ à Parocho. tit. 69. n. 60. Reſpicere debent ad varios ventus. ibi. n. 61.
Epiſcopus poteſt mutare, & aſſignare Vias pro Proceſſionibus. n. 63.
Viæ obumbratæ pro Proceſſionibus ſunt magnæ ſolemnitatis indicium. tit. 80. n. 63.

VIATICUM. v. Eucbariſtia.

Viaticum plures habet ſignificationes. tit. 26. nu. 1. Eſt quandoque reſtitutio fidelis communioni Eccleſiæ. n. 2. Non ſignificat ſemper Eucbariſtiam, licèt communiter pro SS. Eucbariſtia ſumatur. nu. 3. & 4. Significat etiam Eucbariſtiam quæ præfertur ſummo Pontifici. n. 5.
Viatici myſtica ſignificatio. n. 7.
Viaticum eſt Sacramentum ſumendum neceſſitate præcepti. nu. 8. Eſt miniſtrandum dum Infirmus eſt compos mentis. n. 10.
A Viatico quinam ſint arcendi. n. 12.
Viaticum quomodo miniſtretur morte plectendis. n. 34. Non eſt miniſtrandum Infirmis ſub ſpecie Vini. ibi. n. 49. Poteſt præſtari non jejunis. num. 52.
Viaticum eſt deferendum Infirmo etiam in vili loco degenti. num. 61. Eſt maxima dignatio Dei. num. 62.
Viaticum debet deferri manifeſtè. nu. 66. Honorificentia habenda in hoc caſu. nu. 67. Debet deferri gravi inceſſu. nu. 68. Non verò feſtinanter, & currendo. n. 71.
Viaticum nemo de jure tenetur aſſociare. n. 105.
Viatici miniſtratio eſt miniſtratio Altaris. n. 107.

Viati-

Viaticum an poſſit miniſtrari abſque veſtibus ſacris. n. 110. Non deferendum noctu, niſi in periculo mortis. nu. 133. De die deferre eſt magis decorum, n. 134.
Viaticum miniſtrare eſt peccatum. nu. 135. Poteſt deferri equitando, nu. 157. Pro eo Regula S. Caroli. n. 195.
Viatico redeunte ad Eccleſiam omnia ſervantur quæ ſervata ſunt in acceſſu ad Infirmos. n. 194.
Viaticum eſt miniſtrandum ante extremam Unctionem, tit. 37. n. 31.

VVICLEFFIUS.

Vvicleffi error damnatus, tit. 2. n. 24.

VIDUUS.

Viduus benedicitur in ſecundo Matrimonio ex conſuetudine, tit. 41. n. 168.

VIGILARE, VIGILIÆ.

Vigilare in Oratione pro mortuis. tit. 33. n. 46.
Vigiliæ mortuorum unde originem habeant. n. 47.
Vigiliæ hodiernæ fiunt de nocte. num. 51. Abuſus circa has vigilias. 52.
Vineæ, v. Fructus, Fruges.

VINUM.

Vinum purificationis non ſemper dandum Infirmo, tit. 26. n. 186.
Vinum miſcetur cum Aqua in Reconciliatione Eccleſiæ pro abſtergendis locis pollutis, tit. 73. num. 62.

VIOLACEUS COLOR.

Violaceus color ſignificat afflictionem, tit. 18. n. 19.

VIOLATIO, VIOLATOR, VIOLARE.

Violatores ſepulchrorum graviter puniuntur, tit. 34. num. 4.
Violatio Eccleſiæ comprehenditur ſub nomine pollutionis, tit. 73. n. 5.
Violatio latiùs patet quàm pollutio. n. 7.
Violatio eſt omnis Pollutio Eccleſiæ. n. 8.
Violare propriè quid ſit. n. 9.
Non omnis Violatio indiget Reconciliatione. num. 10.
Violatio, & pollutio quid ſint. n. 11.

VIRGA.

Virga pro Abſolutione ab excommunicatione qualis eſſe debeat, tit. 20. n. 23.

VISCERA.

Viſcera Defunctorum ſepelienda in loco ſacro, tit. 33. n. 32. Poteſt illis poni epitaphium. n. 33.

VISIONES.

Viſiones in obſeſſis ſunt tota cura Diaboli. tit. 90. num. 40.

VISITATIO.

Viſitationes Infirmorum poſſunt frequenter haberi in civitatibus. tit. 31. n. 3. Non verò in Parochiis ruralibus. n. 4.
Viſitatio Infirmi cum Viatico non debet eſſe prima. tit. 26. n. 163.

VIVERE.

Vivere cum Sacramentis melius eſt quàm mori abſque illis. tit. 26. n. 22.

UMBELLA.

Umbella neceſſaria pro Sanctiſſimo Viatico. tit. 26. n. 91. Ejus forma. 92.
Umbella prompta eſſe debet in Proceſſione Sanctiſſimi Corporis Chriſti. tit. 79. n. 37. Qualis eſſe deceat. n. 38. Ejus nomina varia. n. 39. Dicitur Inſtrumentum ſubſidiarium. n. 42.

UNCTIO EXTREMA.

Unctio extrema quare ita denominetur. tit. 27. n. 1.
Unctiones octo ſunt in uſu apud fideles. ibi. n. 2.
Unctio extrema eſt Sacramentum Evangelicæ legis, ibi. n. 3. Ex quibus partibus conſtet. n. 4. Quare Chriſtus reliquerit Eccleſiæ hoc Sacramentum. n. 5. A quo inſtitutum. n. 7. Tempus hujus inſtitutionis non eſt clarum. nu. 8. Ubi, & quando poteſt credi Chriſtum inſtituiſſe hoc Sacramentum. nu. 9. Cur Evangeliſtæ non meminerint hujus Inſtitutionis. n. 10.
Unctio extrema miniſtranda à Presbyteris Eccleſiæ, ibi. n. 12.
Cauſa finalis hujus Sacramenti. nu. 15. Eſt curatio Animæ à venialibus. n. 16. Et ad tollendas reliquias peccati. nu. 17. Finis primarius hujus Inſtitutionis. n. 19. Varii effectus illius. num. 20.
Unctio extrema non eſt danda cuicumque Infirmo. n. 22. Sed iis tantùm qui periculosè ægrotant. nu. 23. Sanis non poteſt miniſtrari nec licitè, nec validè. n. 26. Non debet Parochus expectare articulum mortis ut miniſtret. nu. 27. Utilius eſt miniſtrare dum Infirmus eſt integris ſenſibus. n. 28. Quando eſt ruina præceps, agenda ſunt quæ fieri poſſunt. n. 29.
Unctio extrema aliquando miniſtrari poteſt ante Euchariſtiam. n. 32. Miniſtrata ante Pœnitentiam aliquando fuit utilis. n. 34. Tutior regula eſt miniſtrare poſt Pœnitentiam. n. 35.
Unctionis extremæ quinam ſint ſpecies. n. 58.
Unctio extrema eſt inſtituta pro morituris ex Infirmitate. n. 78. Non eſt miniſtranda reis capite plectendis. n. 80. & ſeqq. v. *Damnati*. Iterari non debet in eadem Infirmitate. nu. 96. Niſi Infirmus convaluerit. nu. 97. Diſputatio circa hoc inter Pium II. Papam, & Card. Roverellam. nu. 98. Quinque Unctiones eſſentiales. n. 104. & 105. Integrales duæ. n. 106.
Unctio extrema per ſaltum eſt valida. num. 114. Ejus forma impleri debet per totum tempus Unctionis. nu. 115. Forma illius vocatur precatio. n. 121. A quo tradita. nu. 122. Illius formæ variæ antiquitus adhibitæ. n. 123.
Unctionis extremæ repetitur forma, mutato nomine ſenſus inungendi. 124. Servare ordinem in ungendo non eſt de neceſſitate Sacramenti. num. 125.
Unctio extrema eſt miniſtranda à Parocho ex juſtitia, tit. 28. n. 3. & 6.
Miniſtratur validè à quocumque Sacerdote. ib. n. 5.
Res parandæ pro hac adminiſtratione. ibi. n. 22.
Hæc miniſtratio non facienda ſubdolè. ibi. n. 23.
Modus adeundi Infirmum cum Oleo Sancto. ibi. n. 24.
Unctionis extremæ adminiſtratio debet fieri omni decenti pompa. ibi. num. 25. Poteſt miniſtrari unico actu inſtante morte. n. 68. Si non ſervaretur ordo, adhuc impleta eſſet ſignificatio. n. 72. Verba *Per miſericordiam &c.* ſunt neceſſaria. n. 74.

UNGUES.

Ungues Sacerdotis miniſtrantis extremam Unctionem perpolitæ eſſe debent. tit. 28. n. 67.

UNIFORMITAS.

Uniformitas in ſacris Ritibus ubique Eccleſiarum dari debet. tit. 2. n. 9. & n. 84. & 89.

UNIVERSITAS.

Univerſitas Populi in uno loco exiſtens benedici poteſt benedictione loci. tit. 49. n. 5.

VOCA-

VOCATIO.

Vocatio habetur pro petitione. tit. 2. n. 41.

VOLO. v. Reſponſio.

Volo eſt Reſponſio libera, & abſoluta. tit. 42. n. 17.

USURARIUS.

Uſurarius manifeſtus quinam dici poſſit. tit. 35. nu. 47. In eo non valent ſigna pœnitentiæ. ibi. n. 45. Hæredes Uſurarii manifeſti obligandi ad reſtitutionem. n. 46. Privatur Eccleſiaſtica ſepultura donec fuerit plenè ſatisfactum. n. 47.

USUS. v. Uſus rationis.

Uſus baptizandi Infantes Ferrariæ. tit. 7. n. 8.

Uſus rationis ſecundùm Theologos, qua ætate habeatur. tit. 8. n. 15. & tit. 27. n. 60. Si eſt in dubio, poteſt miniſtrari Sacramentum ſub conditione. n. 62. Sed ſemper quando Infans ſit in mortis periculo. ibi. n. 63.

Uſus rationis quo anno intelligatur. tit. 40. n. 2.

UTILE.

Utile per inutile non vitiatur. tit. 47. n. 19.

VULNERATUS.

Vulnerato quomodo miniſtrandum Sacramentum Pœnitentiæ. tit. 18. nu. 93. Non obſtante quòd Vulneratus interpellaverit Vulnerantem ad Judicem, eſt abſolvendus. n. 94.

X

X Litera, ſeu ſignum in ſepulchris Chriſtianorum antiquitus incidebatur. tit. 34. n. 161.

Y

Y Signum, ſive Litera nuncupata Pythagorica, quidnam verè ſit, & quodnam myſterium in ſe contineat. tit. 16. n. 20.

FINIS.

L E C T O R I

Ob diſtantiam ſatis longam Authoris à loco, in quo opus hoc typis excudebatur, factum eſt, ut nonnulla ſphalmata imprimendo irrepſerint, quæ hoc loco tibi corrigenda tradit Typographus, cætera minoris momenti æquitati, & indulgentiæ tuæ committens.

Folio 7. n. 18. Teſtus, lege Textus, & ſic alibi. f. 11. n. 41. Lectiones, l. Lectionibus. f. 12. n. 46. antiquus, l. antiquos. f. 13. n. 49. producantur, l. producatur. f. 14. n. 54. ſit ſeorſum, l. ſint ſeorſum. f. 17. n. 73. de habituali, l. De habituali. f. 20. n. 7. adhuc, dele. f. 26. n. 12. Parochianum, l. Parochianus. f. 30. n. 27. muniatur, l. minuatur. f. 34. n. 33. habet, l. habeo, & n. 34. ignoret, l. ignorant. f. 39. n. 6. debet, l. debent. f. 41. n. 23. fortior, l. fortior. f. 43. n. 50. tale, l. talem. f. 48. n. 10. facilis, l. facilis. f. 51. n. 47. ſacramentum, l. ſacramento. f. 52. n. 60. ſupervenientur, l. ſuperviventur. f. 55. n. 17. prorogantur, l. prorogandum. f. 58. n. 52. catechumenum, l. catechumenus. f. 59. n. 61. interpretaſſe, l. interpretatum fuiſſe. f. 64. n. 11. in quo, l. In quo. f. 66. n. 3. reſpondendum, l. reſpondentem. f. 67. n. 6. proſticat, l. proſtituat. ibi. n. 11. Rug. l. Reg. f. 91. n. 70. inſerviendu, l. inſerviendi. f. 93. n. 82. capſulis, l. capſulas. f. 97. n. 2. Iateris, l. Canonis. f. 100. n. 35. Poenitentis, l. Poenitentiarius. f. 101. n. 14. malaſpina, l. Alpaſpino. f. 116. n. 23. pro uno die, l. pro uno die. f. 137. n. 29. adhibeant, l. ſacerdos adhibent. n. 40. aliquam, l. aliqua. n. 44. conjerſo, l. converſio. f. 118. n. 54. à Doctores, l. apud Doctores. f. 120. n. 73. abſtemiis, l. abſtemii. f. 132. n. 47. duo, l. dico. f. 134. n. 93. Perſonæ, l. Perſonis. f. 135. n. 113. infirmorum, adde communicandus. f. 172. n. 148. Duca, l. Duco. f. 140. habeant, l. habens. n. 184. poteſt venire, l. poteſt evenire. f. 145. n. 5. ad id, l. ob id. f. 150. n. 87. debet, l. debeat. n. 88. illius, l. illi. f. 151. n. 117. habere, l. habeatur. f. 155. n. 46. loci, l. loco. f. 158. n. 46. de ejus, l. ad ejus. n. 50. valetudo, dele. n. 51. corporis, adde valetudo. n. 5. ille, l. illo. f. 161. n. 92. JESU, adde nomen. f. n. 96. iniungitur, l. injungitur. f. 163. n. 42. Virginis, l. Virgines. f. 171. n. 64. expeditum, l. expeditur. f. 173. n. 1. Hunc, l. Nunc. f. 175. n. 32. Sacerdotales, l. Sacerdotale. f. 176. n. 33. communi, l. communis. f. 178. n. 29. tolerato, l. tolerato. f. 183. n. 43. Parochine, l. Parochi. ibi. n. 44. deſervire, l. deſervire. f. 185. n. 50. exequias, l. exequias. f. 186. n. 7. Nec impropria, l. & impropria. f. 188. n. 31. ſurreptas, l. ſurreptos. f. 191. n. 82. præſtat, l. præſtant. f. 192. n. 93. Vermem, l. Vermem. f. 193. n. 101. Parietes, l. Parties. f. 194. n. 118. Lavorium, l. Lavatur. n. 120. profunderit, l. perfundit. f. 196. §. XVII. Verſu, l. Verſus. f. 197. n. 163. Aringli, l. Aringhi. f. 198. n. 2. KIRCMARUS, l. KIRCHMANNUS. f. 200. n. 15. non ſint, l. non ſint. n. 20. eſt, l. &c. f. 202. n. 45. promittant, l. promittat. f. 203. n. 48. ſunes, l. ſuret. f. 206. n. 2. Conſuetudo, dele. f. 207. n. 12. ſine, l. ſive. n. 16. ſepelitur, dele. f. 212. n. 94. Armonia, l. Harmonia. n. 97. Eccleſia, l. Eccleſiæ. f. 213. n. 98. efferri, l. efferri. f. 215. n. 128. Adſiſtat, l. adſciſcat. n. 132. ſine, l. ſive. f. 217. n. 113. commentarii, l. commentariis. f. 220. n. 17. Qui non eſt prætermittendus, l. Quod non eſt prætermittendum. f. 221. n. 192. pertinentia, l. pertinentes. f. 223. n. 24. ſup ponendum, l. ſupponendum. ibi. ſeu, l. ſed. ibi. iſti, illus. f. 227. n. 9. Nec, l. Ne. f. 231. n. 8. acceſſum, l. acceſſus. f. 232. n. 26. licet, dele. f. 238. n. 114. allegatur, l. allegari. f. 240. n. 39. de virtute, l. De virtute. n. 42. Brinen, l. Brienen. f. 25. n. 68. ludo, l. ſede. f. 254. n. 31. [illegible] f. 11. l. T. 2. tit. 11. n. 46. dub. 6. n. 8. Anima. [illegible] n. 23. Eccleſie, l. Eccleſiam. f. 265. n. 10. ut habemus, l. habemus. f. 266. n. 23. Vide, l. Vidi. ibi. Antiphona, l. nempe Antiphona. f. 272. n. 26. aſſignata, l. aſſignatam. f. 273. n. 41. hoſpitatus, l. hoſpitatus fuit. f. 277. n. 2. die, l. diem. f. 279. n. 3. quodcumque, l. quæcumque. f. 280. n. 5. à noſtro, l. & à noſtro. f. 282. n. 8. venditione, l. & venditione. f. 284. n. 9. Altare, l. Altari. f. 286. n. 13. faciendis, l. faciendis. f. 290. n. 23. negligat, l. negligat. f. 291. n. 34. ſub die, l. ſubdio. n. 46. nuncupantur, l. nuncupantur. f. 295. n. 52. Aſpergilino, l. Aſpergillum. f. 296. n. 27. Thomæ, l. Thoma. f. 302. n. 7. pollutis, l. pollui. n. 17. fit, l. fiat. f. 305. n. 51. vide, l. vidi. f. 309. n. 12. Officiis, l. Officii. f. 310. n. 13. Jacendi, l. jacendi. f. 314. n. 3. Hic aditus, l. Nos aditus. f. 315. n. 16. noſtras, l. noſtram fecimus. f. 317. n. 9. quamvis, l. quod quamvis. f. 317. n. 17. Petrucis, l. Petrucci. f. 322. n. 71. divere, l. divertere. f. 331. n. 28. fiat, l. fiam. f. 332. n. 43. in ordinum, dele in. n. 44. cum Rubrica dele cum. f. 333. n. 45. Mos etiam, l. Mos eſt etiam. n. 18. invocentur, l. invocetur. f. 336. n. 13. retum, l. retium. n. 13. Legienſis, l. Lugienſis. n. 20. pluries, l. plures. f. 342. n. 63. eſt, l. ſunt. f. 343. n. 9. Verſiculis, l. Verſiculo. f. 345. n. 20. Populi, l. populi. f. 348. n. 6. in Hominibus inſervire, l. in Homines inſervire. f. 349. n. 2. moleſtare, l. moleſtares. n. 16. conſueverit, l. conſueverint. f. 351. n. 7. lugeon, l. ingens. ibi. videbatur, l. videbantur. f. 359. n. 9. pertinent, l. pertinet. f. 361. n. 42. fucinantium, l. faſcinantium. f. 363. n. 13. ex loc. eorum, l. ex l. eorum. f. 364. n. 61. admonerentur, l. admoneretur. f. 365. n. 87. citu, l. ritu. f. 373. n. 11. dicitur, l. elicit. f. 374. n. 20. remaneat, l. remaneant. f. 380. n. 30. revelationis, l. relevationis. f. 382. n. 46. revelari, l. relevari. n. 49. distinctio, l. diſtinctio. f. 385. n. 5. fit, l. fit. f. 386. n. 1. Plura hanc, l. Plura ad hanc. f. 387. n. 5. debent, l. debeat. f. 389. n. 2. debent, l. debet. f. 390. n. 14. cultu, l. vulgo. f. 391. n. 3. edoceat, l. edoceant. f. 392. n. 11. ad ſepulturam, l. & ad ſepulturam.

Digitize

Digitized by Google

005645298

Google